Od danas unaprijed pojedini broj 12 h.

CIJENA lista: U pretplati za čitavu god. K 36·—, za polugodište K 18·—, tromjesečno K 9·—, mjesečno K 3·60, u malo prodaji 12 f. pojedini broj. OGLASI primaju se u upravi lista trg Custoza 1.

HRVATSKI LIST

„HRVATSKI LIST" izlazi u nakladnoj tiskari JOS. KRMPOTIĆ u Puli, trg Custoza 1. Uredništvo Sišanska ulica br. 24. — Odgovorni urednik JOSIP HAIN u Puli. — Rukopisi se ne vraćaju.

Izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

Godina III. U Puli, ponedjaljak 1. listopada 1917. Broj 801.

Uspjesi ljetača naše ratne mornarice.

Pregovaranja medju Nizozemskom i Njemačkom.

Prije početka podmorničkog rata Njemačka je Nizozemskoj dobavljala ugljen u slobodnoj konkurenci sa Engleskom. Poslije početka istoga, prestala je Engleska dobavljati ugljen i Nizozemskoj. Do mjeseca srpnja t. g. dobavila je Njemačka u svemu još 350.000 tona ugljena uz manju cijenu, nego što je danas Engleska zahtijeva. Za to je Njemačka dobila od Nizozemske za ovih mjeseci medju inim i znatnu množinu ranog krumpira. Pošto se je ali pokazalo, da bi sveukupna nizozemsko-njemačka izmjena dobara dovela do razlike u bilanci na štetu Njemačke te bi taj deficit prouzročio znatno obescijenjenje njemačkih isplatnih sredstava, započe Njemačka u kolovozu pregovaranja, da sa nizozemskom vladom dodje do kreditnog ugovora, slična onome, kakav je Njemačka nedavno utanačila sa Švicarskom. Njemačka se je tim više mogla nadati u uspjeh tih pregovaranja, što je Nizozemska, vjerna svojoj neutralnosti, sklopila sličan kreditan ugovor sa Engleskom.

Dok nije u nizozemski kabinet stupio ministar financija Treub, pregovaranja su se povoljno razvijala. Treub je pregovaranja otešćavao te je u prvoj komori izjavio, da dok on bude ministar financija, neće za manju množinu ugljena davati većeg kredita. Tako su pregovaranja zastala. Uslijed toga je Njemačka ponajprije ograničila pregovaranja, a onda ih je 7. rujna posve obustavila, to tim više, što je medjutim nizozemska vlada pod uplivom ministra Treuba započela pregovaranja sa Engleskom.

Njemačko je novinstvo izrazilo bojazan, da će Engleska priteći u pomoć nizozemskoj industriji i željeznicama, da će joj dobavljati nužnu množinu ugljena, te da će na taj način Nizozemsku posve priteguuti u kolo antantinih država. Ova je bojazan neutemeljena, jer za dobavu ugljena postavlja Engleska takve uvjete, kojih Nizozemska nikako nemože prihvatiti. Engleska zahtijeva: 1. da nizozemski brodovi prevažaju nabavljeni ugljen, 2. da od prilike 100 velikih ladja, koje sada vrše promet medju nizozemskom Indijom i antantinim državama, moraju i u budućnosti isto činiti, 4. da svi ostali nizozemski brodovi budu upotrebljeni za dovoz živeža u Nizozemsku, u koliko im je moguće da preuzmu tovar, 4. da one ladje, koje ne mogu primiti takvog tovara, vrše na engleski zahtjev promet u prilog antante i konačno 5. da niješna nizozemska ladja ne smije biti izložena. I u slučaju, da bi nizozemska vlada pristala na ove, za Nizozemsku tako nepovoljne uvjete, ne bi se Engleska obvezala, da podmiri sav ugljen, što ga Nizozemska mora nabaviti u inozemstvu, već bi se ograničila samo na dobavu od 100.000 do 200.000 tona ugljena. To je za 60 do 70 postotaka manje, nego što nizozemska industrija i nizozemske željeznice trebaju, da pokriju svoju normalnu potrebu.

IZ RUSIJE.

Ministar Tereščenko o odgovoru središnjih vlasti na papinu notu. — Demokratična konferencija. — Aleksejev o razlozima svoje demisije. — Rezolucija radničkog i vojničkog vijeća za mir.

Petrograd, 28. Petrogradska brzojavna agentura javlja: Ministar vanjskih posala Tereščenko primio je danas zastupnike štampe, kojima je dao slijedeću izjavu: Odgovori njemačke i austro-ugarske vlade na papinu notu dokazivaju, da naši neprijatelji nijesu skloni učiniti iskren korak, da se postigne mir. Obije note opetuju himbeno zastarjelo osiguranje o miroljubivosti središnjih vlasti i o njihovoj pripravnosti, da prihvate načelo ograničenja naoružavanja; ali ne spominju ni jednom riječom temelja budućeg mira. Nekoliko izraza u novoj noti čini dojam, da se njemačka vlada nije odrekla njemačkom miru, unatoč mirovnoj rezoluciji u rajhstagu; ovaj njemački mir se ne dade dovesti u sklad sa načelima pravednosti i pravice; dalje smatra Njemačka nekoje sporne točke već konačno riješenima. Drugo čuvstvo, koje pobudjuje njemačka nota, jest, da je berlinska vlada spremna da započimlje pregovaranja samo na temelju takozvane „ratne karte", a to znači, da će htjeti održati sva osvojena područja izim djelomičnog vraćanja nekojih područja, na što će pristati na mirovnoj konferenciji. I austro-ugarska nota ne donosi svijetla u ovu stvar. Osim zajedničkih ratnih ciljeva, za koje se bore ujedinjene demokracije i koje su jasno odredjene u odgovoru Wilsona na papinu notu, obnovljena je Rusija već davno objavila ratne ciljeve, za koje se bori slobodni ruski narod. Na sve to ne daje Njemačka nikakovog odredjenog odgovora te nastavlja sveudilj svoju staru zagonetnu igru; proglašuje, da je sila jača od pravednosti te čeka na priložnost, da može učvrstiti silom osvojeno ozemlje.

Ministar se je za tim bavio sa najnovijim činom Njemačke u poljskom pitanju, naime sa carskim ručnim pismom na general guvernera u Varšavi i sa novim upravnim štatutom za Poljsku, u kojem govornik ne vidi nikakova popuštanja naprama Poljacima; ovaj je novi dokaz slabosti Njemačke, koji neće medjutim zadovoljiti Poljaka.

Ministar je zaključio svoje izvode time, što je dao oduška nadi, da u budućnosti ne će biti politika Rusije politikom parade, koja je veoma skupocjena za Rusiju. Zadnji su mjeseci stali pod silom misli za mirom, ali ostvarili su samo uvjete, da se rat još više zavlačuje. Kušali smo, da smanjimo naše krvave žrtve, u istini smo ih medjutim strašno povećali. Usvojili smo si misao demokratskog mira, u istini smo medjutim proglasili triumf njemačkog imperijalizma. Ovakovi su nesporazumci nedopustivi. Da se može svršiti rat u skladu sa načelima, proglašenim od ruske vlade, valja da se ujedine sve žive sile zemlje, te da se omogući vladi, provadjati potpunoma nacijonalnu politiku.

Petrograd, 27. (D. u.) Petrogradska brzojavna agentura. Demokratska konferencija. Iza izbora ureda, koji se sastoji od 23 člana, medju kojima je i Čejdze i Ceretell, prozborio je Kerenski, primljen živahnim odobravanjem od većine učesnika. Pozdravio je konferenciju u ime ruske republike i kao vrhovni zapovjednik te je izvodio: Pošto je vlada već na moskovskoj državnoj konferenciji obrazložila svoj program, dozvoljava si on danas, da prozbori nekoliko riječi u svoju obranu, naročito što se tiče slučaja Kornilov. Kerenski je izjavio, da je već davno bio obaviješten o pripravljajućem se prevratu, te da je od dana na dan poduzimao mjere, da spriječi ove neradosne dogadjaje. Otkad je Kornilov bio imenovan vrhovnim zapovjednikom, započeo je glavni stan pošiljati na vladu jedan ultimatum za drugim. Vlada si je bila svijesna, što su zahtijevali dogadjaji u Rusiji, kako bi se spriječio slom vojske, ali je on u tu svrhu išao svojim putem, dok je glavni stan nastojao, da ga prisili, da ide drugim putem. Borba medju obim strujama trajala je prilično dugo, te je glavni stan svaki neuspjeh na fronti upotrijebio u to, da odmah pošalje ultimatum u Petrograd. Malo prije moskovske konferencije, došao je na vladu novi, još jači ultimatum, koji je za slučaj protivljenja zaprijetio, da se spriječi konferenciju, ali je vlada odbila i ovaj ultimatum. Iza sloma kod Rige bijahu imenovani zahtjevi glavnog stana još jači.

Reuter javlja iz Petrograda: Jučer je otvorena demokratska konferencija u prisustvu Kerenskoga i drugih članova vlade. Predsjednik radničkog i vojničkog vijeća Čeidze razložio je razloge sbog kojih je sazvana konferencija. On upozori na vanrednu ozbiljnost položaja u komu se nalazi zemlja i na prijeku nuždu odgovorne vlade. Predsjednik seljačkog vijeća Aksentjev izjavi, da je došao trenutak kad demokracija mora upotrebiti svu svoju političu razboritost da spasi tekovine revolucije, kojoj bi zaprijetila nepopravljiva katastrofa, ako se opasnost ne bi mogla sada odvratiti. Iza izbora biroa, koji se sastoji od 33 člana (medju njima Čeidze, Ceretelj, Aksentjev, Černov i Kerenski), uze riječ Kerenski, od većine prisutnih pozdravljen živahnim povladjivanjem. On pozdravi konferenciju u ime vlade ruske republike i kao vrhovni zapovjednik sveukupne vojne sile, te reče, da je vlada već na moskovskoj državnoj konferenciji razložila svoj program, pa si dopušta samo to jedno, da rekne nekoliko riječi u vlastitu obranu osobito pogledom na Kornilovljevu aferu. Kerenski izjavi zatim, da je već odavna dobio glas o državnom udaru, koji se je spremao, pa da je od dana do dana poprimao sve potrebne mjere da zapriječi taj dogodjaj, koji se nije dao zadržati. Odkada je Kornilov imenovan bio vrhovnim zapovjednikom, poćeo je glavni stan jedan ultimatum za drugim slati provizornoj vladi. Vlada da si je bila svijesna da dogodjaji u istočnoj Galiciji zahtjevaju novih napora da se pobije rastvorba vojske. Ali on, Kerenski, da je pošao svojim vlastitim putem, dočim mu je glavni stan kušao narinuti posve drugi put. Prilično duga bijaše to borba dvaju smjerova, a glavni stan upotrebljavao je svaku nezgodu na fronti da smjesta upravi ultimatum u Petrograd. Tik pred moskovsku konferenciju odaslao je glavni stan vladi novi još jači ultimatum, koji se grozi da će u slučaju ustručavanja razbiti konferenciju. Ali vlada odbila je i ovaj ultimatum. Iza sloma kod Rige postadoše spomenuta nastojanja glavnog stana još življa. Vladi je dapače javljeno da u buduće ne smije biti nikakove promjene kabineta bez privole glavnog stana. U isto doba, kad se je usljed pada Rige približila vojnička zona zahtjevaše Kornilov podvrgnuće svih četa kotara glavnoga grada. Vlada to odlučno uskrati jer je unapred vidjela da bi takova mjera imala opasnih posljedica. Kerenski progovori zatim o kasnijim poznatim dogodjajima, te razloži, da je uslijed nenadanog i neočekivanog pohoda vojske generala Krimova na Petrograd morao poraditi energično i bezodvlačno. Prešav na program konferencije izjavi Kerenski, da mu je vlada naložila neka izreče da se u ovaj par zemlja mora vrlo, vrlo naprezati, jer anarhija raste neodoljivo te se na sablasni način širi čitavom državom. Kerenski pročita brzojavku iz Helsingforsa, kojom se vladi javlja, da mjesna revolucijonarna vlast ne dopušta da se zapriječi ponovno otvorenje raspuštenoga finskoga sabora. (Boljševici pljeskaju i viču: Bravo! Vrlo dobro!) Kerenski nastavlja: Svatko, tko nije izgubio pameti, umjet će procijeniti ovo odobravanje osobito u času, kad se javlja da se njemačka flota približava Finskom zatonu. Ne čuju li vlada i zemlja konferencije govoriti čvrstim i kategoričkim glasom, bit će stvar revolucije neopozivo izgubljena. Kerenski naglasi konačno, da je sloga potrebita jer sa fronte očekuju se veliki dogodjaji, a ne zna se, kojim sredstvima da se zapriječe.

Stockholm, 30. (D. u.) U „Ruskom Slovu" obrazlaže Aleksejev uzroke svojoj ostavci. Po njegovom je mišljenju Kornilov radio samo iz idealnih razloga, te je imao mnogo privrženika u najširim masama naroda. Aleksejev kritizuje provizoričan sastav suda, koji sastoji od 3 časnika i 3 vojnika bez ikakovog jurista. Kao daljnji razlog svojoj ostavci navadja razkroj u ruskoj vojsci i požaljenja vrijedan položaj ruskog časništva, koje je ili ispostavljeno neprijateljskoj vatri ili bude ubijeno od vlastitih vojnika.

Stockholm, 30. (D. u.) Iz Petrograda se javlja: Momčad brodovlja na istočnom moru prihvatila je odluku, u kojoj traži, neka predje čitava moć u ruke demokrata. Dalje su zatra-

žili od vlade, neka proglasuje odmah primirje na svim frontama i neka započne mirovna pregovaranja. Službeni vojnički list, koji donosi ovu vijest, javlja takodjer, da su odnošaji medju časnicima i vojnicima brodovlja na Crnom moru veoma napeti. Isto vrijedi takodjer za brodovlje na istočnom moru.

Petrograd, 29. (D. u.) Petrogradska brzojavna agentura. (Demokratična konferencija.) Prijašnji ministar rada Skobelev otvorio je sjednicu nagovorom, u kojem se je izjavio za sudjelovanje sa obrtnim gradjanstvom i sa kadetima, sa iznimkom onih elemenata, koji su zapleteni u aferu Kornilova. I prijašnji ministar pravosudja Zarudni i prijašnji prometni ministar Bješehnev izrekoše se za sudjelovanje kadeta.

Pitanje mira.

Haag, 30. (D. u.) Holländisches Nachrichtenbureau javlja iz Londona: Novine zastupaju mišljenje, da govor državnog kancelarara zatvara posve vrata miru.

RAT NA MORU.

Berlin, 30. Wolffov ured javlja: 28. t. mj. rano sukobilo se je nekoliko naših torpednjača na patruljskom izletu pred flandrijskom obali sa nadmoćnim brojem neprijateljskih razarača, koje su uzeli na nišan. Tijekom okršaja opazili smo na jednom razaraču jaku detonaciju. Naši brodovi nisu pretrpjeli štete.

AUSTRO-UGARSKI RATNI IZVJEŠTAJ.

Beč, 30. (D. u.) Službeno se javlja:

Istočno i albansko bojište.

Nepromijenjeno.

Talijansko bojište.

Južni dio visoravni Banjšćice i Svetog duha i brdo sv. Gabrijela bijahu jučer opet pozorištem ljutih bojeva. Talijanci nijesu nigdje prodrli.

Poglavica generalnog stožera.

U tri dana uništena dva hangara za zrakoplove i dva zrakoplova.

Beč, 30. (D. u.) Iz stana se ratne štampe službeno javlja:

U tri dana uništena dva hangara za zrakoplove i dva zrakoplova! Svrhovito djelovanje naših ljetača mornarice. 27. t. mj. uništen je, kako je poznato, bačenom bombom hangar za zrakoplove od Jesija sa jednim zrakoplovom. 29. t. mj. na večer napala je skupina naših hidroplana na hangar za zrakoplove od Ferrare. Lijetalačkom čamcu, kormilanom od pomorskog kadeta Chila, motrilac jednogodišnji dobrovoljac štopni strojni nadglednik Kuncz, uspjelo je, da pogodi hangar sa tri bombe. Zrakoplov, koji je bio sahranjen u hangaru, zgorio je visokim plamenom. Hangar je bio potpunoma uništen. Unatoč žestokoj obrambenoj vatri vratila su se sva lijetala u potpunom broju.

NJEMAČKI RATNI IZVJEŠTAJ.

Berlin, 30. rujna. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana javlja:

Zapadno bojište.

Uslijed slabog vidika bila je jučer kod sviju armada bojna djelatnost manja negoli u prijašnjim danima. U Flandriji bila je topnička borba na obali, na večer takodjer od Ysere do kanala Yper-Comines življa. Suzbili smo engleska izvidnička odijeljenja, koja su provalila na više mjesta. Osim prolaznog pojačanja paljbe bila je pred Verdunom bojna djelatnost umjerena.

Naši su ljetači ponovno napali na dokove i hambare Londona, Ramsgatea, Margatea i Sherness. Djelovanje se je bomba dalo raspoznati po požarima. Lijetala su se sva vratila neoštećena.

Istočno bojište.

Nema znatnije bojne djelatnosti.

Macedonsko bojište.

Izmedju Ohridskog jezera i Cerne bila je paljba živahnija negoli obično.

Prvi majstor glavnog sijela Ludendorff.

RAT NA MORU.

Berlin, 30. (D. u.) Wolffov ured javlja: Novi uspjesi podmornica u Canal la Manche i u Atlantskom oceanu: 4 parobroda, 8 jedrenjača, 1 ribarska ladja.

Poglavica mornaričnog admiralskog štaba.

Političke vijesti.

Službeno oprovrgavanje izvještaja o Srbiji „Saveza neutralnih zemalja“.

Iz stana se ratne štampe javlja: Antanta nastavlja svoju klevetničku kampanju protiv austro-ugarske monarkije. Organizacija, koja se posve neopravdano nazivlje „Savez neutralnih zemalja“, raširuje u štampi icrpiv izvještaj, u kojem se okrivljuju vlade podunavske monarkije i njenih saveznika s mnogih nezakonitosti i grozota, deportacija, okrutnosti protiv srpskog naroda i vjere, uopće nasilja svake vrste. Izvor je tih tvrdnja srpsko poslaništvo u Londonu, a kao dokazi služe „iscrpivi izvještaji srpske vlade“ i „privatne informacije“. Na osnovi tih izvještaja „Saveza neutralnih zemalja“ izišlo je u nizozemskim novinama nekoliko članaka, kojih se tvrdnje evo oprovrgavaju. Nije istina, da su djevojke iz Srbije odvučene u Tursku i predane u hareme turskih vlastodržaca. Isto je tako lažna tvrdnja, da su školska djeca internirana na temelju prijava radi nepohadjanja škole. Interniramo je za oružje sposobno muško pučanstvo od 17. do 55. godine kao i politički kompromitirane osobe, protiv kojih ima pozitivnih momenata sumnje. Internirani su smješteni u posebnim taborima, gdje je sasvim primjeren konak, opskrba i postupak. Ako su se sporadički pojavile bolesti, krivo je u prvom redu, što u tim taborima skupno borave osobe, kojima su većinom sasvim nepoznata načela higijenske obveznosti i njege. Odjegod su se uostalom pojavile bolesti, svagdje se je s uspjehom protiv njih ustalo. Budući da se djeca interniranih roditelja ne mogu ostaviti sama u zavičaju, smještena su zajedno s roditeljima u taborima. U brunovskom taboru posjećuju internirana djeca baš za njih utemeljene škole. Od srpskih državljana, interniranih od početka rata, već je 10.000 pušteno kući, a daljnja je akcija u tom pravcu u tečaju.

Neki su svećenici internirani, jer su tjerali fanatičku hajku protiv monarkije. Naproti tomu je laž da c. i kr. uprava u Srbiji tjera propagandu za prelaženje u rimokatoličku crkvu. Istina je, da se pravoslavna vjera od prvog dana okupacije poštuje u svim svojim pravima, a njezini se organi kod vršenja svoje duhovne dužnosti u svem podpomažu. Veliki pravoslavni praznici kao bogojavljenje, slave se u prisutnosti zastupnika c. i kr. uprave. Najbolji je dokaz za to, da se pravoslavna vjera jednako cijeni, kao i ostale. Nadalje nije istina, da se pravoslavne crkve upotrebljavaju za katoličku službu božju. Ove su se naprotiv popravile na trošak c. i kr. vojne uprave i predale srpskim crkvenim općinama. Nadalje se spočitava monarkiji, da je odstranila julijanski koledar. To se je učinilo samo u javnom saobraćaju, jer tu i dolazi u obzir samo gregorijanski, dok se u privatnom može i nadalje upotrebljavati julijanski. Ćirilica je zabranjena u školi i u službenom saobraćaju, a ipak izlazi naredbeni list c. i kr. vojne uprave i ćirilicom, kao i objave njenih organa, pa se i podnesci na oblasti mogu predati u ćirilici. Nadalje je upotreba ćirilice ostala u školi kod vjeronauka. Zapljena knjiga, koje razdražuju protiv monarkije, jest mjera, koja se sama po sebi razumije, budući da se svagdje, a i u neprijateljskom inozemstvu, tako postupa protiv tiskopisa sličnog sadržaja.

Nadalje se u objavi „Saveza neutralnih zemalja“ tvrdi, da je c. i kr. vojna uprava zatvorila srpske škole. Tko je poznavao prilike srpskog školstva prije rata, priznat će u ovom pogledu pravo i zasluge monarkije. Kao što je poznato, nije se posljednja srpska vlada nimalo brinula za škole. Poradi neprekidnih ratnih dogadjaja od 1912. većina se škola u zemlji nije upotrebljavala za njihove prirodne svrhe, već u skroz vojničke, pa je školska mladež bez nadzora i odgoja znatno podivljala. Kad se je ustalila naša vojna uprava u Srbiji, bila joj je prva briga, da doskoči tomu zlu. Davno zatvorene škole opet su se otvorile, a gdje nije bilo prikladnih prostorija, udešene su zgrade zu škole. Djeca nisu u školama imala samo obuku, već su, gdje je bilo potrebno, dobivala takodjer odijelo i hranu. U početku su se upotrebljavale domaće nastavne sile, ali kad se je pokazalo, da buntovno držanje i djelatnost srpskih učitelja prijeti sustavnomu nastavku školske obuke u okupiranoj zemlji, moralo se je odustati od njihove daljne uporabe. Nastavni je jezik u svim školama srpsko-hrvatski. Ako se kraj toga uči i njemački i madžarski, to odgovara samo dobro shvaćenom interesu školske mladeži. Dopisivanje medju srpskim bjeguncima i njihovim porodicama dopremaju i dostavljaju se, ako to dopuštaju propisi cenzure. Konačno se dižu i protiv vojnika monarkije prigovori radi surovosti. Ali ti su prigovori tako općeniti, te nije ni vrijedno da se oprovrgavaju. Sve su se te laži već sto puta iznijele protiv austro-ugarske monarkije, koja ih je dolično oprovrgla. Jedino se mora požaliti, što ima u neutralnim zemljama ljudi, koji iskazuju uslugu srpskoj vladi, čija je istinoljubivost dovoljno poznata, pa podupiru tako odvratnu klevetničku kampanju. Ne smije im biti krivo, ako ih pred cijelim svijetom okrivljujemo s laži.

Kako govori austrijski ministar pravosudja!

Ministar pravosudja pl. Schauer izrazio se je u razgovoru sa suradnikom „Pesti Hirlapa“ o kaznenom postupanju proti Ugarskoj neprijateljskoj agitaciji u Austriji sa slijedeći način: Utanačio sam sa ugarskim ministrom pravosudja, da u ovom pitanju upravi ugarska vlada dopis na austrijsku vladu. Ja mogu samo da kažem, da smatramo ugarsku želju posve opravdanom i naravnom, te ćemo se stoga pobrinuti, da toj želji čim prije udovoljimo. Ja ću je još prije zakonske osnove o kaznenom pravu podastrijeti parlamentu u obliku novele.

Ako slavenska većina u zastupničkoj kući spriječi votiranje predloga, to će ovo pitanje biti brzo riješeno naredbenim putem. No ministar ne drži, da bi uredjenje pitanja imalo praktičnu vrijednost, jer politički zločinci spadaju pred porotne sudove, a kako ovi sude u političkim raspravama, to vi dobro znate, reče dr. Schauer.

Fincima da, ali Česima nikad.

„Venkov“ piše pod gornjim naslovom: Farizejstvo se je Nijemaca pokazalo u osobito oštrom svijetlu u sjednici zastupničke kuće od srijede. Ponovno se je potvrdilo, da su si tamo, gdje se radi o neprijateljstvu proti češkom narodu svi Nijemci jednaki bez razlike njihove političke struje, pripadali oni katoličkoj ili liberalnoj stranci, bili Svenijemci ili osvjedočeni patriote. Gospodin dr. Julius Sylvester na primjer rado igra ulogu stvarnog promatrača vanjskih dogodjaja, a hoće i biti svuda poštovan kao takav. Ali ako imade da kaže svoju riječ o kojoj odredjenoj stvari pravednosti, eto ga, kako se preobrazi u tjesnogrudnoga radikalca, koji ni malo ne zaostaje za jadnim mišljenjem zastupnika Wolffa. U sjednici parlamenta od srijede govorilo se je medju ostalim takodjer o češkim zahtjevima. Njemački se je zastupnik Sylvester zgražao i proglasio ih nečim strašnim. Česi traže za sebe samostalnost — ne, ne, nikako, to se ne dade ni pomisliti! Desetmilijunski taj narod, može i mora biti tim zadovoljan što se mu kao milostinju nudja. Ali odmah za tim, kao da je uopće odmah zaboravio, što je kazao o Česima, razbrbljao se je o Fincima, o Kuronskoj, o Estonskoj i Livonskoj — ali za ove imao je gospodin posve drukčije tonove. Osobito za Fince, koji tvore tek trimilijunski narod, imao je dosta toplih riječi, da bi dokazao potrebu njihove potpune samostalnosti. Uvijek se mu je činilo, da se Fincima ne daje toliko, koliko trebaju za njihov potpuni politički, gospodarski i kulturni život. Davno nijesmo čuli tako uvjerljivih riječi o nužnom samoosvojenju maloga naroda, kako smo to čuli u parlamentu od Sylvestra, kad je govorio o — Fincima. Finci, kojih je broj niti čitavih tri milijuna, prirasli su srcu gospodinu Sylvestru, ali zato je deset milijuna Čeha odbijao od sebe kao — neznatan narodić, kojemu se ne smije priznati baš ništa. Osim toga zgražao se je nad tim, da se je zastupnik Zahradnik odvažio spočitnuti papi, da nije ni spomenuo Čeha. Čitavi se njemački cinizam zrcali u tom postupanju. Kulturno i gospodarski silni narodi, koji žive u toj državi i koji tvore brojnu većinu, smatraju se ovdje samo kao materijal, koji služi samo za to, da plati poreze i da šalje svoje ljude na frontu; ali za to su nasuprot Finci onaj veleban i uzvišen narod, kojemu se baš sa strane Austrije mora isposlovati potpuna sloboda i sve pravice. Svakako i mi želimo Fincima potpunu slobodu, ali zato moramo ipak prosvjedovati, da nas cijene duboko pod Fincima. Moramo prosvjedovati proti farizejstvu, koje se ovdje ističe na tako bezstidni način. Njemački političari u očigled tudjine igraju ulogu plemenitosti, kao čuvari sloboština naroda i kao razdavači najslobodnijih ustava; medjutim kod kuće ne poznavaju ništa do himbe, tlačenja, zlobe i zavisti. Ovoj tužnoj igri treba jednom činiti kraj. Potrebno je, da se ovu tartuferiju stavi na sramotni odar, da se ne bi nikad otela zasluženoj pozornosti.

Mehanizacija duše.

Dvije su činjenice kod njemačkog naroda
došle tijekom tog rata na vidjelo, i to jedna,
velika ratna snaga Njemačke, kao rezultat dotje-
rane i savršene organizacije, a kao čudnovata
antiteza potpuna nesposobnost tog velikog na-
roda, da na diplomatičkom polju poluči sličan
jedan uspjeh. U koliko znači potjek sadašnjeg
rata samo niz razočaranja za antantu na ratištu,
politička je strana rata bila do sad u prilog an-
tante. Ovu činjenicu priznavaju sami Nijemci,
koji se uvijek boje i uvijek naglašuju ovaj strah,
da bi im diplomacija mogla pokvariti to, što su
si stekli oružjem, a da je opravdan taj strah,
možemo pojmiti, ako pomislimo na sve političke
kombinacije, koje su se vrcale od početka rata
ovamo u njemačkim glavama. Dosta je da ime-
nujemo izrečena imena: Japan, Italija, Ujedinjene
države, kao tri najkrupnije dogadjaje. Slučaj
grofa Luxburga dao je i onima ključ za razumi-
jevanje tog fenomena, koji nijesu prije poznavali
njemački narod, koji ga nijesu proučavali stvarno
i sa poštovanjem, koje nam jedino zajamčuje
autentičnost slike dotičnog naroda.

Čitavo djelovanja, a ne samo to, što je puno
važnije, i čitavo mišljenje njemačkog naroda od-
razuje neku patološku sklonost fizičkim vrijed-
notama. Svijest svoje fizičke snage prenio je taj
narod i na mjerenje duševnih sila, a kod toga
čini kobnu pogriješku, da fizički mehanizam pre-
nosi i na duševni ustroj, koji nije ni malo nalik
na stroj ili na tehnički sustav. U življenju duše
nema ništa, što bi bilo nalik na minomet ili na
pušku strojnicu. Nije moguće odgajati organiza-
cijom razboritih ljudi, lukave diplomate i osje-
ćajnih duša. Sve to mora da imade narod već
pred državnom organizacijom, a mora nastojat,
da ih katkada nesnosan stroj društvenog poretka
nesmrvi medju svojim kolotečinama. Fizički prin-
cipi postali su u duševnom životu njemačkog
naroda mjerodavni. Prenašanjem ovih materijalnih
zakona na nutarnji svoj svijet, postigao je veoma
jednostavan i praktičan svjetski nazor, koji je
jednako pristupačan odabranom duhu i običnom
čovjeku. Rezultat je Kantove skepse bio, može
se kazati, genijalno trgovački inventar umstvenih
i duševnih kvaliteta, ogroman i točan pregled
sviju korisnih misli od početka bilježenja čo-
vječjeg mišljenja. Taj svijet se iscrpljuje u strogo
odredjenom apriorizmu čovječje naravi i u iz-
vjesnosti utjecaja vanjskoga svijeta na čovjeka.
Sve bude svedeno na jednostavno mehaničko
djelovanje vanjskoga svijeta na čovjeka i na
njegovu reakciju na ove utiske. Što ide preko
toga, je moguće, ali nevjerojatno, te nije korisno,
nije praktično, nema vrijednosti za život. Ger-
mansku šaku osjećate dakle u samoj njemačkoj
filozofiji, a sve, što je u čovjeku neobjašnjenoga
i neobjašnjivoga, neshvatljive patnje duše, to je
ili privilegij pjesnika ili metafizika za ludjake.
Za masu vrijedi samo jedno načelo, a to da po-
jedinac postane čim korisnija i točnija kompo-
nenta za stroj, koj će njegovati kao rodjeno di-
jete sav svoj život. Čovjek postaje čisti sluga
stroja, a nema niti razloga, da bi se bunio proti
takovom udesu, pošto se je uvjerio, da je njegov
„ja“ istotako udešen kao tipkalo glasovira, na
kojem igra vanjski svijet, što mu je baš drago.

U toj je činjenici sadržana sva snaga ali i
sva tragika njemačkog naroda. Odgojem i fizičkim
je naporom postigao pojednostavljenje svog du-
ševnog života. Učinio je u svom srcu istotako
red, kao u svojoj radioni. Nekorisni nagoni i
poticaji duše istrebljeni su kao kukolj, a sve što
je ostalo, nalik je na fizičku silu petroleja, elek-
trike ili plina, kojim objašnjava nuzgredan fe-
nomen funkcijoniranja čovječjeg stroja. Rezultat
ovog stogodišnjeg rada je divna organizacija,
kojoj ne može da poriče svijet svog udivljenja,
a da je ovaj organiziran stroj i strašan, dokazao
je taj svjetski rat. U dizindividualizaciji mase po-
stigli su Nijemci bez dvoibe rekord. Iz svoje su
vojske učinili najbolji i najidealniji stroj, te je
gotova istina, da se iz nijednog europskog na-
roda ne bi bilo moguće ostvariti nešto sličnoga.
Ali u tom ubijanju pojedinca sa svojim osebi-
nama, sa svojim makar ludim tričarijama leži i
sva tragika velikog njemačkog naroda. Pogledamo
li na kulturni rad zadnjih deset godina u Nje-
mačkoj, opažamo, da je Niče bio žaliboże dobar
prorok, kad je prorokovao strahovladu „Bildungs-
philistertuma“. Nestalo je u tom moru, gdje ve-
lika masa znade sve, imade sve knjige, koje ri-
ješavaju sve probleme tehnike i čovjeka, i koja
je prepustila ovim knjigama svu brigu za dušu,
jer je to praktičnije, originalnih misli i moguć-
nosti shvaćanja nenjemačkih naroda. Ako te boli
glava, njemački ljekarnik ti nudja siguran lijek,
piramidon ili aspirin, za kojega ti jamči; ako te
boli duša zbog tog ili onog razloga — bože moj,
smiješno! — profesor filozofije će ti nabrojiti
20 knjiga i 100 članaka u revijama, koje objaš-
njavaju ovaj duševni fenomen, baš identični a
riješavaju ga — doduše katkad na različite na-
čine — ali riješavaju ga kao algebrajsku jednačbu
ili gradalački nacrt. Ali u ovim knjigama nema
razjašnjena za duševni život tudjih naroda, za
njihovo shvaćanje, najpametniji i najglupiji
uvjeren, da je baš on odgonetao tajnu svijeta i
duše, evo ti vječitih nesporazumljenja medju nje-
mačkom i nenjemačkom diplomacijom, eto ti dano-
mice dokaza, da nijesu Nijemci nikad shvatili Wil-
sona, niti Englesku, niti Francusku, a ni najmanje
Rusiju. Vjerojatno je, da je argentinski ministar
vanjskih posala bio po njemačkom receptu ma-
garac i da je grof Luxburg bio pošten, iskren i
savjestan, kad je obavijestio svoju vladu o tom
svom velevažnom otkriću; ali u vanjskom svijetu
ne vrijedi duševna hegemonija jednog naroda,
već vlada slobodan i neprikraćen zdrav razum i
bez i proti knjigama te po zdravom razumu su-
deći nije nimalo dokazano, da je dotični go-
spodin bio baš tako siv i dugouh, kako ga je
vidjelo njemačko oko.

Dok su si drugi narodi svijesni svojih mana,
dok trpe barem u svojoj vlastitoj kući kritiku i
satiru na samoga sebe, kod njemačkog je na-
roda to posve nepoznat pojav. Nijemac nije bio
radi toga nikada kadar, da upozna svoje mane,
svoje nedostatke. Ako je bio njihov čovjek
skeptičan prama narodu, bio je samo čovjek
vanrednih duševnih osobina, kao naprimjer
Goethe, ili je bio asimiliran čovjek kao Poljak
Niče ili židov Heine. Radi toga i Nijemci ne
vole i ne čitaju niti Heinea, niti Goethea niti
Niča. Čitanje i štovanje ovih pisaca stajalo bi
ih vjeru u same sebe a ova je odviše praktična
i komodna, da bi se ju moglo žrtvovati. Radi
toga Nijemci niti nemaju pravog psihološkog
romana ili uopće psihološkog lijeposlovnog di-
jela, niti u smislu Francuza, ni Engleza, ni Rusa.
Ako nailazimo u njihovoj literaturi na nešto
sličnoga naći ćemo toj psihologiji doskora trag,
koji vodi ili u Petrograd (Hauptmann!) ili u
Pariz (svi ostali romani!)

Nijemac je odbacio po tome slobodnu dušu
kao suvišnu stvar. Duša mu je postala samo
pogonskim sredstvom za njegov fizički i um-
stveni rad. Ne bavi se više duševnim proble-
mima, koji ne bi bili već ustanovljeni kao takovi
problemi u nekojim knjigama. Duša mu je drugih
naroda zapečaćena knjiga, a sud o tudjem čo-
vjeku je uvijek tipičan, uvijek po istom jedno-
stavnom mjerilu, koje vrijedi za praktičan život
ali nipošto za visoku politiku, u kojoj igraju
ulogu više duševne potencije. On ih uvijek brzo
ali i uvijek krivo sudi a radi toga je taj rat za
Njemačku pun diplomatičkih razočaranja; dok
je običan nenjemački žurnalista znao točno za
posljedice tog ili onog koraka njemačke diplo-
macije te nije bio gotovo nikad iznenadjen, tad
je čitava Njemačka bila razočarana uslijed diplo-
matičkog neuspjeha. Kad su ljudi, koji ne po-
znavaju njemačkih prilika, čitali njemačke diplo-
matske izjave, mislili su, da njemačka vlada
uvijek nekamo hoće da prikriva jasne i samo po
sebi razumljive činjenice, da postupa prama
tome nelojalno i nepošteno sa svojim narodom,
kojega hoće da zavarava. Ali ovi su ljudi pot-
punoma krivo sudili ove njemačke političare,
koji su govorili iskreno i pošteno svojem na-
rodu, kako su sami osjećali i mislili, a bili su
sigurno oni sami više preneraženi o potijeku
dogodjaja negoli sam narod. Možda će gorka
sudbina, koja čeka sve europske narode a na-
pose i njemački narod, utjecati na ovo duševno
raspoloženje Njemačke, kako je rat već uvjerio
i Englesku i Francusku i slobodnu Ameriku, da
bez njemačkog militarizma nema uspjeha na
ratištu.

NEPRIJATELJSKI IZVJEŠTAJI.

Ruski:

28. rujna. Na sjevernoj, zapadnoj, jugoza-
padnoj i rumunjskoj fronti puškaranja i djelat-
nost izvidničkih odjela.

Kaukaska fronta. Naši izvidnici zaposjednuše
Orošen, 35 vrsta zapadno od Nerija.

Istočno more. Dne 26. rujna, u 11 sati u
noći, naišao je razarač torpeda „Ohotnik“ na
južnom rtu otoka Ösel na minu, položenu od
neprijateljske podmornice, te je odmah potonuo.
Naveče bačena je na obalu ladjica sa nekoliko
mornara, od kojih su 4 ranjena. Jedan motorni
čamac i jedan kuter otišli su, da priteknu u po-
moć. Od časnika nije niiko izrazio želju, da ostavi
razarač torpeda; potonuli su svi.

Ljetalaštvo. Naši su ljetači bacali bombe na
turske logore zapadno od Kilkita i na Kemak.
Opažene su eksplozije.

29. rujna. Sjeverna, zapadna, jugozapadna
i rumunjska fronta. Puškaranje i izvidjanje.

Kaukaska fronta. Jugozapadno od Agnota
napadoše izvidnici turske straže te zarobiše 30
momaka. 30 vrsta sjeverozapadno od Meneha
opkoljena je naša prednja straža od jakog odjela
Kurda. No vatra naših strijeljaca bacila je Kurde
iz njihovih visinskih položaja te ih raspršila.

Ljetalaštvo. Dne 26. t. mj. oboriše naši lje-
tači u pravcu na Tarnopol 2 neprijateljska lijetala,
koja padoše u svoje linije. Naši ljetači izbaciše
više puda bomba na naprave za neprijateljskom
frontom u Stohodu. Naša liietala „Muromec“ iz-
baciše 48 puda bomba na neprijateljske povorke
vozova kod sela Vifenika i Losziszsza, 20 vrsta
jugozapadno od Husiatyna. Na Hrostkov, sjevero-
zapadno od Husiatyna, bačeno je 9 bomba. Iza-
kako su ljetači izazvali požare i paniku, vratiše
se natrag usprkos ogorčenoj neprijateljskoj vatri
i navalama neprijateljskih ljetača.

Domaće vijesti.

Ispiti osposobljenja za učitelje pučkih i gra-
djanskih škola kod c. kr. ispitnog povjerenstva
u Kastvu počet će dne 5. (petog) novembra ove
godine. Biljegovane molbenice s propisanim pri-
lozima neka gg. kandidati pošalju na vrijeme
dotičnomo c. kr. kot. škol. vijeću.

Prodaja ribe. U slučaju, da prispije riba
prodavat će se ona danas. Pravo kupovati ribu
imadu danas vlasnici živežnih karata počevši od
broja 7301.

Pokrajinske vijesti.

Iz Kanfanara. Užasna vrućina i suša prate
nas jošte dalje. Ljudi niti ne govore več o kiši,
kao da je to nešto nemoguće. Sa onih sela preko
„Drage“ i okolice Kanfanara, moraju ljudi da
gube zlatno vrijeme za prevažanje vode sa že-
ljezničke postaje Kanfanar. Inače nema posebnih
novosti, samo se mnoge majke i ocevi tuže, što
im djeca svaki drugi dan u školu polaze. Radi
ogromnog broja djece naime ne može da ov-
dješnji g. učitelj poučava svu djecu svaki dan,
već polovicu jedan, a polovicu drugi dan, što
je sasma razumljivo. No, nadamo se, da će se
i to čim prije svesti u redoviti tok, što je i naša
želja.

Iz Sošići. Eto se i nama otvorila škola. Na
onom mjestu, gdje se do pred par godina od-
narodjivalo našu djecu, ori se danas hrvatski
glas. U školskoj se sobi poučava danas našim
milim materinskim jezikom. I tu vrijedi ona: pra-
vica pobjedjuje! Vozivši se prije rata u Rovinj,
vidio sam sa željezničkog vagona, gdje se na
školskoj zgradi koči naslov: „Scuola della lega
nazionale“. Koliko li ironije, mislio sam si! Ali
pustimo to, „negda bilo, sad se spominjalo“.
Danas možemo, da se po miloj volji vozikamo
amo i tamo, a da nas ne će zaboljeti glava, jer
su ona mrtvačka slova nestala sa školske zgrade
u Sošićima. Tako je!

Odlazak kontreadmirala Zaccarie iz Šibenika.
Pišu iz Šibenika: Kontreadmiral g. Hugo Zaccaria
je otputovao preko Rijeke u Novu Gradišku. Pri
odlasku iz Šibenika sakupilo se, da se s njime
oprosti, mnogo odlične gospode, činovnika i ča-
snika, te više gospodja i mnogo naroda. Šibenska
glazba dopratila ga je do parobroda. G. Zaccaria
rukovao se je sa svima. Sa parobroda progovori
narodu hrvatski, da će mu ostati neizbrisiva uspo-
mena na Šibenik i ovo pučanstvo, koje se uvijek
iskazalo u svakoj prigodi prama njemu i obitelji,
osobito prigodom smrti njegove djece. Završio
je sa: Živio Šibenik“ i „Do vidova!“ Odgovorio
mu je g. Lugher, zahvalivši mu na svemu, što
je učinio da pomogne i dodje u susret pučanstvu,
zaželio mu svaku sreću i što skoriji povratak.
Završio je sa: „Živio podadmiral Zaccaria!“ na
što su se svi odazvali.

Vojničke vijesti.

Dnevna zapovjed lučkog admiralata broj 273

od 30. rujna 1917.

Posadno nadzorstvo: satnik Titz.

Liječničko nadzorstvo na N. V. b. „Bellona“:
štopski liječnik dr. Weiser.

Liječničko nadzorstvo u mornaričkoj bolnici:
linijski liječnik dr. Wenush.

Pomozite udovicama i sirotama Trsta i Istre!

Kod c. k. Landsturmbezirkskommando Pazin br. 5 koja je sada u Radgoni u Štajerskoj, z a s n o v a n j e f o n d z a p o t p o r e u d o v i c a m a i s i r o t a m a onih, koje su pripadali svim formacijama ove komande.

Sredstvima, koja su na raspoloženju, podupirat će se najbliži članovi obitelji naših hrabrih junaka, koji ili padoše ili ostadoše privredno nesposobni vršeći svoju najuzvišeniju dužnost braneći našu divnu domovinu.

Već tri godine drže se vrijedni sinovi svih naroda iz Istre i Trsta na svim frontima i zaustavljaju žestoke navale moćnih naših neprijatelja.

Kod te bezprimjerne odbrane našeg doma i ognjišta žrtvovaše mnogi ponajbolji i ponajhrabriji svoj život ili snagu i zdravlje svoje. Udovice i sirote tih junaka ostaše u nuždi bije ih najveća nevolja.

Jednako još bjesne strašne bitke, još traje najljuća borba, što je svjetska historija pamti, premda je naš premilostivi car blagovolio ponovno ponuditi častan mir našim neprijateljima.

Mnogo će još patnja i nevolja neprijatelj nagnati na naš zavičaj.

Stoga, ako otaremo suzu udovicama i sirotama junaka, koji proleše svoju krv za ljubljenu otadžbinu, ako im olakšamo sadašnje i buduće uslove života, ispunit ćemo samo jednu dužnost, podmirit ćemo samo jedan dug.

Borioci na fronti, oficiri i momčad, znadu što je njihova dužnost prama palim ili osakaćenim drugovima, te rado i požrtvovno sakupljaju za tu plemenitu svrhu.

No stigli prinosi suviše su, nažalost, maleni, jer su potrebe vrlo velike.

Zato neka svi ljudi dobra srca, cijelo stanovništvo, koje je za ovoga rata već često dalo dokaza svoje žive ljubavi prama bližnjemu, neka vlasti i uprave, ustanove i društva, te sve one osobe, koje su sa bilo kojeg razloga od vojne službe oslobodjene ili oproštene, neka svi živo podupiru ovaj fond, besplatno upravljan, i neka nastoje da darovima i dobrovoljnim prinosima uvećaju taj fond.

Ako udovicama i sirotama junaka, što padoše na bojištima, osiguramo budućnost, ako ih učinimo vrijednim članovima čovječanstva, n a j l j e p š e ć e m o s e i n a j u s p j e š n i j e o d u ž i t i s v i m o n i m s i n o v i m a n a š e g a n a r o d a, k o j i h s e s t u g o m, a l i i s p o n o s o m s j e ć a m o.

Fond za udovice i sirote kod c. k. Landsturmbezirkskommando Nr. 5, sada u Radgoni (Štajerska). Konto austrijske poštanske štedionice Nr. 161.153.

Ratno osiguranje!

C. kr. austrijska vojnička zaklada za udovice i siročad osjeguravajući odio u Puli, trg Custoza broj 45, časti se obavijestiti p. n. općinstvo, osobito pako one obitelji, koje imadu jli oca ili sinove u vojsci, da prima ratno osiguranje po ugodnijim cijenama nego li prošle podine. U interesu je svijù, da osjeguraju svoje, ne samo svoje na fronti, nego i one u zaledju, jer i prvi i drugi su u pogibelji. Nitko dakle nek se ne okani ove dobrotvorne prilike.

Za one, koji su već bili osjegurani, i kojima je prošlo vrijeme osjeguranja, prima se novo osjeguranje za dobu od jedne godine. Ovakovim će se strankama u cijenama mnogo popustiti t. j. ubrojit će im se dio prošle godine već uplaćene svote u novu premiju. Time je dana prilika i siromašnijim slojevima, da se posluže ove pogodnosti.

Rodoljubi! Proširujte „HRVATSKI LIST“.

Hrvati, Hrvatice! Sjetite se naše požrtvovne „Družbe sv. Ćirila i Metoda“.

HENRIK SIENKIEWICZ

Ta treća.

(Nastavak.)

VII.

Primiče se dan mojih zaruka.

Kupio sam prekrasni prsten u stilu Ljudevita XV., no on se Suslovskima nije svidio, pače ni Kazimiri, jer tamo u cieloj kući nitko nema pojma o pravoj umjetnosti.

S Kazimirom imat ću mnogo truda dok je odučim malogradskih navika i dok je naučim po umjetnički osjećati; no pošto me ljubi najboljemu se nadam.

Na zaruke niesam nikoga pozvao osim Svjateckoga. Želio sam, da prije toga posjeti Suslovske, ali on tvrdi, ma kako da je fizički i moralno spao, ipak da do tog stupnja nije propao, e bi morao i posjete praviti . . . Tu ništa ne koristi!

Unapried dakle Suslovske pripravim, da je moj prijatelj neobičan original, ali pored toga genijalan slikar i najčestitija duša u svietu.

Čuvši Suslovski, da moj prijatelj slika lešove, lešiće i lešine, uzvine obrve uvjeravajući, da je svedj samo s urednim ljudima imao posla, da je ciela njegova službena karijera bila neokaljana, pa se nada, da će i „gospodin Svjatecki“ poštivati običaje, koji vladaju u poštenoj gradjanskoj kući . . .

Priznajem, da me kod takih prilika ponešto strah hvata te se od jutra borim sa Svjateckim. Svom silom hoće da ide u hlačama zasukanim u čizme. Odvraćam ga, prosim, moljakam.

Napokon pristane naglasujući, da doista ne zna za razlog, za što da ne bude ludn. Zlo je, što njegove čizme podsjećaju na čizme iztraživalaca srednje Afrike, jer odkad ih je čizmar na vjeru donio, niesu kasnije više voštene. Šta ćeš!

A još je gore, što glava Svjateckoga izgleda kao tatranski vrhunac, šumom zarašten, na kojemu je vijavica bjesnjela. I tome nema lieka, jer toga češlja neima na svietu, koji bi tome perčinu pomogao, ali za to nagovorim Svjateckoga, neka u mjestu bluze, koju svaki dan oblači, obuče kaput. On to učini, no pored svega toga izražaj je njegova lica kao u jednoga njegovih lešova, a k tome je grobnog humora.

Na ulici se ljudi osvrću na čvornovitu njegovu batinu i na ogromni njegov otrcani šešir, no ja sam tome već svikao.

Pozvonimo, udjemo.

Već u predsoblju dopire do nas glas kuzina Jačkovića, koji razpravlja o prenapučivanju. Kuzin Jačković svedj razpravlja o prenapučivanju, to je sva njegova mudrost. Kazimira u muslinskoj svojoj odjeći izgleda kao oblačić te je dražestna . . . Suslovski je u fraku, rodjaci u frakovima, stare tetke u svili.

Dolazak Svjateckoga uzbuni svih. S njekom uzrujanošću gledaju nas . . . On se mrko obazire i uzrujava Suslovskoga, da za cielo ne bi dosadjivao, „kad to ne bi bilo, da se Vladko ženi ili što tome takva.“ To „što tome takva“ veoma se neugodno dojima. Suslovski se dostojanstveno pruži i pita, kako gospodin Svjatecki razuminva rieči „što tome takva . . .“ Gospodin Svjatecki odvraća, da mu je to svejedno, ali da će se za Vladka“, ako treba,i uvoštiti, po gotovu kad bi znao, da je gospodinu Suslovskomu do toga . . . Moj budući tast pogleda ženu, mene i Kazimiru pogledom, u kome se začudjenje i gnjev o prvenstvo nadmetahu.

Srećom prekinem neugodni taj prizor i s riedkom u mene pritomnošću duha molim budućega tasta, da me predstavi onim članovima rodbine, kojih još ne poznajem . . .

Sliedi upoznavanje, a za tim sjedamo.

Kazimira sjedne do mene i položi svoje ruke u moje. Soba je puna ljudi, no svi se ukočili i šute. Srak je udušljiv.

Kuzin se Jačković vraća opet k razgovoru o prenapučivanju. Moj Svjatecki gleda pod sto . . . U tišini sve jače ozvanja glas Jačkovićev, a ovaj kako nema prednjeg zuba, uviek podugačko pišti, kad mu valja izgovoriti š . . .

— Po vremenu mogu toga radi najveće nevolje Evropu zadesiti — govori Jačković.

— A razseljavanje . . . upada netko sa strane.

— Statistika pokazuje, da razseljavanje ne sprječava prenapučivanja.

Svjatecki podigne naglo glavu i svraća ribl[j]e svoje oči na govornika.

— Trebalo bi da se u nas uvedu kineski običaji — javlja se zlovoljnim basom.

— Oprostite . . . kako, kineski običaji?

— U Kini smiju naime roditelji slabouman djecu daviti — pa šta! tako bi trebalo, da u nas djeca smiju slabouman roditelje daviti.

Sbilo se! Striela je pukla, pod tetkama zažaječa, a mene nesta. Suslovski sklopi oči i na čas ga izda glas.

Sve umukne.

(Nastavit će se.)

Pojedini broj 12 h.

CIJENA listu: U pretplati za čitavu god. K 36·—, za polugodište K 18·—, tromjesečno K 9·—, mjesečno K 3·60, u maloprodaji 12 h. pojedini broj. OGLASI primaju se u upravi lista trg Custoza 1.

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

„HRVATSKI LIST" izlazi u nakladnoj tiskari JOS. KRMPOTIĆ u Puli, trg Custoza 1. Uredništvo: Sišanska ulica br. 24. — Odgovorni urednik JOSIP HAIN u Puli. — Rukopisi se ne vraćaju.

Godina III. | U Puli, utorak 2. listopada 1917. | Broj 802.

Topnički bojevi na sočkoj fronti.

Tri konferencije četvornog sporazuma.

Narodna konferencija antante. — Wilsonove predradnje za mirovnu konferenciju. — Narodna konferencija francuskih socijalista.

: Ženeva, 29. Kao program buduće konferencije antante, koja se je imala obdržavati već mjeseca rujna, ali koja je morala biti odgodjena radi talijanskih smutnja, navadja pariški talijanski dopisnik lista „Petit Parisien" četiri glavne točke. Prva: Mora se računati sa ratnom nesposobnošću Rusije i stvoriti red na istočnoj fronti. Drugo: Antanta mora u tu svrhu udružiti sva svoja ratna sredstva. Treće: Treba ustanoviti točan račun o ratnim sredstvima, koje stoje antanti na raspolaganje u svrhu shodnog porazdijeljenja na svim frontama. Četvrto: Na temelju toga neka se izradi jedinstvena osnova, koja ide za tim, da se na središnje vlasti na najslabijoj njihovoj fronti navali udruženim silama. Tendencija je ovoga članka očita. Italija, pošto ne može svojom vlastitom snagom svoje ofenzive uspješno provesti, treba potpore svih saveznika.

: Rotterdam, 28. Londonski list „Morning Post" javlja iz Washingtona: List „Philadelphia Ledger" polaže veliku važnost na vijest iz Washingtona, prema kojoj da je Wilson naložio Oberst Hausu, neka stane priredjivati predradnje za mirovnu konferenciju. „To ne znači", veli dopisnik, „da predstoji mir, da Amerika nastoji, kako bi raspravljanjima dovela do mira, ili da u tom nalogu leži nešto, što se ne bi dalo združiti sa čvrstim nastavkom rata. I Francuska i Engleska su poduzele onomadne mjere za mirovnu konferenciju. Wilson smatra potrebitim, da se uredi obavjesna služba za upotpunjenje diplomatske službe, koja nije vezana na javne odnošaje. Ovime se on nada, da će točno upoznati sveopći politički položaj i način mišljenja antantinih vlada i njihovih nazora o mirovnoj konferenciji. Najnovija će dakle služba biti neka vrst strategijskog nadzora na diplomatskom području.

: Ženeva, 28. Lijonski listovi javljaju iz Pariza: U jučerašnjoj su sjednici komore stavili zastupnici Jean Bon i Jobert predlog, da se postavi stalan odbor, koji bi imao istraživati dogodjaje od 4. kolovoza 1914. do 20. prosinca 1914. Bon je izjavio, e se radi o tom, da se poduzme slična istraga, kaošto ju je svojedobno bila poduzela Engleska glede pothvata u Dardanelima i u Mezopotamiji. Kroz ovo je vrijeme došlo do velikih stvari, ali i do teških pogriješaka, i to ponajviše od toga, što parlamenat nije bio sazvan. Parlamenat bi se imao brinuti za to, da ne dodje do pogriješaka. Bezuvjetno je od potrebe, da se saznaju razlozi, zašto je glavni stožer ispraznio stanovitu neku tvrdjavu, koja je bila ključem obrane. Državni je podtajnik Maunier izjavio, da kani Painlevé odgovoriti na pitanje. Zastupnik je Damour tražio, da se ustanovi središnje povjerenstvo koli za armadni pojas toli i za zaledje. Predlog bje upućen odboru.

Papina mirovna nota.

Nizozemsko novinstvo o našem novinstvu. — Radoslavov o uspjehu odgovora središnjih vlasti i o važnom dogadjaju narednih dana. — Odgovor Turske na mirovnu notu.

Carigrad, 30. (D. u.) U odgovoru na papin mirovni poziv ističe sultan, da je Turska bila prisiljena, da se bori za svoj opstanak i za svoju neovisnost. I danas idemo za ovim apsolutnim opravdanim ciljem, koji se u prvome redu sastoji u osiguranju prava potpune i neograničene suverenitete nad čitavim područjem naših narodnih granica. Bili smo uvijek prožeti vrućom željom, da našu državu učinimo dionicom blagodati trajnog, poštenog mira te smo sporazumno sa našim saveznicima predložili u prosincu 1916. našim protivnicima da stupe u pregovaranja u svrhu postignuća pravednog i časnog mira. Na naše mirovne namjere, koje su od onoga doba došle opetovano do izražaja, nijesu do sada naše odziva. Ostvarenje uzvišene misli, da se naime buduće uredjenje svijeta ima temeljiti na navalnoj pravnoj snazi, na načelu medjunarodne pravednosti i zakonitosti čini nam se jedinim sredstvom, koje može da u budućnosti očuva čovječanstvo od katastrofa. S toga hoćemo, da jednako kao i Vaša Svetost, kod budućih pregovaranja tražimo najshodnija sredstva u svrhu, da se ograniči naoružavanje i da se uredi sloboda mora. Smatramo, da je od najveće važnosti i predlog o obligatoričnom obraničkom sudu te smo pripravni, da kod mirovnih pregovora obrazložimo sredstva, kojima neka se dokončaju medjunarodne svadje, kod česa se hoćemo obazirati na garancije, koje se tiču suverenog opstanka i slobodnog razvitka naroda. Uvjereni smo, da ne stoji ništa na putu uvodu mirovnih pregovaranja, ako su i naši protivnici prožeti jednakim čuvstvima.

Haag, 29. Gotovo čitavo novinstvo uzimlje otklonjivo držanje prema govoru državnog kancelara i državnog tajnika izvanjskih poslova. Svi su radi osnovnog shvaćanja obiju ovih govora razočarani. Evo što piše „Vaterland": „Na temelju će tih govora nastati na strani antante užitak, da se na rasprave upuštaju na temelju ratne karte. U kancelarovom govoru nema nijednog konkretnog nadopunjka na odgovor papi. Nijedno od onih imena, koje ove dane lebde na ustima čitavog svijeta, nije došlo iz kancelarovih ustiju a ni podcijenjivanje neprijatelja nije nipošto umanjilo. Danas se govori o Americi, kaošto svojedobno o Engleskoj. Današnji je dan za prijatelje nisu izvanredno crn dan. Svakako imademo mi Nizozemci da budemo zahvalni za način, na koji je kancelar govorio o sudbini našoj i drugih neutralaca. Kancelarov se govor opire na osjećaj jakosti i uvažavanje ratnog položaja. Još postoji nada na povoljno rješenje na temelju snage oružja.

Berlin, 1. (D. u.) Sofijski dopisnik „Vossische Zeitung" bio je 28. rujna primljen od bugarskog ministra-predsjednika. Dr. Radoslavov je izjavio: Veoma sam zadovoljan sa postignutim rezultatima note. Vika neprijateljskog novinstva ne može da izbriše činjenice, da su se naši odgovori duboko dojmili. Položaj antante nije u istinu zavidan. Rusija je propala te nema joj spasa; Italija je izglodana od bijede u unutarnjosti; Engleska je pogodjena bez milosrdja u živac; Francuska osjeća već sada samoću, kojoj se je zapisala a Amerika je još daleko, daleko. Ako kročimo tako naprijed, svijesni si cilja te se ne damo smesti i ostanemo složni, siguran sam, da ćemo si steći onaj mir, za koji se borimo i koji zaslužujemo. Sastanak u Černivodi jest dogadjaj, koji će u svezi sa još drugim velevažnim dogadjajem, koji možemo očekivati za naredne dane, potpunom i strašnom snagom donijeti dokaz za slogu naših vlada i vladalačkih kuća, koju smo već dokumentavali našem odgovoru na papinu notu.

IZ RUSIJE.

: Stockholm, 29. Prema vijesti „Dagens Nyheter" iz Haparande bila je sjednica Petrogradskog sovjeta veoma burna. Mnogi su govornici navalili na vladu. Osobitoisu prekoravali ministra predsjednika Kerenskog, kojega su nekoji govornici dapače izravno optužívali, da je bio sudionikom Kornilovljeve afere. Drugi su govornici prekoravali vladu, jer da je samo izražaj osobne volje. Stoga je bilo predloženo, neka sovjet preuzme vladinu vlast. Jedan je od govornika kazao, da je ofenziva Kerenskoga proti središnjim vlastima bila zločin, jer je revolucija dovela na put propasti. Bilo je vrijeme, da se svima utuvi u glavu, e se revolucija ne dade združiti sa ratom. To da su „boljševiki" isticali od prvoga dana rata, a opetuju to i danas. Nadalje je bilo naglašeno, da vlada nije od šest i pol mjeseci apsolutno ništa učinila, da ojača revoluciju. Sjednica je potrajala do kasno u noć. Zastupnicima su demokratske konferencije, koja je bila jučer otvorena, bili imenovani Lenin i Cinovjev.

: Basel, 29. Petrogradski je sovjet, kako javlja Havas, postavio vlastitu vladu u protimbi sa Kerenskijevim vijećem petorice. Kako „Temps" javlja, širi se Petrogradom vijest, e je sovjet zaključio, da predloži direktoriju, neka se Kornilov i druga 32 generala, koji su sudjelovali kod ustanka, puste na slobodu. Kornilov da se je držao samo uputa Kerenskoga! Stoga neka se Kerenski stavi pod optužbu!

: Petrograd, 30. (Petrogradska brzojavna agentura.) Na demokratskoj je konferenciji naglasio bivši ministar predsjednik vijeća seljačkih zastupnika Aksentijev potrebu organa, koji bi nadzirao vladu. Ovaj organ, neka vrst pretparlamenta, imao bi se sastojati iz zastupnika demokracije i gradjanskih razreda.

IZ BUGARSKE.

Sofija, 30. (D. u.) „Utro" objavljuje razgovor sa vrhovnim zapovjednikom Jekovom. Ovaj je izjavio, da je položaj na svim frontama takav, da ima samo protivnik povoda za bojazan. U Rusiji se postepeno dolazi do osvedočenja, da se revolucija ne može postaviti u sklad sa pobjedonosnim ratom i da samo utopisti mogu rusku revoluciju usporediti sa francuskom revolucijom, pogotovo, kada je ruska revolucija logička posljedica ratnih razočaranja. O miru se je vrhovni zapovjednik izrazio u smislu, da nitko ne može ništa proricati, da će ali mir prije doći, nego se misli. Bugarska ne će ni aneksija ni tudjih područja, nego samo zemlje, koje čitav svijet priznaje kao bugarske.

IZ UDRUŽENIH DRŽAVA.

: Buenos Aires, 29. (Havas.) Danas je na cestama došlo do javnih iskaza, kod kojih je sudjelovalo dvijesta hiljada učesnika i kod kojih se je slavio prelom diplomatskih odnošaja sa Njemačkom. U mnogim je govorima zatraženo od vlade, neka radi, a jedno je izaslanstvo predalo komori adresu, u kojoj se odobrava taj zaključak.

: Lugano, 29. Kako se javlja, zaključila je republika Paragvaj prekid odnošaja sa Njemačkom. Nadalje se javlja, da Argentinija mobilizuje svoje kopnene i pomorske bojne sile.

IZ ŠVEDSKE.

: Stockholm, 30. U razgovoru je sa zastupnikom lista „Ruskaja Volja" izjavio Branting na pitanje, da li će Švedska u slučaju sastava kabineta po Brantingu napustiti neutralnost i prijeći antanti, ovo: Dodje li do vlasti, za kojom uostalom ne teži, ostat će Švedska neutralnom. On bi se borio samo proti njemačkoj demokraciji.

: Stockholm, 29. Službenim je ustanovljenjem rezultata izbora postalo švedsko pitanje o kabinetu opet aktuelnim. U ovaj se čas ne može o tom ništa sigurna kazati, jer se kraj još nije povratio u Stockholm. No dade se predmnijevati, da će sadašnji kabinet na temelju dosadašnjih izbora dati svoja mjesta na raspolaganje. Imade dakako ljudi, koji su mnijenja, da tečajem rata konzervativci ne će predati iz ruku svoje vlasti, no rezultat je izbora posve jasno pokazao, da se u tom slučaju imade očekivati zaoštreno unutrašnje-političko suprotstavljanje sa strane većine sabora, koje bi moglo osobito u pitanju dozvole proračuna dovesti do neprilika i poteškoća.

SA RATIŠTA.

: Beč, 30. Iz ratnog se izvjestiteljskog stana javlja: Na sočkoj su fronti stajale naše postojanke u zaledju od jutra dalje pod žestokom vatrom neprijateljskog topništva i bacala mina. Popodne poduzeta neprijateljska navala postigla je istočno od Podloke mjestimičan uspjeh, koji je bio uspjelom protunavalom naših četa opet istrgnut. Prostor južno od zaravanka Banjščica i brda sv. Gabrijela stajao je neprestano pod najtežom topovskom vatrom i bio pozorištem trajnih, žestokih bojeva. Sve su se talijanske navale slomile u našoj vatri. Na istočnom je bojištu oživjela na više mjesta fronte topnička živahnost. Došlo je i do opetovanih neprijateljskih navala. Na kolodvor Friedrichstadta, koji je važno stjecište ruskih stvarnih prijevoza, izbacili su naši ljetači 360 kilograma bombe. Na jugoistočnom bojištu nema ništa nova.

: Beč, 1. (D. u.) Glavni ratni izvjestiteljski stan javlja: Lažljiv taljijanski izvještaj: Talijanski ratni izvještaj od 21. rujna javlja ovo: Jučer u jutro spustila se je neprijateljska navala u masama na kraju doline Genove na našu malenu stražarsku postojanku južno od vrha Cigollon (Adamello) u živahnu borbu, koja se je svršila uzmakom neprijatelja, koji je ostavio mnogo mrtvih na ozemlju. Taj je izvještaj tako nezgrapno izvraćanje, da ga se mora prikazati u pravoj svjetlosti. Naši nasrtajni odjeli, kojima je bilo povjereno provedenje ovog pothvata, prodrli su u četiri neprijateljska uporišta, kojih bje posatka dijelom oborena, dijelom protjerana u bijeg. Izakako su postigli bili svoj cilj, povratili su se naši odjeli prema zapovijedi u svoja ishodišta. Naši su se gubici ograničili na jednoga lako ranjenoga. Evo, ovo je opet školski primjer za pouzdanost izvješća, koja sastavljaju talijanski podzapovjednici, kako bi na svaki način mogli javiti o sebi ovaj ili onaj junački čin.

RAT NA MORU.

Berlin, 30. (D. u.) Wolffov ured javlja: Na sjevernom bojištu djelatnost je naših podmornica opeta potopila 25.000 brutto reg. tona.

Poglavica mornaričnog admiralskog štaba.

Rim, 30. (D. u.) Načelnik ureda mornaričkog stožera javlja: Dne 28. rujna na večer bacili su neprijateljski hidroplani na Gradež 22 bombe, a da nijesu prouzročili nikakve štete, osim smrti jedne žene. Dne 24. rujna napala su 3 vrlo brza neprijateljska lovna stroja dva naša hidroplana, koji su, praćeni od jednog lovnog ljetala i motornog čamca, bili na izvidjanju. Istodobno je neprijateljska torpedovka napala motorni čamac, koji je odgovorio topovskim hicima. Na to dodjoše druga dva naša hidroplana te opstrijeljavahu iz malene visine neprijateljske torpedovke, prisilivši ih time na uzmak. Napadnut od 3 neprijateljska stroja, sunovratio se je jedan naš hidroplan poslije ogorčenog boja u gorućem stanju. Pilot i drugi kormilar svršiše tako junački sjajnu svoju karijeru kao ljetači. Dne 25. rujna opstrijeljavali su naši hidroplani bombama neprijateljske torpedovke, koje su krstarile duž jadranske obale. Dne 27. rujna na veče napadoše naši hidroplani neprijateljske hangare na Proseku. Nabacaše ih 41 bombom te se usprkos žestokoj obrambenoj vatri vratiše u svoja izlazišta. Dne 28. rujna na večer navališe nekoji neprijateljski hidroplani na našu obalu medju Pesarom i Comanom te medju Casenato i Santa Croce, izbaciše mnogo bomba, prouzročiše neku stvarnu štetu te raniše 2 osobe. Na nebranjeno mjesto Sinigaglia bačena bomba probila je neku kuću, no nije zahtijevala nikakove žrtve. Skoro u isto doba, medju 8 i 10 sati, napadoše druga neprijateljska jata ljetala našu obalu u južnom Jadranu medju Monopoli i Lecco te nabaciše mnogobrojnim bombama Ostuni i Brindisi. U prvom mjestu nije nanešena nikakva šteta, u drugom mjestu, na koje se je naročito smjeralo, prouzročene su znatne stvarne štete. Usmrćeno je 5 osoba, od kojih 2 civilista, ranjene su 22 osobe. Navala bje pozdravljena jakom navalnom vatrom, koja je ograničila djelatnost neprijateljske nenadane navale. Jedan je navaljujući hidroplan bio sastrijeljen te zarobljena 2 ljetača. U noći na 29. rujna opstrijeljavahu neprijateljski hidroplani zapovjedništva Trst i Salvore područje Oglej-Villa Vicentina i Palmanovu. Na ustuk digoše se odmah naši hidroplani te nabacaše sa 18 granata i nekoliko požarnih bomba vojničke naprave na rtu Salvore. Usprkos žestokoj obrambenoj vatri i djelatnosti reflektora vratiše se svi neoštećeni.

RAZNI BRZOJAVI.

: Haag, 29. Značajno se u listu „Daily News“ izjavlja predborilac za Stockholmsku konferenciju, bivši član kabineta Henderson, o svom stanovištu prema ratu i veli, ako bi pobjeda imala predočivati pobjedu ideala antante, da bi to morao zaista biti mir naroda. Ljubav prema domovini i vjerna požrtvovnost radničkih razreda u svim alijiranim zemljama da je bio važan znak rata. Time da su si radnički razredi osigurali pravo, da zajedno glasuju kod ustanovljenja mirovne politike. Čitava antanta da je sad demokratska. Na mirovnom će kongresu govoriti zastupnici za narod. No Henderson nalazi poteškoću u tom, što će zastupnici Njemačke govoriti u ime cara. Prema njegovom shvaćanju morala bi dakle demokratizacija Njemačke uslijediti prije mirovnih rasprava.

Beč, 30. Kako se glasa, bit će bivši ministar za javne radnje barun Trnka imenovan doživotnim članom gospodske kuće.

Petrograd, 30. Vlada prihvatila je osnovu monopola na slador koji bi državi donio godišnje 850 miljuna rubalja.

Frankfurt, 30. „Frankfurter Zeitung“ javlja, da „Associated Press“ donosi iz Buenos Airesa brzojavku, da je argentinska vlada odredila mobilizaciju svoje mornarice.

Ženeva, 30. „Matin“ javlja iz Petrograda, da je Suhomlinov podnio priziv protiv svoje osude.

Berlin, 30. Kako „Vorwärts“ javlja, priredilo je radništvo u mnogim većim gradovima Njemačke iskaze u prilog mira putem sporazuma.

Ženeva, 30. Kako se preko Pariza iz Washingtona javlja, objelodanjen je jučer prvi američki službeni izvještaj o operacijama američkih četa na francuskom ratištu.

AUSTRO-UGARSKI RATNI IZVJEŠTAJ.

Beč, 1. (D. u.) Službeno se javlja:

Istočno i albansko bojište.

Nema ništa da se javi.

Talijansko bojište.

Na sočkoj su fronti smalaksali napadaji talijanske pješadije. Kod Podloke, na Banjški visoravni ugušili smo talijanski sunak u klici. Nesmanjenom žestinom traju topnički boјevi u okolici brda sv. Gabrijela i sjeveroistočno od njega. Kod bojne skupine baruna Konrada nema osobitih dogadjaja.

Poglavica generalnog stožera.

Dogodjaji na moru.

Beč, 1. (D. u.) Službeno se javlja:

Na večer 27. rujna naša su mornarička ljetala obasula uspješno bombama zračne postaje u Brindisiju i torpednjače i podmornice, koje su se nalazile u ovoj luci. Kako se je moglo nesumnjivo ustanoviti, dobila je jedna skupina razarača dva teška metka bomba. I drugi su nišani bili dobro pogodjeni. Uspješnom poduzeću proti talijanskim uredjajima za zrakoplove od 29. rujna kod Jesija, o kojem smo već javili, slijedila je uspjehom okrunjena navala naših mornaričkih ljetača proti hangaru za zrakoplove u Ferrari, kojoj je navali pao žrtvom opet zračni brod. Hangar je bio pogodjen dvjema bombama te je uslijed toga izgorio zrakoplov golemim plamenom. Istu smo večer nabacili tvorničke uredjaje uspješno bombama u Ponte Lagho scuro. Neprijatelj je obnovio 28. i 29. rujna svoje zračne navale na Pulu, koje nijesu prouzročile nikakove znatne štete niti vojničke niti privatne naravi. Dva su momka bila ranjena. Jedno je talijansko ljetalo bilo oboreno 29. rujna od našeg lovačkog ljetača nad morem te je srušilo u plamenu. Ljetači, dva talijanska ljetalačka poručnika, su mrtvi.

Vodstvo c. i kr. mornarice.

NJEMAČKI RATNI IZVJEŠTAJ.

Berlin, 1. listopada. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana javlja:

Zapadno bojište.

Bojna skupina prijestolonasljednika Ruprechta: U Flandriji bio je topnički boj na obali i u luku Yperna jak od popodneva unaprijed. Ostao je i preko noći živahna. Engleski i francuski ljetači prouzročiše u zadnje doba u belgijskom području bacanjem bomba znatnu stvarnu štetu. Navale su medju gradjanskim pučanstvom prouzročile mnogobrojnih žrtava.

Bojna skupina njemačkog prijestolonasljednika: Uzduž Aisne, sjeveroistočno od Reimsa i u Champagni oživjela je paljbena djelatnost, većim dijelom u savezu sa izvidničkim okršajima, kod kojih smo dopremili zarobljenika.

Naši su ljetači bacili opet bombe na zgrade i hambare u unutrašnjosti Londona. Mnogobrojni su požari odavali osobitu učinkovitost ovih navala. Druga su ljetala napala na Margate i na Dover. Sva su se ljetala vratila neoštećena. 14 je neprijateljskih ljetala bilo jučer oboreno Poručnik je Gontermann postigao jučer svoju 37. i 38. zračnu pobjedu a natporučnik Berthold svoju 27. i 28.

Istočno bojište.

Položaj je nepromijenjen. Mjestimični napadajni okršaji izazvali su u nekojim odsjecima prolazno pojačanje paljbe.

Macedonsko bojište.

Nema osobitih dogadjaja.

Prvi majstor glavnog sijela Ludendorff.

NEPRIJATELJSKI IZVJEŠTAJI.

Ruski:

30. rujna. Sjeverozapadna i jugozapadna fronta. Puškaranje i izvidjanje.

Kaukaska fronta. Nema ništa važna, da se javi.

Istočno more. Prema vijesti, prispjeloj dne 29. rujna prije podne, spasilo se je od momčadi razarača torpedovka „Ohotnik“ samo 43 momka. Svi su časnici, kaošto i četvrtina momčadi, ostali dobrovoljno na krovu te potonuše zajedno sa brodom.

Ljetalastvo. Na jugozapadnoj fronti izbaciše brza naša ljetala 10 puda bomba na nekoja mjesta. Ljetala tipa „Muromec“ izbaciše oko 50 puda bomba na neprijateljske povorke četa i vozova kod sela Alnoruksa. U predjelu Guzymalova sastrijeljeno je jedan „Muromec“ neprijateljsko ljetalo, k' je se je sunovratilo u gorućem stanju.

Engleski:

Izvještaj iz Mezopotamije od 26. rujna. Dva naša ljetala se nijesu vratila sa izvidničkog lijeta sjeverno od Sanexpe. Inače nema promijene položaja. Tijekom zadnje je sedmice vrućina sprječavala svaku djelatnost.

29. rujna na večer. Jutros poduzeo je neprijatelj napadaj na dvije naše straže na uzvisini 70 sjeverno od Lensa. Navale su bile suzbijene iza oštrog boja; kod toga smo zarobili nekoliko momaka. Dva su naša momka nestala. Osim toga smo dopremili kao rezultat poduzeća naših izvidničara nekoliko zarobljenika u blizini ceste Bapaume-Cambrai. Naše je topništvo djelovalo tijekom dana na Ypernskoj fronti. Neprijateljsko je topništvo takodjer djelovalo na različitim točkama izmedju kanala Ypern-Comines i St. Juliena.

29. rujna u jutro. Nema šta da se javi osim obične topovske paljbe.

: 30. rujna popodne. Tečajem noći potrajala je topovska vatra na obje strane na bojištu istočno od Poligonske šume. Stisnuta bje njemačka pješadija vatrom raspršena. Istočno od Loosa odbijena bje neprijateljska navala sa bombama po našim četama. Kao rezultat sukoba i štrafunskih smo pothvata dopremili nekoliko zarobljenika.

Francuski:

29. rujna popodne. Na desnom brijegu Moze djelovanje obiju topništva. Izjalovili su se u našoj vatri napadaji neprijatelja na naše unaprijed pomaknute položaje jugoistočno od St. Quentina, u okolici Aillesa i sjeverno od šume Caurieres. U gornjoj Alzaciji uspjela nam je provala u njemačke položaje istočno od Septa. Razorili smo zakloništa te dopremili zarobljenika. Sa ostale fronte nema šta, da se javlja.

Ljetalaštvo. Njemačka su ljetala bacala bombe na okolicu Bar le Duc.

29. rujna na večer. Tijekom dana nikakovi pješački okršaji. Topničko djelovanje raste dosta znatno na fronti Aisne, osobito u odsjecima Pantheon i Hurtebise. Na desnom brijegu Moze nastavlja se žestoko topnički boj na obim stranama u području sjeverno od šume Chaume. Svuda je inače bio dan miran.

27. t. mj. oborili su naši ljetači dva njemačka ljetala. Skupine su naših ljetala nabacile bombama ljetališta Staden, Roulers i Kortemarck i taborišta u tom području.

Belgijski izvještaj. Djelatnost obostranih je topništva bila 28. rujna preko dana obična. Paljba je topništva narasla medju Nieuportom i Dixmuidenom do vanredne žestine. Mnogobrojne su njemačke ophodnje kušale prodrijeti u naše linije. Svi su ovi pothvati bili uzaludni izim jednog mjesta, gdje je neprijatelj prodro u glavicu našeg opkopa. Bio je odmah istjeran. Naše su baterije gadjale razornom vatrom na njemačke baterije, od kojih su nekoje uzele na nišan tvrdjavu Koncke.

29. su rujna imali ljetači mnogo posla. Dva su belgijska ljetača išla u potjeru za nekojim njemačkim ljetačima, koji su ljetjeli u smjeru na Dünkirchen i Calais.

Izvještaj istočne armeje. Na Strumi i na Vardaru djelovalo je obostrano topništvo prilično žestoko. Noć je privremeno prekinula paljbu. Tijekom dana okršaji ophodnja na Strumi i u dolini Devolija.

: 30. rujna, popodne. Prilično jaka topovska vatra u okolici Pantheona, Hurtebise Craonne, kao i na desnoj obali Moze. Istočno od Auberivea odbili smo smjeli pothvat neprijatelja. Nasuprot smo prodrli zapadno od brda Cornillet u njemačke crte, kod česa smo se dočepali ratnog orudja. Na ostaloj fronti noć mirna.

Političke vijesti.

Nesnosan teret.

Pod ovim naslovom piše „Slovenski Narod“: Slika, koju nam pokazuje proračun veoma je ozbiljna. Ovim je riječima financijalni ministar predložio državnom saboru redoviti proračun za godinu 1917./18. Već sedam godina gospodari Austrija bez redovito odobrenog proračuna bez neposredne suradnje i kontrole carevinskog vijeća . . . Sa neuredjenim je financijama išla država u rat; tek su to ruševina državnog gospodarstva, što se danas nazivije državni proračun za god. 1917.-18. Usporedimo li taj proračun sa onim godine pred ratom 1913. vidimo, da su državni izdaci poskočili za 18.708,500.000 kruna, gotovo 19.000.000.000 K od 3,461.100.000 kruna na 22.169.600.000 kruna. Deficit iznosi 17.985,600.000 kruna. Državni su dugovi iznosili pred vojnom 13.000.000.000 kruna; narasli su za 41.260,000.000 kruna i broje dandanašnji dakle 54 milijarda. Ove se godine još ne amortizuju ratni dugovi ali ipak se mora platiti za kamate i prijašnje amortizacije 2.264,700.000 kruna, od toga 1.702,000.000 kruna za amortizaciju ratnih dugova. Kad dodje na red amortizacija morat će se izlučiti za ratne dugove 3 milijarde kruna na godinu: kroz 40 godina za svakog državljana 100 kruna, za obitelj sa 4 djece 600 kruna! — Za narodne zastupnike nastupaju sada vremena ogromne odgovornosti, političke i narodno - gospodarske. Politički je stvar takova, da onaj, koji će odobriti ovogodišnji redoviti proračun, će odobriti i sve druge zajmove, koje je vlada uzela neustavnim putem te daje vladi i sistemu apsolutorij za sve, što se je desilo. Osim toga obvezuje se narodni zastupnik za budućnost, barem moralično: on ne odobrava samo činjenicu, da su učinjeni zajmovi i način kako su upotrebljeni, već se obvezuje i moralično, da neće uskratiti kroz dojdućih 40 godina uplaćivanje kamata i amortizacija. Jasno jest, da zastupnici mogu iskazati svoje tako dalekosežno povjerenje samo konsolidovanoj državi, pošto je konsolidacija državnog ustroja potrebno jamstvo, da će država podnijeti golemi teret, koji si ga je naprtila uslijed rata, a da ne dodje do katastrofe. Uvjeti su dani sa našim predlozima o novouredjenju države. Ali nipošto ne mogu svi narodi, da preuzmu na jednak način državne terete. Oni, koji su izgubili najbolje svoje sile, koji su umirali od gladi, kojima je rat razorio najljepša mjesta, koji imadu na hiljade naroda kao bjegunce raštrkane svijetom, ne smiju biti isto tako opterećeni kao oni, čija je politika bila prava ratna politika, koji sjede u sredstvima, za koje imade još uvijek kruha i masti, koji nijesu izgubili nijednog sela, koji nijesu okusili gorkih suza bjegunstva, koji su se obogatili ratom. Može se izračunati, kamo su pošli ratni dobici. — Pitanje našeg narodnog programa u smislu deklaracije je u neodijeljivom savezu sa financ- nim problemom, kojim će se sada baviti carevinsko vijeće. Naša je delegacija — o tom smo uvjereni — potpuno svijesna ovih činjenica. Radi toga je i opozicija, nagoviještena vladi i sistemu, prije svega u pitanju državnog proračuna, povjesni dogodjaj, pun značenja u svom bistvu i u svojim posljedicama. Sav narod stoji za svojim zastupnicama.

Iz govora dr. Laginje.

U sjednici zastupničke kuće progovorio je i zastupnik dr. Laginja i rekao medju ostalim: Ako bi se za ukamaćenje ratnih dugova nužni iznos od 1700 miljuna kruna složio u notama od 100 K šest komada jedan uz drugi, pa onda te redove slagali jedan kraj drugoga, dobili bi prugu od 2700 kilometara, dakle po prilici šest puta veću no što je željeznička pruga Beč-Trst. To nam može zorno prodočiti veličinu opterećenja. Zastupnici Južnih Slavena, najvruće žele mir, jer su uslijed rata najviše stradali. Neizmjerno su zahvalni caru i papi za najranije izjave.

Nu Slaveni nemaju nikakovo pouzdanje u tako na veliko zasnovani gospodarski program vlade, čim vlada neće moći izvesti svoj program, ili će sama ići, ili će poslat parlamenat kući. Govornik opominje vladu, neka ne rekvirira ili odsvoji brodski prostor, o čemu se sada govori, jer bi ta mjera naišla na najveći otpor interesenata. Što se tiče dalmatinskog pitanja, vodi se tako žestoka borba izmedju Austrije i Ugarske, da je svakako isključen sporazum na temelju izjava obostranih ministara predsjednika o Dalmaciji. Hrvati, Srbi i Slovenci dozivaju austrijskom i madžarskom ministru-predsjedniku: „Naći će se treći, koji će kazati: Dalmacija pripada onome narodu, čiji su kraljevi tamo pokopani, čiji se jezik govori i čiji se život živi“.

Pravo ili sila.

Prije nekoliko dana je „Tagespost“ objavila članak pod naslovom „Südslawen“, u kojem se bavi na veoma jednostavan i djetinjasti način sa našim narodnim pitanjem. Ne bi se obazrli na ove izvode, kad ne bi nosili na sebi biljegu političke impotencije gotovih krugova u našoj državi. U tom se je članku razgoropadila stara imperijalistička impertinencija, čiji je vrhovni zakon željezna šaka. Ovaj članak jest i tipičan primjer za protumoralni pogled na svijet, koji je od vajkada onemogućio poravnanje narodnosnih sporova unutar granica naše države. Dok je historički uzor francuske revolucije ispunjavao glave njemačkih političara neugodnom slutnjom ruskog osvajača i organizatora à la Napoleon, bila je sva Njemačka i po njezinom prednjačenju i njemačka Austrija puna prosvjeda i srdžbe na svenijemstvo. Ali iza pobjeda u Galiciji i kod Rige nestalo je ove bojazni. Ruska demokracija postala je na jedared „prividnom demokracijom“, a njezin je slom bila uzbuna na pokajanje. Sve su mirovne rezolucije spale u staru šaru, a ljubav za mir, kojom su se nekoji političari resili, zbačena je gnjusom i stidom. Bolja je sila od prava, ali ni pravo nije na odmet, kad ponestane sile. Taj čudnovati fenomen, koji otkriva svu neiskrenost njemačkih težnja za demokratizacijom, može se primjetiti takodjer u našoj zastupničkoj kući. Danas nije više sistem Stürgkh nešto tako nepristojnoga i odvratnoga, kaošto je bio još pred nekoliko sedmica. Takav gospodin Stürgkh bio bi opet korisno i dobrodošlo lice. Ali posve nas krivo sudi „Tagesposta“, kad nas sudi po vlastitom kalupu. Mi nijesmo Nijemci. Nije na nas utjecala ruska revolucija kao nekakovo strašilo za ptice. Ruska je revolucija bila u svojim težnjama za demokracijom srodan pojav sa našim političkim ciljevima. Naš boj za demokratizaciju nije od jučer i riječ demokratizam nije kod nas samo lozinka trenutka, već je u našoj krvi i od vajkada u našim narodnim programima. Ali teško je tajiti, da nije ruska revolucija doprinjela svoje, da se je skršila u Austriji moć svenjemačke reakcije i da je došlo do saziva parlamenta, ali ne može se nipošto ustvrditi, da je tek ruska revolucija ostvarila naš stari demokratizam i naše stare težnje za samoodredjenjem i ravnopravnosti naroda.

„Očevidno“, piše „Tagespost“, „djelovao je postanak prividne demokracije u Rusiji opojno na duh slavenskih naroda u Austriji. Ova je pijanost sada prošla, a ruska je demokracija razočarala vascio svijet. Sada, kad je nastupio mamurluk, bit će moguće, da se prozbori mirna riječ sa Poljacima i Jugoslavenima“. Za tim nastavlja člankar, da su Hrvati i Poljaci naravni saveznici Nijemaca, koju pomisao ili komplimenat moramo odmah da otklonimo, da ne bude suvišnih iluzija. „Ali za to moraju Jugoslaveni da žrtvuju ona luda maštanja, koja su zabasala do ujedinjenja Slovenaca, Hrvata i Srba“. Ali to je nemoguće iz slijedećih razloga: „Odsječemo li jadranska područja od tijela Austrije (?), da ih pripojimo jugoslavenskoj državi, ma bilo i to pod žezlom Hapsburgovaca, bio bi njemačkoj naciji, a pogotovo Nijemcima u Austriji zatvoren put do mora“. Radi toga je nedopustan savez Slovenaca sa ostalim Jugoslavenima! Hrvati mogu polučiti vanrednu čast, da budu imenovani saveznicima njemačkoga naroda, ali uz uvjet, da zbace svaku pomisao na svezu sa Slovencima, pošto su Slovenci na putu njemačkim težnjama za morem.

O istom bi predmetu pisale madžarske novine na primjer tako: „Madžarski narod smatra Slovence najboljim saveznicima Madžara; samo se ovi moraju okaniti ludog nacrta, ujedinjenja Slovenaca, Hrvata i Srba u jednu državnu cijelinu, jer bi madžarska narodnost bila time otkinuta od mora itd.“ Tako izgledaju dakle ove velikodušne ponude. Nijemci i Madžari moraju si osigurati preko tudjih područja put do mora. Nijemcima je dostatno žrtvovanje Slovenaca, a Madžarima Hrvata i Srba. To što ostaje, može računati sa njihovim dobrohotnim savezništvom. Neka nam dakle „Tagespost“ izvoli odgovoriti na ova pitanja: „Ako nema za narod, koji obitava pokrajine na Jadranskom moru, drugog izlaska do poniženja ili potalijančenja, zašto se taj narod dakle bori na fronti? Koji ih cilj vodi, kad svi putevi vode u propast? Da li misli gospodin urednik, da njemački jaram manje tlači od talijanskog? Da li ne shvaća „Tagesposta“, da isticanjem njemačkih imperijalističkih interesa nikako ne može da si steče našeg savezništva, za kojim prividno hlepi. Mi imademo i previše briga, da bi si morali natrpati još brige za narod, koji živi izvan Austrije. Ne uvidja li „Tagespost“, da je njezina ponuda tako bezprimjerno glupa, da je poruga samoj sebi i njezinom izumitelju? Ta pisac onog članka kaže Hrvatima: Odrekni se Slovenaca, a ja ću ti za to dati — ljubav.

Domaće vijesti.

Prodaja ribe. U slučaju, da prispije riba prodavat će se ona danas. Pravo kupovati ribu imadu danas vlasnici živežnih karata počevši od broja 7301.

Bale. Požari su uništili u toj općini široke prostore šuma sve do ceste od sela. Šteta je znatna Gasili su vojnici, ali nisu mogli obustaviti vatru, dok nije došlo do same ceste.

SA RATIŠTA.

: Beč, 30. Iz ratnog se izvjestiteljskog stana javlja: Na sočkoj su fronti stajale naše postojanke u zaledju od jutra dalje pod žestokom vatrom neprijateljskog topništva i bacala mina. Popodne poduzeta neprijateljska navala postigla je istočno od Podloke mjestimičan uspjeh, koji je bio uspjelom protunavalom naših četa opet istrgnut. Prostor južno od zaravanka Banjščica i brda sv. Gabrijela stajao je neprestano pod najtežom topovskom vatrom i bio pozorištem trajnih, žestokih bojeva. Sve su se talijanske navale slomile u našoj vatri. Na istočnom je bojištu oživjela na više mjesta fronte topnička živahnost. Došlo je i do opetovanih neprijateljskih navala. Na kolodvor Friedrichstadta, koji je važno stjecište ruskih stvarnih prijevoza, izbacili su naši ljetači 360 kilograma bombe. Na jugoistočnom bojištu nema ništa nova.

: Beč, 1. (D. u.) Glavni ratni izvjestiteljski stan javlja: Lažljiv talijanski izvještaj: Talijanski ratni izvještaj od 21. rujna javlja ovo: Jučer u jutro spustila se je neprijateljska navala u masama na kraju doline Genove na našu malenu stražarsku postojanku južno od vrha Cigolion (Adamello) u živahnu borbu, koja se je svršila uzmakom neprijatelja, koji je ostavio mnogo mrtvih na ozemlju. Taj je izvještaj tako nezgrapno izvraćanje, da ga se mora prikazati u pravoj svjetlosti. Naši nasrtajni odjeli, kojima je bilo povjereno provedenje ovog pothvata, prodrli su u četiri neprijateljska uporišta, kojih bje posatka dijelom oborena, dijelom protjerana u bijeg. Izakako su postigli bili svoj cilj, povratili su se naši odjeli prema zapovjedi u svoja ishodišta. Naši su gubici ograničili na jednoga lako ranjenoga. Evo, ovo je opet školski primjer za pouzdanost izvješća, koja sastavljaju talijanski podzapovjednici, kako bi na svaki način mogli javiti o sebi ovaj ili onaj junački čin.

RAT NA MORU.

Berlin, 30. (D. u.) Wolffov ured javlja: Na sjevernom bojištu djelatnost je naših podmornica opeta potopila 25.000 brutto reg. tona.

Poglavica mornaričnog admiralskog štaba.

Rim, 30. (D. u.) Načelnik ureda mornaričkog stožera javlja: Dne 28. rujna na večer bacili su neprijateljski hidroplani na Gradež 22 bombe, a da nijesu prouzročili nikakve štete, osim smrti jedne žene. Dne 24. rujna napala su 3 vrlo brza neprijateljska lovna stroja dva naša hidroplana, koji su, praćeni od jednog lovnog lijetala i motornog čamca, bili na izvidjanju. Istodobno je neprijateljska torpedovka napala motorni čamac, koji je odgovorio topovskim hicima. Na to dodjoše druga dva naša hidroplana te opstrijeljavahu iz malene visine neprijateljske torpedovke, prisilivši ih time na uzmak. Napadnut od 3 neprijateljska stroja, sunovratio se je jedan naš hidroplan poslije ogorčenog boja u gorućem stanju. Pilot i drugi kormilar svršiše tako junački sjajnu svoju karijeru kao ljetači. Dne 25. rujna opstrijeljavali su naši hidroplani bombama neprijateljske torpedovke, koje su krstarile duž jadranske obale. Dne 27. rujna na veče napadoše naši hidroplani neprijateljske hangare na Proseku. Nabacaše ih 41 bombom te se usprkos žestokoj obrambenoj vatri vratiše u svoja izlazišta. Dne 28. rujna na večer navališe nekoji neprijateljski hidroplani na našu obalu medju Pesarom i Comanom te medju Casenato i Santa Croce, izbaciše mnogo bomba, prouzročiše neku stvarnu štetu te raniše 2 osobe. Na nebranjene mjesto Sinigaglia bačena bomba probila je neku kuću, no nije zahtijevala nikakove žrtve. Skoro u isto doba, medju 8 i 10 sati, napadoše druga neprijateljska jata lijetala našu obalu u južnom Jadranu medju Monopoli i Lecco te nabaciše mnogobrojnim bombama Ostuni i Brindisi. U prvom mjestu nije nanešena nikakva šteta, u drugom mjestu, na koje se je naročito smjeralo, prouzročene su znatne stvarne štete. Usmrćeno je 5 osoba, od kojih 2 civilista, ranjene su 22 osobe. Navala bje pozdravljena jakom navalnom vatrom, koja je ograničila djelatnost neprijateljske nenadane navale. Jedan je navaljujući hidroplan bio sastrijeljen te zarobljena 2 ljetača. U noći na 29. rujna opstrijeljavahu neprijateljski hidroplani zapovjedništva Trst i Salvore područje Oglej-Villa Vicentina i Palmanovu. Na ustuk digoše se odmah naši hidroplani te nabacaše sa 18 granata i nekoliko požarnih bomba vojničke naprave na rtu Salvore. Usprkos žestokoj obrambenoj vatri i djelatnosti reflektora vratiše se svi neoštećeni.

RAZNI BRZOJAVI.

: Haag, 29. Značajno se u listu „Daily News" izjavlja predborilac za Stockholmsku konferenciju, bivši član kabineta Henderson, o svom stanovištu prema ratu i veli, ako bi pobjeda imala predočivati pobjedu ideala antante, da bi to morao zaista biti mir naroda. Ljubav prema domovini i vjerna požrtvovnost radničkih razreda u svim alijiranim zemljama da je bio važan znak rata. Time da su si radnički razredi osigurali pravo, da zajedno glasuju kod ustanovljenja mirovne politike. Čitava antanta da je sad demokratska. Na mirovnom će kongresu govoriti zastupnici za narod. No Henderson nalazi poteškoću u tom, što će zastupnici Njemačke govoriti u ime cara. Prema njegovom shvaćanju morala bi dakle demokratizacija Njemačke uslijediti prije mirovnih rasprava.

Beč, 30. Kako se glasa, bit će bivši ministar za javne radnje barun Trnka imenovan doživotnim članom gospodske kuće.

Petrograd, 30. Vlada prihvatila je osnovu monopola na slador koji bi državi donio godišnje 850 miljuna rubalja.

Frankfurt, 30. „Frankfurter Zeitung" javlja, da „Associated Press" donosi iz Buenos Airesa brzojavku, da je argentinska vlada odredila mobilizaciju svoje mornarice.

Ženeva, 30. „Matin" javlja iz Petrograda, da je Suhomlinov podnio priziv protiv svoje osude.

Berlin, 30. Kako „Vorwärts" javlja, priredilo je radništvo u mnogim većim gradovima Njemačke iskaze u prilog mira putem sporazuma.

Ženeva, 30. Kako se preko Pariza iz Washingtona javlja, objelodanjen je jučer prvi američki službeni izvještaj o operacijama američkih četa na francuskom ratištu.

AUSTRO-UGARSKI RATNI IZVJEŠTAJ.

Beč, 1. (D. u.) Službeno se javlja:

Istočno i albansko bojište.

Nema ništa da se javi.

Talijansko bojište.

Na sočkoj su fronti smalaksali napadaji talijanske pješadije. Kod Podloke, na Banjški visoravni ugušili smo talijanski sunak u klici. Nesmanjenom žestinom traju topnički bojevi u okolici brda sv. Gabrijela i sjeveroistočno od njega. Kod bojne skupine baruna Konrada nema osobitih dogadjaja.

Poglavica generalnog stožera.

*

Dogodjaji na moru.

Beč, 1. (D. u.) Službeno se javlja:

Na večer 27. rujna naša su mornarička lijetala obasula uspješno bombama zračne postaje u Brindisiju i torpednjače i podmornice, koje su se nalazile u ovoj luci. Kako se je moglo nesumnjivo ustanoviti, dobila je jedna skupina zarazača dva teška metka bomba. I drugi su nišani bili dobro pogodjeni. Uspješnom poduzeću proti talijanskim uredjajima za zrakoplove od 29. rujna kod Jeslja, o kojem smo već javili, slijedila je uspjehom okrunjena navala naših mornaričkih ljetača proti hangaru za zrakoplove u Ferrari, kojoj je navali pao žrtvom opet zračni brod. Hangar je bio pogodjen dvjema bombama te je uslijed toga izgorio zrakoplov golemim plamenom. Istu smo večer nabacili tvorničke uredjaje uspješno bombama u Ponte Lagho scuro. Neprijatelj je obnovio 28. i 29. rujna svoje zračne navale na Pulu, koje nijesu prouzročile nikakove znatne štete niti vojničke niti privatne naravi. Dva su momka bila ranjena. Jedno je talijansko lijetalo bilo oboreno 29. rujna od našeg lovačkog ljetača nad morem te je srušilo u plamenu. Ljetači, dva talijanska ljetalačka poručnika, su mrtvi.

Vodstvo c. i kr. mornarice.

NJEMAČKI RATNI IZVJEŠTAJ.

Berlin, 1. listopada. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana javlja:

Zapadno bojište.

Bojna skupina prijestolonasljednika Rupprechta: U Flandriji bio je topnički boj na obali i u luku Yperna jak od popodneva unaprijed. Ostao je i preko noći živahna. Engleski i francuski ljetači prouzročiše u zadnje doba u belgijskom području bacanjem bomba znatnu stvarnu štetu. Navale su medju gradjanskim pučanstvom prouzročile mnogobrojnih žrtava.

Bojna skupina njemačkog prijestolonasljednika: Uzduž Aisne, sjeveroistočno od Reimsa i u Champagni oživjela je paljbena djelatnost, većim dijelom u savezu sa izvidničkim okršajima, kod kojih smo dopremili zarobljenika.

Naši su ljetači bacili opet bombe na zgrade i hambare u unutrašnjosti Londona. Mnogobrojni su požari odavali osobitu učinkovitost ovih navala. Druga su lijetala napala na Margate i na Dover. Sva su se lijetala vratila neoštećena. 14 je neprijateljskih lijetala bilo jučer oboreno. Poručnik je Gontermann postigao jučer svoju 37. i 38. zračnu pobjedu a natporučnik Berthold svoju 27. i 28.

Istočno bojište.

Položaj je nepromijenjen. Mjestimični napadajni okršaji izazvali su u nekojim odsjecima prolazno pojačanje paljbe.

Macedonsko bojište.

Nema osobitih dogadjaja.

Prvi majstor glavnog stana Ludendorff.

NEPRIJATELJSKI IZVJEŠTAJI.

Ruski:

30. rujna. Sjeverozapadna i jugozapadna fronta. Puškaranje i izvidjanje.

Kaukaska fronta. Nema ništa važna, da se javi.

Istočno more. Prema vijesti, prispjeloj dne 29. rujna prije podne, spasilo se je od momčadi razarača torpedovka „Ohotnik" samo 43 momka. Svi su časnici, kaošto i četvrtina momčadi, ostali dobrovoljno na krovu te potonuše zajedno sa brodom.

Lijetalstvo. Na jugozapadnoj fronti izbaciše brza naša lijetala 10 puda bomba na nekoja mjesta. Lijetala tipa „Muromec" izbaciše oko 60 puda bomba na neprijateljske povorke četa i vozova kod sela Alnoruksa. U predjelu Guzymalova sastrijelio je jedan „Muromec" neprijateljsko lijetalo, koje se je sunovratilo u gorućem stanju.

Engleski:

Izvještaj iz Mezopotamije od 26. rujna. Dva naša lijetala se nijesu vratila sa izvidničkog lijeta sjeverno od Sanexpe. Inače nema promijene položaja. Tijekom zadnje je sedmice vrućina sprječavala svaku djelatnost.

29. rujna na večer. Jutros poduzeo je neprijatelj napadaj na dvije naše straže na uzvisini 70 sjeverno od Lensa. Navale su bile suzbijene iza oštrog boja; kod toga smo zarobili nekoliko momaka. Dva su naša momka nestala. Osim toga smo dopremili kao rezultat poduzeća naših izvidničara nekoliko zarobljenika u blizini ceste Bapaume-Cambrai. Naše je topništvo djelovalo tijekom dana na Ypernskoj fronti. Neprijateljsko je topništvo takodjer djelovalo na različitim točkama izmedju kanala Ypern-Comines i St. Juliena.

29. rujna u jutro. Nema šta da se javi osim obične topovske paljbe.

: 30. rujna popodne. Tečajem noći potrajala je topovska vatra na obje strane na bojištu istočno od Poligonske šume. Stisnuta bje njemačka pješadija vatrom raspršena. Istočno od Loosa odbijena bje neprijateljska navala sa bombama po našim četama. Kao rezultat sukoba i štrafunskih smo pothvata dopremili nekoliko zarobljenika.

Francuski:

29. rujna popodne. Na desnom brijegu Moze djelovanje obiju topništva. Izjalovili su se u našoj vatri napadaji neprijatelja na naše unaprijed pomaknute položaje jugoistočno od St. Quentina, u okolici Aillesa i sjeverno od šume Caurieres. U gornjoj Alzaciji uspjela nam je provala u njemačke položaje istočno od Septa. Razorili smo zakloništa te dopremili zarobljenika. Sa ostale fronte nema šta, da se javlja.

Lijetalaštvo. Njemačka su lijetala bacala bombe na okolicu Bar le Duc.

29. rujna na večer. Tijekom dana nikakovi pješački okršaji. Topničko djelovanje raste dosta znatno na fronti Aisne, osobito u odsjecima Pantheon i Hurtebise. Na desnom brijegu Moze nastavlja se žestoko topnički boj na obim stranama u području sjeverno od šume Chaume. Svuda je inače bio dan miran.

27. t. mj. oborili su naši ljetači dva njemačka lijetala. Skupine su naših lijetala nabacile bombama lijetališta Staden, Roulers i Kortemarck i taborišta u tom području.

Belgijski izvještaj. Djelatnost obostranih je topništva bila 28. rujna preko dana običajna. Paljba je topništva narasla medju Nieuportom i Dixmuidenom do vanredne žestine. Mnogobrojne su njemačke ophodnje kušale prodrijeti u naše linije. Svi su ovi pothvati bili uzaludni izim jednog mjesta, gdje je neprijatelj prodro u glavicu našeg opkopa. Bio je odmah istjeran. Naše su baterije gadjale razornom vatrom na njemačke baterije, od kojih su nekoje uzele na nišan tvrdjavu Koncke.

29. su rujna imali ljetači mnogo posla. Dva su belgijska ljetača išla u potjeru za nekojim njemačkim ljetačima, koji su ljetjeli u smjeru na Dünkirchen i Calais.

Izvještaj istočne armeje. Na Strumi i na Vardaru djelovalo je obostrano topništvo prilično žestoko. Noć je privremeno prekinula paljbu. Tijekom dana okršaji ophodnja na Strumi i u dolini Devolija.

: 30. rujna, popodne. Prilično jaka topovska vatra u okolici Panthéona, Hurtebise Craonne, kao i na desnoj obali Moze. Istočno od Auberivea odbili smo smjeli pothvat neprijatelja. Nasuprot smo prodrli zapadno od brda Cornillet u njemačke crte, kod česa smo se dočepali ratnog orudja. Na ostaloj fronti noć mirna.

Političke vijesti.

Nesnosan teret.

Pod ovim naslovom piše „Slovenski Narod": Slika, koju nam pokazuje proračun veoma je ozbiljna. Ovim je riječima financijalni ministar predložio državnom saboru redoviti proračun za godinu 1917./18. Već sedam godina gospodari Austrija bez redovito odobrenog proračuna bez neposredne suradnje i kontrole carevinskog vijeća . . . Sa neuredjenim je financijama išla država u rat; tek su to ruševina državnog gospodarstva, što se danas nazivlje državni proračun za god. 1917.-18. Usporedimo li taj proračun sa onim godine pred ratom 1913. vidimo, da su državni izdaci poskočili za 18.708,500.000 kruna, gotovo 19.000.000.000 K od 3,461.100.000 kruna na 22.169.600.000 kruna. Deficit iznosi 17.985,600.000 kruna. Državni su dugovi iznosili pred vojnom 13.000.000.000 kruna; narasli su za 41.260,000.000 kruna i broje dandanašnji dakle 54 milijarda. Ove se godine još ne amortizuju ratni dugovi ali ipak se mora platiti za kamate i prijašnje amortizacije 2.264,700.000 kruna, od toga 1.702,000.000 kruna za amortizaciju ratnih dugova. Kad dodje na red amortizacija morat će se izlučiti za ratne dugove 3 milijarde kruna na godinu: kroz 40 godina za svakog državljana 100 kruna, za obitelj sa 4 djece 600 kruna! — Za narodne zastupnike nastupaju sada vremena ogromne odgovornosti, političke i narodno-gospodarske. Politički je stvar takova, da onaj, koji će odobriti ovogodišnji proračun, će odobriti i sve druge zajmove, koje je vlada uzela neustavnim putem te daje vladi i sistemu apsolutorij za sve, što se je desilo. Osim toga obvezuje se narodni zastupnik za budućnost, barem moralično: on ne odobrava samo činjenicu, da su učinjeni zajmovi i način kako su upotrebljeni, već se obvezuje i moralično, da neće uskratiti kroz dojdućih 40 godina uplaćivanje kamata i amortizacija. Jasno jest, da zastupnici mogu iskazati svoje tako dalekosežno povjerenje samo konsolidovanoj državi, pošto je konsolidacija državnog ustroja potrebno jamstvo, da će država podnijeti golemi teret, koji si ga je naprtila uslijed rata, a da ne dodje do katastrofe. Uvjeti su dani sa našim predlozima o novouredjenju države. Ali nipošto ne mogu svi narodi, da preuzmu na jednak način državne terete. Oni, koji su izgubili najbolje svoje sile, koji su umirali od gladi, kojima je rat razorio najljepša mjesta, koji imadu na hiljade naroda kao bjegunce raštrkane svijetom, ne smiju biti isto tako opterećeni kao oni, čija je politika bila prava ratna politika, koji sjede u sredstvima, za koje imade još uvijek kruha i masti, koji nijesu izgubili nijednog sela, koji nijesu okusili gorkih suza bjegunstva, koji su se obogatili ratom. Može se izračunati, kamo su pošli ratni dobici. — Pitanje našeg narodnog programa u smislu deklaracije je u neodijeljivom savezu sa financijalnim problemom, kojim će se sada baviti carevinsko vijeće. Naša je delegacija — o tom smo uvjereni — potpuno svijesna ovih činjenica. Radi toga je i opozicija, nagoviještena vladi i sistemu, prije svega u pitanju državnog proračuna, povjesni dogodjaj, pun značenja u svom bistvu i u svojim posljedicama. Sav narod stoji za svojim zastupnicama.

Iz govora dr. Laginje.

U sjednici zastupničke kuće progovorio je i zastupnik dr. Laginja i rekao medju ostalim: Ako bi se za ukamaćenje ratnih dugova nužni iznos od 1700 miljuna kruna složio u notama od 100 K šest komada jedan uz drugi, pa onda te redove slagali jedan kraj drugoga, dobili bi prugu od 2700 kilometara, dakle po prilici šest puta veću no što je željeznička pruga Beč-Trst. To nam može zorno prodočiti veličinu opterećenja. Zastupnici Južnih Slavena, najvruće žele mir, jer su uslijed rata najviše stradali. Neizmjerno su zahvalni caru i papi za najranije izjave.

Nu Slaveni nemaju nikakovo pouzdanje u tako na veliko zasnovani gospodarski program vlade, čim vlada neće moći izvesti svoj program, ili će sama ići, ili će poslat parlamenat kući. Govornik opominje vladu, neka ne rekvirira ili odsvoji brodski prostor, o čemu se sada govori, jer bi ta mjera naišla na najveći otpor interesenata. Što se tiče dalmatinskog pitanja, vodi se tako žestoka borba izmedju Austrije i Ugarske, da je svakako isključen sporazum na temelju izjava obostranih ministara predsjednika o Dalmaciji. Hrvati, Srbi i Slovenci dozivaju austrijskom i madžarskom ministru-predsjedniku: „Naći će se treći, koji će kazati: Dalmacija pripada onome narodu, čiji su kraljevi tamo pokopani, čiji se jezik govori i čiji se život živi".

Pravo ili sila.

Prije nekoliko dana je „Tagespost" objavila članak pod naslovom „Südslawen", u kojem se bavi na veoma jednostavan i djetinjasti način sa našim narodnim pitanjem. Ne bi se obazrli na ove izvode, kad ne bi nosili na sebi biljega političke impotencije gotovih krugova u našoj državi. U tom se je članku razgoropadila stara imperijalistička impertinencija, čiji je vrhovni zakon željezna šaka. Ovaj članak jest i tipičan primjer za protumoralni pogled na svijet, koji je od vajkada onemogućio poravnanje narodnosnih sporova unutar granica naše države. Dok je historički uzor francuske revolucije ispunjavao glave njemačkih političara neugodnom slutnjom ruskog osvajača i organizatora à la Napoleon, bila je sva Njemačka i po njezinom predtjačenju i njemačka Austrija puna prosvjeda i srdžbe na svenijemstvo. Ali zła pobjeda u Galiciji i kod Rige nestalo je ove bojazni. Ruska demokracija postala je na jedared „prividnom demokracijom", a njezin je slom bila uzbuna na pokajanje. Sve su mirovne rezolucije spale u staru šaru, a ljubav za mir, kojom su se nekoji političari resili, zbačena je gnjusom i stidom. Bolja je sila od prava, ali ni pravo nije na odmet, kad ponestane sile. Taj čudnovati fenomen, koji otkriva svu neiskrenost njemačkih težnja za demokratizacijom, može se primjetiti takodjer u našoj zastupničkoj kući. Danas nije više sistem Stürgkh nešto tako nepristojnoga i odvratnoga, kaošto je bio još pred nekoliko sedmica. Takav gospodin Stürgkh bio bi opet korisno i dobrodošlo lice. Ali posve nas krivo sudi „Tagesposta", kad nas sudi po vlastitom kalupu. Mi nijesmo Nijemci. Nije na nas utjecala ruska revolucija kao nekakovo strašilo za ptice. Ruska je revolucija bila u svojim težnjama za demokracijom srodan pojav sa našim političkim ciljevima. Naš boj za demokratizaciju nije od jučer i riječ demokratizam nije kod nas samo lozinka trenutka, već je u našoj krvi i od vajkada u našim narodnim programima. Ali teško je tajiti, da nije ruska revolucija doprinjela svoje, da se je skršila u Austriji moć svenjemačke reakcije i da je došlo do saziva parlamenta, ali ne može se nipošto ustvrditi, da je tek ruska revolucija ostvarila naš stari demokratizam i naše stare težnje za samoodredjenjem i ravnopravnosti naroda.

„Očevidno", piše „Tagespost", „djelovao je postanak prividne demokracije u Rusiji opojno na duh slavenskih naroda u Austriji. Ova je pijanost sada prošla, a ruska je demokracija razočarala vascio svijet. Sada, kad je nastupio mamurluk, bit će moguće, da se prozbori mirna riječ sa Poljacima i Jugoslavenima". Za tim nastavlja člankar, da su Hrvati i Poljaci naravni saveznici Nijemaca, koju pomisao ih komplimenat moramo odmah da otklonimo, da ne bude suvišnih iluzija. „Ali za to moraju Jugoslaveni da žrtvuju ona luda maštanja, koja su zabasala do ujedinjenja Slovenaca, Hrvata i Srba". Ali to je nemoguće iz slijedećih razloga: „Odsiječemo li jadranska područja od tijela Austrije (?), da ih pripojimo jugoslavenskoj državi, ma bilo i to pod žezlom Hapsburgovaca, bio bi njemačkoj naciji, a pogotovo Nijemcima u Austriji zatvoren put do mora". Radi toga je nedopustan savez Slovenaca sa ostalim Jugoslavenima! Hrvati mogu polučiti vanrednu čast, da budu imenovani saveznicima njemačkoga naroda, ali uz uvjet, da zbace svaku pomisao na svezu sa Slovencima, pošto su Slovenci na putu njemačkim težnjama za morem.

O istom bi predmetu pisale madžarske novine na primjer tako: „Madžarski narod smatra Slovence najboljim saveznicima Madžara; samo se ovi moraju okaniti ludog nacrta, ujedinjenja Slovenaca, Hrvata i Srba u jednu državnu cijelinu, jer bi madžarska narodnost bila time otkinuta od mora itd." Tako izgledaju dakle ove velikodušne ponude. Nijemci i Madžari moraju si osigurati preko tudjih područja put do mora. Nijemcima je dostatno žrtvovanje Slovenaca, a Madžarima Hrvata i Srba. To što ostaje, može računati sa njihovim dobrohotnim savezništvom. Neka nam dakle „Tagespost" izvoli odgovoriti na ova pitanja: „Ako nema za narod, koji obitava pokrajine na Jadranskom moru, drugog izlaska do ponijemčenja ili potalijančenja, zašto se taj narod dakle bori na fronti? Koji ih cilj vodi, kad svi putevi vode u propast? Da li misli gospodin urednik, da njemački jaram manje tlači od talijanskog? Da li ne shvaća „Tagesposta", da isticanjem njemačkih imperijalističkih interesa nikako ne može da si steče našeg savezništva, za kojim prividno hlepi. Mi imademo i previše briga, da bi si morali natrpati još brige za narod, koji živi izvan Austrije. Ne uvidja li „Tagespost", da je njezina ponuda tako bezprimjerno glupa, da je poruga samoj sebi i njezinom izumitelju? Ta pisac onog članka kaže Hrvatima: Odrekni se Slovenaca, a ja ću ti za to dati — ljubav.

Domaće vijesti.

Prodaja ribe. U slučaju, da prispije riba prodavat će se ona danas. Pravo kupovati ribu imadu danas vlasnici živežnih karata počevši od broja 7301.

Bale. Požari su uništili u toj općini široke prostore šuma sve do ceste od sela. Šteta je znatna. Gasili su vojnici, ali nisu mogli obustaviti vatru, dok nije došlo do same ceste.

SA RATIŠTA.

: Beč, 30. Iz ratnog se izvjestiteljskog stana javlja: Na sočkoj su fronti stajale naše postojanke u zaledju od jutra dalje pod žestokom vatrom neprijateljskog topništva i bacala mina. Popodne poduzeta neprijateljska navala postigla je istočno od Podloke mjestimičan uspjeh, koji je bio uspjelom protunavalom naših četa opet istrgnut. Prostor južno od zaravanka Banjšćica i brda sv. Gabrijela stajao je nepresiano pod najtežom topovskom vatrom i bio pozorištem trajnih, žestokih bojeva. Sve su se talijanske navale slomile u našoj vatri. Na istočnom je bojištu oživjela na više mjesta fronte topnička živahnost. Došlo je i do opetovanih neprijateljskih navala. Na kolodvor Friedrichstadta, koji je važno sjecište ruskih stvarnih prijevoza, izbacili su naši ljetači 360 kilograma bombe. Na jugoistočnom bojištu nema ništa nova.

: Beč, 1. (D. u.) Glavni ratni izvjestiteljski stan javlja: Lažljiv talijanski izvještaj: Talijanski ratni izvještaj od 21. rujna javlja ovo: Jučer u jutro spustila se je neprijateljska navala u masama na kraju doline Genove na našu malenu stražarsku postojanku južno od vrha Cigolion (Adamello) u živahnu borbu, koja se je svršila uzmakom neprijatelja, koji je ostavio mnogo mrtvih na ozemlju. Taj je izvještaj tako nezgrapno izvraćanje, da ga se mora prikazati u pravoj svjetlosti. Naši nasrtajni odjeli, kojima je bilo povjereno provedenje ovog pothvata, prodrli su u četiri neprijateljska uporišta, kojih bje posatka dijelom oborena, dijelom protjerana u bijeg. Izakako su postigli bili svoj cilj, povratili su se naši odjeli prema zapovijedi u svoja ishodišta. Naši su se gubici ograničili na jednoga lako ranjenoga. Evo, ovo je opet školski primjer za pouzdanost izvješća, koja sastavljaju talijanski podzapovjednici, kako bi na svaki način mogli javiti o sebi ovaj ili onaj junački čin.

RAT NA MORU.

Berlin, 30. (D. u.) Wolffov ured javlja: Na sjevernom bojištu djelatnost je naših podmornica opeta potopila 25.000 brutto reg. tona.

Poglavica mornaričnog admiralskog štaba.

Rim, 30. (D. u.) Načelnik ureda mornaričkog stožera javlja: Dne 28. rujna na večer bacili su neprijateljski hidroplani na Gradež 22 bombe, a da nijesu prouzročili nikakve štete, osim smrti jedne žene. Dne 24. rujna napala su 3 vrlo brza neprijateljska lovna stroja dva naša hidroplana, koji su, praćeni od jednog lovnog ljetala i motornog čamca, bili na izvidjanju. Istodobno je neprijateljska torpedovka napala motorni čamac, koji je odgovorio topovskim hicima. Na to dodjoše druga dva naša hidroplana te opstrijeljavahu iz malene visine neprijateljske torpedovke, prisilivši ih time na uzmak. Napadnut od 3 neprijateljska stroja, sunovratio se je jedan naš hidroplan poslije ogorčenog boja u gorućem stanju. Pilot i drugi kormilar svršiše tako junački sjajnu svoju karijeru kao ljetači. Dne 25. rujna opstrijeljavali su naši hidroplani bombama neprijateljske torpedovke, koje su krstarile duž jadranske obale. Dne 27. rujna na veče napadoše naši hidroplani neprijateljske hangare na Proseku. Nabacaše ih 41 bombom te se usprkos žestokoj obrambenoj vatri vratiše u svoja izlazišta. Dne 28. rujna na večer navališe nekoji neprijateljski hidroplani na našu obalu medju Pesarom i Comanom te medju Casenato i Santa Croce, izbaciše mnogo bomba, prouzročiše neku stvarnu štetu te raniše 2 osobe. Na nebranjeno mjesto Sinigaglia bačena bomba probila je neku kuću, no nije zahtijevala nikakove žrtve. Skoro u isto doba, medju 8 i 10 sati, napadoše druga neprijateljska jata ljetala našu obalu u južnom Jadranu medju Monopoli i Lecco te nabaciše mnogobrojnim bombama Ostuni i Brindisi. U prvom mjestu nije nanešena nikakva šteta, u drugom mjestu, na koje se je naročito smjeralo, prouzročene su znatne stvarne štete. Usmrćeno je 5 osoba, od kojih 2 civilista, ranjene su 22 osobe. Navala bje pozdravljena jakom navalnom vatrom, koja je ograničila djelatnost neprijateljske nenadane navale. Jedan je navaljujući hidroplan bio sastrijeljen te zarobljena 2 ljetača. U noći na 29. rujna opstrijeljavahu neprijateljski hidroplani zapovjedništva Trst i Salvore područje Oglej-Villa Vicentina i Palmanovu. Na ustuk digoše se odmah naši hidroplani te nabacaše sa 18 granata i nekoliko požarnih bomba vojničke naprave na rtu Salvore. Usprkos žestokoj obrambenoj vatri i djelatnosti reflektora vratiše se svi neoštećeni.

RAZNI BRZOJAVI.

: Haag, 29. Značajno se u listu „Daily News" izjavlja predborilac za Stockholmsku konferenciju, bivši član kabineta Henderson, o svom stanovištu prema ratu i veli, ako bi pobjeda imala predočivati pobjedu ideala antante, da bi to morao zaista biti mir naroda. Ljubav prema domovini i vjerna požrtvovnost radničkih razreda u svim alijiranim zemljama da je bio važan znak rata. Time da su si radnički razredi osigurali pravo, da zajedno glasuju kod ustanovljenja mirovne politike. Čitava antanta da je sad demokratska. Na mirovnom će kongresu govoriti zastupnici za narod. No Henderson nalazi poteškoću u tom, što će zastupnici Njemačke govoriti u ime cara. Prema njegovom shvaćanju morala bi dakle demokratizacija Njemačke uslijediti prije mirovnih rasprava.

Beč, 30. Kako se glasa, bit će bivši ministar za javne radnje barun Trnka imenovan doživotnim članom gospodske kuće.

Petrograd, 30. Vlada prihvatila je osnovu monopola na slador koji bi državi donio godišnje 850 miljuna rubalja.

Frankfurt. 30. „Frankfurter Zeitung" javlja, da „Associated Press" donosi iz Buenos Airesa brzojavku, da je argentinska vlada odredila mobilizaciju svoje mornarice.

Ženeva, 30. „Matin" javlja iz Petrograda, da je Suhomlinov podnio priziv protiv svoje osude.

Berlin, 30. Kako „Vorwärts" javlja, priredilo je radništvo u mnogim većim gradovima Njemačke iskaze u prilog mira putem sporazumа.

Ženeva, 30. Kako se preko Pariza iz Washingtona javlja, obielodanjen je jučer prvi američki službeni izvještaj o operacijama američkih četa na francuskom ratištu.

AUSTRO-UGARSKI RATNI IZVJEŠTAJ.

Beč, 1. (D. u.) Službeno se javlja:

Istočno i albansko bojište.

Nema ništa da se javi.

Talijansko bojište.

Na sočkoj su fronti smalaksali napadaji talijanske pješadije. Kod Podloke, na Banjški visoravni ugušili smo talijanski sunak u klici. Nesmanjenom žestinom traju topnički boj u okolici brda sv. Gabrijela i sjeveroistočno od njega. Kod bojne skupine baruna Konrada nema osobitih dogadjaja.

Poglavica generalnog stožera.

•

Dogodjaji na moru.

Beč, 1. (D. u.) Službeno se javlja:

Na večer 27. rujna naša su mornarička ljetala obasula uspješno bombama zračne postaje u Brindisiju i torpednjače i podmornice, koje su se nalazile u ovoj luci. Kako se je moglo nesumnjivo ustanoviti, dobila je jedna skupina razarača dva teška metka bomba. I drugi su nišani bili dobro pogodjeni. Uspješnom poduzeću proti talijanskim uredjajima za zrakoplove od 29. rujna kod Jesija, o kojem smo već javili, slijedila je uspješnom okrunjena navala naših mornaričkih ljetača proti hangaru za zrakoplove u Ferrari, kojoj je navali pao žrtvom opet zračni brod. Hangar je bio pogodjen dvjema bombama te je uslijed toga izgorio zrakoplov golemim plamenom. Istu smo večer nabacili tvorničke uredjaje uspješno bombama u Ponte Lagho scuro. Neprijatelj je obnovio 28. i 29. rujna svoje zračne navale na Pulu, koje nijesu prouzročile nikakove znatne štete niti vojničke niti privatne naravi. Dva su momka bila ranjena. Jedno je talijansko ljetalo bilo oboreno 29. rujna od našeg lovačkog ljetača nad morem te je srušilo u plamenu. Ljetači, dva talijanska ljetalačka poručnika, su mrtvi.

Vodstvo c. i kr. mornarice.

NJEMAČKI RATNI IZVJEŠTAJ.

Berlin, 1. listopada. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana javlja:

Zapadno bojište.

Bojna skupina prijestolonasljednika Rupprechta: U Flandriji bio je topnički boj na obali i u luku Yperna jak od popodneva unaprijed. Ostao je i preko noći živahna. Engleski i francuski ljetači prouzročiše u zadnje doba u belgijskom području bacanjem bomba znatnu stvarnu štetu. Navale su medju gradjanskim pučanstvom prouzročile mnogobrojnih žrtava.

Bojna skupina njemačkog prijestolonasljednika: Uzduž Aisne, sjeveroistočno od Reimsa i u Champagni oživjela je paljbena djelatnost, većim dijelom u savezu sa izvidničkim okršajima, kod kojih smo dopremili zarobljenika.

Naši su ljetači bacili opet bombe na zgrade i hambare u unutrašnjosti Londona. Mnogobrojni su požari odavali osobitu učinkovitost ovih navala. Druga su ljetala napala na Margate i na Dover. Sva su se ljetala vratila neoštećena. 14 je neprijateljskih ljetala bilo jučer oboreno Poručnik je Gontermann postigao jučer svoju 37. i 38. zračnu pobjedu a natporučnik Berthold svoju 27. i 28.

Istočno bojište.

Položaj je nepromijenjen. Mjestimični napadajni okršaji izazvali su u nekojim odsjecima prolazno pojačanje paljbe.

Macedonsko bojište.

Nema osobitih dogadjaja.

Prvi majstor glavnog stana Ludendorff.

NEPRIJATELJSKI IZVJEŠTAJI.

Ruski:

30. rujna. Sjeverozapadna i jugozapadna fronta. Puškaranje i izvidjanje.

Kaukaska fronta. Nema ništa važna, da se javi.

Istočno more. Prema vijesti, prispjeloj dne 29. rujna prije podne, spasilo se je od momčadi razarača torpedovka „Ohotnik" samo 43 momka. Svi su časnici, kuhar i četvrtina momčadi, ostali dobrovoljno na krovu te potonuše zajedno sa brodom.

Ljetalaštvo. Na jugozapadnoj fronti izbaciše brza naša ljetala 10 puda bomba na nekoja mjesta. Ljetala tipa „Muromec" izbaciše oko 60 puda bomba na neprijateljske povorke četa i vozova kod sela Alnoruksa. U predjelu Guzymalova sastrijelio je jedan „Muromec" neprijateljsko ljetalo, koje se je sunovratilo u gorućem stanju.

Engleski:

Izvještaj iz Mezopotamije od 26. rujna. Dva naša ljetala se nijesu vratila sa izvidničkog lijeta sjeverno od Sancexpe. Inače nema promijene položaja. Tijekom zadnje je sedmice vrućina spriječavala svaku djelatnost.

29. rujna na večer. Jutros poduzeo je neprijatelj napadaj na dvije naše straže na uzvisini 70 sjeverno od Lensa. Navale su bile suzbijene iza oštrog boja; kod toga smo zarobili nekoliko momaka. Dva su naša momka nestala. Osim toga smo dopremili kao rezultat poduzeća naših izvidničara nekoliko zarobljenika u blizini ceste Bapaume-Cambrai. Naše je topništvo djelovalo tijekom dana na Ypernskoj fronti. Neprijateljsko je topništvo takodjer djelovalo na različitim točkama izmedju kanala Ypern-Comines i St. Juliena.

29. rujna u jutro. Nema šta da se javi osim obične topovske paljbe.

: 30. rujna popodne. Tečajem noći potrajala je topovska vatra na obje strane na bojištu istočno od Poligonske šume. Stisnuta bje njemačka pješadija vatrom raspršena. Istočno od Loosa odbijena bje neprijateljska navala sa bombama po našim četama. Kao rezultat sukoba i štrafunskih smo pothvata dopremili nekoliko zarobljenika.

Francuski:

29. rujna popodne. Na desnom brijegu Moze djelovanje obiju topništva. Izjalovili su se u našoj vatri napadaji neprijatelja na naše unaprijed pomaknute položaje jugoistočno od St. Quentina, u okolici Aillesa i sjeverno od šume Caurieres. U gornjoj Alzaciji uspjela nam je provala u njemačke položaje istočno od Septa. Razorili smo zakloništa te dopremili zarobljenika. Sa ostale fronte nema šta, da se javlja.

Ljetalaštvo. Njemačka su ljetala bacala bombe na okolicu Bar le Duc.

29. rujna na večer. Tijekom dana nikakovi pješački okršaji. Topničko djelovanje raste dosta znatno na fronti Aisne, osobito u odsjecima Pantheon i Hurtebise. Na desnom brijegu Moze nastavlja se žestoko topnički boj na obim stranama u području sjeverno od šume Chaume. Svuda je inače bio dan miran

27. t. mj. oborili su naši ljetači dva njemačka ljetala. Skupine su naših ljetala nabacile bombama ljetališta Staden, Roulers i Kortemarck i taborišta u tom području.

Belgijski izvještaj. Djelatnost obostranih je topništva bila 28. rujna preko dana obična. Paljba je topništva narasla medju Nieuportom i Dixmuidenom do vanredne žestine. Mnogobrojne su njemačke ophodnje kušale prodrijeti u naše linije. Svi su ovi pothvati bili uzaludni izim jednog mjesta, gdje je neprijatelj prodro u glavicu našeg opkopa. Bio je odmah istjeran. Naše su baterije gadjale razornom vatrom na njemačke baterije, od kojih su nekoje uzele na nišan tvrdjavu Koncke.

29. su rujna imali ljetači mnogo posla. Dva su belgijska ljetača išla u potjeru za nekojim njemačkim ljetačima, koji su ljetjeli u smjeru na Dünkirchen i Calais.

Izvještaj istočne armeje. Na Strumi i na Vardaru djelovalo je obostrano topništvo prilično žestoko. Noć je privremeno prekinula paljbu. Tijekom dana okršaji ophodnja na Strumi i u dolini Devolija.

: 30. rujna, popodne. Prilično jaka topovska vatra u okolici Pantheona, Hurtebise Craonne, kao i na desnoj obali Moze. Istočno od Aubérivea odbili smo smjeli pothvat neprijatelja. Nasuprot smo prodrli zapadno od brda Cornillet u njemačke crte, kod česa smo se dočepali ratnog orudja. Na ostaloj fronti noć mirna.

Političke vijesti.

Nesnosan teret.

Pod ovim naslovom piše „Slovenski Narod": Slika, koju nam pokazuje proračun veoma je ozbiljna. Ovim je riječima financijalni ministar predložio državnom saboru redoviti proračun za godinu 1917./18. Već sedam godina gospodari Austrija bez redovito odobrenog proračuna bez neposredne suradnje i kontrole carevinskog vijeća . . . Sa neuredjenim je financijama išla država u rat; tek su to ruševina državnog gospodarstva, što se danas nazivlje državni proračun za god. 1917.-18. Usporedimo li taj proračun sa onim godine pred ratom 1913. vidimo, da su državni izdaci poskočili za 18.708,500.000 kruna, gotovo 19,000.000.000 K od 3,461.100.000 kruna na 22.169.600.000 kruna. Deficit iznosi 17.985,600.000 kruna. Državni su dugovi iznosili pred vojnom 13.000.000.000 kruna; narasli su za 41.260,000.000 kruna i broje dandanašnji dakle 54 miljarda. Ove se godine još ne amortizuju ratni dugovi ali ipak se mora platiti za kamate i prijašnje amortizacije 2.264,700.000 kruna, od toga 1.702,000.000 kruna za amortizaciju ratnih dugova. Kad dodje na red amortizacija morat će se izlučiti za ratne dugove 3 milijarde kruna na godinu: kroz 40 godina za svakog državljana 100 kruna, za obitelj sa 4 djece 600 kruna! — Za narodne zastupnike nastupaju sada vremena ogromne odgovornosti, političke i narodno-gospodarske. Politički je stvar takova, da onaj, koji će odobriti ovogodišnji redoviti proračun, će odobriti i sve druge zajmove, koje je vlada uzela neustavnim putem te daje vladi i sistemu apsolutorij za sve, što se je desilo. Osim toga obvezuje se narodni zastupnik za budućnost, barem moralično: on ne odobrava samo činjenicu, da su učinjeni zajmovi i način kako su upotrebljeni, već se obvezuje i moralično, da neće uskratiti kroz dojdućih 40 godina uplaćivanje kamata i amortizacija. Jasno jest, da zastupnici mogu iskazati svoje tako dalekosežno povjerenje samo konsolidovanoj državi, pošto je konsolidacija državnog ustroja potrebno jamstvo, da će država podnijeti golemi teret, koji si ga je naprtila uslijed rata, a da ne dodje do katastrofe. Uvjeti su dani sa našim predlozima o novouredjenju države. Ali nipošto ne mogu svi narodi, da preuzmu na jednak način državne terete. Oni, koji su izgubili najbolje svoje sile, koji su umirali od gladi, kojima je rat razorio najljepša mjesta, koji imadu na hiljade naroda kao bjegunce raštrkane svijetom, ne smiju biti isto tako opterećeni kao oni, čija je politika bila prava ratna politika, koji sjede u sredstvima, za koje imade još uvijek kruha i masti, koji nijesu izgubili nijednog sela, koji nijesu okusili gorkih suza bjegunstva, koji su se obogatili ratom. Može se izračunati, kamo su pošli ratni dobici. — Pitanje našeg narodnog programa u smislu deklaracije je u neodijeljivom savezu sa financijalnim problemom, kojim će se sada baviti carevinsko vijeće. Naša je delegacija — o tom smo uvjereni — potpuno svijesna ovih činjenica. Radi toga je i opozicija, nagoviještena vladi i sistemu, prije svega u pitanju državnog proračuna, povjesni dogodjaj, pun značenja u svom bistvu i u svojim posljedicama. Sav narod stoji za svojim zastupnicama.

Iz govora dr. Laginje.

U sjednici zastupničke kuće progovorio je i zastupnik dr. Laginja i rekao medju ostalim: Ako bi se za ukamaćenje ratnih dugova nužni iznos od 1700 miljuna kruna složio u notama od 100 K šest komada jedan uz drugi, pa onda te redove slagali jedan kraj drugoga, dobili bi prugu od 2700 kilometara, dakle po prilici šest puta veću no što je željeznička pruga Beč-Trst. To nam može zorno prodočiti veličinu opterećenja. Zastupnici Južnih Slavena, najvruće žele mir, jer su uslijed rata najviše stradali. Neizmjerno su zahvalni caru i papi za najranije izjave.

Nu Slaveni nemaju nikakovo pouzdanje u tako na veliko zasnovani gospodarski program vlade, čim vlada neće moći izvesti svoj program, ili će sama ići, ili će poslat parlamenat kući. Govornik opominje vladu, neka ne rekvirira ili odsvoji brodski prostor, o čemu se sada govori, jer bi ta mjera naišla na najveći otpor interesenata. Što se tiče dalmatinskog pitanja, vodi se tako žestoka borba izmedju Austrije i Ugarske, da je svakako isključen sporazum na temelju izjava obostranih ministara predsjednika o Dalmaciji. Hrvati, Srbi i Slovenci dozivaju austrijskom i madžarskom ministru-predsjedniku: „Naći će se treći, koji će kazati: Dalmacija pripada onome narodu, čiji su kraljevi tamo pokopani, čiji se jezik govori i čiji se život živi".

Pravo ili sila.

Prije nekoliko dana je „Tagespost" objavila članak pod naslovom „Südslawen", u kojem se bavi na veoma jednostavan i djetinjasti način sa našim narodnim pitanjem. Ne bi se obazrli na ove izvode, kad ne bi nosili na sebi biljega političke impotencije gotovih krugova u našoj državi. U tom se je članku razgoropadila stara imperijalistička impertinencija, čiji je vrhovni zakon željezna šaka. Ovaj članak jest i tipičan primjer za protumoralni pogled na svijet, koji je od vajkada onemogućio poravnanje narodnosnih sporova unutar granica naše države. Dok je historički uzor francuske revolucije ispunjavao glave njemačkih političara neugodnom slutnjom ruskog osvajača i organizatora à la Napoleon, bila je sva Njemačka i po njezinom prednjačenju i njemačka Austrija puna prosvjeda i srdžbe na svenijemstvo. Ali iza pobjeda u Galiciji i kod Rige nestalo je ove bojazni. Ruska demokracija postala je na jedared „prividnom demokracijom", a njezin je slom bila uzbuna na pokajanje. Sve su mirovne rezolucije spale u staru šaru, a ljubav za mir, kojom su se nekoji političari resili, zbačena je gnjusom i stidom. Bolja je sila od prava, ali ni pravo nije na odmet, kad ponestane sile. Taj čudnovati fenomen, koji otkriva svu neiskrenost njemačkih težnja za demokratizacijom, može se primjetiti takodjer u našoj zastupničkoj kući. Danas nije više sistem Stürgkh nešto tako nepristojnoga i odvratnoga, kaošto je bio još pred nekoliko sedmica. Takav gospodin Stürgkh bio bi opet korisno i dobrodošlo lice. Ali posve nas krivo sudi „Tagesposta", kad nas sudi po vlastitom kalupu. Mi nijesmo Nijemci. Nije na nas utjecala ruska revolucija kao nekakovo strašilo za ptice. Ruska je revolucija bila u svojim težnjama za demokracijom srodan pojav sa našim političkim ciljevima. Naš boj za demokratizaciju nije od jučer i riječ demokratizam nije kod nas samo lozinka trenutka, već je u našoj krvi i od vajkada u našim narodnim programima. Ali teško je tajiti, da nije ruska revolucija doprinjela svoje, da se je skršila u Austriji moć svenjemačke reakcije i da je došlo do saziva parlamenta, ali ne može se nipošto ustvrditi, da je tek ruska revolucija ostvarila naš stari demokratizam i naše stare težnje za samoodredjenjem i ravnopravnosti naroda.

„Očevidno", piše „Tagespost", „djelovao je postanak prividne demokracije u Rusiji opojno na duh slavenskih naroda u Austriji. Ova je pijanost sada prošla, a ruska je demokracija razočarala vascio svijet. Sada, kad je nastupio mamurluk, bit će moguće, da se prozbori mirna riječ sa Poljacima i Jugoslavenima". Za tim nastavlja članak, da su Hrvati i Poljaci naravni saveznici Nijemaca, koju pomisao ili kompliment moramo odmah da otklonimo, da ne bude suvišnih iluzija. „Ali za to moraju Jugoslaveni da žrtvuju ona luda maštanja, koja su zabasala do ujedinjenja Slovenaca, Hrvata i Srba". Ali to je nemoguće iz slijedećih razloga: „Odsječemo li jadranska područja od tijela Austrije (?), da ih pripojimo jugoslavenskoj državi, ma bilo i to pod žezlom Hapsburgovaca, bio bi njemačkoj naciji, a pogotovo Nijemcima u Austriji zatvoren put do mora". Radi toga je nedopustan savez Slovenaca sa ostalim Jugoslavenima! Hrvati mogu polučiti vanrednu čast, da budu imenovani saveznicima njemačkoga naroda, ali uz uvjet, da zbace svaku pomisao na svezu sa Slovencima, pošto su Slovenci na putu njemačkim težnjama za morem.

O istom bi predmetu pisale madžarske novine na primjer tako: „Madžarski narod smatra Slovence najboljim saveznicima Madžara; samo se ovi moraju okaniti ludog nacrta, ujedinjenja Slovenaca, Hrvata i Srba u jednu državnu cijelinu, jer bi madžarska narodnost bila time otkinuta od mora itd." Tako izgledaju dakle ove velikodušne ponude. Nijemci i Madžari moraju si osigurati preko tudjih područja put do mora. Nijemcima je dostatno žrtvovanje Slovenaca, a Madžarima Hrvata i Srba. To što ostaje, može računati sa njihovim dobrohotnim savezništvom. Neka nam dakle „Tagespost" izvoli odgovoriti na ova pitanja: „Ako nema za narod, koji obitava pokrajine na Jadranskom moru, drugog izlaska do ponijemčenja ili potalijančenja, zašto se taj narod dakle bori na fronti? Koji ih cilj vodi, kad svi putevi vode u propast? Da li misli gospodin urednik, da njemački jaram manje tlači od talijanskog? Da li ne shvaća „Tagesposta", da isticanjem njemačkih imperijalističkih interesa nikako ne može da si steče našeg savezništva, za kojim prividno hlepi. Mi imademo i previše briga, da bi si morali natrpati još brige za narod, koji živi izvan Austrije. Ne uvidja li „Tagespost", da je njezina ponuda tako bezprimjerno glupa, da je poruga samoj sebi i njezinom izumitelju? Ta pisac onog članka kaže Hrvatima: Odreknite se Slovenaca, a ja ću ti za to dati — ljubav.

Domaće vijesti.

Prodaja ribe. U slučaju, da prispije riba prodavat će se ona danas. Pravo kupovati ribu imadu danas vlasnici živežnih karata počevši od broja 7301.

Bale. Požari su uništili u toj općini široke prostore šuma sve do ceste od sela. Šteta je znatna Gasili su vojnici, ali nisu mogli obustaviti vatru, dok nije došlo do same ceste.

Pokrajinske vijesti.

Kvijeta Družetić, kandidatica III. tečaja učiteljstva umrla je u cvijetu svoje mladosti, u dobi od dvadeset godina, u Neudorfu u Moravskoj. Rastuženoj obitelji naša iskrena sućut.

Jagma za hrvatskim Primorjem! „Primorske Novine“ javljaju: Interesirati će širu javnost, pa zato iznašamo zaključke skupštine zemljišne zajednice mjesne općine Kraljevice, obdržavane dn 26. o. mj. Dnevni red: Prodaja zemljišta „Oštro“. Jedna riječka madžarska banka moli, da joj se proda zemljište „Oštro“. Isto tako jedan konzorcij iz Trsta moli, da mu se proda to zemljište za industriju. Prva Hrvatska štedionica, podružnica u Kraljevici moli, da se njoj proda, da barem dodje spomenuto zemljište — ako se već ima prodati — u hrvatske ruke. Nakon svestranog raspravljanja bi zaključeno, da se, dok rat traje, ni pedlja zemlje ne prodaje niti u najam daje.

Foškulin. Novi g. učitelj Rubeša nije si još našao stana i košte. Ljudima je ovdje za hranu tako zlo, da umiru od glada. I ako ljube školu, moraju teškim srcem da odbijaju g. učitelja, kojega bi u druga vremena svako želio imati pod krovom. Nadati se je ipak, da će se tkogod napokon odvažiti, da primi na stan učitelja svoje djece.

Poreč. Berba je i konoba svršena. Većina je gospode dalo grožđje tvrdki Kupfelwiesern iz Brioni. Cijene vinu još nijesu izašle, i neuke žene i starci kod kuće čekaju, da razni mešetari i trgovčići udare cijenu njihovoj muki. Sve je stoputa draže, vina ima malo, radnje u vinogradu i sumpor bili su preskupi. Prama tomu biti će i vino ljetos vrlo skupo.

— Porečka okolica ne može nikako da dobije mesa u porečkim mesnicama. Aprovizacija šalje seljaku cružnike da mu odvedu volove iz štale. Kako to, da baš on, ni za bolest, ne može da od iste aprovizacije dobije malo mesa. Liečnici su ustanovili, da je taj i onaj umro u tim stranama prošlog mjeseca od gladi. Zar će se okolici otimati njezino, za to što u njoj žive Hrvati? Čuje se, kako se je neki gospodin pohvalio, da nije još nikada išao na ruku izvanjskom čovjeku. Možda bi najviše koristilo da ljudi ne daju vina za novac, dali samo u zamjenu za krumpir ili za drugu hranu. Poreština je trpjela najgore prošle zime, sva će im pak zima biti pra i zator, ne budu li nastupile bolje prilike na aprovizaciji. Naš' ljudi nemaju tamo nikoga svojega, da bi se znao maknuti.

Sv. Lovreč Pazenatički. U našoj općini i po svoj Poreštini popadalo je polovica uljika od strašne suše. Nije bilo ovdje mokro od travnja. Ljetine nema. Zavladava glad. Nije ništa sigurno te fali svaki dan kome god ili tele, ili ovca, ili vol. Aprovizacija nema skoro nikad mesa. To je tim teže što druge začimbe nema.

Kaštelir. Kako je poznato ovdješnja je poznato ovdješnja je družbina škola bila preuzeta napokon od pokrajine. Kao u svom porečkom kotaru počela je i ovdje obuka s prvim listopada. Učiteljuju g. Ljudevit Bačić iz Kastva i gospodjica Ružica Ružić.

Rovinjsko Selo. Umrla je služkinja posjednika I. D. Marija Bašić iz Žminja. Našlo joj se modračina po tijelu i izgleda, da joj je gospodar tučenjem prikratio život. Šta je na stvari istine, iztražiti će sud. Liječnička je komisija bila prošle nedjelje u Selu da ju para. D. je od petka u zatvoru. Povodom se zločina drže svadje u kući radi 13-godišnjeg sina, što je pokojna dovela u kuću gospodarevu, e da ga hrani, pošto dijete nije imalo nikoga da ga drži radi općeg glada.

Poruke iz uprave.

G. Ignac Sršić, Feldpost 76. Primili smo svotu od K 2·10, javite nam u koju svrhu.

G. Julijo Perčić, Feldpost 420. Primili smo svotu od K 20·—. U koju svrhu ste poslali i javite nam pobliže Vašu adresu.

G. Paulina Korlević, Višnjan. Svotu od K 28·04, u koju svrhu je poslata?

Vojničke vijesti.

Dnevna zapovjed lučkog admiralata broj 274 od 1. listopada 1917.

Posadno nadzorstvo: nadporuč. Neumayer.
Liječničko nadzorstvo na N. V. b. „Bellona“: štopski liječnik dr. Prandstetter.
Liječničko nadzorstvo u mornaričkoj bolnici: pučko-ustaški liječnik dr. Buzolić.

HENRIK SIENKIEWICZ

Ta treća.

(Nastavak.)

Za tim se čuo razgnevljeni i drhtavi glas budućeg mog tasta.

— Moj gospodine, nadam se, da ćete kao kršćanin . . .

— Za što, da ja budem kršćanin? — prekine ga Svjatecki zlokobno glavom tesući.

Druga striela! Kanape pod tetkama stao se tresti kao u vrućici i počeo propadati . . . Čutim, da se i poda mnom zemlja raztvara.

Sve je izgubljeno, svake nade nesta!

Iznenada prasne u smieh zvonko djevojačko grlo Kazimire, za njom prasne u smieh ne znajući za što Jačković, za Jačkovićem prasnem u smieh ne znajući za što i . . . ja.

— Otče! — vikne Kazimira. — Vlatko te je pripravio, da je gospodin Svjatecki originalan. Gospodin se Svjatecki šali, a ja znam, da gospodin Svjatecki ima majku i da joj je najbolji sin!

Vragoljaste li Kazimire! ne samo što izmišlja već i pogadja, jer Svjatecki u istinu ima majku i dobar joj je sin.

Njezin smieh a još više njene rieči ne promašiše. Još većma pomože dolazak sluge s vinom i s poslasticama. To je isti onaj pazikuća, koji mi je odnio posljednja tri rublja, ali sad je obučen u frak, te se dostojno kreće kao kaki lakaj. Oči je upro u podnos, čaše zveče, a on se tako lako promeće, kao da nosi kupu punu vode.

Strah me hvata, da će mu sve izpasti iz ruku; ali na sreću, moja je bojazan zališna . . .

Časak kasnije čaše su pune.

Prelazimo do zaručnog akta.

Maloljetna kuzinka drži porculanski tanjur s dva prstena. Oči je izbuljila od izvjedljivosti i ciela je ceremonija tako uzhićuje, da s tanjurom s prstenjem poskakuje. Suslovski ustaje, svi ustaju, — čuje se gruhanje odmaknutih naslonjača.

Tišina vlada. Čujem, kako jedna od matrona šapćući primječuje, da se nadala, da ću dati „priličniji“ prsten . . . Osim te primjetbe ukupno je razpoloženje tako svečano, da sa stiena muhe padaju . . .

Suslovski začinje govoriti:

— Djeco moja, primite blagoslov svojih roditelja.

Kazimira klekne, — kleknem i ja . . .

Kakva li je izražaja u taj par Svjatecki, kakva li je izražaja!

Ne smijem, da pogledam. Zagledao sam se u muslinsko odielo Kazimire, koje zasinjavljelu crvenu divanu veoma liepu pjegu podaje. Ruke Suslovskoga i gospodje Suslovski upiru se o naše glave, te moj budući tast ovako progovara:

— Moja kćerko! Ti si imala najljepši primjer u kući, kakva treba da bude žena prema mužu, pa nije nuždno, da te poučim u obvezama, u koje će te i onako tvoj muž uputiti (nadam se!) . . . Ali k vama, se gospodine Vlatko obraćam . . .

I sad se odpočeo maleni govor, za kojega brojim do sto, pa nabrojivši sto, stanem iznova od izdan brojiti. Suslovski gradjanin, Suslovski činovnik, Suslovski otac, Suslovski Rimljanin: ima priliku, da dokaže cielu veličinu duše svoje . . . Rieči: diete, roditelje, obveze, budućnost, blagoslivljanje, griešna, čista savjest — zuje mi oko ušiju kao roj osa, sjedaju mi na glavu, udaraju mi u prije pomenute uši, u zatiljak i u tjeme . . .

Za cielo mi je kravata pretiesno svezana, jer me počinje dušiti. Čujem plač gospodje Suslovske, a taj me dira, budući da je ona odista čestita žena, čujem zveket prstenja, koje podskakujući drži na tanjura kuzinka. Isuse Bože, kakva li je izražaja Svjatecki!

Napokon ustajemo. Kuzinka mi tura tanjur pod same oči. Izmjenjujem s Kazimirom prstene . . .

Un! zaručen sam! Mislim, da je svršeno, ali ne, Suslovski nas poziva, da izmolimo u svih tetaka blagoslov.

Podjemo. Poljubim jedno pet ruku, nalikih na rodine prste . . . Sve se tetke nadaju, da ih u njihovu očekivanju ne ću prevariti.

Do biesa, šta mogu od mene očekivati! Kuzin me Jačković grli. Bez sumnje mi je kravata pretiesno svezana . . .

No najgore je prošlo. Mrak se hvata . . . Čaj se unosi. Sjednem do Kazimire i svedj se činim, kao da ne vidim Svjateckoga. Majmun me je još jednom uznemirio, kad je na pitanje, ne će li u čaj doliti nešto araka, odvratio, da arak samo na boce pije . . . Pri svemu se ipak večer sretno završila.

Izidjosmo. Iz punih grudi udišem zrak. I doista, kravata mi je bila pretiesno svezana.

(Nastavit će se.)

Pojedini broj 12 h.

CIJENA listu: U pretplati za čitavu god. K 36·—, za polugodište K 18·—, tromjesečno K 9·—, mjesečno K 3·60, u malopródaji 12 f. pojedini broj. OGLASI primaju se u upravi lista trg Custoza 1.

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

„HRVATSKI LIST" izlazi u nakladnoj tiskari JOSIP KRMPOTIĆ u Puli, trg Custoza 1. Uredništvo Sišanska ulica br. 24 — Odgovorni urednik JOSIP HAIN u Puli. — Rukopisi se ne vraćaju.

Godina III. U Puli, srijeda 3. listopada 1917. Broj 803.

Grof Czernin o miru i ratu.

Budimpešta, 2. (D. u.) Kod ručka, koji je ugarski ministar-predsjednik dao u počast ministra vanjskih posala grofa Czernina, koji je ovamo došao na posjete, nagovorio je dr. Wekerle ministra Czernina srdačnim riječima pozdrava te ga je pozvao, neka izrazi svoje mišljenje o vanjskom položaju. Ministar vanjskih posala zahvalio se je ugarskom ministru-predsjedniku za prijazne riječi, te se izjavio spremnim, da govori o vanjskom položaju. Grof je Czernin najprije istaknuo

sjajni vojnički položaj saveznika

te naglasio udjel, koji imadu kod slavnih bojeva sinovi Ugarske. Iza toga je došao na politički položaj te je rekao: Velikom se državniku Talleyrandu pripisuje riječ: Riječi su samo za to, da taje misli. Može biti, da je ova izreka imala vrijednost za diplomate njegovog stoljeća. Za današnji vijek teško bi si mogao predočiti rečenicu, koja bi bila manje istinska. Milijuni, koji se bore, svejedno dali u opkopima ili u zaledju, hoće da znadu

zašto i čemu se bore.

Oni imadu pravo na to, da doznaju, zašto nije nastupio još mir za koji teži sav svijet. Kad su me pozvali na ovo moje mjesto, upotrebio sam prvu priliku, da izjavim, da ne ćemo da počinimo nasilje, ali da ga nećemo niti pretrpjeti te da smo spremni,

da stupimo u mirovno pregovaranje,

čim naši neprijatelji pristaju na mir sporazuma. Time, mislim, da sam obrazložio mirovne ciljeve austro-ugarske monarkije akoprem samo u konturama. Bilo je mnogo ljudi, koji su me korili radi ovih otvorenih riječi i u tuzemstvu i u prijateljskom inozemstvu. Argumenti koreće me gospode potvrdiše mi ispravnost mojeg shvaćanja. Ništa ne povlačim od toga, što sam kazao u osvjedočenju, da silna većina ovdje (t. j. u Ugarskoj) i u Austriji odobrava moje stanovište. Sa ovom pretpostavkom ćutim potrebu, da objasnim javnosti, kako si zamišlja vlada daljnji razvitak posve uništenih pravnih odnošaja. U glavnim je crtama sadržano naš program novouredjenje svijeta ili bolje

izgradnje novog reda na svijetu

već u našem odgovoru na mirovnu notu svetog oca. Danas se radi samo o tom, da se upoznamo sa tim programom i da dajemo objašnjenja o tome, koje su nas misli ponukale da utanačimo ova

načela, koja ruše stari sistem.

U dalekim će krugovima iznenaditi ili izgledati nevjerojatnim, da se središnje vlasti, a osobito Austro-Ugarska odriču vojničkih naoružavanja za budućnost. Austro-Ugarska je medjutim u ovim teškim godinama našla svoju vojničku zaštitu samo u svojoj vojničkoj sili. Rat nije samo ostvario novih činjenica i novih odnošaja: on je dovec takodjer do novih spoznaja, koje su uzdrmale temelje prijašnje europske politike. Medju mnogim drugim političkim tezama, osobito u obim zonama, koje su mislile, da je austro-ugarska država na samrtnoj postelji, bio je

dogma o propadanju naše monarkije,

koji je otešćavao naš položaj u Europi i iz kojega je izviralo sve nerazumijevanje za životne potrebe naše države. Poslije tog rata bit će, da smo se iskazali u najgorem slučaju kao zdravi i jednakovrijedni; a iz toga možemo zaključivati, da sada možemo računati sa potpunim razumijevanjem naših životnih nužda u Europi i da su izčezle nade, e bi se nas moglo smrviti silom oružja. Do onog trenutka, u kojem nijesmo još bili pridonijeli dokaza za to, nijesmo mogli prepuštati naših životnih potreba nepovoljnom riješenju sa strane europskih sila, koje su stajale pod utjecajem našeg predstojećeg rasula. U momentu medjutim, u kojem je polučen dokaz o tome, smo u stanju, da položimo istodobno sa našim neprijateljima oružje i da uredimo kojekakve moguće razmirice pomoću obraničkog suda na miran način. Ova nova spoznaja, koja si je utrla put u svijet, nudja nam mogućnost ne samo, da usvojimo misao razoružanja i obraničkog suda, već da radimo sa svim našim silama za njezino provadjanje, a to, kako će biti gospodi već poznato, već prilično dugo. Europa mora bez dvojbe biti iza rata postavljena

na medjunarodne pravne temelje,

koji nam pružaju jamstva za njihovu trajnost. Ovaj pravni temelj mora da bude četverostruk: Najprije nam mora zajamčiti, da neće više biti moguć odmazdni rat, a ma došao on iz kojegod strane. Postići hoćemo, što želimo da zapustimo kao legat našoj djeci i djeci naše djece, da ostanu naime oni poštedjeni od grozota slično strašnih vremena. Toga ne može da postigne

nikakovo premještanje sile.

Jedini put, koji vodi do cilja, jest imenovanje: medjunarodnog razoružanja i postupak sa obraničkim sudom. Suvišno je reći, da ova mjera ne smije nikad biti upravljena proti pojedinoj državi ili skupini država i da mora da obuhvaća u jednakoj mjeri i zemlju i more i zrak, ako se već hoće obarati rat kao sredstvo politike.

Ograničenje naoružavanja.

Na medjunarodnom temelju, pod medjunarodnom kontrolom mora da usljedi opće, jednakomjerno i sukcesivno razoružanje sviju država na svijetu i mora se ograničiti oružana sila na neophodno potrebito. Znam veoma dobro, da se taj cilj dade veoma teško postići i da je put, koji vodi onamo pun poteškoća, dugotrajan i trnovit, ali sam ipak osvjedočen, da moramo njim kročiti i da će i zaista biti, ma da nekoji smatraju to poželjnim ili ne. Velika je pogriješka pomisao, da će svijet započeti poslije toga rata tamo, gdje je svršio prije 1914. Katastrofe, kao taj rad, ne prolaze bez dubokih tragova i najveća bi nesreća bila, kad bi se poslije rata nastavila

utakmica u naoružavanju.

To bi značilo gospodarsko rasulo sviju država. Već prije rata bili su vojnički tereti teški, akoprem si moramo kazati, osobito u pogledu Austrije i Ugarske, da nije bila na vrhuncu naoružavanja, kad ju je prenerazio rat i da je tek tijekom rata nadopunila vojničke spreme, koju je prije propustila. Ali poslije ovog rata, bili bi tereti, kad bi se ostalo kod utakmice u naoružavanju, potpuno nesnosni. Ovaj je rat dokazao, da se mora računati sa višestruko većim naoružavanjem negoli prije. Da bi htjele države poslije rata, da ostanu na visini prijašnjih naoružavanja, morale bi ih popeterostručiti. Morali bi raspolagati sa deseterostrukim množtvom topništva, tvornica municije, podmornica itd. Morali bi imati i mnogo više vojnika negoli prije, da uzmogne taj aparat da stupi u djelatnost. Godišnji vojnički proračun ovih bi država iznosio više miljarda. To je upravo nemogućnost. Sa onim teretima, koje će imati rat za posljedicu, donijela bi ova zadaća rasulo naroda. Isključeno je, da bi se pojedina država povratila relativno manjem naoružavanju od godine 1914., pošto bi time njezina vojnička sila postala iluzornom. Da se postigne ovaj relativno niski nivo u naoružavanju od godine 1914., značilo bi to ipak smanjenje vojničke spreme; samo ne bi u tom slučaju imalo nikakova smisla, da se ne ide dalje i da se u istini i potpunoma napusti naoružavanje.

Iz tog tjesnaca nema drugog izlaska do

medjunarodnog razoružanja na svijetu.

Mornarice nemaju više smisla, ako nam države svijeta zajamče slobodu mora i ako se ograniče kopnene vojske na onu nisku mjeru, koja je potrebna, da se u državi uzdržava mir. Sve to je moguće samo na medjunarodnoj osnovi, pod medjunarodnim nadzorstvom. Svaka će država morati

napustiti nešto od svoje samostalnosti,

da zajamči mir. Vjerojatno je, da današnja generacija ne će doživjeti svršetka ovog velikog pacifističkog pokreta u svojoj cjelini. On se dade provadjati samo postepeno; ali ja smatram svojom dužnosti, da se tom pokretu postavimo na čelo i da učinimo sve što je u čovječjoj sili, da pospješimo njezino provadjanje. Kod utanačenja mira moraju se ustanoviti njezini veliki principi. Ako je prvo načelo bilo načelo prisilnog obraničkog suda i općeg razoružanja na kopnu, to je drugo načelo

sloboda visokog mora

i razoružanje na moru. Ja namjerice kažem „visoko more" i ne proširujem misao na morske tjesnace; ja priznajem dragovoljno, da za spajajuća morska tjesna moraju da vrijede posebni propisi i posebna pravila. Ako su ova navedena načela objašnjena i osigurana, tad otpada svaki razlog, da za teritorijalna osiguranja, a to jest treće temeljno načelo,

načelo medjunarodne pravne osnove.

Lijepa i velebna nota Njegove Svetosti, pape, na cio svijet, sadržaje ovu misao. Mi nijesmo vodili rata, da osvajamo, mi ne težimo za nasilstvom. Da se provede medjunarodno razoružanje, koje želimo od sveg srca, ne ćemo trebati više medjunarodnih jamstva. U tom se slučaju možemo odreći

povećanja monarkije

sa naravnom pretpostavkom, da i naši neprijatelji potpunoma napuste zaposjednuto naše područje.

Gospodarski rat.

Četvrti razlog, koji mora da bude poštivan, da se zajamči poslije tog lošeg vremena svijetu miran razvoj, jest sloboda trgovačkog poslovanja sviju i bezuvjetno sprječavanje budućeg gospodarskog rata. Gospodarski se rat mora bezuvjetno izlučiti iz svake buduće kombinacije. Prije no što zaključimo mir, moramo imati sigurnost, da je neprijatelj odustao od te namisli. To su, moja gospodo, načela novog reda na svijetu, kako si je ja predstavljam i koja se oslanjaju na opće razoružanje. I Njemačka je u svom odgovoru na papinu notu pristala na razoružanje; i neprijatelji su si već djelomično usvojili ovu misao, te akoprem se u najviše točaka razilaze naša mišljenja, u tomu smo si složni, ja i gospodin Lloyd George, da se smije više biti odmazdnog rata.

Ratna odšteta.

U nastavku svog govora dotiče se grof Czernin pitanja ratne odštete te ističe pustošenja, koja su počinjena u područjima središnjih vlasti, tako da ne može biti ni govora o jednostranoj naknadi šteta. Grof Czernin pokazuje, kako su se promijenili ratni ciljevi antante, koji su prošli put od uništenja Njemačke i Austrije te došli već blizu

miru na osnovi sporazuma

barem u koliko se to tiče njihovog pučanstva. Ovo stanovište zauzimlje austro-ugarska vlada već od prošle godine ovamo. Ali nitko se ne smije zavaravati time, te bi mislio, da ovaj miroljubivi program imade vrijednost za vječnost; Da nas naši neprijatelji prisile na nastavak rata, bit ćemo prisiljeni

da revidiramo naš program.

Ja govorim, kazao je grof Czernin, za sadašnjost, pošto ju smatram zgodnom da se sklopi mir. Da bi se unatoč tome nastavio rat, pridržujemo si slobodne ruke. Znademo, da možemo ustrajati i da će za godinu dana naš položaj biti još povoljnijim. Naš će sat doći, a s njim jamstvo slobodnog i mirnog razvoja Austro-Ugarske.

Austrijska zastupnička kuća.

Govor zastupnika dra. Lovre Pogačnika.

: Posljednji je govornik dne 28. rujna bio dr. Pogačnik, koji je izvodio (slovenski):

Visoka zbornico! Prvi mi je put pružena prilika, da govorim u ime ljubljenog naroda, koji imam čast da zastupam u toj visokoj zbornici. Svijestan sam si, da govorim u povjesničko vrijeme, kad se ide za biti ili ne biti našega roda, u vrieme, kadno je taj narod u povjesniško doba dokazao, da nema hrabrijega, darovitijega naroda od naroda Hrvata, Slovenaca i Srba. A takodjer nema naroda, koji bi bio toliko pretrpio, koji bi bio više zatiran, više rascijepkan i imao više neprijatelja od našega naroda. Ali snage, koje su do rata spavale u narodu, probudile su se i nitko ih više ne će uništiti. Za uvijek smo stali čeznuti za slobodom, za nju kanimo raditi i boriti se, jer: Slobodan mora biti, slobodan moj rod — na svojoj zemlji svoj gospodar!“ (Živahno odobravanje).

Nastavljajući njemački, navadja zastupnik dr. Pogačnik iz Seidlerovog programa poznati odfomak o „ustavno zajamčenoj narodnoj jednakopravnosti i narodnoj autonomiji uz čuvanje državnog jedinstva“ i onu „temeljnu misao za čitavu državu u okviru zemalja — obzirom na njihove osobitosti — narodnosna okružja“.

Kakova je ova u državnim osnovnim zakonima zajamčena jednakopravnost, dokazuje nam 100.000 koruških Slovenaca, koji su imali godine 1861. još dvadeset i osam slovenskih škola, a danas samo tri, sve druge su utrakvističke, t. j. njemačke. Prije sedam je godina državno sudište rasudilo, da su koruška zemaljska vlada i ministarstvo za nastavu kršili zakon o jednakopravnosti glede pučkih škola u trim posve slovenskim općinama. Škole još i sad nijesu ustanovljene. Ultranijemstvo ih ne će i sve su vlade to zločinačko zatiranje odobrile kao — zemaljsku osobitost. [illegible]

Naše su srednje škole bez knjiga, jer su ih zaplijenili. U čitavom Primorju postoje u novije doba samo dvije naše srednje škola, u čitavoj Koruškoj nijedna, u Štajerskoj niti jedne potpune — 5 posto kranjskih Nijemaca imade pako dvije gimnazije i jednu realku. Da će Solnograd dobiti sveučilište, poznato je već, a kad ćemo mi Slovenci i Hrvati dobiti svoje sveučilište, o tom vlada šuti. (Povik: Dobit ćemo ju, ako i ne od vlade!) Niti reciprociteta zagrebačkog sveučilišta ne dozvoljavaju našoj mladeži!

Pravosudje je bilo već od nekad loše, a pod Hohenburgerom je potpuno „verlottert“. Za slovenske praktikante vrijedi numerus clausus. Korušci još danas nemaju pristupa, na njihova se mjesta primaju nesposobni stranci ili renegati. Svi su predsjednici Nijemci i uopće su sva mjesta zapremljena po tudjincima.

Pogledom u naše zemaljske urede će nas vlada uvjeriti, da je izručena sudbina našega pučanstva posve stranim življima. Kod koruške i štajerske zemaljske vlade nema a ma niti jednoga činovnika, koji bi znao posve dobro slovenski. U Ljubljani je samo jedan referat u rukama Slovenca. Imade doduše pojedinačnih iznimaka, ali najveća je pogibao po državu c. k. renegatstvo.

Kako kani dr. Seidler liječiti ove nezdrave odnošaje? Zemlja hoće sačuvati i porazdijeliti ih u okružja, dakle jasna centralističko-germanizatorna tendencija! Ne u raskomadanju, u sjedinjenju je spas naroda. Ako je kuća u rasulu, ne pomaže nikakova krparija, — dalje s ovakovom ropotarijom! Sagradimo si novu, ljepu, prijaznu kuću — proč sa zemaljskim granicama! Proč sa dualizmom privilegovanih, koji je nesreća zatiranih naroda! Proč sa birokratskim centralizmom, ali združite, što je priroda združila. Neka dodje do saveza slobodnih, sjedinjenih, demokratski vladanih, zadovoljnih naroda. Takav je eto naš program, koji je posve drukčiji, nego program ove vlade, i za to joj ne ćemo glasovati proračuna.

Kranjski zemaljski predsjednik, grof Attems, preslušava ljude u četiri oka, jesu li za našu deklaraciju ili ne. A ja mu velim: Tko bi mu od Slovenaca bio kazao, da je proti našoj slobodi, lažac je ili sluga (Dr. Korošec: On je kod vlade denuncirao dapače kneza-biskupa Jeglića!), da, dapače ovaj crkveni knez, to čvrsto uporište prijestolja, nije mu dosta domoljuban! Na sve ovo imademo samo jedan odgovor: Mi smo jednoga, da je za nama sav narod, sva inteligencija, a i naše je vojništvo samo jednoga duha. Mi hoćemo biti slobodan narod braće, ropstva ne ćemo više. Nijemci se hvališu, kako su krvarili. Ali žrtvovali nijesu posve ništa više od nas. Najbolji je vojnik Jugoslaven, ali za to hoće imati samo jednu nagradu: slobodu svoga naroda! (Živahno odobravanje.)

Govornik prelazi na gospodarsko polje, gdje imademo mnogo razloga nezadovoljstvu. U Istri, Dalmaciji, Bosni, vlada glad, gospoduje smrt. Hrvatski je sabor zaključio, da će pomoći. Što se je zbilo? Susjedna su okružja bila proglašena užim ratnim ozemljem i umjesto gladnog naroda primaju njemu odredjenu hranu drugi. (Jarc: Rekvìriraju!)

Što se tiče rekvizicija, velim vam, e nijeste nikad ni sanjali, što se kod nas zbiva. Tko ima pravo rekvirirati? Ujutro zastupnik zemaljske trgovine za sijeno, opodne izaslanik jednoga vojnoga zbora, popodne drugoga zbora, na večer jedne kolone, drugo jutro druge kolone, opodne treće čete itd. I izatoga dolaze još patrulje s nataknutim bodom... U jednoj su općini rekvirirali 15 vaguna sijena. Usto je ondje nastanjenih više bataljuna i 500 Madžara sa 900 konja, koji su pojeli sve, što je bilo zelenoga. Dapače i za konja „gospodina glavara“ rekvirirali su sijeno. Tko je kriv? Birokracija, koja nema odvažnosti, da vojništvu kaže istinu u lice.

Govornik se pridružuje apelima na mir, za kojim teže svi narodi. Mi hoćemo samo istinski mir, mir slobode, jednakosti, bratstva svih naroda na svijetu. (Živahno odobravanje.)

AUSTRO-UGARSKI RATNI IZVJEŠTAJ.

: Beč, 2. (D. u.) Službeno se javlja:

Na svim je bojištima položaj nepromijenjen.

Poglavica generalnog stožera.

NJEMAČKI RATNI IZVJEŠTAJ.

: Berlin, 2. listopada. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana javlja:

Zapadno bojište.

Fronta prijestolonasljednika Rupprechta: U središtu je flandrijske fronte bila topovska vatra veoma jaka, povećana izmedju Langemarcka i Hollebeke više puta do najžešćih valova bubnjarske vatre. U jutro su istrgnule naše nasrtajne čete Engleznima u Poligonskoj šumi sjeverno od ceste Menin-Ypern do 500 metara duboko bojno ozemlje, koje je bilo branjeno proti višekratnim jakim protunavalama. Osim znatnih je gubitaka izgubio neprijatelj i zarobljenika.

Fronta njemačkog prijestolonasljednika: Sjeveroistočno od Soissona porasla je bojna djelatnost topništva. Pred Verdunom je bila topnička borba u priključku na uspješan potihvat na istočnoj obali Moze živahna. Kod Bezonvauxa su prodrle ujutro pješačke nasrtajne čete sa pijonirima duboko u stražnje crte francuske postojanke, razorile ondje naredjaje jaraka i povratile se sa više od 100 zarobljenika u vlastite jarke prema danoj zapovijedi.

Na istočnom je bojištu i na macedonskoj fronti ostao položaj uz neznatnu bojnu djelatnost nepromijenjen.

Prvi majstor glavnog stjela Ludendorff.

NEPRIJATELJSKI IZVJEŠTAJI.

Talijanski:

30. rujna. Jučer smo iznenadnom i smjelom akcijom, provedenom od jedne jurišne satnije, koja pripada 2. armiji (brigade 83 i 84 iz Mietaka i brigada 257 i 258 Dordona), popravili naše položaje na jugoistočnom rubu Banjške visoravni. Oteli smo neprijatelju nekoliko uzvisina južno od Podloke i jugoistočno od Madonija. Kod toga smo zarobili 49 časnika i 1360 momaka. Žestoke, susljedujuće se neprijateljske navale, popraćene od bijesne paljbe, bile su suzbijene, a naši položaji održani. U noći od 28. na 29. rujna i slijedećeg dana izjaloviše se potpunoma novi pokušaji neprijatelja, da nas protjera iz osvojenih položaja, zaposjednutih izmedju kose Dola i sjevernim obroncima brda svetog Gabrijela. Na ovim smo tačkama zarobili 86 momaka, od kojih 6 časnika. Na ostaloj fronti djelovanje topništva i mnogobrojna patrulska poduzeća.

Ljetalaštvo. Djelovanje u zraku bilo je na čitavoj julijskoj fronti prilično živahno. Naše su skupine ljetala bacale bombe na neprijateljska skladišta sjeveroistočno od Nabrežine. Slijedeću smo noć bombardirali dobro poznate nišane utvrdjenog mjesta Pule. Neprijatelj je posvuda snažno reagirao. Jedan se aparat nije vratio. Srušila su se dva ljetala neprijatelja u zračnom boju, prvo kod Tržiča, a drugo kod Trnove.

IZ AUSTRO-UGARSKE.

: Beč, 1. Vodje će poljačkog kluba biti sjutra primljeni po ministru-predsjedniku dr. pl. Seidleru. Poljaci traže, da se ukine vojnička vlast u Galiciji i da se smjesta uspostavi civilni namjesnik. Osim toga zahtjevaju, da se uredi pitanje o legijama i povratku poljačkog pripomoćnog zbora kraljevini Poljskoj. Osim toga imadu još gospodarskih zahtjeva i onakovih, koji se protežu na obnovu Galicije.

: Beč, 1. Nesuglasice su u taboru češke socijalne demokracije uklonjena dogovorom većine radikalne opozicije. Zastupnik Šmeral ostaje na svom mjestu.

IZ NJEMAČKE.

: Berlin, 1. Proti pristajanju napredne stranke u rajhstagu uz mirovne izjave pobudio se je u krugovima stranke sa raznih strana prigovor. Mnogi vodeći članovi stranke razašilju sad štampanu izjavu, u kojoj se odlučno izjavljuje proti miru s odricanjem, koji bi značio sputanje našeg čitavog budućeg razvoja. Oni, koji su tu izjavu potpisali, uvjereni su, da mirovna odluka rajhstaga nije djelovala u smislu, da se rat skrati, nego da se produlji, te izjavljaju pod konac „e su odlučili, da svom snagom koli unutar toli izvan stranke djeluju proti svakom pokušaju, da vlada pristaje uz stanovište mira odricanja“. Oni znadu na temelju opažanja, da su s njima u tom nastojanju složni veoma široki krugovi stranke. Ta kod uglavljenja se budućeg mira radi o najvećem pitanju, koje daleko nadilazi svako stranačko mnijenje, o sudbini sveukupnog njemačkog naroda za više negoli jedno stogodište.

IZ RUSIJE.

: Petrograd, 30. Kongres je zastupnika inostranih narodnosti, koje stanuju u Rusiji, štono se je održavao u Kijevu, prihvatio prije zaključka skupštine čitav niz odluka, u kojima se izjavlja: 1. Rusija mora biti demokratska, saveznička republika. 2. Svako pleme, koje stanuje u Rusiji, uključivši Kozake mora uživati dalekosežnu samoupravu, kojoj temelje mora ustanoviti ustavotvorna skupština, sazvana po svakom plemenu napose. 3. Uz ministra se izvanjskih poslova imade smjesta imenovati posebno povjerenstvo, koje se sastoji iz zastupnika svih tudjih narodnosti, koje živu u Rusiji i koje imadu na budućoj mirovnoj skupštini braniti pravo svojih naroda. 4. Ima se prizvati životu narodno vijeće, koje imade osigurati ostvaranje načela spomenute savezničke države.

: Stockholm, 1. Prema vijestima su se ruskih listova odnošaji u Petrogradu tako zaoštrili, da je Kerenski morao biti prešno odazvan sa fronte u ruski glavni grad. U noći se je održavala konferencija, kojoj je prisustvovao i Ceretelli te poslanici antante. Poslanici su se antante pokazali izvanredno uznemirenima radi ponovnog razvoja stvari u Rusiji, a osobito radi mogućnosti, da će morati biti služba ministra izvanjskih poslova biti predana socijalistu.

: Berlin, 1. Kako „Kölnische Zeitung“ javlja, upravio je Clemenceau energičnu prijetnju na Rusiju i izjavio, da će četvorni sporazum ozbiljno vijećati o tomu, kako će pomoći ruskim patrijotama, ako bi Rusija htjela svoju stvar otvoreno odijeliti od naše i kod svoje dužnosti na pola puta sustala. Moguće je se dati utanačiti s Kerenskijem, da mu se pridijeli zajednička zastupstvo antantinih vlada, s kojima bi se stavio u sporazumak, kako bi što brže proveo snažne mjere, koje se ne daju više odgadjati, „Kölnische Zeitung“ podsjeća na dosad još ne oprovrgnu tu vijest, da se Engleska, Francuska, Japan i Amerika kane umiješati u rusku upravu, uslijed česa bi nastala druga Grčka.

IZ ITALIJE.

: Lugano, 1. „Messaggero“ javlja: U raznim je jugotalijanskim gradovima došlo do ozbiljnih nemira. Množica je pljačkala trgovine sa živežom; morale su nastupiti čete. U više je mjesta moralo biti proglašeno pooštreno opsadno stanje i postavljeni ratni sudovi. Iz neke vijesti lista „Avanti“ proizlazi, da su vojničke oblasti zaposjele Turinski narodni dom i da u Surinu još traje glavna stavka.

: Zürich, 1. Prema vijestima sa talijanske granice proglašeno je u petak i u Napulji i u Campagni ratno stanje. Turinski su listovi od četvrtka opet izostali.

: Zürich, 1. Unutrašnji položaj kao da se sve više približava teškoj krizi. Kako „Avanti“ javlja, poduzete su kod socijalističkih organiza-

cija u raznim gradovima kućne pretrage. Socijalistički su krugovi radi toga veoma uzrujani. U Florenci će doći do velike političke parnice. Proti posjedniku tiskare Lunachiju i stranačkom tajniku Pesciju podignuta bje optužba. „Corriera della Sera“ piše: Tvrdoglavost proturatne propagande traži od vlade, da odlučno i bezodvlačno nastupi, kako bi se spasio moralni otpor zemlje.

SA RATIŠTA.

: **B e r l i n**, 30. Kako ratni izvjestitelji sa zapadne fronte javljaju, stoji Ostende pred propašću. Bezobzirno je opstrjeljavanje po engleskim teškim brodskim topovima, koje je potrajalo gotovo čitave sedmice, posvetilo liepo i glasovito kupalište propasti. Crkva je sv. Petra i Pavla već teško oštećena. Čitave gradske su četvrti u ruševinama i mnogo je već belgijskih žitelja smrću platilo nastojanja engleskih oslobodítelja.

BOJEVI U ZRAKU.

: **L o n d o n**, 30. Službeno se javlja: Dvije su skupine lijetala, i druge, koje su pojedince krstarile, preletjele izmedju 6 sati 40 minuta i 8 sati obalu Kenta i Essexa i približile se Londonu. Deset je njih prodrlo kroz izvanjske obrambene utvrde, samo četiri do pet je njih stiglo do Londona. Javljaju, da su bačene bombe u Kentu, Essexu i Londonu. O gubicima na ljudima i stvarnim se štetama još ništa ne javlja.

Kaos u Rusiji.

Prema viestima, koje dolaze iz Petrograda, pitanje konačnog uredjenja unutarnjih prilika u Rusiji nije još riješeno. Akoprem se znade, da će proći još dosta vremena, dok će se moći govoriti o konačnom konsolidiranju prilika u Rusiji, djeluju krize, koje se susljedjuju u Rusiji jedna za drugom, porazno na antantu. Iz proturiječnih se brzojavka, koje dolaze preko nepouzdanog Stockholma ili čak iz Haparande, može se razabrati samo malo činjenica, koje bi bile kadre, da osvjetle zapleten i zamršen položaj, koji vlada u Petrogradu. I ovaj se put započela glavna borba izmedju gradjanskih stranaka, zastupanih u glavnom od kadetskog glasila „Rječ“ i skrajnih socijalno demokratičnih stranaka, jednog dijela menjševika i boljševika. Iz svih vijesti proizlazi medjutim, da su obrisi stranaka u Rusiji još veoma nejasni i neodredjeni, da pristaši jedne stranke ne tvore u političkom mišljenju jednu jednotnu cjelinu, da imade osim dioba u stranke i dioba unutar stranaka, koje vode do onih čudnovatih pojava, da imadu danas boljševici u radničkom i vojničkom vijeću većinu, a drugi dan njihovi protivnici. Političko se je mišljenje u Rusiji tek jučer rodilo. Radi toga nije nepojmljivo ovo vječito kipljenje, ovo prelaženje preko vrha, oni neočekivani sukobi skrajnjih sila, koje se danas pobijaju, dok se sutra istotako neočekivano opet slože.

Da uzmognemo prosuditi sadašnji položaj, moramo da svratimo pogled natrag, na raspoloženje poslije Kornilove bune. Doduše nijesmo ni dandanas ješte kadri, da si stvorimo pravu sliku o razlozima i zakulisnim povodima ove bune, za koju se još niti nezna, da li je zbilja bila buna ili vješto uprizorena komedija Kerenskoga. Nada sve je nejasna uloga, koju si je kod ove bune usvojio gospodin Kerenski, još dan današnji najuvaženiji čovjek u Rusiji. Ali za to si možemo donekle predočiti utisak ovih dogadjaja na pojedine stranke i osobito na politički još nedorasio radničko i vojničko vijeće, koje sigurno nije tražilo dubljih uzroka iza pojava, već je više od ostalih podleglo dojmu dogadjaja, kako mu prikazivahu dnevne vijesti novina i službenih vrela.

Prvi je trenutak bo... zaoštrio opreke u javnom mnijenju. Ovaj je momenat bio označen poznatim radikalnim rezolucijama radničkog i vojničkog vijeća, u kojem su najedared nadjačali boljševici ostale struje. Kornilovova je buna izgledala kao atentat gradjanstva na demokraciju. Medjutim je udjel gradjanskih stranaka u aferi generala Kornilova danas još neobjašnjen, a regbi, da se radi u tom slučaju samo za spletku Kerenskoga, da bi se oslobodio žestokog i snažnog generala, kojega je — čini se — provocirao tako dugo, dok se je svojom nepromišljenom reakcijom sam izigrao. Da su gradjanske stranke imale u tom poslu takodjer svoje prste, veoma je moguće. Ali to je opet dobro došlo gospodinu Kerenskome, koji regbi da voli, te se stranke kompromitiraju, samo da ih može laglje vezati uza se. Sa dogadjajem generala Kornilova otstranio je Kerenski opasnog suparnika, dok je na drugoj strani prisilio gradjanske stranke, da se zateču k njemu za pomoć, pošto je neraspoloženost proti gradjanstvu u strankama skrajnjih socijalista preotimala danomice maha. Posljedica Kornilovove bune nije bilo socijalističko ministarstvo sa isključenjem gradjanskih stranaka, već nasuprot koalicioni direktorij, iz kojega je Kerenski izlučio ministra poljodjelstva Černova, koji nije bio mio gradjanskim strankama uslijed svojih radikalnih nacrta za podjelbu zemlje. U tom slučaju radilo se je Kerenskom o tome, da se oslobodi od jednog čovjeka, koji je u ministarstvu igrao važnu ulogu i koji je uživao povjerenje velike stranke socijalnih revolucijonaraca.

Kao Kornilov postao je i **Č e r n o v** žrtvom težnja Kerenskoga, da se održi na vlasti i da bude u toj vlasti najuplivnija i najglavnija osoba. Černov, koji bi tako nenadano izbačen iz vodećeg mjesta, započeo je osobnu gonju proti Kerenskom te time unio u svoju stranku socijalnih revolucijonaraca svadju i raskol. Eto ti, kako nastupa veći dio socijalnih revolucijonaraca, čije je glasilo poznati list „Djelo Naroda“, pod vodstvom zastupnika **A v k s e n t e j e v a** proti Černovu, kako se i ova stranka cijepa. Kornilovim su nastupom ojačali, ali samo trenutačno, **b o l j š e v i c i**. Prijavljo se je naime njihovoj stranci mnogo pristaša menjševika. Posljedica tog pojava bilo je cijepanje stranke menjševika, za koje se kaže, da se danas već dijeje u tri različita tabora. Konačno nije ni na same boljševike, koji su u pristupu menjševika uzrli nadu, da se domognu vrhovne vlasti, ostao taj preokret u javnom mnijenju bez utjecaja. I njih vidimo — barem po nekojim vijestima — da su postali skloni „odreći se starih maštanja i staviti se na realno-političko stanovište“. Ova je promjena u temperamentu politike odraz priklopljenja umjerenijih elemenata stranci, a to iziskuje opet razdor u samoj stranci, u kojoj će uvijek biti ljudi, koji ne će da odustaju od svojih načela u svim njihovim konsekvencijama.

Ova je igra dakle pospješila raspad mladih stranaka. Sve su stranke izašle iz tog boja oslabljene. Iznenada porodiše se u njima samima dalekosežne razmirice. Malene su ove stranke postale manje opasne za diktatora Kerenskog, koji imade za sobom svoju stranku, seljačku stranku trudovika (organ je njihov „Djen“) i gradjanske stranke, koje je jedini Kerenski spasio od političkog mrtvila. Poznata je činjenica, da se je dugotrajnih trzavica i trvenja tek mogu da izobliče jaki stupovi stranaka, na kojim će se moći oslanjati državni ustroj. Kerenski kuša prema tome, da pospješi taj neophodno potrebiti pojav svake revolucije i da čim više skrati vrijeme njegovog razvitka. Ovim se mišljenjem dade objasniti kakodjer otezanje sa sazivom konstituante, koja bi, da bude sazvana danas, pokazivala posve drukčije lice, negoli će izgledati, kad bude u istinu i sazvana.

Takove su danas prilike u Rusiji, kad vijeća sveruska demokratična konferencija, koja imade da riješi pitanje nove vlade. Još jučer se je govorilo, da je koalicijsko ministarstvo sa gradjanskim strankama isključeno, a izgledalo je, kao da će boj socijaliste ujediniti proti gradjanstvu. Danas medjutim su došle na površinu još druge ideje; danas se čuju već i druge lozinke negoli one proti gradjanstvu ili proti socijalizmu. Danas je Černov, koji vodi osobnu borbu proti Kerenskomu, svaki dan se javljaju nove razmirice izmedju socijalističkih stranaka; danas imade već glasova medju socijalistima, koji nijesu protivni suradnji sa gradjanstvom; boljševici brane Kornilova proti Kerenskomu, onog istog Kornilova, radi kojega su sklopili savez sa menjševicima, da sruše gradjanske stranke. Dakle potpuni kaos. Tako dolaze same ruske stranke do absurdnih posljedaka, a konac, regbi, da će to izgledati kao onaj prizor u Faustu u Auersbachovoj konobi, kad se gostovi probude iz varke, u koju ih je zapleo sam vrag, te se čudom čude, kako jedan vuče drugoga za nos, dok su oni htjeli da izlemaju varalicu Mefistofela.

Vojničke vijesti.

Dnevna zapovjed lučkog admiralata broj 275

od 2. listopada 1917.

Posadno nadzorstvo: nadporuč. Seidl.

Liječničko nadzorstvo na N. V. b. „Bellona“: pučko-ustaški liječnik dr. Zeilländer.

Liječničko nadzorstvo u mornaričkoj bolnici: pučko-ustaški liječnik dr. Ciotti.

Političke vijesti.

Iz Grčke.

: „Kölnische Zeitung“ piše: Najbolji dokaz za uspješnost njemačkog rata sa podmornicama, ako isti već ne dolazi dostatno do izražaja u dnevnim brojkama glede potopljenja neprijateljskog brodovnog prostora, pruža činjenica, da četvorni sporazum nije više u položaju, kako bi namaknuo dovoljno vlastitih živežnih sredstava za svoje čete, koje se bore u Macedoniji, nego se mora uticati već i onako slaboj proizvodnji žita u Grčkoj. Za grčku proizvodnju žita dolaze u obzir malone samo obje pokrajine Tesalija i Macedonije. U zaposjednutoj je Macedoniji sklopila antanta već ovoga ljeta ugovor sa Venizelosom, prema kojemu bi ovaj ubrao svu žetvu čitave Macedonije i dio nje prepustio četama četvornog sporazuma. Pošto tadašnja privremena vlada nije raspolagala dovoljnim brojem činovnika za provedenje te osnove, to je posebno društvo, kojemu pripadaju jonska, istočna i atenska banka te bogati ministar za opskrbu Embirikos, preuzelo obvezu, da kupuje na račun vlade svaku množinu žita i komušnica, koju nudjaju na prodaju gospodari ili pako, koja vlada rekvirira. Proizvod Macedonije nije dakako dostojao za potrebe četvornog sporazuma, i ovaj se je već spremao, da i Tesaliju vojnički zaposjedne, kako bi si prisvojio njezinu žetvu, kadno je došlo bilo do državnog udara u Ateni uslijed kojega je Venizelos uz pripomoć tudjih bajuneta postao gospodarom čitave Grčke. I sad bje za Macedoniju uvedeni sustav upotrebljen i na Staru Grčku. I ovdje preuzima veliko društvo, na čelu kojega stoji grčka narodna banka i monopolno društvo, sakupljanje i nagomilanje sveukupnog proizvoda žita i komušnica u Tesaliji, kopnene Grčke i Peloponeza. Proizvodítelju plaća društvo 90 lepta za oku (1·28 kilograma) žita. Od ovogodišnje bje žetve žit. uzajmljeno antanti 15.000 tona. Upoznavši, da proizvodnja krušnog žita Grčke na dulje vrijeme ne znači za četvorni sporazum nikakove bitne pomoći, ne stavi li se grčko gospodarstvo na racijonalnu osnovu s intenzivnim nasadima, zaključilo je gore spomenuto društvo, da posvete nasadi žita u Tesaliji i Macedoniji posebnu pažnju, kod česa im francuska vlada kani revno ići na ruku. Ova je već poslala francuske stručnjake u Tesaliju, da prouče klimatske prilike zemlje i sredstva i puteve za povišenje proizvodnje. Osim toga će francuska vlada poslati gospodarsko orudje, strojeve i gnojiva. Površine se za nasade imadu proširiti i povećati. Za Macedoniju imade prometno društvo na raspolaganje glavnicu od 35 do 40 miljuna; ona je već naručila strojeve plugove itd. u Americi. Imaju se nasaditi sva tečajem posljednje tri godine neobradjena državna i privatna zemljišta, oko 90.000 hektara. Gospodarske se radnje imale bile započeti već u kolovozu ove godine, u koju su svrhu mislili steći 7 do 8 hiljada radnika i ratnih zarobljenika sa macedonske fronte. Računaju naredne godine na plod od 60.000 tona pšenice, kukuruze i komušnica. Grčkoj vladi i pothvatnim društvima lebdi kod toga kao cilj, da malo po malo utru put gospodarstvenoj samostalnosti Grčke, dok je ova dosad bila u glavnom upućena na uvoz iz inozemstva.

*

Naredbom se regenta stavlja sad princ Andrija, mladji brat kralja Konstantina, koji je u vojsci obnašao službu konjaničkog pukovnika, u stanju raspoloživosti. Princ je uostalom već prije nekoliko vremena zajedno sa suprugom, princesom Alicom, otputovao bio u inozemstvo. Njegov istup iz grčke armade izazivlje živahno sažaljenje kod časnika, medju kojima je bio radi svog ljubaznog i drugarskog ponašanja veoma omilio.

*

Izakako se je engleska vlada izjavila sporazumna s ponovnim uvedenjem grčke uprave na otoku Thasosu, imenovalo je grčko ministarstvo unutrašnjih poslova Janulopoulosa guvernerom otoka. Dakako da ovaj otok služi i nadalje za uporište mornarice i osnovku zračnih pothvata proti turskim i bugarskim obalama.

*

Venizelos progoni odstavljene pravosudne činovnike još i nadalje svojom mržnjom. Pošto su ovi kod raznih zemaljskih sudišta, a osobito u Ateni, zatražili bili, da se pripuste kao odvjetnici, i pošto bi se prema zakonu moralo udovoljiti njihovoj molbi, to je vlada zaključila, da će posebnim dekretom promijeniti odnosnu

zakonsku osnovu. Za izliku služi vladi navodno sudjelovanje odstavljenih pravosudnih činovnika kod nemira 1. i 2. prosinca prošle godine (pouličnì bojevi u Ateni s antantinim četama, uslijed kojih su ove morale da se uklone).

*

Na koji se način sad štuje ustavom zajamčeno pravo slobodne izmjene misli u Grčkoj, dokazuju kratke vijesti novina pod naslovom „uapšenja“. Tako se primjerice spominje: A. je bio uapšen, jer se je izjavio u prilog Njemačkoj, uslijed česa je izazvao negodovanje i uzrujanost kod općinstva! — B. je bio uapšen, jer se je na javnom mjestu izjavio proti postojećoj vladi; C. jer je saveznike javno vrijedjao; Nijemkinja D., jer je širila uznemirujuće vijesti i Francusku javno psovala; E., jer je vikao „živio!“ bivšemu kralju i bezuspješno pucao na nekoliko vojnika, koji su pjevali ratne pjesme: F., jer je pjevao zabranjene ratne pjesme itd. itd.

*

Ministarstvo je opskrbe uvelo tri bezmesna dana u Grčkoj (ponedjeljak, srijeda i petak).

Kriza u zastupničkoj kući.

: „Slovenski Narod“ prima od svog dopisnika iz Beča sa 30. rujna ovo: Danas se javljaju pojedini političari, koji su mnijenja, da je predlog njemačkih radikalaca (neka naime njemački zastupnici odlože svoja mjesta kao pročelnici i referenti u odsjecima) samo očajna demonstracija, jer su Nijemci najednom potisnuti u veliku manjinu. A njemački je „Nationalverband“ u velikoj neprilici. Nemio je to položaj, što su u tako odlučnoj manjini, ali bez sumnje im se ne će razbijati ni parlamenta. Da dodje radikalni predlog u ozbiljno uvažavanje, došlo bi u „Verbandu“ do krize. Zato je dao Dobernig pojedinim strankama vremena do srijede, neka ozbiljno i hladnokrvno raspravljaju o predlogu radikalaca, u srijedu će pako zauzeti stanovište Nationalverband, ne bude li sva stvar do tad već na drugi način pokopana. Medjutim se pako — groze i nadalje i slikaju pogibelji, koje plove nad parlamentom. List „Politische Tagebücher“ piše obzirom na predlog njemačkih radikalaca: „Parlamentarizam je danas u kud i kamo većoj pogibelji, negoli ikad dosad. U istinu su oni, koji si uvijek namiču sjaj jedinih istinitih prijatelja ustavnog režima, stvorili svojim postupkom težak položaj, koji se ne može završiti u korist demokratskih uredjaja. Bila bi kobna mana, kad bi sadašnja većina u zastupničkoj zbornici pobijedila u kakvoj borbi proti državi; jer u slučaju, kad bi valjalo birati izmedju ustava i opstanka države, da učine ono, što traži dobrobit domovine“(!)

Dobro je kazao neki češki zastupnik: „Zadaća je naše vlade, da se brine za većinu!“ U nekom je razgovoru kazao dr. Seidler: „Ali oprostite, u zbornici nema većine!“ Odgovor je glasio: „Kako ne? Većina je — dapače dvotrećinska“. — Dr. Seidler: „Ali ja nemam od te većine ništa“. — I radi toga što u Austriji ova ili ona vlada nema većine... neka bude parlamenat u pogibelji?! Hoće li zaista dokazati čitavom svijetu najeklatantnijim načinom, da austrijski ustav ne vrijedi a ma ni pišiva boba? Ako ih veseli, da pružaju svijetu — u doba demokracije, koja pretresuje sve narode — takve dokaze, neka to čine! Narodi će kazati: Peremo ruke... i otklanjamo odgovornost za sve, što bi moglo da dodje.

Domaće vijesti.

Ured za posredovanje radnje javlja, da se traže dva stolara iz grada ili evakuirani. Za jednoga bi se priskrbjela legitimacija. Dalje ima na razpolaganje prodavačica, činovnice, fotografice i domaćice za cijeli dan, ili za nekoliko sati na dan. Poziviie dalje sve one, koji su nezaposleni, neka se odmah jave gornjem uredu, da ih može opskrbiti poslom.

Kradje. Jučer u 5 sati i 50 časaka u jutro, došao je Dragutin Marač u svoju mesarnicu na Viškom trgu, te dok je za kratko vrijeme bio zaposlen sa siječenjem mesa, ponestala mu je sa stola crna kožnata lisnica, sa iznosom od 3000 kruna. Stvar je javio redarstvu.

Izgubljeni predmeti. Lav Trifone pok. Ivana, stolar iz Pule, nastanjen u ul. Fraverla br. 52, izgubio je 30. rujna od 4—5 sati popodne u ulici Kastanjar crnu kožnatu novčarku sa iznosom od 52 krune, crvenom legitimacijom sa slikom i dopuenicu za skrovište u tvrdjavi Monvidal. Prijavio je stvar redarstvu. — Stanislav Kranje, radnik, zaposlen kod državne radnje u Valmaggiore, položio svoju novčarku na neki zid dok je kod njega bio zaposlen. Nepoznata ruka mu je kroz to vrijeme digla novčarku sa iznosom od 40 kruna, jednim zlatnim prstenom i bijelom legitimacijom br. 11955. Slučaj je javio redarstvu.

Prodaja ribe. U slučaju, da prispije riba prodavat će se ona danas. Pravo kupovati ribu imadu danas vlasnici živežnih karata počevši od broja 7501.

Rodoljubi!

Proširujte „HRVATSKI LIST“.

„HRVATSKI LIST“

prodaje se:

Vodnjan: Prodaja duhana A. DEBETTO.
Kanfanar: Prodaja duhana TURČINOVIĆ.
Pazin: Papirnica NOVAK i prodaja duhana IVICH.
Poreč: Prodaja novina MARTIN SREBOTH
Trst: Novinsko opravništvo G. FANO, knjižara i papirnica GORENJEC & Comp.
Buzet: D. SIROTIĆ.
Volosko: M. STIRN.
Lovran: A. BASSAN.
Kastav: LJ. JELUŠIĆ.
Tinjan: DUŠAN DEFAR.
Cerovlje: JELE GRAH.
Sv. Petar u Šumi: JOSIP BANOVAC.
Višnjan: A. GAŠPARINI-GRŽINA.

HENRIK SIENKIEWICZ

Ta treća.

(Nastavak.)

Sudeći idem sa Svjateckim. Ta mi šutnja počinje dosadjivati i domala mi postaje nesnosna. Opazim, da bi dobro bilo, kad bi sa Svjateckim zametnuo razgovor, da mu reknem štogod o svojoj sreći i o tome, kako je sve liepo prošlo i kako ljubim Kazimiru. Pokušam ali ne mogu! Napokon sasvim blizu radionice i reknem:

— Priznaj Svjatecki, da je život ipak liep.

Svjatecki se ustavi, upilji oči u mene i reče:

Pudel!

Te večeri niesmo više zajedno govorili.

VIII.

Nedjelju dana iza zaruka stigli su moji „Židovi“ na izložbu.

Slika je namještena u posebnoj dvorani, te ured ubira posebnu ulazninu. Polovica čistoga dohodka namienjena je meni... Kažu, da je u izložbi naloga od jutra do mraka.

Bio sam samo jednom tamo, ali jer su ljudi više mene gledali nego li sliku, ne idem više, čemu da se bez potrebe ljutim.

Pa da je moja slika remek-djelo, kakva dotad sviet ne vidje, ipak bi občinstvo i tad još samo onoj svojoj radoznalosti udovoljavalo, kojom ide gledat „Krao“ * ili hotentota, kad jede žive golubove.

Taj čas sam ja taki hotentot... i bio bih zadovoljan, da sam u istinu pudel. Ali ja sam odviše slikar, a da me ne ljuti, što se ovako ponizuje umjetnost — u prilog ličnosti, koja je došla u modu.

IX.

Prije tri nedjelje malo je tko za me znao, a sad dobivam po desetak listova, s većeg diela ljubavnih. Od pet ih bar četiri kao za okladu počinje riečima: „Može biti, te ćete pročitavši taj list prezreti ženu, koja itd.“ Ne ću prezreti ženu uz uvjet, ako me ta žena pusti na miru.

Da nije Kazimire, priznajem, da ne bih tako na lako slegnuo ramenima kod tolikog izljeva čuvstava.

Najviše se ljutim, kako se ovaka „neznanka“ može nadati, da će joj muž, koji je ni vidio nije, samo onako odgovoriti na njen poziv. Odgrni prije koprenu, liepa neznanko! a kad te vidim, tad ću ti tek odgovoriti... O! ništa ti ne ću reći, jer Kazimira!...

Primio sam i jedno anonimno pismo od neke siede prijateljice, u kojem me naziva majstorom, a Kazimira guščicom.

„Majstore, je li to žena za tebe? (pita me sieda moja prijateljica). Jeli taj izbor dostojan tebe, — tebe, u koga je sva zemlja uprla oči? Žrtva si spletke itd.“

Čudne mi predpostavke a još čudnijega zahtjeva, kao da se ja ne smijem ženiti, da srcu udovoljim, već da ugodim javnome mnienju.

I ta uboga Kazimira već im smeta!

Ima većih opačina od anonimnih listova, ali za cielo nema veće... no kako da pravo rečem? . . . Medju to, do toga ne stoji.

Rok moga vjenčanja s Kazimirom još nije urečen, ali dugo ne će trajati.

Medju to umolih Kazimiru, neka se liepo obuče, da podjemo u izložbu.

Neka nas zajedno vide.

Nadošle su iz Pariza i dvie „lešine“ „Svjateckoga.

Slici je nadpis „Posljednje sretanje“, a prikazuje mladića i djevojku, kako leže na prosektorskom stolu. Na prvi se pogled točno pogadja misao. Vidi se, da se to dvoje pokojnih ljubilo za života, da ih je odvojila nevolja, a združila smrt.

Učenici nagnuti nad lešinama na slici su donekle ukočeni, perspektiva prosektorija je pogriešna, ali „lešovi“ su vješto slikani. Lešine su takve, da iz njih led bije. U „Salonu“ nije slika ni odlikovana, može biti toga radi, što je ovea neprijatna, ali kritika ju je pohvalila.

Izmedju naših slikara ima bez sumnje mnogo talenata. Eno pored lešina Svjateckoga izložio je Franjo Cepkovski „Smrt Koreckoga!“ Silne li snage, silnog li individualizma!

Svjatecki zove Franju idiotom, jedno što Cepkovski nosi grivicu i klinastu bradu, što se odieva po najnovijoj modi, a treće što je vrlo dobra odgoja ceremonijalan i dosta često spominje visokorodjenu svoju porodicu.

Ali Svjatecki se vara...

Talenat — je ptica, koja se gniezdi, gdjo joj se svidja, sad u divljoj pustinji, sad u podstriženom vrtu.

(Nastavit će se.)

* Krao zove se čeljade u licu i po tielu dlakama obraslo.

Pojedini broj 12 h.

CIJENA listu: U pretplati za čitavu god. K 36·—, za polugodište K 18·—, tromjesečno K 9·—, mjesečno K 3·60, u maloprodaji 12 f. pojedini broj. OGLASI primaju se u upravi lista trg Custoza 1.

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

„HRVATSKI LIST" izlazi u nakladnoj tiskari JOS. KRMPOTIĆ u Puli, trg Custoza 1. Uredništvo: Sišanska ulica br. 24. — Odgovorni urednik JOSIP HAIN u Puli. — Rukopisi se ne vraćaju.

Godina III. | U Puli, četvrtak 4. listopada 1917. | Broj 804.

Austrijska zastupnička kuća.

: Beč, 2. Vlada podastire na temelju § 3. ratno-gospodarskog ovlašteničkog zakona, na temelju tog zakona kroz vrijeme od 24. srpnja do 25. rujna izdane ministerijalne naredbe i odredbe, koje se upućuju ratno-gospodarskom odboru.

U nastavljenom prvom čitanju financijalnih predloga izjavlja zastupnik Waldner, raspravljajući o političkom položaju, e se čini, da oni, koji hoće primiti budućnost svojih naroda iz neprijateljske ruke, upravo idu za razorenjem kuće. (Odobravanje kod njemačkih nacijonalaca.) Po ministru predsjedniku izražena suzdržljivost i nada, da će ovdje stvari same o sebi doći u tok, svakako je dokazom slabih političkih metoda upravljanja. Onima pako, koji kane položiti ruku na opstanak kuće, dovikuje govornik, ako je ikad parlamenat bio potreba naroda, to je pogotovo sad u ovo užasno doba. Uspjeh, najveći, koji se je mogao postignuti, postignut je. Panslavizam, krvni dušmanin monarkije, leži raspršen na tlu i okrenuo se je proti svom vlastitom nosiocu, proti caru. Preostalo bi još, da se stane na put možebitnim pokušajima neprijatelja, kako se ne bi kod mirovnih rasprava miješali u naše unutrašnje odnošaje. Tek iza toga će doći vrijeme za potrebito djelo reforma u ovoj državi i u ovoj kući. (Živahno odobravanje kod njemačkih nacijonalaca.)

Govor zastupnika Ravnikara.

Zastupnik dr. Ravnikar izjavlja, da se je ministar-predsjednik u otvorenom otklonu državne zajednice Jugoslavena nalazio u najčudnovatijem sporazumku sa poglavicom ugarske vlade, a s druge da si je strane prisvojio program njemačkog narodnog saveza. Pod austrijskom se državnom misli razumijeva sve veća i veća samostalnost Ugarske i nadgospodstvo Nijemstva u toj državi. Mi smo dali vijek zgode, da liječi bolesno tijelo austrijske države prema naputku izjednačenja i udovoljenja svih naroda, koji ju sačinjavaju. Liječenje je bilo otklonjeno. No ipak svom odlučnošću otklanjamo spočitavanje, da nemamo nikakova smisla za ustrijsku državnu misao. U ljetnom smom zasjedanju lojalno glasovali za proračunski provizorij. Naš je votum bio narečen osjećajem dužnosti, kakav se on sad pokazuje na bojištima. Da se danas misli o nama, e ćemo učiniti isto, što smo bili učinili u lipnju, značilo bi isto, što i ljubiti ruku, koja drži bič. Mi smo čvrsto uvjereni, da ćemo naš cilj postići i bez sudjelovanja vlade. Govornik prosvjeduje proti sumnjičenju, kao da je jugoslavenski program diktovan od antante, obraća se proti djelatnosti poljskih sudova i žali se na to, što je ministar-predsjednik izjavio, da se obzirom na promjene ne može ništa postići. Jugoslaveni se drže svog programa, neka bude ministar-predsjednik uvjeren o tom, da će si naći svoje mjesto i na suncu.

Izatoga govore zastupnici Seidl, Levicky i dr. Steinwender, koji izjavlja, da su kod visokih mobilizacijonih troškova djelomice krivci radi pretjerivanja cijena oni kod vojne uprave.

Zastupnik Daszynski izjavlja, e Poljaci moraju otkloniti, da bude ključ do položaja jedino i samo u rukama poljačkog kluba.

Govor zastupnika Rybarža.

Zastupnik se Rybarž obraća proti spočitavanju, kao da se Slovenci drže neprijateljski proti Nijemcima, i veli, neka se u prvom redu pita, kako se Nijemci ponašaju prema Slovencima. U novije da su se vrijeme doduše umanjile socijalne protimbe, no to jače se javlja narodnosna protivština. Govornik se tuži radi narodnosnog zapostavljanja Slovenaca i odbija nazor, da znači imenovanje slovenskog ministra susretljivost naprama nastojanjima Slovenaca. Ovi ne mogu za malene koncesije stavljati na kocku ili prodavati čitave budućnosti svoga naroda. Oni traže narodnosnu autonomiju i samoupravu. Deklaraciju Jugoslavena odbija ministar-predsjednik, da, ona se predočuje kao neudruživa s austrijskom državnom misli i izjavlja upravo veleizdajom. Nasuprot tomu upućuje govornik na Chlumeckoga, koji je kazao, da mora slobodan, sjedinjen jugoslavenski narod postati iz ovoga rata; pitanje je samo, sa, ili proti Austriji, sa ili proti Hapsburškoj. Prvo bi nas dovelo samo do novih visina, a ono potonje bi zapečatilo našu sudbinu. (Odobravanje kod stranačkih drugova.)

Financijalni se predlozi upućuju proračunskom odboru. Prema predlogu se predsjednika prima u prvom, drugom i trećem čitanju prešni zakon o nadoknadnim mjerama na gospodarskom i pravnom području, uslijed ratnih dogodjaja.

Naredna sjeenica sjutra uz dnevni red: Manja izvješća političkog i obrtno-političkog odbora.

: Beč, 2. Ratno je gospodarstveni odbor raspravljao o carskoj naredbi od 16. listopada 1914. glede nadoknadnih mjera. Ministar je za javne radnje Homann izjavio, da se je pretvorba carske naredbe u zakon pokazala potrebitom. Ovlasti će vlada uporaviti tad, kad će postupkom neprijateljskih država biti na to prisiljena. Glavna se svrha sastoji u tom, da se dobave jamstva, koja bi imala pružati vladi pristajerenu sigurnost proti neprijateljskim vladama. Iza dulje bi rasprave prihvaćen taj zakon.

Beč, 3. (D. u.) U današnjoj su sjednici zastupničke kuće interpelirali zastupnici Tomašek, Stanjek i drugovi ministra za zemaljsku obranu radi

usmrćenja nekog draguna

na stanici istočne željeznice u Beču. Interpelacija glasi:

„U ponedjeljak, dne 1. listopada na večer, ukrcano je na Bečkom istočnom kolodvoru 35 momaka odijeljenja za ručne strojnice neke dragunske pukovnije. Kad je pred odlaskom vlaka istupio vojnik, koji je odlazio na bojište, imenom Mauritz, da se oprosti od svojih znanaca, koji bijahu prisutni na peronu te stajali tik polag vagona, pristupio je natporučnik vojniku te ga ćušnuo nekoliko puta iza kratke izmjene riječi. (Živahni medjupovici kod Čeha i socijalnih demokrata.) Kod toga je kušao Mauritz, da se obrani od daljnjih udaraca te je sunuo časnika od sebe, koji je nato izvukao bod te počeo na slijepu sreću bosti Mauritza. Dragun obliežao je kao lješina na mjestu. (Ponovni živahni medjupovici kod Čeha i socijalnih demokrata.) Ovaj postupak proti vojniku, koji se je vrhu toga javio dobrovoljno već 4. put na frontu i koji je bio više puta odlikovan, ne dade se dovesti u sklad sa osjećajima čovječanstva i sa pravima časnika. Potrebna je primjerena kazna. Stavlja se upit na ministra za zemaljsku obranu, da bi mu je taj slučaj poznat i da li je pripravan, da se pobrine oko toga, da se provede stroga istraga o tom slučaju te da saopći kući rezultat sudbene istrage i koje mjere misli poduzeti, da se ne ponove slični slučajevi."

Kuća zaključuje, da se ovaj upit smatra prešnim; za tim odredjuje potpredsjednik stanku, da se može pozvati ministra za zemaljsku obranu u sjednici. — Iza kako se je sjednica opet otvorila, utemeljuje Tomašek svoj upit a za tim uzima riječ ministar za zemaljsku obranu

podmaršal von Czapp, koji izvodi:

„Prije svega moram da stavim na čelo svojih izvoda, da sam tek pred nekoliko časaka čuo o slučaju, o kojem se radi. Naravski nijesam još u stanju, da činim kojekakva saopćenja o žalosnom dogadjaju. Umije se samo po sebi, da ću odmah, čim dobijem obavijesti o istrazi, dati kući točna, detaljirana i istinska saopćenja (odobravanje). Istragu sam već odredio telefonskim putem. Mogu uvjeravati kuću, da ću ispitati najsavestnije pitanje krivnje (odobravanje) i ako zaista predleži krivnja, (živahni medjupovici), da ću krivca po zakonu pozvati na odgovornost. Molim gospodu, da budu uvjerena o tome, da nijedan ne žali više ovaj veoma žalostni slučaj, kojemu je pao žrtvom skupocjen jedan ljudski život, do mene samoga. Bit ću uvijek spreman, da uložim sav upliv svog položaja, e ne bi se po čovječoj providnosti više desili slični slučajevi. (Živahno odobravanje.) Poduzeo sam takodjer mjere, da saznajem čim prije o ovakovim slučajevima, kad bi se imali desiti." Za ministrom govori

zastupnik Stanjek koji kaže:

„Ministar je govorio zaista nama svima iz srca. Ako hoćemo medjutim, da uzmemo njegove riječi ozbiljno, kako ih je — nadam se — naumila Njegova preuzvišenost, tad je potrebno još nešto, da se naime na fronti i u zaledju kaže bistro i jasno, da ljudi smiju pristupiti raportu i da će biti svaki pretpostavljeni najstrože kažnjen, koji bi se dozvolio, da odbije kojegagod momka sa pritužbom. Moramo kazati sa tog mjesta, da smo pripravni, da zamolimo za audijenciju kod Nj. Veličanstva, našeg najvišeg zapovjednika, da mu saopćimo ovakove slučajeve, kad bi se imali opetovati." (Odobravanje kod Čeha i socijalnih demokrata). Govornik predlaže, neka se debata odgodi, dok će ministar biti u stanju, da daje bliža pojašnjenja i da saopći kući, što se je desilo sa časnikom". Kuća prihvaća predlog.

Osjeguravanje od bolesti.

U debati o osjeguravanju od bolesti kritizirao je zast. Forstner prilike kod kotarskih bolesničkih blagajna za pomorce u Trstu te je predložio resoluciju, u kojoj se vlada pozivlje, neka raspusti od brodovlasnika osnovane bolesničke blagajne u Trstu, jer ne odgovaraju zakonskim ustanovama te neka izjavi, da se pomorci svih kategorija osjeguravaju u kotarskim bolesničkim blagajnama.

Njemački jezik kod željeznica.

Željeznički je odsjek nastavio vijećanje o predlogu zastupnika Kadlečka, koji se tiče jezikovne naredbe na željeznicama. Ministar je željeznica barun Banhans uputio na to, da je njemački jezik već od godine 1884, dalje proglašen službenim jezikom uprave državnih željeznica, u kojem se jeziku mora naročito vršiti unutrašnja služba uključivši medjusobni saobraćaj svih organa uprave državnih željeznica. Poznavanje službenog jezika sa strane svih definitivnih namještenika državnih željeznica jest neophodno potrebiti preduvjet za sigurnost i jedinstvo prometa. Jezikovna odluka od 6. srpnja 1915. ne sadržaje ni načelne promjene niti zamašnije interpretacije § 20. organizacionog statuta, već samo podsjeća na ustanove istoga. Ministar izjavlja, da će izdati odgovarajuće upute, da se spriječi eventualno tendencijozno tumačenje postojećih propisa. Pomno ću ispitati želje i pritužbe, koje se tiču jezikovnih uredbi kod uprave državnih željeznica te ću na ovom području uvesti sve one polakšice, koje će se pokazati izvedivima naročito nakon prelaza u mormalne odnošaje. Konačno ću svom silom djelovati u pravcu, da se ne budu više opetovale sažaljenja vrijedne drskosti pojedinih namještenika, počinjene spram javnosti uslijed krivog tumačenja takozvane jezikovne odluke. Ministar je konačno u ime vlade zamolio, da se ne odreče odobrenja predloga. Zast. Pfaunegger predlaže, da se rasprava odgodi, dok se ne tiskaju predlozi izvjestitelja i izvodi ministra željeznica. Nakon duže debate, kod koje su sudjelovali zast. Ellenbogen, Hain, Korošec i Kuranda, primljen je Pfauneggerov predlog sa 22 protiv 20 glasova, našto je sjednica bila zaključena.

Interpelacija o govoru Czernina.

U današnjoj sjednici zast. kuće podastrta je od zast. Pika i drugova interpelacija, tičuća se u Budimpešti držanog govora vanjskog ministra. U njoj se upravlja pitanje na zajedničku vladu, nije li ona sklona, da upliva u pravcu, da i naši saveznici izjave, da odobravaju izvode grofa Czernina, da se pobrine zato, da se sadržaj Czerninovog govora na prikladan način notificira neprijateljskim državama, da na vanjskog ministra upliva u smislu, da u svrhu upotpunjenja svog govora zauzme oficijelno stanovište u pitanju prava samoodredjenja naroda naše države i konačno da vanjskog ministra upozori na to, da bi više odgovaralo njegovom položaju i da bi dalo samo veću vrijednost njegovim izvodima, kad ne bi slične političke govore držao kod banketa, već pred legitimnim zastupnicima pučanstva i kompetentnim korporacijama.

Beč, 3. (D. u.) Zast. kuća. Naredna sjednica vršit će se u četvrtak dne 11. listopada.

AUSTRO-UGARSKI RATNI IZVJEŠTAJ.

Beč, 3. (D. u.) Službeno se javlja:

Istočno i albansko bojište.

Nema osobitih dogadjaja.

Talijansko bojište.

U odsjeku brda sv. Gabrijela usplamtili su jučer pješački bojevi. Jače su sile neprijatelja navalile na naše položaje. Osvojenje uskog komada jarka na zapadnom obronku brda tvori jedini uspjeh navale Talijanaca, koji su pretrpjeli teške gubitke.

Poglavica generalnog stožera.

NJEMAČKI RATNI IZVJEŠTAJ.

Berlin, 3. listopada. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana javlja:

Zapadno bojište.

Bojna skupina prijestolonasljednika Rupprechta: Na obali i izmedju Langemarcka i Zandvoorde poskočio je jučer topnički boj opet do velike žestine; u srednjim je odsječcima bojne fronte ojačao dapače do najjačih palibenih sunaka. U jutro naprezao se je neprijatelj ponovno ali posve bez uspjeha, da opet zauzme područje, koje smo mu dan prije oteli sjeverno od ceste Menin-Ypern.

Bojna skupina njem. prijestolonasljednika Na obim stranama ceste Laon-Soissons razvilo je topništvo opet živahnu bojnu djelatnost. Uzduž Aisne, kod Reimsa i u Champagni donijeli su nam izvidnički sunci dobitka na zarobljenicima i plijenu. Na istočnom brijegu Moze uspjelo je jučer württembergskim četama, da na sjevernom obronku uzvisine 344 istočno od Samogneux osvoje na juriš francuske opkope u širini od 1200 metara. Preko dana poduzeli su Francuzi 8 protunavala, da nas izbace iz osvojenog područja. I preko noći je žilavi neprijatelj nastavio svoje natrkivanje. U ljutim su bojevima bili Francuzi svaki put suzbijeni. Preko 150 je zarobljenika od dviju francuskih divizija dopalo naših ruku. Svaki je uzaludni juriš pomnožio krvave gubitke neprijatelja. Paljba je iz bojnog polja zahvatila takodjer susjedne dijelove fronte te je bila jaka sav dan i svu noć.

Navale bombama naših ljetača u noći od 1. na 2. t. mj. na London, Margate, Sheerness i Dover imale su, kako smo ustanovili, dobar uspjeh. I na engleske smo luke i glavna stjecišta prometa u sjevernoj Francuskoj bacili sa ustanovljenim dobrim uspjehom mnogo bomba. Poručnik je Gontermann oborio svog 39., a natporučnik Berthold svog 29. neprijatelja u zračnome boju.

Istočno i macedonsko bojište.

Nema nikakovih većih bojnih djela.

Prvi majstor glavnog stjela Ludendorff.

NEPRIJATELJSKI IZVJEŠTAJ.

Talijanski:

: 1. listopada. Na visoravni je Banjšica obnovio neprijatelj svoje nasrtajne pokušaje proti postojankama, koje smo onomadne bili osvojili. Svaki je put bio odbijen. Broj u ofenzivama u posljednja tri dana dopremljenih zarobljenika iznosi 2019 ljudi, medju njima 63 časnika. Na Krasu žestoka djelatnost patrulja.

U dolini Fumo (Adamello) pokušali su neprijateljski odjeli, da se približe našim postojankama izmedju Col della Porta i Col Forcel Rosso, no bili su potjerani u bijeg i progonjeni po našim patruljama, koje su se dočepale većih zaliha municije i eksplozivnih tvari.

U noći od 29. na 30. rujna bacala su neprijateljska ljetala na napučena mjesta Palmanova-Oglej, Tržić i druga mjesta na donjoj Soči bombe, a da nijesu prouzrokovala štete. Jedna bje žena ubijena.

2. listopoda. Duž čitave fronte topovske akcije srednje jakosti. Na visoravni Banjšica bezodvlačno su našom vatrom suzbiti mjesni navalni pokušaji. Na Krasu bijahu naše patrule veoma djelatne u sjevernom odsjeku. U južnom odsjeku stekli smo zemljišta nenadanom navalom.

Ruski:

2. listopad. Sjeverna fronta. U smjeru na Rigu, južno od željeznice u okolici Kornberga, Spitali i Grundul napredovale su čete naših prednjih straža do 1 i pol vrste.

Zapadna, jugozapadna i rumunjska fronta. Puščana paljba.

Kaukaska fronta. Ništa osobito.

Lijetalaštvo. 29. rujna oborili smo puščanim strojem neprijateljsko lijetalo u okolici Brodya.

Engleski:

2. listopada u jutro. Polag zadnjih je vijesti neprijatelj poduzeo jučer i prošle noći ništa manje od 5 različitih navala sa svježim četama na dio naše nove fronte medju cestom Ypern-Menin i na sjeveroistočnom uglu šume Polygon. Još jedna je bezuspješna navala bila poduzeta od neprijatelja u okolici od Zonnebecke, južno od željeznice Ypern-Roulers. Osim već javljenih gubitaka dvaju pomaknutih straža izjalovište se ove navale potpunoma. Neprijatelj je pretrpio silne gubitke, a da nije postigao nikakove prednosti. Južno od Lensa suzbili smo tijekom noći neprijateljska štrafunska odijeljenja.

2. listopada na večer. Osim obostrane topničke djelatnosti na bojnoj fronti ništa osobita.

IZ NJEMAČKE.

Berlin, 3. (D. u.) Prema „Lokalanzeigeru" vijećat će danas prusko državno ministarstvo o reformi gospodske kuće.

IZ ŠVEDSKE.

: **Stockholm**, 2. Ministarstvo je predalo molbu za ostavku. Kralj je zamolio ministre, neka predbježno ostanu u službi, dok se ne ispita molba.

: **Washington**, 2. Reprezentacijona je kuća prihvatila zakon o ratnom porezu, na temelju kojega će se utjerati 2575 milijuna dolara.

: **Washington**, 2. Engleska je primila novi predujam od 50 milijuna dolara.

IZ RUSIJE.

Menjševiki za koaliciju sa gradjanskim strankama. — Vijest o ostupu Tereščenka neistinita. — Potreba djelotvornog sudjelovanja Rusije za antantu. — Raspoloženje proti antanti. — Mir antante na trošak Rusije.

: **Rotterdam**, 1. Reuterov ured javlja iz Londona: Menjševiki su se izjavili sa 81 proti 77 glasova u prilog koaliciji sa zastupnicima gradjanskih stranaka, ali istovremeno sa 86 proti 51 glasu za isključenje kadeta. Socijalni su se revolucijonarci izjavili sa 91 proti 87 glasova za koaliciju uz isključenje kadeta. U raspravi su Kerenskoga sa zastupnicima trgovaca i industrijalaca u Moskvi glede njihovog sudjelovanja kod vlade stavili ovaj uvjet, da mora kabinet biti potpuno neovisan o svim strankama ili organizacijama. Boljševiki su tražili od vlade, da se Leninu zajamči slobodno sudjelovanje kod demokratske konferencije. Vlada je odgovorila, da će Lenin samo u dvorani za rasprave biti nedirljiv, ali da će izvan dvorane biti uapsen.

: **Amsterdam**, 1. „Algemeen Handelsblad" javlja iz Petrograda: Zastupnici su novinstva ovlašteni da izjave, e je vijest o ostavci Tereščenkoga neispravna. Tereščenko da je uputio ministra-predsjednika na to, e obzirom na medjunarodni položaj ne smatra poželjnim, da položi svoju službu, i da stavlja za svoj daljnji opstanak u službi uvjet, neka se imenuje narodna vlada sa dostatnim vlastima, koja će biti neovisna od svakog pritiska.

„Daily Chronicle" prima iz Petrograda pesimistički ocrt položaja u Rusiji. Kriza da se zavlači uslijed velikog izmorenja, koje je donio sa sobom dugački rat i potištenost pod starom upravom. Vlada sveopća izmorenost. Uslijed poteškoća, koje sad donaša sa sobom gradski život; uslijed sve većih cijena i nestašice živeža raste i sveopće nezadovoljstvo i razočaranje. Upadica je sa Kornilovom još pooštrila medjusobno nepouzdanje i dovršili djelo razdora. Vlada je još samo sijena, i samo još sovjeti raspolažu pravom vlasti.

: **Bern**, 1. U listu „Humanite!" izvadja Sembat, da je Asquith izvrsno doveo volju antante do izražaja, ali vojnička da je pobjeda preduvjetom za provedbu te volje; varaju se oni, koji računaju na vojnički pritisak, kako bi mogli neprijatelju narinuti važne tražbine, ma kako i bile velike posljedice gospodarskog rata. No za pobjedu da je od potrebe djelotvorno sudjelovanje Rusa. Sa Rusima da je pobjeda sigurna, bez njih je prazna fraza. Iz vijesti se iz Rusije, koje cenzura tako pomno rešeće, daje sve više razabirati, da će maksimaliste doskora doći na kormilo. Na to moraju svi da budu spremni. Socijaliste da su mogli na konferenciji u Stockholmu predobiti maksimaliste za stvar antante. Da li bi to bilo dobro ili loše sredstvo, o tom se ne radi, nego o tom, kojim bi sredstvima francuska vlada i vlada antantinih zemalja mogla osigurati neophodno potrebito sudjelovanje Rusije.

: **Lugano**, 1. Petrogradski dopisnik lista „Corriera della Sera" javlja, da se sve više širi raspoloženje proti antanti. Antantu da su dapače okrivili sa naumljene izdaje, tako te mora englesko poslanišvo i Tereščenko izdavati protuizjave. Osim toga da je morao ministar izvanjskih poslova moliti kod engleskog i francuskog poslaništva radi neprestanih novinskih napadaja na antantu za izpriku. Kako bi alijirce stavio u bolju svjetlost, držao je kasnije ministar trgovine Prokopović govor, u kojemu je kazao: „Mi stojimo na rubu propasti. Dosad nas je spasavala velikodušnost naših saveznika, ali huškanje našeg novinstva proti antanti može iscrpsti ustrpljivost saveznika, a tad se ne bi mogli ni na koga više osloniti, jer tad ne će biti više ruske vojske".

: **Petrograd**, 1. Petrogradska brzojavna agentura javlja: Prigodom u ruskom novinstvu izražene zabrinutosti, da bi saveznici mogli pod utjecajem naše privremene vojničke slabosti pristupiti zaključku mira na račun Rusije, ovlašteni smo na izjavu, da engleska, francuska i talijanska vlada odlučno osporavaju vijest, kao da bi, kako to tvrde središnje vlasti, uporabile teški položaj, u kojemu se Rusija nalazi, u tu svrhu, da osiguraju svoje vlastite interese.

: **Petrograd**, 2. Petrogradska brzojavna agentura javlja: Pošto je više listova raširilo vijest, kao da su kod Kornilovog pokreta sudjelovali engleski oklopljeni automobili, ovlaštena je petrogradska brzojavna agentura, da proglasi tu vijest čistom izmišljotinom i zlobnom klevetom, koja ide za tim, da posije izmedju Rusije i njezinih saveznika neslogu i tako oslabi njezinu vojničku snagu.

: **Haag**, 1. Dopisnik lista „Daily Chronicle" u Petrogradu brzojavlja ovaj opis iz Petrograda u London: Ima trenutaka, kadno bi čovjek volio, da ne javlja ništa od toga, što se ovdje zbiva. Često je atmosfera zagušljiva i pritisak je zraka nepodnosiv. Ruski domoljubi, bili ma kakova smjera, pate pod ovim pritiskom moralične bolove, i svaki, koji nema srce od kamena, mora da osjeća s njima. Sjajna su očekivanja revolucije potamnjela i energija se naroda staložila. Strpljivost i nada je iscrpljena čitavim nizom kompromisa izmedju sila, koje se bore jedna proti drugoj; i da su ove barem pozitivne umjesto negativne, ili barem energične, ili da imaju organizacijone moći, tad bi se mogla kriza brzo i oštro odlučiti. No ova se lijeno povlači, a sveopći razdor drma moralom. To veći postaje utjecaj boljševika. Vlast se je Kerenskoga znatno snizila, njega dostatno ne podupiru niti s desna niti s lijeva.

Berlin, 3. (D. u.) Državni tajnik vanjskih posala dao je zastupniku Wolffovog ureda slijedeće izjave: Ruski je ratni ministar Verhovski tvrdio na petrogradskoj demokratskoj konferenciji, da je državni kancelar izjavio u Stuttgartu, da je Njemačka sklona da povrati Alzaciju-Lorenu Francuskoj. Izjave, koje je državni kancelar dao u Stuttgartu, su opće poznate. Tvrdnja je ruskog ratnog ministra izmišljena. Dalje je Verhovski izjavio, da imade Njemačka namjeru, da sklopi sa Engleskom i Rusijom separatni mir na troškove Rusije i da su Engleska i Francuska izjavile, da ne će na to pristati. Izričito ustanovljujem, da Njemačka nije učinila niti Francuskoj niti Engleskoj predloge za separatni mir.

SA RATIŠTA.

: **Beč**, 1. Listu se „Journal de Genéve" od 22. rujna javlja iz Chiassa sa 20. rujna, da je car Karlo prigodom svog posjeta na Stilferskom klancu malone zapao u talijansko zarobljeništvo. Jedan je od zračnih ljetača promatrao put automobila po cesti na Stilferski klanac i o tome javio dalje. Talijani da su nakon toga odmah navalili na naše postojanke na Stilferskom klancu, i caru Karlu da je samo brzim bijegom preko Merana u Beč pošlo za rukom, da izbjegne katastrofi. Na ovo se javlja: Istina jest, da je car Karlo boravio u prvim postojankama na Stilferskom klancu i da je sa neprijateljske strane palo onamo nekoliko hitaca. No istog dana nije bilo vidjeti nijednog neprijateljskog ljetača. Car je kroz čitave satove proboravio na Stilferskom klancu i nakon toga prema programu nastupio svoje putovanje u Landeck. Kod toga se je zadržao još kroz dulje vrijeme u području Ortlera i to prije svega u Trafoiju, opet pod očima talijanskog topničkog motritelja. Da je uslijedila bila talijanska navala, bio bi car Karlo ostao kod svojih četa. No u pogibao i u zarobljeništvo ne

bi bio došao, jer bi branitelji Stilferskog jarma bez sumnje znali braniti svog vrhovnog ratnog gospodara, kako su i dosad osujetili bili svaki pokušaj neprijatelja, da osvoji njihove postojanke.

London, 2. (D. u.) Reuter. Prema posljednjim izvještajima za jučerašnjih je zračnih navala u svim okružjima 9 osoba ubijeno, a 42 su osobe ranjene. U Londonu izgubiše život samo 2 osobe. Stvarna je šteta neznatna.

RAZNI BRZOJAVI.

: Rotterdam, 1. „Daily Telegraph" javlja iz New Yorka, da je japansko izaslanstvo stiglo u New York. Po prvi su se put vijale u gradu japanske zastave. Sad se pokazuje spremnost, da se zaboravi na staru kavgu sa Japanom i da se preprijeći nova. Gotovo svi listovi izražavaju nadu, da će se odnošaji poboljšati.

: Stockholm, 1. Kako „Aftontidningen" saznaje, izjavio je švedski poslanik Ekengren u Washingtonu Lansingenu sažaljenje švedske vlade povodom argentinske afere i obećao, da se slične spletke ne će nikad više opetovati.

London, 2. (D. u.) Reuterov ured doznaje, da se je u Parizu sastala konferencija alijiraca, da vijeća o postupanju sa neprijateljskim posjedom u osvojenim područjima.

Stockholm, 2. (D. u.) Kako javlja „Aftondebladet" započelo se je u antantinima lukama već zaplijenjivanjem švedskih brodova.

Bern, 3. (D. u.) Kongres se je radničkih zadruga bavio u jučerašnjoj svojoj sjednici izvještajem o predradnjama za kongres. Njemački se je izaslanik ogradio proti dopisu engleskih radničkih zadruga, u kojem se odbija svaka suradnja sa Nijemcima, čijih je vlada kriva, da je buknuo rat. Češki odaslanik Tušar zahtijevao je, da se prizna češke delegate kao posebno narodno-autonomno zastupstvo. Kongres je sa svim glasovima, osim onih čeških, odbio ovu želju.

Političke vijesti.

Prof. Fr. W. Foerster o austrijskim Svenijemcima.

: Znameniti je njemački učenjak prof. Fr. W. Foerster priopćio u listu „Frankfurter Zeitung" odulji članak o budućem odnošaju austrijskih naroda, koji zaključuje riječima: Toliko je sigurno: Nikakove raskomadajuće osnove antante ne mogu dirnuti Austrije u korjen njezinog postupka tako osjetljivo, kao raskomadajući nacionalizam Svenijemaca u Austriji, kojega primjer dakako i medju austr[illegible]im Slavenstvom uvijek iznovice pospješuje sklonost do sjedinjenja sa slavenskim istokom, premda je ova sklonost u suprotju sa svim gospodarskim i kulturnim interesima slavenskog zapada, te bi se za to lako dala svladati sa nekoliko kulture, razbora i političke pedagogike na njemačkoj strani.

Pred apsolutizmom?

: Gradačka „Tagespost" piše medju ostalim: U zastupničkoj je kući uslijed toga, što broje njemačko-gradjanske stranke prema današnjem stanju po prilici 170 zastupnika, sa Rusinima i Rumunjima po prilici 220 članova, ostali Slaveni ali zajedno sa Poljacima 240 članova, moguća čvrsta množina samo sa njemačkim socijalnim demokratima (oko 50 članova). Ali pošto se ovi iz čisto stranačko-političkih razloga prislanjaju samo opoziciji, to u zastupničkoj kući nema većine za poslove, nego samo opozicija proti svakom vodjenju državnih poslova, pa ma se ovo ministarstvo zvalo Seidler ili Beck ili Silva-Tarouca. Dogmi stranke za ljubav ugrožavan je tako vruće ljubljeni parlamentarizam i upravo prinuždjen, da prelomi ustav i to za to, jer bi Česi i Jugoslaveni, kako se sad ponašaju, podupirali samo federalističku vladu. Ako je isključena mogućnost sastava većine, tad preostaje samo prelom ustava. Do ovoga ne će dakako odmah doći; pokušat će se sve, ali ako se stranački položaj skupina ne promijeni i ako njemački socijalni demokrate ostanu kod svoje dogmatske opozicije, proti svakom proračunu i proti svakoj vladi, to državni brod plovi opet ususret § 14. i carskim patentima. Mora li zaista da bude tako? Ako su u svim državama Europe socijaliste (nijesu to uvijek programatički jednaki socijalni demokrate) znali, da sa ili bez ogradjivanja nadju neku nagodu izmedju državnih potreba i svoje stranačke dogme, to bi se ovo isto moglo očekivati i od naših njemačkih socijalnih demokrata.

Rodoljubi!

Proširujte „HRVATSKI LIST".

Domaće vijesti.

Sjednica općinskog upravnog vijeća. Jučerašnjoj sjednici općinskog upravnog vijeća prisustvovali su svi članovi. Sjednicu je otvorio u dvorani kotarskog poglavarstva tvrdjavni komesar Hohenbruck, koji je članove pozdravio i pozvao na suradnju kod ozdravljenja općinskih prilika, te općini obećao svaku potporu sa strane državnih oblasti. U ime članova zahvalio je tvrdjavnom komesararu generalni inžinir Tonsa. Medju ostalom zaključilo se je u sjednici, da će se u hrvatskoj školi uvesti prama želji roditelja kao drugi jezik osim nastavnoga njemački a u njemačkoj hrvatski. Vijeće je dalje zaključilo, da se imade općinskim namještenicima dati iste ratne doplatke, koje imadu državni činovnici. Vijeće je uzelo na znanje ustanovu ureda za posredovanje radnje i imenovanje povjerenstva za ispitavanje porotnih listina, u koje su bili imenovani dr. Zuccon, dr. Schiavuzzi i dr. Pfeifer. Dalje bi na sjednici saopćeno, da su pokrajina i država obećale općini Pula financijalnu pripomoć. Iza riješenja manjih predloga bila je sjednica zaključena. Za danas ovo kratko izvješće.

Zabrana izlaženja tijekom noći. Tvrdjavni komesar saopćuje: Upozoruje se pučanstvo, da je uvijek u kreposti zabrana izlaženja tijekom noći. Onim osobama, koje traže zakloništa protiv zračnih navala u na to odredjenim lokalima nije dozvoljeno vratiti se svojim kućama tijekom noći. Ove osobe moraju naprotiv ostati u zakloništima barem do 4 sata ujutro. Od ove je zabrane isključen samo onaj čas iza navale i to neposredno izakako je trubljač ottrubio znak, da je pogibelj prošla. Osobe, koje se budu našle na ulici u drugo vrijeme, bit će prijavljene i kažnjene.

Milodari za hrvatske škole u Puli. Prigodom otvorenja hrvatske škole u Puli, položeni su preko ove uprave slijedeći prinosi: Gosp. Perica Paun sakupljenu svotu na Nj. V. brodu „Stephanie" od K 365·—; gosp. Josip Kozjak sakupljenu svotu Nj. V. brodu „Erzh. Friedrich" od K 298·40. Imena hvalovrijednih darovatelja donijeti ćemo naknadno. — Prije no što smo se obratili na naše rodoljube, znali smo da će naš poziv uroditi plodom. Kao što naši hrabri mornari znaju biti pravi borioci za domovinu, isto tako moraju iskazati u velikoj mjeri ljubav napram svojem rodu i jeziku. Veselimo se ovakovom pohvalnom odazivu naše momčadi, jer ako mornar od svoje vojničke plate otkida samo jednu krunu, polaže veliki dar na oltar domovine, koji će nam donijeti samo koristi i bogatog ploda. Dok ima ovakovih rodoljuba, nedvojimo o uspjehu svakog našeg narodnog pokreta Otrag malo vremena su ovdjašnja braća Česi znali sakupiti u malo dana za svoju „Maticu" svotu od 14000 kruna, a pošto je nas kud i kamo više, mogli bismo se ugledati u sjajan uzor braće Čeha i sakupiti lijepu svotu, koju još više trebamo negoli braća Česi, da tom svotom obdarimo djecu naše sirotice Istre sa blagodati nauke u našem jeziku te da ih spasimo od duševne propasti. Koliko gg. sakupljačem, toliko isto darovateljima najsrdačnije zahvaljujemo, kličući im: Živjeli! Ugledali se i drugi naši rodoljubi u hrabru našu momčad, u tu uzdarjicu našu i slijedili njihove plemenite čine!

Čitaocima na znanje. Tuže num se iz raznih strana Istre, da ne primaju pravodobno „Hrvatski List" odnosno uopće kasno. Na umirenje istih i u naše opravdanje javljamo, da u tom pogledu leži krivnja izvan našega uredništva, naše tiskare, uprave i otpravništva; ista je u svezi sa današnjimi izvanrednimi prilikama. Koli uredništvo, toli tiskarsko i otpravničko osoblje posluju noću, svi čine više nego li im nalaže dužnost, kao vojnici na fronti. Toliko u nadi, da će nas čitatelji razumjeti.

Kradje. Kroz zadnja 3—4 tjedna, oštećen je u vrtu Antuna Steffé Antunova iz Kopra ul. del Prato, barake br. 1, 460 strukova zelja u vrijednosti od 460 kruna. Od kuda proizlazi šteta nije još poznato. Stvar je javljena redarstvu.

Izgubljeni predmeti. Na 1. o. mj. u 8 sati popodne, izgubila je u gradskim ulicama Ema Fleck, stanujuća u ul. Tartini br. 5-I. jedan zlatni prsni nakit sa tri modra kamena od neponznate vrijednosti. Stvar je javljena redarstvu.

Prodaja ribe. U slučaju, da prispije riba prodavat će se ona danas. Pravo kupovati ribu imadu danas vlasnici živežnih karata počevši od broja 7801.

Škola i rat.

Prijatelj lista dostavlja nam slijedeće crtice iz školskog života u našoj Istri, koje lijepo prikazivaju tužne naše prilike:

Polazak: Zašto nijesi bio u školi jučer?

— Bio sam posudio postole sestri.

— A gdje je ona danas?

— Doma je bosa. Sutra ću dati postole njoj; doći će u školu ona, a ja ću doma ostati.

*

— A tebe, Slavko, zašto se tako rijetko vidi?

— Jer majka ide na provizaciju, a ja moram doma čekati.

*

— Milane! Što si ti jučer radio?

— Čekao sam sve do podne, da štogod okusim.

— Ni na školskoj misi nijesi bio!

Nije me majka pustila, jer sam vas razdrapan.

*

— Ali ti, Martine, imaš robu; pa zašto gubiš školu?

— Odgovara Lučica: Mat ga je i jučer poslala, ali je Martin ostao na putu i igrao se do podne s Toničem.

— Ivica, kako si došao u školu?

Došao je otac na dopust i me je poslao u školu.

— Kada ne bude oca, hoćeš li opeta ostajati doma?

Neću, gospodine učitelju!

* * *

Učila: Učenik: Gospodine učitelju! molim čitanku.

Drugi: I meni, i meni, i meni . . . .

Učitelj: Čitanke nijesu još došle, čekajte da dodju. Jeste li kupili pisanke? Tko nije, neka ustane! (Diže ih se polovica). Zašto nijesi kupio pisanku ti Franiću?

Franić: Majka mi je dala samo tri novčića, ali teta Barbara htjela je za pisanku šest novčića. Lani su koštale samo tri.

* * *

Pažnja: Učitelj tumači i tumači. A mala Milica naslanja se na klupu, uvija se, zijeva i diže ruku, dok je konačno učitelj pozove na red i pita:

— Što ti je, Milice!

Molim, pustite me, gospodine doma, jer sam gladna...

* * *

Stega: Učitelj zadržao nekoliko njih u zatvoru. Poslije četvrt sata dotrči majka po svojega Ljupka i stane tužiti na učitelja:

— Ma gospodine šta ste učinili! Mali nije okusio ničega od sinoć. Pustite ga kući da posrće malo kave od škandela.

* * *

Učiteljske sile: Zastavi majka učitelja na putu, te reče mu: Kada će biti škola za moju malicu? Jučer je pošla, a vi ste mi ju natrag poslali.

Učitelj: Jučer su imali školu oni veći, polovica prije, polovica poslije podne. Za vašu je malu bila škola danas. Neka dodje svaki drugi dan samo popodne. Mučim se sam sa preko 200 djece.

* * *

Čistoća: Stara baka sa štapom približi se bojažljivo prosvjetitelju naroda i šapuće mu u uho: Znate, gospodine, sram me je povijedati, moja se je unučica napunila gamadi. Nikada dosada! Molim stavite je ća, blizu koje druge male.

Učitelj: Dobra moja teto! i ja dobijem štogod kojeg puta, pa se moram čistiti. Dajte i vi malu.

Starica: Namazila bi joj glavu s malo petroleja, ali ga nisu dali od Ivanje. Sapuna nema, dobrog češlja ne može se tu kupiti. A u mene su slabe staračke oči; imati ću, moj dragi gospodine, imati ću posla dokle zatarem u vrijeme rata ono nečisto sjeme.

* * *

Upisivanje: Majka: Moja je Marica svršila već školu, ali molim da je uzmete i ove godine. Skrb me je velika za njezinu budućnost. Ako se štogod nauči, naći će si laglje koji kruh.

Druga majka: Molim ispišite mojeg Ivana. Najstariji mi je, ulijezao je u jedanaestu, ali kopa već i ore. Ne mogu nikako bez njega. Slati ću ga koji mjesec po zimi.

Pokrajinske vijesti.

Materijalni položaj učiteljstva u Dalmaciji. Pišu iz Splita: Na glavnoj skupštini Saveza dalm. učit. družtava u Splitu dne 23. rujna o. g. jednoglasno je prihvaćena ova rezolucija, kojom se odbija ratni doplatak od 10 posto: „Učiteljstvo dalmatinsko sa ogorčenošću odbija odmjereni mu ratni doplatak od 10 posto, doznačen zaključkom zemaljskog odbora, dneva 13. VIII. 1917., kao besprimjernu i najvišu uvrjedu čitavom staližu. Dostojanstvo ljudsko i svijest staleška sile isto učiteljstvo, da javno poruči Zemaljskom odboru, kako će baš on — Zemaljski odbor — ovim svojim postupkom natjerati učiteljstvo, da odgovori onim mjerama, koje će biti pogubne za ono malo prosvjete, koju je narod crpio jedino od svojih škola. Gladno učiteljstvo nije u stanju da dalje u ovim prilikama vrši svoje dužnosti, a onda, eto Zemaljskom odboru, nek daje račun Bogu i narodu za svoj nehumanitarni i nepatriotični čin prema najpotrebitijem staližu našega naroda. U svome ogorčenju učiteljstvo žali samo da naše narodno prestavništvo nije na okupu, jer ga tješi uvjerenje, da ono ne bi bilo nikad dozvolilo da baš narodno učiteljstvo mora biti prva žrtva, koju će skršiti ratna bijeda i nestašica. Učiteljstvo ovim završuje i više ne moli, već s pravom zahtijeva, da se i za nj u ratnom povišku uzme ona ista mjera, koju uživa državno činovništvo".

Razne vijesti.

Iz II. bitke na Soči. Jedna baterija, koja je branila Monte San Gabriele, ispalila je u 24 sata 9000 hitaca. Tu se topnik neprestano giblje, donoseći municiju, polugoi, a usprkos toga znoji se uzdižući. Lice mu pritište vrpca od gume, koja drži masku za zaštitu od plinova, kroz čija se vlažna zamaglena stakla za par časaka ništa ne vidi. Neprestano udaraju u blizini granate druge neprijateljske sa zagušljivim plinovima i čitava se okolica napunja žutozelenom maglom. Nad glavama lete neprijateljski avijatičari, koji se spuštaju sve do 300 metara, da bombama lakše pogode cilj. Kraj toga treba neprestano paziti na topove, jer cijevi se ugriju, užare, glicerinski zavori se isparuju; treba paziti na čas kad se mora vatra topa obustaviti i hladnim oblozima učiniti ga opet uporabivim. Tako mora i topnik u modernom ratu podnašati teške pogibelji, muke i rad. „Jutr. List“.

Pomilovan nakon smrti. „Lidove Noviny“ javljaju: Domobransko sudište u Krakovu obavijestilo je ovih dana rodbinu bivšega urednika nacionalno socialnoga lista „Straže“ Josipa Koteka, da je isti amnestijskom odlukom od 2. srpnja 1917. pomilovan. Kotek je bio osudjen na kazan smrti na vješalima, nakon toga mu je putem milosti promijenjena osuda, te je ustrijeljen. I sada je nakon smrti pomilovan.

Vojničke vijesti.

Dnevna zapovjed lučkog admiralata broj 276

od 3. listopada 1917.

Posadno nadzorstvo: nadporuč. Skala.

Liječničko nadzorstvo na N. V. b. „Bellona“: linijski liječnik dr. Tschada.

Liječničko nadzorstvo u mornaričkoj bolnici: linijski liječnik dr. pl. Marochino.

Javna zahvala.

Dužnost nam je, da se prijateljima i znancima zahvalimo najljepše na svemu, što su nam iskazali prigodom smrti našeg dragog supruga, brata i oca

Paskvala Gabrijelić

Zahvaljujemo velč. g. Ivanu Žiganto, župniku u Mošćenicama, koji je pokojniku podijelio sv. otajstvo umirućih; njemu i ostalim gg. svećenicima na svečano obavljenom sv. obredu pokopa izmučenog tijela dragog pokojnika. Hvala velšt. g. Niku Palajić, ravnatelju pučke škole u Berseču i g. učiteljici, koji su sa školskom djecom prisustvovali sprovodu. Hvala dobrim Bersečanom i ostalima, koji su otpratili milog pokojnika na vječni počinak. Svima hvala i Bog platio.

Berseč, 29. rujna 1917.

Za obitelj

Ivan Gabrijelić
župeupravitelj.

Ratno osiguranje!

C. kr. austrijska vojnička zaklada za udovice i siročad osjeguravajući odio u Puli, trg Custoza broj 45, časti se obavijestiti p. n. općinstvo, osobito pako one obitelji, koje imadu ili oca ili sinove u vojsci, da prima ratno osiguranje po ugodnijim cijenama nego li prošle podine. U interesu je sviju, da osjeguraju svoje, ne samo svoje na fronti, nego i one u zaledju, jer i prvi i drugi su u pogibelji. Nitko dakle nek se ne okani ove dobrotvorne prilike.

Za one, koji su već bili osjegurani, i kojima je prošlo vrijeme osjeguranja, prima se novo osjeguranje za dobu od jedne godine. Ovakovim će se strankama u cijenama mnogo popustiti t. j. ubrojit će im se dio prošle godine već uplaćene svote u novu premiju. Time je dana prilika i siromašnijim slojevima, da se posluže ove pogodnosti.

„Hrvatski List“ može se kupiti u našoj podružnici, ulica Franz Ferdinanda 2, naproti „Custozi“ već od 6 sati jutro dalje.

HENRIK SIENKIEWICZ

Ta treća.

(Nastavak.)

Vidio sam u Parizu i Monakovu slikara, koji su bili nalik na sluge u pivovari ili na brijače i kicoše, tri groša ne bi čovjek za njih dao, a kad tamo, bilo u tih stvorova zanesenosti, neobičnog nekog osjećanja za likove i boje, te osobite snage, da to osjećanje iz sebe prenesu na platno. Ostržinjski, koji za sve ima odredjeni izraz, govoreći o tom napisao bi u svom „Poletaru“: „spiritus flat ubi vult!“

Prema mnienju Svjateckoga historijsko je slikarstvo „obskurno barbarstvo“. Ne slikam povjestničkih predmeta i koliko se mene tiče, ne brinem se o tome, ali čujem to kao neki napredni nazor sa svih strana. Pa kako se svuda već samo o tom govori, cielo mi to pitanje dosadjuje!

Naši poljski slikari imaju jednu pogriješku. Žene se s kojekakvim doktrinama o umjetnosti, pa živu kasnije pod njihovom vlašću, gledaju sve na njihove oči, natežu prema njima umjetnost i više su propovjednici, nego li slikari. A nasuprot tome, što sam prije rekao, poznavao sam i takvih slikara, koim su se ustne nabirale, koliko bi govorili o umjetnosti, a kad im se valjalo dohvatit kista, niesu ništa znali . . .

Često sam već pomislio, neka teoriju umjetnosti stvaraju filozofi — i ako je glupu stvore — neka sami za nju odgovaraju, a slikari neka slike slikaju, kako im srce kaže — i neka umiju slikati, jer to je temejj.

Koliko je do mene, mislim, da je najbjedniji talenat više vriedan, nego li najodličnija doktrina, a najodličnija doktrina ne zaslužuje, da slobodi umjetničkog rada rješava obuću.

X.

Bio sam s Kazimirom i sa Suslovskima na izložbi.

Pred mojom slikom svedj se još ljudi kupe.

Tek što udjosmo, počeli su šaputati i odmah su svratili poglede, ali ne na sliku ili na me, već poglavito na Kazimiru. Najpače žene niesu oka s nje skidale. Opazio sam, da je radi toga Kazimira bila veoma zadovoljna, a ja joj to ne upisujem u grieh . . .

Svakako više to, što je za lešine Svjateckoga rekla, da je ta slika „nedolična“. Suslovski uvjeravaše, da je baš to isto htio reći, — no ja sam bio biešan. Zar da i Kazimira ima takvo mnienje o umjetnosti!

Odmah se gnjevan s njima oprostim i izpričavajući se, da imam razgovora s Ostržinjskim, podjem doduše k Ostržinjskom, ali za to da ga povedem na zajutrak.

XI.

Vidio sam čudo! neosporna je činjenica.
Sada tek znam, za što su u čovjeka oči.
Corpo di Baccho! kakva ljepota!

Idem s Ostržinjskim. Naglo opazim, gdje na uglu Vrbove ulice/kraj nas prolazi neka gogospodja. Ostanem kao ukopan, zapanjen sam, kamenim se, otvaram oči, gubim sviest, u neznani hvatam Ostržinjskoga za kravatu, razvezujem Ostržinjskom kravatu — i pomozite, jer pogiboh!

Manje je do toga, što su u nje savršene crte. Šta je do crta! — jer to je naprosto rečeno umjetnička zamisao! remek-djelo za crtež, remek-djelo za kolorit, remek-djelo za osjećajni sliku. Greuze bi od mrtvih ustao, kad bi je vidio, a onda bi se objesio, što je takve nakarade slikao.

Gledam i gledam . . . Sama ide — a da! s njom ide pjesma, s njom glasba, s njom proljeće, s njom razkoš i ljubav. Ne znam bih li je odmah htio slikati, jer bih volio kleknut pred njom i cjelivat joj noge, što se takva rodila. A znam li ja napokon, što bih htio! . . .

Ona kraj nas prolazi tako vedra kao ljetni dan. Ostržinjski joj se klanja, ali ga ona ne vidi . . . Ja se budim kao od zagluha i vičem:

— Podjimo za njom!

— Ne! odvraća Ostržinjski, zar si pomahnitao? Moram kravatu svezati. Daj mi mira! to je moja znanica.

— Tvoja znanica? Upoznaj me s njom?

— Nije mi ni na kraj pameti . . . brini se oko svoje zaručnice.

Proklinjem Ostržinjskoga i njegovo potomstvo do u deveto koljeno, te hoću, da sam za neznankom poletim.

Nesrećom je sjela u kola.

Iz daleka samo vidim slamnati njezin šešir i crveni hladnik.

— Poznaješ li je u istinu? upitam Ostržinjskoga.

— Ja sve poznajem.

Tko je ona?

— To je gospodja Jelena Kolčanovska, rorodjena Turno, inače zvana gospodjica-udovica.

(Nastavit će se.)

Pojedini broj 12 h.

CIJENA listu: U pretplati za čitavu god. K 36·—, za polugodište K 18·—, tromjesečno K 9·—, mjesečno K 3·60, u malo-prodaji 12 f. pojedini broj. OGLASI primaju se u upravi lista trg Custoza 1.

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

„HRVATSKI LIST" izlazi u nakladnoj tiskari JOS. KRMPOTIĆ u Puli, trg Custoza 1. Uredništvo: Sišanska ulica br. 24. — Odgovorni urednik JOSIP HAIN u Puli. — Rukopisi se ne vraćaju.

Godina III. U Puli, petak 5. listopada 1917. Broj 805.

Opet navala Engleza u Flandriji.

Austrijska zastupnička kuća.

Beč, 4. (D. u.) Proračunski odsjek imao je danas sjednicu, kojoj je predsjedao načelnik dr. Sylvester. Prisustvovao je sjednici ministar-predsjednik i ministar financija. Na dnevnom je redu bilo raspravljanje o proračunskom provizorijumu. Izvjestitelj je dr. Steinweder izjavio, da smatra svrsishodnim, da se obzirom na još nejasni politički položaj odgodi rasprava o proračunskom provizorijumu. Iza kratke je debate postavio zastupnik Hummer dotični predlog, na što je odsjek zaključio, da se sjednica odgodi do utorka.

Cecil o miru i ratu.

London, 3. (D. u.) Reuterov ured. Ministar je Cecil rekao u nekom govoru: Naše misli idu nužno za tim, da osjeguramo odlučnu pobjedu. Mi svi iskreno želimo, da bude na svijetu mir, ali sada nije doba, da se govori o miru. Nalazimo se u najozbiljnijem razdoblju rata, u kojemu će borba naroda biti žestoka i u kojemu će biti stečeni plodovi za sva vremena ili će pako isti biti sramotno i nehajno odbačen. Naši su ratni ciljevi trijezni, no još nijesu ostvareni. Pruski militarizam još nije uništen. Nije nikakvo pretjeravanje, kad govorimo ili pišemo, da su vodje pruskog militarizma neprijatelji čovječanssog roda. Bila bi strašna pogriješka, kad bi se sklopio mir prije nego postignemo naše ciljeve. Kad budu Nijemci jednom odlučno poraženi, tad će oni izgubiti vjeru u svoj vladin sistem te će shvatiti, da ih isti vodi u nevolju i da ih čini neprijateljima čovječanstva. Kad se oni preporode u narod sa slobodom i demokracijom, onda vjerujem, da će doći mir, pravi mir, koji se te meljina trajnim temeljima. Ako ovaj rat svrši neudovoljivim mirom, neće Engleska nikada biti mirna. Nema povoda, zašto ne bi mi mogli svladati pogibelji i oskudjevanja, ako predjemo u energičku ofenzivu. Bila bi preuranjena tvrdnja, da je podmorničko ratovanje svladano. Neznamo, u kakovom će se novom obliku opetovati, ili u koliko će protumjere moći djelovati proti tim novim oblicima. No nije preuranjeno, ako se kaže, da je drugi njemački podmornički rat proti ovom otok držan u vlasti i da je dapače suzbit. Buduće godine, ako rat potraje i dalje, od česa neka nas bog očuva, bit će naše vojske jače i bolje snabdjevene no ikada prije. Mi smo puni povjerenja, tako isto i Nijemci. Oni ne poduzimlju bez razloga svojih očajnih napinjanja, jer znadu, da su Englezi glavni faktor u ratu; oni znadu, da naša moć ne može biti slomljena i da će ona samo rasti.

Konferencija radničkih zadruga u Bernu.

Bern, 3. (D. u.) Danas je konferencija radničkih zadruga nastavila vijećanja. Na dnevnom je redu bilo zaključivanje o predlozima jučer ustanovljenih 2 koncesija, koje rade o tome, kakvo se stanovište ima uzeti spram odsutnosti radničkih zadruga iz antantinih država i spram pitanja o premještenju sjedišta medjunarodne sveze u neutralnu državu. Komisija, sastojeća se iz 3 zastupnika ratujućih država i 4 zastupnika neutralnih država, koja je imala da izvjesti o prvoj točki, podastrijela je slijedeću rezoluciju: Medjunarodna konferencija u velike žali, što je zastupnicima francuskih i talijanskih zadruga bilo od njihovih vlada onemogućeno, da dodju u Bern. Ista uzima na znanje dopis engleske centrale radničkih zadruga, u kojemu se utemeljuje odsutnost njihovih zastupnika. Tu se ne može shvatiti, zašto se je odbilo poziv na konferenciju, jer to stoji u protuslovlju sa ciljevima i nastojanjima medjunarodnog gibanja radništva i radničkih zadruga. Konferencija se ne smatra nadležnom, da raspravlja o pitanju krivnje naroda i vlada na ratu i o pojavama, koje ga prate, te stoga prelazi preko dopisa centrale engleskih radničkih zadruga na dnevni red, dajući izražaja vrućoj želji, da bi vodje svih država i masa organizovanog proletarijata radili svim sredstvima, koja im stoje na raspolaganje, kako bi se čim prije sklopio mir. Iza veće debate primljen je sa 5 glasova protiv 3 glasa, naime Austrijanaca, Ugra i njemačke delegacije, predlog u predloženoj rezoluciji, da se naime govori samo o francuskim radničkim zadrugama i o francuskoj vladi i da se ne spomene talijanskih radničkih zadruga, jer talijanske radničke zadruge, koje bi sigurno rado sudjelovale kod konferencije, nijesu saopćile uzroka svoje odsutnosti; i jer se odsutnost Talijana mora na svaki način svesti i na druge uzroke a ne samo na uskraćenje putnica. Nato je od komisije podastrta rezolucija bila sa svim glasovima proti glasovima ugarske delegacije promijenjena u zaključak. Nato je konferencija prešla na drugu točku dnevnoga reda.

IZ AUSTRO-UGARSKE.

Beč, 4. (D. u.) O stanju nadvojvode Maksa izdan je danas prije podne slijedeći buletin: nalaz zadovoljiv, jutarnja temperatura 36·7, bilo 72, djelovanje crijeva zadovoljivo.

Beč, 4. (D. u.) Dne 3. t. mj. umro je u Badenu kraj Beča član gospodske zbornice Vladislav vit. Czajkowsky, u 70. godini života.

IZ BUGARSKE.

Sofija, 3. (D. u.) Bug. brz. u. Na temelju vladinog zaključka sazvano je sobranje za 15. listopada, t. j. 13 dana prije ustanovljenog roka za otvorenje redovitog zasjedanja.

IZ RUSIJE.

Izbori u finski sabor — Demokratska konferencija za i proti koaliciji? — Raspust mornaričkog odbora. — Još o Korniloveoj aferi.

Helsingfors, 3. (D. u.) P. br. ured. Izbori u zemaljski sabor vrše se kraj velikog sudjelovanja pučanstva čitave zemlje, koje sudjelovanje prema ostalim vijestima znatno prekoračuje ono kod posljednjih izbora.

Petrograd, 3. (D. u.) Prema već najavljenim zaključcima za i proti koaliciji, zaključila je demokratska konferencija, neka se posije podne sastane sjednica zastupnika svih stranaka znatno pojačanog ureda, kako bi se našlo sredstvo u svrhu poravnanja protuslovlja i dovelo do jedinstva demokratične volje. Istodobno je konferencija zaključila, da se prije ne rastane, dok se ne stvori takav oblik vladalačke moći, koji će za demokraciju biti prihvatljiv.

Petrograd, 3. (D. u.) P. br. ured. Pošto je glavni mornarički odsjek upravio na mornaričko ministarstvo više zahtjeva, koji imadu karakter ultimatuma, odredio je ministar mornarice admiral Verderevski, da se raspusti glavni odbor i da se odabere novi odbor. Kada je to doznala skupština zastupnika posade istočno-morskog brodovlja, prihvatila je zaključak, u kojemu prosvjeduje proti raspuštenju te izjavlja, da će podupirati odbor. Skupština je pozvala mornaričkog ministra, da spor poravna na prijateljski način.

Petrograd, 3. (D. u.) U svezi sa Kornilovljenim gibanjem objavljuje vlada, da je premješten ili otpušten 31 zborni divizijski ili pukovnijski zapovjednik.

Petrograd, 1. Petrogradska brzojavna agentura javlja: Vojnički je guverner odredio, da se svaki putnik, koji dolazi u Petrograd bez posobne punovlasti mjesnih oblasti, globi sa 3000 rubalja globe ili 3 mjeseca tamnice. Naredba ova da ima svoj razlog u opskrbnim poteškoćama.

: Petrograd, 3. Petrogradska brzojavna agentura javlja: (Demokratska konferencija.) Izakako bje iscrpljena listina govornika, izjavio je predsjednik Čejdze, da će skupština tek kasnije glasovati o formuli za ili proti koaliciji. Nakon toga da će doći druge dvije formule: 1. koalicija sa kadetskom strankom, i 2. koalicija sama sa poslovodjama kadetske stranke. Demokratska se je konferencija izjavila sa 766 proti 688 glasova za koaliciju. No pošto se kod daljnjeg glasovanja glede suradnje sa kadetima nije našla većina, bila je kod ponovnog glasovanja ideja koalicije uopće otklonjena sa 813 proti 180 glasova.

: Petrograd, 2. Petrogradska brzojavna agentura javlja: Tečajem večernje je sjednice demokratske konferencije pokušalo izaslanstvo radnika i radnica u pratnji vojnika, da provali u dvoranu, kod česa su javili, da su voditelji riječi od pola milijuna radnika, koji su ih poslali, da prosvjeduju proti načelu koalicije, kako bi se smjesta zatražio mir i ukinulo pravo vlasništva. Iza duljih je rasprava bilo pripušteno šest članova izaslanstva sjednici, da podastru svoje želje.

IZ GRČKE.

: Bern, 3. „Progres de Lyon" javlja iz Boulogne: U glavnom je vijeću u Pas de Calais izjavio Jounart, da imade sad antanta u rukama sve ceste i željeznice u Grčkoj. Antanta će uporabiti grčke tvornice municije, kao i zalihe koža i tkanina, kako bi snizila uvoz u Grčku.

IZ ŠPANJOLSKE.

: Madrid, 1. Rasprava će se proti revolucijonarnom središnjem odboru obdržavati skorašnjih dana u Madridu pred ratnim sudom. Uprava sjeverne linije priopćuje vladi, da je sudjelovanje vojničkih željezničara sad suvišno i da se imade stavka smatrati dovršenom. Ukinuće ratnog stanja i uspostava ustavnog jamstva predstoji. Izvanjski se ured ravno bavi opozivom izvozne zabrane Sjeverne Amerike u Španjolsku.

IZ ŠVEDSKE.

: Stockholm, 2. „Svedska Tel. Byran" javlja: Kralj je pozvao sebi vodje velikih parlamentarnih stranaka, i to: Tryggera, admirala Lindmanna sa desnice, sveučilišnog profesora Edena i člana prve komore Kvarnceliusa od liberalne stranke, kao i zastupnika Brantinga i Thorsona od socijalno-demokratske stranke, te je držao prisutnima ovaj govor: Pozvao sam Vas, gospodo, kao zastupnike triju velikih stranaka parlamenta, da Vam, izakako je moje državno vijeće predložilo bilo svoju molbu za otpust, stavim ovaj predlog: Početkom bje rata moja politika upërena na to, da se naša zemlja suzdrži daleko od rata i da uz čuvanje naše potpune samostalnosti obdržava strogu, nestranačku politiku. No svakim se danom množaju poteškoće, te je treba najveće pozornosti i opreznosti, da se može naše, jednom već poduzeto stanovište neutralnosti pridržavati. Pošto su eto članovi državnog vijeća uslijed unutrašnjih prilika bili mnijenja, da moraju otstupiti, činila mi se po sve političke stranke jednako važna stvar, da istražim, kako bi se ta stvar uz ovakove prilike mogla da uredi na način, koji bi ponajbolje udovoljavao zemlji. Osobno gojim odredjeno shvaćanje, e bi bilo ponajbolje, kaošto se je to zbilo i u više drugih zemalja, kad bi se moglo sastaviti ministarstvo iz zastupnika svih znatnih političkih smjerova, koje bi upravo ovim sastavom koli prema unutrašnjosti toli prema izvana moglo čvrsto obilježivati jedinstvo, koje nosi na temelju moje dosadašnje politike neutralnosti švedski narod. Moje je uvjerenje, da je to ponajbolji i ponajpraviji put, da se državu provede kroz sve velike pogibelji i poteškoće, koje ga okružuju. Prizivljem na Vašu ljubav prema otadžbini, u ozbiljnom položaju, kako on vlada uslijed svjetskog rata, koji traje još neumanjenom snagom, da Vi svojih osobnih shvaćanja ili stranačkih nazora ne stavljate na put kao zaprjeku srećnom rješenju ovog pitanja, nego da mislite na zajednički cilj, na dobrobit domovine. Usrdno Vam polažem na srce, da ovaj moj predlog točno proučite, sa svojim sumišljenicima savjesno ispitate njegovu mogućnost i priopćite mi rezultat.

: Stockholm, 2. Kralj je zamolio stranke, da izašalju svaka po dva člana u svrhu vijećanja.

o mogućnosti sastava koalicionog ministarstva. Kralj je otputovao jesenskim vojnim vježbama.

IZ ITALIJE.

Stockholm, 3. (D. u.) „Stockholm Dagblad" javlja o položaju u Italiji, gdje iz mnogih uzroka vlada uzbudjenost, koju priznaje i samo antantino novinstvo i koja se odražava u žestokoj agitaciji proti ratu. Izazivlje veliko nezadovoljstvo pomanjkanje najnužnije robe a osim toga i pomanjkanje ugljena. Socijalno-revolucijonarno ili oficijelno socijalističko novinstvo nalazi u takovim prilikama ugodno tlo za proturatnu agitaciju te podržaje sveze sa Lenjinovom skupinom. Nedavno je dapače zaplijenjena tajna okružnica, u kojoj se vodstvo stranke pozivlje, neka poduzme akciju, kako bi se prije zime došlo do mira. Otkriće je ove akcije pobudilo velik utisak.

: Lugano, 3. Talijanski je ministar financija nagovijestio novo oporezovanje svih imućnika obojega spola, koji ili sami ne stoje pod oružjem ili nijesu stajali, te nemaju niti supruga, sina ili oca pod oružjem ili ga barem godinu dana nijesu imali. Visina bi poreza imala iznašati četvrtinu drugih oporezovanja odnosnih gradjana.

Pokret za mir.

Utisak Černinova govora u Berlinu. — Mirovna skupština u Antwerpenu. — Glasovi ruskog novinstva o odgovoru središnjih vlasti na mirovnu notu pape.

: Berlin, 3. Mjerodavni krugovi naziru u govoru ministra izvanjskih poslova grofa Czernina diplomatsku i političku akciju. Shvaćanje se tih krugova sastoji u tom, da sadržaj nailazi na odobravanje, a osobito zaključni stavak, koji odgovara shvaćanju uplivnih faktora. Govor grofa Czernina sačinjava u hodnicima rajhstaga glavni predmet zabave. Dok se konzervativni i narodno-liberalni zastupnici drže prilično suzdržljivo kod prosudjivanja govora, to stranke većine nepritajeno odobravaju govor.

: Berlin, 2. Wolffov ured javlja: Dne 30. rujna obdržavala se je u Antwerpenu u dvoru Thalije mirovna skupština antwerpskog izaslaništva udruge „Bond vor Worelvreede", kod koje je sudjelovalo oko 2000 osoba. Jednoglasno prihvaćen zaključak izjavio se je za mir bez aneksija i odšteta, te se obraća proti nastavku rata do gorkog svršetka.

: Stockholm, 1. Prigodom njemačkog odgovora na papinu mirovnu notu piše list „Ruskoja Volja", koji stoji blizu veleindustrijalnim krugovima: „Proti očekivanju ne stoji u njemačkoj noti, a ma ni riječi o Belgiji, Alzaciji-Loreni i zaposjednutim ruskim područjima. Iz toga se razabire, da Njemačka ne će niti na trošak Rusije sklapati mira. Ona hoće da nastavi rat sa svim svojim mirovnim govorima. Ta Njemačkoj prija rat izvrsno. U proljeće se je pokazivala doduše pogibao, ali otad kojih li darova sudbine. Užasni ruski medvjed, kojega su zapadni saveznici bili opskrbili najmodernijim sredstvima ratne tehnike, izlazi potpuno iz igre. Nije dosta, što uzmiče, on ostavlja i Njemačkoj preko tri milijarde topova, municije i zaliha. Zašto da se dakle rat ne nastavi na račun Rusije? Ova je misao možda presenetljiva, ali nije nevjerojatna. Poraste li zbrka u Rusiji, moglo bi konačno doći do toga, da ne će postati činjenicom zaključak mira, nego njemačko zaposjednuće Rusije. Odnošaji su tako čudnovati, da mogu Nijemci proti zapadu nastupiti kao protivnici, prema istoku kao pristaše aneksijone misli. Rusi sami ne znaju, bi li se žalili na to. Slabost je Rusije koban usud ne samo za Ruse same, nego za sve, koji pate kraj nastavka rata. Pošto antanta uz uvjete, kako bi Rusija bila prepuštena sama svojoj sudbini, ne će sklopiti mira, to ostaje i mirovno pitanje opet na neodredjeno vrijeme odgodjeno.

„Novaja Žizn" je mnijenja, kad bi njemački socijaliste sudjelovali kod toga mirovnoga predloga, da bi to bio težak zločin. Svakako su Scheidemannovi socijaliste jedva pravi zastupnici njemačkog proletarijata. Na svaki je način svanuo sad trenutak, da revolucionarna ruska demokracija pruži njemačkom radničkom narodu mjenicu. Ova traži pravo na kompenzaciju za to, što je otvorila medjunarodnoj demokraciji nove vidike.

: Stockholm, 1. Dosad ovamo stigli petrogradski se listovi bave opširno njemačkim odgovorom na papinu notu. „Djen" piše: „Njemački odgovor nije promijenio nazora ruskih diplomata u mogućnost svršetka rata. Odgovor je, kako i oni prijašnji s istog mjesta, izražen u tako mračnim i neodredjenim izrazima, da se iz njega ni uz najbolju volju volju ne može dobiti utisak o napretku u pitanju mira. Njemačka ne podaje nikakovih konkretnih predloga i ne stavlja nikakovih odredjenih mirovnih uvjeta. Antanta je očekivala, da će Njemačka, koja je već prije godinu dana razvila bila mirovno pitanje, prednjačiti i u obrazlaganju mirovnih uvjeta. No tako dugo, dok sve ostaje samo kod izražavanja platoničkih želja, ne smatraju se Rusija i njezini saveznici moralno obvezanima, da dolaze ususret Njemačkoj. To je stanovište antantine diplomacije. Uza sve se to ne smije pregledati, da je u nazorima naših diplomata prema mirovnom pitanju nastupila bila neka stanovita odgoda. U razgovorima nijesu, kao što dosad, pod izvjesno uvjeravali, da je sadašnji trenutak posve nezgodan za rasprave. Nasuprot označuju ruski diplomati sadašnji psihološki momenat povoljnim za rasprave. Sjajan vojnički položaj saveznika Rusije i težak unutarnji položaj Rusije uvažava njemačka diplomacija, te se na temelju toga opet dozivlje životu mirovna misao. Značajna je u tom pogledu nedavno po ruskom uredu za izvanjske poslove priopćena vijest, da ne predleži, a ma ni od jedne zaraćene vlasti kakav mirovni predlog. I prije su već bivale priopćivane slične izjave, dosad uvijek uz dodatak, da aliijrci odbijaju svaku mirovnu misao, prije negoli će biti protivnici potpuno poraženi. Ova pako izjava sadržava nasuprot dodatak, da antanta očekuje samo od Njemačke prihvatljive mirovne uvjete, koji bi mogli služiti kao podloga rasprava.

„Riječ" označuje njemački odgovor razočaranjem, pošto u njemu nema odredjenih predloga. Stanovite se literarne zasluge noti ne mogu doduše odreći, ona je sastavljena u onom propovjedničkom slogu, koji je u najnovije doba postao običajnim u medjunarodnom govoru. Stvarni da je sadržaj note iscrpljen svojim načelnim odobrenjem misli o rasudnim sudištima i razoružanju. To bi uz ine okolnosti moglo dobro doći, nasuprot sad slabo djeluje ova izjava, podana po Njemačkoj, koja je povukla Austriju, Bugarsku i Tursku pod svoj nadzor i koja gospoduje morskim užinama i znatnim područjima na istoku i zapadu. Sad se ne može nitko čuditi tomu, što njemačka nema ništa više proti tomu, ako ćudoredna snaga nadvlada fizičku. Saveznici bi Rusije bili već odgovorili na njemačku notu, no na nju neka reagira i Rusija. Možda će opunovlašteno glasilo revolucijonarne ruske demokracije izdati novi mirovni proglas na sve narode. List zaključuje: „Nevjerojatno je samo jedno, da će naime u najnovijoj i najčudnovatijoj od svih republika oholo izazivanje autokratskog carstva izazvati elementarnu provalu republikanskog entuzijazma".

SA RATIŠTA.

: Beč, 3. Iz ratnog izvjestiteljskog stana javljaju: Talijansko bojište. Topovska se je djelatnost držala općenito u normalnim granicama. Pješadijski su bojevi bili na brdu sv. Gabrijela, gdje je neprijatelj navalio na naše položaje tečajem popodnevnih satova, osobito žestoki. Svi su ovi pokušaji, kao i u noći poduzete navale patrulja, bile odbijene u borbama sa ručnim granatama. Jakom i pretežnom je neprijatelju pošlo za rukom, da zaposjedne samo kratak dio jaraka na zapadnom obronku. Osim gubitaka, koje su pretrpjeli Talijani na mrtvima i ranjenima, pošlo je našima za rukom, da zarobe 6 talijanskih časnika, 2 liječnika i 407 momaka, te zaplijene 1 strojevnu pušku. Dva su neprijateljska ljetala bila u našim crtama u zračnoj borbi oborena, treće je palo iza talijanskih postojanka.

BOJEVI U ZRAKU.

: London, 2. (Službeno.) Kod neke zračne navale jučer na večer bilo je usmrćeno 10 osoba i 38 njih ranjeno.

RAT NA MORU.

Berlin, 4. (D. u.) Wolffov ured javlja: Pomorska bojna lijetala sa flandrijske obale sastrijelila su i uništila pod prokušanim vodstvom pomorskog natporučnika Christiansena dne 1. listopada pred ušćem Temze veliko englesko bojno lijetalo.

RAZNI BRZOJAVI.

: Stockholm, 1. Kako „Ruskaja Volja" iz Teherana javlja, obdržavao se je u blizini perzijskog mjesta Sene sastanak od 27 kurdijskih plemena. Sastanku je pridošao ruski general Naralov, praćen članovima svoga stožera i armadnog odbora, kao i zastupstvo takozvane perzijske demokracije. Iza izmjene bje misli potpisan rusko-kurdijski ugovor, koji sadržava ujedno i priznanje ujedinjenja kurdijskih plemena uz jamstvo njihove nedirljivosti sa strane Perzije, koja prijateljski osjeća s Rusijom. Na ovaj su se način pod ruskim proktetoratom sjedinjeni Kurdi izjavili spremnima, da brane granice Kurdistana.

Kako javlja „Utro Rosij", vlada u sjevernoj Perziji glad. Perzijski prekupci plaćaju u ruskom pograničnom okružju 400 rubalja zlata za 25 pudi žita, koje se prekriomčaruje u Perziju. Iz Perzije dolazi danomice velik broj bjegunaca. Muslimanski seljaci, ruski Molokani i seljački odbori u kaukaskom su pograničnom području zaključili, da prodaju svoje žito samo na pučanstvo susjednih područja i da će takozvanu „inteligenciju", uključivši svećenike, protjerati iz svojih sela.

: Stockholm, 2. Kako „Dagens Nyheter" iz Amsterdama javlja, nastoji Engleska da osujeti dovoz ugljena u Švedsku i Rotterdam. Tečajem su ovih 14 dana zaplijenili Englezi ništa manje od pet švedskih brodova s ugljenom, koji su se nalazili na povratku iz Nizozemske, te ih odvukli u Gravesend. Nestalo je i jednog parobroda, koji se je bio izvezao i Švedske u Nizozemsku, te ga je po svoj prilici stigla ista sudbina.

: London, 2. Službeno se javlja: U nekoj tvornici municije u istočnoj je Engleskoj došlo do eksplozije i žestokog požara, uslijed česa bje ranjen velik broj radnika. Šteta je znatna.

Tokijo, 3. (D. u.) Uslijed tajfuna neobične jakosti ostade u ponedjeljak u jutro na hiljade ljudi bez krova. Na stotine je ljudi što usmrćeno, što ranjeno ili ih je nestalo.

Berlin, 4. (D. u.) Wolffov ured javlja: Novi podmornički uspjesi u Canal La Manche i u Sjevernom moru: 4 parobroda, 1 jedrenjača i 1 ribarska ladja.

AUSTRO-UGARSKI RATNI IZVJEŠTAJ.

Beč, 4. (D. u.) Službeno se javlja:

Istočno i albansko bojište.

Nepromijenjeno.

Talijansko bojište.

Bojevi u odsjeku brda sv. Gabrijela su jučer popustili. Dan prije dopremili smo 6 talijanskih časnika, 407 momaka i 2 liječnika kao zarobljenike. Naši su ljetači oborili 2 neprijateljska ljetala. Na tirolskoj fronti nema osobitih dogadjaja.

Poglavica generalnog stožera.

NJEMAČKI RATNI IZVJEŠTAJ.

Berlin, 4. listopada. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana javlja:

Zapadno bojište.

Fronta bavarskog prijestolonasljednika: Jučerašnja bojna djelatnost neprijatelja u Flandriji sličila je onoj prijašnjih dana: Duboko u područje iza naših položaja dosežujuća i na belgijska mjesta uperena jaka, smetajuća paljba proti nekojim odsjeccima naše bojne zone, usredotočena je u sredini bojišta do najžešćeg učinka u paljbenim suncima. Preko noći trajao je od šume Houthoulster sve do rijeke Lys golemi topnički boj nesmanjenom jakošću. Danas u jutro ojačao je do bubnjarske vatre. Sa početkom jakih engleskih navala u luki oko Yperna započela je iz nova bitka u Flandriji. Kod ostalih je armada bila preko dana bojna djelatnost uslijed nepovoljnog vidika većim dijelom ograničena na neznatnu mjeru. Tek na večer je opet oživjela.

Bojna skupina njemačkog prijestolonasljednika: Na istočnom brijegu Moze započela je u prvom večernom mraku iznenada najjača paljba na uzvisini 344 istočno od Samognieuxa. Duboko nanizani redovi Francuza provališe doskora iza toga na navalu, da nam opet otmu tamo stečene položaje. Juriš se je izjalovio u obrambenom djelovanju našeg topništva i uslijed žilavog otpora Würtemberžana uz teške gubitke i bez uspjeha.

Bojna skupina vojvode würtembergskog: Živahni topnički bojevi raspredoše se privremeno tik zapadno od Mozele i Sundgaui. Do navala nije tamo došlo.

Istočno bojište.

Kod Jakobstadta, Dvinska, na Zoruču i na koljenu Dunava kod Galaca poskočila je prelazno paljbena djelatnost. Izvidnički su okršaji uzeli za nas na više mjesta povoljan potijek.

Macedonsko bojište.

Položaj je nepromijenjen.

Prvi majstor glavnog sijela Ludendorff.

NEPRIJATELJSKI IZVJEŠTAJI.

Francuski:

: 2. listopada, popodne. Znatna djelatnost obostranog topništva na fronti Aisne, osobito u odsječku Craonne. Dva su neprijateljska pokušaja, jedan sjeverno od Bray-en-Laonnois, a drugi u okolici Aillesa, ostala bezuspješna. U okolici sjeverozapadno od Reimsa raspršilo je naše topništvo neprijateljske skupine. Na desnoj se je obali Moze povisila topovska borba u noći od Samogneuxa do strijeljačkih jaraka u odsječku kod Beaumonta. Nijemci su poduzeli navalu. Naša je vatra svaki put zadržala nasrtače i zadala im osjetljivih gubitaka. Svagdje je inače bila noć mirna.

Njemačka su lijetala navalila prošle noći po više puta na grad Dünkirchen. Žestoko je opstrijeljavanje prouzrokovalo ozbiljnu stvarnu štetu. Javlja se o mnogobrojnim žrtvama medju civilnim pučanstvom. Za odmazdu su na bacanje bomba Nijemaca na Dünkirchen i Bar-le-Duc bacali u noći na 2. listopada naši lijetači bombe na gradove Stuttgart, Trier, Koblenc i Frankfurt na Majni. Osim toga su poduzeli naši lijetači više lijetova, tečajem kojih su izbacali 2120 kilograma raspršljivih tvari na naredjaje u Roulersu, 6000 kilograma na kolodvor u Metzu, na Wappingel, Diedenhofen i na uzletište u Chambleyu, kao i na taborišta momčadi u Pincoursu i Tillyju, te skladišta municije kod zaselka u Longeau, gdje su ustanovljene žestoke eksplozije.

Dne 1. listopada su bila po danu sastrijeljena po našim lijetačima dva njemačka lijetala, a četiri prisiljena, da se spuste bez kormila.

: 2. listopada, na večer. U Belgiji i na fronti Aisne prilično živahna topnička djelatnost. Na desnoj su obali Moze poduzeli Nijemci iza u jutro javljene teške vatre navalu izmedju uzvisine 344 i Samogneuxa. Neprijateljske su nasrtajne čete mogle pod žestinom naše vatre stići u naše crte samo na nekojim točkama sjeverno od uzvisine 344. Iza ogorčene smo borbe i opet osvojili najveći dio premaknutih postojanka, u koje je provalio bio neprijatelj. Na ostaloj fronti topnička vatra uz prekide.

Posljednje su noći bacali njemački lijetači na Villatout (?) mnogo bomba, kojima je palo žrtvom nekoliko osoba.

: Istočno bojište. Srednja topnička djelatnost u okolici Vardara i Dojrana. Sukobi patrulja kod Nonte.

: 3. listopada, 3 sata popodne. Istočno od Reimsa borile su se naše baterije uspješno proti neprijateljskim baterijama i osujetile navalu, koja se je spremala. Zapadno od Navalna prodrli su naši odjeli u neprijateljske crte, dignuli u zrak više zakloništa i dopremili sa sobom zarobljenika. Druga nam je provala u okolici brda Helm donijela dobrih rezultata. Na Verdunskoj bje fronti označena noć žestokom topovskom vatrom na obje obale Moze, osobito u okolici sjeverno od uzvisine 344, gdje je došlo do živahnih patruljskih bojeva. Inače noć posvuda mirna.

Naša su lijetala opstrijeljavala u noći od 1. na 2. listopada dva puta kolodvor u Freiburgu i tvornice u Voelblingeru i Hostenbachu, kao i kolodvore u Brieullesu, Longoyouru i Saarburgu. Sedam hiljada kilograma bomba izbačeno bje tečajem ovih raznih pothvata kao odmazda za opstrijeljavanje Bar-le-Duc. Naša su lijetala izbacila više bomba na grad Badenbaden.

Engleski:

: 3. listopada, 3 sata popodne. Topovska je djelatnost potrajala na obje strane tečajem noći istočno od Yperna. Inače ništa važna da se javi.

: Mezopotamija. Londonski ratni ured priopćuje: Radi velikog proširenja područja, na kojemu je došlo do boja kod Ramadie, u ovaj čas još nije moguće, da se prući konačni i potpuni iskaz našega plijena. Medjutim smo zaplijenili 13 topova i 12 strojevnih pušaka. Oko 200 je mrtvih zakopano. Oko 600 je ranjenih i 3200 neranjenih zarobljenika, medju njima 200 časnika, u našim rukama.

Domaće vijesti.

Milodari za Družbu. Radi preobilja materijala nijesmo mogli već danas, da priopćimo imena plemenitih darovatelja. Učinit ćemo to u sutrašnjem i u narednim brojevima.

: **Vrijednost živežnih karata za ulje.** Gradska aprovizacija stavlja ovime do znanja, da je uzrok, što one osobe, koje nijesu koncem prošlog mjeseca dobile ulja na svoje karte, bio taj, da su iste karte izgubile svoju vrijednost sa 16. rujnom. Pošto imade osoba, koje svojevremeno ne podižu ulja radi nekih neopravdanih razloga, to će o v a j m j e s e c v r i j e d i t i k a r t e z a u l j e, s a m o d o 14. l i s t o p a d a. Radi toga se preporuča onima, koji ne će da ostanu bez ulja, da isto podignu tečajem prvih četrnaest dana ovoga mjeseca.

: **Simfonijski koncerat.** U četvrtak, dne 11. o. mj., obdržavat će se pod protektoratom Njezine ekscelencije gospodje admirala, Juliške Fiedler, u Politeama Ciscutti simfonijski koncerat c. i kr. pomorske glasbe pod ravnanjem g. pom. zborovodje Teodora Christopha. Čisti je prihod namijenjen fondu za invalidski dom, koji se imade ustanoviti u Puli. Koncerat će ovaj put započeti tek u 7 i pol sati na večer. Pobliže o dnevnom redu i o ulaznim će se cijenama javiti narednih dana.

C. kr. porezni ured Rovinj će se premjestiti 1. studenoga 1917. u Rovinj.

Izgubljeni predmeti. Dne 3. o. mj. u 2 sata u jutro, kod druge zračne navale, izgubila je, tekom bijega od kuće u ulici Clivo Capitolino br. 5 do dvorišta lučkog kaštela, Alma Dietrich, prostitutka, malu zlatnu uru u vrijednosti od 200 kruna. Podnijela je prijavu redarstvu.

Pred sudom. Prekjučer se je pred ovim sudom obdržavala rasprava proti Dušanu O., činovniku pod brodogradilišta „Cantiere Navale Triestino" u Tržiču radi uvrede poštenja, i to vrhu prijave Bruna S., takodjer činovniku kod rečenog brodogradilišta. Optuženika je branio dr. I. Zuccon a predmet je prijave bio slijedeći: Mjeseca lipnja o. g. je optužení O. prijavio S.-a puljskom oružništvu, da je ovaj tobože pred neko 9 mjeseci bio izjavio u razgovoru sa O. pri čaši pive, da je on S. pomogao jednom svom rodjaku, da prebjegne u Italiju, da tako izbjegne vojničkoj dužnosti, jer da bi inače bio već poginuo na bojnom polju. Oružništvo je povelo izvide i predalo stvar sudu, a državno je odvjetništvo odustalo protiv O. radi pomanjkanja dokaza, našto je S. onda tužio O. glede uvrede poštenja. O. je na raspravi zanijekao ono, čime ga se je teretilo i htio je dokazati, da se je sve ono što je on javio, krivo protumačilo, jer da je on htio samo reći, da se je S. hvalio, da je jednog svog rodjaka izbavio od smrti, našto je rasprava primila posve drugi smisao. Nakon preslušanja dvaju glavnih svjedoka, koji su izjavili, da isključuju svaku dvojbu povrh pravog smisla onoga što im je prijavio O. glede razgovora sa S. Branitelj je nastojao da dokaže nedužnost O. a u prvom redu, da je zastarjelo pravo progona, jer da prijava nije podignuta u pravom roku. Sudac je O. osudio radi prekršaja uvrede poštenja na 150 kruna globe, pretvorivih u 6 dana zatvora i na nošenje parničkih troškova. Optuženik je najavio utok.

Nogometna utakmica. Dojduću nedjelju biti će na vježbalištu otrag kasarne ratne mornarice nogometna utakmica izmedju nogometnog kluba „Olimpia" F. B. C. i jedne jake momčadi „Sportmanns" sa Puntisele. Čisti prihod je odredjen za potpore bjegunaca. Početak u 4 sata popodne.

Prodaja ribe. U slučaju, da prispije riba prodavat će se ona danas. Pravo kupovati ribu imadu danas vlasnici živežnih karata počevši od broja 7901.

Prosvjeta.

Osamdeseta knjiga Zabavne biblioteke. Izašao je opet jedan jednostruki roman (cijena K 1·50) pod imenom „Ponoćno sunce" od istog onog danskoga pisca, koji je napisao „Sretne dane van Zantenove". Ljubavna je to stvar, koja se odigrava na palubi jedne jahte izmedju nekog bezimenog vladara i njegove ljubovce. Kralj je slabouman, pa ima da padne žrtvom socijalističke zavjere. Najživahniji su oni prizori, koji prikazuju, kako zavjerenik stavlja pakleni stroj u kamin vladarev i kako se otkriva zavjera. Vrlo lijepa pripovijest, koja ne dopušta čitaocu, da odahne, dok ne pročita i posljednju stranicu knjige.

Dnevne vijesti.

Preminuli u Dalmaciji. Preminuo je u Splitu, nakon kratke i teške bolesti, kap. Vice Miletić, zapovjednik parobroda „Orion". Bio je rodom s Pelješca i uživao je veliki ugled u pomorskom svijetu. — U Ercegnovom je umro, u najljepšoj dobi, Pavo Alessandri, činovnik Dubrovačke trgovačke banke. Služio je u vojsci kao stražmeštar domobranske 37. pukovnije.

Pošast srdobolje najviše se je u Dalmaciji razvila u Dubrovniku. U mjesec dana bilo je 65 slučajeva, od kojih su jedanaestorica umrli.

Vinarski ured bio je u Trstu ustanovljen namjesniškom odredbom od 14. rujna 1917., broj 622 te ima svoje sijelo u Trstu. Bavi se ustanovom zaliha vina i prometom.

Zemaljski vjeresijski općinski zavod (Credito) u Poreču povisio je glavnicu na 5 milijuna kruna.

Govedja pošast „slinavka i šap" bila je ustanovljena na stanciji Kočejić kod Pule.

Paprut je koristan. Njegovo je korenje dobra hrana za tovljenje svinja. Vojničke oblasti plaćaju to korenje po K 15 za kvintal.

Škola i rat. Odaslanici združenih bečkih učitelja bili su 27. rujna kod ministra nastave i zamolili ga, da se oproste od vojništva učitelji, koji su manje i najmanje sposobni (B i C Befund). Odaslanici pozivali su se na činjenicu, da brojni učitelji pučkih škola, koji nijesu sposobni za frontu, vrše još uvijek takve pomoćne službe, koje bi mogli lahko obavljati i drugi vojnici, dočim ih niko ne može nadomjestiti u školama, gdje su oni najsilnije nužni. Pozvali su se i na to, što je vojnička oblast u Ugarskoj dala dopust svim učiteljskim silama, koji su pronadjeni sposobnima jedino u drugome i trećome redu (B i C). Ministar je nastave saopćio, kako je on već o stvari govorio s ministrom domobranstva, te je izjavio, da ima nade, e će mu s ostalim odlučujućim faktorima uspjeti, da se u kratko stvar povoljno riješi.

Ograničenje vlakova u Austriji. „Zeit" piše: Najavljene mjere za ograničenje nepotrebnih željezničkih vožnja stupile su već u nedjelju na snagu. Mnogo putnika vrlo je neugodno iznenadjeno na bečkim kolodvorima. Kod propuštanja na peron prebrojavani su naime putnici od željezničkih činovnika, pa kad je za odredjeni vlak postignut broj putnika, koliko ih taj vlak smije povesti, zatvoren je ulaz na peron, a ostalim putnicima povraćen je novac za kupljene karte.

Veliko povišenje cijena variva u Beču. Kako „Zeit" javlja, znatno je povisio austrijski prehrambeni ured cijene za varivo, kao n. pr. leću od 55 na 120 kruna. Odnosna naredba izaći će naskoro. — U svom tržnom izvještaju piše „Zeit": Uslijed postojećih prometnih poteškoća znatno je jučer i danas pao dovoz živeža u Beč.

Židovi i hrvatska izborna reforma. Najnoviji broj „Židova" donosi uvodni članak o izbornoj reformi, te ga počinje s riječima dra. Dušana Popovića, izrečenim u govoru od 11. kolovoza: „Žao mi je, što momentano nije u saboru ni jedan reprezentant židovskog plemena . . ." List na ovo nadovezuje, da u koliko je upućen glede izborne reforme — ne će ni po novom izbornom redu doći ni jedan židov u hrvatski sabor, iako židova u Hrvatskoj ima toliko, da bi morali imati svog predstavnika. U Bosni imadu židovi u saboru svog virilnog konfesijonalnog predstavnika i jednog biranog židovskog zastupnika. Na koncu se u članku pozivlju židovske bogoštovne općine u Zagrebu i Osijeku, da u pitanju izborne reforme sa stanovišta židovskog učine svoju dužnost.

Poljak Burdizinski — vlasnik Chicaga. U Americi se sad vodi senzionalna parnica, koju je Poljak iz ruske Poljske, Burdizinski, podigao protiv grada Chicaga. On je praunuk nasljednik poljskog generala Pulaša, koji se je bok Lafayetta borio za slobodu Sjedinjenih država. Za to je dobio od generala Washingtona na poklon daleke krajeve na jezeru Michigan. Pulaš je umro, prije nego što se je mogao okoristiti ovim darom, a Burdizinski je našao tu ispravu u jednom starinskom naslonjaču. Advokati Amerike rekoše, da će pobijediti i da nimalo ne smeta što su na njegovim zemljama podigli grad Chicago. Po američkom zakonu može on sve te kuće srušiti ako je volja. Burdizinski nije tako strašan, pa je odlučio, da se zadovolji odštetom od milijun dolara, no i to ne može bez parnice dobiti.

o mogućnosti sastava koalicionog ministarstva. Kralj je otputovao jesenskim vojnim vježbama.

IZ ITALIJE.

Stockholm, 3. (D. u.) „Stockholm Dagblad“ javlja o položaju u Italiji, gdje iz mnogih uzroka vlada uzbudjenost, koju priznaje i samo antantino novinstvo i koja se odražava u žestokoj agitaciji proti ratu. Izazivlje veliko nezadovoljstvo pomanjkanje najnužnije robe a osim toga i pomanjkanje ugljena. Socijalno-revolucijonarno ili oficijelno socijalističko novinstvo nalazi u takovim prilikama ugodno tlo za proturatnu agitaciju te podržaje sveze sa Lenjinovom skupinom. Nedavno je dapače zaplijenjena tajna okružnica, u kojoj se vodstvo stranke pozivlje, neka poduzme akciju, kako bi se prije zime došlo do mira. Otkriće je ove akcije pobudilo velik utisak.

: Lugano, 3. Talijanski je ministar financija nagovijestio novo oporezovanje svih imućnika obojega spola, koji ili sami ne stoje pod oružjem ili nijesu stajali, te nemaju niti supruga, sina ili oca pod oružjem ili ga barem godinu dana nijesu imali. Visina bi poreza imala iznašati četvrtinu drugih oporezovanja odnosnih gradjana.

Pokret za mir.

Utisak Černinova govora u Berlinu. — Mirovna skupština u Antwerpenu. — Glasovi ruskog novinstva o odgovoru središnjih vlasti na mirovnu notu pape.

: Berlin, 3. Mjerodavni krugovi naziru u govoru ministra izvanjskih poslova grofa Czernina diplomatsku i političku akciju. Shvaćanje se tih krugova sastoji u tom, da sadržaj nailazi na odobravanje, a osobito zaključni stavak, koji odgovara shvaćanju uplivnih faktora. Govor grofa Czernina sačinjava u hodnicima rajhstaga glavni predmet zabave. Dok se konzervativni i narodno-liberalni zastupnici drže prilično suzdržljivo kod prosudjivanja govora, to stranke većine nepritajeno odobravaju govor.

: Berlin, 2. Wolffov ured javlja: Dne 30. rujna obdržavala se je u Antwerpenu u dvoru Thalije mirovna skupština antwerpskog izaslaništva udruge „Bond vor Worelvreede“, kod koje je sudjelovalo oko 2000 osoba. Jednoglasno prihvaćen zaključak izjavio se je za mir bez aneksija i odšteta, te se obraća proti nastavku rata do gorkog svršetka.

: Stockholm, 1. Prigodom njemačkog odgovora na papinu mirovnu notu piše list „Ruskoja Volja“, koji stoji blizu veleindustrijalnim krugovima: „Proti očekivanju ne stoji u njemačkoj noti, a ma ni riječi o Belgiji, Alzaciji-Loreni i zaposjednutim ruskim područjima. Iz toga se razabire, da Njemačka ne će niti na trošak Rusije sklapati mira. Ona hoće da nastavi rat sa svim svojim mirovnim govorima. Ta Njemačkoj prija rat izvrsno. U proljeće se je pokazivala doduše pogibao, ali otad kojih li darova sudbine. Užasni ruski medvjed, kojega su zapadni saveznici bili opskrbili najmodernijim sredstvima ratne tehnike, izlazi potpuno iz igre. Nije dosta, što uzmiče, on ostavlja i Njemačkoj preko tri milijarde topova, municije i zaliha. Zašto da se dakle rat ne nastavi na račun Rusije? Ova je misao možda presenetljiva, ali nije nevjerojatna. Poraste li zbrka u Rusiji, moglo bi konačno doći do toga, da ne će postati činjenicom zaključak mira, nego njemačko zaposjednuće Rusije. Odnošaji su tako čudnovati, da mogu Nijemci proti zapadu nastupiti kao protivnici, prema istoku kao pristaše aneksijone misli. Rusi sami ne znaju, bi li se žalili na to. Slabost je Rusije koban usud ne samo za Ruse same, nego za sve, koji pate kraj nastavka rata. Pošto antanta uz uvjete, kako bi Rusija bila prepuštena sama svojoj sudbini, ne će sklopiti mira, to ostaje i mirovno pitanje opet na neodredjeno vrijeme odgodjeno.

„Novaja Žizn“ je mnijenja, kad bi njemački socijaliste sudjelovali kod toga mirovnoga predloga, da bi to bio težak zločin. Svakako su Scheidemannovi socijaliste jedva pravi zastupnici njemačkog proletarijata. Na svaki je način svanuo sad trenutak, da revolucionarna ruska demokracija pruži njemačkom radničkom narodu mjenicu. Ova traži pravo na kompenzaciju za to, što je otvorila medjunarodnoj demokraciji nove vidike.

: Stockholm, 1. Dosad ovamo stigli petrogradski se listovi bave opširno njemačkim odgovorom na papinu notu. „Djen“ piše: „Njemački odgovor nije promijenio nazora ruskih diplomata u mogućnost svršetka rata. Odgovor je, kako i oni prijašnji s istog mjesta, izražen u tako mračnim i neodredjenim izrazima, da se iz njega ni uz najbolju volju volju ne može dobiti utisak o napretku u pitanju mira. Njemačka ne podaje nikakovih konkretnih predloga i ne stavlja nikakovih odredjenih mirovnih uvjeta. Antanta je očekivala, da će Njemačka, koja je već prije godinu dana razvila bila mirovno pitanje, prednjačiti i u obrazlaganju mirovnih uvjeta. No tako dugo, dok sve ostaje samo kod izražavanja platoničkih želja, ne smatraju se Rusija i njezini saveznici moralno obvezanima, da dolaze ususret Njemačkoj. To je stanovište antantine diplomacije. Uza sve se to ne smije pregledati, da je u nazorima naših diplomata prema mirovnom pitanju nastupila bila neka stanovita odgoda. U razgovorima nijesu, kaošto dosad, pod izvjesno uvjeravali, da je sadašnji trenutak posve nezgodan za rasprave. Nasuprot označuju ruski diplomati sadašnji psihološki momenat povoljnim za rasprave. Sjajan vojnički položaj saveznika Rusije i težak unutarnji položaj Rusije uvažava njemačka diplomacija, te se na temelju toga opet dozivlje životu mirovna misao. Značajna je u tom pogledu nedavno po ruskom uredu za izvanjske poslove priopćena vijest, da ne predleži, a ma ni od jedne zaraćene vlasti kakav mirovni predlog. I prije su već bivale priopćivane slične izjave, dosad uvijek uz dodatak, da alijirci odbijaju svaku mirovnu misao, prije negoli će biti protivnici potpuno poraženi. Ova pako izjava sadržava nasuprot dodatak, da antanta očekuje samo od Njemačke prihvatljive mirovne uvjete, koji bi mogli služiti kao podloga rasprava.

„Riječ“ označuje njemački odgovor razočaranjem, pošto u njemu nema odredjenih predloga. Stanovite se literarne zasluge noti ne mogu doduše odreći, ona je sastavljena u onom propovjedničkom slogu, koji je u najnovije doba postao običajnim u medjunarodnom govoru. Stvarni da je sadržaj note iscrpljen svojim načelnim odobrenjem misli o rasudnim sudištima i razoružanju. To bi uz ine okolnosti moglo dobro doći, nasuprot sad slabo djeluje ova izjava, podana po Njemačkoj, koja je povukla Austriju, Bugarsku i Tursku pod svoj nadzor i koja gospoduje morskim užinama i znatnim područjima na istoku i zapadu. Sad se ne može nitko čuditi tomu, što njemačka nema ništa više proti tomu, ako ćudoredna snaga nadvlada fizičku. Saveznici bi Rusije bili već odgovorili na njemačku notu, no na nju neka reagira i Rusija. Možda će opunovlašteno glasilo revolucijonarne ruske demokracije izdati novi mirovni proglas na sve narode. List zaključuje: „Nevjerojatno je samo jedno, da će naime u najnovijoj i najčudnovatijoj od svih republika ohólo izazivanje autokratskog carstva izazvati elementarnu provalu republikanskog entuzijazma“.

SA RATIŠTA.

: Beč, 3. Iz ratnog izvjestiteljskog stana javljaju: Talijansko bojište. Topovska se je djelatnost držala općenito u normalnim granicama. Pješadijski su bojevi bili na brdu sv. Gabrijela, gdje je neprijatelj navalio na naše položaje tečajem popodnevnih satova, osobito žestoki. Svi su ovi pokušaji, kao i u noći poduzete navale patrulja, bile odbijene u borbama sa ručnim granatama. Jakom i pretežnom je neprijatelju pošlo za rukom, da zaposjedne samo kratak dio jaraka na zapadnom obronku. Osim gubitaka, koje su pretrpjeli Talijani na mrtvima i ranjenima, pošlo je našima za rukom, da zarobe 6 talijanskih časnika, 2 liječnika i 407 momaka, te zaplijene 1 strojevnu pušku. Dva su neprijateljska ljetala bila u našim crtama u zračnoj borbi oborena, treće je palo iza talijanskih postojanka.

BOJEVI U ZRAKU.

: London, 2. (Službeno.) Kod neke zračne navale jučer na večer bilo je usmrćeno 10 osoba i 38 njih ranjeno.

RAT NA MORU.

Berlin, 4. (D. u.) Wolffov ured javlja: Pomorska bojna lijetala sa flandrijske obale sastrijelila su i uništila pod prokušanim vodstvom pomorskog natporučnika Christiansena dne 1. listopada pred ušćem Temze veliko englesko bojno lijetalo.

RAZNI BRZOJAVI.

: Stockholm, 1. Kako „Ruskaja Volja“ iz Teherana javlja, obdržavao se je u blizini perzijskog mjesta Sene sastanak od 27 kurdijskih plemena. Sastanku je pridošao ruski general Naralov, praćen članovima svoga stožera i armadnog odbora, kao i zastupstvo takozvane perzijske demokracije. Iza izmjene bje misli potpisan rusko-kurdijski ugovor, koji sadržava ujedno i priznanje ujedinjenja kurdijskih plemena uz jamstvo njihove nedirljivosti sa strane Perzije, koja prijateljski osjeća s Rusijom. Na ovaj su se način pod ruskim proktetoratom sjedinjeni Kurdi izjavili spremnima, da brane granice Kurdistana.

Kako javlja „Utro Rosij“, vlada u sjevernoj Perziji glad. Perzijski prekupci plaćaju u ruskom pograničnom okružju 400 rubalja zlata za 25 pudi žita, koje se prekriomčaruje u Perziju. Iz Perzije dolazi danomice velik broj bjegunaca. Muslimanski seljaci, ruski Molokani i seljački odbori u kaukaskom su pograničnom području zaključili, da prodaju svoje žito samo na pučanstvo susjednih područja i da će takozvanu „inteligenciju“, uključivši svećenike, protjerati iz svojih sela.

: Stockholm, 2. Kako „Dagens Nyheter“ iz Amsterdama javlja, nastoji Engleska da osujeti dovoz ugljena u Švedsku i Rotterdam. Tečajem su ovih 14 dana zaplijenili Englezi ništa manje od pet švedskih brodova s ugljenom, koji su se nalazili na povratku iz Nizozemske, te ih odvukli u Gravesend. Nestalo je i jednog parobroda, koji se je bio izvezao i Švedske u Nizozemsku, te ga je po svoj prilici stigla ista sudbina.

: London, 2. Službeno se javlja: U nekoj tvornici municije u istočnoj je Engleskoj došlo do eksplozije i žestokog požara, uslijed česa bje ranjen velik broj radnika. Šteta je znatna.

Tokijo, 3. (D. u.) Uslijed tajfuna neobične jakosti ostade u ponedjeljak u jutro na hiljade ljudi bez krova. Na stotine je ljudi što usmrćeno, što ranjeno ili ih je nestalo.

Berlin, 4. (D. u.) Wolffov ured javlja: Novi podmornički uspjesi u Canal La Manche i u Sjevernom moru: 4 parobroda, 1 jedrenjača i 1 ribarska ladja.

AUSTRO-UGARSKI RATNI IZVJEŠTAJ.

Beč, 4. (D. u.) Službeno se javlja:

Istočno i albansko bojište.

Nepromijenjeno.

Talijansko bojište.

Bojevi u odsjeku brda sv. Gabrijela su jučer popustili. Dan prije dopremili smo 6 talijanskih časnika, 407 momaka i 2 liječnika kao zarobljenike. Naši su ljetači oborili 2 neprijateljska ljetala. Na tirolskoj fronti nema osobitih dogadjaja.

Poglavica generalnog stožera.

NJEMAČKI RATNI IZVJEŠTAJ.

Berlin, 4. listopada. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana javlja:

Zapadno bojište.

Fronta bavarskog prijestolonasljednika: Jučerašnja bojna djelatnost neprijatelja u Flandriji slična je onoj prijašnjih dana: Duboko u područje iza naših položaja dosežujuća i na belgijska mjesta uperena jaka, smetajuća paljba proti nekojim odsjećcima naše bojne zone, usredotočena je u sredini bojišta do najžešćeg učinka u paljbenim suncima. Preko noći trajao je od šume Houthoulster sve do rijeke Lys golemi topnički boj nesmanjenom jakošću. Danas u jutro ojačao je do bubnjarske vatre. Sa početkom jakih engleskih navala u luki oko Yperna započela je iz nova bitka u Flandriji. Kod ostalih je armada bila preko dana bojna djelatnost uslijed nepovoljnog vidika većim dijelom ograničena na neznatnu mjeru. Tek na večer je opet oživjela.

Bojna skupina njemačkog prijestolonasljednika: Na istočnom brijegu Moze započela je u prvom večernom mraku iznenada najjača paljba na uzvisini 344 istočno od Samognieuxa. Duboko nanizani redovi Francuza provališe doskora iza toga na navalu, da nam opet otmu tamo stečene položaje. Juriš se je izjalovio u obrambenom djelovanju našeg topništva i uslijed žilavog otpora Würtemberžana uz teške gubitke i bez uspjeha.

Bojna skupina vojvode würtembergskog: Živahni topnički bojevi raspredoše se privremeno tik zapadno od Mozele i Sundgaui. Do navala nije tamo došlo.

Istočno bojište.

Kod Jakobstadta, Dvinska, na Zbruču i na koljenu Dunava kod Galaca poskočila je prelazno paljbena djelatnost. Izvidnički su okršaji uzeli za nas na više mjesta povoljan potijek.

Macedonsko bojište.

Položaj je nepromijenjen.

Prvi majstor glavnog sijela Ludendorff.

NEPRIJATELJSKI IZVJEŠTAJI.

Francuski:

: 2. listopada, popodne. Znatna djelatnost obostranog topništva na fronti Aisne, osobito u odsječku Craonne. Dva su neprijateljska potkvata, jedan sjeverno od Bray-en-Laonnois, a drugi u okolici Aillesa, ostala bezuspješna. U okolici sjeverozapadno od Reimsa raspršilo je naše topništvo neprijateljske skupine. Na desnoj se je obali Moze povisila topovska borba u noći od Samognieuxa do strijeljačkih jaraka u odsječku kod Beaumonta. Nijemci su poduzeli navalu. Naša je vatra svaki put zadržala nasrtače i zadala im osjetljivih gubitaka. Svagdje je inače bila noć mirna.

Njemačka su lijetala navalila prošle noći po više puta na grad Dünkirchen. Žestoko je opstrjeljavanje prouzrokovalo ozbiljnu stvarnu štetu. Javlja se o mnogobrojnim žrtvama medju civilnim pučanstvom. Za odmazdu su na bacanje bomba Nijemaca na Dünkirchen i Bar-le-Duc bacali u noći na 2. listopada naši ljetači bombe na gradove Stuttgart, Trier, Koblenc i Frankfurt na Majni. Osim toga su poduzeli naši ljetači više lijetova, tečajem kojih su izbacali 2120 kilograma rasprsljivih tvari na naredjaje u Roulersu, 6000 kilograma na kolodvor u Metzu, na Wappingel, Diedenhofen i na uzletište u Chambleyu, kao i na taborišta momčadi u Pincoursu i Tillyju, te skladišta municije kod zaselka u Longeau, gdje su ustanovljene žestoke eksplozije.

Dne 1. listopada su bila po danu sastrijeljena po našim ljetačima dva njemačka lijetala, a četiri prisiljena, da se spuste bez kormila.

: 2. listopada, na večer. U Belgiji i na fronti Aisne prilično živahna topnička djelatnost. Na desnoj su obali Moze poduzeli Nijemci iza u jutro javljene teške vatre navalu izmedju uzvisine 344 i Samognieuxa. Neprijateljske su nasrtajne čete mogle pod žestinom naše vatre stići u naše crte samo na nekojim točkama sjeverno od uzvisine 344. Iza ogorčene smo borbe i opet osvojili najveći dio promaknutih postojanka, u koje je provalio bio neprijatelj. Na ostaloj fronti topnička vatra uz prekide.

Posljednje su noći bacali njemački ljetači na Villatout (?) mnogo bomba, kojima je palo žrtvom nekoliko osoba.

: Istočno bojište. Srednja topnička djelatnost u okolici Vardara i Dojrana. Sukobi patrulja kod Nonte.

: 3. listopada, 3 sata popodne. Istočno od Reimsa borile su se naše baterije uspješno proti neprijateljskim baterijama i osujetile navalu, koja se je spremala. Zapadno od Navalna prodrli su naši odjeli u neprijateljske crte, dignuli u zrak više zakloništa i dopremili sa sobom zarobljenika. Druga nam je provala u okolici brda Helm donijela dobrih rezultata. Na Verdunskoj bje fronti označena noć žestokom topovskom vatrom na obje obale Moze, osobito u okolici sjeverno od uzvisine 344, gdje je došlo do živahnih patruljskih bojeva. Inače noć posvuda mirna.

Naša su lijetala opstrjeljavala u noći od 1. na 2. listopada dva puta kolodvor u Freiburgu i tvornice u Voelblingeru i Hostenbachu, kao i kolodvore u Brieullesu, Longoyouru i Saarburgu. Sedam hiljada kilograma bomba izbačeno bje tečajem ovih raznih pothvata kao odmazda za opstrjeljavanje Bar-le-Duc. Naša su lijetala izbacila više bomba na grad Badenbaden.

Engleski:

: 3. listopada, 3 sata popodne. Topovska je djelatnost potrajala na obje strane tečajem noći istočno od Yperna. Inače ništa važna da se javi.

: Mezopotamija. Londonski ratni ured priopćuje: Radi velikog proširenja područja, na kojemu je došlo do boja kod Ramadie, u ovaj čas još nije moguće, da se pruži konačni i potpuni iskaz našega plijena. Medjutim smo zaplijenili 13 topova i 12 strojenih pušaka. Oko 200 je mrtvih zakopano. Oko 600 je ranjenih i 3200 neranjenih zarobljenika, medju njima 200 časnika, u našim rukama.

Domaće vijesti.

Milodari za Družbu. Radi preobilja materijala nijesmo mogli već danas, da priopćimo imena plemenitih darovatelja. Učinit ćemo to u sutrašnjem i u narednim brojevima.

: Vrijednost živežnih karata za ulje. Gradska aprovizacija stavlja ovime do znanja, da je uzrok, što one osobe, koje nijesu koncem prošlog mjeseca dobile ulja na svoje karte, bio taj, da su iste karte izgubile svoju vrijednost sa 16. rujnom. Pošto imade osoba, koje svojevremeno ne podižu ulja radi nekih neopravdanih razloga, to će o v a j m j e s e c v r i j e d i t i k a r t e z a u l j e s a m o d o 14. l i s t o p a d a. Radi toga se preporuča onima, koji ne će da ostanu bez ulja, da isto podignu tečajem prvih četrnaest dana ovoga mjeseca.

: Simfonijski koncerat. U četvrtak, dne 11. o. mj., održavat će se pod protektoratom Njezine ekscelencije gospodje admirala, Juliške Fiedler, u Politeama Ciscutti simfonijski koncerat c. i kr. pomorske glasbe pod ravnanjem g. pom. zborovodje Teodora Christopha. Čisti je prihod namijenjen fondu za invalidski dom, koji se imade ustanoviti u Puli. Koncerat će ovaj put započeti tek u 7 i pol sati na večer. Pobliže o dnevnom redu i o ulaznim će se cijenama javiti narednih dana.

C. kr. porezni ured Rovinj će se premjestiti 1. studenoga 1917. u Rovinj.

Izgubljeni predmeti. Dne 3. o. mj. u 2 sata u jutro, kod druge zračne navale, izgubila je, tekom bijega od kuće u ulici Clivo Capitolino br. 5 do dvorišta lučkog kaštela, Alma Dietrich, prostitutka, malu zlatnu uru u vrijednosti od 200 kruna. Podnijela je prijavu redarstvu.

Pred sudom. Prekjučer se je pred ovim sudom održavala rasprava proti Dušanu O., činovniku pod brodogradilišta „Cantiere Navale Triestino“ u Tržiću radi uvrede poštenja, i to vrhu prijave Bruna S., takodjer činovniku kod rečenog brodogradilišta. Optuženika je branio dr. I. Zuccon a predmet je prijave bio slijedeći: Mjeseca lipnja o. g. je optuženi O. prijavio S.-a puljskom oružništvu, da je ovaj tobože pred neko 9 mjeseci bio izjavio u razgovoru sa O. pri čaši pive, da je on S. pomogao jednom svom rodjaku, da prebjegne u Italiju, da tako izbjegne vojničkoj dužnosti, jer da bi inače bio već poginuo na bojnom polju. Oružništvo je povelo izvide i predalo stvar sudu, a državno je odvjetništvo odustalo protiv O. radi pomanjkanja dokaza, našto je S. onda tužio O. glede uvrede poštenja. O. je na raspravi zanijekao ono, čime ga se je terećilo i htio je dokazati, da se je sve ono što je on javio, krivo protumačilo, jer da je on htio samo reći, da se je S. hvalio, da je jednog svog rodjaka izbavio od smrti, našto je rasprava primila posve drugi smisao. Nakon preslušanja dvaju glavnih svjedoka, koji su izjavili, da isključuju svaku dvojbu povrh pravoga smisla onoga što im je prijavio O. glede razgovora sa S. Branitelj je nastojao da dokaže nedužnost O. a u prvom redu, da je zastarjelo pravo progona, jer da prijava nije podignuta u pravom roku. Sudac je O. osudio radi prekršaja uvrede poštenja na 150 kruna globe, pretvorivih u 6 dana zatvora i na nošenje parničkih troškova. Optuženik je najavio utok.

Nogometna utakmica. Dojduću nedjelju biti će na vježbalištu otrag kasarne ratne mornarice nogometna utakmica izmedju nogometnog kluba „Olimpia“ F. B. C. i jedne jake momčadi „Sportmanns“ sa Pantisele. Čisti prihod je odredjen za potpore bjegunaca. Početak u 4 sata popodne.

Prodaja ribe. U slučaju, da prispije riba prodavat će se ona danas. Pravo kupovati ribu imadu danas vlasnici živežnih karata počevši od broja 7901.

Prosvjeta.

Osamdeseta knjiga Zabavne biblioteke. Izašao je opet jedan jednostruki roman (cijena K 1·50) pod imenom „Ponoćno sunce“ od istog onog danskoga pisca, koji je napisao „Sretne dane van Zantenove“. Ljubavna je to stvar, koja se odigrava na palubi jedne jahte izmedju nekog bezimenog vladara i njegove ljubovce. Kralj je slabouman, pa ima da padne žrtvom socijalističke zavjere. Najživahniji su oni prizori, koji prikazuju, kako zavjerenik stavlja pakleni stroj u kamin vladarov i kako se otkriva zavjera. Vrlo lijepa pripovijest, koja ne dopušta čitaocu, da odahne, dok ne pročita i posljednju stranicu knjige.

Dnevne vijesti.

Preminuli u Dalmaciji. Preminuo je u Splitu, nakon kratke i teške bolesti, kap. Vice Miletić, zapovjednik parobroda „Orion“. Bio je rodom s Pelješca i uživao je veliki ugled u pomorskom svijetu. — U Ercegnovom je umro, u najljepšoj dobi, Pavo Alessandri, činovnik Dubrovačke trgovačke banke. Služio je u vojsci kao stražmeštar domobranske 37. pukovnije.

Pošast srdobolje najviše se je u Dalmaciji razvila u Dubrovniku. U mjesec dana bilo je 65 slučajeva, od kojih su jedanaestorica umrli.

Vinarski ured bio je u Trstu ustanovljen namjesniškom odredbom od 14. rujna 1917., broj 622 te ima svoje sijelo u Trstu. Bavi se ustanovom zaliha vina i prometom.

Zemaljski vjeresijski općinski zavod (Credito) u Poreču povisio je glavnicu na 5 milijuna kruna.

Govedja pošast „slinavka i šap“ bila je ustanovljena na stanciji Kočejić kod Pule.

Paprut je koristan. Njegovo je korenje dobra hrana za tovljenje svinja. Vojničke oblasti plaćaju to korenje po K 15 za kvintal.

Škola i rat. Odaslanici združenih bečkih učitelja bili su 27. rujna kod ministra nastave i zamolili ga, da se oproste od vojništva učitelji, koji su manje i najmanje sposobni (B i C Befund). Odaslanici pozivali su se na činjenicu, da brojni učitelji pučkih škola, koji nijesu sposobni za frontu, vrše još uvijek takve pomoćne službe, koje bi mogli lahko obavljati i drugi vojnici, dočim ih niko ne može nadomjestiti u školama, gdje su oni najsilnije nužni. Pozvali su se i na to, što je vojnička oblast u Ugarskoj dala dopust svim učiteljskim silama, koji su pronadjeni sposobnima jedino u drugome i trećome redu (B i C). Ministar je nastave saopćio, kako je on već o stvari govorio s ministrom domobranstva, te je izjavio, da ima nade, e će mu s ostalim odlučujućim faktorima uspjeti, da se u kratko stvar povoljno riješi.

Ograničenje vlakova u Austriji. „Zeit“ piše: Najavljene mjere za ograničenje nepotrebnih željezničkih vožnja stupile su već u nedjelju na snagu. Mnogo putnika vrlo je neugodno iznenadjeno na bečkim kolodvorima. Kod propuštanja na peron prebrojavani su naime putnici od željezničkih činovnika, pa kad je za odredjeni vlak postignut broj putnika, koliko ih taj vlak smije povesti, zatvoren je ulaz na peron, a ostalim putnicima povraćen je novac za kupljene karte.

Veliko povišenje cijena variva u Beču. Kako „Zeit“ javlja, znatno je povisio austrijski prehrambeni ured cijene za varivo, kao n. pr. leću od 55 na 120 kruna. Odnosna naredba izaći će naskoro. — U svom tržnom izvještaju piše „Zeit“: Uslijed postojećih prometnih poteškoća znatno je jučer i danas pao dovoz živeža u Beč.

Židovi i hrvatska izborna reforma. Najnoviji broj „Židova“ donosi uvodni članak o izbornoj reformi, te ga počinje s riječima dra. Dušana Popovića, izrečenim u govoru od 11. kolovoza: „Žao mi je, što momentano nije u saboru ni jedan reprezentant židovskog plemena . . .“ List na ovo nadovezuje, da u koliko je upućen glede izborne reforme — ne će ni po novom izbornom redu doći ni jedan židov u hrvatski sabor, iako židova u Hrvatskoj ima toliko, da bi morali imati svog predstavnika. U Bosni imadu židovi u saboru svog virilnog konfesijonalnog predstavnika i jednog biranog židovskog zastupnika. Na koncu se u članku pozivlju židovske bogoštovne općine u Zagrebu i Osijeku, da u pitanju izborne reforme sa stanovišta židovskog učine svoju dužnost.

Poljak Burdizinski — vlasnik Chicaga. U Americi se sad vodi senzionalna parnica, koju je Poljak iz ruske Poljske, Burdizinski, podigao protiv grada Chicaga. On je pravovaljani nasljednik poljskog generala Pulaša, koji se je uz bok Lafayetta borio za slobodu Sjedinjenih država. Za to je dobio od generala Washingtona na poklon daleke krajeve na jezeru Michigan. Pulaš je umro, prije nego što se je mogao okoristiti ovim darom, a Burdizinski je našao tu ispravu u jednom starinskom naslonjaču. Advokati Amerike rekoše, da će pobijediti i da nimalo ne smeta što su na njegovim zemljama podigli grad Chicago. Po američkom zakonu može on sve te kuće srušiti ako ga je volja. Burdizinski nije tako strašan, pa je odlučio, da se zadovolji odštetom od milijun dolara, no i to ne može bez parnice dobiti.

Svjetski rat u ciframa. „Manchester Guardian“ podaje procijenu gubitaka u svjetskom ratu. Po toj procijeni imade u ratu dosad 9,750.000 mrtvih i pridodaje tome: Ako se pribrojaju umanjenje poroda ratom prouzročeni, može se računati gubitak ljudskih života na 14,250.000 duša. Broj ranjenih je približno dva i pol puta veći, nego broj palih, dakle okruglo 23 i pol milijuna. Svi ovi ljudi prepatili su neizmjerne boli, ne manje od polovice nesposobno je za vojničku službu i mnogo njih za svaki drugi rad, dakle okruglo 12 milijuna invalida. Po veoma rezerviranom računu imade u svim Zemljama 4 milij. ratnih zarobljenika, nu tomu se mora pridodati 250.000 civilnih zarobljenika, to jest 4 i po milijuna ljudi, koji su dulje ili kraće vrijeme stradavali u sužanjstvu. Broj ljudi u vojničku službu pozvanih procijenjuje se na 49,750.000 ljudi a u tom nije ubrojena Rumunjska i Amerika. Pri procijenjivanju broja mrtvih nisu uračunate žrtve epidemija i drugih bolesti, koje rat sa sobom donosi. Direktni ratni troškovi do ožujka 1917. procijenjeni su po „Manchester Guardianu“ ovako: Engleska 5 milijarda i sa troškovima dominija, kolonija i privatnika 5 i po milijarda funti šterlinga. Francuska preko 3 milijarde, Njemačka preko 4 milijarde, Austro-Ugarska 2 i po milijarde, Italija 1 milijardu funti šterlinga. To čini ukupno 21 i po milijarda funti šterlinga ili po tečaju prije rata 516 milijarda kruna. No ovamo treba pribrajati ratne štete, uništavanja itd., koje u Belgiji, Rusiji, Francuskoj i Srbiji iznašaju jednu milijardu funti šterlinga. U ovu procijenu nisu uračunani troškovi Ujedinjenih država, koji su veoma znatni. Ukupni bilans je dakle ovakav. Broj ljudi, koji vrše vojničku službu 49,300.000, mrtvih 9,750.000 sveukupni gubitak ljudskih života 14,250.000, ranjenih (ovdje su nekoji valjda dvaput računani) 23,500.000, trajni invalidi 12,000, zarobljenika 4,250.000, direktni troškovi rata 21,500.000 funti šterlinga, uništene ladje 9 i po milijuna tona, uništeni tovar na ladjama 3 i po milijuna tuna.

Vojničke vijesti.

Osnovna zapovjed lučkog admiralata broj 277

od 4. listopada 1917.

Posadno nadzorstvo: nadporuč. Stenković.

Liječničko nadzorstvo na N. V. b. „Bellona“: linijski liječnik dr. Goldmann.

Liječničko nadzorstvo u mornaričkoj bolnici: štopski liječnik dr. Kremer.

Rodoljubi!

Proširujte „HRVATSKI LIST“.

HENRIK SIENKIEWICZ

Ta treća.

(Nastavak.)

— Za što gospodjica-udovica?

— Jer joj je muž umro za svatbene gostbe. Ako si se oporavio, kazat ću ti cielu pripoviedku. Kavalir Kolčanovski de Kolčanovo, plemić Ukrajinski bio svoj gospodar, veoma bogat i bez djece. Imao je veoma uglednu rodbinu, koja se nadala nasliedit ga — i veoma kratak vrat, koji je tim izvjestniju nadu podavao baštinicima. Baštinike sam poznavao. Bili su doduše sasvim valjani ljudi, ali šta ćemo! najvaljaniji, najnesebičniji izmedju njih nije se mogao tome oteti, a da ne pogleda na vrat Kolčanovskoga. Pa je to starome napokon tako dodijalo, da je u prkos rodbini zaprosio kćer svog susjeda, uglavio ženitbeni ugovor, zapisao joj cieli imetak, vjenčao se, iza vjenčanja bili su svatovi, zatim gostba u svatbenoj ložnici, a pri kraju te gostbe pala mu kap i on bio na mjestu mrtav . . . Tako je gospodja Jelena ostala gospodjica-udovica — razumiješ li?

— Je li tome davno?

— Tri su tome godine. Tad su joj bile dvadeset i dvie . . . Od onda se mogla već dvadeset i dva puta udati, ali ne će . . . Mislilo se, da kneza čeka. Pokazalo se, da i to nije, jer je nedavno i kneza odbila. K tome dobro znam, da je ona bez ikakvih pretenzija, a najbolji je tome dokaz, što gospodja Kolčanovska i sad žive u tiesnom prijateljstvu s našom znanicom, darovitom itd. Evom Adami, kojoj je bila družicom u odgojilištu.

Čuvši to gotovo sam poskočio od radosti. Ako je tome tako, ne marim za Ostržinjskoga. Moja ljubljena, čestita Evica bit će mi na ruku, da se mogu upoznati s gospodjom Jelenom Kolčanovskom.

— Ti me dakle ne ćeš k njoj odvesti? — upitam Ostržinjskoga.

— Konačno, ako se tko u gradu želi s kim upoznati, upoznat će se — odvrati Ostržinjski, — ali budući da si ti mene iztisnuo kod Kazimire, — to ne ću, da bi se u tom slučaju reklo, da sam se ja tu upleo . . . ¡Mogu li napokon znati . . . Zdravo!

XII.

Taj sam dan morao na ručak k Suslovskim, ali im javih, da ne ću doći.

Zubi me doduše nikad u životu niesu boljeli, ali su me za to ipak mogli zaboljeti.

Jela mi je bila cieli dan na pameti, jer zaista kaki bi to slikar bio, koji ne bi o takvom licu razmišljao?

U duši sam već desetak njenih portreta naslikao. Pala mi istodobno na um zamisao za sliku, na kojoj bi lice poput Jeline bilo prekrasno. Tek bi trebalo, da je još nekoliko puta vidim.

Poletim do Eve Adami, ali je ne zatečem kod kuće. U večer primim kartu od Kazimire, u kojoj me moli, da dodjem sutra do točionice u vrt, a za tim na kavu. Gotova muka s tom točionicom i s tom kavom!

Ne mogu ići, jer ako izjutra Eve ne nadjem kod kuće, ne ću je više cieli dan zateći . . .

Eva Adami (to joj je kazalištno ime, zapravo se zove Anka Jedlinska) neobična je djevojka. Odavna sam joj prijatelj i govorimo si „ti“.

Već je tome devet godina, što se posvetila kazalištu, a ostala je čista u podpunom smislu rieči. Bez sumnje ima po kazalištima mnogo fizički nevinih žena ali da steznici njihovi odadu sve žudnje svojih gospodarica, dopuštam, da bi i najbezsramniji pavijan porumenio na svim od dlaka neobraslim mjestima. Kazalište kvari duše, osobito ženske.

Teško je pače zahtievati, da se u žene, koja svaku večer prikazuje ljubav, vjernost, plemenitost itd. ne porodi napokon instinktivni osjećaj, da su sve te krjeposti titrenke, koje samo dramatskom i glumačkom umjeću pripadaju, a sa pravim životom niesu ni u kakoj svezi.

Ogromna razlika izmedju umjetnosti i sbiljskog života utvrdjuje ih u tom osjećanju; utakmica i zavist sbog pljeska truje plemenitije porive srca.

Neprestano obćenje s izkvarenim ljudima, kaki su obično glumci, razbudjuje u njima putenost. Nijedna angorska mačka nije tako biela, a da se ne bi okaljala u sličnim prilikama. Prevladat ih može samo silni talenat, koji se u vatri umjeća očišća, ili narav tako na skroz estetska, kroz koju zlo ne može probiti, kako voda ne probija perje labudovo. Medju ovake impermeable naravi spada Eva Adami.

Često smo noću s drugovima pri čaju i luli razpravljali o ljudima, koji pripadaju umjetničkom svietu, odpočeli bi s najvišom kategorijom, to jest pjesnicima i pošli do najniže, to jest do glumaca.

(Nastavit će se.)

Pojedini broj 12 h.

CIJENA lista: U pretplati za čitavu god. K 36·—, za polugodište K 18·—, tromjesečno K 9·—, mjesečno K 3·60, u maloprodaji 12 f. pojedini broj. OGLASI primaju se u upravi lista trg Custoza 1.

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

„HRVATSKI LIST" izlazi u nakladnoj tiskari JOS. KRMPOTIĆ u Puli, trg Custoza 1. Uredništvo: Sišanska ulica br. 24. — Odgovorni urednik JOSIP HAIN u Puli. — Rukopisi se ne vraćaju.

Godina III. U Puli, subota 6. listopada 1917. Broj 806.

Zimmerwald i Kiental.

Pošto je velikom dijelu naših čitatelja nepoznato, što zapravo znače za socijalnu-demokraciju riječi Zimmerwald i Kiental prenosimo iz sarajevskog „Glasa Slobode" slijedeće izvode:

Početkom septembra 1915. i koncem aprila 1916. održane su dvije medjunarodne socijalističke konferencije u Švicarskoj, prva u Zimmerwaldu, druga u Kientalu. Zastupnici pravca, koji su učestvovali na ovim konferencijama, poznati su pod imenom „cimervaldovci".

Medju učesnicima konferencija u Zimmerwaldu i Kientalu prevladavali su elementi iz socijalističkih manjina i emigranti. Bile su zastupane i neke cijele stranke, kao n. pr. socijaldemokratske stranke Italije, dočim su se neke druge stranke kao n. pr. engleska „Nezavisna radnička stranka" (Independent Labour Party) i Britanska socijalistička stranka (Britich Socialist Party) priključile tome pokretu. Medju emigrantima su bili zastupani najviše Rusi, i to boljševiki, radikalni menjševiki, socijalni revolucionari i umjereni menjševiki. Bile su zastupane i socijalističke manjine, opozicije, iz Njemačke i Francuske.

Na konferenciji u Zimmerwaldu se sastavila posebna komisija sa imenom „Internacijonalna socijalistička komisija", koja ima svoje sjedište u Bernu, u Švicarskoj, pa se zbog toga često zove „Bernska internacijonalna socijalistička komisija". U posljednje vrijeme imao na svoj biro u Stockholmu, gdje je prije nekoliko dana održavano vijeće Zimmerwaldskih stranaka.

Cilj ove komisije, kako je zamišljen u Zimmerwaldu, bio je da ona djeluje za dovršenje rata i da pripravlja socijalističku akciju za mir dotle dok tu ulogu ne preuzme internacijonalno socijalističko tajništvo ili mjesto njega stalni poslovni odbor Internacijonale. Komisija je bila zamišljena samo kao privremena institucija, koja je nastala uslijed prestanka djelovanja internacijonalnoga socijalističkog tajništva. U Kientalu je nastala jasna težnja, da bernska komisija postana institucija i da bude protivna instancija int. socijalističkom tajništvu, koje je onda početno bilo povjereno holandskoj stranci i koje je imalo sjedište u Haagu.

Premda su na konferenciji u Zimmerwaldu učestvovali oni socijalisti, koji stoje u opoziciji svodsivima socijalističkih stranaka u Belgiji, Njemačkoj, u Francuskoj, ipak su se oni na ovoj konferenciji uzdržali od neposredne kritike i polemike protiv rada onih, koji te stranke vode. Kritika su bile one socijalističke misli koje su izgovarane na konferenciji. Drukčije je bilo na konferenciji u Kientalu. Tu su socijalisti, koji su se okupili oko bernske komisije, nastupili odlučno proti onim vodstvima stranaka, koja nisu bila u strogoj opoziciji protiv vlada svojih država. Vijećanja su kientalske konferencije programatičnoga značenja, koja daju cimerwaldskom pokretu odredjen smjer.

Treba istaći da su se i u Zimmerwaldu, kao i u Kientalu pokazivali razni nazori, pa je bilo i suprotnosti. To je sasvim razumljivo kad se uvaži s jedne strane, da su bili na jednoj strani najradikalniji elementi, a na drugoj strani ako se pomenu samo Rusi, medju kojima su bile zastupane četiri socijalističke struje. Posljedica toga je bila da se moglo postići potpuno sporazumljenje samo u toliko u koliko se izjavilo protiv napuštanja socijalističke klasne politike u interesu državne obrane, ili jasnije rečeno: radnička je klasna borba protiv svakoga sudjelovanja u buržoaskim vladama i sporazumljevanja sa gradjanskim strankama u svrhu „jedinstva naroda" i „gradjanskog mira".

Ovdje ćemo još izložiti glavne misli cimervaldskih teoretičara.

Odgovornost za svjetski rat nosi kapitalizam, koji danas ima imperijalistički karakter i koga zastupaju sve buržoaske vlade i stranke bez razlike. Ne obazirajući se na izjave vlade, ne obazirajući se na trenutni ratni položaj, imaju socijalističke stranke voditi revolucijonarnu borbu protiv vlade svoje države, svuda glasovati protiv vojnih kredita i vojnih sredstava i sa bojnim poklikom: „Dolje s ratom" tražiti takodjer mir bez aneksija. Proletarijat se klasnom borbom energično brani protiv narodnoga zatiranja, protiv svakom potlačivanju malih naroda i zahtjeva pravo malih naroda i narodnih manjina na osnovu njihove samouprave i potpune demokracije. Taj se rad najbolje vrši klasnom borbom, koja je uperena protiv svih vlada i stranaka koje su sa vladama. To isključuje svako uplitanje u borbu medju pojedinim vladama i koalicijama vlada, kao i svako stajanje na strani ove ili one vlade, ove ili one koalicije u njihovom medjusobnom boju. Za održanje mira ne mogu se naći sigurna sredstva dok se ne odstrani kapitalizam. Utopija je nada, da se mir može održati samim ograničenjem oružanja i sa obligatnim internacijonalnim sudovima. Za takve ustanove se pretpostavlja priznanje prava, koje stoje nad interesima država. Takvoga prava nema, jer kapitalizam, koji ima težnju da zaoštrava suprotnosti medju buržoazijama raznih država, ne dopušta da nastane takvo pravo. Demokratska kontrola spoljne politike treba kao preduslov potpunu demokratizaciju države. Ta kontrola može samo biti oružje proletarijata u borbi protiv imperijalizma, a nikako za to da se diplomacija pretvori u sredstvo mira. Zbog toga mora radnička klasa otkanjati utopijske zahtjeve buržoaskoga i socijalističkog pacifizma. Pacifisti donose mjesto starih nove iluzije, koje samo postavljaju proletarijat u službu tih iluzija, a koje zasljepljuju masu, odvraćaju je od revolucijonarne klasne borbe i pomažu politiku istrajanja u ratu".

Austrijska zastupnička kuća.

: Beč, 4. Ustavni je odbor obdržavao danas sjednicu i prihvatio predlog zastupnika Pittonija, Redlicha, Hummera, Neuenteufela i Daszynskog, u kojem se izjavlja, da uklnuće ratnog nadzornog ureda ne može sprječavati kuće, a da ne bi osudila protuustavnu strukturu i nemilu djelatnost, koja iz toga proizlazi. Umjesto ministerijalnog povjerenstva, koje je stupilo na mjesto ratnog nadzornog ureda i koje se takodjer imade smatrati protuustavnim, traži kuća, da se njezina djelatnost ograniči na to, kako bi omogućila potrebiti sporazumak izmedju centralnih mjesta, dok bi prema izvana imale uredovati samo oblasti. — Odbor je nadalje prihvatio predlog glede uklonjenja oznake „politički sumnjiv" i „politički nesumnjiv". — Zastupnik je Onciul tražio nastavak rasprave o ustavnoj reformi. Pročelnik je odgovorio, da to poglavito ovisi o političkom položaju.

Konferencija radničkih zadruga u Bernu.

Bern, 3. (D. u.) Pariški listovi objavljuju poluslužbenu vijest, prema kojoj je francuska vlada uskratila odaslanicima za konferenciju radničkih zadruga u Bernu, čije je obdržavanje, kako je poznato, zaključeno na konferenciji radničkih zadruga u Londonu, putnice u Bern radi tuga, jer bi konferencija značila dodir sa izaslanicima neprijateljskih država.

Bern, 3. (D. u.) (Konferencija radničkih zadruga.) Pogledom na riješenje druge točke dnevnog reda, naime pitanja premještenja sjedišta saveza radničkih zadruga u neutralnu državu, podastrla je komisija slijedeći predlog: Konferencija načelno ne odbija pitanje premještenja sjedišta. No okolnosti, pod kojima se zahtjeva premještenje sjedišta, kaošto i odsutnost prvotnih predlagatelja, daje konferenciji povod, da odgodi zaključivanje o tako važnom pitanju organizacije i da ga predloži narednoj konferenciji. Iza duže sjednice bio je i ovaj prijedlog sa svim glasovima, osim onih švicarskih radničkih zadruga, pretvoren u zaključak.

Papina mirovna nota.

: Lugano, 4. „Tribuna" veli obzirom na vijest o papinim mirovnim koracima, da je vatikan onomadne predao engleskom poslaniku grofu Salisu službeni tekst obiju nota središnjih vlasti, da ih uruči vladama četvornog sporazuma. O drugim, dapače i samim usmenim priopćenjima, nije ništa poznato. Talijanska vlada nije dapače primila dosad ni teksta onih obiju nota od Engleske, bez sumnje za to, što je vrijeme za to prekratko. — „Corriere d' Italia" potvrdjuje, da je sveta stolica priopćila note središnjih vlasti četvornom sporazumu, i izjavlja izmišljenom vijest, da papa u novoj noti naviješta antanti, e Njemačka zasigurava svoju sklonost da isprazni Belgiju i zaposjednuta francuska područja.

Amsterdam, 5. (D. u.) „News van den Dag" javlja iz Rima, da je kod razgovara, koji su se posljednje sedmice vršiti u Vatikanu pod predsjedništvom pape o položaju, koji je nastao usljed mirovne note središnjih vlasti, prisustvovao kardinal i drž. tajnik Gaspari, monakovski nuncij Frühwirt, kardinali Scarpinell i Mery del Val, te tajnici Gaspari i Tedeschi. Može se držati sigurnim, da će sv. Stolica nastaviti svoj mirovni rad.

IZ RUSIJE.

Zaključci demokratske konferencije: Predparlamenat. — Odgovornost vlade predparlamentu.

Petrograd, 4. (D. u.) Petrogradska brzojavna agentura javlja: U jučerašnjoj sjednici demokratske je konferencije saopćio predsjednik, da je predsjedništvo, popunjeno zastupnicima različitih frakcija, izvršilo svoju zadaću, da ujedini najveći broj glasova na cilj, da dodje do izražaja jedinstvo demokratske volje. Prihvaćena je slijedeća odluka: Neophodno je potrebito, da se utemelji jaku revolucijonarnu silu, koja će se držati programa moskovske konferencije od 27. kolovoza 1917., naime da vodi aktivnu politiku, koja je upravljena na postignuće općeg mira; da se ima dalje odrediti odgovornost vlade napram zastupničkom tijelu, koje će biti odraz narodne volje do sastanka konstituante i da se iz sredine demokratske konferencije stvori stalan organ sa zadaćom, da omogući ostvarenje državne moći na gore naznačenim osnovama. Ako će gradjanski elementi stupiti opet u vladu, bit će neophodno potrebno, da se reprezentativno tijelo nadopuni gradjanskim odaslanicima, koji će morat da budu u manjini. Vlada će biti odgovorna imenovanom organu. Jednodušno se je zaključilo, da se ne priopćuje ništa o potijeku rasprave ove odluke. Odluka je bila za tim prihvaćena sa 829 proti 106 glasova.

Petrograd, 4. (D. u.) Petrogradska brzojavna agentura javlja: Jučerašnje večernje novine tvrde, da će predparlamenat, čiji je sastav bio zaključen u zadnjoj sjednici demokratske konferencije, biti samo vijećajuće ali nipošto zakonodavno tijelo. U slučaju potrebe moći će ispitivati takodjer pitanja vanjske politike. Predparlamenat će biti sastavljen od 231 člana, medju ovima od 40 zastupnika gradjanskih zemstava. Vlada će morat dati predparlamentu u odredjenim razmacima vremena sva objašnjenja u pogledu položaja u zemlji.

SA RATIŠTA.

S obje strane doline Ečave žestoki topnički bojevi. — Zračni bojevi na talijanskoj i na ruskoj fronti. — Talijanska zračna navala na Pulu i na Poreč. — Francuski ljetači nad Stuttgartom. — „Temps" o mogućnosti ofenzive na jugozapadnoj fronti. — Amerikanske čete u boju.

: Beč, Iz ratnog izvjestiteljskog stana javljaju: Talijansko bojište. Jučerašnjeg dana nije na soškoj fronti došlo ni do kakovih velikih bojeva. U odsječku su brda Sv. Gabrijela opetovane topničke navale kao i manje navale sa ručnim granatama, koje su bila odbijene. Tri su neprijateljska ljetača bila tečajem dana u zračnoj borbi oborena, medju njima jedan Francuz. Sva su se lijetala povratila iza bojeva u potpunom broju. S obje strane doline Ečave žestoki topovski bojevi.

Istočno bojište. Općenito je bila topnička djelatnost jučer manja. Jedno je c. i kr. lijetalo oborio ruski Nieuport, ljetač, ruski kapetan, jest mrtav.

Na fronti g. o. nadvojvode je Josipa došlo samo do bojeva sa patruljama.

Kod fronte g. o. pl. Böhm-Ermolija bila je topovska djelatnost življa negoli prošlog dana. Na odmazdu neprijateljsko bacanje bomba navalila je na stan ruskog stožera jugoistočno od Gremalova skupina lijetala. Opaženo bje mnogo uspjelih hitaca i požara. Sva su se naša lijetala povratila neoštećena.

Jugoistočno bojište. Nikakove važnije bojne djelatnosti.

B e č, 4. (D. u.) Iz ratnog se izvjestiteljskog stana javlja: Ponovna zračna navala na Pulu i okolicu, izvršena od 2. na 3. t. mj. nije prouzročila niti štete niti gubitaka. U Poreču je lijetalačka bomba oštetila neku privatnu kuću te je ranila jednu ženu i jedno dijete.

: S t u t t g a r t, 1. Prošle su noći izmedju 11 sati 35 minuta i 12 sati 45 minuta dva puta navalila neprijateljska lijetala na Stuttgart. Izbačene su bombe većim dijelom popadale na ceste i slobodne trgove, te osim porazbijanih stakala, opeka itd. nijesu prouzrokovale nikakove znatne štete. Osim nekoliko lako ranjenih, medju njima četiri žene i jedan dječak, bila su ubijena tri muža, od kojih dvojica nijesu potraživala bila skloništa. Oba su puta bila neprijateljska lijetala protjerana obrambenom vatrom.

: Ž e n e v a, 2. Za vrijeme se je boravka talijanskog kralja u Francuskoj opet govorilo o željama Cadorne, kako bi on rado vidio, da bude njegova fronta pojačanjima sa strane antante još više osigurana. Na ovo primjećuje „Temps“, e je slabo vjerojatno, da bi austrijska vojna uprava sa 300 bataljuna i 4000 topova, kojima raspolaže na sočkoj fronti, mogla provesti veću ofenzivnu akciju. Uostalom da ovisi veoma o razvoju stvari na ruskoj fronti, sa koje bi u danom slučaju Austrijanci mogli biti poslani na južnu frontu.

: L u g a n o, 2. Kako pariški listovi javljaju, zauzele su prve amerikanske čete neke ženjske pukovnije svoje mjesto na fronti. Pukovnija vrši službu na nekoj francuskoj željezničkoj pruzi u francuskom odsječku fronte. Onomadne je bila napadnuta po njemačkim lijetačima sa bombama i strojnim puškama. Amerikanski je jedan vojnik, koji je pograbio bombu neposredno prije negoli što je eksplodirala i bacio ju u vodu, primio kao prvi Amerikanac francuski krst za zasluge.

IZ ITALIJE.

Još o nemirima u Italiji. — Zasjedanje talijanske zastupničke kuće. — Mjere proti socijalistima.

: L u g a n o, 4. U izvještaju o nemirima u Turinu veli list „Gazetta Ticinese“, da su buntovnici pucali iz strojevnih pušaka, te da su vojnici tek nakon oklijevanja i pod pritiskom naknadno pridošlih kontingenata rabili oružje. Skupine su se ustaša buntovnika zabarikadirale po kućama. Navadja se broj mrtvih sa 60, a ranjenih sa 120.

: L u g a n o, 4. (D. u.) Rimska je komora sazvana za 16. listopada.

: L u g a n o, 2. Obzirom na skorašnje otvorenje talijanske komore piše „Stampa“, da su socijaliste namjeravali silnu opstrukciju, no da misli gradjansko novinstvo prešutjeti sve upadice, izazvane po socijalistima. Osim toga da će se stati na put socijalističkim nakanama raspravljanjima o svim ma i u neku ruku škakljivim pitanjima u tajnim sjednicama.

RAT NA MORU.

A m s t e r d a m, 5. (D. u.) Englesko admiralstvo saopćuje, da je oklopna krstarica „Drake“ (14.000 tona) bila torpedovana u utorak u jutro na sjevernoj obali Irlandije. Dostigla je luku i tamo potonula u plitkoj vodi. Uslijed eksplozije bili su usmrćeni 1 časnik i 18 momaka. Ostala je momčad spašena.

RAZNI BRZOJAVI.

Bugarsko sobranje. — Bavarski ministar predsjednik u Berlinu. — Bolest nadvojvode Maksa.

: S o f i j a, 3. (Agence Tel. Bulg.) Na temelju odluke vlade bit će sazvano sobranje za 15. listopada, t. j. 13 dana prije ustanovljenoga roka za redovito zasjedanje.

: B e r l i n, 2. Skorašnji dolazak bavarskog ministra predsjednika grofa Hertlinga, u Berlin, koji se je uslijed znatnog zakašnjenja vlaka osporio, u savezu je, kako to shvaćaju politički krugovi, sa narednim raspravama glede Alzacije-Lorene.

B e č, 5. (D. u.) Stanje je nadvojvode Maksa subjektivno i objektivno tako povoljno, da je obustavljeno izdavanje buletina.

B e r l i n, 4. (D. u.) Državni je sabor prihvatio u drugom čitanju zakonsku osnovu, koja se tiče nove izgradnje njemačkog trgovačkog brodovlja. Zakonska osnova predvidja drž. pripomoć brodograditeljima u svrhu oživljenja trgovačke plovidbe.

Podupirajte Družbu!

Govor zastupnika dra Laginje

na sjednici od 27. rujna o. g.

Visoka kućo! Nalazimo se u prvom čitanju proračuna i to redovitog proračuna za perijodu 1917./18. indemnitetne zakonske osnove za daljnjih šest mjeseci od 1. studenoga 1917. dalje, i u raspravi glede veoma opsežnog programnog govora nove vlade, odnosno gospodina ministra-predsjednika.

Već ovako opsežna gradja, kaošto je evo ova, o kojoj imademo da raspravljamo — premda samo u prvom čitanju — iziskivala bi za svakog govornika, koji dolazi na red, bez sumnje kud i kamo dulje vrijeme. Ne ću izdati tajne, ako ustanovim, da svakom od nas na žalost stoji na raspolaganje samo pola sata za ispitivanje ovih silno važnih predmeta. Radi toga sam se, ako i ne prisiljen, odrekao makar i kratkoga uvoda u svom hrvatskom materinskom jeziku, jer polažem vrijednost na to, da visoka vlada, koja nije, kako je poznato, vješta hrvatskom jeziku, barem u glavnim riječima uzme do znanja naše stanovište prema tim velikim pitanjima, i da se ne bi dogodilo, kaošto već jednom, gdje je početak mog govora, koji sam držao ovdje u mjesecu lipnju, prema stenografskom zapisku hrvatskog dijela bio nešto drukčije objavljen, negoli što sam u istinu govorio.

Gospodo! Naš p r o r a č u n obuhvaća m i l i j a r d e, — to je već poznata činjenica. Sami kamati postojećih već ratnih dugova iznose, kako je poznato, 1702 milijuna kruna, to jest, jednu milijardu, sedam desetina i nešto preko toga. Vrijedno je, da se pučanstvu prema mogućnosti što više zorno predoči, što to znači. Ja sam učinio kratak račun i dolazim do ovog rezultata. Kad se 100 krunske banknote po širini sastave, dobiva se od svakih šest komada po prilici jedan metar dužine. Kad bi se dakle krune od 1702 milijuna htjele na ovaj način predočiti, dobili bismo udaljenost od okruglih 2800 kilometara, a to je po prilici nekako peterostruka duljina željezničke pruge Trst-Beč. Ja mislim, da si približno mogu predočiti veličinu ovih naših dugova, odnosno kamata, koji se imadu svake godine otplaćivati na dosadašnje dugove, samo oni — a to je većina austrijskih državljana — koji moraju da živu od dohotka od samo nekolikih komada po 100 kruna; ako ovi na željezničkoj pruzi Trst-Beč tri, četiri metra zajedno iznašaju, to je ovo već veoma mnogo. Ali oni moraju s drugim državljanima nasuti zajedno okruglo 2770 kilometara, kako bi namaknuli potrebite komade po 100 kruna za platež kamata ratnih dugova.

Prvo, o čemu se mora govoriti, jest

p i t a n j e o m i r u i p i t a n j e o p r e h r a n i u n a š o j d r ž a v i.

Da svi želimo mir, o tom nema sumnje. Ponajpače moramo mi zastupnici južnih zemalja i zastupnici triju južnih slavenskih plemena, Hrvata, Slovenaca i Srba ove monarkije, što srdačnije željeti mir, jer smo ratom najviše ponastradali. Mi smo Njegovu Veličanstvu i Njegovoj Svetosti papi neizrečeno zahvalni za njihove izjave i želje. Mi bismo samo s ovog mjesta htjeli upraviti na Njegovu Svetost daljnji priziv, neka se on tom zgodom sjeti historijskog dogadjaja, da su naime pred po prilici g. 1200 narodi, koje mi danas zastupamo, stupili u red civiliziranih naroda prihvatom kršćanske vjere. Tad je bila rimska kurija čuvaricom, reprezentanticom onoga, što mi danas moderno nazivljemo europskom diplomacijom, i da se je onom zgodom stvorio mirovni savez, prema kojemu su se naši predje sa prihvatom kršćanske religije obvezali, da ne će poduzimati osvajalačkih vojna, čemu im je nasuprot diplomacija zajamčila pobjedu nad onima, koji bi htjeli provaliti u njihovu domovinu. Bude li tko htio provaliti u njihovu zemlju — naime u zemlju Hrvata; tad smo bili sa Slovencima sve do koruških lugova, do u granice Tirola jedno i isto — to će se bog osvetiti, davši pobjedu učeniku Kristovu, Petru. Si quis eorum (Croatorum) terram invaderit, vindex eorum Deus esset, concilians victoriam Petro Chistri discipulo.

Prizivljemo na sve one, koji zaista žele mir, neka se sjete toga i pomognu nam, kako bi iz naše zemlje uklonili svako tudje gospodstvo (Bravo!), ma zvalo se to gospodstvo kakogod mu drago (veoma dobro!), ma bilo to gospodstvo jednoga i dvijuh s nama u istoj monarkiji živućih plemena ili dviju nad nama u raznim područjima monarkije zapovijedajućih vlada, ma bili to tudjinci izvan naše monarkije.

Visoka kućo! Gospodin je ministar-predsjednik držao silno opširan programni govor u

g o s p o d a r s k o m p o g l e d u

i ispripovijedio toliko dobra, e moramo uz najbolju volju samo da pomislimo, kako on sam može veoma teško vjerovati, da može vlada, pa bila to i definitivna vlada, kako ju je nazvao, provesti sve ono, što se ovdje navodi.

Radi kratkoće vremena ne mogu da se upuštim u potankosti. Ja mogu samo, kako je rečeno, u glavnim riječima istaknuti nešto, kako bih dokazao nemogućnost izvedenja toga programa. Nije to od danas i nije od jučer, što se nesamo mi Jugoslaveni, nego čitavo narodno zastupstvo tuži na zanemarivanje na svim područjima javne uprave i navadja predloge i naputke, kako bi se morala stvoriti na svim područjima javnoga života promjena. Mi smo kroz čitavo vrijeme takozvanog ustavnog života proživjeli žalosnih iskustava, da su se, ako se je u jednom smjeru učinio po jedan korak unaprijed sigurno u drugom smjeru učinila dva koraka unatrag, tako da uopće i ne možemo da govorimo o napretku kod nas. Stanovitim se napretkom mogu možda podičiti dva plemena, koja vladaju u našoj monarkiji, Nijemci i Madžari. No meni se čini, — ta ja nijesam tako upućen u unutrašnje prilike ovih dviju plemena, — e su napredovali samo ondje, gdje se je radilo o tom, da nas druge državljane potisnu i potlače. (Odobravanje.) Jer inače ne bismo danomice slušali, ako ne jače, ali barem isto tako jake objede sa njemačke strane obzirom na javnu upravu. One pritužbe, koje oni ondje podnašaju, pogadjaju možda u srcu njihove zemlje, ali na periferijama, gdje se veli potlačivati nas i nešto nam oduzeti, sigurno nijesu nikad bili oštećeni. Mi nemamo prema iskustvu više nikakova pouzdanja u tako dugačke i tako na široko raspredene programatičke govore. Mi smo dapače uvjereni, da se uz najbolju volju niti stoti dio onoga tečajem vremena, koje je jednoj vladi u Austriji uopće priušteno, ne može provesti, što bje ovdje sve navedeno, i to na svim područjima javnoga života. Kažu nam primjerice, — dozvolite, gospodo, da navedem samo nekoliko primjera, — mi ćemo provesti melioracije, koje su s time u savezu, mi ćemo pospješivati iskorištenje vodene snage za proizvodnju motorne sile itd. Obećaju nam dapače suvislu mrežu za električni vod kroz čitavu državu. A sad, dozvolite mi, gospodo, da dadem primjer za to. Neposredno prije okupacije, to jest nekoliko godina prije, bavila se je naša vlada regulacijom Neretve. Izdan je zakon, Neretva je bila regulirana, u toliko, da su brodovi mogli voziti tik do hercegovačke granice, sve do Metkovića. Ujedno bi se bila imala meliorirati čitava dolina Neretve. A sad eto popitajte stare ljude ondje, kako je stvar ispala, i Vi ćete jednoglasno čuti samo pritužbe o tom, koje dokazuju, da obzirom na tlo i zemljište, koje se je imalo meliorirati, izgleda stvar gore negoli tad, kad Neretva još nije bila regulirana.

(Konac slijedi.)

AUSTRO-UGARSKI RATNI IZVJEŠTAJ.

B e č, 5. (D. u.) Službeno se javlja:

Nema nikakovih većih bojnih djela.

Poglavica generalnog stožera.

Velika bitka u Flandriji

B e r l i n, 5. listopada. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana javlja:

Z a p a d n o b o j i š t e.

Bojna skupina bavarskog prijestolonasljednika: Dan bitke vanredne ljutosti prošao je za vodje i za čete 4. armije. Izdržali smo. Od rana jutra do kasne noći trajalo je rvanje, koje se je razbuktilo sveudilj obnovljenim navalama Engleza iz područja sjeverozapadno od Langemarcka do južno ceste Menin-Ypern (15 kilometara). Neprekidno djelovalo je nagomilano topništvo sa skrajnim naponom ljudi i topova proti području, u kojem su se odigravali ljuti, amo tamo izmjenjujući bojevi pješadije. Žarišta su bitke bila: Poelkapelle, nekoji dvorci 3 kilometara zapadno od Paschendaele, raskršća puteva istočno i jugoistočno od Zonnebekea, komadi šume zapadno od Bezalere i selo Gheluveld. Preko ove je linije mogao doduše neprijatelj privremeno da prodre,

ali se nije mogao uzdržati uslijed sile naših protusunaka, ma da je on do kasne večeri vodio u boj sveudilj svježe sile. Dobitak se Engleza prema tome ograničuje na komad ozemlja, širok 1 do 1·5 kilometra od Poelkapelle preko ogranaka od Zonnebekea te uzduž cesta, koje vode od tamo u Bezelaere. Ovo je selo kaošto i Gheluveld, za koje se je vodio ljuti boj, potpunoma u našem posjedu. Krvavi su gubici engleskih divizija — bilo ih je najmanje 11 upotrebljeno kod navale na bojištu u jutro — prama suglasnim izvještajima veoma visoki. Dobro je suradjivanje sviju naših četa skršilo i ovaj golemi udarac Engleza pred ciljem, za koji se ovaj put neće moći kazati, da je bio uzak, već koji je daleko sezao. Ništa ne može da nadkrili junaštva njemačkih četa u Flandriji.

Bojna skupina njemačkog prijestolonasljednika: Na istočnom briegu Moze vodili su Francuzi na večer ponovnu jaku navalu, 12. tijekom tri dana, na sjevernom obronku uzvisine 344 istočno od Samognieuxa. Preko dana pripravila je jaka paljba, ojačana prije provale do bubanjske vatre, juriš francuskih četa, koje su bile gotovo svuda suzbijene od prokušanih Württemberžana. Na nekojim su mjestima bili potrebiti protusunci. Njima smo dopremili mnogo zarobljenika.

Istočno bojište.

Nema većih bojnih djela.

Macedonsko bojište.

U kotlini Bitolja i u luku Černe bila je bojna djelatnost jača negoli zadnjih dana.

Prvi majstor glavnog sijela Ludendorff.

*

Engleski izvještaj od 4. t. mj. u jutro javlja o bici u Flandriji: Jutros rano u 6 sati navalili smo opet u širokoj fronti istočno Yperna. Javljaju se povoljni uspjesi. Neki je broj zarobljenika već dopremljen.

Večernji engleski izvještaj od istoga dana dodaje: Naša navala, poduzeta na fronti od osam milja, bila je potpuno uspješna. Sve smo ciljeve postigli te osvojili položaje od velike važnosti. Preko 3000 zarobljenika nalazi se u našim sabiralištima. Sada smo u posjedu glavne kose brežuljaka do točke, 1000 yarda od Broodseynde. Osvojili smo malo selo Polderhoeck te istjerali neprijatelja iz mnogobrojnih dvoraca južno i istočno od Polygonske šume. Osvojili smo Molenaaselsthoeck i Gradinstafel te doprli do ruba Poelkapelle. Naš marš proti konačnom je cilju bio takodjer uspješan. Osvojili smo tamo selo Rütel (?) i Nordendehoeck te imademo sada dobre položaje na kosi lanca brežuljaka 5 milja istočno od Yperna. Osvojili smo veći dio Poelkapelle. Selo kaošto i svi ostali ciljevi bijahu o podne u našem sigurnom posjedu.

NEPRIJATELJSKI IZVJEŠTAJI.

Engleski:

: 3. listopada na večer: Danas je ujutro opstrjeljao neprijatelj neposredno prije osvitka zore žestoko naše položaje izmedju Tower-Hamleta i Poligonske šume. Doskora izatoga je pokušala njegova pješadija da uznapreduje. Naše je topništvo otvorilo snažnu vatru i shrvalo na većem dijelu navalne fronte navalu neprijatelja, prije negoli je stigao do naših crta. U području je neposredno sjeverno od ceste u Menin pošlo nekojim četama neprijatelja za rukom, da prodru kroz našu topničku vatru, no bile su po našoj pješadiji potpuno suzbijene. Naši su položaji čitavi. Istočno od Yperna tečajem dana s obje strane velika djelatnost topništva.

Ruski:

: 3. listopada. Sjeverna, jugozapadna i rumunjska fronta. Puščana paljba.

Kaukaska fronta. Ništa važna.

Istočno more. Dne 1. listopada proizveo je neprijatelj niz zračnih navala na Zerel, izbacivši više bomba, koje su izazvale požar, koji je doveo do eksplozije jednog od naših skladišta municije. Kod eksplozije je našlo više časnika i vojnika, koji su samozatajom radili kod ugušenja vatre, junačku smrt. Na odmazdu za ovu navalu bacali su naši ljetači na protivničke tabore na kurlandskoj obali bombe. Oko podneva dne 1. listopada osvanuli su u užini Irbena neprijateljski ribarski čamci sa mrežama, koje su naše dalekometne baterije odmah protjerale. Po danu su pokušala neprijateljska lijetala još jednom, da se približe Zerelu. No naši ljetači, koji su im poletjeli bili ususret, prisilili su ih da se uklone i pobacaju bombe u more. Dne 1. listopada došlo je na jugozapadnoj fronti do triju zračnih borba sa neprijateljskim lijetalima. Na selo su Horostkov, jugozapadno od Husiatina izbacala naša lijetala tipa Muromec više tuceta bomba.

Francuski:

: 3. listopada, na večer. Dan razmjerno miran, samo označen topničkim pothvatima sjeverno od Aisne na obje strane Moze.

Belgijski izvještaj. Tečajem posljednjih je 48 sati opstrjeljavalo naše topništvo neprijateljske tabore i sveze na odmazdu za opstrjeljavanje sličnih naredjaja na našoj fronti. Danas sjeverno od Dixmuidena žestoka borba sa bombama, podupirana jakim opstrjeljavanjem, koja se svršila u našu korist. Naši su ljetači poduzeli u oba posljednja dana 47 lijetova, medju njima više njih sa bombama u noći kao odmazdu za bacanje bomba na naše stražnje crte.

Istočno bojište. 2. listopada. Prilično živahna topovska djelatnost. Patrulje su sjeverno od Monastira bile odbijene po grčkim četama.

: 4. listopada, 3 sata popodne. Prilično mirna noć, osim na desnoj obali Moze, gdje je obostrano topništvo bilo veoma djelatno. Za odmazdu na bacanje bomba na Bar-le-Duc bacali su naši ljetači bombe na Frankfurt-Rawsstatt.

: 4. listopada, na večer. Bojevi sa zračnim granatama i topnička djelatnost na visoravni i južno od Aillesa. Neprijateljski je pothvat zapadno od La Pompelle bio odbijen. Topnička je borba bila veoma živahna kroz čitav dan na desnoj obali Moze. Ujutro smo odbili neprijateljsku navalu na jedan od naših jaraka sjeverno od uzvisine?? Naše je topništvo uzelo neprijateljska sakupljanja u tom okolišu pod vatru.

Istočno bojište. 3. listopad prošao je na čitavoj fronti mirno.

Talijanski:

: 4. rujna. Od večer. 2. listopada do jučerašnjeg popodneva traje bojna djelatnost na zapadnim odsječcima brda sv. Gabrijela nadalje. Opetovane su se navale, koje je neprijatelj pokušao uz pripomoć mnogobrojnih nasrtajnih patrulja, skršile u našoj vatri. Srećna nam je provala donijela 4 neprijateljska časnika i 22 vojnika, koji su bili smješteni u nekoj pećini. U odsječku smo Raccogliano dopremili s uspješnog pothvata 27 zarobljenika. Na ostaloj fronti obična djelatnost obiju topništva. — Jedno je neprijateljsko lijetalo, na koje je navalilo bilo jedno od naših lijetala iznad Avča, bilo prisiljeno, da se spusti u naše crte; ljetači su zarobljeni.

Političke vijesti.

Govor češkog zastupnika Kaline.

Donosimo iz „Venkova“: Zastupnik je Kalina počeo svoj govor češki, a onda nastavio njemački te je istaknuo, da su riječi govornika Hartla i nekoliko njemačkih zastupnika pred njim bile opet tako pune srdžbe proti češkom narodu i češkim zastupnicima, da smatra svojom dužnosti, da bi im odgovorio. Kao radikalac i kao član novo ustanovljenog češkog državopravnog kluba proglašuje otvoreno i iskreno: Mi nijesmo nikakvi neprijatelji njemačkog naroda kao takovoga. Mi smo samo osvjedočeni demokrati, kaošto su bili naši predji. Mi nećemo nikoga da podjarmimo, nikoga baciti u bespravnost, ali mi hoćemo takodjer da živimo. Na sveučilištu, koje je bilo opet denuncijantski napadnuto, usisali smo kao mladi ljudi veliku nauku o socijalizaciji države i ljudstva. Priznavamo velike ljude njemačkog naroda, njihove velike filozofe, njihovog velikog Herdera. Ali kako daleko su ljudi kao zastupnik Hartl od ideala Schillerovih, Goetheovih, Herderovih, od glasa bratstva i samoodredjenja naroda. Nitko ne govori toliko o četvornom sporazumu, a nitko ne informira antantu tako dobro o prilikama u Austriji kao baš Nijemci. Česima ne treba govoriti o tome. Za to se brinu već gospoda na drugoj strani. Gospodin Hartl i gospodin Wolf propovjedaju austrijsko rodoljublje, a zastupnik se je Wolf uzrujavao, kad je ministar-predsjednik govorio o državnoj misli, te ga je neki zastupnik prekinuo medjupovikom „o kakovoj državnoj misli?“ Od prosinačkog ustava nije bilo nikakovog austrijskog ministra, koji bi bio zastupao veliku državnu misao. Svi su ministri imali u glavi samo pojedine sustave centralizma, apsolutizma, germanizacije i birokratizma. Ustavopravno i državopravno ne poznajemo nikakove Austrije, već samo kraljestva i zemlje zastupane u carevinskom vijeću, i ako se govori o Austriji, vrijedja se ustavopravni osjećaj ljudi, koji drže nešto do ustava. Sjeća li se na to gospodin Wolf, austrijski patriot Wolf, koji je ovdje u zastupničkoj kući i u češkom saboru vikao: Hoch Hohenzollern“ i pjevao „Die Wacht am Rhein?“ Neka se navede samo jedan slučaj, da bi se Česi bili vladali na taj način. Ali sa policijskim odredbama nije moguće, da se danas Čehe odvraća od onog, što danas želi sav svijet: Slobodu, samostalnost i bratstvo sviju naroda i pojedinih ljudi unutar naroda. To jest velika misao, za koju su se naši očevi borili i morali trpjeti. Da li su Česi htjeli sadašnji rat, ratne grozote, koje danas tlače sve? Opominjali smo pred ratom sa Srbijom, a u svoje smo doba molili predsjednika Pataja, da bi saopćio na najvišem mjestu, da je čitava zastupnička kuća proti ratu. Rat su htjeli njemački nacijonalci, vodjeni od zastupnika Pollaufa. Dok je bilo još vremena, demonstrirali smo mi proti vojni, dok ste vi (proti Nijemcima) demonstrirali za rat, kad je opasnost bila najveća, da bukne. Slavno češko kraljestvo, koje je utemeljila vlast hapsburško-lorenske dinastije, ovdje se denuncira pred čitavim svijetom. Sav svijet znade medjutim, što znači Česka za našu državu. Neka si nitko ne misli, da bi se Kramař ili Rašin ili svi drugi, koje su progonjali, dali zastrašiti grožnjama. Česi su od vjekova vični, da žrtvuju za velike ideje svoj život. Sa persekucijama nije do sada bilo moguće potlačiti austrijskih naroda, a danas se misli, da se narode može ugušiti sa ministrima, ratnim nadzornim uredima, policijskim odredbama i zastupnicima Teufelom, Wolfom i Hummerom. Govornik ističe desetgodišnju lojalnu iskrenost češkoga državopravnog stanovništva. To se mora istaknuti baš na dan svetoga Vaclava, pošto Česi smatraju krunu svetog Vaclava idealom posebne češke države. I car je Franjo Josip god. 1871. priznao ponovno pravo svetovaclavske krune, te je obećao, da će potvrditi pravo krune krunitbenom zakletvom. Česi su govorili i radili uvijek rojalistički, kad se je radilo o državnom pravu. Ali ako Nijemci sada misle, da je nastao preobrat u tom mišljenju, je to tragička krivnja baš gospode na lijevoj strani, koji su kroz stoljeća teško griješili proti češkom narodu.

Domaće vijesti.

Dopusti poljodjelaca. Ministarstvo za zemaljsku obranu proglašuje: Da se dodje prema mogućnosti u susret interesima gospodarstva i da se omogući intenzivno iskorišćenje povoljnog jesenskog vremena, bili su svi dopusti, koji ističu sa danom 30. rujna i 31. listopada općenito, to jest, bez potrebe posebne u tu svrhu molbe, u svakom pojedinom slučaju produljeni za mjesec dana, dakle u prvom slučaju do 31. listopada, a u drugom do 30. studenoga. Obzirom možebitnog daljnjeg produljenja dopusta preko ovih rokova vrijede istodobno proglašene odredbe o dopustima do stanovitog roka.

Javna dražba. Danas na 3 sata poslje podne u sudbenoj dvorani V. Arena br. 2, obdržavat će se dražba zavjesa, umivaonika sa mramorom i ogledalom, više vrsti stolica, ormara, kreveta, okvira te pisaćeg stroja.

Prodaja ribe. U slučaju, da prispije riba prodavat će se ona danas. Pravo kupovati ribu imadu danas vlasnici živežnih karata počevši od broja 7901.

Milodari za hrvatske škole u Puli. Prigodom otvorenja hrvatske škole u Puli, položeni su preko uprave lista slijedeći doprinosi:

Gosp. Josip Kozjak sakupljenu svotu na Nj. V. brodu „Erz. Friedrich“ od K 298·40, a darovaše po K 5·—: gg. Kezele, Gavranović, Siška, Wiesner, Pinter, Anstera; po K 4·—: Josip Kozjak, Cernoušek, Bačić, Tomljanović, Nekić Kscil, Babić, Okarsky, Karel Vich, Trunec, Krestan, Denz; po K 3·60: Berak; po K 3·—: Zorić, Jakopanec, Moderčin, Bublić, Bodurina, Uravić, Kovačević; po K 2·—: Schönwald, Kukec, Romić, Floihar, Pitaus, Belošević, Vakoscky, Kusanović, Sperlina, Šarić, Pirc, Radošević, Maier, Pustovka, Šarinić, Rušco, Messer, Baričevac, Hanžek, Schneider, Jurčić, Dekanić, Zohih, Narančić, Brunner, Pokrajac, Bink, Smok, Kvasnička, Čehura, Jurinčić, Sikić, Jerčić, Kosta, Tersić, Franičević, Dugec, Zatusky, Runko, Kuhajdek, Phoda, Genk, Hladik, Babić, Pavel, Mach, Benzia, Kovačević, Pavlik, Šinčić, Palaček, Palada, Vukov, Schera, Szcrenowicz, Jezićek, Pastrović, Strg, Kosorić, Gorganc, Urban, Hanuš, Čubrić, Mohorović, Pavlovsky, Stegel, Kranjo, Jerolimov, Vašarović; po K 1·—: Vratny, Jerčić, Kotyza, Kadnin, Šutić, Martanović, Mihaljević, Buća, Pilepić, Vanić, Vltavs'ki, Hika, Bolić, Dras, Dvoržak, Car Luka, Car Jakob, Zuvila, Tomljanović, Tomić, Lončarić, Šenk, Pupik, Ružić, Kosić, Zavesky, Pekarek, Antić, Cernohovsky, Luksetić, Repušić, Vrsić, Munjiza, Dučić, Gržetić, Almay, Kožul, Marinović, Kuzmanić, Skundrić, Neupraud, Mlejnek, Novak, Žurch, Bastianić, Grbac, Martinović, Straducz, Horak, Rogosić, Krmpotić, Jerković; po fil. 80: Knežević, Bujas, Sarić; po fil. 60: Kozman, Conković; po fil. 50: Rudić; po fil. 40: Blatny, Rasporić, Perković; po fil. 30; Butigović; po fil. 20: Doneiić.

Na Njeg. Vel. brodu „Stephanie“ sakupio je gosp. Perica Paun svotu od K 365·—; darovaše: po K 30·20: gg. Petar Trojković; po K 10·10, Petar Paun; po K 6·—: Juraj Cossovel, Frane Ivančić; po K 5·—: Šime Roglć, Musić, Drago Bačić; po K 4·—: Branko Prica, Tomo Fakšić, Martin Jergović, Juraj Klarić, Antun Pavičić, Pavao Severdija; po K 3·—: Arnold Teindl, Antun Kraljić, Dinko Tomašić, Stjepan Mühler, A. Kožusznik, Pilipić, Katalin, Mosurak, Sukotić, N. N., Nikola Skalabrin; po K 2·—: Tomo Dujmović, Krsto Grgić, Mate Katalan, Ivan Fabijanić, Miho Maršanić, Josip Reinhard, Max Leskošek, Ante Božanić, Max Preganz, Ivan Kirberl, Stipe Ružić, Ernst Zerjal, Stjepan Kapf, Ivan Padovan, Juraj Johorić, Andrija Bauk, Petar Dragojević, Marko Kmljarić, Matija Vidmar, Šime Lokin, Josip Peroš, Petar Vlajnić, Joso Kružić, Ljubomir Kapo, Mate Dundović, Franjo Barčot, Kuzma Barčot, Ivan Spoljar, Luka Kolaković, Šime Matesić, Franjo Jaklić, Oskar Kovačević, Drago Ovčarić, Franjo Steg, Pavao Žurela, Frano Skaza, Ladislav Dobrnsky, Vinko Tabor, Ivan Muškon, Albin Potokar, Franjo Potokar, Ivo Cvitanović, F. S., Doria, Gaso, Augustin Potočnik, Antun Krajzer, Benjamin Pašner, Šime Jeremić, Tomo Cvitanović, Josip Mann, Vice Pajalić, Nikola Miše, Milan Suknaić, Milan Ilić, Erega Ferdinand, Juraj Salamunović, Tomo Murat, Ivan Žic, Milan Ciganović, Josip Mikelin, Frane Baraka, Ante Hajder, Ive Juraga, Kuzma Kapor, Jure Poža, Ivan Poža, Šime Draško, Vjcko Dobrošević, Petar Gojin, Frane Ozretić, F. Mudronja, S. Vojković, Krsto Miličević, Mate Predovan, Nikola Carić, Stipan Carić, Toma Bucat, Ante Cvitan, Tomo Tomašević, Josip Jerković, Josip Sladonja, Jakov Mustapić, Andre Krkalović, Juraj Fistanić Maršálek Váša, Josip Jerdelinić, Ivan Ilić, Krsto Martunović, Milan Obradović; po K 1·—: Tomo Ribarić, Ivan Marčelja, Imre Kovacz, Marko Baksija, Josip Demnar, Ludvik Pichler, Stjepan Jerčić, Joso Dragičević, Stjepan Babić, Antun Kustić, Nikola Bazovac, Božo Radetić, Dragutin Jerolimo, Alois Hruby, Josip Špazer, Franjo Niedl, Josip Gausterer, Ivan Giebl, Frane Grbac, Franjo Šinigoj, Filip Kraljić, Grgo Šolta, Mihovil Jadrešin, Antun Mirošević, Mate Poša, Vinko Dragojević, Vatentin Orlić, Ante Stančić, Ivan Arnezić, Andrija Babić, Ferdinand Rabar, Božo Ricov, Ante Strmelj, Ivan Armanini, Ivan Fabianović, Juraj Galović, Josip Ivoš, Stjepan Kustara, Niko Kaštelan, Stjepan Kaštelan, Mihovil Lesica, Šime Stojanov, Filip Vulin, Josip Zitinić, Marijan Vidov, Ante Percan, Ivan Filipan, Josip Kovačević, Ivan Bravar, Dane Rubčić, Dragutin Hopénk, Emil Adam, Ivan Kršulj, Ante Zarović, Nikola Radišić, Ante Crnić; po fil. 60: Toma Jurić, Grgo Dževinja; po fil. 50: Bare Zelić, Šime Brunac, Kažimir Jurković.

* * *

Naknadno su nam stigli za hrvatske škole još i ovi doprinosi: Sa Nj. V. broda „Radetzky“, sakupljeno medju hrvatskom, slovenskom i češkom momčadi K 529·—. — Na Njeg. V. brodu „Prinz Eugen“ K 524·—. — Na N. V. b. „Babenberg“ K 156·—. Da je naša uzorna momčad veoma požrtvovna, o tome nijesmo nikada dvojili, ali da će se odazvati naši mornari uz njihovu vojničku platu u tako velikom broju i lijepom svotom, nijesmo se nadali. Iz toga se jasno vidi, da je naša momčad prožeta domovinskom ljubavi, da naša momčad shvaća, od kolike su potrebe i važnosti naše škole, za naš javni napredak i budućnost. Primjer je tome razgovor sa jednim našim nepismenim mornarom, kakovih žalibože ima u velikoj mjeri iz naše Istre i Dalmacije, koji je, položivši dar za naše škole, kazao: „Ako ja neznam čitati, zašto da i naša djeca budu nesretna kao i ja?“ Taj mornar, premda nije bio u školi, ipak je ostao naš čelik-rodoljub, jer nije imao prigode, da se bilo u kojoj školi izobrazi, dočim kod nas su takove prilike, da kada se ne bi borili u školskom pitanju i otvarali škole našoj djeci, bila bi primorana pohadjati škole, u kojim bi se otudjila našem rodu i jeziku, i ta bi djeca bila za nas izgubljena. Izmedju 112 djece, koja sada pohadjaju našu školu, tko bi mogao reći, kakovih se uzornih ljudi medju njima krije? Smijemo li dakle zapustiti našu dječicu i mirno gledati njihovu, a po njima i našu propast? Ne, to ne smijemo, nego ako želimo dobra u opće našoj stvari, moramo se zauzimati i polagati obole za tako veliko i važno naše narodno pitanje. Od početka ove godine pa do danas, sakupljeno je za „Hrvatske škole“ preko uprave našeg lista 5565·70 kruna, što se u prvom redu ima zahvaliti našoj požrtvovnoj jugoslavenskoj momčadi ratne mornarice. Nadamo se, da će momčad i sa drugih ladja poduprijeti naš pokret i time još više proslaviti svoje dično ime hrabrih junaka, branitelja domovine i podupiratelja naše prosvjete. Živjeli plemeniti darovatelji! Naprijed za hrvatske škole i pokažimo braći Česima, da smo i mi Slaveni.

Vojničke vijesti.

Dnevna zapovjed lučkog admiralata broj 278 od 5. listopada 1917.

Posadno nadzorstvo: nadporuč. Gostynski.

Liječničko nadzorstvo na N. V. b. „Bellona“: štopski liječnik dr. pl. Weiser.

Liječničko nadzorstvo u mornaričkoj bolnici: linijski liječnik dr. Wenusch.

Podupirajte Družbu!

HENRIK SIENKIEWICZ

Ta treća.

(Nastavak.)

Biće, u kojega je snaga uobraženja razvijenija, nego li u običnih smrtnika, biće osjetljivije, strastnije, naglije od drugih, biće, koje u obsegu sreće i raskoši i najtanju žicu poznaje, te s nečuvenom snagom žudi — eto, takvo biće, to je umjetnik.

On treba, da je u njega tri puta više značajnosti i jake volje, nego li u drugoga, ako hoće, da se izkušavanju odupre.

No kako nema razloga, da se cviet, koji je ljepši od drugih, samo toga radi snažnije vjetru opire, tako nema razloga, da u umjetnika bude više značaja, nego li u običnog čovjeka.

Nasuprot ima razlog, poradi kojega je u njega i manje odpornosti, a taj je, što se životna njegova snaga troši u onoj bezdani i u onom neskladu, koji umjetnički sviet dieli od svieta svakodnevnog života.

On je naprosto bolestna ptica, u vječitoj vrućici, kojeg pred našim očima na čas nestaje u oblacima, a za čas ga opet vidimo, gdje se izmučenim svojim krilima povlači po trunju i prašini. Umjetnost mu daje jakost, da se otme trunju i prašini, a život mu ukida snagu poleta. Za to i jest u umjetnika tako često tolik razdvoj izmedju unutrašnjega i izvanjega života.

A kad sviet od njih više zahtieva, nego li od drugih ljudi i kad ih osudjuje, može biti da ima pravo — ali i Krist će imat pravo, kad ih bude spasio.

Ostržinjski doduše tvrdi, da glumci u toliko umjetničkom svietu pripadaju, u koliko mu pripadaju trube, klarineti, rogovi itd., ali to nije istina.

Najbolji je tome dokaz Eva Adami, koja je čitava umjetnica i po talentu i po onom umjetničkom osjećaju, koji ju je kao prava mati umio odbraniti od zla . . .

XIII.

Pored svega prijateljstva, šo ga gojim prema Evi, ipak je odavna već ne vidjeh i za to mi se ona ugledavši me veoma obradovala, ako i jest u licu bila čudna izražaja za koji niesam znao, kako da ga odgonetam.

— Kako si, Vladko, — progovara — napokon da te opet jednom vidim.

Bio sam sretan, što je zatekoh.

Bila je obučena u spavaću tursku haljinu široko na vieil or obrubljenu, sa crvenim paomama na bielo žućkasto dnu i s prosječenim rukavima. Kraj blieda njena lica i ljubičastih joj očiju obrub se ovaj osobito liepo izdizao. Ja joj to rekoh, a to ju veoma razveselilo; zatim priedjem odmah na stvar.

— Moja zlatna divo! rečem, ti poznaješ gospodju Kolčanovsku, tu divnu Ukrajinku?

— Poznajem, bile smo zajedno u odgojilištu.

— Povedi me k njoj.

Eva potrese glavicom.

— Moja zlatna, moja dobra Evo, učini mi tu ljubav!

— Ne, Vladko! ja ne ću povesti . . .

— Vidiš, kako mi niesi dobra, a ja gotovo, da se jednom ne zaljubih u tebe!

Kakva li je mimoza ta Eva!

Čuvši to probliedi, upre laktove o stol (divotu, ne laktove), prikrije dlanovima bliedo svoje lice i upita:

— Kad je to bilo?

Žurilo mi se, da govorim o Jeli, ali kako se zaista jednom gotovo zaljubih u Evu i kako u obće želim, da bude dobre volje, stanem joj dakle pripoviedci.

— Tako je bilo . . . Jednoč iza kazališta podjosmo u botanički vrt. Sjećaš li se, kakva je krasna noć bila! Sjedjeli smo na klupi kraj basena — rekla si, da želiš čuti slavulja. Bio sam nekako sjetan, skinuo sam šešir, jer me je glava boljela, a ti si pošla do basena, umočila si rubac u vodu i položila mi ga s rukom na čelo. Tad si mi se učinila dobra kao angjeo, te pomislim u sebi: dohvatim li tu ruku i položim li na nju ustne — tad sam izgubljen! tad ću se smrtno u tebe zaljubiti . . .

— Pak? tiho priupita Eva.

— A ti si se brzo odmakla, kao da što slutiš.

Eva sjedi časak zamišljena, zatim se trgne i progovori naglo i razdraženo:

— Ne govorimo o tom, molim te . . .

— Dobro, ne govorimo o tom . . . Znaj Evo, odviše si mi mila, a da bi se ikad zaljubio u tebe. Jedno ne može biti uz drugo. Od časa, kako te upoznah, istinito sam ti i iskreno odan.

— Ali! — reče Eva, — kao da sliedi trag svojih misli, — jeli istina, da si zaručen?

— Da.

— Za što mi niesi to kazao?

(Nastavit će se.)

Pojedini broj 12 h.

CIJENA lista: U pretplati sa čitavu god. K 36·—, za polugodište K 18·—, tromjesečno K 9·—, mjesečno K 3·60, u malo-prodaji 12 f. pojedini broj. OGLASI primaju se u upravi lista trg Custoza 1.

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

„HRVATSKI LIST" izlazi u nakladnoj tiskari JOS. KRMPOTIĆ u Puli, trg Custoza 1. Uredništvo: Sišanska ulica br. 34. — Odgovorni urednik JOSIP HAIN u Puli. — Rukopisi se ne vraćaju.

Godina III. **U Puli, nedjelja 7. listopada 1917.** Broj 807.

Njemačka zastupnička kuća.

Socijalno-demokratska interpelacija o političkoj agitaciji u vojsci. — Burni prizori u komori.

Berlin, 6. (D. u.) Državni je sabor raspravljao danas o interpelaciji socijalnih demokrata, koja se tiče svenjemačke agitacije u vojsci. Sa ovom je interpelacijom u savezu druga interpelacija socijalnih-demokrata, tičuća se naredbe generalnog zapovjedništva, na temelju, koje naredbe se pravo udruživanja i sakupljanja jednostrano primjenjuje u prilog svenjemačke propagande. Kod obrazloženja interpelacije upućuje zast. Landsberg na to, da svenjemačke težnje vode kroz nebroj puteva i to uz odlučno sudjelovanje oblasti, koje su uvijek isticale, da se vojska ne smije miješati u politiku. Iz svih strana Njemačke dolazi zapomaganje nesretnih ljudi, koji su od svojih pretpostavljenika bili prisiljeni, da pristupe „domoljubnoj" stranci. Govornik nabraja više primjera, da dokaže, kako se u vojsci, a da to trpe pretpostavljeni, spisima, predavanjima itd. tjera agitacija, naperena proti odluci drž. sabora od 19. srpnja. Ratni ministar Stein odgovara na interpelaciju. Odmah u početku svog govora izazvao je burno protivurječje na ljevici, koje se opetuje skoro kod svake rečenice.

Predsjednik je samo teškom mukom mogao uspostaviti mir. Ministar izvodi: Agitaciju u vojsci, vodjenu u političke svrhe, ne trpi niti on niti vojno vodstvo. (Poricanje kod socijalnih demokrata). Prosvjećivanje vršilo se je u vojsci od početka rata te se i sada vrši. No isto se kreće u posve drugom smjeru i ide za posve drugim ciljevima. Obzirom na neprijateljske laži, koje bacaju na nas krivnju radi rata, moralo se je vojnicima razjasniti prave uzroke rata, namjere neprijatelja i posljedice izgubljenog rata. Sve se je ovo činilo za vrijeme naukovnih sati. Sredstva, koja su bila primjenjena, bila su svuda jednaka. U vodećim mislima vojnog vodstva nema ni trunka o politici. Znademo, da neprijateljski agenti rade u državi mnogim sredstvima oko toga, da u naš narod posiju neslogu i nestalnost Ovo prosvjećivanje, koje se vrši u u vojsci, nastavit će se u domovini. Koliko je meni poznato prekoračena je granica i u tom obziru. I tamo se je nastupilo protiv istoga, čim se je o tome doznalo. Zamjenik drž. kancelara, koji je na to počeo govoriti, izazivlje skoro svakom riječi burne medjupoklike na ljevici. Drž. kancelar, veli govornik, jedin je sa ratnim ministrom i sa svim vojničkim uredima u tome, da se politika ne smije unašati u vojsku. Zastupnik Landsberg upravio je na državnog kancelara veoma oštar poziv, neka se jasno izjavi, kakove stanovište zauzima naprama domoljubnoj stranci. Drž. kancelar, koji je svakako preopterećen važnim državnim poslovima, nije imao zgode, da dodje ovamo, e bi odgovorio na interpelaciju. Ja imam dosta odlučnosti, da na nju odgovorim. U riječima zast. Landsberga nijesam čuo poziva, neka drž. kancelar udari prokletstvom njemačku domoljubnu stranku. Ako se to nije dogodilo, onda nije treba izgubiti više niti riječi. Mogu vas pomiriti ako imate povjerenja u ljude, koji stoje na čelu vojne uprave i državne vlade. (Živahni povici. Povici: „Ne, nemamo ga!"), tad nema smisla, da vam i dalje govorim". Drž. tajnik prekida svoj govor, te prilično uzrujan ostavlja govornićku tribinu. Malo zatim ostavio je i dvoranu. Na predlog socijalnih demokrata raspravlja se o interpelaciji. Zast. Tramborn (centrum) izjavlja, da su svi zastupnici centruma odbili da kao članovi pristupe domoljubnoj stranci „Postavljamo se odlučno i jednoglasno na stanovište odgovora papinu notu, kako bi na taj način učinili sve, što je u našoj snazi, da njemačkoj domovini zasiguramo častan mir". (Živahno odobravanje.) Dr. Thoma (narodni liberalac) vidi u „domoljubnoj" stranci samo organizaciju prosvjeda proti načinu, kako se ima težiti za mirom. Zast. pl. Graefe (konzervativac) označuje „domoljubnu" stranku kao navalu na akciju u krugovima pučanstva i na prenapetost mirovne agitacije. Zast. Haas (pučka napredna stranka) prosvjeduje proti izvodima ratnog ministra te izjavlja, da nije pravo, da u istom času, kada državni kancelar nešto obećaje, zastupa ratni ministar posve protivno stanovište. Ako prosvjedujemo proti svenjemačkoj agitaciji u vojsci i u domovini, tad se to ne vrši u interesu naše stranke. Držimo, da uslijed te agitacije trpi domovina, a s njome i vojska. Zast. Werner (njemačka frakcija) brani ciljeve i nastojanja njemačke „domoljubne" stranke. Nato se daljnje vijećanje o interpelaciji odgadja na sutra.

Austrijska zastupnička kuća.

: Beč, 5. Pravosudni je odbor nastavio danas raspravu o zakonskoj osnovi glede brige za mladež. Tečajem je rasprave prihvatio ministar pravosudja riječ i uputio na prešnost ovoga predloga.

Govor grofa Czernina.

: Amsterdam, 5. „Nieuwe van den Dag" piše u uvodnom članku o govoru grofa Czernina: Vremenska istodobnost vijesti o novom mirovnom koraku pape sa važnim govovorom grofa Czernina nije možda nikakav slučaj. Govor nam se grofa Czernina čini velikim korakom unaprijed na putu do mira.

Amsterdam, 5. Na govor grofa Czernina naglašuje „Westminster Gazette": Ova konstelacija Europe, koju on tolikom jasnoćom razvija, jest i naš cilj, i njezin će prihvat u ma bilo kojem konkretnom koraku biti kamen kušnje za odluku o miru. Taj novi red mora biti osnovan na osnovi, koju će prihvatiti svi narodi, štono kod toga sudjeluju, kao pravednu i poštenu uspostavu i odštećenje. Ne bi moglo biti nikakove zasigurane osnove i nikakove prave pomirbe, kad se polovično pravo ne bi popravilo. Mi ćemo simpatijom pratiti, da li će grof Czernin uporabljati svoj upliv, kako bi se njemačka uvjeravanja pretvorila u praksu. Medjutim ćemo dobro učiniti, da se ne podajemo nikakovim obmanama glede naše zadaće, ili da izgubimo iz očiju činjenicu, da se mora ova zadaća pospješivati i nadalje argumentima, kakove provadjamo na zapadnoj fronti.

: Berlin, 5. U listu „Deutsche Tageszeitung" vraća se grof Reventlov ponovno na to, da se kod govora grofa Czernina radi o novoj mirovnoj ponudi. Program grofa Czernina označuje grof Reventlov nejasnim, protuslovnim i nemogućim, čim se ga omjeri o prave odnošaje. Grof Reventlov misli, da se ruka, koja je već često posegnula bila u prazninu, ovdje opet jednom ispružila, a naši bi neprijatelji eto opet kazali: „Samo odvažnosti, doskora će ići sa sredšnjim vlastima prema kraju! Ove ne vjeruju više na svoju pobjedu i ne će politički nikakove pobjede!"

: Amsterdam, 5. „Nieuwe van de Dag" javlja iz Rima, da su kod dogovora, koji su se prošle nedjelje obdržavali pod predsjedništvom pape glede položaja, koji je nastao uslijed mirovne note središnjih vlasti, sudjelovali kardinal državni tajnik Gaspari, morakovski nuncij Frühwirt, kardinal Scapinelli i Mery del Val, te tajnik Gasparris Tedeschi. Može se uvjeriti, da će Sveta Stolica nastaviti mirovno djelo.

Lugano, 6. (D. u.) Govor grofa Czernina doveo je talijansko novinstvo u očitu veliku nepriliku, koju hoće da svlada šutnjom. „Giornale d'Italia" veli, da je govor više proračunan za austro-ugarsko javno mnijenje nego za inozemstvo. „Corriere della Sera" piše: Grof Czernin nudja u neograničenoj iskrenosti humanitarna priznanja, da ih polože na rane Europe. Samo neće da popusti obzirom na neprijateljske zahtjeve, koji se tiču područja te hoće da austro-ugarsko područje bude od neprijatelja napušteno.

Tragičan slučaj u taborištu kod Leibnitza.

: Graz, 4. Iz Leibnitza javljaju: Od nekog se je vremena ovamo opažalo medju bjeguncima u bjeguančkom taboru u Wagni neko gibanje. Osobito mladež se je ponašala veoma prkosno proti uredbama uprave. I inače je dolazilo do kojekakovih nepodopština, a konačno dapače i do razmirica, uslijed kojih je uprava bila prisiljena, da povede istragu. Na temelju te istrage imalo je danas popodne biti po oružništvu uhvaćeno više mladića, koji su bili kolovodje tog pokreta. Kad su oružnici osvanuli u taborištu, primio ih je više stotina osoba, ponajviše žena, divljom vikom. Ponašanje je množice postajalo sve pogibeljnijim. Konačno je umolilo oružništvo množicu, da se umiri. No do toga nije došlo, naprotiv, ponašanje je uzrujanih ljudi postajalo sve pogibeljnijim. Kad je konačno počelo padati kamenje proti oružništvu, uporabilo je ovo oružje. Kod toga je bio jedan dječak hicem tako teško pogodjen, da je doskora izatoga umro. Pod utiskom se je tog dogadjaja mogao mir opet uspostaviti.

Gradac, 6. (D. u.) Od novina objavljeni tragični dogodjaj u bjeguančkom taboru u Wagni od dne 4. t. mj. izvršio se je prema dosadašnjoj istragi na slijedeći način: Prigodom uapšenja nekog mladića, koji se je, zahtijevajući novo odijelo, bezobrazno ponašao, te je nekom činovniku u taboru prijetio nožem, bacalo se je kamenjem na oružnike, koji su ga pratili, što se je od nekog vremena žalibože već često dogodilo proti strašarskim osobama. Jedan jedini oružnik, koji je ovoj dvojici htio priteći u pomoć, došao je uslijed bacanja kamenja u tako neugodan položaj, te je, pošto je opetovano ali uzalud upozorio, neka se prestane bacanjem kamenja i pošto je zagrozio upotrebom oružja, nataknuo na pušku bod. Pošto mi nije to pomoglo, te se uz smijeh protiv njega i dalje bacalo kamenjem, upotrebio je konačno oružje i pogodio 11 godišnjeg Antuna Puclija. Kako je obdukcija dokazala, ciljao je oružnik u zemlju te kod toga smrtonosno pogodio dječaka, koji se je slučajno u onom trenutku sagnuo k zemlji. Kako već spomenuto, bio je oružnik sam. Bez ikakvog su temelja glasine, da je tobože bilo privučeno čitavo oružništvo, koje se nalazi u taboru i da je u taboru nastala pobuna.

IZ RUSIJE.

: Taškend, 4. (Petrogradska brzojavna agentura). Iza jučer prije podne nastupjelog se je razmjernog mira položaj opet pogoršao, pošto je radničko i vojničko vijeće proglasilo generalni štrajk, kako bi prosvjedovalo proti izaslanju kaznene ekspedicije. Tramway, javna rasvjeta i tiskare su izvan prometa. Vlada je proglasila opsadno stanje.

: Petrograd, 5. (Reuterov ured). Tečajem je rasprava demokratske konferencije došao sinoć na večer ministar-predsjednik Kerenski te uputio u jednom govoru na pogibelj, koje prijete sa strane čisto socijalističkog ministarstva koli po izvanjsku, toli po unutrašnju politiku. Izjavio je, da može samo koalicijona vlada spasiti zemlju. Stvori li se drugi koji zaključak, to će se njemu podvrći, ali ujedno zatražiti svoj otpust.

Petrograd, 5. (D. u.) Petr. br. agentura. U glavnoj se je skupštini radničkog i vojničkog vijeća zaključilo, da se ponovno bira izvršni odbor. Nato je prihvaćen zaključak, u kojemu se veli: Državu ugrožava nova proturevolucija, jer i dalje postoji organizacija kapitalističkih proturevolucijonaraca. Sada će se na primjer u Moskvi vršiti konferencija političara, na koju se je osnivalo Kornilovo gibanje. Umjetno priredjena demokratička konferencija nije sposobna, da riješi pitanje vladalačke vlasti. Predparlamenat, u kojemu su u većini konzervativni elementi, bit će samo izlika za novu nagodbu sa buržoazijom. Proturevolucija može se svladati samo organiziranim sredstvima revolucijonarne demokracije, koja mora stoga čim prije napeti svoju snagu, da u državi dodju do vladalačke moći. Mora se odmah sastati sveopći kongres svih radničkih i vojničkih vijeća, da vijeća o zajedničkom postupanju.

Petrograd, 5. (D. u.) Petr. brz. ured. Glavni je odbor povukao na mornaričko ministarstvo postavljene zahtjeve te je zamolio vladu neka spor smatra poravnanim i neka odbora ne raspusti.

Helsingfors, 5. (D. u.) Senatori izradiše nacrt za nov politički sistem u Finskoj. Isti će biti republikanski. List „Tokse" obznanjuje o temeljima novog sistema slijedeće: zakonodavne

će funkcije vršiti zemaljski sabor. Najviša će glava u državi biti predsjednik, koji će na temelju općeg izbornog prava biti izabran na 5 godina. On će imenovati ministre, odobriti od zemaljskog sabora prihvaćene zakone, namjestiti više činovnike te imati pravo pomilovanja. Nakon proglašenja neovisnosti izabrat će zemaljski sabor svoje zastupnike za mirovnu konferenciju. Rusija će poslije rata povući svoje čete iz Finske te predati sve tvrdjave, koje sada drži u posjedu.

SA RATISTA.

: Beč, 5. Ratni izvjestiteljski stan javlja: Talijansko bojište. Brdo je Sv. Gabriela sad kao i prije pozorištem neprekinutih bojeva. Jučer smo u jutro suzbili talijansku navalu, uperenu proti našim postojankama na zapadnim obroncima. I neprijateljski su patruljski pothvati prema sjevernom obronku ostali bez uspjeha. Čitav je odsječak stajao, osobito u popodnevnim satovima, pod teškom topovskom vatrom. I na visoravni Banjščica bila je povećana djelatnost topništva. U Vipavskoj je dolini došlo do bojeva sa ručnim granatama.

RAZNI BRZOJAVI.

: Beč, 5. Ratni izvjestiteljski stan javlja: U krugovima je pučanstva kroz neko vrijeme proširena vijest, da se može molbi za dignuće iz vojne službe prema zapovijedi Njegovog Veličanstva udovoljiti samo putem narodnog zastupnika. Usljed toga stiže na zastupnike često sva sila ovakovih molba. Stoga se priopćuje, da ova vijest dakako nema nikakova temelja. Mjerodavni krugovi rade kod dignuća iz vojničke službe samo po postojećim propisima.

: Beč, 5. Ministarstvo za zemaljsku obranu obznanjuje: U ovaj se čas uporabljuje u različitim pripomoćnim službama još uvijek mnoga momčad, koja bi mogla doći u obzir prema svojim sposobnostima za službu na fronti ili barem kod etapnih četa. Kako bi se provela izmjena te momčadi, bit će u najskorašnije vrijeme u većem opsegu pučkoustaške osobe, koje kod stavnje za pučkoustašku službu s oružjem nijesu bile pronadjene sposobnima, u smislu § 26. propisa glede organizacije privučene u službu. Privući će se godišta 1891. do 1868., a u prvom redu oni, koji se dobrovoljno javе, nadalje one osobe i zvanja, koje uopće ne rade u svom zvanju ili izvršuju zvanja, koja u ovo doba nijesu apsolutno nužna. U javnoj službi namješteni, kao i osobe, koje su zaposlene u prometima, koji služe u vojničke svrhe, ne dolaze u obzir.

AUSTRO-UGARSKI RATNI IZVJEŠTAJ.

: Beč, 6. (D. u.) Službeno se javlja:

Talijansko bojište.

U odsječku Sv. Gabrijela skršila se je talijanska navala, poduzeta pod večer.

Inače ni sa kojega bojišta da se javi što osobita.

Poglavica generalnog stožera.

NJEMAČKI RATNI IZVJEŠTAJ.

: Berlin, 6. listopada. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana javlja:

Zapadno bojište.

Bojna skupina prijestolonasljednika Rupprechta: U bojnom području flandrijske je fronte ojačala preko dana žestoka zaprječna vatra na večer u pojedinim valovima bubnjarske vatre izmedju Poelcapelle i Gheluvelda. Engleskih navala nije bilo. Napredujući su izvidnički odjeli bili suzbijeni.

Bojna skupina njemačkog prijestolonasljednika: Sjeveroistočno od Soissonsa porasla je na večer topniška djelatnost na jakosti. Sjeveroistočno od Reimsa izjalovio se je francuski sunak. Na obje su strane provalile naše nasrtajne čete kod Malancourta, Betincourta, Forgesa, Samognieuxa i Bezonvauxa u neprijateljske postojanke i povratile se svagdje sa zarobljenicima.

Burno je vrijeme spriječilo djelatnost ljetača. Oboreno bje pet neprijateljskih ljetača. Poručnik je Müller stekao 29. zračnu pobjedu.

Istočno bojište.

Nikakove veće bojne djelatnosti.

Macedonsko bojište.

Češće se je medju sobom borilo topništvo živahnije nego inače. Istočno od Dojranskog bje jezera odbijena navala nekog engleskog bataljuna po bugarskim zaštitnicama.

Prvi majstor glavnog stana Ludendorff.

Govor zastupnika dra Laginje

na sjednici od 27. rujna o. g.

(Konac.)

To je samo dokazom, da nesmijemo obećanjima vlade poklanjati mnogo vjere, jer smo usljed prakse austrijske uopće došli do uvjerenja, da nam ta uprava ne prija. Molim, da mi se oprosti, jer se ne mogu finije izraziti. Počevši od prvoga dana, otkako nekako ustavno zastupamo svoj narod, u saborima, u parlamentu itd., uvijek smo isticali načelo, da mi, što se tiče našega pučanstva — za druge se narode ne trebamo starati, jer imadu množinu inteligencije i mogu za sebe dostatno da se brinu — shvaćamo primjerice pučko školstvo tako, da bude pučka škola na šelu u prvom redu malena gospodarska škola, ako smijem tako da se izrazim, a pučka škola u trgovištima i gradovima nasuprot obrtna pučka škola. U tom pogledu, barem što se tiče naših zemalja, nije učinjen a ma ni korak prema unaprijed. Pučka je škola danas takova, kakova je bila prije pedeset godina, ona nam ne donaša ništa za veliku masu pučanstva, ona uopće nije ništa vrijedna.

To sam htio da kažem obzirom na javnu obuku. Glede

bogoštovja

ne trebam dalje da govorim, dostatno je, ako ustvrdim, da mora niže svećenstvo kod nas na selu živjeti pod najtežim prilikama, a to osobito sad, gdje su živežna sredstva tako oskudno odmjerena, i u mjestima, gdje svećenik ne može obradjivati svog vlastitog tla, jer niti je vlasnik, niti užitnik istih, te je život našili svećenika upravo gladovanje. U tom se pogledu nije državna vlada dosada a ma ni izdaleka brinula tako, kako bi to zaslužila čast ovoga staleža i njegove zasluge prema pučanstvu, a i prema javnosti.

Gospodo! Uzmimo primjerice kod nas dolje javne urede. Mi bivamo od dana u dan usljed rata i u vrijeme, gdje bi bilo ponajviše uputno, da se stvara mir, germanizirani, pučanstvo se ne smije pritužіvati na to, ili je postalo već tako indolentnim, da se uopće ne će pritužіvati, jer sve pritužbe dosad nijesu dovele ni do česa. U tom pogledu treba samo da pomislim na naše pogranične zemlje, u narodnom pogledu smatrane kao takove, na Korušku i Štajersku. (Bravo! Bravo!) Ne uredovni jezik onih ureda, koji su u višem pogledu zajedno državni, nego uredovni jezik onih ureda, koji za posve malena okružja, primjerice za sudbena okružja, za porezna okružja, za kotarska poglavarstva itd., jest isključivo njemački jezik. I još nam se tad kaže: mi ne germaniziramo, mi ne ćemo vaše narodnosti uništiti. No pravo stanje, činjenice, upućuju nas na nešto drugoga, a to jest, da naše pučanstvo uz takove prilike trpi, jer se ne može proti pravu i zakonu svoje narodnosti, svog pravog bića tako razvijati, kako bi to moralo da bude.

Tako mi se pričinja, gospodo, neobično opširan programni govor njegove ekscelencije gospodina ministra-predsjednika ne možda programnim govorom kandidata za zastupničku kuću, nego prije govorom, koji bi držao učitelj pred nekoliko mladih ljudi, koji su svršili ispit zrelosti i moraju da izadju u svijet i zaposjednu svoja mjesta u raznim smjerovima javnoga života. Tom im se zgodom tumači sva težina, ali i sva nada, što bi bilo od potrebe ovom zgodom da se učini i gdje imadu svi i sa svim silama sudjelovati. Po mom je mnijenju to neka vrst idealizma, ali osobita vrst idealizma, takova što zastupnicima raznih narodnosti u Austriji stavljati pred oči, što se ni uz najbolju volju ne može a ma ni u stotom dijelu sa strane vlade izvesti. Jer ja mislim, gospodo,

vlada se njegove preuzvišenosti viteza pl. Seidlera nalazi u velikoj zabludi.

Ne ću proricati, no pitam, ako primjerice dodje do toga, da ta definitivna vlada ne primi od narodnog zastupstva ovlaštenje, da državne poslove vodi dalje — ovdje moram da se ispravim, ovo ovlaštenje ona ima — ali prisvajati si izdatke za vodjenje poslova, ako lijepog nekog dana ostane bez te dozvole, što se mora dogoditi? Ili mora ova vlada odstupiti, ili mora parlament, kako se obično veli, kazati „Zbogom", parlamenat poslati kući. Što će biti gore, o tom ne ću da sudim, to je stvar visoke vlade i onih, koji do našeg parlamenta nešto drže ili možda ne drže; ali sa našeg stanovišta, osobito sa stanovišta našeg kluba, moram već sad kazati, da bi nas visoka vlada kod ovakove eventualnosti našla posve ravnodušne. Ode li ona ili odemo li mi, za nas je posve ravnodušno; naš narod, oni, koje mi zastupamo, u koliko su ostali na životu, oni ne će otići, oni će ostati i ti će tražiti svoja prava bilo od ove ili koje buduće vlade. (Živahno odobravanje i pljesak.)

Ja mislim sad, da moram preći na glavnu stvar, i to kraći dio

govora njegove ekscelencije gospodina ministra-predsjednika

naime pravom političkom programu. Ovaj politički program stoji prema mom mnjenju u veoma uskom savezu sa gospodarskim programom. Politički kažu narodi: Mi Poljaci hoćemo jedinstvenu državu. Ali ono, što dalje ne kažu, nosto se možda dade predmnijevati prema povijesti i prema poznavanju toga naroda, daljnja je posljedica takovog stanovišta poljačkog naroda, naime posve prijateljsko osjećanje i posve prijateljski život s drugim narodima ove monarkije, a možda slobodnim porivom, slobodnom voljom uži savez, nego li bi bio onaj, koji bi se eventualno prisilno podržavao izmedju ostalih dijelova monarkije i slobodne Poljske. Zastupnici češkoga naroda vele: Mi hoćemo samostalnu državu u savezu s drugim zemljama i narodima u monarkiji. Mi Hrvati, Srbi i Slovenci — ja ih navadjam alfabetskim redom — mi smo dne 30. svibnja o. g., kadno smo stupili u novo zasjedanje, izjavili, da tražimo narodno sno samostalno političko tijelo u koje se imaju sjediniti sve zemlje monarkije, u kojima stanuje naš puk, naš narod i da mi to tražimo na temelju narodnosnog načela i hrvatskog državnog prava. Gospodo, to je minimum onoga, što mi . . . .

Predsjednik (prekidajući): Molim, gospodine kolego, vrijeme je za Vaš govor prošlo.

Zastupnik dr. Laginja: Molim lijepo g. predsjedniče, samo pet časaka i pozivam se na praksu, koja se je jučer provadjala kod gosp. zastupnika dra. Adlera.

Predsjednik: Molim, oprostite mi, to ne stoji, gospodin je zastupnik dr. Adler govorio za tri govornika.

Zastupnik dr. Laginja: Ja ću odmah svršiti, gospodine predsjedniče, imajte dobrotu!

Dakle gospodo, narodi u Austriji, i to najindustrijalniji, najbogatiji narod, kaošto su Česi, zatim poljački narod, koji je tako važan usljed svoje povijesti kao i usljed svog geografskog položaja i svoje kulture, te naš narod dolje na jugu monarkije, koji je važan radi Jadrana i radi svih velikih svjetsko-gospodarskih pitanja, koja su s time u savezu, ovi veliki narodi ustanovljuju svoj program i vele: mi hoćemo to onako i ovako, jer držimo, da su došla vremena za uredjenje skupina naroda i zemalja pod Hapsburgovcima. A što na ova velika pitanja, koja su bez sumnje od interesa nesamo po našu monarkiju, ne samo po austrijsku vladu, nego po svijet, veli austrijska vlada? „Dajem vam razdiobu u okružja!" (Veselost i medjuklici.) To su takove nasuprotnosti u temeljnom političkom nazoru, da izmedju ova tri naroda i vlade, koja je sad na kormilu, ma i uz najbolju volju s obje strane apsolutno nije moguće, da dodje do sloge. (Bravo!)

Predsjednik (prekidajući): Molim, g. kolego, da svršite!

Zastupnik dr. Laginja: Još časak, gosp. predsjedniče! Molim lijepo, ta ja govorim sad tako rijetko, da bi se možda zaista isplatilo, kad biste imali malo milosti sa mnom. (Veselost.)

Što se tiče političkog programa, moram se osobito još posve ukratko osvrnuti na dvije stvari. Iz političkog se programa, koji nam je eto predložila vlada, razabire, da vlada stanovitoj nekoj ideji, koja je onomadne sa njemačke strane doprla u javnost, po svoj prilici nije nꞔklona.

Predsjednik (prekidajući): Molim, g. kolego, da svršite. Vi ste svoje vrijeme već za deset minuta prekoračili.

Zastupnik dr. Laginja: Pod konac spominjem, kad bi se visoka vlada dala na zapljenu, ili kako se bojimo, na

izvlaštenje našeg brodarstva, našeg brodovnog prostora,

neka se čuva toga, jer to ne bi bilo više čisto austrijsko pitanje, to bi bilo nešto više, jer si to apsolutno ne damo uzeti. Molim Vašu ekscelenciju, da uvaži, e je ono malo, što imademo naših brodova u Jadranu, znoj naših mornara,

koji do pred nekoliko godina nijesu imali ni životnog osiguranja, koji su žrtvovali svoj život bez pravedne odštete.

Dakle, kako rečeno, mi ne bismo toga trpjeli ni uz koje prilike, jer ono, na što bi vlada u slučaju subvencioniranja imala pravo, naime na smjerove plovidbe, na tovarne stavke, na uredjenje putova itd. to su oni već odavna provadjali.

Što se konačno tiče njegove ekscelencije

glede Dalmacije,

to moram ukratko istaknuti, da se Austrija i Ugarska u tom pogledu tako jako prepiru, da prema mom nazoru ne trebamo iz vlastite inicijative kazati: to će urediti drugi faktor, nego je jasno samo o sebi, na temelju izjava dra. Wekerlea od 12. o. mj., i izjava njegove ekscelencije od 25. o. mj., da je sporazumak, suglasica izmedju Austrije i Ugarske glede toga, komu pripada Dalmacija, isključena, jer ondje vele: prema državnom načelu, na koji je kralj bio prisegao, pripada Dalmacija zemljama krune sv. Stjepana, a Vi, ekscelencijo, g. ministre predsjedniče, velite: na temelju austrijskog državnog načela pripada Dalmacija Austriji. A mi, Hrvati, Srbi i Slovenci, velimo Vama, ekscelencijo, i gospodinu dru. Wekerleu: naći će se neki treći, koji će kazati: ova zemlja Dalmacija pripada onomu narodu, kojega su kraljevi ondje zakopani, koji govori jezik te zemlje i kojega se životom živi u Dalmaciji. (Živahno odobravanje i pljesak.)

NEPRIJATELJSKI IZVJEŠTAJI.

Ruski:

: 5. listopada. Sjeverna fronta. U smjeru na Jakobstadt djelatnost obostranog topništva. Na ostaloj fronti puščana paljba i izvidjaji.

Jugozapadna fronta. Puščana paljba.

Rumunjska fronta. U okolici mjesta Poljana (10 versta sjeverozapadno od Hotina) ostavio je neprijatelj prednje postojanke u jarcima i povukao se natrag u nešto po njega povoljnije položaje. Na ostaloj fronti nikakove promjene osim slabe topničke vatre.

Kavkaska fronta. Ništa bitna.

Istočno more. U noći na 3. listopada poduzela su neprijateljska pomorska lijetala izvide kod Zerela (Oesel) i kod Hajnahna (60 versta južno od Pernova. Ustanovljeno je, da je uslijed eksplozije u Zerelu poubijano 70 osoba, a 44 ranjeno.

Crno more. U okolici su Bospora razorile naše torpednjače dvije neprijateljske jedrenjače, krcate ugljenom. Kod Sevastopolja dopremili smo 39 turskih zarobljenika. Skupine su neprijateljskih lijetala poduzele ophod kod mjesta Krasin, južno od dvorca Gimalovka. Izbacile su 80 bomba. Tri su vojnika usmrćena, četiri ranjena.

Engleski:

: 1. listopada. U mjesecu smo rujnu 1917. dopremili 5296 zarobljenika, medju njima 146 časnika. Nadalje smo zaplijenili 11 topova, medju njima 3 teška, 57 mužara i 377 strojevnih pušaka. Zračni su odnošaji glede vidika bili jučer povoljniji, tako te su naši ljetači revno podupirali topništvo i mogli činiti fotografske snimke. Bojne su operacije lijetala trajale neprekidno dan i noć. Na uzletište u Gontrode, na spojne puteve na bojnom polju, kao i na neko skladište i na sjedište nekog glavnog stana kod Cambraia izbačeno bje preko 11 tona rasprsljivih tvari. Neprijatelj je sa svoje strane izbacio također noći mnogo bomba, koje su učinile ali samo neznatnu vojničku štetu.

: 1. listopada ujutro. Tečajem noći opstrjeljavao je neprijatelj u prosljetku nove položaje istočno od Yperna žestoko, no učinio je samo malena napredovanja, kako bi poboljšao svoje položaje. Neprijateljska je navalna četa pokušala posljednje noći, da prodre sjeverno od Counesoucurta u naše jarke, no bila je uz gubitke odbijena vatrom iz naših pušaka i strojnica. Neprijatelj je pokušao tri daljnje navale u susjedstvu Lensa. Sve su tri bile odbijene, u jednom slučaju iza žestoke borbe.

: 5. listopada. Reuterov ured javlja iz istočne Afrike: Borba je sad ograničena na ugao kolonije. Poteškoće su glede opskrbe četa potpuno svladane. Englezi su zaposjeli Masinde jugozapadno od luke Kilva Kivindje. Konjanice stoje kod rijeke Moeckkuru, 120 milja zapadno-jugozapadno od Kisvere Lindi postignuta bje u jugozapadnom smjeru Terdula. Zaposjeli smo ušća Mikindani i Rovuma. Portugalci gospoduju rijekom Tunduru sve do obale Zur. Belgijci su uznapredovali sve do nekoliko milja pred Matenge. Livale i Masa, te znatne još nekoje točke u njemačkom posjedu bivaju od dana u dan sve uže zaokružavane.

Francuski:

5. listopada popodne. Neprijatelj je bez uspjeha pokušao više provala tečajem noći, osobito u Champagni, istočno od Butte de Soncin, i u gornjoj Alzaciji prema potoku Micheli žestoka topnička djelatnost na desnoj obali Moze i u okolici Bezonvauxa i uzvisine 344.

: 5. listopada na večer. Na fronti smo Aisne odbili dva njemačka pokušana pothvata jugoistočno od Chevreuxa i istočno od Cernyja. U Champagni zapadno od Navarina i u gorskom predjelu obostrana djelatnost topništva. Na desnoj je obali Moze uzelo naše topništvo neprijateljske skupine, koje su bile najavljene u okolici šume Carjagres, pod vatru i raspršilo ih. Na ostaloj je fronti bio dan miran.

Istočno bojište. Na čitavoj je fronti bilo mirno osim u luku Cerne i sjeverno od Monastira gdje je topnička borba prilično žestoka.

Domaće vijesti.

Promjene kod redarstvenog odjela okružnog glavarstva. Dosadašnji upravitelj redarstvenog odjela okružnog glavarstva dr. Josip Mlekuš, premješten je u Trst, a uprava je redarstva povjerenika dru. Maksimilijanu Platteru.

Za slučaj zračnih navala. Oni stanovnici ulice Sofije Hohenberg, Valle i okolice, koje su dosada u slučaju navale upotrebljavali sgradu uprave c. i kr. skladišta za opskrbu, koja je bila dosada dobrovoljno u tu svrhu ustupljena, a koja u buduće ne može više biti upotrebljavana kao zaklonište, pozivlju se, da dignu druge legitimacije kod prijavnog ureda c. kr. kotarskog poglavarstva za vrijeme od 8—12 sati prije podne.

Hohenbruck, s. r.

Našem radništvu. Kad hoćemo, da se pozovemo za kakvu novčanu pripomoć na naše radništvo, to činimo teškim srcem, i nemamo snage, da stupimo pred njih, jer pojmimo i osvjedočeni smo o slabom stanju našeg radništva, kojemu je eto već preko dvije godine obitelj daleko od njihovog kućnog praga, a ono uz svoju kukavnu plaću mora obitelj znatno da potpomaže, a više puta žalibože i posve uzdržava. Ali kaošto naša momčad ratne mornarice izkazuje požrtvovnost u velikoj mjeri, nadamo se, da ne će zaostati niti naše radništvo za njom i da će položiti darak na oltar domovine, u koliko mu njegove prilike dozvoljavaju. Poznata je stvar, da se je znalo odazvati naše radništvo, bilo kad i kojekakovom narodnom pokretu u najvećoj mjeri i pokazati svoj opstanak i svoju snagu. A kad bi se i sad odazvalo, i kad bi svaki naš radnik darovao samo po jednu krunu, ne samo da bi se sakupili, za našu najpotrebitiju svrhu, za odgoj naše djece, par hiljada kruna, nego bismo time dokazali još i to, da mi želimo i hoćemo naših škola, koje nam pripadaju. Dokazali bismo, što smo dosada prigodom izbora više puta dokazali da nas ima — ima nas Hrvata. Toga radi preporučamo svim našim radnicima, da se odazovu našoj stvari i podupiru ono djecicu, koja će ih blagosivljati i s one strane groba, a mladjim radnicima stavljamo na srce, da se zauzmu i počmu sakupljati medju svojim bližnjim i poznatijim drugovima, te neka dostave ovoj upravi lista imena darovatelja, koja će ih u svoje vrijeme objelodaniti. Radnici! Poduprite naše škole; time ćete poduprijeti sama sebe i cijelo vaše potomstvo!

Ured za posredovanje radnje javlja, da ima na raspolaganje jednu prodavačicu, koja poznava njemačkog jezika. Dalje pozivlje sve nezaposlene domaćice i one, koje su patem gornjeg ureda u zadnje vrijeme bile zaposlene, neka se čim prije prijave kod istog ureda od 8—12 sati prije podne.

Poštanska vijest. U Bukovini posluju opet: 1. za obični pismovni pošt. saobraćaj pošt. ured Leszkowka; 2. za pismovni i novčani saobraćaj pošt. uredi: Iswor, Moldauisch-Banilla i Szypot-Camerale; 3. za novčani saobraćaj pošt. ured Wisnitz na Czeremoszu.

Nogometna utakmica. Danas u 4 sata popodne održavat će se na stražnjem vježbalištu mornaričke vojarne nogometna utakmica medju F. B. C. „Olympia“ i momčade pomorske lijetalačke stanice u P.

Glazba. Danas popodne svirati će glasba ratne mornarice na obali „Franja Josipa I.“ slijedeće komade: 1. H. Dostal: „Port Arthur“, koračnica. 2. A. Mailart: Ouvertura iz opere: „Pustinjakovo zvono“. 3. O. Nedbal: „Vinci-larka“, valčik. 4. J. Král: „Madžarske pjesme“, potpouri. 5. G. Bizet: Fantazija k operi „Carmen.“ 6. J. Fučik: „Triglav“, koračnica. — Početak u 5 sati.

Izgubili dom — sada pak još materinski jezik. Pod gornjim naslovom čitamo u „Domoljubu“ slijedeću vijest: „U taboru bjegunaca u Steinklamu je do 300 djece hrv. i tal. jezika, koji su doma iz okolice Pula, te su tamo polazili u hrv., dotično u tal. škole. U taboru su za nje uveli njemačku školu i njemačku obuku, koje Nijemstvu ne će ništa koristiti, a škoditi će izobrazbi dotične djece. Zar je u Nijemstvu dosta takovo blaženstvo? Tu stvar neka bi više ili bliza ugledali naši zastupnici“.

Milodari za hrvatske škole u Puli. Prigodom otvorenja hrvatske škole u Puli, sakupljeni su medju jugoslavenskom momčadi i položeni kod uprave lista slijedeći doprinosi:

Na Njeg. Vel. brodu „Prinz Eugen“ K 524·—; darovaše slijedeća gg. po K 10·—: Janko Blažić, Ivo Lorencin, Juraj Tomić Filip Baran; po K 7·—: Anton Žuvela, Šime Petković; po K 6·—: Ivo Zore, Marko Restović, Ivan Plenković, Stanislav Rilić, Božo Veldić Vjekoslav Jelovčić, Kuzme Lukin; po K 5·—: Aleksandro Rukavina, Stevo Bucalo, Marko Strpić, Pavao Sablić, Josip Antić, Marin Cetinić, Ivo Sardelić, Krsto Matković, Mari.. Lušić, Jakov Dulčić, Andrija Jerković, Jakov Miletić Filip Lelas, Karel Tuma, Lovre Lovrić, Božo Burmeta Frane Hero, Mate Škunca, Danko Mihaljević, Gjuro Magjarević, Viljko Klain, Albert Šinigoj, Ilija Popović, Ivan Čučković, Ljubo Barišić, Stepan Devčić, Daniel Kaštropil, Petar Dorotić, Ante Dujmović; po K 4·—; Ignac Diraka, Ivan Zaninović, Šime Vranić, Ante Pirin, Petar Dumanić, Dujo Tadin, Nino Lušić, Vjekoslav Diraka, Marko Borovina, Juraj Šarljan Jakov Bilić, Petar Bačetić Josip Tomičić, Josip Harbrić, Paško Kaliterna, Nikola Čučković, Joso Kulušić, Ivo Mahulja, Šime Dundov, Marijan Tudoric, Ivan Lozica; po K 3·—: Josip Cotić, Vicko Arbanas, Vjekoslav Blečić, Dinko Pušić, Jozo Marinović, Milan Kuštreba, Franjo Barbarić, Andrija Bonifačić, Nikola Senković, Ljubomir Kevrić, Andjelko Biskupić, Augustin Poljak, Duje Vetman, Jerko Kuričić; po K 2·—: Ivo Bolanča. Ivo Vučković, Ivan Jurjević, Martin Belić, Frane Bijažević, Karlo Jurić, Ivo Knežević, Toma Jurković, Ivan Sokol, Anton Čolić, Ante Žitko, Jakov Sladojević, Jakov Percan, Dušan Tomšić, Mate Škrinjarić, Jakov Pecotić, Frane Čeprinić, Jakov Paškvan, Ivan Mihaliž, Lovre Ivankov, Petar Gavranić, Ivan Jadrijev, Anton Orlić, Petar Ogulć, Petar Čelić, Franjo Matković, Jovo Macura, Paulin Vlaho, Anton Mihajević, Josip Novak, Savo Škorić, Milan Petović, Grga Strika, Ivan Volarić, Vjekoslav Jakominić, Ivan Striličić, Petar Kapor, Frane Andrlić, Srećko Branica, Jure Debelić, Aleksandar Veber, Dragutin Papirnik, Frane Škrobica, Lugero Kumičić, Frane Pinon, Alois Dolenc, Mate Špain, Dragutin Marohnić, Andrija Benčan, Ivan Jurić, Duje Dujmović, Mijo Odorčić, Peter Pavlis, Nikola Jonmočić, Vinko Babić, Ivan Raduli, Ilija Jurković, Vatroslav Vrban, Mijo Kazija, Jure Radija, Josef Müller, Djuro Bjelić, Svetozar Žakić, August Naderer, Pavao Kačunić, Karl Šlesiger, Ivo Koceli, Josip Mandrović, Jozef Špur; po K 1·—: Mate Alić, Ivan Jelušić, Demarin Giuseppe, Kajetan Glavanović, Šime Čubrić, Vilmosz Kaszas, Nikola Brnas, Petar Ivić, Ivan Drnasin, Ivan Jukopija, Luka Stjepović, Jakov Popov, Ante Ljubičić, Ivan Barić, Augustin Tagliapetra, Visko Škurla, Bartol Maleš, Toma Bešlić, Jure Milić. Ista je svota objavljena već u jučerašnjem broju.

Prodaja ribe. U slučaju, da prispije riba prodavat će se ona danas. Pravo kupovati ribu imadu danas vlasnici živežnih karata počevši od broja 7901.

Vojničke vijesti.

Dnevna zapovijed lučkog admiralata broj 279
od 6. listopada 1917.

Posadno nadzorstvo: nadporuč. Zellner.

Liječničko nadzorstvo na N. V. b. „Bellona“: štopski liječnik dr. Prandsteter.

Liječničko nadzorstvo u mornaričkoj bolnici: pučko-ustaški liječnik dr. Buzolić.

„Hrvatski List“ može se kupiti u našoj podružnici, ulica Franz Ferdinanda 3, naproti „Custozi“ već od 6 sati jutro dalje.

Ratno osiguranje!

C. kr. austrijska vojnička zaklada za udovice i siročad osjeguravajući odio u Puli, trg Custoza broj 45, časti se obavijestiti p. n. općinstvo, osobito pako one obitelji, koje imadu ili oca ili sinove u vojsci, da prima ratno osiguranje po ugodnijim cijenama nego li prošle podine. U interesu je sviju, da osjeguraju svoje, ne samo svoje na fronti, nego i one u zaledju, jer i prvi i drugi su u pogibelji. Nitko dakle nek se ne okani ove dobrotvorne prilike.

Za one, koji su već bili osjegurani, i kojima je prošlo vrijeme osjeguranja, prima se novo osjeguranje za dobu od jedne godine. Ovakovim će se strankama u cijenama mnogo popustiti t. j. ubrojit će im se dio prošle godine već uplaćene svote u novu premiju. Time je dana prilika i siromašnijim slojevima, da se posluže ove pogodnosti.

Hrvati, Hrvatice!

Sjetite se naše požrtvovne „Družbe sv. Ćirila i Metoda“.

HENRIK SIENKIEWICZ

Ta treća.

(Nastavak.)

— Jer se sve razvrglo bilo i tek se nedavno opet sredilo! Misliš li time reći, da kao zaručnik nemam prava upoznati se s gospodjom Jelom, to ti odmah odvraćam: prije sam bio slikar, nego li zaručnik. Poradi nje valja da niesi u brizi?

— To si ne umišljaj. Ne ću da te k njoj vodim, jer je ne ću iznosit na jezike. Govori se, da je od nekoliko nedjelja pola Varšave u tebe zaljubljeno; nevjerojatne se stvari pripoviedaju o tvojim uspjesima. Tek jučer čula sam doskočicu, da si od deset božjih zapoviedi jednu udesio za sebe — znaš koju?

— Koju?

— „Da ne ćeš poželjeti žene bližnjega tvoga ... uzalud“ ...

— Bože, ti vidiš moju zlu kob! ali doskočica je dobra.

— I za cielo opravdana?

— Čuj me Evice, hoćeš li čitavu istinu znati? Svedj sam bio plašljiv i nespretan; nit sam imao niti imam sreće kod žena. Ljudi izmišljaju tko zna što, a medju tim i neslutiš, koliko je bilo istine u uzkliku: Bože, ti vidiš moju zlu kob!

— Povero maestro!

— Mani se talijanskoga ... hoćeš li me povesti do gospodje Kolčanovske?

— Dragi Vladko, ne mogu ... što te sviet više drži za Donjana, to je manje sgodno, da te ja, glumica, povedem do žene samice, najpače do žene, koja tako na se oči svraća kao Jela.

— A za što smijem k tebi?

— Ja sam nešto drugo! Ja sam glumica, te mogu sebi primieniti Shakespeare-ove riječi: „Da si i čišća od suze i bjelja od sniega, potvori ne ćeš umaći!“

— Znaj, da bih mogao s uma sići! Dakle je svatko može upoznati, svatko može k njoj dolaziti, može je gledati, jedan ja ne! A za što? Zato, što sam dobru sliku naslikao i izlšao donekle na glas.

— Sa svog stanovišta pravo govoriš — nastavlja Eva osmjehnuvši se. — No ti i ne pomišljaš, da sam već odprije znala, pošto k meni dolaziš. Ostržinski je ovdje bio i nagovarao me, da je „bolje“, ako te k Jeli ne povedem.

— Ha, sad razumijem! ti si mu se obrekla!

— Niesam se obrekla, pače razljutila sam se ... Ipak mislim, da je „bolje“, ako te ne povedem. Govorimo sad o tvojoj slici.

— Ne pominjaj mi ni slike ni slikarstva. Ali kad je tome tako, neka bude! Evo, ja ti se zajamčujem, da ću se u roku od tri dana upoznati s gospodjom Kolčanovskom, ma da i preobučen k njoj podjem.

— Preobuci se u vrtljara i ponesi joj kitu cvieća — od Ostržinskoga.

U taj mi čas pada sasvim druga misao na um, koja mi se tako krasna čini, da se udaram po čelu, zaboravim na gnjev i ljutinu, koju malo prije prema Evi osjećah i povičem:

— Obećaj mi, da me ne ćeš odati!

— Obećajem! — odgovori izvjedljivo Eva.

— Čuj dakle; preobući ću se u starca sa lirom. Odielo i liru za to imam, u Ukrajini sam bio, pjesme umijem pjevati ... Gospodja je Kolčanovska Ukrajinka, ona će me bez sumnje primiti, — razumiješ li sada ...

— Vrlo originalna misao! — reče Eva.

No odviše je umjetnica, a da joj se ta misao ne bi svidjala; ta obećala je, da me ne će odati — a i nema, čemu da prigovara.

— Vrlo originalnalna misao — opetuje. Jela tako jako ljubi tu svoju Ukrajinu, da će proplakati, kad ovdje u Varšavi ugleda lirnika ... A šta ćeš joj reći? Kako ćeš joj objasniti, da si amo nad Vislu došao?

I Evu je nehotice zahvatio moj uzhit.

Malo kasnije sjednemo i stanemo kovati pravu zavjeru.

Ugovorimo, da ću se preobući u lirnika, a Evica će po mene doći i uzeti me u kola, da previše ne svraćam radoznalih prizijavala na se, gospodja Jelena ne će ništa doznati, dok joj sama Evica tajnu po vremenu ne odkrije.

Onoje, Eva i ja, posve smo zabavljeni našim naumom; zu tim joj stanem ruke cjelivati, a ona me za tim pridrži na doručku.

Večer provodim kod Suslovskih.

Kazimira se malo mrgodi, što u jutro niesam došao, ali ja poput angjela trpim njezinu zlu volju, te pri tom mislim na sutrašnju odluku ... na Jelu.

(Nastavit će se.)

Pojedini broj 12 h.

CIJENA listu: U pretplati za čitavu god. K 36·—, za polugodište K 18·—, tromjesečno K 9·—, mjesečno K 3·60, u maloprodaji 12 h. pojedini broj. OGLASI primaju se u upravi lista trg Custoza 1.

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

„HRVATSKI LIST“ izlazi u nakladnoj tiskari JOS. KRMPOTIĆ u Puli, trg Custoza 1. Uredništvo: Sišanska ulica br. 24. — Odgovorni urednik JOSIP HAIN u Puli. — Rukopisi se ne vraćaju.

Godina III. U Puli, ponedjeljak 8. listopada 1917. Broj 808.

Nove senzacije u Parizu.

Izakako je Clemenceau u senatu držao svoj veliki govor o „pacifističkim spletkama“, koji je konačno iza uapšenja i tajanstvenog umorstva Almereyde doveo do odstupa ministra za unutrašnje poslove Malvyja i do pada kabineta Ribotova, nalazi se u Parizu sve više izdajica domovine. U ovaj čas imade čitav niz ovakovih afera, koje idu jedna uz drugu, i u kojima posve rabijatni nacijonaliste tvrde, da stoje medjusobno u savezu i sačinjavaju pojedine dijelove užasnog komplota. Posljednji su uapšenici Bolo-paša i anarkističko-pacifistički književnici Landau i Golisky. Najznatnija je žrtva posljednjih dana Morier, prvi predsjednik „cour d' appel“-a u Parizu, pokraj predsjednika kasacijonog dvora najviši sudac u Francuskoj.

O Bolo-paši se je već prije više nedjelja javljalo. On je u Parizu veoma poznata ličnost, otmjen svjetski čovjek, koji je sjajno nastupao, raspolagao velikim sredstvima i koji je uostalom brat jednog kod pariških dama veoma omiljelog propovjednika. On potiče, kako uvjeravaju, iz veoma oskudne obitelji, imao je prije u rue Richelieu kao mračni trgovac maleni ured, a sad posjeduje krasnu villu, villu Veléda, u Biaritzu. Za pašu ga je imenovao egipatski bivši kediv Abbas Hilmi, kojega su Englezi bili odstavili, dne 14. rujna 1914., dakle iza početka rata. Sad tvrde, da je Abbas Hilmi Bolo-pašu, koji ga je češće posjećivao u Švicarskoj, snabdio bogatim novčanim sredstvima u svrhu, da povede u Francuskoj mirovnu akciju, a dalje se veli, da je Abbas Hilmi kod toga bio samo posrednikom, koji je radio po nalogu njemačke vlade. Državni tajnik pl. Jagov, da je kedivu uručio 10 milijuna franaka, koje je Abbas Hilmi tad dalje predao bio Bolo-paši. Bolo-paša je nasuprot tomu izjavio, e je sve to nesmisao i kleveta, dokazao je, da je proveo velike poslove glede ratne dobave, primjerice za argentinska goveda, i uvjeravao, da znatan porast njegovog imetka tečajem rata potječe odatle. On je bio i već prije rata bogat, posjedovao je već tad villu Velédu, te se time čini objeda, kao da je uopće tek posredovanjem bivšeg kediva došao do novca, oborenim. Dosad ga nijesu, uza svu viku bulevardskog novinstva, još uapsili. Stanovao je u grand-hotelu, ležao je ondje bolestan, i liječnici su potvrdili, da se ne može prevesti. Novi ministar pravosudja, Raoul Péret, držao je, da se na ovu okolnost ne uzme nikakova obzira, i dao je Bolo-pašu prije nekoliko dana uapsiti, i prijatelj bje bivšeg kediva prevezen u bolnicu tamnice u Fresnesu — gdje je bio Amereyda nadjen obješenim.

Prije mjesec dana po prilici natuknuli su neki nacijonalistički listovi, da Bolo-paša sudjeluje kod nekih velikih pariških novina. Nato je izjavio dne 5. rujna u listu „Journal“ senator Humbert, da je doista Bolo-paša prije dulje vremena sudjelovao sa svotom od 5 i pol milijuna franaka kod lista „Journal“, no da nije nikad pokušao, da na list djeluje pacifistički ili kako inače. On, Humbert, da se je tog poslovnog sudjelovanja prihvatio tek tad, kad se je „visoko stojeća ličnost“ zauzela za Bolo-pašu i izjavila: „Ja poznajem Pavla Bolo već od deset godina ovamo. Ja jamčim za njegov patrijotizam i za njegovo poštenje. Vi možete njegov novac mirne duše uzeti“. Tko je ta ličnost bila, nije dosad rečeno. Sad je novi ministar pravosudja iznenada proglasio, da je prvog predsjednika „cour d'appel“, Ferdinanda Moniera, ukorio, i to radi „službenih mana i neopreznosti“. Monier je onaj prijatelj, koji je senatoru Humbertu jamčio za patrijotizam i čast Bolovu. Kućne su premetačine kod Bolo-paše iznijele na vidjelo, da je Monier kroz dugo vremena podupirao svojim pravnim savjetima Bolo-a kod raznih poduzeća, tako kod jednog, koje se je odnosilo na Sueski kanal. On je Boloa upoznao po prijašnjem ministru Ruau. Ministar je pravosudja prije nekoliko dana zatražio od njega, da napusti svoju službu, no Monier je to otklonio, pošto da se osjeća nevinim. On naglašuje, da sad kao i prije smatra Bolo-pašu nedužnim i pristojnim, i da će mu biti veoma lako, da pred najvišim vijećem oprovrgne sve klevete i stvari prikaže u pravom stanju.

Istotako je u „grand-hotelu“, koji ovih dana mnogo toga doživio, bio uapšen literat Jacques Landau, koji nije tako sjajna ličnost kao Bolo-paša. Bio je urednikom lista „Bonnet Rouge“, lista Almereyde i Duvala, te je pripadao družtvu nižih novinara, koje se je zvalo „glazbenici“ i zasjedalo u nekoj kavani na bulevardu. Osnovao je mnogo malenih listića, medju njima jedan, koji se je zvao „Je dis tout“ (ja velim sve), te je došao poslije do „Bonnet Rouge“, gdje se je sa Almereydom veoma dobro slagao. Prijatelji mrtvog Almereyde uvjeravaju, da je Landau zajedno sa Duvalom pravio tajanstvene poslove, kojih ni sam Almereyda nije odobravao, i Almereyda da je postao samo žrtvom tih poslova. I drug Landaua, Jean Goldsky, bje uapšen, koji je bio suradnikom svih anarkističkih listova, od kojih je mnogo tečajem rata osnovao.

Medjutim je deputirac Turmel, u kojega su pretincu u zastupničkoj kući našli 25.000 franaka, još uvijek na slobodi. On dosad nije odao, odakle potječe novac, a navodi, da potječe od poslova ratnog dobavljanja, nijesu se pokazali ispravnima. Proti njemu se ali nije pronašao nikakav dokaz krivnje, te se proti njemu upotrebljuje samo činjenica, da je opetovano bio u Švicarskoj, a druga jest činjenica, e ne će da dokaže, odakle mu ono 25.000 franaka. Nacijonaliste vele, da je bio u svezi sa Bolo-pašom. Dosad je to nedokazana tvrdnja.

Clemenceau je u svom govoru govorio i o milijunašu Margulieu, koji da u Nizzi kraljevski živi, poduzima uz prijateljsku dozvolu oblasti putovanja u automobilima u Švicarsku i druge pogranične zemlje, koji da je dao prefektu Jolyju 100.000 franaka u dobrotvorne svrhe, označio se Belgijancem, a u istinu jest Austrijanac. Kraj ovog je Marguliesa osvanuo isprvice i sam Almereyda, urednik pacifističkog lista „Journal de Peuple“ gotovo nezanimivim. Almereyda je konačno bio samo siromah, a Margulies je stanovao u villinskoj zgradi, imao lijepu ženu i čitavo dvoranstvo. Bulevardsko je novinstvo povelo opširna ispitivanja, te je ustanovilo, da je Margulies još prije početka rata bio u Antwerpenu, gdje je posjedovao veliku staju konja za utrke. Kad je buknuo rat, bio je u Petrogradu, kasnije da je dopremio sav svoj imetak od sedamdeset milijuna iz Antwerpena u Francusku. On da posjeduje dvije putovnice i da je „prije svake i poslije svake francuske ofenzive“ putovao u Švicarsku. Jedan je suradnik lista „Figaro“ ocrtao neki bridge-večer u villi na Rivieri, kod koje je Margulies igrao glavnu ulogu. Svrha je tomu bila pacifistička propaganda. A sad je isti taj Margulies uapšen. Sad istražuju odnošaje izmedju njega i Bolo-paše.

Pitanje mira.

B e r n, 6. (D. u.) Napram različitim vijestima novina, kojima se svadja imenovanje Jefremova ruskim poslanikom u Bernu u savez sa predstojećim mirovnim raspravama, obznanjuje Jefremov putem ruske korespondencije, da nema razloga, da bi se iz njegovog imenovanja zaključivalo na pokret, da se postigne mir.

L u g a n o, 6. (D. u.) Messaggero piše: Grof Czernin izjavio se je, kako se je moglo predvidjati, spremnim za mir, predloženim od pape. Ali dok je Benedikt zagovarao teritorijalnu nagodu izmedju Austrije i Italije te interpretacija pape govori jasno o povratku Trentina i Trsta Italiji, traži grof Czernin, da se isprazne područja, zaposjednuta od Talijana a i to bez govora o odštetama. Svakako je velika žrtva za Austriju, da se odriče teritorijalnog povećanja.

IZ RUSIJE.

Sporazum traži jamstva. — Rezultati izbora u Finskoj. — Vijećanja vlade sa industrijalcima i kadetima. — Proglas ruske demokracije na svjetsku demokraciju za mir. — Stavka u tvornicama papira. — Pokret ruskih željezničara.

A m s t e r d a m, 5. (D. u.) Prema „Telegraafu“ javlja list „Times“ iz Odese: Prema nekoj brzojavci iz Jasija, poduzeše vlade antantinih država odlučne korake, kako bi se osvjedočile, što namjerava ruska vlada i revolucijonarni odbor u Petrogradu i da dodju na jasno, kako se zapravo misli Rusija ponašati prema alijircima i koje mjere misli poduzeti proti grozećoj demoralizaciji u vojsci. Alijirci su pripravni, da za reorganizaciju i za oboružanje ruske vojske doprinesu još teških žrtava, ali samo pod uvjetima, da u buduće bude postojala medju Rusijom i alijircima potpuno jedinstvo u postupanju.

H e l s i n g f o r s, 6. (D. u.) Rezultat izbora za zemaljski sabor na svršetku drugog dana jest slijedeći: socijalni demokrati 45 postotaka, ostale gradjanske stranke 56 postotaka.

P e t r o g r a d, 6. (D. u.) Petr. brz. ured Članovi vlade obdržavali su jučer sjednicu sa zastupnicima demokratske konferencije, sa zastupnicima moskovskih industrijalaca i kadetske stranke. U sjednici su sve tri skupine obrazložile uvjete za sastav koalicionog kabineta. Sjednica, koja je trajala sve do 2 sata i pol ujutro, bit će danas u pol sata popodne nastavljena, da se izradi tekst ugovora.

P e t r o g r a d, 6. (D. u.) Reuter. Članovi vlade vijećali su u petak od 5 popodne do 3 sata u jutro pod predsjedništvom Kerenskoga sa moskovskim industrijalcima, izaslanicima demokratske konferencije i sa kadetima. Postignut je sporazumak pogledom na sastav koalicionog kabineta.

P e t r o g r a d, 6. (D. u.) U zadnjoj sjednici demokratske konferencije predložio je član minimalističke struje Dan u ime svoje frakcije neka se objavi p r o g l a s n a d e m o k r a c i j u č i t a v o g s v i j e t a. Ovaj proglas ustanovljuje prije svega, da je Rusija prisiljena da vodi rat na dvije fronte, naime proti vanjskom i nutarnjem neprijatelju. Prije šest mjeseci, nastavlja proglas, izjavila je Rusija, da je potreban rat bez aneksija i bez odšteta na osnovi prava samoodredjenja naroda. U ono je doba bio vojnički položaj Rusije prilično povoljan. Središnje su vlasti kušale, da sklope sa Rusijom časni mir; ali Rusija je otklonila mir sa njemačkim imperijalizmom u nadi, da će se skupine naroda središnjih vlasti pobuniti, i izsiliti demokratski mir. Ovaj mir nije medjutim uslijedio i od onog se je vremena vojnički položaj Rusije znatno pogoršao. Nijemci iskorišćaju desorganizaciju Rusije i provaljivaju u zemlju te jačaju time vojničku protureveluciju. Proglas ističe zatim uzbudjajuće glasine, koje uznemiruju ruski narod i u kojem kažu, da u medjunarodnim krugovima postoji namjera, da s e s k l o p i m i r n a t r o š a k R u s i j e i da se posebnim mirom dokrajči klanje medju kulturnim narodima. Ruska će se demokracija, izjavlja proglas, suprotstaviti svom snagom naplavljenju domovine neprijateljskom vojskom te neće dozvoliti, e se joj otmu područja ili da se dira u njezinu neovisnost. Ali stvar obrane revolucijonarne Rusije je također stvar demokracije svijeta. Potlačenje ruske revolucije značilo bi mir na trošak jedne ratujućih država a to bi stavilo svijet pred nova oružanja i pred nove grožnje za odmazdu. Radi toga pozivlje demokratska konferencija, pozdravljajući misao m e d j u n a r o d n e s o c i j a l n o - d e m o k r a t s k e k o n f e r e n c i j e, demokraciju čitavog svijeta, da prispjeva mirovnim težnjama ruske revolucije. Iza kako je predsjedništvo vijećalo o proglasu, dalo je slijedeću izjavu: Demokratska konferencija potvrdjuje čvrstu volju sveukupne ruske demokracije, da se bori za obistinjenje mira bez aneksija i bez ratnih odšteta te izrazuje želju, neka se ova volja objavi u manifestu, koji će biti sastavljen od predsjedništva upotpunjenog sa zastupnicima sviju stranaka, zastupanih na demokratskoj konferenciji. Ovaj je predlog bio primljen uz živahno odobravanje te uz poklike: Neka živi medjunarodni mir.

Petrograd, 6. Petrogradski brz. ured. Započeli su štrajkati radnici svih tvornica papira. Ako štrajk potraje duže vremena, groze svojedobnom sazivu konstituirajuće skupštine ozbiljne poteškoće, jer bi u tom slučaju nastala pomanjkanje papira, koji je nuždan za izborne legitimacije.

P e t r o g r a d, 6. (D. u.) Petr. brzojavni ured. U skupštini željezničarskog odbora moskovskog kotara zaključeno je, da se štrajka. U zaključku

se izjavlja, da štrajk neće škoditi državnim interesima. Ako vlada ne bude htjela da udovolji zahtjevima radnika, to prijeti pogibao, da će na željeznicama nastati anarhija, koja bi državi nanijela nenadomjestivu štetu. Skupština istodobno izjavlja, da se štrajk neće protezati na željezničke pruge, koje vode na frontu.

Petrograd, 6. Petrogradski brz. ured. Kerenski je u 6 sati popodne saopćio sveopćem savezu željezničara, da će se 3. t. mj. udovoljiti svim zahtjevima, te moli, da se zaključak o štrajku opozove.

Petrograd, 6. (D. u.) Agentura javlja: Polag brzojava iz Gomela, pokrajina Mohilev, nije 8000 vojnika htjelo poći na frontu te je kušalo izazvati nemire. Da se spriječe izgredi moralo se ih je dati opkoliti po dragoncima i kozacima, kojima su se predali.

SA RATIŠTA.

: Beč, 6. (D. u.) Iz ratnog izvjestiteljskog stana javljaju: Talijansko bojište. Na Krasu su bile neprijateljske patrule odbijene ručnim granatama. Na visoravni je Banjščica došlo jučer općenito samo do umjerene smetajuće vatre. U odsječku se je brda Sv. Gabrijela svršila talijanska navala, poduzeta iza topničke i minske vatre. — Na Koruškoj je 4 Tirolskoj fronti vladala uz neprozirno vrijeme malena bojna djelatnost. Na visinama je vladala snježna vijavica, u nižim područjima kiša. Na Tirolskoj zapadnoj fronti uz nisku temperaturu do 30 centimetara svježeg snijega.

Istočno bojište. Neprijateljsko je topništvo opstrjeljavalo područje naše fronte južno od Sereta živahnije. Kod Husiatina je bilo prekojučer neprijateljsko jedno lovno zapovjedništvo presenećeno vlastitom patruljom i uz teške gubitke raspršeno. I jučer je ondje došlo do teških borba sa patruljama, koje su se po nas sve dobro svršile. Jedan je od naših ljetača navalio na ruski privezani zrakoplov, koji se bio kod Ivancija usidren na tlu, sa požarnom municijom iz visine od 100 metara i sastrijelio ga u plamenu.

Jugoistočno bojište. Na donjoj Vojuši obostrani topnički bojevi. Na Osumu bje poduzet povoljan po nas patruljski pothvat. Nad južnim bje rubom jezera Prespa oboreno u zračnoj borbi neprijateljsko jedno lijetalo.

RAZNI BRZOJAVI.

Zürich, 6. (D. u.) Milansko novinstvo započelo je, da opširno opisuje nemire, koji su u rujnu i u kolovozu nastali u sjeverno-talijanskim gradovima. Kod toga je najzanimivije, da se je protiv buntovnika upotrebljavalo engleske čete.

Washington, 6. (D. u.) Reuter. Kongres je bio odgodjen.

Berlin, 7. Kako javlja Wolffov ured potopljeno je u zatvorenom području opet 17.000 brutto registarskih tona.

Lvov, 6. (D. u.) Danas se je lvovski viši pokrajinski sud i drž. nadodvjetništvo preselilo iz Olumuca u Lvov.

Pariz, 6. (D. u.) Havas. Zastupnik je Turmel uapšen.

O prethistoriji tog velezanimivog uapšenja donosimo danas uvodni članak, koji pojasnjuje sav slučaj.

AUSTRO-UGARSKI RATNI IZVJEŠTAJ.

: Beč, 7. (D. u.) Službeno se javlja:

Istočno bojište.

Kod Sereta u Bukovini navalio je jučer neprijatelj iza teške topniške priprave. Bio je kod St. Onufry odbijen vatrom, kod Vaškouca po austro-ugarskim i njemačkim četama i protunsunku odbačen.

Talijansko bojište.

U odsječku Sv. Gabrijela ograničili su se jučer Talijani na djelomične sunke. Ovi su ostali bez uspjeha. Na Costabeli izvukli su visokobrdski odjeli 21 bersaljera iz neprijateljskih jaraka.

Albanska fronta.

Ništa nova.

Poglavica generalnog stožera.

NJEMAČKI RATNI IZVJEŠTAJ.

: Berlin, 7. listopada. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana javlja:

Zapadno bojište.

Uz kišu i vjetar ostala je bojna djelatnost kod svih armada malena. U Flandriji je bila jaka smetajuća vatra, provedena pojedinim žestokim vatrenim udarima na bojištu izmedju Poelkapelle i Zandvorte. Pred Verdunom je na istočnoj obali Moze oživjela djelomično topovska djelatnost. Izvidnički su bojevi izazvali ondje i u više drugih odsječaka prelazno povećanje obostrane vatre. Iskorištenja fotografskih snimaka naših ljetača potvrdjuju, da su naše navale sa bombama prouzrokovale na tvrdjavi Dünkirchen jaka razorenja u više četvrti, osobito na naredjajima lučkim, skladištima i željezničkim. Time kao da će biti postignuti znatni prekidi u engleskoj nadoknadnoj službi.

Istočno bojište.

Fronta princa Leopolda Bavarskoga. Sjeveroistočno od Rige, kod Dvinskog i na Zbruču su se češće opstrjeljavala živahno topništva.

Fronta nadvojvode Josipa: U Bukovini su Rusi navalili uz pripomoć oklopljenih automobila na naše postojanke kod St. Onufrija i Vaškonca. Neprijatelj je bio vatrom odbijen i iz Vaškouca protusunkom njemačkih i austro-ugarskih četa protjeran. U našoj je ruci ostalo zarobljenika.

Kod bojne je skupine gfm. pl. Mackensena oživjela na donjem Seretu i kod Tulceje bojna djelatnost topništva.

Macedonsko bojište.

Ništa nova.

Prvi majstor glavnog stjela Ludendorff.

NEPRIJATELJSKI IZVJEŠTAJI.

Ruski:

: 5. listopada. Sjeverna, zapadna i jugozapadna fronta: Puščana paljba i izvidjaji.

Rumunjska fronta: U smjeru na Seletin u okolici Milešica (južno od Radauca prihvatio je neprijatelj dne 4. o. mj. sa jakim kolonama ofenzivu, no bio je suzdržan topniškom vatrom. U smjeru je Buz otvorio neprijatelj topovsku vatru oko 6 sati na odsječku izmedju jezera u okolici sela Maksimeni, sjeverno od ušća rijeke Benzea. Iza poisatne je topovske priprave zaposjela bugarska pješadija naše položaje u više promaknutih jaraka. Oko 7 sati bio je protunavalom položaj opet uspostavljen.

Kaukaska fronta. U smjeru Diseamatia, 75 versta sjeverno od Mossula, izjurišale su naše čete selo Nerevan, 25 versta jugozapadno od Oromara.

Na večer dne 6. listopada srušilo se je kod silaska na uzletište jedno od naših lijetala i raskomadalo. Vodja lijetala, kapetan Konšin, zadobio je teških ozljeda, promatrač, poručnik Liasi, je mrtav. Dne 4. listopada izmedju 4 i 6 sati bacali su naši ljetači bombe na naredjaje iza neprijateljske fronte kod Smorgona.

Engleski:

: 5. listopada. Pješadijski bojevi od znamenitosti nijesu se vršili na bojnoj fronti. Naše su čete učvrstile svoje položaje. S ostale engleske fronte ništa da se javi. — Broj počamšī od jučer ujutro učinjenih zarobljenika iznaša 4446, medju njima 114 časnika. — Dne 4. listopada je bilo vrijeme većim dijelom za lijetanje neprikladno. Usprkos kiše i niskih oblaka, te neobičnog jakog vjetra pratila su naša topniška lijetala naše napredujuće čete, te javljale o položajima i gibanjima neprijatelja. Nekoliko je naših zračnih izvidjača preletjelo iznad četa, te navalilo na nje, kao i na topništvo. Od šest je naših lijetala jednoga nestalo.

6. listopada. Topništvo je neprijatelja pokazivalo na bojnoj fronti povećanu djelatnost; ali njegova pješadija nije poduzela nikakova podhvata. Suzbili smo pokušanu navalu na naše opkope južno od Hollebeckea puščanom i strojopuščanom vatrom. Waleske su čete napale na neprijateljsku frontu sjeveroistočno od Gouzeaucourta te su bombardovale zakloništa i zadale posatci gubitaka.

6. listopada, na večer. Naše je topništvo djelovalo sav dan na čitavoj fronti bitke. Neprijateljsko je topništvo djelovalo u glavnom proti našim novim položajima na kosi uzvisina od Broodeynde i dalje na jug. Nijesu bile poduzete protunavale. Za zadnja smo 24 sata dopremili novih 380 zarobljenika. Sa ostale fronte nema šta da se javlja.

Domaće vijesti.

Milodari za hrvatske škole u Puli. Prigodom otvorenja hrvatske škole u Puli, sakupljeni su medju jugoslavenskom momčadi i položeni kod uprave lista slijedeći doprinosi:

Nj. V. brodu „Babenberg“ sakupljeno po gg. Bronzin i Ostroški K 156·—; darovaše gg.: po K 10·—: Bronzin; po K 6·—: Dimitrija Radišić; po K 5·—: Stjepan Ostroški, Dinko Kinkela; po K 4·— Markovinović; po K 2·—: Šuma Adišten, Vladimir Krnetić, Stjepan Kapitanović, Lazo Popović, Ivan Fijala, Juraj Maglina, Antun Babić, Jaroslav Šterba, Andre Blečić, Rudolf Gabrček, Drago Drča, Pastorčić, Stjepan Zafred, Franjo Novaki, Juraj Pintes, Nardin, Matija Kukuljan, Juraj Damić, Franta Koračnik, Franjo Tomjanović, Ivan Malutinović, Mate Dragić, Mate Bakić; po K 1·—: Gracije Fačo, Josip Grgat, Bogdan Moldovan, Ivan Dujmić, Ivo Bakotić, Josip Morosin, Buben, Stjepan Buratović, Mate Kovačević, Josip Marinović, Ego Strojan, Josip Markovac, Vjekoslav Post, Pardus, Antun Holub, Karel Polašek, Kleger, Tomačević, Kartč, E. Peša, Mate Jakir, Šambunjak, Franjo Wei, Andrija Zlobec, Josip Pekić, Fran Vulin, Deves Schökel, Čipčić, Stjepan Bartulović, Luna, Alfred Kopestey, Celestin Novotny, Josip Autoš, Špiker, Čepić, Sandrić, Juraj Rumora, Mate Medak, Žvrčina, Ivan Rončević, Mirko Drvar, Grdović, Šime, Andrej Safčić, Vaclav Flek, Josip Opilstil, Tomo Rogić, Ivan Šarić, Marijan Jerić, Kulić, Miše, David Kačić, Bulić, Novak, Rudolf Nemec, Tomo Radić, Paškvo Gulin, Ivo Holega, Tomo Kraljić, Andrija Zgrec, Tomo Marušić, Vid Maršić, Mato Jakšić, Fran Rufer, Ivan Peroza, Rudolf Jambor, Jakob Šupeljak, Mate Škoda, Lastovka Karel, Dvoržak, A. Draška, Karel Kolačno, Stankal, Čurčić, Šima; po fil. 60: N. N, Františok, Madejc, Ćiril Vučević, P. Šiller, Revers; po fil. 50: Ivan Cilaš; po fil. 40: Ivan Ercegović, Petar; po fil. 20 Koršek Franta.

Za hrvatske škole u Puli sabrao je nadalje gosp. Milan Curčić na Njeg. Veličanstva brodu „Habsburg“ K 259·30. Na želju samih darovatelja ne priopćujemo njihova imena. Zadnji iskaz K 5565·70; sveukupno K 5825·—. Od Boga njim plaća, a od naroda hvala! Živjeli darovatelji i sakupljači!

: Simfonijski koncerat. Kako bje već javljeno, obdržavat će se u četvrtak dne 11. o. mj. pod protektoratom Njezine Preuvišenosti gospodje admiralovice Juliške Fiedler u Politeama Ciscutti simfonijski koncerat u korist invalidskog doma, koji se ima sagraditi u Puli. C. i kr. mornarička će glasba pod vodstvom g. mornaričkog zborovodje proizvesti ova djela: Liszt: Tasso („Lamento e triomfo“); — R. Wagner: Götterdämmerung (Smrt Siegfriedova); — Goldmark: Sakuntala (Overtira); — Dvoržak: Podnevna vještica (simfonijska pjesan). No posljednja ova točka ovisi o pravovremenom stignuću nota.

Cijene su ove: Loža u prizemlju (4 osobe) 20·— K, loža sa strane u prizemlju 5·— K, lože u I. redu (4 osobe) 16·— K, sjedala u parketu 3·— K i 2·— K, ulaz u parket K 1·50, sjedala na galeriji 1·— K, ulaz na galeriju 60 fil. Kod svih je cijena uključena ulaznina. Karte će se započeti prodavati u utorak dne 9. o. mj. i to kod kazališne blagajne od 10—12 sati prije podne i 4—6 sati popodne, u srijedu dne 10. o. mj. samo prije podne od 10—12 sati i u četvrtak, dne 11. o. mj. od 10—12 sati prije podne i od 6 sati dalje na večer.

: Nestašica mlijeka. Uslijed nestašice mlijeka izdavat će se, kako javlja gradska aprovizacija, mlijeko samo za djecu do 2 godine, dok ga za starce i bolesnike žalibože za sad nema, no čim se poboljšaju prilike, uzet će se na nje u prvom redu obzir. Da si gospoda liječnici prištede uzaludno gubljenje vremena i da se ne prave poteškoće osoblju gradske aprovizacije, umoljavaju se, da ne izdavaju liječničke potvrde za mlijeko, jer se iste zasad žalibože ne mogu uvažiti. (Da se dobije više mlijeka, bilo bi uputno i racijonalno, da se kravama muzarama poda veća dnevna količina sijena, što bi bilo na korist i dobrobit pučanstva. Op. ur.)

: Opskrba mesom. Gradska aprovizacija javlja: Živežne karte za meso nijesu izvan kreposti, kako to mnogi misle, te nasuprot dapače nadležne oblasti preporučuju koli mesarima, toli posjednicima karata najveću pažnju. Raspačavanje se mesa mora urediti tako, da pojedine osobe dobiju svoj stalni obrok. Meso se smije prodavati samo uz cijenu, ustanovljenu po aprovizaciji, i to prednji dio K 6·40, a zadnji dio

K 6·80 po kilogramu. Imade slučajeva, gdje mesari prodaju meso bez živežnih karata i uz različite cijene, a katkad i samo za svoje „stalne" kupce. Da se tomu doskoči, udesit će gradska aprovizacija drugi način prodavanja, što će se svojevremeno objaviti.

Nezgoda. Jučer u 11 sati prije podne bio je doveden u pokrajinsku bolnicu petnaestgodišnji dječak Josip Plisko iz Barbana. Isti je dječak radio na nekim kolima, te ga je nenadano gurnuo jedan vol tako te je pao na zemlju. Odmah je bio pregledan od liječnika, koji je ustanovio, da je Plisku slomljena lijeva noga. Isti je ostao u bolničkoj njezi.

Prodaja ribe. U slučaju, da prispije riba prodavat će se ona danas. Pravo kupovati ribu imadu danas vlasnici živežnih karata počevši od broja 7201.

Dnevne vijesti.

Dr. Laginja i dr. Korošec bit će sutra primljeni od ministra-predsjednika kao zastupnici Jugoslavenskog kluba. Ovom se vijećanju može pripisati veliko značenje za daljnji udes parlamenta.

Ministar bez portfelja dr. pl. Žolger. Ministar bez portfelja dr. pl. Žolger sprema se na to, da izradi smjernice za ustavnu reformu u Austriji. Pošto „Jugoslavenski klub" nije unapred ništa znao o njegovom imenovanju to on i sada otklanja svaku svezu s njim, pa veli, da on u kabinetu nije kao Slovenac, nego samo kao činovnik. Novo ministarstvo imat će stan u Heinrichshof na Opernringu. Prezidialista je Slovenac dr. Rudolf pl. Andrejka, koji je prije bio kod „ratnonadzornog ureda". Čini se, da će ministarstvu otstupiti i referat za državnu policiju.

Pitanje mandata dra. Kramarža i drugova. U sjednici imunitetskog odbora podastro je izvjestitelj dr. Stransky izvještaj o predlogu zast. Stanjeka, dra. Frante i drugova o tome, da li se imadu pripustiti sjednici zastupničke kuće Kramarž, Rašin, Choc, Vojna, Buržival i Netolicky, te predloži, da se mandati spomenutih zastupnika smatraju valjanim, te da se izjavi i pozove predsjednik kuće neka bi te zastupnike pozvao sjednicama kuće. Zastupnici dr. vitez Mühlwert i dr. Waldner predložiše, da se izvještaj referenta dra. Stranskoga dade u tisak i razdijeli, a vijećanje odbora da se odgodi, da se članovima dadne vremena da prouče čitavu stvar. Nadalje predložiše, neka bi se putem presidija ishodilo od kuće produženje roka za izvještaj o toj stvari. Ovi su predlozi prihvaćeni.

Hrvatski zastupnik u češkom savezu. Jugoslavenski zast. dr. Treslć-Pavičić stupio je kao hospitant u češki državopravni savez.

Rehabilitacija vojničkih osoba. Iz Beča javljaju: Ministarstvo za zem. obranu podastrlo je na previšnjem mjestu predlog glede rehabilitacije onih osoba, koje su svoju vojničku saržu izgubile radi manjih prestupaka. Kraljeva vojnička kancelarija ispituje sada taj predlog.

Amnestija. Zagrebačka „Sloboda" donosi: Konačno je ona došla i u Hrvatsku. A gle, nitko se ne uzrujava, niti se o njoj ne piše. Pa, naravno, jer se ni ne radi o amnestiji političkoj, već o amnesiji nepolitičkih kažnjenika, koju je kralj podijelio prigodom svog krunisanja. Tako je i ova mjera političke uvidjavnosti kod nas u Hrvatskoj posvema zatajila. Vidi se, da je mnogo naglašivana era demokratizacije posvema zapela na granicama oligarhijskog carstva. Jer dok je Austriji pa čak i u Bosni politička amnestija bila dosad ponešto izdašnija, premda s njom ni iz bliza nisu reparirane ratne strahote, kod nas se nitko ni ne miče, kod nas je dovoljno, da nekolicina ljudi, koji su odsudjeni radi prostih delikata, a koji su po svoj prilici već i svoje kazne skoro i izvršili — bude onda pomilovana. Političke osude i parnice osobito one vodjene, odnosno izrečene po vojnim sudovima, kod nas nitko ne dira.

Povišica beriva časnicima. „Neue Freie Presse" javlja iz Budimpešte da je na domaku povišica beriva časnika i gažista.

Skupna izložba mladih hrvatskih umjetnika u Osijeku sprema se doskora. Bit će izložene većinom radnje naše nove grafike.

„Vilin veo", izdanje za glasovir dvoručno s pripisanim tekstom Konjovićeve opere, štampa se u Beču. Radi općih radnih smjetnja djelo ne će biti gotovo prije početka studenoga (novembra). Radi toga može onaj tko do 1. studenoga pošalje Društvu hrvatskih književnika, Zagreb, Gundulićeva ulica 7 15 kruna dobiti djelo još po pretplatnoj cijeni. Pošto izadje iz tiska, stajat će to izdanje 24 krune.

Iz Sv. Križa kod Trsta. Čitamo u „Edinosti": Dne 20. kolovoza t. g. ostavio je usljed oblasnog naloga veći dio ovdašnjeg stanovništva domaće selo. Ostali su kod kuće samo muški, a još i ovi ne svi. Većina se je ovdješnjeg stanovništva naselila na Kontovelju, gdje su bili Križani upravo po staroslavenskom običaju gostoljubivo i prijazno primljeni, zašto neka im bude izrečena najtoplija hvala. Nekoji su se naselili i na Prosecku, Grljanu, Miramaru, Rojanu, Trstu itd. Jer je dakle bilo najviše Križana zajedno na Kontovelju i u susjednim krajevima, otvorio je vodja kriško aprovizacije, g. Fran Košuta, sporazumno s odbornicima, koji su došli na Kontovelj, bezodvlačno privremeno aprovizacijono prodavalište na svom novom mjestu.

Vojničke vijesti.

Dnevna zapovjed lučkog admiralata broj 280 od 7. listopada 1917.

Posadno nadzorstvo: nadporuč. Badl.

Liječničko nadzorstvo na N. V. b. „Bellona": pučko-ustaški liječnik dr. Zeiländer.

Liječničko nadzorstvo u mornaričkoj bolnici: pučko-ustaški liječnik dr. Ciotti.

Iskaz

do sad sakupljenih svota prigodom otvorenja hrvatske škole u Puli iz krugova ratne mornarice.

Njeg. Vel. brod	„Radezky"	K	529·—
„ „ „	„Prinz Eugen"	„	524·—
„ „ „	„Stephanie"	„	365·—
„ „ „	„Ezh. Friedrich"	„	298·40
„ „ „	„Hapsburg"	„	259·30
„ „ „	„Babenberg"	„	156.—
	ukupno kruna		2131·70

HENRIK SIENKIEWICZ

Ta treća.

(Nastavak.)

XIV.

Jedanaest je sati prije podne.

Eva će sad doći.

Na meni je košulja od prostoga platna, na prsima razpučana, gornja je haljina malo poderana ali prava lirnička, k tome pâs, čizme, sve što treba.

Vlast siede vlasulje zaslanjaju mi oči, a nitko ne bi rekao, da je to vlasulja; moja je brada remek-djelo trpljivosti. Od osam sati u jutro liepio sam s pomoću ukrućene morunje siede niti u vlastitu kosu — i osiedio sam tako, da ni pod starost ne ću prirodnije osiedit... Razstanjena sepija učinila mi lice ugasitijim, a bore je Svjatecki genijalno naciono. Izgledam kao da mi je sedamdeset godina.

Svjatecki tvrdi, da bi kao model mogao kruh služiti u mjesto da slikam, što bi pače za umjetnost od veće koristi bilo.

Pol dvanaest je... Eva se dovezla pred kuću.

Svežanj s običnom svojom robom pošaljem u kola, jer ne znam, ne će li biti potrebno, da se preobučem; za tim dohvatim liru, sadjem i na vratašcima od kola viknem:

— Slava Bogu!

Adami se snebiva i sva je uzhićena.

— Divan pčelar! Divan starac! — opetuje smijući se. Samo umjetniku može takva šta na um pasti!

Eva govori nasumce i izpleda kao ljetno jutro. Na njoj je haljina od sirove svile i slamnati šešir s makovima. Ne mogu se je nagledati. Dovezla se u otvorenim kolima, a ljudi se u isti čas stali sakupljati oko nas; no što mar ona za to!

Napokon krenu kola; srce mi je življe zakucalo — za četvrt sata ugledat ću snivanu Jelu...

Još se ne provezosmo ni sto koračaja, kad iz daleka opazim Ostržinjskoga, gdje nam u susret dolazi.

I taj mora da je svagdje!

Opazivši nas, stane, klanja se Evici, za tim nas oboje oštro promatra, a najpače mene... Ne vjerujem, da me je upoznao; ali ja se ipak, kad se provezosmo kraj njega, obazrem i vidim, gdje svedj još stoji i pogledom nas prati. Tek kad u drugu ulicu zakrenusmo, nestade nam ga s oka. Kola idu dosta brzo; no meni se čini, da se već cielu vječnost vozimo. Napokon se ustavimo u belvederskoj aleji...

Pred Jelinom smo kućom
Poletim k vratima kao da gori.,
Eva pohiti za mnom dovikujući:
— Nestrpljivog li starca!

Sluga veoma paradne vanjštine otvori nam vrata, a podjedno široko izvali oči na mene. Eva primiruje njegovo začudjenje veleći, da se je starčić s njom dovezao i mi idemo gore.

Gospodjica se sobarica pomoli malo kasnije i veli nam, da se gospodja u pokrajnoj sobi oblači — te izčezne.

— Dobar dan, Jelo! zovne Eva.

— Dobar dan, Evice! — odvraća divni, svježi glas — odmah, odmah! ovaj čas sam gotova.

— Jelo! ti ne znaš, što te čeka i koga ćeš ovdje vidjeti... Dovezla sam starca, prav pravcatog starca lirnika, koji je ikada hodao po stepama ukrajinskim.

Radostni klik razlieže se u pokrajnoj sobi, vrata se brzo otvore, a pred nas bane Jela, neodjevena, u stezniku, razpletene kose.

— Starac! sliepi sarac! ovdje! u Varšavi!

— Nije sliep! vidi! — žurno dovikne Eva ne htijući, da šalu pretjera.

Ali bilo je prekasno, jer se taj čas bacam pred Jeline noge uzklik:

— Heruvime božij!

I obuhvatim rukama njene noge i podignuv oči pogledam malo bolje oblik tih nožica. Narodi kleknite! ljudi dodjite s kadionicama! Milonska! istinita Milonska!

— Herovime! opetujem sav oduševljen.

Moj staračkí uzhit tumači se i time, što sam se iza duge „mandrivce"* sreo s prvom dušom ukrajinskom. Medjuto ote Jeja noge mojim rukama i umakne... Trenutak vidim još naga njena ramena i vrat, što me podsjeća Psihe u napuljskom muzeju — zatim je nestane za vratima, a ja ostanem klečeći usred sobe.

Evica mi pri tome prieti suncobranom i smije se zatičući ružičasti svoj nosić u kitficu rezede.

Medju to se kroz vrata razpreo razgovor u najčišćem narječju, što se ikad govorilo od ušća Pripreke do Čertomelika.

* putovanje.

(Nastavit će se.)

†

U najljepšoj muževnoj dobi, 36 godina star, izvršujući svoju vojničku dužnost, preminuo je dne 6. o. mj. naš premili suprug, sin, brat i svak

Josip Perčić

c. i kr. viši majstor mina na Njeg. V. brodu „Gamma“

Pogreb ostanaka premiloga našega pokojnika obaviti će se danas u 4 sata poslije podne na groblju c. i kr. mornarice.

Pokoj mu duši i vječna uspomena.

Pula, dne 8. listopada 1917.

Marija Perčić, supruga.
Ante i Marija Perčić, roditelji. Anto Perčić, brat.
Ana Perčić, svakinja, u ime sve preostale rodbine.

Pojedini broj 12 h.

CIJENA lista: U pretplati za čitavu god. K 36·—, za polugodište K 18·—, tromjesečno K 9·—, mjesečno K 3·60, u malo-prodaji 12 f. pojedini broj. OGLASI primaju se u upravi lista trg Custoza 1.

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

„HRVATSKI LIST" izlazi u nakladnoj tiskari Jos. KRMPOTIĆ u Puli, trg Custoza 1. Uredništvo: Sisanska ulica br. 24. — Odgovorni urednik JOSIP HAIN u Puli. — Rukopisi se ne vraćaju.

Godina III. | U Puli, utorak 9. listopada 1917. | Broj 809.

Velika uhodarska afera u Francuskoj.

Bolo-paša primio 10 milijuna od Njemačke banke u Americi. — Čitava lista kompromitovanih osoba. — Povjerenje predsjednika prizivnog sudišta Moniera.

Najviše sa sada bave francuske novine sa aferom Bolo-paše, o kojem smo takodjer mi izvjestili naše čitatelje. Uapšenje zastupnika Turmela, koje se je već od nekoliko dana očekivalo, samo je povisilo interes za ovu zamršenu i nejasnu stvar. Za sad možemo nadopuniti naše izvješće slijedećim podacima: Bolo-paša, koji je bio ovih dana uapšen u Parizu, postao je francuskoj policiji sumnjiv uslijed svojih putovanja, koja je često poduzimao u Italiju i Švicarsku. Redarstvo je dugo vremena istraživalo životne prilike ovog čovjeka, te ustanovilo, da je pred ratom živio od kamata u iznosu od 68.000 franaka od imetka, koji je naslijedio od svoje žene bivše pjevačice, i koja je taj imetak baštinila od svog prijašnjeg muža nekog Müllera. Ovaj je imetak bio medjutim tako uložen, da ga nije mogao dizati, već samo okoristiti se kamatima. Kad su ga pitali za izvor njegovog neobičnog bogatstva, kazao je Bolo, da imade imetak od više milijuna franaka uložen u američkim bankama. Time je odao francuskom redarstvu trag, koje je odmah odaslalo svog pouzdanika u Ameriku, neka se informira o istinitosti ovih podataka. Medjutim stajao je Bolo-paša pod strogim nadzorom redarstva i stanovao u nekom pariškom hotelu. 29. rujna stigla je iz Amerike u Pariz kod vojničkog istražnog suda, kojemu bijaše povjerena istraga, brzojavka redarstvenog pouzdanika, u kojoj je izvješćivao oblast, da je Bolo-paša dobio tijekom godine 1916. 10 milijuna franaka preko „Deutsche Bank". Velik da je dio ove svote već bio isplaćen Bolo-paši preko neke francuske banke. Bolo nije medjutim ništa znao o ovoj brzojavci, te je onog istog dana putem svog odvjetnika prosvjedovao kod ministra-predsjednika Painleveа, radi zavlačivanja njegove stvari. Zahtjevao je ili slobodu ili da ga se stavi pred pozvani sud, pred kojim će moći dokazati svoju nevinost. Nekoliko je sati kasnije Bolo-paša bio uapšen u grand-hotelu. „Matin", koji se takodjer bavi s ovom mračnom aferom, javlja, da se je ustanovio čitav niz francuskih istaknutih lica, koja su preko Amerike dobivala od njemačke „bande" novca. Prvom se predsjedniku prizivnog suda Monieru, o kojemu je bilo takodjer govora u našem listu, spočitava se samo, da se je dao prevariti od Bolo-paše, kojemu bijaše pravnim savjetnikom. On je više puta bio opomenut, da je prošlost Bolo-paše veoma sumnjiva; ali Bolo-paša ga je znao svaki put uvjeriti o svojoj nevinosti. Dalje se spočituje Monieru, da je općio sa Bolo-pašom i onda, kad je bila u toku istraga radi veleizdaje. Još 10 dana prije, što je bio uapšen, posjetio je gospodin Monier Bolo-pašu u njegovom stanu. U aferu Bolo-paše je navodno zapleten takodjer senator Humbert i po nekojim manje vjerojatnim izvorima i sam predsjednik republike Poincare. Tragovi djelovanja Bolo-paše vode i izvan Francuske. Bolo-paša preo je svoje niti takodjer po Italiji.

Daljnje vijesti o škandalu sa Bolo-pašom i njegovim podmićenicima vele: Dne 4. o. mj. bio je Bolo prvi put preslušan po istražnom sucu, kojemu je saopćio podatke o izvoru svog bogastva i o svojim odnošajima. Polag vijesti „Paya" imao je Bolo da zahvali svoje dobre odnošaje sa visokim ličnostima svojoj diplomatskoj putnici, pomoću koje je mogao da prekorači granicu, kad mu je bilo drago. Za mnoge je Bolo-paša bio upravo dobročiniteljem. Tako priznaje „Rappel", da mu je Bolo-paša darovao 150.000 franaka bez protuvrijeta. Clemenceau, „Figaro" i financijalni list „Information" priznavaju, da im je Bolo nudjao novčanu pripomoć. U svojem iskazu pred istražnim sucem poriče Bolo, da je ikada dobio novac iz Njemačke i da je stekao svoje bogastvo i novac, koji mu bi predan preko banke Mogan, samo spretnim spekulacijama. — „Temps" donosi vijest, koja je vidno djelovala na zastupničku kuću, da je senator Charles Humbert, posjednik lista „Journal", dobio osim potpora za svoj list takodjer milijun kruna od Bolo-paše preko banke Morgan. I Alfonse Daudet, koji izdaje „Action française" i koji je ovih dana žestoko napadao bivšeg ministra unutarnjih stvari Malvyja te mu spočitavao veleizdajstvo, je osumnjičen, da je dobivao novce od Bolo-paše, dok je Malvyu uspjelo, da uvjeri vatrenom obranom zastupničku kuću o svojem osobnom poštenju i o svojoj nevinosti. Stvar se danomice više zapliće.

Republike Uruguay i Peru prekinule diplomatske odnošaje sa Njemačkom.

Montevideo, 7. (D. u.) Agence Havas. Komora je sa 74 proti 23 glasa prihvatila prekinuće odnošaja medju Uruguayjem i Njemačkom. Senat je zaključio prekinuće sa 13 protiv 3 glasa.

Lima, 7. (D. u.) Agence Havas. Peruanski je kongres sa 105 proti 6 glasova zaključio, da prekine odnošaje sa Njemačkom, kako je to vlada predložila.

Berlin, 8. (D. u.) Uslijed napetih odnošaja medju Njemačkom i Perom, vojnički je attache ovdješnjeg peruanskog poslanika, kapetan Guerrero, brzojavno zamolio za odpust.

Berlin, 8. (D. u.) Wolfov ured javlja: Prema Reuterovom uredu peruanski se je kongres izjavio za prekinuće diplomatskih odnošaja sa Njemačkom. Ova je vijest sigurno u savezu sa reklamacijom peruanske vlade radi peruanske jedrenjače „Lorton", koju su njemačke podmornice radi prevažanja konterbande zaplijenile i potopile, spasivši prije momčad. Peruanska je vlada zahtijevala radi toga zadovoljštinu i odštetu. Njemačka je vlada ustrajala kod toga, da se pitanje ponajprije riješi prijaznim postupanjem, ali se je istodobno izjavila pripravnom, da po dovršenom postupanju diplomatski obrazloži eventualne prigovore medjunarodne naravi, podignute od peruanske vlade proti odluci.

Neprijateljsko novinstvo o mirovnom govoru ministra grofa Czernina

: Haag, 7. „Hollandsch Nieuwsbureau" javlja iz Londona: List „Times" piše: Mi svi rado vidimo, gdje dolazi razoružanje i rasudno sudište. No imade još drugih važnih stvari, o kojima kao da grof Czernin nema pojma, a to je uspostava, nadoknada štete i jamstvo, tri riječi, koje još uvijek sadržavaju najmanje uvjete alijiraca. Mi smo još uvijek potpuno jednog mnijenja sa Churchilom, e je još prerano, da se govori o miru. — „Morning Post" piše: Nema sumnje, da bi Austro-Ugarska bila izvanredno radosna, kad bi mogla sklopiti mir uz uvjete, naznačene po grofu Czerninu. No kakovih nam jamstva može pružiti grof Czernin, da će se Austro-Ugarska, koja je dosad uvijek bila nevjerna, u buduće držati ma ikojega utanačenja? — „Daily Express" piše: „To, što Njemačka tako odobrava grofu Czerninu, dokazom jest, da je njemački narod razočaran radi neuspjelog uspjeha podmornica, da svlada alijirce. Čim će njemačka ćud biti posve prožeta od toga, bit će mir, kako ga alijirci predlažu, moguć. Austro-Ugarska je već danas spremna na to, Njemačka će biti sjutra.

: Bern, 6. Francuski listovi priopćuju govor grofa Czernina u duljem izvatku; osobito se ističu stavke o gospodarskom ratu i o mirovnoj volji. No samo malo listova govori o tom govoru, i to dakako otklonjivo i proti njegovoj sadržini. — „Petit Parisien" izjavlja, e je govor zanimiv samo u tom, što u njemu dolazi do izražaja skrajnja ratna izmorenost Austro-Ugarske; inače da ne sadržava ništa nova. Grof Czernin da se čuva, kako bi odao svoje misli. Glavna je točka, da li Austro-Ugarska odobrava prava narodnosti prema načelu Wilsonovu. Tako dugo, dok bude grof Czernin o tom šutio, moraju se njegove opetovane izjave smatrati zamkama. — „Temps" se opširno bavi govorom grofa Czernina i nastoji, da ga u svim točkama pobije. List veli, da je Austro-Ugarska prijateljica mira, jer je uvjerena, da će ju štediti. No ovo je shvaćanje grofa Czernina odviše u protuslovlju sa prošlošću i sadašnjošću. List nastavlja: Austro-Ugarska nije se trebala godine 1914. bojati posredovne konferencije, pošto joj se je god. 1912. išlo na konferenciji na ruku, da je Srbiji bio uskraćen dolaz do mora, što je izazvalo drugi balkanski rat, a konačno i ovaj sadačnji svjetski rat. Naglasuje li grof Czernin životnu sposobnost Austro-Ugarske, to neka ne zaboravi, da joj je oteta vojnička i politička neovisnost i da ide ususret financijalnoj katastrofi. Ističe li grof Czernin pritajenim riječima srpsko pitanje, to se ne razmatra talijansko, nego bugarsko pitanje. List pita, da li je bugarska vlada sa svoje strane spremna, da se odreče povećanja područja. Kako će Austo-Ugarska dovesti Bugarsku do toga, o tom šuti grof Czernin. „Temps" ustanovljuje nadalje, da Austro-Ugarska vlada govori danas mnogo preciznije i susretljivije, nego u prosincu 1916. No ideal alijiraca da ostaje onakovim, kakovim ga je postavio predsjednik Wilson. Kad bi nestalo njemačkog režima, to bi se i sva pitanja, o kojima govori grof Czernin, dala kud i kamo laglje riješiti, negoli što on misli. Uostalom priznaje grof u svojim izvodima glede gospodarstvenog rata, da je ovaj uspješan. Grof Czernin da podjaruje antantu, neka organizuje gospodarstveni rat.

: Lugano, 6. Govor grofa Czernina stavlja talijanske novine očito u veliku neprilliku, koju nastoji djelomično šutnjom da zabašuri. — „Giornale d'Italia" veli, da je govor proračunan više za javno mnijenje Austro-Ugarske nego inozemstva. — „Coriere della Sera" vidi u govoru porast samopouzdanja i nade u propast ponajpače Rusije i Italije. I papa da je krivac radosnih nada Austro-Ugarske. Grof Czernin da zapravo želi samo razoružanje drugih. Time on nagovješta, što imade Italija da odgovori sve oholijoj Austro-Ugarskoj.

Bern, 8. (D. u.) „Le Radical" raspravlja o govoru grofa Czernina te veli: Kod razvijanja svog toka misli pokazao se je grof Czernin spretnim državnikom. List se u općenitosti izjavlja sporazumnim sa programom grofa Czernina te pravi pridrške samo obzirom na slobodu mora. Govor grofa Czernina ne oduzima nadu u mir.

: Bern, 7. Veoma zabavljeni unutrašnjo-političkim položajem, ne raspravljaju još pariški listovi o govoru grofa Czernina, izuzevši tri lista, koji dolaze do otklonivih zaključaka. „Journal des Debats" upućuje na to, da Austro-Ugarska nije još nikad navela svojih ratnih ciljeva i da još danas nijesu poznati. — U listu „Petit Parisien" izjavlja Pichon, neka se grof Czernin sporazumije iznajprije sa pangermanistima. Neka ne vjeruje, e je antanta toliko naivna, da će pasti u zamku, koja ide za pocijepkanjem alijiraca. — Clemenceau se bavi u listu „Homme Enchainé" ironičkim načinom o Czerninovim mirovnim nastojanjima. Ovaj da zaboravlja glavnu stvar, naime, da navede put do cilja.

IZ NJEMAČKE.

Berlin, 8. (D. u.) Drž. sabor. Prihvaća se Payerov prijedlog, našto zast. Payer predlaže odgodu sjednice, što se je takodjer primilo. Naredna sjednica sutra. Dnevni red: Nastavak debate o interpelaciji.

Berlin, 8. (D. u.) U 3 sata po podne sastao se je u prisutnosti državnog kancelara glavni odsjek, da vijeća o naknadnom proračunu. Sjednici prisustvovaše osim drž. kancelara svi drž. tajnici, ratni ministar pl. Stein, mnogobrojni punomoćnici saveznog vijeća i vanredno mnogo zastupnika. Pogledom na pritužbu, da činovnici na nedozvoljeni način tjeraju propagandu za domoljubnu stranku, izvodio je drž. kancelar, da svi činovnici uživaju slobodu mišljenja i da mogu pripadati kojojgod stranci, samo ako ova nije pogibeljna po državu. Dakako da nije dozvoljena zloporaba činovničke moći u smislu, da činovnik sili svoje podredjenike da zauzmu neko stanovito stanovište prema nekoj stranci, te ne želi, da ona bilo u kakvom pravcu izvršuje politički pritisak. „Ova načela vrijede i obzirom na domoljubnu stranku te hoću

da štitim čistoću ovih načela. I u vojsci je isključena svaka politička agitacija. Težim zajedno sa vladama drž. saveza, da potpunom objektivnošću susrećem sve političke nazore i struje i da se sa svakim političkom nazorom postupa pravedno". Na to podaju svoje izjave zastupnici raznih stranaka.

Berlin, 8. (D. u.) Kako javlja neka parlamentarna korespondencija, dovela su vijećanja stranaka većine do zajedničkog zaključka centruma, naprednjaka, socijalnih demokrata i narodnih liberalaca, da se od drž. kancelara zahtjeva nedvolična izjava, da se naime mora bezuvjetno zabraniti svaka politička agitacija u vojsci i svako podupiranje domoljubne stranke sa strane civilnih i vojničkih oblasti.

Berlin, 8. (D. u.) Glavni odsjek državnog sabora imao je danas prije podne da vijeća o položaju u zaposjednutim područjima. U početku je sjednice predsjednik izjavio, da su obzirom na dogadjaje u posljednjoj plenarnoj sjednici sazvale sve skupine sjednice, česa radi on predlaže, da se sjednica glavnog odsjeka obzirom na njezinu važnost, prekine. Odsjek se je sporazumio u smislu, da se opeta sastane poslije plenarne sjednice, koja će obzirom na položaj, biti kratka.

Berlin, 8. (D. u.) Državni je sabor danas riješio ponajprije malen neki predlog, našto je naprednjak, zast. pl. Payer, predložio, da se crta sa dnevnog reda nastavak debate o socijalnodemokratskoj interpelaciji, koja se tiče svenjemačke agitacije u vojsci, kaošto i treće čitanje naknadnog proračuna, u kojemu se odredjuje kredit za novo ustanovljeno mjesto potkancelara, te da se naknadni proračun pošalje natrag na glavni odsjek. Kod obrazlaganja svog predloga opazio je govornik, da je pretežna većina u konventu seniora zastupanih stranaka mnijenja, e je kraj sadašnjeg položaja od potrebe, da se naknadni proračun, prije nego u plenumu dodje do odluke, podvrgne još jednom daljnjem predvijećanju. Nadalje se drži, e bi bilo prikladno, da se dotle, dok se ne bude vršilo ovo vijećanje u odsjeku, odgodi i u subotu prekinuto vijećanje o interpelaciji. U priključku na ovaj prijedlog razvila se je duža debata o poslovnom redu.

IZ GRČKE.

: Lugano, 2. „Secolo" javlja, da najnoviji ugovori glede talijanske misije za Atenu odredjuju, da preuzima Italija samo organizaciju grčkog oružništva, dok će Engleska preuzeti organizaciju mornarice, a francuska organizaciju vlade.

IZ FRANCUSKE.

: Bern, 6. Pariški je list „L'Oeuvre" bio jučer radi veoma žestokih navala proti senatoru Humbertu zaplijenjen. No ta je odredba bila iza jednog sata kasnije opet opozvana, jer je položaj Humbertov iza njegovog priznanja, da je primio većih svota kao mito, veoma uzdrman. — „Actio Française", list Daudetov, bio je nasuprot jučer ponovno zaplijenjen. Daudetu bje zagroženo, da će biti sudbeno preslušan. — Humbert je priznao, da je poduzeo sa Bolo-pašom putovanje u Španjolsku, gdje je ovaj htio osnovati medjunarodnu banku. — Zanimivo zvuči priznanje Lava Daudeta, da je bio članom udruge igraće banke u San Stefanu, koju je novcem opremao Duval, upravitelj „Bonneta Rouge."

IZ RUSIJE.

: Stockholm, 6. (Svenska Telegram Byran). Novo ustanovljeni židovski novinarski ured u Stockholmu javlja: Priprave su za židovski kongres u Rusiji započele. Skupština imade svrhu, da formulira zahtjeve židova na rusku konstituantu i mirovnu konferenciju vlasti. Izbori će se obdržavati sredinom prosinca. Svi židovi obojega spola imadu izborno pravo. Program kongresa obuhvaća izradnju načela o pravu samoodredjivanja ruskih židova, odredjivanje oblika prava, jamstva za narodne manjine, ustanovljenje prijelaznog oblika, skupnu organizaciju ruskog židovstva i osiguranje gradjanskih i narodnosnih prava židova u neovisnom proglašenoj Poljskoj, u Palestini i u Rumunjskoj.

SA RATIŠTA.

: Petrograd, 6. Petrogradska brzojavna agentura javlja: Na kaukaskoj je fronti pošlo ruskim izvidjačima kod smjelog jednog pothvata za rukom, da zarobe zapovjednika njemačkih ljetalaca u Crnom moru, grofa Miera.

RAZNI BRZOJAVI.

Bern, 8. (D. u.) „Petit Parisien" javlja iz Washingtona: Politika blokade stupa za sjeveroeuropejske neutralce u novo, važno razdoblje. Uskraćenje ugljena neutralnim brodovima je u praktičnom obziru jednako prekinuću sveze medju Ujedinjenim Državama i neutralnim državama sjeverne Europe. „Petit Parisien" izjavlja k tome: Pooštrenje blokade vodi bliže sklopljenju mira, kojega jednako žele i ratujuće države i neutralci.

Kopenhagen, 8. (D. u.) „Berlingske Tidende" javljaju iz Kristijanije: Norveško trgovačko brodovlje imalo je u mjesecu rujnu porast od 12.000 tona i gubitak od 34.000 tona.

AUSTRO-UGARSKI RATNI IZVJEŠTAJ.

: Beč, 8. (D. u.) Službeno se javlja:

Talijansko bojište.

Na Soči je na mnogo mjesta jače oživjela topovska vatra. Osobito je povećanje postigla na visoravni Banjščica-Sv. Duh. Do pješačkih je bojeva došlo samo u odsječku Sv. Gabrijela, gdje su o ponoći bile odbijene talijanske provale.

Poglavica generalnog stožera.

NJEMAČKI RATNI IZVJEŠTAJ.

: Berlin, 8. listopada. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana javlja:

Zapadno bojište.

Bojna skupina prijestolonasljednika Rupprechta: Bojna je djelatnost u Flandriji znatno oživjela od podneva do večera izmedju šume Houthoulster i ceste Menin-Ypern. Pred engleskim je djelomičnim navalama uslijedila jaka bubnjarska vatra, koje su se navale razvile proti pojedinim odsječcima bojne fronte. Po neprijatelju izaslane nasrtajne čete nijesu došle nigdje naprijed. Naša ih je obrambena djelatnost zadržala u lijevkastom polju.

Bojna skupina njemačkog prijestolonasljednika: Na obje se je strane ceste Laon-Soissons vodila topovska borba izmedju Aillette-zemljišta i visoravni južno od Pargnya velikom žestinom. Na večer je prodrlo kod Vauxaillona više francuskih satnija, no bile su vatrom odbijene. Istočno je od Moze ležala teška vatra na našim položajima i njihovom zaledju izmedju Samogneuxa i Bezonvauxa. Djelatnost je našeg topništva spriječile navalu Francuza, koja se je pripremala jugozapadno od Beaumonta.

Istočno i macedonsko bojište.

Nema većih bojnih djela.

Prvi majstor glavnog stana Ludendorff.

NEPRIJATELJSKI IZVJEŠTAJI.

Ruski:

: 6. listopada. Sjeverna fronta. U smjeru smo na Rigu odbili puščanom i topovskom vatrom pokušaje malenih neprijateljskih odjela, koji su išli za tim, da navale u okolici Skopula, sjeverno od ceste u Pskov i istočno od Lvova.

Zapadna, jugozapadna i rumunjska fronta. Puščana paljba i izvidnički pothvati.

: 7. listopada. Sjeverna fronta. Živahnija puščana vatra u okolici Jakobstadta.

Zapadna i jugozapadna fronta. Puščana paljba.

Rumunjska fronta. Dne 6. listopada, u 6 i pol sati izjutra, osvojio je dio neke pukovnije iza topničke priprave smjelim pothvatom neku uzvisinu i polovicu sela Vaškouc, dvije verste sjeverozapadno od Sereta. Oko 1 sat popodne pokušao je neprijatelj protunavale, koje su bile odbijene. Pukovnijski bje zapovjednik, pukovnik Mansurade, teško ranjen. Uslijed teške je neprijateljske topovske vatre napustio naš odio, izakako je proveo bio svoju izvidničku zadaću, mjesto Vaškouc i povratio se u svoje ishodište. Broj dosad nabrojenih zarobljenika iznaša 12 časnika i 750 vojnika. Zaplijenili smo 3 strojne puške.

Kaukaska fronta. Ništa osobita.

Bojevi u zraku. Kod kaukaske je armade provela ruska skupina lijetala od tri lijetala lijet u okolicu Rifaje, gdje je izbacila 13 puda bomba.

Talijanski:

5. listopada (došao kasno). Medju Judikarijama i dolinom Brente djelatnost naših patrulja, kod česa učinismo nekoliko zarobljenika. Na visoravnici Asiago žešća, jaka bubnjarska vatra. U odsječku Brda sv. Gabrijela glatko su i brzo suzbite ponovne neprijateljske navale. Istočno od Gorice poboljšali smo nenadanom navalom dio našeg položaja, te održasmo našu tečevinu usprkos žestokim neprijateljskim navalama. Na Krasu obična topovska djelatnost. Poduzeća neprijateljskih patrulja bezodvlačno su suzbita. U noći od 3. na 4. t. mj. preletilo je jako talijansko jato za bacanje bomba na smion način luku Kotor. Iznenadjeni je neprijatelj odgovarao jakom ali neredovitom vatrom svojih obrambenih baterija. Naši su ljetači više puta pogodili u zaljevu se nalazeće podmornice, te su kako se je moglo opaziti, imali dobar uspjeh. (Opazka c. kr. brz. dop. ureda: Kako doznajemo sa nadležnog mjesta, bila je talijanska zračna navala na Kotor bez ikakovog uspjeha.)

6. listopada. U dolini su Daone pokušali tečajem noći od 4. na 5. o. mj. neprijateljski odjeli, da uz pripomoć topništva navale na naše postojanke. Bili su odbijeni. Na zaravanku Banjščica, sjeverno od Vipave i u odsječku Fajti-hriba (Kras) žestoki topnički dvoboji. Patruljski su nam pothvati južno od Podloke dopremili nekoliko zarobljenika.

Rumunjska fronta. Puščana paljba. Djelovanje izvidničara.

Kaukaska fronta. Ništa važna.

Ljetalstvo. 4. listopada, u 1 sat i 40 minuta popodne izvelo je 30 neprijateljskih aeroplana navale na grad Galac te bacilo bombe, uslijed kojih je postradalo isto toliko osoba medju civilnim pučanstvom kao medju vojništvom.

7. listopada. U noći od 5. na 6. t. mj. poduzeo je neprijatelj, pogodovan vremenom, pothvat proti nekoj pomaknutoj straži u predjelu Costabelle (dolina Pelegrina), dok je žestokom smetajućom vatrom kušao da spriječi dolazak pojačanja i njihovo sjedinjenje sa ostalim četama te da svlada otpor posade. Bacismo neprijatelja u položaje, iz kojih je izašao. Druge čete, koje su kušale poduzeti jednaka poduzeća proti položaju Lingerini (Padola-Videnda), potjerane su našom vatrom. Južno od Tolmina uzeše naše baterije pod svoju bubnjarsku vatru mnogobrojne automobilske kolone. Istočno od Gorice udariše jučer naši odjeli poslije kratke i uspješne topovske pripreme u nekoje špilje na sjevernim obroncima Brda sv. Gabrijela te dopremiše natrag kao zarobljenike 1 časnika i 23 momka.

Francuski:

6. listopada, popodne. Različiti su napadaji neprijatelja na naše male postojanke kod Hurtebisea u Craonea ostali bez uspjeha. Na desnom su brijegu Moze kod uzvisine 344 izazvali ozbiljni pokušaji Nijemaca, da navale, živahni boj. Naši su vojnici suzbili skupinu napadača, koji su se bili ustalili u našim prednjim položajima. Naša je linija potpunoma uspostavljena. Poduzeli smo različite nasrtaje u neprijateljske opkope južno brežuljka Souain, sjeverozapadno Regnevillea i sjeverozapadno od Faye-en-Haye. Naša su odijeljenja prodrla sve do pomoćnih linija, razoriše mnogo tih položaja te dopremiše zarobljenika. Na većem dijelu fronte privremeno isprekidana topnička djelatnost.

6. listopada na večer. Dosta živahna djelatnost obostranih topništva u okolici Braye-en-Laonnois i na desnom brijegu Moze, sjeverno od šume Chaume. U Vogezima uspjela je nama provala u okolišu Senonesa.

Sa ostale fronte nema šta da se javi.

Istočna armija. Dan je na čitavoj fronti prošao mirno. Zapadno od Ohridskog smo jezera suzbili neprijateljske patrulje. Ljetala saveznika pucala su na neprijateljske uredjaje sjeverno od Gjevgjelija i Resne.

: 7. listopada, 3 sata popodne. Djelatnost obostranog topništva u odsječcima Vaxaillon, Laffaux, Hurtebise i na desnoj obali Moze, a osobito sjeverno od uzvisine 344 i u okolici Bezonvauxa. U Champagni smo odbili sinoć jaki pothvat, uperen proti našim jarcima kod dvorca Navarina. Neprijatelj je pretrpio osjetljivih gubitaka i ostavio zarobljenika u našim rukama, a da nije postignuo najmanjega uspjeha. S ostale fronte ništa da se javi.

: 7. listopada, 8 sati na večer. Tečajem dana nikakovih pješadijskih pothvata. Topovska je borba bila od vremena do vremena na raznim točkama fronte na Aisni, u Belgiji i na desnoj obali Moze prilično žestoka.

: Istočno bojište. 6. listopada. Prilično ozbiljna topovska djelatnost na vardarskoj fronti, sjeverno od Monastira i u okolici jezera.

Engleski:

: 7. listopada, u jutro. Tečajem noći znatna topniška djelatnost na bojnoj fronti. Navalili smo na neprijateljske položaje jugoistočno od Broodseynde s uspjehom i zadali neprijatelju više gubitaka te dopremili 20 zarobljenika i 1 strojnu

pušku. Po neprijatelju pokušana bje navala južno od ceste Garde-Comines odbijena. Druga bje uspješna navala provedena po četema iz Leicestershirea zapadno od tog mjesta. Vrijeme je kišovito i mnogo hladnije.

: 7. listopada na večer. Vrijeme je bilo burno. Kroz čitav je dan padala teška kiša. Neprijatelj je pokušao južno od Rutela, da u sumraku uznapreduje, nu navala je bila skršena našom topovskom, puščanom i strojničkom vatrom. Na večer je postavio neprijatelj kod nastupa mraka tešku topnišku zapornu vatru na veći dio naše fronte izmedju Broodseinde i Hollebeke, no nije bilo nikakovog pješadijskog pothvata. Topovska je djelatnost bila danas na obje strane znatna. S ostale engleske fronte nema ništa da se javi.

Političke vijesti.

Politički položaj u Austriji.

Politički i parlamentarni položaj u Austriji je danas veoma zamršen. Vlada bi htjela svoju većinu, jer socijalni demokrati i Slaveni, koji sačinjavaju većinu, nijesu za vladu „većina“, kojom bi se dalo vladati. Nijemci polažu danas sve nade u Poljake, sa kojima vlada pregovara, i koje misli predobiti na svoju stranu, dozvolivši im 800 milijuna za Galiciju. Time bi proračun bio spašen. Jugoslaveni, Česi i Ukrajinci ostaju u strogoj opoziciji te se ne upuštaju pogledom na proračun u nikakva kompromisna pregovaranja sa vladom.

Položaj u Švedskoj.

Dok su prije zadnjih izbora bile u Švedskoj samo tri stranke, a to umjereni (konzervativci), liberalci i socijalni demokrati, učestvovalo je kod zadnjih izbora 6 stranaka. Rezultati su ovih izbora usporedjeni sa onim od g. 1914. slijedeći:

Stranke desnice (konzervativci):	1917.	1914.
Umjereni	58	85
Državni savez poljodjelaca .	3	—
Seljački savez	9	—
	70	85
Stranka ljevice:		
Liberalci	62	57
Socijalni demokrati (većina)	86	87
Mladi socijaliste	12	—
	160	144

Stranke desnice su izgubile svega skupa 16 zastupnika i 27.813 glasova, a stranke ljevice dobile 16 novih zastupnika i 26.916 glasova više. Od ovih su zastupnika dobile liberalne stranke 5, a mladi socijalisti, koji su se tijekom rata odcijepili od socijalističke većine, 12. Socijalno demokratička je većina unatoč prelomu sa mladim socijalistima izgubila samo jednog zastupnika. Ne bi se bavili tako opširno sa švedskim izborima, kad ne bi imali značenja za visoku europsku politiku. Kod izbora su naime pobjedile one stranke, koje nijesu sklone središnjim vlastima i koje više ili manje prianjaju uz antantu. Vodja najveće stranke u Švedskoj je poznati socijalista Branting, a za njega se tvrdi, da bi se priključio antanti, kad bi on došao na kormilo. Ove se vijesti ne mogu ispitivati, ali toliko je svakako istine na stvari, da skupina stranaka ljevice nije odana središnjim vlastima. Da se izbjegne svakoj mogućnosti oružanog konflikta, kušao je kralj, da ostvari novo koaliciono ministarstvo uz sudjelovanje sviju stranaka na osnovi stroge neutralnosti u vanjsko-političkom pogledu. Ali ipak nema izgleda, da će se stranke ujediniti ne toliko iz razlike pogleda na vanjsku politiku, već iz nutarnje-političkih razloga. Kao uvjet za ustup u koalicijoni kabinet traže naime stranke lijevice, neka se zajamči zemlji nov izborni red i liberalizacija državnog ustroja. Konzervativci na drugoj strani nijesu voljni popustiti u tim pitanjima unutarnje politike, tako da je teško predvidjati, kako će se riješiti ova kriza unutarnje politike. Za budući razvoj parlamentarne politike u Europi znamenit je pojav, da su seljaci nastupili kod izbora kao posebne političke skupine, dok su prije glasovali većim dijelom za konzervativce, nekoliko njih i za liberalce. Racijoniranje živeža, uvadjanje maksimalnih cijena i druge mjere osjetilo je seljaštvo kao teret, te su si baš poradi toga ustrojili svoju stranku, koja će zastupati čisto seljačke interese. Vjerojatno je, da će prilike i u drugim državama dovesti do ustaljenja posebnih seljačkih političkih organizacija, koje će raditi posve odijeljeno od drugih, za čisto seljačku probit.

Podupirajte Družbu!

Domaće vijesti.

Šestdesetgodišnjica Iva Vojnovića.

Danas slavi pjesnik i patnik našega naroda, Ivo Vojnović, najveći jugoslavenski dramatičar europskog glasa, svoju šestdeset-godišnjicu. Pjesnik „Ekvinocija“, „Dubrovačke trilogije“ i „Smrti majke Jugovića“ postao je kao mnogo naših drugih odličnih ljudi žrtvom svjetskog rata. Patio je samo radi toga, jer je ljubio svoj narod, jer je u svojim djelima uveličavao njegovu slavnu prošlost, jer je bio glasnikom narodne nesreće i narodne nade. Braća su se Česi sjetili tom prigodom našeg velikog čovjeka, čija su djela oduševljavala i bratski slavenski narod na sjeveru i oni sakupljaju danas za narodni dar jugoslavenskom pjesniku. I „Hrvatska Njiva“, ugledna naša revija, objavila je proglas na Jugoslavene, neka se oduže velikom svom čovjeku, a sve su se hrvatske novine radosno odazvale tom pozivu. Svuda, gdje živi naš narod, sakuplja se sada za pjesnika, da se mu obezbijedi budućnost, da može mirno i bez briga živjeti pod stare dane i stvarati dalje za svoj narod, kojemu je žrtvovao svoje najbolje duševne i fizičke sile.

I naša je dužnost, da ne zaostanemo za našom braćom s druge strane Kupe, sa našom braćom na Vltavi i da dokažemo, da živi takodjer u Istri narod, koji štuje svoje velike ljude i koji im je haran. U teškim se danima obraćamo na naše seljake siromahe, na naše junačke mornare, na naše narodno radništvo, neka ne zaboravljaju, da je narodu dužnost, da se brine za svoje prvoborce na polju prosvjete. Darove prima uprava „Hrvatskog Lista“.

Za narodni dar Ivu Vojnoviću prispjeli su dosada slijedeći prinosi: Niko vitez Mardešić 100 kruna, provijantmajstor Meštrov 100 kruna, „Hrvatski List“ 100 kruna.

Simfonijski koncerat. Danas u 10 prije podne počimlje kod kazališne blagajne rasprodaja ulaznica za simfonijski koncerat, koji će se dne 11. t. mj. vršiti u Politeama Ciscutti pod protektoratom Njezine preuzvišenosti gospodje Juliške Fiedler. — Istodobno se javlja, da će se mjesto „Podnevne vještice“ davati Dvoržakove „Legende br. 4.“

Gradska plinara snizila je tako jako tlak, da ga uopće nije više moguće upotrebiti niti za rasvjetu a još manje za grijanje. Kako će to izgledati tek u zimi. Nema drva, nema ugljena i nema plina. Lijepi izgledi u budućnost!

Nestašica žigica Od nekoliko se sedmica osjeća u gradu nestašica žigica. Ne može se baš nigdje dobiti kutiju žigica. Kažu, da će se i žigice počet dijeliti na karte.

Slador za prehranu pčela. Da se osigura normalno i povoljno prezimljenje pčela, obznanjuje se, da će kotarsko poglavarstvo providiti slador za njihovo zimsko prehranjenje. Pozivlju se stogu stranke, da se prijave kod ovog općinskog ureda naznačivši: ime, prezime, mjesto, broj uiišta i količinu potrebitog sladora. — C. kr. tvrdjavni povjerenik: Hohenbruck s. r.

Izgubljeni predmeti. Na 5. o. mj. u 9 sati na večer, izgubio je Bootsmannsmaat T. I. Franjo Komisarović, polazeći sa broda „Dinara“ u grad, crnu kožnatu novčarku sa iznosom od po prilici 190 kruna, jednom legitimacijom za „Karl Truppenkreuz“ i jednim dopustom sa svojim imenom. Stvar je prijavio redarstvu.

Sa pošte. U Istočnoj Galiciji posluju opet: 1. Za pismovni pošt. saobraćaj pošt. uredi Bazar, Barszcow, Chmrzczow, Chmielovka, Hadynkovce, Jezierna, Komarowka, Kozlow, Laskovce, Nowosiolka, Zadarow i Zwiniacz. 2. Za novčani saobraćaj pošt. uredi Jezierzany kod Buczacza, Nizniow, Pasieczna, Popielnik, Targowica Polna, Werbiacz Nizny, Zavadka kod Kalusza i Stecova, zadnji ured jedino za novac i Sloboda Zlota.

Informacije o ranjenima, bolesnima i poginulima. Uslijed naraslog broja i drugih poteškoća ministarstvo je rata izdalo novu naredbu, kako bi se olakotilo pretragu boravišta ranjenih, bolesnih, nestalih, zarobljenih ili palih osoba cijelokupne vojske. Da se može prije i lakše obavijestiti one, koji traže informacije, moraju se držati dole navedenih pravila i upraviti listove samo na „Ured informacije Crvenog križa“ — Beč, I. Stock im Eisenplatz 3—4. Od one osobe od koje se želi znati za boravište, mora se navesti njezino 1. Ime i prezime, vojnički stalež, kod koje vojske je služilo, mjesto i godina rodjenja, pripadnost i godina novačenja, a za zarobljenike tome još, kada i otkuda se je zadnji put javio 2. Na kojem se je bojnom polju, odnosno bojnoj pošti traženi nalazio. 3. Po mogućnosti datum kada se je traženi zadnji put javio. Gore spomenuti ured ima zadaću, da u svakom pogledu dodje u susret onima koji traže informacije, odnosno, da im pošalje za to odredjene tiskanice.

† **Paskval Gabrijelić**, otac velečasnog gosp. upravitelja Ivana u Beršecu, Dragutina, učitelja u sv. Katarini u Pićanu, Josipa, sudb. oficijala u Puli, te brat veleč. g. Ivana, umir. župnika, preminuo je, nakon duge bolesti, providjen sa svetotajstvima umirućih dne 25. rujna u Berseču. Pokojnik izučio je tri sina, koji služe na čast svome rodu. U vrijeme narodnog pokreta mnogo je radio uz ostalu gg. narodnjake u Pazinu. Laka mu bila zemljica, koju je žarko ljubio, a njegovim naše duboko saučešće! P. u. m.

Bersač, dne 27. rujna 1917. (Primili tekar 8. listopada. Ured.)

Milodari za hrvatske škole u Puli. Prigodom otvorenja hrvatske škole u Puli, položeni su preko naše uprave slijedeći doprinosi: Po K 20·—: gg. Joso Jurković, gostioničar, dr. Lovro Sealler, Grga Basletić; po K 10·—: savjetnik Peručić, Kostantin Marušić, sudac, Ante Kuliš; po K 6·—: Josip Gabrijelić; po K 5·—: zastavnik Linhardt, Bartol Šulina; po K 4·—: Libernt Orbanić, Antun Andričić, Egidij Dongetti; po K 2·—: Dinko Kolarić, Mirko Stipanović, Gusti Flo; po K 1·—: Alois Germ, Petar Tosi.

Na Nj. V. parobrodu „V“ sakupljeno po gosp. Nikoli Vlaisaljeviću K 36·40; darovaše: po K 5·—: Vlaisaljević; po K 3·—: Ljeba; po K 2·—: Kombora, Mirak, Vuksov, Koloper, Gulin, Maksam, Mikan, Šarolić Kostrenčić, Picinić, Sedlnić; po K 1·—: Petreni, Tosulović, Radičić, Medić; po fil. 40: Trdić.

Na Nj. V. brodu „Pluto“ sakupljeno po gosp. Zlatku Treppo K 14·—; darovaše: po K 5·—: Zlatko Treppo: po K 3·—: Dragutin Pančić; po K 2·—: Petar Grinić; po K 1·—: Šime Predovan, Tomo Bujan, Andrija Giret, N. Kuzman. — Ukupno K 176·40; zadnji iskaz K 5825·—; sveukupno K 6001·40. — Živjeli plemeniti darovatelji! Naprijed za hrvatske škole!

Prodaja ribe. U slučaju, da prispije riba prodavat će se ona danas. Pravo kupovati ribu imadu danas vlasnici živežnih karata počevši od broja 8001.

Iskaz

do sad sakupljenih svota prigodom otvorenja hrvatske škole u Puli iz krugova ratne mornarice.

Njeg. Vel. brod	„Radezky“	K	529·—
„ „ „	„Prinz Eugen“	„	524·—
„ „ „	„Stephanie“	„	365·—
„ „ „	„Ezh. Friedrich“ . . .	„	298·40
„ „ „	„Hapsburg“	„	259·30
„ „ „	„Babenberg“	„	156.—
„ „ „	„V.“	„	36·40
„ „ „	„Pluto“	„	14·—
	ukupno kruna .		2182·10

Prosvjeta.

„Hrvatska Njiva“. Primili smo 30. broj revijalnoga tjednika „Hrvatska Njiva“ s ovim sadržajem: D. D. Prohaska: Pjesnik uznesenja. — Dr. Lujo Thaller: Zaštita djece. — Ante Hikec: Dr. Fran Tućan. — J. Turić: Osnove za tri književna naroda rada. — B. D.: Inteligencija i narod na selu. — Juraj Demetrović: Frano Supilo. — Smotra: „Rad“ hrvatskog sabora; Narodna obrana; Prosvjeta; Književnost i umjetnost. — Listak: Ivo Vojnović: Imperatrix. — Godišnja pretplata „Hrvatske Njive“ iznosi K 30. Pojedini broj 70 fil. Narudžbe šalju se na upravu „Hrv. Njive“, Zagreb, Nikolićeva ulica br. 8. — U Puli se prodaje „Hrv. Njiva“ u papirnici Laginja i dr., knjižari Mahlera i prodaji novina Fajt, ulica Barbacani.

Vojničke vijesti.

Osnovna zapovjed lučkog admiralata broj 281 od 8. listopada 1917.

Posadno nadzorstvo: nadporuč. Kolarž.

Liječničko nadzorstvo na N. V. b. „Bellona“: linijski liječnik dr. Tschada.

Liječničko nadzorstvo u mornaričkoj bolnici: linijski liječnik dr. pl. Marochino.

HENRIK SIENKIEWICZ

Ta treća.

(Nastavak.)

Već sam unapried spremio odgovore za sva moguća pitanja te lažem, kako treba. „pčelar“ sam izpod Čehrina. Kćerka mi je „pomandrovala“* za Poljakom u Varšavu, a ja starac željkovao i željkovao u zasjeci, dok i sam niesam za njom „pomandroval“. Dobri ljudi davali mi hroše što im pjevah . . . A sada, što? Eto, ću detynu milenkuju“** blagosiovit je i vratit se, jer mi je težko za majkom Ukrajinom. Tamo hoću med uliština da umrem. Svatko mora umrieti, a starome Filipu davno je kucnuo čas . . .

Kakve li su glumačke naravi! Premda Evica zna, tko sam, ipak je mojom ulogom tako zanesena, da sietno nagiba svoju dražestnu glavicu i sažaljivo me glega. I glas Jelin iz pobočne sobe ganutljivo podrhtava.

Vrata se malo otvore, a krasno bielo rame proviri i iznenada sam u posjedu od tri rublja, koje primam, jer drugačije ne mogu, pače, u ime svih svetih sipam bujicu blagosivljanja na Jelinu glavu.

Služavka me prekida i ulazeći javlja, da gospodin Ostržinjski dolje čeka i pita, da li ga gospodja prima.

— Ne primi ga! moja draga! — prestrašeno viče Eva.

Jela je uvjerava, da ga naravno ne prima. Pače se čudi, što tako rano dolazi u posjet. I ja isto tako ne shvaćam, kako je mogao Ostržinjski u to doba doći, koji se toliko hvali i na glasu je s poznavanja doličnih forama.

— Tu se nešta krije! veli Eva.

Ali nema kad, da svoje rieči izbliže objasni, jer u taj čas ulazi već Jela odjevena a podjedno nam se javlja, da je doručak spreman.

Obje gospodje idu ispred mene u jedaću sobu.

Jela hoće svom silom, da me posadi za stô, ali ja se tome opirem i sjednem sa svojom lirom uz prag. Malo kasnije dobijem zdjelu tolikim jelima nakrcanu, da bi iza ovolikog užitka i šest ukrajinskih staraca oboljelo s neprobave. Ipak jedem, jer sam gladan, i dok jedem, promatram Jelu.

Doista, ljepše glave nema ni u kojoj galeriji svieta! Odkad živem, ne vidjeh tako prozirnih očiju: kroz njih se sve misli vide, kao što se prozire dno bistra potoka. Te oči imaju i tu osobinu, da se prije smiju nego li usta, a pri tom se lice zasjaji, kao da je na nj pala sunčana zraka. A koliko je opet neuporedive sladosti, kad usta sklapa . . . Ta je glava donekle škole Karla Dolce-a, premda crte očiju i obrva podsjećaju na Sanzia u najplemenitijim tipovima.

Ja prestanem jesti i gledam, gledam . . . a gledao bih do smrti.

— Jučer niesi k meni došla — govori Jela Evi — mislila sam, da ćeš poslie podne doći.

U jutro sam bila na pokusu, a poslie podne htjela sam vidjeti sliku Magurskoga.

— Je si li je vidjela?

— Niesam dobro, jer je bila nalogu . . . a ti?

— Bila sam u jutro. Koliki pjesnik? Čovjek bi plakao s tim Židovima.

Eva me pogleda, a meni duša raste.

— Poći ću još, koliko budem mogla — nastavi Jela. Podjimo zajedno, hoćeš li? Može biti još danas? Veoma sam bila vesela i ne samo za to, što sam tu sliku gledala, već i za to, što se u nas našao taki talenat.

Pa da ne veličaš tu ženu!

U to čujem dalje:

— Šteta, što se tako čudne stvari pripoviedaju o tom Magurskom . . . prizajem ti, da umirem od radoznalosti, da ga upoznam.

— Tako! — nehajno dobaci Eva.

— Poznaješ li ga? sbilja?

— Mogu te uvjeriti, da gubi, kad ga izbliže znaš: tašt i te kako tašt! . . .

Najvolio bih, da Evi pokažem jezik i jedva se od toga uzpregnem, a ona svraća k meni vragoljaste svoje ljubičaste oči i pita:

— Kako starče, zar vam se ne će više jesti!

Ne mogu se uzdržati — pokazat ću joj jezik.

A ona će opet Jeli.

Za to je i bolje Magurskome se divit a ne upoznat se s njime. Ostržinjski bi rekao, da je to genij u tielu „koafera“.

Ostržinjskome bi iztrgao uši, da takva šta reče; za Evu sam znao, da je djavolica, ali sad je istinu već malo zabrazdila.

Srećom se doručak svršio.

Idemo u vrt, u kojemu se imam kao pjevač prodičiti.

(Nastavit će se.)

* odputovati ** milo diete

Pojedini broj 12 h.

CIJENA lista: U pretplati za čitavu god. K 36·—, za polugodište K 18·—, tromjesečno K 9·—, mjesečno K 3·60, u maloprodaji 12 h. pojedini broj. OGLASI primaju se u upravi lista trg Custoza 1.

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

„HRVATSKI LIST" izlazi u nakladnoj tiskari JOS. KRMPOTIĆ u Puli, trg Custoza 1. Uredništvo: Sišanska ulica br. 24. — Odgovorni urednik JOSIP HAIN u Puli. — Rukopisi se ne vraćaju.

Godina III. U Puli, srijeda 10. listopada 1917. Broj 810.

Iz njemačkog sabora.

U njemačkom je državnom saboru prijetila uslijed prividno neznatne upadice kriza vlade, te je došlo do burnih prizora i prosvjeda, a sve samo radi nove stranke, takoimenovane „Vaterlandspartei." U susjednom se rajhu naime stvorila nova stranka, koja si je zadala ime „domoljubne stranke"; njoj su pristupili u glavnom konzervativni političari. Jedan od vodja tog političkog pokreta je bivši zapovjednik njemačke mornarice, veliki admiral Tirpitz, a njemu stoje uz bok pruski junkeri. Ova je nova stranka aneksionistička, teži za osvajalačkim ratom, traži za sebe zaposjednuta ruska područja i Belgiju i francusko područje Longwy-Briey, koje imade veliku važnost poradi ugljenika i rudokopa. Ova je stranka prilično jaka, te broji u Njemačkoj mnogo sumišljenika. Sad sazivlje ova stranka po čitavoj Njemačkoj sastanke, u kojima obrazlaže svoj program i snubi pristaše. Kakvo stanovište zauzimlje ova stranka napram mirovnom pokretu, proizlazi najbolje iz pisanja njezinih novina, koje su bile nemilo iznenadjene nedavnim trijeznim izjavama ministra vanjskih posala grofa Czernina. Već iz ove se primjetbe može shvatiti, kako zaduji dogadjaji u njemačkom rajhstagu nijesu samo od značenja za Njemačku, već za čitavi savez središnjih vlasti; pošto ne bi iz austrijskog gledišta nipošto bilo dopusno, da se njemački zvanični krugovi stave na stranu osvajalačke stranke, kad austrijska vlada pristaje na mir na temelju uzajamnog sporazumljenja.

Socijalni demokrati i centrum, najjače stranke u njemačkom saboru imale su regbi dokaza u rukama, da su zvanični krugovi, napose i sama njemačka vlada podupirali otvoreno nastojanja novog saveza. Organi su ovih stranaka već dulje vremena donosili primjere, kako su oblasti protežirale ovaj politički pokret. Tako je došlo do znamenite socijalno demokratičke interpelacije u njemačkom državnom saboru, o kojoj smo izvjestili naše čitatelje pred nekoliko dana. U interpelaciji su tražili njemački socijalni demokrati, neka se zabrani u vojsci svaka politička agitacija i neka se uskrati činovnicima mogućnost, da podupiru političke pokrete. Socijalnu su demokratsku interpelaciju poduprli članovi centruma — u glavnom katoličke stranke — napose i sami nacijonalni liberalci, ma da su oni prianjali na novu „domoljubnu" stranku, i njihov je govornik takodjer izrazio mišljenje, da činovnik ne smije da pogoduje nikakvoj struji, već da vrši jedino svoju zvaničnu dužnost.

Prigodom ove interpelacije došlo je u saboru do oluje. Na nju su odgovorili ministar rata Stein i državni tajnik Helfferich. Prvi je izjavio, da se u vojsci uopće nije nikada tjerala politička agitacija, već da se je vojnicima tumačilo samo značenje ovog rata za Njemačku i raskrinkavalo neprijateljske laži, dok je drugi izjavio, da državni kancelar nema vremena, da se bavi ovakovim tricama, da bi odgovarao na svaku interpelaciju i da parlamenat mora da imade povjerenja u vladu. Pošto su se čuli nekoji povici, da sabor toga povjerenja nema, zapustio je Helfferich ogorčen i uzbudjen svoje govorničko mjesto a napose i dvoranu. Za tim se je nastavila rasprava o interpelaciji, a posljedica je svega toga bila, da većina rajhstaga nije pokazala više sklonosti, da odobri naknadni proračun, predložen od vlade, već misli ga vratiti glavnom odsjeku. Time bi prisiljen državni kancelar, da dodje sam u glavni odsjek, što je učinio u sjednici od 8. t. mj. i da izreče i osobno svoje mišljenje o zamašaju interpelacije. Dr. je Michaelis onom opreznošću, koja ga odlikuje u svim njegovim izjavama, rekao, da činovnik mora u svom zvaničnom djelokrugu da vrši stvarno i bez predrasuda svoju zadaću, dok imade kao privatnik slobodu političkog mišljenja. Opetovao je više ili manje riječi državnog tajnika Helffericha, ali je kao i on izbjegavao suštini interpelacije, koja je zahtijevala nedvouman odgovor na okrivljenja državnih oblasti radi pogodovanja nekoj osvajalačkoj njemačkoj stranci na štetu drugih. Izjava državnog kancelara nije zadovoljila stranaka, koje su podupirale socijalno demokratsku interpelaciju i tako je došlo do zaključka stranaka većine, centruma, naprednjaka, socijalnih demokrata i liberalaca, u kojem se zahtjeva od državnog kancelara jasna i odredjena izjava, kojom se zabranjuje svaka agitacija, a napose i svenjemačka agitacija u vojsci i širenje političkih struja putem državnog činovništva i državnih oblasti. Zastupnička je kuća medjutim prihvatila predlog zastupnika Payera, neka se treće čitanje naknadnog kredita za mjesto podkancelara odgodi i neka ga se vrati glavnom odsjeku prije no što dodje do trećeg čitanja u plenumu. Ovaj zaključak imade svrhu, da učini pritisak na vladu zavlačenjem odobrenja od nje zatraženih naknadnih kredita, te je aluzija, da se ovaj kredit ne će prije prihvatiti, dok ne će uslijediti zatražen odgovor na interpelaciju o svenjemačkoj agitaciji u vojsci. Danas, 9. t. mj., nastavit će se rasprava o socijalno-demokratskoj interpelaciji. Kakovo značenje imade ova interpelacija socijalnih demokrata za savez središnjih vlasti iz riječi, koje je u svom govoru upotrebio zastupnik Landsberger: „Naša ljubav do domovine ide tako daleko, da ne ćemo osvajati Kurlandiju i Longwy-Briey uz opasnost, da pogubimo Njemačku". Ako to kaže jedan njemački zastupnik u ime njemačke stranke, vrijede ove riječi, nešto malo prilagodjene odnošajima izmedju saveznika, i za druge države središnjih vlasti, pošto je sam „Vorwärts" jedanput veoma zgodno primijetio, da Austrija nije voljna da žrtvuje ni jednog momka za eventualne njemačke osvajalačke namjere

Gledaj današnje brzojave.

NJEMAČKI DRŽAVNI SABOR.

Rasprava o interpelaciji socijalnih demokrata. — Naknadni krediti prihvaćeni. — Govor njemačkog kancelara o uvjetima mira za Njemačku. — Revolucijonarna agitacija na njemačkim ratnim brodovima. — Pretjerane glasine. — Neodvisni socijalni demokrati okrivljeni huškanja na bunu.

B e r l i n, 8. (D. u.) Glavni odsjek državnog sabora. Ratni je ministar von Stein izjavio, da mu nije ni na kraj pameti, da uvadja u vojsku politiku. Tamo, gdje neće biti strogo izvršene naredbe, bit će poduzete stroge protumjere, da se onemogoći svaki pokušaj propagande u prilog kojegod si stranke. — Državni je tajnik H e l f f e r i c h konstatirao da je u plenarnoj sjednici od 6. listopada bio svršio svoje izvode, kad je zapustio govorničko mjesto i da je prema tome shvaćanje, kao da bi bio iznenada prekinuo svoj govor, samo nesporazumak. — Poslije različitih izvoda nekojih govornika uzima državni kancelar dr. M i c h a e l i s riječ te kaže, da su središnji državni uredi zatražili od podredjenih ureda izvješća o eventualnom utjecanju državnih oblasti na podčinjene u prilog „domoljubne" stranke. Do sad predležeći materijal, ograničuje se na 5 slučajeva manje važnosti. Samo po sebi se razumije, da će se u tim slučajevima pokrenuti sve, što je nužno. Ne može se poricati, da je vojno vodstvo u svojim vodećima pravilima kušalo, da ostvari na stvaran način velikopotezni nacrt o prosvjećivanju. Razumije se po sebi, da vrhovno vojno vodstvo nastoji, da spriječi svaku političku razmiricu u armadi. — Neki socijalno demokratski govornik traži obećanje državnog kancelara, da će spriječiti svaku političku agitaciju u vojsci i da neće činiti poteškoća skupštinama u prilog rezolucije državnog sabora za mir na osnovi sporazumljenja. — Državni je kancelar na to izjavio, da se u vojsci neće trpjeti ma nikakova politička agitacija, ni ona prosvjećivanja. Što se tiče prosvjećivanja vojske u domoljubnom smislu, koje bi se morali sada odreći, ne može državni kancelar da daje odredjenog odgovora. Predlog neodvisnih socijalnih demokrata biva zatim odbivan a naknadni se d r ž a v n i p r o r a č u n p r i h v a ć a sa svim glasovima osim onih socijalnih demokrata i neodvisnih socijalnih demokrata. Njemačka frakcija, koja je u drugom čitanju glasovala proti naknadnom proračunu, glasovala je u trećem čitanju za nj.

(Sa ovim se dogodjajima u državnom saboru bavi naš uvodni članak. Iz predležeće brzojavke proizlazi, da su se ministar rata Stein i Helfferich ispričali pred državnim saborom i da se takodjer državni kancelar, za kojega je tvrdio Helfferich, da nema vremena, da se bavi tričarijama, morao osobno zauzeti za naknadni proračun i dati u odsjeku pomirljive izjave u smislu socijalno-demokratske interpelacije, prije nego je naknadni proračun bio prihvaćen. Time je svršila ova zanimiva upadica u njemačkom državnom saboru. Ured.)

B e r l i n, 9. (D. u.) Državni je sabor nastavio danas raspravu o s o c i j a l n o-d e m o k r a t s k o j i n t e r p e l a c i j i, tičućoj se svenjemačke agitacije u vojsci. Državni se kancelar dr. Michaelis svraća na jučerašnje rasprave te kaže: U suštini se vrši prosvjećivanje vojnika po nacrtu najvišeg vojnog vodstva u smislu objašnjenja razloga rata i gospodarskog razvoja Njemačke. Državni kancelar govori za tim o m i r o v n o j o d l u c i n j e m a č k o g d r ž a v n o g s a b o r a od 19. srpnja te izvodi: Mi moramo da razvijemo ratne ciljeve, koji su sadržani u toj rezoluciji u smislu njihovih j a k i h s t r a n a. Moramo si objasniti, što time želimo postići. Ja sam istoga dana u sporazumu sa državnim saborom opisao ove cilje u tom smislu, te sam kazao: Mi moramo da dalje ustrajemo, dok smo postigli to, da Njemačka država obdrži na kontinentu i preko njega, na moru, svoju važnost. Osim toga moramo težiti za tim, da se oružani savez naših neprijatelja ne izobliči u gospodarski, nama protivnički savez. U tom smislu hoćemo da postignemo mir, koji će seljaku zajamčiti korist od zemlje, radniku plaću i zaslužbu, industriji tržište, na kojem će prodavati svoje proizvode i omogućiti socijalno blagostanje te dati našim brodovima mogućnost, da se ustave na slobodnom moru, da krcaju ugljen na čitavom svijetu. U tom okviru možemo da postignemo mir najšireg gospodarskog i kulturnog razvitka, dakle istinski mir. A l i d o k n a š i n e p r i j a t e l j i d r m a j u o c r n o-b i j e l o-c r v e n e p o g r a n i č n e s t u p o v e, d o k t r a ž e, d a i m n e š t o o d s t u p i m o o d n j e m a č k e z e m l j e, d o k p o g a d j a j u m i s l i, k a k o b i z a-b i l i z a g o z d u i z m e d j u n j e m a č k o g c a r a i n j e m a č k o g n a r o d a, n e ć e m o i m p r u ž i t i m i r o v n e r u k e; d o t l e m o-r a j u t o p o v i, d a v r š e s v o j p o s a o i p o d m o r n i c e; i m i r ć e i p a k d o ć i!

Državni tajnik državnog mornaričkog ureda von Capelle izvodi: „Ruska je revolucija zavrtila takodjer glavu nekojih ljudi na b r o d o v i m a n a š e m o r n a r i c e t e i z a z v a l a k o d n j i h r e v o l u c i j o n a r n e i d e j e, da time oslabe, upotrebivši silu, naše brodovlje i na taj način postignut mir. (Povici: pfuj! na desnoj strani.) Po aktima se može ustanoviti, da je glavni agitator ovdje u državnom saboru u sobi frakcije obrazložio svoj nacrt neodvisnim socijalno-demokratskim zastupnicima Dittmanu, Hasse i Vogler te da je postigao njihovo odobrenje. (Povici pfuj! na desno dok ljevica svedilj viče: naručena prevara itd.) Državni tajnik von Capelle nastavlja: Zastupnici su ga upozorili na opasnost takovih poslova, te ga opomenuli neka bude veoma oprezan; na drugoj strani su mu obećali svaku pomoć, prepuštajuć mu agitacijski materijal, da pobuni brodovlje. Nasuprot tom položaju bila je moja prva dužnost, da spriječim po mogućnosti širenje agitacijskog materijala po brodovima. Radi toga sam zamolio sva zapovjedništva i sve oblasti, neka svim srestvima onemoguće širenje tog materijala. Konačno izjavlja von Capelle, da su glasine o tome prekomjerno pretjerane i da bojna sila brodovlja nije bila ugrožena ni za trenutak.

Izvodi tajnika pomorskog ureda izazvali su u čitavoj kući veliku uzbudjenost. Zastupnik D a v i d (socijalni demokrat) sumnja o istinitosti teške optužbe državnog tajnika. — Z a s t u p n i k H a a s e (neodvisni socijalni demokrat) izjavlja, da se je dotični mornar, o kojemu je govorio državni kancelar, jedanput razgovarao s njim te zahtijeva neka državni tajnik predloži dokaze. Mnogoputa su se meni pritužili mornari te mi prikazali razpoloženje u mornarici. Ove sam mornare primio ili u hodniku ili u sobi stranke. Dotični se je mornar gorko tužio te govorio o velikom nezadovoljstvu i ogorčenju medju mornarima, koji su sada u velikom broju predplaćeni na novine neodvisnih socijalista. Ja sam kazao, da je to doduše dozvoljeno, ali

sam ga ipak upozorio, neka bude oprezan. Mornar je činio utisak svježeg i inteligentnog čovjeka, te me je duboko kosnulo, kad sam čuo, da je radi toga svog uvjerenja bio odsudjen na smrt i smaknut. Da je ruska revolucija učinila na sve, koji teže za slobodom, dubok utisak, može se pojmiti. Zastupnik je V o g t e r izjavio, da je opetovano govorio sa dotičnim mornarom o prilikama u mornarici i osobito na njegovom brodu. To je pravo dotičnog mornara i zastupnika, dapače je dužnost, da se čuje takove glasove i da pomogne nesretnim ljudima, da dodju do svojih prava. Govornik pozivlje državnog tajnika, neka pokaže svoj dokazni materijal i neka predloži a ma samo jedan spis, iz kojega bi proizlazilo, da se huškalo na bunu. Zastupnik D i t t m a n n potvrdjuje izvode prijašnjih govornika.

Novo koaliciono ministarstvo u Rusiji.

P e t r o g r a d, 8. (D. u.) Agentura javlja: Ministarstvo, koje je Kerenski sastavio iza sporazuma sa gradjanskim strankama, je sastavljeno kako slijedi: Socijalistički su mu članovi: Kerenski, ministar-predsjednik i vrhovni zapovjednik vojske; Nikitin, unutarnji poslovi, pošta i brzojavi; Milijantović, pravosudje; Prokopović, prehrana; Aksentijev, poljodjelstvo i Chvostov, javne radnje. Nesocijalistički su ministri slijedeći: Tereščenko, vanjski poslovi; Konovalov, obrt i trgovina; Vernecki, financije, Salatkin, javna prosvjeta; Kartašev, bogoštovje; Kliškin, socijalna pripomoć; Smirnov, državni kontrolor: Tretinkov, predsjednik gospodarskog vijeća kod privremene vlade; Liberevski, promet; general Vrhovski, rat i admiral Verderevski, mornarica.

: Bazel, 8. „Daily Mail" javlja iz Petrograda: Demokratski je kongres skinuo sa dnevnog reda sve vladine predloge, koji se tiču novog poduzeća ruske ofenzive.

Papina mirovna nota.

: L u g a n o, 8. „Corriere della Sera" javlja iz Londona: Engleska je vlada primila od Vatikana odgovore Njemačke i Austro-Ugarske na papinu mirovnu notu. Odgovori nijesu popraćeni nikakovim novim vatikanskim spisom. Vatikan se ograničuje na to, da preda odgovore običajnim diplomatskim putem.

Afera Bolo-paše.

: P a r i z, 6. Havas javlja: Poručuje se listu „Matin" iz New-Yorka: List „Sun" priopćuje službenu notu, koja imade da proizlazi iz pravosudnog ministarstva. Ministarstvo da je u posjedu neoborivih dokaza glede dvoličnosti Bolo-a kroz vrijeme njegova boravka u Americi u veljači 1915. Bolo je bio tad pravi blagajnik Njemačke i agenat njemačke vlade. — „Matin" veli, da je vještak Boyon, kojemu je bilo naloženo, da točno ustanovi uporabu od 10 milijuna, koje je Bolo-paša primio od njemačke banke, ustanovio, da je pet i pol milijuna franaka bilo predano Humbertu, jedan milijun nekoj ratnoj radionici u pariškom okružju, a ostatak amerikanskom brodarskom društvu u Barceloni. Ovo se potonje društvo bavi prijevozom kovina iz Španjolske u Englesku.

: L o n d o n, 5. (Havas.) Prema brzojavci su lista „Times" iz New-Yorka bili odnošaji Bolo-paše prema Jonesu Transcheru uzrokom razvitku afere, pošto je francuska vlada upozorila na ove dogovore.

IZ UDRUŽENIH DRŽAVA.

: M o n t e v i d e o, 8. (D. u.) „Agence Havas" javlja: U poruci se na senat izjavlja, da republika Urugnay nije bila doduše neposredno po Njemačkoj uvrijedjena, no da je od potrebe staviti se sa braniteljima prava, demokracije i malenih naroda u sporazumak.

IZ SRBIJE.

Lugano, 4. „Perseveranza" javlja, da je srpski poslanik Ristić u Rimu bio nadomješten po dosadanjem srpskom poslaniku u Petrogradu, Spalajkoviću. Ovo imenovanje dokazuje, kakvu važnost pripisuje srpska vlada mjestu poslanika u Rimu.

Krf, 25. rujna (Zakasnilo.) Izvještaj srpskog novinarskog stana: Povjerenstvo amerikanskog Crvenog križa, koje je došlo na Krf, primio je ministar-predsjednik Pašić. Ovom je zgodom izrekao Pašić zdravicu u čast predsjedniku Wilsonu, označujući ga najvećim boriocem za prava malenih naroda, koji je uzeo na sebe, da provodi rat do konačne pobjede, koji će nam pružiti najbolje jamstvo za trajan svjetski mir, za pravu slobodu i pravednost, te osnove civilizacije i kulture. Drugu je nazdravicu nazdravio amerikanskom narodu, koji je velikodušno poduzeo rat, kako bi oborio francuski militarizam, tu najmoćniju zapreku napretka i kulture. Pod konac je napio amerikanskom izaslanstvu, koje tako revno nastoji, da ublaži nevolje srpskog naroda, koji tako teško pati. Amerikanski je poslanik Dodge odvratio nazdravicom na zdravlje srpskoga kralja, prijestolonasljednika, vlade i sveukupnog srpskog naroda, kod česa je uputio na slavna djela Srbije, na njezine žrtve i patnje, za pravo i slobodu, dodajući, e se amerikanski narod osjeća ponosnim, što je povukao mač za obranu srpskog naroda.

SA RATIŠTA.

L o n d o n, 2. „Times" pišu: Hopće je vladalo osvjedočenje, da će Turci tijekom jeseni učiniti sve moguće, da se domognu opet Bagdada. Nedavno se je doznalo, da je general Falkenhayn dobio nalog, da izvede ovu zadaću. Nedjelatnost Rusa omogućila je Turcima, da upotrebe dvije linije, a da ne budu ugroženi, a to cestu uz Tigris i onu uz Eufrat. Vjerojatno je, da će napredovati na tim cestama. Kod Ramadie bio je koncentriran već znatan broj četa. Ali general je Maude preuzeo inicijativu, te je tako vjerojatno, da će kroz kroz nekoliko vremena imati na lijevom krilu mir. „Times" izražuje uvjerenje, da je doduše velik uspjeh taj, što je preneražen neprijatelj, ali da se prava nauka bitke kod Ramadie sastoji u tome, što je potrebno, da se zapovjednici u Mezopotamiji i uPalestini jako podupiraju, ako im se hoće zajamčiti uspjeh. Naše operacije u Mezopotamiji, nastavlja list, nemaju odličnog znamenovanja, ali su ipak važne. U prošlosti smo učinili pogrješku, što smo potcjenjivali bojnu snagu i vrijednost turskih četa. Jedina je opasnost, koja bi mogla nastati iz pobjede kod Ramadie, sastoji u tom, e bi se mislilo, da je lako polučiti u tom području pobjedu. U istini nije medjutim general Falkenhain niti započeo svojom navalom. Bilo bi presenetljivo, kad bi taj general upotrebio za svoje napredovanje cestu na Eufratu. Samo jedanput je u povijesti upotrebila velika jedna vojska liniju Eufrata. Bio je to car Julijan, i ovaj je pretrpio grozan poraz. Naravna je cesta za ofenzivu na Bagdad cesta uz Tigris. Opstanak bagdadske željeznice, za koju se kaže, da dopire sve do Nisivena, daje naslućivati, da će Tigris tvoriti glavnu liniju za navalu.

: B e č, 8. Iz ratnog izvjestiteljskog stana javljaju:

Talijansko bojište. Od Tolmina do Krasa oživjela je jučer minska i topniška vatra svih kalibara u većim masama. Na mnogim se je mjestima zaravanka Banjščica povećala do bubnjarske vatre. U odsječku smo Sv. Gabrijela odbili vatrom navalu patrulja. Oko ponoći je došlo kod provale talijanskih četa do pješadijske borbe, koja se je svršila uzmakom četa neprijatelja. — Na južnoj su tirolskoj fronti poduzeli Talijani navalu proti promaknutim postojankama naših položaja na Costebelli; bila je odbijena.

Istočno bojište. U Bukovini je navalilo jučer na promaknutu poljsku stražu naših četa uz jaku potporu topništva nekoliko ruskih satnija; ta je navala bila odbijena djelomice našom topovskom vatrom, djelomice borbom iz bliza, kod česa su Rusi pretrpjeli silno osjetljivih gubitaka. Oko 100 je pušaka i drugog materijala ostalo u našim rukama.

Jugoistočno bojište. Čarkanje na Vanjuši.

: Z ü r i c h, 8. „Secolo" javlja sa fronte, da je u talijanski glavni stan stiglo stalno amerikansko vojničko izaslanstvo, i nadovezuje na to nadu, da će doskora započeti talijanska glavna navala.

: S o f i j a, (D. u.) ATB. Glavni stožer priopćuje: Macedonska fronta. Na više mjesta fronta smetajuća vatra, nešto živahnija na obje strane Dojranskog jezera. Izvidničke su čete bile vatrom protjerane. Kod Bristave topovska vatra. Istočno od Isaceje slabašna puščana vara.

: R o t t e r d a m, 8. Kako list „Daily Mail" javlja, nastalo je na fronti u Flandriji tako nepovoljno vrijeme, da se moraju prekinuti vojničke operacije. — Bojno je ozemlje uslijed trajne kiše tako močvarno, da se nikako ne mogu otpremati naknadni teški topovi. Dio je francuskih četa sa francuske bojne fronte otpremljen u južnu Francusku u zimske stanove.

RAT NA MORU.

: B e r l i n, 9. (D. u.) Wolffov ured javlja: U zapornom bje području oko Engleske potopljeno uslijed djelatnosti naših podmornica opet 19.500 brutto-reg. tona.

Poglavica mornaričnog admiralskog štaba.

RAZNI BRZOJAVI.

: T o k i j o, 8. (D. u.) Reuter javlja: Listina žrtava tajfuna brzo raste. Šteta je tako velika, da se u ovaj čas može samo predbježno procijeniti. Stvarna je šteta veoma velika, po prilici iznaša preko 100 milijnna jena. Samo u prefekturi je Tokio propalo preko 500 ljudi, razoreno 3000 kuća, 150.0000 poplavljeno i 200.000 ljudi bez krova. Više je sela u okolici Tokija potpuno razoreno. U Sunamuri pronadjeno je 300 lješina, 300 je stanovnika malenog nekog otoka kod Uruyasu zajedno s otokom progutalo more. Prihvaćene su daljnje pripomoćne mjere.

B e r l i n, 9. (D. u.) Državni je tajnik dr. von Külman danas otputovao u Beč.

AUSTRO-UGARSKI RATNI IZVJEŠTAJ.

: B e č, 9. (D. u.) Službeno se javlja:

I s t o č n o b o j i š t e.

Nepromijenjeno.

T a l i j a n s k o b o j i š t e.

Kod Kala na visoravni Banjščica-Sveti Duh odbijena bje jučer u jutro talijanska navala uz teške gubitke po neprijatelja. U našoj je ruci ostalo 120 zarobljenika i 7 strojevnih pušaka. Kod Kostanjevice smo uspješnim pothvatom dopremili 180 zarobljenika.

A l b a n s k a f r o n t a.

Istočno od Valone bio je osujećen talijanski pokušaj prijelaza preko Vojuše.

Poglavica generalnog stožera

NJEMAČKI RATNI IZVJEŠTAJ.

: B e r l i n, 9. listopada. (D. u.) Iz velikog glavnog stana javlja:

Z a p a d n o b o j i š t e.

Fronta nadvojvode Rupprechta: Topovska je borba bila u Flandriji uza sve burno i kišovito vrijeme jaka izmedju šuma Houthoulster i Zandvorde. Pod večer je skurio neprijatelj svoju djelatnost na žestoke protuudarce proti pojedinim odsječcima. Iza nemirne se je noći povećala na čitavoj fronti djelatnost topništva do bubnjarske vatre. S obje strane željeznice Staden-Boesinghe i sjeverno ceste Menin-Ypern provalila je engleska pješadija. Borba je još u tečaju.

Kod ostalih armada nije došlo, ne obazirajući se na paljbu, koja traje kroz čitav dan sjeverozapadno od Soissonsa, do bojne djelatnosti.

I s t o č n o b o j i š t e.

Ništa važna.

M a c e d o n s k o b o j i š t e.

Živahna topnička djelatnost jugozapadno od Dojranskog jezera, u dolini Vardara, na Dobropolju i u luku Cerne.

Prvi majstor glavnog sijela Ludendorff

NEPRIJATELJSKI IZVJEŠTAJI.

Talijanski:

: 8. listopada. Na čitavoj fronti ponajviše topovska djelatnost. Na visoravni Banjščica izmedju Podloke i sjevernog obronka doline čepovanske dopremili su naši izvidjači oko deset zarobljenika. Na Krasu bje u okolici Lokavca nekoliko patrulja natjerano u bijeg.

Francuski:

8. listopada, na večer: Topnički bojevi na različitim točkama fronte, osobito u Belgiji te u okolici Craonne i Hurtebise. Inače prošao je dan svuda mirno.

Istočna armija. Na čitavoj fronti slabašna djelatnost topništva. U okolici su Doirana doprla dva sunka naših četa, poduprta ljetačima, sve do neprijateljskih linija, te tamo počinile različita razaranja. U dolini Skumbija zarobile su Esadove čete nekoliko Austrijanaca.

Engleski:

8. listopada, prijepodne. Izakako je jučer neprijatelj položio na naše linije izmedju Hollebeke i Broodseynde žestoku paljbu, razviše se pješački bojevi proti našim linijama istočno od Polygonske šume. Navala bila je suzbijena našom paljbom. Nekoliko je zarobljenika ostalo u našim rukama. Zadnje smo noći poduzeli uspješno štrafunsko poduzeće proti neprijateljskim linijama istočno od Monchya.

Političke vijesti.

Naša politika. Sve jugoslavenske novine potvrdjuju, da će jugoslavenski zastupnici ostati u sporazumu sa Česima u oštroj opoziciji proti vladi te da će glasovati proti prcračunu. — Pregovaranja izmedju Poljaka i vlade nijesu još svršena ali polag vijesti iz njemačkih krugova, izgleda, kao da će doći do sporazuma s vladom. Kako donosi „Wiener politische Rundschau" od člana predsjedništva poljskog kola, vlada je sklona misli, da se imenuje civilni namjesnik u Galiciji i da se nekojim gradovima povrati autonomija. Ali glavno je pitanje, pitanje odštete Galiciji. Radi se dakle zapravo o čisto trgovačkom poslu te izgleda, da je rezultat pregovaranja odvisan od svote, na koju će vlada pristati. Konačno je odluka odvisna od zaključka sjednice poljskog kola, koju će se sazvati narednih dana. Regbi, da su Poljaci stavili za suradnju u vladi i nekoje uvjete vanjske politike, koji se tiču kraljevine Poljske, pošto se vode izmedju zastupnika poljačkog kluba i ministra Czernina takodjer pregovori.

Dalmacija.

: „Grazer Tagblatt" piše: Usljed izjave je ministra-predsjednika dra. Wekerlea u otvoritbenoj sjednici ugarskoga sabora, da će naime iskreno podupirati želju Hrvatske, kako bi joj se utjelovila Dalmacija, opet stupilo u prvi red pitanje o državopravnom položaju te zemlje. Kako je poznato, pripada Dalmacija prema decembarskom ustavu kraljevinama i zemljama, zastupanim u rajhsratu, te potpada prema tomu pod bečku vladu, dok je prema ugarsko-hrvatskom nagodbenom zakonu od godine 1868. (čl. XXX. ugarskog parlamenta, čl. I. hrvatskog sabora), sastavni dio zemalja ugarske krune. U § 65. ovoga zakona obećaje Ugarska izričito, da „na temelju prava traži ponovno utjelovljenje Dalmacije svetoj kruni ugarskoj i da će pospješivati ujedinjenje njezino s Dalmacijom". Ma izgledao državopravni dvojaki položaj i čudnovatim, to se ipak tako dugo, dok se ugarsko-hrvatska nagoda ne promijeni, ne smije ugarskom ministru-predsjedniku spočitavati, ako se stavlja na tlo zakona. Uza sve to su bili nekoji njemački listovi i njemački zastupnici navalili na ugarskog ministra-predsjednika radi njegove izjave i kod toga naglasili, da mora Dalmacija iz vojničkih razloga, kao prijelaz prema Balkanu i kao skladišno područje za ovozemske proizvode ostati u savezu austrijskih krunovina. Ako je taj nazor ispravan, to bi se moralo ipak već u ovo više od jedne stotine godina, otkako je Dalmacija austrijska, bilo pokušati, da se ista dovede u uži savez s austrijskim nasljednim zemljama. No začudno, nju su počeli upravo u vrijeme kadno se je u stanovitim njemačkim krugovima počelo buditi oduševljenje za zemlju, istrgavati iz sveze s ostalim austrijskim zemljama još više, negoli prije. Uz pristajanje je njemačkih stranaka naime naredbom više ministarstva od 28. travnja 1909. (Z. Z. L. za Dalmaciju, broj VIII.) bila uvedena isključiva valjanost hrvatskog, a u ograničenoj mjeri i talijanskog jezika u gotovo svim granama državne uprave, čime bje istovremeno njemački jezik isključen iz unutrašnje i izvanjske službe. Jezikovne poteškoće u savezu sa nesigurnim pravnim odnošajima donašaju sa sobom, da je poslovni promet izmedju Dalmacije i ostalih zemalja izvanredno otešćan, o čemu bi mogli bečki trgovci i njemačko-češki industrijalci mnogo toga da pripovijedaju. Misli li se možda sad, kadno se je objest slavenskih političara uzdigla sve do jugoslavenske državnopravne deklaracije, da će moći dovesti do kakove promjene? Bez sumnje, izgledi su rdjavi. Kakove li dakle imade svrhe, da zemlja, koja je nam uvijek bila strana, i koja nam je posljednjih godina bila još više otudjena, bude privezana uz nas? Vojnički se obziri dadu u Dalmaciji, sve ako zemlja i nije podložena izravno bečkoj vladi, osigurati, a što se tiče tarifalne visine, koja bi nam prema pisanju lista „Neue freie Presse" imala omogućivati nesmetani promet sa balkanskim zemljama, to nam ova malo koristi, jer Dalmacija, kako to pokazuje pogled na kartu, ne graniči ni sa jednom austrijskom zemljom, te ju opkoljava djelomice bosansko, a djelomice ugarsko-hrvatsko područje. Stoga ne vidimo nikakvog razloga, da budemo proti posebnom položaju Dalmacije, koji je na poticaj Strohalov već godine 1869. tražilo društvo njemačkih nacijonalaca u Gracu, kasnije u programu u Lincu i napokon u uskrsnom pismu, kod česa nam je svejedno, bude li Dalmacija uz osiguranje naših vojničkih, trgovačkih i prometno-političkih interesa priključena Hrvatskoj ili Bosni. Ako su se Nijemci u Austriji, ili barem svi njemački narodnjaci složili glede takovog riješenja toga pitanja, to bi ovo bez sumnje mnogo doprinjelo i tomu, da bi više manje nestalo neprijateljstva, koje goje Hrvati, s kojim mi uostalom nemamo nikakovih narodnosnih trvenja, proti Nijemcima u Austriji upravo radi pitanja glede Dalmacije, čime bi nestalo i razloga za huškanje slovenskih vodja dra. Kreka i dra. Korošca kod Hrvata i Srba.

(Priopćujemo ovaj članak zasad bez komentara uz dodatak, da ćemo se prvom zgodom njim točnije pozabaviti, jer nm otkriva toga mnogo i mnogo. Op. ur.)

Domaće vijesti.

Hvalevrijedno. Uz dobru volju ide sve. Upravitelj mjesne općine, povjerenik dr. Pfeifer, oglasuje u zadnje vrijeme općinske oglase i u hrvatskom jeziku. U koliko to javno priznajemo, u toliko molimo gosp. upravitelja, da bi poskrbio, da nebude hrvatski jezik izgrdjen tiskarskim pogriješkami, kao što je n. pr. u obznani, tičućoj se porotnika. Neka se pozove tiskara i ispravljača na odgovornost, pa će u buduće i oni pazljivije izvršivati svoju dužnost.

Poštni omoti, kojih je promet bio za neko doba ustavljen, primaju se ponovno za krajeve, koji su označeni na vratima pošte, samo u talijanskom i njemačkom jeziku, kao da u Puli ne imade Slavena.

Gospodinu ravnatelju c. kr. pošte i brzojava u Puli ovime uljudno umoljavamo u imenu hrvatsko-slovenskog naroda, kojeg glasilo si smatramo biti, neka bi odsada dalje svrsishodno odredio, da sve objave, tičuće se koristi općinstva i pošte objavljuje u puljskim novinama istodobno sa lijepcima na vratima pojedinih poštarskih odjeljenja i to n e s a m o u n j e m a č k o m i t a l i j a n s k o m **nego i u hrvatskom** j e z i k u. T r i d e s e t a k s e g o d i n a v e ć m o l i, da se na puljskoj pošti provede jezikovna ravnopravnost, ali žalibože bez uspjeha. Dokle su bili ravnatelji puljske pošte Talijani ili Nijemci, nismo se mogli nadati jezikovnoj ravnopravnosti. Već desetak godina upravljaju puljskom poštom činovnici po rodu Slaveni, a većina činovničtva na pošti jesu Slovenci i Hrvati, pa ipak nije moguće provesti, da bi nam pošta barem desetredačnu objavu pribila na znanje i u hrvatskom jeziku. Ne zahtjevamo nemoguće, nego s a m o ono, što bi nam se moralo dati, bez da to sami tražimo! Ako se uvaži, da c. kr. tvrdjavni komesar, odnosno kotarsko glavarstvo, zatim pod c. i kr. upravom stojeći gradski zavodi, dapače porezni ured i mjesna općina u Puli poštivaju barem na vanjštini hrvatski jezik, tada bi se moralo tome odazvati i ravnateljstvo pošte u Puli, odnosno ono u Trstu te bi morali izdati nalog, da se i nama pravo kroji. Toliko danas u nadi, da će nešto pomoći.

X **Žalosna povijest naših bjegunaca** postala je aktuelna usljed žalosnog dogodjaja, koji se je prih dana desio u Wagni kod Leibnitza. Tom je prigodom, kako smo već javili, bio usmrćen jedanaestgodišnji dječak. Službeni prikaz daje sam takovu sliku, kao da su sami bjegunci bili krivi tom krvoproliću. Ma da se je taj žalosni slučaj i zaista tako zbio, kako ga prikazuje službeno saopćenje, ono nam ipak prikriva dublje razloge, koji su doveli do sličnih konflikata. Da li bi bilo moguće, da se desi nešto takova, da se je postupalo sa našim bjeguncima odmah iz početka, kao sa nesretnim državljanima, koji ustupom nijesu nipošto izgubili državljanska i čovječja prava? Ma da se u tom slučaju i radi za bjegunce talijanske narodnosti, moramo da ih požalimo kao nesretne žrtve rata, kao što su bili naši još nesretniji bjegunci u Gmündu. Naravno jest, da ne kanimo tužiti jednog žandara, koji je uporabio oružje proti masi; nije on krivac smrti tog dječaka. Ovaj je dječak samo jedan medju hiljada žrtava, koje smo doprinjeli pokvarenom sistemu bar akama, groznih, nečuvenih, protukulturnih žrtava. Ironija je sudbine htjela, da je onog istog dana, kad se je saznalo o dogodjaju u Gmündu, bio je uapšen jedan činovnik u Wagni, koji se je odlikovao nečovječnim svojim postupkom sa bjeguncima, i to radi sumnje pronevjerenja. Takovim su ljudima bili povjereni naši bjegunci na milost i nemilost! Ne treba dugo istraživati, tko je kriv uzrujanosti bjegunaca i bacanja kamenja na žandara. Eto vam jednog razloga, koji medju poštenim ljudima puno vrijedi i koji žigoše sav sistem.

Uporaba vode iz hydranta. Primamo od uprave gradskih poduzeća slijedeću hrvatski sastavljenu obavijest: Bila je ponovno opaska učinjena, da upotrebljavaju hydrante osobe, koje nemaju punomoć i ne samo da upotrebljavaju vodu nego osim toga zatvaraju hydrante tako neoprezno, da prouzročuju veliki gubitak vode. Upozorava se toga radi, da je strogo zabranjena uporaba hydranta i da će prekršitelji biti tuženi kod c. kr. suda. Samo u izvanrednim slučajevima uzeti će se u obzir n. pr. za vrtove, koji ne posjeduju nikakvog vodovoda; u tom slučaju biti će dozvoljena ova uporaba, te će u tu svrhu uprava gradskih poduzeća ul. Muzio 1 izdavati dozvole, koje će se morati pokazati na zapovjed c. kr. redara ili namjestnika gradskih poduzeća. C. kr. komesar ratne luke".

Camera di Commercio u Rovinju, sada u Pazinu, još uvijek neće da priznaje Hrvata u Istri. Dok ona redovito i talijanskom i njemačkom listu u Puli šalje izvješća, „Hrvatski List" očividno za nju ne opstoji. Ovaj način postupka je tim čudnovatiji, što je vodstvo tog zavoda povjereno državnom činovniku. Mislimo, da smo govorili dosta jasno.

Članovi „Matice Hrvatske" iz Pazina i okolice umoljavaju se, da se za redovita izdanja II. ratnoga kola izvole prijaviti povjereniku prof. Ivanu Buriću. Članarina zajedno s poštom iznosi K 7·50.

Žalosno ali istinito. „Gospodine uredniče! Dozvolite da Vam pričam priču istinitu: Na mome putovanju sa dopusta iz Dalmacije preko prijestolnice hrvatske nam domovine, bijeloge Zagreba, doživjeh na državnom kolodvoru slijedeću epizodu: Prispjeh vlakom, htjedoh se popitati kod blizu stojećega i u razgovoru sa nekom damom se nalazećeg konduktera, za sat odlaska vlaka put Zidanogmosta. Stupih bliže i kao vojnik pozdravih ga, umolivši hrvatski: „u koliko sati kreće vlak proti Zidanom mostu?" Na moj upit ne dobih odgovora, već je kondukter upitno damu po madžarski: što ja želim. Dama mene upita, a ja odgovorih te dobih uputu. Odalečivši se malo postrance, smučilo mi se, što Hrvat iz Dalmacije ne može dobiti u prijestolnici Hrvatske odgovor na prvi upit u hrvatskom jeziku. Tako promašajuć izrekoh nešto hrvatsko tako, da me je dotični kondukter čuo, te na moje čudo priskočio meni i prozborio lijepo hrvatski, pitajuć me, što mi nije pravo. Ponovio sam moju tužaljku, da je žalosno, što se u bijelom Zagrebu mora madžarski razumjeti, ako se želi da se dobije odgovor na pitanje. Na ovu moju opasku, dao me taj čovjek predvesti pred zapovjednika kolodvora, rekši nešto njemački. Naravski da sam zahtijevao, neka govori hrvatski kad već znade, da i ja razumijem što o meni kaže. K sreći za obojicu, da je dotični zapovjednik dao meni uljudnu uputu, kada vlak kreće proti Zidanom mostu, te me otpustio, a što se je dogodilo kondukteru, to mi nije poznato. To donašam na javnost, da konstatiram činjenicu, kako nas preziru stanoviti sluge svojih loših gospodara, u doba, kada se toliko zbori o samoodredjivanju naroda..... Mate Miščetić iz Dalmacije, sada u Puli."

Milodari za hrvatske škole u Puli. Prigodom otvorenja hrvatske škole u Puli, položeni su preko ove uprave slijedeći doprinosi:

Na poklik g. Bože Pleića „B r a ć o H r v a t i! U p i š i t e V a š e h r v a t s k o i m e i d a r u j t e o b o l z a u t j e h u n a š e s i r o t i c e I s t r e!" sakupilo se je K 134·—, darovaše: Božo 10 K, Ivo 10 K; Božo Pleić, Gasper Petrović, Luka Blažević, Davorin Matejčić, Ivan Šeguljić, Mate Dobrovac po 5 K; Ivan Jelović, Ante Mardešić, Pave Amanović, Bradičić, Ante Vitaljić po 4 K; Antun Dokoza, Mate Grgić, Joso Utrobičić, Marko Naranča, Franjo Babić, Marko Sinovčić po 3 K; Guido Bonetti Mihael Fantini, Mate Grbac, Nikola, G., Bazalus, Litvin, Ivan Muženić, Ignaz Rihar, Anton Pribaz, J. Fast, Franjo Weinor po 2 K; Josip Rakić, Rože, J. S., Antun Vitasović, Stanislav Gorski, N. N. po 1 K; kod te prilike nalazeći se ondje g. Luka Zankić sa Nj. V. D. „IV." darovao je u istu svrhu 20 K. — Dalje je položeno: gosp. dr. Mijo Buzolić K 10·—; gdjica. Julka Grünbaum, sakupljenu svotu kod jedne domaće igre K 4·— Ukupno K 148·—; zadnji iskaz K 6001·40; sveukupno K 6149·40. Hvala plemenitim darovateljima. Naprijed za hrvatske škole!

Prodaja ribe. U slučaju, da prispije riba prodavat će se ona danas. Pravo kupovati ribu imadu danas vlasnici živežnih karata počevši od broja 1.

Podupirajte Družbu!

sam ga ipak upozorio, neka bude oprezan. Mornar je činio utisak svježeg i inteligentnog čovjeka, te me je duboko kosnulo, kad sam čuo, da je radi toga svog uvjerenja bio odsudjen na smrt i smaknut. Da je ruska revolucija učinila na sve, koji teže za slobodom, dubok utisak, može se pojmiti. Zastupnik je Vogter izjavio, da je opetovano govorio sa dotičnim mornarom o prilikama u mornarici i osobito na njegovom brodu. To je pravo dotičnog mornara i zastupnika, dapače je dužnost, da se čuje takove glasove i da pomogne nesretnim ljudima, da dodju do svojih prava. Govornik pozivlje državnog tajnika, neka pokaže svoj dokazni materijal i neka predloži a ma samo jedan spis, iz kojega bi proizlazilo, da se je huškalo na bunu. Zastupnik Dittmann potvrdjuje izvode prijašnjih govornika.

Novo koaliciono ministarstvo u Rusiji.

Petrograd, 8. (D. u.) Agentura javlja: Ministarstvo, koje je Kerenski sastavio iza sporazuma sa gradjanskim strankama, je sastavljeno kako slijedi: Socijalistički su mu članovi: Kerenski, ministar-predsjednik i vrhovni zapovjednik vojske; Nikitin, unutarnji poslovi, pošta i brzojavi; Milijantović, pravosudje; Prokopović, prehrana; Aksentijev, poljodjelstvo i Chvostov, javne radnje. Nesocijalistički su ministri slijedeći: Tereščenko, vanjski poslovi; Konovalov, obrt i trgovina; Vernecki, financije, Salatkin, javna prosvjeta; Kartašev, bogoštovje; Kiškin, socijalna pripomoć; Smirnov, državni kontrolor: Trelinkov, predsjednik gospodarskog vijeća kod privremene vlade; Liberevski, promet; general Vrhovski, rat i admiral Verderevski, mornarica.

: Bazel, 8. „Daily Mail“ javlja iz Petrograda: Demokratski je kongres skinuo sa dnevnog reda sve vladine predloge, koji se tiču novog poduzeća ruske ofenzive.

Papina mirovna nota.

: Lugano, 8. „Corriere della Sera“ javlja iz Londona: Engleska je vlada primila od Vatikana odgovore Njemačke i Austro-Ugarske na papinu mirovnu notu. Odgovori nijesu popraćeni nikakovim novim vatikanskim spisom. Vatikan se ograničuje na to, da preda odgovore običajnim diplomatskim putem.

Afera Bolo-paše.

: Pariz, 6. Havas javlja: Poručuje se listu „Matin“ iz New-Yorka: List „Sun“ priopćuje službenu notu, koja imade da proizlazi iz pravosudnog ministarstva. Ministarstvo da je u posjedu neoborivih dokaza glede dvoličnosti Bolo-a kroz vrijeme njegova boravka u Americi u veljači 1915. Bolo je bio tad pravi blagajnik Njemačke i agenat njemačke vlade. — „Matin“ veli, da je vještak Boyon, kojemu je bilo naloženo, da točno ustanovi uporabu od 10 milijuna, koje je Bolo-paša primio od njemačke banke, ustanovio, da je pet i pol milijuna franaka bilo predano Humbertu, jedan milijun nekoj ratnoj radionici u pariškom okružju, a ostatak amerikanskom brodarskom društvu u Barceloni. Ovo se potonje društvo bavi prijevozom kovina iz Španjolske u Englesku.

: London, 5. (Havas.) Prema brzojavci su lista „Times“ iz New-Yorka bili odnošaji Bolo-paše prema Jonesu Transcheru uzrokom razvitku afere, pošto je francuska vlada upozorila na ove dogovore.

IZ UDRUŽENIH DRŽAVA.

: Montevideo, 8. (D. u.) „Agence Havas“ javlja: U poruci se na senat izjavlja, da republika Urugnay nije bila doduše neposredno po Njemačkoj uvrijedjena, no da je od potrebe staviti se sa braniteljima prava, demokracije i malenih naroda u sporazumak.

IZ SRBIJE.

Lugano, 4. „Perseveranza“ javlja, da je srpski poslanik Ristić u Rimu bio nadomješten po dosadanjem srpskom poslaniku u Petrogradu, Spalajkoviću. Ovo imenovanje dokazuje, kakvu važnost pripisuje srpska vlada mjestu poslanika u Rimu.

Krf, 25. rujna. (Zakasnilo.) Izvještaj srpskog novinarskog stana: Povjerenstvo amerikanskog Crvenog križa, koje je došlo na Krf, primio je ministar-predsjednik Pašić. Ovom je zgodom izrekao Pašić zdravicu u čast predsjedniku Wilsonu, označujući ga najvećim boriocem za prava malenih naroda, koji je uzeo na sebe, da provodi rat do konačne pobjede, koji će nam pružiti najbolje jamstvo za trajan svjetski mir, za pravu slobodu i pravednost, te osnove civilizacije i kulture. Drugu je nazdravicu nazdravio amerikanskom narodu, koji je velikodušno poduzeo rat, kako bi oborio francuski militarizam, tu najmoćniju zaprjeku napretka i kulture. Pod konac je napio amerikanskom izaslanstvu, koje tako revno nastoji, da ublaži nevolje srpskog naroda, koji tako teško pati. Amerikanski je poslanik Dodge odvratio nazdravicom na zdravlje srpskoga kralja, prijestolonasljednika, vlade i sveukupnog srpskog naroda, kod česa je uputio na slavna djela Srbije, na njezine žrtve i patnje, za pravo i slobodu, dodajući, e se amerikanski narod osjeća ponosnim, što je povukao mač za obranu srpskog naroda.

SA RATISTA.

London, 2. „Times“ pišu: Uopće je vladalo osvjedočenje, da će Turci tijekom jeseni učiniti sve moguće, da se domognu opet Bagdada. Nedavno se je doznalo, da je general Falkenhain dobio nalog, da izvede ovu zadaću. Nedjelatnost Rusa omogućila je Turcima, da upotrebe dvije linije, a da ne budu ugroženi, a to cestu uz Tigris i onu uz Eufrat. Vjerojatno je, da će napredovati na tim cestama. Kod Ramadie bio je koncentriran već znatan broj četa. Ali general je Maude preuzeo inicijativu, te je tako vjerojatno, da će kroz kroz nekoliko vremena imati na lijevom krilu mir. „Times“ izrazuje uvjerenje, da je doduše velik uspjeh taj, što je preneražen neprijatelj, ali da se prava nauka bitke kod Ramadie sastoji u tome, što je potrebno, da se zapovjednici u Mezopotamiji i u Palestini jako podupiraju, ako im se hoće zajamčiti uspjeh. Naše operacije u Mezopotamiji, nastavlja list, nemaju odlučnog znamenovanja, ali su ipak važne. U prošlosti smo učinili pogrješku, što smo potcijenjivali bojnu snagu i vrijednost turskih četa. Jedina je opasnost, koja bi mogla nastati iz pobjede kod Ramadie, sastoji u tom, e bi se mislilo, da je lako polučiti u tom području pobjedu. U istini nije medjutim general Falkenhain niti započeo svojom navalom. Bilo bi presenetljivo, kad bi taj general upotrebio za svoje napredovanje cestu na Eufratu. Samo jedamput je u povijesti upotrebila velika jedna vojska liniju Eufrata. Bio je to car Julijan, i ovaj je pretrpio grozan poraz. Naravna je cesta za ofenzivu na Bagdad cesta uz Tigris. Opstanak bagdadske željeznice, za koju se kaže, da dopire sve do Nisivena, daje naslućivati, da će Tigris tvoriti glavnu liniju za navalu.

: Beč, 8. Iz ratnog izvjestiteljskog stana javljaju:

Talijansko bojište. Od Tolmina do Krasa oživjela je jučer minska i topniška vatra svih kalibara u većim masama. Na mnogim se je mjestima zaravanka Banjščica povećala do bubnjarske vatre. U odsječku smo Sv. Gabrijela odbili vatrom navalu patrulja. Oko ponoći je došlo kod provale talijanskih četa do pješadijske borbe, koja se je svršila uzmakom četa neprijatelja. — Na južnoj su tirolskoj fronti poduzeli Talijani navalu proti promaknutim postojankama naših položaja na Costebelli; bila je odbijena.

Istočno bojište. U Bukovini je navalilo jučer na promaknutu poljsku stražu naših četa uz jaku potporu topništva nekoliko ruskih satnija; ta je navala bila odbijena djelomice našom topovskom vatrom, djelomice borbom iz bliza, kod česa su Rusi pretrpjeli silno osjetljivih gubitaka. Oko 100 je pušaka i drugog materijala ostalo u našim rukama.

Jugoistočno bojište. Čarkanje na Vanjuši.

Zürich, 8. „Secolo“ javlja sa fronte, da je u talijanski glavni stan stiglo stalno amerikansko vojničko izaslanstvo, i nadovezuje na to nadu, da će doskora započeti talijanska glavna navala.

: Sofija, (D. u.) ATB. Glavni stožer priopćuje: Macedonska fronta. Na više mjesta fronta smetajuća vatra, nešto živahnija na obje strane Dojranskog jezera. Izvidničke su čete bile vatrom protjerane. Kod Bristave topovska vatra. Istočno od Isaceje slabašna puščana vatra.

: Rotterdam, 8. Kako list „Daily Mail“ javlja, nastalo je na fronti u Flandriji tako nepovoljno vrijeme, da se moraju prekinuti vojničke operacije. — Bojno je ozemlje uslijed trajne kiše tako močvarno, da se nikako ne mogu otpremati naknadni teški topovi. Dio je francuskih četa sa francuske bojne fronte otpremljen u južnu Francusku u zimske stanove.

RAT NA MORU.

: Berlin, 9. (D. u.) Wolffov ured javlja: U zapornom bje području oko Engleske potopljeno uslijed djelatnosti naših podmornica opet 19.500 brutto-reg. tona.

Poglavica mornaričnog admiralskog štaba.

RAZNI BRZOJAVI.

: Tokijo, 8. (D. u.) Reuter javlja: Listina žrtava tajfuna brzo raste. Šteta je tako velika, da se u ovaj čas može samo predbježno procijeniti. Stvarna je šteta veoma velika, po prilici iznaša preko 100 milijnna jena. Samo u prefekturi je Tokio propalo preko 500 ljudi, razoreno 3000 kuća, 150.0000 poplavljeno i 200.000 ljudi bez krova. Više je sela u okolici Tokija potpuno razoreno. U Sunamuri pronadjeno je 300 lješina, 300 je stanovnika malenog nekog otoka kod Uruvasu zajedno s otokom progutalo more. Prihvaćene su daljnje pripomoćne mjere.

Berlin, 9. (D. u.) Državni je tajnik dr. von Küllman danas otputovao u Beč.

AUSTRO-UGARSKI RATNI IZVJEŠTAJ.

: Beč, 9. (D. u.) Službeno se javlja:

Istočno bojište.

Nepromijenjeno.

Talijansko bojište.

Kod Kala na visoravni Banjščica-Sveti Duh odbijena bje jučer u jutro talijanska navala uz teške gubitke po neprijatelja. U našoj je ruci ostalo 120 zarobljenika i 7 strojevnih pušaka. Kod Kostanjevice smo uspješnim pothvatom dopremili 180 zarobljenika.

Albanska fronta.

Istočno od Valone bio je osujećen talijanski pokušaj prijelaza preko Vojuše.

Poglavica generalnog stožera

NJEMAČKI RATNI IZVJEŠTAJ.

: Berlin, 9. listopada. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana javlja:

Zapadno bojište.

Fronta nadvojvode Rupprechta: Topovska je borba bila u Flandriji uza sve burno i kišovito vrijeme jaka izmedju šuma Houthoulster i Zandvorde. Pod večer je skupio neprijatelj svoju djelatnost na žestoke protuudarce proti pojedinim odsječcima. Iza nemirne se je noći povećala na čitavoj fronti djelatnost topništva do bubnjarske vatre. S obje strane željeznice Staden-Boesinghe i sjeverno ceste Menin-Ypern provalila je engleska pješadija. Borba je još u tečaju.

Kod ostalih armada nije došlo, ne obazirajući se na paljbu, koja traje kroz čitav dan sjeverozapadno od Soissonsa, do bojne djelatnosti.

Istočno bojište.

Ništa važna.

Macedonsko bojište.

Živahna topnička djelatnost jugozapadno od Dojranskog jezera, u dolini Vardara, na Dobropolju i u luku Cerne.

Prvi majstor glavnog stana Ludendorff

NEPRIJATELJSKI IZVJEŠTAJI.

Talijanski:

: 8. listopada. Na čitavoj fronti ponajviše topovska djelatnost. Na visoravni Banjščica izmedju Podloke i sjevernog obronka doline čepovanske dopremili su naši izvidjači oko deset zarobljenika. Na Krasu bje u okolici Lokavca nekoliko patrulja natjeranih u bijeg.

Francuski:

8. listopada, na večer: Topnički bojevi na različitim točkama fronte, osobito u Belgiji te u okolici Craonne i Hurtebise. Inače prošao je dan svuda mirno.

Istočna armija. Na čitavoj fronti slabašna djelatnost topništva. U okolici su Doirana doprla dva sunka naših četa, poduprta ljetačima, sve do neprijateljskih linija, te tamo počiniše različita razaranja. U dolini Skumbija zarobile su Esadove čete nekoliko Austrijanaca.

Engleski:

8. listopada, prijepodne. Izakako je jučer neprijatelj položio na naše linije izmedju Holbeke i Broodseynde žestoku paljbu, razviše se pješački bojevi proti našim linijama istočno od Polygonske šume. Navala bila je suzbijena našom paljbom. Nekoliko je zarobljenika ostalo u našim rukama. Zadnje smo noći poduzeli uspješno štrafunsko poduzeće proti neprijateljskim linijama istočno od Monchya.

Političke vijesti.

Naša politika. Sve jugoslavenske novine po-
tvrdjuju, da će jugoslavenski zastupnici ostati
u sporazumu sa Česima u oštroj opoziciji proti
vladi te da će glasovati proti proračunu. —
Pregovaranja izmedju Poljaka i vlade nijesu još
svršena ali polag vijesti iz njemačkih krugova,
izgleda, kao da će doći do sporazuma s vla-
dom. Kako donosi „Wiener politische Rundschau"
od člana predsjedništva poljskog kola, vlada je
sklona misli, da se imenuje civilni namjesnik u
Galiciji i da se nekojim gradovima povrati au-
tonomija. Ali glavno je pitanje, pitanje odštete Ga-
liciji. Radi se dakle zapravo o čisto trgovačkom
poslu te izgleda, da je rezultat pregovaranja od-
visan od svote, na koju će vlada pristati. Ko-
načno je odluka odvisna od zaključka sjednice
poljskog kola, koju će se sazvati narednih
dana. Regbi, da su Poljaci stavili za suradnju u
vladi i nekoje uvjete vanjske politike, koji se
tiču kraljevine Poljske, pošto se vode izmedju
zastupnika poljačkog kluba i ministra Czernina
takodjer pregovori.

Dalmacija.

: „Grazer Tagblatt" piše: Uslijed izjave je
ministra-predsjednika dra. Wekerlea u otvorit-
benoj sjednici ugarskoga sabora, da će naime is-
kreno podupirati želju Hrvatske, kako bi joj se
utjelovila Dalmacija, opet stupilo u prvi red pi-
tanje o državopravnom položaju te zemlje. Kako
je poznato, pripada Dalmacija prema decembar-
skom ustavu kraljevinama i zemljama, zastupanim
u rajhsratu, te potpada prema tomu pod bečku
vladu, dok je prema ugarsko-hrvatskom nagod-
benom zakonu od godine 1868. (čl. XXX. ugar-
skog parlamenta, čl. I. hrvatskog sabora), sastavni
dio zemalja ugarske krune. U § 65. ovoga zakona
obećaje Ugarska izričito, da „na temelju prava
traži ponovno utjelovljenje Dalmacije svetoj kruni
ugarskoj i da će pospješivati ujedinjenje nje-
zino s Dalmacijom". Ma izgledao državopravni
dvojaki položaj i čudnovatim, to se ipak tako
dugo, dok se ugarsko-hrvatska nagoda ne pro-
mijeni, ne smije ugarskom ministru-predsjedniku
spočitavati, ako se stavlja na tlo zakona. Uza sve
to su bili nekoji njemački listovi i njemački za-
stupnici navalili na ugarskog ministra-predsjed-
nika radi njegove izjave i kod toga naglasili, da
mora Dalmacija iz vojničkih razloga, kao prijelaz
prema Balkanu i kao skladišno područje za ovo-
zemske proizvode ostati u savezu austrijskih kru-
novina. Ako je taj nazor ispravan, to bi se moralo
ipak već u ovo više od jedne stotine godina, ot-
kako je Dalmacija austrijska, bilo pokušati, da
se ista dovede u uži savez s austrijskim ma-
tičnim zemljama. No začudno, nju su počeli upravo
u vrijeme kadno se je u stanovitim njemačkim
krugovima počelo buditi oduševljenje za zemlju,
istrgavati iz sveze s ostalim austrijskim zemljama
još više, negoli prije. Uz pristajanje njemačkih
stranaka naime naredbom više ministarstva
od 28. travnja 1909. (Z. Z. L. za Dalmaciju, broj
VIII.) bila uvedena isključiva valjanost hrvatskog,
a u ograničenoj mjeri i talijanskog jezika u go-
tovo svim granama državne uprave, čime bje isto-
vremeno njemački jezik isključen iz unutrašnje i
izvanjske službe. Jezikovne poteškoće u savezu sa
nesigurnim pravnim odnošajima donašaju sa so-
bom, da je poslovni promet izmedju Dalmacije i
ostalih zemalja izvanredno otešćan, o čemu bi
mogli bečki trgovci i njemačko-češki industrijalci
mnogo toga da pripovijedaju. Misli li se možda
sad, kadno se je objest slavenskih političara uz-
digla sve do jugoslavenske državnopravne dekla-
racije, da će moći dovesti do kakove promjene?
Bez sumnje, izgledi su rdjavi. Kakove li dakle
imade svrhe, da zemlja, koja je nam uvijek bila
strana, i koja nam je posljednjih godina bila još
više otudjena, bude privezana uz nas? Vojnički
se obziri dadu u Dalmaciji, sve ako zemlja i nije
podložena izravno bečkoj vladi, osigurati, a što se
tiče tarifalne visine, koja bi nam prema pisanju
lista „Neue freie Presse" imala omogućivati ne-
smetani promet sa balkanskim zemljama, to nam
ova malo koristi, jer Dalmacija, kako to pokazuje
pogled na kartu, ne graniči ni sa jednom austrij-
skom zemljom, te ju opkoljava djelomice bosansko,
a djelomice ugarsko-hrvatsko područje. Stoga ne
vidimo nikakvog razloga, da budemo proti po-
sebnom položaju Dalmacije, koji je na poticaj
Strohalov već godine 1869. tražilo društvo nje-
mačkih nacijonalaca u Gracu, kasnije u programu
u Lincu i napokon u uskrsnom pismu, kod česa
nam je svejedno, bude li Dalmacija uz osiguranje
naših vojničkih, trgovačkih i prometno-političkih
interesa priključena Hrvatskoj ili Bosni. Ako su
se Nijemci u Austriji, ili barem svi njemački na-
rodnjaci složili glede takovog riješenja toga pi-
tanja, to bi ovo bez sumnje mnogo doprinjelo i
tomu, da bi više manje nestalo neprijateljstva,
koje goje Hrvati, s kojim mi nostalom nemamo
nikakovih narodnosnih trvenja, proti Nijemcima u
Austriji upravo radi pitanja glede Dalmacije, čime
bi nestalo i razloga za huškanje slovenskih vodja
dra. Kreka i dra. Korošca kod Hrvata i Srba.

(Priopćujemo ovaj članak zasad bez ko-
mentara uz dodatak, da ćemo se prvom zgodom
njim točnije pozabaviti, jer nam otkriva toga mnogo
i mnogo. Op. ur.)

Domaće vijesti.

Hvalevrijedno. Uz dobru volju ide sve.
Upravitelj mjesne općine, povjerenik dr. Pfeifer,
oglasuje u zadnje vrijeme općinske oglase i u
hrvatskom jeziku. U koliko to javno priznajemo,
u toliko molimo gosp. upravitelja, da bi po-
skrbio, da nebude hrvatski jezik izgrdjen tiskar-
skim pogriješkami, kao što je n. pr. u obznani,
tičućoj se porotnika. Neka se pozove tiskara i is-
pravljača na odgovornost, pa će u buduće i oni
pazljivije izvršivati svoju dužnost.

Poštni omoti, kojih je promet bio za neko
doba ustavljen, primaju se ponovno za krajeve,
koji su označeni na vratima pošte, samo u tali-
janskom i njemačkom jeziku, kao da u Puli ne
imade Slavena.

**Gospodina ravnatelja c. kr. pošte i brzo-
java u Puli** ovime uljudno umoljavamo u imenu
hrvatsko-slovenskog naroda, kojeg glasilo si
smatramo biti, neka bi odsada dalje svrsishodno
odredio, da sve objave, tičuće se koristi općin-
stva i pošte objavljuje u puljskim novinama isto-
dobno sa lj.taćima na vratima pojedinih po-
štarskih odijeljenja i to n e s a m o u n j e-
m a č k o m i t a l i j a n s k o m **nego i u hr-
vatskom** j e z i k u. T r i d e s e t a k s e g o-
d i n a v e ć m o l i, da se na puljskoj pošti pro-
vede jezikovna ravnopravnost, ali žalibože bez
uspjeha. Dokle su bili ravnatelji puljske pošte
Talijani ili Nijemci, nismo se mogli nadati jezi-
kovnoj ravnopravnosti. Već desetak godina
upravljaju puljskom poštom činovnici po rodu
Slaveni, a većina činovništva na pošti jesu Slo-
venci i Hrvati, pa ipak nije moguće provesti,
da bi nam pošta barem desetredačnu objavu
pribila na znanje i u hrvatskom jeziku. Ne za-
htjevamo nemoguće, nego s a m o ono, što bi
nam se moralo dati, bez da to sami tražimo!
Ako se uvaži, da c. kr. tvrdjavni komesar, od-
nosno kotarsko glavarstvo, zatim pod c. i kr.
upravom stojeći gradski zavodi, dapače porezni
ured i mjesna općina u Puli poštivaju barem na
vanjštini hrvatski jezik, tada bi se moralo tome
odazvati i ravnateljstvo pošte u Puli, odnosno
ono u Trstu te bi morali izdati nalog, da se i nama
pravo kroji. Toliko danas u nadi, da će nesto
pomoći.

Žalosna povijest naših bjegunaca postala je
aktuelna uslijed žalosnog dogodjaja, koji se je
ovih dana desio u Wagni kod Leibnitza. Tom
je prigodom, kako smo već javili, bio usmrćen
jedanaestgodišnji dječak. Službeni prikaz daje
sam takovu sliku, kao da su sami bjegunci bili
krivi tom krvoproliću. Ma da se je taj žalosni
slučaj i zaista tako zbio, kako ga prikazuje
službeno saopćenje, ono nam ipak prikriva du-
blje razloge, koji su doveli do sličnih konflikata.
Da li bi bilo moguće, da se desi nešto takova,
da se je postupalo sa našim bjeguncima odmah
iz početka, kao sa nesretnim državljanima,
koji ustupom nijesu nipošto izgubili državljanska
i čovječka prava? Ma da se u tom slučaju i
radi za bjegunce talijanske narodnosti, moramo
da ih požalimo kao nesretne žrtve rata, kao što
su bili naši još nesretniji bjegunci u Gmündu.
Naravno jest, da ne kanimo tužiti jednog žan-
dara, koji je uporabio oružje proti masi; nije
on krivac smrti tog dječaka. Ovaj je dječak
samo jedan medju hiljada žrtava, koje smo do-
prinjeli pokvarenom sistemuu bar akama, groznih,
nečuvenih, protukulturnih žrtava. Ironija je sud-
bine htjela, da je onog istog dana, kad se je
saznalo o dogodjaju u Gmündu, bio je uapšen
jedan činovnik u Wagni, koji se je odlikovao
nečovječnim svojim postupkom sa bjeguncima,
i to radi sumnje pronevjerenja. Takovim su lju-
dima bili povjereni naši bjegunci na milost i
nemilost! Ne treba dugo istraživati, tko je kriv
uzrujanosti bjegunaca i bacanja kamenja na
žandara. Eto vam jednog razloga, koji medju
poštenim ljudima puno vrijedi i koji žigoše sav
sistem.

Uporaba vode iz hydranta. Primamo od
uprave gradskih poduzeća slijedeću hrvatski sa-
stavljenu obavijest: Bila je ponovno opaska uči-
njena, da upotrebljavaju hydrante osobe, koje
nemaju punomoć i ne samo da upotrebljavaju
vodu nego osim toga zatvaraju hydrante tako
neoprezno, da prouzročuju veliki gubitak vode.
Upozorava se toga radi, da je strogo zabra-
njena uporaba hydranta i da će prekršitelji biti
tuženi kod c. kr. suda. Samo u izvanrednim
slučajevima uzeti će se u obzir n. pr. za vrtove,
koji ne posjeduju nikakvog vodovoda; u tom
slučaju biti će dozvoljena ova uporaba, te će u
tu svrhu uprava gradskih poduzeća ul. Muzio 1
izdavati dozvole, koje će se morati pokazati na
zapovjed c. kr. redara ili namjestnika gradskih
poduzeća. C. kr. komesar ratne luke".

Camera di Commercio u Rovinju, sada u Pa-
zinu, još uvijek neće da priznaje Hrvata u Istri.
Dok ona redovito i talijanskom i njemačkom
listu u Puli šalje izvješća, „Hrvatski List" oči-
vidno za nju ne opstoji. Ovaj način postupka
je tim čudnovatiji, što je vodstvo tog zavoda
povjereno državnom činovniku. Mislimo, da smo
govorili dosta jasno.

**Članovi „Matice Hrvatske" iz Pazina i oko-
lice** umoljavaju se, da se za redovita izdanja
II. ratnoga kola izvole prijaviti povjereniku prof.
Ivanu Buriću. Članarina zajedno s poštom iznosi
K 7·50.

Žalosno ali istinito. „Gospodine uredniče! Do-
zvolite da Vam pričam priču istinitu: Na mome
putovanju sa dopusta iz Dalmacije preko prije-
stolnice hrvatske nam domovine, bijeloga Zagreba,
doživjeh na državnom kolodvoru slijedeću epi-
zodu: Prispjeh vlakom, htjedoh se popitati kod
blizu stojećega i u razgovoru sa nekom damom
se nalazećeg konduktera, za sat odlaska vlaka put
Zidanogmosta. Stupih bliže i kao vojnik po-
zdravih ga, umolivši hrvatski: „u koliko sati kreće
vlak proti Zidanom mostu?" Na moj upit ne
dobih odgovora, već je kondukter upitao damu
po madžarski: što ja želim. Dama mene upita,
a ja odgovorih te dobih uputu. Odalečivši se malo
postrance, smučilo mi se, što Hrvat iz Dalmacije
ne može dobiti u prijestolnici Hrvatske odgovor
na prvi upit u hrvatskom jeziku. Tako promа-
štajuć izrekoh nešto hrvatsko tako, da me je do-
tični kondukter čuo, te na moje čudo priskočio
meni i prozborio lijepo hrvatski, pitajuć me,
što mi nije pravo. Ponovio sam moju tužaljku,
da je žalosno, što se u bijelom Zagrebu mora
madžarski razumjeti, ako se želi da se dobije od-
govor na pitanje. Na ovu moju opasku, dao me
taj čovjek predvesti pred zapovjednika kolodvora,
rekši nešto njemački. Naravski da sam zahtijevao,
neka govori hrvatski kad već znade, da i ja ra-
zumijem što o meni kaže. K sreći za obojicu,
da je dotični zapovjednik dao meni uljudnu
uputu, kada vlak kreće proti Zidanom mostu, te
me otpustio, a što se je dogodilo kondukteru,
to mi nije poznato. To donašam na javnost, da
konstatiram činjenicu, kako nas preziru stanoviti
sluge svojih loših gospodara, u doba, kada se
toliko zbori o samoodredjivanju naroda.....
Mate Mišetić iz Dalmacije, sada u Puli."

Milodari za hrvatske škole u Puli. Prigodom
otvorenja hrvatske škole u Puli, položeni su
preko ove uprave slijedeći doprinosi:

Na poklik g. Bože Pleića „B r a ć o H r-
v a t i! U p i š i t e V a š e h r v a t s k o i m e
i d a r u j t e o b o l z a u t j e h u n a š e s i-
r o t i c e I s t r e!" sakupilo se je K 134·—,
darovaše: Božo 10 K, Ivo 10 K; Božo Pleić,
Gasper Petrović, Luka Blažević, Davorin Matej-
čić, Ivan Šeguljić, Mate Dobrovac po 5 K; Ivan
Jelović, Ante Mardešić, Pave Amanović, Bradi-
čić, Ante Vitaljić po 4 K; Antun Dokoza, Mate
Grgić, Joso Utrobičić, Marko Naranča, Franjo
Babić, Marko Sinovčić po 3 K; Guido Bonetti
Mihael Fantini, Mate Grbac, Nikola, G., Bazalus,
Litvin, Ivan Muženić, Ignaz Rihar, Anton Pri-
baz, J. Fast, Franjo Weinor po 2 K; Josip Ra-
kić, Rože, J. S., Antun Vitasović, Stanislav
Gorski, N. N. po 1 K; kod te prilike nalazeći
se ondje g. Luka Zankić sa Nj. V. D. „IV." da-
rovao je u istu svrhu 20 K. — Dalje je polo-
ženo: gosp. dr. Mijo Buzolić K 10·—; gdjica.
Julka Grünbaum, sakupljenu svotu kod jedne
domače igre K 4·— Ukupno K 148·—; zadnji
iskaz K 6001 40; sveukupno K 6149·40. Hvala
plemenitim darovateljima. Naprijed za hrvatske
škole!

Prodaja ribe. U slučaju, da prispije riba
prodavat će se ona danas. Pravo kupovati ribu
imadu danas vlasnici živežnih karata počevši od
broja 1.

Odlomak iz najnovijeg djela Vojnovića.

Narodno je kazalište u Zagrebu uprizorilo prigodom šestdesetgodišnjice našeg pjesnika Ivo Vojnovića njegovu dramu Ekvinocije. Na isto tako svečan način proslavio se je taj dan u narodnom kazalištu u Pragu. Mi, u Puli, ne možemo da čujemo proročkog glasa našega pjesnika sa pozornice. Neka bude našim čitateljima za to donekle malena nadoknada taj odlomak zadnje, još neobjavljene Vojnovićeve drame „Imperatrix“, koja nam pokazuje pjesnika na višku svoje stvaralačke snage i svu krijepost, zvučnost i silu izražaja i doimljenja, koju je odabran pjesnički osjećaj otkrio u našem narodnom govoru. Majstorski prizor, koji prenosimo iz 31. broja zagrebačke „Hrvatske Njive“, neka govori samo svojim silnim i pretresnim jezikom:

Imperatrix.

(Fragmenat iz IV. pojave.)

— — — — — — — — — — — — — — — — — —

— Trubači po drugi put zalelaliii, zvučnije, velebnije. —

Horovi

(sa svijeh strana sve to bliže, sve to zanosniji):

Aleluja! Aleluja!

— I jednim skokom, kao da je gorska bujica razbila sve nasipe, pa se urnebesom romoreće pjesme sunovratila kroz klance i pećine u bezdan —

Omladina

bane i poplavi sve pridvorje, riknuvši jednim usklikom treći doziv Vaskrsne pobjede: —

Aleluja!

To su pokoljenja od 7. do 20. godine.

Djece je na jata, sve polu nago, prečisto, vjeveričasto, suncem opaljeno, okićeno cvijećem za ukom, a kitama sunčane žuke u ruci.

Za njima se zatalasale nove Falange mladića, sve u prostoj staro-helenskoj bijeloj nošnji, što im jedva krije žilava, efebska tjelesa, — a svaki od ovijeh nosi granu pôme, masline ili lovorike.

Svi su vedri, siloviti, bezočno mladi, drskijeh pogleda, slikovitijeh, naglijeh kretnja bogovske golote, koja ne pozna ni grijeha, ni stida.

I sve je to nahrupilo, navalilo i vrtoglavice se zavilo u gomilu proljetnog vijora, što jednim vriskom oslobogjenja zagluši prepadenu i savladanu prirodu.

Za prvom bujicom valjaju se druge i još druge, — i nema više potrijemka, nema ploče, nema stupa, gdje se ne bi nasmiješila jedna usijana, vrana glava, gdje ne bi bljesnuli bodljivi pogledi mlade zvjeradi i savile se plastike golijeh udova u jednom oblaku razmahanijeh grana i u jednome talambasu trubača, kitaraša, flautista i cembala, što zapojaše jedinstvenu Pesnu Mladosti i Snazi.

Burni ritam muzike, praćen gromovitom kadencom zaigranog mnoštva i melodijom horova, sabrao sve te usplamćele dojmove i glasove u jednu vilovitu

Omladinsku Himnu.

U prkos nejunačkom vremenu
proljetni vijor se valja
od gore
do gore,
pa melje i mlati,
i mete, i praši
sve što je crvljivo
i trulo, i suho,
i kržljivo
i gluho
goneći gromorno
gnjilež
i
Gad.
— Vijori, vijore! — Vijori!
U prkos nejunačkom vremenu
raznesi, razgali,
odgrni, izvali
stržine,
kržine,
otkle su ćuci,
kreketače
i vuci
bàlili zoru,
dozivali moru,
prijeteći Proljeću
prolom
i
Smrt.
— Vijori, vijore! — Vijori!
U prkos nejunačkom vremenu
mi smo Svijet Malenijeh
bez broja,
što Divove grize
i ruši,
da njihovim prahom
zemljanim
nove kiklopske stijene
Carstva Božjeg
iskleše.
— Vijori, vijore! — Vijori!

— — — — — — — — — — — — — — — — — —

— I svi pranuše kao lagum, pa se uzvitlaše u mahnito kolo koje poplavi sve pridvorje jednom vrtoglavicom tjelesa i urlika.

Ivo Vojnović.

Prosvjeta.

„Hrvatska Politika“, 1904-1906. Izišlo je ovo vrlo opsežno djelo, kao drugi svezak preznamenite knjige „Hrvatska politika 1903,-1913.“ Napisao Janko Ibler. Ovaj drugi svezak (532 stranice velikog formata) obasiže najinteresantniji dio naše novije političke povjesti: okupljanje narodnih redova u Banovini i u Dalmaciji, reformiranje programa, aferu Handel u Dalmaciji, glasovanje riječke i zadarske rezolucije, izbornu borbu god. 1906. i konačni slom khuenovštine. Potanko su prikazane političke prilike u našoj domovini i u monarkiji, djelovanje stranaka, parlamentarno djelovanje i odražaj u štampi. Knjiga pruža potpun i iscrpljiv pregled ove najzanimljivije i dogadjajima najbogatije periode našeg javnog života, kad su bili udareni novi temelji, na kojima se još i danas razvija domaća politika. Treća će knjiga prikazati kako su se dogadjaji razvijali sve do god. 1913., dakle gotovo sve do europejskog rata. — Prve dvije knjige raspačavaju se samo zajedno. Skupa im je cijena, s poštarinom, K 11·20. Knjige se šalju omotom, ako se novac unaprijed doznači; inače samo pošt. pouzećem. Naručbe se šalju na adresu: Janko Ibler, Zagreb, Pejačevićev trg 5-III.

Vojničke vijesti.

Dnevna zapovjed lučkog admiralata broj 282 od 9. listopada 1917.

Posadno nadzorstvo: nadporuč. Titz.

Liječničko nadzorstvo na N. V. b. „Bellona“: linijski liječnik dr. Goldmann.

Liječničko nadzorstvo u mornaričkoj bolnici: štopski liječnik dr. Kremer.

Poruke iz uprave.

Gg. Romić Marko, Našinović Josip, Božo Tartaro, Franjo Grubiša i Ivan Malabotić: Vaše su molbe učinjene, možete ih podignuti u upravi od 5—7 sati popodne.

—

Molimo onu gg. koja su zatražila sabirne arke za „Hrvatske škole“ neka se ustrpe. Čim nam stignu, poslat ćemo im.

Iskaz

do sad sakupljenih svota prigodom otvorenja hrvatske škole u Puli iz krugova ratne mornarice.

Njeg. Vel. brod „Radezky“	K	529·—
„ „ „ „Prinz Eugen“	„	524·—
„ „ „ „Stephanie“	„	365·—
„ „ „ „Ezh. Friedrich“	„	298·40
„ „ „ „Hapsburg“	„	259·30
„ „ „ „Babenberg“	„	156·—
Momčad sa c. i kr. lučkog zapovjedništva	„	134·—
Njeg. Vel. brod „V.“	„	36·40
„ „ „ „Pluto“	„	14·—
ukupno kruna		2316·10

Konsumno skladište mornarice.

Od 9. t. m. unaprijed prodavat će: rezane mohune, grah, cijepane kruške i salamu.

Sjetite se Crvenog križa!

HENRIK SIENKIEWICZ

Ta treća.

(Nastavak.)

To mi je donekle otežko, jer bih volio biti u Jele slikar nego li starac pjevač...

No tu sad nije druge!

Sjednem pod zid u sjen kestena; kroz njegovo lišće prodire sunce i pravi na tlim silu svietlih pjega. Te pjege drhću, titraju, izčezavaju i opet se zasjaju, kako već povjetarce lišćem ljulja. Vrt je veoma prostran, te gradska buka u nj gotovo i ne dopire, a poglavito je zaglušava šum vrtnoga vodometa. Jako je prigrijalo. U čistini lišća cvrkuću vrabci, ali slabo i gotovo pospano. Inače viada tišina.

Opažam, da se preda mnom stvorila prekrasna slika: vrt, gušta drveća, sunčane pjege, vodomet, te dvie žene neobično liepih lica upirući se jedna o drugu, i ja starac sjedeći s lirom pod zidom; sve to izvodi neki čar, koji ja kao slikar osjećam.

Zaboravljam donekle na svoju ulogu i stanem uzbudjeno pjevati:

„Ljudi kažu, da sam sretna
Ja se tome smijem,
Jer ne znadu kako često
Suzam' se oblijem.

Nesretna sam se rodila,
Nesretna ću umriet,
Jer u takav sat me majka
Rodila na sviet.“

Eva je dirnuta, jer je umjetnica, a Jela — jer je Ukrajinka, a ja, jer su obje tako liepe, da sam od njihova pogleda opojen.

Jela sluša bez svakog pretjeranja, bez hinjene zanesenosti, ali u njenim providnim očima vidim, da istinski sluša i od srca se veseli.

Koliko se ona razlikuje od onih Ukrajinaka, što za poklada dolaze u Varšavu, i za plesanja muče plesače svojim čeznućem za Ukrajinom, a u istinu, kako jedan moj znanac veli: ni s četiri ne bi je nitko o pokladama odvukao iz Varšave u njenu Ukrajinu!

Jela sluša, nagiblje po taktu svoju divnu glavu te od časa do časa doziva Evici: „to mi je poznato“ i pjeva zajedno sa mnom, a ja sama sebe previsujem. Izbacim iz pameti i iz prsa cielu zalihu stepske gradje počevši od „hetmaniv, lycariv i kozakiv“* i završujem sa sokolima, Sonjama, Marušama, stepama, mogilama i Bog zna čime još. I sam se čudim, odkuda toliko toga skupih.

Vrieme prodje kao san.

Nešto izmučen vraćam se, ali opojen...

XV.

U radionici protiv očekivanja zatečem gospodina i gospodju Suslovski i Kazimiru.

Htjeli me iznenaditi.

Čemu im je taj Svjatecki rekao, da će se bez sumnje domala vratiti?

Ni Suslovski ni Kazimira niesu me spoznali... Dokaz, kako sam valjano bio preobučen! Približim se Kazimiri i uhvatim je za ruku, ona uplašeno malo uzmakne.

— Kazimiro, ne poznaješ li me? — upitam.

Udarim u smieh, da opazim, kako se čudi.

— Ta to je Vladko — reče Svjatecki.

Kazimira me točnije pogleda, te se stane smijati i vikne:

— Fi! ala mi ružnog starca prosjaka!

Ja, da sam ružan starac prosjak! Rado bih znao, gdje je ljepšega vidjela. No ubogoj Kazimiri, odgojenoj na estetskoj osnovi otca Suslovskoga, za cielo je svaki starac prosjak ružan.

Sklonim se u našu kuhinjicu i za malo se časaka pomolim opet u običnoj svojoj prilici.

Kazimira i njezini roditelji stanu me izpitivati, čemu ta maskerada.

— Čemu ta maskerada?... Posve jednostavno... Eto, sad vidite, kako si mi slikari ponekad medjusobno činimo prijateljske usluge i služimo jedan drugome za ogled. Evo n. pr. Svjatecki bio mi ogledom staroga Žida. Niesi li ga, Kazimiro, na slici spoznala? Ja sada stojim na ogled Cepkovskomu. Takav je običaj kod slikara, najpače u Varšavi, gdje nema dosta modela.

— Došli smo, da te iznenadimo — reče Kazimira — a osim toga, odkako živem, niesam bila u slikarskoj radionici. Od čega je to? Zar je tako kod svih slikara?

— Kako gdje, kako gdje!

Gospodin Suslovski uvjerava, da bi kod mene volio naći malo više reda i nada se, da će u buduće bolje biti. Spopada me želja, da mu svoju liru na glavi razbijem. Medju to se Kazimira koketno osmjehne i reče:

— Ima neki gospodin slikar — velik vjetrogonja, u koga će drugačije biti, čim se ja prihvatim posla... sve će biti u redu postavljeno, namješteno, oprašeno...

(Nastavit će se.)

* narodni junaci.

Pojedini broj 12 h.

CIJENA listu: U pretplati za čitavu god. K 36·—, za polugodište K 18·—, tromjesečno K 9·—, mjesečno K 3·60, u maloprodaji 12 f. pojedini broj. OGLASI primaju se u upravi lista trg Custoza 1.

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

„HRVATSKI LIST" izlazi u nakladnoj tiskari JOS. KRMPOTIĆ u Puli, trg Custoza 1. Uredništvo: Sisanska ulica br. 24. — Odgovorni urednik JOSIP HAIN u Puli. — Rukopisi se ne vraćaju.

Godina III. | U Puli, četvrtak 11. listopada 1917. | Broj 811.

Austrijska zastupnička kuća.

: Beč, 9. (Odbor za bjegunce.) U današnjoj su sjednici odbora za bjegunce podali po odboru u Wagnu izaslani pouzdanici izvještaj o svojim opažanjima na licu mjesta, i to zastupnici Degaspari, Pittoni, dr. Bugato i Fon usmeno, dok jek zastupnik Hruska poslao pismeni izvještaj, pošto je bio spriječen, da prisustvuje odborskoj sjednici. — Ministar unutrašnjih poslova izjavlja, da se bez sumnje ne radi o izvještaju istražnog povjerenstva, nego da su to bili samo zastupnici odbora, koji su se u Wagni osobito informirali o odnošajima i priopćili odboru rezultat. Ministru može biti samo milo, ako se kod ovakovih zgoda ne postupa tajinstveno i ako se sve prilike otvoreno obrazlože. Tužan se dogadjaj u Wagni mora najdublje sažaljivati, no prema svim je istraživanjima osnovan na sveopćenitom očajnom raspoloženju bjegunaca, nego da se prikazuje kao osamljen slučaj, izazvan raznim upadicama, te se imade u posljednjem redu svesti na nepodopštinu, koja vlada medju djecom od nekoga vremena ovamo u taborištu, da se zabavljaju bacanjem kamenja. Povreda se dužnosti sa strane ma bilo kojega vladinog činovnika u taborištu nije mogla ni sa koje strane ustanoviti. A bilo bi svakako i u službenom interesu, da su u taborišti upotrebljavani činovnici vješti jeziku bjegunaca. No uslijed nestašice je činovnika kod svih upravnih oblasti nažalost nemoguće, da bi mogli u tom odgovarati uvijek željama onih, kojih se to tiče. Činjenicu, na koju se je potužilo nekoliko govornika, da se u taborištima često kazne rednim kaznama manji prestupci bjegunaca, ne može ministar zaista označiti kao opravdanu zakonom i uzrokovanu samo uslijed obzira praktične discipline. Ovo takozvano disciplinarno kazneno će pravo u taborištima potpuno ukinuti, tako da će se u buduće postupati proti prestupcima bjegunaca jedino još putem zakonitog, političkog ili kaznenog postupka. Ministar izjavlja konačno, da će se ministarstvo pobrinuti za sve, kako bi se u Wagni kao i u drugim bjegunačkim taborištima stalo na put nepodopštinama, koje bi bile kadre, da još žalosnijom načine tešku sudbinu bjegunaca.

Odbor je podastro kući svoje negodovanje radi dogodjaja i odnošaja u taborištu, te zatražio, da se povede vojnička istraga proti oružniku, koji je u nužnoj obrani upotrebio bio oružje.

: Beč, 9. U više negoli trosatnom raspravljanju dovršilo je danas udruženo pravničko političko povjerenstvo gospodske kuće vijećanje o tri prava zakona (zakon o listinama prisežnika, proširenje vojnog sudovanja na civilne osobe u ratnom području i obnova postupka za osobe, koje su bile osudjene u ratnom postupku). Glede zakona o listinama predsjednika prihvaćen bi posredovni predlog, koji su stavili dr. Klein i dvorski savjetnik Lammasch. Taj ide za tim, da optuženi kod onih osuda, koje dne 7. srpnja još nijesu bile punomoćne i koji su osudjeni na kaznu veću od pet godina, ili kod kojih se o političkim ili novinskim prestupcima mogu kod najvišeg sudišta četiri nedjelje iza proglašenja ovoga zakona zatražiti za izvanrednu reviziju njihovog postupka. Najviše sudište odlučuje, imade li se molba uvažiti, ili ne. Izvanredna će revizija biti dozvoljena, ako imade ozbiljnih fakata, koji govore proti činu, koji je bio sudjen, ili ako se je na vodstvo obrane djelovalo, ili ako nijesu dostatno bili uvažavani olakotni razlozi.

Vojnički odsjek o pučkim ustašama nesposobnima za oružje.

Beč, 10. (D. u.) U današnjoj sjednici vojničkog odsjeka, ministar se je za zemaljsku obranu, pl. Czzap, opširno bavio ponukama i željama, podastrtima od vojničkog odsjeka te govori takodjer i o nedavnoj obznani o predstojećem u pritegnuću pučkoustaških službu bez oružja onih pučkih ustaša, koji kod pregledba nijesu bili sposobni za službu sa oružjem. Ministar ustanovljuje, da se tu nikako ne radi o kakvoj novosti, već da je ova mjera utemeljena u pučkoustaškom zakonu od god. 1886. Za sada će biti upotrebljen samo razmjerno malen broj ovih pučkih ustaša.

*

Obzirom na vijest, da kani domobransko ministarstvo pozvati u vojničku pripomoćnu službu sve za vojnu službu nesposobne pučkoustaške obvezanike od 18. do 50. godine, ili barem godišta 1891. do 1868., pisao je naime nedjeljni broj lista „Arbeiterzeitung", e mnijenje domobranskog ministra, da smije sa svim državljanima ovih rodjenih godišta slobodno i neograničeno postupati, nije osnovano na zakonu i da se je i u Njemačkoj morao za takovu pripomoćnu službu napraviti novi zakon, dok kod nas eto misle, da za to nije od potrebe niti naredba, nego da će se stvar izvesti jednostavno ukazom. „Po zakonu od 6. lipnja 1886. glede pučkih ustaša, jedinoj osnovi pučko-ustaške službe, na pučko-ustašku službu nijesu obvezani, bez razlike svi državljani, nego „svi za oružje sposobni državljani". Sposobnost za oružje jest dakle preduvjet upravo tako kao i starost; ništa manji. Da pako državljane, koji su kod četiri pregledbe „pronadjeni nesposobnima" za pučko-ustašku službu, nije moguće smatrati za „državljane, sposobne za oružje", o tom dakako nema sumnje. Povučenje se za oružje nesposobnih državljana u pučko-ustašku službu ne može dakle izvadjati iz zakona o pučko-ustaškoj službi; to privučenje nije ispunjavanje pučko-ustaške dužnosti, nego uvedenje neke nove dužnosti. Novu pako dužnost može nametnuti samo zakon. Da se mogu oni, koji kod pregledbe nijesu bili potvrdjeni, te su dakle bili pronadjeni kao nesposobni za oružje, mogu privući u „vojničku pripomoćnu službu", mora njihovu obvezatnost za to izreći zakon. Upravo tako, kaošto je u Njemačkoj bio za pripomoćnu službu od potrebe novi zakon, potreban je novi zakon i u Austriji. Zastupnička bi dakle zbornica morala načiniti ovdje red."

NJEMAČKI DRŽAVNI SABOR.

: Berlin, 9. (Nastavak i svršetak.) Iza zastupnika Dittmanna čita državni tajnik pl. Capelle izvadak iz spisa, koji pruža potpun dokaz za ono, što je bio spomenuto. Jedan od glavnih krivaca da je izjavio: Ja sam potražio zastupnika Dittmanna i govorio s njim o stvari. Dittmann se je pokazao upućenim, bio je veseo i kazao, neka mi samo dakle nastavimo, ali da budemo veoma oprezni. (Povici: Cujte! Cujte! desno; velika buka na skrajnjoj ljevici.) Ja sam govorio i sa drugim članovima stranke. Ja nijesam bio kod Dittmanna, nego se je obdržavala neka vrst stranačke konferencije, kod koje su sudjelovali Vogtherr, Dittmann i Haase, i na kojoj se je raspravljalo o nekakvoj osnovi. (Cujte! Cujte! desno, burni protuklici na skrajnjoj ljevici.) Razgovarajući o tom, izjavili su se zastupnici, da sam počinio zabranjen i kažnjiv čin, te mi savjetovali, da se dobro pripravim. No oni da će me podupirati na svaki način brošurama i drugim štivom. (Aha!-klici desno, velika buka desno.) Drugi jedan optuženik izjavlja: Ja nijesam razgovarao samo sa zastupnikom Dittmannom u njegovom uredu, i sa drugima od socijalno-demokratske neovisne stranke u državnom zboru, sa Haaseom, Vogtherrom i Dittmannom. O čemu se je ondje raspravljalo, o tom ću još porazmisliti. Molim da me popodne opet predvedete. Popodne je tad izjavio: U koliko se ove izjave protežu na mene, ispravne su, to jest, za stvar nijesam samo onako pripoviedao, nego se je to tako i dogodilo. (Povici desno: Čujte, gosp. HHaase! Živahni protupovici: Nečuveno!) — Zastupnik Trimborn (centrum) primjećuje na izjave državnog kancelara, da nu se ne čini shodnim i podesnim, da se okrivljuje čitava stranka neovisnih socijalnih demokrata radi onoga, što se iznaša proti trim zastupnicima. Govornik traži, da se proti ova tri zastupnika, koji su se ogriješili o zakon, postupa svom strogošću zakona. — Zast. Krech (konzervativac) izvadja: Ako su spomenuti neovisni socijalni demokrate počinili što proti zakonu, morala bi se ukinuti njihova imuniteta i povesti proti njima kazneni progon. — Zast. Ebert (socijalni demokrata): Prema materijalu, koji je ovdje iznesao državni tajnik, izjavljam, da po njemu podignute optužbe nijesu opravdane. Ne dajemo si prikraćivati pravo zastupnika, da općimo sa vojnicima. Neispravno je, izvadjati iz toga štogod politički sumnjiva. Svakoj je stranci u ovoj kući slobodno, da tjera propagandu za svoje zadaće i ciljeve. (Odobravanje kod socijalnih demokrata.) — Zastupnik dr. Stresemann izjavlja u ime narodnih liberalaca: Ako je sve ono istina, to pruža kazneni zakonik mogućnost, da se proti tomu postupa. Takav postupak leži u interesu stranke i odnosnih članova. — Zast. dr. Neumann (napredna pučka stranka): Politika nam se neovisnih socijalnih demokrata doduše ne svidja, ali uslijed onoga što je kazao kancelar, prisiljeni smo mi svi, da se zauzmemo za tu stranku. Govornik govori izatoga o „domoljubnoj stranci", koju vodi v. Tirpitz. Od početka smo rata ovamo imali vladu Bethmann i vladu Tirpitz. I kod „domoljubne se stranke" radi o istoj borbi, samo što se sad veli: „Tirpitz proti većini državnog zbora". U najvećem je posvetnom trenutku našega naroda pala careva riječ: „Mi vodimo obrambeni rat". Ova se viseka i sveta misao gazi, ako se tako rekavši, sistemizuje osvajalačka misao.

Izakako je državni kancelar još jednom govorio i oštro ožigosao zločinački pokušaj uzbune u ratnoj mornarici, odbija se predlog socijalnih demokrata: „Rasprava o predmetu interpelacije ne odgovara nazorima državnoga zbora" sa svim glasovima proti glasovima obiju socijalno-demokratskih skupina.

Kuća počinje izatoga sa vijećanjem o izvještaju glavnoga odbora o izvanjskoj politici.

Zastupnik Fehrenbach (centrum) izjavlja: Odluka je državnog zbora dokazala, da hoće mir ne samo vlada nego i njemački narod. Mi tražimo bolju i jasno zajamčenu neutralnost Belgije, mi hoćemo, da Belgija ne dospije u vojničku i drugu ovisnost antante. Sam je o sebi jasan povratak njemačkih kolonija i otstranjenje nadgospodstva ili pojedinačnog gospodstva na visokom moru. Daljnja kakova mirovna ponuda ne će sa njemačke strane uslijediti. Naša je snaga neslomljena. Ne će li neprijatelji, tad ćemo se boriti u sklopljenoj jedinstvenosti do slavodobitnog kraja. Državna se je uprava iz vlastitog slobodnog uvjerenja pridružila odluci državnog zbora od 19. srpnja. Kolebanje bi amo tamo bilo nepodnosivo. Očekujemo, da će se ostvariti riječ o čvrstom vodjenju i mi smo, da slijedimo, ali samo onu vladu, koja je sposobna za vodstvo, jedinstvena i jaka. (Živahno odobravanje.) — Državni tajnik priopćuje o predstojećem prelomu odnošaja sa Peru kao i o uslijedilom već prelomu odnošaja s Uruguayem, te o zaključku utanačenja glede dobave ugljena sa Nizozemskom.

: Berlin, 10. (D. u.) (Svršetak od jučer.) Državni je tajnik izvanjskih poslova v. Kühlmann izveo: Naša nastojanja, da izazovemo izmjenu misli sa neprijateljskim državnicima, nijesu kako moram sa sažaljenjem ustanoviti, od odgovora na papinu notu ovamo dovela a ma ni koraka naprijed. Da li će naši protivnici na papinu notu uopće odgovoriti, u ovaj se trenutak ne može pod izvjesno kazati. No jedno se dade pod izvjesno kazati, da ono, što je sadržano u izjavama više ili manje odgovornih državnika, što danomice čitamo u neprijateljskom novinstvu, ne utvara upravo povoljnih izgleda da bi bio odgovorom na papinu notu na bilo koji način pospješen veledušni poticaj Njegove Svetosti. Premda je još posljednjih dana moj cijenjeni politički prijatelj grof Czernin u Budimpešti u svom velikom programnom govoru naglasio ne samo spremnost središnjih vlasti za častan mir i upito na velikopotezne osnove, na kojima bi se mogla sagraditi nova Europa, nijesmo se približili miru. U Londonu je onomadne kazao bivši pomorski ministar Churcill, da Engleska računa s unutrašnjim slomom Njemačke. Čeka li Churcill na njezin slom, neka se samo ustrpi! U svom je posljednjem govoru Asquith držao francuski zahtjev glede povratka Alzacije-Lorene posve jednakovrijednim sa zahtjeve uspostave Belgije. (Čujte! Čujte!) Engleska se je prema pouzdanim vijestima Francuskoj diplomatski obvezala, da će nastupati za povratak Alzacije-Lorene politički i s oružjem tako dugo, dok Francuska ustraje kod tog zahtjeva. I čini se danas uputnim, da se stanovište Njemačke prema tom

pitanju opisalo mirno, jasno, ali i čvrsto. Na pitanje, može li **Njemačka obzirom na Alzaciju-Lorenu Francuskoj štogod popustiti, imamo samo jednu riječ: „Ne, ne, nikad!“** (Burno odobravanje.) Tako dugo, dok i jedna njemačka ruka drži pušku, ne može nedirljivost državnog područja, kakovu smo primili bili od svojih otaca kao slavnu baštinu, biti predmetom bilo kojih rasprava ili popuštanja. Alzacija-Lorena je štit Njemačke, simbol njemačkog jedinstva (odobravanje), to mislim pod izvjesno, zastupaju svi, od lijeva do desna. (Odobravanje.) Ne pripadam medju one, koji misle, da bi otvorena riječ kod takove činjenice mogla biti na štetu iskrenoj volji za mirom u svijetu. Stoga smatram nužnim, da svom oštrinom i jasnoćom naglasim: ono, zašto se borimo i zašto ćemo se boriti do posljednje kapi krvi nijesu fantastična osvajanja, već je to nepovrijedivost njemačke države. (Odobravanje.) Posve je krivo shvaćanje njemačke politike, kad se vjeruje, da smo već prema uspjehu pojedinih vojničkih poduzeća skuplji ili cijeniji, popustljiviji ili tvrdoglaviji. To je posve krivo. **Osim francuske želje za Alzacijom i Lorenom** nema nikakve apsolutne zaprijeke miru nikakvog pitanja, koje se vijećanjima i pomirbom ne bi moglo riješiti na način, da bi se dalo pred narodima i povijesti opravdati toliko proliievanje krvi i strašna primjena sredstava. Druga pogriješka u nazorima naših protivnika, koja se često pokazuje i u inozemstvu, leži u tome, što se drži, da bi se i u sadašnjem razdoblju ogromne borbe dalo javnim izjavama sa tribine mnogo boljega učiniti u korist pospješivanja mirne nagodbe. Javne izjave imadu za ovakav cilj tešku pogriješku, što po svoj naravi moraju biti jednostavne. Javna izjava veže samo jednostrano onoga, koji ju je dao, ali ostavlja protivniku potpunu slobodu gibanja. Naši protivnici nijesu još svoje ljubavi do mira izrazili na način, koji bi i samo približno odgovarao postojećim činjenicama. Što su oni saopćili svijetu, je samo posve utopistički, maksimalni osvajalački program. Naša je politika realna i trijezna te računa činjenicama, kakve one u istinu jesu. Naš odgovor na notu Sv. Oca te izjava, koja je u tom pogledu bila sporazumno s nama podana u parlamentu, ne mogu nikoga, koji hoće da čuje i razumije, ostavit u sumnji pogledom na bitne temelje njemačkog političkog mirovnog programa. (Veoma dobro.) Kakogod se visoko ustalasali valovi unutrašnjih političkih razlika, svaki je pojedinac u to ozbiljno i sudbonosno doba pozvan, da našoj vanjskoj politici dade onu težinu i jedinstvenost, koju ona treba, da prodre i da ustraje do pobjede i do mira. (Burno i trajno odobravanje i pljeskanje.)

Zast. Grudnauer (soc. dem.) ističe, da ako neprijatelji odbiju ponudu središnjih vlasti, ne preostaje drugo, nego da se ustraje. Socijalni demokrati gledaju puni nade u daljnje djelovanje drž. tajnika u vanjskom uredu. Nato je daljnje vijećanje odgodjeno na sutrašnji dan.

B e r l i n, 10. (D. u.) Drž. je sabor nastavio danas vijećanje o vanjskoj politici. Zast. Haussmann (pučka napr. stranka) pozdravlja sa zadovoljstvom činjenicu, što su središnje vlasti u listopadu čvršće združene no ikada prije. To, što grof Czernin nastoji, da politiku izgradi na idealnim idejama, je počinjanje, koje je po nas od najveće vrijednosti. Vlada ne smije, da se uslijed upliva Svenijemaca dade odvratiti od toga, da jasno odgovara. Zast. Stressmann (nacijonalni liberalac) žali, što je Njemačka diplomatski posve nepripravljena stupila u svjetski rat.

Na to govornik obrazlaže odbijajuće držanje narodnih liberalaca u pogledu mirovne resolucije, koja da je promašila uspjeh te izjavlja, da odobrava odgovor na papinu notu. Zast. grof Westarp (konservativac) izjavlja pogledom na papinu notu slijedeće: I mi priznajemo, da papu vode najbolje namjere. No mi držimo, da nota papine kurije ne odgovara životnim interesima i potrebama Njemačke. (Živahno odobravanje na desnici.) Isto vrijedi i o izvodima grofa Czernina. Govornik želi, da se o misli o razoružanju ne raspravlja na pretstojećoj mirovnoj konferenciji.

RAT NA MORU.

B e r l i n, 10. (D. u.) Wolffov ured javlja: U Canal La Manche potopila je neka naša podmornica opeta 4 duboko natovarena parobroda, koji su svi bili naoružani.

Poglavica mornaričnog admiralskog štaba.

IZ AUSTRO-UGARSKE.

B e č, 10. (D. u.) U ponedjeljak prije podne podao se je car preko Lvova u Voliniju. Jučer u 2 i pol sata popodne prispio je vladar opeta u Reichenau.

IZ RUSIJE.

P e t r o g r a d, 9. (D. u.) P. brz. u. Večernji listovi javljaju: Zadržavši lisnicu vanjskih poslova, odrekao se je Tereščenko mjesta podpredsjednika ministarskog vijeća, da — kako se govori — na čelu posebnog izaslanstva podje na konferenciju saveznika u Pariz. „Burzovni list“ tvrdi, da će Cereteli pratiti izaslanstvo kao zastupnik ruske demokracije.

P e t r o g r a d, 9. (D. u.) P. brz. u. Po političkom naziranju sastavljen je novi kabinet na slijedeći način: tri ministra, naime ministar-predsjednik, ministar prometa i poljodjeljski ministar, jesu revolucijonarni socijalisti, četiri su ministra socijalni demokrati, naime unutrašnji ministar, ministar pravosudja, te ministar za javna djela i za opskrbu živežem; tri su neovisni socijalisti, naime ratni ministar, mornarički ministar te ministar za javnu nastavu; samo ministar financija je radikalni demokrat; četiri su ministra kadeti t. j. ministar za trgovinu i obrt, ministar za javnu pripomoć, ministar za bogoštovlje kao što i državni nadzornik. Dva nepripadaju nikakvoj stranci, naime vanjski ministar i predsjednik gospodarskog vijeća.

RAZNI BRZOJAVI.

L o n d o n, 10. (D. u.) Listovi javljaju, da je jučer popodne umro egipatski sultan. Prema „Timesu“ postade njegovim nasljednikom sultanov brat Ahmed Fuad.

Afera Bolo-paše.

B e r n, 6. Novine donose: Od nekoliko vremena ovamo znali su poznavaoci francuskih prilika, da se pripravlja golemi škandal na način afere Dreyfus. Niti vode u ruke royalista i donekle Clemenceaua. Afera Almereyda je samo sektor velikog kruga, koji zahvaća ne samo gospodina Malvya' već i ministra-predsjednika Painlevé i Alberta Thomas. Bez dvojbe je uperen socijalistički pokret proti opstojećoj demokraciji i proti sadašnjem predsjedniku Poincaréu. Na njegovu sreću nailazi pokret na simpatije u narodnom raspoloženju, koje se je od nekoliko vremena posve odreklo Poincaréa. Pošto su gotovo sve ministarske sile tijekom rata napustile stare tradicije, jača sve tiha silna fronta, koja danas obuhvaća se ljude od najskrajnije ljevice do „Caillausa“ te nailazi na potporu kod stranaka desnice i kod Clemenceau, u čijem se pultu navadno nalaze dokomenti, koji dokazuju sukrivnju Thomasa i Painlevéa u aferi Almereyda.

P a r i z, 9. (D. u.) Reuter. Madame Turmel je uapšena. Ovo je uapšenje u svezi sa aferom Bolo-paše, koji da je tobože špijunirao u korist neprijatelja Francuske.

SA RATIŠTA.

B e č, 9. Iz ratnog izvjestiteljskog stana javljaju:

Talijansko bojište: Do velikog je boja došlo jučer na zaravanku Banjščica, južno od mjesta Kal, gdje je neprijatelj poduzeo iza jače topovske priprave navalu proti našim položajima. Talijani, koji su jurišali, bili su djelomice odbijeni, djelomice su prolazno prodrli u naše jarke, iz kojih su protunavalom naših četa opet odmah bili izbačeni. Kod toga smo zarobili 2 časnika i 120 momaka, to zaplijenili 7 strojevnih pušaka. — I na brdu Sv. Gabrijela provedena je bila snažna navala proti južnom krilu odsječka, no u našoj se je vatri izjalovila. Pothvat naših četa, proveden u svrhu zasiguranja, urodio je potpunim uspjehom i doveo do zarobljenja 180 Talijana.

Istočno bojište. Kod pročišćivanja bojnog polja od 6. listopada kod Vaškouca-St. Onufry nadjene su bile, medju ostalim, lješina nekog pukovnika i nekog ruskog satnika, kao i mnogo ranjenih Rusa. Na čitavoj je fronti bio jučer povišen broj patruljskih pothvata i obostrana topniška djelatnost.

Jugoistočno bojište. Talijanski je neki odio, koji je bio istočno od Valone prekoračio Vojušu, bio napadnut i prisiljen na brzi bijeg preko rijeke.

AUSTRO-UGARSKI RATNI IZVJEŠTAJ.

: B e č, 10. (D. u.) Službeno se javlja:

Nikakovih osobitih dogadjaja.

Poglavica generalnog stožera.

NJEMAČKI RATNI IZVJEŠTAJ.

: B e r l i n, 10. listopada. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana javlja:

Z a p a d n o b o j i š t e.

Bojna skupina prijestolonasljednika Rupprechta: Na bojištu su u Flandriji stupile jučer uz 11 engleskih divizija opet francuske čete u borbu. Silno se je naprezanje sila obiju savezničkih zapadnih vlasti iscrpilo u hrvanju, koje je potrajalo preko dana, i u ustrajnosti naših hrabrih boraca. Ujutro iza najjače bubnjarske vatre započete su navale sačinjavale uvod u borbu, koja se je odigravala uz neprekidnu najžešću topovsku djelatnost sve do u duboku noć u širini od gotovo 20 kilometara u lijevkastim poljima izmedju Bixschoote i Gheluvelta. Protivnici su bacali u boj neprestano nove čete, koje su više puta na pojedinim mjestima sve do po šest navaljivale proti našim crtama. Južno je od šume Houthoulster zadobio neprijatelj kod Draainbanda, Mongelaere, Weldhocka i na kolodvoru u Poelcapelle oko 1500 metara na zemljištu, dok ga nije pogodio protusunak naših pričuva i ograničio njegove početne uspjehe. Od Poelcapelle sve do južno od Gheluvelta imadu naše hrabre čete svoju bojnu crtu čvrsto u rukama. Opetovane su se neprijateljske navale proti ovoj, 11 kilometara širokoj fronti, skršile sve uz najteže gubitke.

Kod drugih je armada bila bojna djelatnost neznatna. Francuske su satnije, koje su provaljivale južno od ceste Laon-Soissons, bile odbijene.

I s t o č n o b o j i š t e.

Nikakovi bitni dogodjaji.

M a c e d o n s k o b o j i š t e.

Jugozapadno od Dojranskog su jezera suzbili Bugari više engleskih odjela, koji su iza dulje topovske priprave bili navalili.

•

B e r l i n, 10. D. u.) Večernji izvještaj javlja: U Flandriji mijenja se jača paljba. U šumi Chaume istočno od Moze po nas povoljni mjesni pješadijski bojevi. Na istoku ništa važna.

Prvi majstor glavnog sijela Ludendorff

NEPRIJATELJSKI IZVJEŠTAJI.

Francuski:

: 9. listop., popodne. Belgija. U pet i pol smo sati u jutro navalili u svezi sa britskom vojskom na njemačke postojanke južno od šume Houthoultser izmedju Drasibanka i Neindendresle. Borba traje nadalje i razvija se po nas povoljno.

Na fronti Aisne znatna topniška djelatnost, osobito u okolici Pantheona. U Champagni nam je pošla za rukom provala u njemačke crte kod Buthe de Tahure. Razorili smo skrovišta i dopremili zarobljenika. Na desnoj obali Moze traje i nadalje topovska borba u odsječku sjeverno od šume Chaume. S ostale fronte ništa da se javi.

9. listopada, na večer. U Belgiji prošla je naša navala uz sjajne okolnosti. Naše su čete osvojile, izakako su prošle močvarnati potok na fronti od 2·5 kilometara nagomilana neprijateljska utvrdjenja unatoč poteškoćama tla i slabom vremenu. Sela St. Jean, Mangelaere, Veldhoeck i mnogo je kuća palo u naše ruke. Naše je napredovanje doprlo prosječno u dubinu od 2 kilometra te je dostiglo južni kraj Houthoulsterske šume. Naši su ljetači sudjelovali u bici te pucali unatoč oluje sa niske visine na neprijateljsku pješadiju sa strojnim puškama te osjegurali veze sa ostalim četama. Broj do sada dopremljenih zarobljenika iznosi 300, od kojih 12 časnika. Na Aisni mjestimični topnički bojevi.

Engleski:

: 8. listopada, na veče. Burno je vrijeme kroz čitav dan zadržavalo djelatnost. S ostale britske fronte ništa važna da se javi. Dne 7. je listopada bilo kroz kratko doba lijepo vrijeme, dok nije pala snažna kiša, koja je potrajala kroz najveći dio dana. Kroz to su vrijeme naše topništvo i lijetala za bacanje bomba izvela znatan posao. Na kolodvore bje Staden i Courtral te

na druge ciljeve izbacano preko 2 i pol tona rasprsljivih tvari. Neprijatelj je u susjedstvu našega novo stečenoga ozemlje pokazao znatnu djelatnost i snažno navalio na naše lijetala. Dva su neprijateljska lijetala oborena, a tri prisiljena, da se spuste bez kormila. Jednoga je od naših lijetala nestalo.

9. listopada, prije podne. Danas u 5 sati smo navalili opet na širokoj fronti sjeveroistočno i istočno od Yperna sa saveznicima na lijevom krilu te postigli na čitavoj fronti povoljne rezultate. Vrijeme je trajno nepogodno.

Ruski:

: 8. listopada. U okolišu sjeverno od ceste, koja vodi u Pskov, kod sela Banskle, pojaviše se iza topničke pripreme odijeljenja neprijateljskih izvidničara, koje smo primili paljbom i suzbili. Tijekom dana je neprijatelj obasuo opetovano naše položaje zapadno od dvorca Engelhardtshof sa mecima iz minometa. U okolici su Iluksta naši izvidničari poduzeli štrafunsko poduzeće te dopremili zarobljenika. — Zapadna fronta: Puščana paljba. Živahniji topnički bojevi u okolici Višnjevskog jezera i sjeveroistočno od Baranoviča. — Kaukaska fronta: Ništa osobitoga. — U Rumunjskoj obasuše naši ljetači bombama dne 5. listopada u smjeru na Csik-Szereda stanice Miklos i Palanka, kod čega su zapalili jednu pilanu i nekoje tabore te izazvali eksplozije u neprijateljskim skladištima municije.

Ivo Vojnović.

Prekjučer je slavio naš veliki pjesnik, knez Ivo Vojnović, svoju šezdesetgodišnjicu. Tom prilikom treba, da se osvrnemo na život našeg pisca. Vojnović se je rodio u Dubrovniku, koji grad pravom nazivljemo hrvatskom Atenom. Taj Dubrovnik, koji je za tri stoljeća dao hrvatskoj umjetnosti i hrvatskom znanstvu toliko slavnih muževa, nije zaostao za drugim hrvatskim pokrajinama ni onda, kad je narodni preporod ostvario nove kulturne ideale i novu književnost. Tako eto ulazi sa Vojnovićem novi dubrovački genij u povjest naše književnosti, koju je on obdario velikim brojem sjajnih djela. Po ocu je on baštinio ponos starog aristokrata slobodne dubrovačke republike, koje je nestalo tek godine 1806., kad je Napoleon promijenio lice čitave Europe. Knez Ivo Vojnović ostao je ipak stari dubrovački aristokrata; kako je on osjećao ovu svoju prošlost, historiju svoje domovine i svoje krvi, osjeća se najviše, kad se čita majstorsko njegovo djelo, Dubrovačku trilogiju, koja je velikim uspjehom prikazana u velikim svjetskim pozornicama, tako u Pragu i u Krakovu. Već kao mladi dječak osjećao je Vojnović potrebu, da dade oduška svojim osjećajima u pjesničkoj formi. Pjevao je talijanske sonete te sastavljao komedije za svoje kazalište lutaka. Poznavajući duboko glavne svjetske jezike, nije mu ostao tudj veliki umjetnički pokret, koji je baš u njegovim mladim danima zavladao u Europi. Impresijonizam zrcali se već u njegovim mladjim djelima, koje je izdao na hrvatskom jeziku. Nije to bio čisti impresijonizam, nego, kao kod večine naših pjesnika, romanticizam, obasjan novim pogledom na svijet, kao slika iz mile nam prošlosti, žarene suncem i svjetlom nove umjetnosti, koja je baš obožavala sunce i svjetlo. Tako je gledao Vojnović svoj Dubrovnik, kad je pisao svoju trilogiju, kao romantičnu, ljubavi zadahnutu, čustvenu sliku iz starog Dubrovnika, gledanu iz perspektive modernog čovjeka, koji teži za vjernošću prikaza i kojemu je savremen život ključ za razumijevanje života u prošlosti. Ali dok se je na primjer Gerhardt Hauptmann u svojoj historijskoj drami iz dobe protestantizma posve odrekao sentimentalne ljubavi za milu prošlost, dok je svoje slike lišio sviju draperija, kojima ih okiti romantička mašta, Vojnović, kao sin naroda, koji nema sadašnjosti i koji živi od idealizovanih slika prošlosti i od bujnog maštanja nade za budućnost, nije mogao da vidi u starom Dubrovniku onih silnih pojava, koji su stvorili njemačku kulturu i njemačku sadašnjost, vidio je samo tragički ponos propadajuće države i propadajućih državnika, a u sumornim sobama, u kojima je umirala stara republika, nije mog'o da zasvjetli svom silom jarko sunce juga, koje je očaralo našeg umjetnika. Agonija je Dubrovnika postala u pjesnikovoj duši sama po sebi agonijom romanticizma, dok se je u ulicama staroga Dubrovnika čula već pjesma novog doba, vrisak novog života. Godine 1902. izašla je ova velepjesan na smrt dubrovačke slobode. Kritika ju je primila sa oduševljenjem, a strani je svijet potvrdio sud naših kritičara. Naredne godine nijesu nam donijele očekivanog Kraljevića Marka. U Jugoslaviji zavlada tišina beznadja i očaja. U to doba živi Vojnović svoj život, odijeljen od narodnih trvenja, od narodnih muka. Opća klonulost duha silila je pjesnika u svijet svoje mašte i on je godine 1911. izdao čisto artističku dramu „Gospodja sa suncokretom", kao što je godine 1905. tražio zaborav u inačukoj pjesmi, te nam ispjeva „Smrt Majke Jugovića". Tako traži osamljen pjesnik utjehu pred gorkom sadašnjosti u prošlosti, traži je u nadi, isčekivajuć budućnost, tako traži u životu uzalud slika i prilika, koje bi mogao zadahnuti svojim pjesničkim zanosom, osvijetliti žarom svoje mašte i oživjeti jakošću svojih boja. Kratko prije rata predao je upravi hrvatskog zemaljskog kazališta svoju novu dramu „Imperatrix", od koje smo donijeli jučer odlomak koji nam pokazuje najbolje osebine pjesnikove, učinkovitost njegovih slika i silu u pjesničkom jeziku, do koje se do sada nije dovinuo nijedan hrvatski pjesnik. Tko ne vjeruje u riječi, koje je posvetio stari naš Preradović našem i svom jeziku, neka čita Vojnovićevu himnu mladosti i bit će zastidjen. — Pjesnik je živio dugo vremena u Italiji, a dojam talijanskog sunca ne da se izbrisati iz njegovih djela. Osobito se to osjeća baš u imenovanom odlomku drame „Imperatrix", koji diše i miriše jugom i Italijom. — Tragični je udes htio, da je Vojnović oduševio svojom dramom o Majci Jugovića Srbe i da je u Beogradu bio radi toga čašćen i obožavan. Kad je buknuo svjetski rat, morao je da okaja ljubav srpskog naroda. Uapsiše ga, vukoše ga od tamnice u tamnicu, služiše se njime — najvećim našim pjesnikom — kao taocem, tako te je bio svaki trenutak u opasnosti, da plati tudju krivnju svojom glavom. U tamnici izgubio je knez Vojnović jedno oko. Kruta je sudbina htjela, da sljedi glasnik naroda bude i narodnim mučenikom. Progonjaš u pjesniku simbol našeg naroda, predstavnika naše prosvjete, ugušiti htjedoše njegov pjesnički žar, njegov proročki glas. Ali njegov je glas postao silniji i strašniji i u prkos svemu

proljetni vijor se valja
od gore
do gore
po medje i mladi
i mete i praši
sve što je crvljivo
i trulo, i suho,
i kržljivo
i gluho
goneći gromorno
gnjilež
i
Gad.
— Vijori, vijori! — Vijori!

Političke vijesti.

Još o govoru grofa Czernina.

„Information" priopćuje s „odlične slavenske strane": Velikim zadovoljstvom čitamo o priznanju, na koje sa svih strana nailaze znamenite izjave ministra izvanjskih poslova grofa Czernina. Punim pravom čestitaju dapače i isti listovi iz neprijateljskog tabora velikodušnom vladaru na tako divnom ministru izvanjskih poslova. Mi se dapače bojimo zaista naših neprijatelja! S toga nas se je veoma čudnovato dojmilo ono svenjemačko izvadjanje, koje nije ni na koji način bilo u skladu glede tendencije dubokoumnog govora sa već najvećim dijelom naroda monarkije. Jer uzmimo, da rat i dalje potraje i da dovrši našom pobjedom — što mi svi želimo, — neka mi možda anektiramo gornju Italiju, Srbiju, Crnogoru ili Albaniju? Što bismo započeli sa takovim prirastom, pošto unutar granica onoga, što posjedujemo već kroz stoljeća, nijesmo još uvijek našli udovoljivog riješenja? Da, kad bismo imali odvažnosti za zbiljsko preustrojenje države, to bismo ovdje dolje medju Jugoslavenima u prvom redu stvorili takove odnošaje — a to ne bi bilo teško postići — da bi bez ikakovih aneksija s naše strane morali Srbi težiti k nama . . . .

Dovoljno je primjerice istaknuti činjenicu, izakako se je ministar-predsjednik dr. Wekerle odlučio, da na diner, priredjen u počast grofu Czerninu, da se Hrvati punim pravom osjećaju veoma uvrijedjima, što nije bio tim sgodom pozvan nitko iz Hrvatske. Ili je htio time nagovijestiti, da Hrvatska ne pripada Ugarskoj? To bi bilo Hrvatima konačno posve pravo. Ali oni taj propust bez sumnje kud i kamo ispravnije tumače kao novi dokaz omalovažavanja gospode Madžara prema njihovoj navodnoj „braći" Hrvatima.

Prosvjeta.

Ženski Svijet. Primili smo 2. broj „Ženskog Svijeta", mjesečnika za kulturne i političke interese žena s ovim sadržajem: Nikias: Što treba raditi? — Milan Ogrizović: Majka. — Vera Tkalec: Alkohol i djeca. — Dragutin M. Domjanić: Slutnja. — Ksaver Meško: Dvojna jesen. — Lena Ujević: Zadaća jugoslavenske žene. — Ženka Frangeš: Udruga za uščuvanje i promicanje hrv. pučke umjetnosti u Zagrebu. — Ljuba Otona Iveković: Kad mi je sin odlazio . . . — Milica Gjurić: Značaj ženskog lista. — Bosanka: O školskoj naobrazbi muslimanka. — Elza Dečen: Lička žena. — Ksaver Meško: Iz „zapiskov". — Lela Pavina: Na pragu života. — Klara Dajčova: Što treba da se kaže. — Zdenka Haskova: Život jedne francuske pjesnikinje prije sto godina. — Bosa Milenković: Bela elegija; Slutnje. — J. D.: Izborna reforma i žene u Hrvatskoj. — Dječji svijet: Bakina pričanja o životinjama (Mingo). — Naša ženska društva: U dobrotvorne svrhe; Društvo „Čitaj" u Varšavi. — Prosvjeta: Zahvala; Naša djeca u naše škole; Za žensku izobrazbu. — Staleški interesi žena: Ženski rad; Tužba jedne prodavačice.

„Ženski Svijet" izlazi svakog prvog u mjesecu te stoji godišnje K 16. —, pojedini broj K 1·50. Dobiva se u svim knjižarama. Naruĉbe šalju se na gdju. Zovku Kveder-Demetrović, Zagreb, Pantovčak 1-b.

Domaće vijesti.

: † **Dr. Janez Ev. Krek,** prvoborilelj naše jugoslavenske politike, jedna od najizrazitijih ličnosti medju Jugoslavenima, muž dubokog znanja, iskrenog narodnog značaja, neumornog rada, a muž velikih ideja — umro je dne 8. listopada u St. Janžu na Dolenjskoj u Kranjskoj. S njegovim će imenom za uvijek biti združeno veliko djelo našega ujedinjenja. Bio je duša jugoslavenskog kluba, naša je narodna misao imala u njemu pravoga apostola narodne sloge. Kao svetu je baštinu ostavio zapovijed: Budite složni u radu za narodnu budućnost, budite neumorni u težnjama za sjedinjenjem, budite nepokolebivi u vjeri, da će osvanuti dan oslobodjenja i slobode! Slava mu!

† **Antun Milačić.** Jučer je nenadno u Radkersburgu, u najljepšoj dobi života, preminuo naš vrli omladinac, uzor rodoljub, Antun Milačić. Tko je poznavao našeg Milačića, osjetit će veliki gubitak u našem narodnom životu, jer ga vidimo kao uzornog i marljivog činovnika Istarske posujilnice. Vidimo ga kao požrtvovnog tajnika „Narodne radničke organizacije", koji je znao sa svojim marom i ljubavi buditi medju radništvom narodnu svijest i pomoći u svemu, što bi bilo na korist i napredak našoj narodnoj stvari. Nije bilo nikakovog narodnog pokreta ili izbora, a da nije naš Milačić uložio svog najvišeg rada, ne bojeći se izvrgavati svim poteškoćama. Žalimo za takovim omladincem, kojih se neradja na pretek medju nama. Za njim tuguje starac otac marljivi radnik, brat prof. Niko i Josip te ostala rodbina. Pokojniku bila laka zemlja, a obitelji naše iskreno saučešće!

: **Simfonijski koncerat** obdržavat će se večeras u 7 i pol sati u Politeama Ciscutti, kako smo to već objavili.

Prodaja začine i krumpira. Gradska aprovizacija javlja: Do uključivo 14. o. mj. prodavat će se na običnim mjestima na gradskom tržištu po 12 dkg. svježeg masla i na svaku živežnu kartu, a uje uz običnu količinu na Viškom trgu br. 5. U skladištu u Albertovoj ulici, prodaje se po pol kg. krumpira po osobi odnosno na živežnu kartu. Kod kupnje ovih predmeta mora kupac pokazati i crvenu legitimaciju. Poslije 14. o. mj. živežne karte za ove predmete ne će biti u vrijednosti.

Rodjeni i umrli kroz prošli tjedan u Puli. Rodilo se je 2 muško i 1 žensko dijete, od kojih, jedno zakonito i dvoje nezakonito. — Umrli su: Stevo Selak, 41 god. iz Hralava; Grgur Orlandini, 25 god. iz Pule, u bolnici ratne mornarice; Ignaz Vlah, 46 god. iz Semil (Češka), u tvrdjavnoj bolnici br. 3; Božo Perhart, 14 mj. iz Barbana, u pokrajinskoj bolnici; Gjuro Ivanović, 48 god. iz Male Suljevice (Bosna), u tvrdjavnoj bolnici br. 1.

Ured za posredovanje radnje ima na raspolaganje: jednog strojo-slagara, jdnu datilograficu, jednu činovnicu za praksu, i jednog korispondenta za njemački jezik. Svi gori spomenuti su u posjedu legitimacije. Traži dalje jednog dečka kočijaša za štalu, kojem će se priskrbiti legitimacija, i jednog kovačkog šegrta, koji bi morao sam priskrbiti legitimaciju.

Iz Sošići. To je selo sasma oživjelo otvorenjem škole. Već rano ujutro hrle djeca u školu sa okolišnih sela. Dolaze i ranije misleći, da će time nadoknaditi onaj izostatak, što su ga počinili u vrijeme dok nije bilo obuke. Tako valja djeco! Samo uvijek tako!

Iz Margani. I mi dijelimo radost sa Sošićanima prigodom otvorenja škole, ali sa zlom slutnjom gledamo u budućnost, kad vidimo kako naša djeca moraju da budu neuki i nepismeni. No mi ipak gojimo nadu, da će i nas zapasti sreća kao i susjedne nam Sošićane: Uslišao nam Bog ove želje.

Nadjeni predmeti. Neki N. N. našao je kod općinske klaonice nekoliko litara maslinovog ulja. Tko je izgubio, može ga podignuti kod kotarskog suda u Puli.

Izgubljeni predmeti. Redarstvu je prijavio gosp. štopski nadliječnik Zeidler, da je dne 3. o. mj. izgubio u kupalištu ratne mornarice ili na putu do svojeg stana u ulici Ulivo Mastello br. 4, dva zlatna prstena, jedan vjenčani i jedan prsten sa dijamantom. — Mate Vlajčević, potčasnik ratne mornarice, izgubio je na 6. o. mj. u 9 sati na večer iz ulice Castropola do Nj. V. broda „Custozza" jednu malu zlatnu uru sa narukvicom od vrijednosti 130 kruna. Stvar je prijavio redarstvu.

Iz Kanfanara. Došla je napokon i tako dugo očekivana kiša. Najedanput se je vrijeme promjenilo i ljudi se bogme počeli zavijat u toplija odijela. Zima je na vratima, a naša su djeca bosa. Ne bi li dobro bilo, kad bi se i opet kao prošle godine naručilo cipele sa drvenim poplatima. Time bi nam se mnogo pomoglo. — Ljudi se tuže jošte, da nemaju dosta sijena, eda bi se blago cijelu zimu prehraniti.

Prodaja ribe. U slučaju, da prispije riba prodavat će se ona danas. Pravo kupovati ribu imadu danas vlasnici živežnih karata počevši od broja 1.

Vojničke vijesti.

Dnevna zapovjed **lučkog admiralata broj 283** od 10. listopada 1917.

Posadno nadzorstvo: nadporuč. Neumeyer.

Liječničko nadzorstvo na N. V. b. „Bellona": štopski liječnik dr. Weiser.

Liječničko nadzorstvo u mornaričkoj bolnici: linijski liječnik dr. pl. Wenusch.

Niže potpisani javljaju svoj ostaloj rodbini, prijateljima i znancima, da je njihov nezaboravni sin, brat, odnosno šurjak, gosp.

Antun Milačić

činovnik Istarske posujilnice u Puli, sada c. i k. stražmeštar

u 25. godini života, nenadano u Radkersburgu preminuo.

Pula-Radkersburg, dne 10. listopada 1917.

Antun, otac. **Marija** rodj. **Pavešić**, šurjakinja. **Niko**, profesor, sada nadporučnik i **Josip**, braća.

HENRIK SIENKIEWICZ

Ta treća.

(Nastavak.)

Govoreći tako izdigne u vis svoj prčasti nosić i gleda na paučine po spletovima cvieća, što rese kutove naše radionice — te primeće:

— Toliki nered može i kupca odvratiti... S prvog maha mislit će, da je zašao k staretinaru. Eto, ovo oružje, strahota kako je zardjalo. A trebalo bi samo dozvat služkinju, naložit joj da raztuče malo opeke — i za čas bi sve svietlilo kao novi samovar.

— Isuse, Marijo! Ona govori o kupcima i hoće da opekom čisti moje gvozdene oklope, izkopane u mogilama... O Kazimiro, Kazimiro!

Suslovski je presretan, poljubi je u čelo, a Svjatecki nekako zloslutno pricikuje kao da vepar guriče.

Prstićem na nosu prieti mi Kazimira i govori dalje:

— Molim upamtiti, da će se sve to promieniti.

A za tim završuje:

— A ako odredjeni gospodin večeras k nama ne dodje, bit će to ružno od njega i ne ćemo ga ljubiti.

Rekavši to prikrije oči. Ne mogu reći, da u tim njenim izražajima lica nije bilo mnogo dražesti... Obećam, da ću doći i odpratim buduću svoju rodbinu sve do dolje...

Vrativši se nadjem Svjateckoga, gdje postrance i nepovjerljivo gleda na cielu hrpu stotinjaraka, što ležahu na stolu.

— Šta je to?

-- Znaš li, što se dogodilo?

— Ne znam...

— Okrao sam nekoga čovjeka kao prosti zločinac.

— Kako?

— Prodao sam svoje lešine.

— I odtuda taj novac.

— Dà... podli sam lihvar.

Ogrlim Svjateckoga, od srca mu čestitam, a on uzme pripoviedati, kako se to desilo.

— Iza tvoga odlazka sjedio sam, a dodje neki gospodin i upita me, jesam li ja Svjatecki. Ja odgovaram: „Htio bih znati, za što da ja ne budem Svjatecki!" On nastavi ovako: „Vidio sam vašu sliku i želim je kupiti". Ja rečem: „Dobro, ali dozvolite, da vam kažem, da treba biti idiota, ako se taka nevaljana slika kupuje." A on će opet: „Idiota niesam, ali milo mi je kupovati slike, koje slikaju idioti." „Ako je tome tako, pa dobro" — velim... Upita me za cienu a ja odgovorim: „A, šta ja marim za to?" „Dajem vam toliko i toliko." „Dobro! kad dajete, dajte!" On dade i ode. Pustio mi posjetnicu s imenom Bjalkovski, doktor liečničtva... Podli sam lihvar i basta!

— Živile lešine! Svjatecki, oženi se...

— Volio bih se objesiti — odvrati Svjatecki — podli sam lihvar, ništa drugo.

XVI.

U večer sam kod Suslovskih.

Kazimira i ja smjestili smo se u zakutak salona, gdje stoji mali kanape.

Gospodja Suslovski sjedi za stolom, koji svjetiljka osvjetljuje i šije nešta za Kazimirinu opremu, gospodin Suslovski dostojanstveno čita za istim stolom večernji broj „Poletara".

Nije mi najugodnije — pa želeći, da to neprijatno svoje razpoloženje odstranim, primaknem se vrlo blizu do Kazimire.

U salonu vlada tišina, koju jedini šapat Kazimire prekida; ja hoću, da obujmim Kazimiru, ali mi ona odvraća:

— Vladko, ćaćko će opazit.

U to „ćaćko" prihvaća rieč i čita:

„Sliku poznatoga umjetnika Svjateckoga, pod nadpisom „Posljednje sretanje", kupio je danas doktor Bjalkovski za 1500 rubalja."

— Dà, rekoh, Svjetacki ju je jutros prodao.

U to opet hoću, da obujmim Kazimiru i opet čujem njezin šapat.

— Ćaćko će opazit...

Nehotice svratim oči prema gospodinu Suslovskomu.

Na jedanput vidim, kako se je u licu promienio; zaslonio je rukom oči i naslanja se nad „Poletarom".

Šta je do vraga tako osobita tamo našao?

— Otče, šta ti je? — upita ga gospodja Suslovska?

On ustane, stupi dva koraka do nas, za tim se ustavi, probada me očima i lomeći ruke stane glavom klimati.

— Šta vam je?

— Eto, kako prievara i nepošteno djelo, svedj dolaze na vidjelo, odvraća Suslovski patetički; moj gospodine, čitajte, ako vam stid dopusti, da do kraja pročitate.

(Nastavit će se.)

Pojedini broj 12 h.

CIJENA listu: U pretplati za čitavu god. K 36·—, za polugodište K 18·—, tromjesečno K 9·—, mjesečno K 3·60, u maloprodaji 12 f. pojedini broj. OGLASI primaju se u upravi lista-trg Custoza 1.

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

„HRVATSKI LIST" izlazi u nakladnoj tiskari JOS. KRMPOTIĆ u Puli, trg Custoza 1. Uredništvo: Sišanska ulica br. 24. — Odgovorni urednik JOSIP HAIN u Puli. — Rukopisi se ne vraćaju.

Godina III. | U Puli, petak 12. listopada 1917. | Broj 812.

Nizozemsko-njemački ugovor.

„Frankfurter Zeitung" donosi vijest, da su se unatoč svim poteškoćama svršili pregovori izmedju Njemačke i Nizozemske povoljno. Postignut je sporazum, prama kojem se Njemačka obvezuje, da će izvažati u Nizozemsku mjesečno 250.000 tona ugljena i da će poštedjeti nizozemske brodove, koji će dovažati iz Engleske ugljen u Holandiju. Zato će Nizozemska zajamčiti Njemačkoj kredite u većem iznosu, negoli što vrijedi ugljen, koji će se eksportirati u Nizozemsku. Pregovaranja nijesu tekla tako glatko, kako bi se mislilo, već su trajala mjesece i mjesece, pošto su se antantofilni krugovi u Nizozemskoj dugo vremena protivili, da pristaju uz pogodbu, koja je nudjala Njemačkoj znatnije kredite.

Njemačka je Nizozemskoj samo poradi toga ponudila ugljen da može popraviti svoju valutu,... Država je naime kao poduzetnik: samo onom čovjeku će posuditi banke novca, koji proizvadja mnogo i imade velik broj kupaca. Čim više robe prodaješ, tim bolje ide tebi, tim manja je vjerojatnost, da će se izgubiti novac, koji se tebi posudjuje. U ratno doba izdaje država mnogo papirnatog novca, koji nije pokriven zlatom. Neutralne će države dati na ovaj novac samo toliko, koliko ga one scijene, u koliko misle ,da je zaista zajamčen ili faktičnim posjedom ili dobrim vojničkim položajem ili povoljnim izgledom u gospodarsku budućnost dotične države. Njemačka postizava dakle stime, da dobije zajam od Nizozemske i da prodaje svoju robu Nizozemskoj to, da joj netreba kupovati u inozemstvu svoje potrepštine ,plaćajuć ih svojim novcem, čija je valuta pala. To što bi inače morala da plati sa dvije marke, platit će sa jednim nizozemskim guldenom, koji vrijedi samo 1.68 marke u normalno doba. Da će vratiti onda, kad će se ustaliti prilike i popraviti valuta iliti vrijednost marke, kad će naime jedna marka postići svoju staru vrijednost u nizozemskom novcu. Engleska ,opasna suparnica na gospodarskom polju, htjela je spriječiti, da Njemačka dobije zajam od Nizozemske, dok nije na drugoj strani gledala krivim okom, kako je Njemačka izvažala svoj ugljen u Nizozemsku, jer za za taj izvoz treba rada, treba i ljudi, a to predstavlja na drugoj strani oslabljenje ratne sile. Pošto nije mogla sama, da dobavi Nizozemskoj ugljen u zatraženom kvantumu, ponudila je Nizozemskoj 100.000 tona, a obećala joj još više, samo da bude konkurencije i da Nizozemska ne bude prisiljena, da radi prijeke potrebe ugljena i ocjela bude prisiljena, da pristane na svaki uvjet sa strane Njemačke. Ali Engleska je postigla osim polakšica za Nizozemsku u pogledu njemačkih uvjeta i to, da će Njemačka izvažati u Nizozemsku takodjer ocjel za gradnju parobroda, što nije Njemačka dozvoljavala nijednoj neutralnoj državi, te izmudila od Njemačke poštedjenje onih nizozemskih parobroda sa strane podmornica, koji će uvažati u Nizozemsku ugljen i to 100.000 tona na mjesec. Ovi parobrodi će putovati kreati u Englesku i vraćati se kreati sa ugljenom u Nizozemsku. Engleska će dakle moći kupovati u Nizozemskoj 100.000 tona robe na mjesec bez opasnosti, da ih koja podmornica potopi, dok će Nizozemska imati zato 100 000 tona robe manje da izvozi u druge ratujuće države, na primjer u Njemačku. Sa njemačkim će se ocjelom graditi u Nizozemskoj brodovi, a ovi će brodovi opet služiti engleskim interesima, pošto je Engleska ona sila, koja živi unatoč rata s podmornicama od dovoza po moru, pa su sve druge neutralne države na moru prisiljene, ako neće da izgladne ili da se gospodarski upropaste, da trguju sa Engleskom. Engleska medjutim ne dopušta ovo trgovanje s njom tako jeftino neutralcima, kako bi izgledalo, ako se čita izljeve njezine ljubavi za neutralce, već sili neutralce, ako hoće da dobiju hranu i druge potrepštine od Engleske, da joj stave na raspolaganje svoje brodove za njezinu trgovinu, koja je uslijed ratnih prilika, podmorničkog rata, potrebe uvoza u ratujuće savezničke države i izvoza iz Amerike nevjerojatno narasla. Na to su morale pristati gotovo sve neutralne države, pa će i Nizozemska morat učiniti, kad ustreba Engleskoj. Radi toga nastoji Engleska, da podupire gradnju parobroda u neutralnim državama, jer znade, da će ove države biti prisiljene, da joj stave prije ili kašnje svoje brodove na raspolaganje. Neutralne države na moru su medjutim gospodarski odvisne od Engleske, od koje jedino mogu dobiti hranu. Na drugoj je strani poznalo, da antanta ne štedi novcem i da plaća nevjerojatno visoke cijene za svakojake proizvode, tako da je izgled na veliki dobitak tako zavodljiv, da se ne dade zastrašiti niti poraznim djelovanjem njemačkih podmornica. Sav svijet i sav život država je samo velik posao, oko kojega se sve ostalo kreće. To proizlazi takodjer i znetom zaključenoga ugovora izmedju Nizozemske i Njemačke.

Pregovaranja za ugovor trajaše od 4. srpnja 6 listopada i bili bi se davno svršili, da nije bilo Engleske i njezinih prijatelja u Nizozemskoj, koji su nastojali svim silama, da sa tim ugovorom po mogućnosti oštete Njemačku. Engleske su spletke bile medjutim Nizozemcima, kao valjanim trgovcima, dobrodošle, a to tim više, što su mogli uvijek isticati, da je Engleska spremna priskočiti Nizozemskoj u svakom pogledu u pomoć; toga nije mogla Njemačka da dozvoljava, pošto bi time bila predala i Nizozemsku na milost i nemilost Engleskoj, bila bi si zatvorila važno jedno izvozno i uvozno područje, koje je moglo pomoći njezinoj valuti, te bi si bila otudjila jednu državu, koja uslijed svog položaja imade silnu važnost kao vojnička baza za Englesku. Nizozemska je imala prama tome kod pregovaranja jako stanovište naprama Njemačkoj, koje je iskoristila do zadnje mogućnosti. Poznato je, da je ministar Treub u odlučnoj fazi pregovaranja izjavio u komori, da neće, dok je on ministar, nikud pristati nato, da se Njemačkoj povise krediti, na temelju kojih je Njemačka prije dobavljala Nizozemskoj ugljen, a za koje je tražila ,da se povise, prigodom utanačivanja novog ugovora. Ova je izjava imala samo svrhu, da učini pritisak na njemačku vladu i da ju skloni na popustljivost. U koliko je to ministru Treubu uspjelo, ne može se razabrati iz dosadašnjih vijesti, koje ne javljaju, u kojem će iznosu pružiti Nizozemska Njemačkoj vjeresiju.

Austrijska zastupnička kuća.

O demokratizaciji autonomnih zastupnika. — Odsjek ministarskog predsjedništva o ustavnom odsjeku. — Dr Laginja o Beckovom programu. — Izravan spoj Istre sa Rijekom. — Ispiti na zagrebačkom sveučilištu.

: Beč, 9. (Proračunski odbor.) U današnjoj je sjednici proračunskog odbora, u kojem se je vijećalo o proračunskom provizoriju, stavio zastupnik Smeral na ministra-predsjednika upit, kakovo stanovište zauzima vlada prema demokratizaciji općine, svih organa mjesne uprave i sabora. Kao politička se pogrješka mora da označi to, što nije vlada uvrstila toga pitanja u svoju programatičku izjavu. Govornik traži od vlade, da doskora u tom pogledu stupi na javnost sa programatičkom izjavom. Nadalje traži on razjašnjenje od ministra-predsjednika glede novo uredjenog državopravnog odsjeka u ministarskom predsjedništvu.

Ministar-predsjednik vitez pl. Seidler odvraća, da se danas ne može in concreto izjaviti glede pitanja o demokratizaciji autonomnih zastupničkih tijela, no može uvjeravati, da će se vlada najrevnije baviti osnovama za reviziju ustava, te da će u najskorašnije vrijeme biti u položaju, da te osnove predloži ustavnom odboru zastupničke kuće i ustavnom povjerenstvu gospodske zbornice. Vlada se načelno ne će protiviti nijednoj pobudi u pravcu, da bi htjeli imati diskusiju isključenom. Bude li se pojavilo pitanje o demokratizaciji autonomnih zastupničkih tijela, to će vlada i prema tome predmetu zauzeti svoje stanovište. U diskusiju se može uvrstiti sve, što ne stoji u protimbi s ustanovljenim ciljem vlade Bez sumnje će i glede tog pitanja biti sporazumak u ministarskom predsjedništvu, priopćuje ministar-mogué. — Što se tiče državopravnoga odsjeka kaže predsjednik, da ovaj već dugo postoji, ali da je bio uveden poseban odsjek za ustavnu reviziju. Vodila, koja će predložiti vlada, plod su djelatnosti toga odsjeka. O neposrednom dodiru tog mjesta sa političarima ne može dakako biti govora, pošto je to mjesto unutrašnji odio ministarskog predsjedništva, no bit će dodira s tim mjestom preko predsjednika tog odsječka, ministra-predsjednika. Zadaća će tog odsjeka biti, da obradjuje vodeće misli vlade i stvara elaborate, na osnovu kojih će moći vlada podastirati svoje predloge zastupničkim tijelima.

Zastupnik se dr. Laginja pritužuje, što još do danas nije proveden takozvani Beckov program, koji bi imao osobito za Dalmaciju i Primorje provesti i ostvariti čitav niz prešnih potreba. U savezu s tim urgira gradnju po monarkiji veoma važne željezničke pruge Sv. Petar-Rijeka, odnosno Sv. Petar-Opatija sa istarskom željeznicom Divača-Pula preko Učke, te govori veoma opširno o školskim prilikama u Istri. Nadalje traži priznanje ispita, položenih na zagrebačkom sveučilištu i zagovara podijeljenje štipendija za takove istarske djake, koji polaze nautičke škole ili trgovačke zavode u Hrvatskoj. Konačno izjavlja, da premda nitko od jugoslavenskih zastupnika ne sumnja o dobrim namjerama ministra-predsjednika i kabineta, to ipak nema onih pretpostavka, a da bi se glasovalo za vojničke kredite, koje traži vlada.

Zastupnik dr. Steinwender izrazuje nadu, da će rasprave, vodjene izmedju vlade i stranaka, doskora doći do povoljnog završetka. (Zahtjevi da su Poljaka skroz i skroz pravedni i jasni sami o sebi, te se s toga nikako ne može shvatiti, zašto vlada odgadja s ostvarenjem. Pritužuje se konačno, što se u vojničkim savezima izadržavaju toliki, koji su sposobni za službu na fronti.

Naredna sjednica u četvrtak.

: Graz, 11. „Grazer Tagblatt" javlja iz Beča: Kako se u parlamentarnim krugovima glasa, zatražili su Jugoslaveni predbježno, da se po Nijemcima nadoknadjeni slovenski i hrvatski činovnici opozovu. Ministar je predsjednik pokazao predbježno malo sklonosti, da pristane na to. Klub je doduše nezadovoljan, no ministar je predsjednik natuknuo jugoslavenskom izaslanstvu, e misli, da mu je i bez potpore Jugoslavena osigurana radna većina za proračunski provizorij.

Kako se u parlamentarnim krugovima glasa, izjavit će njemačka radikalna udruga u sjednici predsjedništva njemačkog narodnog sveza svoj istup iz saveza.

Ministar je predsjednik vijećao dne 10. o. mj. sa predsjedništvom poljačkog kluba glede poznatih zahtjeva zemlje. U tim bje točkama postignuto dalekosežno zbliženje. — Pročelnik je rumunjskog kluba zastupničke kuće, zastupnik Isopescul-Grecul, raspravljao izatoga sa ministrom-predsjednikom o držanju kluba prema proračunu. Rumunji će glasovati za proračun.

Dne 10. o. mj. obdržavalo se je odulje ministarsko vijeće pod predsjedanjem ministra-predsjednika dra. viteza pl. Seidlera.

NJEMAČKI DRŽAVNI SABOR.

Nadopunjak jučerašnjeg izvještaja. — 200 godina tamnice i smrtne kazne za pobunjene mornare. — Opet govor kancelara Michaelis-a. — Opsežna propaganda mornara u smislu neodvisne socijalne demokracije.

: Berlin, 9. (Dopunjak jučerašnjeg izvještaja.) Iza zastupnika Neumanna prihvaća još jednom riječ državni kancelar dr. Michaelis i izvadja, zastupnik je Dittmann kazao, da su nad pomorcima bile izrečene kazne tamnice od preko 200, a i smrtne kazne. Kad bi se iz njegovog predočivanja moglo razabrati ,da su to bile pretjerane i nepravedne kazne, tad bi bila opravdana ona razjarenost, koju su pokazali pojedini članovi kuće. Ja sam znao, da se je bilo žaliti na to, što su najteže zločine počinili nekoji od naših pomoraca, i znao sam, da su ti ljudi imali cedulje, na kojima su se obvezali, da priznaju načela neovisno socijalno-demokratske stranke i da su tim ceduljama tjerali opsežnu propagandu na njemačkim ratnim brodovima. A sad eto veli zastupnik Dittmann meni u brk, e sam kazao, da hoću s potpunom objektivnošću stajati naprama strankama u pravcu, da može svaki činovnik za jednu stranku upravo tako nastupiti kao i za drugu. Tad sam mu odvratio, da je on, poziva li se na ove riječi, morao dodati, da bi morala biti neka stranka ,ali takova, koje agitaciju držim podnosljivom s opstankom carstva i Pruske. U tom je smislu, kazao sam, stajala neovima socijalno-demokratska stranka izvan linije. Moje je pravo i moja dužnost, da pomažem podržaviti red u tom smislu, kako to mora da čini vojna i pomorska uprava, i kako je to od prijeke

Ured za posedovanje radnje ima na raspolaganje: jednog strojo-slagara, jdnu datilograficu, jednu činovnicu za praksu, i jednog korispondenta za njemački jezik. Svi gori spomenuti su u posjedu legitimacije. Traži dalje jednog dečka kočijaša za štalu, kojem će se priskrbiti legitimacija, i jednog kovačkog šegrta, koji bi morao sam priskrbiti legitimaciju.

Iz Sošići. To je selo sasma oživjelo otvorenjem škole. Već rano ujutro hrle djeca u školu sa okolišnih sela. Dolaze i ranije misleći, da će time nadoknaditi onaj izostatak, što su ga počinili u vrijeme dok nije bilo obuke. Tako valja djeco! Samo uvijek tako!

Iz Margani. I mi dijelimo radost sa Sošićanima prigodom otvorenja škole, ali sa zlom slutnjom gledamo u budućnost, kad vidimo kako naša djeca moraju da budu neuki i nepismeni. No mi ipak gojimo nadu, da će i nas zapasti sreća kao i susjedne nam Sošićane: Uslišao nam Bog ove želje.

Nadjeni predmeti. Neki N. N. našao je kod općinske klaonice nekoliko litara maslinovog ulja. Tko je izgubio, može ga podignuti kod kotarskog suda u Puli.

Izgubljeni predmeti. Redarstvu je prijavio gosp. štopski nadliječnik Zeidler, da je dne 3. o. mj. izgubio u kupalištu ratne mornarice ili na putu do svojeg stana u ulici Ulivo Mastello br. 4, dva zlatna prstena, jedan vjenčani i jedan prsten sa dijamantom. — Mate Vlajčević, potčasnik ratne mornarice, izgubio je na 6. o. mj. u 9 sati na večer iz ulice Castropola do Nj. V. broda „Custozza" jednu malu zlatnu uru sa narukvicom od vrijednosti 130 kruna. Stvar je prijavio redarstvu.

Iz Kanfanara. Došla je napokon i tako dugo očekivana kiša. Najedanput se je vrijeme promjenilo i ljudi se bogme počeli zavijat u toplija odijela. Zima je na vratima, a naša su djeca bosa. Ne bi li dobro bilo, kad bi se i opet kao prošle godine naručilo cipele sa drvenim poplatima. Time bi nam se mnogo pomoglo. — Ljudi se tuže jošte, da nemaju dosta sijena, eda bi se blago cijelu zimu prehraniti.

Prodaja ribe. U slučaju, da prispije riba prodavat će se ona danas. Pravo kupovati ribu imadu danas vlasnici živežnih karata počevši od broja 1.

Vojničke vijesti.

Dnevna zapovjed lučkog admiralata broj 283 od 10. listopada 1917.

Posadno nadzorstvo: nadporuč. Neumeyer.

Liječničko nadzorstvo na N. V. b. „Bellona": štopski liječnik dr. Weiser.

Liječničko nadzorstvo u mornaričkoj bolnici: linijski liječnik dr. pl. Wenusch.

Niže potpisani javljaju svoj ostaloj rodbini, prijateljima i znancima, da je njihov nezaboravni sin, brat, odnosno šurjak, gosp.

Antun Milačić

činovnik Istarske posujilnice u Puli, sada c. i k. stražmeštar

u 25. godini života, nenadano u Radkersburgu preminuo.

Pula-Radkersburg, dne 10. listopada 1917.

Antun, otac. **Marija** rodj. **Pavešić**, šurjakinja. **Niko**, profesor, sada nadporučnik i **Josip**, braća.

HENRIK SIENKIEWICZ

Ta treća.

(Nastavak.)

Govoreći tako izdigne u vis svoj prčasti nosić i gleda na paučine po spletovima cvieća, što rese kutove naše radionice — te primeće:

— Toliki nered može i kupca odvratiti... S prvog maha mislit će, da je zašao k staretinaru. Eto, ovo oružje, strahota kako je zardjalo. A trebalo bi samo dozvat služkinju, naložit joj da raztuče malo opeke — i za čas bi sve svietilo kao novi samovar.

— Isuse, Marijo! Ona govori o kupcima i hoće da opekom čisti moje gvozdene oklope, izkopane u mogilama... O Kazimiro, Kazimiro!

Suslovski je presretan, poljubi je u čelo, a Svjatecki nekako zloslutno pricikuje kao da vepar guriće.

Prstićem na nosu prieti mi Kazimira i govori dalje:

— Molim upamtiti, da će se sve to promieniti.

A za tim završuje:

— A ako odredjeni gospodin večeras k nama ne dodje, bit će to ružno od njega i ne ćemo ga ljubiti.

Rekavši to prikrije oči. Ne mogu reći, da u tim njenim izražajima lica nije bilo mnogo dražesti... Obećam, da ću doći i odpratim buduću svoju rodbinu sve do dolje...

Vrativši se nadjem Svjateckoga, gdje postrance i nepovjerljivo gleda na cielu hrpu stotinjaraka, što ležahu na stolu.

— Šta je to?

-- Znaš li, što se dogodilo?

— Ne znam...

— Okrao sam nekoga čovjeka kao prosti zločinac.

— Kako?

— Prodao sam svoje lešine.

— I odtuda taj novac.

— Dà... podli sam lihvar.

Ogrlim Svjateckoga, od srca mu čestitam, a on uzme pripoviedati, kako se to desilo.

— Iza tvoga odlazka sjedio sam, a dodje neki gospodin i upita me, jesam li ja Svjatecki. Ja odgovaram: „Htio bih znati, za što da ja ne budem Svjatecki!" On nastavi ovako: „Vidio sam vašu sliku i želim je kupiti". Ja rečem: „Dobro, ali dozvolite, da vam kažem, da treba biti idiota, ako se taka nevaljana slika kupuje." A on će opet: „Idiota niesam, ali milo mi je kupovati slike, koje slikaju idioti." „Ako je tome tako, pa dobro" — velim... Upita me za cienu a ja odgovorim: „A, šta ja marim za to?" „Dajem vam toliko i toliko." „Dobro! kad dajete, dajte!" On dade i ode. Pustio mi posjetnicu s imenom Bjalkovski, doktor liečničtva... Podli sam lihvar i basta!

— Živile lešine! Svjatecki, oženi se...

— Volio bih se objesiti — odvrati Svjatecki — podli sam lihvar, ništa drugo.

XVI.

U večer sam kod Suslovskih.

Kazimira i ja smjestili smo se u zakutak salona, gdje stoji mali kanape.

Gospodja Suslovski sjedi za stolom, koji svjetiljka osvjetljuje i šije nešta za Kazimirinu opremu, gospodin Suslovski dostojanstveno čita za istim stolom večernji broj „Poletara".

Nije mi najugodnije — pa želeći, da to neprijatno svoje razpoloženje odstranim, primaknem se vrlo blizu do Kazimire.

U salonu vlada tišina, koju jedini šapat Kazimire prekida; ja hoću, da obujmim Kazimiru, ali mi ona odvraća:

— Vladko, ćaćko će opazit.

U to „ćaćko" prihvaća rieč i čita:

„Sliku poznatoga umjetnika Svjateckoga, pod nadpisom „Posljednje sretanje", kupio je danas doktor Bjalkovski za 1500 rubalja."

— Dà, rekoh, Svjetacki ju je jutros prodao.

U to opet hoću, da obujmim Kazimiru i opet čujem njezin šapat.

— Ćaćko će opazit...

Nehotice svratim oči prema gospodinu Suslovskomu.

Na jedanput vidim, kako se je u licu promienio; zaslonio je rukom oči i naglo se nad „Poletarom".

Šta je do vraga tako osobita tamo našao?

— Otče, šta ti je? — upita ga gospodja Suslovska?

On ustane, stupi dva koraka do nas, za tim se ustavi, probada me očima i lomeći ruke stane glavom klimati.

— Šta vam je?

— Eto, kako prievara i nepošteno djelo, svedj dolaze na vidjelo, odvraća Suslovski patetički; moj gospodine, čitajte, ako vam stid dopusti, da do kraja pročitate.

(Nastavit će se.)

Pojedini broj 12 h.

CIJENA listu: U pretplati za čitavu god. K 36·—, za polugodište K 18·—, tromjesečno K 9·—, mjesečno K 3·60, u maloprodaji 12 f. pojedini broj. OGLASI primaju se u upravi lista trg Custoza 1.

HRVATSKI LIST

izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

„HRVATSKI LIST" izlazi u nakladnoj tiskari JOS. KRMPOTIĆ u Puli, trg Custoza 1. Uredništvo: Sisanska ulica br. 24. — Odgovorni urednik JOSIP HAIN u Puli. — Rukopisi se ne vraćaju.

Godina III. | U Puli, subota 13. listopada 1917. | Broj 813.

† Dr. Janez E. Krek.

Danas u tri sata poslije podne bit će u Ljubljani sahranjeni smrtni ostaci velikog našeg političara dr. Janeza E. Kreka. Naša Istra ne će danas biti zastupana u Ljubljani onoliko, kako bi željela, kako bi morala. Teške nas prilike spriječavaju, da i naš narod pohrli na grob neprežaljenog pokojnika i da položi kao zadnji pozdrav grudu istarske zemlje u raku. I naša je Istra kao sav jugoslavenski narod dužna svom slavnom sinu harnost i zahvalnost. Neka živi njegova uspomena medju nama okao žarki uzor idealnog rada za domovinu i požrtvovne ljubavi za narod. Vječnaja mu pamjat!

Položaj u Argentiniji.

Kako smo već javili, spremala se je Argentinija, da prelomi diplomatske odnošaje i navijesti rat Njemačkoj, no ona toga sve do danas nije učinila radi silnih unutrašnjih poteškoća, o kojima piše „Frankfurter Zeitung" u posebnom članku, koji glasi:

Brzojav nam od nekoliko vremena ovamo javljao teškim stavkama u Argentiniji, koji su, najtijesnije spojeni sa visećim pitanjima izvanjske politike zemlje, morali i u Njemačkoj pobuditi sveopći interes. Pokret se je radi plaća započeo sredinom prošloga mjeseca stavkom osoblja željeznica Central Argentino, obzirom na veoma sve veću skupoću živežnih sredstava, koja je i u Argentiniji veoma osjetljiva, posve razumljiv pojav, kod kojega je samo to najčudnovatije, što su vodje izabrali upravo trenutak najveće nestašice, koji obično nastupa iza rdjavih žetva i nekoliko mjeseci prije nove žetve. Argentinske željeznice, najvećim dijelom pod engleskom upravom, brojile su se sve do pred malo godina punim pravom medju najsolidnije uložne papire engleskog tržišta; samo željeznice Central Cordoba i Argentine Railway, kao i nekoje francuske uskotračne su željeznice u pokrajini Buenos Aires vrijedile već unaprijed kao špekulativna poduzeća. Ali i najsolidnija su se društva, zavedena brzim gospodarskim porastom zemlje, dala skloniti na pretjeranu ekspanzivnu politiku, kao i na zemljišne i kolonizacijone poslove, što je u savezu sa slabom žetvom posljednjih godina, bilo potpuno na uštrb rentabilnosti željeznica. Tomu pridolazi još i novi zakon o mirovinama, uslijed koga se ne može uštedjeti a ma ni najmanji novac, nego nalaže društvima nove terete, koja nastoje ove svaliti na osoblje, pod izlikom, da njihove koncesije, a prije svega odredbe takozvanog Mitre-zakona (koji nije nikad stupio na snagu), ograničuju sveukupne izdatke i terete na 3 postotka čistog dobitka. Taj sukob čeka još na svoje riješenje. Po željeznicama za 15. prosinca t. g. zasnovano povišenje tarifa nije još našlo odobrenje vlade. Obzirom na ocrtani teški položaj razumljiv je doduše otpor proti traženim povišicama plaće, no s druge bi strane dovela dobra žetva i umjerena povišica tarifa možda do koncesija. Pokret, praćen od početka ovamo teškim izgredima, kao rušenjem mostova, navalom na stražarsko osoblje itd., proširio se je za kratko vrijeme na sve željeznice, na lučke radnike, tramwajske namještenike, i konačno doveo do neke vrsti generalne stavke, koja je poprimila pogibeljan opseg i mora dovesti do teških gospodarskih oštećenja.

Najčudnovatije je kod toga, što su socijalistički organizovani radnici prividno otklonili sudjelovanje kod pokreta. Sad javlja Havas, da su socijalistički zastupnici proti izričitoj želj vlade glasovali za prelom sa Njemačkom i da su uslijed ukora stranačke organizacije položili svoje mandate. Socijalistički senator za glavni grad, Del Valle Iberlucea, rodom Španjolac, nije nikad tajio svoje mržnje proti Nijemcima, nego već u veljači o. g. prigodom prelaza s Udruženim državama, tražio, da se i Argentinija umiješa u sukob. Socijalno je demokratska skupina u zastupničkoj komori sastavljena iz veoma mješovitih elemenata; pokraj visoko štovanih muževa, kao dr. Repeto i drugih, nalazimo pojedine ličnosti, koji nijesu politički baš najčišći, no koji imadu velik utjecaj na svoje drugove. Uzmemo li tomu još vijest lista „Times" o pouličnim iskazima od 26. rujna u Buenos Airesu, kod kojih da je sudjelovalo 200 hiljada (??) osoba, to nalazimo savez izmedju štrajkaškog pokreta i izvanjske politike, koji dade zaključivati na stanovite utjecaje, koje smo opažali i u drugim zemljama.

Nastojanje je antante išlo od početka za tim, da uzdrma položaj predsjednika Irigoyena, koji vidi u strogoj neutralnosti najbolju sigurnost po budućnost Argentinije. Financijalne šikanacije i gospodarstvene su poteškoće svake vrste imale značajnog muža prisiliti, da ili popusti ili se zahvali. Pošto nije pošlo za rukom ni jedno ni drugo, pokušali su, da po „cesti" dodju do cilja. Sadašnji je pokret započeo sudjelovanjem anarkističkih elemenata izgredima poulične fukare proti njemačkom vlasništvu povodom sažaljive afere grofa Luxburga i zakašnjele izjave njemačke vlade. Djelatnost je anarkističkih sveza u Buenos Airesu i Rosariu, koje postoje već kroz godine ovamo, bila znatno ograničena time, što bje uslijed raznih atentata sa bombama, koji su medju ostalim prouzrokovali smrt redarstvenog predsjednika Ramona Falcona, uveden „zakon o boravku", prema kojemu je mogao svaki nepočudan stranac biti izagnan. Većinom su južni Talijani, Rusi, Francuzi i Španjolci živjeli u potaji kukavnim životom, no pokušaji iznudjivanja i prijetnje su dokazivale, da su idealistički ciljevi njihovi služili za krinku i drugim realno mislećim elementima. Broj se je stranačkih pristaša znatno povećao svakojakim individuima, nezadovoljnim uslijed gospodarske krize, kojima su su svakako veoma dobro dolazile zgode, kad bi smetao javni mir i red. Posljednji dogadjaji u Španjolskoj upravo i nehotice upućuju na to, da na takove skupine djeluje antanta. Sugestivna je moć neobuzdanosti okrenula sad čitavu stvar sa ceste proti vlastitim interesima onih, koji su davali ovakove naloge, tako da sad oba pokreta teku usporedo i najosjetljivije smetaju mir zemlje. Proglašenje opsadnog stanja i djelomična mobilizacija, pružaju predsjedniku, koji nepokolebivo smatra neovisnost zemlje svojom dužnošću, sredstvo, da uguši nemire. Nažalost je otegnuta debata u kongresu otešćala njegovu zadaću. Da li će uz ove prilike naslijediti zaposjednuće ministarstva izvanjskih poslova, kojim sad privremeno upravlja dr. Puyredon, kojega općenito smatraju veoma bistrom glavom, po Fernanda Saguieru, kako javljaju argentinske vijesti, valja čekati. Uzeti valja, da su se mjerodavni krugovi u Argentiniji medjutim uvjerili i iz izjava u rajhstagu, da se u u svim krugovima afera grofa Luxburga najoštrije osudjuje.

Austrijska zastupnička kuća.

Prilike u Bosni. — Ministar Toggenburg o pitanju cenzure novinstva. — Naknadni izbori za amnestirane zastupnike. — Poljaci pristupili vladinoj većini. — Šestmjesečni privremeni proračun prihvaćen.

Beč, 11. Zastupnička kuća. U pismenom odgovoru na upit zast. dra. Korošca i drugova, koji se tiče protuzakonitih i neustavnih prilika u Bosni i Hercegovini, potsjećuje ministar-predsjednik na poznate okolnosti, koje su dovele do zatvorenja i raspusta bosansko-hercegovačkog zemaljskog sabora, koji je uostalom bio krnj-sabor, jer je skoro trećina srpsko-pravoslavnih zastupnika postala uslijed bijega ili veleizdaje nesposobnom da nosi mandat ili ga uopće izgubila. Da je i pod samim pritiskom izvanrednih prilika vlada nastojala, da osigura neko stanovito sudjelovanje naroda kod zemaljske uprave, ne dokazuje samo vladina namjera, koja je išla za sazivom vijećajućeg odsjeka za upravne poslove, kaošto i za tim, da se vijećanjima o gospodarskim pitanjima u zemlji pritegnu domaći pouzdanici, već i okolnost, da se je n. pr. očuvala institucija kotarskih vijeća, kojih se korisno sudjelovanje mora priznati baš na polju aprovizacije i ratnog gospodarstva. Od interpelanata spomenute internacije u tvrdjavu Arad opravdane su iz vojničkih obzira, kaošto i okolnošću, da su srpske i crnogorske čete zlorabile naše srpsko pravoslavno pučanstvo u svrhu uhodarenja i vodjenja. Civilne upravne oblasti ograničile su se na najnužnije internacije po državu pogibeljnih velikosrpskih agitatora i pod uplivom velikosrpske agitacije stojećih ličnosti, koje su takodjer većim dijelom dobile zasluženu kaznu u veleizdajničkim procesima u Sarajevu i Bihaću, gdje se je raskrilo neprijateljsko rovarenje. Od onoga su vremena vojničke i civilne oblasti zajednički nastojale, da revizijom listina poprave eventualne zloporabe. Prispjele pritužbe i prijave protiv činovnika zemaljske uprave ispitane su opetovano od izaslanika zemaljske vlade, a još nije zaključena istraga, koja se bavi predmetima ovih pritužbi. Ministar brani bosansko-hercegovačko činovništvo pred neosnovanim navalama te priznaje djelovanje istoga za vrijeme rata. Želje interpelanata za uspostavom ustavnog života u Bosni i Hercegovini susreću se sa nastojanjima zajedničkog ministarstva financija. Poteškoće leže u tome, što je sada veći dio Bosne i Hercegovine ratno područje, gdje je većina izbornika odsutna, gdje su upravne oblasti radom preopterećene, te se stoga ne može bez inoga provesti novih izbora.

Poslije prelaza na dnevni red prihvatila je kuća u trećem čitanju bez debate izvještaje odbora o promjeni carske naredbe, tičuće se ovlasti predsjednika bolesničkih blagajna, rudarskih zadruga te odbora institucija, koje nadomještaju mirovinska osjeguranja za vrijeme rata, kaošto i carske naredbe o naukovnoj dobi u pučkoustašku službu pritegnutih šegrta, te carske naredbe o vodjenju poslova rudarskih zadruga.

Nadalje se u trećem čitanju prima u sastavku socijalno političkog odsječka zakon o proširenju ustanova paragrafa 9. zakona o rudarskim blagajnama na one članove onih blagajna, koji za vrijeme sadašnjeg rata posredno ili neposredno vrše u Njemačkoj službu kod bolesničkih ili sličnih ustanova. Na to se raspravlja o predlozima novinarskog odsjeka, koji se tiču ukinuća političke cenzure. Raspravu otvara izvjestitelj zast. Zenker. O predmetu govori i unutrašnji ministar barun Toggenburg. Zastupnici Trylowsky, Smeral, Daszinsky i Hillebrandt govore opširno o zlim posljedicama, do kojih je dovela dosadašnja cenzura, naročito pod Stürgkhovom vladavinom, te zahtijevaju potpunu uspostavu slobode štampe. Kod glasovanja primljeni su predlozi novinarskog odsjeka kaošto i Friedmanova resolucija o ukinuću zabrane primanja inozemnih novina. — Naredna sjednica u utorak 16. listopada. Dnevni red: Izvještaj bjeguračkog odsjeka o dogadjajima u Wagni.

Beč, 11. (D. u.) Kod rasprave o predlozima novinarskog odsjeka, tičućih se ukinuća političke cenzure, hvali ministar unutrašnjih poslova, Toggenburg, djelovanje austrijskog lojalnog novinstva, kojega ide najveća hvala i priznanje. Vlada bi se drage volje čim prije odrekla cenzure, te dala novinstv uonu slobodu, koja ga ide. No obzirom na vanrednu važnost, koju ima u ovom ratu novinstvo, kaošto i obzirom na okolnost, da naši neprijatelji najvećom pažnjom prate naš javni život, mogla bi vlada, da se u sadašnje doba samo teško odrekne na ratnu cenzuru, koja je uostalom uvedena i u Ugarskoj, u Njemačkoj i u drugim saveznim državama. Usprkos tomu smatram bezuvjetno nužnim, da se kod ograničenja slobode štampe ne prekoračuje najnužnijih granica.

Beč, 11. (D. u.) Vlada je stavila u izgled novouredjenje cenzure, koje ide bitno za tim, da propisane dužnosne primjerke ispituju nadležne tiskovne oblasti prve instancije, kako je to i u mirno doba bio slučaj, uvijek u prvom redu u pravcu, da li predleži način, koji se imade progoniti po općenitom kaznenom zakonu. Ako je to slučaj, imade se povesti postupak, propisan u kaznenom zakonu, odnosno u kaznenom zakonskom postupniku. Ne predleži li kazneni učin, može cenzura dalje postupati proti tiskopisu na temelju iznimnog zakona samo tad, ako se radi o priopćivanju vijesti, koje bi ozbiljno mogle ugrožavati stvarne interese vodjenja rata. Područje, na koje se odnosi ratna cenzura, imade se pobliže ograničiti navadjanjem primjera. Izričito se imade takodjer naglasiti, da pitanja čisto političke naravi, ili takova, koja uopće ne diraju u vodjenje rata, ne potpadaju pod cenzuru. Cenzuru tiskopisa, koja nije prouzrokovana prestupcima proti kaznenom zakonu, nego vojničkim ili izvanjsko-političkim obzirima, neka u buduće provadja politička, odnosno redarstvena oblast, kojima ona u smislu zakona zaista i pripada. U buduće će vrijediti pravilo, da imadu tiskopise gledom na to, da li predleži

kazneni učin, ili, u prvom redu ispitivati organi državnog odvjetništva, a nadzirati pretpostavljene oblasti. Odredi li se zapljena, imadu novine pravo tražiti ,da im se izda presuda sa razlozima, koje pravomoćnost ovisi o sudbenoj potvrdi. Moraju li se koje novine obustaviti po političkoj, odnosn redarstvenoj oblasti na temelje uznimnog zakona, to imade stranka takodjer pravo tražiti presudu. Obvezatnost predlaganja čisto vojničkih je članaka na odobrenje morala dakako ostati nepromijenjena. Isto je tako uredništvima novina i u buduće slobodno da druge članke, ponajpače one, koji se tiču izvanjske politike, predlažu nadležnim vlastima prije štampanja, da se uvjere, e ne će cenzura biti proti njima. I za što brže pospješivanje će kod rukovanja cenzure biti pobrinuto. Nitko, nego sama vlada, zaključuje ministar, ne žali više, što ne može štampa biti oslobodjena svih okova i da joj se poda zaista poželjna sloboda, ali najvažniji interesi, o kojima se radi, iziskuju kod daljnjeg trajanja rata još posebnu zaštitu, kako sam to upravo razložio.

: Beč, 11. U imunitetnom se je odboru imalo danas raspravljati o mandatima pomilovanoga dra. Kramarža i drugova. Zastupnik je dr. Stransky već u posljednjoj jsjednici kao izvjestitelj bio predložio, da se Kramarž i drugovi pozovu na sjednice kuće. Dr. Mühlwerth je predložio, da se rasprava o predlogu dr. Stranskoga odgodi i da se tek u drugu srijedu održava naredna sjednica. Taj bje predlog primljen sa 11 proti 9 glasova. Za nj su glasovale njemačke stranke, njemački socijalni demokrate i Ruteni. Slovenci su se prije odstranili. Proti njemu su glasovali Česi i jedan Poljak. — U 5 sati se sati popodne sastali predsjednici svih parlamentarnih zastupstva svih nenjemačkih stranaka na dogovor pod predsjedanjem zastupnika Staneka, da se dogovore o zajedničkom postupanju u najvažnijim političkim pitanjima. Kako se glasa, radi se u prvom redu o mandatu pomilovanih zastupnika.

: Beč, 11. O današnjem se vijećanju njemačkih radikala javlja: Njemačka radikalna udruga zaključuje, da istupa iz njemačke narodne sveze, kako bi si osigurala potpunu slobodu djelovanja. Zajedno s tim priopćenjem neka se narodnosnim strankama saopći pobuda, da ustanove odbor od devet lica, koji će se sastojati od zastupnika tih stranaka, koji bi odbor imao raditi u neprestanom vijećanju o radu u zajedničkim narodnosnim pitanjima i o taktičnom zajedničkom djelovanju u zastupničkoj kući. Njemačka se radikalna udruga odlučno ogradjuje proti nakani vlade, da raspisom naknadnih izbora otvori amnestiranim veleizdajnicima put u zastupničku kuću, da se ta nakana prikazuje ih po češkom terorizmu iznudjenim popuštanjem prema češkim zahtjevima, koji su porasli u beskonačnost.

: Beč, 11. Predsjedništvo je poljačkog kluba danas predbježno zaključilo svoje rasprave sa ministrom-predsjednikom, te će izjave vlade staviti do znanja klubu, koji će vijećati sutra u plenarnoj sjednici o svom držanju prema vladi. Kako se glasa, nailaze predlozi vlade kod predsjedništva kluba na povoljan odziv. — Pod predsjedanjem su zastupnika Staneka vijećali danas zastupnici nenjemačkih stranaka o skupnom postupanju u pojedinim važnim stvarima. Raspravljalo se je osobito o odgovoru predsjednika dra Grossa glede nenjemačkih interpelacija i imunitetnim prilikama bivših zastupnika, osudjenih po vojničkim sudovima. Poljaci nijesu sudjelovali kod dogovora. — Kako „Slawische Korrespondenz“ javlja, predložio je ministar-predsjednik, da povuku svoje predloge glede priznanja mandata pomilovanih zastupnika, nakon česa da će vlada raspisati naknadne izbore za sva 42 ispražnjena mandata. No sa češke se strane izjavlja, da je raspis naknadnih izbora po zakonu zabranjen i da se ne može dovesti u savez sa predlozima, o kojima se raspravlja u imunitetnom odboru.

Beč, 12. (D. u.) U proračunskom odsjeku carevinskog vijeća izjavio je dr. Glombinski, da je „Poljski klub“, pošto mu je vlada zasigurala, da će ozbiljno nastojati oko toga, kako bi u Galiciji uspostavila normalne prilike, odlučio, da glasuje za proračunski provizorij. Nato je primljen šestmjesečni proračunski provizorij sa dodatnim predlogom izvjestitelja dr. Steinwedera, koji se tiče isključenja izdavanja neisplativih renta, kaošto i sa predlogom socijalnog demokrata Tomašeka, koji ovlašćuje vladu, da upotrijebi 100 milijuna kruna za poboljšanje stanja željezničkog osoblja.

NJEMAČKI DRŽAVNI SABOR.

: Berlin, 11. (D. u.) Njemački je sabor prihvatio danas iznajprije zakonsku osnovu glede uspostave njemačke trgovačke mornarice u trećem proračuna, kojim bi se imali stvoriti novi državni uredi. Proračun se prima. Nato nastavlja kuća čitanju. Izatoga se obavlja treće čitanje naknadnog jučer prekinuto raspravljanje o socijalno-demokratskoj interpelaciji glede postupka zastupajućih glavnih zapovjedništva na uštrb prava o družtvima i sastajanja, kao i vijećanje o pitanjima glede cenzuriranja i opsadnog prava. Glede cenzuriranja predleži rezolucija glavnoga odbora, koja traži što skorije ukinuće političke cenzure. U debati silno oštro kritizuju govornici svih stranaka cenzuru. Državni se podtajnik državnog izvanjskog ureda Wallraw izjavlja proti rezoluciji odbora, koja da da ne bi bila u prilog domovinskim interesima.

AUSTRO-UGARSKI RATNI IZVJEŠTAJ.

: Beč, 12. (D. u.) Službeno se javlja:

Uz neznatnu bojnu djelatnost položaj svagdje nepromijenjen.

Poglavica generalnog stožera.

NJEMAČKI RATNI IZVJEŠTAJ.

: Berlin, 12. listopada. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana javlja:

Zapadno bojište.

Bojna skupina prijestolonasljednika Rupprechta: Jučer se je ograničila topovska djelatnost u Flandriji na jaku topovsku borbu u odsječku obale i u šumi Houthoulster. Tečajem noći je ležala jaka djelatna vatra na bojnom ozemlju od Lysa do ceste Menin-Ypern. Povisila se je jutros postepeno do bubnjarske vatre. U širokim su odsječcima započele tad nove neprijateljske navale.

Bojna skupina njemačkog prijestolonasljednika: Sjeveroistočno od Soissonsa i istočno od Moze nabujala je bojna djelatnost obostranog topništva do velike žestine. Kod Vauxaillona su provalili jaki francuski izvidnički odjeli. Bili su odbijeni. Istočno je od Samogneuxa došlo do mjesnih borba u jarcima na zapadnom obronku visa 344.

Istočno bojište.

Sjeveroistočno od Rige i na Zbruczu je bila bojna djelatnost jača nego prijašnjih dana. Kod sukoba je izmedju štrafunskih odjela palo mnogo zarobljenika u naše ruke.

Macedonsko bojište.

U uvali kod Monastira i u luku Cerne borilo se je od vremena do vremena topništvo žestoko medju sobom. Na desnoj se je obali Vardara izjalovila navala jedne engleske satnije pred bugarskim crtama.

•

Berlin, 12. (D. u.) Wolffov ured. Večernji izvještaj javlja: Bitka u Flandriji na navalnoj je fronti Langemarck-Zonnebecke još u punom toku. Sjeverno od Poelcapelle i jugozapadno od Paeschendale vrši se borba u engleskim provalnim točkama.

Prvi majstor glavnog sijela Ludendorff.

NEPRIJATELJSKI IZVJEŠTAJI.

Ruski:

: 10. listopada. Sjeverna fronta. U okolici je mjesta Skoul opstrijeljavalo teško neprijateljsko topništvo naše promaknute odjele. U odsječku južno od ceste u Petoi pokazivale su neprijateljske baterije živahnu djelatnost. Opstrijeljavale su osobito naše postojanke jugoistočno od Spitali, proti kojemu su ispalili oko 1200 hitaca. — O podne je osnovao u Riškom zaljevu u smjeru sjeverozapadno od Lilast-Seesa i nasuprot Narbage uz obalu jedanaest motornih čamaca, koji su bili protjerani našom vatrom.

Zapadna fronta. Puščana i topovska vatra u okolici sjeverije od jezera Miedziol.

Jugozapadna i rumunjska fronta. Puščana paljba.

Kaukaska fronta: Ništa osobita.

Istočno more. Dne 9. listopada, u 5 sati po podne naišli su naši patruljski čamci četiri milje od svjetionika Mihajlo u morskoj užini Irben na deset neprijateljskih tražitelja mina. Razvila se je bitka. Jedan se je neprijateljski tražitelj mina upalio, našto se je neprijatelj mina udaljio prema jugu. Istog se je dana približilo četrnaest neprijateljskih povodnih lijetala Zerelu. Večina njih se je spustila na vodu i bacala bez uspjeha Whiteheadove mine proti prijevoznim parobrodima. U 7 je sati na večer navalilo osam neprijateljskih pomorskih lijetala na baterije u Zerelu.

Bojevi u zraku. Dne 9. listopada izbacili su naši ljetači 20 bomba na kolodvore Rodenpols i Riga. Lietalački je kapetan Brusilovič sastrijelio neprijateljskog ljetača u okolici dvorca Hinzenberg. U smjeru na Bučac oborili su francuski ljetači Lackmann i Condourier neprijateljsko lijetalo, koje je tečajem padanja izgorjelo.

Engleski:

10. listopada, na večer. Tečajem su dana dovele neprijateljske navale proti našim novim postojankama u blizini željeznice Ypern-Staden do mjesnih bojeva bez bitne promjene položaja. Daljnjih protunavala nije neprijatelj poduzimao. Naše su čete na bojnoj fronti bile zabavljene time, da urede po njima jučer osvojene postojanke usprkos svih poteškoća, koje su izvirale iz stanja tla. Topovska je djelatnost trajala na obje strane. Broj po nama jučer dopremljenih dosad javljenih zarobljenika iznaša 2063, medju njima 29 časnika. U tom je broju uključeno onih 400 zarobljenika, učinjenih po Francuzima. Zaplijenili smo nekoliko poljskih topova, kao i mnoštvo strojevnih pušaka i mužara.

Bojevi u zraku. Dne 9. listopada poduzeto bje samo malo lijetova, osim na bojnoj fronti, gdje je bio izvršen velik dio radnje usprkos jake oluje i debele magle. Naša su lijetala javljala topništvu nove položaje topova i druge zgodne ciljeve, koje je ovo uzimalo pod vatrom. S našom bje pješadijom podržavan kroz čitav dan dodir, a neprijateljske su čete bile svakom zgodom uznemirivane vatrom iz strojevnih pušaka. U noći izbačene su 2 tone bomba na kolodvore Roulers, Courtral, Menin i Ledeghem. Neprijateljski bje jedan željeznički vlak pogodjen hicima, koji su prouzrokovali više eksplozija. U zračnim su borbama oborena četiri njemačka lijetala. Dva su druga bila prisiljena, da se spuste bez kormila. Nestala su naša dva lijetala.

10. listopada, na večer. Bolje vrijeme i dobar su vidik pogodovala rad našega topništva. Osim opstrijeljavanja neprijateljskih postojanka i zaporne vatre na neprijateljske spojne puteve i zaledja provadjali smo u velikoj mjeri boj proti neprijateljskim baterijama na bojištu. Neprijateljsko je topništvo bilo manje djelatno. Tečajem prošle smo noći dopremili 77 daljnjih zarobljenika. Nikakove pješadijske djelatnosti.

Bojevi u zraku. Dne 10. listopada potrajalo je burno vrijeme. Djelatnost je ljetača bila samo rano u jutro i na večer moguća. Ove su zgode uporabili naši ljetači, da provedu topnička opažanja i snime fotografije. Izbacili smo velik broj bomba na neprijateljska zakloništa i taborišta baraka. Oborena su tri neprijateljska lijetala, a druga dva prisiljena, da se bez kormila spuste. Nestala su naša četiri lijetala.

: 11. listopada prije podne. Jučer je padala opet žestoka kiša. Neprijateljsko je topništvo pokazivalo u noći znatnu djelatnost zapadno od Paschendaele. Inače nema ništa osobito važna da se javi.

Francuski:

: 10. lispoda, popodne. U Belgiji smo izgradili naše napredovanje istočno od Draaibanka i osvojili dvorac Papegoet. Dopremili smo po prilici 40 zarobljenika. Na našoj novoj fronti samo pothvat neprijateljskih patrulja. Sjeverno je od Aisne pokazalo njemačko topništvo u okolici Laffauxa osobitu djelatnost. S uspjehom smo proveli pothvate sjeveroistočno od dvorca Colombe na desnoj obali Moze. U okolici šume Chaume djelatnost obostranog topništva bez pješadijske borbe. Na ostaloj fronti ništa da se javi.

: 10. listopada, na večer. U Belgiji nikakove pješadijske borbe. Naše su čete uredile osvojene postojanke. Broj od jučer ujutro dopremljenih zarobljenika prekoračuje 400. Na fronti sjeverno od Aisne i na desnoj obali Moze djelatnost obostranog topništva. U šumi su Chaume poduzeli Nijemci iza žestokog opstrijeljavanja jaku navalu na naše postojanke. Tečajem borbe, koje je žestina potrajala kroz čitav dan, pošlo je neprijatelju za rukom, da prodre u promaknute dijelove naše prve crte, no vatra ga je našeg topništva spriječila u svakom daljnjem napredovanju. S ostale fronte ništa da se javi.

: Istočno bojište, 9. listopada. Dan je prošao mirno.

: 11. listopada, popodne. U Belgiji smo skršili u noći njemačku navalu, koja je bila pokušana istočno od Draaibank na naše postojanke izmedju dvorca Papegoet i dvorca La Victoire. Na fronti Aisne raspršena bje našom vatrom neprijateljska patrulja, koja je pokušala da se približi našim crtama u okolici Cernyja. Na desnoj su obali Moze, sjeverno od uzvisine 334 proveli Nijemci navalu, koja im je omogućila, da prijelazno prodru u nekoje prednje utvrde jednoga od naših jaraka. Iza živahne smo borbe protjerali protivnika i ostali gospodarima naših postojanka. — Dne 10. listopada oborio je potporučnik Boyan sedamnaesto neprijateljsko lijetalo.

: 11. listopada, na večer. Tečajem dana djelatnost obostranog topništva na raznim mjestima fronte, osobito u okolici izmedju izbočina Chevrigny — južni dio Batte des Mesnil, gdje je neprijateljska četa, koja je pokušala da se približi našim malenim postojankama, bila vatrom zaustavljena. Na desnoj obali Moze nikakve pješadijske djelatnosti.

: Istočno bojište, 10. listopada. Topnička je vatra postigla opet stanovitu živahnost, osobito u okolici Dojrana, sjeverno od Monastira. Engleske su čete izvele štrafunske pothvate u neprijateljske položaje kod Dojrana.

IZ RUSIJE.

: Petrograd, 10. (P. b. a.) Izvanredna je sjednica središnjeg izvršbenog odbora željezničkih namještenika u Rusiji stvorila zaključak, da se štrajk proglasi dovršenim. Sve su željeznice bile bezodvlačno obaviještene uz uputu, da se štrajk u noći na 10. listopada dovrši i željeznički promet bezodvlačno opet prihvati.

: Petrograd, 11. (P. b. a.) Novo sastavljena vlada priopćuje izjavu, u kojoj se medju ostalim veli: Novi su nemiri buknuli u unutrašnjosti zemlje radi pokreta Kornilovljeva, (koji, premda brzo potlačeni, ugrožavaju isti opstanak republike prevratom, koji podjaruju. Zemljom duva vjetar anarkije. Pritisak izvanjskih neprijatelja raste, a proturevolucijonarni elementi dižu svoje ruke. Izvanredno je velika pred narodom odgovornost, koja leži u vladi. Vlada će tjerati neumornu djelatnost vanjske politike u duhu demokratskih načela, koja je objavila ruska revolucija, te će težiti za utanačenjem sveopćega mira uz isključenje svakog nasilstva. U potpunom će sporazumku sudjelovati vlada u najskorašnje vrijeme kod sastanka alijiranih vlasti, kod koje će osim običajnih izaslanika biti zastupana još i ličnošću, koja uživa osobito povjerenje demokratske organizacije. Vlada će uporabiti sve svoje sile, da podupire zajedničku stvar saveznika, da brani zemlju, da odlučno postupa proti svakom poduzimanju osvajanja područja drugih naroda i proti svakom pokušaju, da se Rusiji nametne volja drugoga naroda, te da potjera neprijateljske čete iz Rusije. — Izjava razvija nadalje gradjanski i vojnički program vlade.

Petrograd, 10. (D. u.) P. b. a. Izvršni odbor radničkog i vojničkog vijeća je u sjednici, koja se je vršila sinoć, priznao nužnom prisutnost zastupnika ruske demokracije na konferenciji saveznika u Parizu.

: Petrograd, 10. (P. b. a.) Kako listovi javljaju, porazdijelilo se je 120 stolica u pretparlementu, koje pripadaju nesocijalističkim strankama, ovako: Kadeti 64, stranke za trgovinu i industriju 34, odbor moskovskih političara 15, veleposjednici 7. Pretparlemenat će započeti sa sjednicama tek tad, kad bude izabrano ovih 120 članova.

: Haag, 10. „Daily News" javlja iz Petrograda: Najvažniji rezultat rasprave izmedju zastupnika imućnih slojeva i zastupnika demokratske je konferencije bila revizija zaključaka, stvorenih na konferenciji u Moskvi. Najvažnije će točke ovdje ustanovljenog programa ostati, medju njima porez na baštine, porez na imetak, državni monopol na živežna sredstva (?) i državni nadzor nad industrijom. Osobito oje pozornost svraćena na pitanja, koja bi se mogla odmah riješiti, tako te ne bi trebalo čekati na saziv sobranja. Nakon veoma zakučastog vijećanja o zemljišnom bje posjedu otklonjen predlog, koji je išao za tim, da se sav taj posjed povjeri mjesnim odborima. Nasuprot su bili prihvaćeni predlozi, koji opisuju ovlast tih odbora i zabranjuju nepovlasnu izvlazbu zemljišnog posjeda. — Pretparlamenat, koji se službeno zove „demokratsko vijeće", naliči u svom sastavu prijašnjoj državnoj dumi. Imat će predsjednika, dva potpredsjednika, dva tajnika i dva pripomoćna tajnika. Nije isključeno, da će ovo „demokratsko vijeće" dospjeti u protimbe sa kongresom radničkih i vojničkih vijeća, koji je sazvan za 2. studena; maksimaliste tvrde, da će na tom kongresu imati većinu, što bi moglo dovesti do sukoba.

: Stockholm, 10. Dopisnik je novina „Rano jutro" posjetio Bihoviec, gdje su zatvoreni Kornilov i njegovi pristaše. Kornilov je jako izmršavio. Pripoviedao je, da su ga izdale osobe, koje su poznavale sve njegove mjere, no u posljednji ga čas prisilile na predaju. Samo njegovi vjerni su ga Tekinci spasili od linčovanja. „U istini" kazao je Kornilov, „ne mogu biti osudjen po revolucijonarnom tribunalu. Moji neprijatelji znadu, da ću pred sudom otkriti nečuvene tajne stvari. Rusija se ne dade spasiti dapače ni sredstvima, za koja ja jamčim". Ratni je ministar Vrhovski zatražio od kozačkog poglavice Kaledina, da dodje u glavni stan u Mohilov na preslušanje kao svjedok, kod česa mu bje zajamčeno, da ne će biti uapšen.

Petrograd, 10. (D. u.) P. b. a. Prema nekojim vijestima, koje su nakon dugo vremena došle iz Taškenta, je položaj u ovom mjestu još uvijek uznemirljiv. Radnička stavka traje dalje.

: Amsterdam, 11. Prema listu „Nieuwe Rotterdamsche Courant" javlja „Times" iz Petrograda od 9. listopada: Držanje je petrogradskog radničkog i vojničkog vijeća prema novoj vladi otklonljivo.

Petrograd, 11. (D. u.) P. b. a. Ministar je nastave naredio, da se za preostatak školske godine imadu zatvoriti visoke škole u Petrogradu. Znanstveno će se ali djelovanje nastaviti.

Petrograd, 11. (D. u.) P. b. a. Iz Baku se javlja: Započeo je u čitavom području sveopći štrajk radnika i namještenika industrije naftom. U gradu vlada mir.

Petrograd, 11. (D. u.) P. b. a. Petrogradsko vojničko okružje započelo je po nalogu ratnog ministra otpuštanjem vojnika godišta 1895. i 1896. Vojnička je oblast dala zatvoriti skandinavski putnički ured, koji je postojao 10 godina.

Petrograd, 11. (D. u.) P. b. a. Listovi javljaju: Putovanje ministra-predsjednika Kerenskog, vanjskog ministra, ratnog ministra i mornaričkog ministra u glavni stan, poduzeto je u svrhu provedenja promjena u vrhovnom zapovjedništvu i organizacije glavnog stana, koji se ima znatno smanjiti, e bi time postao pokretnijim. Glavni će stan po svoj prilici biti iz Mohilova premješten na drugo mjesto. Putovanje će ministara trajati 5 dana.

Petrograd, 11. (D. u.) Prijašnji car Nikola odpremljen je sa svojom obitelji iz Tobolska u samostan Abola, 18. vrsta daleko od grada.

SA RATIŠTA.

: Beč, 11. Ratni izvjestiteljski stan javlja:

Talijansko bojište. Uslijed vremena na Soči vlada nevrijeme i jugo, na koruškoj fronti mutno vrijeme, kiša i snježna vijavica — bila je bojna djelatnost tečajem jučerašnjeg dana malena. Samo na brdu je Sv. Gabrijela došlo do bojeva sa ručnim granatama, a u prostoru u Asiago-Arsiero bile su napredujuće talijanske patrulje odbijene.

Istočno bojište. Obostrana djelatnost patrulja i živahna djelatnost ljetača.

Istočno bojište. Jugozapadno od Istrorare pokušale su neprijateljske bande da prekorače Osum, ali su bile protjerane. U Albaniji je vladalo jako jugo.

: Bern, 11. Iz Londona javljaju: Vojni kritičari londonskih listova nagoviještaju, da predstoje na talijanskoj fronti u najskorašnije vrijeme važni dogodjaji. Talijanska da je fronta u sadašnjem stadiju svjetskog rata postala najvažnijom, pošto se može na toj fronti dovesti do odluke. Svakako su države četvernog sporazuma mnijenja, da mora Italija kod predstojećih bojeva primiti najveću potporu. U listu se priopćuju veoma opširno i vijesti o navodnim osnovama protivnika.

Razne vijesti.

*** Brzojavna sveza sa Nizozemskom prekinuta.** Nizozemski brz. ured javlja dne 12. t. mj.: Po nalogu engleske vlade prekinuta je svaka trgovačka sveza sa Nizozemskom sve dotle, dok nizozemska vlada ne spriječi prolaženje pjeska, šljunka i starih kovina iz Njemačke preko Nizozemske u Belgiju.

*** Eksplozija u engleskoj tvornici municije.** Prema nekoj vijesti berlinskih listova u liverpolskoj je tvornici municije, u kojoj je zaposleno 6000 radnika, kod punjenja eksplodirala jedna ljetalačka bomba, uslijed česa je uništen treći dio tvornice. Poginulo je ili bilo ranjeno oko 700 osoba.

*** Nizozemska bez sveze sa vlastitim kolonijama.** Nizozemsko vanjsko ministarstvo javlja pod 11. t. mj. Nizozemski poslanik u Washingtonu javlja: Amerikanska je vlada službeno obznanila, da se parobrodima, koji putuju prema državama, što graniče sa Njemačkom, neće dobavljati nikakovog ugljena. Pošto se ni u južnoj Americi nemože dobiti nikakvog ugljena, to je paroplovidba medju kolonijama i majkom zemljom prekinuta.

RAT NA MORU.

Lugano, 11. D. u.) Prema nekoj vijesti Agenzie Stefani izgubili su Talijani u sedmici do 7. listopada 2 parobroda po izpod 500 tona u vlastititim vodama i 2 parobroda po preko 1500 tona, kaošto i 1 jedrenjaču od preko 1000 tona u tudjim vodama.

Političke vijesti.

Iz govora generala Smutsa.

General je Smuts kazao u nekom govoru izmedju ostaloga ovo: Pošto se neprijatelj mora svagdje povlačiti, izabrao si je osobito jednoga protivnika, da po njem udara. Njemačka je učinila sve i sva, da obori Rusiju. Udarci, kojima sad udara Rusiju, donijet će joj veće štete negoli napadaj na Belgiju i rat sa podmornicama, jer ako Rusija tako udara, udara državu, koja se ne može braniti. Rusija je kao žena u porodjaju, a ovaj momenat odabire Njemačka, da udari. Jednog će dana nastati iz novorodjene Rusije ogorčeni neprijatelj Njemačke. Da sam ja njemački državnik, sjetio bih se stare politike Bismarckove i izbjegavao, da učinim Slavene svojim neprijateljima. Dodaju li se pogibelji vojničkog uništenja, koje ugrožava Njemačku, uvjeti iscrpljivosti i demoralizacije, to ne može biti nikakove sumnje o konačnom rezultatu. Njemačka vlada nastoji, da utiša bojazan pučanstva upućivanjem na rat sa podmornicama. No podmornica ne će biti faktor, koji će odlučiti u ratu. Statistike pokazuju, da se borimo proti njoj sve većim uspjehom. Proti podmornici se bori tiho junaštvo naše trgovačke i ratne mornarice.

Domaće vijesti.

Sjednica općinskog vijeća. Dne 10. o. mj. obdržavala se druga sjednica. Na prijedlog ravnateljstva gradskih zavoda uzelo se je u pretres uredjenje plaća radnika, koji su kod općinskih zavoda namješteni. Podložene tablice sastavljene su na temelju opstojećih plaća kod drugih sličnih poduzeća. Iza kako su se čula mnijenja članova vijeća, bilo je c. kr. tvrdjavnom komesaru preporučeno uvaženje podastrtih prijedloga, naime povišak temeljnih plaća, povišenje ratnog doplatka te potpore obiteljima stupaju na snagu dnevom 1. srp. 1917., dok povišak plaće od 1. listop. 1917. unaprijed. Sveopći trošak za ovo uredjenje iznosi obzirom na sadašnje umanjeno stanje radnika 60.000 kruna. Zatim je bilo također preporučeno c. kr. tvrdjavnom komesaru uvaženje uredjenja plaća kod gradskog tehničkog ureda, i to tako, da bude najmanja plaća za svakoga radnika u svim odijelima iznosila 5 K dnevno. Nadalje pretresalo se je pitanje zaštite stanara, te je gospodin tvrdjavni komesar preporučio ovo pitanje na proučavanje svoji gospodi članovima općinskog vijeća. Što se tiče napokon naredbe minist. od dne 14. ožujka 197. B. D. Z. 130, o pravu nošenja naslova inžinira, promijenio se je službeni naslov akademskih tehničara, koji se nalaze u službi kod gradskog tehničkog ureda a nalaze u jednom od IX.—VII. razreda čina, od naslova „općinski inžinir" na naslov „podravnatelj".

Obustava postavljanja gazometra. Na temelju naredbe ministarstva za javne radnje od dne 1. rujna o. g., D. Z. L. br. 370. zabranjeno je odsada unaprijed do daljnje odredbe, postavljanje novih kaošto pojačanje jur opstojećih cijevi za plin po kućama. U slučajevima vrijednih obzira moći će se dozvoliti iznimke, te se dotične prijave primaju do uključivo 18. o. mj. kod uprave općinskih zavoda u ulici Muzio 14. Od ovog dana dalje ne će se više postavljati novi gazometri. C. kr. tvrdjavni komesar: Hohenbruck, s. r.

Milodari za hrvatske škole u Puli. Prigodom otvorenja hrvatske škole u Puli, položeni su preko ove uprave slijedeći doprinosi:

Mjesto nadgrobnog vijenca blagopokojnom Antunu Milačiću, poklanja Josip Milačić K 10·—; „Rudica“ šalje sa bojnog polja K 10·—; obitelj Baselli, K 5·—. Dalje je položio g. Ivan Curać, sakupljenu svotu medju jugoslavenskom momčadi zaposlenoj u „Marinekasino“ od K 72·—. Darovaše po K 7·—: Šimun Dukić; po K 6·—: Ivan Curać; po K 5·—: Gjuro Čurčija, Bogdan Kalugjerović, Dragutin Lončarić, Mato Matić, Vincenz Navratil; po K 4·—: Vincenc Červinka, Vice Jurišić, Franjo Reljac; po K 2·—: Franz Rauchenschwamdtner, Nikola Eškutović, Franjo Karlović, Franjo Brucela, Ivan Honović, Josip Zmijarević, Josip Vavra, Josip Kubin, Jan Memrava, Franjo Šandalj, Antun Ševaza.

Na Nj. V. brodu „Trabant“ sakupio je g. Josip Klobučar K 25·—. Darovaše po K 5·—: Gugić; po K 4.—: Klobučar; po K 2·—: Jurjević, Skočić, Capalija, Bartulin; po K 1·—: Biljan, Juričević, Škopac, Jerković, Ruso, Lovrika, Lalić, Mučić. — Ukupno K 122·—; zadnji iskaz K 6266·40; sveukupno K 6388·40. Živili plemeniti darovatelji! — Naprijed za hrvatske škole!

Umanjenje pritiska plina. Pošto je uvoz ugljena za općinske zavode obustavljen od dne 8. kolovoza a zaliha je ugljena dostatna samo za od prilike još dvije same sedmice, moralo se je znatno umanjiti pritisak plina, da se tako zapriječi potpuno obustavljenje proizvodnje plina, kako se to dogodilo u drugim gradovima. Pošto se je već pred nekoliko mjeseci poduzelo sve moguće korake da se uredi redoviti uvoz ugljena, a vidiv uz to, da će mjerodavne oblasti uzeti u obzir važnost proizvodnje plina osobito za naš grad, nadati se je, da će dobava ugljena biti naskoro uredjena te da će biti moguće opet uvesti ponovno normalni pritisak plina.

Kradje. Henrik Habermann je javio redarstvu, da su nepoznati tati od 7.—9. o. m. sa stranim ključem otvorili njegovu konobu u ulici Ercole br. 6. i odnijeli petroleja, mila, žeste i drugo, u vrijednosti okolo 50 kruna. — Neka Ana Perčić - Gržina iz Vričenika, općina Barban, ostavila je za kratko vrijeme na pragu kuće br. 6, u ulici Kandler, svoje bisage; kad se je vratila, nije ih više bilo. Stvar je prijavila redarstvu.

Prodaja ribe. U slučaju, da prispije riba prodavat će se ona danas. Pravo kupovati ribu imadu danas vlasnici živežnih karata počevši od broja 1.

Hrvati, Hrvatice!

Sjetite se naše požrtvovne „Družbe sv. Ćirila i Metoda“.

Iskaz

do sad sakupljenih svota prigodom otvorenja hrvatske škole u Puli iz krugova ratne mornarice.

Njeg. Vel. brod „Radezky“	K	529·—
„ „ „ „Prinz Eugen“	„	524·—
„ „ „ „Stephanie“	„	365·—
„ „ „ „Ezh. Friedrich“	„	298·40
„ „ „ „Hapsburg“	„	259·30
„ „ „ „Babenberg“	„	156·—
Momčad sa c. i kr. lučkog zapovjedništva	„	134·—
„ u „Marinekasino“	„	72·—
Njeg. Vel. brod „V.“	„	36·40
„ „ „ „Trabant“	„	25·—
„ „ „ „Pluto“	„	14·—
ukupno kruna		2413·10

Vojničke vijesti.

Dnevna zapovjed lučkog admiralata broj 285 od 12. listopada 1917.

Posadno nadzorstvo: nadporuč. Šanta.

Liječničko nadzorstvo na N. V. b. „Bellona“: pučko-ustaški liječnik dr. Zelländer.

Liječničko nadzorstvo u mornaričkoj bolnici: pučko-ustaški liječnik dr. Ciotti.

HENRIK SIENKIEWICZ

Ta treća.

(Nastavak.)

Kako je poznato, naša se kazališta ne odlikuju bogatim uredbama. Soba bielih zidova, dva plinska plamena drhćući od promaje, ogledalo, umivaonica, nekoliko naslanjača, u jednom kutu šeslonga, bez sumnje privatna vlastnost dive, etc. to je njezina garderoba . . . Pred ogledalom je mnogo toaletskih naprava, fildžan ne popite kave, kutije s rumenilom i bjelilom, olovke za obrve, nekoliko pari rukavica, koje su još pridržale oblik ruke, a izmedju njih dvije umjetne pletenice; na pobočnoj je strani rukovet haljina bielih, ružičastih, zagasitih, lakih i težkih; na tlima su dva koša puna ženskih naprava. Izba zadaje orižom i napraškom. Koliko šarilo tu naokolo vlada, kako je sve s nekom žurbom porazbacano, koliko je tu boja, koliko odsjeva, koliko sjenova, koliko igre svjetla, što je izaziva titranje plinskih plamenova.

Osobita je to slika, veoma karakteristična . . . Pa ipak nema tu ništa, više nego li u običnoj ženskoj odjevaonici, a pri svem tom jest tu nešto, što čini kao da ta izba nije odjevaonica već neko svetište, u kome vladaju uroci, čari . . . Nad tim metežom, šarilom, žurbom, usred tih izgrebenih zidova odiše dah umjetnosti.

Burno se pleskanje čuje. Ha! svršilo se . . . Kroz stiene prodiru do mojih ušiju poklici: „Adami! Adami“ Četvrt je sata proteklo, a tamo još uviek viču.

Napokon bahne u izbu Eva u ulozi „Teodore . . .“

Na glavi joj je kruna, oči su joj podmrčene, na obrazima je crven rumenila. Razpletena joj kosa pada kao bura niz zagaljeni vrat i ramena. U tolikoj je vrućići i tako obnemogla, da jedva razumljiva glasa progovara: „kako si, Vladko?“ i naglo skinuvši krunu baca se u kraljevskoj svojoj odori na šeslongu. Vidi se, da ne može ni rieči izustiti, jer me mučke gleda, — kao umorena ptica . . . Sjednem do nje, stavim ruke na njezinu glavu, te ni na što ne mislim do li na nju . . .

U tim podmrčenim očima vidim neugasli još plamen zanosa, na tom čelu vidim izražen biljeg umjetnosti, — vidim, kako ta djevojka na žrtvenik kazališnog moloha donosi zdravlje, krv i život svoj, kako eto nestaje daha u grudima, pa me obuzima toliko sažaljevanje, da ne znam, što da činim . . .

Neko vrieme ovako šuteći presjedimo; tad Eva rukom pokaže na broj „Poletara“, što na toaletnom stolu leži i šapće:

— Kako neugodno, kako neugodno! . . .

Naglo brizne u nervozni plač i trese se kao list . . .

Premda dobro znam, da plače od umora a ne poradi članka u „Poletaru“, pošto je taj članak trica, na koju će do sutra svatko zaboravit, i premda znam, da čitavi Ostrižinjski nije jedne Evine suze vriedan, ipak me oko srca sve jače steže. Prihvatim joj ruke, obasipam ih cjelovima, privijam ih i pritištem uz srce. Srce mi sve jače udara, sa mnom se nešta čudna sbiva. I sam ne znajući što činim padnem na koljena do Evinih nogu, oči mi se smrače te kao bezuman trgnem brzo Evu u svoje naručje.

— Vladko, Vladko, smiluj se! — šapće Eva.

No ja je privijam na uzburkane prsi; ni za što ne marim, poludio sam! cjelujem je po čelu, očima, ustima i umijem tek jednu rieč reći:

— Ljubim te! ljubim.

U to se glavica Eve natrag nagne, ruke joj vatreno ogrle moj vrat i ja čujem šapat:

— Ja te odavna ljubim!

XVII.

Ako ima za me milijeg bića u svietu od Eve, neka sam marinirani sledj . . .

Vele nam, da mi umetnici sve činimo pod prvim dojmom, a tome nije tako! jer eto pokazalo se, da sam ja odavna Ljubio Evu, tek sam bio toliko magare, da to niesam znao.

Sam Bog zna, što se sa mnom sbivalo, kad sam je te večeri kući pratio. Išli smo pod rukom ništa zajedno ne govoreći . . . Jedino sam ja Evinu ruku neprestano k sebi pritiskivao, a ona moju. Osjećao sam, da me od svega srca ljubi . . .

Odpratim je i gore u stan, i kad smo bili u njenom malom salonu, bili smo tako uznemireni, da se niesmo usudili pogledati si u oči. I tek, kad je Eva prikrila lice rukama, odstranim ih polako i reknem: „Evice, ti si moja? je li!“ A ona se privine k meni:

— Da! da! . . .

(Nastavit će se.)

Pojedini broj 12 h.

CIJENA listu: U pretplati za čitavu god. K 36·—, za polugodište K 18·—, tromjesečno K 9·—, mjesečno K 3·60, u maloprodaji 12 f. pojedini broj. OGLASI primaju se u upravi lista trg Custoza 1.

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

„HRVATSKI LIST" izlazi u nakladnoj tiskari ... KRMPOTIĆ u Puli, trg Custoza 1. Uredništvo: Sišanska ulica br. 24. — Odgovorni urednik JOSIP HAIN u Puli. — Rukopisi se ne vraćaju.

Godina III. U Puli, nedjelja 14. listopada 1917. Broj 814.

Gospodarska mirovna pitanja za Njemačku.

„Neue Zürcher Zeitung" objavljuje članak nekog R. Reute, iz kojega vadimo slijedeće, veoma zanimive podatke: Njemački odgovor na papinu notu sadržaje rečenicu gospodarskog značenja, koje nema u austrijskom odgovoru, naime: „Njemačka je već uslijed svog geografskog položaja i svojih gospodarskih potrepština navezana na mirni saobraćaj sa svojim susjedima i sa dalekim inozemstvom". Ove će riječi pobuditi svakako pozornost u Njemačkoj te upozoriti preveliki broj onih, koji očekivaju uredjenje prilika u budućnosti isključivo od rezultata rata, na realne vrijednote gospodarskog života. Ta, sam je zamjenik poglavice generalnog stožera von Freytag-Loringhoven nisu pobjede, koje bi bile u prošlo doba bezuslovno odlučne, pak i osvojenja čitavih krajeva domogle Njemačkoj do mira". — Osim pokrića golemih ratnih troškova igrati će u budućnosti pitanje dobave surovina i živeža glavnu ulogu, dakle eksport i import robe. Ta, godine 1913. tvorio je uvoz industrijalnih surovina tri petine čitavog uvoza, a uvoz živeža i marve okolo 30 posto. Ratom je postala potreba uvoza mnogo veća. Rat je posve obustavio njemačku izvoznu trgovinu, koja je iznašala 23 milijarde i koja je kazao prigodom treće godišnjice buknuća rata, da preživljala milijune marljivo radećih ruku. Ovu je izvoznu trgovinu natkriljivala samo trgovina Engleske, te je narasla od godine za tri i pol puta. Za nekoliko godina razvitka bila bi se Njemačka dovinula prvoga mjesta. To je bilo samo moguće uslijed „otvorenih vratiju" i uslijed „slobode mora", koje ne može postići sa oružjem i koje si je moguće sada opet steći samo koncesijama u pitanju obraničkog suda i razoružanja. Da navedemo primjer, ranžirala je Kina godine 1913. u tabeli njemačke uvozne i izvozne trgovine na 20. mjestu, te je bila zastupana sa 1,2 odstotkom. Ipak je tamo bilo nastanjeno do 3000 Njemaca, a u samom Tientsinu 400. 270 njemačkih tvrtka imalo je udjela u trgovini. Odšteta Kine uslijed bokserske ustaje i od 5. zajma, datih Kini, u dogovoru sa Engleskom, iznosila je okruglo 2 milijuna funti na godinu ili 48 milijuna kruna. Tamo je djelovala bogata Njemačko-azijska banka sa velikom dobiti. Njemački je kancelar kazao u državnom vijeću, kad je Kina naviještila rat: Za naše se neprijatelje radi sada o tom, da se bez muke domognu onoga, što je njemačka valjanost i marljivost tamo izgradila. Svršetak će rata nam, kako se pouzdano nadam, tamo opet sazidati, što je bilo razoreno na trošak „naših neprijatelja". Pisac članka dodaje: Dao bog, da bi se ispunilo ovo proročanstvo. — Da se Njemačka ograniči na samu trgovanje sa srednjom Europom, sa saveznicima, pala bi njezina trgovina na 9 odnosno na 13 posto od one zadnje godine mira. A time bi morala pokrivati silne troškove, nastale uslijed rata. Tako se razumijeva ona rečenica u njemačkom odgovoru papi: Nijedna zemlja ne želi više, da se u odnošaju medju narodima uvriježi pomirljivi i pabratimski duh! — Kod uredjenja gospodarskih pitanja svjeta mora se uvažiti, da je Njemačka imala uloženog kapitala u inozemstvu u iznosu od 25 milijarda maraka. u samim kolonijama 300 milijuna maraka, koja je glavnica bez (primjernih kompenzacija zaplijenjena od neprijatelja. U samoj se Engleskoj nalaze 2 milijarde njemačkih vrijednosnih papira, a njemački se kapital u Americi procjenjuje na dvostruku vrijednost. Osim toga imade po svijetu raštkanih Njemaca da 13 milijuna, a uništenje opstanka ovih ljudi značilo bi za Njemačku nenadoknadivu štetu". Prama ovom izvadku može se razumijeti, kakovog je značenja za Njemačku uredjenje gospodarskih prilika iza rata.

Njemačke čete na otoku Oesel.

Berlin, 13. (D. u.) Wolffov ured. Večernji izvještaj javlja: U Flandriji paljba mjenjajuće se jakosti. Pješadijske djelatnosti nema. Na ostaloj fronti na kopnu ništa važna. — U zajedničkom poduzeću dijelova vojske i mornarice uslijed ... se na otoku Oesel (Rigajski zaljev).

Petrograd, 13. (D. u.) P. b. a. Pod zaštitom pomorskih bojnih sila, koje su nadmašivale naše obrambene naprave, iskrcaše se Nijemci dne 12. t. mj. u zaljevu Tagebacht, sjeverno od otoka Oesel i na susjednu obalu.

Druge se čete iskrcaše kod Sela Serrö na jugozapadnom odjelu otoka Dagö. Obalne su baterije ušutkane silnom vatrom neprijateljskih velikih bojnih ladja. Neprijateljsko je poduzeće pobilo pogodovano maglom i slabim vidikom. Posada je otoka Oesel započela borbu sa iskrcanim četama. Poduzete su sve moguće mjere, da se iskrcavanje odbije.

Petrograd, 13. (D. u.) P. br. a. Poluslužben izvještaj o iskrcavanju Nijemaca na Oesel i Dagö izjavlja, da je neprijatelj dugo vremena pripravljao ovo poduzeće, koje da je bilo pogodovano oslabljenjem ruske izvjestiteljske službe. Bez sumnje se je iskrcavanje vršilo vanredno brzo.

Iskrcane neprijateljske bojne sile cijene se na dvije divizije. Izvještaj ustanovljuje, da su gubitkom Oesela i Dagö izgubili Rusi u Rigajskom zaljevu svoju dosadašnju nadmoć i da će neprijatelj po svoj prilici poduzeti nova poduzeća na Hapsal. Izvještaj zaključuje: Dogodjaji u Rigajskom zaljevu mogu djelovati na položaj ruske fronte kod Segewalda, gdje mora fronta biti promijenjena, približivši je crti Wenden-Walk. Mornarički je ministar Vederevski iza svog povratka iz glavnog stana izvjestio odmah vladu o položaju, izazvanom od njemačkog poduzeća. Vlada je zaključila, da sve svoje sile odmah posveti organizaciji obrane zemlje.

Govor Lloyd Georgea o izjavi dr. Kühlmanna.

London, 11. (D. u.) Reuter. Odaslanstvu zastupnika osjeguravajućih društava, koji su Lloyd Georgea htjeli zainteresovati za stanovite reforme, izjavio je on slijedeće: Nemogu si pomišljati nikakove izjave, koja bi više bila proračunana na to, da produži ovaj strašni rat, nego što je izjava njemačkog državnog tajnika pl. Kühlmanna, da neće Njemačka u pitanju Alzacije-Lorene pod nikakvim okolnostima nešto popustiti. Nema nikakve sumnje o tome, što da znači ova izjava. Dok traje rat, borit će se Engleska na strani svoje saveznice Francuske sve dotle, dok njezina potlačena djeca ne budu oslobodjena od tudjeg jarma. To ali znači, da moramo naša pomoćna vrela brižnjo iskorištiti i da ne smijemo pristajati uz nikakove uvjete, koji nisu neophodno nužni. Ako se tu i tamo zahtijevaju reforme, to ja na to odgovaram: Učinite sve, što je moguće, da pobjedimo; kad postignemo pobjedu, doći će sve drugo na red.

: London, 12. U jednom je nagovoru na izaslanstva raznih gospodarskih korporacija apelirao ministar-predsjednik Lloyd George na poljodjelske posjednike, neka narednih sedmica ulože sve sile, kako bi zalihe živeža u Engleskoj povećali, kod česa je istaknuo, da se pogibao od podmornica brzo umanjuje. On se stoga ni na koji način neboji, e će neprijatelju poći za rukom, da izgladni otoke djelovanjem podmornica. Briga potjeće više odatle, što je raspoloživa zaliha živeža na svijetu manja. Lloyd je George svršio: „Neprijatelj nas ne će izgladnjeti, ali to nije dostatno. Mi moramo težiti za tim, da mi ovdje u zemlji proizvadjamo množtvo živežnih zaliha, kako ne bismo morali hodati na amerikansko tržište i našiti saveznicima otimati živež ispred ustiju. Ako poljodjelac misli samo na to, da mora njegovim sudjelovanjem rasti moć, snaga i slava Engleske, to mislim, e će na koncu godine doprinjeti, da steče takovu pobjedu za državu, koja će biti strahom njegovih neprijatelja nadom svih potištenih čitavog svijeta.

IZ RUSIJE.

: Amsterdam, 11. Reuterov ured javlja iz Petrograda: „Izvestija", glasilo radničkog i vojničkog vijeća, priopćuje, da će središnja uprava izaslati jednog zastupnika demokracije konferenciji alijiraca. List piše: Naš zastupnik ne će imati jednakih prava sa zastupnikom pritvrdene vlade. Njegova će uputa glasiti u pravcu, da su stari ugovori bili ratni ugovori i da sad želimo novi ugovor, koji smjera za mirom.

IZ ENGLESKE.

: London, 12. U nekoj je skupštini u Liverpoolu držao Asquith govor o ratnim ciljevima, u kojemu je medju ostalim kazao: Kod nastupa se je vlade novoga kancelara složio njemački državni zbor na krparenje neke formule. Već tad je sumnjao, da li će si njemački kancelar ili tko drugi biti na čistu o tom, što rezolucija zaista imade da znači. Ovo su skeptično shvaćanje opravdali dogadjaji, jer njemačke se stranke od onoga vremena prepiru o tomu, kako bi se ta rezolucija imala da nastumači. Mjerodavni faktor, s kojim imademo da računamo, nije njemačko javno mnijenje ili njemački parlamenat, nego njemačka vlada. Ostavljaju nas u tami i traže od nas, da položimo oružje, a da nemamo druge zadovoljštine ili jamstva, nego što noslmo tri kreposti i pouzdanja, nade i obzira. Mi ne ćemo našim obijem voditeljnim ciljevima za postignuće pravoga mira i pravog sprječenja budućih ratova doći bliže, ako odlučno ne upórabimo sredstva i putove, pomoću kojih se taj mir može postići.

Asquith je iza toga prešao na uredjenje područnih pitanja na zapadu i istoku i stavio pitanje, koja od ovih pitanja znače aneksiju u imperijalističkom smislu. Za sigurno se o tom ne može govoriti, niti ako se radi o ispražnjenju zaposjednutih područja Francuske, Rusije, Belgije, Srbije i Rumunjske, niti što se tiče povratka provincija na Francusku. Ovdje se moram osvrnuti na govor njemačkog državnog tajnika Kühlmanna. On nam je kazao, da Njemačka ne će nikad popustiti u pitanju Alzacije-Lorene. U tom je ležao korjen i izvor nemira i ugroženog ravnotežja i vojne spreme kao za okladu, koja je dovela bila do ovog, od svih najgroznijeg rata. Glede Belgije traže saljici ne samo ispražnjenje, nego potpunu i trajnu uspostavu zemlje u njezinoj političkoj i gospodarstvenoj neovisnosti. Dr. v. Kühlmann je glede budućnosti Belgije uporno šutio. Da se Srbiji i njezinim jugoslavenskim i plemenskim rodjacima, kao i Rumunjskoj dadu njezine naravne granice, nije agresivan čin, nego se time plaća samo dug, kojega je podmirenje pravednost već odavna iziskivala. Opetovano sam kazao, e nije nikad bila stvar naše politike, da uništimo Njemačku, ili ju raskomadamo. Mi vodimo naš rat proti pruskomu militarizmu, proti takozvanoj „politici moći", pod kojom slabi nemaju nikakova prava.

Asquith je zatim govorio o svojim utiscima na bojnom polju kod Yperna i kazao, da engleske čete čine velika djela. Nema ni najmanje pogibelji, da bi nas gladom mogli podvrći. I u zraku, nadam se, steći ćemo potpuno gospodstvo nad provalama neprijateljskih lijetala. Djelovanje Udruženih država postaje od dana u dan sve veće. Uzmemo li sve u obzir, takodjer i privremeni smalaksalost Rusije, to ne može biti sumnje, da ne samo moralična, nego i materijalna premoć bez sumnje stoji sve više i više stoji na našoj strani.

Razne vijesti.

* **Odstup njem. drž. tajnika Cappelle.** „Lokalanzeiger" javlja dne 12. t. mj., da je drž. tajnik držav. mornaričkog ureda, pl. Cappelle zamolio za odstup.

* **Autonomna vlada u Ukrajini.** Glavno tajništvo Ukrajinaca, odnosno autonomna vlada upravlja proglas na pučanstvo, u kojemu javlja da tajništvo, izakako se je u svojoj unutrašnjosti konačno uredilo, počima vladati zemljom i da o tom obavješta sve javne urede.

* **20.000 lijetala.** Državni tajnik Udruženih država javlja, da se gradi onih 20.000 lijetala kao i motora za nje, kojih je kupnju kongres prihvatio. Čitav je program konstrukcije lijetala tako uredjen, da će biti piloti već izvježbani, kad se dovrše lijetala i motori. Broj lijetala obuhvaća sve vrste tipova, počevši od laganog lijetala za lijetalačku izobrazbu sve do snažnog lijetala za boj i bombardovanje.

* **Nadvojvoda Makso** ostavio je danas sanatorij Löw i zaputio se u palaču Augarten, gdje će nadvojvoda kroz vrijeme svog oporavka stanovati.

* **Većina austrijskog parlamenta uz Seidlera.** „Az Est" javlja iz Beča: Ministar-predsjednik Seidler će danas odgovoriti na zahtjeve Poljaka, zatim će primiti u audijenciju zastupnike

Ukrajinaca, koji će mu saopćiti odluku svoje stranke. Jugoslaveni su svoje zahtjeve već jučer saopćili ministru-predsjedniku. Pristupom Poljaka i Ukrajinaca uspjelo je Seidleru osigurati većinu za proračunski provizorij. Za sporazum sa Jugoslavenima ima malo izgleda. Za proračunski provizorij će glasovati 96 zastupnika njemačkog narodnog saveza, 67 kršćanskih socijalista, 7 bečkih zastupnika, 5 Rumunja, 4 Rusina iz Bukovine, Talijani iz Friaula, te konačno oko 40 Poljaka i 23 Ukrajinca iz Galicije. Reichsrath ima sada 466 zastupnika, broj nabrojenih zastupnika iznaša 246, što bi značilo većinu od 13 glasova.

*** Vojnička konferencija saveznika u Francuskoj.** „Berliner Tageblatt“ javlja iz Ženeve: „Temps“ javlja, da se prošle sedmice obdržavala na francuskom tlu velika vojnička konferencija saveznika. Posljedice će se te konferencije pokazati doskora na svim frontama antante.

*** Njemački car u Sofiji.** Prigodom 30-godišnjice stupanja na prijestolje bugarskog kralja stigao je dne 11. t. mj. car Vilim u Sofiju, gdje je bio svečano dočekan. Kod ručka, koj se je tom prigodom dao, kazao je njemački car u svom nagovoru medju ostalim: „Puni iskrenog saučešća promatramo čeznuće bugarskog naroda za ujedinjenjem te osjećamo u uspomeni naše prošlosti unutrašnje srodstvo sa bugarskim narodom“. Car je svršio: Dižem čašu na sretnu budućnost Vašeg Veličanstva i Vašeg Veličanstva kuću na zdravlje slavne bugarske vojske i na procvat Bugarske“.

*** Zadnja politička poruka dr. Kreka.** Dr. Krek i dr. Lovro Pogačnik razgovarali su u ponedjeljak i o politici dr. je Krek posve odobravao sadašnje držanje Jugoslavenskoga kluba i naručio dru. Pogačniku, da poruči dru. Korošcu, neka javi ministarskom predsjedniku, da slovenski narod danas više nego ikada ćuti tvrdu ruku germanizacije i da njegovi zastupnici ne mogu podupirati sistema, koji nas svaki dan sve više pritište. („Novine“.)

*** Novo ministarstvo u Švedskoj.** „Svenska Telegram Byran“ javlja: Kralj je povjerio sastav kabineta zemaljskom poglavici Widenu, predsjedniku druge zbornice, koji prema svojim političkim nazorima pripada umjerenim liberalima.

AUSTRO-UGARSKI RATNI IZVJESTAJ.

B e č, 13. (D. u.) Službeno se javlja:

Na istoku i u Albaniji kod naših četa ništa nova.

T a l i j a n s k o b o j i š t e.

Na Soči i na tirolskoj je fronti došlo na mnogo mjesta do živahne topničke djelatnosti. Južno od doline Pellegrino dopremila su naša junačka odjeljenja, pojačana dobrovoljnim strijelcima, zarobljenike i ratni materijal iz neprijateljskih položaja.

Poglavica generalnog stožera.

NJEMAČKI RATNI IZVJESTAJ.

B e r l i n, 13. listopada. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana javlja:

Z a p a d n o b o j i š t e.

Bojna skupina bavarskog prijestolonasljednika: Bitka u Flandriji oživjela je danas iz nova poslije kratkog prekida. Taj su put vodili Englezi na uskom pontu, širokom okolo 10 kilometara, izmedju cesta Langemarck-Houthoulst i Zonnebeke-Marslede svoje navale. Topnička su bojna sredstva bila veoma jako upotrebljene. Iza višekratnog uzaludnog jurišanja uspjelo je engleskoj pješadiji, da uznapreduje medju kolodvorom i selom Poelcapelle u lijevkastom području. Iza ljutih bojeva, koji su trajali preko dana, bacile su naše čete neprijatelja s obje strane Pendsbeeka. Naši položaji bijahu južno Poelcapelle napadnuti prije podne, a sa svježim silama na večer. I na tom su se mjestu morali Englezi da zadovolje sa uskim komadom našeg predpolja. Mjesto je u našem posjedu. Istočno od Zonnebekea skršile su se neprijateljske navale. I kod Gheluvelda izjalovio se je jaki sunak. U opće iznosi teškim krvavim žrtvama stečeno područje u obim provalnim točkama pol kilometra tla. Svuda inače bio je njegov trud uzaludan. Preko noći trajao je topnički boj. Jutros je rano opet poskočlo do bubanjske paljbe izmedju Lys i kanala Comines-Ypern. Prema predležećim izvješćima nijesu još dosad uslijedile nove navale.

Bojna skupina njemačkog prijestolonasljednika: U nekojim odsjecima fronte na Aisnei bila je i jučer živahna bojna djelatnost. U istočnom dijelu Chemin des Dames provališe turingške čete iza uspješne paljbene pripreme u francuske položaje sjeverno uzvisine Vauclerc. U širini od 400 metara otele su neprijatelju više opkopnih crta. Mnogo je zarobljenika ostalo u našim rukama.

I s t o č n o b o j i š t e.

Od Dvine do Dunava nema većih bojnih djela.

M a c e d o n s k o b o j i š t e.

Osim živahne topniške djelatnosti u luku Cerne i izvidničkih okršaja, uspješnih po Bugare na Doiranskom jezeru, nema ništa osobita.

Prvi majstor glavnog stjela Ludendorff.

NEPRIJATELJSKI IZVJESTAJI.

F r a n c u s k i:

: 12. listopada, popodne. Noć je bila označena velikom djelatnošću obostranog topništva. Niz je neprijateljskih pokušaja navale Nijemaca na razne točke fronte bio odbijen. Neprijateljski se je pothvat zapadno od Maisons de Champagne i tri nasrtajna pokušaja Nijemaca u okolici Souain Auberivo izjalovila. Na desnoj je obali Moze potrajala topovska vatra u okolici Bezonvaux.

E n g l e s k i:

: 12. listopa. U 5 sati 25 minuta u jutro navalile su naše čete na fronti od po prilici 6 milja sjeveroistočno od Yperna. Napredak je naših četa, kaošto je javljeno, udovoljiv. Tečajem noći žestoka kiša.

R u s k i:

12. listopada. Sjeverna fronta. U pravcu na Rigu poduzeo je neprijatelj dne 10. t. mj. u 7 sati na večer, poslije jake topovske pripreve, ofenzivu u odsjeku predjela Spitall-Timerman, kod česa je južno od ceste u Pskov nekoliko potisnuo natrag kumpanije neke naše pukovnije. Oko 9 sati na večer poduzeše naši odjeli protunavalu, te opeta osvojiše od neprijatelja zauzete jarke. U 12 sati u noći bio je položaj opeta uspostavljen. Dne 11. t. mj. oko podne prišlo je neprijatelj u predjelu Skul, sjeverno od ceste u Pskov, jakom topovskom vatrom naše prednje straže, da se nešto povuku. Na ostaloj fronti puškaranje. — Zapadna i jugozapadna fronta. Puškaranje. — Rumunjska fronta. Dne 9. t. mj., u 5 sati u jutro, navalio je neprijatelj poslije žestoke topovske pripreme na naše položaje u predjelu južno od Krendosenija na okolicu Buzeua, osvojivši više streljačkih jaraka; no protunavala uspostavila je opeta položaj. Dne 11. t. mj. opetovano je neprijatelj opstreljavao teškim topništvom grad Galac.

Političke vijesti.

Važna naredba ratnog ministarstva.

Dopisni ured javlja sa dne 12. t. mj., da je ratno ministarstvo naredilo slijedeće: Osim dogadjaja, koji su od njemačke, političke ili parlamentarne važnosti — bez razlike, da li se radi o c. i kr., o c. k. ili kralj. ug. osobama — i koji bi mogli biti predmetom interpelacije, moraju odsjeci ratnog ministarstva, dotično vojnička zapovjedništva telefonično ili brzojavno obavijestiti ministra za zemaljsku obranu. Ove se obavijesti ne smiju protezati samo na prvu objavu, već na svaki važan dogadjaj do konačnog riješenja pitanja. Ovakove su obavijesti osobito prešne za vrijeme zasjedanja parlamenta.

Politički položaj u parlamentu.

800 milijuna, koje je vlada ponudila Poljacima, imali su svoj učinak. Ovi će odobriti proračun, koji će po svoj prilici biti prihvaćen sa 13 glasova većine. Prema tome se vidi, da i sadašnja vlada nastavlja starom metodom političkog podmićivanja, koja je nemoralna ne samo za onoga, koji bude podmićen, nego takodjer za onoga, koji podmićuje. Ne radi se više dr. Steidleru o tome, da svede političke prilike u miran tok. Sva se njegova briga kreće jedino oko odobrenja proračuna; kod toga zaboravlja, da su poteškoće, koje su nastale kod toga, samo odraz nenaravnih političkih prilika, koje vladaju u monarkiji, koja dijeli narode u vladajuće, u podjarmljene i tlačene. Gosp. Seidler mora ipak znati, da i ako mu taj put uspije, da dobi većinu u parlamentu za 6-mjesečni proračun, da će poteškoće za 6 mjeseci biti kud i kamo veće. Obećanja, kojima je kupio Poljake, neće po svoj prilici moći da ispuni, pošto to nije odvisno samo od njega; a na drugoj je strani odbio one sve druge političare, kojima je dozlogrdio stari način zavlačivanja i zabašurivanja i koji žele u interesu same države, da se konačno srede političke prilike. Ako je dobio povjerenje za šestmjesečni proračun sa strane Poljaka, koji su još nedavno obasuli vladu i sistem prekoravanjima i pritužbama, na drugoj je strani izgubio posve povjerenje onih poštenih ljudi, koji svojim radom hoće da postignu konačno uredjenje unutarnjih naših prilika, da se dovrši narodna trvenja i da se postigne u Austriji blagodati unutrašnjeg mira. Ovi ljudi žele, da se austrijske prilike urede po modernim i moralno bezprijekornim načelima, koji jedini mogu zajamčiti narodima sreću i mir, a državi uspješan razvitak i bogastvo. O uskoštvu Poljaka prepuštamo sud našim čitaocima i njihovim izbornicima, koji se nipošto ne mogu ponositi takovim zastupnicima, koji su narodne ideale i budućnost Poljske prodali za jeftin novac, koji, kao do sad, nije nikad rodio dobrim plodom za nesretnu i opustošenu Galiciju te za njezin siromašni i jadni narod.

Slovački socijaliste ne smiju u Stockholm.

„Robotnicke Noviny“, list slovačkih demokrata, koji je iza duge stanke opet počeo izlaziti, objelodanjuje tužbu na madžarske socijalne demokrate, koji nijesu htjeli dozvoliti, da bi u okviru ugarske delegacije bili zastupani i radnici drugih narodnosti, a u prvom redu Slovaci. List dodaje: „Nije to prvi put, da mi socijalni demokrati moramo da se tužimo nad postupkom madžarskih drugova. Na stockholmsku su se konferenciju spremali oni poći u velikom broju, ali nama nijesu dopustili niti jednog delegata. Oni su htjeli ići na vijećanja, dok su nam htjeli zatvoriti vrata, da ne doznaje ništa svijet, da i mi živimo i da hoćemo živjeti“. Tako shvaćaju — a to ne samo u Ugarskoj — gospodujući narodi medjunarodnost. Bez tumača, a naši radnici neka usporedjuju ugarske prilike sa ostalim.

U pomoć učiteljstvu u Istri.

Hrvatsko učiteljstvo kotara Pazin, sakupljeno dne 4. listopada 1917. na skupštini u svrhu pogovora o bijedi, u kojoj se ono nalazi, i o koracima, kako da joj se doskoči

u z e v š i u o b z i r,

a) da učiteljstvo u ovo teško vrijeme ima osim školskog rad, da vrši i druge razne poslove, koje mu nalažu sadašnje ratne prilike, i to na zadovoljstvo viših oblasti;

b) da su cijene svakovrsnoj robi užasno poskočile, a plaća se učiteljstvu povisila samo od 13—41 K mjesečno tako, da ono ne može nabaviti ni najpotrebnije za se i za obitelj, već u pravom smislu riječi gladuje i ne će moći nikako da vrši svoje dužnosti, pa će — da si ohrani život — biti na žalost prisiljeno, da zapusti učiteljski stališ;

c) da radi strašne suše ne može od seljaka, ne može ni od aprovizacije za sve novce dobiti najnužnije hrane.

z a k l j u č i l o j e

obratiti se sa predstavkom na c. kr. pokrajinsko školsko vijeće, na zemaljsku upravnu komisiju, na c. kr. ministarstvo za bogoštovje i nastavu, na c. kr. kotarsko i na mjesna glavarstva, te obavijestiti o tom i državne zastupnike, da se

1. dadu učiteljstvu svi povišci (bilo u kojoj formi), kakve daje i kakve će eventualno dati država činovnicima od 8. do 11. razreda;

2. da se kaošto i u drugim pokrajinama i kao što kod drugih stališa raspišu natječaji za ispražnjena mjesta učitelja i učiteljica;

3. budu li oblasti i nadalje otezale, da doskoče učiteljstvu, a time i pučkoj školi, u što kraće vrijeme — kako to prilike iziskuju i kako je gore rečeno — obratit će se s molbom na Njegovo Veličanstvo našega prejasnoga cara i kralja

Domaće vijesti.

Ravnatelj hrvatske gimnazije u Pazinu nije htio da dozvoli svojim djacima, da sakupljaju prinose za narodni dar hrvatskomu pjesniku i mučeniku, knezu Vojnoviću. Teško nam je označiti ovaj postupak, a da ne upotrebimo jačih riječi. Molimo samo gospodina ravnatelja, neka čita u knjizi svog zemljaka Janeza Trdine „Bachovi huzarji i Iliri“ i naći će tamo u jednom školskom nadzorniku uzor svojemu postupku, koji je bio prošlog stoljeća veoma čudnovat, dok je za današnje dane za njega samoga žalostan anakronizam. Mi nikako ne želimo, da se upravlja škole anakronizmima, već u modernom i narodnom duhu, a taj traži za sve narode, napose i za Hrvate, da štuju svoje velike ljude. Bit će dakle veoma dobro, da gospodin ravnatelj smisli još jedamput svoje misli u tom pogledu u razboritiju misao i da dozvoli sakupljanje našoj omladini, ili neka povuče konzekvencije iz spoznaje, da njegovo pedogoško shvaćanje dužnosti ne odgovara više sadšnjim prilikama.

Imenovanje. Zemaljska upravna komisija margrofije Istre, imenovala je svojim zastupnikom u kotarskoj misiji za pripomaganje obitelji u Puli g. dr. Mirka Vratovića, odvjetnika u Puli.

Premještenje zemaljskog upravnog povjerenstva za Istru iz Pazina u Poreč. U smislu odluke, stvorene od zemaljske upravne komisije za Istru, započet će ova komisija doskora svoje poslovanje u Pazinu, čim će biti dovršeno pitanje uredskih prostorija.

Potpore za obitelji onih, koji su zadržani u inozemstvu. Njegovo Veličanstvo car sankcionirao je dne 17. kolovoza zakon, što ga je glasala zastupnička kuća, tičući se potpora obitelji onih, koji su bili zadržani u neprijateljskoj zemlji i obiteljima momčadi trgovačke mornarice, kojima je bio zapriječen povratak iz neutralnih zemalja. Tim zakonom vlada biva opunovlaštena podijeljivati od dana kada bje zakon objelodanjen (a samo u posebno izvanrednim slučajevima od kojeg dana prije) za vrijeme dok traje rat (ili dok se zadržana osoba povrati iz inozemstva) potpore iz vladinih sredstava domašnjima gori imenovanih osoba u istoj mjeri kaošto su doprinosi za uzdržavanje obitelji vojnika, ako opstoje slijedeći uvjeti: 1. ako je austrijski državljanin zadržan doista u inozemstvu ili od neprijatelja ili od priječka nastalih uslijed rata, što će se sve morati dokazati pismima ili će se to uredovno istražiti na temelju podataka, što ih budu dali sami domašnji; 2. ako domašnji nijesu u stanju providiti svoje uzdržavanje vlastitim imanjem, dohodcima ili ne uživaju kakove druge državne potpore (doprinos za uzdržavanje ili potporu bjegunaca). Kao domašnji bivaju računane sve one osobe, što su zadržane u inozemstvu, isključeni su dakle oni, koji su sa interniranim bili u odnošaju službenom ili navadjaju druge zasebne zahtjeve, ako isti nisu baš samo uzdržavanje. Kao neprijateljske zemlje računaju se sve države, koje su u ratu protiv monarkije. Iznos potpore odvisan je od današnjeg boravišta domašnjih: 2 K na dan za one, koji stanuju u Beču, 1.80 za one, koji živu u mjestima I. i II. razreda za državne činovnike, 1.60 K za sva druga mjesta. Molbe za priznanje potpore moraju stignuti kotarskoj političkoj oblasti gdje stranka sada boravi i to putem općine, opskrbnih ili dobrotvornih ureda. Potpore će se isplaćivati samo do onda, dok budu opstojale pretpostavke zakona.

Zabrana kupovanja te izvoza vina iz Istre. Vinarski ured za Istru saopćuje: Daje se na sveopće znanje, da je bez prijašnje dozvole „Vinarskoga ureda za Istru" zabranjeno kupovanje vina (staroga i novoga), kao i izvoz iz Istre. Dozvoljen je izvoz samo do jedne litre. Dozvole za nakup i izvoz vina izdavaju se kod Vinarskog ureda u VTrstu (sad kod namjesništva) uz platež iznosa od K 2.— za režijske troškove, za svaki hektolitar i za svaki odlomak hektolitra. Oproštene su množine do 6 litara. Prestupci kaznit će se globom do K 10.000 ili zatvorom do 6 mjeseci, eventualno takodjer zapljenom.

Sjednica aprovizacijone komisije. Dne 11. tek. mj. obdržavala se sjednica aprovizacijone komisije c. k. tvrdjavnog komesara, kod koje su prisustvovali pod predsjedanjem tvrdjavnog komesara svi članovi iste, naime gg. gen. inž. Tonsa, ravnatelj aprovizacijone komisije Lirussi, kotarski nadliječnik dr. Schiavuzzi, zasebnik Negri i c. kr. savjetnik pokrajinskog suda Peručić. Nakon referata ravnatelja Lirussi-ja, riješilo se u istoj sjednici ostale tekuće poslove, te se je tom prilikom komisija mogla upoznati velikim poteškoćama, kojima se moraju neprestano boriti osobe, koje vode aprovizacijonu komisiju. Osobito treba istaknuti kao velike poteškoće: pomanjkanje trgovačkog osoblja, slabu željezničku svezu i poteškoće poštanskog saobraćaja. Te su poteškoće bile tako osjetljive, da se moglo svladati dotične poslove samo uz veliko naprezanje svih sila cijelog osoblja aprovizacijone komisije. U sjednici se nadalje raspravljalo pitanje dobave vina, o čemu će se baviti naskoro takodjer poljodjelsko vijeće namjesništva u Trstu. Tom prilikom izrazila je komisija svoje začudjenje, što kotar Pula nije zastupan u onom važnom odboru. Ravnatelj je Lirussi razložio nadalje financijalno stanje aprovizacije, koje se mora označiti kao posve povoljno. Komisija je primila ovo priopćenje kaošto izvještaj o drugom djelovanju aprovizacijone komisije zadovoljstvom do znanja, te je na prijedlog jednog člana izrazila ravnatelju Lirussi zahvalu za njegov požrtvovni rad, što ga čini u korist pučanstva Pule.

Obznana. Uslijed naredbe ureda za prehranu pučanstva od 27. septembra o. g. D. Z. L. br. 390 bivaju promjenjene predajne cijena sijena i slame, što su bile objelodanjene obznanom od dne 25. lipnja o. g. (Allg. 651-18) kako slijedi: 1. za svakovrsno sijeno, K 23·—. 2. Za slamu: a) za pšeničnu slamu K 13·—; b) za sve druge vrsti žitne slame K 11·—; c) za slamu od pašulja, boba, leće, lupine i turkinje K 7·—. — Ove naredbe vrijede takodjer za one množine sijena, koje je zemaljski ured za krmu kupio prije 16. srpnja o. g. — Od c. kr. kotarskog poglavarstva. Pula, dne 9. listopada 1917. C. kr. tvrdjavni povjerenik: Hohenbruck, v. r.

Sve osobe, rodjene u godinama 1865.-1866., koje stanuju u mjesnoj općini Pule, služile su u narodnom ustanku te su bile poslane na dopust uslijed naredbe Njegovog Veličanstva cara od 21. svibnja t. g., pozivlju se, da jave svoje boravište u općini, isto tako svaku odsutnost iz općine, koja prekoračuje 14 dana, i to u općinskom stat.-anagrafičnom uredu, Piazza del foro br. 1, prizemno desno, soba br. 3, u uredovnim satovima (8 pr. pod., do 2 popodne) najkasnije do 31. listopada t. g. Propuštanje prijave biti će kažnjeno u smislu odluke ministarstva za zemaljsku obranu od 26. lipnja 1915., Präs. 10125-XIV. Pula, dne 1. listopada 1917.

Slučajevi prolijeva i tifusa. U našoj su se općini od 6—13. o. mj. pojavila dva slučaja prolijeva, od kojih je jedan bolesnik ozdravio, a drugi je još u liječenju. — U Medulinu se je pojavio jedan slučaj tifusa.

Opskrba pučanstva odijelom. C. kr. kotarsko poglavarstvo u Puli obznanjuje: Naredbom ministra za trgovinu od dana 21. IX. 1919, D. Z. L. 383, odredjuju se ustanove za osiguravanje pučanstva odijelom. Uslijed toga je u buduće zabranjen slobodan promet odjećom kaošto i kupnja sa strane konsumenata. Izuzimlje se roba za odijela i za rublje, koja je označena u listini slobodne robe istodobno proglašene od ministra trgovine. Slijedeće vrsti robe smiju se izručiti konsumentima samo uz iskaznicu, koja potvrdjuje potrebu nabave: 1. robe, koje su prikladne za pravljenja odijela ili rublja; 2. odijela za muškarce, žene i djecu; 3. sve vrsti rublja; 4. istrošena odijela, koja se još dadu nositi. Nadalje će centrala pamuka i vune u svrhu opskrbe odijelom i rubljem dati siromašnome pučanstvu jeftiniju robu, te će urediti promet istrošenim odijelima. Da se svim ovim zadaćama udovolji, ustrojio se je već za Primorje pokrajinski ured za odijela sa sijelom kod trgovačke i obrtne komore u Trstu. Dok se ustroji ostali ured, predvidjen u gorenavedenoj naredbi, namjesnik je opunovlastio tvrdjavnog komesara, da samo u slučaju neophodne potrebe izda dozvole, kojima mogu konsumenti primati gore naznačenu robu. U tu svrhu moraju se konsumenti u slučaju potrebe obratiti pismeno ili usmeno kod svog općinskog ureda. Trgovci moraju držati poseban registar sa označenim stranicama, iz kojega će biti razvidna zaliha robe prema vrsti i množini na početku svakog mjeseca, povišica što je nastala tijekom mjeseca i ishodište ove povišice te stanje robe koncem mjeseca. Prekršaji ove naredbe biti će kažnjeni globom do 20.000 kruna ili zatvorom do 6 mjeseca eventualno istodobno zapljenom robe.

Poštanski promet. C. k. poštansko i brzojavno ravnateljstvo u Trstu javlja: U Bukovini posluju opet: 1. za obični pismovni poštanski saobraćaj: pošt. uredi: Bobestie, Idzestie, Komarestie Slobodzia, Kuczurmare, Stefanowka i Unter Stanestie; 2. za saobraćaj pošt. uputnicama, te za saobraćaj pošt. štedionice pošt. ured Breaza; 3. za saobraćaj omocima u ograničenom opsegu pošt. ured Wiznitz na Czeremoszu. — Nadalje javlja: Poštanski saobraćaj sa austrijskim i ugarskim državljanima u Španiji. Uslijed privoljenja francuske vlade mogu se preko Francuske šiljati pisma i poštne dopisnice austro-ugarskim državljanima, koji se nalaze u Španiji, te koji nijesu ratni zarobljenci ili internirani, te sa strane ovih. Takove posiljke mogu sadržavati jedino obiteljske vijesti, te se na naslovnoj strani mora jasno napisati oznaka „Familiensendung" ili „Nouvelles de famille". Pisma moraju da budu što kraća.

Glasba. Danas popodne svirati će glasba ratne mornarice na trgu „Custozza" slijedeće komade: 1. C. W. Ziehrer: „Car Karlo", koračnica. 2. A. Rosenberg: „Hrvatska ouvertura". 3. E. Waldteufel: „Zlatna kiša" — valčik. 4. W. Kieze: a) Dječji prizor iz opere „Evangelimann". A Massenet: b) „Marche heroique". 5. K. Komzák: „Za srce i um", — karišik. 6. D. Ertl: „Hunyadi", — koračnica. Početak u 3 sata i 30 časaka.

Prodaja ribe. U slučaju, da prispije riba prodavat će se ona danas. Pravo kupovati ribu imadu danas vlasnici živežnih karata počevši od broja 1.

Obznana.

Narudžbe amerikanskih loza iz državnih rasadnika u Primorju za sadno vrijeme 1917/18.

U proljeću 1918. biti će na prodaju amerikanska loza iz državnih rasadnika u Primorju uz slijedeće uvjete:

1. navrnutih loza različitih europejskih vrsti na velik listni Riparji i Rupestris montikoli;
2. žilavica vrsti velikolistne Riparje, Rupestris montikole i raznih križanka;
3. rozaga vrsti velikolistne Riparije, Rupestris montikule i raznih križanka.

Lozam su slijedeće cijene za svakih 1000 komada:

a) amerikanskim navrnutim lozam 140 K;

b) amerikanskim žilavicam za siromašnije vinogradare 10 K za imućnije posjednike 30 K;

c) amerikanskim rozgama za siromašnije vinogradare 5 K, za imućnije posjednike 16 K.

Oskudnost vinogradara, koji budu naručili lozu po sniženim cijenama, imade općinsko glavarstvo da savjesno i istinito potvrdi.

Navrnute loze će se dati pojedincima samo u manjim količinami poglavito za širenje boljih vrsti loza.

Ako narudžbe pojedinaca predju 500 komada žilavica ili 2000 komada rozaga, namjesništvo si pridržava pravo, da zatraženu količinu snizi prema zalihi i prijavama.

Narudžbe loza neka se prikažu putem kompetentnih općinskih ureda, koji drže na raspolaganje osobite tiskanice za ovu svrhu, najkasnije do dana 30. novembra o. g. Narudžbe, koje prispiju nakon ovoga roka, neće se uzeti u obzir. Ko naruči loza, neka se vlastitom rukom potpiše na iskazu narudžbe u stupcu za opaske.

Općinska glavarstva imadu da ispunjene iskaze narudžaba odmah pošalju kompetentnom c. kr. kotarskom poglavarstvu (c. kr. namestničtvenom savjetniku u Trstu, povjereniku tvrdjave u Pulju, magistratu u Rovinju) koje će jih predložiti namjesništvu.

Loze će se dati samo primorskim vinogradarima. Trgovci trsjem isključeni su od dobave rečenih loza.

Cijene se razumiju od rasadnika u Kanfanaru, te se primjerna svota imade platiti kod preuzimanja loza; ako se loza pošalje željeznicom, poštom ili parobrodom, ova svota će se pouzeti ujedno sa troškovima za embalažu i prevoz, koji će se računati po vlastitoj cijeni.

Kod narudžbe neka se točno naznači: 1. bistro napisano ime, prebivalište, kućni broj i stališ naručitelja; 2. porezna općina, u kojoj leži vinograd, koji imade da se ponovi; 3. željena vrst i množina loza; 4. željeznička, odnosno parobrodarska i poštanska postaja, kamo da se loze pošalju.

Loze treba pregledati odma što stignu; eventualne pritužbe neka se bez zatezanja uprave na ovdešnjeg c. kr. vinogradarskog nadzornika.

Kašnje stigle pritužbe neće se uzeti u obzir.

Pri koncu se opaža, da se amerikanske loze iz državnih zaliha principijelno nedjele badava.

Iznimka će se učiniti samo za one male vinogradare, koji se obvežu, da će posaditi amerikanski vinograd za uzgoj materijala za ponavljanje vinograda.

Molbenice za besplatni otstup amerikanskih žilavica za baš spomenutu svrhu neka se prikažu ravno c. kr. namjesništvu do gore označenog roka.

Trst, 19. septembra 1917.

Od c. kr. namjesništva.

Zahvala.

Za mnoge iskrene dokaze saučešća, primljene prigodom smrti naše nezaboravne kćeri, sestre, odnosno tetke, gospodjice

Cvijete Družetić

kandidatice IV. učiteljskog tečaja

izričemo ovime najsrdačniju zahvalu. Posebice zahvaljujemo velečasnom gosp. Čurkoviću, koji je pokojnicu u bolesti tješio i u svemu nam pri ruci bio, kao i za nadgrobno slovo držano pokojnici, dalje gospodjici učiteljici Stanić, časnim sestrama profesoricama Českog olomučkog učiteljstva, i svim njezinim drugaricama IV. tečaja Českog učiteljskog ustava u Olomucu, koji nijesu žalili dalekog puta, a da pokojnicu doprate do zadnjeg počivališta i iskažu svoju bol i ljubav. Napokon hvala svim našim sirotama bjeguncima, koji su nam znali u svemu pri ruci biti i prisustvovali sprovodu. Svim nebrojeno puta hvala i od boga plata!

Neudorf, (Moravska) 5. listopada 1917.

Tugujuća obitelj Družetić

Vojničke vijesti.

Dnevna zapovjed lučkog admiralata br. 286 od 13. listopada 1917.

Posadno nadzorstvo nadporuč. Benković.

Liječničko nadzorstvo na N. V. n. „Bes[illegible]": linijski liječnik dr. Tschada.

Liječničko nadzorstvo u mornar[illegible] bolni: linijski liječnik dr. pl. Marochino.

Sjetite se Crvenog križa!

Ukrajinaca, koji će mu saopćiti odluku svoje stranke. Jugoslaveni su svoje zahtjeve već jučer saopćili ministru-predsjedniku. Pristupom Poljaka i Ukrajinaca uspjelo je Seidleru osigurati većinu za proračunski provizorij. Za sporazum sa Jugoslavenima ima malo izgleda. Za proračunski provizorij će glasovati 96 zastupnika njemačkog narodnog saveza, 67 kršćanskih socijalista, 7 bečkih zastupnika, 5 Rumunja, 4 Rusina iz Bukovine, Talijani iz Friaula, te konačno oko 40 Poljaka i 23 Ukrajinca iz Galicije. Reichsrath ima sada 466 zastupnika, broj nabrojenih zastupnika iznaša 246, što bi značilo većinu od 13 glasova.

*** Vojnička konferencija saveznika u Francuskoj.** „Berliner Tageblatt“ javlja iz Ženeve: „Temps“ javlja, da se prošle sedmice obdržavala na francuskom tlu velika vojnička konferencija saveznika. Posljedice će se te konferencije pokazati doskora na svim frontama antante.

*** Njemački car u Sofiji.** Prigodom 30-godišnjice stupanja na prijestolje bugarskog kralja stigao je dne 11. t. mj. car Vilim u Sofiju, gdje je bio svečano dočekan. Kod ručka, koj se je tom prigodom dao, kazao je njemački car u svom nagovoru medju ostalim: „Puni iskrenog saučešća promatramo čeznuće bugarskog naroda za ujedinjenjem te osjećamo u uspomeni naše prošlosti unutrašnje srodstvo sa bugarskim narodom“. Car je svršio: Dižem čašu na sretnu budućnost Vašeg Veličanstva i Vašeg Veličanstva kuću na zdravlje slavne bugarske vojske i na procvat Bugarske“.

*** Zadnja politička poruka dr. Kreka.** Dr. Krek i dr. Lovro Pogačnik razgovarali su u ponedjeljak i o politici dr. je Krek posve odobravao sadašnje držanje Jugoslavenskoga kluba i naručio dru. Pogačniku, da poruči dru. Korošcu, neka javi ministarskom predsjedniku, da slovenski narod danas više nego ikada ćuti tvrdu ruku germanizacije i da njegovi zastupnici ne mogu podupirati sistema, koji nas svaki dan sve više pritište. („Novine“.)

*** Novo ministarstvo u Švedskoj.** „Svenska Telegram Byran“ javlja: Kralj je povjerio sastav kabineta zemaljskom poglavici Widenu, predsjedniku druge zbornice, koji prema svojim političkim nazorima pripada umjerenim liberalima.

AUSTRO-UGARSKI RATNI IZVJEŠTAJ.

Beč, 13. (D. u.) Službeno se javlja:

Na istoku i u Albaniji kod naših četa ništa nova.

Talijansko bojište.

Na Soči i na tirolskoj je fronti došlo na mnogo mjesta do živahne topničke djelatnosti. Južno od doline Pellegrino dopremila su naša junačka odjeljenja, pojačana dobrovoljnim strijelcima, zarobljenike i ratni materijal iz neprijateljskih položaja.

Poglavica generalnog stožera.

NJEMAČKI RATNI IZVJEŠTAJ.

Berlin, 13. listopada. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana javlja:

Zapadno bojište.

Bojna skupina bavarskog prijestolonasljednika: Bitka u Flandriji oživjela je danas iz nova poslije kratkog prekida. Taj su put vodili Englezi na uskom pontu, širokom okolo 10 kilometara, izmedju cesta Langemarck-Houthoulst i Zonnebeke-Marslede svoje navale. Topnička su bojna sredstva bila veoma jako upotrebljene. Iza višekratnog uzaludnog jurišanja uspjelo je engleskoj pješadiji, da uznapreduje medju kolodvorom i selom Poelcapelle u lijevkastom području. Iza ljutih bojeva, koji su trajali preko dana, bacile su naše čete neprijatelja s obje strane Pendsbeeka. Naši položaji bijahu južno Poelcapelle napadnuti prije podne, a sa svježim silama na večer. I na tom su se mjestu morali Englezi da zadovolje sa uskim komadom našeg predpolja. Mjesto je u našem posjedu. Istočno od Zonnebekea skršile su se neprijateljske navale. I kod Gheluvelda izjalovio se je jaki sunak. U opće iznosi teškim krvavim žrtvama stečeno područje u obim provalnim točkama pol kilometra tla. Svuda inače bio je njegov trud uzaludan. Preko noći trajao je topnički boj. Jutros je rano opet poskočio do bubanjske paljbe izmedju Lys i kanala Comines-Ypern. Prema predležećim izvješćima nijesu još dosad uslijedile nove navale.

Bojna skupina njemačkog prijestolonasljednika: U nekojim odsjecima fronte na Aisnei bila je i jučer živahna bojna djelatnost. U istočnom dijelu Chemin des Dames provališe turingške čete iza uspješne paljbene pripreme u francuske položaje sjeverno uzvisine Vauclerc. U širini od 400 metara otele su neprijatelju više opkopnih crta. Mnogo je zarobljenika ostalo u našim rukama.

Istočno bojište.

Od Dvine do Dunava nema većih bojnih djela.

Macedonsko bojište.

Osim živahne topniške djelatnosti u luku Cerne i izvidničkih okršaja, uspješnih po Bugare na Doiranskom jezeru, nema ništa osobita.

Prvi majstor glavnog sjela Ludendorff.

NEPRIJATELJSKI IZVJEŠTAJI.

Francuski:

: 12. listopada, popodne. Noć je bila označena velikom djelatnošću obostranog topništva. Niz je neprijateljskih pokušaja navale Nijemaca na razne točke fronte bio odbijen. Neprijateljski se je pothvat zapadno od Maisons de Champagne i tri nasrtajna pokušaja Nijemaca u okolici Souain Auberivo izjalovila. Na desnoj je obali Moze potrajala topovska vatra u okolici Bezonvaux.

Engleski:

: 12. listopa. U 5 sati 25 minuta u jutro navalile su naše čete na fronti od po prilici 6 milja sjeveroistočno od Yperna. Napredak je naših četa, kaošto je javljeno, udovoljiv. Tečajem noći žestoka kiša.

Ruski:

12. listopada. Sjeverna fronta. U pravcu na Rigu poduzeo je neprijatelj dne 10. t. mj. u 7 sati na večer, poslije jake topovske pripreve, ofenzivu u odsjeku predjela Spital-Timerman, kod česa je južno od ceste u Pskov nekoliko potisnuo natrag kumpanije neke naše pukovnije. Oko 9 sati na večer poduzeše naši odjeli protunavalu, te opeta osvojiše od neprijatelja zauzete jarke. U 12 sati u noći bio je položaj opeta uspostavljen. Dne 11. t. mj. oko podne prislio je neprijatelj u predjelu Skul, sjeverno od ceste u Pskov, jakom topovskom vatrom naše prednje straže, da se nešto povuku. Na ostaloj fronti puškaranje. — Zapadna i jugozapadna fronta. Puškaranje. — Rumunjska fronta. Dne 9. t. mj., u 5 sati u jutro, navalio je neprijatelj poslije žestoke topovske pripreme na naše položaje u predjelu južno od Krendosenija na okolicu Buzcua, osvojivši više streljačkih jaraka; no protunavala uspostavila je opeta položaj. Dne 11. t. mj. opetovano je neprijatelj opstreljavao teškim topništvom grad Galac.

Političke vijesti.

Važna naredba ratnog ministarstva.

Dopisni ured javlja sa dne 12. t. mj., da je ratno ministarstvo naredilo slijedeće: Osim dogadjaja, koji su od njemačke, političke ili parlamentarne važnosti — bez razlike, da li se radi o c. i kr., o c. k. ili kralj. ug. osobama — i koji bi mogli biti predmetom interpelacije, moraju odsjeci ratnog ministarstva, dotično vojnička zapovjedništva telefonično ili brzojavno obavijestiti ministra za zemaljsku obranu. Ove se obavijesti ne smiju protezati samo na prvu objavu, već na svaki važan dogadjaj do konačnog riješenja pitanja. Ovakove su obavijesti osobito prešne za vrijeme zasjedanja parlamenta.

Politički položaj u parlamentu.

800 milijuna, koje je vlada ponudila Poljacima, imali su svoj učinak. Ovi će odobriti proračun, koji će po svoj prilici biti prihvaćen sa 13 glasova većine. Prema tome se vidi, da i sadašnja vlada nastavlja starom metodom političkog podmićivanja, koja je nemoralna ne samo za onoga, koji bude podmićen, nego takodjer za onoga, koji podmićuje. Ne radi se više dr. Seidleru o tome, da svede političke prilike u miran tok. Sva se njegova briga kreće jedino oko odobrenja proračuna; kod toga zaboravlja, da su poteškoće, koje su nastale kod ,toga, samo odraz nenaravnih političkih prilika, koje vladaju u monarkiji, koja dijeli narode u vladajuće, u podjarmljene i tlačene. Gosp. Seidler mora ipak znati, da i ako mu bi pošlo za rukom, da dobi većinu u parlamentu za 6-mjesečni proračun, da će poteškoće za 6 mjeseci biti kud i kamo veće. Obećanja, kojima je kupio Poljake, neće po svoj prilici moći da ispuni, pošto to nije odvisno samo od njega; a na drugoj je strani odbio one sve druge političare, kojima je dozlogrdio stari način zavlačivanja i zabašurivanja i koji žele u interesu same države, da se konačno srede političke prilike. Ako je dobio povjerenje za šestmjesečni proračun sa strane Poljaka, koji su još nedavno obasuli vladu i sistem prekoravanjima i pritužbama, na drugoj je strani izgubio posve povjerenje onih poštenih ljudi, koji svojim radom hoće da postignu konačno uredjenje unutarnjih naših prilika, da se dovrši narodna trvenja i da se postigne u Austriji blagodati unutrašnjeg mira. Ovi ljudi žele, da se austrijske prilike urede po modernim i moralno bezprijekornim načelima, koji jedini mogu zajamčiti narodima sreću i mir, a državi uspješan razvitak i bogastvo. O uskoštvu Poljaka prepuštamo sud našim čitaocima i njihovim izbornicima, koji se nipošto ne mogu ponositi takovim zastupnicima, koji su narodne ideale i budućnost Poljske prodali za jeftin novac, koji, kao do sad, nije nikad rodio dobrim plodom za nesretnu i opustošenu Galiciju te za njezin siromašni i jadni narod.

Slovački socijaliste ne smiju u Stockholm.

„Robotnicke Noviny“, list slovačkih demokrata, koji je iza duge stanke opet počeo izlaziti, objelodanjuje tužbu na madžarske socijalne demokrate, koji nijesu htjeli dozvoliti, da bi u okviru ugarske delegacije bili zastupani i radnici drugih narodnosti, a u prvom redu Slovaci. List dodaje: „Nije to prvi put, da mi socijalni demokrati moramo da se tužimo nad postupkom madžarskih drugova. Na stockholmsku su se konferenciju spremali oni poći u velikom broju, ali nama nijesu dopustili niti jednog delegata. Oni su htjeli ići na vijećanja, dok su nam htjeli zatvoriti vrata, da ne doznaje ništa svijet, da i mi živimo i da hoćemo živjeti“. Tako shvaćaju — a to ne samo u Ugarskoj — gospodujući narodi medjunarodnost. Bez tumača, a naši radnici neka usporedjuju ugarske prilike sa ostalim.

U pomoć učiteljstvu u Istri.

Hrvatsko učiteljstvo kotara Pazin, sakupljeno dne 4. listopada 1917. na skupštini u svrhu pogovora o bijedi, u kojoj se ono nalazi, i o koracima, kako da joj se doskoči

uzevši u obzir,

a) da učiteljstvo u ovo teško vrijeme ima osim školskog rada vrši i druge razne poslove, koje mu nalažu sadašnje ratne prilike, i to na zadovoljstvo viših oblasti;

b) da su cijene svakovrsnoj robi užasno poskočile, a plaća se učiteljstvu povisila samo od 13—41 K mjesečno tako, da ono ne može nabaviti ni najpotrebnije za se i za obitelj, već u pravom smislu riječi gladuje i ne će moći nikako da vrši svoje dužnosti, pa će — da si ohrani život — biti na žalost prisiljeno, da zapusti učiteljski stališ;

c) da radi strašne suše ne može od seljaka, ne može ni od aprovizacije za sve novce dobiti najnužnije hrane.

zaključilo je

obratiti se sa predstavkom na c. kr. pokrajinsko školsko vijeće, na zemaljsku upravnu komisiju, na c. kr. ministarstvo za bogoštovje i nastavu, na c. kr. kotarsko i na mjesna glavarstva, te obavijestiti o tom i državne zastupnike, da se

1. dadu učiteljstvu svi povišci (bilo u kojoj formi), kakve daje i kakve će eventualno dati država činovnicima od 8. do 11. razreda;

2. da se kaošto i u drugim pokrajinama i kaošto kod drugih stališa raspišu natječaji za ispražnjena mjesta učitelja i učiteljica;

3. budu li oblasti i nadalje otezale, da doskoče učiteljstvu, a time i pučkoj školi, u što kraće vrijeme — kako to prilike iziskuju i kako je gore rečeno — obratit će se s molbom na Njegovo Veličanstvo našega prejasnoga cara i kralja

Domaće vijesti.

Ravnatelj hrvatske gimnazije u Pazinu nije htio da dozvoli svojim djacima, da sakupljaju prinose za narodni dar hrvatskomu pjesniku i mučeniku, knezu Vojnoviću. Teško nam je označiti ovaj postupak, a da ne upotrebimo jačih riječi. Molimo samo gospodina ravnatelja, neka čita u knjizi svog zemljaka Janeza Trdine „Bachovi huzarji i Iliri“ i naći će tamo u jednom školskom nadzorniku uzor svojemu postupku, koji je bio prošlog stoljeća veoma čudnovat, dok je za današnje dane za njega samoga žalostan anakronizam. Mi nikako ne želimo, da se upravlja škole anakronizmima, već u modernom i narodnom duhu, a taj traži za sve narode, napose i za Hrvate, da štuju svoje velike ljude. Bit će dakle veoma dobro, da gospodin ravnatelj smisli još jedamput svoje misli u tom pogledu u razboritiju misao i da dozvoli sakupljanje našoj omladini, ili neka povuče konzekvencije iz spoznaje, da njegovo pedogoško shvaćanje dužnosti ne odgovara više sadšnjim prilikama.

Imenovanje. Zemaljska upravna komisija margrofije Istre, imenovala je svojim zastupnikom u kotarskoj misiji za pripomaganje obitelji u Puli g. dr. Mirka Vratovića, odvjetnika u Puli.

Premještenje zemaljskog upravnog povjereništva za Istru iz Pazina u Poreč. U smislu odluke, stvorene od zemaljske upravne komisije za Istru, započet će ova komisija doskora svoje poslovanje u Pazinu, čim će biti dovršeno pitanje uredskih prostorija.

Potpore za obitelji onih, koji su zadržani u inozemstvu. Njegovo Veličanstvo car sankcionirao je dne 17. kolovoza zakon, što ga je glasala zastupnička kuća, tičući se potpora obitelji onih, koji su bili zadržani u neprijateljskoj zemlji i obiteljima momčadi trgovačke mornarice, kojima je bio zapriječen povratak iz neutralnih zemalja. Tim zakonom vlada biva opunovlaštena podijeljivati od dana kada bje zakon objelodanjen (a samo u posebno izvanrednim slučajevima od kojeg dana prije) za vrijeme dok traje rat (ili dok se zadržana osoba povrati iz inozemstva) potpore iz vladinih sredstava domašnjima gori imenovanih osoba u istoj mjeri kaošto su doprinosi za uzdržavanje obitelji vojnika, ako opstoje slijedeći uvjeti: 1. ako je austrijski državljanin zadržan doista u inozemstvu ili od neprijatelja ili od prilika nastalih uslijed rata, što će se sve morati dokazati pismima ili će se to uredovno istražiti na temelju podataka, što ih budu dali sami domašnji; 2. ako domašnji nijesu u stanju providiti svoje uzdržavanje vlastitim imanjem, dohodcima ili ne uživaju kakove druge državne potpore (doprinos za uzdržavanje ili potporu bjegunaca). Kao domašnji bivaju računane sve one osobe, što su zadržane u inozemstvu, isključeni su dakle oni, koji su sa interniranim bili u odnošaju službenom ili navadjaju druge zasebne zahtjeve, ako isti nisu baš samo uzdržavanje. Kao neprijateljske zemlje računaju se sve države, koje su u ratu protiv monarkije. Iznos potpore odvisan je od današnjeg boravišta domašnjih: 2 K na dan za one, koji stanuju u Beču, 1.80 za one, koji živu u mjestima I. i II. razreda za državne činovnike, 1.60 K za sva druga mjesta. Molbe za priznanje potpore moraju stignuti kotarskoj političkoj oblasti gdje stranka sada boravi i to putem općine, opskrbnih ili dobrotvornih ureda. Potpore će se isplaćivati samo do onda, dok budu opstojale pretpostavke zakona.

Zabrana kupovanja te izvoza vina iz Istre. Vinarski ured za Istru saopćuje: Daje se na sveopće znanje, da je bez prijašnje dozvole „Vinarskoga ureda za Istru“ zabranjeno kupovanje vina (staroga i novoga), kao i izvoz iz Istre. Dozvoljen je izvoz samo do jedne litre. Dozvole za nakup i izvoz vina izdavaju se kod Vinarskog ureda u VTrstu (sad kod namjesništva) uz platež iznosa od K 2.— za režijske troškove, za svaki hektolitar i za svaki odlomak hektolitra. Oproštene su množine do 6 litara. Prestupci kaznit će se globom do K 10.000 ili zatvorom do 6 mjeseci, eventualno takodjer zapljenom.

Sjednica aprovizacijone komisije. Dne 11. tek. mj. obdržavala se sjednica aprovizacijone komisije c. k. tvrdjavnog komesara, kod koje su prisustvovali pod predsjedanjem tvrdjavnog komesara svi članovi iste, naime gg. gen. inž. Tonsa, ravnatelj aprovizacijone komisije Lirussi, kotarski nadliječnik dr. Schiavuzzi, zasebnik Negri i c. kr. savjetnik pokrajinskog suda Peručić. Nakon referata ravnatelja Lirussi-ja, riješilo se u istoj sjednici ostale tekuće poslove, te se je tom prilikom komisija mogla upoznati velikim poteškoćama, kojima se moraju neprestano boriti osobe, koje vode aprovizacijonu komisiju. Osobito treba istaknuti kao velike poteškoće: pomanjkanje trgovačkog osoblja, slabu željezničku svezu i poteškoće poštanskog saobraćaja. Te su poteškoće bile tako osjetljive, da se moglo svladati dotične poslove samo uz veliko naprezanje svih sila cijelog osoblja aprovizacijone komisije. U sjednici se nadalje raspravljalo pitanje dobave vina, o čemu će se baviti naskoro takodjer poljodjelsko vijeće namjesništva u Trstu. Tom prilikom izrazila je komisija svoje začudjenje, što kotar Pula nije zastupan u onom važnom odboru. Ravnatelj je Lirussi razložio nadalje financijalno stanje aprovizacije, koje se mora označiti kao posve povoljno. Komisija je primila ovo priopćenje kaošto izvještaj o drugom djelovanju aprovizacijone komisije zadovoljstvom do znanja, te je na prijedlog jednog člana izrazila ravnatelju Lirussi zahvalu za njegov požrtvovni rad, što ga čini u korist pučanstva Pule.

Obznana. Uslijed naredbe ureda za prehranu pučanstva od 27. septembra o. g. D. Z. L. br. 390 bivaju promjenjene predajne cijena sijena i slame, što su bile objelodanjene obznanom od dne 25. lipnja o. g. (Allg. 651-18) kako slijedi: 1. za svakovrsno sijeno, K 23·—. 2. Za slamu: a) za pšeničnu slamu K 13·—; b) za sve druge vrsti žitne slame K 11·— ; c) za slamu od pašulja, boba, leće, lupine i turkinje K 7·—. — Ove naredbe vrijede takodjer za one množine sijena, koje je zemaljski ured za krmu kupio prije 16. srpnja o. g. — Od c. kr. kotarskog poglavarstva. Pula, dne 9. listopada 1917. C. kr. tvrdjavni povjerenik : Hohenbruck, v. r.

Sve osobe, rodjene u godinama 1865.-1866., koje stanuju u mjesnoj općini Pule, služile su u narodnom ustanku te su bile poslane na dopust uslijed naredbe Njegovog Veličanstva cara od 21. svibnja t. g., pozivlju se, da jave svoje boravište u općini, isto tako svaku odsutnost iz općine, koja prekoračuje 14 dana, i to u općinskom stat.-anagrafičnom uredu, Piazza del foro br. 1, prizemno desno, soba br. 3, u uredovnim satovima (8 pr. pod., do 2 popodne) najkasnije do 31. listopada t. g. Propuštanje prijave biti će kažnjeno u smislu odluke ministarstva za zemaljsku obranu od 26. lipnja 1915., Präs. 10125-XIV. Pula, dne 1. listopada 1917.

Slučajevi proljeva i tifusa. U našoj su se općini od 6—13. o. mj. pojavila dva slučaja proljeva, od kojih je jedan bolesnik ozdravio, a drugi je još u liječenju. — U Medulinu se je pojavio jedan slučaj tifusa.

Opskrba pučanstva odijelom. C. kr. kotarsko poglavarstvo u Puli obznanjuje: Naredbom ministra za trgovinu od dana 21. IX. 1919, D. Z. L. 383, odredjuju se ustanove za osiguravanje pučanstva odijelom. Uslijed toga je u buduće zabranjen slobodan promet odjećom kaošto i kupnja sa strane konsumenata. Izuzimlje se roba za odijela i za rublje, koja je označena u listini slobodne robe istodobno proglašene od ministra trgovine. Slijedeće vrsti robe smiju se izručiti konsumentima samo uz iskaznicu, koja potvrdjuje potrebu nabave: 1. robe, koje su prikladne za pravljenja odijela ili rublja; 2. odijela za muškarce, žene i djecu; 3. sve vrsti rublja; 4. istrošena odijela, koja se još dadu nositi. Nadalje će centrala pamuka i vune u svrhu opskrbe odijelom i rubljem dati siromašnome pučanstvu jeftiniju robu, te će urediti promet istrošenim odijelima. Da se svim ovim zadaćama udovolji, ustrojio se je već za Primorje pokrajinski ured za odijela sa sijelom kod trgovačke i obrtne komore u Trstu. Dok se ustroji ostali ured, predvidjen u gorenavedenoj naredbi, namjesnik je opunovlastio tvrdjavnog komesara, da samo u slučaju neophodne potrebe izda dozvole, kojima mogu konsumenti primati gore naznačenu robu. U tu svrhu moraju se konsumenti u slučaju potrebe obratiti pismeno ili usmeno kod svog općinskog ureda. Trgovci moraju držati poseban registar sa označenim stranicama, iz kojega će biti razvidna zaliha robe prema vrsti i množini na početku svakog mjeseca, povišica što je nastala tijekom mjeseca i ishodište ove povišice te stanje robe koncem mjeseca. Prekršaji ove naredbe biti će kažnjeni globom do 20.000 kruna ili zatvorom do 6 mjeseca eventualno istodobno zapljenom robe.

Poštanski promet. C. k. poštansko i brzojavno ravnateljstvo u Trstu javlja: U Bukovini posluju opet: 1. za obični pismovni poštanski saobraćaj: pošt. uredi: Bobestie, Idzestie, Komarestie Slobodzia, Kuczurmare, Stefanowka i Unter Stanestie; 2. za saobraćaj pošt. uputnicama, te za saobraćaj pošt. štedionice pošt. ured Breaza; 3. za saobraćaj omocima u ograničenom opsegu pošt. ured Wiznitz na Czeremoszu. — Nadalje javlja: Poštanski saobraćaj sa austrijskim i ugarskim državljanima u Španiji. Uslijed privoljenja francuske vlade mogu se preko Francuske šiljati pisma i poštne dopisnice austro-ugarskim državljanima, koji se nalaze u Španiji, te koji nijesu ratni zarobljeni ili internirani, te se sa strane ovih. Takove pošiljke mogu sadržavati jedino obiteljske vijesti, te se na naslovnoj strani mora jasno napisati oznaka „Familiensendung“ ili „Nouvelles de famille“. Pisma moraju da budu što kraća.

Glasba. Danas popodne svirati će glasba ratne mornarice na trgu „Custozza“ slijedeće komade: 1. C. W. Ziehrer: „Car Karlo“, koračnica. 2. A. Rosenberg: „Hrvatska ouvertura“. 3. E. Waldteufel: „Zlatna kiša“ — valčik. 4. W. Kleze: a) Dječji prizor iz opere „Evangelimann“. A Massenet: b) „Marche heroique“. 5. K. Komzák: „Za srce i um“, — karišik. 6. D. Ertl: „Hunyadi“, — koračnica. Početak u 3 sata i 30 časaka.

Prodaja ribe. U slučaju, da prispije riba prodavat će se ona danas. Pravo kupovati ribu imadu danas vlasnici živežnih karata počevši od broja 1.

Vojničke vijesti.

Dnevna zapovjed lučkog admiralata br. **286** od 13. listopada 1917.

Posadno nadzorstvo nadporuč. Benković.

Liječničko nadzorstvo na N. V. n. „Bel...“: linijski liječnik dr. Tschada.

Liječničko nadzorstvo u mornaričkoj bolnici: linijski liječnik dr. pl. Marochino.

Sjetite se Crvenog križa!

HENRIK SIENKIEWICZ

Ta treća.

(Nastavak.)

Tako je bila liepa, takve je imala sanene a podjedno sjajne oči, takvu je sladku neku otežalost odavalo cielo njeno biće, da se niesam mogao od nje odkinuti.

Ali doista i ona se od mene nije mogla odkinuti, kao da se htjela nagraditi za dugu šutnju i za tako dugo pritajeno čuvstvo.

Kasno se vratim kući. Svjatecki još nije spavao . . . Pri svjetiljci je risao drvorez za jedan ilustrovani list.

— Tu je pismo za tebe — reče ne dižući očiju od posla.

Uzmem sa stola pismo i osjetim kroz kuvertu prsten. Dobro! sutra ću ga trebati. Otvorim pismo i čitam, što sliedi:

„Znam, da će vam milo biti, što vam vraćam prsten, jer ste očito za tim i išli. Koliko je do mene, ni ja se ne mislim takmiti — s glumicami K“.

Bar je kratko!

Iz toga lista proviruje gnjev i ništa više.

Ako je još sjenke čara u mojim očima bilo za Kazimiru, ta se sjenka za uviek razplinula.

Čudnovato: svi drže, da je Eva prouzročila moju preobuku i sve to, što se dogodilo — a sad će u istinu sve, što će sliediti, prouzročiti Eva.

Sgnječim list, strpam ga u džep i podjem spavati . . .

Svjatecki podigne oči od radnje i pogleda me čekajući, hoću li što reći, a ja šutim.

— Večeras je iza kazališta ovdje bio onaj podli Ostržinjski — reče Svjatecki.

XVIII.

Sjutra hoću već u devet sati da poletim do Eve, ali ne mogu, jer su strani ljudi kod mene.

Došao barun Kartoffler i naručio duplikat mojih „Židova“. Nudja mi tisuću pet sto rubalja, ja tražim dvie tisuće. Kod toga ostaje.

Kad ovaj ode, dodje i naruči Tanzenberg dva portreta. Svjatecki kao antisemita, prekorava me, da sam židovski slikar, no ja bih rado znao, tko će u nas kupovati umjetnička djela, ako ne novčani ljudi. A što se novčani ljudi uklanjaju lešinama Svjateckoga, tome niesam ja kriv.

Tek u jedan sat dospijem k Evi, predam joj prsten i javljam joj, da ćemo poslije vjenčanja odputovati u Rim.

Evica radostno pristaje i koliko smo jučer oboje šutjeli, toliko danas jedno za drugim govorimo . . .

Pripoviedam joj o naručbama, koje sam primio i zajedno se veselimo. Portrete valja mi svršiti prije odlazka a „Židove“ za Kartoflera slikat ću u Rimu. Za tim ćemo natrag u Varšavu te ću ja ovdje uredit radionicu i živjet ćemo kao u nebu . . .

Praveći te osnove rečem Evi, da ćemo jučerašnji dan sav viek provoditi kao svetak . . .

No ona sakriva svoju glavicu na mom ramenu i moli me, da o tom ne govorim. Tad mi ovije vrat razpučenim rukavima svoje spavaće haljine i naziva me svojim velikim čovjekom . . . Bljedja je no obično, oči su joj ljubičastije no obično, ali sva se sjaji od radosti.

Oh! Koliko sam bio magare, što sam imajući uza se takvu ženu drugdje sreću, u krugu ljudi, u kojem sam bio posvema tudj a koji je i za me bio tudj . . .

Kolika je umjetnica Evka! Moja je zaručnica, pa se odmah prihvatila te uloge i nehotice se malo igra mlade i sretne zaručnice. Ne zamjeram to ljubljenom biću, koje je tolike godine bilo kod kazališta.

Iza ručka odvezemo se k Jeli Kolčanovskoj.

Od časa, gdje me Eva može prikazat kao svoga zaručnika, postala je i šala sa starcem lirnikom nevina, te ne može izmedju obiju gospodja izazvati nesporazumka. I sbilja nas Jela, znajući već za sve, dočeka razširenim rukama i veseli se sreći Evinoj. Kao tri mahnitca smijemo se starcu prosjaku, jer je taj starac morao slušati o slikaru Magurskom. Jučer sam htio probosti Ostržinjskoga, danas se divim njegovu duhu.

(Nastavit će se.)

Pojedini broj 12 h.

CIJENA lista: U pretplati za čitavu god. K 36·—, za polugodište K 18·—, tromjesečno K 9·—, mjesečno K 3·60, u maloprodaji 12 f. pojedini broj. OGLASI primaju se u upravi lista trg Custoza 1.

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

„HRVATSKI LIST" izlazi u nakladnoj tiskari JOS. KRMPOTIĆ u Puli, trg Custoza 1. Uredništvo: Sišanska ulica br. 24. — Odgovorni urednik JOSIP HAIN u Puli. — Rukopisi se ne vraćaju.

Godina III. U Puli, ponedjeljak 15. listopada 1917. Broj 815.

Uspjeh Nijemaca u rigajskom zaljevu.

Školski život u Istri.

Primamo: Svi se narodi prostrane monarkije junački bore, da nevjernom Talijanu zapriječe put u Istru, Trst itd.

Dok ovi junački borioci krv svoju lijevaju za ove krajeve, dotle se u zaledju ništa ne poduzimlje, kako bi se ovaj nepismeni i ubogi narod Istre sistematičkim postupkom privelo do nekog stanovitog stupnja izobrazbe. Narod treba podučiti, treba da mu uzgojimo mlad, snažan i pismen naraštaj, koji će i državi biti od neizmjerne koristi.

Ova je zadaća povjerena pučkoj školi. Da, pučko školstvo treba podupirati, treba uvadjati, gdje je iole potrebno. Stalan sam, da kad bi se samo više mara imalo za narodnu prosvjetu, u 10 do 15 godina imali bismo takvog uspjeha, da bi državi bilo od neizmjerne koristi, a narod sam još bi jači bio na braniku svoje domovine. A što mi vidimo tu u Istri? Vlada nema volje, da toj siromašnoj Istri dade pučke škole, dok učitelji onom kukavnom plaćom, bolje ju nazvati „milostinjom", prisiljeni su dă trpe. Pitaju li ovi patnici povišenje plaće, niti im se ne odgovara! Učitelji i učiteljice vole ići u gradove u službu, gdje dobiju 150 do 300 a i više kruna mjesečne plaće, negoli vršiti svoja učiteljska zvanja, gdje dobiju 80 kruna. Učitelja nema, jer su svi skoro vojnici, a onaj maleni broj, što ih još imade, morat će da podje u vojnike, ili ostane li na svojim mjestima, morat će da trpi. Uz ove okolnosti mora da je po Istri sva sila mjesta bez škole, bez onih škola, bez onih učitelja, koji uzgajaju državi dobre i valjane podanike.

Oh sudbino! Zar smo mi krivi, što smo rodjeni Hrvati, zar smo krivi, što smo potomci slavnih naših predja, zar smo krivi, što imamo braću na svim krajevima? Ah, zašto nijesmo rodjeni drugorodci? Što će biti iz naše djece kad ponarastu? Zar će i oni morati davati kao i mi naše kokoše gospodinu, samo da im molbu napiše? Što će reći njihovi ocevi, kad se povrate kući? Zar se ovako pazilo na djecu, dok su oni bili hrana tanetima? Zar se našem seljaku ne budi čuvstvo proti ovakvom postupku u Istri, kad mora da prosi i plati onoga, koji će mu jedno maleno pismo napisati, eda javi kući ženi i djeci, da je živ i zdrav? Zar se ne budi u njemu bijes, srdžba i bol na one, koji su krivi njegovom neznanju? Pa zar da i njegova djeca budu isto takova? Ne! i ne! Dajte nam škole, dajte nam učitelje (učiteljice), ali ne onakove učitelje, koji moraju da radi one milostinjske plaće bježe iz Istre u bolje službe, nego onakove učitelje, koji će biti opskrbljeni onako, kako im se i dolikuje. Jedino ovakovi učitelji, ovakove učiteljice moći će da se posvete svom voljom i ljubavi uzgajanju djece, uzgajanju pravih državljana. (—)

FRANCUSKA KOMORA.

: Pariz, 12. Zastupnik je Leygnes u svom upitu glede diplomatskih osoba izveo, da zakon intrigua, koji su preli i raspredali Nijemci i zaraćenici, iziskuje, kako bi se zemlje podučile i zazjasni medjunarodno javno mnijenje. Počevši od prvoga je dana tjerala Njemačka svoju propagandsku službu. Stvorila se je novinarska tvrtka, koja ali nije dovela do zaželjenih rezultata. Proti neprijatelju se ne mora boriti samo na vojničkom području, nego na svim područjima, gdjegod se može proti njima postupati. Leygnes je razložio, da je Njemačka sve do prosinca 1916. vjerovala u mir na temelju vojničke pobjede. Tek iza pobjedonosnog je otpora kod Verduna obznanila svoje mirovne predloge u prosincu. Govornik je govorio nakon toga o papinoj noti, koja da je dokazala glavnu točku, uzroke i odgovornosti rata. Navadjajući notu Wilsonovu, označio je govornik pruski militarizam feudalnom ustanovom, koju valja uništiti i time pružiti Njemačkoj dokaz, da rat nije industrija, koja se rentira. Govornik je konačno uputio na tvrdnje njemačke vlade, kojima nastoji, da se podigne moral naroda, predočujući im, da kane saveznici uništiti Njemačku. — Iza interpelacije zastupnika Leygnesa glede diplomatske djelatnosti Francuske prihvatila je komora dnevni red, koji izriče vladi povjerenje.

SA RATIŠTA.

: Beč, 12. Glavni ratni stan javlja: „Agenzia Stefani" rasprostire ovu vijest: O novoj se teškoj povredi ratnih zakona i običaja javlja u ovoj vijesti 27. talijanskog zbornog zapovjedništva: Dne 26. kolovoza o. g. javio je zapovjednik 65. talijanske divizije, da je neprijatelj kod noćne jedne navale upotrebljavao talijanske uniforme. Zborno je zapovjedništvo zatražilo na to pojedine potankosti, te se je ispostavilo, da se je u noći od 26. kolovoza, oko 10 i pol sati, uvukla jedna neprijateljska nasrtajna satnija oprezno u šumu na lijevo drugog bataljuna talijanske pješačke pukovnije broj 108, te je mogla prodrijeti u frontu, zaposjednutu po 7. satniji i odjelom strojevnih pušaka. Mnogi su od Austrijanaca govorili talijanski i nekoji su nosili talijanske šljemove, kapute i kape. Izakako su bili odbijeni austro-ugarski nasrtaji, ostalo je nekih deset Austrijanaca u talijanskim crtama, da u tami potraže talijanske časnike i poubijaju ih. I doista je bio jedan kapetan i jedan potporučnik proboden. Preodjeveni su vojnici bili zarobljeni i na zapovijed pukovnijskog zapovjednika odmah postrijeljani.

U toliko službeni izvještaj talijanski. Premda je, kako je samo o sebi jasno, u austro-ugarskoj armadi najstrože zabranjena uporaba uniforme neprijatelja, i premda još čitavim tečajem nije došlo do toga a ma niti jedamput, ipak se je povela sa strane austro-ugarskih oblasti istraga, da razjasni tako tajanstveno umorstvo talijanskih časnika. Na začudan je način brzo stigao od naših zapovjedništva odgovor, da u opisanim dijelovima fronte nije nikad došlo do sukoba, a ponajpače 26. kolovoza na čitavom odsječku fronte sa talijanskom divizijom. Pošto pako umorstvo talijanskih časnika i smaknuće od deset vojnika u talijanskoj uniformi ne može biti uhvaćeno iz zraka, to preostaje bez sumnje samo jedno riješenje, da su naime talijanski vojnici počinili odnosna djela.

Razne vijesti.

* **Njemački državni kancelar Michaelis i ministri ne odstupaju.** „Berliner Tagblatt" ustanovljuje, da nije nijedan ministar predložio molbe za odstup i da državni kancelar ne smatra svoje mjesto uzdrmanim. Dr. Michaelis se nada, da će naći formulu, koja će omogućiti suradnju sa državnim zborom. Ovaj se sastaje opet u mjesecu prosincu.

* **Razočaranje u Vatikanu.** Prema „Nieuwe Rotterdamsche Courant" javlja „Daily Telegraph" iz Rima dne 10. o. mj.: U vatikanskim su krugovima veoma razočarani radi antantine šutnje prigodom papine note. Od antante se više ne očekuje odgovora. To priječi papu, da poduzme daljnje korake.

* **Lažna antantina vijest o našoj ratnoj mornarici.** Švicarski listovi donašaju vijest francuskog ureda „Fornier" iz Rima, prema kojoj, da je na palubi austro-ugarskih brodova došlo do pobune. Počelnici da su bili strijeljani, a posada mnogih brodova iskrcana i nadomještena drugom. Uzrok pobune da leži u slaboj hrani. (Opaska c. i kr. brz. dop. ureda: Od nadležne smo strane ovlašteni da izjavimo, da je ova vijest posve izmišljena. Disciplina i vrsta hrane kod c. i kr. ratne mornarice je takva, da se joj ne može prigovarati.)

* **Poljačka vojska u Americi.** Londonski list „Times" javlja iz Washingtona: „Ustanovljenje je poljačke vojske u Udruženim država ia, u svrhu, da se ista preveze na francusku frontu, izmamilo važnu izjavu amerikanske vlade. Iz nje proizlazi, e je Wilson odlučio, da jamči za budućnost Poljske.

* **Švicarska pod oružjem.** General je Wille na pisanje Zürižkog doljnjozemlja glede dozvole za odgodu roka za nastup vojne službe za čete u Zürichu odgovorio ovako: „Ustup je Amerike veoma povećao mogućnost, da rat budućeg proljeća zauzme novi veliki, a tad i posljednji opseg. Zbude li se to, tad je pogibao, da budemo uvučeni u rat, po nas veća, negoli ikad prije. Na ovo moramo da se spremamo. Ali uslijed namjeravanih velikih dopusta u interesu gospodarstva u znatnoj se mjeri umanjuje spremnost četa za ovu ratnu mogućnost.

* **Blokada nad Nizozemskom i Skandinavijom.** „North American Review" prima dopis o obustavi dovoza živeža u Skandinaviju i Nizozemsku, te piše: Obzirom na amerikansku mladež, koja bi sad imala da podje u strijeljačke jarke u Francuskoj, ne će se u ove neutralne zemlje poslati a ma niti jedan gram živežnih sredstava. Neutralci imadu zajedno dva milijuna ljudi vlastitih vojnika. Neka se ti ljudi bore proti našem zajedničkom neprijatelju, ili neka umru od gladi.

Političke vijesti.

Što će dobiti Poljaci?

: O onom, što je vlada obećala poljačkom klubu, javljaju listovi: Glede uspostave ustavnih odnošaja u zemlji i promjene administrativnog i političkog sustava raspravljalo se je o popunjenju ispražnjenih mjesta kod središnjih vlasti po poljačkim činovnicima. Politička se cenzura imade uopće nanovo urediti i dozvoliti rasprave o unutrašnjoj politici, u koliko se iste ne tiču izvanjske politike i rata. U načelu se priznaje imenovanje civilnog državnog namjesnika. Poljački će i rutenski činovnici biti opet po mogućnosti uspostavljeni i opozvani tudji činovnici. Uspostavu autonomije gradova i seoskih općina gleda vlada dobrim očima, jer kani stvoriti u javnom životu suodgovorni faktor. Vlada će se pobrinuti, da budu u centrali, u kojima nije Galicija nikako ili nedostatno zastupana, izaslani zastupnici iz te zemlje. Glede obnovljenja će vlada nastojati, da ukloni poteškoće i pospješi sve radnje. Odredit će se primjerena opskrba zemlje sa sirovinama. Rekvizicije se imadu stegnuti na neotklonivu mjeru, i vlada će strogo bditi nad tim, da se ne prekorače granice mogućnosti. Glede provedbe je zakona o ratnim podavanjima poduzela vlada stroge odredbe, da se zaslužba odmah isplati. Što se tiče ratnih šteta, to vlada priznaje dužnost države, da nadoknadi štete, počinjene ratom, te će kod rasprava s Ugarskom nastupati za stvorenje odnosne osnove. Glede poljačke legije izjavlja vlada, da se hoće za to pitanje opsežno zanimati i nastojati, da ostane legija, kako to Poljaci želе, uzdržana kao kader za poljačku armadu, koja se imade osnovati.

„Nationalverband" razbijen.

: Čitamo u listu „Slovenski Narod": Njemački se je „Nationalverband" razbio. Radikalna je Wolfova stranka istupila, predsjednik je Dobernig odstupio. O uzrocima smo tog važnog političkog dogadjaja već javili. Svaki je udarac, koji je pao na politiku njemačke hegemonije u državi, pogodio posredno ili neposredno i glavnog pobornika ove politike, stup germanizatorskog centralizma — njemački „Nationalverband". Predočimo si, kakovim su nadama pratile njemačkonacionalne stranke tečaj rata, sjetima se, kakova je razlika izmedju njemačkog uskrsnog programa i izmedju programa Seidlerovog kabineta, koji sad kao eksponenat „Nationalverbanda" proglašuje načelo narodne autonomije po krunovinama, onoga „Nationalverbanda", kojega je geslo bilo prije četiri mjeseca potpuna bespravnost nenjemačkih naroda! Taj katastrofalni razvoj njemačke politike nije mogao ostati bez učinka na prilike u „Nationalverbandu". Radikalna je njemačka javnost počela okrivljivati njemačke zastupnike, da su sami

uzrokom, što državni brod nije ostao u onom smjeru, kuda su ga htjeli otpremiti, i svaki su neuspjeh njemačke politike u parlamentu pripisivali njemački izbornici nesposobnosti, popustljivosti, beznačajnosti svojih zastupnika, združenih u „Nationalverbandu“. Sad je značajno po političko mišljenje Nijemaca, da još uvijek ne mogu razumjeti d u h a v r e m e n a i da još uvijek misle, e će zaustaviti — kolo povijesti. Iz tog su se raspoloženja radjale u „Nationalverbandu“ u posljednje vrijeme neprestano nove prepirke, pojedine su si skupine medjusobno spočitavale najgore stvari, i kad se je kod nepouzdanice kontrolnom povjerenstvu za državne dugove opet dokumentirala protunjemačka većina, uporabili su Wolfovci zgodu, da pokušaju skrajnom radikalizacijom „Nationalverbanda“ u smislu svenjemačkog programa. U tu bi svrhu imao preći „Nationalverband“ najprije u političku pasivnost prema parlamentu time, što bi se njegovi članovi zahvalili na svim radnim mjestima u odsjecima. Većina je „Nationalverbanda“ prema onoj staroj „bolje, drži ga, nego, lovi ga“ otklonila „vučju“ taktiku i tako je došlo do sloma. Prelom je u „Nationalverbandu“ značajan pojav sveopće krize, u kojoj se nalazi bečka politika. Najjači se stup sustava ruši, jer se obara temelj, na kojemu stoji: njemačka misao.

Diletantizam.

: Burno je odobravanje nagradilo bivšeg državnog kancelara v. Bethmann Hollwega, kad je 29. rujna prošle godine svoj govor u njemačkom državnom zboru patetički zaključio lozinkom: „Slobodan put za sve vrle!“ Riječi su zvučile kao obećanje boljih vremena. Ironija je sudbine htjela, da je upravo službeno mjesto v. Bethmanna dalo primjer za tu lozinku. Dr. Michaelis nije još puna tri mjeseca u službi, i već imadu svi dosta o očevidnim dokazima njegove sposobnosti. Četiri se je puta izjavio glede mirovne rezolucije državnog zbora, a svaki se put znade manje nego prije, što je zapravo s njim. Stranke se sa ljevice pritužuju o prodiranju svenjemačke agitacije u vojsku i birokraciju. Dr. Michaelis, onako nemoćan, ne može ništa drugo odgovoriti, nego što podiže proti tri zastupnika teške objede glede tobožnje pobune u mornarici, a u kojima se ne može naći, a ma ni sjenke dokaza. Sav je svijet složan u tom, da dr. Michaelis na svoje visoko mjesto spada onako, kao magarac na led, štono se veli. Dr. Michaelis je već više manje pao. No njegov fiasko nije samo osoban, nego povlači sa sobom sustav, kojemu zahvaljuje svoje imenovanje za državnog kancelara, neparlamentarni, osobni režim. O tom se je sustavu vodila borba stranaka većine u državnom zboru proti upravi carstva, kad je v. Bethmann Hollweg odstupio. Stranke su tražile, neka u buduće kod izbora ministara ne odlučuje povjerenje krune, nego povjerenje naroda, većine državnog zbora. Odgovor je bio imenovanje podredjenog financijalnog činovnika, upravo dr. Michaelisa, koji nije još nikad politički nastupio i koji je puku sa te strane bio posve nepoznat. Ovaj je samovlasni izbor u tako teško vrijeme proti načelnoj protimbi većine državnog zbora bio najpogibeljniji pokušaj snage većine njemačkog državnog zbora. Da se je bio našao u nepoznatom dru. Michaelisu novi Bismarck, kojega sad tako revno potražuju, tad bi bio osobni režim sa božanskom svojom mudrošću sjajno opravdan. Ali dr. Michaelis nesamo što nije novi Bismarck, on je nasuprot dapače odvratan primjer muža, koji ne spada na mjesto državnog kancelara. On je izraziti politički netalenat, kakovog nema svakog dana, pun nesposobnosti, da ovu ili onu političku misao jasno izrazi, a usto bez ikakovog osjećanja za ono, što je u politici dozvoljeno i podnosivo, i za ono, što nije na mjestu i samoubilački. Ako su se dosad pristaše parlamentarnog sustava u Njemačkoj uvijek susretali poruglljivim pitanjem, bi li medju parlamentarcima našli muža, koji bi bio dostojan, da zapremi mjesto državnog kancelara, to mogu eto sad mirne duše odgovoriti, da ne bi bio nijedan tako loš, kao dr. Michaelis.

„Zeit“.

AUSTRO-UGARSKI RATNI IZVJEŠTAJ.

B e č, 14. (D. u.) Službeno se javlja:

U opsegu naših bojnih sila nema ništa važna da se javi.

Poglavica generalnog stožera.

NJEMAČKI RATNI IZVJEŠTAJ.

B e r l i n, 14. listopada. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana javlja:

Z a p a d n o b o j i š t e.

Vojna skupina prijestolonasljednika Ruprechta: Na bojištu u Flandriji nijesu jučer u jutro bubnjarskoj vatri medju Lysom i Deule slijedile navale. Preko dana ostade paljba na obali i od šume Houthoulster do Gheluvelta živahna te je naročito na veče bila jača. Na nekojima mjestima udariše proti našim položajima jaki francuski i engleski izvidnički odjeli. Bili su suzbiti. U Artoisu i sjeverno od St. Quentina privremeno je oživjela obostrana vatra u svezi sa izvidničkim bojevima.

Vojna skupina njem. prijestolonasljednika: U zapadnom dijelu Chemin des Damesa otkad dokad jaka topovska borba na cesti Laon-Soisson. Protiv jaraka, što smo ih zauzeli sjeverno od mlina Vauclerc, poduzeše jučer Francuzi 5 jakih protunavala, koje se sve bezuspješno i uz gubitke izjaloviše.

I s t o č n o b o j i š t e.

Iza pomne pripreme započelo je uz sjajno sudjelovanje vojske i mornarice zajedničko poduzeće protiv ruskog otoka Oesel, koji leži pred Rigajskim zaljevom te je kao uporište čvrsto izradjen. Nakon opsežnog rada oko pročišćenja mina u obalnim vodama, uzete su dne 12. t. mj. u jutro pod vatru utvrde na poluotoku Swerbe, utvrde kod Kielkonda, na zaljevu Tagga i one na Soelo-Sund. Iza svladanja ruskih baterija bijahu iskrcane čete. Kod toga, kaošto i kod pratnje prevoznog brodovlja kroz ruske minske zatvore, sudjelujuće su pomorske bojne sile sjajno pokazale svjež poduzetan duh i poznavanje brodovlja. Bez ikakvog gubitka na brodovlju ovaj je prvi dio operacije posve uspio. Čete, koje su se iskrcale u zaljevu Tagga, na sjeverozapadnoj obali otoka, u svježem su poletu brzo svladale otpor Rusa, te prodiru dalje prema jugoistoku. Zerel, na južnom rtu poluotoka Swerbe i Arensburg, glavni grad otoka Oesel, gore. Medju Istočnim morem i Crnim morem je položaj nepromijenjen.

M a c e d o n s k o b o j i š t e.

Kraj žestokih pljusaka živahna topovska djelatnost samo kod Bitolja i u zavoju Crne.

•

B e r l i n, 14. (D. u.) Večernji izvještaj javlja: Na zapadu mijenjajući se jaki paljbeni boj u Flandriji i sjeveroistočno od Soissonsa. Operacije na otoku Oesel razvijaju se prama osnovi.

Prvi majstor glavnog stjela Ludendorff.

•

Otok Oesel, na kojem su Nijemci iskrcali 12. t. mj. čete, nalazi se sa susjednim otokom Dagö na ulazu u Rigajski zaljev te mjeri 2617 kvadratnih kilometara, te tvori sa susjednim otocima Mohn, Abro i Runo te sa još nekojim drugim manjim ostrvima öselski kotar pokrajine Litvonije. Stanovnici otoka Oesela su gotovo isključivo Estoni, koji su na tom otoku očuvali još svoju staru narodnu nošnju. Samo u gradovima imade nekoliko Nijemaca. Stanovništva imade na otoku okolo 70.000, a glavni je grad Arensburg. Otok Oesel bio je u svoje doba danski, kasnije švedski, a godine 1721. potpao je pod rusku vlast. Vojnička je njegova važnost velika, pošto vlada ulazom u rigajski zaljev.

NEPRIJATELJSKI IZVJEŠTAJI.

E n g l e s k i:

: 12. listopada na večer: Usprkos jakoj kiši, koja je noću trajala, pošle su naše čete u 5 sati i 25 časaka u jutro duž čitave fronte na uspješnu navalu, koja se proteže od željezničke pruge Ypern-Roulers prema jugu sve do našeg priključka Francuzima na južnom šiljku šume Houthoulster. Postignuti su uspjesi na čitavoj fronti: zauzeti su mnogo branjeni krajevi, utvrdjeni dvorci i komadi jaraka, kaošto i jako utvrdjeni položaji. Istodobno je učinjeno mnogo zarobljenika. Osobito se je jutra bitka razvila za obronak visine zapadno od Paschendaele i za visinu samu južno od ovoga kraja. U jutro započela je nakon kratkotrajnog lijepog vremena jaka kiša, koja je tijekom dana postala još jača te je spriječavala naše napredovanje. Stoga je zaključeno, da se u svrhu postignuća konačnog cilja ne poduzmu više nikakovi napori. Danas smo zarobili do prilike 500 vojnika.

13. listopada, na veče. Osim običajne obostrane topovske djelatnosti nije se tijekom dana dogodilo na fronti ništa važna. Vlažno, burno vrijeme traje dalje. Broj jučer učinjenih zarobljenika iznaša po sadašnjim vijestima 741 vojnik, od kojih 41 časnik.

F r a n c u s k i:

: 12. listopada, na večer: Topovska je djelatnost tijekom dana bila osobito živahna, najviše kod mlina Laffaux i kod sela Craonne. Prema nadopunjujućim vijestima, provedeni su neprijateljski pothvati, koje smo tečajem posljednje noći odbili u predjelu Souain i Auberive, znatnim silama, poslije opstreljeljavanja od 36 sati; tri su navale bile provedene od odjela od 140 momaka, koje su se sastojale od pijonira i nasrtajnih četa. Dočekani su našom topovskom i strojepuščanom vatrom. Ove su navale izazvale živahne bojeve, tijekom kojih su naše čete stekle premoć nad neprijateljem. U našim je rukama ostalo 10 zarobljenika. Neprijatelj je pretrpio vanredno teške gubitke. Sa ostale fronte nema ništa da se javi.

13. listopada, o podne. Na fronti sjeverno od Aisne poduzeše Nijemci tijekom noći više navala na naše položaje u odsječku Hurtebise i Chevreux. Usprkos žestini njihovih napora mogao je neprijatelj, da se samo za čas ustali u komadu naših pomaknutih linija. Zapadno od spomenika Hurtebise i južno od Laroyere raspršismo njemačke odjele, koji su kušali, da se približe našim linijama. Na desnom brijegu Moze topovska djelatnost u predjelu šume Chaume. Na ostaloj fronti ništa da se javi.

13. listopada, na večer. Djelatnost topništva u predjelima Craonne, Laffaux u Champagni u odsjeku bezimenog brda, na desnom brijegu Moze, u predjelu Samogneux, na visini 344 i u šumi Chaume. Nema nikakve pješadijske djelatnosti.

Izvještaj istočne vojske od 12. t. mj. Prilično živahna topovska borba u zavoju Crne, manje živahna na ostalom dijelu fronte.

Prof. Spinčić o prilikama u Istri.

Suradnik „Hrv. Države“ razgovarao je sa nar. zast. prof. Vj. Spinčićem o prilikama u Istri. Zast. Spinčić je izjavio, da je prije zasijedanja carevinskog vijeća mislio, da će se u Beču baviti jedino sa pitanjem našeg narodnog ujedinjenja i samostalnosti. Držao je, da će austrijski odlučni krugovi sada uvidjeti, da će nam dati ono, što tražimo četvrt stoljeća. Sve uzalud. U sadašnjem sklopu ne možemo ništa dobiti. Treba temeljite promjene, a dotle ne smijemo popustiti, da nam narod umre od gladi. Drugo treba ostaviti toku velikih promjena. Na koncu sam se počeo baviti i drugim pitanjima, jer je pogibelj bila ipak preblizu i jer sam htio javno, svakome pokazati, kako se s nama postupa — i u doba, kad naš narod prolijeva potoke krvi za svoju monarkiju. počele su c. i kr. oblasti, gradjanske i vojničke, sve po programu njemačkoga narodnoga saveza, ponijemčivati naše školstvo i naše urede. U Puli i u okolici Pule imale su opstojati samo njemačke škole. Po cijeloj Istri imalo se je ustrojiti njemačkih škola, a na svim pučkim školama imalo se je učiti njemački jezik. Kod cijelog postupka nije se gledalo ni na pravo ni na zakon. Ja sam odnosnim dokumentima u ruci prikazao cijeli postupak i tražio, da se ukinu sve naredbe i upute izdane za vrijeme rata sa strane državnih organa u Istri, a koje su protivne školskim zakonima i pedagogičko-didaktičnim načelima. Tražio sam takodjer, da se po Istri ustroje hrvatske i slovenske škole svagdje, gdje bi to po zakonu moralo biti, te da se državni organi drže zakona, a ne zahtjeva Nijemaca, koji u svojoj konačnoj svrsi idu — „ad maiorem Germaniae gloriam“. Tražio sam u daljnjoj jednoj interpelaciji, da se aktiviraju sve već sistematizovane hrvatske i slovenačke škole, da se riješi nekeodnosne utoke i da se aktiviraju mnoge škole, koje je već zemaljska upravna komisija bila predložila da se sistemizuju. — Obdržavala se je konferencija, kod koje su prisustvovali predstavnici c. kr. zemaljskih i kotarskih školskih oblasti i oba naša zastupnika na carevinskom vijeću (dr. Laginja i prof. Spinčić). Na konferenciji se odlučilo, što se sve ima poduzeti, da se bar najnužnije postigne. Širom cijele Istre, po svim kotarima održavalo se je komisijonalnih rasprava, kakovih 50—60 za ustrojenje hrvatskih i slovenskih škola, i odlučile se takove ustrojiti. Obdržavala se je takva komisija i u Puli i prijavilo se je za hrvatske škole u tom gradu nekoliko stotina djece. Središnjoj vladi u Beču new su-

podnešeni predlozi sa kompetentne strane, da se dade potpore siromašnim općinama za adaptiranje kuća u školske svrhe, dok se ne sagrade nove školske zgrade, da se sa većom svotom podupre Družbu, koja ima nadomještati javne škole, dok se sve svuda ne oživotvore; da se dade veća potpora za uzgoj hrvatskih mladića za učitelje; da se učitelja i učiteljskih kandidata čim više oslobodi od vojničke službe u svrhu, da se mogu posve posvetiti učiteljevanju i uzgoju hrvatske i slovenske djece. Osim toga požurilo se je sa tiskanjem nužne jedne hrvatske čitanke. Vojne se oblasti već ne miješaju u školski posao. Ukinulo se je naredbu glede obuke njemačkoga jezika.

Ostale su hrvatska državna velika gimnazija u Pazinu i hrvatska komunalna niža realna gimnazija u Opatiji i skinula se je, prema zahtjevu u jednoj daljnjoj interpelaciji naredba, kojom se je oba ta zavoda htjelo ponijemčiti.

Ukinulo se je naredbu, da politički činovnici u uredu smiju govoriti samo njemački i razmjestilo političke konceptne činovnike tako, da bar po jedan kod svake kotarske oblasti znade pošteno hrvatski ili slovenski jezik, te da s tim jezikom sa hrvatskim i slovenačkim strankama uređuje. K tomu se je pozvalo sve političke činovnike, da u roku od godine dana nauče hrvatski ili slovenski jezik, a da će o poznavanju tih jezika ovisiti bar donekle njihovo unapredjenje. Učinilo se je to uslijed odnosne moje interpelacije glede porabe hrvatskog i slovenskog jezika kod državnih ureda. Postiglo se je nešto, malenkosti, za momenat, pod pritiskom okolnosti. Postavilo se je u izgled koješta, što pak nije izvršeno. Učinilo se je neke stvari, koje se može svaki čas ukinuti. Dok je nad nama moć narodno i jezikovno tudjinskih oblasti, dotle nema i ne može biti zadovoljstva. Treba se boriti i za najprimitivnija ljudska prava, da se narod uzdrži na životu, dok ne dodje dan, kad budemo sami svoji gospodari na svojemu. Dotle treba i nadalje, kao i do sada, raditi javno i privatno za sve naše bijednike: za evakuirce, za konfinirce, za tobož političk sumnjive, za sirote, za cijeli siromašni naš narod, najpače za njegovu prehranu u predstojećoj zimi, koja se pokazuje crna, crna.

Domaće vijesti.

Radi jučerašnje oluje izostao je najveći dio naših brzojavnih vijesti.

: Pisarna jugoslovenskog kluba. Jugoslovenski je klub zaključio, da će organizovati klupsku pisarnu. Trebat će tajnika i pisara na stroju, koji je ujedno vješt slovenskoj ili hrvatskoj stenografiji. Ponude valja upraviti na: Jugoslovenski klub, Beč I., parlamenat.

Dr. Krek i hrvatske političke stranke. „Novine“ donose: Politički se dr. Krek trudio za zbliženje hrvatskih i slovenskih stranaka. Slovenska ljudska stranka je stupila u Ljubljani, Opatiji in Trstu u svezu s pravašima iz hrvatskih zemalja i dr. Krek je puno pripomogao realno političkomu radu i razvoju hrvatskih stranaka. Istarski i dalmatinski državni zastupnici na carevinskom vijeću radili su zajedno sa Slovencima. Dr. Krek je pomogao i hrvatskoj gospodarskoj organizaciji. — „Gospodarska Zveza“ u Pulju i „Zadružna Sveza“ a sada Savez u Splitu imali su u dru. Kreku najjaču potporu. Njegov je upliv sizao daleko u Bosnu i Hercegovinu, za koje se zemlje sa svom silom i ljubavlju zauzimao u delegacijama i u carevinskomu vijeću.

Prodaja mesa. Gradska aprovizacija javlja: Da se zapriječe prekršaji redovitog prodavanja mesa, preuzeti će to gradska aprovizacija u svoju režiju i otvoriti 6—8 prodavaonica. U nekim će se prodavati samo prednja, a u nekim samo zadnja strana. Cijene će biti uredjene, naime, prednjoj će se strani sniziti, a zadnjoj strani povisiti cijena, da tako i siromašniji sloj može doći do komada mesa. Uvesti će se i karte za prodaju, po brojevima, koje će služiti, da se u slučaju pomanjkanja mesa, bude moglo opredijeliti, koji brojevi i u koje dane imaju pravo na kupnju.

Razglas. Uzevši u obzir sadašnje izvanredne prilike c. kr. namjesništvo je uredilo na temelju opunovlaštenja ureda za pučku prehranu trgovinu vina u Istri za god. 1917.-18. Dotična naredba predvidja ustanovljenje ureda za vino i odredjuje dužnost prijave i ponude tičući se berbe grožđja od strane poljodjelca kao što obzirom na zalihe vina od strane trgovaca i konoba. Da se osigura opskrba vinom pučanstva i vojništva pripada pravo samo spomenutome uredu kupovanje vina. Naredba osim toga odredjuje izvoz vina iz Trsta putem izvozne kontrole. Kupovna cijena biti će ustanovljena sporazumno odnosno na temelju maksimalnih cijena što ih bude odredio dotični ured za ustanovljenje cijena živeža. Taj će se ured ustanoviti budućih dana.

Simfonijski koncerat, koji je obdržavala pod pokroviteljstvom Njezine Preuzvišenosti gospodje admiralovice Juliške Fiedler dne 11. o. mj. c. i kr. mornarička glazba pod vodstvom zborovodje g. I. Christopha u ovdješnjem kazalištu, a na korist Invalidnog doma, koji se imade podignuti u Puli, unio je u ovu dobrotvornu svrhu čisti dohodak od 2067 K 60 f l. Gospodja pokroviteljica izražava ovim putem posjetiteljima gg. Matijašević i Viezolli, koje su kao uvijek kod dobrotvornih predstava, tako i ovaj velеdušnim načinom prepustile bezplatno kazalište, svoju najsrdačniju, najiskreniju zahvalu.

Žila od paprata. Uslijed zamolbe c. i kr. lučkog zapovjedništva upozoruje se pučanstvo na veliku korist, koju imaju žile od paprata za uzgoj svinja. Žile imade se izvaditi tekom ovoga mjeseca, jer kasnije nijesu uporabljive. Vojničke oblasti preuzimaju takove žile, suhe i čiste od zemlje uz cijenu od K 15 za kvintal. Vrijeme za iskopanje tih žila ide od početke listopada do konca ožujka.

: Preminuli u Puli: Matej Cliba, 77 god., iz Vodnjana; Blaž Praznik, 28 god., iz Franza; Mihajlo Slonecky, 27 god., iz Moglinice; Arpad Gyurica, 34 god., iz Forgenbega; svi u pokrajinskoj bolnici; Omer Džanan, 44 god., iz Poričana; Omer Ribić 42, iz Šipove; Florian Stehlik iz Wienana, svi u pomorskoj bolnici; Silvija Nanut, 27 god., iz Gorice, ulica Nesazio, 34; Mihajlo Spiller, 58 god., iz Hrenovica, ulica Helgoland 45.

Prodaja ribe. U slučaju, da prispije riba prodavat će se ona danas. Pravo kupovati ribu imadu danas vlasnici živežnih karata počevši od broja 1.

Prosvjeta.

Nove knjige o srpskoj povjesti. Nakladna knjižara Mirka Breyera u Zagrebu (Ilica 29, Telefon 510) preuzela je komisijonalnu nakladu knjige: Ivić Dr. Aleksa, Istorija Srba u Ugarskoj (ćirilicom). Cijena K 6·— (poštom preporučeno K 6·80, pouzećem K 7·20). Ovo je prvo djelo, koje na temelju arhivalnih podataka prikazuje prošlost ugarskih Srba i spada medju najbolje radove naših povjesničara. Osim toga raspačava ista knjižara djelo istoga pisca: Novi podaci za proučavanje srpskog ustanka (ćirilicom). Cijena 2 krune (poštom preporučeno K 2·40, pouzećem K 2·80) i najnoviju studiju piščevu: Iz istorije crkve hrvatsko-slavonskih Srba (latinicom). Cijena K 3·—, (poštom preporučeno K 3·50, pouzećem K 3·90).

Bošković kalendar.

Ovih je dana izašao Bošković kalendar za godinu 1918., što ga je idala zvjezdarnica hrv. prir. društva u Zagrebu pod redakcijom upravitelja zvjezdarnice, prof. A. pl. Kuglera. Ovo je prvi put, da je naša javnost dobila kalendar, koji je osnovan na naučnim temeljima. Potreba se takovoga kalendara kod nas jako osjećala, to više, što su mnogi kalendari, koji se kod nas izdaju, krcati pogrešnim i naopakim podacima, koji zavadjaju svoje čitače u bludnju i praznovjerje. Sam kalendar može služiti ujedno kao priručnik iz astronomije, te je prama tome trajna knjiga, koja čovjeku može služiti ne samo za jednu sezonu. U kalendaru se nalazi prikazan život i naučne radnje Rudjera Boškovića iz pera sveučilišnoga prof. V. Varićaka, pa niz astronomskih članaka, od kojih ističemo ove: Pomrčine sunca i mjeseca, Pomrčanje jupiterovih mjeseca, Sunčani sustav, Zemlja i njezin satelit, Sateliti ostalih planeta, Zvijezde repatice, Zvijezde stajačice, Geografske koordinate, Normalno vrijeme, Vječni kalendar i kalendarski račun itd. Svojim poučnim sadržajem u velike se ističe od ostalih naših kalendara. Oprema mu je vrlo ukusna, a kako su u njem navedeni točni podaci o izlazu i zalazu sunca i mjeseca, te ostale astronomske pojave, koje su od općenoga interesa za svakoga inteligenta, to će taj kalendar naići na najbolji prijem. Osobito će ga moći rabiti djaci, jer će u njem naći mnogu pouku. Preporučujemo ga najtoplije. Cijena mu je K 2. Može se naručiti uz unapred poslan novac kod uredništva „Prirode“, Zagreb, pa u svakoj većoj knjižari.

HENRIK SIENKIEWICZ

Ta treća.

(Nastavak.)

Jela se toliko smije, da joj se providne oči zalievaju suzama. Mimogred budi rečeno, da je upravo divna. A kad pri kraju posjeta priklanja glavicu, ne mogu da s nje oka skinem i sama je Eva tako občarana, da čitav dan kasnije i ne znajući podražuje tome priklonu glave i tome pogledu Jele . . .

Ugovorimo, da ću iza povratka iz inozemstva slikati portret Jele, ali prije toga slikat ću u Rimu svoju Evku, ako samo budem mogao pogoditi te tako nježne gotovo preiztanjene crte i to tako izrazito lice, da se na njemu vaski osjećaj kao oblačić na bistroj vodi odrazuje.

No pogodit ću je, zašto da je ne pogodim?

XIX.

Večernji „Poletar“ javlja nevjerojatne viesti o narudžbama koje sam primio.

Dohodak mi se na tisuće i tisuće računa.

Bit će da je to donekle razlog, što sjutradan primam od Kazimire list, u kome mi javlja, da mi je prsten vratila pritjerana gnjevom i ljubomorom, ali ako dodjem to mi roditeljima padnemo pred noge, dat će se roditelji ublažiti. Dosta mi je toga padanja pred noge i tih opraštanja. Ja na to ni ne odgovaram. Neka im pada pred noge, tko hoće, a Kazimira neka podje za Ostržinjskoga; ja imam svoju Evu.

Ipak je moje ćutanje očito ustrašilo porodicu Suslovskih, jer nekoliko dana kasnije dolazi isti odaslanik Kazimire, ali ovaj put k Svjateckomu.

Svjatecki mi pokaže list . . . Kazimira ga moli, da dodje na kratak razgovor u poslu, o kojem ciela njezina budućnost zavisi; ona se poziva na njegovo srce i njegovo pravdoljublje, koje je od prvoga časa u njemu zamietila, te se nada, da on ne će odbiti molbe nesretne žene. Svjatecki kune, mrmlja nešta izpod brka o podlim filistrima, o potrebi, da ili se zajedno sa potomcima kod prve prilike objesi, ali ide . . .

Naslućujem, da žele po njemu na me utjecati.

XX.

Kako je u Svjateckoga doista dobro srce, očito ga predobiše.

Kroz nedjelju dana dan na dan ide k Suslovskima te već tri dana obilazi oko mene, mrko me gledajući kao pravi vuk . . .

Konačno me jednog dana ljutito pri čaju upita:

— Kaži mi, što misliš s tom djevojkom učiniti.

— S kojom djevojkom?

— S tom Suslovskom, kako li se zove?

Ništa ne mislim učiniti s tom Suslovskom, kako li se zove . . .

Nastaje časak šutnje, za tim Svjatecki opet govori.

— Ona tamo cio dan dreči, da je ne mogu gledat . . . Čestite li duše!

Taj čas i njegov glas od uzbudjenosti zadrhta, ali on zaguriče kao nosorožac i nastavlja:

— Pošten čovjek ovako ne vlada.

— Svjatecki, ti me počinješ podsjećati ćaćka Suslovskoga.

— Može biti . . . volim podsjećati na ćaćka Suslovskoga nego li nepravdu nanositi njegovoj kćeri.

— Molim te, mani me se.

— Dobro! mogu pače u obće za te i ne će znati . . .

Time se svršlo naš razgovor i od toga časa ne govorim više sa Svjateckim.

Činimo kao da se ne poznamo, a to je tim zanimljivije, što i nadalje zajedno stanujemo, zajedno u jutro čaj pijemo i nijednomu od nas ne pada na um da se selimo iz radionice.

Rok se moga vijećanja Evom primakao . . .

(Nastavit će se.)

MALI OGLASNIK.

Prodaje se osmero mladih svinja velike pasmine. Upitati se: RAFAEL SLADONJA, stancija Sladonja.

Traži se soba sa pokućtvom, za čestitu gospodju kod ugledne obitelji, po mogućnosti u društvu sa kojom gospodjom ili gospodjicom sa opskrbom.

Traži se suho skladište za smještenje pokućtva. Ponude pod „Skladište pokućtva“ na upravu lista.

Kino „Crvenog Križa“

Ulica Sergija broj 34.

Današnji raspored

Djevojka, koju ne ćemo da ženimo

drama u 4 čina.

Početak od 2·30 do 8·30.

Neprekidno pretstave.

Ulaznina: I. prostor 1 K; II. prostor 40 fil.

Uči se može kod svake pretstave.

Ravnateljstvo si pridržaje pravo promijeniti raspored.

Sjetite se udovica i siročadi palih vojnika!

Cafe Tegetthoff

najveća kavana u Puli.

Ima na raspolaganje veliki broj austro-ugarskih, njemačkih i švicarskih novina, u hrvatskom, češkom, njemačkom i talijanskom jeziku.

Veliki salon. - 5 biljara. - Točna posluzba.

Za mnogobrojni posjet preporuča se **vlasnik.**

ČITAJTE KNJIGE

: ZABAVNE, MODERNE I :

ODABRANE BIBLIOTEKE.

DOBIVAJU SE U KNJIŽARAMA

LAGINJA I MAHLER.

Rodoljubi!

Proširujte „HRVATSKI LIST“.

Pokućtvo

kupuje i prodaje poznata tvrdka

FILIP BARBALIĆ Šišanska ulica

Svake tapetarske radnje izvršuje brzo i točno.

„Hrvatski List“ može se kupiti u našoj podružnici, ulica Franz Ferdinanda 3, naproti „Custozi“ već od 6 sati jutro dalje.

B. De Prato

Vježbenica talijanskog jezika

za

opće pučke škole i za samouke

dobiva se kod tvrdke

Jos. Krmpotić Pula.

Podupirajte Družbu!

„Kreditno i eskomptno društvo“

PULA, trg Custozza 45

prima u pohranu novac uz najviši mogući kamatnjak, te isplaćuje uloške po dogovoru, bez obzira na ratno doba, u svakoj visini.

Uredovni satovi su: od 9 do 12 prije podne i od 2 do 4 popodne.

Predbilježbe

na srećke devete c. kr. austrijske razredne lutrije

i to na cijele, polovice, četvrtine te osmine, prima

samo pismenim putem

uprava našeg lista. Tko naruči, neka napiše točno svoju adresu te naručbu pošalje na upravu „Hrvatskog Lista“ (Razredna lutrija) **Pula.**

„DANICA“ koledar

društva Svetojeronimskog

za godinu 1918.

dobiva se u papirnici

Jos. Krmpotić -- Pula

trg Custoza i u podružnici Fran Ferdinanda ul. 3.

Pojedini broj 12 h.

CIJENA listu: U pretplati za čitavu god. K 36·—; za polugodište K 18·—, tromjesečno K 9·—, mjesečno K 3·60, u maloprodaji 12 f. pojedini broj. OGLASI primaju se u upravi lista trg Custoza 1.

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

„HRVATSKI LIST" izlazi u nakladnoj tiskari JOS. KRMPOTIĆ u Puli, trg Custoza 1. Uredništvo: Sišanska ulica br. 24. — Odgovorni urednik JOSIP HAIN u Puli. — Rukopisi se ne vraćaju.

Godina III. | U Puli, utorak 16. listopada 1917. | Broj 816.

Njemački socijalni demokrati i mir.

Berlin, 15. (D. u.) Jučer je otvorena sveopća skupština socijalne demokratske stranke, kod koje je sudjelovalo oko 350 izaslanika. — Načelnik stranke Ebert (Berlin) pozdravio je nazočne nagovorom te je medju ostalim rekao: Sve narode prožimlje danas duboka želja za mirom. No, dok naši neprijatelji nijesu zreli za mir, spremni smo, da i dalje branimo našu domovinu. S druge strane zahtijevamo ali na svaki način jasno i čvrsto stanovište prema miru, slobodno od svake dvoumnosti. Nato je Ebert na najoštriji način govorio proti sadašnjoj državnoj vladi te je izjavio: Dr. Michaelis, dr. Helfferich i Capelle su sada, u teško doba, u Njemačkoj ne mogući; njih se mora čim prije odstraniti. Kod toga zahtjeva neka socijalnodemokratska stranka svim silama ustraje. Zast. u drž. saboru Scheidemann izjavio je o miru sporazuma slijedeće: Pošto su nas u inozemstvu psovali te nam predbacivali dvoumnost, odlučismo se, da prihvatimo formalan mirovni zaključak. Žalibože su naši protivnici u tuzemstvu imali u toliko pravo, u koliko su nam se neprijatelji strašno rugali. Pogledom na gospodarski rat, zasnovan od antante, izjavlja Scheidemann slijedeće: Desetgodišnje uništenje njemačke industrije i njemačke trgovine značilo bi trajno osiromašenje njemačkog radničkog staleža. Mi se ne ćemo odreći onoga, što nam pripada, već samo onoga, što drugima pripada i što je njima baš tako sveto kao i nama. Mirom sporazuma zahtijevamo za Njemačku teritorijalnu nepovrijedivost, slobodu gospodarskog razvoja i slobodu mora. O unutrašnjoj politici izjavio je Scheidemann medju inim: Michaelis je postao nemogućim. Politika „domoljubne stranke" dovela bi do katastrofe. Država se mora demokratizovati.

IZ NJEMAČKE.

: Berlin, 14. Prema novom pomorskom zakonu, prihvaćenom dne 11. o. mj. u njemačkom državnom zboru, dobivaju brodogradilišta pripomoći, i to ne kao zajam, nego kao odštetu, koje ne treba povratiti. Kako na ovo primjećuje najveće njemačko glasilo za pomorsku plovidbu, „Hamburger Fremdenblatt", započet će brodogradilišta odmah s obnovom svog brodovnog parka. Sveukupni je zajam bio u državnom zboru procijenjen na preko jednu milijardu. Stoga računaju u pomorskim krugovima s izvanredno brzom i potpunom obnovom njemačke trgovačke mornarice usprkos toga, što su nedavno Peru i Uruguay bile zaplijenile njemačke brodove.

: Amsterdam, 14. „Times" javlja iz New-Yorka: Amerikanski listovi javljaju povodom govora Kühlmannova, e o miru ne može da bude govora, dokgod ne bude povraćena Alzacija-Lorena. „Newyork Times" piše, da Njemačka mora te pokrajine ustupiti, jer je Alzacija-Lorena postala utjelovljenje načela, za koje se bore alijirci, naime, da do takovih grozota više ne smije doći.

Operacije na otoku Oesel.

Poziv Kerenskoga na zapovjednika sjeverne fronte. — Kako su se iskrcale njemačke čete. — Englezi branili otok? — Švedski sud o zamašaju njemačkog poduzeća. — Prikaz ruskog ministarstva mornarice. — Navodno potopljene 4 njemačke torpedovke.

: Petrograd, 14. (D. u.) Petrogradska brzojavna agentura javlja: Kod operacija je iskrcavanja na otoku Oeselu sudjelovalo 8 dreadnoughta, 12 križarica, 40 torpednjača i 30 tražitelja mina. Glavni stožer javlja: Neprijatelj je poduzeo proti otoku Dagö samo privida navalu, a da nije zaposjeo. — Kerenski je upravio na vrhovnog zapovjednika armada na sjevernoj fronti brzojavku, u kojoj ih poziva u ovaj čas strahovite kušnje mornarice u istočnom moru, da budu složni, da doprinesu sve žrtve za domovinu i da slavodobitno izbace natrag neprijatelja.

Stockholm, 14. (D. u.) Iskrcanje Nijemaca na otoku Oesel pobudjuje u Švedskoj najveću senzaciju. Današnji jutarnji listovi promatraju vijesti o njemačkim operacijama u istočnom moru i zaposjednuće otoka Oesela kao dogadjaj najozbiljnije važnosti, uslijed kojega je ruska armada u Livlandiji upravo sa hrpta, a u daljnjem tečaju i Petrograd. Nemir, koji se očituje u ruskim službenim izvještajima, da je potpuno opravdan.

Stockholm, 15. (D. u.) Zast. c. kr. brz. dop. ureda javlja: Iz Petrograda nadošle vijesti potvrdjuju i od lista „Novoje Vremja" objavljenu vijest, da obrambene naprave na otoku Oesel, što su ga Nijemci nedavno osvojili, stoje pod engleskim vodstvom.

Petrograd, 13. (D. u.) P. b. a. O iskrcanju njemačkih četa na otoku Oesel objavljuje mornaričko ministarstvo slijedeće: Tijekom 11. t. mj. uspjelo je neprijatelju te je zaposjeo dio otoka Oesel. Bojevi još traju. Iskrcavanje štite znatne pomorske bojne sile. Istodobno sa ovim dogadjajem zametnuše nekoje neprijateljske ladje borbu sa našim obalnim baterijama na otoku Dagö. Potopljene su 4 neprijateljske torpedovke. (Ne odgovara istini. Prema našim ratnim izvještajima od nedjelje nije naše brodovlje imalo nikakovih gubitaka. — Opaska uredništva Wolffovog ureda.) Neprijateljski je krstaš posve uništio naše baterije, što je neprijatelju omogućilo, da iskrca svoje sile, koje su ali prisiljene, da se povrate na ladje. Nekoje neprijateljske torpedovke provališe medju otoke Dagö i Oesel u pravcu na Moon-Sund, ali su naišle na jaku vatru naših topnjača i naših torpedovki, te su prisiljene, da se vrate na debelo more. Dne 12. t. mj. u jutro naše su se ladje uspješno oprle neprijateljskim ladjama, koje su medju otocima htjele prodrijeti u naše vode. Tijekom topovskih bojeva, koji su trajali 2 dana, bili su naši gubici neznatni. Posada na ladjama pokazala se je hrabrom, srčanom i požrtvovnom. Istodobno sa iskrcavanjem nastavio je neprijatelj čišćenjem mina na kurlandskoj obali i na morskoj užini Irben. (Gledaj ruske izvještaje. Op. ur.)

IZ RUSIJE.

Vijećanje u ruskom glavnom stanu — Stavka u Baku. — Otpuštanje godišta 1895.-6. — „Vijeće ruske republike". — Rusija i vijećanje alijiraca u Parizu.

: Petrograd, 13. Petrogradska brz. agentura javlja: U vijeću, koje se je održavalo u glavnom stanu pod predsjedanjem Kerenskoga, ministara izvanjskih poslova, rata i pomorstva, nadalje vrhovnog zapovjednika i novog ruskog poslanika u Francuskoj, Maklakova, raspravljalo se je obzirom na konferenciju alijiraca u Parizu o pitanju obnove bojne sposobnosti ruske armade. U tom bje pogledu prihvaćena ova osnova: Zapt valja poboljšati. U tu svrhu treba sustavno poučavati vojnike i upućivati ih na vojničke napretke, kakovi se pokazuju u sadašnjem ratu koli na ruskoj, toli na zapadnoj fronti. Nadalje se imade strogo urediti unutrašnja služba i zaposlenost vojnika, koja se mora što točnije vršiti.

: Petrograd, 14. Petrogradska brzojavna agentura javlja: Glavni štrajk, koji je buknuo u petrolejskom području u Baku, traje još i dalje. Grad je miran. Štrajkaši su zatvorili kazališta i kavane.

: Petrograd, 14. (D. u.) U nekom je interviewu izjavio ratni ministar Verhovski: Stavljenje na dopust godišta 1895. i 1896. te i daljnjih razreda, kako se radi, ne će imati nikakova upliva na bojnu snagu ruske armade, nego će samo efektivno stanje odteretiti od beskorisnog prenapunjenja.

: Petrograd, 14. (D. u.) U sjednici kabineta, obdržavanoj dne 12. listopada, zaključila je privremena vlada, da pridrži zasad za pretparlamenat oznaku: „Privremeno vijeće ruske republike". Sastojat će se iz 388 zastupnika demokratskih elemenata i 167 zastupnika gradjanstva. Otvorit će se 18. listopada.

: Petrograd, 14. Petrogradska brzojavna agentura javlja: Vlada je zabranila dolazak u Moskvu svim osobama, koje nijesu vezane na grad trajnom zaposlenošću.

: Stockholm, 14. (D. u.) List „Dagens Nyheter" saznaje iz Haperande: Kako bje već prije saopćeno, upravila je ruska vlada prije nekog vremena proglas na petrogradsko stanovništvo uz usrdnu molbu na sve, koji bi na bilo koji način mogli otputovati, da ostave grad i da se sklone u gradove, gdje imade više živeža. Predsjednik se je odbora za evakuaciju obratio u ime onih, koji su se iselili, na ruska osiguravajuća društva, da sazna, hoće li preuzeti odgovornost za ostavljene stvari. Društva su se izjavila spremnima na to uz pristojbu od 60 rubalja po milijadu, ne bude li Petrograd po Nijemcima osvojen, voljni su, da snize pristojbinu na 40 rubalja. „Riječ" piše na ovo, e je ponizujuće za svakog ruskog domoljuba, kad mora ustanoviti, da je sigurnost za vlasništvo sad manja, negoli da je grad zaposjednut po neprijatelju.

IZ FRANCUSKE.

: Pariz, 13. U jučerašnjoj sjednici komore, u kojoj je iza zastupnika Leygnesa govorilo više govornika o djelatnosti diplomacije, kod česa su većim dijelom posvećivali riječi priznanja francuskim diplomatima, prihvatio je riječ ministar izvanjskih poslova Ribot. Mi živimo, kazao je, u vrijeme, gdje ne smije da bude slabosti niti u zemlji niti kod vlade. Diplomacija se i armada ne smiju jedna od druge odijeliti. Složnost je medju alijiraca sad potrebitija nego ikad. Pošto Njemačka ne može pobijediti oružjem, nastoji, da odijeli alijirce. Ribot je nastavio: Pitanje je glede Alzacije-Lorene postavljeno kao pravno pitanje, koje je nerazriješivo spojeno sa mirom, osnovanim na pravednosti. Ne bi bilo nikakovog mira, koji bi osiguravao našu djecu proti opetovanju tako groznoga rata, ako se ne ispravi nepravednost glede Alzacije-Lorene. (Odobravanje.) Naši alijirci, koji pravno misle, nijesu išli na lijepak njemačkoj varci. Asquith je već kazao, te jučer istotako kao i Lloyd George opetovao: Alzacija-Lorena bit će povraćena Francuskoj. Budimo odlučni, iskreni i složni, a tad ćemo biti i pobjedonosni proti nasilju i izdaji. — Komora je nakon toga prihvatila po vladi odobren dnevni red Leygnesov.

Razne vijesti.

*** Car otputovao na frontu.** Car je jučer otputovao na frontu. U njegovoj pratnji nalazi se osim običnog spremstva, načelnik gener. stožera pl. Arz i njemački vojnički punomoćenik general pl. Crammon.

*** Car Vilim u Carigradu.** Carigrad se sprema da što svečanije dočeka cara Vilima, koji dolazi danas u posjete sultanu. Dočekat će ga na kolodvoru sam sultan sa princevima i članovima kabineta senata i komore.

*** Painlevé u Londonu.** Francuski je ministar-predsjednik Painlevé vijećao dne 15. o. mj. s engleskim ministrima.

*** Nezgoda monitora „Inn".** Kako javlja stan ratnih izvjestitelja, naišao je naš monitor „Inn" na Dunavu na minu, te je morao radi toga biti stavljen na suho. Tu se je spustio na dno. Kod toga su nastradali korvetni kapetan Max vitez Förster i jedan podčasnik. 3 su momka teško a 2 lako ranjena. Radnje oko sklonjenja parobroda napreduju uspješno.

*** Veleizdajnički proces proti riječkom načelniku.** Ugarski brzojavni ured priopćuje dne 13. listopada: Sudbeni je stol u Budimpešti raspravljao danas o zapljeni imetka bivšega načelnika na Rijeci, koji je sa ruske fronte prebjegao bio Rusiji, a poslije se navještanja rata s Italijom zaputio u Italiju, odakle je mnogo listova poslao na Rijeku i kojih bje istotako, kaošto i iz članaka u listovima „Corriere della Serra" i „Secolo" ustanovljeno, da je Zanella krivac zločina veleizdaje. Sudbeni je stol prema tomu odredio zapljenu imetka Zanellina.

*** Novi ruski zajam kod alijiraca.** „Matin" javlja iz Petrograda: Pretparlamenat je odobrio sklopljenje novoga ratnoga zajma kod alijiraca u visini od 9 milijarda rubalja.

*** Najnoviji govor grofa Karolyja.** Ugarski brzojavni ured javlja iz Budimpešte: Neovisna je stranka glavnoga grada održavala jučer svoju konstituirajuću skupštinu, na kojoj je grof Mihajlo Karoly držao govor, u kojemu je izveo: Nijedna stranka nema više prava, da se poziva na volju naroda. Stoga je od najpreče potrebe, da se odmah, izakako bude izborna reforma uzakonjena, poduzmu novi izbori. Grof je Karoly govorio o mirovnom pitanju i kazao,

da mora mir biti trajan i osnovan na uredbama, koje dozvoljavaju narodima upliv i sudjelovanje kod uredjenja medjunarodnih odnošaja.

* **Brazilijska pripomoć antanti.** „Daily Telegraph“ javlja iz Rio de Janeiro“, e je brazilijska vlada zaključila, da dio interniranih njemačkih brodova uporabi za vožnju izmedju Udruženih država i Europe, a ostatak za putovanje izmedju Brazilije i Europe ili obratno. Na brodovima će se vijati brazilijska zastava.

* **Žene u engleskim tvornicama oružja.** Reuter javlja: Najnovije statistike pokazuju, da je prošlog srpnja radilo 700.000 žena u Velikoj Britaniji u tvornicama za oružavanje, prema 140.000 njih u srpnju 1916, što znači porast od 400 postotaka. U isto se je vrijeme povećao broj muških namještenika za 66·6 postotaka.

* **Iz Argentinije.** Argentinski je ministar izvanjskih poslova Puyerredon izjavio zastupniku agencije Havas glede držanja Argentinije: Vlada nije promijenila svoga pravca, no je još uvijek odlučena, da brani interese zemlje i pravo. Ona nije trpjela nijednoga čina, koji povredjuje načela medjunarodnoga prava, i ako je odlučila, da ne prekine svojih odnošaja sa Njemačkom, ne znači to, da će oklijevati, bude li to od potrebe.

AUSTRO-UGARSKI RATNI IZVJEŠTAJ.

Beč, 15. (D. u.) Službeno se javlja:

Istočno bojište i Albanija.

U opsegu c. i k. četa nikakvi osobiti dogadjaji.

Talijansko bojište.

Kraj trajnog nepovoljnog vremena došlo je i jučer samo na brdu sv. Gabrijela i u Vipavskoj dolini do pojačane bojne djelatnosti. Poduzeća naših nasrtajnih četa donieše uspjeha. Talijanski su sunci bili suzbiti.

Poglavica generalnog stožera.

NJEMAČKI RATNI IZVJEŠTAJ.

Berlin, 16. listopada. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana javlja:

Zapadno bojište.

Fronta prijestolonasljednika Rupprechta: Bojna djelatnost topništva u Flandriji bijaše nejednake jakosti. Na obali i u pojedinim odsječcima fronte medju Lysom i Deuleom vatra je katkad usredotočena do krepčeg djelovanja. U proširenim poljima jaraka došlo je često do izvidničkih bojeva. U Artoisu navališe Englezi jakim silama medju Scarpeom i cestom Cambray-Arras u širini od 4 km; na krilima izjalovio se je engleski juriš u vatri, u srednini provallo je neprijatelj u našu liniju. Noću je protunavalama bio odanle opeta protjeran. Kod St. Quentina je vatra privremeno opeta oživjela. Katedrala je opeta bila pogodjena od 15 granata.

Fronta njemačkog prijestolonasljednika: Izmedju Aillette i Braye, kao i u srednjem dijelu Chemin des Damesa odigravahu se kroz dan žestoki topovski bojevi. I sjeverno od Reimsa, u Champagni i na Mozi vatra je privremeno postala jača.

Istočno bojište.

Na otoku Oesel postignuti su brzi uspjesi. Žestokim napredovanjem baciše naše pješadijske pukovnije i bataljuni biciklista — često, a da nijesu čekali na dolazak topništva — neprijatelja, gdjegod se je opirao. Poluotok Sworbe bio je od sjevera odrezan, dok je vatra naših brodova svladavala kopnene baterije. Stojimo pred gorućim Arensbergom te prodiremo u istočnom dijelu otoka, prema čijoj istočnoj obali se ruske sile brzo povlače, da pobjegnu preko nasipa, koji spaja Oesel sa otokom Moon. Naše su torpedovke prodrle u unutrašnje vode medju Oeselom i Dagö te su u opetovanim bojevima potisnule ruske morske bojne sile u Moondsund. Na ruskoj fronti na kopnu i u Rumunjskoj ne očekuju se veća bojna djela.

Macedonsko bojište.

Položaj se nije promijenio.

•

Berlin, 15. (D. u.) Večernji izvještaj javlja: Na zapadu nema većih bojnih djela. Arensberg, glavni grad otoka Oesel, nalazi se u našim rukama.

Prvi majstor glavnog sijela Ludendorff.

NEPRIJATELJSKI IZVJEŠTAJI.

Ruski:

: 13. listopada. Sjeverna fronta. Puščana paljba i sukobi patrulja.

Zapadna i jugozapadna fronta. Puščana paljba. Hrabri je pukovnik Favtikovski, koji je privremeno vodio zapovjedništvo nad jednim vojnim zborom, bio tečajem nadziranja jaraka ranjen tanetom.

Rumunjska fronta. Puščana paljba.

Kaukaska fronta. U okolici Sindiana i Vilkida su pokušali Turci, da dodju do naše postojanke, no bili su medjutim pravovremeno odbijeni.

Istočno more. U okolici zaljeva Rige nastavlja neprijatelj snažno svoje zračne štrafunske izvidjaje. Deset je velikih neprijateljskih lijetala izbacalo na okolicu Zerela i na naše brodove 23 bombe, koje su prouzrokovale samo neznatnu štetu na natovarenim brodovima. Naši su ljetači krepkim protusunkom raspršili neprijateljska lijetala i prisiliš dva od njih da se spuste na moru. Neprijatelj razvija veliku djelatnost sa minama na ulazu u rigajski zaljev i u okolici Kurlandske obale.

Crno more. Dn 12. listopada opstjećjavala je neprijateljska podmornica luku u Tuapsi, ispalivši oko 20 hitaca. Brzo je ali uronila i iščeznula, jer su naše baterije počele da pucaju.

: 14. listopada. Sjeverna, zapadna i sjeverozapadna te rumunjska fronta. Puščana paljba i topovska vatra, koja je bila u okolici Dvinskog i Molodečna, kao i kod Focsanija živahnija.

Istočno more. Dne 12. listopada izmjenjivale su dvije naše torpedinjače topovske hice s neprijateljskim brodovima, koji su bombardovali selo Serol na jugozapadu otoka Dagoe. Oko 5 i četvrt provališe su neprijateljske torpedinjače izmedju otoka Dagoe i Oesela, no sabije su ih ruske pomorske bojne sile suzbile. Prema daljnjim je vijestima iskreno neprijatelj dne 12. listopada, u 3 sata popodne, u zaljevu Tagga kod Mypada, u 3 sata popodne, prva odjele četa. Prednja je straža zaposjela rysa prve odjele četa. Prednja je straža zaposjela Abul, osam versta južno od Merysa. Naše su se predstraže povukle iza brobe u crtu Vonapaaz-Metairla-Kidemaj-Pidul u unutrašnjost otoka. — Dne 11. listopada pokazivale su fotografije naših ljetača na čitavoj fronti običajno gibanje iza neprijateljskih crta. U okolici je Husiatyna djelovalo više od 30 neprijateljskih lijetala. U okolici je željeznice Kovel-Sarni sastrijelila naša obrambena baterija neprijateljsko lijetalo, kojega je vodja ubijen, a opažač zarobljen. U okolici Marianovke, 25 versta južno od Husiatyna, palo je neprijateljsko lijetalo u plamen na zemlju. Ljetač je smrtno unesrećio.

14. listopada. Na zapadnoj, jugozapadnoj i rumunjskoj fronti puščana paljba i izvidnički pothvati izvidjača.

Kaukaska fronta. Dne 11. listopada poduzeli su Turci u jakosti od jednog bataljuna ofenzivu u smjeru na Kenš, u okolici južno od Ercignana. Oni su usprkos vatre naših straža doprli do naših položaja, nu bili su medjutim odbijeni i raspršeni ručnim granatama i puščanom vatrom. U dolini je Morivan, jugoistočno od Selibara, došlo do sukoba izmedju naših prednjih straža sa neprijateljskim izvidjačima.

Istočno more. Dne 12. listopada pošlo je neprijatelju, koji se je bio iskrcao na otoku Oesel, za rukom, da zaposjedne dio otoka. Na večer dne 12. listopada ustanovili smo odjele neprijateljskih automobila, koji su se približavali Orisam, na istočnom dijelu otoka u nakani, da se dočepaju otoka Molina. No bili su suzbijeni. Dne 13. listopada je pokušalo iskrcavanje neprijateljskih četa na otoku Oeselu. Istodobno nastavlja iskrcani odjel vaditi naše mine na Kurlandskoj obali i u morskoj užini Irben. Mnogo izvidjajnih lijetova i sukoba u zraku u okolici otoka Oesel. Naš je ljetač Gelaketienov sastrijelio neprijateljsko lijetalo.

Talijanski:

: 13. listopada. Tečajem je noći od 11. na 12. bio u okolici Costabelle (dolina San Pelegrino) odbijen pokušaj neprijateljske navale. Jučer su naše patrulje s uspjehom smetale na julijskoj fronti neprijateljske radničke odjele i dopremile zarobljenika. Djelatnost se je neprijateljskog topništva osjećala od Rombona sve do mora. Na Krasu su raspršile naše baterije neprijateljske čete, koje su se istočno od Kostanjevice nalazile na maršu i upalile skladište municije u okolici Sv. Ivana.

Engleski:

: 14. listopada. Sjeveroistočno od Yperna djelovalo je neprijateljsko topništvo preko noći. Zapadno od Dosela i sjeverno od Poelkapelle bili su neprijateljski izvidnički odjeli protjerani natrag. U susjedstvu sela Hullucha proveli uspješne štrafunske pothvate.

14. listopada, u jutro. Sjeveroistočno od Yperna bijaše neprijateljsko topništvo kroz čitavu noć djelatno. Zapadno od Dosela i sjeverno od Poelcapelle potjerani su natrag neprijateljski izvidnički odjeli. U blizini Hullucha izvršismo uspješan pothvat.

14. listopada, na večer. Poslije podne poduzeše naše čete iz istočnih grofovija uspješan udarac na neprijateljske jarke jugoistočno od Monchy-le-Preux te učiniše nekoliko zarobljenika.

Na bojnoj fronti trajala je čitav dan znatna topovska djelatnost bez pješadijskih bojeva. Ukupni broj dne 12. t. mj. učinjenih zarobljenika iznaša sada 945 vojnika, uključivši 41 časnika. Uslijed vremenskih prilika bijaše jučer ljetalačka djelatnost malena. U zgodnim intervalima poduzeta su topovska izvidjanja i snimljene fotografije, izvidjalo se je nove neprijateljske položaje. Naše zračne patrulje susreće su dva puta jaču skupinu neprijateljskih lijetala. Došlo je do žestokog boja, iz kojega se nijesu povratila 4 naša lijetala. Uslijed bojne stiske nije se mogao ustanoviti točan broj od naših ljetača sastrijeljenih neprijateljskih lijetala. Druga admirska lijetala, koja su prekasno došla, da bi još mogla sudjelovati kod boja, opazila su iz daleka, kako se je više oštećenih lijetala spustilo.

Francuski:

14. listopada, popodne. Tijekom noći navališe naši izvidnički odjeli na neprijateljske patrule pred našom frontom te dopremiše 30 zarobljenika, medju kojima 1 časnika. Na fronti Aisne bijaše topovski boj prilično žestok, naročito u predjelu Pantheona i na visoravnicama Vauclere i Kalifornija. Na ostaloj fronti isprekidana topovska vatra.

14. listopada, na večer. Noću obostrana topovska djelatnost. Ista je i tijekom dana ostala veoma živahna na fronti Aisne, naročito u predjelu visoravnice medju Aillesom i Craonne, kao i na desnom brijegu Moze. Pješadijskih poduzeća nema. U Vogezima ostade bez uspjeha neprijateljski pothvat na naše male straže južno od Hartmannsweilerkopfa. Inače je dan svuda prošao mirno.

Istočna vojska. U noći od 13. listopada potjeraše reske čete neprijateljske izvidničke odjele. Sa ostale fronte ništa važna.

Političke vijesti.

Politički položaj u Ugarskoj.

Odmah, čim bi imenovano novo „demokratsko“ ministarstvo — ova se riječ demokratsko mora uvijek stavljati medje navodne znakove, kad se govori o Ugarskoj — upozorili smo čitatelje našeg lista, da se radi samo o običnoj političkoj komediji, kojima smo se navikli tijekom zadnjih decenija. U istini nema u političkom životu Madžara ni trunka iskrenosti. Ili se uvadja u politiku izvjesne forme, koje su u središtima europske politike postale aktuelne, kao nekakva politička moda, ili se boj za sajne ideje u istini iscrpljuje u osobnom boju za vlast. Male su iznimke u Ugarskoj, koje priznavaju narodnostima nekoja neznatna prava; one mogu medjutim opstajati, jer i takove za Madžarsku ekscentrične pojave čine utisak na vanjski svijet u smislu slobode, koja tobož vlada u Madžarskoj. Nepovjerenje, kojim nas je prema Madžarima ispunilo desetgodišnje iskustvo, daje nam razloga, da posumnjamo i u čestitost i iskrenost izvjesnih „Vilaga“ i njegovih izdavača. Šovinizam je u onoj zemlji takova narodna osebina, da si teško možemo predočiti Madžara bez njega; ako medjutim mislimo, da smo naišli na nešto slično, moramo u našem vlastitom interesu biti na oprezu, da nam ne otmu silom još i ono, što nam nijesu oteli podmuklo iz zasjede. Željeli bi, da bi se varali u našem sudu o Vilagu i Vaszonyu, ali žalibože, iskustvo dokazuje, da je naš pesimistički sud o demokraciji Madžarske bio docijela ispravan. Grof Eszterhazy imao je u svom kabinetu zloglasnog grofa Apponya, poznatog živodera ugarskih narodnosti, a stari lisac Wekerle, koji mu je slijedio, gleda sada, kako bi sada izbrisao i zadnji trag demokratskih rečenica, koje je izazvala ruska revolucija. Čim je ponestalo straha pred ruskom revolucijom, iščeza je u Madžarskoj i želja za demokratizacijom. Dva su pitanja, koja najviše zaposluju članove vlade, a to su: pitanje narodnosti i drugo je češko pitanje. Glede narodnosnog pitanja postoje medju članovima vlade i parlamentarnim stranama opreke, pa je potrebno, da se u tom svi kama opreke, pa je potrebno, da se u tom svi činbenici sporazume. Drugo je pitanje češko. Ugarska vlada drži, da mora posjedom odgovoriti na češke agitacije protiv Ugarske. Ovo će joj biti mnogo lakše, jer će imati uza se čitav sabor, naime i stranku grofa Tisze. Glavna je dakle za-

taća kabineta Wekerlea, da potlači nastojanja na-
rodnosti, da se oslobode od nesnosnog madžar-
skog jarma i da osujeti težnju Čeha i Slovaka,
da dodju napokon pod zajedničko okrilje i da
se oslobode od tudjih i krutih gospodara. Da se
„riješe“ ova pitanja, sastaje se ugarska zastup-
nička kuća, a jedini je znak, da imade u Madžar-
skoj ljudi, kojima demokratizacija nije samo fraza,
već potreba, da imadu u Madžarskoj savremenih
ljudi, jest, da ministar Vaszony se stidi, učestvo-
vati kod vijećanja njihovih kolega, koji su sada
složni, da žrtvuju svoju demokraciju tiraninu grofu
Tiszi. Eljen!

U Njemačkoj i kod nas.

„Venkov“ piše: Javno, pred forumom čitavog
svijeta, optužio je državni kancelar, dr. Michaelis,
i državni tajnik pomorskog ureda, von Capelle,
njemačke zastupnike neodvisne socijalno-demokrat-
ske stranke veleizdaje. Oba dva su dokazivala,
da tri od ovih zastupnika su podticavali nje-
mačke mornare, neka se pobune proti zapovjed-
ništvu, a da time postignu skori mir. Revolucioni
je ovaj pokret došao konačno na vidjelo — pošto
ne bi bilo inače nekoliko mornara ustrijeljeno a
nekoliko osudjeno na smrt. Pojedinosti ovog do-
gadjaja nijesu nam poznate, ali sama je činjenica
po nas poučna. I u Češkoj je bio osudjen na
smrt niz čeških zastupnika, od kojih nije nitko
medjutim huškao na bunu, čiju je osudu izrekao
iznimni vojnički sud samo na osnovi ispraznih
predmnijevanja i nekoliko indicija, koje su često
silom htjeli da ih pronadje. U Njemačkoj nijesu
odredili uapšenje dotičnih zastupnika, a njihova
se parnica vodi otvoreno u parlamentu, u kojem
se mogu braniti pred cijelim svijetom i gdje ih
mogu štititi i druge stranke, što se je medjutim
već i desilo. U tom slučaju udara baš u oči, raz-
lika, kakove su prilike kod nas a kakove u su-
sjednoj državi. Ovdje imadu najbolji od-
govor oni njemački i madžarski vi-
kači, kojima još danas ne ide u glavu,
zašto bi se opet morala priznati pra-
vovaljanost mandata odsudjenih če-
ških zastupnika ili zašto nijesu još
dandanas u tamnici. Predstavite si samo,
što bi se kod nas desilo, da imade naša vlada ta-
kovih dokumenata u rukama, kakovih imade u Mi-
chaelisa o neodvisnim socijalnim demokratima...
To bi bila persekucija, kakove još nijesmo do-
živjeli. Kako bi tek onda galamili svi Nijemci,
počamši od Wolfa sve do grofa Thun-Salma i
kako bi tek onda pozivali Madžari redarstvo u
pomoć proti nama! U Njemačkoj nije dr. Mi-
chaelis, nije von Capelle (koji je medjutim morao
odstupiti radi svoje optužbe proti neodvisnim so-
cijalistima. Ured.) dao nijednoga zastupnika za-
tvoriti, nije bilo iznimnog suda, stvar se je vodila
tamo, gdje spada, u zastupničkoj kući; tamo su se
mogli braniti oni, na koje je svaljeno teško okriv-
ljenje. Kod nas je medjutim bio u doba, kad su
naši zastupnici bili zatvoreni, parlamenat odsudjen
na šutanje, a sve ostalo bi prepušteno na rasudu
— vojničkom sudu. To valja istaknuti, da se nekoji
ne bi pozivali na susjednu državu, koja znade
braniti čast svoje zastupničke kuće!

U Njemačkoj imade premalo djece.

Opadanje se je porodjaja opazilo najprije u
Francuskoj u 19. stoljeću. Kasnije se je taj po-
jav osjetio takodjer u Njemačkoj i u drugim dr-
žavama. Od rata god. 1870.-1. počelo se je u
Njemačkoj baviti sa statistikom tog opadanja
porodjaja pa su pronadjene od 1870-1. do god.
1913. slijedeće brojke porodjaja na 10.000 sta-
novnika

u godini	1870-1871	....	401
„ „	1871-1872	....	359
„ „	1872	....	411
„ „	1876	....	416
„ „	1880	....	391
„ „	1890	....	362
„ „	1900	....	368
„ „	1901—1910	...	369, 362, 349, 352, 340, 341, 332, 330, 320, 307,
„ „	1911	....	295
„ „	1012	....	291
„ „	1913	....	283
„ „	1914	....	276

Osobito je veliki gubitak na porodjajima
od god. 1900. unaprijed. Značenje ovog gubitka
izbije osobito oštro, ako ga se usporedi sa od-
nosnim brojkama u drugim europskim drža-
vama. Gubitak porodjaja iznosio je naime od
god. 1901. do 1913. (ako uzmemo za osnovu
broj na 1000 ljudi) u Njemačkoj 8·2, u Belgiji
6 8, u Austriji 6·4, u Švicarskoj 5·0, u Engleskoj
4·6, u Norveškoj 4·4, u Nizozemskoj 4·2, u
Švedskoj 3·9, u Francuskoj 3·2, u Danskoj 3·1,
u Španjolskoj 2·3, u Ugarskoj 1·5 i u Italiji 08.
Od ostalih zemalja nema statistike. Opadanje je
porodjaja u Njemačkoj daleko brže u god.
1901.—1913. negoli u prijašnjem četvrtstoljeću.
Osobito preneražuje činjenica, koja proizlazi iz
navedenih broja, da je za 12 godina pao broj
porodjaja u Njemačkoj tako brzo, da je Fran-
cuska, najsiromašnija zemlja na djeci, trebala za
istomjerni gubitak na porodjajima 70 godina.
Jasno je, da je sadašnji rat pogoršao još ove
prilike, kako se može vidjeti iz slijedećih brojaka

U godini		živo rodjenih	ukupno umrlih	umrlo dojenčadi
„ „	1913	1,839.000	1,005.000	277.000
„ „	1914	1,820.000	1,236.000	297.000
„ „	1915	1,416.000	1,453.000	216.000
„ „	1916	1,103.000	1,331 000	167.000

Od početka rata do svršetka god. 1016.
prelazi broj mrtvih, uključeni su gubici na boji-
štima, normalni broj svake godine umirajućih za
1 milijun. Pribraja li se tome broj još gubitka na
porodjajima u navedenim godinama proizlazi, da
je Njemačka izgubila za ratno doba 23,330.000
glava. Ove su brojke tako ozbiljne, da su upo-
zorile na sebe čitavu javnost, vladu i novine,
koje se je počelo živo baviti sa ovim, za Nje-
mačku novim problemom.

Domaće vijesti.

Za slučaj zračnih navala. Upozoruju se oni,
koji posjeduju crvene ili žute legitimacije za ho-
tel Rivieru, da je ulaz u zaklonište u ovoj
zgradi dozvoljen samo kroz željezna vrata (na-
protiv kuća Münz), dok je zabranjen ulaz preko
dvorišta.

Milodari za hrvatske škole u Puli. Prigodom
otvorenja hrvatske škole u Puli, položeni su
preko ove uprave slijedeći doprinosi:

Gosp. Lacko Križ K 100·—; dr. Ivo Zuccon,
za neočekivani honorar od „Hrvatske Njive“
K 5·84; mjesto nadgrobnog vijenca blagopok.
Antunu Milačiću, polaže Petar Randić K 3·—.
— Ukupno K 108·84; zadnji iskaz K 6388·40;
sveukupno K 6497·24. Živili plemeniti darova-
telji! — Naprijed za hrvatske škole!

Prodaja riže. Gradska aprovizacija javlja:
Pošto još nije stigla odredjena hrana, prodavat
će se počam od sutra u srijedu, pa do uklju-
čivo u subotu, po pol kg riže po živežnoj karti,
odnosno osobi. Riža će se dijeliti ovim redom:
U Promonturskoj ulici za živežne karte od br.
1—3500; u ulici Giulia od br. 3501—7000, a u
Albertovoj ulici od br. 7000 dalje. Kod kupnje
riže mora se pokazati i crvena legitimacija.

Nadjeni predmeti. Na 13. o. mj. nadjeni su
i položeni kod redarstva slijedeći predmeti:
Novčarka sa nekim iznosom i crvenom legiti-
macijom br. 6729 na ime Marie Pizzamus. —
Rukavice smedje boje nadjene u „Politeama
Ciscutti“.

Ovo je dokumenat. Pod ovim naslovom do-
nosi Tršćanska „Edinost“: Začetkom tega šol-
skega leta je puljski „Hrvatski List“ začel nabi-
rati prispevke za hrvatske šole v Puli. Dosedanji
vspeh je povsem zadovoljiv v financijelnem po-
gledu. Sijajen, nadkriljajoč vsa pričakovanja pa
je ta vspeh v moraličnem in posebno v nadaljnih
konsekvencah — tudi v političnem pogledu. To
pa po darovih, došlih od moštva na raznih ladjah
c. in kr. vojne mornarice. Ti poštenjaki žuljavih
rok, ki morajo itak plačevati najtežji — krvni
davek, ki morajo žrtvovati najlepša leta svojega
življenja ter prenašati vsa trpljenja in trpkosti
groznega evropskega konflikta: tudi ti poštenjaki
so se odzvali pozivu k žrtvovanju za našo šolo,
za narodno kulturo, za bodočnost narodovo. In
sicer odzvali v toliki meri, da njihova požrtvo-
valnost za kulturne narodne svrhe preseneča —
ne, premalo smo rekli: je naravnost ganljiva!
Blizu poltretjega tisočaka je doposlalo dosedaj
moštvo z vojnih ladij c. in kr. vojne mornarice.
Od ust so si odtrgali siromaki v vojaški suknji,
da morejo položiti dar domovini na oltar. —
Istotako sijajen izgled neizmerno idealne ljubezni
do naroda, javljajoče se v dejanju, so podali
tudi sinovi češkega naroda v naši vojni mornarici:
z ladij in iz naprav v vojnem arzenalu v Puli.
Ti so nabrali in poklonili češki „Osrednji Matici
šolski“ uprav knežji dar: blizu štirinajst tisoč
kron! Thea Červenkova imenuje ta dar: knežji
pozdrav od Adrije! Na Adriji utripljejo srca v
krepki, zdravi narodni koračnici. Vojna je — piše
Červenkova — strla mnogo src, posurovila mnoga
čutstva; zato je dvakratno ljub in drag dih člo-
večnosti, solnčen žarek ljubezni. V najhujših dneh
so poslali Čehi na Adriji knežji pozdrav. Ta
veliki, plemeniti čin, in pa plemeniti način, sta
res ganljiva. Tri leta so ti junaki tam doli, od-
daljeni od domovine... Ni jim ostajalo drugega,
nego nada in vera v srečnejo, boljšo bodočnost.
In prišel je dan 30. maja z zgodovinsko državno-
pravno izjavo, ki je v znak radosti na Adriji pri-
nesel knežji svetovaclavski dar!... To je zmaga
nad bolestjo, trdna vera v boljše stvari. To je
credo naših južnih aristokratov, četudi se ne pre-
taka v njih modra kri...! Krasni knežji pozdrav
naših junakov od Adrije je košček evangelija
ljubezni do bližnjega, je svarilen klic, je izpoved!
Je blesteč izgled, je kažipot! Diven slavospev je
napisala Červenkova rodoljubju junakov na Adriji,
njihovi zvestobi in narodni požrtvovalnosti. Ali,
mi bi podčrtali še en moment, ki pomembnost
te plemenitosti za narodne kulturne svrhe raz-
širja preko okvirja človekoljubja in narodne zve-
stobe. Prispevali so sinovi vseh danes politično
tesno strnenih plemen: Hrvatje, Srbi, Čehi in
Slovenci! To je dokument, ki govori, katerih
narodov sinovi sestavljajo našo slavno morna-
rico! Sinovi Slave jej pletejo vence slave! Zato
je tu podan dokument, ki ugotavlja, kaj in koliko
je ta država dolžna tem narodom! Hrvatje, Srbi
in Slovenci so se združili za plemenit narodno-
kulturen čin. To je narodova, najvišja sankcija
tudi naši deklaraciji z dne 30. maja 1917. —
dokument je — za naše narodno ujedinjenje.
Velik dokument so pisali naši junaki v krvavi
vojni službi na Adriji...!

Prodaja ribe. U slučaju, da prispije riba
prodavat će se ona danas. Pravo kupovati ribu
imadu danas vlasnici živežnih karata počevši od
broja 51.

Dnevne vijesti.

Arbeiter-Zeitung o dr. Kreku. „Arbeiter Zei-
tung“ piše o pokojnom zastupniku dru. Kreku:
Dr. Krek došao je godine 1897. u zastupničku
kuću kao zastupnik pete kurije. Čuli smo ga
onomadne prvi puta u debati o raspustu željez-
ničarske organizacije; onomadne je pravio utisak
običnog kršćanskog socijala i naravno, da to nije
bilo osobito ugodno. Kod izbora g. 1901. nije
više kandidirao, već je otišao kao svećenik u
Westfalsku, gdje je bio sa poljačkim i slovenskim
radnicima u crkvenom i socijalnom dodiru. Za
izbora, koji su provedeni na temelju sveopćeg
tajnog prava, ponovno je izabran, te od onda
bio članom zastupničke kuće sve do svoje smrti.
Iznenadio nas je dubljinom svojeg shvaćanja, te
snažnim shvaćanjem socijalnih pitanja kao i svo-
jim pravim demokratskim osjećajem, a ne manje
i ljepotom svog jezika; on je i po formi bio
jedan od najboljih govornika kuće. Dr. Krek do-
spio je odmah u prve redove zastupnika. On je
bio jedan od prvih koji su g. 1909. kad je opet
tehnička opstrukcija gnjavila kuću, dao poticaj
da se reformom poslovnika opstrukcije onemo-
guće. Svakako su onda opet došla vremena, u
kojima je on provadjao opstrukciju. Velika je
akcija bila tada i njegov istup za oslobodjenje
bosanskih seljaka, što je dovelo za ministarstva
Bienerth-Bilinski do strastvenog boja protiv mo-
nopola jedne madžarske banke u stvari otkupa
kmetova. Za vrijeme sadanjeg zasjedanja zastup-
ničke kuće bio je dr. Krek, prem je imao jak
nacionalni osjećaj, ipak pristaša umjerenijeg smjera
i svatko se još sjeća kako su ga dočekali češki
radikali, kada je došao u Prag da pridobije Čehe
za razumnu politiku. On je djelovao živo za mir,
te je govorio i na onoj mirovnoj skupštini austrij-
skog političkog društva, koja je dovela do hajke
protiv toga društva. Taj duševno znameniti va-
ljani i nepristupačni muž silno će manjkati slo-
venskom narodu i zastupničkoj kući, u kojoj je
bio moralnom protutežom proti bivšeg vodje
Šušteršića, kojega je uvijek pobijao radi njegovog
„gšeftarenja“ te kojega je upravo istisnuo iz
javnog života posljednih godina.

1914.—1917. „Novine“ donose slijedeće pri-
mjedbe: Pred nekoliko je dana bila u Beču skup-
ština kršćanskih socijala u novoj gradskoj vijeć-
nici na Franzensringu za — mir. Gledao sam tu
ogromnu masu dobrih bečkih gradjana, gdje se
žuri na skupštinu svog srca — mi hoćemo mir!
— I u punoj dvorani govorio je princ Lichten-
stein uvijeno u ime stranke i dao razumjeti grofu
Czerninu, da oni ne bi htjeli baš praznih ruku
vratiti se s bojišta i zato zahtijevao časni, dugo-
trajni sigurni mir s dobrim granicama i utvrdje-

nom mogućnosti razvoja. Što to znači u ustima njemačkih gradjanskih stranaka — ne trebam gubiti riječi. Masa je slušatelja zaista najviše odobravala „svom“ govorniku Kunischaku, članu zemaljskog odbora. 'Mi hoćemo mir u ime one kulture, u ime čovještva, u ime Evrope — govorio je taj izvrsni govornik, koji je od prostog radnika sa svojom spremom dopro daleko u nauci kršćanskih socijala. Za njim je govorio načelnik Weiskirchner s dubokom zahvalnošću o papi i caru. „Mi hoćemo mir“ — svršio je svoj govor bečki načelnik uz odobravanje ogromne mase svojih slušatelja. I pala mi je slika na pamet, kad sam 28. lipnja 1914. stajao medju onim nepreglednim mnoštvom na onom širokom prostoru izmedju gradske vijećnice, univerze, burgteatra te parlamenta, koje je kao bjesomučno vikalo za ratom — i tad se na balkonu raskošno rasvijetljene vijećnice pojavio isti načelnik Weiskirchner sa zlatnim načelničkim lancem oko vrata, te u bujnom govoru sokolio prisutne na rat. Es lebe der Krieg! — vikala je nepregledna masa. Es lebe der Krieg! — svršio je tada svoj govor bečki načelnik. A sada je nastala tišina pred bečkom vijećnicom, a tama ulicama glavnog grada.

Vojničke vijesti.

Dnevna zapovjed lučkog admiralata broj 1288 od 15. listopada 1917.

Posadno nadzorstvo: nadporuč. Seidl.

Liječničko nadzorstvo na N. V. b. „Bellona“: štopski liječnik dr. Welser.

Liječničko nadzorstvo u mornaričkoj bolnici: linijski liječnik dr. pl. Wenusch.

MALI OGLASNIK.

Sjećajte se prinosima doma za ratne nemoćnike!

HENRIK SIENKIEWICZ

Ta treća.

(Konac.)

Posredovanjem „Poletara“ ciela već Varšava za to zna . . . Svi nas ljudi gledaju, svi se Evi dive. Kad smo bili na izložbi, tako nas okružiše, da niesmo mogli proći.

Moja mi neznana prijateljica opet poslala pismo, u kome me upozoruje, da Eva nije za takog čovjeka kaki sam ja . . .

„Ne vjerujem, što ljudi govore o odnosu gospodjice Adami k Ostržinjskom (piše moja prijateljica), ali ti, majstore, trebaš ženu, koja će se posvema posvetiti tvojoj slavi i veličini, a gospodja Adami sama je umjetnica i svedj će navraćati vodu na svoj mlin . . .“

Svjatecki neprekidno zalazi k Suslovskima, ali sad valjda kao tješilac, jer i Suslovski bez sumnje već znadu moje namjere.

Dobio sam za Evu od ravnateljstva neograničeni dopust. Eva se stala češljati kao gospodjica sa sela, veoma se skromno oblači i nosi odiela zapučena do pod sam vrat. To izvrstno pristaje njenom licu. Prizor u garderobi nije se nijedan put više ponovio. Eva to ne dopušta! Jedva joj smijem ruke cjelivati. Ja sam toga radi silno nestrpljiv, a laskam si, da je i ona . . .

Ona me ljubi do ludila. Ciele dneve provodimo zajedno. Počeo sam je poučavati u risanju.

Ona čezne za tom podukom i za slikarstvom u obće!

XXI.

Gromovniče Zevse, što sve gledaš sa visine Olimpske!

Sbivaju se stvari, o kojima ni filozofi ne sanjahu.

U predveče mog vjenčanja pristupi k meni Svjatecki, gurne me laktom i nagibljući na stranu razčupanu svoju glavu govori sumorno:

— Vladko, znaš li? ja ću učiniti zločinstvo.

— Dakle ipak sa mnom govoriš! odvraćam — kakvo zločinstvo?

Svjatecki svedj u zemlju gleda i kao sam sobom govori.

— Nije li pravo zločinstvo, kad ovaki pijanac kao ja, kad ovaki idiota bez talenta, ovaka moralna i fizična propalica uzima takvu djevojku kao što je Kazimira!

Ne vjerujem svojim ušima, ali se Svjateckomu bacam oko vrata ne mareći, ne će li me odbiti.

Vjenčanje je njegovo za nekoliko dana . . .

XXII.

Nakon boravka od više mjeseci u Rimu, primamo Eva i ja elegantnu kartu, kojom se pozivamo na vjenčanje Ostržinjskoga i gospodje Jelene Turno, primio voto Kolčanovske.

Ne možemo ići, jer Evino zdravlje ne dopušta.

Eva svedj slika i silno napreduje. Ja sam dobio medalju u Pešti. Neki hrvatski bogatun kupio je moju sliku. U saobraćaju sam s Goupilom.

XXIII.

U Veroni mi se rodio sin.

Sama Eva veli, da takog djeteta nikad još nije vidjela . . .

Neobično! . . .

XXIV.

Već smo nekoliko mjeseci u Varšavi. Uredio sam prekrasnu radionicu. Često zalazimo do Ostržinjskih.

On je prodao „Poletara“ te je sada „predsjednik društva za dieljenje ječmene kaše radnicima, koji nemaju zanimanja“. Nitko si ne može predstaviti, kako se dostojanstveno i samosvjestno vlada. Mene udara po ramenu i govori mi: „kako je dobrotvore!“ Zanima se i književničkim talentima te ih prima svake sriede.

Ona je još uviek krasna kao san . . .

Djece nemaju.

XXV.

Pomozite! jer umirem od smieha . . .

Iz Pariza dovezli se supruzi Svjatecki. Ona nalikuje na ženu iz zlatne bohemije; on nosi svilene košulje, uredjenu kosu i podstriženu bradu . . . Sve razumijem! razumijem, da je liek našla njegovim običajima, njegovu snačaju, ali kako je lieka našla njegovoj razčupanoj kosi, to će mi do vieka ostati zagonetno.

Svjatecki nije prestao slikati „lešine“, ali se bavi i slikama iz idilskog života. Tu je veoma sretne ruke. I portrete slika, ali u njima nije osobito sretan, jer boja lica i kože podsjeća uvijek na „lešine“.

Pitao sam ga kao stari prijatelj, je li sretan sa ženom. On mi je odgovorio, da nikad nije sanjao o sličnoj sreći. Priznajem, da je u tome Kazimira u velike nadkrilila moje očekivanje.

I ja bih bio posve sretan, da Eva ne počinje poboljevati; sirotica je pri tom veoma razdražljiva. Čuo sam je jedne noći, gdje plače. Znam, šta to znači! Ona čezne za kazalištem. Šuti, ali čezne . . .

Započeo sam slikati portret gospodje Ostržinjski. U kratko da rečem, neuporediva žena! I da još uviek Evu toli silno ne ljubim, ne znam . . .

Ali ja Evu silno ljubim — silno!

Pojedini broj 12 h.

CIJENA listu: U pretplati za čitavu god. K 36·—, za polugodište K 18·—, tromjesečno K 9·—, mjesečno K 3·60, u maloprodaji 12 h. pojedini broj. OGLASI primaju se u upravi lista trg Custoza 1

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

„HRVATSKI LIST" izlazi u nakladnoj tiskari JOS. KRMPOTIĆ u Puli, trg Custoza 1. Uredništvo: Sisanska ulica br. 24. — Odgovorni urednik JOSIP HAIN u Puli. — Rukopisi se ne vraćaju.

Godina III. | U Puli, srijeda 17. listopada 1917. | Broj 817.

Politički pregled

U Rusiji je barem na izgled riješena kriza sastavom novog koalicijonog ministarstva, koje mora da potraje barem dva mjeseca, dok se sastaje 11. prosinca ustavodavna skupština. I ovog se puta nijesu odvažili — kako zgodno primjećuje dopisnik „Berliner Tageblatta", Hans Vorst, — socijalni demokrati, da preuzmu čitavu odgovornost. Morali su uvidjeti, da bi otpor gradjanskih stranaka i osobito kadeta otešćavao vanredno položaj svakoj vladi. Što se tiče gradjanskih stranaka, imade u novom ministarstvu 4 kadeta a vrhu toga ministar vanjskih posala Tereščenko, koji stoji najbliže gradjanskim strankama, dok imade socijalista navodno 10, u istinu medjutim tek šest, pošto su ministar rata Vrhovskij, ministar mornarice Verderevski, ministar prometa Liverovski i ministar za pučku prosvjetu Salaškin tek u zadnjem hipu bili proglašeni „socijalistima", da ne bude nezadovoljstva. Ustanovljen je takozvani predparlamenat, u kojem će imati socijalističke stranke dvotrećinsku većinu. Zadaća i djelokrug je tog parlamenta veoma nejasna. Govori se o nekakovoj moraličnoj odgovornosti vlade pred ovim parlamentom ili bolje „vijećem republike Rusije", ali mu se ne može još razabrati glavne crte njegovog značenja. Da se postigne sporazum, morale su sve stranke popustiti nešto od svojih programa. Socijaliste su morali priznati pravo i potrebu sudjelovanja gradjanskih stranaka, dok su ove pristale djelomično na socijalističko shvaćanje u pitanju mira bez aneksija i kontribucija. Dok se medjutim u Rusiji vijeća i rusko rodoljublje očajava — simbolom mu je ruski poslanik u Madridu, Nehljudov, koji se je iznenada iz očaja odrekao časti zastupanja Rusije u inozemstvu — osvaja njemačka vojska ruska područja, a gospodin Kerenski brzojavlja zapovjedniku sjeverne fronte, kaošto je prije brzojavljao onom jugozapadne fronte itd. — Za Njemačku se još nezna, kako će prebroditi parlamentarnu krizu, o kojoj ne može više biti dvojbe, otkako su novine centruma i socijalista, pa i one ostalih stranaka konstatirale, da se ove činjenice ne dade više zabašuriti. Državni je tajnik von Capelle dao uslijed neuspjele podvale stranci neodvisnih socijalista svoje ostavke; a kancelar Michaelis požurio se je svećanom izjavom, da on nije nije bio sporazuman sa poznatim „otkrićem" u zastupničkoj kući. „Vorwärts" piše: Mora se svakako shvatiti, da ova gospoda Michaelis i von Capelle moraju otstupiti; ne tek sutra, kako nas tješe, već još danas, ne tek u 6 sati na večer već u 12 opodne. Nad onim, što su ova dvojica počinili, uživće neprijateljsko inozemstvo od raskošne radosti. Kao „Vorwärts" pišu i ostale napredulje njemačke novine. Samo je još uvijek pitanje, da li će se gospodin Michaelis pokoriti parlamentu i zbilja ići, kaošto je išao von Capelle. — U Švedskoj sastavlja se još uvijek kabinet, koju ja zadaću kralj povjerio umjerenom liberalcu Widenu. Socijaliste traže za učestvovanje u novom ministarstvu, koje će po svoj prilici biti koalicijono, da se provede bezodvlačno revizija ustava u liberalnom smislu, da se vanjsku politiku vodi jednakomjerno na sve strane; neka se ministarstvo vanjskih posala povjeri sposobnom ali nepolitičkom čovjeku, kao n. pr. barunu Ramelu. Osim toga se ne smije opterećivati više zemlje sa novim vojničkim troškovima! Vanjski položaj Švedske kao i ostalih neutralnih zemalja postaje medjutim uslijed oštrih mjera antante svaki dan teži i nepovoljniji. Antanta plijeni naime brodove neutralnih zemalja za ratne svrhe na temelju takoimenovanog „jus-a angariae", o kojem se pravu vodi baš sada živahna pravna debata po različitim novinama. — Pod dojmom zadnjih dogadjaja razvila se je u Italiji nova stranka, koja navodno broji već 100 zastupnika. Ovu stranku vodi po svoj prilici stari Giolitti. Njezino se novinstvo grozi, da neće dozvoliti vladi proračuna za dulji rok od dva mjeseca, te tako bude vlada prisiljena, da čim prije sazove opet parlamenat i da daje u njemu češće pojašnjenja o položaju. Ne može se prosuditi u kojoj su mjeri ove vijesti pretjerane i u koliko se precijenjuje moć i važnost talijanskih neutralista.

IZ RUSIJE.

Milan, 15. (D. u.) „Secolo" javlja iz Petrograda, da je radničko i vojničko vijeće sa velikom većinom prihvatilo dnevni red, koji najodlučnije prosvjeduje proti novim ministrima. U Moskvi su radnici obustavili radnju. U Taškentu buknuše bune tobože revolucijonarne naravi. Vodja, kojima pripadaju i vojnici, zaposjedoše poštanske i brzojavne urede te prekinuše sve sveze sa vladom.

Petrograd, 15. (D. u.) Ministar-predsjednik Kerenski je obolio na influenciji. Ostaje u glavnom stanu te mora ležati. Za 3 do 4 dana očekuju ga u Petrogradu.

SA RATIŠTA.

: Berlin, 16. (R. V.) Službeno se javlja: Nadovezujući na izvještaj vrhovne ratne uprave o zajedničkom zaposjednuću otoka Oesel po četama i mornarici, obznanjuje se obzirom na pomorske čete: Da se iskrca dio čete na otoku, bile su osvitkom dana 12. listopada od naših pomorskih četa pod zapovjedju podadmirala Erhard-Schmidta pod vatru uzete ruske utvrde u zatonu Tagga i Selesund, te brzo svladane. Istodobno su flotile torpeduljača i motornih čamaca presenetljivo brzo bacile na kopno prednje čete. Za njima se doskora uslijedile veće mase četa na prijevoznim parobrodima, pomoću kojih bje za kratko vrijeme stvorena mostovna glavica. Da se podupre iskrcanje u zatonu Tagg, uzeli su drugi dijelovi mornarice pod vatru utvrde na Zerelu i kod Kilkonde. Ujutro u sedam su se sati iskrcale i kod Pamererta prve čete. Iza kako su pale obalne baterije na Hundertu i Ninnastu, otvorili su brodski topovi vatru i na obalnu bateriju kod rta Tiffri na otoku Dagoe. Isiljen bje prolaz kroz Seelsunda izmedju Dagoe i Oesela. Dijelovi su naših pomorskih bojnih sila provalili u vode Kassarwicka i protjerali ruske razarače prema Molusundu. Brzom provedenju naših uspjeha doprinijeli su osim podmornica i zračnih izvidjnča sjajno i tražitelji mina. Njima valja zahvaliti, to što se je kroz kratko vrijeme mogao bio otvoriti put kroz ruska polja sa minama.

RAT NA MORU.

Berlin, 16. (D. u.) Wolffov ured javlja: U zatvorenom području oko Englezke naše su podmornice opeta potopile više parobroda i jedrenjača. Medju potopljenim ladjama nalazi se parobrod od preko 5000 tona, na koji se naišlo na putu iz Engleske u Le Havre i koji je, kako se čini, bio natovaren municijom.

Poglavica mornaričnog admiralskog štaba.

London, 15. (D. u.) Admiraliteta saopćuje: Sakupljač mina „Begonia" je izostao te se mora smatrati, da se je izgubio sa čitavom momčadi. Naoružani je pomoćni križar „Champagul" bio je torpedovan te je potonuo. Kod toga je izgubilo život 6 časnika i 51 momak.

Pariz, 16. (D. u.) „Havas". Parobrod „Media", koji je putovao kao prateći brod, bio je u zapadnom Sredozemnom moru torpedovan. Eksplozija torpeda prouzročila je upalu municije u brodu. Parobrod je u malo minuta potonuo. Na brodu je bilo 559 putnika, medju kojima odjel algirskih vojnika i domaćih radnika, kaošto i 67 ljudi od posade. Nestalo je 250 osoba.

Razne vijesti.

* **Proganjanje Židova u Rumunjskoj.** Židovski mornarički ured javlja iz Petrograda, da ruski listovi objavljuje mnoge dokaze i izvještaje očevidaca o strašnom proganjanju Židova u Rumunjskoj. Svi prosvjedi ruskih organizacija kod rumunjskih vlastodržaca nijesu dosada niša pomogli. Rumunjskoj se vladi predbacuje, da je trpjela, dapače i organizovala sistematsku uništavajuću borbu proti židovskog pučanstva. Konačno saopćuje židovski novinarski ured prosvjed protiv dogodjaja, koji je prihvatila skupština časnika i vojnika vojničkog saveza u Kijevu.

* **O izbornoj reformi u Hrvatskoj.** „Pesti Hirlap" piše slijedeće: Kako se iz objelodanjenih podataka razabire, ovisit će sada pravo glasovanja ne samo o zavičajnosti nego i o hrvatskom državljanstvu, o kojemu do sada nije bilo govora Hrvatsko državljanstvo? Što to znači? Istina, čitali smo već o „ugarsko-hrvatskom državljanstvu" (vidi školski zakon od 1888 god. čl. 117.) ali izrazito o „hrvatskom državljanstvu" dosele nije bilo govora.

* **Članovi regentskog vijeća kraljevine Poljske.** Austrijski je car previšnjim ručnim pismom od 14. t. mj. na generalnog guvernera grofa Szeptickog, u sporazumu sa njemačkim carem, imenovao članovima regentskog vijeća u kraljevini Poljskoj kneza biskupa varšavskog Aleksandra pl. Kakowskog, varšavskog gradskog predsjednika kneza Lubomirskog i veleposjednika pl. Ostrovskog.

Političke vijesti.

Svenijemci o dru. Kreku.

: Protestantski svenjemački list „Marburger Zeitung" piše dne 11. listopada: U Sv. Janžu je na Dolenjskoj umro u ponedjeljak u 10 sati na večer jugoslavenski zastupnik dr. Krek, svećenik i jedan od onih, koji su najviše divlje vapili za samostojnom jugoslavenskom državom. Dr. Krek je bio onaj, koji je kod nekog zborovanja u Ljubljani kazao: „Na našoj slovenskoj je zemlji dostatno prostora za grobove naših neprijatelja!" Život je tog slovenskog („Marburger Zeitung" piše „vindišarskog") svećenika prošao u sveslavenskoj vatri i u neprijateljstvu proti našemu narodu i agitatori su Velike Srbije vidjeli u njem svog najjačeg suradnika. I sad je eto mrtav, a još uvijek žive Nijemci u Kranjskoj i na jugu monarkije: grobovi se još nijesu zatvorili nad njima! To je kratko razmatranje, kojemu se ne možemo ukloniti u čas, kadno je nosioc takovih nazora otpozvan u carstvo sjena". Nad takovim ispadom neprijateljstva i surovosti mora da se zgraža svaki naobražen čovjek. Takova je svenjemačka kultura! („Sl.")

Ciljevi engleske ofenzive.

„Frankfurter Zeitung" donosi: „Manchester Guardian" piše: Cilj je naše ograničene ofenzive na zapadu osvojenje visokog ozemlja u Flandriji, uključivši visinski hrbat izmedju Thourouta i Thielta. Mi smo uvjereni, da ćemo svoj cilj postići, pitanje je samo, hoće li se to zbiti već sad ili tek narednog proljeća. Brzi slijed naših sunaka dokazuje, e Haig ne drži isključenim, da će svoj cilj postići još prije zime, u koju je svrhu svakako od potrebe lijep mjesec listopad. — Crta Thourout-Thielt leži po prilici 25 kilometara istočno od današnje bojne fronte, a visine, o kojima govori, „Manchester Guardian", protežu se još daljnjih 15 kilometara prema istoku do kanala Brügge; tko ovdje stoji, taj obvladava odsječkom obale. List nam ne veli ništa nova. Kani li Haig Nijemce polagano iz Flandrije istisnuti, tad mora — uz pretpostavak, da se ne će dosjetiti boljoj strategiji — po prilici ovako raditi, kako se ovdje predmnjeva. No na jedno ne smijemo zaboraviti: bitke u Flandriji traju već kroz dva i pol mjeseca ovamo (ne računajući topovsku pripravu, koja je potrajala bila kroz više nedjelja). Započele su 31. srpnja. Za šest su razdoblja bojeva (glavne navale 31. srpnja, 16. kolovoza, 20. i 26. rujna, 4. i 9. listopada) prouznapredovali naši protivnici sve u svemu za nekih 7 do 8 kilometara na najdubljem provalnom mjestu na istok. Do kanala je Brügge put četiri puta tako dugačak. Čim nastane kiša, ne će se moći u Flandriji mnogo toga učiniti, pogotovo, što je uz današnji način borbe ozemlje, u koje provaljuje neprijatelj, već samo o sebi potpuno razrovano i milijunima granata opustošeno, što silno otegoćuje napredovanje, a prije svega promjenu mjesta od hiljada topova. — List se „Manchester Guardian" uzalud poziva na brzi slijed navala. Istina je, da pojedini nasrtajni valovi slijede jedan za drugim u mnogo kraćim odsjecima vremena, negoli je to bio slučaj kod drugih ofenziva. Tumačenje je jednostavno: engleska je navala u najnovije vrijeme uperena proti razmjerno uskom odsječku posve neznatne dubine. Na ovim se prugama usredotočuje sva silna artilerija. Stražnje pako crte kao da su u protimbi sa prijašnjom taktikom posve slabo popunjene. Započne li pješačka navala, to se ovaj vatreni pojas

pomiče kratku prugu naprijed: opet ostaje usredotočena topovska navala ograničena na slabo duboku prugu ozemlja. Već prije smo mogli ustanoviti, da ova nova taktika potpuno isključuje riješenje strategijskog problema u velikom opsegu, jer djelovanje neide dosta duboko. Vatreni se val valja samo malo po malo naprijed — i to u prvom redu sloga, jer njemačka obrambena taktika poput zavora zaustavlja navalnu silu. Pošto treba englesko topništvo kod tog postupka da postigne samo maleno djelovanje u dubljinu, te ne izrabljuje kod svoje navale svoje potpune djelatne daljine, to može bez promjene položaja spremiti i podupirati više navala. Brzi se slijed navala tumači dakle upravo iz neznatnog napredovanja navaljivača. Samo se o sebi ne dade osporavati, kad će uz nepromijenjene uvjete biti po prilici postignut kanal Brügge; ali možda je najveća pogrješka Engleza u tom ratu, što se uvijek daju zavadjati te i strategijske stvari obavljaju kao po nekom obrascu, koji se ne bi mogao promijeniti. Jedan jedini je Hindenburgov protupotez već više puta u ove tri godine sa temelja promijenio strategijski položaj.

Amerika u ratu.

Amerikanski je državni tajnik u ratnom ministarstvu, Baker, kazao u govoru od 9. listopada u trgovačkoj komori, da iz načina, na koji su amerikanski trgovci pružili bili vladi svoju potporu, proizlazi, da će se stvoriti jači narod i veća demokracija, te da će se porodili veće nade na čovječanstvo. Povadjajući se za primjerom Udruženih država, narodi su na putu, da prihvate mjere, kako bi se tečajem mnogo godina iza rata zadržale blagodati mira. Za kratko će vrijeme nadilaziti amerikanske bojne sile 1,300.000 ljudi. Obzirom na organizaciju narodne je vojske kazao Baker, da se je narod, koji je bio posve neupućen u ratovanje, najbolje organizovao. Svoju je industriju primijenio području, na koja dosad nije bio naviknut. Njemačka sama je bila uvijek nesposobna, da takove stvari provadja. Kad bude naša armada, naslavio je državni tajnik, biti spremna i zauzeti svoje mjesto na fronti, to će biti opremljena tako dobro, da, dapače, i bolje nego većina drugih naroda. Za svakog se otposlanog vojnika nalazi sad u Francuskoj po pet pušaka, dok svaki vojnik regularne narodne vlade posjeduje kod nas po jednu pušku. Koli fabrikacija opremnih predmeta i ratnog materijala, toli i izradba velikog programa za gradnju zračnih lijetala i brodova divno napreduje. Sve je ovo rezultat tvrdoga rada i izumilačkog genija Amerike. Pod konac je uvjeravao Baker, a za njega nema ni najmanje sumnje, da je Amerika za njemačke osnove najbliži cilj. Zaključio je: Mi moramo steći pobjedu ili dozvoliti slom demokracije.

AUSTRO-UGARSKI RATNI IZVJEŠTAJ.

Beč, 16 (D. u.) Službeno se javlja:

Istočno i balkansko bojište.

S naše strane nema ništa da se javi.

Talijansko bojište.

Na visoravni Banjščica-Sveti Duh izjalovili su se talijanski pojedinačni sunci. Na brdu su Sv. Gabrijela bile osujećene predradnje neprijateljskih odjela u boju s ručnim granatama.

Poglavica generalnog stožera.

NJEMAČKI RATNI IZVJEŠTAJ.

Berlin, 16. listopada. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana javlja:

Zapadno bojište.

Bojna skupina prijestolonasljednika Rupprechta: Jučerašnja je bojna djelatnost topništva u Flandriji nalikovala onoj prijašnjih dana. Do većih piešačkih bojeva nije došlo. Izvidnički su sunci Engleza bili na više mjesta i u Artois, odbijeni.

Bojna skupina njemačkog prijestolonasljednika: Opet je bila topniška borba sjeveroistočno od Soissonsa preko dana živahna. I zapadno od Craonne se je povisila kod dviju novih uzaludnih navala Francuza proti jarcima sjeverno od mlina kod Vauclerca, koje smo bili onomadne osvojili. Više je izvidničkih bojeva proteklo povoljno po nas. Zapadno od Suippe dopremili su saski grenadiri, a zapadno od Moze bavarske nasrtajne čete veći broj zarobljenika i više strojevnih pušaka iz francuskih postojanka. Topovska je djelatnost na sjevernoj fronti kod Verduna bila živahnija nego u posljednje vrijeme.

Istočno bojište.

Čete, koje se bore pod zapovijedi generala pješadije v. Kathena na Oeselu, stavile su se jučer posve u posjed glavnog dijela otoka. Na poluotoku Sworbe, koji ističe prema jugu, tvrdokorno su se opirale ondje odsječene ruske čete. Teške su obalne baterije ušutkane vatrom sa naših brodova. Proti istočnoj je obali bio neprijatelj tako oštro potisnut, da su se samo dijelovi mogli spasiti preko nasipa, koji vodi u Moon. Kod bojeva o mostovnu glavicu kod Orissara, na istočnom rubu Oesela sudjelovale su s vatrom i uspjehom sa sjevera ovamo naše pomorske bojne sile. Dosad bje nabrojeno više od 2400 zarobljenika. Oni, koji su raspršeni, još će povećati taj broj: 30 topova, 21 strojevna puška, nekoliko lijetala i mnogo je vozila palo dosad u ruke naših kopnenih četa, koje su uz vrsno sudjelovanje pod zapovijedju podadmirala Schmidta stojećih odjela mornarice bitni dio svoje zadaće dovršile za četiri dana. U rigajskom smo zaljevu zaposjeli otoke Runö i Abro.

Na kopnenoj fronti i na istoku nikakovih osobitih dogadjaja.

Macedonsko bojište

Na ravnici su Strume ostavili Bugari Englezima nekoliko mjesta.

Prvi majstor glavnog stjela Ludendorff.

NEPRIJATELJSKI IZVJEŠTAJI.

Francuski:

15. listopada popodne. Na fronti od Aisne bila je djelatnost topništva na obim stranama u okolišu visoravni medju Aillesa i Craonnom veoma živahna. U Champagni smo poduzeli napadaj na njemačke linije istočno od Maison de Champagne, kod čega smo dopremili 10 zarobljenika. Na desnom brijegu Moze žestoka djelatnost topništva sjeverno od uzvisine 344. Sa ostale fronte nema novosti. — Njemački su lijetači bacili zadnje noći bombe na Dünkirchen. Javlja se, da je više gradjana kod toga nastradalo.

15. listopada, na večer. U okolici visoravni izmedju Aillesa i Craonne pokazalo se je tečajem dana topništvo živahno djelatnim. U Champagni sukobi patrulja zapadno od Auberive. Na ostatku fronte izmjenično topničko opstrjeljavanje. Danas su sastrijeljena dva njemačka privezana zrakoplova, jedan vatrom naših posebnih topova, drugi po lijetačima.

Belgijski. Dne 14. istražila je jedna od naših patrulja sjeverno od Dixmuidena neprijateljski uredjaje. Na odmazdu za opstrjeljivanja raznih dijelova naše fronte uzelo je naše topništvo više puta pod vatru neprijateljske naprave u blizini kanala Houdzaene. U noći na 15. listopada bacali su njemački lijetači više puta na taborište. Dne 15. listopada velika djelatnost topništva i živahna borba sa bombama pred Dixmuidenom. Kroz čitavo su jutro pucali Nijemci na više naših crta. Naše je topništvo odgovaralo u društvu strijelcima iz jaraka veoma energički. Djelatnost nije prestala, dok nije topništvo početkom popodneva ušutkalo bacala mine.

Istočno bojište. Dne 14. listopada bila je na čitavoj fronti djelatnost topništva. Tečajem uspjelog štrafunskog pothvata proti Homondosu, 6 kilometara zapadno od Serresa, zarobile su britske čete 110 neprijatelja i zaplijenile 2 strojne puške.

Parobrodarstvo kod nas.

„Hrvatski Lloyd“ donaša: Prije negoli predjemo na samu stvar, moramo istaknuti jednu vrlo utješljivu činjenicu, koja se ističe u posljednje doba kod nas opaža. Više puta smo istakli, da se prije rata veoma slab račun vodio u svoj javnosti o gospodarskim prilikama, osnovama i pokretima kod nas — a da i ne govorimo o stranom svijetu. Ovaj rat, kojega neki s mnogo prava zovu gospodarskim ratom, učinio je preokret, pa već vidimo u dnevnim novinama, kako se o tome vodi briga. (Medju onima, koji šire smisao za razna gospodarska putanja, moramo istaknuti dra. A. Beroša iz Trsta i dra. Milana Metikoša iz Zagreba. Potonji, kao da je preuzeo važnu zadaću, da pomno sakupi sve podatke za dokaz, kako smo gospodarski ovisni o tudjincima, pa je u smotri „Hrv. Njiva“ nedavno donio članak, u kome pokazuje, kako su željeznice i sva druga prometala kod nas u madžarskim rukama, a u najnovijem broju te smotre donosi članak o parobrodarstvu drugdje i kod nas, te velikoj, njegovoj važnosti za budućnost, pa će sigurno i naše čitatelje zanimati, da znadu, koja su to strana parobrodarska društva kod nas, koliko su za nas od važnosti, kako stoje i kako se spremaju na rad u budućnosti.

Za riječnu i pomorsku plovidbu važno je dioničko društvo: Magyar kir. folyam — es tengerhajozasi reszvenytarsasag u Budimpešti; to društvo je s obzirom na nove zadaće, koje će doći nakon rata, provelo u god. 1916. povišenje dioničke glavnice od 15 na 20 milijuna kruna, jer želi, da za vremena uveća broj parobroda za promet i da uredi još neke potrebne stanice. Još veće i važnije za plovidbu na Dunavu je dioničko društvo: Első cs. es kir. szab. dunagőzhajozasi tarsasag u Budimpešti. To društvo postoji od god. 1830., a tada je bilo osnovano s dioničkom glavnicom od 100.000 forinti. Već na dećenije ranije, prije nego su bile uvedene željeznice u monarkiji, to je društvo obavljalo tehnički veliki a trgovinsko-politički važni promet izmedju središta Evrope i Istoka. Društvo ima sada imovinu od preko 60 milijuna kruna, obavlja snažno razvijeni promet na Dunavu, ima za osobni promet moderni flotu od 47 ladja, a za promet robom ima tovarnog prostora za preko pol milijuna tona tovara. U osobnom prometu prevaljuje vodeni put od 2556 klm., a u prometu sa robom 4104 klm. Ima 247 svojih stanica. Kako i dolikuje velikom pothvatu, ono u vlastitoj režiji gradi ladje za sebe na svojim brodogradilištima, a ima i svoj rudarski pothvat za nabavu ugljena, a uredilo si je i električnu centralu. U osobnom prometu uvedene su salonske ladje. Više ladja nalazi se u gradnji. Tako je i to društvo posve pripravno za velike zadaće u budućnosti, a pitanje Dunava je jedno od najvažnijih, napose s obzirom na trgovinsku politiku u najbližoj budućnosti.

Nadalje od pomorskih parobrodarskih društava ističemo dioničko društvo „Adria“ magyar kir. tengerhajozasi reszveny tarsasag u Budimpešti, koje ima dioničku glavnicu K 10,000.000 i 34 svoja parobroda, a svi su nabavljeni u Engleskoj. Sjedište poslovnog ravnateljstva je na Rijeci. Dioničko društvo „Atlantica“ tengerhajozasi reszveny tarsasag u Budimpešti, ima dioničku glavnicu od 6,000.000 i 11 brodova. Dioničko levantsko parobrodarsko društvo: Magyar keleti tengerhajozasi reszveny tarsasag u Budimpešti ima dioničku glavnicu od 6,000.000 i 13 brodova. Dioničko društvo: „Indefficienter“ tenger hajozasi reszveny tarsasag u Budimpešti, poslovna uprava (kao i kod predjašnjega) na Rijeci. Ima dioničku glavnicu od K 500.000 i 6 parobroda. Društvo: „Oriente“ magyar hajozasi reszveny tarsasag na Rijeci, ima glavnicu od K 3,500.000 i 6 parobroda. Ugarsko-hrvatsko pom. parobrodarsko društvo: Magyar-horvat tengerigőzhajozasi reszveny tarsasag na Rijeci, ima dioničku glavnicu od K 6,000.000 te 43 parobroda. Ug.-hrv. dion. društvo za slobodnu plovidbu: Magyar-horva szabadhajozasi reszveny tarsasag na Rijeci, ima dioničku glavnicu od K 2,899.000, dok u pričuvnoj zakladi ima (iskazano u bilanci za g. 1916.) ukupno K 5,623.110, a parobrodi istog društva vrijede K 6,444.453. Ovo društvo stoji u bližoj svezi sa Ugarskom sveopćom kreditnom bankom u Budimpešti. Parobrodarsko društvo Austrijskog Lloyda u Trstu osnovano je god. 1836. s početnom glavnicom od K 2,000.000, sada ima dion. glavnicu K 28,000.000 i 68 parobroda. Austrijsko parobrodarsko društvo na dionice „Dalmatia“ u Trstu (koje je osnovao god. 1908. od parobrodarskih pothvata: Pius Negri & Co. u Sibeniku, Braća Rismondo Makarska, Serafin Topić & Co. na Visu i Navigazione a vapore zaratina u Zadru ima dion. glavnicu od K 2,300.000 te 39 parobroda. U godini 1917. mnogo se raspravljalo u javnosti o akciji ovoga društva s obzirom na društvo „Jadran“.

Domaće vijesti.

Bjeguncima s juga.

Pripomoćni odbor za bjegunce s juga, odnosno njegov opunovlaštenik Karlo Zirkounig u Welsu u Gornjoj Austriji, August Göllerichstrasse 3-I., javlja: U novinstvu i inače se neprestano objavlja, a i bjegunci se sami umoljavaju, neka se u svrhu dok nabave potrebitih iskaznica za besplatnu vožnju na željeznici i od pristojbe slobodnu otpremu svojih stvari (kao tovarno blago) obraćaju pravovremeno, to jest, prije nastupa putovanja u domovinu ili nastupa preseljenja, na pripomoćni odbor za bjegunce sa juga u Welsu (Gornja Austrija), August Göllerichstrasse broj 3-I. Dok se trajno dobe potpunih i posve pravilnih iskaznica, neka se bjegunci uopće ne otpremaju na put. Naknadne reklamacije za povratak izdanih iznosa i prevoz stvari ostaju usprkos velikom poslu, koji prouzrokuju, više puta bez uspjeha. Željezničke se oblasti i njihovi izvršbeni uredi pozivlju — i ne krivo — na svoje propise i odriču naknadnu od-

štetu bjeguncima, odnosno, ako nemaju udovoljivih iskaznica, besplatnu otpremu bjegunaca i njihovih stvari. Na drugoj pako strani imadu bjegunci pokraj besplatne vožnje i besplatne otpreme njihovih stvari kao tovarnoga blaga takodjer i pravo do besplatne otpreme putne prtljage, odnosno ju smiju uzeti sobom i to do 25 kilograma za svaku odraslu osobu i do 12 kilograma za svako dijete ispod deset godina. Bjegunci, koji su potpuno bez sredstva, imadu pravo do besplatne vožnje na željeznici i otpreme svojih stvari, vraćali se oni u općenito dozvoljena ozemlja, ili se vraćali kući posebnom oblasnom dozvolom u krajeve, koji nijesu općenito dozvoljeni za povratak, ili ako se uopće po oblasnoj odredbi (dozvoli, privoli) preseljuju ma kudgod bilo. Preporuke (potvrde) za slobodnu vožnju — i to posebice za svaku željezničku upravu, koja dolazi u obzir — te preporuke za otpremu bjegunačkih stvari dužne su izdavati političke oblasti prvoga reda (c. kr. okružna glavarstva, gradska poglavarstva) i c. kr. uprave baraka. U preporukama (potvrdama) za slobodnu vožnju i u preporukama za besplatnu otpremu bjegunačkih je stvari odredjen rok za nastup putovanja. Ne može li se dakle putovanje nastupiti u propisanom roku, odnosno, ako je valjani rok bio prekoračen, moraju si bjegunci produljenje valjanosti bezuvjetno dati službeno potvrditi po istim uredima (političke oblasti prvoga reda, c. kr. uprava baraka), jer inače željeznički uredi ne priznavaju „preporuka", te moraju bjegunci tad sami da plaćaju prevozne pristojbe.

Odlikovanje. Njeg. je Veličanstvo podijelilo ratni krst 4. stepena pisarničkoj činovnici Alice Čuzner, pisarničkom oficijantu Rudolfu Franzu i Rihardu Pauluzzi, svi kod kotarskog poglavarstva u Puli.

Pristupite kao članovi „Slovenskoj Matici". Uredništvo je „Hrvatskoga Lista" preuzelo povjereništvo „Slovenske Matice", koja je u doba Stürgkhovog apsolutizma imala svega i svašta da pretrpi. Društvu bi zaplijenjena bez pravog razloga čitava imovina, a s njom potpisan ratni zajam. Kad je ove godine bilo društvo opet dozvoljeno po oblasti, nalazilo se je u velikoj novčanoj neprilici, pošto nije raspolagalo sa slobodnim kapitalom, koji je potrebit, da se mogu izdati knjige i pokriti za to nužni troškovi. Radi toga je narodna dužnost ne samo svakog Slovenca, već takodjer i svakog Hrvata, da se učlani kod „Slovenske Matice" i da tim prosvjeduje proti nepravdama, koje su počinjene proti društvu. Slovenska je Matica prvi kulturni zavod braće Slovenaca, pa se u njezinim izdanjima od pamtivjeka odrazuje njihov glavni prosvjetni rad. Članarina iznosi za redne članove 4 krune godišnje, a za članove ustanovnike ili doživotne 100 kruna, koje se može uplaćivati u djelomičnim iznosima od 20 do 40 kruna na godinu. Članarinu prima usmeno ili pismeno uprava „Hrvatskog Lista, kojoj se može doznačiti odnosne iznose takodjer nakaznicom uz primjetbu: Za „Maticu Slovensku".

Vijest, da su naši vrijedni mornari sakupili tako lijepu svotu za našu Družbu, bilježe sa zadovoljstvom i hvalom darovateljima medju ostalima i „Slovenski Narod" i „Slovenec".

Javna dražba. Danas u 3 sata poslije podne u sudbenoj dražbenoj dvorani Via Arena br. 2, obdržavat će se dražba ormara, noćnih ormarića, okvira, stolica, šivaćeg stroja i drugih predmeta.

Kradja. Nepoznati tatovi uvukli su se u kuću u ul. Abbazia br. 27. i odnijeli robe u vrijednosti oko 190 kruna. Stvar je prijavljena redarstvu.

Prodaja ribe. U slučaju, da prispije riba prodavat će se ona danas. Pravo kupovati ribu imadu danas vlasnici živežnih karata počevši od broja 451.

Vojničke vijesti.

Dnevna zapovjed lučkog admiralata broj 289 od 16. listopada 1917.

Posadno nadzorstvo: nadporuč. Zellner.

Liječničko nadzorstvo na N. V. b „Bellona": štopski liječnik dr. Prandsteter.

Liječničko nadzorstvo u mornaričkoj bolnici: pučko-ustaški liečnik dr. Buzolić.

Sjetite se udovica i siročadi palih vojnika!

Dnevne vijesti.

: Iz Podgrada u Istri prima „Edinost" ovaj dopis: U nedjelju, dne 7. o. mj., obdržavala je „Gospodarska zadruga za sudbeni kotar Podgrad" svoj redoviti godišnji opći zbor u dvorani „Narodnog doma" u Podgradu u Istri. Zadruga broji ljetos 656 članova, od kojih ih je 469 njih prisustvovalo općem zborovanju. Zborovanjem je upravljao predsjednik zadruge, veleč. g. Hušo Mihajlo, župnik u Hrušici. Velikim je oduševljenjem i odobravanjem bila jednoglasno prihvaćena ova rezolucija: „Na općem zboru „Gospodarske zadruge za sudbeni kotar Podgrad" dne 7. listopada 1917. u Podgradu sabrani članovi svečano izjavljamo ponovno svoju nepokolebivu vjernost Njegovom Veličanstvu, našem svijetlom caru Karlu, kojemu smo od srca zahvalni za njegov trud za postignuće mira medju narodima. Istotako smo zahvalni sv. ocu papi Benediktu za njegovo nastojanje glede postignuća mira, te mu se sinovskom zahvalnošću odano klanjamo. Prihvaćamo takodjer s oduševljenjem sa gospodarskog i narodnog stanovišta deklaraciju naših državnih zastupnika u „Jugoslavenskom klubu" od 30. svibnja t. g., da naime hoćemo svi Jugoslaveni biti združeni u slobodnoj jugoslavenskoj državi pod habsburškim žezlom".

Sloga gradjanstva u Zagrebu. Za nastajne občinske izbore u Zagrebu uglavljen je sporazum pristaša hrvatsko-srpske koalicije i Starčevićeve stranke prava. Ustanovljena je lista zajedničkih kandidata za sva tri izborništva. Radujemo se i ovoj lijepoj pojavi.

Koalicija i Milinovci pobijedili u I. izbornom kotaru u Zagrebu. „Hrvatska Riječ" od 15. t. mj. piše: Danas u 8 sati u jutro započeo je izbor u I. izborništvu. Izbornika u listini imade 789. Točno u 1 sat izbor je zaključen. Glasovalo je 438 izbornika, t. j. 57 posto od ukupnoga broja (odbivši 18 umrlih). Prema kombinaciji našega izb. odbora palo je za našu listinu 317 glasova, a za Hafner-frankovačku 121 glas. Sad je samo pitanje, koliko ima križanja pojedinih imena.

Ugovori austrijske i ugarske vlade sa notnom bankom. Magjarska se štampa bavi sa pitanjem, u kojem odnošaju stoji poslovanje austro-ugarske notne banke sa državnim dugovima te piše: Dočim se ugarska vlada dosada nije izjavila o prvim ratnim izdacima, u Austriji ne samo da je izdano službeno saopćenje o tome, već je vlada pozvana na odgovornost radi ugovora sa notnom bankom. Prema ovom saopćenju sklopile su vlade monarkije prvih dana rata ugovor sa bankama, prema kojemu će ove doznačiti austrijskoj vladi zajam od 510 milijuna, ugarskoj 290 milijuna kruna i to uz 5 postotne blagajničke note, koje dospjevaju za dvije i pol godine. Istodobno su vlade sklopile ugovor sa austro-ugarskom bankom, prema kojemu će ova uzajmiti Austriji 1272 milijuna, a Ugarskoj 728 milijuna kruna. Ovaj je zajam po austro-ugarskoj banci doznačen naravno novo emitiranim banknotama, a vlade su monarkije preuzele obvezatnost, da će notnoj banci za ovaj zajam platiti 1 posto te će ga riješiti od dužnosti plaćanja poreza iza banknota. Jedino ovom transakcijom zaslužila je notna banka 20 milijuna kruna, premda nije preuzela nikakav riziko, jer su vlade monarkije preuzele i tu dužnost, da će u slučaju, da banka za trajanja ovog zajma ne može iza jedne dionice platiti 105 kruna dividende, manjak u razmerju kvote nadoplatiti. To znači, da notna banka može kakogod lakoumno gospodariti, svojim će dioničarima u svakom slučaju moći isplatiti dividendu od 105 K, jer su vlade monarkije preuzele ovu dužnost. Odboru za kontrolu austrijskog državnog duga izraženo je u proračunskom odboru nepovjerenje, jer je pristala na ovaj ugovor. Ugarski parlamenat takodjer ne može mimoići ovaj slučaj, jer ne samo da ugovor sadržaje ove teške uvjete, već sklapanje ovakovih poslova znači protizakonitu promjenu temeljnih načela bankovne koncesije, koja za trajanja ovvezatnosti isključuje mogućnost, da se bankovna koncesija odijeli od državno-pravnog ugovora sa Austrijom, t. j. ostvarenje je samostalne ugarske notne banke nemoguće, a to je posve nepriprodno bilo, jer bi emisija banknota i bez ovog uvjeta moguća bila. Pošto ovi uvjeti još i danas vrijede, notna banka uživa na štetu države neopravdano visoku korist, pa je stoga potrebno, da sadašnja vlada revidira ove ugovore kabineta Tisza-Teleszky. „Hrvatski Lloyd".

O ispitima poručnika i kapetana trgovačke mornarice. Nedavno donijeli su hrvatski listovi, da će oni, koji su svršili nautičku školu, odnosno akademiju u Bakru, polagati ispite poručnika i kapetana pred posebnim povjerenstvom u Bakru, a ne kako je do sada bilo, kod pomorske gubernije na Rijeci. To još nije dosta, jer se ispiti moraju polagati ne na talijanskom jeziku, kako je do sada bilo, nego na hrvatskom. To pravo nam pripada na temelju § 9, 57. i 58. zakonskog članka broj 1. god. 1868. kojim je inartikulirana nagoda izmedju Hrvatske i Ugarske. Neka se stoga nadležni faktori odlučno zauzmu, da nam se i to pravo priznati mora. Prema sada navedenoj zakonskoj osnovi pripada takodjer našim brodarima pravo, da svoje dnevnike i druge propisane brodske knjige vode hrvatski.

Koliko stoji „čedna ratna" ženska toaleta. Jedna spisateljica, koja piše o ženskoj modi, sračunala je, da treba za čednu žensku toaletu potrošiti ovoliko: 1 jutarnju haljinu 80 do 100 kruna, 1 kućnu haljinu 80 do 100 kruna, 1 uličnu haljinu 500 do 600 K, 1 posjetnu haljinu 1000 do 1200 K, 2 šešira 100 do 120 K, 2 para cipela 200 do 260 K, 6 pari čarapa 60 do 80 K, 2 donje suknje 100 do 200 K, 12 rubaca 80 do 100 K, bijelog rublja svake vrste po 6 komada 2000 do 2500 K. Skupa 4260—5350 K. U ovom troškovniku nisu uračunani izdaci za steznike i manje toaletne stvari. Kako će sad n. pr. žena činovnika u kratko članovi srednjeg stališa, smoći ove ogromne troškove, pa kad bi se i htjela odreći polovice toga?

Žrtve gladi. Prošlih dana našli su u Kaštel Starom mrtva pod murvom nekog Bikića iz drniške općine. Umro je od slaboće, radi nedovoljne hrane. (Narodni List.)

Gradnja željeznice Garešnica-Ivankovo. Kr. ug. državne željeznice raspisale su natječaj za gradnju industrijske željeznice Garešnica-Ivankovo u Hrvatskoj.

Pomozite udovicama i sirotama Trsta i Istre!

Kod c. k. Landsturmbezirkskommando Pazin br. 5 koja je sada u Radgoni u Štajerskoj, zasnovan je fond za potpore udovicama i sirotama onih, koje su pripadali svim formacijama ove komande.

Sredstvima, koja su na raspoloženju, podupirat će se najbliži članovi obitelji naših hrabrih junaka, koji ili padoše ili ostadoše privredno nesposobni vršeći svoju najuzvišeniju dužnost braneći našu divnu domovinu.

Već tri godine drže se vrijedni sinovi svih naroda iz Istre i Trsta na svim frontima i zaustavljaju žestoke navale moćnih naših neprijatelja.

Kod te bezprimjerne odbrane našeg doma i ognjišta žrtvovaše mnogi ponajbolji i ponajhrabriji svoj život ili snagu i zdravlje svoje. Udovice i sirote tih junaka ostaše u nuždi bije ih najveća nevolja.

Jednako još bjesne strašne bitke, još traje najljuća borba, što je svjetska historija pamti, premda je naš premilostivi car blagovoljio ponovno ponuditi častan mir našim neprijateljima.

Mnogo će još patnja i nevolja neprijatelj nagnati na naš zavičaj.

Stoga, ako otaremo suzu udovicama i sirotama junaka, koji proleše svoju krv za ljubljenu otadžbinu, ako im olakšamo sadašnje i buduće uslove života, ispunit ćemo samo jednu dužnost, podmirit ćemo samo jedan dug.

Borioci na fronti, oficiri i momčad, znadu što je njihova dužnost prama palim ili osakaćenim drugovima, te rado i požrtvovno sakupljaju za tu plemenitu svrhu.

No stigli prinosi suviše su, nažalost, maleni, jer su potrebe vrlo velike.

Zato neka svi ljudi dobra srca, cijelo stanovništvo, koje je za ovoga rata već često dalo dokaza svoje žive ljubavi prama bližnjemu, neka vlasti i uprave, ustanove i društva, te sve one osobe, koje su sa bilo kojeg razloga od vojne službe oslobodjene ili oproštene, neka svi živo podupiru ovaj fond, besplatno upravljan, i neka nastoje da darovima i dobrovoljnim prinosima uvećaju taj fond.

Ako udovicama i sirotama junaka, što padoše na bojištima, osiguramo budućnost, ako ih učinimo vrijednim članovima čovječanstva, najljepše ćemo se i najuspješnije odužiti svim onim sinovima našega naroda, kojih se s tugom, ali i s ponosom sjećamo.

Fond za udovice i sirote kod c. k. Landsturmbezirkskommando Nr. 5, sada u Radgoni (Štajerska). Konto austrijske poštanske štedionice Nr. 161.153.

Hrvati, Hrvatice!
Sjetite se naše požrtvovne „Družbe sv. Ćirila i Metoda".

Sjetite se Crvenog križa!

VLADIMIR SOLOVJEV

Smisao rata.

(Iz knjige: „Opravdavanje dobroga".)

I.

Jamačno nitko ne sumnja o tom, da je zdravlje, govoreći općenito, dobro, i da je bolest zlo, da ono prvo znači pravilo (norma), a ovo potonje iznimku, (anomalija). Mi ne možemo zdravlje nikako drukčije označiti, nego da ga nazovemo normalnim stanjem čovječjeg organizma, a bolest se može označiti samo kao „odstup fiziološkog života od svog pravila". No ova iznimka fiziološkog života, nazvana bolest, nije bezmislena slučajnost ili hotomično djelo izvanjskih, bolesniku samomu stranih zlih sila. Ne gledeći na neizbježive bolesti rasta i razvoja, leži prema mnijenju svih misaonih liječnika pravi uzrok bolesti u unutrašnjim, dubljim promjenama organizma samoga, a vanjski su, bliži uzroci oboljenja, n. pr. prehlada, preizmorenost, zaraza, samo poticaj, da se otkriju unutrašnji razlozi. I isto tako izražavaju oni boležljivi pojavi, koje neuki ljudi smatraju obično za samu bolest, n. pr. groznica, mrzlica, kašalj, razni bolovi, nenormalne izlučine, zapravo samo uspješna ili neuspješna borba organizma proti razornim djelovanjima onih unutrašnjih i većim dijelom zagonetnih, ako i u istinu nesumnjivih poremećivanja, koje sačinjavaju pravo bistvo bolesti. Odatle proizlazi praktičan zaključak, neka liječnička umjetnost svoje glavne pažnje ne posvećuje na izvanjske pojave bolesti, nego na unutrašnje uzroke; ona neka barem ustanovi, da to uzroci zaista postoje, izatoga neka dolazi u pomoć silama samoga organizma, koje valja, liječiti i taj naravni postupak pospješivati, ali ga ne silom zatirati.

Slično je sa pitanjem kroničkog oboljenja čitavog čovječanstva, neprijateljstva izmedju naroda, koje dolazi u ratu do izražaja. Značajno njegovo liječenje, koje je upereno ne proti unutrašnjim silama, nego proti izvanjskim pojavima, bilo bi u najboljem slučaju samo sredstvo za ublaživanje; no poricati ga jednostavno i apsolutno, ne bi imalo nikakovog odredjenog smisla. Kod moraličkih su oboljenja unutar čovječanstva bili izvanski ratovi potrebiti i korisni, a mogu to biti još i danas, kaošto eto znadu kod teškog fizičkog oboljenja biti ovakovi pojavi bolesti, kao groznica ili bacanje, potrebiti i korisni.

U istinu valja obzirom na rat staviti ne jedno, nego tri različita pitanja, jer osim općenito moraličke ocjene rata postoji još i drugo pitanje glede njegovog značenja u n e j o š d o v r š e n o j p o v i j e s t i č o v j e č a n s t v a, i konačno treće pitanje, subjektivno, koje se bavi time, kakovo stanovište imam „ja", to jest svaki pojedini čovjek, koji priznaje obvezu moralnih zahtjeva prema razboru, savjesti, zauzeti s a d i o v d j e prema činjenici rata i prema uvjetma, koji praktično proizlaze iz te činjenice. Sjedinjenje u jedno ili neprava razdioba ovih trih pitanja, naime sveopće moralnog ili teoretskog, zatim povjesniškog i konačno subjektivno moralnog ili praktičnog pitanja, sačinjava glavni uzrok svih nesporazumka i neispravnih prosudjivanja rata, koja se u posljednje doba javljaju u osobito velikom broju.

Osudjivanje je rata u načelu postalo u naobraženom čovječanstvu već odavna javnim poprištem. Svi su sporazumni s tim, da je mir dobro, rat nasuprot zlo. Naš govor stvara već posve sam od sebe izraze kao: d o b r o b i t i m i r a i s t r a h o t e r a t a, i nitko ne može da se odluči na to izveli obratno: d o b r o b i t i r a t a ili n e v o l j a m i r a. U svim se crkvama moli za mir i oslobodjenje od borbe i mača, koje se ovdje stavlja na isti stepen sa vatrom, gladom, pošastima, potresima i sušom. Ne gledeći na divlje poganstvo osudjuju sve vjere naučavaju mirovnu preobrazbu čitavog čovječanstva, a dapače i čitave prirode. Isto traži budističko načelo sućuti sa svim živim stvorovima. Kršćanska zapovijed, ljubiti neprijatelje, isključuje rat, j e r n e p r i j a t e l j, k o j i j e l j u b l j e n, prestaje biti neprijateljem i nije više moguće, boriti se proti njemu. I dapače ratnička religija Islama smatra rat samo vremenitom potrebom i osudjuje ga u idealnom smislu. „Borite se proti neprijatelju, dok Islam još ne gospoduje!" i dalje: „neka prestane svako neprijateljstvo, jer Bog mrzi na one, koji navaljuju". (Koran, II. sura).

Sa stanovišta sveopće moralne vrijednosti ne mogu postajati dva različita nazora glede ovoga predmeta, a u opće i ne postoje; jednoglasno priznaju svi da je mir pravilo (norma), da je ono, što mora biti, i da je rat nenormalnost, ono, što ne smije biti.

(Nastavit će se.)

Pojedini broj 12 h.

CIJENA listu: U pretplati za čitavu god. K 36·—, za polugodište K 18·—, tromjesečno K 9·—, mjesečno K 3·60, u maloprodaji 12 h pojedini broj. OGLASI primaju se u upravi lista trg Custoza 1.

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

„HRVATSKI LIST" izlazi u nakladnoj tiskari JOS. KRMPOTIĆ u Puli, trg Custoza 1. Uredništvo: Sisanska ulica br. 24. — Odgovorni urednik JOSIP HAIN u Puli. — Rukopisi se ne vraćaju.

Godina III. U Puli, četvrtak 18. listopada 1917. Broj 818.

Politički položaj u Austriji.

„Slovenski narod" piše: Ako njemački listovi tvrde, da otklanjaju Česi „seidlersku" reviziju ustava, to je ta tvrdnja nepotpuna. Istom ju odlučnošću otklanjaju i Jugoslaveni. Naprama čitavom trudu interesiranih krugova, koji uvijek iznovice pokušavaju, da potaknu protivštine izmedju češke i jugoslavenske politike, mora biti naša javnost na čistu, da Jugoslavenski klub ne poznaje nikakovog kompromisa na račun svoje deklaracije. Tom ćemo zgodom spomenuti i razna razlaganja, koja su se pronosila povodom posljednjeg glasovanja o proračunskom provizoriju u proračunskom odsjeku. Jugoslaveni da su se kod tog glasovanja uklonili, što znači, da su svoju taktiku znatno ublažili. To sve zajedno nije istina. Time, što se je vlada nagodila sa Poljacima, osigurala si je u proračunskom odsjeku većinu sa 28 glasova (od ukupno 53 glasa). Do bojnog glasovanja uopće nije došlo i zato nije bilo neophodno nužno, da budu svi jugoslavenski zastupnici prisutni. Istina je, da je bila onaj dan većina jugoslavenskih zastupnika u proračunskom odsjeku nužno zaposlena drugdje, ali prisutan je bio zastupnik dr. Laginja, koji je već u debati naglašivao odriješito opozicijonalno stanovište „Jugoslavenskog kluba", te je, dakako i proti provizoriju glasovao. Slično je bilo i sa češkim zastupnicima. Sad se nalazi proračunski provizorij u plenumu zbornice i ovdje će naši zastupnici dokazati, kako neispravna su sva nagadjanja, kao da bi tobože namjeravali Jugoslaveni na samo i za dlaku popustiti u svom oštrom otporu proti sadašnjem režimu. Uostalom ali sa glasovanjem u proračunskom odsjeku nijesu još računi za vladu potpuno čisti. Tek izakako bude obavljeno glasovanje u samoj zbornici, spavat će vlada laglje. Zbornica broji danas 474 zastupnika. Prema glasovanju u proračunskom su odsjeku za vladu Nijemci, Poljaci, bukovinski Rusini, Rumunji i dio Talijana. Uz najoptimističnije je brojenje to oko 250 glasova, većina je dakle veoma neznatna. Tomu još pridolazi, da poljski klub nipošto nije „kao jedan čovjek". U tom pogledu upozoravamo na izvještaj našeg bečkog izvjestitelja. Iščezne li u odlučnom trenutku iz zbornice tucet Poljaka, što tad? Dakako da računa vlada na svoju potajnu „pričuvu", njemačke socijalne demokrate, koji bi imali, bude li od potrebe, brojnom neprisutnošću umanjiti broj opozicijonalnih glasova, — ali to je sredstvo, koje lako i zataji.

Dopisnik je lista „Slovenec" razgovarao sa zastupnikom i predsjednikom „Češkoga svaza", Stanjekom, koji je glede glasovanja u proračunskom odsjeku kazao: Ne budite radi toga pesimiste. Zajednički nastup Poljaka s drugim slavenskim narodima time nije uskolebań. Odnošaji su Poljaka s nama srdačni. Dokaza tomu imat ćete već dostatno u parlamentu. Govor je Daszynskoga u parlamentu bio inspiriran od njemačkih socijalnih demokrata, koji hoće pošto poto sačuvati parlamenat. No ovaj hoće razbiti njemački radikalci, koji neprestano vape za zlatnom erom Stürgkhovog apsolutizma. Poljaci se time, što glasuju za proračun, nipošto ne odriču svojih radikalnih težnja za ostvarenjem narodnih zahtjeva i ne izriču time vladi i sustavu nikakova priznanja. Braniti hoće samo parlamentarizam od napadaja njemačke strane. — Glede realizacije je naših slavenskih zahtjeva u Austriji izjavio Stanjek: Budite mirni te imajte veliku i duboku vjeru. Federalizam dobiva sve konkretniji oblik. Nijemci i Madžari znadu dobro, da su im austrijske slavenske čete prodrle bojnu crtu i da se ne mogu više držati u starim postojankama, ne će li sve da proigraju. Otpor i bijes proti nama samo je otpor očajnosti i nemoći radikalnih njemačko-madžarskih elemenata, koji hoće stvarati medju izbornicima raspoloženje za buduće izbore.

Budućnost je u rukama Jugoslavena, Poljaka, Ukrajinaca i Čeha.

Napose glede dodira izmedju Jugoslavena i Čeha kazao je Stanjek: „Prijateljski se dodir izmedju Jugoslavena i Čeha, kako ga je gojio osobito dr. Krek, ne će i ne smije uskolebati, nego uhvatiti još dublje korjenje. U tom pogledu budite posvema mirni. U ovim teškim, ali veoma historijskim trenucima moramo biti svi austrijski Slaveni složni i ujedinjeni više nego ikad prije, kako bismo ostvarili naš veliki historijski ideal.

Naše je uskrsnuće — kako je kazao danas dr. Korošec kraj groba dr. Kreka — blizu!"

Austrijska zastupnička kuća.

Boj proti denuncijacijama. — Velika debata o dogadjajima u Wagni. — Zastupnik Einspinner i ministar Toggenburg brane upravu bjegunačkih tabora. — Nepristranost političkih činovnika. — Siromašni oružnik. — Navodno štedenje Nijemaca i Madžara na uštrb drugim narodnostima. — Zanimiv odgovor ministra za zemaljsku obranu.

Beč, 16. (D. u.) (Zastupnička kuća:) Ministar je predsjednik pl. Seidler doposlao nacrt zakona, kojim se, prigodom osnovanja novog ministarstva za socijalnu pripomoć, mijenjaju zakonske ustanove o djelovanju pojedinih ministarstva. Medju prispjelim spisima nalazi se prijedlog o povišenju poreza na šampanjac, prema kojem bi se predlogu porez na čitavu bocu šampanjca iz grožđja imao povisiti od 80 para na 2 krune, a za bocu šampanjca iz voća od 20 na 60 para; nadalje prijedlog, prema kojemu bi se kod proizvadjanja ili dolaska u državno područje imalo oporezovati vino, vinski mošt, jabukovaču, voćni mošt, vino iz jagoda, sladno vino i medicu. Taj porez na vino iznaša za hektolitar jabukovače i voćnog mošta 8 kruna, za ostala imenovana pića 32 krune. Novi porez stupa u krijepost dne 1. veljače 1918. Prihod vinskog poreza proračunan je na 105 milijuna kruna, dakle na 98 milijuna kruna više, nego dosadašnji prihod. Od ovog iznosa se ali moraju odbiti iznosi za zemaljski fond. — Odgovarajuć na upit zast. dr. Dulibića, koji se tiče postupanja sa anonimnim prijavama sa strane vojničkih oblasti, upućuje ministar za zemaljsku obranu fml. pl. Czapp na dotične upute, upravljene god. 1916. na vojničke oblasti, u kojim se uputama veli: Na anonimne prijave, koje sadržavaju samo općenita okrivljenja, a ne navadjaju točnih podataka, nije se jednostavno treba osvrtati; od ostalih prijava moraju se podvrći daljnjem postupku samo one, iz kojih se dade zaključiti, da se zbilja radi o povredama postojećih zakona ili ustanova teške naravi ili većeg opsega. — Odgovarajući na upit zast. Grubera, Schürfa i dr. o eksploziji na Steinfeldu od 17. lipnja t. g., saopćuje ministar za zemaljsku obranu, da se drži, e je eksploziju uzročilo samoupaljenje inozemske zapaljenine. Žrtvom katastrofe pade 20 momaka od straže i bataljuna bacatama mina; ranjeno je 360 vojničkih osoba, ali su rane većim dijelom lake naravi. Osim na vojničkim objektima, prouzročena je dosta znatna stvarna šteta u susjednim mjestima. Da se spriječe daljnje slične katastrofe, poduzeto je niz mjera, koje će bez sumnje doprinijeti k tomu, da se pučanstvo na Steinfeldu i njegovoj okolici primiri. U odgovoru na upit zast. Mühlwerta i dr., koji se tiče sadašnjeg stanja radnja i pregovaranja sa Ugarskom o izdanju novog zakona, tičućeg se opskrbe ratnih invalida i vojničkih udovica i siročadi, upućuje ministar za zemaljsku obranu na mjere, poduzete na ovom polju za vrijeme rata, te izjavlja, da je nužno definitivno i opsežno uredjenje sveukupne ratne opskrbe. Dovršen da je nacrt za takav zakon, te je već dugo vremena predmetom vijećanja sa strane nadležnih središnjih oblasti obiju država monarkije. Ministar drži, da će se taj nacrt moći naskoro podvrći ustavnom raspravljanju. Kuća na to raspravlja o izvještaju bjegunačkog odsjeka o dogadjajima u Wagni.

Beč, 16. (D. u.) Kod rasprave o izvještaju bjegunačkog odsjeka o dogadjajima u Wagni, utemeljuje izvjestitelj zast. Degaspari odsjekove rezolucije te izjavlja, e iste izražaju čvrstu volju, da se sa bjeguncima ne postupa kao sa osobama, da se im podupirati, već kao sa punopravnim državljanima. Zast. dr. Faidutti žali, što na nadležnim mjestima nema uvijek pravog razumijevanja za položaj bjegunaca no bi on prema ocjeni gostoprimstvo, kad bi propustio, da se iskreno zahvali svim onim plemenitim ljudima u raznim okolicama, koji su bjeguncima pomagali i još pomažu činom i savjetom. Talijanski su zastupnici zahvalni ministru unutrašnjih poslova za njegove nedavno izdane naredbe i za njegovu nakanu, da konačno riješi bjegunačko pitanje. Nato opširno govori o dogadjajima u Wagni te zaključuje: konačno riješenje bjegunačkog pitanja leži u sklopljenju mira. — Zast. Einspinner izjavlja: Svatko, koji poznaje prilike u Wagni, smatrat će opis u bjegunačkom odsjeku pristranim i jednostavno mišljenim prikazivanjem mnijenja. Žalosni se slučaj uopće nebi bio dogodio, kad tamo ne bi postojalo već više mjeseci trajajuće podraživanje mladeži. Zastupnici Bugatto i Pittoni podaše iskrivljeni prikaz činjeničnog stanja te vide u dogadjaju izraz zlovolje proti upravnim činovnicima, pod kojima se razumijevaju njemački i štajerski činovnici. Tabor u Wagni je u Štajerskoj jedino mjesto, koje je već sada opskrbljeno za zimu drvom i ugljenom, dok pučanstvo u zemlji sa najtežim brigama očekuje zimu. Konačno predlaže svr- resoluciju, kojom se vlada pozivlje, neka iza šetka sudbene istrage o dogadjaju u Wagni, poda u zastupničkoj kući izvještaj o istome. — Nato govori unutrašnji ministar grof Toggenburg, koji ustanovljuje obzirom na izjavu zast. Einspinnera, da se podnipošto nije govorilo o krivnji spram jedne odredjene osobe. Ministar se toplo zauzima za činovnike uprave tabora, naročito za vodju tabora u Wagni, te slavi nepristranost austrijskih političkih činovnika. Ministar je sa zahvalnošću uzeo na znanje, da su danas svi govornici priznali rad i dobru volju uprave tabora, naročito u Wagni. O barakama mogu bez sumnje vladati različita mnijenja, no, sve ove dobrotvorne uredbe, kakvima treba priznati ove tabore, nebi podnipošto mogle opstajati u drugom obliku. Ministar izjavlja: „Sada vidim, da u taborima više ne vlada tako veliko nezadovoljstvo". Nato ministar prikazuje dogadjaj u Wagni te opaža, da se je oružnik, uslijed bacanja kamenja, smatrao prinuždenim, da upotrebi oružje. Ministar žali žrtvu, osobito radi položaja majke: muž joj je na bojištu, sin na bojištu, a sada joj na tako tragičan način pogiba jedini dječak, što ga ima kod kuće. Sigurno je, da to čitava kuća žali. No, žaliti je treba i siromašnog oružnika, kojemu se ta nesreća dogodila. Ministar odbija protiv oružnika podignuto predbacivanje, koji nije ništa drugo namjeravao, nego da u taboru izvrši svoju dužnost. Oružnik je odmah došao pod istragu vojničkog suda, da se činjenično stanje i tančine razjasni. Materijal, što ga ministar danas ima pred sobom, govori samo u prilog oružniku. Izatoga utemeljuje ministar svoje naredbe, kojima je u taborima ukinuto pravo disciplinarne kazne te govori o bjegunačkom pitanju uopće. Konačno moli, da se prizna vladini dobru volju i da se pomisli, da svemogući rat veže vladi i u ovom pitanju ruke, te ju sprječava, da i na ovom polju poduzme zadovoljive mjere. (Živahno odobravanje i pljeskanje.) — Iza ministrova govora učinila je neka osoba na galeriji više medjupoklika. Predsjednik, podnačelnik Udržal, pozvao je redatelje neka izvrše svoju službu, te je prekinuo sjednicu. — Izakako je sjednica bila opeta otvorena, nastavljena je debata, za koje je govorio i zast. Pittoni. Ovaj polemizira proti zast. Einspinneru, te izjavlja, da izvještaj i govori u kući ne sadržavaju ni jedne mrske riječi protiv austrijskog ili njemačkog činovnika. On da je dogadjaje u Wagni smatrao posljedicom sistema, za kojega su odgovorni oni, koji ga stvoriše. Suodgovorna je vlada, koja je dozvolila, da se medju tamošnjim pučanstvom i medju redarstvenim organima u taboru razviju takovi odnošaji. — Zast. Bugatto podsjeća na molbe i pritužbe, što ih je sam podastro u parlamentu radi prilika u taboru u Wagni. Žalosno je, što zakon o bjeguncima još nije stupio u krijepost. — Kod glasovanja odbijena je resolucija zast. Einspinnera, te su primljeni odsjekovi predlozi. Nato raspravlja kuća o prešnom upitu zast. Schürfa, Krafta i Wedre, koji se tiče snabdijevenja austrijskog trga ugarskom svinjetinom i slaninom. Tijekom debate prozborio je ministar Höfer, razjasnivši, koliko goveda i masti mora Ugarska da nabavi prema postojećem sporazumu. Izmjena ostalih živeža (žita za kruh, povrća, mesa itd.) vrši se na način, da se svake godine, obično u listopadu — sada stojimo pred pregovaranjima sa ugarskom vladom — izmjenično utanače obostrani kontingenti. Izakako su još nekoji govornici govorili o ovoj stvari, bila je sjednica zaključena. Naredna sjednica sutra.

Beč, 17. (D. u.) Odgovarajući na neki upit Poljaka, Unio Latina i Rutena glede rezervatne naredbe ratnog ministarstva, izdane u sporazumu sa ministrom za zemaljsku obranu,

kojom bje odredjeno, da se momčad njemačke narodnosti ne smije pridijeljivati u stanovite formacije, odredjene za frontu na Soči, ustanovljuje ministar za zemaljsku obranu pl. Czapp, da je ta odredba izdana radi eksplozije u Steinfeldu dne 17. srpnja t. g., uslijed koje je bilo od potrebe, da se stražarski kontingent u Steinfeldu povisi, te da izmijeni takovu momčad, koja se je ondje upotrebljavala za tešku i odgovornu stražarsku službu. U tu se je svrhu moralo posegnuti za momčadi njemačke narodnosti već stoga, jer mora ta momčad biti u stanju, da se sporazumijeva sa njemačkim pučanstvom u blizini Steinfelda. Da se stoga dobiju što prije zgodni ljudi, moralo se je izbjeći, da se takova momčad za druge službe raskomada, uslijed česa se imade ta momčad izuzeti od u isto vrijeme silno prešne i potrebite gradjevne satnije za armadu na Soči. Ministar moli, da se odustane od raspravljanja u plenumu, što bi bez sumnje bilo na štetu po sveukupne državne interese vodjenja rata, te odlučno pobija tvrdnju, da se čete njemačke i madžarske narodnosti štede na uštrb drugih plemena. Toj tvrdnji mora ministar poreći svaku opravdanost. On mora ustanoviti, da u krvavom tom ratu pučanstvo njemačke narodnosti naše domovine nikako ne stoji na posljednjem mjestu. Osobito na Soči bore se isto tako čete njemačke i madžarske narodnosti, kao i čete drugih narodnosti. Uspjesi se naših slavnih četa imadu tražiti samo i jedino u zajedničkom djelovanju svih i u savjesnom ispunjavanju dužnosti svakoga pojedinca. Iz novinskih se izvještaja iz jedanaeste bitke na Soči razabire, da se djela njemačkih četa iz Austrije, kao i onih iz Ugarske opetovano veoma slavno ističu, što mora bez sumnje uvoditi do opravdane pretpostavke, da se ove narodnosti ne suzdržavaju od boja, kako bi se štedili njihovi sinovi. Ministar konačno moli, da se napusti svaka rasprava tko je ili manje više sudjelovao u ovom ratu uz sadašnje prilike i sadašnja teška vremena.

IZ RUSIJE.

Petrograd, 16. (D. u.) P. b. a. Radničko je i vojničko vijeće smatralo shodnim, da upute provizorne vlade, upravljene na središnji ukrajinski odbor objasni obrazloženjem, da vlada nema prava, da pred ustavodavnom skupštinom proglasi Ukrajinu neovisnom.

Petrograd, 16. (D. u.) Listovi objavljuju službeni izvještaj o ugušenju pobune ruskih vojnika na francuskoj fronti, koja je pobuna buknula uslijed maksimalističke propagande. 8 je buntovnika ubljeno, 244 ranjeno.

Petrograd, 16. (D. u.) P. b. a. U Odesi je uapšena skupina časnika sa poručnikom Gursovom na čelu, koja je namjeravala polivatati generalni stožer odeskog vojničkog okružja te sa domaći brzojavne sveze.

Petrograd, 16. (D. u.) P. b. a. Da može tijekom zimske vojne bolje nadzirati opskrbu vojske živežem, otposlao je ratni ministar u područje svake vojske posebne komesare intendature.

AUSTRO-UGARSKI RATNI IZVJEŠTAJ.

Beč, 17. (D. u.) Službeno se javlja:

Na našoj je istočnoj fronti i u Albaniji mjestimice oživjela bojna djelatnost.

U odsjeku su Sv. Gabrijela bili opet odbijeni neprijateljski sunci.

Poglavica generalnog stožera.

NJEMAČKI RATNI IZVJEŠTAJ.

Berlin, 17. listopada. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana javlja:

Zapadno bojište.

Fronta prijestolonaslijednika Rupprechta: U Flandriji je narasla topovska borba od naplavljenog područja Ysere sve do Lysa jučer opet do znatne jakosti. U pojedinim se je odsječcima topovska snaga na večer, a na čitavoj fronti danas u jutro pojačala. Osim do izvidničkih bojeva, koji su i izmedju kanala La Bassee i Scarpe bili mnogobrojni, nije došlo do pješačke djelatnosti.

Fronta njemačkog prijestolonasljednika. Topovska se je borba sjeveroistočno od Soissonsa proširila jučer postrance i bila je od vremena do vremena veoma žestoka. Potrajala je i kroz noć. U zapadnoj Champagni, u Argonima i na istočnoj je obali Moze postigla topnička djelatnost takodjer veću žestinu, negoli posljednjih dana.

Jučer je bilo sastrijeljeno 10 zračnih lijetala i jedan privezani zrakoplov. Poručnik je Bülow oborio 23., a poručnik Böhme 20. protivnika u zračnom boju. Naši su ljetači ponovno navalili na Dünkirchen bombama uz opažene požare. Kao odmazdu za bombardovanje otvorenih njemačkih gradova po neprijateljskim ljetačima bacali smo bombe na grad Nancy u francuskom operacijonom području. Posljedica su bili veći požari.

Istočno bojište.

Neprijateljske su sile, koje su se jučer još opirale na poluotoku Sworbe, bile svladane po našim četama. Time je otok Oesel potpuno u našem posjedu. Plijen raste; jučer bje dopremljeno više od 1000 zarobljenika. Naše su pomorske čete imale sjeverno od Oesela i u rigajskom zaljevu sa ruskim razaračima i topovskim čamcima borbe, koje su povoljno po nas svršile. Bez vlastitih su naših gubitaka bili neprijateljski brodovi prisiljeni na povratak. Pomorska su zračna lijetala bacala bombe na Pernau. Došlo je ondje do velikih požara.

Na kopnenoj je fronti na više mjesta znatno oživjela bojna djelatnost. Prodirući su ruski odjeli bili protjerani.

Macedonsko bojište.

Nikakovih većih bojnih pothvata.

Prvi majstor glavnog sijela Ludendorff.

NEPRIJATELJSKI IZVJEŠTAJI.

Talijanski:

15. listopada. Na trentinskoj i karnijskoj fronti znatna djelatnost i izdašna poduzeća naših izvidničkih patrula. Ostadoše bez uspjeha pokušaji neprijateljskih odjela, da napreduju proti Dosso Alto (dolina Lagarina), Val Assa i Granudi (dolina Tella). Na fronti Julijskih Alpa živahne mjesne akcije topništva. Na južnim obroncima Monte Rombona dopremismo sa uspjelog poduzeća nekoliko zarobljenika. Medju Kostanjevicom i Selom zarobiše naši vojnici kod provale u neprijateljsku špilju nekoliko vojnika. U dolini Brestovice natjerane su u bijeg jake neprijateljske patrulje, koje se, zaštićene nenadanom i jakom topovskom vatrom, približiše našim linijama. Kod Lokvice posve je slomljena topništvom neprijateljska navala, koja se je zapadno od Flondara prostirala sve do mora. Neprijatelj je ostavio u našim rukama nekoliko zarobljenika.

Engleski:

16. listopada, popodne. Svježe su čete provele jutros rano sjeverozapadno od Bullecourta uspješno štrafunsko poduzeće. Znatna djelatnost neprijateljskog topništva tijekom noći u okolici željeznice Ypern-Roulers.

15. listopada. Prema posljednjim vijestima iznaša broj po nama jučer kod sunka jugoistočno od Monchyja-Le-Preux učinjenih dopremljenih zarobljenika 65, medju njima 2 časnika. Neprijateljska bje provalna četa odbijena prošle noći istočno od šume Sherswbeny. Na bojnoj fronti vlada djelatnost našeg vlastitog topništva i neprijatelja. Neprijateljsko je topništvo razvilo tečajem dana veću djelatnost u okolici Lensa i Nieuporta.

Bojevi u zraku. Uz neznatno poboljšanje vremena pravili su naši ljetači fotografske snimke za topništvo i izbacali 1 i pol tone bomba na kolodvor u Ledeghemu i neprijateljska uzmicališta istočno od Lensa.

U zračnoj su borbi oborena 3 neprijateljska lijetala, a jedno prisiljeno, da se spusti bez kormila. Dva su naša lijetala nestala.

Istočno bojište. 15. listopada. Dne 14. listopada u jutro izvele su škotske čete veoma uspješan sunak proti selu Homondos, 5 milja jugozapadno od Serresa. Iza oštre su borbe dopremljena 143 zarobljenika i zaplijenjene 3 strojevne puške. Naši su gubici veoma maleni. Neprijateljsko je topništvo djelovalo na Dojranskoj i Vardarskoj fronti. Jugozapadno od Dojranskog su jezera navalila proti neprijateljskim postojankama naša lijetala i bacala bombe na taborište kod Cestove, sjeverozapadno od Lemesa, te na željezničku prugu, koja ulazi u ono mjesto.

Razne vijesti.

* **Njemački car maršal turske vojske.** Brzojavljaju iz Carigrada, da je car Vilim imenovan od sultana maršalom turske armije.

* **Dr. Kramarž** stigao je 15. t. mj. u Prag, gdje je bio primljen velikim častima i oduševljenjem od različitih zastupnika društva i korporacija i od množice, koja je brojila na desetke hiljada. Tom prigodom objavljaju njemačke novine žučljive članke.

* **Naš zastupnik dr. Laginja** bio je izabran u parlamentarnom odsjeku za bjegunce na mjesto preminulog dr. Kreka.

* **Mirovni predlozi nizozemsko-skandinavskog odbora.** Iz Stockholma javljaju, da će narednih dana uslijediti najavljeno saopćenje mirovnih predloga nizozemsko-skandinavskog odbora. Troelstra je izrazio mnijenje, da je produženje rata pogoršalo izgled na mir. Pred 4 je mjeseca postojala veća mogućnost sklopljenja mira sa središnjim vlastima, nego sada. Vlada bojazan, da će ruska revolucija postati prvom žrtvom produženja rata. Troelstra je danas ostavio Stockholm.

* **Željeznička nesreća u Njemačkoj.** U posebnom vlaku iz zapadne Pruske, koji se je ponesrećio kod Schönhausena na Labi, nalazilo se je 250 djece. U „Berliner Tageblattu" objavljuje neki očevidac opis dogadjaja, prema kojemu strojevodja po svoj prilici nije za osvita opazio signala. Posebni je vlak udario na kolodvoru u tovarni vlak. Udarac bijaše tako jak, da se ga je čulo po čitavom Schönhausenu. Djeca, koja su većim dijelom još spavala, bačena su za sjedala. Mnogo je djece ležalo u vozovima sa slomljenim udovima. Mnogo ih je umrlo. Ispod posve zgužvanih drvenih i željeznih dijelova izvučeno je 25 djece i 1 kondukter, dok je 15 djece i jedna pratilica bilo što u teškom, što u lakom stanju spašeno.

* **Novi uspjesi njemačkih podmornica.** Wolffov ured javlja od 17. t. mj.: Novi uspjesi podmornica. „U 39" je pod vodstvom pom. poručnika Forstmanna, koji se je za 3 godine rata veoma odlikovao, medju inima potopila pred Gibraltarskom cestom 5 skupocjenih parobroda sa preko 20.000 brutto reg. tona. Tijekom 3 dana potopljene ladje vozile su 31.500 tona ugljena, od kojih je preko 26.000 tona bilo odredjeno za zimsku potrebu u Italiji.

* **Zračno ministarstvo u Engleskoj.** Donja se je kuća sastala poslije ljetnih ferija. Riznički tajnik Bonar Lav najavljuje, da će naskoro biti podastrta zakonska osnova, tičuća se ostvarenja zračnog ministarstva. U drugom je čitanju primljena zakonska osnova, koja vladi daje nadzor nad svim pronadjenim izvorima petroleja.

* **Demokratizacija u Engleskoj.** Prema „Vossiche Zeitung" je zakonski materijal, koji predleži u donjoj kući, veoma opsežan. Na prvome se mjestu nalazi nacrt o izbornoj reformi; prema kojemu će dosadašnji način biranja biti znatno demokratizovan. Navedenih se dana očekuju za vijećanja o novim ratnim kreditima važne izjave o ratnom položaju i o držanju alijiraca spram mirovnog pitanja.

* **Francuska se je komora** bavila u tajnoj sjednici od 16. t. mj. sa interpelacijom o izjavi Ribotovi, koja se odnosi na njemačke spletke radi Alzacije i Lorene. Iza tajne je sjednice bio sa 313 glasova prihvaćen jednostavni dnevni red a odgodjena interpelacija Chayesova sa 247 proti 189 glasova, dok bude svršen sudbeni postupak prot Alfonsu Daudetu.

Iza iskrcanja Nijemaca na otoku Oeselu.

Izvještaj ruskoga admiralskog štopa od 16. listopada glasi: Dne 14. listopada bio je u 4 sata popodne naš štrafunski odio, koji se je sastojao od četiri torpednjače i dvijuh topovskih čamaca i koji je kružio u prijevozu Sölosunda, opstreljavan po nekojoj njemačkoj velikoj bojnoj ladji. Naša je torpednjača „Grom" bila teško oštećena. Neposredno iza toga je prodrlo dvanaest njemačkih torpednjača nove vrsti u Sölosund. Naš je štrafunski odio prihvatio borbu. Torpednjača su „Grom" i topovski čamac „Neord" potonuli. Naš je oklopni topovski čamac „Hrabri" potopio neprijateljsku torpednjaču. Doskora iza toga došle su na pomoć druge torpednjače i neprijateljski su se brodovi okrenuli. Naši su gubici na drugim brodovima neznatni. Prema izjavama su se svjedoka potopile dvije neprijateljske torpednjače, a druge su dvije ozbiljno oštećene. Na otoku se Oesel neprijatelj trajno pojačava. Uznemirljive vijesti dolaze o stanju naših baterija kod Zerela, koje zatvaraju uvoz u rigajski zaljev.

„Ruskaja volja" piše povodom iskrcanja Nijemaca na otoku Oeselu: Povijest nas vodi na Golgotu, ali možda ćemo naći svoje uskrsnuće, kao ono godine 1812. — „Rječ" ne svaljuje krivnje sa nesreće samo na slabi vidik, kaošto to čini službeni izvještaj, nego na bezprimjernu političku lakoumnost vodja ruske demokracije. — Socijalistički list „Volja naroda" podsjeća na to,

da je Kerenski na sastanku u Moskvi upozorio bio na njemački udarac proti Istočnom moru, no to upozorenje da je vodja maksimalista Trocki prikazao kao nedostojnu političku manovru. Od najpreče je potrebe ogorčena borba proti maksimalizmu. — „Djen" izjavlja, da su maksimalističke težnje, koje su posljednjih dana bile kod baltičke mornarice, bez sumnje mnogo doprinijele razornom uspjehu Nijemaca. — Samo „Izvestija", glasilo radničkog i vojničkog vijeća, nalazi u nesreći i nešto dobra, jer da vijest o iskrcanju Nijemaca na otoku Oeselu dolazi u isti trenutak, kadno je Rusija saznala za nemire u njemačkoj mornarici, i pokazuje, kako pogibeljne i neosnovane mogu biti varave predočbe o umišljenoj dezorganizaciji neprijatelja.

Političke vijesti.

Neutralni sud o zahtjevima Jugoslavena.

„Neue Züricher Zeitung" javlja: Jugoslaveni u Austriji dobili su u Seidlerovu kabinetu svog prvog ministra. Bilo bi neispravno, kad bi se mislilo, e će ta epizoda utjecati na Jugoslavene tako, da bi mogli promjeniti svoj postupak. Oni doduše smatraju gospodina Žolgera svojim suzemljakom, ali u glavnom ga smatraju državnim činovnikom, koji ne može na nje izvadjati svog utjecaja. Kabinet se dra. Seidlera namjerio kod Jugoslavena na najoštriju opoziciju. Smatraju ga jednostavno činovničkim konzorcijem, kojem je svrha, da austrijskim Nijemcima pomaže iz neprilike i da se pobrine, kako bi se uzdržale stare težnje njemačko-madžarske politike u novom obliku. Pragmatički se opiru Jugoslaveni na svoju državopravnu deklaraciju i proklamaciju Wilsonovu, te traže narodnosno pravo samoodredjivanja. Izjavljaju, da su spremni podupirati svaku vladu, koja bi uzela u svoj program jugoslavenski program i stala na put nesnosnoj germanizaciji, koja vlada u svim jugoslavenskim zemljama. Jugoslaveni su tečajem rata doživjeli velikih razočaranja. 118.009 ih konfiniranih, interniranih i zatvorenih austrijskih Jugoslavena opominje na opreznost, i radi toga ne mogu nikomu vjerovati i samo onoga držati prijateljem, koji će to dokazati pravednim djelima. Dr. Seidler je učinio upravo obratno, kadno se je bio izjavio za narodnu jednakopravnost u okviru historijskih zemaljskih granica. Jugoslaveni znadu, da će na taj način biti još i nadalje izloženi tudjemu gospodstvu i da bi takova reforma bila u korist samo Nijemcima, Madžarima i Talijanima. Uz ovakav program vladu nije demokratska, te je kod Jugoslavena potpuno nemoguća.

Sastav parlamentarne većine u Ugarskoj.

U madžarskom se političkom životu zbivaju važne promjene. Naime sadanja ugarska vlada nema većine u saboru, već skup raznih stranaka složnih u negaciji Tisze. Te stranke nemaju jedinstvenog programa, premda su došle na vladu, da provedu demokratski program. S druge strane imaju protiv sebe jedinstvenu Tiszinu stranku, koja može osujetiti izbornu reformu. Odatle velike poteškoće ugarske vlade, demisija Esterhazyja, koji se nije ćutio sposobnim, da uzdrži na okupu ove stranke. Jasno je, da se javlja ideja kod ljudi, koji su sada na vladi, da sastave j e d i n s t v e n u stranku, koja bi postala parlamentarnom većinom. Medjutim su vodje opozicijonalnih stranaka odviše jake ličnosti, da bi htjeli napustiti svoje separatističke želje i programe. Grof Andrassy koji je najbliži vladi, i najslavohlepniji, hoće sada, da sastavi tu parlamentarnu većinu. Teško je, da mu uspije.

Madžari i „narodnost".

„Novine" pišu: I naši se susjedi znadu koji put u pravom zrcalu pogledati. Tako je u br. 249. „Alkotmanya" neki Ladislav Markus napisao članak s naslovom „Madžarski cilj", gdje spominje neke jade Madžara, a koje oni ni pod živu glavu ne će da priznaju. Medu mnogim drugim pisac razvija i ove misli: Što je cilj madžarstva? Uzalud bi to pitanje stavio i na najpametnije Madžare: svaki bi stavljao ciljem madžarstva cilj naroda, gdje treba da već jednom uvidimo, da jedinstvenoga i madžarskoga naroda nema jošte i da bi ciljem madžarstva trebalo postaviti upravo to ostvarenje madžarskoga naroda. Priznajmo, da je madžarska rasa u ovoj zemlji još uvijek samo narodnost, i da je njezina supremacija s toliko najraznovrsnijih sredstava uzdržana, tek nešto moguće, a ne nešto realna; jer da je ta premoć ujetno nešto stvarno, onda već odavna ne bi bilo ovdje narodnosnoga pitanja, nego bi postojao iz svih rasa u madžarsku rasu transkristaliziran masivan madžarski narod. — Dakle naši viteški Madžari treba da tek postanu narodom i to treba da se zbude na vrat na nos, prije nego mine rat, negoli se približi doba pravde i odmazde. Medutim čini se, da dvanaesti sat već odbija. „Supremacija", „hegemonija", „oligarhija", „aristokracija" odlaze u muzeje, da ustupe mjesta novim idejama, novoj pravdi i novom državnom moralu, kojega dosada nijesu poznavali madžarski zeloti.

Sablažnjive afere u Parizu.

: Agence Havas javlja, da su istraživanja redarstva i sveopće sigurnosne službe iznijela na vidik, da je Turnel počevši od svibnja 1916. sve do travnja 1917. poduzimao česta putovanja u Švicarsku. Svote, koje je donio sa sobom iz Švicarske i koje su se sastojale iz švicarskih banknota, a koje je u Parizu mijenjao u francuski novac, imale bi iznašati 200.000 do 300.000 franaka. Turnel je zatražio, da mu se pruži prilika, kako bi se, što prije moguće, mogao braniti proti optužbama, podignutima proti njemu. „Corriere della Sera" javlja iz Pariza, da vlada u Parizu velika potištenost radi afere Malvy „Echo de Paris" i „La Victoire" zastupaju mnijenje, koje se sve više širi, da je Malvy počinio tešku pogriješku, kadno je iznesao bio pred parlamenat optužbe, podignute proti njemu, pošto ondje Daudet nije mogao odgovoriti. Iz svega se ovoga tumače i vijesti o skorašnjim senzacijonalnim uapšenjima u aferama Bolo, Humbert i Duval. — „Secolo" javlja, da je pripremio za objelodanjenje listinu talijanskih pomagača Bolovih. Cavallini da se je služio talijanskim tenoristom Tottolaneom kao posrednikom. Ovaj da je po Bolovu nalogu otpremio talijanskim političarima vijest u ugovorenom tajnom pismu.

Istrage proti Lambrosovu i Skuludisovu kabinetu.

Reuter javlja iz Atene: Parlamentarni odbor, koji vodi optužbu proti Lambrosovoj vladi, našao je u arkivima prvog i drugog ratnog ministarstva dokaze za to, da u visokim vojničkim krugovima vlada veoma neprijateljsko raspoloženje proti antanti, našao je dokaze, da se u neutralnom pojasu stvaraju ustaške čete. Povjerenstvo je nadalje ustanovilo, da su u kraljevskoj palači početkom mjeseca siječnja 1917. bili tri puta u telefonskoj svezi s nekim njemačkim časnikom, koji je bio došao u zračnom lijetalu u Larisu i da su sa visoke strane bili časnici pozivani, da pokazuju antanti neprijateljsko držanje. Isto su bili nadjeni dokazi za to, da je ministarstvo Lambrosovo poraždijelilo stotine tisuća drahma na časnike i pričuvnike u svrhu propagande. Nadalje je otkrilo povjerenstvo, koje vodi raspravu proti kabinetu Skuludisovu, tekst službenog govora, koji je držao general Cenadis o Uskrsu 1916. pred nekom tvrdjavnotopničkom pukovnijom u Kavali i iz kojega se razabire antanti neprijateljsko držanje Skuludisovo. Parlamentarno povjerenstvo prima, kako Reuter javlja, danomice novih dokaza za to, kako u pravu je bila sadašnja vlada, kad je u velikoj mjeri pročistila vojsku.

Nove potankosti iz pustolovina Bolo-paše.

Iz prošlosti nadarenog pustolova. — Navodne veze izmedju Bolo-a i grofa Bernstorffa. — Posao sa milijunima Humbertovog „Journala". — Zanimiva brzojavka njemačkog državnog tajnika Jagova.

Bolo-paša postaje svakim danom zanimivijim licem. Ovaj elegantni bivši brijač i trgovački putnik, koji je već jedamput sjedio u tamnici radi pronevjerenja veće svote i koji je pomoću 100.000 franaka, koje mu je dala neka tvrtka šampanjca, očarao i osvojio si silno bogatu ženu te tako dopro u veliki svijet, za kojim je čeznuo od svojih mladih dana, regbi da nije veleizdajnik, prem da je po svoj prilici dobio od grofa Bernstorffa oveće svote; izgleda, da su istražni suci istotako nasjeli tom pustolovu, kad su tragali za veleizdajništvom, kaošto je valjda nasjeo tom navodnom pacifistu i grof Bernstorff. Otkako je Bolo sklopio prijateljstvo sa kedivom egipatskim, postalo mu je djelovanje u sferama visoke politike nekakvom duševnom potrebom. Baš genijalno je znao on da spaja struje i stranke i njihove koristi sa svojim dobicima. Bio je drugim korisian, a nije kod toga zanemario ni sebe, tako te je svuda bio omiljen i poštovano lice. Ako je već očarao strogog činovnika pravde, gospodina državnog odvjetnika Moniera, ako se je svojim finim manirami i svojim preporukama iz najboljih krugova ušuljao i u redakciju velikog poštovanja vrijednog senatora Humberta, nije čudo, da je predobio za sebe i gospodina Adolfa Havensteda, ravnatelja njemačke banke Amsinck i drug u New-Yorku pak i samoga njemačkoga poslanika grofa Bernstorffa. Eto, u doba, kad su se predale niti velike politike medju Amerikom i Europom, kad je grof Bernstorff mogao da brzojavlja samo najvažnije stvari svojoj vladi, ulazi i posao Bolo-paše u ovo brzojavno dopisivanje, a državni je tajnik izmijenio sa grofom Bernstorffom, njemačkim poklisarom u New-Yorku ništa manje nego pet kablograma o tom poslu. Ali se čini, da misao o veleizdajničkom djelovanju Bolo-paše nema nikakova temelja. Bolo-paša bio je samo velik „gšeftsman", koji se nije žacao ni najškakljivijih sredstava, da se domogne onih milijuna, da postigne ono uvaženo i visoko mjesto, za kojim se je sav život znojio. Bolo je trebao uvijek novaca. Kako je poznato, on nije raspolagao tolikim milijunima, koje je nužno trebao za svoje visoke nakane. Radi toga je zamislio osobit plan, koji se medjutim ne može označiti veleizdajničkim, već baš protivno. Novac je naumio isišiti od neprijateljske vlasti, a ova je odluka bila temeljem njegovih daljnjih spekulacija. Kod ovih spekulaka igraju Monier i Humbert, pa regbi i sam Bernstorff samo uloge prevarenih žrtava. U ono je doba trebao senator Humbert, koji je izdavao list „Journal", koji bi broji 2 milijuna pretplatnika, nužno 5 milijuna franaka. Iz „rodoljubivih" i iz „ljubavi" do stvari Humbertovog „Journala" eto ti Bolo-paše, kako ponudi vrijednome senatoru zatraženu svotu, s kojom medjutim Bolo-paša nije u ono doba raspolagao. Humbertu se je činilo začudnim ovo veličkodušje njemu točnije nepoznatog čovjeka, koji je priskočio u pomoć njegovom listu bez ikakovih protuusluga. Radi toga se je on obratio na državnog odvjetnika Moniera, koji je zadao svoju riječ za poštenje tog muža. Tako je Bolo-paša dobio u ruke ugovor, u kojem se je obvezivao, da će uložiti u poduzeće „Journala" 5 milijuna franaka; a baš mu je bilo jedino stalo do tog dokumenta. Sa ovim je dokumentom otputovao u New-York, gdje je stupio u svezu sa navedenom već bankom Amsinck, čijeg je direktora baš „očarao", a preko tog gospodina mogao je predložiti grofu Bernstorffu, njemačkom poklisaru u New-Yorku, svoj veliki „pacifistički" nacrt, a za dokaz, da on može da preuzme u Francuskoj ovu zadaću, pokazao je gospodinu Bernstorffu svoj ugovor sa Humbertovim listom. Kako proizlazi iz pet šifriranih depeša, koje je državni tajnik Lansing dao priopćiti, zatražio je njemački poklisar Bernstorff 26. veljače 1916. 1,700.000 dolara za veliku političku akciju u nekoj neprijateljskoj zemlji. Njemački državni tajnik von Jagov odgovorio je na ovu brzojavku kako slijedi: „Odgovarajući na brzojavku 679 pristajem na vaš zajam, ali samo uz uvjet, da namjeravana mirovna akcija jest i zaista ozbiljan projekat, pošto je sada šiljanje novaca u New-York vanredno teško. Da je dotična zemlja Rusija, nemojte se baviti sa tom stvari, pošto bi označena svota bila preneznatna, da bi se na nju moglo utjecati. Isto vrijedi za Italiju, za koju se ne isplati izdati tolike novce. Jagov." — Od ovog je novca bilo isplaćeno Bolo-paši u New-Yorku veoma praktičnim tranzmisijama, koje su polazile iz njemačke banke Amsinck te dopirle sve do Morgana i Comp., velikog bankira alžiraca, koji mu je konačno isplatio novac, 1,683.500 dolara. Sve ove je tranzmisije znao Bolo-paša izvesti pomoću toplih preporuka uglednih lica, koje je on znao predobiti za sebe. Njemačke novine konstatiraju, da je stalno, da Bolo-paša nije za ovaj novac vodio nikakove pacifističke propagande i da nije u tom smjeru nikako utjecao na „Journal" i da Bolo-paša nije imao namjere, da uhodari u koris središnjih vlasti, već, da mu je stalo samo do toga, da si, ma bilo kako bilo, dobavi veliko bogatstvo. Takova slika proizlazi iz prikaza amerikanskog redarstva o djelovanju Bolo-paše. — Zanimive su navodno njemačke brzojavke, koje je priopćio u svezi sa tom aferom Lansing: 26. ožujka saopćuje Bernstorff njemačkom državnom tajniku, da će neki gospodin Saint Regis posjetiti njemačkog poslanika u Bernu, pošto želi da stupi u svezu sa poslanistvom. Jagov odgovara 11 dana kasnije, da se Saint Regis nije javio u Bernu te pita: Što je novoga sa Bolom? Francusko bi novinstvo htjelo sada da znade, tko je taj Saint Regis. Ostale objavljene brzojavke njemačke banke upravljene su na ravnatelja newyorške podružnice, Hugo Schmidta.

Domaće vijesti.

Ured za posredovanje radnje javlja, da se traže šest djevojaka, odnosno žena od 20—35 god. stare, koje bi bile namještene kao radnice kod gradskog tramvaja. Iste mogu biti sada u Puli ili izvan Pule. Dostatno je, da pošalju svoje isprave na gore rečeni ured i biti će za njih napravljena legitimacija.

Tko ima založa u gradskoj zalagaonici, taj ih može otkupiti svaki petak od 2—5 cati popodne.

Nadjeni predmeti. Našlo se je jedno oveće uže (konop), tko ga je izgubio, može ga podignuti kod redarstva.

Prodaja ribe. U slučaju, da prispije riba prodavat će se ona danas. Pravo kupovati ribu imadu danas vlasnici živežnih karata počevši od broja 451.

Dnevne vijesti.

Na grobu nezabravnog Jugoslavena govorio je u ime Jugoslavenskog kluba dr. Korošec te je svršio svoj govor riječima, koje moraju odjeknuti čitavim našim jugom, koje moraju da se užežu u srce čitavog našeg naroda. Iz groba čujem glas: Levate capita vestra, ecce enim appropinquat redemptio vestro. (Dignite vaše glave, pošto se približuje vaše spasenje.) Ruku uz ruku hoćemo da stupamo na svom putu naprijed, da postignemo ujedinjenje jugoslavenskog naroda. Budite složni, odlučni i konsekventni, da postignete veliku ideju svoga naroda. To vrijedi za nas sve, to vrijedi osobito za nas, koji smo odgovorni narodu za svoj rad. Mi čujemo iz groba glas i primamo ovdje pred čitavim narodom — tvoju oporuku. Prije svega moramo mi, najuži tvoji prijatelji iz Jugoslavenskog kluba, uložiti sve svoje sile, da ideja jugoslavenske države postane zbiljom. Srbi, Hrvati i Slovenci hoćemo se zajedno boriti za veliku ovu ideju. — Slovenci, Srbi i Hrvati, koga imade medju vama, koji ne bi duboko osjetio velikih ovih riječi, njihovo vječno značenje i narodne dužnosti, koje nam ove riječi nalagaju? Ne osjećate li, da svaki, koji radi proti toj ideji, radi za narodnu smrt, za propast naše domovine, da je kukavan izdajica svete narodne stvari? Od Trsta do Soluna, od Balkana do Triglava jedan živi narod, silan, zdrav i gleda sa pouzdanjem u sretnu svoju budućnost, o kojoj je snivao pokojni Krek i za koju ćemo svi raditi složni, svjesni i jaki.

: **Janezu Ev. Kreku u slavu — Jugoslavenskom klubu na znanje.** „Slovenski Narod" prima iz željezničarskih jugoslavenskih krugova: Ljudi su kopali ledinu. No zemlja je bila pusta i pokrivena pećinom, trnjem i dračem A zaželjeli su ljudi, da postane zemlja lijepa i čista —, no kod kopanja su se uklanjali i pećini i trnju i draču. Nijesu si znali pomoći. Ali ustao je izmedju njih muž, goloruk, s lopatom u ruci i pregovorio: „Združimo se! Očistimo zemlju i od pećina i od trnja i drača!" I zamahnuo je krepko lopatom. Prvi je ispotkopao najveću pećinu, upro se u nju jakom snagom i svalio ju u dubinu — prvi je upalio trnje i uništio ga zajedno sa korijenjem — i prvi se dao na drač. Lijepa i slobodna je postajala zemlja oko silnoga muža — — i ljudi su upoznali istinu i zajednički radili za slobodu i čistoću zemlje.

I mi smo si, jugoslavenski željezničari, svijesni, da je u nepravi trenutak nestalo iz naše sredine ove sile. Mi smo željezničari ovaj ljudski sloj, koji je možda najživlje osjećao prokletstvo naše raskomadanosti po krunovinama. Težina nas germanizacije pritište tu. Promijenilo se od trenutka, kadno je projurila bila prva željeznica našim tlom, do danas upravo ništa na bolje — samo na gore. Željeznica je bila od vajkada zemlja, za koju se u narodnom pogledu do posljednih vremena nije a ma nitko brinuo.

Prigodom smrti Janeza Ev. Kreka izjavljamo mu mi, jugoslavenski željezničari, činovniki, namještenici i radnici, da čvrsto i nepokolebivo stojimo na stanovištu deklaracije Jugoslavenskog kluba. Da manifestiramo svoju deklaracijsku vjernost, položili smo na lijes našega evangeliste dva vijenca: „Prvoboritelju za sjedinjenje Jugoslavenski željeznički činovnici" — i „Propovjedniku neovisne Jugoslavije združeni željezničari".

Gradski izbori u Zagrebu. „Riječ" od 16. listopada donosi: Jučer smo sjajno porazili u I. izborništvu frankovce, udružene sa najšarenijim elementima. Kod velikog sudjelovanja, glasovalo je 57 po sto izbornika, na prvi je mah prodrla s velikom većinom naša listina. Bilo je predano svega 438 glasovnica, apsolutna većina iznosila je 229 glasova, a naši su kandidati dobili najviše (arh. Heinzel) 306, a najmanje (Halper) 259, svi prosječno 283. Dok je na Hafner-frankovačlisti dobio najviše Majnarić (koji nije frankovac, nego milinovac, dapače predsjednik gradjanskoga Starč. kluba) 180 glasova, a najmanje Somek 112. — Prvo izborništvo bilo je vazda za koalicijonaško gradjanstvo tvrdi orah. Sustavno smo jurišali na nj, da ga osvojimo, te nam je posljednjih perioda uspjelo, da protuaramo tek dvojicu trojicu najpopularnijih. Zato tekar sada nestaje primjerice prof. dra. Spevca iz grad. zastupstva . . . Prvo je izborništvo bilo vazda domena madžaronske vlade. — Danas, točno u 2 sata je zaključen izbor za II. izborništvo. Ukupno je predano 939 glasova. Od toga je dobila naša listina 643 glasa, a frankovačka 296 glasova, pa je prema tomu naša listina izabrana velikom većinom. Sada valja sačekati samo, da se vidi, koliko je predano čistih glasovnica sa nekrižanim imenima. U 3 sata počinje skrutinij. Točni rezultat skrutinija javit ćemo sutra. — Senator g. Katkić saopćio je jutros u zastupanju demisioniranoga načelnika g. Holjca, predsjedniku izbornoga povjerenstva, da je od strane zagrebačke vojne oblasti, a putem vlade, izdana naredba, kojom se umirovljenim, pučko-ustaškim i svim neaktivnim vojničkim osobama, makar i imale pravo glasa, zabranjuje glasovati kod općinskih izbora. Razumije se samo sobom, da je povjerenstvo i nazočno općinstvo ovo saopćenje primilo sa negodovanjem. Prisutni su narodni zastupnici odlučili o tom interpelirati ministra domobranstva u jednoj od narednih sjednica zaj. sabora, pa su zastupnici gg. Hreljanović, dr. Šurmin i Wilder odmah brzojavili ministru domobranstva u Peštu i najavili mu svoju interpelaciju. No samo izborno povjerenstvo je prešlo preko gornje naredbe i primilo je sve glasove vojničkih osoba, koje imaju pravo glasa.

Trgovačka komora u Splitu. Ministar trgovine potvrdio je ponovni izbor dr. E. Grgića predsjednikom, a Ivana Dinka Ilića potpredsjednikom trgovačko-obrtničke komore u Splitu za g. 1917.

VLADIMIR SOLOVJEV

Smisao rata.

(Iz knjige: „Opravdavanje dobroga".)

(Nastavak.)

2.

Na prvo pitanje obzirom na rat postoji dakle samo jedan nepobitni odgovor: rat je zlo. Zlo običaje biti ili apsolutno (kao n. pr. smrtni grijeh, vječna propast), ili relativno, to jest nešto, što je možda manje zlo nego koje drugo, te mora u prispodobi s ovim potonjim vrijediti još kao dobro (n. pr. kirurška operacija, da se spasi život).

Smisao se rata neiscrpljuje njegovom negativnom oznakom kao zlo i nesreća, u njemu imade i nešto pozitivna, ne u tom smislu, kao da bi bio po sebi nešto moralna, nego u tom smislu, da je uz dane uvjete nešto stvarno potrebita. Ovo se stanovište obzirom na nemoralne pojave ne može uopće ukloniti, i kod njega se moramo zaustaviti, i to ne u protuslovlju sa moralnim načelom, nego nasuprot na temelju njegovih izravnih zahtjeva. Tako će primjerice svako priznati, e je samo o sebi bezbožna, nečovječna i protunaravna stvar, bacati djecu sa prozora na cestu, no ako kod požara ne preostaje nikakovo drugo sredstvo, kako bi se nesrećna djeca spasila iz goruće kuće, tad strahoviti ovaj čin ne samo da je dozvoljen, nego postaje i dužnošću. Svakako običaj, da se djeca u skrajnoj nuždi bacaju sa prozora, nije samostalno načelo, koje stoji na istom stepenu sa moralnim načelom spasavanja života; naprot posljednji moralni zahtjev postaje i ovdje jedini m poticajem djelovanja; kakove stranputice od moralne norme ovdje nema, nego se ona izravno postavlja sredstvom, koje je doduše nepravo i pogibeljno, ali ipak takovo, koje se na temelju realne nužde ukazuje jedino mogućim uz dane uvjete.

Ta rat ne ovisi o takovoj nuždi, na temelju koje bi ovo o sebi nemoralan način djelovanja bio uz stanovite uvjete dozvoljen ili bi postao dapače i dužnošću. Ovo pitanje može da riješi samo povijest, no ona se pogriješno prenaša na mnogo daljnje prirodoslovno područje, te se potreba rata dovadja u savez sa načelom borbe za opstanak, koja na oko proniče svijet.

A u istinu nema borba za opstanak niti u životinjstvu niti u čovječanstvu nikakova posla sa ratom. Kad se kaže, da su stanovita bića u borbi za opstanak odnjela pobjedu, to se time ne će niposto kazati, da su ma kakove neprijatelje kod ovog ili onog izravnog sukoba ili u otvorenoj borbi svladali, nego to znači samo to, da je izdašna moć prilagodjivanja na vanjsku okolicu ili na dane uvjete toj vrsti dozvolila, da uzdrži svoj opstanak, što svima ne zvuči dakako jednako. Ako je mamuta u Sibiriji moralo nestati, jer je u borbi za opstanak bio pobiedjen, a nad njim odnjela pobjedu kuna, to ovo naravski ne znači, da su kune bile hrabrije i jače od mamuta, i da su kune mamuta otvorenom navalom svojim zubima i šapicama uništila. Na jednaki se je način pokazao već odavna razoružani i malobrojni židovski narod nepobjedivim u povjesniškoj borbi za svoj opstanak, dok nijesu mnoga stogodišta ratnih uspjeha sačuvala od propasti golemo rimsko carstvo, kao i druge ratoborne države prije njega.

Isto tako, kaošto se borba za opstanak vrši, neovisno od rata i na posve se drugi način izvojuje, tako su i povod ratu s njegove strane posve drugi uzroci, koji su neovisni o borbi za opstanak. Kad bi se u čitavoj ovoj stvari radilo samo o ovim sredstvima za opstanak i kad bi se neprijateljski sukobi izmedju stvorova zbivali samo radi prehrane, tad bi bilo prvo povjesničko doba najmirnije. Tad je naime bilo malo ljudi, njihovi su zahtjevi za opstanak bili primitivni, i svaki je imao na raspolaganje veliko područje, da tim zahtjevima udovolji. Borba bi za opstanak i medjusobno uništavanje bilo tad samo risiko, a nikakova probit. S ovog bi se gledišta mogao normalni rezultat svih sporova sam o sebi pružiti.

„I kazao je Abraham Lot: Premili, ne daj da bude prepirke izmedju mene i tebe, i izmedju mojih i tvojih pastira; jer mi smo braća".

„Nije li ti čitava zemlja otvorena? Premili odijeli se od mene. Hoćeš li nalijevo, a ja ću nadesno; ili hoćeš li nadesno, a ja ću nalijevo".

„Tad podigne Lot svoje oči i ogleda si svu okolicu na Jordanu. Jer prije negoli je gospodin Sodomu i Gomoru, bila je bogata vodom, dok god se ne dodje do Zoara, kao bašče gospodinove, poput Egipta".

„Tad mu je odabrao Lot sav kraj na Jordanu, i prošao prema sjeveru. I tako se je odijelio brat od brata . . ."

(1. knjiga Mojsije XIII, 8—11).

(Nastavit će se.)

Pojedini broj 12 h.

CIJENA lista: U pretplati za čitavu god. K 36·—, za polugodište K 18·—, tromjesečno K 9·—, mjesečno K 3·60, u maloprodaji 12 f. pojedini broj. OGLASI primaju se u upravi lista trg Custoza 1.

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

„HRVATSKI LIST“ izlazi u nakladnoj tiskari JOS. KRMPOTIĆ u Puli, trg Custoza 1. Uredništvo: Sisanska ulica br. 24. — Odgovorni urednik JOSIP HAIN u Puli. — Rukopisi se ne vraćaju.

Godina III. **U Puli, petak 19. listopada 1917.** **Broj 319.**

Dr. Rybarž o jugoslavenskom pitanju.

Državni se je zastupnik dr. Rybarž izjavio dopisniku lista „Sarajevoer Tagblatt“ o jugoslavenskom pitanju i o dualizmu. U tom intervievu veli dr. Rybarž, da se službene i neslužbene strane navaljuju na deklaraciju od 30. svibnja ponajviše stoga, jer se jugoslavenska deklaracija protivi dualističkim temeljima monarkije, i jer se deklaracija ne dade ostvariti. Jugoslavenski klub nije sumnjao ni časak, da će njegova izjava za sjedinjenje svih Jugoslavena naići na velik otpor, osobito kod Madžara. Jugoslavenski zastupnici nijesu mogli ostati na pola puta. Zahtjev Jugoslavena za sjedinjenjem je zahtjev narodnoga načela, koje se je pokazalo već veoma uspješnim u boju proti mnogo starijim državnim organizacijama negoli je pedesetgodišnji dualizam. Ta načela podaju Jugoslavenima pravo, da to traže. (Ovdje je cenzura zaplijenila nekoliko redaka.) Razlika izmedju vladajućih i tudjih naroda, priznavanje jednoga državnoga naroda, a potlačivanje i oštećivanje životnih koristi jednoga srednjeeuropskoga naroda na korist imperijalističkih težnja jednoga umišljenoga i takozvanoga gospodskoga naroda ne dade se dovesti u sklad s modernim demokratskim nazorima; sadašnji dogadjaji dokazuju, kako je to neprekinuta pogibao za europski mir.

To, što traže Jugoslaveni, nije nikakova ludost, nikakova veleizdaja ili sanjarstvo, nego je nešto, za što su se podigli bili godine 1848. Madžari s oružjem u ruci, i što su nesrećne godine 1866. bili i postigli. Komično je i ludo, što Madžari, koji hoće podržavati svoju narodnu neovisnost u hapsburškoj monarkiji, niječu Jugoslavenima to pravo, a to tim više, što Madžari svakom zgodom spočitavaju Jugoslavenima veleizdaju. Madžari ne smiju da zaborave, kad se govori o pravima osvajača, da bi po Madžare bilo veoma naopako, što je bila Ugarska od Austrije dva puta po[illegible]. Usprkos svemu je toga moglo bilo do[illegible] izmedju cara i Ma[illegible] državnu samostalnost, kakove nijesu imali već od narodnih kraljeva ovamo i o kakovoj nijesu ni sanjali, to više, što ih je samostalnost učinila tako rekavši gospodarima monarkije. Ako li se je to moglo bilo postići usprkos madžarske bune i usprkos osvojenja ugarske zemlje, tad ne će biti upravo nemoguća sporazumna promjena nagodbe iz godine 1867., a još manje da bi to bila veleizdaja. Sve, što bi se Jugoslavenskom klubu moglo sa stanovišta narodnog načela spočitnuti, jest to, što su njegovi zahtjevi odviše skromni i ne traže ujedinjenja svih Jugoslavena. Jugoslavenski klub nije htio toga da traži, kako ne bi zašao na medjunarodno polje, jer je htio, da se ostvari taj zahtjev bez tudjega umješavanja. Osim toga se je moralo uvažavati pravo samoodredjivanja Srbije i Crnegore. Danas je postalo riješenje jugoslavenskog pitanja potrebitim ne samo u interesu državnom, nego i čitave države. Ne smije se zaboraviti, da igra Bosna i Hercegovina u jugoslavenskom pitanju najvažniju ulogu. Na koncu članka veli: Svaki se vara, koji se nada, da će biti Jugoslaveni zadovoljni time, da odbiju od svoje grude talijansku pogibao. Jugoslaveni ne žele ni na koji način da dodju pod talijansku vlast, i u tom se pogledu podudaraju njihove namjere sa namjerama austrijskih vladara. Ali istotako nijesu voljni da žrtvuju opstanak i svoju budućnost Nijemcima ili Madžarima. Da su jugoslavenski vojnici vjerni i odani caru, dokazao je sadašnji rat. Na carevu su zapovjed izvadjali čudesa hrabrosti, no svaki se silno vara, ako misli, da su se borili za podržavanje premoći Nijemaca ili Madžara u monarkiji.

Austrijska zastupnička kuća.

: Beč, 18. (D. u.) Zastupnička je kuća započela u svojoj jučerašnjoj sjednici raspravu u svojoj jučerašnjoj sjednici raspravu u proračunskom provizoriju. Zastupnik je Hummer podnio rezoluciju, neka vlada skuparinski doplatak za državne namještenike počevši od 1. siečnja 1918. povisi za pedeset postotaka sadašnjeg doplatka i neka obroke za prva tri mjeseca godine 1918. dne 1. studenoga 1917. unaprijed plati. Ministar je financija izjavio, da je vlada s tim sporazuma.

Beč, 18. (D. u.) Zastupnička je kuća nastavila drugo čitanje proračunskog provizorija. Od govornika, koji su govorili, kritizovao je nar. zastupnik Stransky mirovni govor grofa Czernina te je izjavio, da taj govor sadržaje za pravo samo dva mirovna uvjeta, t. j. odricanje osvajanja područja i odštete. U tome su narodi monarkije jedne misli sa grofom Czerninom. Ali zahtjeva da se ukine tudjinska navlada, protivi se grof Czernin sa ustanovljenjem poljske kraljevine. Češko, jugoslavensko i ukrajinsko pitanje imade za Austriju jednako značenje, kao što i poljsko pitanje. Zatim se prekida rasprava. Naredna sjednica sutra.

Čitava povorka engleskih parobroda potopljena.

Berlin, 18. (D. u.) Wolffov dopisni ured saopćuje: 17. t. mj. napadoše naše lake pomorske bojne sile unutar zatvorenog područja u blizini Shacklandskog otočja povorku od 13 parobroda, sastavljenu od 13 brodova, medju kojima su bila dva engleska razarača „G 29“ i „G. 31“. Svi brodovi povorke kao što i zaštitne ladje bili su potopljeni osim jedne popratne ribarske ladje. Naše su se bojne sile vratile bez gubitaka i štete. Operacije naših pomorskih bojnih sila kod Oesela napreduju.

Poglavica mornaričnog admiralskog štaba.

IZ RUSIJE.

: Bazel, 15. „Corriere della Sera“ javlja na temelju informacije iz Petrograda, da je sastav novoga kabineta bio težak poraz za maksimaliste. Jedino orudje maksimalista, petrogradsko radničko vijeće, dobiva očevidno sve više na važnosti. Sjednice posjećuje samo još malen broj izaslanika. Kod posljednje je skupštine sudjelovalo od 2000 [illegible] potvrdjuje, da je odmah [illegible] kabineta sovjet sa velikom većinom u ime radništva i petrogradske posade prosvjedovao proti sastavu nove vlade. Vlada mora dakle odmah od prvoga početka računati sa jakom opozicijom. U Moskvi je došlo do velikih radničkih demonstracija proti novoj vladi. Radi krize glede živežnih sredstava postaje pokret sve zamršenijim.

: Petrograd, 16. (Havas.) Kako se iz Taškenta javlja, stigao je kazneni odio generala Korovničenka u grad i zaposjeo takozvanu kuću slobodu, središnje sijelo ustaša. U prostorijama su radničkog i vojničkog vijeća poduzete premetačine. Guverner, kojega je imenovao revolucijonarni odbor, bio je uapšen.

: Petrograd, 16. (P. b. a.) Državni je odbor za pučku prosvjetu izdao zakon, koji se tiče uvedenja sveopće obvezatne školske dužnosti u Rusiji. Prema potvrdjenoj bi se već osnovi imalo to posvema provesti tečajem pet godina. Da se ostvari, od potrebe je 407.000 učitelja, dok danas službuje samo 194.000 njih. Roditelji, koji će sprječavati svoju djecu u polasku škole, biti će kažnjeni globom.

Petrograd, 16. (P. b. a.) Ratni ministar, koji se je povratio iz glavnog stana u Petrograd, izjavio je zastupnicima novina, da se preustrojstvo u vojsci zaista snažno nastavlja. Od Korniloljeva pokreta ovamo zaposjednuto bje dvadeset visokih zapovjedničkih mjesta po novim licima, a da kod toga nije bilo ni najmanje utjecaja izvana.

: Petrograd, 17. (D. u.) Radnici su se izvora nafte u Baku iza devetdnevnog štrajka vratili na posao, izakako im bje dozvoljena većina zahtjeva.

: Amsterdam, 18. (D. u.) „Times“ javlja iz Petrograda: Jedan je od najviše uznemirujućih momenata neprestani porast anarkije. Seljaci otimaju zemljište, blago i kuće posjednika. Milica traga za 18.000 zločinaca, koji su utekli iz Petrogradskih tvornica. Neizvjesna budućnost i nemarna milica potkapa moral.

SA RATIŠTA.

: Bazel, 16. U listu „Daily News“ priopćuje pukovnik strategijski pogled u prošlost i budućnost. On veli: U početku je četvrte ratne godine gospodstvo neprijatelja nad čitavom sredšnjom i istačnom Europom netaknuto. Na zapadu se čvrsto opire na poranjsku granicu, dok u sjevernoj Francuskoj drži sve dohode do ove velike vodne ceste zaposjednutima. Hindenburgova je crta neslomljena, Belgija i Luxemburg leže pod nogama osvojitelja. Na istoku imadu Nijemci neprekinutu obrambenu crtu, koja se proteže preko 800 milja od Istočnog sve do Crnog mora. Rumunjska je bila pocijepana u dvije polovice, a žitom i uljem bogata je Vlaška bila izručena Hunima. Snažnom vodenom cestom Dunava gospoduje neprijatelj. Pisac raspravlja zatim o koristi unutrašnje crte, koja omogućuje Njemačkoj, da razvija sa manjim brojem četa nadmoćnu silu na svakom mjestu, gdje prijeti odlučan udarac i piše tad dalje: Stoga mora naša nadmoćnost sila biti veća, negoli ona, kojom su alijirci raspolagali dosad na bojištu. Mi moramo nesamo u Flandriji, nego istodobnim djelovanjem na čitavoj crti kopnene blokade, na zapadnoj i istočnoj fronti udariti tako pretežnom snagom, da će jakost neprijatelja biti razmjerno slaba na svakoj napadnutoj točki. To će biti moguće, budu li amerikanske čete stajale uz bok francuskim četama. Što je od prijeke potrebe, to je pospješenje napreznanja. Rezultati su ljetne vojne na našoj fronti usprkos taktičkih uspjeha u Flandriji zaostali za očekivanjem. To nam služi naukom, da se uzdržimo u neznanju od optimizma, koji se može svršiti samo razočaranjem. Iza uzmaka se je Nijemaca sa Some namjeravalo, da se navali na bok Hindenburgove crte i neprijatelj protjera iz svojih novih postojanka prije negoli bi imao vremena, da se učvrsti. Dne 9. travnja otvorio je Haig svoju proljetnu vojnu osvojenjem šljemena Vimy, ali francusko sudjelovanje nije stiglo prije 16. travnja, te je tad bilo bez učinka. U prvom su [illegible] svog hrabrog napredovanja doprli Fran[illegible]es Dames, no nije im pošlo za rukom, da sidju u dolinu Ailette. Petain, koji je nadomjestio Nivellea, zaključio je, da pridrži tečevinu, ali da ne podje dalje, dok ne stignu pojačanja iz Amerike. Ova bez sumnje mudra je odluka poremetila Haigove osnove, koji je tad zaključio, da preloži svoju navalu sa Hindenburgove crte u Flandriju. No promjena osnove nije bila bez štete, izgubljeno bje dragocjeno vrijeme u najboljoj bojnoj perijodi i nemoguće je bilo otvoriti ofenzivu prije posljednjeg srpnja.

: Rim, 14. Stefani javlja: Rijetkost i kratkost i kratkoća izvještaja admiralskog pomorskog stožera tumači se u Italiji kao i kod mornarica alijiraca time, da varka sačinjava temelj sadašnjeg rata na moru, a tumači se i potrebom šutnje, koja mora da se obdržava glede najvećeg dijela operacija, koje provadja mornarica, jer se radi o operacijama, kojih će se rezultati tek iza nekog vremena smjeti objelodaniti. U svojim izvještajima nastoji neprijatelj, da nam po krivom pripisuje čine, koji se protive pravilima medjunarodnog prava. Pretposljednji izvještaj austrijske mornarice priopćuje primjerice okrivljenje, da smo bombardovali neki bolnički brod. S druge se strane neprijateljski pomorski izvještaji dakako čuvaju, kako ne bi govorili o brodovima izgubljenim kod Brindizija, ili o onima, koje su bili izgubili drugim povodom. Nadalje ne veli ništa o brodovnim jedinicama, koje su izgubili ili su bile teško oštećene u Jadranu. Tek kasnije smo primili pouzdanih vijesti o uspjesima naših pomorskih operacija; naši rijetki pomorski izvještaji mogu većinom navadjati samo rezultate, koji su bili ustanovljeni. Tako bje sad tek iza duge perijode ustanovljeno potonuće neprijateljske jedne torpednjače u mletačkom zaljevu. Sad tek za izvjesno znademo, da smo potopili u Jadranu jedanaest neprijateljskih podmornica, a da ne govorimo o drugima, kojih gubitak nije bezuvjetno siguran.

Razne vijesti.

*** Gabriele d' Annunzio odlikovan.** Talijansko je vrhovno vojno zapovjedništvo imenovalo kapetana Gabriela d' Annunzia za vodjenje i osobno sudjelovanje kod posljednjih zračnih navala na Trst i Kotor putem izvanrednog una-

predjenja majorom. Pjesnik, koji sad zapovijeda skupinom velikih Capronijevih bojnih zračnih lijetala, stupio je kod talijanskog navještaja rata Italije kao dobrovoljac u vojsku, bio je bez vojničke naobrazbe imenovan odmah poručnikom, te je sad eto u dvije godine dopro do majora.

* **Izbori za zakonodavnu skupštinu u Rusiji.** „Daily Telegraph“ javlja iz Petrograda, da će se izbori za zakonodavnu skupštinu vršiti dne 25. studenoga. Zakonodajna će skupština biti otvorena dne 15. prosinca. „Boljševiki“ namjeravaju sazvati za 15. studenog sveopću skupštinu savjeta.

* **Trgovina medju Rusijom i Amerikom.** Iz Petrograda javljaju, da je vlada dozvolila izvoz u Udružene države za sve ono blago, kojegà je izvoz bio dosada radi rata zabranjen.

* **Još uvijek afera Bolo-paše.** Kasacijono je sudište zaključilo, da imade predsjednik prizivnog sudišta Mounier, koji da je bio pravnim savjetnikom Bolo-paše, dne 6. studenog osvanuti pred vijećem, sastavljenim iz kasacijonog sudišta.

* **Iz Nizozemske.** Dopisni ured javlja, da je vlada prihvatila ugovor glede dobave ugljena.

* **Englesko admiralstvo** saopćuje, da je prošlog tjedna bilo potopljeno 12 brodova preko i 6 brodova ispod 1600 tona.

* **Sa turske fronte.** Kako javlja turski glavni stan nema na nijednoj fronti nikakvih osobitih dogadjaja.

* **Predsjednik republike Portugal** stigao je u London.

* **Udružene države kod konferencije antante u Parizu.** Listu „Temps“ javljaju iz Washingtona, e je državni tajnik Lansing izjavio, da amerikanska vlada ozbiljno ispituje pitanje o sudjelovanju Udruženih država kod naredne sjednice antante u Parizu.

* **Dobrovoljci u Argentiniji.** Kako javlja Agencija Americana, organizuje se u Argentiniji dobrovoljačka četa, koja će se boriti na francuskoj fronti.

* **Iz Španjolske.** Ministarsko je vijeće zazaključilo, da opet uspostavi ustavna jamstva. — General bje marine imenovan ratnim ministrom na mjesto Primoddriverasa.

* **Otkazani trgovački ugovori izmedju Engleske i Norveške.** Kako javlja „Ekstrablad“ iz Kristijanije, saopćuje „Tidens-Stegu“, da su Englezi otkazali četiri daljnja trgovačka ugovora s norveškim uvažačima.

* **Neutralci u Udruženim državama i vojna služba.** Svedsko poslanišstvo u Washingtonu javlja, da kongres još nije prihvatio zakona, po kojemu bi neutralci mogli biti prisiljeni na vojnu suzbu, nego će to pitanje kasnije doći na dnevni red.

* **Nijemci u Belgiji.** Kako „Echo Belge“ javlja, oduzimaju Nijemci još i nadalje strojeve u Belgiji. U Bruselju su ovih dana zapliienili tiskarske strojeve tamošnjih listova „L' Etoile Belge“ i „Le Soir“.

* **Poteškoće sa sastavom ministarstva u Švedskoj.** Pošto je Widen priopćio kralju, da se uslijed nastalih poteškoća kod sastava kabineta mora odreći naloga, povjerene mu po kralju, pozvao je kralj liberalnog vodju Edena u dvorac i povjerio mu sastav kabineta. Eden sad nastoji, da sastavi lijevačku vladu.

AUSTRO-UGARSKI RATNI IZVJEŠTAJ.

: Beč, 18. (D. u.) Službeno se javlja:

Osim uspješnih pothvata nasrtajnih četa nigdje osobitih dogadjaja.

Poglavica generalnog stožera.

NJEMAČKI RATNI IZVJEŠTAJ.

: Berlin, 18. listopada. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana javlja:

Zapadno bojište.

Vojna skupina prijestolonasljednika Ruprechta: U sredini je flandrijske fronte bila i jučer topovska borba jaka. Osobito u večernjim i današnjim jutarnjim je satovima bila vatra u šumi Houthoulster i južno od Paschendaele pojačana. Jaki su izvidnički odjeli, kad su po više puta nasrtali kod Draaibanka, bili odbijeni. Izmedju kanala La Bassée i Scarpe, kao i južno od St. Quentina porasla je topovska djelatnost kod bojeva u pretpolju.

Bojna skupina njemačkog prijestolonasljednika: Sjeveroistočno se je od Soissonsa već od nekoliko dana živahna bojna djelatnost razvila do topovske bitke, koja traje od jučer u jutro uz kratku stanku od zemljišta Ailette do Braye. I baterije susjednih odsječaka sudjeluju kod topovske bitke. Od Aisne sve do istočne obale Moze takodjer je znatno porasla paljba na mnogim dijelovima fronte. — Na sjeveroistočnoj fronti provalile su jučer ujutro na smjeli pothvat badenske čete kod uzvisine 344, istočno od Samogneuxa, u francuske jarke, razorile pet velikih zakloništa i odvele sa sobom posadu, u koliko nije popadala u boju iz bliza. Na večer je proveo neprijatelj dvije protunavale proti osvojenim djelovima jaraka. Oba je puta bio odbijen.

U svemu bje jučer oboreno 13 lijetala. Kao odmazdu za zračnu navalu na Frankfurt na Majni bacane su bile jučer ponovno bombe na Nancy.

Istočno bojište.

Prebrajanje plijena na Oeselu iznijelo je ovaj rezultat: 10.000 zarobljenika od dvije ruske divizije, — u Moon je uteklo samo malo stotina ljudi, — 50 topova, izmedju ovih nekoliko neoštećenih poljskih baterija, mnogo oružja i drugog ratnog pribora. Dijelovi su naših pomorskih bojnih sila prodrli kroz polja mina rigajskog zatona sve do južnog izlaska Velikog Moon-Sunda, kamo se je bilo povuklo oko 20 ruskih ratnih brodova iza kratke borbe. Ušutkane su ruske baterije kod Woca na Moonu na estlandskoj obali. Druge jedinice naše mornarice leže u istočnom dijelu Kassar-Wilka i zatvaraju vožnju prema zapadu.

Izmedju Dvine i na Dunavu osim nekolikih uzaludnih provala ruskih izvidjača nikakve veće bojne djelatnosti.

Macedonsko bojište.

Položaj je nepromijenjen.

•

Berlin, 18. (D. u.) Večernji izvještaj javlja: U Flandriji neznatni, sjeveroistočno od Soissonsa veoma jaki topnički bojevi. Otok Moon, koji leži medju otokom Oesel i kopnom, bio je osvojen u navali od kopnenih i pomorskih bojnih sila.

Prvi majstor glavnog stana Ludendorff

NEPRIJATELJSKI IZVJEŠTAJI.

Francuski:

16. listopada, popodne. Na fronti Aisne topnička djelatnost. Nama su uspjela dva napadaja na njemačke linije istočno od Reimsa i u Argonama u okolici Boureillesa. Naša su odijeljenja provalila u brojna zakloništa te dopremila zarobljenika. Na lijevom brijegu Moze suzbili smo pokušaj njemačke navale sjeverno od uzvisine 304. Na desnom brijegu bio je topnički boj osobito žestok u odsjeku na lijevo od šume Caurieres. Inače prošla je noć svuda mirno. Njemačka su ljetala bacala bombe na Dünkirchen, a da nijesu ni ranila ni ubila nikoga niti nanijela stvarne štete.

17. listopada, 3 sata popodne. U Belgiji su naše čete kod izvidničkih udara sa naših novih linija dopremile oko 30 zarobljenika te odbiše razne pothvate jugoistočno od Juvencourta proti brdu Cornillet i na fronti sjeverno od šume Chaume. U ovom je predjelu postignula topovska borba pod noć veliku žestinu. Na našoj strani pošao je za rukom pothvat proti njemačkim jarcima na podnožju visina kraj Moze, te nam je doprinjeo uvedenju zarobljenika. Sa ostale fronte nema ništa da se javi. — Sinoć, oko 7 sati, nabacaše neprijateljska lijetala Nancy. Javlja se o mnogim žrtvama medju civilnim pučanstvom; poginulo je 10 osoba, ranjeno je oko 5 osoba. Dne 15. t. mj. uništeno je 5 njemačkih lijetala: 4 od naših ljetača, 1 od obrambenih topova. Osim toga je u zračnim bojevima oštećeno 20 lietala, koja se moradoše spustiti u svoje linije. Naši ljetači za bacanje bomba poduzeše više lijeta. Vojničke naprave u Voelklingenu i kolodvori u Diedenhofenu, u Meziersu kod Metza, u Woippyju te tvornice u Hafendingenu i Rombachu više su puta pogodjeni.

17. listopada, 11 sati na večer. Živahni topovski bojevi na raznim mjestima fronte, naročito u predjelu visoravnice Ailles i na desnom brijegu Moze. U Argonama posjve se izjaloviše dva neprijateljska pothvata.

Belgijski izvještaj. Dne 16. t. mj. upravljalo je naše topništvo kroz čitav dan razornu vatru na neprijateljske nasade pred Dixmuidenom. Ustanovilo se je, da je vatra za topovskog boja od dne 15. i 16. t. mj. prouzročila veoma veliku štetu u neprijateljskim napravama u predjelu Dixmuidena. Danas slaba djelatnost topništva.

Talijanski:

: 17. listopada. Južno od Mori navalile su neprijateljske patrulje na naše malene straže. Naši su ih odbili, kod česa su učinili nekoliko zarobljenika. Od okolice Crnog Vrha do mora bilo je neprijateljsko topništvo veoma djelatno, no naše se je topništvo svagdje uspješno borilo proti njemu. Na sjevernim obroncima brda Sv. Gabrijela bile su puščanom vatrom protjerane u bijeg neprijateljske skupine. Sjeverno od Sela prodrle su naše smjele patrulje u neprijateljske jarke i razorile ih. Tečajem dana pokušala su brojna neprijateljska ljetala, da prelete talijanska područja, no bila su obrambenom vatrom u tom spriječena i po našim lovnim ljetačkim skupinama odbijena, tako te su se morala vratiti u svoje crte. Samo nekojim je lijetalima pošlo za rukom, da prelete Karniju, gdje su izbacivala bombe, koje ali nijesu prouzrokovale ni štete ni žrtava.

Engleski:

17. listopada, prijepodne. Nema ništa važna.

Bilješke iz parlamentarne dvorane.

„Bijedni žandar“.

Mi nijesmo zlobni ljudi, koji bi sa predrasudom i sa prirodjenom skepsom primali sve izjave, koje dolaze od presvijetle naše vlade, te smo radi toga odmah dopustili, da govor našeg najvišeg političkog činovnika proizlazi iz istinitog i iskrenog uvjerenja. Samo toj našoj stvarnosti možemo zahvaliti, da smo sada shvatili, zašto nije moguće, da se, uz svu hiljadu puta naglašenu dobru volju, započne onim procesom čišćenja, obnovljenja i kultivisanja naše uprave, koji nam se tako dugo obećava. Otkako smo doznali, kako promatra gospodin Toggenburg svijet, kako on vjeruje u „nepristranost političkog činovništva“, otkako smo suosjećali njegovu dirljivu bol za udes „bijednog žandara“, koji nije mogao, a da se nije latio bijesnog oružja i usmrtio nestašno dijete, puknula je mrena na našim očima, koja je zasjenjivala naš pogled i vidjeli smo svu zbilju u njezinim istinskim bojama. Progledasmo i ostadosmo zabezeknuti. Istina, ministar žali žrtvu, ali samo radi toga, da može žaliti i žrtvu reagiranja našeg sistema, čija čutila dolaze u dodir sa vanjskim svijetom ili sa državljanstvom samo sredstvom **vrška bajunete.** Taj vršak bajunete **nepoznatog žandara, koji je na svoj način mirio uzbudjenost** svjetinje, postao je razlogom interpelacije. Tanke žilice vode od vrška bajunete u žandara, od žandara u političku oblast, od političke oblasti u Beč na ministarstvo, a ministarstvo prenosi svaki dodir sa vrškom bajunete neposredno živčanom središtu političke uprave, ministru unutarnjih poslova, u tom slučaju grofu Toggenburgu in personam. Ovaj bajunet, koji je razlog puški, puška, koja je preduvjet žandaru, žandar, koji daje životno pravo političkoj oblasti, a politička oblast, koja opravdava izdatke za ministarstvo unutarnjih posala, sav taj komplicirani ustroj, osjetio je, da je oružnik odapeo pušku, da je izletilo iz puške tane, a ovo je tane pogodilo baš u srce gospodina Toggenburga — naravno samo u prenešenom smislu. Tane je u istinu pogodilo nekog nepoznatog dječaka, ali duševno, pogodilo Toggenburga i on je osjetio bol ruke, koja je udarila; no ne zna se, da li svoje desne ili lijeve — ili možda jedine ruke. „Bijedni žandar“ kliknuo je Toggenburg, kad je čuo za smrt dječaka, za bolest majke, koja je izgubila jedino dijete, koje je imala kod sebe, majke, koja je supruga i sina dala domovini, koja je morala „iz viših razloga“ zapustiti krov i domovinu i tražiti tudji kruh u tudjini, baš tipičan slučaj strašno pateće majke u svjetskom ratu. „Bijedni žandar“, opetovao je Toggenburg u parlamentu... „Da, da, istina... strašna bol majke“ (nekako raztreseno) ali „bijedni žandar!“ (Predsjednik je komore duboko dirnut, ministru se suze oči, postaje smrtno blijed; sa stolova zastupničkih klupa čuje se povik: vode, vode!) Baš tako se je odigrao ovaj prizor u sjednici parlamenta od utorka. Možda će vanjski svijet teško pojmiti veliku bolest ministra za udes tog neznatnog kolutića velikog stroja; ali onaj svijet ne može pojmit, jer nije prožet nepokvarenim našim duhom; i oni, koji su ogorčeni od Einspinnera i Wolfova, koji se sa užasom odvraćaju od njih kao od vukodlaka, i oni ne mogu da shvate svu tragičku istinu patnje i sućuti grofa Toggenburga, jer i oni ne pojme dubokog smisla našeg rodoljublja. Oni ne shvaćaju važnost i odgovornost oružnika u vršenju službe, ne znadu što on znači za državu i za sistem. A sada, da taj potreban i integralan dio uprave bude lišen žandarske časti, da jedna

važna čestica državne prätvari bude izgubljena za vršenje teške i nužne zadaće, sada kad nema pomlatka ni nadoknatka! Istina, da je žandar znao, da neće platiti glavom, kad je od njegovog taneta izgubio drugi glavu, ali ipak mogao bi posumnjat u sistem, mogao bi zdvajat u istražnom zatvoru, a što onda? Što bi se desilo, da bi ministru Toggenburgu jednom nestalo vjere u nepristranost činovništva? Za suca u inozemstvu mora da ima ova ministarska sućut grozan smisao; mi je ne osjećamo, jer smo, kao dobri državljani, usisali ovu sućut sa materinjim mlijekom, odgojem u školi, tvrdim sveučilištem života. Onaj, koji ne osjeća sa ministrom, da li on može biti dobrim patrijotom? Posve je prirodno i logički, da je iza izražaja svojeg najdubljeg saučešća sa udesom žandara, dao oduška svojem osvjedočenju o nepristranosti političkih činovnika. Opaki će se nekoji ljudi na ove riječi smijati i isticati navodno krvavi historijat tobož apsolutističkog režima političkih činovnika u doba Stürgkha. Oni će u tim riječima nazrijevati izljev ludjačke mašte, zgražati će se, da ova mašta može da vlada u jednoj državi. I psiholozi će gledati na taj pojav ozbiljno i dosta zabrinuto. Ali za nas, koji osjećamo s vladom, za nas je Toggenburg evandjelje i Wolf njegov popularizator, njegov mohamed. Kod dotične je sjednice zamijenio Wolfa Einspinner, ali taj je govorio kao Wolf. Smisao je njegovog govora bio takodjer „nepristranost činovništva“ i „bijedni žandar“. Za boga svetoga, što bi bilo od nas, kad bi nestalo tog simboličnog „bijednog žandara“?

Von Czapp odgovara na interpelacije. . . .

Fml. Czapp ima svakako pedagoška svojstva. Kako umiljato, kako brižljivo stara se on oko narodnih zastupnika, da ne bi doznali nešto, što bi im moglo naškoditi. „Što ti Pepek ne znaš, da rode nose djecu? tako si već velik, pa ni toga ne znaš!“ Von Czappa su pitali nekoji zastupnici za uzrok naredbe, da se od nekojih formacija za Soču moraju izlučiti čete njemačke narodnosti. Von Czapp je odgovorio: „Šta ti Pepek ne znaš . . .“ Ta, trebamo njemačke vojnike, da straže vojničke uredjaje na Steinfeldu, na kojem se je nedavno desila golema nesreća. Radi toga ih vadimo iz fromacija za sočku frontu“. Ali Pepek misli, a to je zlo. On misli na primjer ovako: Za stražu na Steinfeldu treba prama tome ministar na hiljade i hiljade vojnika. Ovi vojnici, kazao je ministar, moraju znati njemački, pošto u okolici Steinfelda pučanstvo govori njemački. Kako je nježan, kako očinski misli uzorni taj ministar za zemaljsku obranu; kako dolazi u susret u jezikovnom pogledu stanovništvu. Kakove li razlike medju nekad i sada. Nekad — doživjeli smo mi u nekim gradovima, da su ophodnje strašile po ulicama i tvorile pogibao za općinstvo radi nepoznavanja zemaljskih jezika; a sada — kupi ministar čitavu vojsku, koja govori njemački, da se može razgovarati sa pučanstvom kod Steinfelda i da može čuvati vojničke uredjaje na Steinfeldu. Samo jedno je šteta, a to jest, da nemamo i mi takovih divotnih Steinfelda u našim pokrajinama, te bi nam ministar mogao nakloniti svoju ljubav i svoje uvaženje. Nema dvojbe! Da uzmogne on čuvati one vojničke riznice, povukao bi svu jugoslavensku vojsku sa sočke fronte, da naš puk može razumjeti stražara vojničkih uredjaja. Eto prilike za Wilsona, koji se tobož bori za demokraciju i demokratizaciju — neka promozga riječi fml. von Czappa i ako onda ne sklopi mira, nema božjeg dokaza, da su ratni ciljevi Amerike naprosto — bezobrazna imperijalistička izlika.

Političke vijesti.

Talijanska komora i mir.

Kod otvorenja talijanske komore ministar je predsjednik Boselli istaknuo, da su govorkanja o blizom miru služila samo u svrhu produženja rata. Izakako je vlada podastrla zakonsku osnovu o četirimjesečnom proračunskom provizoriju, bio je odbit socijalistički prijedlog, da se raspravlja o vladinoj izjavi. Zast. prof. Enrico Ferri podastro je nato slijedeći dnevni red: Zastupnička je komora mnijenja, da tri godine rata nijesu ni jednoj ni drugoj ratujućoj skupini zasigurale odlučnu vojničku premoć i da nijesu isključile pogibelji svestrane hegemonije. Da kroničnim produženjem rata ne bi Europa došla u stanje barbarstva, iskrvavljenja i iscrpljenja i da strašne žrtve ne bi ostale besplodne, može komora vladu, neka ova pozove saveznike na složan rad, koji će omogućiti mirovna pregovaranja. Mir neka zadovolji težnje naroda izmjeničnim popuštanjem teritorija, poštenom odštetom, razoružanjem i ukinućem prisilne vojničke službe, nadalje solidarnim uredjenjem nadzora za sve narode na kopnu i na moru, ratificiranjem diplomatskih utanačenja sa strane parlamenata kaošto i isključenjem gospodarskog rata poslije sklopljenja mira, kako bi Europa, oslobodjena od brige pred daljnjim ratovima, mogla obnoviti svoje historičke zasluge u kulturnom svijetu i doprinijeti demokratskom razvoju naroda.

Poljaci i proračun.

Iz Beča javljaju, da je dne 17. t. mj. držao Poljački klub plenarnu skupštinu, u kojoj su se seljački zastupnici tužili radi toga, što kod rekviriranja u Galiciji vojno vodstvo daleko prekoračuje granice, odmjerene mu od Poljskog kluba i od vlade. Zast. je Witos zastupao u ime pučke stranke opozicijonalno stanovište. Zast. grof Skarbek (demokrat) je nastupio zato, da se u kući dozvoli samo dvomjesečni privremeni proračun. Konzervativci su izjavili, da su za šestmjesečni proračun. Konačno je većina zaključila, da vladi dozvoli 4-mjesečni proračun, što je bilo saopćeno i ministru-predsjedniku. Dr. Seidler misli, da mora ustrajati kod zahtjeva po šestmjesečnom proračunu, našto je klub zaključio, da sa vladom na novo pregovara. Ovi će se pregovori započeti u petak i to sa ministrom poljodjelstva i ministrom za prehranu.

Wolf i drugovi.

Nekoji ljudi kušaju si tumačiti čudnovato protuslovje u mišljenju zastupnika Wolfa o političkim i osobnim stvarima kao zlohotno izvraćanje činjenica u stranačku korist. Prema tom shvaćanju Wolf i drugovi ne zaziru niti od najodurnijeg sredstva, od denuncijantstva i od svih nečasnih spletaka, samo da se dovinu do svog cilja. Drugi opet objašnjuju si rijetki fenomen Wolfove logike fanatičnom zaslijepljenošću. Oni, koji su nekad posjećivali predavanja glasovitog psihijatra u Beču, Wagner-Jauregga, razumjet će sigurno najbolje one nejasnosti u Wolfovoj duši. Eto slučaja, koji se normalno ne dade objasniti i koji imade sličnosti sa fenomenima kod paralitičara: Vi ćete starom sveniјemcu i Hohenzolleren uzalud dokazivati, da mu se ne dolikuje, da nije značajno, da on, koji je veleizdajništvo zapisao si kao geslo na barjak, spočituje drugim zastupnicima veleizdajništvo. On sam se osjeća veleizdajnikom, divi se svom veleizdajništvu, duelira se radi tog svog ponosa i viče u parlamentu Česima: Pfui Teufel, veleizdajnici! Da mu to kažete, Wolf će odmah posumnjati u vašu — lojalnost. Čuvajte se dakle, ako nijeste zastupnik i imun. To je očevidan psihopatički simptom. Ovaj se pojav ne da pojasniti normalnim mišljenjem. Jer Wolf tvrdi u isti dah: veleizdajništvo je uzvišeno i veleizdajništvo je lupeštvo. Nije on kadar, da logički sveže ove dvije svoje teze, da opazi njihove opreke, da se uvjeri o tome, da se ove rečenice nikako ne mogu slagati. To je očevidan dokaz poremećenja živčanog sustava. Samo se time dade objasniti Wolfov „Charakterkopf“. Ali ova je ratna psihoza zahvatila i druge zastupnike, tako da se psihijatriju može proučavati danas veoma dobro u samom parlamentu. Takovi su pacijenti bez bolničara i željezne košulje osim Wolfa, Einspinner, Heine i još nekoji drugi. To su ljudi, koji načelno nijeću lojalnost i koji hoće da smrve druge ljude u ime lojalnosti. To je isto, kao da bi ateista zaklinjao se bogu, da bi strijelom ošinuo toga ili onoga zbog bezboštva. Samo pomoću Wolfa i Einspinnera možemo pojmiti ovu čudnovatu halucinaciju, koja je zasjenila pamet i ministrima, o „nepristranosti naših političkih činovnika“.

Novo zanimivosti iz Amerike.

: „Zürcher Zeitung“ prima: Lansing priopćuje nova otkrića o djelovanju grofa Bernstorffa u Udruženim državama. Priopćuje tri nove brzojavke, koje su bile izmijenjene izmedju poslaništva i Berlina. Jedna se od ovih bavi razorenjem željeznice „Canadian Pacific Railway“ na više točaka. — Izvanjski je njemački ured poslao grofu Bernstorffu ovu brzojavku: 3 siječnja 1916., tajno. Glavni stožer želi veoma energičku akciju u svrhu razorenja željeznice „Canadian Pacific Railway“ na više točaka, kako bi se izazvalo potpuno i dugotrajno prekinuće prometa Poznati vam kapetan Böhm, koji će se doskora povratiti, primio je glede toga upute. Obavijestite vojničkog atašeja, koji imade pružiti potrebiti novac. Potpisan je Zimmermann. I ovu je drugu brzojavku takodjer poslao njemački izvanjski ured: 26. siječnja 1916. Za vojničkog atašeja. Možete saznati potankosti glede osoba, koje su spremne, da provedu sabotažu u Udruženim državama i u Kanadi, ako se obratite na Josipa Maegarritha, Filadelfija (Pensilvanija), na Johna P. Mealinga, avenue Michigan, Chicago, na J. Clearyja, 10 Purkrow New-York. Obje su prve osobe apsolutno povjerljive i šutljive. Te je osobe naveo sir Robert Casement. U Udruženim se državama može provadjati sabotažu proti svim vrstama ratnog materijala. No viadukti i željeznički se nasipi ne smiju oštećivati. Poslaništvo se ni u kojem slučaju ne smije kompromitovati. Slične se mjere opreznosti moraju poduzeti i glede irske propagande. Na brzojavci je potpisan zamjenik glavnog stožera. — Lansing izjavlja, da ove brzojavke nijesu bile uručene preko državnog odsjeka. Iz toga se može zaključivati, da su bile predane posredovanjem kojeg neutralnog poslaništva. Kaošto ni prije, tako ni sad državni odsjek tim brzojavkama ne dodaje nikakvih opaska. — „Značajno je po patrijotizam amerikanskih vladinih krugova“, naglašuje dopisnik lista „Daily Telegraph“, „da je u amerikansku armadu ustupilo devet sinova ministra Udruženih država“. Predsjednik je Wilson naglasio, da će ovaj primjer biti od velikog utjecaja na mušku mladež u Americi.

Dopisni ured i parlamentarno izvješćivanje.

Ministar unutarnjih posala grof Toggenburg i ministar za zemaljsku obranu odgovorili su ovih dana na dvije zanimive interpelacije. (Gledaj broj 818. „Hrv. Lista“.) Grof Toggenburg branio je upravu u bjeguna̋čkom taboru u Wagni, a gospodin von Czapp opravdavao neku reservatnu naredbu ratnog ministarstva, prama kojoj se moraju izlučiti iz nekojih formacija čete njemačke narodnosti. Ove su formacije namijenjene fronti na Soči. Niti o prvoj niti o drugoj interpelaciji nijesmo mogli da dobijemo od c. k. dopisnog ureda potanjeg izvješća, pošto taj ured služi očevidno više svrsi, da zabašuri činjenice, negoli onoj, za koju ga novine uzdržavaju, da daje novinama sve nužne i točne informacije. To se redovito dogadja, kad u parlamentu bude govora o škakljivijim stvarima, o kojima regbi se je radilo i tog puta. Ali taj biro se razumije i u druge stvari. Praški „Venkov“ donaša: C. k. austrijski dopisni ured donio je u govoru njemačkog državnog tajnika Kühlmanna i ovaj pasus: „Izmedju Hornsriffa u sjevernom moru i Soče nalazi se snažni i nepokolebivi zid njemačkih naroda“. Po tome bi izgledalo, da njemački državni tajnik i ne priznaje u Austriji drugih naroda nego njemačkog. No u njemačkim novinama iz rajha glasi taj pasus ovako: Izmedju Hornriffa i Soče postavljen je jedan jaki i nepokolebivi zid“, dočim o „njemačkim narodima“ nema ni slovce. — To dakle netko počuljubeno iskrivljuje brzojavne vijesti u pangermanske svrhe. — Misle, da će time pojesti slavenske narode u Austriji.

Vojničke vijesti.

Dnevna zapovjed lučkog admiralata broj 291 od 17. listopada 1917.

Posadno nadzorstvo: nadporuč. Gostynski.

Liječničko nadzorstvo na N. V. b. „Bellona“: linijski liječnik dr. Tschada.

Liječničko nadzorstvo u mornaričkoj bolnici: pučko-ustaški liječnik dr. Ciotti.

Domaće vijesti.

Općenito sabiranje rublja. C. i kr. ratno ministarstvo — ratni opskrbni ured — javlja: Za opskrbu naših u ratu nalazećih se hrabrih borilaca s potrebitim rubljem neka svako kućanstvo i svaka pojedina osoba daruje sve suvišno i neupotrebljivo tjelesno rublje, posteljno rublje, stolno rublje itd. svake vrsti bez razlike, da li je rublje novo ili upotrebljavano, prano ili neprano, bijelo ili šareno, čitavo ili poderano; i ostaci i otpaci, laneni i pamučni latci ili komadi neka se daruju. Isto tako i tekstilne materije svake vrsti, kao: latci, odijela, pletljana i pletena roba, predja svake vrsti i njezini otpaci. Polaže se važnost i na najmanji dar. Darove će sabirati učenici. Umoljava se svatko neka po svojim silama podupire to sabiranje na dobrobit naše slavodobitne vojske i na dobrobit domovine. Obavijesti daje c. kr. ministarstvo ratni, ratni opskrbni ured, Beč, IX., Berggasse 22, na koje treba upraviti sva raspitivanja i obavijesti. Beč, u rujnu 1917. Löbl, podmaršal, s. r.

Poštanske vijesti. U Bukovini posluju opet: 1. Za obični pismovni saobraćaj poštanski uredi Draczynetz, Hliboka, Kostestie, Mawjestie i Unter Wikow. 2. Za ukupni i pismovni saobraćaj poštanski ured Ober Wikow. 3. Za novčani i pismovni saobraćaj poštanski uredi Michaleze i Rostoki. U istočnoj Galiciji posluju opet: 1. za pismovni poštanski saobraćaj pošt. uredi Biala kod Czortkowa, Budzanow, Byblo,

Matijowce, Ossowca, Rzepince, Sloboda Rungorska i Zarudzije. 2. Za novčano pismovni saobraćaj pošt. ured Berezow Wyzny. 3. Za novčani saobraćaj pošt. uredi Delatyn. Jablonica, kod Tatarowa, Komarowka, Maryampol kod Halicsa, Monasterzyska, Olejowa Korolowka, Oslawy Biale, Potok Zloty i Stecowa. 4. Za pismovni i novčani saobraćaj pošt. uredi Slobodka Lesna i Latacz, zadnji takodjer i za saobraćaj omotima.

Prodaja ribe. U slučaju, da prispije riba prodavat će se ona danas. Pravo kupovati ribu imadu danas vlasnici živežnih karata počevši od broja 651.

Dnevne vijesti.

Ništa za Dalmaciju. Prošlih je dana javljeno iz Rijeke, da je na jednom parobrodu ugarskog-hrvatskog društva bilo zapiljenjeno mnošivo pošlanskih pošiljaka za živežnim sredstvima namijenjenih Dalmaciji. „Hrvatska Kruna“ na to opaža: Taj se drakonski postupak ne može dovoljnim riječima ožigosati. Skrajnje je vrijeme, da hrv.-slav. dalmatinska vlada dozvoli napokon izvoz u Dalmaciju bar najnužnijih životnih sredstava. Daljnje otezanje bilo bi opasno po narodnu eksistenciju u ovim krajevima.

Jubilej češkog kvarteta. Iz Praga javljaju: Dne 13. ovog mjeseca proslavilo je ovdje Češki kvartet jednim svečanim koncertom 25-godišnjicu.

Kad će doći mir? U berlinskim političkim krugovima kola već nekoliko dana ova šala: „Kad će doći mir? Odgovor: „Iza Michaelisa“. „Vorwärts“ primjećuje tome: „Ako shvatimo ovu šalu ozbiljno, sada će mir veoma skoro doći.“

Zašto je otstupio Capelle? Kako javljaju iz Berlina, otstupio je državni tajnik mornarice pl. Capelle. O razlozima njegove demisije saopćuju berlinski listovi. Nisu ostala bez političkih posljedica otkrića, što ih je u posljednjoj sjednici reihstaga iznio državni tajnik pl. Capelle o ulozi, koju su igrala tri zastupnika frakcije neodvisnih socijalista u osamljenim buntovnim pokušajima u njemačkoj mornarici. Odmah iza govora državnoga tajnika sve su stranke većine oštro pokudile način, kako je tajnik mornarice istupio u ovoj aferi. Kudilo se, što su se tri člana reihstaga optužili sa sukrivnje, a da nisu bili sudbeno preslušani kao svjedoci, te što se je o njihovoj stvari povela rasprava u parlamentu, mjesto da se je protiv njih odredio sudbeni progon. Uzbudjenost je porasla, kad se je saznalo, da se je državni odvjetnik već prije bavio s aferom spomenutih zastupnika i otklonio, da zastupa optužbu. Stranke većine nazrijevale su u ovom postupku povredu obzira, što ih odgovorni državni faktori duguju reihstagu, kao i nedopustiv pokušaj, da se vansudbeno žigošu i politički iskorišćuju čini parlamentaraca, koji se ne kose sa zakonom. Da se uzmogne još normalno raspravljati u reihstagu nakon njegova sastanka na zimsko zasjedanje, moralo se je nešto učiniti. Tim se opet znatno pokročilo naprijed na putu parlamentarizacije državne vlade.

U doba slobode i napretka. „Slovenec“ donosi slijedeću vijest, koja baca najružnije svijetlo na sadašnji sistem: Kakor se je razkrinkala namera vlade, ki je hotela z naseljevanjem nemških beguncev na Spodnještajerskem ponemčevati Slovenski Štajer, že izvemo o novih nevarnih nakanah, ki pretijo goriškim beguncem. Dobili smo namreč dokaze, da dobivajo goriški slovenski begunci vabila, naj gredo v Dalmacijo. Tako se upa, da bi ti slovenski begunci ostali za stalno v Dalmaciji, v slovenskih goriških krajih pa bi se naselili Nemci. V nemških listih se je itak agitiralo za to, da se ustanovi na Goriškem „nemška vojna granica“. Ti graničarji bi bili seveda protestantski Nemci. Ti bi se šopirili v naši lepi goriški domovini. Slovenske Goričane pa bi spravili v Dalmacijo. Slovenski begunci, ne dajte se motiti od takih vabil. Ljudi bježe iz Dalmacije, da ne bi umrli od gladi! a vlada sili još Slovence u Dalmaciju! Mislimo, da se jasnije nijesu mogli izdati.

Prosvjeta.

Poziv na pretplatu „Matice Hrvatske“. Kao drugo ratno kolo Matičinih redovitih izdanja u Zagrebu izišle su ove knjige: 1. Vjekoslav Klaić: Život i djela Pavla Ritera Vitezovića. Str. 294. Ilustrovano. (15 slika). Nagradjeno iz zaklade Ivana grofa Draškovića za godinu 1913. 2. Vladimir Nazor: Stoimena. Priče. St. 175. 3. Dante Alighieri: Božanstvena komedija. Treći dio. Raj. Preveo i protumačio Iso Kršnjavi. Str. 240 i 4 karte. 4. Marin Rego: Novele. Str. 141. 5. Dr. Oton Kučera: Gibanje i sile. Crtice iz mehanike neba i zemlje. Nagradjeno iz zaklade grofa Ivana Nep. Drašovića za g. 1914. Str. 476 Slika 203 i 2 karte. Ovo kolo od pet knjiga dobivaju članovi prinosnici za K 7·50, od čega K 6 odpada na članarinu, a K 1.50 za otpremu i poštarinu, a uvez za svih 5 knjiga II. ratnoga kola zapada K 8·—. Članovi zakladnici, koji su ispunili svoje članske dužnosti, dobivaju knjige besplatno, ali treba da pošalju za otpremu i poštarinu K 1·50. — „M. H.“ prima i nove članove zakladnike, koji su prema pravilima dužni da uplate u jedanput K 100 ili u pet godina uzastopce svake godine K 20. Jurističke osobe (na pr. škole i knjižnice) plaćaju u jedanput K 200·—, ili u pet godina uzastopce svake godine K 40·—. Novi članovi zakladnici dobivaju, čim pristupe, bezplatno sva redovita izdanja, što od toga vremena izadju, a plaćaju samo otpremu i poštarinu. Tko se želi upisati bilo kao novi član prinosnik s K 7·50 bilo kao novi član zakladnik s K 20 kao prvim obrokom, nek se prijavi kod odvjetnika dr. Ivo Zuccona.

„Hrvatska Njiva“. Primili smo 32. broj revijalnoga tjednika „Hrvatska Njiva“ s ovim sadržajem: J. Turić: Demokratizam društva i demokratizazija države. — Dr. Mirko Petković: Savremeni kulturni razgovori. — Dr. Ivo Politeo: Publika i državni odvjetnik. — B. J.: Agrarni pokret u Bosni. — Nikola S. Jovanović: Ko su Makedonci. — Smotra: Socijalni život; Prosvjeta: Književnost i umjetnost. — Listak: Aleksandar L. Kielland: Pučka svečanost. — Godišnja pretplata „Hrvatske Njive“ iznosi K 30. Pojedini broj 70 fil. Narudžbe šalju se na upravu „Hrv. Njive“, Zagreb, Nikolićeva ulica br. 8. — U Puli se prodaje „Hrv. Njiva“ u papirnici Laginja i dr., knjižari Mahlera i prodaji novina Fajt, ulica Barbacani.

Poruke iz uprave.

Gospodin Mezulić, Pfaffstätten. Primili smo svotu od kruna 3·60. Molimo javite u koju svrhu i pobliže adresu.

—

Našim predplatnicima! Kako smo u svoje vrijeme javili, morali smo radi velikih troškova povisiti listu cijenu. List stoji u pretplati sada za jedan mjesec kruna 3·60, a za tri mjeseca 9 kruna. Molimo naše pretplatnike, da nam šalju iznos po novim cijenama, da uzmognemo točno uknjižiti pretplatu, da i sebi i nama prištede uzaludan posao.

VLADIMIR SOLOVJEV

Smisao rata.

(Iz knjige: „Opravdavanje dobroga“.)

(Nastavak.)

No i ako je ovakav miran sporazumak u ona vremena bio samo rijedak pojav, te i ako su odnošaji u prvom čovječanstvu podsjećali mnogo prije na na „rat svih proti svima“ (prema pooznatoj teoriji filozofiji Hobbera), nije to zbivalo uslijed isiljene borbe za opstanak, nego uslijed zlih strasti. Ono bratoubijstvo, kojim započima povijest, bilo je i z a z v a n o z a v i š ć u, a ne gladom, i najstarija do nas došla, u bibliji spomenuta, krvava pjesma unuka Kainova, Lameta, govori nam ne o fizičkoj nuždi, nego o raspaljenom bijesu, čežnji za osvetom i divljačkoj oholosti.

I Lamet je govorio svojim ženama, Adi i Cili: Ej vi žene Lametove, čujte moju riječ i upamtite, što velim: Ja sam ubio čovjeka meni na ranu, i mladića, meni na oteklinu; Kain neka bude sedam puta osvećen, ali Lamet sedamdeset i sedam puta“.

3.

Uz ovakova čuvstva zaprijetila bila čovječanstvu, koje je u početku bilo malobrojno i koje se je u prispodobi sa većinom životinja samo polagano umnažalo, brza propast, da nije rat svijuh proti svima našao protuteže u spajanju rodova, koje se osniva na materinskom instinktu i razvija se čuvstvima i odnošajima obiteljske pripadnosti, te koje je malo učvršćeno štovanjem djedova. Na ovaj se način postali život rodova (u daljnjem smislu) može smatrati prvim stepenom historijskog razvoja, pošto čovječanstvo i onako nije nikad sastojalo samo iz odijeljenih bića, koja su se nalazila medjusobno u ratnom stanju. Sveza je jedva postojala od prvog početka, i rat svijuh proti svima, kao općenito pravilo, ne tišti medjusobnog odnošaja izmedju dva pojedina bića, nego izmedju skupina rodova. To se dakako ne zbiva u tom smislu, kao da se je svaki rod zaista nalazio s drugim u neprestanoj borbi, nego samo u tom smislu, da nije nijedan od rodova bio osiguran ili zaštićen od slučajnog rata s ovim ili onim inorodnim rodom. No takovo stanje nije moglo dugo da potraje. Rat je izmedju rodova svršio samo u veoma rijetkim slučajevima uništenjem slabije svojte. U stanovito neko ravnotežje je sila bio svršetak rata ugovor ili uz vjerske ceremonije utanačena pogodba. S druge su se strane priključile slabije skupine rodova, kako bi izbjegle propasti u nejednakoj borbi, ili osamljena jačemu kojemu rodu uz uvjet podredjenja, ili je više njih zajedno utanačilo savez uz jednaka prava (federacija). Na ovakav je način sam rat urodio ugovorima i pravima kao zalozima mira. Ovakova udruženja predočuju klicu buduće države.

U ona su vremena, u koja počimaju za nas već suvisle povjesničke uspomene, postojali za znatan dio ljudi već državni savezi, koji su bili osnovani na dva osnovna tipa, na zapadnom, grčkom tipu p o l i s, t. j. malenoj zajednici gradova, i na proširenom tipu d e s p o c i j a na istoku, koje su se djelomice sastojale samo iz jednog naroda, kao primjerice u Egiptu, a djelomice iz mnogo naroda, takozvanih svjetskih monarkija.

Bez države bio bi kulturni napredak čovječanstva, koji se osniva na kooperaciji, mnogih sila nemoguć. Ovakova bi suradnja ma samo i u donekle proširenom opsegu bila za svojte, koje živu odijeljeno jedna od druge, i koji se nalaze u neprestanim, krvavim razmiricama, nedostižna. Tek u državi nastupaju skupine ljudi, koje djeluju uzajamno; unutar ovih skupina ljudi nema sad više rata, njega vode samo veće državne tvorine. Ako su u savezu rodova stajali svi odrasli muževi neprekidno pod oružjem, to sačinjavaju u državi ratnici posebnu kastu ili posebno zvanje, ili je pako ratna služba (uz sveopću vojnu dužnost) samo privremeno zanimanje gradjanima. R a t n a j e o r g a n i z a c i j a u državi prvi veliki korak do o s t v a r e n j a m i r a. To se osobito jasno razabire u povijesti velikih osvajalačkih svjetskih ratova. Svako je osvojenje bilo cvdje istodobno i proširenje mira, t. j. proširenje onoga kruga, unutar kojega je rat malo po malo prestajao biti normalnim pojavom, te je postao rijetkom i nepovoljnom slučajnošću, zločinačkim gradjanskim ratom. Nesumnjiva je, a i napola bezsvijesna težnja svjetskih monarkija bila, da pruži svijetu mir, kako bi narodi došli pod zajedničko gospodarstvo. Najveća je od. ovih osvajalačkih svjestih sila, rimsko carstvo, napisala sama sebe „m i r“ — pax romana.

(Nastavit će se.)

Pojedini broj 12 h.

CIJENA listu: U pretplati za čitavu god. K 36·—, za polugodište K 18·—, četvrtgodišnje K 9·—, mjesečno K 3·60, u maloprodaji 12 f. pojedini broj. OGLASI primaju se u upravi lista trg Custoza 1.

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

„HRVATSKI LIST" izlazi u nakladnoj tiskari JOS. KRMPOTIĆ u Puli, trg Custoza 1. Uredništvo: Sišanska ulica br. 24. — Odgovorni urednik JOSIP HAIN u Puli. — Rukopisi se ne vraćaju.

Godina III. **U Puli, subota 20. listopada 1917.** **Broj 820.**

Položaj na ratištima.

Bez dvojbe je najvažniji dogadjaj zadnjeg vremena — važniji od engleske ofenzive — iskrcanje njemačkih četa na otocima u Rigajskom zaljevu. Sa ovim su si otocima Nijemci stekli važno uporište za brodovlje na samom izlazu iz botnijskog zaljeva, te su si sagradili most do livonske obale iza ruske fronte. Nije nikakovo pretjeravanje, ako njemačke novine tvrde, da je ruska ratna luka, Reval, ugrožena. Ova je opasnost za Rusiju tim veća, čim veća je mjera dezorganizacije, koja vlada u ruskoj vojsci. Glavni razlog padu otoka Oesela u njemačke ruke ne smije se možda tražiti u slabosti i zapuštenosti kopnene vojske, već pada glavna krivnja na mornaricu. Godine 1866. kušali su Talijani, kao sada Nijemci, da osvoje Vis i bili bi svakako osvojili taj otok za nekoliko dana, da nije bilo Tegetthoffa i brodovlja, koji bi bili izsilili odlučnu bitku na moru. Udes je jednog otoka uvijek odvisan od mornarice. Rusi su javili, da su Nijemci poduzeli iskrcavanje na Oeselu pomoću brodovlja, koje se je sastojalo od 8 velikih bojnih brodova, 12 laganih krstarica, 40 torpednjača i 30 minskih brodova. Rusko brodovlje raspolaže u baltijskom moru sa 9 broda linijaša, od kojih su 4 tek sagradjeni, 9 oklopnih krstarica, od kojih četiri tipa bojnih krstarica sa 12 topa od 30,5, od velikog broja lakih krstarica, medju kojima i engleskih, a napokon i od torpednjača i podmornica u nepoznatom ali svakako znatnom broju. Rusko je brodovlje imalo medju vlastitim otočjem osim toga veoma povoljan strategijski položaj, u kojem bi se bilo moglo mjeriti sa puno jačim brodovljem bez vlastite pogibelji. Da su zametnuli bitku izmedju otoka Dagoe i otoka Oesel, bili bi se nalazili u ugodnom položaju Miltijada u bici Salamine, kad je ovaj potukao brojno i tehnički jaču mornaricu, koju je zavukao u pomorski klanac, u kojem nije mogla da razvije svojih sila. U istinu si nijesu mogli željeti Rusi boljeg područja za odlučnu pomorsku bitku negoli baš otočje u rigajskom zaljevu, a bolje opravdavanje pokušaja, kao baš juriš njemačke ratne sile na ove tako važne ruske otoke. U tom su se području mogli mjeriti i sa brojno puno jačom neprijateljskom flotom. Pošto je jedino brodovlje moglo da spasi ove otoke i pošto se je rusko brodovlje prošle godine baš u istom moru dosta uspješno branilo proti njemačkom brodovlju, možemo si protumačiti nedjelatnost ruske flote samo jednim razlogom, a to je opća demoralizacija revolucijonarne mornarice. Osvojenjem otoka Moon stekli su si Nijemci drugi stup za most do estonsko-livonske obale. Posljedica je ove operacije, da je rusko lijevo krilo ugroženo sa mora i da se ovo krilo mora proširiti za najmanje 150 kilometara prama sjeveru, po prilici sve do Hapsala. Ako je još nedavno izgledao strah revolucione Rusije za Petrograd preuranjen, danas možemo da shvatimo uzrujanje, koje vlada u Petrogradu. Neprijatelj kuca na vrata glavnog ruskog grada, a pogibao je tim veća, što opća dezorganizacija otvara još ova zadnja vrata neprijatelju. — U Flandriji popustila je bitka. Dok su Englezi u zadnje doba podvostručili svoje navale i izvadjali ih u uvijek kraćim vremenskim razmacima, poslije zadnjeg juriša, koji bi prekinut navodno zbog nepogodnog vremena, nije uslijedila više nikakova engleska navala. Englezi javljaju na toj fronti znatno pojačanje njemačke topničke djelatnosti. Prema tim izvještajima izgleda, kao da bi Nijemci pripremali u tom području važnu protuakciju, da odterete flandrijsku obalu od engleske opasnosti. — Čudnovato je, da sada, kad je njemačka topnička djelatnost u Flandriji ojačala, popušta engleska bojna djelatnost na toj važnoj fronti, dok se najednput kod Soissonsa razvija nova — za sada samo topnička — bitka. Kako je poznato, spremali su Francuzi i Englezi u tom području, u središtu fronte na zapadu, u proljeću veliku akciju, koja je izostala uslijed pravodobnog uzmaka Hindenburga na novu gradjenu liniju. Da li namjeravaju Francuzi zapodjenuti u tom dijelu fronte sada odlučnu akciju? Odgovor na ovo pitanje neće izostati. Područje je topničke bitke sjeveroistočno od Soissonsa i zahvaća frontu široku deset kilometara od Ailette do Braye, polagano dakle oko Laona, na zapad i na jugozapad od tog mjesta.

— Sa talijanske fronte dolaze nejasne vijesti iz neutralnih izvora, prama kojima, regbi, da antanta sprema i na tom dijelu fronte na veliko zasnovanu akciju, kod koje bi imale da sudjeluju i francuske i engleske čete, a osobito antantino topništvo u velikom opsegu. Za sada se još ne može kazati, koliko je istine na ovim vijestima. Da dodje zaista do takove ofenzive tijekom kasne jeseni ili početkom zime, morala bi se ograničiti na samo područje Soče, pošto u alpama nije moguće voditi u zimskim mjesecima velikih bojeva. — Iz ostalih bojišta nema nikakovih novosti.

Austrijska zastupnička kuća.

: Beč, 19. (D. u.) Kuća je danas nastavila drugo čitanje proračunskog provizorija. Dr. Diamant se je bavio stavkom prehranbenog ureda i izjavio, da se prehrambeno pitanje ne dade drukčije riješiti nego gospodarstvenom diktaturom.

IZ NJEMAČKE.

Würzburg, 18. (D. u.) (Socijalnodemokratska skupština). Prijedlog Hoch, koji zahtijeva da se vladi ne dozvoli kredit, bio je većinom od 258 protiv 26 glasova odbijen, na što je sa 262 protiv 26 glasova bio primljeni Loebov prijedlog, prema kojemu se vladi imaju dozvoliti krediti i koji odobrava držanje stranačkih skupina.

IZ RUSIJE.

Tiflis, 17. (D. u.) Petr. brz. a. Kongres je Armenaca zaključio, da provizorij vladi izrazi pouzdanje i da ju podupire.

Stockholm, 17. (D. u.) Zaposjednuće otoka Oesel izazvalo je u Petrogradu veliku paniku te je uzrok, da se grad brže napušta.

: Stockholm, 17. Na konferenciji alijiraca, koja će se obdržavati u Parizu dne 29. listopada, otputovat će osim Tereščenka kao zastupnika vlade i Ceretelija, kao zastupnika pretparlamenta također i general Aleksejev kao zastupnik armade. Prije negoli Tereščenko otputuje, obdržavat će se u glavnom stanu konferencija izmedju njega i alijirskih vojnih atašeja, koja će raspravljati o zajedničkim ratnim ciljevima i kojima u Rusiji pripisuju veliku važnost.

: Stockholm, 18. Iz Petrograda se javlja: Dne 16. listopada započelo je ispražnjivanje Revala radi pogibeljnog po grad položaja, koji je nastao uslijed njemačkog iskrcanja. Većina stanovnika ostavlja grad i putuje u nutrašnje provincije Rusije.

: Stockholm, 18. (D. u.) „Aftonbladet" javlja iz Helsingforsa: Iz Petrograda je stiglo odaslanstvo boljševika i predložilo senatu, neka Finska primi rusku mornaricu u Istočnom moru sa svim posljedicama, koje će iz toga izvirati. Senat je ponudu otklonio i uputio na nemogućnost opskrbe mornarice se municijom i drugom opremom, kao i na to, da Finska nije slobodna, dogod ruske čete zaposjedaju zemlju. Stoga se predmnijeva, da će ruske čete biti povučene. Izaslanstvo se je na to odvezlo natrag u Petrograd, da pokuša, kako bi provelo uvjete finskoga senata.

: Stockholm, 18. Prema vijestima, koje su stigle u Helsingfors, munjevito su se proširile čitavom Finskom vijesti o topovskoj grmljavini sa mora i iskrcanje Nijemaca na Oeselu. Zaboravilo se je iznenada dapače i na interes glede sadašnjih žestokih stranačkih borba izmedju gradjanske stranke i socijalista, te na borbu glede budućeg državnog oblika Finske i njezinog odnošaja prema Rusiji. Općenito vlada pokraj grozničave napetosti sigurni osjećaj, da se približava odlučni sat. Uslijed fantastičkih vijesti, koje su prošle subote kolale Helsingforsom o navodnom iskrcanju Nijemaca na finskoj obali, našla se je petrogradska vlada prinukanom, da na vrat na nos objelodani točan prikaz pravoga smjera njemačke navale. Od subote su ovamo prenapunjeni vlakovi, koji odlaze u Petrograd, ruskim bjeguncima i vojničkim obiteljima. — Zapovjednik je tvrdjave Sveaborg naložio, da civilne osobe smjesta isprazne tvrdjavno područje. Obzirom na sveopći strah pred teškim izgredima ruskih posadnih četa kod eventualnog njihovog uzmaka, prešlo se po gradovima stvarati narodne zaštitne čete prema uzorku estnijskih pukovnija, koje se sastavljaju u Livlandiji. Te su narodne zaštitne čete odlučno izjavile, da će domovinu štititi pred pljačkanjem ruskih četa na uzmaku. Kako švedski listovi javljaju, posljednjih se je dana prekriomčarila sva sila oružja u Finsku.

Bosellijeva izjava.

Curih, 18. Prigodom otvorenja talijanske komore podao je ministar-predsjednik Boselli izjavu o vladinoj ratnoj politici. U svojem govoru priključio se je Boselli u ime vlade izjavama predsjednika Marcore, te je izjavio, da je Italija poduzela rat radi svojih nacijonalnih zahtjeva, te će u tom smislu ostati do konačne pobjede nerazdruživo spojena sa svojim saveznicima. Talijanska se politika čuva od iluzija, koje se pobudjuju pod izlikom bližanja miru, prava i pravednosti, dok se zapravo od mira odalečujemo. Neprijatelji govore o miru, ali nastoje, da medju alijircima siju neslogu, da medju narodima šire neosnovane nade i da rastvore sile za slobodu i za demokraciju borećih se naroda. Talijanski vojnici koračaju od jedne pobjede do druge, te su sposobni, da podnesu sve kušnje. Talijanski je kralj sporučio nedavno Francuskoj i Belgiji pozdrav jučerašnjeg, današnjeg i sutrašnjeg bratimljenja pobjedonosnog talijanskog oružja sa pobjedonosnim saveznićkim oružjem. Vlada se brine oko toga, da država ne klone duhom i da vlada sloga, kako je to nužno, obzirom na one, koji se za domovinu bore i za nju umiru. Parlamenat neka narodu pokaže put sloge, a neprijatelji neka ponovno nauče, da je Italija nepobjediva. (Pljesak.)

SA RATIŠTA.

: Petrograd, 16. (D. u.) Petrogradska brzojavna agentura javlja: Jutros su pokušali Nijemci, da sagrade preko Dvine više mostova, koje je ali rusko topništvo odmah razorilo.

: Petrograd, 18. (D. n.) Reuter javlja: Službena vijest veli: U ovaj čas nastavljaju ruske torpednjače svoju zadaću, kako bi spriječile neprijateljske brodove u tom, da ne prodru u Moon-Sund i ugroze spoj na moru sa rigajskim zaljevom. Ovdje je težište položaja, jer o uspjehu toga boja ovisi sigurnost ruske sveze izmedju rigajskog zaljeva i Finske. Veći dio njemačkih pomorskih sila leži sad u okolici otoka Oesel i Dagö, kao i nasuprot morske užine Irben. Odjeli ruske mornarice nastavljaju svoje operacije u zaljevu rigajskem i brane prolaz kroz Irbensku morsku užinu.

Beč, 18. (D. u.) Iz ratnog se izvjestiteljskog stana javlja: Da može izvjestiti o uspjehu svoje djelatnosti, javlja talijansko vojno vodstvo u posljednjim danima, da su austrijski pothvati bili dva puta redom suzbiti. Tako je Cadornin izvještaj od 7. t. mj. govorio o suzbitoj akciji u prostoru Padola-Vistende, a talijanski izještaj od 9. t. mj. o nekoj navali na Costabelli. Tome se nasuprot mora ustanoviti, da se izvještaj o suzbijanju našeg pothvata u prostoru Padola-Vistende i na vršku Croda Longarini mora smatrati plodom fantazije, jer naše patrulje nijesu u posljednjim danima pokazale pred frontom nikakvih većih gibanja. Jednako se sa naše strane nije izvršila nikakva nova navala na Costabellu, već je tome nasuprot bila tamo odbijena talijanska navala.

: Petrograd, 18. (D. u.) Izvještaj admiralskog stožera od 17. o. mj. veli: Tečajem prošlog su dana izmjenjivali naši patruljski čamci hice sa neprijateljskim torpednjačama. Neprijatelj i nadalje proširuje svoje uspjehe na otoku Oesel. Prema izvještajima stanovnika, koji su ostavili otok iza zaposjednuća po Nijemcima, nabasao je dne 12. o. mj., na dan iskrcanja, neprijateljski jedan naddreadnought u okolici ovoga otoka na minu. Iza eksplozije upravljen je dreadnought prema obali. Njegov je udes nepoznat.

: Berlin, 19. (D. u.) Wolffov ured javlja: Iza ušutkanja topova na Werderu i Moonu dne 18. o. mj. po linijskim brodovima i križarkama mornarice bio je u daljnjoj svrsishodnoj suradnji sa kopnenim četama osvojen otok Moon. Dijelovi su naših lakih pomorskih bojnih sila podupirali kod toga prelaz preko malenog Sunda na sjeveru. Kod bojeva u Moon-Sundu je jedan od

naših linijskih brodova ruski linijski brod „Slava“ hicima na vodenoj crti tako teško oštetio, da je u plitkoj vodi sjeverozapadno od otoka Schildau bio stavljen na dno. Istodobno je bio uništen jedan ruski torpedni razarač. Ostatak se neprijateljske mornarice nalazi na daljnjem uzmaku prema sjeveru.

RAT NA MORU.

: Berlin, 19. (D. u.) Wolffov ured javlja: Djelujući neumorno dan i noć postigle su njemačke i austro-ugarske podmornice u Sredozemnom moru novih velikih uspjeha. Potopljeno bje 13 parobroda i 4 jedrenjače sa preko 40.000 brutto-reg. tona. Osobito teško su bili pogodjeni prevozi u talijanske luke. Jedna je sama podmornica uništila 4 za Italiju odredjena parobroda s ugljenom s okruglo 15.000 tona.

Poglavica mornaričnog admiralskog štaba.

: Berlin, 18. (D. u.) Wolffov ured javlja: U jučerašnjem izvještaju admiralskog stožera spomenuti se kapetan-poručnik Forstmann, zapovjednik podmornice „U 39“ nalazi sa svojim brodom već od kolovoza 1915. u Sredozemnom moru. Potopio je sveukupno 140 brodova sa ukupno 411.000 bruto-reg. tona, medju njima 4 prevozna parobroda.

Amsterdam, 18. (D. u.) Iz Londona se javlja, da je bio veliki norveški parobrod „Themes“ u Sredozemnom moru potopljen.

Razne vijesti.

* **Vojničko i radničko vijeće zabranjuje izvoz zlata.** Kako javljaju finske novine, zaplijenio je radnički i vojnički „sovjet“ na pograničnoj stanici medju Finlandskom i Rusijom, Valkeazari, 6 milijuna rubalja u zlatu, koje je vlada poslala u Englesku, sa obrazloženjem, da vlada nema prava, da izvaža zlato iz zemlje.

* **Predstojnik ureda za ratnu pripomoć,** fml. vitez Löbl, umro je 17. t. mj. po kratkoj bolesti.

* **Novi plijen njemačkih podmornica.** Javljaju iz Berlina pod 17. listopada, da je opet bilo potopljeno 16.000 tona neprijateljskog brodovlja.

* **Prisilne mjere proti Švedskoj?** Kako „Popolo d' Italia“ iz Rima saznaje, kani engleska vlada proti Nizozemskoj uporabljene represalije uporabiti i proti Švedskoj, ako se Švedska ne izjavi spremnom, da svoje odnošaje prema Njemačkoj u istoj mjeri stegne, kako je to tražila svojevremeno od Nizozemske.

* **Amerika u ratnom stanju.** Državni tajnik ratnog ministarstva Baker priopćuje, da broj momčadi nove narodne armade, koja se sad vježba na stalnim vježbalištima iznaša 431.180.

* **Odnošaji izmedju Njemačke i Amerike.** „Agenzia Americana“ javlja: Meksikanska je vlada izjavila, da je solidarna sa Peruanskom vladom i da priznaje prelom diplomatskih odnošaja sa Njemačkom za političku nuždu. Njemački brodovi, koji leže u Peruanskim lukama, imadu sadržinu od 43.100 tona. Peruanska je vlada zaključila, da uporabi ove brodove za prevoz robe u Udružene države.

* **Njemački državni kancelar proti Helfferichu.** Obzirom na unutrašnji položaj u Njemačkoj javlja „Lokalanzeiger“: Glede pitanja, da li u ovaj čas zaista postoji kancelarska kriza, razilaze se u ovaj tren mnijenja. Mi hoćemo izričito da ustanovimo, da će se caru neposredno iza povratka njegova izvijestiti o političkim dogodjajima i tom prilikom riješiti pitanje o promjenama u najvišim državnim službama. — Kancelar se je navodno nekom sgodom izjavio, da se o Helfferichovu osobu ne hvata pod svim prilikama.

* **Potopljen amerikanski brod.** Iz Washingtona javljaju: Amerikanski je neki torpedo-lovac bio u utorak torpedovan u ratnom pojasu. Jedan je mornar ubijen, a petorica su ranjena.

* **Iz francuske komore.** Havas javlja iz Pariza sa 18. listopada: Na zamolbu je vlade odgodila komora interpelaciju Riberyjevu glede općenite politike vlade sa 337 proti 214 glasova na sjutra.

* **Alandsko otočje.** Posada je Alandskog otočja izjavila privremenoj vladi, da će se Nijemcima, koji prodiru, staviti samo tad na otpor, ako se vlada uz jamstva obveže, da će u najskorašnije vrijeme povesti mirovne pregovore.

* **Pomorska bitka u Sjevernom moru?** Kako „Secolo“ javlja, bije se izmedju njemačke i ruske mornarice velika pomorska bitka.

* **Bülow se vraća?** U krugovima, koji se smatraju dobro upućenima, misle, da su dani državnog kancelara Michaelisa izbrojeni, te se zauzimaju za nasljedništvo državnog tajnika von Kühlmanna, pošto se proti navodnom kandidatu, bivšem državnom kancelaru, knezu Bülowu, opire dio centruma i socijalno-demokratska stranka. Državničkoj će okretnosti kneza Bülowa bez sumnje poći za rukom, da ukloni te zaprjeke.

* **Grci na zapadnoj fronti.** „Lokalanzeiger“ prima iz Ženeve ovu brzojavku: Prema jednoj vijesti lista „Progrès“ iz Atene odredio je Venizelos, da se nekoliko grčkih odjela pošalje iz Macedonije na zapadnu frontu.

AUSTRO-UGARSKI RATNI IZVJEŠTAJ.

: Beč, 19. (D. u.) Službeno se javlja:

Istočno bojište i Albanija.

Kod austro-ugarskih bojnih sila ništa nova.

Talijansko bojište.

Na tirolskoj i koruškoj fronti došlo je jučer i prekjučer na mnogim mjestima do mjesnih bojeva. Naše čete dopremiše 300 zarobljenika i ratne opreme. Na Soči običajna topovska djelatnost.

Poglavica generalnog stožera.

NJEMAČKI RATNI IZVJEŠTAJ.

: Berlin, 19. listopada. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana javlja:

Zapadno bojište.

Bojna skupina prijestolonasljednika Rupprechta: Bojna djelatnost topništva u Flandriji opeta se je jučer veoma pojačala na obali kaošto i medju Yserom i Lysom. Vatra bijaše osobito jaka kraj šume Houthoulster, kod Paschendaele te medju Geluveltom i Zandwoordenom.

Bojna skupina njemačkog prijestolonasljednika: Iza kišovitog jutra narasla je topovska bitka sjeveroistočno od Soissonsa od jučer o podne dalje opeta do potpune visine te od toga vremena skoro neprekidno bjesni kraj velike upotrebe municije. Poslije bubnjarske vatre udariše ujutro kod Vauxaillona, a na veče na čitavoj fronti do Braye jaki francuski odjeli u svrhu izvidjanja. U mjesnim je bojevima bio neprijatelj svuda suzbit. Susjedni odsjek i područje za frontom ležali su pod jakom smetajućom vatrom, na koju smo mi krepko odgovarali. U istočnom dijelu Chemin des Damesa ponovno su Francuzi tri puta navalili na naše položaje sjeverno od mlina Vauclerc, ali su krvavo suzbiti. Kod ostalih vojska ograničila je kiša i magla bojnu djelatnost. Naši su protivnici izgubili jučer 12 lijetala, od kojih 6 iz skupine koja je, prouzročivši na kućama znatnu štetu, bacala bombe na Roulers i na Ingelmünster.

Istočno bojište.

Pod zapovjedništvom generallajtnanta vpl. Estorffa prešle su naše čete ladjicama i preko kamenog nasipa maleni Sund te izvojštiše zapadnu obalu otoka Moon. Brzim napredovanjem bili su Rusi svladani, gdjegod su se opirali. Do podne bio je čitav otok u našem posjedu. K brzom su uspjehu bitno doprinijeli sa sjevera i juga djelujući iskrcani mornarički odjeli i topovi naših brodova. Zarobljene su 2 ruske pješ. pukovnije u jakosti od 5000 momaka. Plijen je znatan. Na Oeselu i na Moonu pali su u naše ruke jedan divizijski i 3 brigadijska stožera. Naše su pomorske bojne sile imale u vodama oko Moona više bojeva sa neprijateljskim bojnim ladjama. Kopneni i pomorski ljetači dobro su izvješćivali vodstvo o stanju neprijateljskih sila. Bacanjem bomba i vatrom iz strojnih pušaka često su oni vidljivim uspjehom navalili na neprijatelja na kopnu i na moru.

Na rusko-rumunjskoj fronti i na macedonskom bojištu nikakovi osobiti dogadjaji.

Prvi majstor glavnog sijela Ludendorff.

NEPRIJATELJSKI IZVJEŠTAJI.

Ruski:

: 16. listopada. (Dodatak.) Istočno more. Proširujući svoje uspjehe na otoku Oesel, potisnuo je neprijatelj naše čete, koje su krile gat otoka Moon, te time prekinuo i kopneni spoj sa otokom Oesel. Stoga nema više spoja s našim četama na otoku Oesel.

17. listopada. Na sjevernoj, zapadnoj, jugozapadnoj i rumunjskoj fronti puškaranje i djelatnost izvidničara. Ništa novoga sa kaukaske fronte.

Dopunjak izvješt. od 17. listopada. — Istočno more: Raširivši svoje uspjehe na otoku Oesel potisnuo je neprijatelj natrag naše čete, koje su štitile mulj na otoku Moon te su time prekinule i svezu otoka Oesel sa kopnom. Sada nema više sveze sa našim četama na otoku Oesel.

Engleski:

17. listopada, na večer. Neprijateljsko se je topništvo pokazalo tijekom dana sjeveroistočno od Yperna i u obalnom odsjeku dosta živahno. Djelovanje našeg topništva na bojnoj fronti traje. Inače ništa nova.

Engleska su lijetala izvela popodne nekoliko uspješnih štrafunskih poduzeća na njemačko područje na tvornice istočno od Saarbrückena, po prilici 40 kilometara od granice. Bacili su mnogo bomba sa dobrim uspjehom. Vidjelo se kako je u jednoj tvornici buknuo požar. Naša su se lijetala vratila neoštećena. Jučer su naši ljetači upotrebili povoljno vrijeme od praskozorja do 3 popodne, da vrše topnički posao i da snimaju fotografske slike. Bilo je bačeno mnogo bomba. Dva smo njemačka lijetala oborili u zračnom sukobu, dok se je treće stropoštalo pogodjeno od naših obrambenih topova. Izostalo je jedno naše lijetalo.

18. listopada, popodne. Naše čete poduzeše prošle noći uspješan udar u susjedstvu Gavre. Veći bje broj neprijatelja što usmrćen, što zarobljen; naši su gubici maleni. Neprijateljsko je topništvo tijekom noći bilo djelatno južno od Yperna, na kanalu Comines te u okolici Zennebecka i Broodseinde. Inače nema ništa, da se sa fronte javi.

Izvješće iz Palestine. Nema nikakve promjene položaja. Nedavno su 2 neprijateljska lijetala prisiljena, da se spuste u naše linije. Javlja se takodjer, da su početkom mjeseca poduzele naše čete uspješan pothvat proti željezničkoj svezi sjeverno od Medine.

Francuski:

18. listopada, popodne. Noć bijaše svuda razmjerno mirna na fronti sjeverno od Aisne, u predjelu visoravnica na desnom brijegu Moze i u odsjeku visine 344 i šume Chaume, gdje su se na obim stranama vršila živahna topovska poduzeća. Osujetismo neprijateljsko poduzeće u pravcu na Bezonvaux, te raspršismo patrule, koje su kušale, da se približe našim malenim stražama u Aisne. Sinoć, oko 6 i po sati, poduzeše neprijateljska lijetala novu navalu na Nancy, te izbaciše više bomba, koje prouzročiše nekoliko žrtava medju civilnim pučanstvom. Tijekom 17. t. mj. uništeno je 6 njemačkih lijetala; 5 je njih bez kormila palo u vlastite linije. Naša su lijetala za bacanje bomba poduzela više pothvata. Obilno su nabačeni bombama kolodvori Courcelles, Diedenhofen, Mezieres i Roveant, kaošto i tvornice u Hagendingenu, te mnoga skladišta municija i logori.

18. listopada, na večer. Na fronti sjeverno od Aisne suzbiše naše čete navalu proti našim položajima na visoravnici Vauclerc. Topovska djelatnost proti Maisons de Champagne, sjeverno od Souaina, u predjelu brda i na desnom brijegu Moze, u predjelu šume Chaume, kaošto i kod Bezonvauxa. Sa ostale fronte nema ništa da se javi.

Istočni izvještaj. 17. listopada. Osim priličnog živahnog opstrijeljavanja u predjelu Vardara i sjeverno od Bitolja, nema ništa da se javi.

Rumunjski:

18. listopada. Na čitavoj fronti topovska djelatnost, u raznim odsječcima izvidnička djelatnost. U predjelu zapadno od Marasestija iznenadiše naše patrule neprijateljsku pomaknutu stražu, učiniše zarobljenika i zaplijeniše 1 strojnu pušku. Naši ljetači izbaciše noću 400 kilograma rasprsljivih tvari na neprijateljska skladišta na kolodvoru Odobesti te 120 kilograma na tabore kod Clisestija.

Političke vijesti.

Parlamentarne stvari.

„Slavische Korrespondenz“ piše: U jugoslavenskim krugovima vlada veliko ogorčenje radi držanja ministra-predsjednika viteza Seidlera u sadašnjim pregovaranjima o privremenom proračunu. Tek onda, kad je imao izgleda na sigurnu većinu, započeo je pregovaranja sa Jugoslavenima te ih je prigovorom državi neprijateljskog držanja htio prisiliti, da glasuju za vladu. — Parlamentarno povjerenstvo poljskog kola i poljski članovi imunitetnog odsjeka sastali su se danas na sjednici, da zauzmu stanovište u pitanju ništetnim proglašenih mandata nekojih zastupnika. Izlazeći od pretpostavke, da zastupnički mandat predstavlja pravo izbornika ali nipošto pravo izabranoga, smatra poljski klub za potrebno, da se osigura dotičnim kotarima opet svoje zastupstvo. Da li će to uslijediti putem nadoknadnih izbora i restitucije

mandata nije glavno pitanje, pošto za parlamenat odlučuje političko ali ne pravno pitanje.

Spletke u Francuskoj.

Vojnički je istražni sudac kapetan Bouchardon podastro izvješće o izjavama Leona Daudeta ministru-predsjedniku Painleveu, koji je kasno pod večer sazvao ministarsko vijeće, da ga obavijesti o sadržaju izvješća. Nota, izdana u tom kabinetskom vijeću, glasi doslovno: Ministar je predsjednik obavijestio kabinetsko vijeće o rezultatu istrage, koja je bila nakon sjednice zastupničke komore od 4. listopada povedena proti bivšemu ministru izvanjskih poslova i članu ratnoga odbora Malvyju radi veleizdaje. Kako vlada ustanovljuje, proizlazi iz istrage, da nijedna objeda radi izdaje vojničkih ili diplomatskih spisa neprijatelju ili radi sudjelovanja kod vojničkih nemira nije ničim opravdana. Vlada je odlučila, da na prava pravosudnih oblasti ne će utjecati, niti dozvoliti, da itko utječe. Pravosudje neka svoju stvar nesmetano i u bezuvjetnoj neovisnosti provede do kraja. No vlada smatra svojom dužnosti, da u interesu unutrašnjeg mira i uzdržanja pouzdanja naroda obori optužbe, koje su se pokazale neispravnima. Painleve je umolio pročelnika radikalno-socijalističke skupine u komori, neka ne traži nastavka parlamentarnih rasprava glede Malvyjeve stvari. Leon Daudet priopćuje sam u listu „Action française" članak pod naslovom: „Ja vršim svoju dužnost", „Urota proti Francuskoj". U njemu pripovijeda, e je pukovniku Bouchardonu pružio dokaz, da Njemačka raspolaže u Francuskoj sa bandom od preko jedne stotine ličnosti i da tim ličnostima stoje na raspolaganje tri ogromna fonda u svrhu, da spletkare medju francuskim narodom i to: fond Bolopaše za novinstvo, fond Bülowa za diplomatski svijet i fond Hohenlohеov za svijet buntovnika i zločinaca. Daudet je, kako uvjerava, priopćio istražnom sucu imena uplivne one ličnosti, koja je glava ove urote, te očekuje, da bude ta ličnost što prije uapšena.

Domaće vijesti.

Sjednica općinskog upravnog vijeća. 17. t. mj. obdržavala se je pod predsjedništvom tvrdjavnog povjerenika sjednica općinskog upravnog vijeća. Predsjednik saopćuje, da se je prošle sjednice sastalo povjerenstvo za prehranu grada na sjednicu, u kojoj se je istaknuo njegov normalni razvoj i povoljan njegov financijalni položaj. U ime odbora, imenovanog za proučavanje uredjenja plaće općinskim činovnicima, izvjestio je savjetnik Peručić članove upravnog vijeća, istaknuo je poboljšice, priznate činovnicima, te je naglasio, da se ove poboljšice protežu takodjer na umirovljene općinske namještenike. Molba zasebnika za izmjenu zemljišta sa općinskim zemljištem uz nadoknadu razlike vrijednosti sa strane zasebnika bude zatim prihvaćena. Druga se molba zasebnika, da im se prepusti gradilište u Sijanskoj ulici, predaje posebnoj komisiji, koja će izvjestiti upravno vijeće o stvari. Na svršetku su nekoja gospoda upravika nekoje upite od javnog interesa na predsjednika vijeća, koji je dao odnosna razjašnjenja. Prvi se je upit ticao pritužaba proti kotarskom povjerenstvu za potpore, o kojima se je zadnje doba pisalo takodjer u novinama. Predsjednik je izjavio, da su prilike u tom uredu takove, da je osoblje u takovoj mjeri preopterećeno radom, te nije moguće riješiti sviju molba bez otezanja. Godine 1916. stiglo je na taj ured 28.000 molba. Ured se sastoji od samo jednog muškog činovnika i od 8 pomoćnih sila. Godine 1917. do mjeseca rujna iznosi broj uloženih molba 27.166. Kod takovog preopterećenja posla je isključeno, da bi se sve molbe mogle riješiti u kratko vrijeme. Osim toga su katkad molbe pojedinih osoba nejasne, manjka im točnijih podataka, tako te je potrebno, da prodje dugo vremena, dok je sav materijal za riješenje molbe na okupu. Tvrdjavni komesar kaže, da mora izpostaviti radinosti ovih činovnika najbolju svjedodžbu, koji osobito u narodnom pogledu postupaju savjesno i strogo stvarno. Ako se katkad riješavaju u nekoje molbe hrvatskih ili talijanskih stranaka u njemačkom jeziku, krive su same stranke, koje takove molbe ulažu u njemačkom jeziku, kako im ih sastavlja kojekakvi pisar. — Budući je član upravne komisije pitao povjerenika, da li odgovara istini, da tvrdjavna intendancija nema namjere, da isplati otštetu onim posjednicima, čija je zemljišta obradio godine 1916. vojništvo. Predsjednik je izjavio, da ova glasina ne odgovara istini i da će tvrdjavna intendancija podijeliti sve čiste dohodke od obradjenih zemljišta izakako je odbila troškove za obradjivanje dotičnih posjeda. Ova će isplata medjutim uslijediti tek onda, kad će biti dogotovljeni računi u troškovima za obradjivanje posjeda. Posjednici da nemaju razloga pritužívati se nad otezanjem kod isplate, pošto se imaju zahvaliti samo vojničkoj oblasti, da su im polja bila odradjena i da su od njih imali dobitaka. Poljodjelski odbor, koji imade organizaciju ovih gospodarstva u svojim rukama, nije zato ovlašten od posjednika, već je tek poslovni vodja bez naloga. Ovu je zadaću preuzeo u javnom interesu, a da ga nije zato nitko zamolio. Utješljivo je, da će na taj način biti evakuircima osjeguran dio njihovih poljoprivrednih prihoda. Takodjer za žetvu od godine 1917. bit će posjednici odštećeni.

Dodatak uredništva. U sjednici se je priznalo rad potporne komisije, odnosno njezinih činovnika. U našem je listu bilo dosta pritužbi na taj račun, a priznanje rada te komisije te naglašivanje narodne nepristranosti, daje nam prigodu, da i opet štogod napišemo. Doznali smo eto, da je kod potporne komisije namješteno devet osoba, koje su u prošloj godini riješile 28.000 spisa, dakle po osobi 3112 komada na godinu ili 10 na dan, odnosno nešto više negoli jedan komad na sat. Da li je to tako ogroman posao? Kada bi osoblje potporne komisije poznavalo jezik većine naroda, koji potporu moli, moglo bi jih riješiti dvostruko više. Da li je nepristrana potporna komisija u narodnom pogledu, barem u koliko se tiče hrvatskih stranaka, dokazuje i činjenica, što se samo strankama općine Barban i donekle Kanfanor šalju riješenja u hrvatskom jeziku, dočim sva Balješćina, Svetvičenština, Vodnjanština i Puljština primaju od potporne komisije talijanske spise. Neka bi se uzelo u ruke zadnji popis pučanstva, te poslo u naša sela, da se uvjeri, kako narod govori, pa bi se uvjerilo, da se nemože govoriti o nepristranosti potporne komisije, kada u naša sela šalje samo talijanski sastavljene oglase i pozive. Poznavajući dobru volju sadanjega gospodina tvrdjavnoga komesara, nadamo se, da će se i u tom pogledu brzo doskočiti, te da ne ćemo imati više prigode pritužívati se bud u kojem pogledu proti potpornoj komisiji, a to tim više ne, jer sjedi u komisiji u najnovije doba i naš pouzdanik, dr. Vratović.

Pozdravi sa fronte. Sa rumunjske fronte ispod neprijateljskih taneta šalju preko „Hrvatskog Lista" pozdrave Hrvatima, Hrvaticama i našoj miloj Istri: Pero Perković, Ližnjan, Josip Bežić, Rovinj, Josip Vodinelić, Ližnjan, Jakob Rafaelić, Kašćerga. — Da Bog dade skorašnjeg mira!

C. k. kot. sud u Puli. Predsjedništvo ovdješnjeg c. kr. kotarskog suda javlja, da je kod istoga u svrhu štednje na rasvjeti i gorivu bilo navedeno za dobu od 15. travnja 1918. neprekidno uredovno vrijeme i t. u radnim danima od 8 sati pr. podne do 3 sata popodne a u nedjeljama i praznicima od 9 sati prijepodne do 12 sati opodne.

Prodaja voća. Gradska aprovizacija javlja: Od sada unaprvo prodavat će se voće za civilno pučanstvo i vojništvo posebice, da tako može svaki doći na red, a da ne čeka mnogo vremena. Za samo civilno pučanstvo prodavat će se u slijedećim prodavaonicama: ulica Helgoland, ulica Kandler 18, ulica della Valle 12, ulica Giovia 10, ulica Marina, ulica Veterani 25, Albrechtova ulica 12, ulica Minerva 4, ulica Sergia 8, ulica Stovanjaga 13, ulica Ospedale 3, ulica Kandler 36, ulica Cenide 16, trg Ninfea 1, Monte Rizzi 13, ulica Ostilia 31, ulica Abbazia 32, ulica Kandler-Beci i na obali ugao Stovanjaga. Za samo vojništvo: ulica Sv. Martina 21, Port' Aurea, ulica Valcane, trg Sv. Ivana-Birk, ulica Franja Ferdinanda, Alunić, Albrechtova ulica 8, trg Comizio, ulica Ospedale 7, ulica Stovanjaga-Zimolo, ulica Franja Ferdinanda-Poloiaz, trg Sv. Ivana-Stokovac, kraj Jelisava, ulica Muzio 57, ulica Veterani 3, ulica Abbazia 21 i ulica Ercole 7. Polovica prodavaonica na gradskom tržištu, odredjena je za samo civilno pučanstvo, a polovica za samo vojništvo. Svaka osoba ima pravo na samo 1 kg. voća, a rasprodaja će počimati u isto vrijeme.

Milodari za hrvatske škole u Puli. Prigodom otvorenja hrvatske škole u Puli, sakupljeno je medju momčadi kod „Seefliegerkorps" i položeno preko ove uprave K 186·—. Darovaše: po K 100·—. Gosp. Oberstabswaffenmeister Nikola Zdunić; po K 10·—: Kolesa: po K 5·—: Batina, Barbiani; po K 4.—: Lončarić, Kersovavić, Hrastinsky; po K 2·—: Bencević, Radović, Mandić, Mihološić, Soronević, Ehrenfreind, Skitarelić, Novaković, Petrić, Piberger, Simenz, Stiplošek, Holopirek, Sivek, Benzija, Medvedček, Lehner, Vitasović, Skoko, Tramschik, Kružić, Wassilich; po K 1·—: Dujmović, Bonifačić, Matejčić, Morsi, Grbin, Telić, Rosauda, Harić, Magašić, Košec Antun. Zadnji iskaz K 6388·40; sveukupno K 6574·40. Živili plemeniti darovatelji! — Naprijed za hrvatske škole!

Ured za posredovanje radnje javlja: Traži se 15 djevojaka, odnosno žena do 30 god. starih za jednu tvrdjavnu bolnicu. Plaća je K 2.50 dnevno i hrana. Imaju se obratiti usmeno ili pismeno na gornji ured, koji će im priskrbiti legitimacije.

Nogometna utakmica. Sutra, dne 22. t. mj. u 3 sata popodne, obdržavat će se na stražnjem vježbalištu mornaričke vojarne nogometna utakmica izmedju T. B. C. „Olympia" i momčadi Nj. V. B. „Szent István".

Razredna lutrija. 25.000 kruna dobio je broj 35846, 10.000 kruna broj 59.817.

O pravu na vojničku pripomoć po novom zakonu godine 1917. Novim zakonom o opskrbnom prinosu (vojn. pripomoćima), bili su preinačeni razni propisi zakona god. 1912. Pravo na vojničku pripomoć je bilo znatno prošireno, ali ne toliko da bi sada i najimućniji mogli imati takovo pravo kako mnogi misle, i kako su neke naše novine nedavno tvrdile. Ovakovo se shvaćanje očito sudara sa temeljnim načelom o pravu na vojn. pripomoć. izraženim u § 2. pomenutog zakona, koji, osim ostaloga kaže, da imaju pravo, na vojn. pripomoć sve one osobe, čije je uzdržavanje ugroženo tim, što je pozvanikov prihod od radnje sasvim prestao, ili se toliko smanjio, da nije više dovoljan za uzdržavanje odvisnih osoba, a isto se tako sudara i sa propisom sadržanim u istom §, po komu pravo prestaje, ako pozvanika ili osobu, koja pita vojn. pripomoć dopane naknadno takav imetak, iz čijeg se prihoda može potpuno namirivati uzdržavanje te osobe, ili sličan dohodak od jednog rentnog prava.

Prodaja ribe. U slučaju, da prispije riba prodavat će se ona danas. Pravo kupovati ribu imadu danas vlasnici živežnih karata počevši od broja 731.

Dnevne vijesti.

Naš slavni umjetnik na guslama Zlatko Baloković dao je nedavno koncerte u Sarajevu i u Mostaru, gdje je bio primljen upravo sa oduševljenjem. Listovi su puni laskavih priznanja za mladog i slavnog umjetnika.

Za pretstave „Dubrovačke Trilogije" u Pragu kojom se je proslavila šestdesetgodišnjica Iva Vojnovića pred rasprodanim kazalištem, poslao je pjesnik slijedeću brzojavku narodnom divadlu u Pragu: „Danas, kao što uvijek, sam sa srcem u našem slavnom junačkom Pragu. Radi velikih napora zadnjih dana nemogu putovati. Molim Vas, da izrečete slavnoj javnosti, moju vječitu zahvalnost i ljubav češkome narodu, kojega polag svoga najviše ljubim. U sreći i nesreći neće nas nitko odijeliti. Ivo Vojnović".

Zanimiva polemika se razvila izmedju berlinskog „Vorwärtsa" i organa petrogradskog sovjeta, „Izvjestija". Organ sovjeta predbacuje njemačkim socijalistima, što su sa zadovoljstvom primili papinu notu i što su odobrili i „sumnjiv odgovor" vlada centralnih sila na papinu inicijativu. I „Izvjestija", kao i sva ruska štampa, koja se u tom ne razlikuja od štampe ostale antante, smatra papinu akciju uperenom protiv Rusije. Kerenski ju je nazvao pokušajem za separatni mir sa antantom na račun Rusije. Pošto se u odgovoru centralnih sila čuti o teritorijalnim pitanjima, to organ sovjeta u tom čutanju vidi potvrdu, da se centralne sile ne odriču aneksija, koje, po nagovještanjima u papinoj noti, mogu biti samo na račun Rusije. Na ove optužbe organ Scheidemannovih socijalista odgovara — u duhu papine note: Njemački socijalisti su protiv aneksija i radi toga vode borbu sa njemačkim aneksionistima. A o teritorijima, koje je Njemačka okupirala u Rusiji, socijalisti žele, da se Njemačka sporazumije s Rusijom. — Taj odgovor teško da će zadovoljiti sovjet.

Prosvjeta.

Izbor iz stare književnosti kršćanske. Svaka čast izdavačima ove knjige. Ovakovih knjiga nemaju previše ni veći narodi, neki dapače nemaju nikakve ovakova šta. Kod nas se već davno željelo imati izvatke iz prvih kršćanskih pisaca, bilo u originalu bilo u prijevodu. Dobismo ih ovom knjigom u dobru prijevodu profesora Kolomana Raca i Franje Lasmana. Profesor Rac je poznat kao vješt i dobar prevadjač klasične literature Grka i Rimljana, koju temeljito poznaje, dok je profesor Lasman stručnjak na polju crkvene povijesti i kao takav specijalno poznaje staru kršćansku književnost. „Prošla su vremena, kad se držalo, da povijest crkvenu poznaje onaj, koji umije nabrojiti pape od Petra do danas i obratno, pa koji znade sve godine pojedinih dogadjaja. Danas ištemo, da se u one davne dogadjaje ulije nov život; tražimo, da svako znamenitije lice regbi izidje pred nas, da slušamo one iste riječi, što su ih usta njegova govorila i pero pisalo prije toliko i toliko stotina godina, jer ovako će nam postati rad njegov razumljiv, obraćenje njegovo motivirano, zasluge jasne, slika vremena, kad je ono lice živjelo, jedinstvena." Tako vele izdavači u predgovoru. U ovoj su zbirci najljepša i najvažnija mjesta iz crkvenih pisaca prvih pet stoljeća i to prema Mingeovom izdanju patrologije. — S početka je knjige „Kratak nacrt stare knjige kršćanske" na 195 strana; ovo je prva hrvatska knjiga, koja se bavi barem jednim dijelom patrologije. Iza toga slijede odlomci iz slijedećih crkvenih otaca i pisaca: sv. Ambrozije, sv. Atanazije, sv. Augustin, sv. Bazilije Vel., sv. Ciprijan, sv. Ciril Jerus., sv. Euzebije, sv. Grgur Naz., Nis. i Vel., sv. Hilarije, sv. Ignacije, sv. Irenej, sv. Ivan iz Damaska, sv. Ivan Zlat., sv. Jeronim, sv. Justin, sv. Klement Aleks. i rimski i sv. Polikarp. Nadalje su prevedeni odlomci iz Hermina pastira, Laktancija, Minucija Feliksa cijeli Oktavije, Origenovo protiv Celsa, po jedna stvar od Tacijana i Tertulijana i poslanica Barnabina, te poslanica Diognetu od nepoznatoga pisca. Pisce, od kojih su uzeti odlomci, ne treba istom ovdje hvaliti. Ovu su knjigu jedva dočekali vjeroučitelji, koji predavaju crkvenu povijest, pak djaci, koji ju uče, a najtoplije ju preporučamo i svakom drugom, koji se bavi crkvenom povijesti. Onaj, koji je malodušan, te se u današnje vrijeme boji za kršćanstvo, neka uzme ovu knjigu i čita, kakove je poteškoće imalo kršćanstvo svladati pred više od tisuću godina i ohrabrit će se. — Cijena je knjizi (elika godina i ohrabrit će se. Cijena je knjizi broširana 5 kruna, a vezana 7 kruna. Naručuje se kod: veleuč. g. Franjo Lasman, kr. profesor, Zagreb, Gajeva ulica 46 III u knjižarama.

Za Vojnovićevu oblijetnicu primili smo neke darove, na kojima najsrdačnije zahvaljujemo. Imena plemenitih darovatelja ne ćemo objelodanivati, po želji samog odbora, koji medju ostalim kaže: „Cijelu ovu akciju treba voditi privatnim načinom i individualnom propagandom, a ne možda javnim, uličnim sabiranjem, o b j e l o d a v j i v a n j e m p r i n o s a u l o k a l n i m n o v i n a m a i sličnim sredstvima. Takva sredstva ne bi dolikovala pjesniku". — U ovom se slučaju moramo držat one: „Što dade desnica, nek ne znade lijevica."

Priroda. Popularni časopis hrvatskog prirodoslovnog društva u Zagrebu. God. VII. Izašao je 8. broj ovog popularno znanstvenog časopisa, koji se je omilio u tolikoj mjeri hrvatskom narodu, da izlazi u 5000 eksemplara. Sadržaj jest ovoga lijepog broja. Članci: dr. A. Heinz: Bjelolist i njegova braća. — J. Michelet: Jaje; prevela Zdenka Smrekar. — Dr. V Vouk: Cvijeće u zimi. — Paul Painlevé: Od Vitagore do Newtona. — Pabirci. — Razgovori. — Htjeli bismo . . .

Krijes. Izašao je novi broj „Krijesa", časopisa za mladež i porodicu. Ukrašen je originalnim crtnjama našega istarskog slikara Saše Šantela. Članci su raznovrsni i birani. List se naručuje u upravi: Zagreb, Palmotićeva 35, a stoji na pol godine K 4·20, za djake 2·50.

Iskaz

do sad sakupljenih svota prigodom otvorenja hrvatske škole u Puli iz krugova ratne mornarice.

		K
Njeg. Vel. brod	„Radezky"	529·—
„ „ „	„Prinz Eugen"	524·—
„ „ „	„Stephanie"	365·—
„ „ „	„Ezh. Friedrich"	298·40
„ „ „	„Hapsburg"	259·30
Momčad sa	„Fliegerkorps"	186·—
Njeg. Vel. brod	„Babenberg"	156·—
Momčad sa c. i kr. lučkog zapovjedništva		134·—
Njeg. Vel. brod	„V."	36·40
„ „ „	„Pluto"	14·—
	ukupno kruna	2502·10

Vojničke vijesti.

Dnevna zapovijed lučkog admiralata broj 292 od 18. listopada 1917.

Posadno nadzorstvo: nadporuč. Badl.

Liječničko nadzorstvo na N. V. b. „Bellona": linijski liječnik dr. Goldmannn.

Liječničko nadzorstvo u mornaričkoj bolnici: štopski liječnik dr. Kremer.

Raspis natječaja.

U tekućoj školskoj godini 1917.—1918. slobodan je obiteljski štipendij zaklade Ivana Ceccoti-ja u godišnjem iznosu od 90 K na kojega imadu pravo natječati se u prvom redu mladići rodbine zakladatelja, koji se posvećuju naukama u svrhu da prigrle svećenički stališ i da stupe u koju drugu časnu službu.

Natjecatelji imadu prikazati dotične molbenice do 31. listopada 1917. — priloživši krsni list, svjedodžbu cijepljenja boginja, naukovne svjedodžbe srednjih dviju polugodišta te dokaz rodbinstva sa zakladateljem — do 31. listopada 1917. c. kr. namjesništvu u Trstu, koje ima pravo podjeljivanja na prijedlog Prečasnog nadbiskupskog ordinarijata u Gorici sada u Zatičinci.

Trst, dne 28. septembra 1917.

Od c. kr. namjesničtva.

VLADIMIR SOLOVJEV

Smisao rata.

(Iz knjige: „Opravdavanje dobroga".)

(Nastavak.)

Ali i starije su monarkije težile za istim ciljem. Iz napisa se asirskih i perzijskih careva, koji su postali u devetnajstom vijeku pristupačni, nesumnjivo se razabire, da su ti osvajači smatrali pravim poslanstvom, da podjarme sve narode, kako bi uspostavili na zemlji mirni red, sve ako i jesu bile njihove predodžbe o toj zadaći i sredstva za postignuće te zadaće obično odviše jednostavna. Zamršenije i plodonosnije su već bile svjetsko-povjesne osnove macedonske monarkije, koje su nalazile svoje uporište u višoj grčkoj naobrazbi, koja je duboko i trajno promicala pobijedjeni istok. Potpuno i oštro se javlja ideja sveopćeg i vječnog mira kod Rimljana, koji su čvrsto vjerovali u svoje izaslanstvo, kojemu je bila svrha skučenje sveta pod gospodarstvo jednoga jedinoga zakona. Ovu je ideju ovjekovječio osobito Virgil, koji osim one poznate: „Ti vladaj vlašću nad narodom itd. . . ." dolazi na tu ideju kod svake zgode u svojem spjevu „Enejida", kao najvišem, zanosnom motivu čitavog spjeva. Tako primjerice dolazi Jupiter, da kaže Veneri o njihovim potomcima ovo:

Narode rimski, gospodaru svieta, odjeven u togu, ...

Ovog ćeš, isločnog prepuna plijenom, zastalno jednom
Primit u nebo; a zovu tad i njega obveze dane,
Sad će se, dalje od borbe, ublažiti hrapava starost,
Vesta, ta užasna vjernost, i Remus, udružen s Kvirinom,
Pružaju zakon. Zatvorena željezom, ali i zaporom
Stoje tuj užasna vrata tog rata, ...

(Virgil, Enejida, I, 278—294).

Isti najviši bog govori Merkuru u pozivu praoca Rimljana, Eneji, koji ima da podjarmi ratom uzdrmanu Italiju, kako bi visokom rodu Teukrovaca pribavio gospodstvo, koji rod „naokolo je zakonom obuhvaćao zemaljski krug" (Enejida IV, 231).

Promatramo li četiri svjetske države, kako slijede jedna iza druge, to nalazimo posvemašnje približavanje idealu o p ć e i t o g mira koli obzirom na izvanjski opseg, toli i na unutrašnje temelje. Prva, asirsko-babilonska država nije išla preko granica prednje Azije, bila je podržavana neprestanim, razornim ratovima, a njezina se je zakonodavna djelatnost očitovala samo u potpunoj samovolji. Druga, carstvo Cira i Ahemenida, priključilo je Aziji još i velik dio srednje Azije i proširilo se preko Egipta; u unutrašnjosti je osnivalo svoje gospodstvo na nauku o Ormuzdu, koja je podavala moralu i sredjenom sudstvu zakonitost. U trećoj monarkiji Aleksandra Velikog i njihovih se nasljednika sjedinjuje po prvi put povijest istoka s onom sa zapada, i oba se dijela ne stapljaju medjusobno samo mačem, nego i idealima grčke obrazovanosti. Napokon se napredak, koji dolazi do izražaja po četvrtom, po rimskom carstvu, ne sastoji samo u tom, što su Rimljani prijašnje jedinstveno gospodstvo proširili do Atlantskog oceana, nego i u tom, što su mu podali jako političko središte i čvrst pravni oblik. Kod sve je ove djelatnosti, koju je išla za tim, da se stvori mir, bio rat bezuvjetno potrebito sredstvo, a oboružana sila neophodno potrebito uporište. Rat i mir su nalazili svoj pravi simbol u oba medjusobno nasuprotna ali nerazdijeljiva lica rimskog boga Jana.

Rat sjedinjuje jače negoli sve drugo unutrašnje sile svake zaraćene države ili saveza, to je ujedno uvjetom za kasnije približenje i medjusobno stopljanje protivnika. Najoštrije s koli jedno toli drugo pojavlja u povijesti Grčke. U toj se je povijesti veći broj pojedinih grčkih plemena i gradova samo triputa medjusobno svezao, kako bi zajednički djelovao, i time praktički svoj unutrašnji značaj doveo do izražaja onoga, što je svaki put izazvao rat, naime prvi put Trojanski rat, iza toga Perzijski ratovi i konačno kao junački zaključak vojni pohod Aleksandra Macedonskoga, kojemu valja zahvaliti, što su tvorovine grčkoga pučkoga genija postale konačno sveopćim dobrom čovječanstva. (Nastavit će se.)

Pojedini broj 12 h.

CIJENA listu: U pretplati za čitavu god. K 36·—, za polugodište K 18·—, tromjesečno K 9·—, mjesečno K 3·60, u maloprodaji 12 h. pojedini broj. OGLASI primaju se u upravi lista trg Custoza 1

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

„HRVATSKI LIST" izlazi u nakladnoj tiskari JOS. KRMPOTIĆ u Puli, trg Custoza 1. Uredništvo: Sišanska ulica br. 24. — Odgovorni urednik JOSIP HAIN u Puli. — Rukopisi se ne vraćaju.

Godina III. U Puli, nedjelja 21. listopada 1917. Broj 821.

Velika skupština njemačke socijalne demokracije.

Čudnovato je, da je raspoloženje (u socijalnoj demokraciji uvijek jednako i onda, kad se mnijenja stvarno razilaze. Danas stoje francuski socijalisti isto tako uz vladu kaošto i njemački, jedni i drugi zauzimaju nacijonalistička stanovišta, jedni i drugi neće da odustanu od svojih narodnih težnja i zahtjeva. U mišljenju gospodina Scheidemanna i gospodina Renaudela, vodje francuskih socijalista, imade samo toliko razlike, što je Renudel Francuz a Scheidemann Nijemac i da ni jedan ni drugi ne zataje svog pokoljenja. Kad se n. pr. čuje govoriti gospodina Scheidemanna, prividja se nepojmljivim, zašto nije on postao državnim kancelarom, jer on govori kao državnik, ali nipošto kao vodja opozicione i protiburžoazne stranke. Renaudel je u svom izražaju više Francuz, više individualista, ali u dnu svog srca vladinovac i francuski patriota. U Bordeauxu, gdje su se sastali francuski socijaliste na veliku skupštinu, pobjedili su Renaudel i Thomas i s njima umjerena većina socijalista. Isto se je zbilo u Würzburgu, gdje su 14. do 18. o. mj. vijećali njemački socijaliste. Pobjedio je Scheidemann. Socijaliste si ipak nijesu jedini, ma da su složni u priznanju političke državne vlasti. Njihova je logika jednaka, njihovi su zaključci jednaki, ali internacijonale ipak nema, pošto su si u jednakim težnjama protivni, pošto su si ove opreke, koje su posljedice istoga duševnog raspoloženja, stvarno protivne, kao dva vlaka, koja imadu zajedničku svrhu, ali koji se sukobe na zajedničkoj tračnici. U Würzburgu se je imalo izgladiti opreke, koje postoje izmedju neodvisnih njemačkih socijalnih demokrata (manjine) i socijalnih demokrata većine. Pobjedila je većina, jer je zaista bila u većini, ali sa tom pobjedom nije postignuto ujedinjenje, tako te je i ova pobjeda bila suvišna. Razlike u mišljenju su došle najbolje do izražaja u resolucijama Löb i Hoch, od kojih je prva tražila, neka se votira ratne kredite, dok je potonja izjavljala, da se to protivi socijalističkim principima. Prva je rezolucija prihvaćena sa 262 glasa proti 14, a druga otklonjena sa 284 glasa proti 26. Na sjednici je bilo 364 zastupnika. Uzdržalo se je od glasovanja kod prve odluke 88, a kod druge 54, protivnih i neutralnih je bilo kod prve odluke 102, a kod druge 80. Dvije se skupine razilaze u glavnom u nazoru, da li odgovara socijalističkim principima, da socijaliste glasuju za ratne kredite ili ne. Predsjednik skupštine Ebert taknuo se je u svom otvorilvenom govoru prigovora izdaje socijalističkih načela uslijed votiranja ratnih kredita, koje je prigovore najbolje formulirao teoretičar neodvisnih socijalista Kautsky, te je odbio ovu podvalu, rekavši, da je Kautsky govorio prije drukčije. Jasnije se je izrazio zastupnik većine, narodni zastupnik David. On je kazao: Načelni se prigovor, da socijalista ne priznaje dužnosti obrane domovine, mora otkloniti time, da ovo stanovište nije nikad bilo načelo socijalizma. Odobrenje ratnih kredita 4. kolovoza 1914. dade se objasniti čitavim raspoloženjem naroda, koje je elementarnom silom došlo na vidjelo. (Dakle je sav narod htio rat. Op. ur.) Stanovište, koje odobrava obrani domovine, ali joj ne daje zato srestava, ne može se održati. U miru je to bilo drukčije, pošto smo se borili proti sistemu; ali u ratu moramo taj sistem braniti, pošto jedini opstoji. Ako učestvujemo kod gašenje požara, nijesmo još odgovorni za požar. (Po tom bi primjeru imali neodvisni socijaliste pravo, jer vodjenje rata i odobravanje ratnih kredita ne znači gasiti požar, već piriti požar. Op. ur.) Da smo radili onako, kako je želio gospodin Haase, ne bi bilo došlo do ruske revolucije, već bi bili Rusi uništili u Berlin. Radi toga imademo i mi zasluga za prevrat u Rusiji. (Po ovoj je logici imao najveću zaslugu za uspjeh ruske revolucije car Nikola, kuća Romanov i njihov sistem, koji su tako dugo zanovetali narodu, dok ovomu nije dozlogrdilo. Privremena bi ruska vlada prema tome morala podijeliti kojekakav revolucionarni orden osim zastupniku socijalno-demokratske većine Davidu i caru Nikoli i njegovim pripuzima. Op. ur.) Iz svega toga proizlazi, da su razlike u mišljenju izmedju većine i manjine nepremostive i to tim više, pošto većina traži za sebe pravo majoritete i discipline ili pokoravanja, dok manjina zahtjeva, da se odluke većine modificiraju na takav način, da ih i manjina može primiti. Pokušaj izmirenja protivština morao se je na taj način izjaloviti. Tako je skupština u Würzburgu postala samo interesantnim predavanjem o shvaćanju vanjske politike pojedinih socijalističkih vodja. Dok manjina nije kod toga došla do pravog izražaja, izjavila se je većina posve jasno u svojim pogledima na vanjski položaj i na pitanje mira. Pitanjem Alzacije-Lorene bavio se je zastupnik Scheidemann, koji je, nasuprot pravu samoodredjivanja naroda, zastupanom od odaslanika Katzensteina, kazao: Alzačani nijesu posebna narodnost, a njihova je zemlja njemačka zemlja. Smisao ovih riječi tumači „Frankfurter Zeitung" time, što kaže, da je Scheidemann tvrdio, da medjunarodno nema pitanja Alzacije-Lorene. Zastupnik predsjedništva Müller je dodao: Katzenstein htio je graditi francuskim socijalistima most, ali stvar je drukčija. Alzacija-Lorena bila je godine 1871. dezanektirana. Pravo naroda na samoodredjivanje jest jedna od najdvoumnijih riječi. (Povici: Veoma dobro!) Sa ovim je riječima htjela takodjer antanta, da raskomada Austro-Ugarsku. Ako se govori o samoodredjivanju Alzacije-Lorene, neka im bude: zemaljski sabor i kotarsko vijeće Alzacije-Lorene ne traže za sebe ništa do samouprave u okviru države; to hoćemo i mi. Mi se borimo za netaknutost njemačke države. Samo pobjedjena Njemačka može da otstupa komad svog ozemlja. Müller se nada, da će se Francuzi opametiti, kad će uvidjati, da su izgubili više ljudi, negoli imade Alzacija-Lorena stanovništva. Doduše da nema još povoljnih izgleda, ali da će Rusija učiniti pritisak na francuske socijaliste, pošto Rusija treba mir. Sa tim se je pitanjem bavio takodjer narodni zastupnik David, koji je obrazložio stanovište socijalista u boju proti Svenijemcima i njihovu koaliciju sa drugim strankama u pitanju mirovne resolucije rajhstaga, koju je branio. On traži, da se Belgija uspostavi i neka državni kancelar dade jasnu izjavu u tom smislu, da se time daje prijateljima mira u Engleskoj jako oružje u ruke. Govornik se protivi mišljenju Svenijemaca, da je Njemačkoj samo vojnički moguće, da dovede rat kraju. I sa podmorničkim ratom, kaže David, nećemo doći za tri godine tako daleko, e bi Engleska sklopila mir uz uvjete, kako to misle Svenijemci. Mi smo upozorili vladu na posljedice podmorničkog rata. Sada je taj u toku, te se mora nastaviti. Najjača je zapreka miru medjutim mišljenje državnika antante, koji se nadaju, da će pomoću Amerike slomiti vojnički Njemačku. Ja sam uvjeren, da im to neće uspjeti. Mi zahtjevamo potpunu netaknutost njemačke države, a time je riješeno takodjer pitanje Alzacije-Lorene. Iz ovih izvoda proizlazi, da nije moguće socijalistima većine u Njemačkoj, da se sporazume sa njemačkim neodvisnim socijalistima, a kamo li, da nadju put za sporazum sa neprijateljskim socijalistima. U pitanju vodjenja politike traže socijaliste, kako je kazao predsjednik skupštine Ebert, neka se uz energično vodjenje rata vodi i mirovnu politiku. Radi toga je protivan njemačkom kancelaru dr. Michaelisu, čijim se je riječima, da neće dati vodstva iz ruku, podrugivao uz bučni smijeh čitave dvorane. Iz izjava drugih govornika proizlazi, da im je bio Bethmann miliji, o kojemu je jedan zastupnik tvrdio, da je bio čovjek umjeren i da je u zadnje doba prianjao uz ljevicu. Treća točka socijalističkog programa jest stranačko-taktičke naravi, a to je boj proti Svenijemcima, čiju je štetnost dokazivao odaslanik Ebert prikazom, kako u neprijateljskom inozemstvu kola svenjemačka razglednica sa zemljevidom svenjemačkih ratnih ciljeva i sa nekojim karakterističnim svenjemačkim izrekama. O francuskim i engleskim socijalistima imade većina najslabije mišljenje, koje proizlazi iz izjave Ebertove o Alzaciji-Loreni: „U pitanju Alzacije-Lorene postupalo se je prama zaključcima u Jeni, koje su si francuski socijaliste prije rata potpuno usvojili. Ako sada glasuju drukčije, nose oni odgovornost za prolitu krv. Da nije došlo do stockholmske konferenceje, krivi su engleski i francuski socijaliste, koji nijesu zato imali dobre volje. O pitanju krivnje ratu izjavio je jedini govornik, koji se je taknuo ove stvari, David, da se tim pitanjem neće da bavi. Iz svega se toga vidi, da nema nade, da bi se sporazumjeli najumjereniji elementi u državama zaraćenih naroda. Dok nema složnosti medju ovim strankama, koje napose ne odlučuju ni o miru ni o ratu, mora da bude mir veoma dalek. Samo o tome nas je podučila skupština u Würzburgu i to u puno većoj mjeri, negoli ona u Bordeauxu, na kojoj su se francuski drugovi izražavali puno opreznije i ako manje iskreno. Osobito zanimiva je opreka izmedju shvaćanja umjerenih ruskih socijalista i umjerenih njemačkih. Dok ruski socijaliste traže pravo samoodredjivanja naroda, njemački Scheidemanovci govore o tom pravu kao o dvojbenoj, dapače o najdvojbenijoj riječi. Već iz ove neznatne činjenice vidi se, kakav ponor zjeva izmedju shvaćanja jedne te druge strane, te izgleda, da su oni bliži miru, koji se nadaju postići ga vojničkim slomom Rusije i odlučnom pobjedom, negoli oni, koji predmnijevaju, da se ovaj bezdanj može premostiti.

Austrijska zastupnička kuća.

Položaj je danas nejasniji negoli je ikad bio. O držanju Poljaka se ne zna ništa točnoga. 18. t. mj. trajala su pregovaranja izmedju ministra-predsjednika i poljačkog kola do kasne noći. Istoga je dana posjetilo predsjedništvo poljačkog kola i ministra vanjskih posala grofa Czernina, koji je Poljacima obećao, e će doći u susret svim njihovim željama osobito u pitanju poljskih legija. Kako javljaju nekoje njemačke novine, postignut je sporazum u svim točkama. U ponedjeljak će se nastaviti pregovaranja izmedju vlade te Poljaka i Ukrajinaca. Njemačke novine, koje su u pitanju Poljaka uvjek veoma optimističke postale su u prosudjivanju položaja opreznije. „Grazer Tagblatt" piše, da će većina za privremeni proračun biti bez dvoma veoma neznatna. Ali pitanje je, da li će uopće biti većine. Iz radikalnih izjava, koje je dao zastupnik poljačkog kola Glombinski prigodom čitanja drugog proračunskog provizorija ne proizlazi nipošto, da će Poljaci glasovati za proračun. Prama tome stoje Poljaci, kaošto i prije, na stanovištu potpune neodvisnosti svlju poljačkih zemalja i traže za sebe takodjer izlaz na more, koji dakako ne može a da ne prodje samo preko njemačkog područja ili njemačkih interesnih sfera. Česi stoje, kako poznatno, na strogo opozicionom stanovištu. Oporbu je nagovijestio u oštroj formi takodjer predsjednik jugoslavenskog kluba, dr. Korošec, iz čijeg govora donosimo danas kratak izvadak. Dok se jakost opozicije jača, raspadaju se stranke većine. Nijemcima Nationalverbanda nije još uspjelo, da stvore posebnu parlamentarnu skupinu. Rascijepkali su se u pojedine male skupine, od kojih se nekoje još nijesu ustalile. Tako se govori o posebnoj grupi Pantza, onda o osnovi skupine zastupnika sudetskih pokrajina polag svlju ostalih skupina. Ako dodje do novog saveza ovih njemačkih stranaka, koje su prije bile udružene u Nationalverbandu, veze neće biti više tako jake i čvrste. Prama tome će djelotvorna sila ovog saveza biti znatno smanjena.

: Beč, 19. listopada.

Drugo čitanje predbježnog proračuna.

Predsjednik dr. Gross otvara sjednicu u 11 sati 10 časaka. Prelazi se na dnevni red, to jest na drugo čitanje proračunskog provizorija. Zastupnici Hummer i Teufel podastiru predlog, kojim se poziva vlada, da najduže za osam nedjelja predloži kući nacrt osnove za isplatu dugova državnih činovnika. Zastupnik se dr. Diamand bavi prehrambenim pitanjem i govori o poteškoćama prehrane u Galiciji. On izjavlja, da je zemlja imala srećnu žetvu krumpira, te je spremna, da prepusti suvišak drugim zemljama. No odnosne ugovore da ukida ratna uprava, tako da nije kraj toga trpjela samo Galicija, nego i druge zemlje.

Zastupnik Marckhl proti slavenskim tražbinama.

Zastupnik Marckhl naglašuje, da dozvola dugotrajnog proračunskog provizorija znači iskaz povjerenja ne toliko za vladu, koliko za budućnost države. Od ovog se dojma ne će moći ni naši neprijatelji sustegnuti. Govornik se tuži na zloporabe kod opskrbe živežem i izjavlja, da bi pri-

mjerice bila Štajerska, usprkos svoje neskrivljene pasivnosti kod proizvodnje živežnih sredstava prepuštena prehrani o samoj sebi, dok se u Česku kani dovadjati rumunjsko žito. Zastupnici Čeha i Jugoslavena uskraćuju državi u vrijeme teške borbe za njezin opstanak potrebita sredstva. Oni ustraju kod ispunjenja svojih zahtjeva, koji su upereni proti opstanku monarkije. Jugoslaveni, koji se tuže na potlačivanje, idu sami za bestrajnim narodnosnim i gospodarstvenim oduzećem prava njemačkog naroda na jugu i za isključivim gospodarstvom nad Trstom i Jadranom. Ljudi se usmjehuju u vrijeme, kadno jedan od najdjelotvornijih i najuspješnijih članova slovenskog naroda sjedi na ministarskoj stolici, tvrditi, da su do danas Slovencima nepristupačna mjesta viših činovničkih mjesta. To uoči činjenice, što ovaj ministar mirno sjedi na svojoj stolici, premda jugoslavenski zastupnici uskraćuju državi sredstva za vodjenje nametnute joj obrambene borbe. Visoki su se slovenski dostojanstvenici priključili borbi proti opstanku Nijemstva na jugu i proti državi. Podsjeća na deklaraciju biskupa u Ljubljani i na izjavu kneza-biskupa Lavantinskog. Držanje jugoslavenskih vodja u društvu sa slavenskim svećenstvom pruža nam povoda, da odlučno otklonimo svaku pomisao na započenuće rasprava o njihovim narodno-političkim zahtjevima. Ne uvaži li vlada naših važnih razloga, to može biti pripravna na naše najoštrije protivništvo. Bez sumnje leži i nama mir na srcu, ali nipošto mir uz svaku cijenu, a ponajmanje uz tu cijenu, da se našemu južnom dijelu naroda ograniče i oduzmu prava, onim našim vrlim i vjernim suplemenjacima na jugu. (Živahno odobravanje kod njemačkih nacijonalaca.)

Govor dr. Korošca.

Zastupnik dr. Korošec govori slovenski i hrvatski. Izjavlja, da su Slovenci, Hrvati i Srbi na bojištu, a njihovi zastupnici u ovoj kući donijeli dokaza svoje požrtvovnosti za cara i domovinu. Jugoslavenski klub glasuje proti proračunskom provizoriju, kako bi vladi izrekao najdublje nepovjerenje, jer se vlada prema jugoslavenskom pitanju upravo neprijateljski ponaša. Ne bude li jugoslavenskog pitanja sa strane mjerodavnih faktora monarkije pravovremeno svedeno na pravu stazu, to će na nju navaliti forum i izvan monarkije. Jugoslaveni su bez zaštite izloženi svenjemačkom proširivanju, a vlada nije dosad ništa poduzela, da uklóni posljedice potištavanja Jugoslavena. Zato su se odlučili Jugoslaveni na bezobzirnu borbu proti sustavu, koji kani s njima i njihovom zemljom postupati kih kao kolonijalnim područjem tudjih naroda, koji imadu sva prava.

Zastupnik Glombinski izjavlja, da se Poljaci čvrsto drže programa samostalne ujedinjene poljačke države, sa vlastitom obalom i lukom, koje se medjunarodno pravo može riješiti samo na svjetskom kongresu. Poljaci su uvjereni, e će grof Czernin uvidjeti, da leži pravo rješenje ovoga pitanja u interesu čitave Europe, a i u pravom interesu hapsburške dinastije. Govornik upućuje na zaključak poljačkog kluba, da glasuju za proračun, u pretpostavci, e će se vlada naprama zemlji držati svoje obveze.

Zastupnik Pavlik naglašuje samopožrtvovnost i lojalnost češkoga naroda u Šleskoj i tuži se na potlačivanje svoga naroda.

Zastupnik se Tresić-Pavičić tuži i na progone, kojima su bili ispostavljeni Srbi u Dalmaciji, Bosnoj i Hrvatskoj. Opisuje jade interniranih i konfiniranih jugoslavenskih državljana u kaznionama u Gracu, Mariboru i drugim gradovima, te izjavlja, da Jugoslaveni traže sjedinjenje svih jugoslavenskih zemalja u samostalnu državu. Traži, da se imenuje povjerenstvo, koje će se sastojati iz zastupnika svih stranaka, kojemu će biti zadaća, da putuje jugoslavenskim zemljama, ustanovljuje ondje prilike i o tom izvješću zastupničkoj kući, kako bi se time votirala primjerena odšteta i krivci bili egzemplarno kažnjeni. — Zastupnik Faidutti upućuje na nevolju, koja je nastala uslijed rata u Gorici i Gradiškoj, zauzima se za povratak bjegunaca u područja, u koja se smije putovati, i za podijeljenje onima, koji su se povratili, odijela i živeža i gospodarstvenih sprava, ističe hrabrost, kojom su se djeca Primorja borila na bojnim poljanama. Upućuje na često veoma strogi postupak interniranog i konfiniranog svećenstva.

Zast. Roškar počinje slovenski i nastavlja njemački, te traži medju ostalim stavljenje na dopust obrtnika, dozvolu za pravovremeno podijeljenje dopusta za ratarstvo, te se tuži na rekvizicije, kod česa da je pučanstvo donje Štajerske moralo mnogo toga više žrtvovati.

Zast. Matakiewicz podnaša razne želje seljaka iz Galicije.

Sjednica se na to prekida.

Na predlog zastupnika Tresića primjećuje predsjednik, da taj predlog ne stoji sa proračunskim provizorijem ni u kakovom savezu, no zastupnik da može podnijeti samostalan prijedlog.

Zastupnici su Teufel, Hummer i drugovi u današnjoj sjednici povukli svoj dodatni predlog na § 4. proračuna i stavili umjesto njega drugi predlog, u kojem se traži osim povišenja skuparinskog doplatka za državne činovnike — radnike i umirovljenike — od 1. siječnja 1918. za 50 postotaka još jednom pripomoć za ove kategorije u visini od tri mjesečna obroka sadašnjeg skuparinskog doplatka na 1. studenoga 1917. za sve državne činovnike i službenike, osim željezničara, za koje bje posebnim putem zatražena povišica.

Naredna sjednica u utorak, 23. o. mj., s nastavkom današnjeg dnevnog reda.

AUSTRO-UGARSKI RATNI IZVJEŠTAJ.

: Beč, 20. (D. u.) Službeno se javlja:

Zapadno od Ohridskog se je jezera izjalovila francuska navala u sakupljenoj vatri saveznika.

Inače nema ništa da se javi.

Poglavica generalnog stožera.

NJEMAČKI RATNI IZVJEŠTAJ.

: Berlin, 20. listopada. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana javlja:

Zapadno bojište.

Bojna skupina prijestolonasljednika Rupprechta: Uz nepovoljne je uvjete za opažanje bila topovska borba u Flandriji manja nego prijašnjih dana. Samo na pojedinim odsjecima izmedju šume Houthoulster i Deule bila je od vremena do vremena jača. Do izvidničkih je bojeva došlo na više mjesta, tako i u Artoisu i sjeverno od St. Quentina sa povoljnim po nas uspjesima.

Bojna skupina njemačkog prijestolonasljednika: Topniška borba sjeveroistočno od Soissonsa traje. Samo noću nešto prelazno popuštenom žestinom borile su se ondje sakupljene artilerije jedna proti drugoj skrajnom žestinom. Neprekidna vatra u masama sa strane bacatelja mina pretvorila je prednji bojni pojas izmedju Vauxaillona i Braye u ljevačko polje. Pojedini su sunci francuskih izvidničkih četa bili odbijeni. Do većih navala dosad nije došlo.

Istočno od Moze narasla je jučer popodne topniška djelatnost. Više naših nam je pothvata unijelo zarobljenika.

Istočno bojište.

Mi smo na otoku Dagö iskrcali čete, gdje su se već pred nekoliko dana ustalili iskrcajni odjeli mornarice, da osiguraju odnosna mjesta za iskrcavanje. Ondje provedene operacije teku prema osnovi.

Od istočne obale do Crnoga mora ništa važna.

Macedonsko bojište.

Na zapadnoj su obali Ohridskog jezera bile napadajne francuske satnije odbijene. Kod Monastira, u luku Cerne i na Dobrepolju oživjela je vatra.

Prvi majstor glavnog stana Ludendorff.

NEPRIJATELJSKI IZVJEŠTAJI.

Ruski:

: 18. listopada. Na sjevernoj, zapadnoj, jugozapadnoj i na rumunjskoj fronti puškana vatra izvidničkih odjela i izvidjača. U noći od 16. na 17. preletio je neprijateljski zepelin grad Parnan i izbacivao bombe. Šest je kuća bilo razoreno.

Francuski:

: 19. kolovoza, popodne. Iza osobito uspješne topovske priprave omogućio nam je niz pojedinačnih topovskih pothvata, da prodremo u njemačke naredjaje u okolici mlina Laffaux i kod Braye-en Laonois i odvedemo sa sobom do 100 zarobljenika, koji su pripadali 4 divizijama. Neprijateljski se je pokušaj navale na malenu jednu postojanku na izbočini Chevreux izjalovio. Izmedju Miette i Aisne smo proveli pothvat, kod kojega smo neprijatelju zadali ozbiljnih gubitaka i zaplijenili materijala. U Champagni je prodro jedan od naših odjela u njemačke strijeljačke jarke sjeverno od brda „Šüt" i progonio neprijatelja na uzmaku, te se je u potpunom broju povratio iza živahne borbe u svoje crte. Na desnoj smo obali odbili njemački pokušaj navale sjeverno od Chautillon sou les Cotes. U okolici bje Dünkirchena izbačeno jučer oko 20 bomba. Ne javlja se ni o jednoj žrtvi. Dne 16. kolovoza bila su sastrijeljena dva njemačka lijetala od 516-teretnih automobilnih topova.

: 19. listopada na večer. Znatna obostrana djelatnost topništva na nekojim točkama fronte.

: Belgijski: Od vremena do vremena isprekidana djelatnost topništva na većem dijelu fronte, a osobito u odsječku Ramscapelle živahnija. Tečajem obiju smo posljednjih dana proveli uzvratnu vatru na njemačke gradjevine i ušutkali njemačke baterije. U noći je na 19. listopada provalila jedna od naših patrulja u neprijateljske jarke kod Dixmuidena i zapodjenula sa neprijateljem borbu s ručnim granatama. Neprijatelj je otvorio proti našim jarcima sjeverno od Dixmuidena neposredno iza povratka patrulje žestoku zapornu vatru.

Istočno bojište. 18. listopada. Živahna djelatnost neprijateljskog topništva tečajem noći. Engleski je jedan monitor ušutkao na ušću Strume neprijateljsku bateriju. Naši su ljetači bacali na kolodvor Gjevgjeli bombe.

Engleski:

: 19. listopada, u jutro. Neprijateljski bje jedan odio posljednje noći istočno od Vermellesa odbijen. Mi nijesmo imali nikakovih gubitaka. Na bojnoj je fronti bila upravljena ponajpače proti postojankama u blizini ceste Menin-Zonnebecke.

19. listopada, na večer: Tijekom dana pucalo je topništvo neprijatelja na razne djelove naših prednjih položaja i na naše baterije istočno od Yperna. Danas popodne pucao je neprijatelj žestoko na naše položaje jugoistočno od Poelcapelle. Djelatnost je našeg topništva bila i dalje uspješna. Ona je uspješno djelovala proti neprijateljskoj artileriji te usredotočivala sa dobrim rezultatom svoju paljbu na nekoliko nišana. Naši su izvidničari dopremili nekoliko zarobljenika. U ostalom nije došlo do pješačkih sukoba. — Lietalaštvo: Jučerašnje lijepo vrijeme imalo je za posljedicu veliku djelatnost u zraku. Vedar je vidik omogućio našim ljetačima da vrše posao za topništvo i da snimaju fotografske slike. 98 bomba bacili su naši ljetači tijekom dana na neprijateljska zakloništa i na logore. Jak vjetar sa zapada i čisti vazduh bili su baš idealno prikladni za zračno izvidjanje. Bojna su lijetala neprijatelja bila prijepodne veoma marljiva i ratoborna. Nekoliko se je sukoba desilo nad našim linijama sa rezultatom, da je 3 neprijateljskih lijetala palo unutar naših linija. U svemu oborismo 11 njemačkih lijetala, od kojih jedno našim obrambenim topništvom. Daljnja su četiri lijetala pala bez kormila na tlo. Od naših je lijetala izostala trojica.

Ruski prikaz pomorske bitke u rigajskom zaljevu.

Petrograd, 20. (D. u.) Admiralski stožer saopćuje još slijedeće potankosti o bici u Rigajskom zaljevu: U noći na 17. listopada prodrla je eskadra neprijatelja sastavljena od 20 ratnih brodova u Rigajski zaljev te je bila opažena od motrilačke straže na Verderu, kako je plovila u smjeru na južni ulaz u Moon-Sund. U neprijateljskoj se je eskadri nalazilo oklopnjača razreda „König". Naša eskadra, kojoj je zapovjedao admiral Bechriev — admiralski je brod bila krstarica „Bajan" — bila je sastavljena od oklopnjača „Graždanin" i „Slava" te je sa Kujvaste, na istočnom dijelu otoka Moon, gdje je bila usidrena, išla u susret neprijatelju. Pred sobom imala je stražarske torpednjače, koje su se povukle pred neprijateljem. U 9·30 otvorio je neprijatelj paljbu na stražarske ladje. Naše odijeljenje, koje je isplovilo iz morskog tjesna, razvilo se je medju svetionicima od Verdera i ostrva kod Moona. Kad se je neprijatelj primicao, bila je krstarica „Bajan" bez uspjeha napadnuta od protivnikove podmornice. U 10·30 prije podne došlo je do sukoba sa neprijateljskom eskadrom. Neprijateljski su veliki bojni brodovi pucali iz daljine, koja je nadilazila dohvat topništva našeg brodovlja starog tipa. U 12·30 popodne zapovjedio je admiral Bahirev u očigled neprijateljske nadmoći i pridolaženja novih neprijateljskih brodova, neka brodovi uzmaknu u Moon-Sund. Naše se je odijeljenje okrenulo prema sjeveru. „Slava" zadnji brod u liniji, pretrpio je znatnu štetu te je dobio pukotinu od metaka ispod razine vode, tako, te se je potopio sa prednjim djelom. Ostatak odijeljenja povukao se je u nutrinu Moon-Sunda. Dio neprijateljske eskadre, koja je progonila naše odijeljenje na uzmaku, poćeo je pucati na baterije Moon i Verder te ih je ušutkao i razorio. Brodovi odijeljenja pre-

trpjeli su nekoliko štete. Iza pucnjave na baterije prodro je neprijatelj u južni dio sidrišta Kujvasta. Daljnje vijesti o operacijama nijesu stigle. Istodobno su izmjenili krstarica „Admiral Makarov" topnjače i nekoji razazači, koji su se nalazili u unutrašnjosti, Moon-Sunda nekoliko hitaca sa neprijateljskim torpedovkama i manjim ratnim brodovima, koji su u noći od 17. t. mj. ostali u blizini obale Oesel i koji su opetovano kušali provaliti u istočni dio Kasar-Vijeka. Dio neprijateljskih odijeljenja u tom predjelu, koji se je sastojao od 2 topnjače i nekoliko torpednjača, dopro je do obale sjeverno od Moon-Sunda te je obasuo mecima predjel izmedju Oesela i Moona. Istodobno je neprijatelj izveo veliku zračnu navalu te je bacio bez uspjeha mnogo bomba na Kujvasta i na brodove. Tijekom prije podneva odigrao se je niz zračnih sukoba, u kojima je poručnik Safonov oborio svoje treće lijetalo. Na večer 16. listopada preletjelo je nekoliko zepelina Moon-Sund. Tijekom dana pucale su oklopnjače i krstarice sa južne i jugozapadne obale na Dagö. Veliki je broj tražimina radio u okolici Dagö. U blizini sjevernog izlaska opazili smo prisutnost 2 ili 3 podmornica. Kod bojeva 1. u okolišu Tagelachta imali su udjela dreadnought „Moltke", dvije oklopnjače razreda „Kaiser" najmanje 60 torpedorazarača i tražimina kao što i tri podmornice; 2. kod onih u predjelu Soelosunda i na zapadnom dijelu Kasar-Vijeka po prilici 20 torpednjača, okolo 20 tražimina, kutera i šalupa te transportnih čamaca; 3. u rigajskom zaljevu dvije ili nekoliko oklopnjača razreda „König", 6 lakih krstarica, mnogo torpednjača, manjih brodova kaošto i 2 podmornice; 4. na ušću finskog zaljeva, sjeverezapadno od Dageorort, tri oklopnjače razreda „Kaiser" te isto tako treća i četvrta eskadra, opstojeća iz skupina dreadnoughta i 10 do 12 lakih krstarica, to su dvije trećine neprijateljskog brodovlja. Na domaku dana 16. listopada kušao je neprijatelj da napreduje sa Oesela na Deich; ali je bio zadržan našom paljbom te se je povukao na svoje položaje u okolici Ortissarburga na istočnoj obali Oesela. Tijekom 17. listopada pucali su brodovi, koji su unišli u Moon-Sund, kaošto i lijetala žestoko na Moon. Nekoliko osoba, koje je stigle tijekom 17. listopada iz Oesela, javlja, da su naše čete na Oeselu bile zarobljene. Zapovjednik brodovlja saopćuje, da su se naši brodovi držali unatoč nepogodnim prilikam na moru u potpunom redu, te da su pokazali mnogo srčanosti i snage. Vodja u prijašnjim izvještajima imenovanih dodirnih straža, kvartirmajstor Dergunov, bio je unapredovan za veliku hrabrost i odvažnost na predlog zapovjednika flote potporučnikom.

Mirovni proglas internacijonale.

: Stockholm, 19. (D. u.) Nizozemsko-skandinavski odbor za konferenciju u Stockholmu priopćuje mirovni manifest strankama, koje pripadaju internacijonali. Manifest predlaže mir sporazuma riješenjem pitanja, koja sačinjavaju uzrok ratu. Predlozi su ovi: Nikakovih aneksija, nikakovih ratnih odšteta. Riješenje narodnosnih pitanja u smislu slobode narodnosti. Najpotpunija politička i gospodarska uspostava Belgije. Riješenje pitanja o Alzaciji-Loreni pučkim glasovanjem nakon sklopljenja mira. Uspostava politički i gospodarski neovisne, sa Crnogorom ujedinjene Srbije, koju se imade uspostaviti iz medjunarodnih fondova. Bugarska prima istočnu Macedoniju sve do Vardara. Stvorenje neovisne slobodne Poljske. Neovisnost Finske. Kulturna autonomija za talijanska područja Austrije, koja ne će biti ustupljena Italiji. Medjunarodno rješenje židovskog pitanja. Osnovanje zajednice naroda. Odbor umoljava stranke za za obrazloženu izjavu mnijenja do 1. prosinca t. g.

SA RATIŠTA.

Berlin, 19. Ratni dopisnik „Berliner Tageblatta" javlja: U južnom Tirolu i u Koruškoj sakupljaju Talijani velike gomile četa i topništva. U odsjecima Plöckena, Rajbela, na masivu Colbricona i na mnogim mjestima koruške fronte došlo je do žestokih topničkih dvobojeva. Najveća se sila neprijatelja usredotočuje proti tolminskom mostobrenu i tolminskoj uvali, koje opstrijeljava neprijatelj od bronte sve do Lubina (?) sa dalekometnim topovima. Dalje na jug vodi nastojanje Talijanaca, da se domognu Čepovanskog dola do ljutih bojeva na zaravanku Banjščica-Sveti duh. Njihov je uspjeh kod Okrogla već izjednačen protunavalom Austrijanaca. Južnom bastionu, brdu svetoga Gabrijela nije dan niti jedan dan mira. Sa Sabotinskog brda bubnjaju sveudilj dalekometni topovi preko Soče, a sa Svete gore sipa talijansko topništvo vatru sve do hridina sv. Katarine. Na južnoj Soči i na Krasu sprječava jesensko nevrijeme i kiša djelovanje topništva ali pogoduje djelatnosti izvidničara i lovačkih zapovjedništva. Na mnogim točkama talijanske fronte vlada već zimsko vrijeme. Novi snijeg leži na uzvisinama i uvalama, u dolinama buči scirocco a na vršcima mete snijeležna vijavica. Na južnotirolskim brdima osjeća se zima do minus 18 stupnjeva.

IZ RUSIJE.

Petrograd, 19. (D. u.) „Birževija Vjedomosti" javljaju, da je Kerenski otputovao na frontu.

Petrograd, (D. u.) „Birževija Vjedomosti" javljaju, da traju nadalje anarhistički pokreti u cijeloj srednjoj i južnoj Rusiji.

London, 19. (D. u.) Reuterov ured javlja iz Petrograda, da je vlada obzirom na novi strategični položaj, koji prijeti Petrogradu, poduzela mjere, da isprazni doskora glavni grad.

Petrograd, 19. (D. u.) Po „Birževijskim Vjedomostim" bolest je Kerenskoga ozbiljna. Lijevo je pluće već natakuuto, a djelatnost srca oslabljena.

Razno vijesti.

* **Sedmi njemački ratni zajam.** Prema dosadanjim je vijestima potpisano na 7. njemački ratni zajam 12.432.000.000 maraka, neuračunav starije ratne zajmove, koji su bili zamijenjeni za novi. Ukupno bi u 3. godini rata potpisano na njemački ratni zajam više od 25·5 milijarda maraka.

* **Brodovi austrijskog Lloyda u Kini.** Po nekoj vijesti, koja je prispjela ministarstvu vanjskih posala po nizozemskom poslanistvu u Pekingu, bili su parobrodi austrijskog Lloyda „China", „Silesia" i „Bohemia" prodani prije izjave rata za četiri miliјuna dolara u zlatu nekom kineskom poduzetniku.

Političke vijesti.

Daju si vremena.

„Die Zeit" piše: Postoji li u ovaj čas u Njemačkoj ministarska kriza ili ne? Ne zna se ništa izvjesna, i ta je činjenica značajna za neparlamentarni vladajući sustav, koji vlada u Njemačkoj, ali ona upućuje i na nedostatke, koji su spojeni s tim sustavom. Tri su najviša vladina činovnika, državni kancelar dr. Michaelis, podkancelar dr. Helfferich i pomorski tajnik v. Capelle, pretrpjela u državnom zboru osjetljivih poraza. Dr. Helfferich je kod svog posljednjeg govora naišao na tako izrazito negodovanje, da je pun bijesa prekinuo svoj govor i ostavio dvoranu. Dr. Michaelis i v. Capelle pobudili su svojim otkrićima o pobuni u njemačkoj mornarici i neopravdanim svojim okrivljivanjem triju članova neovisne socijalne demokracije takodjer sveopće negodovanje. Državni je zbor bio iza tih senzacijonalnih dogadjaja odgodjen do prosinca, kako bi izbjegao otvorenom sukobu sa tri ministra. Vodje su većine i narodnih liberala primili usto od svojih stranaka nalog, da izraze kancelaru njihovo negodovanje; samo jedan je od njih mogao donijeti kancelaru poruku, jer je ovaj kratko vrijeme iza odgode državnog zbora —— po svoj prilici, da se ukloni nemiloj poruci — nastupio put u Kurlandiju. Sad se eto već treću nedjelju bavi sveukupno njemačko novinstvo tom trostrukom krizom. Razilaze se samo mnijenja o tom, da li kriza postoji, da li trostruka, dvostruka ili jednostruka, kako to zgodno primjećuje jedan berlinski list.

Kako dolazi do toga, te se u Njemačkoj uopće i ne zna, da li postoji ministarska kriza ili ne? Jer se državni zbor odriče odlučnog upliva koli kod imenovanja, toli kod otpuštanja ministara. Iza bojazljivih pokušaja, kako bi pokazao svoju vlast, ostavlja ga kao uvijek odvažnost, boji se odgovornosti i prepušta odluku kruni. Tek kad kruna prizna krizu, tad ona opstoji, ili ministri se mijenjaju, sva tri, dva ili samo jedan, već prema tomu. Ignorira li kruna krizu, to ona ne opstoji, i ministri ostaju u službi, sva tri, dva ili jedan, već prema tomu. To leži u bivstvu neparlamentarnog sustava, kod kojega ovise ministar samo o povjerenju krune, a ne o povjerenju narodnog zastupstva. Zato si daju vremena, da se riješi kriza, jer sve kad bi i „otišao" ovaj ili onaj ministar, da se izbjegne pomisli, kao da je „otišao" za to, što je tobože uživao nepovjerenje parlamenta, a daju si vremena i za to, da promatraju, ne će li konačno stranke napustiti svoga nezadovoljstva i negodovanja i opet si dati strpljivo narinuti dosadašnje nemile im ministre. No postupak pravi se po novinstvu i na skupštinama o tim ministrima, „zrelima za pad", nastavlja, nepovjerenje se povećava, te nastaje stanovita neka praznina u politici, što nije u burna ova vremena osobito zgodno. Uzmimo primjerice, da se diskusija o miru najednom svrne u povoljne kolotečine, koje bi morao kancelar spoznati. A kako bi on mogao sad u potpunom sporazumku s većinom pučanstva govoriti neprijateljima, kad oni znadu, da je većina pučanstva proti njemu?

U državama, u kojima se parlamentarno vlada, ne bi se smjelo sumnjati u položaj ministra, jer čim bi to nastupilo, eto ga, za jedan sat iza izraženog mu u parlamentu nepovjerenja, leži već njegova molba za otpust kod vrhovne državne glave. U državama, u kojima se parlamentarno vlada — ne daju si vremena!

Belgija i Alzacija Lorena.

Stegemann, u Njemačkoj veoma omiljeli švicarski vojni kritičar, izračunava, da bi Engleze trebali po prilici 30 sedmica, da dopru do linije Roulers-Ostende, kad bi kod svake etapne navale od 5 do 7 dana napredovali za 500 do 1000 metara, neuračunav sva moguća trvenja i preneraženja. Uostalom, nastavlja Stegemann, je strateški dobitak Engleza, koji bi stekli postignućem linije Ostende-Roulers samo uvjetan; ja idem dapače i dalje i tvrdim, da i Nijemci precijenjivaju apsolutnu vrijednost flandrijske obale, pošto se u nas radi mnogo više o tom, da se oslabi ratnu volju neprijatelja za konačni boj negoli zato, da se osvoji neke pozicije, te da ih se održi. Doduše su Nijemci prisiljeni, da drže strategijski kotlinu Schelde; ali time nije kazano, da se ova kotlina važne rijeke mora braniti trajno na periferiji, te bi se dala ovdje ondje svakako lakše braniti, da se u javnom i izričitom obliku stvori diplomatske preduvjete, koje će ustanoviti značenje pomorske Flandrije. (Što pisac misli sa tim diplomatskim preduvjetima, nije jasno; ali je zanimiv njegov sud, da se važnost flandrijske obale precijenjuje. Op. ur.) Pisac izvodi dalje, da je Njemačka govorom Kühlmannovim preložila političko težište na pitanje Alzacije-Lorene, dok antanta tura strategijski Belgiju u ospredje. Stegemann zaključuje, da je belgijsko pitanje najvažnija točka, na koju se mora uložiti sve sile, da se „rat digne iz tečajeva", a to ne samo u korist ratujućih naroda, već takodjer u interesu neutralnih država, dakle u sveopćem interesu, koji će se razviti u smislu riješenja belgijskog pitanja.

Domaće vijesti.

Stanovi za ratne namoćnike. Ratni opskrbni ured (Kriegsfürsorgeamt) u c. i kr. ratnom ministarstvu namjerava ustrojiti stanove za ratne nemoćnike, nesposobne za radnju i neimućne. Pod stanom za ratne nemoćnike razumije se kuća sa malim obrtnim ili trgovačkim prometom ili sa malim zemljištem, na kojem će ratni nemoćnik obradjivati sočivo, krumpire i. t. d. Pri udijeljivanju ovih stanova uzeti će se u obzir ratni nemoćnici neimućni, oženjeni (po mogućnosti sa djecom), koji su pri nadpregledanju (superarbitriju) bili nadjeni nesposobnim za radnju u razmjerju od 75%. Od ove akcije isključeni su ratni slijepci, za koje će se drugačije providiti. Takovi stanovi bit će udijeljeni besplatno po mogućnosti u zavičajnoj općini ili u stalnom boravištu nemoćnika, te se ih ne smije prodati trećim osobam, niti obteretiti ili uporabiti u druge svrhe. Oni ratni nemoćnici, koji su mnijenja, da imaju pravo na takove stanove, prikazati će dotične molbe, snabdjevene sa vojničkim ispravama, na ratni opskrbni ured (Kriegsfürsorgeamt) te će u istima naznačiti želju, da im bude udijeljen jedan ili drugi stan u stanovitom mjestu. — C. kr. tvrdjavni povjerenik: Hohenbruck, v. r.

Razdioba krumpira. Gradska aprovizacija javlja: Svi oni, koji još nijesu podigli krumpira na svoje živežne karte, mogu ga podignuti sjutra u ponedjeljak prije i poslije podne.

Glazba. Danas će svirati glasba ratne mornarice na trgu „Custozza" slijedeće komade: 1. G. Ziehrer „Kralj Karlo", koračnica. 2. A. Rosenberg „Hrvatska uvertura". 3. A. Waldteufel „Zlatna kiša", valčik. 4. a) W. Kiezul: „Dječji prizor" iz opere „Evangelimann"; b) Massenet: „Marche heroique". 5. K. Komzak: „Za srce i um", karišik. 6. D. Ertl: „Hunyadi", koračnica. Početak u 3 i pol sati.

Ured za posredovanje radnje javlja: Traži se jedan limar, za kojeg će se priskrbiti legitimacija.

Prodaja ribe. U slučaju, da prispije riba prodavat će se ona danas. Pravo kupovati ribu imadu danas vlasnici živežnih karata počevši od broja 801.

Milodari za hrvatske škole u Puli. Prigodom otvorenja hrvatske škole u Puli, sakupljena je po gosp. Božu Oplaniću u medju slavenskom momčadi u kasarni ratne mornarice preko naše uprave svotu od K 410·—. Darovaše: po K 12·—: Juričev Martin; po K 10·—: Vogrinc, Bajc, Gačeša, por. Canek; po K 6·—: Čeper; po K 5·—: Nechville, Oplanić, Žic, Kirin, Petričević, Dorotić i A. Ch.; po K 4.—: Fatiševac, Zuccon, Frouth, Grdević Ivan, Mirković; po K 3·—, Marač, Minica, Markoč, Dašena; po K 2·—: Levstek, Kobalj, Rustija, Lukić, Škrabalj, Taučar, Mikovilović Ivo, Pohlepović, Brusić, Svilan, Ivelić, Dolić, Klun, Vašiček, Golubić, Mikovilović Jozo, Rakuša Kaligarić, Pokorny, Lenhart, Paškvan, Wostrucha, Sykora, Babik Stanko, Matešić, Gorski, Knez, Markotić, Grakalić, Segedin, Mladinov Grdinić, Katić, Pavešić, Kachon, Reitmayer, Srsen, Debeljuk, Masluk, Sarson, Kuzin, Eichler, Pressler, Jovanović, Jeličić, Domjan, Novak, Lukaš W., Despot, Brača Ladotović, Tonferko, Kuzmić, Petek-Kovačić, Varoščić, Klement, Tomo, Gresić, Bertosi, Babić, Travičić, Konjedić, Kuzmanić, Jakob Hloučal, Zadnik, Maurić, Rant, Kowanj; po K 1·60: Sold; po K 1·—: Pegřinek, Muhvić, Vranjac, Pjerotić, Kistić, Frank, Deželić, Ivančić Ivo, Kolega, Štoka, Merlah, Falk, Triner, Ciak, Sosić, Machaček, Kopajtić, Amić, Kozljan, Božac, Voščun, Valčić, Baljkaš, Antulov, Radović, Gupačić, Derado, Grsković, Milošević, Vitas, Rek, Vozabal Dražul, Mohorčić, Stepišnik, Schönbach, Bauer, Mozer, Mišković, Tominc, Sterkowicz, Dežulović Žarko, Koudelka, Diepold, Jakomin, Kaučić, Herouš, Hrdy, Bujić, Perlša, Subašić, Čatela, Košuta, Balaš, Smarz, Babić, Rosić, Radan, Papeša, Staroba, Vondrak, Ikić, Bošnjak, Lorencin Ante, Lorencin Mihovil, Cindek, Fuchs, Protić, Trinajstić, Karlavaris, Havliček, Brako, Dušić, Utendorfsky, Kustec, Milković, Ribař, Zec, Cejković, Lemo, Marušić, Lužnik, Kopřiva, Domančić, Rendić, Bendak, Tajnšek, Kosderka, Ležak, Sinka, Polaschek, Petruška, Mišić, Branko, Bonlčević, Kučić, Šajbić, Jurczyczin, Zrnić, Zák, Pisařik, Tytla, Bačić, Pertot, Ivančić Adolf, Slunečko, Stiblo, Hanković, Wroblevski, Prohaska, Přihoda, Karasin, Bura, Smičiklas, Nekola, Tus, Pejković, Šajka, Radošević; po 80 fil; Zaja, Galjanić, Kolega; po 70 fil.: Perković, Medić, Azinović; po 60 fil.: Matner, Baruch, Kohut, N. N., Kolda, Genaro i Ruković; po 54 fil.: Marija Boževan; po 50 fil.; Gržić, Placer, Klapčić, Pavlović, Milčetić, Vidas, Nikulik, Macuka, Medved, Prašić, Zorić, Slamić i Offner; po 40 fil.: Gros, Pilepić, Stetkarž, Malkovsky, Lukač, Matulić, Rojnić, Lanca, Staničić, Orlić, Čeresiu, Botrić, Blažica, Zuccon Ivo, Lang, Skrgat, Savunić, Bonić, Rosandić, Vidas Josip i Čatela; po 30 fil: Duževič, Hržić, Marčić, Androuch; po 26 fil.: Liška; po 20 fil.: Vesely, Kočar, Suhina, Vidović, Martedić, Plesić, Mernik i Milutina; po 10 fil.: Žužić i Valić. Zadnji iskaz K 6574·40; sveukupno K 6984·40. — Živili plemeniti darovatelji! — Naprijed za hrvatske škole!

Dnevne vijesti.

Zagrebački izbori za gradsko zastupstvo. Kako iz zagrebačkih listova razabiremo, iznijelo je i u trećem kotaru izborničko neodvisno gradjanstvo pobjedu nad frankovačkim kandidatima.

O posjetu cara Vilima u Sofiji. U njemačkoj štampi ne govori se ništa o svrsi sadašnje posjete cara Vilima na Balkanu. „Vossische Ztg.“ samo ističe ogromnu moralnu važnost posjete. Po istočnjačkom opisu dočeka njemačkog cara, čini se, da Bugari nikad nisu veće sreće doživjeli, nego ovih dana, kad su mogli u svojoj prijestolnici gledati Vilima II. U taboru rusofila (valjada bivših), veli „Voss. Ztg.“, čuju se samo izrazi čudjenja, da je tako iskren, otvoren čovjek mogao biti toliko klevetan. Osim toga su rusofili zadivljeni duševnom svježinom i snagom odlučnosti, koju je car pokazao u razgovoru. Još je važniji dojam, kojeg je car učinio na široke narodne slojeve: „Velika većina mase — veli taj list doslovno — mogla je cara vidjeti samo na prolazu, ali je iznenadjena konstatovala, kako je u tom licu (carevom) nagomilana neobično velika energija.“ Narod je upredjivao postupak cara — i to je dopisnik čuo — sa postupkom ruskih vladara, koji za trideset godina rusofilske bugarske politike nisu našli za vrijedno, da dodju u Bugarsku. — Za nade, koje Bugari vezuju uz ovu posjetu, značajno je ovo, što piše „Mir“: „Važnost posjete leži, s jedne strane, u priznanju Bugarske za državno ravnopravnog saveznika, a s druge strane, ona je dala mogućnost, da se pokaže sloga bugarskog naroda. Opozicija povlači logične konsekvencije iz istorijskih činjenica. Ona je spremna, da pomaže započeto djelo dok se ne provede do kraja“. Organ bivših rusofila hoće da kaže, da su svi Bugari složni u ratnim ciljevima i da se u zahtjevima opozicija ne razlikuje od stranaka vlade.

Iskaz

do sad sakupljenih svota prigodom otvorenja hrvatske škole u Puli iz krugova ratne mornarice.

Njeg. Vel. brod „Radezky“	K	529·—
„ „ „ „Prinz Eugen“	„	524·—
Momčad kasarne ratne mornarice	„	410·—
„ „ „ „Stephanie“	„	365·—
„ „ „ „Ezh. Friedrich“	„	298·40
„ „ „ „Hapsburg“	„	259·30
Momčad sa „Fliegerkorps“	„	186·—
Njeg. Vel. brod „Babenberg“	„	156·—
Momčad sa c. i kr. lučkog zapovjedništva	„	134·—
„ u „Marinekasino“	„	72·—
Njeg. Vel. brod „V.“	„	36·40
„ „ „ „Trabant“	„	25·—
„ „ „ „Pluto“	„	14·—
ukupno kruna		3009·10

Sjetite se udovica i siročadi palih vojnika!

VLADIMIR SOLOVJEV

Smisao rata.

(Izknjige: „Opravdavanje dobroga“.)

(Nastavak.)

Trojanskim je ratom udario grčki elemenat u Maloj Aziji čvrste korjene, gdje je tad, oplodjen od drugih kulturnih utjecaja, postigao svoju najvišu cvjetaju. Na obali se je Male Azije rodila njegova poezija, grčki epos, i ondje je nastala i razvila se takodjer najstarija grčka filozofija (Tales iz Mileta i Heraklit iz Efeza). Ustanak udruženih pučkih sila u borbi se Perzijancima izazvalo je drugo, još bogatije doba cvjetanja duševnog stvaranja, a osvajalački je pohod Aleksandra bacio dozrele klice grčkog državnog života na prastaro tlo azijatske i egipatske kulture, gdje je proizveo onaj snažni grčko-istočni spoj vjersko-filozofskih ideja, koje su kasnije, združene sa rimskom državom, sačinjavale potrebiti povjesnički preduvjet za proširenje kršćanstva. Bez grčkog jezika i bez grčkih se pojmova, kao i bez „rimskoga mira“ i rimskih vojničkih cesta ne bi nauka evangjelija mogla tako brzo i preko tako dalekih područja proširiti. A grčke su riječi i pojmovi postali sveopćim dobrom sama hvala ratobornom duhu Aleksandra i njegovih vojskovodja: a i „mir“ se je rimski mogao postići samo tečajem mnogih stogodišta vodjenja rata; njega su čuvale legije, a za ove su legije bile sagradjene one ceste, po kojima su putovali apostoli.

Na taj su način proširili svi ratovi, kojih je stara povijest puna, samo mirovno područje, a stara su poganska carstva u svojoj životinjskoj divljasti pripremala put za navjesnike gospodstva čovječeg sina.

Osim toga nam ali ratna povijest staroga vijeka stavlja važan napredak mirovne misli još i u drugom smjeru pred oči. Nijesu samo po ratu bili postizavani mirovni ciljevi, nego je daljnjim tokom povijesti bio za postignuće tih ciljeva od potrebe sve manji razvoj ratne snage, dok su se mirovni uspjesi sve više i više proširivali i zadobivali sve važniji položaj. O toj paradoksnoj činjenici uopće nema nikakove sumnje. Da se osvoji Troja, bilo je potrebito, da se kroz deset godina gotovo čitavo pučanstvo zove pod oružje,*) dok su izravni uspjesi tog užasnog naprezanja svih sila bili jalovi. Nasuprot je za onu veliku katastrofu, kojom je povijest Grčke stigla bila do svog vrška, naime osvojenje istoka po Aleksandru Macedonskom, kojega su se svetskopovjesne posljedice po čovječanstvo doskora imale pokazati, bila dostatna samo trogodišnja vojna sa samo 30.000 boraca.

Prispodobimo li važnost rezultata medjusobno i uzmemo li s druge strane u obzir jakost pučanstva u Grčkoj i Macedoniji pod naslovom u prispodobi sa malenim ahejskim pučanstvom, koje je pred Trojom postavilo bilo tako veliku vojsku od 110.000 momaka, to je presenetljivo, kako se je tečajem onih sedam stoljeća umanjio bio relativni broj ljudskih žrtava, koji je potrebit, da se postignu historijski ciljevi. Do istog zaključka vodi i drugo jedno predredočenje općenitijeg značaja. Perzijska država, kojoj dapače ni njezine milijunske armade nijesu mogle osigurati nikakovih ratnih uspjeha u borbi proti malenoj Grčkoj, mogla se je pod zaštitom tolikih bojnih sila držati jedva kroz dva stoljeća, dok je triputa veće rimsko gospodstvo sa pučanstvom od dvijesta milijuna u zaštitu svojih ogromnih granica imalo pod oružjem samo 400.000 legijonaraca, te se je tri puta tako dugo suzdržalo, negoli perzijsko carstvo Darija i Kserksa (oko šest stoljeća); a kako beskonačno su važna bila ona, po tako male legija zaštićena kulturna dobra po čovječanstvo u prispodobi s onim, što su bezbrojne čete vladara svih vladara imale da čuvaju!

Na taj je način bio napredak ratnog zanata, kako se on prikazuje u prednostima macedonske falange i rimskih legija pred perzijanskom četom boraca, i, govoreći općeno, iz izražaja dolazi pretežnošću kolikoće nad kakvoćom i oblika nad tvari, ujedno veliki moralički napredak sveukupnosti, koji je broj po ratu traženih ljudskih žrtava razmjerno beskonačno umanjivao.

(Nastavit će se.)

*) Naravski da je nemoguće, da se narod o jakosti grčkih ratobornih sila smatra doslovno točnim, no približno izilazi na 110.000 boraca posve vjerojatnim. Obzirom na vjerodostojnost „Ilijade“ valja primjetiti, da najnovije iskopine tvore za ovaj pjesnički umotvor povijesničku podlogu, dakako uz mitološku primjesinu.

Pojedini broj 12 h.

CIJENA listu: U pretplati za cijelu god. K 36·—, za polugodište K 18·—, tromjesečno K 9·—, mjesečno K 3·60, u maloprodaji 12 h. pojedini broj. OGLASI primaju se u upravi lista trg Custoza 1.

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

„HRVATSKI LIST" izlazi u nakladnoj tiskari JOS. KRMPOTIĆ u Puli, trg Custoza 1. Uredništvo: Sisanska ulica br. 24. — Odgovorni urednik JOSIP HAIN u Puli. — Rukopisi se ne vraćaju.

Godina III. **U Puli, ponedjeljak 22. listopada 1917.** **Broj 822.**

Mirovni prijedlozi vojničkog i radničkog vijeća.

U jučerašnjem smo broju objavili mirovne uvjete internacijonale. Danas donosimo mirovni program ruske revolucijonarne demokracije. Ove se dvije izjave slažu u glavnim uvjetima mira te stoje na stanovištu „status quo ante" sa malim iznimkama. Sav se reformni rad prepušta čimbenicama unutar država. Moraju se uspostaviti stare državne granice u Europi, a unutar država mora se zajamčiti narodima pravo samoodredjenja. To vrijedi za ruske pokrajine kaošto i za Austriju i Rumunjsku. Samo pitanje Alzacije-Lorene i pitanje talijanskih pokrajina morat će se naknadno riješiti glasovanjem naroda. Dobrudža dobije autonomiju kaošto i Finska, Letska, Armenija i Poljska. Vjerojatno je, da ovi konkretni mirovni predlozi sa strane Rusije dolaze prekasno. Danas neimade izgleda da bi bili prihvaćeni niti od središnjih vlasti, niti od vlasti sporazuma. Psihologijski je trenutak za takovo izmirenje već prošao. Nitko ne govori danas više ozbiljno o miru. Sama službena ruska vlada teško da će prianjati uz rečene prijedloge. Žalibože mora sada, otkako je sablast ruske revolucije prestala biti strahom imperijalizma, oružje da odlučuje ili novo razočaranje na bojištima. Eto što kaže brzojav petrogradske agenture:

Petrograd, 21. (D. u.) P. b. a. Izvršni je odbor radničkog i vojničkog vijeća, nakon izbora nekadašnjeg radničkog ministra Skobeleva zastupnikom ruske demokracije za alijirsku konferenciju u Parizu, izradio za istoga slijedeće naputke pogledom na mirovno pitanje: 1. Ispražnjenje Rusije sa strane njemačkih četa, autonomija Poljske, Litve i letskih provincija. 2. Autonomija za tursku Armensku. 3. Riješenje alzacijsko-lorenskog pitanja narodnim glasovanjem medju pučanstvom, posvemašnja sloboda glasovanja. 4. Uspostava Belgije i odšteta za njezine gubitke iz medjunarodnog fonda. 5. Uspostava Srbije (Crne Gore te odšteta, koja se ima namiriti iz medjunarodnog fonda. Srbija dobije put na more. Bosna i Hercegovina dobiju autonomiju. Sporna područja na Balkanu dobiju do narodnog glasovanja privremenu autonomiju. 6. Rumunjska se pogledom na granice uspostavlja, te obećaje, da će Dobrudži zajamčiti autonomiju i da će provesti članak 3. berlinskog ugovora o jednakopravnosti židova. 7. Autonomija talijanskih područja u Austriji sve do narodnog glasovanja. 8. Povratak svih kolonija Njemačkoj, uspostava Perzije i Grčke. 9. Neutralizacija svih morskih užina, koje vode u unutrašnja mora, kaošto i neutralizacija Sueskog i Panamskog kanala. Sloboda trgovačke plovitbe i ukinuće prava na zaplijenu i torpedovanje trgovačkih ladja. 10. Sve se ratujuće vlasti odriču kontribucija i odšteta. Sve za vrijeme rata nametnute kontribucije imadu se povratiti. 11. Svaka je država pogledom na svoju trgovačku politiku neovisna, ali se sve države obvezuju, da se odriču trgovačke blokade poslije rata i da neće sklopiti posebnih carinskih ugovora. 12. Mirovne će uvjete ustanoviti mirovni kongres, izabran od narodnih zastupstva. Ove uvjete moraju da potvrde dotični parlamenti. Diplomati se obvezuju, da neće sklopiti tajnih ugovora, koji se protive medjunarodnom pravu i koji su ništetni. 13. Postepeno razoružanje na kopnu i na moru, a poslije toga uvedenje miličnog sistema. Napuci preporučuju, neka se kušaju otstraniti sve zaprijeke, koje stoje na putu stockholmskoj konferenciji i neka se zahtijeva, da se izruče putnice za sve one stranke, koje namjeravaju sudjelovati kod ove konferencije.

IZ RUSIJE.

Pariz, 17. Herald javlja iz Petrograda, da je general Aleksejev kazao obzirom na svoje poslanstvo u Pariz na vijeće alijiraca, da saveznici žele, e bi se točno informirali o sadašnjim silama Rusije i o njezinom držanju. General Aleksejev misli, da će Japan nastupiti u europskom bojištu, te da će tražiti otštetu na trošak Rusije.

Petrograd, 19. (D. u.) Novine javljaju, da je vlada poduzela sve mjere za ispražnjenje Petrograda. Ova je zadaća bila predana posebnom povjerenstvu. Vlada će po svoj prilici biti premještena u Moskvu, u Kreml. Misli se, da će ustavodavna skupština takodjer vijećati u Moskvi. Evakuacija grada će uslijediti postepeno i to samo u slučaju nužde. Predparlamenat obdržavat će sutra, 23. t. mj. svoju prvu sjednicu u Petrogradu, a nastaviti će vijećanja u Moskvi.

Zürich, 19. U uvodnom članku, koji pobudjuje opću pozornost, napisanom 9. listopada, raspravlja „Morning Post" o položaju u Rusiji te izriče konačnu osudu nad sovjetom i ruskom revolucijonarnom demokracijom. List zastupa mišljenje, da skupina političkih ideologa sa njemačkim imenima ili njemački židovi zavadjaju narod i da prividna ruska demokracija služi jedino svrsi, da raskroji rusku vojsku i da jača njemačku propogandu. Ljudi u sovjetu su zaslijepljeni njemačkim zlatom, te tjeraju politiku, kojoj nema para u svjetskoj povjesti. Antisemitski engleski list prihvaća ovu priliku, te grozi židovima za vrijeme, poslije rata ili za slučaj ponovne uspostave monarkije u Rusiji, sa uništenjem, pošto su u prvom redu oni, koji šire ideje mira i načela pomirljivosti.

Lugano, 19. „Corriere della Sera" javlja na temelju petrogradskih informacija engleskih novina, da sastav novoga kabineta u Rusiji znači za boljševike teški poraz. Jedino orudje boljševika, sovjet, gubi svaki dan na ugledu. Sastanci bivaju posjećivani samo od neznatnog dijela odaslanika. Kod zadnjeg sastanka, na kojem su pobjedili boljševici, učestvovalo je od 2000 odaslanika tek petina.

Pariz, 19. „Petit Parisien" javlja iz Petrograda: General Savinkov, koji je bio imenovan od kozaka njihovim zastupnikom u parlamentu i na ustavodavnoj skupštini, izdavat će u skorašnje vrijeme veliki dnevnik sa lozinkom: Red, domovina i republika.

Petrograd, 20. (D. u.) Petr. brz. a. Pošto su izbori za zakonodavnu skupštinu raspisani za 25. studenoga t. g., naredila je vlada, da se 4. duma raspusti i da se mandati proglase ništetnima.

Petrograd, 20. (D. u.) Petr. brz. a. Tu je u prisutnosti 400 odaslanika otvorena poljska demokratska konferencija.

Petrograd, 21. (D. u.) P. br. ured. Jučer je poslije podne otvoren u mornaričkoj palači pretparlamenat. Predsjednikom je imenovan Aksentijev.

SA RATIŠTA.

Bern, 19. „Havas" javlja: U razgovoru uvjeravao je sadašnji rumunjski ratni ministar, da je konstatirao oživljanje mara i pouzdanja kod svojih zemljaka i u vojsci. On je uvjeren, da rumunjska armija tvori sada takav plot, koji je kadar, da obrani ostatak rumunjske države od neprijatelja. — „Times" javlja nadalje iz Odese: Rumunjski je ratni ministar stigao u glavni stan, gdje je rusko vrhovno zapovjedništvo izvjestio o položaju na rumunjskoj fronti. Kazao je, da su ruske čete na toj fronti više smućene maksimalističkim idejama negoli drugdje, tako da se od njih ne može očekivati uspješne ofenzive. Ove prilike dozvoljavaju Mackensenu, da šalje dio svojih četa na talijansku i na zapadnu frontu, dok sa ostalim sprema u Moldavi novu jesensku ofenzivu. Rumunjske da su čete dorasle svojoj zadaći, ali da je ipak pitanje, da li će moći kod danih okolnosti da odolijevaju eventualnim navalama nagomilanih njemačkih sila.

Petrograd, 20. (D. u.) Vijesti, što ih je petrogradski brz. ured primio iz Helsingforsa, kažu, da su Rusi napustili otok Dagö i da je započelo ispražnjenje Hapsala. Na Alandskim otocima vlada mir. Odaslanik glavnog mornaričkog odbora, koji je poslan na baltičke otoke, da izvjesti o položaju, bio je od Nijemaca zarobljen.

RAT NA MORU.

Beč, 21. (D. u.) Engleski novinski izvještaji od 11. t. mj. javljaju, da neko talijansko poluslužbeno izvješće navadja, e je do danas sa sigurnošću ustanovljeno, da je u Jadranskom moru potopljeno 11 neprijateljskih podmornica, a da se ne spomene mnogih drugih, čijih gubitak nije posve siguran. Tome se nasuprot ustanovljuje, da austro-ugarska ratna mornarica nije od početka rata izgubila niti polovice navedenih podmornica, dok je carska njemačka ratna mornarica izgubila u ovim vodama samo 1 podmornicu.

Berlin, 19. (D. u.) Wolffov ured javlja: Jedna je naša podmornica potopila 2. t. mj. sjeverno od Irske englesku oklopljenu krstaricu „Drake" (10.300 tona). U Atlantskom bi oceanu opet potopljeno 16.000 tona.

Berlin, 20. (D. u.) Wolffov ured javlja: Jedna je naša podmornica pod zapovjedništvom kap. poručnika Jessa uništila na zapadnoj engleskoj obali opeta 6 parobroda, 1 jedrenjaču i 2 ribarske ladje od ukupno oko 38.000 tona, od kojih jedan engleski pomoćni krstaš tipa „Saturnia" i 4 velika, naoružana engleska parobroda.

Poglavica mornaričnog admiralskog štaba.

Pariz, 16. Havas. Iz vijesti proizlazi, da su Francuzi u zapadnom Srednjem moru tijekom zadnje sedmice potopili dvije njemačke podmornice.

Washington, 14. Havas. Državni tajnik mornarice saopćuje, da admiral Mayo želi na svom putu u Europu, da vijeća sa generalnim stožerima saveznih mornarica, da steče točan pogled u opći položaj i da može prosuditi, što je do sada učinjeno i što valja još učiniti. Daniels primjećuje, da je englesko admiralstvo učinilo sve, da osigura tој misiji uspjeh. Admiral će Mayo pregledati englesko brodovlje i američke pomorske bojne sile u engleskim i francuskim vodama, da se osobno uvjeri o uvjetima, uz koje moraju savezne sile da vode rat. — Dopisnik „Heralda" doznaje iz Washingtona, da ide misija admirala Mayo, nosioca nacrta za potpuno suradjivanje engleske i američke flote, za tim, da napadnu zajednički podmornice i njemačko brodovlje.

Napulj, 16. Stefani. Prigodom spuštenja dviju teretnih brodova izrekao je ministar Arlotti govor, u kojem je pozdravio u Napulju sada oživotvorenu industriju. Pomoću kovina, koje je vlada dobila iz Engleske, pomoću ustrajnog rada škverova u Sestri, Cornigliano-Ligue i Foce u Genovi, Riva-Trigoso, Guggiano u Speziji, u Livornu, u Palermu i u Tarentu može i mora naše trgovačko brodovlje da napreduje. Snaga talijanskih i savezničkih mornarica uključuje u sebi sigurnost pobjede. Govornik izvodi dalje, da su se središnje vlasti, vidjev, da im nema uspjeha na bojnom polju, latile oružja podmićivanja i podmorničkog rata, te je istaknuo, da grožnja sa podmornicama nije bila bez značenja. Dalje je kazao, da broj torpedovanja pada od sedmice do sedmice, a raste broj potopljenih podmornica uslijed obrambenih srestava, koja se neprestance dotjeravaju. Mora se n. pr. znati, da je jedna jedina naša tvornica oružja izgotovila više stotina topova, kojima biše oboružani naši trgovački brodovi. I engleska te francuska produkcija je na tom području golema. Zadnje vijesti američkog mornaričkog odjela kažu, da će Udružene države raspolagati sa brodovljem od 1600 brodova sa ukupnom tonažom od 9 milijuna tona.

London, 20. (D. u.) Admiraliteta saopćuje, da su oba engleska razarača torpeda „Mary Rose" i „Strongbow" bila potopljena u Sjevernom moru za boja sa dvim brzim, teško naoružanim njemačkim ratnim ladjama.

Razne vijesti.

* **25.000 franaka za prvu bombu na Berlin.** „Matin" doznaje iz Londona, da je neki gradjanin iz Manchestra W. H. Venor raspisao nagradu od 25.000 franaka za onoga ljetača, koji će baciti prvu bombu na Berlin.

* **U talijanskoj komori** izjavljeno je povjerenje vladi sa 288 glasova proti 51 glasu.

* **Na konferenciji će alijiraca** u Parizu zastupati Udružene države general Pershing, admiral Sims i američki poklisar u Parizu.

* **Grof Bernstorff i Bolo-paša.** Grof Bernstorff bivši njemački poklisar u Washingtonu, izjavio je, da nije osobno poznavao Bolo-paše i da mu bankovni činovnici, koji su posredovali, nijesu nikada imenovali tog čovjeka. Isto tako

je rečenica u navodnoj brzojavci državnog tajnika Jagova „Da li imate nešto novoga o Bolu?“ izmišljena.

* **Produkcija ugljena u Francuskoj** rasla je tijekom zadnjih godina za okruglo 700.000 tona na mjesec, t. j. za 36 po sto. Po svoj će prilici narasti još u godini 1918. Osim toga se Francuzi nadaju, da će izvrtati petrolej i naravni plin.

* **Potpunu zabranu alkohola** namjerava predložiti norveška vlada u narednom zasjedanju storthinga.

* **Engleski pacifista** Ramsay Macdonald, koji je dosada bio jedan od prvoboritelja Engleske za mir, kazao je zadnje subote u Loughborough: Mi nećemo nikakav šepavi mir ili mir uz svaku cijenu, koji bi nas za deset godina opet zapleo u rat. Mi hoćemo, da nestanu sa svijeta svi uzroci rata.

* **U zraku.** Ljetalački poručnik Fonck, pobjednik njemačkog ljetača Wissman, koji je oborio francuskog ljetača Guynenera, priča u „Petit Parisien“, da je svog neprijatelja oborio u visini od 6300 metara sa deset hitaca. Njemački se je aparat preokrenuo te sunovratio sa zaklopljenim krilima u dubinu. Pilot je dobio tri taneta u prsa.

* **Ženske visoke škole u Rusiji** preuredjene su u jednakopravna ženska sveučilišta.

* **Novo ministarstvo u Švedskoj.** Eden je predložio kralju novi imenik ministra, koji bi prihvaćen od kralja. Predsjedništvo preuzima liberalac Edèn, ministarstvo vanjskih posala Kellner. Kod zakletve obrazložio je Eden glavna načela politike ministarstva te je osobito naglasio ustrajanje Švedske u strogoj neutralnosti.

* **O nekoj bici na moru na zapadu otoka Dagö** izmedju njemačkog i ruskog brodovlja govore neke petrogradske vijesti. Na otoku Gotland i na švedskoj obali kod Stockholma čuje se tutanj topova.

* **Šume u Belgiji.** Vijesti iz „Le Havre“ kažu, da su Nijemci navodno dali posjeći u Herzogenwaldu kov Liegea za 3 milijuna drveća. Do sada su oplijenili 400 hektara. Da se može drva prenositi, gradjena je posebna željeznica.

* **Požari u norveškim škverima.** „Matin“ javlja: Norveška je vlada sastavila statistiku, na temelju koje dokazuje, da je tijekom nekoliko sedmica buknuo u brodogradilištima i u tvornicama Norveške 21 požar, kojima se ne zna uzroka.

* **Radi nestašice hrane** izgubio je antwerpenski (Belgija) zoološki perivoj sve svoje životinje.

* **Krušne iskaznice u vatikanu** bile su ovih dana uvedene od pape za 600 vatikanskih podanika. Uvest će se takodjer iskaznice za šećer. Odredjena je strogo pravedna dioba hrane.

O momčadi njemačkih podmornica javlja „Reuter“, da joj je već dozlogrdila služba na podmornicama. Prama bezdvojbenim vijestima, da je bilo usmrćeno radi toga već više mornara. Ove su se osude tobož izvršile već prije onih smaknuća, o kojima je bilo govora u njemačkom državnom saboru. Tomu nasuprot ustanovljuje Wolffov ured, da su sve ove tvrdnje lažne i da se za službu na podmornicama javlja uvijek toliko ljudi, da se molba samo malog dijela može uvažiti.

Radi blokade neutralaca sa strane antante vlada u Kataloniji (Španjolska) velika zabrinutost. Katalonska pamučna industrija, koja zaposluje 75.000 radnika te proizvadja na godinu vrijednost od 450 miljuna pezetasa, je ozbiljno ugrožena. Vlada napinje sve svoje sile, da postigne od Amerike uvoz pamučnih surovina i ugljena.

Ponuda dobrovoljačke poljske vojske, bila je sa strane Wilsona, kako smo već javili, radosno prihvaćena. Nova će armija biti sastavljena od mladih Poljaka, koji nijesu američki podanici, pošto su ovi dužni da služe u američkoj vojsci. Odbor poljskih legija preuzeo je brigu za novu vojsku, te će se i starati, da budu jedini hranitelji obitelji oslobodjeni od svake vojničke obvezatnosti.

* **Njemački drž. tajnik za vanjske poslove** pl. Kühlmann došao je dne 21. t. mj. u Budimpeštu. — Iz Berlina javljaju dne 21. t. mj., da će se pl. Kühlmann, koji je njemačkog cara pratio na putovanje u Sofiju i u Carigrad, zaustaviti na svom povratku i u Beču, da izmjeni mnijenja sa austro-ugarskim državnicima.

* **Hvarski biskup umro.** Iz Zadra se javlja, da je dne 20. t. mj. preminuo hvarski biskup Jordan Zaninović.

AUSTRO-UGARSKI RATNI IZVJEŠTAJ.

B e č, 21. (D. u.) Službeno se javlja:

I s t o č n o b o j i š t e.

Položaj je nepromijenjen.

T a l i j a n s k o b o j i š t e.

U dolini Fleims dopremiše naše ophodnje sa uspjelog poduzeća 1 časnika i 40 momaka kao zarobljenike.

J u g o i s t o č n o b o j i š t e.

Zapadno od Ohridskog jezera izjalovile su se jake francuske navale na junačkoj obrani austro-ugarskih, njemačkih i bugarskih četa.

Poglavica generalnog stožera.

NJEMAČKI RATNI IZVJEŠTAJ.

B e r l i n, 21. listopada. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana javlja:

Z a p a d n o b o j i š t e.

Bojna skupina bavarskog prijestolonasljednika: Ostende bila je opstrijeljavana sa mora. U gradu je nastala šteta na sgradama. Na flandrijskoj kopnenoj fronti bila je paljbena djelatnost do večera uslijed pare ograničena. Pod mrak ojačala je paljba na obali. Kod Dixmuidena te u nekojim odsjecima glavnog bojišta suzbili smo uz mnoge gubitke izvidnička odjeljenja neprijatelja, koja su na više mjesta provalila.

Bojna skupina njemačkog prijestolonasljednika: Iza maglovitog i radi tog nešto spokojnijeg jutra poskočila je topniška bitka uslijed poboljšavajućeg se vidika od Vauxaillona sve do Braye opet do najveće žestine. Ona traje sa nesmanjenom jačinom i preko noći, naraštajući više puta do bubnjarske vatre. Dosad nije još došlo do većih bojeva. Kod ostalih armija ostala je bojna djelatnost većim dijelom neznatna.

I s t o č n o b o j i š t e

Na otoku Dagö doprle su naše čete do istočne obale. Štrafunska odjeljenja pretražívaju unutarnjost otoka. Do sada smo dopremili nekoliko stotina zarobljenika. Otok Schildau, koji leži izmedju otoka Moon i kopna, bio je zaposjednut. Ruske su bojne sile zapustile Moon-Sund, otplovivši prama sjeveru žrtvovavši podrtine „Slave“ i 4 nasukana parobroda.

Sa rusko-rumunjske kopnene fronte nema ništa znatnoga da se javi.

M a c e d o n s k o b o j i š t e.

Na gorskoj kosi izmedju doline Skumbi i Ohridskog jezera navališe jučer francuske čete iza krepke topničke pripreme. Njemačke, austrougarske i bugarske su čete osujetile paljbom i protusunkom neprijateljevu navalu. Istočno od Ohridskog jezera, južno Prešpanskog jezera sve do Černe te na obim brijegovima Vardara porasla je osjetljivo bojna djelatnost topništva.

Prvi majstor glavnog stjela Ludendorff.

Političke vijesti.

Savez podjarmljenih naroda u Americi.

Novine javljaju iz Amerike: Savez tlačenih naroda, koji bi utemeljen, kad je Amerika stupila u rat, preobrazuje se sada pod vodstvom odbora, koji je sastavljen od poznatih pacifista. Opet oživotvoreni savez malenih i tlačenih naroda obuhvaća zastupnike Armena, Poljaka, Alzačana, Siraca, Čeha itd. te je zaključio, da će obdržavati u dogledno vrijeme kongres u glavnom gradu Udruženih država, da utemelji i obrazloži pravedne zahtjeve ovih narodnost,. Savez hoće, da si time pridobije Ameriku za zahtjeve, koji su sazdani na temeljima slobodnog vladanja svijetu.

Poljaci.

„Slovenski Narod“ piše: Čini se, da nema više dvojbe, da su Poljaci u to historičko doba posve zaboravili svoju slavensku braću. U današnje povjesno doba, kad se radi o velikim nacrtima, o oslobodjenju slavenske raje od njemačkog jarma, kad se stvaraju uslovi za tako željenu buduću slobodu, zaboraviše braća Poljaci posve na svoje slavenstvo i na dužnosti, koje im nalaže krv i povjest. Poljacima je udarila krv u glavu, jer im sav svijet nudja ovakovu ili onakovu slobodu, ali kod toga ne smiju zaboraviti, da unatoč ovim simpatijama ne smiju objesno pljuvati na svoju slavensku čast. Nije istina, da se svijet zanimao za Poljake, jer su Poljaci, već radi toga, što su po čitavoj svojoj povjesti odlična grana na velikom slavenskom stablu. Ali, ako danas, kad se radi takodjer o slobodi ostalih slavenskih grana slavenstva, prebjegnu iz društva, kojemu jedino pripadaju, Nijemcima, da bi tlačili svu ostalu subraću, dokazat će tim čitavom kulturnom svijetu, da nijesu vrijedni onih simpatija, koje uživaju. Medju svim slavenskim strankama vlada danas veliko ogorčenje proti poljačkom kramarstvu u ovo najveće doba od sviju povjesnih doba, koje proživljuju slavenski narodi u Austriji. Slavenske će stranke izvadjati iz ovih dogadjaja najskrajnije konsekvencije, a kod toga može doskora doći vrijeme, da će se Poljaci kajati i kucati na prsa: nostra culpa, nostra maxima culpa.

Revizija ratnih ciljeva monarhije.

„Neue Freie Presse“ i „Reichspost“, listovi, koje se donekle smatra polusłužbenima, donose dva članka. Članak „Neue Freie Presse“ imade naslov „Prekidanje mirovne akcije“, a članak „Reichsposta“ „Odbijanje mirovne akcije centralnih vlasti“. „Reichspost“ piše: „Prema shvaćanju ovdašnjih diplomatskih krugova je nakon izjave Lloyd Georgea, Asquitha i Ribota predbježno napuštena mirovna akcija centralnih vlasti. Mirovne ponude centralnih vlasti, koje su išle do krajnjih granica, su odbijene od nekolicine vlastodržaca, koji nisu ni pitali za raspoloženje svojih naroda. Tako nastupa ono stanje, koje je navijestio grof Czernin. Gospodarski i vojnički mi stojimo čvrsto i već smo podnesli najteže žrtve u stvarima opskrbe, te imademo jamstva, da do sadašnjega ograničenja živežnih sredstava ne će više trebati doći. Medjutim će antanta doći u oskudicu, koja će biti daleko veća, negoli ona kod nas, jer je antanta upućena na dovoz živeža morem, koji je sada vrlo otešćan. Tako je nastupilo ono stanje, koga je grof Czernin mislio pod revizijom naših ratnih ciljeva. Ova riječ još nije izrečena sa strane vlade, ali ju potvrdjuju činjenice“. Bečki „Abend“ k ovomu pridodaje: „Ako ova izjava odgovara činjenicama, onda stojimo pred važnim promjenama shvaćanja našeg vanjskog ureda. Ali ipak treba počekati mjerodavnu izjavu.

Položaj u Argentiniji.

Njemačke novine javljaju, da je argentinska vlada otklonila zahtjev senata, e se ima prekinuti diplomatske odnošaje sa Njemačkom i da će Argentinija ostati i nadalje strogo neutralna. — „Times“ javljaju pod 10. listopada iz Buenos Airesa, da je položaj postao zadnjih dana u toliko zamršeniji, pošto na jednoj strani neutralistička propaganda, koju potpirivaju Nijemci i Nijemcima skloni listovi, zahvaća široke krugove te ih postojano uzrujava, dok na drugoj strani nijesu dokinuti štrajkovi željezničara. Različiti gradovi u pokrajini postaju uslijed toga svakim danom neprijazniji prema vladi. Očekuje se otvorene izgrede i nemire u onim krajevima, u kojima je broj štrajkujućih veći. Tvrdokorno se šire glasine, da je kriza na domaku, te se očekuje za nastajne sedmice dalekosežne promijene u vrhovnoj upravi republike.

NEPRIJATELJSKI IZVJEŠTAJI.

R u s k i :

19. listopada. Na svim frontama puškaranje. Istočno more. Pod veče, 18. t. mj. Konačno smo ustanovili, da je dne 17. t. mj. o podne, poslije opstreljavanja obale otoka Dagoe, započeo neprijatelj iskrcavanjem na otoku u blizini mjesta Serroe. Prema prispjelim izvještajima nalazilo se je u noći od 17. na 18. t. mj. kod sidrišta Kuiwast, na istočnoj obali otoka Moon, 11 neprijateljskih ladja, po svoj prilici torpedovke.

Bojevi u zraku: Rumunjska fronta. Dne 13. t. mj. oborio je pilot, zastavnik Golohar, austro-ugarsko lijetalo te zarobio posadu.

20. listopada. Na svim frontama puškaranje i izvidnička poduzeća.

F r a n c u s k i :

20. listopada. Na fronti Aisne prilično žestoka topovska djelatnost, naročito u odsječku dvorca Mennejeau. Suzbite su jake neprijateljske patrule, koje su u tom području kušale, da stignu do naših linija. Neprijatelj je pretrpio osjetljivih gubitaka, te je ostavio u našim rukama zarobljenika. Na desnom brijegu Moze bijaše topovska djelatnost živahna sjeverno od Bezonvauxa i u šumi Caurieres. Sa ostale fronte nema ništa da se javi.

Sjetite se udovica i siročadi palih vojnika!

Tko prima milijune?

„Hrvatski Lloyd“ doprinaša: Tko prima i kolike su one velike svote, što ih vojna uprava za razne dobave mora izdati? Tako mnogo puta pitaju ljudi i priznajemo, da je pitanje veoma interesatno, pa za to donosimo popis najvećih vojnih dobava u „Translajtaniji“ za prve dvije godine rata. Zanimiv je ovaj popis ne samo za to, jer pokazuje sastav onih slojeva, koji sačinjavaju gospodarsku produkciju, već i zato, jer će iz njega općinstvo konačno saznati, kuda je većim dijelom dospjela ogromna dobit ratnih konjunktura.

Ne treba naglasiti, da su mnogi, koji su uvršteni u ovaj popis, pošteno i savjestno radili. Treba dapače priznati, da se velik dio uspjeha može zahvaliti činjenici, da su naši producenti tvorničari i trgovci neprekidno mogli udovoljiti uslijed rata neobično velikoj potražbi. No treba isto tako otvoreno izjaviti, da su mnoga od ovih imena samo u ovaj popis uvrštena, dočim ih kod poštena rada i pomaganja siromašnih, uslijed rata stradalih, nikada nismo vidjeli.

Izkaz, koji svrstava ratne dobavljače prema iznosima, koji su im od vojne uprave do konca prošle godine doznačeni, glasi:

Preko 100 milijuna kruna. Ratno d. d. za plodine: Radivoj Hafner trgovac blagom u Zagrebu; Schmidt i drugovi, zavod za vojničke opreme od kože (Bpešta); nadvojvodsko dobro u Kisjenöu d. d.: ugarsko d. d. za dobavu živeža; Savez ugarskih zakupnika; Savez za tekstilnu ind. posebno i u zajednici sa ug. družtvom za dobavu pamučne i platnene robe; Manfred Weisz, tvornica konzerva; Manfred Weisz, tvornica strijeljiva; Julije Wolfner, tvornica kože.

Od 50—100 milijuna kruna: Ugarska sveopća kreditna banka (slador, žito, mast i ugljen); Ganz i dr. „Danubius“, tvornica strojeva, vagona i brodogradilište d. d.; Tvornica oružja i strojeva d. d.; Hirtenberška tvornica strjeljiva i kovinskih predmeta (Magyarovar): Ljudevit Farago, trgovac blagom (Tura).

Od 20 do 25 milijuna kruna: Blagajna za kupovanje blaga (Bpešta); Adolf Grünfeld, trgovac blagom (Komarom); Savez sikuljskih gospodara (Marosvasarhely); Liptak i dr. tvornica streljiva; Ug. tvornica streljiva; Ug. tvornica vunene robe, vojničkih tkanina i pokrivača (Zsolna); Savez ug. poljskih gospodara; Schlick-Nicholson d. d. (strjeljivo i strojevi); Austrijske državne željeznice d. d.; Concordia paromlin; Mavro Drucker i sin, dobavljač uniforma; d. d. za industriju kartona; d. d. za tekstilnu industriju; ugarska tvornica vagona i strjeljiva (Gjur); ljevaonica željeza u Rimamuranyu; tvornica torpeda Rijeka.

Od 10 do 20 milijuna: Jeremias Baruch (žito i zemaljski produkti); Braća Braunstein (blago) Gjur; Savez za ind. cipela, čižama i papuča u Szegedinu; Antun i Filip Freund (žito i zem. produkti); Edmund Fuchs, Zagreb, (blago); Električno d. d. Gaez; Savez gospod. producenata (Koloszvar); Makso Glasner, tarana i dvopek; Julije Glücksthal, Budimpešta (odijela); A. T. Goldberger i sin d. d. (tekstilna roba); d. d. za pamučnu i tkanu robu; Simon Holzer (dobava odijela), d. d. za ind. konoplja; Braća Kammer; d. d. za tekstilnu ind.; Hinko Klinger (tekstilna roba); Odbor ugarskih tvornica sladora; ug. tvornica lana i konoplja d. d.; d. d. za ind. pamuka; Edmund i Marcel Neuschloss, gradjevni poduzetnici; Arnold Redner, mesar (Bdpešta); Josip Singer i braća Szamek (Požun); Hugo Schlesinger, mesar, (Zagreb); Braća Szamek i Julije Deutsch, Budimpešta (sijeno i slama); tvornica konoplja d. d. Szeged; tvornica konoplja d. d. Szegod; tvornica strojeva „Vulkan“; Karlo Wein i dr. Kesmarn (lan); Wertheimer i Frankl (kolonijalna roba), Budimpešta; Petar Hubka, tvornica kože.

Od 5 ao 10 milijuna. Hrvati: M. Gavrilovič tvornica suhomesnate robe u Petrinji; Ljudevit Kuštan, Zagreb, (blago); Makso Mayer, Zagreb (žito i drvo); Robert Reiss, Karlovac (blago); Ivan grof Drašković, trgovac blagom, te veliki broj trgovaca i tvornica iz Ugarske. Oni ispod 5 milijuna se, dakako i ne spominju!

Naravno da je ovaj popis još malen i nepotpun, naročito što se Hrvatske i Slavonije tiče, pa bi bilo zaistа interesantno, kad bi vojna uprava donijela neke podatke o milijunskim primitcima njezinih dobavljača.

Podupirajte Družbu!

Domaće vijesti.

Sa hrvatske gimnazije u Pazinu. Prije nekoliko smo dana priopćili slijedeću vijest:

Ravnatelj hrvatske gimnazije u Pazinu nije htio da dozvoli svojim djacima, da sakupljaju prinose za narodni dar hrvatskomu pjesniku i mučeniku, knezu Vojnoviću. Teško nam je označiti ovaj postupak, a da ne upotrebimo jačih riječi. Molili smo gospodina ravnatelja, neka lista u knjizi svog zemljaka Janeza Trdine „Bachovi huzarji i Iliri“ i naći će tamo u jednom školskom nadzorniku uzor svojemu postupku, koji je bio prošlog stoljeća veoma čudnovat, dok je za današnje dane za njega samoga žalostan anakronizam. Mi nikako ne želimo, da se upravlja škole anakronizmima, već u modernom i narodnom duhu, a taj traži za sve narode, napose i za Hrvate, da štuju svoje velike ljude. Bit će dakle veoma dobro, da gospodin ravnatelj smisli još jedamput svoje misli u tom pogledu u razboritiju misao i da dozvoli sakupljanje našoj omladini, ili neka povuče konzekvencije iz spoznaje, da njegovo pedogoško shvaćanje dužnosti ne odgovara više sadašnjim prilikama.

Kao odgovor na nju smo primili slijedeći dopis:

Molimo uredništvo, da izvoli uvrstiti ovu noticu kao odgovor pazinskom g. dopisniku: Posve je neispravno i tendenciozno izvijestio nepotpisani g. dopisnik iz Pazina hrvatsku javnost o držanju ravnatelja gimnazije dotično cijelog učiteljskog zbora u pitanju sakupljanja novčanih darova medju učenicima zavoda za odličnog hrvatskog književnika Ivu Vojnovića. Osobito nas začudjuje, što je g. dopisnik tim činom pokazao tako malo takta, te se tendencioznim dopisom u dane slave jednog od prvaka hrvatskih književnika nabacio blatom na jedinu hrvatsku veliku gimnaziju u ovim stranama. Razumije se, da se u čudu pitamo, otkuda to, da se g. dopisnik namiče za skrbnika naše mladeži i da se plete onamo, kamo ne treba i o čemu nema jasne pojmove! Mi bez svake sumnje veoma cijenimo zasluge Ive Vojnovića na polju hrvatske književnosti, ali smo isto tako svijesni i svog ispravnog držanja u onom pitanju, radi kojega se g. dopisnik zbog neznanja neljepo oborio na zavod. Medjutim bi se g. dopisnik daleko više zadužio zavodu, kad bi se zauzeo za djačku kuhinju, djačko pripomoćno društvo itd., dapače bismo mu bili veoma zahvalni. Ovom zgodom molimo uredništvo, da u interesu napretka hrvatske stvari ne ustupa mjesto u „Hrvatskom listu“ dopisima onakve kvalitete i vjerodostojnosti kaošto je bio onaj nepotpisanog pazinskog dopisnika. U Pazinu, dne 16. listopada 1917. Učiteljski zbor c. k. velike gimnazije.

Zapravo je svaki komentar suvišan; svaki si čitatelj može stvoriti sud na prvi pogled. Mi smo pisali o ravnatelju hrvatskog zavoda, a odgovara nam učiteljski zbor, kazali smo, da je ravnatelj zabranio sakupljanje doprinosa za narodni dar pjesniku Vojnoviću i čudili se jedino njemu i nikome drugomu, a dopis govori o „nabacivanju blatom jednog hrvatskog zavoda“. Zapravo smo po paragrafima prisiljeni, da priopćimo samo odgovor gospodina ravnatelja, a ne zavoda ili učiteljskog zbora, i to samo odgovor, koji se je ticao jedino naših izvoda, ali nipošto suvišnih dobrih savjeta, koje nam stavlja na srce pisac odgovora. Ali mi smo priopćili sav odgovor, pošto se u njemu najbolje odrazuje metoda gospodina ravnatelja. Naši nazori i nazori gospodina ravnatelja o časti našeg zavoda razilaze se na mnijenje. Radi toga je svaka rasprava suvišna.

Duhan na iskaznice. Iz Beča javljaju, da je financijalna uprava odlučila, da će sa 1. siječnja 1918. uvesti iskaznice za prodaju duhana.

Prodaja ribe. U slučaju, da prispije riba prodavat će se ona danas. Pravo kupovati ribu imadu danas vlasnici živežnih karata počevši od broja 801.

C. k. kot. sud u Puli. Predstojništvo ovdješnjeg c. kr. kotarskog suda javlja, da je kod istoga u svrhu štednje na rasvjeti i gorivu bilo navedeno za dobu od 15. travnja 1918. neprekidno uredovno vrijeme i to u radnim danima od 8 sati pr. podne do 3 sata popodne a u nedjeljama i praznicima od 9 sati prijepodne do 12 sati opodne.

Objava.

Priopćuje se javnosti:

1. Čisti je prihod u iznosu od K 2448 od simfonijskog koncerta, koji se je obdržavao dne 1. rujna t. g. u ovdješnjem kazalištu u korist pučanstva u Puli, koje je uslijed zračnih navala postalo potrebnim potpore, uručen c. kr. tvrdjavnom povjereniku g. namjesničkom savjetniku dr. frajheru pl. Hohenbruck.

2. Čisti prihod u iznosu od 2067 K 60 fil. od simfonijskog koncerta, koji se je obdržavao dne 11. listopada t. g. u ovdješnjem kazalištu u korist podignuća invalidskog doma u Puli, predan je g. c. i kr. pomorskom stožernom nadliječniku dr. Emilu Déry-ju na daljnje raspolaganje.

Cijene za mjesta, koje su bile snižene za drugi simfonijski koncerat, pridržat će se i za daljnje koncerte.

C. i kr. pomorsko mjesno zapovjedništvo
kao odgovorna oblast, kojoj je povjereno vodjenje i nadziranje dobrotvornih predstava ratne mornarice u Puli.

Dnevne vijesti.

Što je s hrvatskim medicinskim fakultetom? „Hrvatska Njiva“ piše: Mi smo Hrvati naučeni samo na izborne borbe. Mi se znamo boriti najduže tri mjeseca. U to vrijeme vičemo, agitiramo, radimo, dok izbor ne prodje. Onda proslavimo pobjedu ili opet karmine i mirujemo do novih izbora. Gosp. Roje začeo je ovaj put borbu za medicinski fakultet. Liječnički zbor nastavio ju je i pokrenuo čitavu kampanju za tu stvar. Čini se, da je interes za fakultet osobito toga radi porastao, što se u borbu bacila tvrdnja, da se fakultet može za 6 mjeseci urediti i u jesen otvoriti prvo godište. Ta tvrdnja dovela je do toga, da se ljetos nije nitko usudio reći, da mi ne smijemo fakulteta otvoriti, nego jedino da ga ne smijemo odmah otvoriti. Stvorile su se dvije stranke, tukli se člancima i govorima u liječničkom zboru, u odborima, na anketama, iza kulisa, po novinama, dok nije prošlo ne tri mjeseca, nego dva puta tri, to jest šest mjeseci, i danas se može čitati tek svaki mjesec po koja neispravna vijest o tom pitanju u novinama. Na inicijativu g. Roja zauzeo se bio sabor za fakultet jednoglasno. U zboru liječnika već su se bile dvije stranke: konzervativna, „samo ne prenaglo“, i radikalna, „odmah“. Izabrao se odbor, koji je posjetio sve odlučujuće faktore. Ti su faktori sazvali anketu, u kojoj su opet bile zastupane obje stranke. Načinili su se nacrti za fakultet, našlo se, da imade novaca, dapače kako čujemo preko 5 milijuna kruna, i konstatiralo se, da se obje zgrade na Šalati mogu upotrijebiti za institut i kliniku. Za to vrijeme već je polemika novinska začela zauzimati oštrije forme. U to vrijeme je pao Skerlecz, i borba o fakultet postane neaktuelna. Kako je g. Roje bio u radikalnoj stranci, moglo se očekivati, da će poduzeti sve i sva, da se fakultet odmah otvori. Zanimljivo je, da se liječnički zbor nije više mnogo za tu stvar zauzimao. Odbor ad hoc nije se više, kako iz vrlo pouzdanoga vrela saznajemo, uopće sastao, na skupštinama se o stanju stvari ne raspravlja, taj odbor nije bio kod novih odlučujućih faktora itd. Novine su zašutjele. Odjelni je predstojnik zaista radio, i nismo se čudili novinskoj vijesti Liječničkoga vijesnika, da je fakultet osiguran i da će početi u jesen funkcionirati. Naše je veselje bilo sigurno tako veliko kao i svih ljudi, kojima je na srcu dobrobit naroda. Ta zar bi se griža u Zagorju tako raširila, da smo imali fakultet i prema tome dasta liječnika? Zar bi oni odnosi u Stenjevcu bili mogući, da imamo dosta liječnika? Zar bi se sifilis tako strašno širio, kako to opisuje gdja. dr. Bokonjić, da imamo dosta liječnika? Lišće je s drveća začelo padati i groždje je sazrelo, prema tome je jesen došla, no fakultet nije otvoren. To znači, da su morale u tom pitanju nastupiti „nepredvidjene poteškoće“. Prema tome je bila vijest Liječničkog vijesnika, da će se fakultet otvoriti još jesenas, netočna. Još je netočnija bila listina profesorskih kandidata bez akademske habilitacije, koja se već po Zagrebu raznosila! To posljednje možda je u cijeloj stvari još najutješljivije... Zanimljivo bi bilo znati, kakove su te zapreke. Pitam, kakove, a zapravo mogu to biti samo zapreke osobne, jer stvarnih nema. Zanimljivo je, kakovih sve ljudi imade. Zanimljivo bi bilo znati, koji interesi te ljude vode. Imade ljudi, koji su načelno protiv svega novoga: to su konzervativci. Imade ljudi, koji su načelno protiv svakoga prosvjetnoga zavoda: to su klerikalci. Imade ljudi, koji su načelno protiv svakoga trošenja novaca: to su Amruši. Medjutim saborska je većina napredna, ona je — liberalna, a Amruš je oduvijek mnogo radio za fakultet, pa je upravo zagonetno, tko priječi otvorenje fakulteta. Ja se uvijek u našu parlamentarnu vladu mnogo pouzdajem i nadam se, da će joj možda ipak uspjeti stvar urediti ili barem za drugi semestar otvoriti medicinski fakultet. Ili se možda varam.

Laik.

Poziv da se vrate u domovinu. C. kr. dalmatinsko namjesništvo izdalo je javnu objavu, kojom se pozivlju nekoji Hrvati i Srbi, austrijski državljani, koji su, prije ili tekom sadašnjeg rata, napustili, bez posebne dozvole vlasti svoje boravište u Austriji, te borave izvan granica austro-ug. monarkije, da se kroz mjesec dana povrate u Austriju, te da odmah po povratku prijave c. kr. namjesništvu svoje novo boravište i opravdaju svoju dotadanju odsutnost. U inozemstvu se nalaze izmedju ostalih ovi: dr. Vinko Alegretti (Rab), Petar Androvič (Zadar), Josip Dvornik (Split), inž. Viktor David Morpurgo (Split), inž. Ante Dešković (Pučišće), Emanuel Campos (Split), Emil Matijević (Kotor), inž. Franjo Betini (Split), Nikola Nagy (Korčula), dr. Frano Pervan (Split), Slavko Radić (Bol), Lucian Morpurgo (Split), Mirko Komnenović (Ercegnovi), Momčilo Topovica (Ercegnovi), Velimir Ramadanović (Kotor), Milan Petrović (Budva), Ivo i Mitar Radjenović (Budva), Blagoje Petković (Risan), Miloš Šupuk (Šibenik).

Predavanje linijskog poručnika Wickerhausera u Zagrebu. Pred otmjenim općinstvom, medju kojima je bio i ban g. Antun pl. Mihalović, zapovjednik domobranskoga okružja podmaršal Žunac, zagrebački vojni zapovjednik general Seipka, tajni savjetnik Miroslav grof Kulmer, predavao je linijski poručnik Wickerhauser o podmornicama. Linijski je poručnik Wickerhauser rodjen Zagrepčanin, brat dvorskog savjetnika dr. Wickerhausera i linijskog kapetana, dodijeljenog mornaričkoj sekciji u Beču Viktora Wickerhausera. Na zoran je način g. linijski poručnik prikazao život na podmornicama i bojno djelovanje tog najmodernijeg pomorskog oružja. Predavanje je vanredno zanimalo općinstvo, to više, što su pojedini izvodi predavača općinstvu zorno prikazani skioptikonom i kinematografom.

Talijanski zahtjevi na Rijeku. „Chroniques Italiennes“ pišu: Rijeka bi mogla lako čitav promet i trgovinu tršćanske pozadine na se povući. Zato je potrebito, da ona ista država, koja posjeduje Trst, dobije i Rijeku. Rijeka mora pripasti Italiji, već i zato, što je većina žiteljstva talijanska (?). Rijeka bi u rukama Hrvata i Madžara bila akutna povrjeda talijanskoga narodnoga osjećaja. Ma da su Madžari upotrijebili sva sredstva, da talijanski elemenat nogama gaze i unište, ipak je onih 19 godina hrvatskoga gospodstva najtužniji dio u povijesti toga progonima toli bogatoga grada. Osim toga bi se Rijeka, pripade li manjoj državi, mnogo teže riješila njemačkoga upliva, negoli kao talijanski grad. Ne pripadne li dakle Rijeka Italiji, bila bi vrata otvorena širenju Nijemstva.“ — Apetit raste!

Dalmatinski politički robijaši na prolazu kroz Zagreb. Ovih je dana prošlo kroz Zagreb, na povratku kući, 12 pomilovanih stanovnika općine Paštrović u Boki kotorskoj. Medju njima je i njihov načelnik g. Ilija Kažanegra. Svi su ovi, kao i mnogi drugi iz onih bokeljskih općina, koje su svojedobno okupirali Crnogorci, bili osudjeni na smrt, a kasnije pomilovani na 10—20 godina robije. Medju njima je bio i zastupnik na dalmatinskom pokrajinskom saboru g. Sardelić, načelnik Budve. — Amnestirani nijesu pušteni kući već internirani i odvedeni na prisilnu radnju u Donju Austriju. Tekar su ovih dana, na intervenciju, otpušteni i jadnici se vratiše svojim kućama.

Vojničke vijesti.

Osnovna zapovjed lučkog admiralata broj 294 od 21. listopada 1917.

Posadno nadzorstvo: nadporuč. Kolarž.

Liječničko nadzorstvo na N. V. b. „Bellona“: štopski liječnik dr. Prandsteter.

Liječničko nadzorstvo u mornaričkoj bolnici: pučko-ustaški liječnik dr. Buzolić.

Zahvala.

Potpisana osjegurala je za vrijeme rata svog supruga, vojnika Mateja, kod c. kr. austr. vojničke zaklade za udovice i siročad, odio: ratno osjeguranje.

Pošto se Svemogućemu svidjelo, pozvati ga na drugi sretniji svijet, isplatila mi je bezodvlačno i točno gore spomenuta zaklada osjeguranu svotu od K 1000·—. Ovim putem izričem potpisana u svoje i u ime siročadi najsrdačniju hvalu gore spomenutoj zakladi.

Pula, 20. listopada 1917.

Marija Sterpin.

Razpis natečaja.

Za školsko leto 1917/18 ima se podeliti jeden štipendij letnih 128 kron rodbinske ustanove Valentina Stantig za učence ljudske šole ali gimnazije, kateri so v sorodu z ustanovnikom iz moške, potem iz ženske loze, nato za osvačence po bližnosti kolena, ako bi takih ne bilo, tudi za mladeniče, ki so do sedaj obiskovali kakšno šolo v grofiji Goriško-Gradiščanski.

Prosilci naj vlože svoje prošnje do 31. oktobra 1917 potom predstojećega vodstva na namestništvo ter naj priložе istim krstni in ubožni list, domovnico, spričevalo o cepljenju koz, ter šolski spričevali zadnjih dveh semestrov in slednjič zakoniti rodovnik ako želé dobiti štipendij iz naslova sorodstva.

Trst, 1. oktora 1917.

Od c. kr. namestništva.

Ratno osiguranje!

C. kr. austrijska vojnička zaklada za udovice i siročad osjeguravajući odio u Puli, trg Custoza broj 45, časti se obavijestiti p. n. općinstvo, osobito pako one obitelji, koje imadu ili oca ili sinove u vojsci, da prima ratno osiguranje po ugodnijim cijenama nego li prošle godine. U interesu je svijù, da osjeguraju svoje, ne samo svoje na fronti, nego i one u zaledju, jer i prvi i drugi su u pogibelji. Nitko dakle nek se ne okani ove dobrotvorne prilike.

Za one, koji su već bili osjegurani, i kojima je prošlo vrijeme osjeguranja, prima se nove osjeguranje za dobu od jedne godine. Ovakovim će se strankama u cijenama mnogo popustiti t. j. ubrojit će im se dio prošle godine već uplaćene svote u novu premiju. Time je dana prilika i siromašnijim slojevima, da se posluže ove pogodnosti.

VLADIMIR SOLOVJEV

Smisao rata.

(Izknjige: „Opravdavanje dobroga“.)

(Nastavak.)

4.

U povjesnom pogledu nije kršćanstvo, koje je zamijenilo bilo rimski svijet („rimski mir“), dovelo do bitne promjene u pitanju glede rata i mira. Istina je, da je kršćanstvo apsolutnim osudjenjem svake mržnje i svakog neprijateljstva na temelju svojih moralnih osnova odstranilo rat u načelu. No obrezavati korijenje neznači još posjeći stabla; a vijernici evandjelja uostalom i nijesu nipošto htjeli da sruše ovo stablo Nabukadnezorovo, jer su znali, e je njegova sjena zemlji još od potrebe sve do onoga vremena, dok iz malenog zrnca sjemena prave vjere ne izraste na njegovu mjestu ono golemo drvo, pod zaštitom kojega se mogu ljudi i životinje sa polja sigurno skloniti.

Učitelji kršćanstva nijesu nijekali državu i njezine odredbe, da protii zlima ovoga svijeta „povlači mač“, i stoga nijesu nijekali ni rata. Zastupnici su nove vjere vidjeli veliko slavlje svoje stvari u tom, što su dva pobjedonosna rata pružila bila caru Konstantinu mogućnost, da podignu križ Kristov nad starom trošnom gradnjom rimskoga carstva. Uostalom se je krio pod svim trošnim vanjskim ruhom političkog života tajanstveni rad duševnih sila. Za kršćane je same prestala ova po križu posvećena država, da bude više dobro i da prikazuje konačni oblik života. Vjera je na vječni Rim, t. j. na apsolutno značenje političke ujedinjenosti, bila protisnuta očekivanjem novoga „Jerusolima“ ili unutrašnjim, duševnim ujedinjenjem preporodjenih ljudi i naroda. Ali osim ovog idealnog podignuća na viši stepen čovječje svijesti, traje, ako isprvice i polagano, još i dalje napredak izvanjskog, realnog udruženja u gorostasnom tijelu čovječanstva.

Svijet je kršćanstva (tota christianitas), koji je u srednjem vijeku stupio ne mjesto staroga rimskoga carstva, bio znatno opsežniji negoli ovo. Ispravno je, da je unutar toga svijeta nerijetko dolazilo do ratova (kao i u starom Rimu do ustanka naroda i vojskovodja), ali zastupnici su kršćanskog načela smatrali ove ratove za sažaljenja vrijedne gradjanske ratove i nustojali su svim načinami da ih ograniče. No neprestana je borba izmedju kršćana i muhamedanaca (u Španjolskoj i na istoku) imala bez sumnje pozitivnog kulturni i napredni značaj, nesamo stoga što je kršćanstvo spasilo zalog višeg duševnog razvitka za povjesno čovječanstvo pred napadajima Islama, da ne bude usisano po relativno nižem vjerskom načelu, nego i stoga, da bi medjusobno djelovanje tih obiju svijetova, koje je doduše u načelu bilo neprijateljsko, ali se ipak nije ograničivalo samo na prolijevanje krvi, s vremenom moglo voditi do proširenja obostranog kruga mišljenja. Time seje za kršćanstvo pripravljalo veliko vrijeme preporoda u znanosti i umjetnosti, a konačno i reformacija.

U povijesti su novijeg doba za naše pitanje u prvom redu od važnost tri općenite činjenice, naime prvo razvoj narodnosti, drugo odgovarajući razvoj svih mogućih medjunarodnih odnošaja i konačno geografsko proširenje jedinstvene kulture preko čitave zemaljske kruglje.

Izakako su se europejski narodi oteli skrbništvu katoličke crkve i obraniti se bili nemoćnim zahtjevima svetog rimskog carstva, odvojili su se jedan od drugoga u autonomne političke skupine. Svaka je narodnosna država smatrala samu sebe za potpunu cjelinu; to jest, ona je posjedovala u samoj sebi najvišu čast ili apsolutno savršenu vlast, te nije stoga na zemlji bila podvržena nikakvom drugom sucu. Izravne posljedice tog narodnog odredjenja nisu bile povoljne po stvar mira. Prvo, jer je poprimio rat izmedju kršćanskih država time nešto zakonita, kao jedino sredstvo, da se izglade sporovi izmedju pojedinih, jedan od drugog posve neovisnih naroda, koji nijesu imali med sobom mirovnog suca, kako je to u srednjem bio uldeji uvijek a u činu katkad rimski papa (ovdje ondje i car): Drugo, što se je narodnosna ideja, koja je bila prihvaćena kao vrhovno načelo u životu naroda, razvila naravski u narodnosni ponos, pravi bi je značaj domoljublja iskrivljen, i djelotvorna se je ljubav prama vlastitom narodu pretvorila u kumirstvo naprama tomu narodu, kao najvišem dobru. A ovo je kumirstvo dovelo sa svoje strane do mržnje i prezira drugih i konačno do nepravednih ratova, do navala i do potlačivanja drugih naroda.

(Nastavit će se.)

Pojedini broj 12 h.

CIJENA listu: U pretplati za čitavu god. K 36·—, za polugodište K 18·—, tromjesečno K 9·—, mjesečno K 3·60, u malo-prodaji 12 h. pojedini broj. OGLASI primaju se u upravi lista trg Custoza 1.

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

„HRVATSKI LIST" izlazi u nakladnoj tiskari JOS. KRMPOTIĆ u Puli, trg Custoza 1. Uredništvo: Sišanska ulica br. 24. — Odgovorni urednik JOSIP HAIN u Puli. — Rukopisi se ne vraćaju.

Godina III. | U Puli, utorak 23. listopada 1917. | Broj 823.

Pobjeda gradjanskih elemenata u Finskoj.

Sad predleži konačni rezultat izbora za finski sabor. Prema tomu izgleda položaj stranaka poslije izbora ovako: socijalni demokrate 92 mandata, gradjanski blok 64, agrarci 26, švedska pučka stranka 17 i Laplandijci 1 mandat. Svaki se prijatelj Finske mora iskreno radovati pobjedi gradjanskih elemenata u Finskoj. Dok je prošle godine — dakle pod starim režimom — brojio sabor 104 socijalista 92 nesocijalista, sastojat će se prvi iza revolucije izabrani sabor samo od 95 socijalista i 108 gradjana. Položaj je dakle socijalista kao stranke većine bio kratkotrajan. Uostalom nije bio nikad ni tako važan, kako bi se moglo na prvi pogled zaključivati iz gornjih brojaka. Izbor se je prošle godine obavio bio uz pesimističko raspoloženje, osobito u gradjanskim krugovima. Sabor nije bio sazivan tečajem ratnih godina i umjesto promjena režima, koje su se kivale početkom rata, svake su se godine sve više osjećale težnje za rusificiranjem. Mnogo se je odličnih bivših saborskih članova neckalo, da se dadu opet birati. Za socijaliste nije ustavno pitanje imalo nikad onoga značenja, kao što socijalna borba. Isto tako nijesu gradjanski glasovi bili niži, nego je samo pocjepkanost gradjanskih izbornika u ništa manje nego u pet stranaka imala za posljedicu socijalno-demokratsku saborsku većinu. Ovaj put je bilo raspoloženje u Finskoj posve drugo. Socijalno-demokratsko je zanemarivanje finskih interesa izazvalo silnu strku kod izbornih žara. Gradjanske su stranke zabilježile prirast od nekih 50.000 glasova. Koli mladofinske, toli i starofinske su skupine, koje su se prije medjusobno bile borile najogavnijim sredstvima, složile su se prigodom izbora, a isto tako novo osnovana finska agrarna stranka, zvana „finska pučka stranka". Te su tri skupine stupile u nekojim izbornim kotarima dapače i u savez sa četvrtom strankom, „švedskom pučkom strankom". Pretjerivanja socijalno-demokratske većine tečajem posljednjih je godina prekinulo u prvom redu bivše sveze izmedju gradjana i socijalnih demokrata. Postoji opravdana nada, da će zajedničko započeto djelovanje izmedju gradjanskih stranaka većine izazvati uspješnu političku suradnju, dapače i obzirom na finsko-ruske odnošaje. — Kroz ovo vrijeme do sastanka novoga sabora u studenom, moći će se možda sporazumjeti glede nove osnovke za raspravljanje sa Rusijom. Jer rezultat izbora upućuje na mogućnost, da bi se mogla postići sloga sa Rusijom, što je ponajpače u sudbonosne ove dane od najpreče potrebe. Isto je tako razveseljiv poraz anarkističkih težnja u Finskoj i mogućnost uspostave državnog poretka. No ne smije se smetnuti s uma, da još uvijek nije točno odredjeno stanovište ruskog vojništva u Finskoj prema rezultatu izbora. Sjetimo li se velikog upliva ovih nametnika kao potpore socijalno-demokratske stranke u Finskoj, to ne smijemo biti odviše pesimistički. Sve ovisi o tom, kakvo će stanovište zauzeti socijalni demokrate Finske naprama rezultatu izbora. Već kolaju vijesti, e će finski socijalni demokrate uz pripomoć ruskih bajuneta nastojati da spriječe sastanak novoga sabora. Premda nemaju te vijesti zasad nikakova sigurna uporišta, to bi se ipak moglo računati i na ovu eventualnost, koju se ne smije smetnuti s uma. (N. Zürcher Zeitung".)

Car Karlo u južnom Tirolu.

Trient, 21. (D. u.) Car je Karlo stigao danas sa svojom pratnjom, medju njima s poglavicom glavnog stožera frajherom pl. Arzom i njemačkim vojničkim opunomoćenikom Crammonom, u južni Tirol, gdje je pučanstvo monarka svagdje primalo burnim oduševljenjem. Prvi je dan svoga boravka u južnom Tirolu posvetio car posjetu mnogih područja, posvećenih oprobanim ratom od godine 1915., a navalom od 1916. povućenih iz rata. Car je došao i do četnog zapovjedništva nadvojvode Petra Ferdinanda, prošao kod toga kroz Meran, gdje ga je pučanstvo burno pozdravilo. Drugog ga je dana vodio put u dolinu Fleimsa. Sljedeći je dan posjetio Previšnji vojni gospodar opet jednom Svoje borce u području Sedam općina i doline Sugana. Kiša je padala kao iz kabla; u višim je predjelima padao snijeg. Car je uprkos sniježnoj oluji, jer su Ga očekivali i jer je htio sam da vidi junake, koji su se bili odlikovali u bojevima posljednjih dana i koji su išli u susret novim teškim naprezanjima. Car je kod toga posjetio kapelicu carice Cite, koju su podignule bile na uspomenu ofenzive proti Italiji čete, koje su provaljivale bile proti Asiagu. Uslijed vremenskih se prilika nije moglo svagdje računati sa redovitim razvojem programa. U jednom je mjestu u dolini Sugana čekao car dulje vremena na deputacije raznih četnih tjelesina, koje uslijed nepovoljnog vremena nijesu mogle stići u odredjeni čas. Car je posjetio i u dolini Noce borioce duboko unutra u Judikarijama. Svagdje mu je pučanstvo priredjivalo burne ovacije.

IZ AUSTRO-UGARSKE.

Beč, 22. (D. u.) Prispio je u Beč njemački drž. tajnik za vanjske poslove Dr. pl. Kühlmann. Tijekom današnjeg prijepodneva imao je duži razgovor sa vanjskim ministrom grofom Czerninom. O podne je kod grofa Czernina priredjen u čast drž. tajniku objed, kojemu je prisustvovao i predsjednik gospodske kuće knez Windischgrätz te predsjednik zast. kuće dr. Gross.

Beč, 22. (D. u.) Poslije podne vršio se je opeta razgovor njem. drž. tajnika dr. Kühlmanna sa vanjskim ministrom grofom Czerninom. Večeras će njem. drž. tajnik otputovati u Berlin.

IZ RUSIJE.

Stockholm, 21. (D. u.) Ruski listovi priopćuju dnevnu zapovijed vrhovnog zapovjednika sjeverne fronte Čeremisova, iz koje proizlazi, da su vojnici namjeravali stanovitog nekog dana ostaviti svoja mjesta i povratiti se kući. Iz dnevne zapovijedi proizlazi nadalje nezadovoljstvo armade radi manjkave opreme, odjeće i prehrane. Povjerenici na fronti javljaju, da su Kornilovljeva afera i zaključak petrogradskog radničkog i vojničkog vijeća, koji poziva na borbu proti privremenoj vladi, posvema potkopali ugled vojnog vodstva medju vojnicima. Nepovjerenje je vojnika proti časnicima kod nekih zborova tako veliko, da kane časnici napustiti zapovjednička mjesta.

SA RATIŠTA.

Sa talijanske granice, 18. listopada. Zaključujući prema londonskim vijestima talijanskih listova izgleda, kao da si nijesu na čistu o ciljevima njemačkog sunka u rigajskom zaljevu. Neposredna bi se svrha operacija imala, kako izvadja „Corriere della Sera", sastojati u namjeri, da se posvema okoristi osvojenje Rige. Tako dugo, dok su Rusi držali u posjedu otok Oesel, ležali su njemački ratni brodovi, koji su plovili prema Rigi, pod vatrom dalekometnih ruskih topova. Osim toga je pružao otok lagljim ruskim ratnim brodovima, a popajpače podmornicama, osnovku, tako da je za Nijemce svakako bio smjeli pothvat stići u Rigu sa morske strane. Prigovor, e je godišnje doba već odviše poodmaklo, a da bi se mislilo na marš u Petrograd, ne stoji, kako izjavlja dopisnik spomenutog lista. Povijest dokazuje, da su se vojničke akcije za prvih zimskih mjeseci u Estlandiji dale veoma dobro provadjati. Karlo XII. švedski iskrcao se je primjerice dne 6. listopada 1700 kod Pernave i zaputio se preko Wesenburga u Petrograd. Kod Narave je potukao Ruse dne 20. studenoga. No uza sve to se ne čini vjerojatnim neposredno njemačko napredovanje proti Petrogradu. Po svoj će se prilici zadovoljiti Nijemci predbježno sa gospodstvom nad rigajskim zaljevom i sa nekoliko sigurnih ishodišnih točaka za proljetnu vojnu. Nekoliko je presenećenja izazvala u Engleskoj lakoća, kojom su njemački brudski topovi svladali ruske kopnene baterije. Rezultat se je tako protivio engleskim iskustvima kod Dardanela, da su revno ispitivali uzrok tomu. Konačno su si protumačili razliku uslijed turskih lutajućih mina, koje se nijesu mogle upotrebljavati u mirnim vodama. Nadalje su Nijemci bez sumnje rabili metke s izvanrednom snagom, dok su Englezi kod svog izjalovljenog juriša upotrebljavali metke, koji su bili zgodni samo za borbu izmedju brodova i koji su bili proračunani na jaki prodor. Ravna je obala olakšala iskrcanje četa na otocima u rigajskom zaljevu.

RAT NA MORU.

Berlin, 21. (D. u.) Wolffov ured javlja: U Sredozemnom su moru potopile opet 12 parobroda i 3 jedrenjače sa ukupno 46.000 bruttotona.

Poglavica mornaričnog admiralskog štaba.

Carigrad, 21. (D. u.) ATM. Glavni stožer javlja: Crno more. Jedna je od naših podmornica potopila u istočnom Crnom moru municijom natovaren ruski parobrod od 3000 tona, kao i jednu jedrenjaču od 1000 tona, te je osim toga opstrijeljavala rusko obalno mjesto Tuapse.

BOJEVI U ZRAKU.

London, 19. (D. u.) Službeno. Neprijateljski su zrakoplovi navalili na večer na istočne i sjeveroistočne grofovije i prodrli sve do stanovite daljine u unutrašnjost tih grofovija, no nijesu proizveli nikakove odredjene navale. Kod navale je sudjelovalo šest ili sedam napadača i bacalo bombe na raznim točkama, medju njima nekoliko njih u londonskom okružju.

London, 20. (D. u.) Službeno. Kod zračnih je navala od jučer bilo ubijeno 227 osoba, 533 ranjene, te počinjena nekolika stvarna šteta.

Pariz, 20. (D. u.) Službeno. Dva neupravljivim postala su zepelina bila napadnuta po zračnim lijetalima i odjelima zračne obrane u području Saone, te su se spustila u okolici Sisterona. Posatke su zrakoplove upalile i nastojale, da pobjegnu, no bile su zarobljene.

Razne vijesti.

* **Jugoslavenski je klub** izabrao u parlamentarno povjerenstvo mjesto pokojnoga dr. Kreka, dr. Lovru Pogačnika.

* **Spašeni ostaci posatke parobroda „Cavrera".** Kako lijonski listovi javljaju, iskrcao je španjolski parobrod "Ernesti" u Marsilji 45 preživjelih od posatke parobroda „Cavrera", koji je uslijed požara na brodu propao dne 13. listopada t. g. na visini marokanske obale.

* **Inozemci u amerikanskoj vojsci.** Amerikanski ministar dementira u nekoj brzojavci vijest, da je amerikanska vlada izdala zakon, prema kojemu da će ista prisiliti inozemce, da služe u amerikanskoj vojsci. Amerikanska vlada veli, da su ove glasine posve neistinite.

* **Drugi zajam za slobodu.** Predsjednik je Wilson izdao proglas, u kojemu pozivlje na potpisivanje drugog zajma za slobodu.

* **Zamjena amerikanskih i francuskih brodova.** Kako Reuter ured javlja iz Washingtona, prepustio je ured za brodarstvo francuskoj vladi 20 teretnih parobroda od 3500 do 6000 tona u zamjenu za francuske jedrenjače, koje imadu sveukupno 40.000 tona i imaju služiti za prevažanje hidrata i mangana izmedju južne Amerike i Udruženih država. Taj ugovor ne će imati nikakova štetna utjecaja na namjeravano prevažanje Udruženih država.

AUSTRO-UGARSKI RATNI IZVJEŠTAJ.

Beč, 22. (D. u.) Službeno se javlja:

Istočno bojište.

Nikakovih dogadjaja.

Talijansko bojište.

S obje strane ceste Rolleklanca, u dolini Pellegrino i u području je Marmolata oživjela bojna djelatnost. Na brdu je Sief pošlo za rukom raspršnuće neprijateljskog napadnog uporišta. Istodobno u dolini Cordevole navaljujuće su provalne čete prodrle sve do u drugu neprijateljsku četu, zadale neprijatelju teških gubitaka i povratile se sa nekoliko zarobljenika opet u ishodišne položaje.

Jugoistočno bojište.

Po austro-ugarskim i njemačkim četama provedena nas je navala u zapadnoj dolini Kumbi dovela u posjed nekolikih francuskih postojanka.

Poglavica generalnog stožera.

Dogodjaji na moru.

Dne 18. listopada poduzeli su dijelovi naših lakih pomorskih bojnih sila pod vodstvom križarke „Helgoland“, da spriječe protivničke prijevoze, sunak u južni Jadran, tečajem kojega nijesu bili vidjeni nikakovi neprijateljski brodovi, premda se je naša mornarica dulje vremena zadržavala u blizini talijanske obale. Navale neprijateljskih ljetača i jedne podmornice proti našim su jedinicama dne 19. listopada ujutro ostali bez uspjeha. Talijansko bje jedno lijetalo hicem upaljeno, te se je razmrskalo. Naše su skupine lijetala uspješno bacale bombe na nadmoćne talijanske pomorske bojne sile, koje su se pokazale bile daleko na jugozapadu i izvan dogleda naših brodova, kod česa je talijanski jedan rušilac na oko bio oštećen uslijed bombe, koja je tik uz njega bila udarila. Naše su se pomorske bojne sile i ljetači vratili u potpunom broju i neoštećeni.

Vodstvo c. i kr. mornarice.

NJEMAČKI RATNI IZVJEŠTAJ.

: Berlin, 22. listopada. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana javlja:

Zapadno bojište.

Bojna skupina prijestolonasljednika Rupprechta: U Flandriji je topovska vatra od šume Houthoulster sve do kanala Comines-Ypern opet nabujala do velike jakosti i ostala, češće povišena do bubnjarske vatre, žestoka do jutra. Jutros rano započele su prema sadašnjim vijestima izmedju Draainbanka i Poelcapelle francusko-engleske navale.

Bojna skupina njemačkog prijestolonasljednika: Topnička se je borba izmedju zemljišta Ailette i Braye nastavila uz najjaču uporabu svih bojnih sredstava preko dana i uz samo maleni prekid takodjer i tečajem noći. U srednjem je odsječku Chemin-des-Dames bila osobito kod Cernyja vatra od vremena do vremena veoma živahna. I u Champagne i na Mozi se je pojačala bojna djelatnost.

Jučer je bilo sastrijeljeno 12 ljetača i jedan privezani zrakoplov.

Istočno bojište

Sad je otok Dagö u našem posjedu. Dopremljeno bje preko 1200 zarobljenika i nekoliko topova, te zaplijenjene velike zalihe. U devet su dana armada i mornarica provele zajednički sve operacije na moru, koje su donijele u njemačke ruke Oesel, Moon i Dagö, zaporne točke istočnog dijela Istočnog mora. Primjer je novi dokaz odvažnosti vojske i naše mornarice. Njihovo se zajedničko sudjelovanje može i ovdje označiti uzornim.

Macedonsko bojište.

U dolini su Kumbi istrgnule naše i saveznićke čete Francuzima u navalama nekoliko visinskih položaja i držali ih proti jakim protuudarcima. Na cesti Monastir-Resna izjalovile su se opetovano navale protivnika. Topovska je borba ostala ovdje i u širokom odsječku na obim obalama Vardara jaka.

•

Berlin, 22. (D. u.) Večernji izvještaj javlja: Engleske navale u Flandriji, poduzete jutros, izjalovile su se izim neznatnog dobitka na ozemlju kod Veldhoecka (sjeverno od Langemarcka). Takodjer na cesti Menin-Ypern izjalovio se je potpunoma jaki engleski napadaj. Izakako je jutros bila popustila topnička bitka sjeveroistočno od Soissonsa, pojačala je opet do potpune žestine. — Ukupni plijen na Oesel, Dagö i Moon iznosi više od 20.000 zarobljenika, i preko 100 topa te ratnog materijala.

Prvi majstor glavnog sijela Ludendorff.

NEPRIJATELJSKI IZVJEŠTAJI.

Engleski:

21. na večer. Svježe čete provedoše oko podne, a da nijesu pretrpjele gubitaka, uspješan udarac. Naše patrule zarobiše u jutro jugoistočno od šume Polygon 12 momaka. Kroz dan je topovska djelatnost bila na obim stranama jaka.

Francuski:

20. listopada, na večer. Na fronti Aisne jaka djelatnost obaju topništva. Suzbili smo 2 neprijateljska pothvata, poduzeta proti našim malim stražama južno od Corbenya te u Argonima u predjelu Bourcuillesa. Na desnom brijegu Moze dokrajčio je ustup našeg topništva žestoko opstrijeljavanje naših položaja sjeverno od šume Chaume. Preko dana nije bilo nikakvog pješadijskog boja. Inače svuda mir.

Bojevi u zraku: Prošle je noći oko ponoći bio Dünkirchen opstrijeljavan sa morske strane. Dosada nijesu bili najavljeni gubici medju civilnim pučanstvom. U noći na 20. t. mj. preletio je broj zepelinovaca francusko područje, a da nijesu nanijeli nikakve štete. Opstrijeljavani od naših zračnih obrambenih odjela, više je zrakoplova raspršeno, sastrijeljeno ili prisiljeno, da se spusti. Jedan je zepelinovac bio kod St. Clementa, 10 km. jugoistočno od Lunevillea, pucanjem zapaljen; drugi zepelinovac, koji je od naših ljetača bio napadnut, morao se je spustiti kod Bourbonne les Bains. Posada je zarobljena. Zrakoplov je neoštećen. Dva daljnja zrakoplova koja se nije više moglo kormilariti, spustila su se tobože u unutrašnjosti Franceske.

Jugoslavenima ništa.

Kako je poznato, je dr. Seidler primio zastupnike Jugoslavenskog kluba dr. Korošca i dr. Laginju 16. t. mj. Ovo je formalno vijećanje imalo samo zadaću, da se saopći Jugoslavenima, da vlada nema nikakova interesa, da se Jugoslaveni osjećaju zadovoljnima u državi, da je vladi dobrobit našega naroda deseta briga, da je radodarna samo sa lijepim riječima, kad kuene za nju teška ura, ali da nema baš nikakova smisla za narodne potrebe u 20. vijeku. Uzalud je dr. Laginja upozorio ministra-predsjednika na članke grofa Andrassyja, koji dokazuju, da takodjer trijezni krugovi u Madžarskoj uvidjaju potrebu, da se riješi jugoslavensko pitanje, uzalud je dr. Korošec kušao, da skloni ministra-predsjednika, da pokaže svoju stvarnost i svoje zanimanje za naše potrebe, ako ne u okviru državopravnog programa to barem u promijeni sistema u jugoslavenskim pokrajinama te u uspostavi ustavnih prilika u nesretnoj, zapuštenoj i tlačenoj Bosni i Hercegovini. Dr. je Seidler izjavio, da vlada ne može ništa da učini, da riješi jugoslavensko pitanje, ali je takodjer dokazao svojim vladanjem za vrijeme četveromjesečnog roka, koje su mu dali Jugoslaveni time, što su glasovali za prvi ustavni proračun, da nema niti najmanje volje, da se bavi sa našim narodnim pitanjem. Stari sistem, stari način zlorabe vlasti u štetu Jugoslavena, koji se je uvriježio već od desetgodišta ovamo i koji je došao do pravog izražaja osobito u doba Stürgkhove strahovlade, vrijedi u našim pokrajinama još dandanas. Tako se postupa u Austriji i Ugarskoj sa narodom, koji je žrtvovao najviše krvi u tom ratu. Naše su jugoslavenske pokrajine poslale četvrti dio svog pučanstva u vojsku, ne možda za službu u zaledju, već u vatru. Koliko je mladeži i najbolje ratne sile izgubila Dalmacija, koliko Bosna, koja je dala Austriji pol milijuna vojnika, koliko Hrvatska, koliko Slovenija i tužna naša Istra — sve ove činjenice, sve ove goleme žrtve skupocjene narodne krvi, sve to ne vrijedi u očima austrijske vlade toliko, kao zlobna fraza njemačko-radikalnog zastupnika, koji se ne žaca izjavljati otvoreno kod svake prilike, da su Slovenci i Hrvati na putu egspanzivnim ciljevima njemačkog naroda, te radi toga nemaju prava na opstanak u monarkiji. U Njemačkoj se sami Nijemci dižu proti pretjeranosti Svenjemaca i šovena, ali u Austriji stoji sama vlada pod utjecajem ovih ljudi, čije djelovanje odsudjuje i sama razborita njemačka javnost. Francuzima, Dancima i Poljacima voljna je njemačka vlada da priznaje pravo samouprave, ali 8 milijunima Jugoslavena, vjernih i požrtvovnih ljudi, krati austrijska vlada svako priznanje njihovih opravdanih tražbina. U toj stvari ne igra austrijska državna misao nikakve uloge, jer bi vlada paktirala i paktira sa onim ljudima, koji traže potpuno otkinuće austrijskih područja od Austrije. Danas se vlada u Austriji pod utjecajem i po volji separatističkih stranaka, koje žele raskomadati i razoriti državu, i nikako prama interesima države. Proti volji ogromne većine naroda hoće se stvoriti od pretežno slavenske Austrije njemačku Austriju. Posve su točno označili naši zastupnici dr. Laginja i dr. Korošec dr. Seidleru raspoloženje Jugoslavena, rekavši, da bi sav narod na jugu nastupio proti svojim zastupnicima, kad bi ovi odustali od svojih u deklaraciji sadržanih zahtjeva. Sam narod neće i ne dozvoljava, da se vladi, koja dolazi sa takovim predložima, kako je došla Seidlerova vlada, votira proračun a ma samo za jedan dan. Žalosna su nas iskustva prošlosti poučila, da smo mi Jugoslaveni dobri i dragi samo onda, kad trebaju našu krv, našu mladež i naše junaštvo. Naš narod nije još zaboravio godine 1848. ni njezine posljedice. Slobodna je Hrvatska za zahvalu njezinih žrtava bila oplijenjena svojih prava, narod progonjen i tlačen. Khuen Hedervary i njegov režim je zazoran primjer bezazlenog povjerovanja u tudje poštenje. Mjesto prosvjetnog rada za dizanje zapuštenoga naroda dobili smo u našim „kolonijama“ Kallaye, roditelje sviju mogućih istinitih i prividnih iredentizma. Ako je bilo nešto takova moguće prije 50 godina, kad je naš dobroćudni narod vjerovao obećanjima i lijepim riječima, nije to više moguće danas, iza tolikog krvoprolića, iza tolikog progonjenja nevinih ljudi, iza tolikih internacija i konfinacija sinova onog naroda, čiji se gubici u tom ratu mogu računati sa milijun ljudi. Osmi dio našega jugoslavenskog pučanstva platio je svoje rodoljubno oduševljenje glavom. Na naše žrtve odgovara austrijska vlada ironički time, što najprije utanači sa Poljacima uvjete suradjivanja, a onda pozove nas na sjednicu, samo da nam saopći, da nas ne treba. To je izazivanje našeg naroda; tako nije s nama postupala još nijedna vlada; to je zvanično bunjenje našeg naroda sa strane vlade, koja je u korist četveromjesečnom proračunu žrtvovala svaki moralni obzir, svaku brigu za budućnost države. Sa takovom vladom nema suradnje naših zastupnika u parlamentu.

Političke vijesti.

Madžari se srde na Nijemce.

Pod ovim naslovom donosi „Venkov“: Madžari su pobjesnili. Taj put na Nijemce. „Branimo njemačku nadvladu u drugoj državnoj polovici, a Nijemci, mjesto da su nam zahvalni, zazlraju od ovog velevažnog pitanja te nam spočitavaju, da navodno ne dajemo Austriji izvjesnu količinu hrane. Takovoj se nezahvalnosti nijesmo nadali. Mislili smo, da će Nijemci ići ruke u ruke s nama proti češkoj drskosti, ali u tako važnom momentu razbijaju si glavu sa — ugarskom staninom“. Tako već pišu danas nekoje madžarske novine. Veoma teško podnose Madžari to, da su Nijemci zatražili, e bi se obnovilo medju Austrijom i Ugarskom zajedničko gospodarsko i produktivno područje i da bi tim bila zajamčena jednakomjerna dobava hrane za obe državne polovice. Oni neće ni da čuju o tom zajedničkom teritoriju. Ali još više nego li politička pitanja zaokupljaju Madžare brige za hranu. U tom pogledu imadu Madžari posebne nazore. Kod nas se je n. pr. sa rekvizicijama izgubilo gotovo sav dobitak, dok se u Madžarskoj ne smije o tome ni govoriti, a stanje im je marve očuvano gotovo na normalnoj visini. Madžari su uložili sve sile, da bi bili zasigurani u tom pogledu takodjer za budućnost, a naša im je vlada popustila, te uzmakla na čitavoj crti. Čitavu državu medjutim moraju hraniti češke zemlje. Madžari su zabranili svaki izvoz u naše zemlje, te ako dodje nešto iz Madžarske, to je samo uz nečuvene cijene. Zastupnik je Schürff kazao u parlamentu: „Kao vijerni prijatelji Madžara i stupovi dualizma, opominjaju Nijemci Madžare, da bi popustili i da bi dali Austriji onu hranu, koju potrebuje, da bi se uzdržalo u ratu. Madžarska može dokazati svoja bratska čustva samo time, da dade Austriji više masti, više mesa, više voća i više zelenja“. Takovih poziva ne shvaćaju Madžari. Oni su doduše za to, da se ustraje, ali je navodno samo stvar Austrije, da to dokaže. Inače odbijaju sve pozive, ma da su okićeni i prijateljstvom. Ministar je Höfer obećao svoje posredovanje. Austija će izmijenjivati industrijske proizvode za živež. Ali Madžari traže, da ove industrijalne proizvode moraju dobiti za nižu cijenu, negoli se prodavaju u Austriji. Radi toga ćemo doživjeti prijatnost, da ćemo morati putovati za naše proizvode u Ugarsku, da ih dobijemo za podnosnu cijenu. Čini se uopće, da će u glavnom pitanje hrane i odjeće tvoriti predmet narednog parlamentarnog boja izmedju Ugarske i Austrije. Mi znademo, da nam nebi Madžari htjeli najradje dati ništa, a dobiti od nas sve. U tom pogledu mjere upravo ravnopravnom mjerom i Čehe i Nijemce. Za obojicu imadu naprosto jedan odgovor, a taj jest: Ne damo ništa.

Proračunski provizorij.

„Die Zeit“ donosi: Danas, 4 sata popodne, glasovat će se u zastupničkoj kući o proračunskom provizoriju. Prilično je sigurno, da će biti prihvaćen, pošto onih 96 njemačkih nacijonalaca, 74 Poljaka, 67 kršćanskih socijala, 7 njemačkih naprednjaka, 5 Rumunja, 4 bukovinska Rutena te nekoliko Talijana i zastupnika izvan stranaka, dakle sveukupno po prilici 260 glasova, sačinjava većinu, ako i malenu, od sadašnja 474 zastupnika. Ta je većina to slabija, što se kod Poljaka mora računati na nekoliko uskrata kod glasovanja. Na-

suprot je pitanje o trajanju provizorija još otvoreno. Kako je poznato, traži vlada šestmjesečni, a Poljaci kane predbježno dozvoliti samo četveromjesečni provizorij. Nakon dogovora ministra-predsjednika dr. pl. Seidlera, dne 19. o. mj., pridržali su si Poljaci svakako pravo, da se o svom konačnom stanovištu naprama proračunskom provizoriju dogovore još u utorak prije podne. Odluče li se dakle Poljaci za četveromjesečni provizorij, tad nema većine za šestmjesečni provizorij, dapače ni tad, sve kad bi za šestmjesečni provizorij glasovalo i ukrajinsko parlamentarno zastupstvo, koje broji 25 članova i koje će takodjer u utorak ujutro glede toga stvoriti zaključak. Stoga je jasno, da se živahnim interesom očekuje današnje glasovanje, koje će se po svoj prilici obaviti poimenično.

Njemačko je narodno vijeće u Českoj u pitanju glede dozvole proračunskog provizorija sa strane njemačkih zastupnika upravilo zastupniku dru. Pacheru dopis, u kojem se veli: Možda je ispravno, da kane njemački zastupnici na temelju svog tečajem rata načelno zauzetog stanovišta dozvoliti vladi sredstva, no puk imade osjećaj, da je odnošaj Nijemaca prema državi u posljednje vrijeme uslijed raznih dogadjaja (amnestija itd. - postao drukčijim, negoli je bio dotad. Uslijed toga je pučanstvo mnijenja, neka i Nijemci državne potrebe, isto tako, kako to čine i drugi narodi, dozvole samo na temelju odmazde. Tako misli narod općenito.

Pješačka pukovnija broj 28.

Narodni zastupnik Maixner i drugovi uložili su u sjednici od 19. t. mj. interpelaciju, koja se tiče pohvale pukovnije 28, izrečena sa strane zapovjednika 56. pješačke brigade, generalmajora von Straub, dne 5. lipnja, iza 10. soćke bitke. U toj pohvali stoji, da su se sinovi „zlatnog kraljevskog grada Prag" tako iskazali, da „nema u vojsci pukovnije, koja bi bila bolja od 28. u teškoj bici". Interpelacija zastupnika Maixnera kaže: Premda nemaju interpelanti namjere, da zasjene na ikoji način zasluge ove pukovnije, dojimlje se njemačkog pučanstva u Českoj pohvala pukovnije, koja je bila raspuštena uslijed prijašnjih bojnih dječova, tim čudnovatije, što ova pukovnija postoji navodno većim dijelom od njemačke momčadi i od njemačkog časništva. Potpisani mole radi toga, neka se saopći visokoj kući: Čije je narodnosti bio pali junak major Weergans? Koliko je časnika i koliko je momčadi bilo njemačke te češke narodnosti? Koliko je časnika i koliko je momčadi bilo zavičajno u zlatnom kraljevskom gradu Pragu. Beč, 19. listopada 1917.

Domaće vijesti.

Snižena količina mesa. Gradska aprovizacija javlja: Uslijed časovitog pomanjkanja mesa, snizit će se do daljnjega količina mesa, koja pripada po osobi, odnosno po živežnoj karti, od 20 dkg. na 10 dkg. Meso se ne će kao do sad raspačavati prije podne, već samo poslije podne.

Nema vagona. Kako javlja „Sisački glas", uveden je na sisačkoj prazi novi vlak u Novsku, koji odlazi u 6 sati u jutro i koji je namijenjen djeci, koja posjećuju madžarsku školu. To se dešava u Hrvatskoj, nota bene! Naši bjegunci se dugo vremena nijesu mogli vraćati, jer je ministarstvo unutarnjih posala izjavilo, da ne može dostaviti za njih 60 vagona hrane, pošto nema vagona.

Ured za odmjerivanje cijena u Pazinu priopćuje, da je u svojoj zadnjoj sjednici odredio cijenu srednjeg vina od 7 i pol stupnjeva alkohola u konobi producenta sa 320 K po hektolitru. Za grozdje, kojeg mošt ima 13 stupnjeva sladora, odredjena je cijena od 2000 K po kvintalu.

Prodaja ribe. U slučaju, da prispije riba prodavat će se ona danas. Pravo kupovati ribu imadu danas vlasnici živežnih karata počevši od broja 801.

Prosvjeta.

„Hrvatska Njiva". Primili smo 33. broj revijalnog tjednika „Hrvatske Njive" s ovim sadržajem: Dr. Melko Čingrija: Dr. Krek. — Dalmatinac: Austrija, Italija i Dalmacija. — Antun Dobronić: Wagner i wagnerizam. —o—: Naša kućna (seljačka) zadruga i utjecaj tudjinštine. — U smotri prikazuje Nikias socijalnu politiku hrvatske vlade, J. D. glosira zagrebačke gradske izbore, dr. M. Metikoš piše o domaćoj industriji, Laik razlaže, što je s hrv. medicinskim fakultetom, Spectator raspravlja o griži u Zagorju, dr. D. P. osvrće se na Maretićeve misli o naučnom radu u „Savremeniku" itd. — Listak: Ferrucio Stazi: Bjegunac. — Godišnja pretplata „Hrvatske Njive" iznosi K 30, pojedini broj 70 fil. Naručbe šalju se na upravu lista u Zagrebu, Nikolićeva ulica broj 8.

Dnevne vijesti.

Sa vješalima i tamnicom. Madžarske novine napadaju uvijek bjesnije Čehe. Medju ovim se novinama osobito ističe „A Nap", koji pozivlje vješala i tamnice na pomoć proti Čehima. List kaže, da je politička taktika pokojnog Stürgkha bila jedina ispravna, i da se ne bi bilo smjelo nikada sazvati zastupničke kuće, u kojoj tvore Česi, Malorusi i Ukrajinci većinu. Car Franjo Josip i ministar Stürgkh da su dobro znali, što znači djelovanje austrijskog parlamenta usred svjetskog rata. Otkada zasjeda parlamenat, može se jasno razabrati, da je to vijećanje samo bunjenje proti državi. Radi toga otstupaju umjereniji češki elementi od predsjedništva češkog kluba a na njihovo mjesto dolaze najdivlji kao Klofač i Stržiberny. Žalimo austrijsku vladu, koja nije kadra, da pomoću tamnice i vješala uguši ovu očividnu veleizdaju.

Zar još i to? Primamo ovaj značajan dopis iz Imotskog u Dalmaciji: Molim slavno uredništvo, da izvoli u „Hrvatskom listu" priopćiti, što se je sa mnom zbilo u tudjem mjestu Jakovu, gdje sam boravio kao bolestan vojnik u bolnici. Svakog sam popodneva mogao šetati po okolišnim selima, ali na nesreću nijesam imao sa sobom nijednoga Hrvata, s kojim bih mogao bio hrvatski razgovarati, jer su bolesnici bili sami Nijemci i Madžari, te sam bio kao odsječen pa medju njima. A ovdje je po selima bilo naših Istrana, no ja nijesam znao za nje, jer sam se tek povratio bio sa fronte, nego su mi drugi kazivali za nje, da su to bjegunci iz Istre. Šetajući jednom tako, vidim pred kućom majku i kćer. Sav radostan pošao sam do njih, da se malo s njima porazgovorim milim hrvatskim mojim jezikom. Pozdravim ih sa „dobra večer!" Ali da ste ih vidjeli! Jedna se od ovih bjegunka okosi na mene ružnom njemačkom psovkom „Leck mich in A....! (oprostite mi, što Vam tako nepristojno pišem, ali je istina!), a druga počne govoriti nešto sa mnom — njemački, česa dakako nijesam razumio. Ja sam se zabezeknuo, a one mi se smiju i rugaju. Tad me upita hrvatski, koliko sam vremena u bolnici, a kad sam joj odgovorio, da sam tri mjeseca, stale su mi spočitavati, da ih sam, tako tupe i lude glave, te kroz toliko vremena nijesam bio kadar da naučim njemački, te odmah iza toga opet nastavile njemački sa mnom govoriti. Otišao sam od njih sav tužan u srcu. A kako da i ne budem tužan, kad sam čto na svoje uši čuo, kako se naši istarski bjegunci u tudjini otudjuju, ponijemčuju. No tješim se, da su ove dvije žene tek iznimke, jer nikako ne mogu da pojmim, kako bi naš Istranin, ta korjenika hrvatska, mogao da se iznevjeri svom jeziku i rodu, pa ma ga udarale stotine i stotine jada i nevolja. A ove kukavne žene neka se stide! Potamnio im obraz! Sa veleštovanjem Stipe Kojundžić, Imotski, Dalmacija.

Federalizam u Austriji. „Tagespost" donosi, da u praškoj „Češkoj reviji" stoji ovaj nacrt federativne Austrije. Austrija bi se sastojala od: 1. češke države, kojoj bi pripadala Češka, Moravska i Šleska; 2. nutarnje austrijske države, od donje, gornje Austrije, Salzburga, Tirola i njemačkih dijelova Koruške i Štajerske; 3. ilirske države, koja bi se sastojala od Kranjske, Gorice, Gradiške, Istre, Dalmacije i slobodnih dijelova Koruške i Štajerske; 4. male poljske države; 5. ukrajinske države, koja bi se sastojala od istočne Galicije i Bukovine; 6. od glavnog grada Beča kao slobodnog grada; 7. od slobodne luke Trst." — Ništa proti tome!

Deset pari čizama za 32 metričke cente pšenice. Pod tim naslovom, kako čitamo u „Novinami", obara se Huszár Károly u glasilu pučke katoličke stranke „Nepujság" na nepravde glede maksimalnih cijena. On piše: Ljudi u gradovima govore, da nije nikad bilo seljaku tako dobro kao sada. Veću laž od ove, kaže, ne bi mogli izmisliti ni pakleni vragovi. Prije rata bio je seljak gospodar svoga imanja, sad pak za vrijeme rata postadoše gazde pravi robovi. Što seljak privrijedi, to sve padne u ruke drugome. Na sve njegovo udarene su maksimalne cijene i sve se rekvirira. Naprotiv, što seljak kupuje, valja da plaća ogromnim svotama. Trgovci mogu lihvare ugljenom, drvima, benzinom, petrolejem, željezom, strojevima, konopima, kožom, platnom i obućom. Vojska je od seljaka kupila tegleću marvu i konje za upravo neznatnu cijenu, dok seljak sada treba da od trgovca kupuje nepojmljivo skupo. Tvornice su bile odmah isplaćene, dok naprotiv nekoji gospodari — već je tomu tri godine — nijesu dobili ni filira. Seljak se samo znoji oko privrede, a poslije sav njegov trud pripadne raznim centralama, bankama itd. Kaže nadalje, e je čitao u nekim novinama, da je jedna obitelj od deset članova morala dati za obuću 10 pari čizama 32 metričke cente žita. Pita se: koji seljak može toliko privrijediti, da samo za obuću dade 32 metričke cente pšenice? A gdje su druge potrebe? Ovakvo je stanje nepodnosivo. Zatim zaključuje: Ne krvari na bojnom polju seljaštvo zato, da bude golo, kad se vrati kući!

Tovljenje svinja za Austriju. Ministar za prehranu Höfer je izjavio, da su za Austriju osigurana 3 veća kontingenta svinja iz Ugarske. Jedan dio tih svinja da se sada timari u Nagy Tetelnyu, a drugi od 10.000 komada tovi se žirom negdje u Hrvatskoj, te će se odmah odpremiti u Nagy Tetelnyi, a odatle istom u Austriju. Treći kontingenat od 10.000 svinja da će se takodjer toviti u Ugarskoj, nu ne veli se gdje. „Pošto se vidi", piše „Obzor", „da gospodin ministar ne imade dosta jasnih pojmova o Ugarskoj i Hrvatskoj, nije isključena mogućnost, da će se taj treći kontingenat od 10.000 svinja bilo u cijelosti bilo dijelom toviti takodjer kod nas. Znatiželjni smo, da li su te svinje, koje se tove kod nas, u cijelosti ili dijelom kupljene kod nas ili su samo ovamo dopremljene da se tove našim žirom. U prvom bi nas slučaju zanimalo znati, da li mi imademo toliko svinja na raspolaganje, da će dostajati ne samo da opskrbljuju Hrvatsku i Slavoniju mašću, nego da ih možemo jošte i eksportirati. U drugom bi pako slučaju htjeli znati, da li je kod nas rodilo toliko žira, da možemo primati na tovljenje i tudje svinje, tim više, što znademo da žir baš nije bog zna kako ljetos urodio, a kukuruzom, ječmom i krumpirom zabranjeno je toviti svinje, a nema ih ni dosta za prehranu pučanstva, a kamo li za tovljenje svinja. Svakako je interesantna činjenica, da se kraj karata za mast, uz koje se dobije najminimalniji kvantum, nuždan za prehranu, da se kraj maksimalnih cijena za mast 18, za salo 17, a za slaninu 14 kruna još može iz Hrvatske izvesti 10.000 tovljenih svinja, i da onda još za zahvalnost austrijski ministar Hrvatsku jednostavno strpava pod Ugarsku. Na koncu bi još rado znati, koliko će od tog kontingenta hrvatskih svinja odpasti na našu najbližu braću u Dalmaciji, Istri, Primorju i slovenskim krajevima.

Vojničke vijesti.

Dnevna zapovijed lučkog admiralata broj 295 od 25. listopada 1917

Posadno nadzorstvo satnik Titz.

Liječničko nadzorstvo na N. V. b. „Bellona": linijski liječnik dr. Tschada.

Liječničko nadzorstvo u mornaričkoj bolnici: pučko-ustaški liječnik dr. Clotti.

Sjetite se Crvenog križa!

Germanizacija našeg pomorstva.

Tršćanska „Edinost" donosi ovaj zanimivi i značajni članak, kojega i mi iz istih razloga iz „Obzora" prenašamo:

„Stürgkhov apsolutistično-germanizatorski sistem, koji se svom silom raspasao po svim granama naše državne uprave, je i sam po sebi pružio svoje pandže i za našim pomorstvom i medju onim zlogasnim zahtjevima Nijemaca čitali smo takodjer, da se zahtijeva njemačka višja nautička škola i ništa više i ništa manje no službeni njemački jezik svih plovidbenih pruga, koje uživaju kakovu pripomoć iz državne blagajne.

Mi se zapravo nismo čudili ovim njemačko-nacijonalnim zahtjevima, jer nam ne treba ni istaknuti, da njemačko-nacijonalna pohota ne poznaje granica i da nema silnije želje u Nijemaca do one, da bi neograničeno vladali i po našem jugoslavenskom Jadranu. No morali smo se upravo silno začuditi, kad smo saznali, da jednaki njemačko-nacijonalni vjetar juri takodjer sa strane, sa koje smo pred kratko vremena navikli na kakovu-takovu nepristranost i na pravično uvažavanje narodnosnih prilika u našem Primorju, da je germanizatorni duh zavladao takodjer našom c. kr. pomorskom vlasti, koja je još do malo časa bila nepristupna za šovinističke njemačko-nacijonalne političke težnje, te joj je bio samo na srcu razvoj i procvat naše pomorske plovidbe, a nikako nacijonalno-politička propaganda. Tako je bilo, dok joj je bio na čelu opće štovani predsjednik Antun Delles, no nije već tome tako, otkad je nastupio njegov nasljednik grof Viktor Attems (ovdje je 8 redaka zaplijenjeno).

U broju 276. od 7. o. mj. čitamo u „Grazer Tagblattu" na dugo i široko, što se sve već uradilo i što se još sve radi

za ponijemčenje našeg pomorstva.

Grof se Attems osobito bavio sa „Austrijskim Lloydom". Prije 15 do 20 godina, da se sva unutarnja služba vodila u talijanskom jeziku, sada pako da o takovoj isključivoj povlasti, naročito u komercijalnoj školi već ne može biti govora, jer se glede toga zahtijevalo, da bi se u abiturijentskim tečajevima uzgojili jezično naobraženi austrijski pomorci i da su bile odtada dane po novom Lloydovom ugovoru obvezne izjave. Kod Lloyda da se govori u pet jezika; za prekomorski saobraćaj služi engleski jezik; za dalmatinski obalni promet prevladjuje hrvatski; komercijalna se služba vodi većinom u njemačkom jeziku; unutarnje je službeno općenje na ladjama, već prama posadama, sada hrvatsko, sada talijansko. Peti je jezik gospodin grof zaboravio navesti, i to zato, jer je — slovenski, budući da bi tim priznanjem prebrzo i presilno uništio sve njemačko piskaranje „Tagblatta". Rekao je takodjer, da Lloyd krsti svoje ladje s njemačkim imenima mjesta u krajevima, gdje živi njemačko pučanstvo, dok se za zemlje i mjesta sa jezično mješovitim pučanstvom upotrebljavaju — latinska imena. Tako je je krštena neka ladja sa latinskom riječju „Pilsna", ma da je sam plzenjski načelnik zahtijevao, da se imenuje češki „Plzen". Tako su takodjer nastala imena ladja: „Carniolia", „Cracovia", „Leopolis" samo da se ne bi pokazalo vanjskom svijetu, da u Austriji žive i Sloveni.

Grof je Attems zatim govorio o Lloydovim namještenicima,

osobito o kapetanima, medju kojima da je bio znatan postotak „šugavih ovaca",

a zatim veli: „Stalna je skrb sadanje uprave, da nadomjesti nepouzdane elemente i da se brine za poštivanje nijemštine. Osobito treba, da su oni namještenici, koji dolaze u dodir s putnicima, i to ne samo u komercijalnoj službi, potpuno vješti nijemštini — za službenu posadu. Kod popunjenja novih mjesta daje se onima prednost, koji su vješti i nijemštini. Uredjenje njemačkih tečajeva da je postiglo svoj cilj... Raspravni jezik (novi terminus technicus: „Verhandlungssprache") u predsjedništvu Lloyda da je njemački, a pripomenuti možda valja, da generalnom ravnatelju Frankfurteru nije do potalijančenja (Verwelschung"), pa s toga da je u Trstu nepravo (čitaj: „potpunim pravom") razvikan kao „germanizator". Da se nekako opravda naprama uredniku svenjemačkog lista, koji je pritajenom, ali zamjetljivom srčbom slušao, da Jugoslaveni i Talijani, dva naroda, koja žive uz naše more, još uvijek nisu sasvim istrijebljeni iz pomorske službe, dodao je gospodin grof: „Razumljivo je, da medju pomorcima prevladjuje jugoslavenski i talijanski elemenat, što odgovara opsežnom broju i što dosada zapravo iz nutarnjih njemačkih zemalja nije bilo dosta ljudi za pomorsko zvanje".

(Konac slijedi.)

VLADIMIR SOLOVJEV

Smisao rata.

(Iz knjige: „Opravdavanje dobroga".)

(Nastavak.)

Pod ovom se negativnom izvanjskom stranom kriju pozitivne strane pojedinih narodnosti, jer ove moraju postojati i razviti se u svojoj osebini kao živi organi čovječanstva, bez kojih bi jedinstvo toga čovječanstva bilo prazno i mrtvo, a takav bi mrtvi mir bio gori od rata. Pravo se jedinstvo i žudjeni mir čovječanstva ne smije osnivati na slabosti i potlačivanju pojedinih naroda, nego na višem razvoju svih sila, na slobodnom medjusobnom odnošaju pojedinih naroda, koji se upotpunjuju.

Ne gledeći ali na sva naprezanja narodne vlastite ljubavi, koja ide za neprijateljskim otudjenjem jednoga naroda od drugoga, postoji ali ipak medju njima uzajamno djelovanje i širi se u svim smjerovima. Bivših medjunarodnih sveza nije nestalo, nego su se iznutra ojačala, a njima su se pridružile nove. Tako je na zapadu izgubila crkva doduše svoju vanjsku vlast, no duševna je njezina autoriteta znatno porasla i u mnogočemu se oslobodila od krupnih, sredovječnih zloboraba, a svoje gubitke, koje je, kako je to i zavrijedila, pretrpjela bila uslijed reformacije, izravnava drugim tečevinama na duševnom području.

Zajedno sa crkvom i u borbi proti njoj, ali istotako je močno i opsežno niknulo snažno bratstvo slobodnih zidara, u kojemu je sve zagonetno osim njegovog medjunarodnog, sveopće čovječanskog značaja. Druga se je vrsta odnošaja stvorila u neuvidjenom opsegu na gospodarskom području, nastalo je s j e t s k o t r ž i š t e. Danas nema zemlje, koja bi u gospodarskom pogledu mogla udovoljavati samoj sebi, koja bi mogla proizvadjati sve potrebito, a da ne bi oduzimala od drugih zemalja i na odmazdu im opet davala, tako da se predodžba o osamljenoj državi kao potpunoj cjelini, dakle apsolutno neovisnom organizmu sa temeljnog ovog gledišta prikazuje prava fantanstičnost. Neprestana suradnja svih kulturnih zemalja na znanstvenom i tehničkom području, kojih plodovi s mjesta postaju zajedničkim dobrom, izumi, koji ukidaju udaljenosti, dnevno novinstvo sa svojim neprekidnim vijestima iz svih zemalja, i konačao začudno sve veća „izmjena tvari" na novim spojnim putevima — sve to zajedno stvara iz kulturnog čovječanstva cjelinu, koja u istini živi, sve ako i proti svojoj volji zajedničkim životom.

Ali ovo kulturno čovječanstvo postaje sve više i više s v e u k u p n i m č o v j e č a n s t v o m. Izakako su Europejci od početka posljednjih stoljeća ovamo proširili bili na sve strane područje svoga djelovanja, izakako su osvojili Ameriku na zapadu, Indiju na jugoistoku i Sibiriju na sjeveroistoku, to je eto već ponajviše dio zemaljske kugle s njezinim stanovištvom njihovoj vlastiti. Danas se može već kazati, da ta vlast obuhvaća čitavu zemaljsku kruglju. Islamski je svijet svagdje zahvaćen i ispreпleten nitima europske kulture, te može samo u tropskim pustarama u Sudanu, sve ako i bez nade u uspjeh, živjeti svojim divljim životom (carstvo derviša). Čitavo je obalno područje Afrike već porazdijeljeno medju europejske vlasti, a sad je već i sredina tamnoga dijela svijeta (Afrike) pozorištem njihove utakmice. S one strane područja, koja potpadaju pod europejski utjecaj, preostala je još mongolska Azija, Kina i Japan, ali pred našim očima pada i posljednja ova ograda čovječanstva. Nevjerojatno je brzim napretkom u četvrtgodištu Japan prisvojio svu materijalnu i pozitivno-znanstvenu stranu europske kulture i požurio se, da najživljim načinom razloži potrebu toga prisvojenja i svojoj mongolskoj subraći. Kinezi, koji su u svojoj samosvijesti bili svakako već po Englezima uzdrmani, no kojih je razumijevanje za one inozemce bilo još izvanredno žilavo, shvatili su svoje suplemenjake odmah, i danas nije glasoviti kineski zid više simbolom i daljnjeg odijeljenja, nego samo spomenik onoga, što je i neminovno prošlo.

Kakav je odnošaj prema ratu imao taj čudnovati svjetski proces, da obuhvati zemlju jedinstvenom, vanjskom kulturom? S jedne strane igra rat kod toga a k t i v n u ulogu, jer je poznato, da su Napoleonski i revolucijski ratovi kod tog pokreta snažno sudjelovali i pripomogli raširenju sveopćih europejskih ideja, kojima je uvjetovan napredak devetnaestog vijeka na području znanosti, tehnike i gospodarskog života, koji čovječanstvo vanjskim načinom spaja.

(Nastavit će se.)

Pojedini broj 12 h.

CIJENA lista: U pretplati za čitavu god. K 36·—, za polugodište K 18·—, tromjesečno K 9·—, mjesečno K 3·60, u maloprodaji 12 f. pojedini broj. OGLASI primaju se u upravi lista trg Custoza 1.

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

„HRVATSKI LIST“ izlazi u nakladnoj tiskari JOS. KRMPOTIĆ u Puli, trg Custoza 1. Uredništvo: Sišanska ulica br. 24. — Odgovorni urednik JOSIP HAIN u Puli. — Rukopisi se ne vraćaju.

Godina III. U Puli, srijeda 24. listopada 1917. Broj 824.

Švedska.

Političko je držanje skandinavskih država, a ponajpače Švedske u ovom svjetskom ratu od velike važnosti već radi njihovog zemljepisnog položaja kao posredovnih članova izmedju odijeljenih istočnih i zapadnih država antante. Švedska, ta najjača i najveća od skandinavskih se je država strogo držala dosadi uza sve neprilike svoje najavljene neutralnosti. I najnoviji dogadjaji u unutrašnjoj politici Švedske ne mijenjaju ništa u njezinim odnošajima naprama izvana. U teškoj i dugotrajnoj su izbornoj borbi bili potučeni konzervativci, koji su sad imali vlast, a vladu preuzima sad liberalno-socijalističko udruženje stranaka. I kod ovih izbora za parlamenat nije bilo pitanje o neutralnosti nikakovo sporedno pitanje. U Švedskoj naginju doduše, kao i u drugim zemljama, konzervativne stranke svojim simpatijama više prema središnjim vlastima, a radikalne više prema antanti, no da je u životnom interesu Švedske, da ostane postrance od rata i ustraje kod dosadanje neutralnosti, o tom su sve stranke složne. Poglavica je novog kabineta, Eden, odmah kod polaganja prisege označio za prvu dužnost, da prema izričitoj i jasnoj volji švedskoga naroda „nepokolebivo podrži prema svim stranama strogo bestranačku neutralnost i s njom spojenu trgovačku politiku“. Time su dakako jasno i konačno uklonjene sve bojazni s jedne, i nade s druge strane, koje su bile osobito nadovezivale na ministarstvo uplivnog vodje socijalista Brantinga. I Branting je iskren pristaša neutralnosti, prem da stoji sa svojim političkim težnjama na strani zapadnih vlasti.

U izbornoj se borbi nije radilo o pitanjima izvanjske, nego tih unutrašnje politike. Glavni je predmet stranačke borbe bila po ljevici zatražena demokratizacija izbornog prava, te je novi ministar-predsjednik prigodom obrazlaganja svog programa odmah stavio izbornu reformu na dnevni red. Kralj je iza svršetka izbora, koji su u prvom redu socijalnoj demokraciji donijeli velik prirast glasova i mandata, želio ustanovljenje koalicijonog ministarstva, koje bi imalo biti sastavljeno od zastupnika svih triju stranaka, liberalaca, socijalista i konzervativaca. No ta se je osnova izjalovila uslijed zahtjeva konzervativaca, da se sadašnji ministar izvanjskih poslova, Lindman, ostavi u službi, no toga zahtjeva nije ljevica htjela da prihvati. I na to je posve ispravnim ustavnim putem prepustio kralj sastav kabineta liberalno-socijalističkoj većini. — I tako će se Švedska usrijed burnog ovog doba, koje nabacuje i po trgovinu, industriju i prehranu neutralnih zemalja pogibeljna pitanja, moći mirno posvetiti učvršćenju svojih unutrašnjopolitičkih, socijalnih i gospodarskih odnošaja. Vodja socijalista, Branting, koji je iznio iz izbora najjači osobni uspjeh, pokazao se je odmah praktičnim mužem kompromisa, izmirivši se sa državnom crkvom, iz koje je prije bio istupio. Pošto se od ministra u Švedskoj traži, da javno pripada državnoj crkvi, to je bez sumnje i Branting mislio poput Henrika IV.: „Pariz je bez sumnje vrijedan jedne mise“. Bez kompromisa nema stranačkih koalicija i praktične politike. Liberalci će i socijaliste, koji će eto sad zajednički raditi, naći uz razborito čuvanje neutralnosti zemlje mirno i sigurno tlo za gospodarski uspjeh i demokratski napredak zemlje. („Zeit“.)

Car Karlo u južnom Tirolu.

Trient, 23. (D. u.) Dne 19. se je listopada povezao car u Judikarije. Usprkos kiše kao iz kabla ustrajalo je pučanstvo na cesti i priredjivalo caru burne ovacije. U Pontu je bilo smješteno više odjela i mnogo deputacija vojske. Car je dao, da svaki odio i svaka deputacija, izakako je bio nagovorio, krene opet natrag na svoje odredište. On sam je pako ustrajao u neprijatnom vremenu sve do svršetka. Drugi se je dan povezao car u dolinu Grödner. Snijeg, koji je padao u višim predjelima, onemogućio je nastavak te vožnje. Taj je dan nadzirao car i neki tečaj za gorske provodiče, koji se sastavljaju ne samo iz vojnika gorštaka nego i iz pješaka iz sjevernih krunovina, da, dapače i iz ugarskih dubokih ravani. Osobito je priznanje izrazio car upravo krasnom odjeljenju turskih časnika i vojnika, koji su tom tečaju sudjelovali. Car je kroz dulje vremena boravio u mjestima doline Grödner. Odavle se je car povezao u Brixen, koji je bio prekrasno iskićen. Preko puteva, kojima je imao car prolaziti, bio je razastrt sag od cvijeća. Službeni je doček bio u dvorištu biskupske palače, gdje se je sakupio stolni kaptol sa svećenstvom, te vojničke i civilne oblasti. Došlo je i mnogo društva i izaslanstva. Iza duljeg je boravka u Brixenu ostavio car grad. Nedjelju je posvetio vladar činu pieteta. Na taj je dan prije šest godina posvećena sveza, koja nam je dala caricu. Prije podne je pribivao misi, tečajem koje je primio i pričest. Popodne se je izvezao car u dolinu Passaiersku, gdje je posjetio Sandhof, rodnu kuću i boravište Andrije Hofera, i gdje su pozdravili oba praunuka Hoferova.

Prva sjednica ruskog pretparlamenta.

Petrograd, 21. Jučer se je u 4 sata popodne otvorio u Marijinoj palači parlamenat ili takozvano predbježno vijeće ruske republike. — Zastupnici su se gradjanskih stranaka okupili na desnoj, a zastupnici demokratskih organizacija na lijevoj strani. Oko 5 su sati zauzeli svoja mjesta članovi privremene vlade sa potpredsjednikom ministarskog vijeća ministrom trgovine Konovalovom. Diplomatski zbor, u prvom redu zastupnici Engleske, Francuske, Italije, Udruženih država i Japana, kao i belgijski i srpski poslanik i zastupnici su neutralnih zemalja zauzeli mjesto u lijevoj prizemnoj loži, zastupnici ruskog i inozemnog novinstva u srednjoj loži u polukatu, a općinstvo u postranskim ložama u polukatu. U 5 je sati došao ministar-predsjednik i generalissimus Kerenski u dvoranu i proglasio u govoru pretparlamenat otvorenim. Nato je ponudio svoje mjesto gospodji Breško-Breškovskoj, kao najstarijem članu predbježnog vijeća ruske republike. Kad je „baka ruske revolucije“ osvanula na tribini, pozdravila ju je skupština živahnim odobravanjem. Kerenski joj je poljubio ruku i prepustio joj svoj naslonjač, a sam je zauzeo prvo mjesto u vladinoj klupi. — Gospodja je Breško-Breškovska držala iza toga govor, u kojem je pozvala skupštinu, da pristupi izborima. Većinom od 228 bje glasova izabran za predsjednika Aksentijev, predsjednik izvršbenog odbora seljačkih zastupnika. Sjeo je na predsjednički stolicu i držao govor, nakon kojega je pretparlamenat zaključio, da će se držati dumina poslovnika, dok ne bude izradjen vlastiti poslovnik. Izatoga se pristupilo izborima za ured. — U svom je govoru izvezo ministar-predsjednik Kerenski, e se privremena vlada nalazi sad po prvi put u položaju, da zajedno radi sa zastupnicima organizovanih sila ruskoga naroda. Ona smatra svojom zadaćom, da za vrijeme do otvorenja ustavotvorne skupštine povjerenu joj revolucijonarnu vlast štiti proti svim napadajima i da je to u dva slučaja već srećno postigla bila. Predbježna se vlada nada kod toga potpori pretparlamenta. Dvije su neizrečeno teške zadaće stavljene vladi i pretparlamentu: obrana zemlje i uspostava bojne snage vojske. Kerenski je nadalje oduševljenim riječima slavio hrabrost ruskih pomoraca i žalio se, što ne može to isto kazati za vojsku, koja je uslijed neobrazovanosti, zakrivljene po staroj vladi, i uslijed zločinačke propagande izgubila svoju otpornu snagu. On će doskora u tajnoj sjednici predložiti potrebite protumjere, da se ispravi ja o njima. — Glede izvanjske je politike nagoviješto Kerenski izaslanje vladinog izaslanstva i zastupnika ruske demokracije u inozemstvo, koje imade jasno i dostojno protumačiti držanje ruske vlade. Prelazeći na unutrašnju politiku, kazao je, da se nijedna vlada na svijetu ne bori s tolikim poteškoćama kaošto ruska, jer se ona ne može latiti mjera, koje se protive mislima slobode, jednakosti i bratstva. Stoga umoljava za potporu svih političkih stranaka i svih razreda pučanstva. Kerenski je zaključio: U ime armade, vrhovnog zapovjedništva i odbora na fronti izjavljam: Vojska očekuje, da će zemlja vršiti svoju dužnost i organizovati svoj proizvodni rad na spas domovine, a ponajpače opskrbe. Nadam se, da će ovdje zastupani seljaci pružati u budućem armadi onu pomoć, koju treba, jer opskrba fronta postaje sve pogibeljnijim pitanjem. — Izakako je gospodja Breško-Breškovska zatražila bila zemlje za seosko pučanstvo, a predsjednik Aksentijev pozdravio skupštinu, prihvatio je riječ maksimalistički predsjednik petrogradskog radničkog i vojničkog vijeća, Trocki, žestoko je navalio na vladu i izjavio, da radi bez odgovornosti. Obratio se je na to proti gradjanskim elementima, koji su, kako je kazao, izazvali ustanak seljaka, povećali smetnje u čitavom ratovanju i nastojali, da osujete ustavotvornu skupštinu. Maksimaliste ne bi mogli niti sa vladom niti sa pretparlamentom zajedno raditi. On ostavlja pretparlamenat, da kaže radnicima, vojnicima i seljacima, e su Petrograd, revoluciju i narod u pogibelji. Na to su svi maksimaliste uz živio-poklike na častan, demokratski mir, i na ustavotvornu demokratsku skupštinu ostavili dvoranu.

Petrograd, 22. (D. u.) Petr. brz. agentura javlja: Predsjedništvo je pretparlamenta odredilo po tri sjednice na nedjelju. Sjednice će od utorka biti posvećene ekspozeju Kerenskoga o pitanjima glede narodne obrane.

Wekerle protiv Čeha.

Budimpešta, 23. (D. u.) (Zast. kuća.) Dr. Wekerle izjavlja, da će prijedlog o izbornoj reformi biti podastrt tijekom 2 ili 3 sedmice. Pogledom na navale čeških zastupnika, naperene u austrijskom parlamentu proti Ugarskoj, upućuje ministar-predsjednik na to, da mu je na najvišem mjestu bilo izjavljeno, da neće tamo biti poduprte nikakve težnje, naperene protiv integritete ugarske države. (Živahno odobravanje.) Austrijska je vlada takodjer izjavila, da će uvijek raditi protiv takvih težnja. Austrijska je vlada najvećom susretljivošću primila poticaje ugarske vlade, da se austrijsko kazneno pravo proširi u smislu, da se predvide kaznene mjere i za one delikte, koji idu za kršenjem integritete ugarske države. Pogledom na austrijske napadaje u pitanju aprovizacije izjavlja ministar-predsjednik da je skupoća u Ugarskoj baš tako velika, kao u Austriji. Zadaća je novinstva, da izbriše postojeća nesporazumljenja.

RAT NA MORU.

Berlin, 23. (D. u.) Wolffov ured javlja: Na sjeverno su bojištu naše podmornice potopile opet 15.000 bruto-reg. tona. Jedna je od naših podmornica imala u engleskom kanalu borbu sa nekom zamkom za podmornice u obliku potajno oboružanog škunera sa tri jarbola, tečaju kojega je jadrenjača bila dva puta pogodjena.

Berlin, 23. (D. u.) Wolffov ured javlja: U službenom izvještaju ruskog glavnog stožera od 19. listopada javljeno je torpedovanje nekog linijskog broda, razreda „Markgraf“ i nekog prevoznog broda po engleskoj podmornici izmišljeno. Spomenuta je navala bila doduše opažena sa palube njemačkog linijskog broda, svi su ali ispaljeni torpedi prošli mimo njega.

Razne vijesti.

*** Uspjesi podmornica.** Ratnim su mjerama središnjih vlasti bile mjeseca rujna potopljene trgovačke ladje sa ukupnom tonažom od 672.000 bruto reg. tona. Prema tome povisuje se uspjeh neograničenog podmorničkog rata na 6,975.000 tona.

*** Amerika i opskrba neutralaca.** Kako javljaju iz New-Yorka listu „Times“, bavit će se vlada Udruženih država opskrbljivanjem živežom neutralaca u Europi. Imaju se poduzeti mjere, koje će posve onemogućiti u buduće opskrbu Njemačke.

*** Pismo cara Vilima bavarskom princu Leopoldu.** Wolffov ured javlja, da je car Vilim poslao generalfeldmaršalu princu Leopoldu Bavarskom pismo, u kojemu mu izražava zahvalu svoju i zahvalu domovine povodom slavnih djela Nijemaca u rigajskom zaljevu. Slično je pismo upravio car i poglavici admiralskog stožera.

AUSTRO-UGARSKI RATNI IZVJEŠTAJ.

: Beč, 23. (D. u.) Službeno se javlja:

Na obroncima su se brda Sv. Gabrijela izjalovile dvije slabije neprijateljske navale u borbi sa ručnim granatama.

S ostale fronte nema da se javi nikakova veća bojna djelatnost.

Poglavica generalnog stožera.

NJEMAČKI RATNI IZVJEŠTAJ.

: Berlin, 23. listopada. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana javlja:

Fronta prijestolonasljednika Rupprechta: Bojevi, koji su se jučer u jutro razvili u Flandriji izmedju Draaibanka i Poelkapelle, trajali su sve do na večer. Cilj je francusko-engleskih navala prema pronadjenim zapovijedima ležao dva do dva i pol kilometara iza naših prednjih crta. Neprijatelj, koji je isprvice samo na južnom obronku šume Houthoulster provalio duboko u naš obrambeni pojas, bio je protunavalom bačen natrag. Pojačanja, koja su doveli bili protivnici, nijesu mogla proširiti stečenoga dobitka na prostoru od najviše 300 metara u 2200 metara širine. Kod Poelkapelle smo u amo tamo talasajućem se boju proti jakim navalama Engleza, koje su se provadjale prije podne i ponovno na večer, zadržali naše prednje crte ili ih stokli natrag. Na ostalim se je mjestima bojnoga polja potpuno izjalovila neprijateljska navala. Čvrsto učlanjene su navale bile uperene i proti odsječku fronte s obje strane Gheluvelta. Ovdje je naša obrambena djelatnost skršila snagu engleskog udarca, koji nije nigdje dopro do naših zapreka. Francuzi su i Englezi imali u našoj vatri, sakupljenoj proti bojnom ozemlju, teških krvavih gubitaka, te su ostavili zarobljenika u našim rukama. Jučerašnji nam je dan borbe u Flandriji donio potpun uspjeh.

Fronta njemačkog prijestolonasljednika. Topništva je vatra sjeveroistočno od Soissonsa započela opet punom žestinom, pošto je za maglovitog jutra uz neznatnu topovsku djelatnost došlo samo do izvidničkih sunaka Francuza. Potrošak je municije svih kalibara postigao na večer u bojnom području izmedju Ailette i Braye silnu visinu. Kod nastupa je mraka popustila neprijateljska vatra, a kasnije se od ponoći dalje povisila do neprekidne bubnjarske vatre. Kod svitanja je započela pješadijska bitka uz jake francuske navale. Na istočnoj su obali Moze jurišale istočno-frizijske satnije i dijelovi jurišnog bataljuna iza izvrsne topovske priprave na uzvisinu 326 jugozapadno od Beaumonta, Dopremili su više od 100 zarobljenika.

Istočno bojište.

Sveukupni plijen u operacijama proti otocima u Rigajskom zaljevu iznaša: 20.130 zarobljenika, preko 100 topova, nekoliko samokresnih topova, 150 strojevnih pušaka i bacala mina, preko 1200 vozila, oko 200 konja, 30 automobila, 10 lijetala, tri državne blagajne sa 366.000 rubalja, velike zalihe opskrbnih sredstva i ratnoga pribora.

Izmedju Istočnog i Crnog mora nije nigdje došlo do veće bojne djelatnosti.

Macedonsko bojište.

Uz kišovito je vrijeme posve popustila prije podne bojna djelatnost. Na večer je opet porasla kod Monastira, u luku Cerne i od zapadne obale Vardara do Dojranskog jezera.

Prvi majstor glavnog stana Ludendorff.

NEPRIJATELJSKI IZVJEŠTAJI.

Talijanski:

22. listopada. Nije došlo do pješačkih bojeva. Tomu nasuprot bili su topnički bojevi na čitavoj fronti živahni, osobito u području Bovca i Tolmina, kaošto i južno od Vipavske doline.

Engleski:

20. listopada, na večer. Neprijateljsko odjeljenje, koje je zapadno od Lensa napalo stražu, suzbito je uz gubitke. Neprijateljsko je topničko djelatno sjeveroistočno od Yperna. Usprkos nepovoljnom vidiku podržavali smo višestruko razornu vatru. Dne 19. t. mj. gusta je magla skoro spriječavala djelatnost u zraku. Naši su lijetači samo malo opažali baterije te su izbacili 50 bomba na razne ciljeve. Uslijed toga, što se je vrijeme samo malo poboljšalo, tijekom smo noći bacili samo malo bomba na neprijateljski kolodvor. Tijekom dneva nije bilo zračnih bojeva.

22. listopada, u jutro. Jutros rano izveli smo lokalne napadaje s obije strane željeznice Ypern-Staden. Na lijevom su krilu sudjelovali Francuzi. Javlja se uspješan potek ovih operacija.

Francuski:

22. listopada, popodne. U Belgiji smo navalili u jutro na lijevoj strani engleske vojske na fronti od jednog kilometra. Naše su čete osvojile sve svoje ciljeve te su znatno uznapredovale sjeverno od Veldhoeka. Izvještan je broj zarobljenika ostao u našim rukama. Naši su izvidničari provalili u neprijateljske linije na raznim točkama, tako jugoistočno od St. Quentina, kod dvorca Mennejan, na Pantheonu, u okolišu Tahure. Zarobili smo deset momaka. Topnički boj traje na čitavoj fronti Aisne veoma živahno. Neprijateljski su se nasrtaji medju Reimsom i Cernyom te u odsjeku Massigesa izjalovili. Sa ostale fronte ništa novoga.

Ruski:

21. listopada. Na svim frontama puškaranje i bojevi patrulja. Sa zapadne fronte iz predjela Naročskog jezera i sa rumunjske fronte iz predjela ušća, Buzena javlja se o pokušajima neprijatelja, da se bratimi sa našim vojnicima. Neprijatelj je svaki puta bio protjeran našom vatrom. U Istočnom moru nije neprijatelj ništa poduzeo. Naše straže nijesu ničesa otkrile. Na obali je položaj nepromijenjen.

22. listopada. Na sjevernoj je fronti započeo neprijatelj dne 19. t. mj. popodne gibanje, da se povuče na privremeno priredjeni glavni položaj u odsječku okolice sela Skullenberg. Naše su pomaknute čete progonjale uzmičućeg neprijatelja. Na ostaloj je fronti položaj nepromijenjen.

Zapadna, jugozapadna i rumunjska fronta. Puškaranje i napredovanje izvidničkih odjela.

Kaukaska fronta. Ništa važna.

Istočno more. Dne 21. t. mj. nije na moru došlo do nikakovih bojeva. Na ulazu u finski zaljev otkrismo njemačke podmornice. Nadošle su jake neprijateljske bojne sile. Dne 21. t. mj. u 10 sati u jutro opstrijeljavahu njemačke torpedovke naše čete, koje straže obalu te se počeše iskrcavati na poluotok Verder, istočno od otoka Moon. Istodobno opazismo na ulazu zaljeva Matzal, 12 vrsta sjeverno od Verdera, kako se obali približavaju konjima natovarene tovarne ladje. Dvije kumpanije pješadije, koje se iskrcaše na Verder, potjeraše naše straže te zaposjedoše zapadni dio poluotoka.

Političke vijesti.

Dr. Dimović o Seidlerovj izjavi.

Dr. Dimović piše u sarajevskom „Hrvatskom dnevniku": U odgovoru ima više krivih zaključaka, netačnosti i činjenica, koje ne odgovaraju pravom stanju stvari. Prva činjenica takove vrsti jest izjava, u kojoj kaže, da je bosanski sabor morao biti raspušten zato, što su Muslimani i katolički članovi predsjedništva sabora, te predstavnici stranaka izjavili, da s nama Srbima ne će zajednički saborski raditi. — Raspitao sam se sasvim tačno o toj stvari, pa mi je jasno i bistro rečeno, da ova tvrdnja ne odgovara istini. Sa strane Hrvata i Muslimana bit će ta tvrdnja posebno dementirana. Tvrdnja dakle drа. Seidlera u prvom redu ne odgovara stanju stvari. No to nije za nas glavno. Težina i opasnost te tvrdnje leži u tome, što je mogla baciti zublju razdora izmedju Srba s jedne strane te Hrvata i Muslimana s druge strane. Naša je javnost tako shvatila tendenciju te tvrdnje. Nama Srbima je naravno mnogo milije, što sa strane krugova muslimanskih i hrvatskih, koji vode, onakove izjave nisu pale, a niti su stvoreni takovi zaključci. No sve da su i stvoreni takovi zaključci i da su učinjene onakove izjave, mi Srbi bi ih metnuli kao mrtvace iz okužene prošlosti u grob nekadanje mržnje izmedju Srba i Hrvata. Tamo neka spavaju snom vječnim, a sadanja naša ljubav narodna, što veže Srbe i Hrvate, neka nad tim odvratnim grobovima čuva stražu, da se strašne aveti ne povampire. — Mi Srbi ugasit ćemo na parastosu za tim neugodnim pokojnicima i posljednji žižak nerasploženja iz prošlosti. Griješili smo dosta jedni protiv drugih. Sve to mi hoćemo i moramo da prekrijemo velom zaborava. Naša zajednička narodna budućnost treba da nas nadje spremne, vezane ljubavlju i jedinstvom misli. Vremena su velika. Radi se o najvećim dobrima narodnim. U takvim časovima ne treba samo da nas veže jedna misao. U takovim časovima treba i djela da su nam zajednička. Nikakove tudjinske zamke, nikakove opasnosti ne smiju nas omesti. To traži od nas naša narodna misao, to je zahtjev našeg narodnog preporoda i narodne slobode. Naš je sabor zatvoren u početku veljače 1915., za to, što su navodno navodno Muslimani i Hrvati u početku srpnja 1914. izjavili, da neće sa Srbima zajednički raditi. U godini 1917. traže predstavnici Srba, Hrvata i Muslimana, da se sabor uspostavi i sazove i svi izjavljuju, da će bratski iskreno raditi. Kada je godine 1915. izmišljeni razdor mogao biti razlog, da se sabor raspusti, zašto da godine 1917. jedinstven zahtjev svih narodnih predstavnika, osnovan na sporazumu, ne bude razlog, da se sabor uspostavi i narodu vrate njegova ustavna prava? Stvar je ne samo dosljednosti nego i javne pristojnosti, da se iz vlastitih tvrdnja povuku logične konsekvencije.

Otkriće bivšeg amerikanskog poslanika u Carigradu.

Dopisnik je lista „Times" brzojavio dne 14. o. mj. iz Washingtona u London, da bivši poslanik Udruženih država u Turskoj, Henry Morgenthau, priopćuje izvješće o stanovitim razgovorima, koje je vodio početkom rata sa njemačkim i austrijskim diplomatima. Morgenthau tvrdi, c je u stanju dokazati činjenicu, koju je njemačka vlada mnogo i mnogo puta zatajivala, da je bio zaključen sa strane Njemačke rat već povodom neke konferencije, koja se je obdržavala početkom mjeseca srpnja u Potsdamu. Morgenthau priopćuje, da mu je tajnu o toj konferenciji povjerio njemački poslanik u Carigradu, barun von Wangenheim, u trenutku odusevlje a radi dolaska brodova „Göben" i „Breslau" u Dardanele. — Barun von Wangenheim je sam sudjelovao kod konferencije u Potsdamu, da izvijesti o položaju u Turskoj. Wangenheim je priopćio Morgenthau ove potankosti o konferenciji: Konferenciji je predsjedao car, a sudjelovali su uz ostale i grof Moltke, poglavica glavnog stožera, i admiral von Tirpitz. Nadalje su sudjelovali ponajglavniji zastupnici njemačkih financija, ravnatelji željeznica, i vodeće ličnosti industrije, kojih je pomoć car trebao, da stavi svoj vojnički stroj u gibanje. Na sve je prisutne bilo stavljeno pitanje, da li su spremni na rat. Svi su to potvrdili, samo novčari su izjavili, da trebaju rok od najmanje četrnaest dana, da izmijene inozemske vrijednosti i poduzmu mjere za zajmove. — Nakon svršetka se je vijeća zaputio car izravno na svoju jahtu i poduzeo putovanje po norveškim vodama. Državni je kancelar ostavio Berlin u svrhu oporavka. Diplomatski zbor nije imao a ni najmanjega znaka za predstojeću nesreću. Poslanik je Velike Britanije ostavio svoje mjesto i prepustio vodjenje poslova svomu posvodji. U Beču su na sličan način potajice postupali, i kad je došlo bilo do katastrofe, nalazio se je ruski poslanik na dopustu. — Morgenthau veli, da mu je navedene ove činjenice priopćio njemački poslanik dne 26. kolovoza 1914., šest nedjelja iza konferencije u Potsdamu.

Politički položaj u Ugarskoj.

Kaošto u Njemačkoj, u Austriji osjećaju se takodjer u javnom životu Ugarske nepovoljne posljedice protudemokratskih vlada. U tim zemljama vlada vječita kriza, koja je i onda latentna, kad zastupstvo i složno radi. Osobito je u Madžarskoj mogao vladati nesmetano samo jedan: Tisza, a to poznatim sredstvima, koja su medjutim omiljela i svim ostalim madžarskim strankama, čiji je jedini program, način, kako bi se domogli vlasti. Danas je opozicija u većini i tako se vlada nalazi u abnormalnom položaju i ne može se učvrstiti i energično istupiti. I Esterhazy i Wekerle bili su prisiljeni, da pregovorima, koncesijama i kompromisima produljuju život svojim kabinetima. Esterhazy se u ovom sjedenju na dva stolca nije znao snaći, pa je otstupio. Wekerle je osjetio brzo još jednu drugu lošu okolnost za svoju vladu. Jer vlada u Ugarskoj ne samo da nema većine, ona nema danas ni jake i jedinstvene stranke, koja bi ju podupirala. Opozicijonalne stranke podupiru vladu s manje ili više oduševljenja, ali te su stranke sastavljene od tako heterogenih elemenata, da se ne bi mogle složiti ni u temeljnim načelima jednoga programa. U današnjem demokratskom kurzu u Ugarskoj nalazi se u istoj vladi liberalni i demokratski Vaszonyi uz aristokratskog i natražnog grofa Apponyia, koji počinje svoju demokratsku vladavinu ukidanjem narodnosnih škola i uvadjanjem „školske policije" nad djacima i profesorima nemadžarske narodnosti. Wekerle je pokušao koncesijama u vojničkim i financijalnim pitanjima, koje donosi sobom na vladu kao miraz, udariti temelje jedinstvenoj i jakoj vladinoj stranci. Nema sumnje, da bi se položaj vlade u tom slučaju učvrstio, pa

tek onda bi ona mogla zapravo pristupiti provedenju svoga programa. Ali čim se prešlo na posao, da se stranka osnuje, odmah su izbile razmirice. Javlja se, da će grof Andrassy ustati protiv tih nastojanja, jer ih podupire Apponyi, koji se nekada slabo zagrijavao za slična nastojanja grofa Andrassya. Dakle — mi'o za drago. Andrassy se protivi i Vaszonyievoj izbornoj reformi, koj uje upravo podnesena ministarskom vijeću, jer mu je to reforma suviše liberalna i demokratska i on je skoro skloniji u tom pogledu shvaćanjima narodne stranke rada. — Danas je parlamenat u Budimpešti samo ne'ijepo pozorište utakmice za osobnim interesima ugarske aristokracije.

Zaprijeka razvoja monarkije.

U praškom listu „Union" raspravlja neki suradnik pod naslovom „Dualizam i Jugoslaveni" sve nepovoljne pos'jedice, koje imade za vanjski razvoj države nesretni sistem dualizma. — Pisac spominje Czerninov govor i veli, da je to samo izražaj dualizma. Nijemci i Madžari nastoje očuvati unutarnji „status quo", tako da očuvaju svoju premoć, oni se boje aneksija, da se ne bi ojačali slavenski elementi u monarkiji. Dualizam je nespjela tvorevina antidinastičkih i protuslavenskih elemenata, on je uvijek bio zaprijeka, da se monarkija poveća. Kad je kralj Milan ponudio monarkiji vojnu i carinsku uniju sa Srbijom, onda je to odbijeno, radi očuvanja dualizma. Stotine hiljada ljudi moralo je dati svoj život radi konflikta sa Srbijom, a ipak imade ljudi, koji još i danas hoće, da očuvaju dualizam, u nadi, da će moći provesti aneksije unutar monarkije. Danas hoće, da Madžari i Nijemci sankcioniraju dualizam paragrafima kaznenoga zakona. Uzalud! Dok grof Czernin ne izjavi, da će monarkija postati narodnosna i federativna država, ne može se inaugurirati austrijski mir. Samo tako se može zajamčiti njezin državni razvitak. Madžarima bi bilo takodjer bo'je, da dobiju jamstva protiv nad'moćnog upliva Njemačke i da pristanu na nacijonalnu i saveznu državu.

Wilimov govor u Sofiji.

„Temps" piše: Vilim II. je u svom govoru, držanom u Sofiji, razjasnio važnost bugarskog pitanja. Uistinu je baš ovo pitanje ono, koje će prije ili pos'lje postati g'avnom zaprijekom sklopljenju mira. U interesu je svih Bugara — koji sudjeluju kod ovoga rata i koji usprkos nastavku rata imadu pravo zahtijevati, da se rat ne produži niti za sat dalje, negoli je nužno — od potrebe, da znade, je li Njemačka obećala, da će podupirati bugarske zahtjeve. Razni znakovi govore zato, da se to dogodilo i da je ona u najkategoričnijim i najtočnijim izjavama uzela na sebe ovu obvezu. Zahtijevamo, da se ugovori i utanačenja objave. Njemačka se pričinja, kao da je zaboravila, da su a'ijirci svoje ratne ciljeve od posljednjeg siječnja objavili u svom odgovoru na Wilsonovu poslanicu. Njemačka zahtijeva, da se objave svi tajni ugovori. Neka prednjači dobrim primjerom, kada se dosada nije usudila, da kaže što namjerava. Kakve je ona obveze preuzela obzirom na Bugarsku, e bi mogla razdijeliti ostale balkanske države? Što je car Ferdinand obećao kao protuuslugu? To bi i njemački narod rado znao.

Raspad njemačko-nacijonalne delegacije u državnom zboru.

Razbiće njemačkog je „Nationalverbanda" bio prvi očiti znak unutrašnjeg raspada njemačko-nacijonalne državnozborske de'egacije, koji se je već dugo vršio. Čim su istupili bili njemački radikalci, pojavio se je medju svim skupinama proces rasula, koji brzo napreduje. Prva je da'jnja žrtva tog unutrašnjeg truleža njemačke političke takozvana „Arbeitsgemeinschaft", koja je još prije nekoliko dana poziva'a neposlušnog zastupnika Redlicha, neka istupi — sad se je pako raspala preko noći, i to tako, da su nekoji njezini članovi furtim, potajice i iza hrpta svojih užih drugova ustanovili novu organizaciju, koja nema biti parlamentarna, nego se ima razviti u posebnu stranku, koju su označili „Deutschnationale Partei in Österreich". Glavni bi program te stranke imao biti boj proti deklaracijski političi slavenskih naroda. Novoj su se stranci priključili a'pinski njemački zastupnici, izuzevši lisca dr. Steinwendera, koji dobro osjeća, da udes najnovijeg političkog čeda ne će biti drukčiji, negoli što je bio udes raznih njenih prethodnica. Sve njemačke političke organizacije u parlamentu bo'uju i mora'no se raspadaju uslijed toga, jer se sastoji sav njihov politički program samo u tvrdog'avnom nijekanju težnja nenjemačkih naroda. Taj apsolutni „ne", koji je njemačkoj politici g'avni argumenat u doba demokratizacije i emancipacije naroda, onemogućuje svaki pozitivni rad njemačkih stranaka, te razgradjuje svaku njihovu političku organizaciju. „Der Geist, der immer nur verneint" (Duh, koji uvijek niječe"), duh neprijateljstva proti svemu, što nije njemačko, varava svijest, da je nijemstvo nešto nad drugim narodima uzvišenoga — sve to razjeda današnju njemačku politiku. Na toj je bolesti poginuo „Nationalverband", ko'ica će te bolesti biti posijana u svaku novu zajedničku organizaciju njemačkih nacijonalaca. — Iza rozbića „Arbeitergemeinschaft-a" i ustanovljenja „njemačko-nacijonalne stranke" postale su samosvojne još i druge njemačke skupine, ponajpače ustanovljuju njemački zastupnici sudetskih zemalja još posebno udruženje. Umjesto bivšega „Nationalverbanda" imamo danas u parlamentu ove njemačko-nacijonalne skupine: radikalce (Wolfovce), njemačke agrarce, njemačko-nacijonalnu stranku (Pantzova skupina), udruženje sudetskih njemačkih zastupnika. Ove skupine kane sastaviti zajednički izvršbeni odbor, koji bi naprama vani imao zasvjedočiti jedinstvenost njemačko-nacijonalne politike.

(„Slovenski Narod".)

Italija i Srbija.

„Secolo" javlja iz Soluna: Pošto je deset dana boravio u Solunu, vratio se je ministar-predsjednik Pašić na Krf, praćen od onih ministra, koji još stalno ne borave u Solunu. No, glasa se, da će Pašić i ostali njegovi drugovi još tijekom ovog mjeseca prispjeti sa novim osobljem u Solun, gdje će se srpska vlada smjestiti u tamo priredjenim prostorijama. Tečajem raznih ministarskih vijeća, kojima je predsjedao srpski regent knez Aleksandar, Pašić je opširno izvijestio o svom putovanju po Europi te o posjetu i o vijećanjima u Londonu i u Rimu. O sadržaju ovih vijećanja nemože se ništa doznati. U srpskim političkim krugovima prevladjuje mnijenje, da je Pašić u svojim razgovorima ustanovio mogućnost sporazuma medju talijanskim i srpskim aspiracijama.

„Venkov" o dr. Kramaržu.

List agrarne stranke „Venkov" posvećuje dr. Kramaržu prigodom triumfalnog dočeka u Pragu uvodni članak, u kojem kaže: Pisali smo već u doba persekucija o značenju istaknute političke ličnosti dr. Kramarža i o značenju njegovog procesa za sav češki narod. Pisali smo o njemu tada, kad je njemačka štampa pozivala protiv nas policiju te se tužila o nemarnosti cenzurnih ureda. Danas ne bi mogli napisati ništa drugoga do toga, da opetujemo naše tadašnje izvode. Samo bi im dodali one znamenite riječi, koje je izrekao u parlamentu agrarni narodni zastupnik Karl Prašek, s kojima je žigosao proces proti Kramaržu: Ako je Kramarž veleizdajnik, onda smo ve'eizdajnici svi... To je naše stanovište. Sada je Prag izrekao sud i svi njegovi krugovi o Kramažovom procesu, te je proslavio neustrašivost tog uglednog češkog političara. Najznamenitije su riječi one, koje je prozborio dr. Herben, kad je pozdravio dr. Kramarža, pošto je nama svima dobro poznato, kakovi su si najveći protivnici bili tik pred ratom realiste i dr. Kramarž. Utamničenje dr. Kramarža proizvelo je taj preobrat i danas pozdravlja rea'ista dr. Herben vrućim i srdačnim riječima: „Ovdje je medjašnik, kojim je nastao u mišljenju čitavog naroda preobrat. A ovaj je rat dokazao, da smo si svi sa svojim političkim prijateljima odabrali pravi put. Danas nema stranaka u češkom narodu. Sav je narod samo jedna stranka. Svuda vlada jedna misao, koja nam je svima zajednička — ne govorim o njoj — ali ju svi nosimo u srcu. Program je sviju nas danas jasan: neugrožavati prije svega proglas 30. lipnja o. g. i dati čitavoj našoj publicistici takav smjer, da sve češke novine pišu istim riječima. Da imadem takovu riječitost i takovu osobnu silu, izazvao bi u prisutnosti dr. Kramarža sveopće bratimljenje sviju članova našeg naroda". Zahva'nim riječima dr. Kramarža, u kojima izriče vruću želju, da bi kraljevski zlatni Prag opet zasjao u cijelom svom žaru metropole československog naroda i da bi taj narod mogao živjeti slobodan, te nebi bio medju posljednjim narodima, koji se bore za veliku ideju slobode i istinito pravedne demokracije, dodaje „Venkov": Zaista svim je govorio dr. Kramarž iz srca. Neka se ispuni goreća želja tog odličnog muža, ove misaone g'ave, ovog velikog srca. Sretni smo, da ga imademo u našoj sredini...

Sjetite se udovica i siročadi palih vojnika!

Domaće vijesti.

Za hrvatske škole. Primamo ovaj dopis sa bojišta. Veleclenjeni gospodine! Primite puno pozdrava sa poštovanjem. Zahvaljujemo Vam mi Istrani i Dalmatinci za Vaš dragocjeni trud oko hrvatskih škola, a zahvaljujemo se i svim vrlim darovateljima za hrvatske škole. Nadam se, da ćemo se i mi ovdje sjetiti i pomoću našu istarsku djecu. Čitamo u „Hrvatskom Listu", da se otvaraju ovdje ondje po Istri hrvatske škole, samo za Sv. Ivanec u općini Žminj, kotara Pazin ne čitamo. Molim, da pozovite gosp. učitelja Kinkelu, da bi se potrudio za ovaj siromašni narod, da dobije hrvatsku školu, da nam narod ne bude bez budućnosti. Ja sam doduše sam bez škole, ali želim, da našoj djeci svane bolje budućnost. Šaljemo Vam mnogo pozdrava mi Istrani, Dalmatinci i Česi. Antun Roce.

Nadjen mrtav poslije dva dana. Neki Antun Giorgi, radnik, iz ulice Timavo br. 14, prijavio je dne 21. o. mj. redarstvu, da nije vidio cijeli dan kućevlasnika Martina Reglin pok. Antuna, 53 god. starog, rodom iz Paga, kotar Pazin, sada radnik kod „Marine-Land und Wasserbauamt", te da, premda ga je zvao i kucao na vrata, nije dobio nikakovog odgovora. Redarstvo je otišlo na lice mjesta i konštatiralo, da vrata od stana nijesu bila prolomljena, te je silom otprla stan; u stanu su našli kućevlasnika Reglina mrtva u krevetu. Pozvan bi i općinski liječnik gosp. Padovani, koji je ustanovio naravnu smrt, koja je uslijedila pred dva dana. Pokojni Reglina ostavlja evakuiranu suprugu Mariju u Pottendorfu, baraka br. 43.

Umrli kroz prošli tjedan: Dragutin Hiebsböck, 47 god. iz Widhang; Muharem Ovdić, 45 god. iz Briješnice; Imbre Kecskes, 27 god. iz Karada; Petar Burzac, 40 g., iz Bravsiraganca; Moskarda Bonetta, 44 god. iz Vodnjana; Vjekoslava Bacin, 12 dana iz Vodnjana; Nikola Santini, 44 god. i Ahmed Abadžija 43 god. iz Vogesca.

Izgubljeni predmeti. Javljeno je kod redarstva, da su izgubljeni slijedeći predmeti: Jedna propusnica i živežna karta na ime Marija Clonti. Jedna živežna karta za šećer, brašno i mast.

Nadjeni predmeti. U ulici Sofia Hohenberg, našao je neki radnik vreću od 50 kg. ječma. Na drugom je mjestu nadjena svjedočba na ime Andrija Poll. Stvari su predane redarstvu; tko ih je izgubio može ih tamo podignuti.

Glad i nevolja u Istri. Pod tim naslovom donose „Primorske Novine" dopis iz Liburnije, u kojem čitamo medju ostalim: Vjerujte, gosp. uredniče, da se ne javljamo našim dopisima, jer nam naše do podpune iznemoglosti klonule fizičke sile toga ne dopuštaju! (Što smo ipak do sada prokuburili, to imamo zahvaliti bilo našim jačim tjelesnim konstrukcijama, bilo boljim financijalnim pril kama. Ali većina naroda pogiba doslovno od gladi. Kako su ovoga proljeća ljudi pogibali na kvarnerskim otocima od gladi, tako sada umiru i u ostalim djelovima Istre.) Ljudi slabe, noge im počmu oticati, legnu u krevet, a da se više nikad ne podignu. Nije s toga nikakvo čudo, da ljudi izgube i ono malo otporne snage protiv bolesti, što su je prije imali, te da se istodobno po raznim djelovima Istre sve više širi gladni tifus, šarlah, difteritis, dizenterija i slične bolesti, koje su samo neminovna posljedica dugotrajne loše prehrane. Ljudi nisu priradili niti toliko krumpira, pasulja, koliko su posijali. Od aprovizacija nismo do sada dobili niti zrna krumpira, a repe dobili smo pol kilograma po osobi. Drugih godina smo je toliko mogli na svakom uglu sa zemlje podignuti, pošto su se djeca proigrala s njome. Zadnje vrijeme dozvoljavalo se kad i kad pojedinim ženama, da idu u Kranjsku radi nabave živeža, ali im sada žandarmerija i te neznatne količine po višem nalogu nemilosrdno plijeni. Palente nemamo, krumpira i pasulja isto tako, kave niti za lijek, kruh se nije u javnim pekarnama već 2 i pol godine pekao. I uz takove prilike živi! Čovjek bi više puta poželio smrt sebi i svojima radje, nego ovakav za prosvijetljene ljude nedostojan život. Ako nam braća banovinski Hrvati ne priskoče što prije sa izdašnim živežem u pomoć, onda najljepše propadaju njih i čitav ovaj čalarni svijet, njihova gladom izmorena i smrti u oči gledajuća braća u Istri!"

Ured za odmjerivanje cijena u Pazinu pripoćuje, da je u svojoj zadnjoj sjednici odredio cijenu srednjeg vina od 7 i pol stupnjeva alkohola u konobi producenta sa 320 K po hek-

tolitru. Za grožđje, kojeg mošt ima 13 stupnjeva sladora, odredjena je cijena od 200 K po kvintalu.

Tip budućeg ratnog zajma. Kako je poznato, započet će u skorašnje vrijeme potpisivanje na semi ratni zajam. U proračunskom je odsjeku bio prihvaćen predlog izvjestitelja dr. Steinwendera, neka se kod dojdućeg ratnog zajma isključi emisija neamortizabilne rente. Time je otklonjena pobuda, da se za dojdući ratni zajam izabere oblik vječite rente. „Information" piše, da će javnost pozdraviti ovu odluku sa zadovoljstvom. Akoprem sa državno-finančnog gledišta neamortizabilna renta ne opterećuje države sa brigom povraćanja kapitala te čini državu neodvisnijom od novčanog tržišta, nije ipak finančna uprava prisiljena na tešku odluku, da se obvezuje na 5 ili 5·5 postotni tip rente, koji bi vezao tip austrijske rente takodjer u mirno doba te bi po svoj prilici nepovoljno utjecao na stanje kurza dosadašnjih austrijskih renta. Emisija austrijske rente na obećanje 4 ili 4·5 postotnog kamatnjaka u mirno doba bila bi 5 ili 5·5 postotnom ratnom rentom veoma otešćana. U ostalom znači četrdesetgodišnja isplativa renta gotovo potpun nadoknadak za vječitu rentu, te imade pred njom prednost, da sprječava amortizovanje osjetljivijih nazadaka u kurzu; osim toga se je ovaj oblik ratnog zajma tako omilio pučanstvu, da nema razloga, da se otstupi od njega te odgovara naposle regbi i bolje državno-finančnom moralu, koji se dade prije dovesti u sklad sa isplaćivanjom ratnih dugova u kratko doba, negoli vječita renta, koja bi opterećivala buduća pokoljenja.

Prodaja ribe. U slučaju, da prispije riba prodavat će se ona danas. Pravo kupovati ribu imadu danas vlasnici živežnih karata počevši od broja 901.

Dnevne vijesti.

Poziv za prinose za spomenik dr. J. Ev. Kreku objavlja „Slovenec" te poziva Slovence i Slavene, neka odboru za spomenik Jugoslavenskom političaru dr. Janezu Ev. Kreku šalju darove. Poziv potpisuju: Odbor za Krekov spomenik: Dr. A. Korošec, načelnik „Jugoslavenskoga kluba", časni predsjednik; Dr. Fr. Detela, predsjednik odbora; Dr. Ivan Tavčar, podpredsjednik. Dr. Fr. Jež, tajnik; Ign. Zaplotnik, blagajnik; Anton Kristan, Bogumil Remec, Oton Župančić, Rihard Jakopič, Mihael Moškerc, odbornici.

Pomorska akademija u Bakru. Car je Karlo nedavno povisio pomorsku školu u Bakru na akademiju, na kojoj se od sada unaprijed može polagati ispit za pomorske poručnike odnosno kapetane. Za ustup u školu dostatna su dva razreda srednje škole. Akademija imade na raspolaganje izvrsnu školsku ladju, na kojoj dobivaju učenici praktičan poduk u svojoj struci. Ove su godine priklopili toj školi takodjer školu za pomorske mašiniste.

O Hrvatima u Madžarskoj. Fr. Ženko Donadini piše o njasoj nesretnoj braći u Madžarskoj u „Novinama" medju ostalim: Ugarski su Hrvati podijeljeni u tri skupine: Bunjevce i Šokce, Medjumurce i Vodene Hrvate (Wasserkrobaten). Na žalost, hrvatske su škole pred 30 godina ukinute, ali se katekizam u mnogima još podučava na hrvatskom jeziku. Tamošnji su Hrvati poljodjelci, pa ako se koji školuje za svećenika ili učitelja, te zaželi da radi za narod, mora da bježi iz svoga kraja u Hrvatsku i Slavoniju. Ipak se ovi „Vodeni Hrvati", pa makar da nijesu na okupu kao Medjumurci, Bunjevci ili Šokci, ne predadoše. Živu raštrkani i odijeljeni, ali se nazivlju Hrvatima. A bilo ih je još za doba Kurelca, kada je on proputovao onamošnje krajeve god. 1846. i 1848., **do 1,200.000.** U Djuru se izdaje list „Naše Novine". Djurske „Naše Novine" izlaze svake subote i u svakom je broju govora o Hrvatima. Tako su lane iznijele u više brojeva povijest o dolasku Hrvata u one ugarske ravnine. Pa i u Kireku, gdje je nekoć bila hrvatska tiskara, kao i u drugim krajevima oko Dunava i Pinke i oko jezera Novoselskoga (rašta ih i nazivlju „vodenim" Hrvatima) kucaju hrvatska srca, pa je potrebito i na njih upozoriti našu javnost, eda i oni budu dionici slobodnih dana, kad će uz Medjumurce, Bunjevce i Šokce da osvanu s cijelom hrvatskom rodu!

Madžarska sloboda. Da uzmognu stvoriti madžarski narod, laćaju se Madžari svakog i najnemoralnijeg oružja. U tom traženju srestava za uništenje ugarskih narodnosti ističe se osobito zloglasni ministar nastave Appony, koji je dao zatvoriti konfesijonalne škole narodnosti te kuša svim mogućim terorističkim srestvima, da ubija svetu narodnu svijest u nemadžarskim narodima. Takovo srestvo je Appony pronašao u **komesarima** za konfesijonalnu školu, kojima su predane na milost i nemilost nemadžarske zasebne škole. Tako se eto širi madžarska „kultura"! Pod naslovom „Narodnosna školska policija" bavi se dr. I. Fried u „Világ-u" sa tom odredbom ugarskog ministra nastave o nadzoru nad rumunjskim školama u Ugarskoj, te pripoćuje zanimive podatke o djelokrugu i dužnosti za to imenovanih ministarskih povjerenika. Prema ovim propisima mogu ti povjerenici zatražiti i pregledati neposredno sve domaće i školske zadaće djaka prije i poslije izradbe. Imadu točno nadzirati, posjećuju li profesori predavanja svojih kolega, te prisustvuju klasifikaciji učenika. Mogu zabraniti da djaci posjećuju profesore u njihovom stanu. Svaki je ispit ništetan, kojemu povjerenik nije prisustvovao. Za vrijeme predavanja treba točno promatrati profesore i djake, te ponašanje jednih prema drugima. Ne smije proći ni jedan dan, a da povjerenik ne prisustvuje barem jednom predavanju. Život i ponašanje djaka stoji pod neprestanim nadzorom povjerenika. On prisustvuje školskim svečanostima, te svakovrsnim djačkim sastancima, dapače nadzire i domaće prilike djaka. Mora paziti na ponašanje djaka izvan škole, za vrijeme praznika i ferija, mora zabraniti sve, bez privole ravnatelja sazvane djačke sastanke. Izvan škole mora čim više općiti sa djacima, te nadzirati i njihove privatne lektire. — Tako izgleda madžarska „demokracija".

U sjednici bjegunačkog odsjeka od 16. i 17. t. mj. bio je glavni govornik naš zastupnik dr. Laginja. On poduprlaše prijedloge odbora za bjegunce, preporučaše obzir na jezične potrebe slovenskih bjegunaca. Tražio je slobodni povratak u okolinu Pole. Svršio je željom, da vlada izrekne jedinu spasavajuću riječ, a ta je: povratak na rodnu grudu.

Jugoslavenski klub o političkim prilikama u Primorju. Kako javljaju novine, izjaviše pročelnik jugoslavenskog kluba dr. Korošec i njegov zamjenik dr. Laginja ministarskom predsjedniku opozicijonalno stanovište kluba, jer vlada, nije usvojila nacijonalnog programa južnih Slavena,

Sutra započinje drugo čitanje proračunskog provizorija, a debata će trajati po prilici tri dana. O toj zanimljivoj slici unutarnjeg političkog života, pisat ćemo opširnije.

Australska transkontinentalna željeznica dovršena. Iz Rotterdama javljaju: „Nieuwe Rotterdamsche Courant" javlja prema vijesti „Exchange Telegram Compagnie" iz Melbourna, da se je sad svršila australska transkontinentalna željeznica, koja je gotovo 6100 kilometara dugačka.

Germanizacija našeg pomorstva.

(Konac.)

Govoreći o

„irredentističkom utjecaju" u našoj trgovačkoj mornarici,

reče, da se taj utjecaj ne može tajiti, no da se nedavno zatirao svim sredstvima, i da su se očistila ovaka gnijezda. Naveo je slučaj parobroda Lloyda „Marienbad" u Patrasu, te parobroda „Austro-Americane", „Alice" u Buenos Airesu i „Eugenie" u Bahii. „Eugena" bila je dozvolom našeg ministarstva trgovine prodana nekom talijanskom društvu pet dana prije talijanskog navještenja rata. Pet se pako ladja

društvo „Istria-Trieste"

uslijed neke uzbune u mjesecu studenom godine 1914. — a znade se dozvolom nadležnih oblasti — sklonulo u talijansko pristanište San Giorgio di Nogaro.

Ova priznanja gospodina predsjednika pomorske vlasti veoma su dragocjena, kad u isti čas tvrdi, da se irredentistički utjecaj i u našoj mornarici zatira svima sredstvima, medju kojima je očito po njegovom mišljenju najizdašnije i najtemeljitije — germanizacija. Ako je naša vlada sama dozvoljavala prodaju ladja Italiji pet dana pred buknućem talijanskog rata, te u svojoj nespretnosti poslala ladje u skladište — u Italiju, onda se ne treba čuditi, ako se možda ovdje ili ondje pokazao kakav znak irredentizma u austrijskoj trgovačkoj mornarici!

No da grof Attems uistinu drži, da je germanizacija naše plovidbe najuspješnije sredstvo protiv svih njezinih bolesti, dokazuju njegovi izvodi: „Izgrada nautičke nastave već je započela. Pregovaranja izmedju raznih ministarstva i mornaričke sekcije tako reći već su dovršena, samo još nije riješeno financijalno pitanje. Može se očekivati

da će nova naredba glede nautičke nastave stupiti na snagu početkom školske godine 1918.-19.

i time će se dati na najširoj podlozi mjesta njemštini kao nastavnom jeziku. Potrebnoj mladeži iz naše ponutrice (t. j. njemačkih krajeva) dati će se time uz gospodarske pripomoći u najširem opsegu mogućnost, da se posveti pomorskom zvanju. Neka bi se novom uredbom nautične nastave uzdržalo živo zanimanje ponutrice za pomorstvo i probudilo razumijevanje za ojačanje naše pomorske vlasti".

Naša se trgovačka mornarica, naše se pomorstvo ima dakle germanizovati! (Ovdje su tri retka zaplijenjena.) Nijemstvo i nijemština jesu one svijetle zvijezde, koje imaju u buduće voditi naše ladje uz naše jugoslavenske obale, kroz Sredozemno more u Levantu, Indiju, Kitaj i Japan na jednoj strani, a na drugoj strani u Italiju, Marsilj, Barcelonu i kroz Gibraltar u Englesku, te Sjevernu i Južnu Ameriku. Jedino bi nam još trebao kazati gospodin predsjednik, što će ova njegova njemačko-nacijonalna propaganda koristiti našoj pomorskoj plovitbi u — praksi. Po cijelom Jadranu, po čitavom Sredozemnom moru, po svoj Levanti i svagdje ondje, kamo plove ladje naših parobrodarskih društava, nema kraja, gdje bi bila potrebna nijemština!

Za našu su obalu potrebni jugoslavenština i talijanština,

na Sredozemnom moru prevladjuje u svim lukama talijanština, dotično „lingua Franca", a u prekomorskoj plovitbi engleština, kako je to priznao sam grof Attems. Čemu dakle treba nijemština? Čemu germanizacija naše plovidbe? Jedino za to, da bi se nijemština raspasala i medju našom plovitbom, da bi se takodjer odatle istisnulo naših jugoslavenskih i talijanskih pomoraca, koji živimo za more i od mora. Nautičku nastavu treba ponijemčiti, a sa stipendijama i potporama želi grof Attems primamiti njemačku omladinu u nautičke škole; hoće, da im dade prednost zato, što „znadu njemački", da onda zauzmu mjesta, koja spadaju nama na našoj rodjenoj grudi uz more. Naša pako mladež, naši muževi, naši pomorci, koji su vazda slovili širom cijelog svijeta kao najneustrašiviji mornari, neka podju iz domovine trbuhom za kruhom u daleki, tudji svijet, jer ne znadu — njemački, jer ne znadu jezika, koji nisu u svojoj mornarskoj službi nikada i nigdje trebali, niti će ga ikada i igdje trebati! (Konac od od 12 redaka takodjer je zaplijenjen.)

Pojedini broj 12 h.

CIJENA listu: U pretplati za čitavu god. K 36·—, za polugodište K 18·—, tromjesečno K 9·—, mjesečno K 3·60, u maloprodaji 12 f. pojedini broj. OGLASI primaju se u upravi lista trg Custoza 1.

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

„HRVATSKI LIST" izlazi u nakladnoj tiskari JOS. KRMPOTIĆ u Puli, trg Custoza 1. Uredništvo: Sišanska ulica br. 24. — Odgovorni urednik JOSIP HAIN u Puli. — Rukopisi se ne vraćaju.

Godina III. | U Puli, četvrtak 25. listopada 1917. | Broj 825.

Uspješne navale naših četa na sočkoj fronti.

Austrijska zastupnička kuća.

: Beč, 23. Zastupnička je kuća nastavila danas raspravu o proračunskom provizoriju.

Ministar financija dr. Frajter pl. Wimmer kazao je: Istina je, da se je posljednjih mjeseci pokazalo oštro rastuće kretanje kolanja banknota. Ovaj se pojav imade velikim dijelom svesti na povišenje doprinosa za uzdržavanje, skuparinske doplatke državnim činovnicima, potpore bjeguncima itd. Što se u našim izdacima ne pokriva porezima i ratnim zajmovima dolazi na račun našega duga na austro-ugarsku banku i prouzročuje povišeno kolanje nota. Svako povišenje izdataka imade za posljedicu, kako stvari sad stoje, povećanje kolanja banknota, te se mora to zapravo osjetiti u gospodarstvu svakoga pojedinca. Stavlja li se dakle na vladu zahjev, da poduzme mjere, kako bi se kolanje banknota umanjilo, to je prvo sredstvo, koje bi se imalo uporabiti, štedljivost. (Odobravanje.) Na oko je to možda u stanovitom protuslovlju, ako se u čitavom nizu predloga tečajem debate traže novi izdaci. U tom se predlozima traži: Povišenje skuparinskog doplatka za državne činovnike za 50 postotaka, jednokratna pripomoć u iznosu od četvrtgodišnjeg obroka sadašnjeg skuparinskog doplatka, nadalje predujmovi zemljama u iznosu od 60 milijuna kruna za skuparinske doplatke učiteljstvu, zatim predlog, da se smjesta osnuje fond od 100 milijuna kruna za obrtnike. Već samo to sačinjava zajedno 600 milijuna kruna. No to još nije sve. Predlaže se, neka država preuzme pedeset postotaka izdataka općina u prenešenom djelokrugu, mjera, kojoj financijalnu dalekosežnost ne mogu uopće dogledati do konca. Ja mislim, da taj postupak nije shodan, već s toga ne, jer time dobivamo u proračunski provizorij na neki način nekakav posebni proračun. Po mom mnijenju nije od potrebe, da se te stvari sad u proračunskom provizoriju posebice odredjuju, jer je vlada u § 1. ovlaštena, da namiruje izdatke prema mjerilu potrebe. Ona je dakle i na ove izdatke, budu li se pokazali potrebnima, ovlaštena bez vezanja na proračunski provizorij, a vlada takodjer i kani, da državnim namješteničima već u mjesecu studenom ove godine priskoči jedan put u pomoć, u svemu u nešto većoj mjeri, negoli u lipnju ove godine. Vlada si je potpuno svjesna, da je neprestani porast cijena izvanredno otešćao oskudicu medju državnim namještenicima i da se mora priskočiti u pomoć. I za skuparinske je doplatk, za učitelje izdala vlada već predujmove zemljama a to će činiti i u buduće. Potaknut će zemaljske odbore, kako se imade s tim skuparinskim doplacima dalje postupati. Sa predlogom, kakav je podnešen, da naime vlada predujmi u tu svrhu zemljama 60 milijuna kruna, nije stvar riješena, jer konačno su ipak zemaljski odbori ovlašteni, da odredjuju visinu skuparinskog nadoplatka. I za obrtnike smo već prije nekoliko mjeseci poveli pripomoćnu akciju. Prema predlogu, kako ovdje predleži, imao bi se ustanoviti fond, koji bi obrtnicima, što no se vraćaju iz vojničke službe, omogućivao uspostavu njihova gospodarstva. Primijetio bih, da takav fond od 100 milijuna kruna ne bi bio najshodnije sredstvo, jer ako se taj fond ustanovi, mora se za 100 milijuna banknota više izdati, a mi ćemo tad moći porazdijeliti ipak samo kamate toga fonda. Bez sumnje je jednostavnije, ako kamate tog fonda uvrstimo u proračun, negoli da votiramo takav fond. Posve nemoguć i potpuno neprihvatljiv je predlog, da država preuzme 50% izdataka prenešenog djelokruga općine. Financijalno je ministarstvo već kroz dulje vrijeme podijeljivalo oskudnim općinama predujmove, tako da općine nijesu bez pomoći. — Iza štedljivosti su porezi daljnje sredstvo, da se snizi kolanje nota. Upućujem osobito na poticaj državnog sudjelovanja kod povišenja cijena za špirit. Treće su sredstvo ratni zajmovi. Tim bi povodom upravio na svu gospodu u visokoj kući molbu, da živahno sudjeluju kod propagande za sedmi ratni zajam. Ministar zaključuje. Najdublje se moraju žaliti izjave, koje potječu iz tudjeg, da, neprijateljskog naziranja svijeta. Te, izjave mora vlada najodlučnije otkloniti. (Živahno odobravanje lijevo.) Mi nepokolebivo čvrsto ustrajemo kod vjernosti prema našim saveznicima (odobravanje i pljesak), a ponajpače i prema Njemačkoj (živahno i dugotrajno odobravanje i pljesak na ljevici), pa ako su i pod nevoljama ovoga rata beskonačno mnogo patimo, to smo ipak proniknuti sviješću, da možemo budućnost našu i naše djece obezbijediti samo tako, ako čvrsto ustrajemo do žudjenog i časnog mira. (Živahno odobravanje.)

Izjave zastupnika pojedinih parlamentarnih skupina.

U svom je govoru prigodom rasprave kazao zastupnik Hladnik: Pošto se Slovenci osjećaju u narodnosnom pogledu potlačeni, to ne mogu glasovati za vladu. Oni ne mogu niti pred narodom preuzeti odgovornosti, da dozvole vladi sredstva za nastavak rata. Mjerodavni faktori neka sklope ozbiljno mišljen mir, neka navedu mirovne uvjete, a ne slušati riječi proglasa njemačkih stranaka od 26. rujna! — Zastupnik Vasilko naglašuje, da za njegovu stranku vrijedi lozinka, kao u kolovozu 1914.: Za Austriju proti carizmu, oslobodjenje ukrajinskih područja u Rusiji. — Zastupnik Langenhan kritizuje opširno postupak austro-ugarske banke i spočituje joj, da nije ništa pripravila bila za rat, a i tečajem rata samoga nije ništa poduzela, da postigne kredit i poboljša valutu. Pritužuje se za tim na to, što nijesu priopćeni iskazi banke i izjavlja, da se pitanje, o kojem govori, tiče svakoga gradjanina, bez razlike narodnosti i stranke. Nada se, da će vlada pomno ispitati ovo pitanje i povući nužne posljedice. On će glasovati za proračunski provizorij. — Zastupnik Erb vidi kao jedinu svjetlu točku u čitavoj ovoj raspravi, državnu vjernost Nijemaca u Austriji, koja je ovom zgodom došla do izražaja. Oni su bili jedini, koji su bez svake nagrade, da, usprkos toga, što im je bilo mnogo toga oduzeto, čvrsto budili državnu misao, te eto daju državi ono, što ona bezuvjetno treba, bez česa osobito u ovim ratnim vremenima ona ne može da bude. Govornik pozdravlja riječi ministra financija, da će država nepokolebivo čuvati savezničku vjernost Njemačkoj. Te riječi vlade dolaze iz punog srca.

Četveromjesečni proračun prihvaćen.

Izakako su govorili bili glavni govornici, prešlo se je glasovanju. § 1. bje prihvaćen sa valjanošću proračunskog provizorija u trajanju od četiri mjeseca. Za ovo su glasovale njemačke stranke, kršćanski socijali, Poljaci uključivo poljačkih socijalnih demokrata, Talijani iz Primorja, Ruteni iz Bukovine, Rumunji, kao i židovski zastupnici Straucher i Reitzes. Na predlog zastupnika se Habermanna glasuje poimence o točki 1. paragrafa 3. (ovlaštenje za sklopljenje ratnog zajma od 9 milijarda). Glasuje se prvi put po novom poslovnom redu predavanjem crvenih i bijelih glasovnica. Ratni bje kredit od 9 milijarda prihvaćen sa 227 proti 170 glasova. Posljednja se točka § 3. (ovlaštenje za izdanje od 100 milijuna za namještenike državnih željeznica) prima jednostavnim glasovanjem. Tečajem rasprave stavljeni predlozi glede poboljšanja položaja državnih namještenika i učitelja, kao i glede ustanovljenja fonda za obrtnike, koji se vraćaju iz rata, upućuju se odborima i odredjuje če rnaestdnevni rok glede izvještaja kući. — Proračunski bje provizorij prihvaćen tad i u trećem čitanju.

Naredna sjednica u petak.

IZ NJEMAČKE.

„Državni gospodarski ured". — Dr. v. Helfferich dignut sa mjesta državnog tajnika.

Berlin, 24. (D. u.) Car je odredio u jednoj odredbi na državnog kancelara, da se socijalne i gospodarske zadaće, koje su dosad spadale državnom uredu za unutrašnje poslove, imadu odsad rješavati po posebnoj, državnom kancelaru neposredno podloženoj središnjoj oblasti pod imenom „državni gospodarski ured". Car je nadalje državnog ministra dr. v. Helffericha dignuo sa mjesta državnog tajnika unutrašnjih poslova, stavivši ga na mjesto zamjenika državnog kancelara, te imenovao državnog podtajnika Schwandera državnim tajnikom državnog gospodarskog ureda.

IZ RUSIJE.

Stockholm, 20. „Ruskija Vjedomosti" donaša, da će istraga proti generalu Kornilovu biti dovršena tek početkom studenoga. U optužnici se navodno Kornilov ne optužuje niti radi veleizdaje, niti radi pobune. Sudbena će se rasprava obdržavati pred redovitim ratnim sudom.

Stockholm, 22. (D. u.) Kako javlja „Novoje Vremja", dovršena je istraga radi pobune boljševika. Optuženo je 150 osoba.

Lugano, 20. „Secolo" javlja iz Petrograda: Izbori su za gradsko zastupstvo u Moskvi imali ovaj rezultat, koji je veliki dio pučanstva presenetio: boljševiki 570, kadeti 168 i revolucijonarni socijaliste samo 80 glasova. Pred tri su mjeseca revolucijonarni socijaliste kod izbora za središnju općinu Moskve predobili 116 od 200 mandata, kadeti samo 34, a boljševiki 23 mandata.

Stockholm, 23. (D. u.) Prema nekoj petrogradskoj vijesti „Nordsudkorrespondeze" bombardovaše zepelinovci obalu u rigajskom zaljevu te finsku obalu. — Listovi javljaju iz Haparande: „Izvjestija" donaša: Konferencija je istočnomorskog brodovlja zaključila, da od sveruskog vijeća u Petrogradu i od centralnog brodovnog odbora zahtijeva, da se odmah otstrani Kerenski, čija štetna politička agitacija uništava veliko djelo revolucije. Skupština je izrazila ogorčenje radi Kerenskijeve dnevne zapovjedi na brodovlje, koje je odlučilo da se bori proti vanjskom i proti unutrašnjem neprijatelju. „Novaja Žizn" vidi u premještenju vlade u Moskvu pogibao za revoluciju, koja ima u Petrogradu najveću svoju potporu. „Boljševiki" će u pretparlamenat otposlati Lenina, Kaminova i Raskolnikova, a za Kronstadt zastavnika Krilenkova.

Petrograd, 23. (D. u.) Petrogradska brzojavna agentura javlja: Poglavica glavnoga stožera, Dukanin, koji je stigao ovamo, da sudjeluje kod tajne sjednice parlamenta, izjavio je jednom novinarskom izvjestitelju, da je svrha iskrcanja Nijemaca kod Werdera po svoj prilici ta, da zaštiti otoke, zaposjednute po protivniku. Dukanin je mnijenja, da se do proljeća nema očekivati nikakovih važnih operacija na kopnenim frontama.

Iz talijanske zastupničke komore.

Zürich, 23. (D. u.) Talijanska je zastupnička komora raspravljala o više interpelacija radi nedostatnosti krušnoga brašna i radi potrebe, da se u interesu gospodarstva oslobadjaju radne sile od vojne službe u većem opsegu. Ministar je poljodjelstva istaknuo u svom odgovoru, da imade Italija preko dva milijuna, dakle oko polovice gospodarskih radnika, u vojsci, a da uza sve to može svoje poljodjelstvo ipak bolje njegovati, nego primjerice Francuska, gdje se je od godine 1914. površina za nasad krušnoga žita — ne računajući ovamo po neprijatelju zaposjednuto područje — za 35 postotaka umanjila. Engleska je tečajem minule agrarne godine pripomogla sa tri petine brodovnog prostora. Francuska sama treba za kruh dokradne tvari i Italija se mora povesti za njezinim primjerom. Rižu i kukuruz imade Italija i ove godine primiti iz Indije i Amerike. Da se gospodarski radnici oslobode od svoje službe, čini se sve, što se dade dovesti u sklad sa zahtjevima vodjenja rata. — Socijalistički je neki zastupnik zamolio vladu, neka smjesta zatraži otpust godišta 1874. i 1875. od vojne uprave i predložio primjeren predlog, o kojemu će se raspravljati u narednoj sjednici. Ministar se predsjednik izjavlja proti predlogu, nakon česa je imalo uslijediti na zahtjev socijalista poimenično glasovanje. Prije glasovanja je ostavilo oko sto zastupnika dvoranu, tako da kuća nije bila sposobna za zaključak.

Prva talijanska linija osvojena na fronti od 30 kilometara. Hiljade zarobljenika i mnogo plijena.

Beč, 24. (D. u.) Iz novinarskog se stana javlja: 24. listopada na večer. Operacije na Soči idu povoljno naprijed. Savezničke su čete bacile neprijatelja na fronti od 30 kilometara iz njegovog prvog položaja. Zarobljeno bi nekoliko hiljada Talijana te dopremljeno mnogo topova.

AUSTRO-UGARSKI RATNI IZVJEŠTAJ.

Beč, 24. (D. u.) Službeno se javlja:

Istočno bojište

U području naših četa ništa nova.

Talijansko bojište.

Na čitavoj je jugozapadnoj fronti znatno porasla bojna djelatnost. Kod Bovca, Tolmina i na sjevernom dijelu visoravni Banjščica-Sv. Duh provalila je austro-ugarska i njemačka pješadija iza snažne topničke pripreme u talijanske crte.

Albanija.

Južno su se od Berata i s obje strane rijeke Devoll borile naše osjegurane čete s uspjehom.

Poglavica generalnog stožera.

NJEMAČKI RATNI IZVJEŠTAJ.

Berlin, 24. listopada. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana javlja:

Zapadno bojište.

Bojna skupina prijestolonasljednika Rupprechta: U Flandriji su potisnule naše čete protunavalom neprijatelja iz pruga na južnom obronku šume Houthoulster, koje je u našem obrambenom pojasu još zaposjedao. U našim je rukama ostalo zarobljenika. U bojnom je ozemlju od Draaibanka do Zanvoorde popodne znatno porasla vatra. Do novih navala nije došlo.

Bojna skupina njemačkog prijestolonasljednika: Francuzi su jučer započeli na dva dijela veliku navalu na Chemin-des-Dames, od zemljišta Aillet, sjeverno od Vauxaillona, do visoravni sjeverno od Paissy (25 kilometara). Bojevi, koji su se prije podne razvijali južno od Kanala Oise-Aisne, doveli su do teške borbe, pune izmjena, izmedju Aillete i visina Ostel. Neprijatelj, koji je ranim jutrom provaljivao proti našim, uslijed šestdnevne najžešće vatre razorenim crtama, naišao je na jak otpor i nije došao naprijed uslijed teških gubitaka. Tek kasnijem je jednom, nakon topovske pripreve provedenom i mnogobrojnim oklopnim kolima poduprtom sunku svježih sila, sa zapada ovamo na Allemant, a sa juga na Chavignon, pošlo za rukom, da provali u naše postojanke i prodre do tih sela. Uslijed toga su postale postojanke, koje leže u sredini, neodržive. Kod uzmaka četa žilavo držanih crta na fronti morale su i naprijed promaknute baterije biti uništene i prepuštene neprijatelju. Francuzi su oštro navalili za našim četama, ali pridolaskom je naših pričuva bio zadržan južno od Pinona, kod Vaudessona neprijateljski sunak na Savigon, za koji se je teško borilo. Daljnjih napredaka nije neprijatelj imao. Navale više francuskih divizija, koje su bile istodobno poduzete s obje strane dvorca La Royere, južno od Filaina, izjalovile su se unatoč opetovanog juriša uz najteže gubitke. Na večer je pristupio neprijatelj iza višesatne bubnjarske vatre izmedju Braye i Ailles boju. Dvaputa su ondje jurišale njegove čete, duboko začlanjene. U obrambenoj vatri, a mjestima u ogorčenom se je boju iz bliza potpuno skršio na toj fronti sunak Francuza. U mjesnim se je bojevima nastavila bitka do u duboku noć. Dosad nije više oživjela. Naše su se čete junački borile. Na istočnoj je obali Moze došlo preko dana jugozapadno od Beaumonta do bojeva u jarcima.

Istočno bojište.

Izmedju rigajskog zaljeva i Dvine uzeli smo u noćima do 22. listopada bez smetanja po neprijatelju natrag naše u širokoj fronti pred glavnim položajem daleko promaknute osjegurne čete, koje su u uspješnim bojevima branile Rusima od početka rujna ovamo uvid u naš položaj.

Macedonsko bojište.

Živahna topnička djelatnost samo zapadno od Ohridskog jezera i od Vardara do Dojrana, gdje su bili odbijeni sunci Engleza.

Talijansko bojište:

Bojna je djelatnost u Tirolu, Koruškoj i na Soči znatno oživjela. Njemačka je artilerija posegnula u topničku borbu. Njemačka i austro-ugarska je pješadija danas u jutro zauzela prednje talijanske položaje kod Bovca, Tolmina i u sjevernom dijelu visoravni Banjščica.

Prvi majstor glavnog stana Ludendorff.

NEPRIJATELJSKI IZVJEŠTAJI.

Engleski:

22. na večer. Naše su čete provele kod Poelcapelle te u svezi sa Francuzima južno od šume Houlhoulster vrlo uspješna manja poduzeća. Istočno od Poelcapelle navalili su bataljuni nordfolkske, soufolkske i berkshirske pukovnije, kaošto i nothumberlandski strijeljači na fronti od oko 1 i pol milje. Osvojiše broj jako utvrdjenih zgrada te uporišta na brežuljku istočno od sela. U noći je kiša učinila tlo sklizavim, što je otešćalo okupljanje četa. Usprkos tome postigosmo sve naše ciljeve u divljem boju, za kojega je poubijano mnogo Nijemaca. Nakon toga su naše čete tiskale dalje jugoistočno od Poelcapelle te osvojiše drugo skupocjene upoložaje s one strane linije svojih ciljeva. Dalje sjeverno navališe bataljuni iz Gloucestra i Chohire te blaunkaskirski strijeljači, kaošto i „royalscots", sudjelujući sa Francuzima, na fronti od 2 milje od željeznice Ypern-Staden do neke točke sjeverno od Mangeleare. Boj bijaše ozbiljan. Južno od obrambenih naprava šume Holhouster osvojen je daljnji niz utvrdjenih dvoraca i jakih točaka. Alijirske se čete dosta čvrsto smjestiše s one strane južnog ruba šume. Tečajem jutra poduzeo je neprijatelj jaku mjesnu protunavalu. Kod željezničke pruge Ypern-Staden pošlo mu je za rukom, te je s obiju strana iste uznapredovao i zadržao naše čete. No na svim drugim točkama nije bio u stanju, da spriječi naše napredovanje. Učinjeno je oko 200 zarobljenika, te su neprijatelju zadani teški gubici. Noću je neprijatelj iznenada navalio na naše straže južno od Scarpe. Nekoliko je naših ljudi nestalo.

23. listopada, u jutro. Za ranih noćnih satova navalio je neprijatelj na neku našu novu stražu na južnom dijelu šume Houthoulster te je prisilio čete, što su ju držale u posjedu, da se na kratku udaljenost povuku. Na ostalom su dijelu fronte naše tečevine držane i zasigurane. U noći je kišilo. Vrijeme je burno i nestalno.

Francuski:

22. listopada, na večer. U Belgiji uzvraćao je neprijatelj vatru samo slabo. Naše čete, koje su se ušančile u području osvojenom sjeverno od Veldhoeka, našle su medju zaplijenjenim materijalom takodjer dva poljska topa. Na fronti Aisne žestok topnički boj u odsjecima izbočine Chevrigny, na Pantheonu te u okolici Cernya. Naše su izvidničke odijeljenja zarobila 1 časnika i 9 momaka. Na verdunskoj fronti dosta živahni topnički bojevi u šumi Avocourt i sjeverno od šume Chaume.

Istočna armija od 21. listopada. Naše je topništvo nastavilo razornu paljbu na neprijateljske položaje u okolišu Doirana, na Vardaru i sjeverno od Bitolja. U nekojim su odsjecima provalile naše ophodnje u neprijateljske opkope te su dopremile ratnog materijala. Tijekom poduzeća provedenih, da se pročisti najbliža okolina naših novih položaja, dopremile su naše čete 50 zarobljenika.

23. listopada, popodne. Poslije topovske pripreme, koja trajaše više dana, navališe su naše čete u 5 sati i 15 časaka u jutro na jake njemačke položaje u predjelu Allemanta i Malmaisona. Na čitavoj navalnoj fronti imali smo opsežnih uspjeha te dopremismo mnogo zarobljenika. Sjeverozapadno od Reimsa vladala je prilično živahna topovska djelatnost. Tijekom noći poduzeo je neprijatelj tri pothvata proti našim malenim stražama zapadno od Bemericourta i istočno od Neuvilleja, a da nije postigao uspjeha. U Argonama pošlo nam je za rukom, te smo u šumi Cheppy prodrli u njemačke jarke, zadali neprijatelju gubitaka i doveli natrag zarobljenika. Na domaku noći porasla je na desnom brijegu Moze u predjelu sjeverno od visine 344 topovska borba do velike žestine.

23. listopada, na večer. Prije podne kod Mulin Laffauxa, južno od Laona, poduzeta se je navala veoma povoljno po nas razvila. Osvojili smo sve visinske kose, prodrli preko njih i zaposjeli suprotne obronke. Prodrli smo naprijed na navalnoj fronti od 8 kilometara, 3 kilometra duboko. U posjedu smo utvrde Malmaisona, koja je bila odmah u početku navale zaposjednuta, kao i sela Allemant, Les Vallons i Chavignon, preko kojih smo dalje prodrli. Držimo zaposjednutim rov kod Chavignona, a ravnica Laona leži pred nama. Mi smo dopremili 3000 zarobljenika i 19 topova. Borba traje nadalje.

23 listopada, 11 sati u noći. Sjeverno od Aisne se je razvila navala, koju smo u jutro uz izvanredno sjajne uspjehe bili započeli. Unatoč magli i kiši navalile su naše čete silnom žestinom na strašne naredjaje neprijatelja, koje su branile najbolje njemačke čete i bile podupirane mnogobrojnim topovima. U prvom su zamahu osvojile naše čete crte, omedjene kamenolomima Trucy i Bohery. Doskora je izatoga pala u naše ruke utvrda Malmaison. Prodiruci dalje, pružile su naše čete iza ogorčene borbe dokaze svog neodoljivog udarca. Izbacile su neprijatelja iz kamenoloma na brdu Parnasse, koji su djelomice bili razrovani teškim granatama. Na našem se je lijevom krilu vršilo napredovanje jednakim uspjehom. Sela su Allemant i Vaudesson ostala u našoj vlasti, dok su na desnom krilu prodrle naše čete na visoravni od Pargny-Filaina. U središtu su konačno potisnule natrag naše čete svježe pričuve protivnika i zauzele iza teške borbe selo Chavignon. Na ovoj točki iznaša naše napredovanje dubljinu od tri i pol kilometra. Gubici, koje je neprijatelj pretrpio tečajem dana i uslijed topovske pripreve, znatni su. Jučer bje izbrojeno 7500 zarobljenika. Medju silnim zaplijenjenim se materijalom nalazi 25 teških i poljskih topova. Usprkos nepovoljnom su vremenu izvršili letači na najhrabriji način zadaće, koje su imali da obave kod lijeta u visini od 50 metara iznad crta.

Razne vijesti.

* **Odlikovanje ministra-predsjednika Seidlera.** Car je podijelio ministru-predsjedniku dru. vitezu pl. Seidleru velekrst krune Sv. Stjepana.

* **Turski izvještaj od 23. listopada.** Veliki glavni stan javlja: Jedna se je neprijateljska navala, poduzeta sa tri bataljuna, na fronti Djala, izjalovila na našoj protunavali. S ostalih fronta ništa osobito da se javi.

* **Potopljeni brodovi.** Wolffov ured javlja ovu vijest poglavice admiralskog pomorskog stožera: U Kanalu i u Sjevernom su moru bila potopljena tri parobroda i dvije jedrenjače.

* **Francuski ministar vanjskih posala,** Ribot, je odstupio kako javljaju pariške vijesti talijanskih novina. Na njegovo mjesto stupa Barthou.

* **Najviša zahvala.** Ministar-predsjednik vitez Seidler izrekao je u ime cara vodjama njemačkih stranaka kaošto i kršćansko-socijalaca najtopliju zahvalu za njihovo lojalno držanje kod odobrenja predbježnog proračuna i ratnih kredita.

* **Poziv grofa Czernina na sjednice proračunskog odbora.** Uredništvu je lista „Neues Wiener Tagblatt" izjavio dvorski savjetnik Tezner, da predlog zastupnika Krafta, stavljen u sjednici proračunskog odbora glede poziva ministra izvanjskih poslova, grofa Czernina, na sjednice proračunskog odbora ne odgovara ustavu, pošto takove odredbe nema niti u austrijskim niti u ugarskim nagodbenim zakonima. Smatra se ovlaštenim izjaviti, da takozvana nagodba, kako ona u svom ugarskom tekstu izričito kaže, ustanovljuje minimum opstanka monarkije, i da svaki korak ispod taj minimum ne znači organizacije u savezu, nego da znači razdruživanje.

* **Amerika pristupa londonskom ugovoru.** „Times" javljaju iz Washingtona, da će Združene države prigodom svog sudjelovanja na pariškom sastanku pristupiti londonskom ugovoru.

* **Proganjanje prijašnjih grčkih ministra.** Reuter javlja iz Atena dne 20. t. mj., e je nakon 14-satnog Rallisovog govora komora zaključila, da će proganjati članove prijašnjeg kabineta Skuludis, uključivši i Gunarisa.

* **Poljsko regentsko vijeće.** Petrogradski „Dzenik Narodowy" javlja, da će se dne 27. listopada po ceremonijalu posljednjih poljskih kraljeva vršiti intronizacija poljskog vijeća. Tajnik regentskog vijeća unijet će naslov krunskog kancelara. Osim toga se namjerava otvoriti mjesto referendara i maršala regentskog vijeća.

* **Daljnjih 50 milijuna dolara** posudila je Amerika Rusiji, tako da se je dug Rusije naprama Americi povisio na 325 milijuna dolara.

*** Bivšemu gradonačelniku ljubljanskom Hribaru**, nijesu dozvolili, da prisustvuje pogrebu dr. J. E. Kreka u Ljubljani. On doduše nije više konfiniran a u Ljubljanu se ne smije vratiti. Tako javlja „Grazer Volksblatt".

*** Prvi austrijski grad sa općim izbornim pravom** bile bi skoro postale Černovice, kako javlja „Arbeiterzeitung". Tamošnji komesar ruske vlade izradio je nacrt, prama kojem bi po pro pocijonalnom pravu glasovanja svaka od 5 narodnosti u Černovicama imala izabrati deset zastupnika. Kad su se imali provesti izbori — unišle su austro-ugarske čete. Uprava bi grada povjerena komesaru.

*** Trumbić član srpske vlade?** Kako „Oesterreichische Rundschau" prema ženevskoj „Jougoslavie" javlja, predsjednik Jugoslavenskog komiteta dr. Trumbić bio bi postao u poslijednje vrijeme članom srpske vlade.

Političke vijesti.

Češki politički program.

U Pragu, u češkom raprezentacionom domu, vršila se je skupština povjerenika mladočeške stranke. Iza izbora predsjednika i izvještaja dr. Kramarža i dr. Frante primljeni su na prijedlog dr. Rašina ovi zaključci: 1. Politički program Čeha može danas da bude samo državopravna samostalnost sveukupnog češko-slovačkog naroda. Stoga je prva dužnost čeških političara, da grade temelje za ovu državu i da priprave njezinu organizaciju na demokratskom temelju. Taktika aktivne politike mora se podrediti ovomu cilju. 2. Odstranjenje svih dosadašnjih razmirica, koje su sprječavale političku djelatnost i centralizaciju svih sila za velike ciljeve, smatra skupština bezuvjetno potrebnim, to tim više, što su pod pritiskom svjetskih dogadjaja nestale sve pragmatičke i taktičke razlike češke politike, državnopravnih i demokratičkih stranaka. Stoga skupština odobrava, što su češki zastupnici zajedno sa ostalim strankama stvorili državnopravni klub; no ona smatra nužnim, da se ostvarenjem jedinstvene demokratske stranke stvori čvrsta organizacija svih domaćih sila. Skupština odobrava sve u tu svrhu dosada poduzete korake te opunovlaštuje izvršni odbor, da odobri svezu stranaka a to i u slučaju, da se ova sveza provede obrazovanjem nove jedinstvene stranke. U interesu je naroda, da se čim prije provede ujedinjenje ovih političkih sila u organičku cjelinu. 3. Skupština je uvjerena, da se sada ne mogu postaviti nikakvi opsežni gospodarski i socijalni programi, jer je posve nesigurno, kakav će oblik primiti svjetski gospodarski odnošaji, od kojih će biti ovisni i češki odnošaji. Skupština ali smatra svojom dužnosti, da istakne, da će posljedice svjetskog rata biti zamašne socijalne reforme. Nužno je, da se razviju sve sile, na kojima se može graditi budućnost naroda.

Iz Bugarske.

„Vossische Zeitung", vrlo ugledan njemački list, javlja vijesti od svog dopisnika iz Sofije, da u Bugarskoj još i danas ima elemenata, koji ne će da raskinu veze s ruskom kulturom i religijom. Sada je na vladi Radoslavov, ali je potrebno, da jedan gost u parlamentarnim zemljama, kod kojih teoretska opozicija može da bude sutra na vladi, mora ispitati i mnijenje onih stranaka, koje nijesu na vladi. Neprijateljstvo je protiv Srba i Rumunja vrlo veliko, da su utome sve stranke složne. Sve su stranke složne u pitanju ratnih ciljeva Bugarske, izuzevši socijaliste, koji imaju trojicu zastupnika u sobranju. Budući da je Bugarska jedina država, koja je na strani centralnih vlasti pošla u rat, da natrag osvoji izgubljena područja, a ne da se brani, ne smije nikoga začuditi, što Bugari jednodušno zahtijevaju pripojenje bugarske Macedonije i Dobrudže Bugarskoj. Ako bi se za otvorenja sobranja sredinom ovog mjeseca razvile političke borbe, to bi se one imale ticati ih unutarnjih pitanja, kao prehrane i poreza. U ta se pako pitanja Njemačka, a osobito Nijemci, koji žive u Bugarskoj, nemaju uplitati. Usprkos toga ne smije političar puštati s vida opreke u unutrašnjosti jedne savezne države, te ako nema prava odlučivanja i uplitanja, to ipak može razvoj budno pratiti. Stranke će u Bugarskoj same riješiti bez tudjeg utjecaja unutarnje sporove. Češki pak listovi iznašaju, kako male države, kao što je Bugarska, svojim naoružanjem sasvim ovise o velikim, te im moraju davati višak svojih agrarnih produkata. — Bugarski službeni krugovi nijesu zadovoljni s formulom mira „bez aneksija", jer je Radoslavov tražio pripojenje Srbije do Niša, Macedoniju i Dobrudžu. U Bugarskoj su se rusofili počeli dizati, te je u Njemačkoj nastala bojazan, da nova vlada ne bi bila sklona Njemačkoj, kao što je Radoslavljeva. Stoga je kralj Ferdinand pozvao cara Vilima, da riješi situaciju i da učvrsti položaj Radoslavova. Kralj se je Ferdinand pri dočeku izjavio, da će Bugarska ratovati do konačne pobjede, a time odbio svaki diplomatski mir, a to mu je zajamčio i car Vilim. Ali je car Vilim djelovao i na vodje opozicije, a time je učvrstio položaj Radoslavove vlade. („Novine".)

Domaće vijesti.

Milodari za hrvatske škole u Puli. Prigodom otvorenja hrvatske škole u Puli, sakupljeni su preko naše uprave sljedeći doprinosi: po K 5.— financ. nadstražar Andrija Radošević iz Valmadorša, Antun Blatnik, vatrogasac ratne mornarice; po K 3·—: Ivo Sancin, nadporučnik, kao preostatak pretplate. Mjesto nadgrobnog vijenca svojem nezaboravnom prijatelju, blagopok. A n t u n u M i l a č i ć u, polaže gosp. Josip Medić sa bojne pošte za hrvatske škole u Puli K 10·—, a istom prigodom za Družbu sv. Ćirila i Metoda K 10·—. Momčad sa mornarskog odjeljenja iz Beča polaže K 23·—, sa ovim lijepim popratnim riječima: „Šaljemo malu svotu za hrvatske škole u Puli, sakupljenu medju mornarima c. i k. ratne mornarice kod detažma u Beču. Malo nas ovdje ima, pak je za to svota mala". Darovaše: po K 5·—: Blažević; po K 2.—: Korašić, Koščina, Kraljić, Dragović, Knežević, Jurković, Tolaš; po K 1·—: Končani, Peršić, Heruc i Zorica. Ukupno K 56·—; zadnji izkaz K 6984·40; sveukupno K 7040·40. — Živjeli plemeniti darovatelji i naša vrijedna momčad, koji se i iz tudjine sjećaju naše siromašne djece. Ako ih je malo, ali je njihova ljubav velika. Budućnost će im biti zahvalna i najbolja plata. — Do sad cijela sakupljena svota, u koliko se nije poslalo „Družbi sv. Ćirila i Metoda" i u koliko se nijesu podmirili dosadašnji troškovi, za našu školu, uložena je u Istarsku posujilnicu na uložnu knjižicu broj 3420. Naprijed za hrvatske škole!

Uslijed naredbe ureda za prehranu pučanstva od 27. rujna o. g. L. D. Z. br. 390. bivaju promjenjene predajne cijene sijena i slame, što su bile objelodanjene obznanom od dne 25. junija o. g. Allg. 651-18. kako slijedi: 1. za svakovrsno sijeno K 23.—; 2. za slamu: a) za pseničnu slamu K 13·—; b) za sve druge vrsti žitne slame K 11·—; c) za slamu od pasulja, boba, leće, lupine i turkinje K 7·—; Ove naredbe vrijede takodjer za one množine sijena, koje je zemaljski ured za krmu kupio prije 16. lipnja o. g.

Pitanje otpusta 50-godišnjih vojnika. Javlja se: Kako je poznato car je naložio, da se pučki ustaše godišta 1865. do 1866. do daljnje odredbe na dopust stave. Carev nalog izrečen je na temelju okolnosti, što je ovo godište u početku rata gledom na vojnu obvezatnost značilo posljednju dobnu granicu; no tijekom rata je ta granica prekoračena. Parlamentarni krugovi su obzirom na kraljevo podijeljivanje milosti naglasili potrebu, da se oproste od vojne službe i oni, koji sad navršuju pedesetu godinu, odnosno godište 1867. Narodni zastupnik Zenker pošao je ovih dana ratnom ministru, da se u tom smjeru sporazumi. Ministar ga je upozorio na to, da bi vojska, otpustom 51—52 godišnjih oslabila za 130—140 hiljada ljudi, a sa godištem 1867. izgubila bi daljnjih 70 hiljada. Na taj način bi se smanjila za 200.000 momaka, a nema sumnje, da je momčad kod vojske barem isto toliko nužna kao i u gospodarstvu. Za manjkajuće morali bi se novi unovačiti ili bi trebalo reklamirane krenuti. Uza to je pitanje. ima li svrhe, da se u ratovanje već upućeni otpuste u zaledje.

Dao se prevariti. Na 13. o. mj. došao je 17-godišnji mladić k Marinu Gržiniću, posjedniku iz Pićana, u njegov stan u ul. Medea br. 11, te mu se prestavio kao Ivan Benić iz Pićana, koji mu je u rodbini. Mladić zatraži od Gržinića 160 kruna, da kupi svojoj majci par postola i druge potrepštine. K tome da mu dade 9 praznih vreća, u kojima, da će mu 16. t. mj. donijeti razne hrane. Gržinić, pun zadovoljstva na takovoj ponudi, izruči nepoznatom mladiću 160 kruna i 9 praznih vreća; otpravi lijepo mladića i dade pozdraviti njegovu tobože majku i ostale ukućane. Pošto tome mladiću nije bilo više traga, a snjime ni novcu, ni vrećama, uvjeri se, da ga je nepoznati jednostavno prevario. Gržiniću nije preostalo drugo, nego da javi slučaj redarstvu.

Prodaja ribe. U slučaju, da prispije riba prodavat će se ona danas. Pravo kupovati ribu imadu danas vlasnici živežnih karata počevši od broja 1001.

Dnevne vijesti.

Stanovništvo Rijeke, Voloskog i Trsta. Po službenoj riečkoj statistici od god. 1910. bilo je na Rijeci: Talijana 24.212, Hrvata i Slovenaca 15.363. Madžara 6493, Nijemaca 2315 drugih 1523. U kotaru Voloskom po statistici iz godine 1910. bilo je Hrvata i Slovenaca 43.358, Nijemaca 1413, Talijana 1321, Rumunja (t. zv. Čića) 390. Kako piše „Edinost", nabrojeno je god. 1910. službeno u Trstu oko 56.000 Slovenaca, te 2000 Hrvata i Srba. Ovi brojevi nijesu istiniti, jer prema brojevima kod posljednjih izbora imade u Trstu najmanje 70.000 Slovenaca, a Hrvata samih na 10.000. Istina je, da u tom broju ima Hrvata i Srba iz Banovine i iz Bosne Hercegovine, koje službena statistika broji kao inozemce.

Preminuli. U Zadru je preminula gospodja Aurelija Rolli, rodj. Czervenka, supruga bilježnika I. Rolli. — Preminuo je u Zadru poljski župnik o. Josip Muslin, rodom iz Splita.

Potres. Prošlog ponedjeljka osjetiše u Dubrovniku dosta jak potres s podzemnom tutnjavom.

Izvoz bugarskih banknota. Iz Sofije javljaju: Bugarska je vlada zabranila izvoz bugarskih banknota. Iznimke može dozvoliti bugarska narodna banka. U isto je vrijeme zabranjeno uvažati i trgovati, to jest kupovati i prodavati grčke i rumunjske banknote u Bugarskoj.

Tečaj rublja u Poljskoj. Iz Ljubljina se javlja: Naredbom je generalne gubernije odredjen tečaj rublja na dvije krune četrdeset filira.

Utopila se dva brata. Pišu „Narodnom Listu" s poluotoka Rata: Dva brata Odhanović, oba stara, jednome 70, a drugom 75 godina — hodila su na ribanje iz luke Prapratne, občine Kune, s mrežama i ladjom pod Neretvu. Mreže su iztegli i našli u njima ribe. Uhvati ih žestoka jugovina i odnese ladju s prelomljenim jedrom pod Sućuraj na Hvaru. Ladja je nadjena u njoj mreže s ribom i kaćulić, u kom se nalazilo nešto hrane. Što je s braćom nitko ne zna. Sva je prilika, da se obojica utopiše. Nevolja i glad je prisilila starce, da odu na ribanje, te ne mogavši onako slabi odoljeti sili vjetra, zaglaviše na morskoj pučini. Pokoj im vječni.

Ažio na srebro. Dok smo u početku rata opažali da se za zlato plaća neki ažio, to nam se je taj pojav razumljiv činio. Današnji ažio koji je već prekoracio četverostruku normalnu vrijednost, nije nipošto simpatičan. No, plaćanje ažia za srebro svakako je za odsuditi, jer se nikako ne smije zaboraviti, da zlatni novac u istinu reprezentira u paritetu sa stranim novcem onu vrijednost koja je na novcu označena, dočim svatko dobro znade da u srebrnom novcu imade vrijedne kovine samo za trećinu naznačene vrijednosti. Plaćati dakle veću cijenu za srebrni novac jest vrlo neekonomična stvar. (Hrv. Lloyd).

Talijanska poduzeća u Dalmaciji pod prisilnom upravom. Po naredbi ministarstva od 19. jula 1916. postavljena su pod prisilnu upravu ova talijanska poduzeća: „Società Anonima Cemento Portland dell'Adriatico. Azienda di Spalato". Upravitelj Ivan Vuletić, umirovljeni porezni prijamnik i agenat Lloyda u Spljetu. — Navurro Vittorio: trgovina manufakturama u Zadru. Upravitelj: Julijan Rakamarić, činovnik dalmatinskog zemljišnog vjeresijskog zavoda u Zadru.

Zahvala.

Niže potpisana izriče najsrdačniju zahvalu veleučenom gosp. dr. Leonidi Novaku, koji ju je izliječio od opasne bolesti, i povratio dragocjeno zdravlje.

Još jednom srdačna hvala i od Boga plata.

Pula, dne 25. listopapa 1917.

Anka Bolčić.

Vojničke vijesti.

Dnevna zapovjed lučkog admiralata broj 296 od 27. listopada 1917.

Posadno nadzorstvo: nadporuč. Panjković.

Liječničko nadzorstvo na N. V. b. „Beltona“: štopski liječnik dr. Prandstetter.

Liječničko nadzorstvo u mornaričkoj bolnici: štopski liječnik dr. Kremer.

MALI OGLASNIK.

Traži se stalni poslužnik za knjižaru MAHLER, ulica Franje Ferdinanda.

100 kruna nagrade onome, koji bi mogao pokazati pravi put tatova, koji su u noći od 11 do 12 o. mj. odnesli iz ulice Sofia Hohenberg br. 59, oko 20 komada kokoši. Prijaviti se ima u ul. Sofia Hohenberg br. 33. Jamči se, da se neće odati ime prijavitelja.

Ratno osiguranje!

C. kr. austrijska vojnička zaklada za udovice i siročad osjeguravajući odio u Puli, trg Custoza broj 45, časti se obavijestiti p. n. općinstvo, osobito pako one obitelji, koje imadu ili oca ili sinove u vojsci, da prima ratno osiguranje po ugodnijim cijenama nego li prošle podine. U interesu je sviju, da osjeguraju svoje, ne samo svoje na fronti, nego i one u zaledju, jer i prvi i drugi su u pogibelji. Nitko dakle nek se ne okani ove dobrotvorne prilike.

Za one, koji su već bili osjegurani, i kojima je prošlo vrijeme osjeguranja, prima se novo osjeguranje za dobu od jedne godine. Ovakovim će se strankama u cijenama mnogo popustiti t. j. ubrojit će im se dio prošle godine već uplaćene svote u novu premiju. Time je dana prilika i siromašnijim slojevima, da se posluže ove pogodnosti.

VLADIMIR SOLOVJEV

Smisao rata.

(Iz knjige: „Opravdavanje dobroga“.)

(Nastavak.)

A isto je tako već započeo posljednji čin ovog sjedinjenja, naime njegovo proširenje na posljednji žilavi ostatak barbarstva, koje hoće da bude osamljeno, na Kinu, prikazivati se pred našim očima, i to ne temelju miroljubivih nauka, nego na temelju rata. S druge strane postaje posve sprčivanje vanjske kulture, koje se djelomice ostvaruje ratom, snažnim sredstvom i osnovom za mir. Današnji dan sačinjava nadaleko najveći dio pučanstva na zemlji realno suvislu većinu, koja je u svojim djelovima, ako u prvom redu ne moralno, a ono ipak fizički solidarna. Ta se solidarnost očituje upravo na onom području, kojemu ne može nitko izmaknuti, naime na gospodarskom: ova ili ona se trgovačka kriza u Newyorku osjetljivo osjeća ujedno i u Moskvi i u Kalkuti. U čovječjem se je tijelu razvio **neki zajednički osjetni organ** (sensorium commune), i stoga proizvadja svaki pojedini uzrok sveopće djelovanje.

Medjutim biva svaki ozbiljni i dugotrajni rat neminovno praćen snažnim gospodarskim potresima, koji mogu današnji dan kraj uskog saveza svih područja zemaljske kugle medju sobom postati potresima čitavog svijeta. Takovo je stanje, koje se je razvilo tečajem devetnaestoga stoljeća, i koje će noći svatko da pregleda tek na svršetku, dovoljan povod za **strah pred ratom**, koji je u prijašnja vremena bio potpuno nepoznat, koji ali danas lebdi nad svim kulturnim narodima. Već prvom polovicom našega stoljeća (devetnaestoga, o. pr.) postaju ratovi kraći i rjedji, izmedju Waterlona i Sebastopolja živjela je Europa četrdesetgodišnjim mirom, slučaj kakova još nije bilo u europskoj povijesti. Izatoga su posebni povjereniški uzroci izazvali nekoliko u prispodobi kratkih europejskih ratova u godini 1859, 1864, 1866 i 1870. Rusko-turski od 1877.-78. nije postao europejskim, ali značajni primjer za rečeno pruža najvažniji od tih ratova, njemačko-francuski. Premda je ostavio u jednom kulturnom narodu Europe gorki osjećaj narodne uvrede i žedju za osvetom, to eto ova čuvstva nemaju već kroz dvadeset i osam godina snage, da predju u činjenice, jedino iz straha pred ratom! (Solovjev je ovo pisao godine 1898. O. pr.). Da li se može ovakova susdržljivost uopće ma i zamisliti u osamnaestom ili sedamnaestom vijeku, ne govoreći uopće u starijim vremenima? I sve ove silne spreme europejskih država, o čemu svjedoče, ako ne o velikom sveopćem strahu pred ratom, a prema tomu i o brzom svršetku svih ratova?*)

No bilo bi nerazborito misliti, da je taj blizi svršetak već nastupio i da se prema tomu radi. Prema osjetni organ zajedničkog gospodarskog života i danas spaja čitavo pučanstvo zemlje tako, da ona tog spoja za sebe samu osjeća, to taj spoj još ni izdaleka nije svagdje jednako jak, niti su svi njegovi dijelovi jednako osjetljivi. Ima još naroda, koji u slučaju svjetskog rata ne stavljaju odviše toga na kocku, a ima i takovih, koji su spremni, da dapače veoma mnogo toga stave na kocku. Uvedenje mongolske rase u europsku kulturu imade dvostruku važnost. Ova rasa, koje glavni dio sačinjava kineski narod, broji najmanje dvijesta milijuna duša, koje se uz silno razvijeni narodni ponos odlikuju svojim skrajnim preziranjem života, i to ne samo tudjega, nego i svoga. Više je nego vjerojatno, da će od danas dalje neodgodivo prisvojenje tehničkih i kulturnih pripomoćnih sredstava sa zapada po žutoj rasi biti za ovu samo sredstvo, kako bi u odlučnoj borbi dokazala nadmoć svojih vlastitih duševnih načela nad europskima. Ovaj će predstojeći oboružani sukob izmedju Europe i mongolske Azije biti naravno posljednji, ali zato i najstrahovitiji rat u najpotpunijem smislu riječi, te nije ravnodušno za sudbinu čovječanstva, tko će u toj borbi pobijediti.

5.

Sveopća ratna povijest, iz koje smo glavne momente dozvali u pamet, predočuje začudnu jedinstvenost i zakonitost. Iz uspomena se naše mladosti, optočenih ružičastim velom, izlučuje ponajprije jasna, ako i napola fantastička slika trojanskoga rata, toga silnoga sukoba zapada s istokom, Europe s Azijom. Tako promatra trojanski rat već Herodot i počinje s njima pisati svoju povijest, a tim ratom nije dakako uzalud ni spojen prvi nadahnuti čiste čovječanske pjesničke umjetnosti, Ilijada. Zaista, ovaj je rat početak zemaljske svjetske povijesti čovječanstva, koja se u čitavom svom daljnjem toku kreće oko sudbonosne borbe istoka sa zapadom, kod česa se bojno područje sve više proširuje.

(Nastavit će se.)

*) Danas je stvar dakako posve drukčije, a uzrok je tomu svakomu jasan. Op. pr.)

Pojedini broj 12 h.

CIJENA lista: U pretplati za čitavu god. K 36·—, za polugodište K 18·—, tromjesečno K 9·—, mjesečno K 3·60, u maloprodaji 12 f. pojedini broj. OGLASI primaju se u upravi lista trg Custoza 1.

HRVATSKI LIST

izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

„HRVATSKI LIST" izlazi u nakladnoj tiskari JOS. KRMPOTIĆ u Puli, trg Custoza 1. Uredništvo: Sisanska ulica br. 24. — Odgovorni urednik JOSIP HAIN u Puli. — Rukopisi se ne vraćaju.

Godina III. **U Puli, petak 26. listopada 1917.** Broj 826.

Talijanska fronta medju Aučom i Bovcem probijena.

AUSTRO-UGARSKI RATNI IZVJEŠTAJ.

: Beč, 25. (D. u.) Službeno se javlja:

Talijansko bojište.

Dvanaesta bitka na Soči, proizašla inicijativom u nevolji i smrti združenih središnjih vlasti, započela je jučer s uspjehom. U 7 su sati ujutro započele topovske mase svoje razorno djelo. Jedan je sat kasnije prešla pješadija u oluji, kiši i snježnoj vijavici na navalu. Vrijeme i brdine stavile su čete na silnu tešku kušnju. Neprijatelj se je najtvrdokornije branio, no već o podne je bila talijanska bojna fronta izmedju Rombona i Auča na više mjesta prodrta. Alpinske su regimente osvojile Bovec, njemačke su čete dalje južno bacile neprijatelja u prvom jurišu natrag. Visine su zapadno od Volča i sjeveroistočno od Auča bile na večer potpuno u posjedu saveznika. U sjevernom dijelu visoravni Banjščica-Sveti Duh stavio je Talijan jučer našim navalama još najžešći otpor. — Na brdu Sv. Gabrijela, kod Gorice i na Kraškoj su visoravni pripravljali mjesni pothvati preduvjete za daljnje bojeve. Topovska je vatra narasla u tim predjelima na obje strane do velike jakosti.

Do večera bje najavljeno više od 10.000 zarobljenika. Medju njima se nalaze divizijski i brigadni stožeri. Plijen nije još ni iz daleka pregledan.

Kod bojne skupine fm. frajhera pl. Conrada jaki topovski bojevi.

Istočno i albansko bojište.

Nepromijenjeno.

Poglavica generalnog stožera.

NJEMAČKI RATNI IZVJEŠTAJ.

: Berlin, 25. listopada. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana javlja:

Zapadno bojište

Fronta prijestolonasljednika Rupprechta: U Flandriji je ležala preko dana jača vatra nego inače na bojnom pojasu izmedju obale i jezera Blankaart. Odanle sve do Lysa puštao je neprijatelj na pojedine odsječke vatrene valove, koji su od šume Houthoulster do Paschendaele prema večeru zgusnuli do najžešće bubnjarske vatre. Do većih bojeva nije došlo. U Artoisu i kod St. Quentina odigravali su se bojevi u pretpolju povoljnim po nas uspjehom.

Fronta njemačkog prijestolonasljednika. U kanalu je Oise-Aisne protekao dan uz neznatnu topovsku djelatnost neprijatelja. Kratko vrijeme prije nastupa tame narasla je opet iznenada topovska vatra. Na više su mjesta provalile francuske izvidničke čete. Bile su svagdje suzbijene. U noći je ostala vatra živahna. Izmedju Aisne i Moze došlo je više puta do izvidničkih bojeva, koji su izazivali mjesno pojačavanje vatre.

Istočno bojište.

Ništa važna.

Macedonsko bojište.

U većini se je odsječaka pojačala topovska borba.

Talijansko bojište:

U oružju vjerne stupile su jučer njemačke i austro-ugarske čete bok uz bok u boj proti negdašnjemu saveznику u više nego trideset kilometara širine. Prelazeći iza kratke jake topovske djelatnosti na juriš, prodrle su pokušane divizije talijansku frontu na Soči i uvali Bovca i Tolmina. Jaki su položaji neprijatelja, koji su zatvarali doline, bili u prvom jurišu prekoračeni. Usprkos žilave protuobrane uspele su se naše čete uz strme gorske obronke i jurišale na talijanska uporišta na visinama. Snijeg i kiša je otešćavala napredovanje u raskomadanom gorskom ozemlju. Njihovo bje djelovanje svagdje nadvladano. Tvrdokorni se je otpor Talijana morao više puta skršiti u ogorčenom boju iz bliza. Borba se nastavlja. Do večera bje javljeno više od 10.000 zarobljenika, medju njima divizijski i brigadni stožeri, kao i bogati plijen na topovima i ratnom priboru.

Prvi majstor glavnog sijela Ludendorff.

NEPRIJATELJSKI IZVJEŠTAJI.

Talijanski:

24. listopada. Da može provesti svoju ofenzivu sakupio je neprijatelj pomoću Nijemaca jake sile na našoj fronti. Neprijateljski nas je napadaj našao spremne i dobro pripravljene. Paljba, koja postaje na više točaka julijske fronte jača, i žestoka djelatnost topova uz obilnu upotrebu osobitih plinovitih granata izmedju Rombona i sjevernog dijela Banjskog zaravanka najavljuje očekivanu navalu. Oko 1 sat popustila je žestina neprijateljske paljbe usljed nepogodnog vremena. I odmazdna je paljba našeg topništva postala slabijom.

Francuski:

24. listopada, popodne. Noć je bila na čitavoj navalnoj fronti sjeverno od Aisne mirna. Neprijatelj nije pokušao nikakovih protunavala i ograničio se na opstrijeljavanje naših novih crta, osobito u okolici od Vaudessona. Naše su se čete uredile na osvojenom području. Broj dosad pobrojenih se zarobljenika povisuje na 8000 ljudi, medju njima 160 časnika osam raznih divizija, medju njima dvije gardske divizije. Stožer triju pukovnija, uključivši tri pukovnika, nalazi se medju zarobljenicima. Potvrdjuje se, da su dvije koje pričuva iza fronte smještene pukovnije nastupile dne 23. o. mj. u bojeve i pretrpjele jakih gubitaka. Zapadno i istočno od Cernyja bila je topnička borba tečajem noći prilično živahna. Naši su izvidjači provalili na više točaka u njemačke jarke i dopremili zarobljenika i dvije strojne puške. U Champagni su nam uspjela dva pothvata, jedan u okolici brežuljka kod Tahure, a drugi zapadno od Auberive. Na desnoj je obali Moze bio jučerašnji dan i noć označeni živahnim topničkim pothvatima. Neprijatelj je poduzeo navalu proti našim položajima sjeveroistočno od visa 344. Iza ogorčene smo borbe suzbili neprijatelja, koji se je mogao zadržati u jednoj utvrdi naše promaknute crte. Žestoka ga je protunavala naših četa potpuno istjerala iz nje. Naša je crta potpuno uspostavljena. Drugi je neki njemački pokušaj proti gorskom sedlu Caurieres stajao napadača teških gubitaka, a da nije postigao nikakova uspjeha.

24. listopada, 11 sati na večer. Sjeverno od Aisne pokazalo se je njemačko topništvo osobito djelatnim u odsječku La Royere-Les Bovettes u okolici utvrde Malmaison. Na našoj novoj fronti, što no siže od Majmunskog brda, koje je potpuno u našem posjedu, sve do Chavignona, nije neprijatelj pokušao nikakovih pješadijskih pothvata. Naše, u okolicu Chavignon-Vaudesson izaslane su patrulje dovele sa sobom velik broj zarobljenika. Potvrdjuje se, da su jurišna kola, (chare d' assaux) kod jučerašnje navale igrala veliku ulogu. Broj od jučer dopremljenih zarobljenika prelazi u ovaj čas 8000. Medju ratnim priborom, koji je ostao u našim rukama i koji se pred više dana nije mogao odrediti, može se dosad nabrojiti 70 topova, do 30 bacala mina i 80 strojnih pušaka. U Champagni smo poduzeli u gorskom predjelu dva uspješna pothvata, jedan sjeveroistočno od Prunzyja, a drugi kod Visokog brda. Dopremili smo 15 zarobljenika. Na desnoj obali Moze živahna topnička djelatnost u okolici Samogneux, Vacherauville, Chaume i zapadno od Douamonta.

Istočno bojište. 23. listopada. Iz smjelog su jednog pothvata dopremile engleske čete u dolini Strume 6 Bugara, medju njima jednog časnika kao zarobljenike. Inače je dan na čitavoj fronti usljed lošeg vremena prošao mirno.

Engleski:

24. listopada, prije podne. Jučer je neprijatelj opet navalio na naše položaje kod Houthoulsterske šume. Navala bijaše uperena proti dodirnim točkama izmedju engleske i francuske armije. Suzbili smo ju potpunoma. Od naših navala u jutro od 22 listopada navalio je neprijatelj sedam puta na našu novu frontu, a da nije postigao zamašnijeg uspjeha na ikojoj točci. Jučer po noći izvele su gloucesterske čete uspješno poduzeće jugoistočno od Gavrelle. Nekoliko je protivnika bilo usmrćeno, nekoliko njegovih zakloništa dignuto u zrak, te dopremljeno zarobljenika i strojnih pušaka.

24. listopada, na večer. U okršajima sa ophodnjama tijekom noći zarobili smo nekoliko momaka. Na fronti bitke djelovalo je neprijateljsko topništvo proti našim položajima uz houthoulstersku šumu. Naše je topništvo pucalo na neprijateljske baterije, te je upravilo svoju razornu vatru na različita mjesta. Za letače bilo je nepovoljno jučerašnje oblačno vrijeme.

Ruski:

Izvještaj ruskog admiralskog stožera od 22. listopada. Dne 19. listopada bio je sveukupni položaj na otocima u Istočnom moru ovakav: Otoci su Oesel i Moon prešli konačno u posjed neprijatelja. Na otoku Dagö nije bilo nikakve znatne akcije, posto je topografsko ustrojstvo okolice, polmence radi neprohodnih močvara i cesta bilo općenito na uštrb i pošto je malobrojna posatka na otoku imala ispunjavati samo ograničenu zadaću, naime obranu obalnih baterija. Na svaki način valja uputiti na djelatnost naših pomorskih baterija u okolici Takhone na sjevernom dijelu otoka. Ove su baterije sprječavale svojom vatrom napredovanje neprijatelja. Obzirom na gubitak Moon-Sunda pronadjeno bje nužnim, da se osnovka naših pomorskih sila, koje brane taj kraj na ulazu u Finski zaljev, preloži na sigurno mjesto, a na prijašnjem mjestu ostave samo jedinice za spoj i opažanje. Usprkos teških uvjeta, pod kojima su se vršile operacije i usprkos mjera neprijatelja, da preprijeće naš izlazak iz Moon-Sunda, mogli smo bez gubitaka i u potpunom redu ne samo veći dio naših sila, nego i sve pomorske naredjaje u Moon-Sundu, ponajpače parobrode za vučenje, prevozne brodove, čamce itd. otpremiti u našu novu osnovku. Za vrijeme je izlaza opazila jedna od naših torpednjača neprijateljsku podmornicu, no ova se nije upustila u borbu, nego je iščeznula. Ostavljena osnovka za brodove i sva je susjedna okolica učinjena potpuno neuporabivom u vojničke svrhe. Naše pomorske sile štite sjeverni ulaz Moon-Sunda na ušću finskoga zaljeva proti svakoj daljnjoj neprijateljskoj navali. Jedna se je podmornica mornarice Istočnoga mora sukobila u Rigajskom zaljevu sa neprijateljskom skupinom ratnih brodova, koja se je sastojala iz četiri velika bojna broda tipa „Markgraf" i križarka i velikog broja torpednjača. Podmornica je ispalila na dreadnought, koji je plovio na čelu te skupine, dva torpeda. Za kratko su vrijeme počeli žestoko na nju pucati i bacati bombe iz hidroplana. Morala je uroniti, prije negoli je mogla ustanoviti uskeh svojih hitaca. No u buci metaka, koji su eksplodirali, jasno se je čulo prasak torpeda, koji je udario. Podmornica, koja je plovila pod vodom, mogla je na svoj periskop ustanoviti oblake dima, a nešto kasnije i veliki neki prevozni parobrod, koji je, praćen torpednjačama, plovio proti podmornici. Podmornica je ponovno navalila na neprijateljski i spretnim hicem sa torpedom potopila prevozni parobrod neprijateljske skupine ratnog brodovlja.

23. listopada. Sjeverna fronta. U smjeru na Rigu napredovala su naša odijeljenja kod dvorca Skul i Hinzenberg i kod Alaša i Lemburga. Zaposjeli smo položaje, koje je neprijatelj zapustio, te osvojili iza boja opkope na sjever od dvorca Hinzenberg.

Zapadna, jugozapadna i rumunjska fronta. Jače puškaranje kod Fočanija i Morežećeja.

Kaukaska fronta. Ništa važna.

Istočno more. Nema dogadjaja. Kod Kuvajsta smo otkrili neprijateljske brodove, po svoj prilici dva broda linijaša, tri krstarice i torpednjače. 21. listopada pucale su torpednjače na obalu kod Uexkilla (3 versta sjeverno od Verdera). Pokušaji neprijatelja, da kod zaseoka Moreaku (12 versta

sjeverno od Verdera) iskrca čete, bili su suzbijeni od naših obalnih stražara.

23. listopada, na večer. Iza navale, saopćene u našem jutarnjem izvještaju, poduzeo je neprijatelj jučer još dvije daljnje protunavale. U prvom je slučaju kušao, da napreduje uzduž linije Westroosebeke-Poelcapelle. Prednje su čete neprijatelja bile suzbijene na 200 metara daljine od naših položaja puščanom i strojopuščanom vatrom. Dok su se oni, koji su ostali živi, kušali da uzmiču, zahvaćeni biše od naše topničke paljbe te pretrpješe silne gubitke. Druga je navala bila poduzeta neposredno sjeverno od željeznice Ypern-Staden sa znatnom snagom. I ovdje susrele su čete neprijatelja našu puščanu i strojopuščanu paljbu te su bile protjerane. Za ranog jutra suzbismo potpunoma drugu navalu neprijatelja na naše položaje na houthoulsterskoj šumi i sjeveroistočno od Veldhoeka. Kod toga je ostalo zarobljenika u našim rukama. Slabiji je pokušaj proti dvorcu osvojenom od nas jugoistočno od Poelcapelle bio takodjer uzaludan. Tijekom dana djelovalo je na obim stranama topništvo unatoč nepovoljnom vremenu.

: Petrograd, 24. (D. u.) Petrogradska brzojavna agentura javlja: Prema brzojavci su se iz Helsingforsa Nijemci silno naprezali, da zatvore ruske brodove u Rigajskom zaljevu, no strategiji je admirala Radvosova pošlo za rukom, da prevari neprijatelja, tako te su se ratni brodovi dne 19. kolovoza povukli u finske vode i sjedinili se sa glavnom silom baltičke mornarice.

RAT NA MORU.

: Berlin, 24. (D. u.) Wolffov ured javlja: Na engleskoj je zapadnoj obali i u Istočnom moru bilo opet potopljeno šest parobroda i jedna jedrenjača s okruglo 26 000 tona.

Poglavica mornaričnog admiralskog štaba.

Lugano, 24. (D. u.) Ured admiralskog stožera priopćuje: Dne 19. listopada ujutro javljena bje u donjem Jadranskom moru skupina lakih neprijateljskih jedinica. Odmah su pošla talijanska lijetala i lagani brodovi na navalu. Prva su stigla neprijatelja, navalila na nj i upustila se takodjer u borbu sa protivničkim lijetalima. Nasuprot nijesu mogli talijanski lagani brodovi doći u dodir s neprijateljskim bojnim silama, jer su se ovi požurili, da stignu u svoje uporište, u Kotor. Istodobno su navalila talijanska lijetala na neprijateljsku podmornicu zapadno od Valone i potjerale ju. Lagani brodovi nijesu bili oštećeni. Sva su se lijetala povratila čitava. (Upućujemo glede toga na izvještaj c. i kr. zapovjedništva mornarice.)

Dvanaesta bitka na Soči.

Pregled dogadjaja. — Navala napreduje najbolje. — Izvještaj našeg stana ratne štampe. — Golema topnička priprema. — Tvrdokornost talijanske obrane. — Uspjeh u uvalama Bovca i Tolmina. — Žestoki boj na Banjškom zaravanku. — Utisak u Italiji. — Uzaludne pripreme za dvanaestu talijansku ofenzivu.

Na primorskoj fronti imao je prvi dan ofenzive tako lijepe uspjehe, te si možemo stvoriti pregled o poduzeću, koje je sada u toku. Značajna je kratka topovska priprema, koja u protuslovlju sa dugotrajnom pripremom francuske i engleske ofenzive omogućuje iznenadjenje neprijatelja, dok francusko-engleska taktika to isključuje. Ova je metoda bila uspješno primijenjena kod posljednje ofenzive u Galiciji i kasnije kod Rige. Pošto je prema uspjesima ofenzive prvoga dana učinak bio veći, to se ova okolnost može svesti samo na to, da su bile primijenjene veće množine topništva. — Za ofenzivu u sjevernom odsječku sočanske fronte stoje našem vojnom vodstvu na raspolaganje dvije linije: sočanska i idrijska. Prva linija svršava u našoj fronti kod Bovca, druga kod Tolmina. Bovec i Tolmin su prema tome dvije najvažnije izlazne točke navale. Od sočanske su ceste samo dijelovi u našem posjedu. Ova je cesta medjutim radi toga od velike važnosti, jer se samo preko nje može doći u Cividale t. j. u Italiju. Iz Kobarida ide važna cesta sa Soče prema Vidmu i Cividale. Kod Tolmina stiče se idrijska cesta sa sočanskom cestom te vodi duž Soču u Goricu, a odavle u Italiju. Time su označene zemljopisne prilike, koje su važne za razumijevanje operacija. — Prve operacije imadu za cilj osjeguranje prvih dviju dovoznih cesta za savezne vojske; udarac u odsječku Bovca ide za osvojenjem sveze Bovec-Kobarid, koja je radi toga važna, jer se samo preko nje može upotrebiti cestu Kobarid-Cividale. Jednaki cilj imade drugi udarac kod Tolmina. Tolmin je naime važan mostobran na desnom brijegu Soče, a prema tome i važna ispadna točka za ofenzivno poduzeće. Cesta i željeznička pruga Tolmin-(Sv. Lucija)-Gorica prolaze dobrim dijelom duž desni brijeg Soče. Udarac iz Tolmina prema jugozapadu vodi napadača u ledja visoravnice Banjšćica-Sv. Duh, na kojoj su Talijani za svoje 11. ofenzive pomakli svoje položaje prilično prema istoku. Udarac od Tolmina preko Volč u smjeru prema zapadu ima za cilj osjeguranje spojnih puteva, koji se stiču u tolminskoj kotlini, da se time može učiniti upotrebivi put, koji vodi prema jugozapadu. U tu je svrhu morao biti opseg tolminskog mostobrana znatno proširen, a stoga obuhvaća navalna fronta u ovom prostoru i odsječak Auča (10 km jugozapadno od Tolmina). Navala je zapravo upravljena prema jugozapadu t. j. u smjeru duž sočansku cestu i sočansku željezničku prugu, kaošto bi navala kod Bovca imala da otvori od Talijana prekinutu svezu Bovec-Kobarid-Cividale i da svede navalu u zaželjeni pravac. — Sa tirolske se fronte javlja o žestokim topovskim bojevima, iz kojih se može zaključivati, da je navalna akcija zahvatila i onaj dio bojne fronte.

: Beč, 25. (D. u.) Iz ratnog se izvjestiteljskog stana službeno javlja: Navala naših i njemačkih bojnih sila najbolje napreduje te je postigla već velik dobitak na prostoru. Broj zarobljenika i plijena na ratnom prioru očevidno raste.

Beč, 25. (D. u.) Iz stana ratnih dopisnika javljaju: Talijansko bojište. Sa mogućom neodoljivom navalom proti talijanskim linijama započela je jučer rano 12. bitka na Soči. U vijernom savezu sa njemačkim četama navališe naše čete na majstorski izgradjene neprijateljske položaje iza jednostrane razorne paljbe našeg topništva. Napadaj je naišao na silnog neprijatelja, koji je u žurbi dobio zapovjed, da drži uz svaku cijenu krvavo osvojene položaje. Nastali su bojevi iz bliza, koji su na nekojim mjestima trajali preko 4 sata. O podne bila je probijena na mnogo mjesta linija 2. talijanske vojske izmedju Rombona i Auča (10 km. ugozapadno od Tolmina.) Austrijske alpinske pukovnije osvojiše na juriš neprijateljske položaje na Rombonu i u kotlini Bovca te prodiraju na desnom brijegu Soče dalje na jugozapad. Sa brda sjeverozapadno od Krna udario je silni sunak daleko na jugozapad. Teški se je boj razvio oko gospodujućih uzvisina zapadno i jugozapadno tolminske kotline; ipak su naši pobijedili. Uzvisine kod Volčava su u našem posjedu. Kod Auča izgubiše Talijani uzvisine, koje vladaju dolinom. Bojevi na južnoj Banjškoj visoravni nijesu još dovršeni. Na ovom dijelu fronte sakupljen je najbolji dio talijanskog topništva te je strjelište svakog momka tehnički dotjerano. Radi toga je uloga napadača u tom predjelu veoma teška, a to tim više, što talijansko topništvo djeluje upravo očajnom žestinom. Ali i ovdje smo osvojili komade jaraka, dopremili zarobljenika i plijena, a bojevi se razvijaju povoljno za nas. Na čitavoj fronti pridolaze zapovjedništvima duge kolone zarobljenika, čiji broj nadilazi po svoj prilici 10.000. Zarobili smo takodjer zapovjedništva divizija i brigada. Opredjeljenje plijena, medju kojim valja istaknuti veliki broj teških topova, može uslijediti tek u naredno vrijeme.

: Lugano, 25. (D. u.) Jučerašnje rimske večernje novine i današnje milanske jutarnje novine odaju uzrujanost radi austro-ugarsko-njemačke ofenzive, koju Cadornin izvještaj ponovno i s osobitim naglaskom nagovješta.

: Stockholm, 24. (D. u.) U jednom ratnom izvještaju govori vojnički suradnik lista „Aftonbladet“ o velikim pripravama za dvanaestu bitku na Soči, koja se sluje više u sjevernom smjeru, možda do Tolmina i Bovca. Prema ljudskom predmnijevanju da nema ni najmanje izgleda e će Cadorna sa dvanaestom bitkom postići više, nego sa jedanaest prijašnjih.

Večernji izvještaji.

Beč, 25 (D. u) Iz stana se ratne štampe javlja: 25. listopada na večer. Na gornjoj Soči napreduju saveznici uspješno. Broj zarobljenika i plijena raste.

Berlin, 25. Večernji izvještaj javlja: U Flandriji jaki topnički boj, osobito istočno od Yperna. Kod Pinona i Chavignona povukli smo naše prednje čete preko noći, u uvali Aillette ujutro, popuštajući francuskom pritisku, za kanalom Oise-Aisne. Na istoku ništa znamenitoga. U Italiji donio nam je daljnji razvoj našega prodora kod Bovca i Tolmina novih uspjeha. Broj zarobljenika i plijena raste.

SA RATISTA.

: Amsterdam, 24. (D. u.) „Alg. Handelsblad“ javlja iz Petrograda: Admiral Nimitis sudi veoma pesimistički o vojničkom položaju i ne sumnja o tom: da su osvojenje Rige i Oesela samo dijelovi pomno izgradjene navalne osnove na Petrograd. Položaj Petrograda da je veoma ozbiljan. Nijemci da ne će doduše prije proljeća moći provesti čitave osnove, no više je nego sigurno, da će Nijemci tečajem zimskih mjeseci osvojiti Reval.

: Carigrad, 24. (D. u.) A. T. M. Glavni stan javlja: Topovski bojevi izmedju protivnika i naših bojevnika u Macedoniji. Fronta na Diali: Uslijed engleskog napredovanja proti Kisil-Rohatu povukle su se naše prednje čete na sjevernu obalu Diale.

Političke vijesti.

Lloyd George o izgledima mira.

Ministar-predsjednik Lloyd George je u ponedjeljak u Alberthallu u velikoj skupštini govorio za narodnu štedljivost i o silnim ratnim troškovima, pa je izjavio: Ne mogu proreći, kad će doći svršetak rata. Nijedan ga razumni čovjek ne bi htio produživati ni jedan čas, kad bi bila dana prilika za zbilja trajni mir (dugo odobravanje), ali ne za mir, koji bi bio predigra novomu ratu, koji bi donio još veća opustošenja. Ja brižno ispitujem horizont, ali ne vidim, da su na vidiku bilo kakvi uvjeti, koji bi mogli dovesti do trajnoga mira. Ja imadem osjećaj, da bi jedini mirovni uvjeti, koji bi se sada dali utanačiti, vodili na put pun oružja, rekao bi, na oružano primirje, koje bi svršilo sa još groznijim bojem. Rat je nada sve strašan; još grozniji je u svojim mogućnostima na kopnu, na moru i u zraku, koje je otkrio. Pozivljem one, koji si žele preuranjeni mir, neka promisle za hip, što bi se desilo, da dodje do nepovoljnog i nezadovoljavajućeg svršetka. U svim su zemljama najbolje sile znanstva tjerane od nacijonalne utakmice, nacijonalne mržnje i nacijonalnih nada, da za 10, 20 ili 30 godina posvećuju sve svoje najbolje sile zadaći, da se povećaju ona razorna orudja, čija se je sila otkrila ratujućim narodima tek u zadnjim mjesecima. Tome se mora jedamput za uvijek stati na kraj. Zračno oružje i oružje dubina razviše se na vanredan način, a isto tako i svi oni kemički elementi, koji se sada prvi put iskorišćuju. Ako će se to opetovati iza trideset godina znanstvenog rada i pokušanja, vjerujte mi, tada će vidjeti još muževi i žene, koji se nalaze sada u toj kući, kako propada civilizacija. Boj takove kakvoće mora se sada dokinuti. Bitno jest za buduću dobrobit čovječjeg roda, da se u tom boju postigne odluku, kojom se brutalnu silu za uvijek zbaci sa prijestolja, da ne budu naša djeca odsudjena na strahote i grozote, kojih se može da nam predoći i najživlja mašta. Radi toga ulažimo sve naše sile, da postignemo pravi svršetak ove raspre. Mogli bi me pitati, da li se ne može očekivati neposrednog svršetka svega toga. Ja sam već kazao, da po mom mišljenju nema ove mogućnosti. Njemačka po mom mišljenju vreba jedino na takav mir, kojim bi mogla da iskoristi ju, koji je gurnula po svojoj želji svijet. Neuspjeh Napoleonov pribavio je Francuskoj takovu spoznaju, koje nije nikad zaboravila. Istu se spoznaju mora usaditi u srce i u pamet svakog Prusa još prije svršetka tog rata. (Odobravanje.) Usred ovih vijećanja o uvjetima i ponuda ovdje i ondje ne smijemo svratiti naše pažnje sa velikih zadaća tog rata. Ne radi se o teritorijalnim reklamacijama, osim o takovim, koje su potrebne za priznanje izvjesnih nacijonalnih prava; ne radi se o otštetama, osim o takvima, koje su bitne, da se izravnaju počinjena zločinstva. Radi se o uništenju krive vjere, koja je zastrašila Europu, te ju učinila robinjom, ili što bi se bilo dogodilo, da se je ova vjera iskazala pobjedničkom. Pravi neprijatelj je ratni duh, koji se podržava u Pruskoj. To jest

ideal svijeta, u kojem neograničeno vladaju sila i brutalnost i oprijeka svijetu, koju obitavaju slobodne demokracije i koji je ujedinjen u časnoj mirovnoj ligi. Ovaj ideal ratnog duha njeguje se u Potsdamu od pedeset godina ovamo. Tamo se je neprekidno kovalo nacrte, kako bi se ovoj zemlji navijestio rat, a onu opet uništilo i u propastilo. Lloyd George je nastavio, da su njemačkim nasilnim srestvima bile uništene Belgija, Rusija i Srbija, i da je Njemačka za vrijeme jednog pokoljenja posvetila sav rad nacrtima o podjarmljivanju i uništavanju svojih susjeda. To bijaše sanja Njemačke i mora Engleske. Neće biti mira u svijetu, neće biti u njoj slobode, dok ovaj kumir ne bude smrvljen, njegovo svećenstvo za uvijek raspršeno i lišeno svog ugleda. U toj godini nadamo se, da će uspjeti, da se skrši strašna ova sila. Svi mi upravljamo naše poglede na velike sile, koje se spremaju, da priprave ovaj sukob. Vrijeme je na našoj strani. Zatim je Lloyd George govorio o navodno rastućem neuspjehu podmorničkog rata. Lloyd George prelazi iza toga na Ameriku i kaže: Godine 1917. kazali su Nijemci: Amerika neće imati vojske i radi toga ne broji. Godine 1918. kazat će: Amerika neće imati velike vojske. Godine 1919. neće nikad ni biti. To je način, kako se u Potsdamu računa. Zašto su kazali tako u Potsdamu, zašto računaju tako? Potsdam kaže: Pošto će godine 1918. čitava svjetska tonaža zardjaviti na dnu mora. Tako računaju oni. Ali gubici na tonaži iznose u zadnjim mjesecima tek trećinu gubitaka mjeseca travnja. Gubici na njemačkim podmornicama su za deset ne punih mjeseca gotovo dva puta veći nego za čitavu prošlu godinu. U istini: vrijeme je na našoj strani. Mi smo poduzeli sve mjere, prema kojima ćemo u narednim godinama sagraditi četiri puta više brodova negoli potonje godine. Amerika čini isto. Stojimo pred najvažnijom medjusavezničkom konferencijom, koja se je ikada obdržavala. Bit će to vojnička i politička konferencija. Najistaknutiji državnici savezničkih zemalja bit će prisutni, a isto tako najznamenitiji vojskovodje. Po prvi put uživati ćemo prednost, koja se ne može dosta visoko ocijeniti, da ćemo pri tom vidjeti zastupnike Amerike i nove ruske demokracije. (Odobravanje.) Zaključci, koji će se ovdje stvoriti, imat će utjecaja na čitavi tečaj rata, te će možda odlučiti njegovim konačnim svršetkom.

Torpedovanje nizozemskog parobroda.

Iz Rotterdama pišu sa nizozemske strane: „Parkhaven" je bio prvi brod, koji se je zaputio bio u Englesku, da dopremi ugljena, te je stoga vozio na sebi balast. Čini se, da je brod, ako su navodi ispravni, bio torpedovan unutar zapora. Mi ne ćemo opet raspravljati o pravu i nepravu. Jedni druge ne možemo uvjeriti, a njemačka vlada kao da ne kani praviti nikakovih iznimaka u bezdušnoj svojoj politici. No kakogod se mislilo o pravu ili nepravu ovoga torpedovanja, u tom moramo biti složni, da je uništenje ovoga broda, koji je vozio balast, i koji je imao da dopremi ugljen, bio u ovaj čas najnespretniji čin, koji je Njemačka mogla da počini. Tko je o raspravama glede uvoza ugljena iz Njemačke ma samo štogod čuo, morao je očekivati, da će Nijemci štediti naše brodove, koji idu po ugljen. Ako smo dobro upućeni, osigurava vlada brodove protiv štete sa 500 forinti po toni. Tad bi gubitak ovoga broda od nekih 2800 tona značio štetu od po prilici 1,300.000 forinti. — (Kako je poznato, je Nizozemska sklopila sa Njemačkom ugovor u pitanju ugljena. Njemačka je u tom ugovoru pristala i na to, da Nizozemska smije uvažati ugljen takodjer iz Engleske. Sada je njemačka podmornica potopila prvi parobrod, koji je odlazio u Englesku po ugljen. Radi toga vlada uzbudjenje u Nizozemskoj. Njemačke novine opravdavaju ovaj dogadjaj time, što kažu, da Njemačka u pogledu torpedovanja ne može preuzeti nikakova jamstva. Op. ur.)

Navodne njemačke mirovne ponude.

Javljaju iz Ženeve: U kuloarima francuske se komore priča slijedeće o navodnim njemačkim ponudama mira, koje je saopćio Ribot francuskoj komori: Njemačka je posredovanjem njemačkog poslanika von Lanckena, koji je nekad bio legacijonim savjetnikom u Parizu, a kasnije suradjivao sa Bissingenom u Belgiji, predložila taj nacrt mira Francuskoj: 1. Ispražnjenje zaposjednutih područja u Francuskoj, Belgiji, Srbiji i Rumunjskoj. 2. Otstupanje Alzacije-Lorene Francuskoj. 3. Sočka linija Italiji. 4. O pitanju ratne otštete je njemačka vlada spremna na pregovaranja. Lancken je navodno dao saopćiti Briandu ponudu o Alzaciji-Loreni. — „Matin" je tijekom zadnjeg tjedna priopćio „otkrića" o cijelom nizu njemačkih mirovnih ponuda. Posredovanjem neke neutralne je sile bilo ponudjeno navodno Engleskoj posve zadovoljivo uredjenje belgijskog pitanja; kod toga se je natucalo, da se u pitanju Alzacije i Lorene može postići sporazum sa Francuskom. Njemački je poslanik u Stockholmu, barun Lacius, zatražio od Rusije saopćenje njezinih mirovnih uvjeta, te kod toga navodno saopćio Rusiji, da su Francuska i Engleska spremne, da sklope separatni mir. Njemački je poslanik u Christianiji (Norveškoj) izjavio nedavno, da će još prije zime doći do sporazumljenja medju Njemačke i Francuske. Francuska da je sama zatražila diplomata, opunomoćenog sa potpisima cara i kancelara, da bi mogla započeti s njim pregovaranje u Švicarskoj. — Ovom brzojavu dodaje „Vossische Zeitung": Francuska je tvrdnja, da je Njemačka ponudila pojedinim vlastima sporazuman mir, bila proglašena sa strane njemačke vlade neispravnom. Ovog se uvjerenja moramo držati, medjutim ne možemo, a da se ne osvrćemo na francuske tvrdnje. Značenje ovih tvrdnja imade u toliko posebnu važnost, što je, u koliko se to tiče Francuske, bivši ministar-predsjednik Ribot potvrdio ove vijesti javno u komori, dok je u tajnoj sjednici komore dao još nekoja saopćenja, koja su očevidno uplivisala na držanje socijalnih demokrata. Socijaliste su odrekli vladi povjerenje očevidno radi toga, što se francuska vlada nije upustila u pregovaranja sa Njemačkom. Uvažimo li ovu okolnost, preostaje predmnijevanje, da je istaknuta njemačka ličnost bez vladine punomoći očutila potrebu, da igra na svoju ruku ulogu mirovnog posrednika, a to na način, koji je mogao u inozemstvu probuditi dojam, da Njemačka trči sa svojim mirovnim ponudama od jednog neprijatelja do drugoga. I ako njemačka vlada, kako ni najmanje ne dvojimo, nema udjela kod toga posredovanja, koji štetuje na najteži način političkoj budućnosti, mora se ipak sa svom odlučnosti zatrti put takovim nepozvanim posrednicima, koji u tom najvažnijem momentu mogu svojim diletantizmom da ozbiljno naškode ovom pitanju ili da omoguće njegovo riješenje u smislu neprijatelja.

Domaće vijesti.

: **Sveopći ratnu-grobni dan u Austriji.** Pod Najvišim pokroviteljstvom Njegovog apoštolskog Veličanstva cara i kralja Karla I. stojeće društvo za ratno-grobnu pripomoć u Austriji, Beč, priredjuje od 31. listopada do uključivo 2. prosinca o. g. sveopći ratno-grobni dan u Austriji. Sveukupni iznos ovih dana sakupljanja, koji se pružaju cijelom pučanstvu Pule bez razlike narodnosti, veroispovjesti i staleža, bit će dodijeljen gore navedenoj svrsi za velike žrtve naših u svjetskom ratu palih junaka. Sporazumno sa nadležnim oblastima i zavodima sakupljat će školska mladež sa škrabicama milodare pod nadzorom učiteljskog osoblja kroz ova tri dana pred vojničkim i civilnim grobljem u Puli, te će sakupljeni iznos biti odaslan ratno-pripomoćnom društvu u Beču.

Važno za bjegunce. C. kr. tvrdjavni komesar upozorava bjegunce, koji borave izvan puljskog kotara, da se molbe za bjeguna̋čku potporu ne smiju predlagati njemu, već polit. oblasti I. stupnja sadanjega njihovoga boravišta. (N. pr. oni, koji borave u Pazinu imadu predložiti molbe u Pazinu; koji borave izvan Istre u dotičnom kotaru boravišta. Ur.)

Milodari za hrvatske škole u Puli. Prigodom otvorenja hrvatske škole u Puli, sakupljeno je u bolnici ratne mornarice i njezinoj podružnici po gg. Ivanu Štrkalju, Urošu Marčiću, Stevanu Topiću i Mati Silov i položeno preko naše uprave kruna 887·60. Darovaše: po K 20.—: Ivo Dekanić, N. N, N. N.; po K 12·—: Dmiter Borčić; po K 10·—: M. Sarić, N. N., N. N., N. N., N. N., L. Martinčić, N. N., N. N., N. N., Ružička, N. N., N. N., N. N., Petar Matana, N. N., N. N., Stevan Topić; po K 8·—: N. N.; po K 6·—: N. N., N. N., N. N, J. Cerkalo, J. Mašino, A. Farac, J. Spljan, P. Juričev, J. Jovančević, Linić; po K 5 50: Niko Matana; po K 5·—: N. N., N. N., I. Štikalj, N. Marčić, F. Bačić, R. Jelen, A. Petešić, Posich, Stambuk, Petrov, Sava Čakić, P. Jugović, I. Crijenkov, D. Polin, Petar Juričev, M. Bačić-Bufalo, M. Topljak, N. N, Grigorović, N. N., N. N., J. Bily, Vid. Lisičin, J. Dominis, M. Silov, A. Crnković, P. Želolija, S. Grdović, B Kalčić, A. Gorup, Meštrov, Jelaš, Šandrić, Krstičević; po K 4.—: N. N., M. Urem, Sulc, A. Vukorepa, N. Zuccon, J. Brnjac, Ilić, A. Kubiček, I. Vujko, N. Toretić, M. Crljenkov, Jugić J., I. Matiaš, Kozlović, Ć. Ivičević, Bianchi, Matulović; po K 3·—: K. Zaninović, V. Sprljan, Božac, M. Mrnjavac, Koči, S. Vojnović, J. Crljenica, Ćurko, R. Rocco, Marušić, I. Dulibić, L. Velikanje, A. Jež, I. Protić. A. Kovačević, Pavlović, P. Krstić, B. Tartaro, Belamarić, N. N., N. N., N. N., Lumbardić, Jusov; po K 2·—: Gjiković, I. Rudić, V. Traživuk, G. Starčević, J. Bebić, Kaliterna, A. Katunarić, Šangulin, J. Vladović, F. Balković, I. Sinovčić, T. Berko, J. Kaligarić, I. Kačić, J. Šljuka, I. Lazarić, I. Mikovilović, J. Mikovilović, P. Šegota, I. Kadić, B. Jakovčev, Ciklić, Čović, Zlebak, J. Zuccon, A. Burčul, I. Barišić, P. Labusa, J. Marinović, F. Lordan, Škopac, Babić, I. Mohorović, Tomašić, M. Babić, C. Kastelan, M. Zuvela, I. Car; J. Dischinger, I. Živković, K. Predovan, Ercegović, M. Popović, J. Kirmčić, Mejić, J. Kapović, Antonić, Šarin, Larenović, Barta, Barišić, Milovan, Balković, Standt, Kroupa, Čiać, M. Lenac, J. Uršić, Kukuljan, S. R., M. Ježina, Debelić, N. N., Emil Balomiri, A. Mikovilović, R. Mareš, Matačin, Stanojević, Mihanović, Mandić, Čemljić, Šarić, Kostrenčić, Šimunović, Trljević, Vrkić, Šeperica, Prkić, Hochmeister, Sirotek, Dračevac, Zemunik, Babić, Latić, M. M., Lušičić, Žunić, Blažević, Fladunić, Mičinić, Udović, Rusanda, Plestnak, Ivo Car I.; po K 1·—: Dumiljo, P. Valentić, I. Vištica, G. Babić, A. Mraković, F. Galović, Tomarini, Crnobori, N. Nikolić, I. Deanović, Jakovljević, Stipanović, F. Gruber, Wrbytzky, F. Čak, Vučinović, J. Lisac, N. N., A. Pabega, R. Zulian, S. Car, R. Kubanek, Kukuljan, J. Hofmann, A. Fitter, F. Gesar, M. Rakić, I. Maretić, A. Brala, I. Premate, I. Ugrin, Relja, Bujaš, Končani, Polonio, F. Grić, F. Einhirt, J. Valter, Krmpotić, J. Hoić, Gibac, Antić, Marinović, Golć, Kukavica, Sladoljev, Bazolić, Ivo Car II., B. Ugrinić, Božić, Blašković, Mitrov, Peršelj, Mižić, Malinić, Blaće, Ostoja, Mikovilović, Dworki, Žagar, Golob, Jakovčević, Gulić; po 60 fil; Bočaj, Frančeski, Vitasanović; po 50 fil.: Demarchi, Vukelić, Kučić; po 40 fil.; Petoni, P, Sodnik, Terljepin, J. Pečar, Peršić, Spour; po 20 fil. Miljević i Juraga. Zadnji iskaz K 7040·40; sveukupno K 79.8·—.

Vrijednim rodoljubima sakupljačima, kao i plemenitim darovateljima izričemo najsrdačniju zahvalu. Dok imamo u zaledju ovakovih rodoljuba, možemo jamčiti našoj djeci, da neće biti otudjeni od roda i jezika, nego da će ugledati svijetlo prosvjete i biti zahvalni onima, koji im otvaraju put za budućnost. Živjeli plemeniti sakupljači i darovatelji! — Naprijed za hrvatske škole!

C. k. kot. sud u Puli. Predstojništvo ovdješnjeg c. kr. kotarskog suda javlja, da je kod istoga u svrhu štednje na rasvjeti i gorivu bilo navedeno za dobu od 15. travnja 1918. neprekidno uredovno vrijeme i to u radnim danima od 8 sati pr. podne do 3 sata popodne a u nedjeljama i praznicima od 9 sati prijepodne do 12 sati opodne.

Prodaja ribe. U slučaju, da prispije riba prodavat će se ona danas. Pravo kupovati riba imadu danas vlasnici živežnih karata počevši od broja 1001.

Dnevne vijesti.

Sve što je obećano Dalmaciji. Čitamo u spljetskom „Danu": Obećano je mjesečno 1 kg. griza ili ječma na glavu i više, obećano je 80 vagona šećera za malo vilo; obećano je 4600 vagona krumpira. Gdje je sve to? Riječ imaju naši zastupnici u Beču, da vide gdje je zapelo.

Što sve ne izmišljaju kojekakvi Pilari! Pilar hoće svom silom da riješi jugoslavensko pitanje, ma da ga za to nitko ni pitao nije. O njegovom zadnjem narcrtu poruča „Hrvatska država": Gosp. dr. Pilar postao je glasovit. Njegova „granica", koja bi sastojala od Hrvatske, Slavonije, Dalmacije, Bosne i Hercegovine, a bila „condominium" Austrije i Ugarske, pobudila je opće zanimanje u — njemačkoj i madžarskoj štampi, a opći smijeh i zgražanje u — hrvatskoj štampi. Najinteresantnije je od svega, da bi to novo državno tijelo u svom zakonodavnom redu bilo ovisno od „veta" Austrije i Ugarske, a da bi nad banom stajao nekakav „Herzog", koji bi kontrolirao sav politički i ustavni život te polu-države . . . Takovih se eksperimenata laćaju ti t. zv. odlučujući krugovi, samo da izbjegnu jedino mogućem i jedino pametnom riješenju, ujedinjenja i slobode svih Hrvata, Srba i Slovenaca. Ali zaludu im je sve! — Gosp. Clumetzy ima potpuno pravo: „Ujedinjenje Jugoslavena može se obaviti sa monarkijom. Izbor im je slobodan . . .

Podupirajte Družbu!

Vojničke vijesti.

Naredba zapovjedi lučkog admiralata broj **298** od 25. listopada 1917.

Garnizonsko nadzorstvo: nadporuč. Stanek.

Liječničko nadzorstvo na N. V. b. „Bellona“: pučko-ustaški liječnik dr. Zeiländer.

Liječničko nadzorstvo u mornaričkoj bolnici: linijski liječnik dr. pl. Wenusch.

Iskaz

do sad sakupljenih svota prigodom otvorenja hrvatske škole u Puli iz krugova ratne mornarice.

C. i k. bolnica ratne mornarice . . .	K	887·60
Njeg. Vel. brod „Radezky“	„	529·—
„ „ „ „Prinz Eugen“ . . .	„	524·—
Momčad kasarne ratne mornarice . .	„	410·—
Njeg. Vel. brod „Stephanie“	„	365·—
„ „ „ „Erzh. Friedrich“ . .	„	298·40
„ „ „ „Hapsburg“	„	259·30
Momčad sa „Fliegerkorps“ . . .	„	186·—
Njeg. Vel. brod „Babenberg“	„	156·—
Momčad sa c. i kr. lučkog zapovjedništva	„	134·—
„ u „Marinekasino“	„	72·—
Njeg. Vel. brod „V.“	„	36·40
„ „ „ „Trabant“	„	25·—
Momčad mornarskog odjeljenja u Beču	„	23·—
Njeg. Vel. brod „Pluto“	„	14·—
ukupno kruna .		3919·70

Broj VII. — 82/10 — 17.

Natječajni oglas.

Raspisuje se ovijem natječaj za četiri štipendija po 700 kruna iz nautičke zaklade Marka Radića za školsku godinu 1917/18.

Na uživanje ovog štipendija pozvani su mladići, koji se kane posvetiti gradnji brodova ili zvanju pomorskog kapetana daleke plovitbe, te pripadaju ma kojoj općini u carevinskom vijeću zastupanih kraljevina i zemalja, a prednost imadu mladići iz općine Bol s otoka Brača.

Natjecatelji za ovaj štipendij moraju prikazati svoje molbenice c. kr. namjesništvu u Trstu najkasnije do 10. studenoga (novembra) 1917. te priklopiti slijedeće dokaze: a) krsni list; b) dokaz austrijskog državljanstva; c) svjedodžbu siromaštva i ćudorednosti; d) svjedodžbu zadnjih dvaju semestra o dobrom napretku u naucima.

Štipendij može se podijeliti takodjer i takovim natjecateljima, koji nijesu jošte upisani u nautičkom tečaju odnosno u pripravnici za nautički tečaj, a mogu dokazati, da su dovršili nauke koje usposobljuju za upisanje u takav tečaj. Prije nego što im se pak štipendij dozna či, imati će svakako da dokažu, da su se već upisali; c) natjecatelji, koji nakon dovršenog teoretičkog tečaja za gradjenje brodova kane nastupiti dvogodišnju vježbu na kojoj brodarnici austro-ugarskog Primorja pod vodstvom ovlaštenog graditelja brodova, imadu da podnesu osim gornjih dokaza takodjer i svjedodžbu graditelja brodova, da su u vježbi; f) ako se natjecatelji kane posvetiti staležu pomorskog kapetana daleke plovitbe, imadu podnijeti osim gornjih dokaza takodjer i dokaz, da izvršuju vježbu propisanu zakonom za postignuće patente pomorskog poručnika; g) kad se za jednogodišnje uživanje štipendija natječu pomorski poručnici, koji su dovršili praktičnu plovitbu, imadu podnesti osim gornjih dokaza formalnu pismenu izjavu, kojom se obvezuju, da će položiti ispit pomorskog kapetana za pet mjeseci od dana, kojeg im bude štipendij podijeljen.

Od c. kr. namjesništva za Primorje.

Trst, dne 1. listopada 1917.

VLADIMIR SOLOVJEV

Smisao rata.

(Iz knjige: „Opravdavanje dobroga“.)

(Nastavak.)

Danas je to bojno područje stiglo do svojih granica, proteže se preko čitave zemaljske kruglje, i njegove granice nijesu više puste obale Skamandra, nego obale Tihoga oceana, ne više zadimljeni Pergamon, nego prijeteći kineski gorostas, a borba je još uvijek ista, kao jednom izmedju neprijateljskog istoka i zapada. Došlo je bilo u tom razvoju povijesti do obratišta i kroz nekoliko trenutaka do umirovanja, kadno je naime doskora iza vanjskog združenja tadašnjeg povjesničkog istoka sa zapadom u rimsko carstvo pod vladavinom potomka trojanskog Eneja ugušila svjetlost kršćanstva u unutrašnjosti stao neprijnteljstvo:

> S istoka sinula svjetlost je čarna,
> Svuda se prostire žar njezin sjajan,
> S istoka nosi na zapad ta svjetlost
> Pomirbu svetu i svima mir trajan.

Staro se je materijalno udruženje kulturnog čovječanstva pokazalo neodrživim, a duhovno udruženje čeka još na svoje konačno ostvorenje. Ispravno je, da je čovječanstvo na mjesto političke jedinice rimskoga carstva, uvelo drugu jedinicu, gospodarstvenu, koja isto tako kao i prva stavlja ratu velike vanjske zapriječe; ali ove zaprijeke, po kojima smo u zadnje doba bili pošteđjeni od europskog rata, nijesu kadre, da uklone posljednji i najveći razdor ovih dviju svjetova, naime Europe i Azije, koji danas ne nastupaju više na popriište pomoći pretstavnika, kao bivši Ahajci i Trojanci, ili dapače Grci i Perzijanci, nego u svojoj cjelini, kao dvije golene polovice, u koje se neprijateljski dijeli čitavo čovječanstvo.

Pobjeda će jedne ili druge polovice podati svijetu zaista mir. Ne će biti više borbe izmedju pojedinih država, ali hoće li ovaj politički mir, ovo podignuće medjunarodnog jedinstva kao države, koja obuhvaća čitav svijet, bila ta država monarhistička ili kakova druga, zaista podati pravi i vječni mir? Hoće li ukinuti borbu, takodjer i borbu s oružjem, izmedju drugih, ne političkih elemenata čovječanstva? Ne će li se ovdje u kud i kamo većem opsegu opetovati ono, što se je u manjoj mjeri već dogadjalo pred našim očima? Njemačka se je jednom sastojala iz mnogo država, koje su se medjusobno borile, narodnoj je cjelini nedostajalo realnog jedinstva i stvorenje je tog jedinstva postao domoljubima snom budućnosti. Iza više se je ratova taj ideal ostavio, ali je pokazao time ujedno i svoju nedostatnost. Nijemci se ne će dakako nikad odreći svog političkog jedinstva, ali oni jasno vide, da je to bio samo potrebit korak za unaprijed, ali da je to samo ne znači postignuće cilja. Politička je borba malenih država medjusobno pružila mjesta mnogo dubljoj borbi u čitavoj državi, naime borbi vjerskoj i gospodarskoj. Bude li se sav svijet združio politički, bilo to sad kao svjetska monarkija ili kao medjunarodni svjetski savez, hoće li tad prestati svake borbe izmedju slobodnih zidara i klerikalaca, hoće li time nestati kivnost socijalista proti imućnim razredima i neprijateljstva anarkista proti svakoj javnoj i državnoj organizaciji? Nije li jasno, da će borba vjeroispovjesti i materijalnih interesa preživjeti borbu naroda i država, i da će konačno podignuće političkog jedinstva pokazati na svaki način svoju unutrašnju nedostatnost, da, pokazati onu moralnu istinu, da naime isvanjski mir **sam o s e b i** još ne znači pravoga cilja i da može postati spasom samo u zajednici s unutrašnjim preporodom čovječanstva? I samo tad, kad se bude ne u teoriji, nego **i s k u s t v o m** upoznala nedostatnost svakog vanjskog jedinstva, može osvanuti vrijeme i ujedinjeni se svijet podignuti duhovno, kako bi se u njem ostvarilo carstvo istine i vječnoga mira.

6.

U povjesnom je procesu izvanjskog, političkog jedinstva čovječanstva bio rat, kako smo vidjeli, glavno sredstvo. Ratovi spolova i rodova medjusobno vodili su do stvaranja države, koja je rat izmedju vlastitih granica ukinula. Vanjski su ratovi izmedju pojedinih država vodili nato do postanka proširenih i zamršenih političkih kulturnih središta, koja su težila za tim, da se u njihovoj unutrašnjosti uspostavi ravnotežje i mir. Jednom se je nalazilo čitavo raštrkano i odijeljeno čovječanstvo u ratnom stanju, koje je vladalo svagdje do u najmanje skupine.

(Nastavit će se.)

Pojedini broj 12 h.

CIJENA listu: U pretplati za čitavu god. K 36·—, za polugodište K 18·—, tromjesečno K 9·—, mjesečno K 3·60, u maloprodaji 12 f. pojedini broj. OGLASI primaju se u upravi lista trg Custoza 1.

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

„HRVATSKI LIST" izlazi u nakladnoj tiskari JOS. KRMPOTIĆ u Puli, trg Custoza 1. Uredništvo: Sišanska ulica br. 24. — Odgovorni urednik JOSIP HAIN u Puli. — Rukopisi se ne vraćaju.

Godina III. U Puli, subota 27. listopada 1917. Broj 827.

Naše čete prešle talijansku granicu.

AUSTRO-UGARSKI RATNI IZVJEŠTAJ.

: Beč, 26. (D. u.) Službeno se javlja:

Talijansko bojište.

Na srednjoj su Soči austro-ugarske i njemačke bojne sile u silnom napredovanju prekoračile crtu Kobarid-Auče. Kretanju je od jučer u jutro pogodovalo lijepo vrijeme. I na visoravni Banjščica-Sveti Duh sve do okolice brda Sv. Gabrijela bio je otpor Talijana slomljen. Neprijatelj kani napustiti čitavo ozemlje, kojega je iskupio u jedanaestoj sočkoj bici uz život mnogo tisuća. Na kraškoj su se visoravni razvili uz nepromijenjeni položaj mjestimice živahni bojevi. Sunak je saveznika uzmogao u dva dana borbe uskolebati neprijateljske crte na 50 kilometra širine. Kod Talijana, koji uzmiču, vlada mnogostruko najveća smetnja. Mnogobrojne su skupine morale posve odsječene na otvorenom polju položiti oružje. Velike mase topova sastavljene iz svih kalibra, i nepregledne množine ratnog materijala pale su u ruke saveznika. Jedna je austro-ugarska divizija oduzela jugozapadno od Tolmina neprijatelju sama sedamdeset topova. Dosad je kroz sabiralište saveznika prešlo preko 30.000 zarobljenika i nabrojeno bje preko 300 zaplijenjenih topova.

Istočno i albansko bojište.

Nepromijenjeno.

Poglavica generalnog stožera.

NJEMACKI RATNI IZVJEŠTAJ.

: Berlin, 26. listopada. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana javlja:

Zapadno bojište.

Fronta prijestolonasljednika Rupprechta: Uzduž čitave fronte u Flandriji bila je jučer i tečajem noći topnička vatra žestoka. Osobito je žestoka bila vatra od šume Houthoulster do Hollebeke. Ondje se je ujutro povisila do bubnjarske vatre. Noćne su se djelomične navale Francuza i Engleza izjalovile svagdje pred našim crtama. Prema dosad stiglim vijestima uslijedile su iza osvitka dana na više mjesta fronte navale neprijatelja.

Fronta njemačkog prijestolonasljednika: Iza jake topovske priprave provalili su Francuzi sa sjevernih obronaka Chemin-des-Dames u ravnicu Allette. Njihova je navala pogodila prednje čete, koje su bile prošle noći dopremljene na južni obronak šume Pinon, te su uzete natrag iza kratke borbe na sjevernu obalu kanale Oise-Aisne. Kod toga nije pošlo za rukom, da se potpuno spremi prije posljednjih bojnih dana u rastrijeljenoj šumi Pinon uzidani topnički materijal. Na ostalim mjestima bojnog polja bile su iza uspješne odbrane neprijateljskog sunka naše čete prema osnovi preložene natrag iza kanala kod i jugoistočno od Chavignona. Više puta je nastojao protivnik kasnije, da prekorači dolinu kanala. Naše su ga bojne čete svagdje bacile natrag. Na istočnoj su obali Moze jurišali hrabri donjosaski bataljuni sa bacalima plamena u višo nego 1200 metara širine na francuske postojanke u šumi Chaume, nadvladali posade i dopremili sa sobom zarobljenika. Više protunavala, koje je proveo neprijatelj, da opet osvoji svoje jarke, slomilo se je krvavo bez uspjeha. Kod ostalih je armada došlo kod oluje i kiše do mnogobrojnih bojeva izvidničkih odjela.

Istočno i macedonsko bojište.

Nijesu javljeni nikakovi važni dogadjaji.

Talijansko bojište:

Izrabljujući uspjeh proloma kod Bovca i Tolmina provaljuju naše divizije dalje preko Kobarida i Ročinja. Čete su sjevernog krila druge talijanske armade, u koliko nijesu doprle u zarobljeništvo, bačene i na uzmaku. U neodoljivom su prodiranju naprijed prekoračile njemačke i austro-ugarske pukovnije, natječući se u djelovanju, stavljene im ciljeve, te su bacili neprijatelja iz jakih stražnjih položaja koje je kušao da zadrži. Pod našim su pritiskom počeli Talijani izpražnjivati i visoravan Banjšica-Sveti Duh. Mi se višestruko borimo na talijanskom tlu. Broj se je zarobljenika povećao na preko 30.000 ljudi, od njih 700 časnika, plijen na više od 300 topova, medju njima mnogo teških. Jasno je jesensko vrijeme pogodovalo jučer bojnu djelatnost.

Prvi majstor glavnog stjela Ludendorff.

Položaj na ratištima.

PULA, 26. listopada 1917.

: Operacije u području Tolminske mostovne glavice neobično povoljno napreduju. Crte su u tom prostoru bile poprijećno 4 do 5 kilometara pomaknute naprijed. Cesta uz Soču izmedju Tolmina i Kobarida te Tolmin i Avče u našem su posjedu. Zapadno od Tolmina bore se, sve kako se čini, savezničke čete na talijanskom tlu. Prvi je dio pothvata, naime osiguranje Tolminskog odsječka, riješen zauzećem visina zapadno od Volča, Kolovrata i Rute. Od Kobaridske se uvale razvija sad navala u smjeru doline Natizone i njegove ceste u dolini, dok savezničke čete u odsječku Avče jugozapadnim smjerom, uzduž toka rijeke Soče, tako pritištu da moraju Talijani visoravan Banjšica-Sveti Duh na vrat na nos isprazniti, ako hoće izbjeći tomu, da ne budu otkinuti. U savezu je s tim operacijama važna navala, poduzeta u odsječku brda Sv. Gabrijela, koja imade pogoditi sveze, koje vode sa zaravanka Banjščice u Goricu. Ti položaji sjeverno od Gorice, koji sačinjavaju zapravo uporišta goričkog odsječka, imaju i za posjed grada veleважno značenje. Uz Kobarid i Tolmin sačinjava Gorica treće prometno središte na sočkoj fronti, preko kojega dalje mora voditi odluka u bici. Za Talijane je u ovaj čas od najveće važnosti, da pravodobno isprazne visoravan Bate i Banjščice, tojest, prije negoli ne zasegne sunak od Tolmina ovamo predaleko prema jugu, te Svetu goru, to najvažnije uporište sjeverno od Gorice barem tako dugo drže, dok nije akcija ispražnjivanja tako daleko dospjela, da uzmogne biti ta akcija bez ovih izlazišnih vrata prema jugozapadu. Sa najsjevernijeg dijela bojne fronte, iz uvale Bovca, i sa najjužnijeg, kraške visoravni, nijesu još dosad stigle nikakove vijesti, iz kojih bi se dalo zaključivati na preobrat i u tim odsječcima. Iz južnog se Tirola ništa nova ne javlja.

U Francuskoj započeše Francuzi pred dva dana akciju na jugozapadu Laona, o kojoj se ne može reći, da li je već svršena sa uzmakom fronte za kanal Oise-Aisne, poduzetim sa njemačke strane. Njemački su položaji u tom odsječku bili medju Vauxaillonom i Brayeom pomaknuti preko kanala u obliku kruga, tako da su Nijemci imali za svojim ledjima dio kanala Aisne-Oise te su se medju kanalom i neprijateljskim položajima nalazili kao na nekom otoku. Ovaj, za djelomično poduzeće vanredno ugodan položaj, ponukao je novog načelnika francuskog gen. stožera, da odabere ovaj odsječak za navalu. Nakon neuspjelih pokušaja pošlo je Francuzima za rukom, te su sa zapada i juga prodrli prema križištu u odsječku Chavignon i pomakli naprijed svoje linije za poprijećno 1 km. od kanala Aisne-Oise. Usljed ugrožavajuće blizine rijeke za ledjima, smatralo se je njemačkovojno vodstvo prinuždenim da pomakne čete za kanal. Ovaj uzmak izvršio se je na fronti od 15 km. od Braye do Vauxaillona. Napušteno zemljište mjeri od prilike 40 četv. kilometara. Nije isključeno, da će Francuzi kušati, da iskoriste početni uspjeh, pogotovo kada se olakšujuća akcija u Francuskoj obzirom na ugražavajuću ofenzivu na talijanskoj fronti može smatrati moralnom dužnosti saveznika. — U Flandriji je sa strane Engleza započeo novi navalni udarac.

London i zračne navale.

„Berliner Tageblatt" prima iz Haaga:

Velik dio engleskih novina ispunjavaju sad raspravljanja o njemačkim zračnim navalama, osobito o onima na London. Govori se o uvjetnom i bezuvjetnom ogorčenju, raspreda se o pitanju, bi li se, ne bi li se poduzele mjere za odmazdu, a govori se javno i o tehnici obrambe pojedinca i ukupnosti. Prošao je onaj stadij, kad se je na daleko i široko raspravljalo o tom, mora li se pučanstvo upozoravati na dolazak neprijateljskih letjela ili ne. Složili su se sad u tom, da se mora upozoravati; tako sad voze u takovim slučajevima po cestama londonskim automobili sa napisom: „take cover" („traži kriče"), a redarstvenici obilaze na dvokolicama i najmanjim ulicama i u sav glas viču istu opomenu. Osim toga se ore gradom signali na opomenu. Ako je moguće, navadja se, kad će lijetala po svoj prilici oevanuti. Svršetak se pogibelji javlja takodjer i to istim načinom: „all clear".

Za pučanstvo leži sad pitanje u tom, kada da se skloni. „Neka se", veli se pod konac jednoga članka u listu „Times", „potraži zaštita negdje, gdje se nalaze čvrste zidine, i neka se nastoji, da se zakloni što dublje". Dakle u podrume. Radi toga je sad mnogo podruma u Londonu i u pokrajini veoma udobno uredjeno. Mnogi računaju najmanje na to, da će se morati češće sklanjati ovamo, a drugi na to, da će morati boraviti ovdje dulje vremena. Zato je ovdje uredjen čitav niz naredjaja za rasvjetu, a pobrinuto je i za toplinu; ljudima postaje nekako omiljelim mjesto, u kojima imadu uživati sigurnost, a ujedno i uzrujanost. Postaje športom, imati udoban, dobro opremljen podrum. Velike kuće, koje moraju zakloniti sve svoje ukućane, nemaju dabome tako lagane zadaće. U svem se može uzeti, da može sad u vrijeme pogibelji veoma velik dio pučanstva bez truda iščeznuti ispod zemaljske površine.

A kako je sad pod zemljom za vrijeme zračne navale?

Svi stručnjaci kažu: „Raspršite se, što više je moguće", a to se čini tako, da se „druge raspršuje". Neka pjeva, neka deklamuje, onaj, koji znade, djeca se moraju zabavljati takovim igrama, da dolazi do buke. Nekoje su kuće nabavile već i ogromne fonografe. Izvrsno je sredstvo, uvjeravaju nekoji, proti zračnim navalama trajno uživanje vrućih pića, ali dakako bez alkohola. Neka se puši. U toj su točki zračne navale promijenile običaje u Londonu. Prodavači javljaju o silnom porastu prodaje smotka. Smotke se nasuprot mnogo manje traže. I tu, kao da je više na štetu negoli na korist duševnom miru.

Uostalom nije u Londonu sad, kao prije, više u modi, da se prkosi pogibelji. U početku je zračnih navala bilo mnogo ljudi mnijenja, da je „čovjek najsigurniji ondje, gdje se nalazi". Kod zračne jedne navale, koja je pogodila ponajviše sudbenu četvrt, stavio se je bio sudac Methuen na spomenuto stanovište prigodom javne sudbene rasprave i prikorio podvornika radi njegove naglosti i vike, ali deset sekunda kasnije, veli kronista, nalazilo se je čitavo sudište zajedno s optuženima u podrumu. Danas znade u svom stalnom boravištu svaki, kuda mora da se iza signala na opomenu sklone.

„Take cover" je signal za to, da se potraže „čvrste zidine", a pogibao otvara svaka vrata. Mnoga se od ovih vrata, a osobito u svratištima, drže otvorena i ljudi provaljuju u zaštitnu unutrašnjost. U svemu ide to bez poteškoća. Bombe ili komadići obrambenih granata pogadjaju znatiželjnike, koji se zadržavaju na krovovima, prozorima i na ulicama — te one, koji te znatiželjnike u kritičnom momentu opominju na opreznost i razboritost.

Posve posebno je ali pitanje uporaba „tube". „Tube" je londonska podzemna željeznica, koja leži veoma duboko pod zemljom i do koje vode stepenice i liftovi. Isprvice su bile na glasu kao sklonište prvoga reda, nu one imadu svojih pogibelji, kako se je ispostavilo. U onim dijelovima

Londona, gdje je pučanstvo organizovano, podržavao se je uslijed razboritosti red u čekaonicama, na stubištima i postajama te željeznice, no u istočnim je dijelovima grada sa miješanim pučanstvom dolazilo uslijed nerazboritosti do pogibeljne stiske, do rušenja po stepenicama, u kratko, do velike panike. Pritužuju se na rdjavo ponašanje mladih ljudi prema ženama i djeci, javlja se o slučajevima smrti uslijed zgnječenja ili pregaženja.

Premda je bez sumnje nervozna napetost u Londonu uslijed zračnih navala bila porasla, to su se živci doskora privikli i prilagodili, a povrh toga ublažuje navika i znatiželja svijest o pogibelji upravo u čas, kad je ova dopria do vrška. Neki — bez sumnje nepristrani — posmatrač pripovijeda o raspoloženju, koje je vladalo nekog večera uz punu mjesečinu, kadno su se očekivale zračne navale, a nije ih bilo. Kazališta prilično puna, ali sveopća rastresenost, neizvjestan nemir, napadno mnogo ljudi, koji proti engleskom običaju žviždukaju, a još više ljudi, koji drže, posve prema engleskom običaju, ruke u džepovima. Unutrašnje neko raskomadanje života u glavnom gradu, nitko ne gradi osnova za slijedećih pet minuta — za ovaj večer. A tad, mnogo kasnije, kad do očekivane navale nije došlo, čuvstvo zapravo ne olakoćenja i odlanuća, nego prije čuvstvo razočaranja. Neodoljiva privlačivost, koju imade sve ono, što je izvanredno, nije se razvila do vrška, nije doprla do onog najvišeg stepena, za koji se je svaki bio pripravio. I zato razočaranje. Tako je bilo po prilici popriječno sa svim jakim živčanim sustavima. Ostatak gubi već glavu, kad samo pomisli na pogibao, a posve malen dio vodi uopće paklenski život u „tube“ ili u podrumu, a jedan, nešto veći dio nadzire na svoju ruku i uz vlastitu životnu pogibelj provadjanje propisanih mjera sigurnosti. Iz kuća ne smije dopirati a ma ni tračak svjetlosti, nijedna svijeća gorjeti, nijedna svjetiljka na kolima biti upaljena. Ovi propisi bez sumnje nijesu bez vrijednosti i koristi, ali napadno je, koliko ljudi radi proti istima, i kako njihov broj radi sve većeg privikavanja na mogućnost pogibelji raste. Ali dapače i u napola rasvijetljenim vlakovima, koji su na željezničkoj pruzi uz one posve zamračene čekali na odlazak ljetača, čitaju se u novinama pritužbe, a nakon navala imade sva sila takovih pritužba. Od svih londonskih kotara kao da je najlakoumniji kotar Chelsea, gdje stanuje mnogo umjetnika, koji ostavljaju rasvijetljene prozore svojih slikarskih radionica i za vrijeme zračnih navala otvorene.

Kao značajku spominje ovdje još list, koji je neki londonski fanatik pisao bio listu „Daily Mail“, u kojemu izjavlja, da će strpljivo podnašati, ako mu bomba razori kuću od krova do podruma, ali da mu je bilo nepodnosivo, kadno je našao bio u podrumu svoje kuće bombu, koja nije eksplodirala. Zanimivo je i to, da u Londonu ni izdaleka ne mrze toliko na aeroplane, koliko na zepelinovce.

Boselitjov kabinet odstupa.

: Rim, 26. (D. u.) Komora je iza govora Sonninovog, dnevni red, koji glasi: „Komora odobrava izjave vlade“, sa 314 proti 96 glasova zabacila i proračunski provizorij samo na dva mjeseca sa 241 proti 36 glasova zabacilao. Kabinet će Bosellijev danas predati ostavku.

IZ RUSIJE.

: Petrograd, 23. Petrogradska brzojavna agentura javlja: U pretparlamentu je držao ratni ministar Verhovski govor, u kojemu je uputio na sve daljnje prodiranje neprijatelja u rusko područje. Uza sve to da ne može neprijatelj narinuti Rusiji svoje mnijenje, jer ruska armada postoji unatoč svega i vršit će svoju dužnost do kraja. Iza pokreta da su Kornilovljeva odnošaji izmedju vojnika i časnika duboko uzdrmani. I povjerenje je četa prema vrhovnom zapovjedništvu oslabljeno, jer da su pukovnije vidjele koracati vojnike proti privremenoj vladi. Ministar je zatim prešao na svoj program. U prvom se redu moraju Kornilovljevi pristaše nadomjestiti pouzdanim elementima, kako bi vrhovno zapovjedništvo i pukovnijski odbori mogli započeti u prijateljskom duhu sa radom za uspostavu bojne snage armade. Otpust godišta 1895. do 1893. da ne će te bojne snage ruske vojske oslabiti. Kao praktičnu će mjeru za uspostavu zapta predložiti vlada pretparlamentu prešnu zakonsku osnovu, prema kojoj bi se kod pojedinih pukovnija imali na temelju izbora ustanoviti disciplinarna sudišta, koja bi imala sve parnice u roku od od četrdeset i osam sati riješiti. Nadalje će uvesti sustav novčanih globa, čime bi bile taknute taknute pukovnije kao cjelina. Dopusti, plaća i obroci bi živeža bili kod takovih pukovnija znatno umanjeni. — General je Aleksejev držao govor, u kojemu je medju ostalim kazao: Rusija proživljuje silno tjeskobno i tvrdo vrijeme, koje zahvaljujemo slomu narodnoga duha, koji je slom izazvan uslijed smrtne misli, da nijesmo više sposobni, da rat nastavimo i da osjećamo silnu potrebu za mirom odmah. Samo bi taj mir bio po Rusiju koban, jer bi, bez uspostave normalnog gospodarskog života, bez dobave kruha i goriva, bez jamstva za javnu sigurnost, Rusija iščeznula iz reda velevlasti, o kojima ovisi riješenje europejskih pitanja. Armada ne može uz prilike, koje sad postoje u zaledju, računati na to, da postane opet jaka i da stekne opet zapt, nego si mora sama pomoći. — Ministar je mornarice započeo svoj govor s izjavom, da u ovaj čas stoji u središtu pozornosti Rigajski zaljev, i uslijed toga mornarica u Istočnom moru, kojoj mora Rusija osigurati sva tehnička srestva, kako bi s uspjehom mogla vršiti svoju dužnost. Slaba proizvodnja tvornica, koje rade za obranu, i razvoj prometa, sve bi se to, kazao je ministar, moralo znatno poboljšati. Stoga se mora radnicima s naglasom predočiti neophodna i najpreča potreba, da rade dan i noć, kako ne bismo budućeg proljeća bili slabiji nego sad. Govornik je govorio na to o sadašnjim odnošajima izmedju časnika i mornara i ustanovio, da su u Revalu normalni, u Helsingforsu nasuprot silno napeti, gdje je protekla bila bratska krv. Ali krivnja radi toga ne leži niti na mornarima niti na časnicima, nego kod neprijatelja naroda, koji su htjeli njegovu propast. Prelazeći na pitanje glede zapta, ustanovio je admiral, da je ovo pitanje radi osobitih uvjeta pomorske službe osobito zakučasto. Razgovarao je sa zastupnicima posada, kojima je predočio potrebu, da pitanje glede zapta mirnim putem riješe. Ovaj je predlog naišao na živahno odobravanje kod mornara. Ministar je svršio riječima: „Ja se nadam, da će se zapt uspostaviti konačno na temelju medjusobnog povjerenja izmedju mornara i časnika na svim brodovima, kako je već dobrovoljno bio uspostavljen na brodovima, koji su sudjelovali kod bojeva u Rigajskom zaljevu.

SA RATIŠTA.

: Beč, 26. (D. u.) Iz ratnog se izvjestiteljskog stana javlja: Dogadjaji se na jugozapadnoj fronti razvijaju uspješno. I na visoravni je Banjščica raskomadana neprijateljska fronta. Jedna je od naših divizija sama oduzela protivniku sedamdeset topova. Broj je zarobljenika i danas veoma velik i raste svakim satom.

: Beč, 26. (D. u.) U zastupničkoj je kući prihvatio tečajem sjednice predsjednik dr. Gross riječ izjavio: Srdačnim sam veseljem u stanju, da priopćim visokoj kući, e je naša divna armada, združena sa slavnim našim saveznikom, postigla velikih uspjeha. (Živahno odobravanje i pljesak.) 30.000 zarobljenika, 300 topova i nepregledni je ratni pribor pao u ruke hrabre armade. (Ponovno burno odobravanje i pljesak.) Nestalo je od nas velike brige za našu pomorsku luku Trst, a nada se je u skorašnji častan mir silno povećala. (Živahno dugotrajno odobravanje i pljesak.) Ostao savezničkim armadama uspjeh trajan, koracale dalje od pobjede do pobjede! Njegovo Veličanstvo car Karlo I. i Njegova armada, neka živi! Kuća je oduševljena usklikmula po tri puta živio!

NEPRIJATELJSKI IZVJESTAJI.

Ruski:

24. listopada. Sjeverna, zapadna i jugozapadna fronta. Puščana paljba i lagana izvidnička poduzeća.

Rumunjska fronta. U okolišu Grozescija ispustio je neprijatelj otrovne plinove.

Kaukaska fronta. Ništa znatnoga.

Istočno more. Nepromijenjeno.

Rat u zraku. Dne 23. listopada napala su dva neprijateljska aeroplana naš privezani balon u okolici grada Seretha sa upaljivim tanetima. Balon se je zapalio te se brzo srušio na tlo, gdje je posve izgorio. Motrilac, poručnik Polsow, spasio se je pomoću padobrana.

Francuski:

25. listopada, 3 sata popodne. Sjeverno je od Aisne ostao tečajem noći položaj u odsječku Braye en Laonnois i Chavignon nepromijenjen. No fronti Chavignon-Majmunsko brdo nastavile su naše čete napredovanje i stigle do dvorca Rosay. Broj od jučer na večer u tom predjelu učinjenih zarobljenika nadilazi 500. Živahni topnički pothvati u okolici Cerny-en-Laonnois, osobito u odsječcima Vany. U odsječku Vaux-Role raspršili smo njemačku patrulju, koja je pokušala, da se približi našim crtama istočno od Cernyja. Smjeli se je pothvat kod Sapigneitla, pred kojim je neprijatelj provadjao žestoko opstreljavanje, izjalovio. Na lijevoj obali Moze djelatnost obostranog topništva u odsječku šume Chaume. U okolici smo Eparges proveli pojedinačne pothvate, koji su nam unijeli zarobljenika. Njemačka su lijetala izbacila dvije bombe na Nancy. Žrtava nije bilo. Tečajem noći od 24. listopada oborili su naši piloti 25 njemačkih zračnih lijetala ili su se ova srušila bez kormila u njihove crte.

Političke vijesti.

Kandidatura kneza Bülova za državnog kancelara.

„Internationale Korrespondenz“, glasilo socijalno-demokratske većine, bavi se opširno pitanjem, tko dolazi u obzir kao nasljednik državnog kancelara dra. Michaelisa. Gospodin pl. Kühlmann, državni tajnik izvanjskog ureda, piše isti list, izazvao je ne samo kod liberalaca, nego uopće kod stranaka većine najbolji dojam, i nastavlja: „Kandidat je desnice, upravo kao i prigodom posljednje kancelarske krize, knez Bülow. Desnica je razastrla koprena preko toga, što je Bülow u jeseni 1908. povodom afere lista „Daily Telegraph“ ostavio cara na cjedilu“, i preko borba glede poreza na baštinu ljeti 1909. I centrum, kako izgleda, ne misli više na borbu Bülow-Dernburga proti „crnoj i crvenoj internacijonali zimi 1906. i 1907. Upravo gospodin Erzberger, koji je u ono vrijeme prigodom kolonijalnih sablasti stajao u prvim redovima u borbi proti Bülowu, uporabljuje danas od dana u dan sve i sva, da pobudi prijazno raspoloženje za nekad tako omraženoga kneza. A za naknadnog posmatrača ne manjka ironičke draže sti promatrati, kako upravo one iste stranke staroga crno-modroga bloka, koji su u srpanjskim danima 1909. srušile kneza Bülowa, danas napréžu sve sile, da mu opet pomognu na konja. — Socijalna demokracija vidi u Bülowu — da se izrazimo kratko ali jezgrovito — političkog štetočinca. Ona znade, a s njom bi morali znati i svi, koji se iole razumiju u politiku, da je, u koliko uopće može da na pojedinoga čovjeka pada krivnja radi jadne, svjetsko-političke baštine, koju je morao da nastupi Bethmann-Hollweg, taj čovjek knez Bülow. Bio on još tako spretan diplomatski tehničar, kao državnik se nije pokazao ni u unutrašnjoj ni u izvanjskoj politici. Koliko je sigurno, da je knez Bülow znatno nadilazio svoga nasljednika Bethmanna-Hollwega u spretnosti razvijanja parlamentarnih i izvanjsko-političkih senzacijonalnih učinaka, toliko je s druge strane opet sigurno, da je Bethmann-Hollweg silno natkriljivao svoga predšastnika u unutrašnjo-političkoj ozbiljnosti. To mnijenje dijeli, kako se znade iz unutrašnje povijesti posljednje srpanjske krize, sa njemačkom socijalnom demokracijom i njemački car, koji se u one dane do skrajnosti protivio po desnici pogodovanoj kandidaturi kneza Bülowa. Stoga se možemo predbježno još nadati, da će i ovaj put uvažiti javno mnijenje, osnovano na predodžbama, kakovih bi nedoglednih posljedica i u unutrašnjoj politici moglo imenovati novo državno kancelarstvo kneza Bülowa. Budu li, kako se uzima, ovih dana pozvani pred cara vodje parlamentarnih skupina, izjavlja dopisnik, to će mu, barem socijalno-demokratski zastupnici, posve otvoreno razložiti svoje mnijenje o kadidaturi kneza Bülowa.

Medjustranački su dogovori, kako javlja „Berliner Tageblatt“, odgodjeni, pošto bje izričito ustanovljeno, da u takozvanoj kancelarskoj krizi još nije pala nikakova odluka. Odgovori bi se imali naredne sedmice nastaviti.

Francuska vladina kriza.

Iz Ženeve javljaju listu „Frankfurter Zeitung“, da je dne 21. listopada francuski ministar-predsjednik kroz čitav sat raspravljao sa državnim ministrom Barthou-om, što je općenito palo u oči. Pošto se je imala zastupnička komora sastati opet u utorak, to su se najkasnije do toga dana o podne očekivale promjene u ministarstvu. Sveopći je utisak, da je Ribot odviše dugo zavlačio sa svojim otstupom, i da ne koristi jednostavna promjena nekolikih ministarskih lisnica, pošto može vlada trajno obstati samo uz sudjelovanje radikalnih socijalista i vladinih socijalista. — List je „Temps“ upozorio na važnost, koju će imati za sve alijirce za sredinu studenoga sazvana konferencija antante. U ovoj bi se konferenciji, kod koje će sudjelovati i Udružene države, i koja se sastaje na poziv ruske vlade, poduzeti po Rusiji predložena revizija ratnih ciljeva. Potreba Rusije, da ograniči svoje obveze naprama Rusiji, postaje tako prešnom, da je Tereščenko, kako primjećuje Havas, zamolio za pospješenje konferencije. Bez izričitog se uvjeravanja razumije sveza izmedju ove konferencije antante i sadašnjeg jakog vrijenja u francuskom, kao i u talijanskom parlamentu. Skrajnja ljevica hoće da protura svoj upliv na vladu i spriječi,

kako se ne bi jaki, socijalističkim duhom zadojeni mirovni program ruske vlade, osobito osnova o budućem političkom i gospodarskom svjetskom savezu izlučio i nadoknadio navještajem gospodarskog rata, koji bi se imao nastaviti iza ovog rata. Vlade će antante, ukratko rečeno, imati da biraju izmedju ruskih demokratskih i imperijalističkih tendencija. Stoga nije čudo, ako Poincare i njegovi ljudi iz petnih žila nastoje, da podignu na noge nacijonalističko ministarstvo za dojduću konferenciju antante. Radikalni je neki list ovih dana ne bez gorčine upozorio na to, da bi vlada Clemenceau-a naišla na mnogo odziva, jer je Clemenceau od godine 1871. ovamo zastupnik odmazde i jer veoma dobro engleski razumije, svojstva, kojih drugi ministri nemaju. Zašto dakle ne bi Poincare sklopio mir sa političarom, koji uza svu staračku nerazboritost, kako se je izrazio Sembat, posjeduje toliko prednosti? Socijaliste i radikali su dosad prilično nespretno postupali, i iz njihovog se novinstva razabire, da se huškanjem sa strane „Action française" proti Malvyju osjećaju ozbiljno spriječavani.

Da li samo zabuna?

Pod tim naslovom piše „Zeit": Zastupnička je kuća odobrila proračunski provizorij samo za četiri mjeseca, a ne, kako je vlada tražila, za šest mjeseci. Kod glasovanja, čini se, kako proizlazi iz „Reichsratskorrespondenz", da je učinjena pogreška. Vladin predlog sadržaje naime u § 3. traženu ratnih kredita [illegible] milijarda za 6 mjeseci. Medjutim snižen je u svim paragrafima, dakle također u § 3. rok pravovaljanosti proračuna od 6 na 4 mjeseca, a da nije ratni kredit bio primjerno smanjen. Iz toga slijedi, da je zastupnička kuća odobrila vladi razmjerno veći kredit, nego li ga je zatražila. Doduše nije kuća imala namjere, da snizi ratni kredit, što bi bilo izazvalo slaba tumačenja. Zastupnička je kuća htjela skraćivanjem roka pravovaljanosti proračuna, ograničiti samo vladi vrijeme, za koje može raspolagati sa ratnim kreditima.

Navodni njemački gubici u rigajskom zaljevu.

Pokušaj, koji su Nijemci u rigajskom zaljevu poduzeli godine 1916. — kaže izvještaj ruskog admiralskog stožera od 22. listopada — izjalovio se je kao onaj u godini 1915., pošto je bio poduzet sa slabijim silama. Kod zadnjeg je poduzeća neprijatelj upotrebio najveći dio svojeg brodovlja. Ova silna nadmoć omogućila je neprijatelju, da iskrca brzo i uspješno; naše brodovlje, koje je izgubilo svoju osnovku, moralo je nastojati jedino, da zadaje neprijatelju čim veće gubitke. U tu smo se svrhu upustili sa neprijateljem u bojeve, tijekom kojih smo upotrebili pomorska bojna sredstva, koja su nam bila na raspolaganje. Rezultat je ovih naprezanja bio taj, da je neprijatelj izgubio minama, torpedovanjem i topničkom paljbom 2 dreadnoughta, 1 krstaricu, 12 torpednjača, 1 transportni brod kaošto i mnogo tražilnica, koji su svi bili učinjeni nesposobnima za boj. Njihov je daljnji udes nepoznat. Mi smo ustanovili samo gubitak 6 neprijateljskih torpedovka, od kojih su poljski topovi kapetana Žižke na otoku Moon potopili dva od manjeg tipa. Ostale su torpedovke bile uništene ili u boju ili uslijed naletnuća mina. Podrtine torpednjače 64 vire još sada iz vode na pješčanoj plitvini Kasar Viek. Osim toga su naše obalne baterije potopile 4 torpedovke. Mi smo izgubili linijski brod „Slava" i veliku torpednjaču „Grom". Ostali su brodovi ostali potpunoma sposobni za boj.

Iz Španjolske.

Javljaju iz Madrida: Uslijed istrage o okolnostima, pod kojima je pobjegla njemačka podmornica „UB 293" iz španjolske luke, bio je njemački mornarički ataše von Krohn opozvan od njemačke vlade na izričitu želju španjolske vlade. Francuska bi vlada zamoljena, e bi dopustila slobodan prolaz dodijeljeniku, da se uzmogne vratiti u Njemačku preko Švicarske. — „Havas" javlja iz Madrida o istoj aferi: Ministar mornarice je izjavio u ministarskom vijeću, da se je zapovjednik pobjegle podmornice obvezao poštenom riječi, da neće bježati, što je baš u opreci sa glasinama proširenim u tom pitanju.

Jubilej hrvatskog jezika.

Dne 23. listopada proslavljena bi na svečan način u hrvatskoj prijestolnici sedamdesetgodišnjica hrvatskog jezika. 23. listopada 1847. je u saborskoj sjednici predložio saborski odbor, pod predsjedanjem podkancelara Ljudevita baruna Bedekovića, ovo: neka se narodni jezik uzvisi na onu čast, vrijednost i valjanost, koju je kod nas uživao dosada latinski jezik. Ovaj je predlog u saboru pozdravio oduševljenim govorom u hrvatskom jeziku zastupnik varaždinske županije, Ivan Kukuljević. I predlog posta zakonski zaključak, koji se je počeo odmah provoditi. Njime je dovršena konačno jedna faza borbe, borbe protiv toga, da se Hrvatskoj nametne madžarski jezik. Najprije su se protiv madžarskoga jezika borili naši predji s pomoću latinskoga, dok g. 1847. nijesu uveli hrvatski službeni jezik. „Isteklo je — rekao je Kukuljević u spomenutom govoru — više od polovice stoljeća otkad su staleži i redovi kraljevine po državnim poslanicima svojim na ugarskom saboru godine 1790. pismeno se izjavili (u „Deklaraciji od 1. rujna g. 1790.), da prije negoli dopuste, da im se narine madžarski jezik, vole narodni jezik, koji i po Ugarskoj vlada velikim dijelom naroda, u javni svoj život uvesti i s njime zauvijek svakomu tudjemu zatvoriti vrata". Nakon borbe od g. 1790. položio je sabor g. 1847., svojim zaključkom o uvedenju hrvatskoga jezika kao službenoga, temelj modernoj Hrvatskoj, pošto je naš jezik onda već 12 godina — od g. 1835. — vladao u hrvatskoj književnosti. Važnost su ovoga zaključka upoznali već i savremenici, pa je u tom pravcu zanimljiv članak Ljudevita Vukotinovića u Gajevim „Novinama" od 13. studenoga g. 1847. Sve se je to — sa dugotrajnim razvitkom i uz napetosti, poznate iz naše ustavne i političke historije — dešavalo neposredno prije čuvenih godina 1848. i 1849. „Sabori od g. 1845. i 1847. — kazuje Ferdo Šišić, govoreći o tom dobu — označuju pobjedu one narodne misli, što je izišla na mejdan pod barjakom ilirskim. Ali ovo je podjedno i rukavica, dobačena njenoj moćnoj suparnici, narodnoj misli madžarskoj. Sukob bješe dakle neizbježiv, a izbio je punom snagom odmah na na zajedničkom saboru od godine 1847. i 1848.". Saborski je zaključak od prije sedamdeset godina jedan historijski čin, kojim su nam naši predji omogućili produljenje narodne svijesti i afirmaciju narodne volje za pravi narodni život, kojemu je jezik ipak jedno od glavnih obilježja.

Atentati i dokumenti u Americi.

Nedavno buknuli su u brooklynskim skladištima žita veliki požari, koji su uništili mnogo natovorenog blaga. Uslijed toga poduzela je vlada sve mjere, da zaslijedi krivce, a to tim više, jer je dokazano, da se uništenje mnogih skladišta municije mora pripisati djelovanju njemačkih agenata. Sada javlja „Matin" iz New-Yorka: New-yorški „Times" javljaju, da je 19. o. mj. poduzela američka policija raciju te napsila 60 njemačkih mehaničara, koji su radili u brodogradilištima. — Isti list javlja iz Washingtona, da se tamo očekuju senzacijonalna otkrića. Lansing nastavlja dešifriranje Bernstorffovih depeša, od kojih imade već 400 u svojim rukama.

Njemačka velikodušnost.

Nijemci sami sebe hvale — jer ih drugi ne može uz najbolju volju da hvali — da su votirali vladi proračun, a da nijesu od nje zatražili nikakovih protukoncesija. To je, kažu, velikodušni patrijotizam. Gledajte Čehe, kažu, gledajte Jugoslavene, kakve nečuvene zahtjeve stavljaju za glasovanje za proračun! Pogledajmo si bliže ovaj patrijotizam, pa ćemo doći do veoma zanimivih konstatacija. Što je dao Nijemac sa votiranjem proračuna državi i vladi? Isto toliko kao i mi, koji nijesmo votirali. Zašto nijesu Nijemci zatražili protuusluga za ovo glasovanje? Naprosto zato, jer uz najbolju volju si nijesu mogli zaželjeti ništa više od onoga što već imadu. Nijemci imadu sve, mi nemamo ništa, oni imadu sva prava, mi nikakova. Mi ne tražimo od vlade i države, da nam dade ono, što imadu Nijemci; mi tražimo puno manje, te bi u slučaju, da nam dade, sa oduševljenjem glasovali za proračun. Ali ako nam vlada dade ono, što imadu Nijemci, naime predpravice na sve ministarske stolice, predpravice u svim uredima, hrvatske škole u svim njemačkim mjestima, kao ih imadu oni u našima, naš jezik kao zapovjednički jezik vojske u čitavoj monarkiji, pa sve do maraka na našim napisima i do natpisa na bečkoj željezničkoj stanici — onda, gospodo moja! — jamčim vam, da neće ostati ni šezdesetgodišnjaci i sedamdesetgodišnjaci kod kuće, već će i žene na frontu, onda ćemo otstupiti vladi i državi čitavo svoje imanje, sve svoje posjede, sav novac, dati ćemo državi i zadnji kruh, žrtvovati i našu djecu, a komoli ne glasovati samo za jedan četveromjesečni proračun!

Viktor Hugo o ratu.

Vrijeme je došlo, pravo steklo svoju formu: savez sviju ljudi. Danas se sila zove nasilje, a ono je već pred sudom. Rat je stavljen pred sud, na tužbu roda čovječanskoga, civilizacija je povela istragu i otpočela veliki prestupnički protokol sa osvajačima i vojskovodjama; historija je prizvata kao svjedok, gola java stupa na vidik, obmana pada i junak u mnogim slučajevima nije ništa drugo već neka vrsta ubice. Narodi počinju da pojme, da veličinu kakvoga zločina ne može zločin da smanji, da ako je ubistvo zločin, gomila ubistava mora biti još i veći, ako je krasti sramota, onda osvajanje tudjih zemalja ne može biti slavno djelo, da blagodarenja u crkvama mnogo ne znače, da je ubijanje ubijanje, prolijevanje krvi da je prolijevanje krvi, da tu mnogo ne važi zvati se Cezar ili Napoleon, i da je pred licem vječnoga Boga svejedno kako zločinac izgleda, da li mu je glava pokrivena robijaškom kapom ili carskom krunom. Odajmo apsolutnim istinama svoje priznanje, proklinimo rat. Ne, slava zbog prolijevanja krvi ne postoji. Ne, nije dobro i nije korisno gomilati lješine. Ne, nemoguće je, da život za smrt radi. Ne, o majke! to biti ne može, da rat, taj lopov, i dalje produži da vam krade djecu. Ne, ne može biti da žena u svojim bolovima radja, da ljudi na svijet dolaze, da narodi oru i siju, da seljak polja djubri a radnik tvornice da plodi, da mislioci pronalaze da industrija čudesa stvara, da genije čuda čine, da užasna radna snaga ljudi pod zvijezdanim nebom napore i tvorevine umnožava i da kraj svega toga bude ona gnjusna medjunarodna izložba, koja se zove bojište. („Glas slobode".)

Iz Srbije.

„Journal de Geneve" javlja, da su nakon konferencija na Krfu, zastupnici jugoslavenskog odbora dr. Trumbić, dr. Trinajstić, Vasiljević i dr. Vošnjak, na želju srpskog nasljednika prijestolja Aleksandra, došli na srpski front kao njegovi gosti. Na banketu u Solunu držao je nasljednik prijestolja govor, u kojem je rekao: Krfskim je ugovorom udaren temelj budućoj državi Hrvata, Slovenaca i Srba. Srpska vojska i jugoslavenski dobrovoljci, liju svoju krv za nju. Dr. Trumbić je u ime jugoslavenskog odbora odgovorio kraljeviću Aleksandru, koji ljubi svoj narod i trpi s njime, služeći velikoj ideji potpune slobode od svakog nadvladja i sjedinjenja u jednoj državi. Orkestar kraljevske garde je na to zasvirao srpsku himnu i „Lijepu našu domovinu". Na to su delegati jugoslavenskog odbora otišli na frontu, na kojoj se nalazi i bori srpska vojska. Vojska je oduševljeni i jednodušno prihvatila krfski ugovor. „Rheinische Volkszeitung" imade izvještaj, da je dr. Trumbić nakon sastanka na Krfu i Solunu bio nekoliko dana u Ženevi. Pokazivao se tamo oduševljen radi dočeka i boravka na Krfu, te kod vojske u Solunu. On i njegovi drugovi da su donijeli iz Krfa novu vjeru uz jednodušnu želju naroda srpsko-hrvatsko-slovenskoga.. — Dr. Trumbić je držao predavanje, a nakon toga otputovao je u Pariz i London.

Sjetite se udovica i siročadi palih vojnika!

Domaće vijesti.

Ozbiljna opomena porezovnicima u Istri. Zemaljska upravna komisija poslala je slijedeću okružnicu: Ponovno se pozivlje taj ured, da sa svom odlučnošću pozove prinosače, da plate bez daljnjeg otezanja zaostale poreze i to ne samo u interesu pokrajine i države nego i u vlastitom interesu budući se zaostali porezi neće brisati i prema tome pasti će im na teret zatezni kamati kao što i eksekutivni troškovi. Tim lakše moralo bi to uspjeti u sadašnje vrijeme pošto prinosači dobivaju izdašne svote prodajom vina.

Izdavanje živežnih iskaznica. Obznanjuje se ovime, da će se od nedjelje dne 28. o. mj. dalje izdavati živežne iskaznice kod općinskog ureda u Puli prama abecedi imena i to ovim redom:

Nedjelja,	dne 28.	listop.	slovo	A
Ponedjeljak,	„ 29.	„	slova	B i C
Utorak,	„ 30.	„	„	D, E, F
Srijeda,	„ 31.	„	„	G, H, I, J, K
Četvrtak,	„ 1.	studen.	„	L, M, N
Petak,	„ 2.	„	„	O, P, Q
Subota,	„ 3.	„	„	R, S, T, U
Nedjelja,	„ 4.	„	„	V, W, X, Z

Izdavanje iskaznica biva od 8 do pol 12 sati prije podne i od 3 do 5 popodne.

NB. Neophodno je potrebito donijeti sobom crvenu legitimaciju i doći osobno.

Istodobno sa živežnom iskaznicom počam od istog mjeseca izdavat će se takodjer iskaznice za sapun, koje će vrijediti za 4 mjeseca.

U Bukovini posluju opet: 1. za obični pismovno-poštanski saobraćaj pošt. uredi: Berhometh na Seretu, Bilka kod Radutza i Ispas; 2. Za ukupni pismovno-poštanski saobraćaj pošt. uredi Russ. Banilla; 3. za pismovni i novčani saobraćaj pošt. uredi Waschkoutz na Czeremošu; ovaj ured i Mold. Banilla takodjer za ograničeni saobraćaj omotima.

U istočnoj Galiciji posluju opet: 1. Za pismovno-pošt. saobraćaj pošt. uredi Koledziany, Toustobaby i Zlotniki; 2. za pismovni i novčano-pismovni saobraćaj pošt. uredi Uscieczko i Zalucze i Jasien; 3. takodjer za novčani saobraćaj Beremiany, Jasienow, Gorny Jezupol, Matyjewce, Nizwiska Oleszow, Rzepinoa, Tarnovica, Lesna, Tatarow na Prutu, Tlumacz, Uscie, Zielone i Zadarow.

Javna dražba. Danas u 3 sata poslje podne obdržavali će se u sudbenoj dražbenoj dvorani, ulica Arena br. 2, javna dražba ormara, ormarića, umivaonika sa ogledalom, okvira, šivaćeg stroj i drugih predmeta.

Prodaja ribe. U slučaju, da prispije riba prodavat će se ona danas. Pravo kupovati ribu imadu danas vlasnici živežnih karata počevši od broja 1201.

Ured za nadziranje cijena u Pazinu priopćuje, da je u svojoj zadnjoj sjednici odredio cijenu srednjeg vina od 7 i pol stupnjeva alkohola u konobi producenta za 300 (tristo kruna) po hektolitru. Za groždje, kojeg mošt ima 13 stupnjeva sladora, odredjena je cijena od 200 K (dvesto kruna) po kvintalu.

Glas iz Istre. „Novinama“ piše prijatelj iz Pazina o prilikama u našoj Istri ovaj list: Na jugu monarkije u Primorju jedina je velika državna gimnazija s hrvatskim nastavnim jezikom u Pazinu. Kako je ove godine u Istri i u cijelom hrvatskom Primorju uslijed suše zavladala velika oskudica na živežu, moralo se pobrinuti, da se strano djaštvo nekako prehrani. Uslijed toga je profesorski zbor osnovao djačku kuhinju, u kojoj djaci dobivaju objed i večeru uz primjerenu cijenu. Tu je akciju poduprlo c. k. namjesništvo u Trstu te tako uz njegovu potporu može se donekle zadovoljavati potrebama. Dakako da je pitanje, hoće li namjesništvo kroz cijelu godinu priskrbljivati živež. Bez toga pak djačka kuhinja ne bi mogla bitisati. Što se tiče spora, koji je izbio bio u katoličkim hrvatskim redovima, mogu javiti, da ovdje nitko nije ni uz Petra ni uz Pavla, nego da svi žele i dalje raditi u ovim stranama u duhu hrvatskih, katoličkih i demokratskih načela. Različne nesuglasice i trzavice ne smatramo korisnim i podesnim u ovim ozbiljnim vremenima. Budimo svi dobre volje, da nam katolički pokret cvate i radimo u tom smislu svaki na svom polju pa ne ćemo imati vremena nijedan tražiti dlaku u jajetu. Sav je narod uz svoje dične zastupnike u carevinskom vijeću u Beču, pa dakako da pristaje svaki uz deklaraciju „Južnoslavenskog kluba“. Još je jedna važna novost, da je ukinut na hrvatskoj gimnaziji njemački jezik kao nastavni jezik, kako ga je mislio g. Kauer uvesti za neke predmete. Tako je ta povreda uklonjena s dnevnog reda i manje je smutnje.

Prosvjeta.

Književna objava. Upravo su izašle dvije dalje knjige „Hrvatskih pripovjedača“, i to II. knj. Vl. Nazor: Istarske priče. Cijena K 3·60 i III. knj. Dr. Tomo Kumičić: Erna Kristen. Cijena K 2·50 (poštarina za svaku knjigu po 20 fil.) — U zbirci „Istarske priče“ izlaze u novom, dotjeranom izdanju zajedno dvije raspačane već knjige: „Veli Jože“, što ga je izdala Matica Slavenska, i „Istarske priče“, što ih je izdala Matica Hrvatska. U „Velome Joži“, autor je, kao sluteći današnje krvave dogadjaje na Soči, ocrtao vijekove borbe našega naroda: kmeta heroja. „Veli Jože“ izlazi sada u „Istarskim pričama“ posve preradjen. U štampi su kao dvije dalje knjige dva nova hrvatska romana iz suvremenog života. — Knjige mogu se naručiti u svim boljim knjižarama ili kod izdavača: Dr. Branko Vodnik, Zagreb, Akademički trg 4.

„Biblioteka za lijepu književnost“. U Vršcu će naskoro početi izlaziti nova biblioteka pod gornjim nazivom. Biblioteka će izlaziti mjesečno. Cijena će pojedinoj knjizi biti 1 K. Biblioteka će donositi originale i prijevode boljih stvari iz svjetske književnosti. Rukopisi se šalju na adresu: Stevan Benin, Veršec, Pancsovai ut. 81, a narudžbe i novac na adresu: Borislav Petrović, Veršec, Pancsovai ut. 27.

Studija o književnom radu Iva Vojnovića. Hrvatska knjižara u Sarajevu izdat će studiju g. Andersena Wenzelidesa o Ivu Vojnoviću, koja sadrži osvrt na cjelokupni dosadašnji rad g. Iva Vojnovića.

Razpis natečaja.

Za šolsko leto 1917/18 ima se podeliti jeden stipendij ustanove „Luxetich pl. Lichtenfeld“ letnih 300 kron. K uživanju tega štipendija so poklicani dijaki rimsko-katoliške vere od ljudske šole dalje do rednega svršetka naukov brez ozira na način studij in sicer v prvi vrsti ustanovnikovi sorodniki, ako bi pa teh ne bilo, revni dijaki sploh.

Vsaki prosilec mora biti redni učenec v kaki javni šoli v Avstriji.

Prosilci za navedeni stipendij imajo vložiti svoje prošnje najkasneje do 10. novembra 1917 potom šolskega vodstva na c. kr. namestništvo za Primorsko, ter jih opremiti s sledečimi prilogami: s krstnim listom, z ubožnim listom, s spričevalom o stavljenih osepnicah, z domovnico, s šolskimi spričevali zadnjih dveh tečajev in slednjič z zakonitim rodovnikom, ako želè zadobiti stipendij iz naslova sorodstva.

Od c. kr. primorskega namestništva.

Trst, dne 16. oktobra 1917.

Vojničke vijesti.

Dnevna zapovjed lučkog admiralata broj 299
od 26. listopada 1917.

Posadno nadzorstvo: nadporuč. Seidl.

Liječničko nadzorstvo na N. V. b. „Bellona“: linijski liječnik dr. Tschada.

Liječničko nadzorstvo u mornaričkoj bolnici: pučko-ustaški liječnik dr. Buzolić.

VLADIMIR SOLOVJEV

Smisao rata.

(Iz knjige: „Opravdavanje dobroga“.)

(Nastavak.)

Rat je bio svagdje, ali, malo po malo istiskivan sve dalje i dalje, prijeti se, da će danas gotovo kao neukloniva pogibao buknuti na granicama dviju glavnih rasa, u koje se dijeli povjesniško čovječanstvo. Proces se sjedinjavanja približava svomu svršetku, no taj svršetak još nije nastupio. Misao je utjecaj žute rase na sveopću kulturu čovječanstva u najvišem stepenu nevjerojatan, i stoga sa povjesniškog gledišta nema razloga pretpostava, da je rat neposredno i konačno posve uklonjen. Je li to gledište ali za moralnu svijest čovjeka od potrebe?

Stvar se prikazuje, kako stoji: „Ma kakovogod bilo povjesniško značenje rata, u prvom redu on ipak nije ništa drugo nego ubijanje ljudi po drugim ljudima. A naša savjest osudjuje ubijanje, i uslijed toga smo mi svojom savješću obvezani na to, da se odričemo svakog sudjelovanja kod rata i potičemo druge, da čine isto. Pružamo li takav primjer i širimo ovakav nazor, to upotrebljavamo jedino prava sredstva, da priredimo ratu kraj, jer jasno jest, da će rat postati nemogućim, čim se bude svaki pojedinac kratio, da obavlja ratnu službu“.

Da može ovakovo prosudjivanje rata biti uvjerljivo, bilo bi u prvom redu od potrebe, da se potpuno dijeli nazor, e rat, a i sama vojna dužnost nije ništa drugo nego umorstvo. No ipak je nemoguće, pristati uz taj nazor. I uz izvršivanje je vojne dužnosti rat samo m o g u ć n o s t.

Kroz ovih je četrdeset godina, koje leže izmedju ratova Napoleona I. ratova Napoleona III., udovoljavalo je u Europi svake godine nekoliko milijuna ljudi svojoj vojnoj dužnosti, no posve je neznatan broj ovih doživio pravi pravcati rat. Ali i u onim slučajevima, kadno rat postaje činjenicom, ne može se isti staviti na isti stepen s umorstvom; jer umorstvo je zločin, to jest, namjerice zla nakana, uperena proti posve stanovitom čovjeku, kojega hoću da ubijem. U ratu ne običava kod pojedinih vojnika, govoreći općenito, uopće ni postojati takova nakana, osobito kod današnjeg vodjenja rata, gdjeno se puca iz dalekometnih pušaka i topova i veoma udaljenog i stoga n e v i d l j i v o g neprijatelja. Samo u slučajevima, gdje dolazi uistinu do borbe iz bliza, nastaje po pojedinog čovjeka pitanje savjesti, kako imade da radi, na koje ali pitanje mora tahodjer svaki davati samo sam sebi odgovor.

Uopće rat kao sukob većih zajedničkih organizacija (država) medjusobno po njihovim izvršujućim organima, to jest manjim organizacijama ili vojskama, nije manjim organizacijama ili vojskama, nije stvar pojedinih u osobu, koje samo sudjeluju kod većine, i stoga je mogućnost ubijanja za pojedinca samo nešto s l u č a j n a.

Nije li ali stoga bolje, da se uopće ustežemo od vojne dužnosti, a time i mogućnosti, da počinjamo umorstvo slučajno? To bi bilo bez sumnje ispravno, kad bi se ondje radilo o pravu slobodnog izbora. Tko već stoji na stanovitom stepenu moralne samosvijesti ili posjeduje osobito jako razvijeno sućuvstvo, taj dakako iz slobodnog poticaja može odabirati vojničko zvanje, nego kakovo drugo, mirnije. Što se pako tiče zakonite, po državi tražene vojne dužnosti, to se mora, a da ne treba biti čovjek tkozna kako osobito zauzet za uredbu vojne dužnosti, koja imade očevidnih šteta a sumnjivu korist, ipak priznati, e je uskraćivanje pojedinca, da se podvrgne toj zakonitoj odredbi, dogod ova kao takova postoji, v e ć e z l o. Jer onaj, koji izmiče vojnoj dužnosti, z n a d e, da se mora stanoviti broj vojnih novaka n a s v a k i n a č i n postaviti, i stoga mora mjesto njega biti drugi koji upozvan, to on natovaruje tim svojim postupkom p o s v e s v i j e s n o terete vojne dužnosti svom bližnjemu, koji bi inače od te službe bio možda oslobodjen. Ne gledeći na to, ne odgovara ali općeniti smisao takova uskraćivanja niti zahtjevima logike niti morala, jer vodi do toga, da ja sâm, kako bih izbjegao b u d u ć o j, još dalekoj mogućnosti, da slučajno moram ubiti neprijatelja, u i s t i t r e n u t a k naviještam mojoj državi rat i stavljam njezine zastupnike u nuždu, da poduzimaju čitav niz prisilnih mjera proti meni, a samo zato, da bude meni uštedjeno problematično izvedenje slučajnog nasilnog čina u dalekoj budućnosti.

(Nastavit će se.)

Pojedini broj 12 h.

CIJENA listu: U pretplati za čitavu god. K 36·—, za polugodište K 18·—, tromjesečno K 9·—, mjesečno K 3·60, u maloprodaji 12 f. pojedini broj. OGLASI primaju se u upravi lista trg Custoza 1.

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

„HRVATSKI LIST" izlazi u nakladnoj tiskari JOS. KRMPOTIĆ u Puli, trg Custoza 1. Uredništvo: Sisanska ulica br. 24. — Odgovorni urednik JOSIP HAIN u Puli. — Rukopisi se ne vraćaju.

Godina III. | U Puli, nedjelja 28. listopada 1917. | Broj 828.

Poraz talijanske druge vojske.

AUSTRO-UGARSKI RATNI IZVJEŠTAJ.

: Beč, 27. (D. u.) Službeno se javlja:

Talijansko bojište.

Udarac, zadan pod osobnim vrhovnim vodstvom Nj. Veličanstva cara i kralja talijanskoj glavnoj sili, dozrijeva do goleme veličine. Naše u boju prokušane, slavne sočke čete i njemačke bojne sile, koje udaraju sa neodoljivom snagom, postigle su velik uspjeh. Oružano pobratimstvo saveznika, skovano na nebrojenim bojištima i zapečaćeno krvi naših najboljih, iskazuje se ponovno na neuporediv način. Na gornjoj su Soči naše alpske čete (drevno prokušane pukovnije carskih lovaca i strijeljaca iz Štajerske i Tirola) na hridinama Rombona i Monte Pal žilavom ustrajnosti i odvažnosti pobjedile i zemlju i neprijatelja. Jugozapadno od Kobarida osvojili su pruski Šlezci strmo brdo Matajur. Ovdje kao što i zapadno od Tolmina vodi se boj posve na talijanskom tlu. Na Banjškoj visoravnici brane se Talijanci korak po korak. U ljutom smo boju osvojili neprijateljske položaje južno od Vrha, nekad tako spornu uzvisinu 652 kod Vodica i Svetu goru, koja je u Italiji bila tako sjajno proslavljena kao nagrada 11. sočke bitke. Sinovi svih područja iz Austro-Ugarske takmili su se u radosti za navalu. Kod Kanala i istočno od njega dopremile su dvije c. i kr. divizije same 16.000 zarobljenika i 200 topova. Sjeverno od Gorice stojimo na Soči. Na odsjeku Fajtihriba otela je ugarska 17. divizija, koja već dvije godine pobjednički ustraje na donjoj Soči neprijatelju u presenetljivom jurišu njegovu prvu liniju. 3500 je Talijanaca dopalo naših ruku. Ukupni se je broj zarobljenika povisio na 60.000 a broj topova na 500. Od nepriateljskih je lijetala bilo dosad oboreno 26.

Istočno i albansko bojište.

Nepromijenjeno.

Poglavica generalnog stožera.

NJEMAČKI RATNI IZVJEŠTAJ.

: Berlin, 27. listopada. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana javlja:

Zapadno bojište.

Bojna skupina bavarskog prijestonasljednika: Francuzi i Englezi su poslali jučer preko dana na bojnom polju usred flandrijske fronte iz nova jake sile u boj, da polučе odluku. Uspjeh je ostao naš. Uzalud su se iskrvavile neprijateljske divizije u obrambenoj zoni. Pojačana je topnička djelatnost ležala na bojnom polju, prije što je neprijatelj prešao u navalu. Iza vatrenog valjka, koji se je pomicao unaprijed, provališe njegove jurišne čete. Sjeverno od Bitschootea dopriješe su Francuzi do Huldehocka, ali od tamo ih je protusunak bacio natrag u lijevkasti pojas. Izmedju ceste Claerkem-Poelcapelle i željeznice Roulers-Ypern provališe Englezi u opetovanoj navali. Iza amo tamo talasajućih bojeva morao se je neprijatelj zadovoljiti sa nekojim lijevkastim linijama pred svojim izlazišnim položajima. Neodvisno od glavne navale povedeno je u boj nekoliko engleskih divizija proti našoj fronti od Bezelaere do južno od Gheluvelta. U početku su provalile u perivoj Pazelhoek i Gheluvelt. Ali je neprijatelj doskora zatim bio bačen preko stare linije. Djelomični su bojevi potrajali sve do noći. Jaka paljba popustila je samo prolazno. Čete iz svih dijelova države imadjahu slavnog udjela na povoljnom rezultatu bojnog dana.

Bojna skupina njemačkog prijestolonasljednika: U malo je odsjeka kanala Oise-Aisne porasao topnički boj do veće žestine. Neprijateljska je pješadija uzalud pokušala da se ustali na više mjesta sjevernog kanaoskog brijega. U Champagni i na Mozi poskočila je višestruko paljbena djelatnost u sazezu sa izvidničkim potivatima.

Na istočnom bojištu i na macedonskoj je fronti položaj nepromijenjen.

Talijansko bojište:

Akcija, pripravljena pod osobnim vrhovnim vodstvom cara austrijskog i kralja ugarskog Karla, proti glavnoj sili talijanske vojske dozrijeva uz sudjelovanje neuporedive nasrtajne sile njemačkih četa, rame uz rame sa svojom junačkom braćom u oružju na Soči, do velikih uspjeha. Druga je talijanska vojska poražena. Pogodjene povoljnim vremenom prodiraše njemačke i austro-ugarske divizije preko gora i dola neodoljivo unaprijed te su više puta morale da slome tvrdokorni otpor neprijatelja. Strma gorska kosa Stola osvojena je od c. kr. 22. strijeljačke divizije; 1641 metar visoki, jako utvrdjeni vrhak Monte Matajura pao je već 25. o. mj. u 7 sati prije podne, 23 sata iza početka naše navale kod Tolmina, vanrednom odvažnosti poručnika Schnieberа, koji je sa 4 satnije gornješleske pješačke pukovnije broj 63 osvojio na juriš jako talijansko pogranično uporište. U boju i na maršu su djela svih četa, koje se preko predgorja Julijskih alpa spuštaju u talijansku ravnicu, uzvišena nad svakom hvalom. Broj se je zarobljenika povisio na 60.000, a zaplijenjenih topova na 450. Nepregledno se ratno orudje mora još sklonuti iz osvojenih talijanskih položaja. 26 je neprijateljskih lijetala bilo u obim zadnjim danima oboreno. Talijanska je fronta uskolebana sve do Vipave. Na kraškom zaravanku opire se neprijatelj.

Prvi majstor glavnog stana Ludendorff.

NEPRIJATELJSKI IZVJEŠTAJI.

Engleski:

26. listopada. Štrafunski, po neprijatelju prošle noći poduzeti pothvat istočno od Loosa naišao je na našu puščanu vatru i vatru iz strojevnih puška, no nije stigao do naših crta. Rano u jutro navalile su dvije štrafunske čete na liniju sjeverno od kanala La Bassee. Jedan je odio bio po našim četama suzbijen, kadno je došao bio do naših strijeljačkih jaraka. Drugom je odjelu pošlo za rukom, da prodre u naše crte. No ipak je bio protjeran. Nestalo je jednog čovjeka. Učinili smo nekoliko zarobljenika. U noći bojevi izmedju patrulja istočno od Poelcapelle. Naše je topništvo djelovalo preko dana na bojnoj fronti.

Ruski:

25. listopada. Sjeverna fronta. U smjeru na Rigu ispraznio je neprijatelj na cesti Pskov i na malom Jägelu svoje položaje, te se je povukao za 20 versta. 23. listopada ustanovilo se, da se neprijatelj nalazi na crti Rodenpois-Turkalin (Mali Jägel). Na nekojim su mjestima naše prednje straže izgubile svaki dodir sa Nijemcima, koji su se povlačili. Jedna je naših ophodnja doprla sve do Malog Jägela, a da nije otkrila traga neprijatelju. Na svom su uzmaku Nijemci razorili zgrade, oštetili puteve te digli mostove u zrak. Sa nekoliko se odsjeka u okolišu Dvinskog javlja, da su Nijemci pokušali bratimiti se sa ruskim vojnicima.

Zapadna, jugozapadna i rumunjska fronta. Puškaranje.

Kaukaska fronta. Ništa važna.

Istočno more. Pokušaj neprijatelja, da iskrca u predjelu Tombe, 12 versta južno od Verdera, suzbijen bi paljbom naših obalnih straža.

Francuski:

25. listopada, na večer. Naše su čete uznapredovale svagdje sa postojanka, koje su jučer bile osvojile. Postojanke graniče sad na kanalu Oise-Aisne. Selo i šuma Pinon su sad u našim rukama, osim toga sela Porgny i Filain. Južno od Filaina držimo dvorac St. Martin i dvorac Chapelle St. Berth. Neprijatelj je morao pod našim pritiskom napustiti znatan materijal, medju ovim mnogo topova, od njih više 15-centimetarskih obica. Broj po nama od 23. listopada osvojenih i dosad prebrojenih topova iznosi po prilici 120. Tomu pridolazi još više stotina bacala mina i strojevnih pušaka. Tečajem smo dana dopremili preko 2000 zarobljenika. Broj zarobljenika od početka navale prelazi 11.000, medju njima preko 200 časnika. Na desnoj je obali Moze uslijedila iza opstrijeljavanja, za koji smo jutros javili bili, njemačka navala na naše postojanke u šumi Chaume, koju smo vatrom zaustavili.

Belgijski izvještaj. Velika djelatnost topništva. Tečajem posljednjih smo dana uzeli preko 20 neprijateljskih baterija pod razornu vatru. Opstrijeljavali smo motrilišta i postojanke protivnika sa topovskim i strojevnim puškama. Tečajem noći nastavili smo razornu vatru. Dne 25. listopada su naši ljetači s uspjehom podupirali razne operacije.

Istočno bojište. Poradi rdjavog vremena slaba djelatnost topništva na čitavoj fronti. Kod novih položaja južno i zapadno od Ohridskog jezera borbe sa ručnim granatama.

26. listopada, popodne. U Belgiji smo danas prije podne navalili na njemačke postojanke izmedju Diregrachtena i Draaibanka. Naše čete, koje su u Jansbaeku i Coverbacku sve do ramena preko vode prolazile, prodrle su uza sve poteškoće ozemlja znatno naprijed. Selo Draaibank, šuma Chaume i mnogobrojni kao uporišta izgradjeni su dvorci pali u naše ruke. Učinili smo oko 100 zarobljenika. Noć je bila sjeverno od Aisne mirna. Neprijateljsko je topništvo samo slabo odgovaralo. Naše čete izgradjuju po njima osvojene položaje na južnoj obali kanala Aisne-Oise, kojega je most neprijatelj digao u zrak. Na desnoj su obali Moze obnovili Nijemci svoje navale na naše postojanke u šumi Chaume. Iza veoma žestoke borbe, tečajem koje je neprijatelj pretrpio znatnih gubitaka, pošlo mu je za rukom, da se samo u promaknutom jednom komadu jaraka ustali. Inače je noć bila mirna.

Položaj na ratištima.

PULA, 27. listopada 1917.

Niz dogadjaja na zapadnoj fronti i ofenziva saveznika potiče na prispodobu izmedju vodjenja rata središnjih vlasti i vodjenja rata četvornog sporazuma. Dosad se je svadjala posebna metoda vodjenja rata na istoku na osobitosti ove fronte. Velika su se kolebanja frontske crte u tom ratnom području uz veće pothvate svadjala na osobite organizacijone prilike ruskoga bojišta, koje za ostalu, vojnički sjajno razvijenu Europu nijesu ništa vrijedile. Navala je na Italiju sad dokazala, da se mogu i na jugozapadnoj fronti izazvati slične prilike, kao i na istoku. Ne teži se za ograničenim, taktički važnim dobitkom prostora, nego za prolomom samim, koji su savezničke čete zacista i provele. Uspjeh je saveznika stoga od velike važnosti, jer je temeljito obračunao sa spekulacijom, koja se osniva na iskustvima svjetskog rata, te dokazuje, da i čvrste, tehnički prvorazredno razvijene frontske crte ne pružaju nikakove apsolutne sigurnosti proti provalama. Provala na sočkoj je fronti važan kamen medjaš u povijesti vodjenja rata u svjetskom ovom ratu, te se mora kud i kamo drukčije i mnogo više uvažavati, nego slični pothvati na ruskom bojištu.

Osobito je poučna kao prispodoba francuska navala u prostoru od Laona. Francuzi su prije svoje bojne djelatnosti provadjali kroz dane i dane razornu vatru, koja je protivniku omogućila, da se prihvati obrambenih mjera i podje ususret jurišu. Navala se je razvila samo unutar prije odredjenog pojasa dubljine, te je zastala. Francusko je vojno vodstvo propustilo čitav jedan dan, a da nije izrabilo uspjeha. Tek u posljednji trenutak, kad je bio veći dio njemačkih četa uzet natrag preko kanala Aisne-Oise, udarili su Francuzi za njima i mogli se dočepati ostatka ratnog pribora, koji bi inače, obzirom na ratni položaj, bez sumnje sav i posvema pao bio u njihove ruke.

Posve inače postupaju čete središnjih vlasti. Provalni udarac kod Tolmina i Bovca uslijedio je iza samo kratke topničke provale. No zato su djelovali naši topovi kroz dane i dane na većinu talijanske fronte proti neprijateljskim položajima, tako te je neprijatelj, koji je sigurno znao o sakupljanju četa na sočkoj fronti, nije mogao ništa saznati o mjestu navale. Navala je tad započela na mjestu, koje se je činilo najnezgodnijim za izravni napadaj proti talijanskoj vojsci. Ta je navala uslijedila u gorovitom, teškom ozemlju, u kojemu su

sveze cesta, štono vode iz zaledja na frontu, na mnogo mjesta prekinute po talijanskim postojankama. Vojska, koja je u tom prostoru navalila, morala je iznajprije osvojiti sveze za nastavak navale. Tolmin i Bovec nijesu posjedovali nikakve izravne sveze medju sobom. Kobarid, ishodište ceste u Italiju, nalazio se je u talijanskom posjedu. Ove su dvije okolnosti bile od saveznićkog glavnog stožera u svrhu, da se presenete protivnici, na najizvrsniji način uporabljene. Navala nije bila odredjena s ograničenim ciljevima, nego se je dala njezinom razvijanju najveća sloboda, ne najnepovoljnija mogućnost, nego se je ovdje uzela u obzir najpovoljnija, i mi ćemo doživjeti, da će najveći optimizam zaostati iza dogadjaja.

Čitav se medjašni kut Bovec i Kobarid nalazi u našem posjedu. Od Kobarida onamo prama jugu prodirući osvojile su njemačke čete 1641 metar visoki Matajur, koji zatvara cestu u Čedad na izvorima Natisona. Time je osvojen najviši vrhunac pred talijanskom visoravni, uklonjena najveća zapreka na tom putu. Odavle se nastavlja na daleko započeti opsežni sunak, uslijed kojega dolazi čitava fronta južno od Tolmina u neposredni pogibeljni pojas. A time se ne radi samo o dijelu primorske fronte, nego o čitavoj fronti u njezinom opsegu sve do mora. Naše se operacije zbivaju u tom odsječku u udaljenosti od 25 kilometara (zračna crta) od izlišta sočke fronte, od Vidima, dok je najbliži bojni odsječak na srednjoj i donjoj Soči najmanji 25 kilometara, a u ostalom mnogo više, u duljini. Sudbina će se Gorice i kraškog zaravanka odlučiti u dolini Čedada (Cividale). Podje li stoga saveznićkim četama za rukom, da na ovom mjestu provale u duboku ravan prije, negoli će uspjeti Talijanima, da isprazne frontu niže od Avča, to je sudbina talijanskih armada u spomenutim prostorima zapečaćena. Rezultat bitke ovisi o trajanju talijanskog otpora u prostoru Čedada. Obzirom na ovo stanje stvari ostaje u današnjem izvještaju nerazumljiva stavka, da Talijani na zaravanku Banjšćica uzmiču korak po korak, dok bi se ipak moralo pretpostaviti, e oni nastoje, da ovaj predjel što prije isprazne, a to tim više, pošto je Sveta gora već u našem posjedu i time put preko Gorice za ove odjele zatvoren. Napadajne se operacije razvijaju medjutim takovom, gotovo nevjerojatnom brzinom, da je bitka u vrijeme, dok ovo pišemo, možda uspješno pošla i dalje, negoli to navadjaju ova predmnijevanja.

Austrijska zastupnička kuća.

Beč, 26. (D. u.) Zastupnička je kuća raspravljala o prešnom upitu zastupnika grofa Lasockoga na ministra za zemaljsku obranu i ministra za unutrašnje poslove glede nedostatnog, odnosno protuzakonitog provadjanja zakona o novouredjenju doprinosa za uzdržavanje. Ministar je za zemaljsku obranu v. Czap saopćio, da u pojedinim upravnim područjima doista još nije proveden sastav povjerenstva za doprinose za uzdržavanje. Razlog je tomu ponajviše taj, što se pozvani zastupnici nećkaju, da bez nagrade preuzmu ove počasne službene funkcije. Ministar moli zastupničku kuću, neka poradi u tom pravcu, da budu pozvani zastupnici primljeni kao članovi povjerenstva. Ministar govori opširno o pojedinim točkama prešnoga predloga, pristaje na to, da se ukinu zbivše se uskrate doprinosa za uzdržavanje tvorničkim radnicama, koje su već prije nastupa vojne službe hranitelja imale zaslužbu, i obećaje, da će glede ustegnuća takozvanih nadužívanja izdati općenitu odredbu, da se ni najmanje ne smije obazirati na to nadužívanje. Ministar pristaje nadalje na predujmovnu isplatu doprinosa za uzdržavanje i u slučaju, kad se radi o daljnjem plaćanju doprinosa za uzdržavanje udovicama i sirotama iza palih ili umrlih vojničkih osoba. (Bravo-klici.) Ministar moli, da mu se obznane slučajevi, koji su sa pozvanima u vojnu službu živjeli u zajedničkom kućanstvu, bili sa svojim molbama za potpuni doprinos za uzdržavanje odbijeni, kako bi se i u tim slučajevima uporabio zakon. Glede otklona molba, jer je od smrti vojnog uzvanika prošlo više od šest mjeseci, izdat će ministar odmah upute, da šestmjesečni rok za prijavu prava obzirom na osobe, kojima to pravo pripada, glede onih uzvanika, koji su prije 1. kolovoza 1914. pali, umrli, odnosno kojih je nestalo, teče tek od rečenoga dana. Ministar ozbiljno nastoji, da u svakom slučaju u potpunoj mjeri upotrabljuje zakon i da odlučno stane na put svakom krivom tumačenju. (Živahno odobravanje.) Ministar će nastojati, da se u sporazumku s ministrom za unutrašnje poslove doznačivanjem radnih sila povjerenstvima za doprinose za uzdržavanje postigne što brže rješavanje najavljenih zahtjeva. (Živahno odobravanje i pljesak. Ministru čestitaju.) — Kuća nastavlja izatoga raspravu o prešnom upitu grofa Lasockoga.

Beč, 26. (D. u.) Zastupnička je kuća riješila prešan upit Lasocki te je prihvatila izvještaj obrtnog odsjeka, koji se tiče carske naredbe o iznimnim ustanovama pogledom na olakoćenje nastupa te nastavljanja obrti. Na to je kuća prihvatila prijedlog bjegunačkog odsjeka, koji se tiče povratka bjegunaca u domovinu. Naredna sjednica dne 6. studenoga.

Beč, 26. (D. u.) Gospodska je kuća prihvatila nakon duže debate, kod koje je sudjelovao i ministar financija, prijedlog o ratnim dancima u sastanku komore. Naredna sjednica sutra. Dnevni red: Debata o proračunskom provizoriju i vladina izjava.

IZ RUSIJE.

: Kopenhagen, 26. (D. u.) Prema petrogradskoj brzojavci na list „Politiken" stoji glasilo Maksima Gorkog. „Žizn" na čelu pokreta, koji traži, da se na konferenciji (u Parizu, o. ur.) poduzmu konačni koraci za sklopljenje mira. Čitavo rusko pučanstvo mora da bude složno glede tog zahtjeva. Ne može li se to postići na drugi način, mora se stvoriti nova revolucijonarna moć, koja će Rusiju oslobodìti iz ruku inozemnih imperijalista Listovi „Riječ" i „Novoje Vremja" prosvjeduju žestoko proti ovoj propagandi, kojoj pripisuju glavnu krivnju, što je Rusija pretrpjela nove poraze.

: Amsterdam, 26. (D. u.) Reuterov ured javlja iz Petrograda, da počima gradjansko pučanstvo ispražnjivati Kronstadt.

SA RATIŠTA.

: Beč, 27. (D. u.) Iz glavnog se izvjestiteljskog stana javlja: Sveto brdo zauzele su saveznićke čete na juriš. Time je oboren daljnji jedan stup talijanskog otpora, a novi spomenkamen u našem slavodobitnom napredovanju postignut. Kad je talijanska trobojnica iza deset uzaludnih soških bitaka ujutro dne 25. kolovoza o. g. bila razvijena na vršku Sv. Gabrijela tad nije bilo veselju ni kraja ni konca u kraljevini. Osvojenje je „ključa" u Trst imalo zavarati javno mnijenje uza sve neuspjehe. Iza trodnevne je ofenzive taj „ključ" eto opet u našim rukama, kruna je talijanskog djela za oslobodjenje je razmrskana, i pod čeličnim se koracima saveznićkih armada koleba u svojim temeljima.

Političke vijesti.

Pobjeda radikalne struje u češko-demokratskoj delegaciji državnoga zbora.

Klub je čeških socijalnih demokrata izabrao pročelnikom zastupnika Habermana, vodje radikalne struje. Za potpročelnike su izabrani zastupnici Nemec i Tušar, u pročelništvo zastupnik Bechyne, Pik, Tomašek i dr. Šmeral. U predsjedništvo su „Českog svaza" izabrani zastupnici Habermann (mjesto dr. Šmerala) i zastupnik Tušar. Tim je promjenama dr. Šmeral i formalno odstavljen od vodstva češke socijalne demokracije, te je konačno pobijedila radikalna struja.

Slovenski učitelji u Štajerskoj pozvani u vojnu službu.

Mariborski list „Straža" javlja: Kako saznajemo, u posljednje je vrijeme pozvan velik broj od vojništva dosad oproštenih, osobito slovenskih, učitelja pučkih škola u vojnu službu. Pozvani su još dapače i takovi učitelji, koji djeluju kao povjerenici kod žetve, općinski tajnici, isplatnici potpora za uzdržavanje itd. Uslijed ratnih prilika trpi obuk ana pučkim školama, osobito u selima, već i onako mnogo. Učitelj mora današnji dan da obavlja još i službu kakovog političkog činovnika, mora da ide savjetom pučanstvu na ruku, i raznovrsni su poslovi, koji se sad natovaruju na leđa učitelja. Naše krvavo oskudno učiteljstvo pozivlju sto..u vojnike, dok se u gradovima oslobađaju kazališni glumci, fotografi, brijači i drugi, bez sumnje ne neophodno nužni staleži! Molimo naše zastupnike, da se glede toga zauzmu za naše slovensko učiteljstvo na nadležnom mjestu.

Domaće vijesti.

Pozdrav šalju sa Soče svojoj rodbini i prijateljima, razvodnik Julijan Perčić iz Paza i Srećko Strpin iz Dragući-a.

: **Promet banknota austro-ugarske banke** povisio se je, kako je izjavio ugarski ministar-predsjednik u parlamentu, posljednja četiri mjeseca od 12 na 15·6 milijarda.

Predstojeći 7. ratni zajam. Primamo iz Beča: Do malo sedmica stupit će opet austrijska financijska uprava pozivom na državljane za podpisivanje 7. ratnog zajma. Za sedmi put imat će narodi naše monarkije prigodu, da odluče, od kolike je potrebe jačati naše vojničke operacije opskrbom potrebitih sredstava za uspješno vodjenje rata. U ovom velikom europskom ratu naroda strategički položaj središnjih vlasti postao je nadmašitiji prama onome antante. A ono što je zadnjih dana mornarica našeg njemačkog saveznika izvela zauzećem Rige, prosudjuje se i kod samih neprijatelja, kao uspjeh neprispodobivo sjajne vještine vodjenja rata. Požrtvovnost njemačkog naroda u spremnosti opskrbe vojnog vodstva potrebitim sredstvima prigodom podpisivanja 7. ratnog zajma, omogućila je ovaj uspjeh. I mi u Austriji imademo razloga da u ovom pogledu slijedimo primjer njemačkog naroda. Ako se uzme u obzir, da austrijska financijska uprava, kako što je to rečeno na usta ministra financija pl. Wimmer-a, na svaki način hoće „da posjednici ratnog zajma u ovoj državi ne prodju lošije od posjedioca drugih vrijednota", onda može ova izjava služiti kao poticaj za nabavu onoliko ratnog zajma kolikogod je moguće, jer na taj način svaki, koji hoće da uloži svoje prištednje dobro i sigurno, nalazi u ratnom zajmu na bolju uporabu. Uslijed toga može se već danas proreći, da će 7. ratni zajam imati dobar uspjeh.

Izgubljeni predmeti. Kod redarstva je prijavljeno, da su se izgubili ovi predmeti: Nekoliko živežnih karata, zlatne naočale i zelena novčarka sa iznosom od 150 kruna.

Glazba. Danas će svirati glasba ratne mornarice na trgu „Custozza" slijedeće komade: 1. G. Ziehrer „Kralj Karlo", koračnica. 2. A. Rosenberg „Hrvatska uvertura". 3. A. Waldteufel „Zlatna kiša", valčik. 4. a) W. Kiezni: „Dječji prizor" iz opere „Evangelimann"; b) Massenet: „Marche heroique". 5. K. Komzak: „Za srce i um", karišik. 6. D. Ertl: „Hunyadi", koračnica. Početak u 3 i pol sati.

Prodaja riba. U slučaju, da prispije riba prodavat će se ona danas. Pravo kupovati ribu imadu danas vlasnici živežnih karata počevši od broja 1201.

Dnevne vijesti.

Iz Kanfanara. Nekoja nas tužna sjeta hvata danas svih. Neobična nekoja čuvstva bude se u nama, radi zadnjeg zvona što nas danas nenadano ostavilo. Još nam jednom svojim punim glasom sporučilo pozdrave i onda umuknulo... do kada? Tko zna?... Mnogi se je naš seljak radeći na polju razveselio začuvši i opet nakon toliko vremena, glas zvona, koji je s njime tugu i veselje dijelio. Skinulo nam ono zvono, koje je znalo da nas zove k sv. misi onda, kada smo jošte maleni bili, kao i sada kad nas svakidašnje brige taru. I vrijeme je danas krasno, kao da bi ono htjelo da iskaže milom svom zvonu zadnju počast. Ne ću da pretjeravam, ali malo je onih koji nijesu s tugom u srcu promatrali skidanje zvona. Osim te novosti nema važnijih drugih novosti. Kiše je dosta palo, tako da smo sada dobro vodom opskrbljeni. Samo ako lijepo vrijeme potraje moći ćemo, da zemlju obradimo.

Iz Rovinjskog sela. Seljak se D. povratio iz zatvora. Izgleda da nije njegova sluškinja umrla od udaraca već od bolesti. Češće natjera glad K. M., da zaustavi koje dijete na cesti, te mu otme mlijeko, kruh ili slično u svrhu, da utiša revoluciju želuca. (—)

Anonimno društvo „Ampelea" u Rovinju kupuje drope uz slijedeće cijene: 1. po K 10 za kvintal ako su prešane i još dobre za pečenje sa 8. stupanja alkohola; 2. po K 2 za kvintal ako su prešane ispečene, ili bez alkohola uslijed izvadjenja malog vina (bevande).

Jadna naša Dalmacija. Primamo: Hoćete li slike iz Dalmacije vjerne i istinite? Dalmacije ove najveće patnice u svjetskom ratu? Eto je: Čim je buknuo rat, čim su junački sinovi zemlje pohrlili pod barjak, pokrije zemlju crna noć nasilja i bespravlja. Kao guje ljute javljaju se stari prijatelji apsolutizma, za koje je čovjek mislio da su odavna obamrli, otkako je zasinulo svijetom jarko sunce narodnih prava. Kao gljive iza kiše niču iz zemlje uhode, ljudi, koji iz osobne mržnje kušaju da upropaste nevine ljude putem njima sklonog sistema. Čim manje imade misaonih ljudih, čim manje imade karaktera u Dalmaciji, čim više imade zlobe i himbenosti, tim laglje će biti isčupati iz srca plijevor narodnog osviještenja. Uzalud bijahu krvavi dokazi vjernosti i odanosti sinova kršne Dalmacije na bojnim poljanama, uzalud junaštva, uzalud rodoljubnom ustrpljivosti podnesene žrtve; više se je vjerovalo tajnom pismu i zlobnim podvalama negoli rječitosti prolivene krvi. Ali i danas, kad imademo narodno zastupstvo, kad vijeća zastupnička kuća, da li su se prilike u Dalmaciji bitno promijenile? Narod strada, kako nije do sad nikad stradao. Na općinama gospodare po miloj volji razni komesari i pripuze. Dalmatinski se sabor ne smije sastati i ne smije pomoći od gladi ginećem narodu. Da pričate o tome našim ministrima, slijeći će ramenima i ništa više. Nema milosrdja za nesretnu Dalmaciju, nema razumijevanja za njezine patnje. Svuda ravnodušnost, svuda hladnokrvnost za strašni udes našeg bijednog naroda. Glad i bolest uništavaju i ono malo ljudstva, što ga rat nije oteo. Da su „vjerni" narodi monarkije prepatili deseti dio onoga, što je prepatio naš Dalmatinac, nepreglednih li posljedica! Ali naš narod, priviknut tudjinskom iskoriščavanju, kao da i ne osjeća više moralnih i fizičkih boli, dok vlada hoće da joj se dokaže, da je nesreća zemlje u istinu tako golema, kako ju prikazivaju naši zastupnici u svojim govorima. Teufel, Neunteufel, Wolff i Seidler traže dokaze za prikaze naših patnja, a to, što kažu na carevinskom vijeću naši zastupnici, to su tek riječi, kojima ne vjeruju, ali nikakvi dokazi. Jadna naša Dalmacija!

Ujedinjenje plovidbenih poduzeća u Dubrovniku. „Hrvatski Ekonomista" saznaje, da se ozbiljno radi i da se već vode konkretni pregovori o pretvorenju nekih parobrodarskih društava slobodne plovidbe u Dubrovniku u društva na akcije. Dubrovački parobrodi osnovani su na „karate" te se svaki pojedini parobrod dijeli na 24 karata, a karati opeta u manje slomke: polovine, četvrtine, osmine, šesnaestine karata itd. Po nekoliko tih parobroda ujedinjeno je u društva, koja imadu zajedničku upravu. Karati i dijelovi karata uknjiženi su u pomorskim registrima na ime pojedinih vlasnika, te se mogu prenositi prodajom kao što i dijelovi nepokretnina. Upravu vode t. zv. menageri, upravitelji, koji vode račune i bilance pojedinih parobroda posebice. Sada se radi o pretvorenju tih parobroda u dionice na način, da se više parobroda ujedini u jedno društvo i da se izdade stanoviti broj akcija na ukupni broj parobroda, a to na osnovi procjene parobroda prama tonaži, vrsti i dobroti parobroda i njihovoj dobi. Tim će se uslijed umanjenja rizika, koji je skopčan sa vlasnosti samoga jednog parobroda, povisiti vrijednost dionica. To povišenje vrijednosti imalo bi biti i u većoj komercijabilnosti dionica. Kako saznajemo radi se o pretvorenju u dioničarska društva parobrodarskih društva „Naprijed" i „Unione". „Naprijed" ima parobrode „Bosanku" od 6000 tona; „Predsjednik Becher" od 3450 tona; „Dubac" od 4850 tona; „Naprijed" od 2450 tona; „Zapad" od 4350 tona. Ukupna tonaža ovoga društva iznosi preko 21.000 tona težine. Društvo „Unione" kani se pretvoriti u dioničarsko društvo sa parobrodima „Leopoldina" od preko 5500 tona; „Srgj" od preko 6000 tona i „Maria Immaculata" od preko 6300 tona. Vlasnici parobroda ne misle akcije baciti na tržište, nego ih držati u domaćim rukama, jer im nije do trgovanja sa akcijama, nego do parobroda samih, koji predstavljaju jedan domaći kapital.

Privatna ženska niža realna gimnazija u Zadru. Dobrotvorno društvo hrvatskih škola namjerava početkom novembra otvoriti privatnu žensku nižu realnu gimnaziju u Zadru. Preduzelo je društvo svoje korake kod ministarstva za bogoštovlje i nastavu i pokrajinskog školskog vijeća. Nastavna osnova je ista, koja i za državne zavode istog tipa. Uopće ova privatna ženska realna gimnazija bit će organizovana potpuno prama opstojećim školskim zakonima i ministarskim naredbama, uputama i propisima. Organizacija su i uprava bile povjerene prof. Silviju Alfireviću. Na ovoj ženskoj realnoj gimnaziji predavat će samo kvalificirane nastavničke sile s državnih zavoda u Zadru. Kuratorij će se sastojati od predsjednika dobrotvornog društva, za sada g. prof. Iv. Babića, gimn. upravitelja Vilima Grossa i prof. Silvija Alfirevića. Pozdravljamo ovu kulturnu ustanovu kao potrebitu za ženski podmladak.

Glas iz Srbije. Čitamo u „Sarajevskoj Slobodi". ... Naša nekada puna i bogata zemlja, kroz koju je tekao med i mlijeko, kada je riječ o izobilju proizvoda, postala je prazna i pusta. Rat je učinio svoje. Srpske kosti su razasute na sve strane. Grobovi, obilježeni svježim humcima ili dirljivo ispisanim krstovima, to su tragovi jednoga svježega, zdravoga ali nesretnog i upropaštenog naroda; to je sudbina najboljeg dijela balkanskog stanovništva. I još teče narodna krv! Još i pored tolikih žrtava! Još, jer je vode puno, a krv naših otaca, braće i sinova nije nikad bila voda. Strašna, nečuvena, besprimjerna tragedija! Meni se srce cijepa kad slušam i preživljujem, kad posmatram i dočekujem nove i nove muke današnje generacije. Tragedija naša je zločin, nečista savjest cijele Europe. Da, ima i naših krivica. Njih ćemo mi umjeti kad tad kazniti. Srpski narod ne ostaje dužan guji u njedrima.

Politički sumnjivci u vojsci. Na interpelaciju čeških zastupnika glede postupka vojnika, koji su označeni „politisch verdächtig" „politisch unverlässlich" izdao je ministar za zemaljsku obranu naredbu, da vojničke oblasti moraju da objave listinu sviju osoba civilnim oblastima, koje opet imaju dužnost, da povedu istragu, je su li te ličnosti, koje su danas vojnici, prije nego što su stupili u vojsku, nešto učinili, što je očito bilo upereno protiv države ili da li se može protiv takovih vojnika prije nego li što su stupili u svezu vojne sile, navesti takove činjenice, iz kojih proizlazi bjelodano neprijateljstvo prema državi. Treba u svakom pojedinom slučaju zatražiti pozitivne dokaze, a i kod onih, kod kojih je dokazano, treba gledom na upotrebu takvih ličnosti u vojnoj službi čuvati samo najnužnije vojne interese. Ako to same vojne oblasti ne učine, onda pristoji pravo osumnjičenima, da sami zatraže protiv sebe istragu. Gledom na informacije civilnih oblasti treba postupati vrlo rigorozno, pa ako je već koja oblast prije dala obavijest, da je dotična osoba sumnjiva, onda je pogibeljno po dotičnika, da ista oblast opet vodi istragu. Ako sve to ne koristi, mogu se osumnjičeni obratiti na narodne zastupnike. Poznato je, da je radi ovih oznaka mnogo ljudi kod nas i u Češkoj stradalo, mnogi su to platili životom, a mnogi još i danas moraju služiti kao prosti vojnici, jer ne mogu postati časnici.

Gradnja željeznice Ogulin zemaljska granica. „Obzor" javlja: Prije nekog se vremena pročulo, da tu željeznicu sada gradi vojna uprava u vlastitoj režiji i da će biti uslijed vanrednog požurenja sviju radnja dovršena do konca godine 1918. Danas čitamo u osječkoj „Drau", od srijede, da tome nije tako, već da je vojni erar zahtijevao, da se poduzetniku Schifferu naloži: ili da u tom roku dovrši tu gradnju ili da mu

se otkaže ugovor. Madžarsko se trgovačko ministarstvo opiralo tome, no moralo je podleći, jer je vojna uprava jedino zvana suditi o stališkoj važnosti i potrebi te pruge. Šta su sada prama „Drau" Madžari učinili? Ministarstvo je trgovine doduše otkazalo ugovor Schifferu, te preuzelo gradnju u vlastitu režiju, ali je i opet samo daljnje izvedenje gradnje na vlastiti njegov račun i pogibelj, dakle na državne troškove povjerilo tvrci Schiffer. Mi bi ipak rado znali, šta je na stvari? Malo više jasnosti ne bi škodilo! Možda bi se u hrvatskom saboru moglo o tome progovoriti, ne bi li se saznalo pravo stanje stvari.

C. i kr. lučki admiralat objavlja pod br. 11.684 od dne 10. t. mj. slijedeći

Raspis natječaja.

U smislu zakladnog pisma „Zaklade Emilija i Eme Wohlgemut za nesposobne podčasnike i momčad c. i kr. ratne mornarice" imade se podijeliti prihod ove zaklade dne 28. jenara svake godine t. j. na dan godišnjice smrti kapetana linijskog broda, Emila pl. Wohlgemut-a.

Podijeljenje molba biva dne 28. jenara 1918. prama slijedećim zakladnim odredbama:

1. Prihod od 808/(osemstotinaosam) K odredjen je samo za jedno zakladno mjesto, te biva podijeljeno nerazdijeljeno samo jednom jedincatom natjecatelju.

2. Isključeno je podijeljenje onom natjecatelju, koji je taj iznos uživao već jedan put.

3. Imadu pravo natjecati se podčasnici i momčad c. i kr. ratne mornarice, koji su postali nesposobni po neprijatelju ili u službi, ako mogu dokazati, da će pomoću podijeljenja prihoda ove naklade biti u stanju da si stvore stalni uvjet opstanka.

Natjecatelji za prihod ove godine moraju prikazati najkasnije do 10. decemora 1917. nebiljegovanu molbu nadležnom dopunitbenom kotarskom zapovjedništvu ratne mornarice. Molba biva upravljena na c. i kr. lučki admiralat, kamo će ju dopunitbeno katarsko zapovjedništvo proslijediti, te mora biti snabdjevena ispravama, kojima će biti doknazno zakonito pravo na podijeljenje i iz kojih će biti razvidne osobne i ekonomske prilike molitelja, te sve druge okolnosti, koje bi se moglo uzeti u obzir.

Molbe, koje stignu kasnije, ne mogu se uzeti u obzir.

Vojničke vijesti.

Dnevna zapovjed lučkog admiralata broj 300 od 27. listopada 1917.

Posadno nadzorstvo: nadporuč. Skalat.

Liječničko nadzorstvo na N. V. b. „Bellona": linijski liječnik dr. Goldmann.

Liječničko nadzorstvo u mornaričkoj bolnici: linijski liječnik dr. pl. Marochino.

Sjećajte se prinosima doma za ratne nemoćnike!

VLADIMIR SOLOVJEV

Smisao rata.

(Iz knjige: „Opravdavanje dobroga".)

(Nastavak.)

„Zaštita prijestolja i domovine" navadja se u našem zakonu kao svrha vojničke službe, to jest dakle zaštita ove državne sveze, kojoj odnosni čovjek pripada. Mogućnost, da će država i u buduće, kaošto već tako često u prošlosti, svoju oboružanu silu zlorabiti i upotrebljavati u ne u vlastitu obranu, nego za neopravdane osvajalačke ratove, ne može biti dovoljno opravdanje za svoj vlastiti postupak u sadašnjosti, jer ovaj mora biti odredjen po mojoj vlastitoj svijesti, a ne po svijesti o dužnosti. Time se imade to pitanje svesti konačno na to, imadem li ja moralnu dužnost, da sudjelujem kod obrane moje domovine ili ne.

One nauke, koje rat apsolutno niječu i od svakoga traže, da uskraćuje vojnu dužnost, nijesu uopće svaku dužnost pojedinaca naprama državi. Sa gledišta ovih nauka promatrana, sastoji se država iz razbojničke volje, koja puk hipnotizuje, kako bi ga uzdržali u pokornosti i uporabljivala u svoje vlastite, sebične svrhe. No bilo bi ipak očite naivno misliti, da je time na samo izdaleka iscrpljeno pravo bivstvo stvari. A posve osobito postaje taj nazor neodrživim, ako se on poziva na kršćanstvo.

Kršćanstvo nam je objavilo apsolutnu čast čovjeka i apsolutno značenje njegovog unutrašnjeg bića. Ova apsolutna nam pako čast nalaže i apsolutnu dužnost, da svojim životom ostvarujemo istinu, i to nesamo osobnu, nego i istinu, koja vrijedi za sve; a ujedno znademo posve točno, da za pojedinoga čovjeka, ako je posve odijeljen od drugih, nema mogućnosti, da ispunjuje tu istinu; da se život pojedinca bezuvjetno mora popunjavati povjesnišnim skupnim životom čovječanstva. Takovo popunjavanje, takav oblik sveopćeg života, i to glavni oblik, koji gospoduje povjesnišnim momentom sadašnjosti, to je pojam domovine, koja odredjenim načinom prima svoje realno urcdjenje po državi. Taj oblik dakako da nije posljednji i najviši izražaj čitave ljudske solidarnosti, i domovina se nema stavljati na mjesto Boga i njegovog svjetskog kraljevstva; ali iz toga, što država nije sve, ne slijedi još nipošto, da je postala nepotrebnom, i da je dopušteno nastojati za tim, da se ukloni.

Uzmimo, da zemlju, u kojoj živim, zadesi kakova nesreća, primjerice glad! U čemu će se sad nastojati dužnost pojedinoga kao moralnoga bića? Koli čuvstvo to li savjest govore jasno i glasno: jedni ili drugo, nahrani ili sve gladne, ili umri i sam od glada! Ako sad nijesam u stanju, da nasitim milijune gladnih, i ako mi moja savjest nikako ne spočitava, što ostajem na životu, potječe to dakako samo od toga, što te država preuzela moju dužnost, da sve gladne opskrbi kruhom, i što tu dužnost može zaista i ispunjavati hvala sredstvima zajednica, kojima raspolaže, i uredbama, koje omogućuju brzo djelovanje. U ovom se slučaju pokazuje država kao uredba, pomoću koje se mogu s uspjehom izvršivati ovakove moratne dužnost, koje bi pojedini čovjek a ma fizički upravo nemoguće mogao izvršivati. Ispunjuje li pake država moju moralnu dužnost, kako tad mogu kazati, da joj ništa ne duguju i da ona nema nikakovih prava do mene?

Što ali tad, ako se porezi i danci, koje podiže država, ne uporabljuju za stvari, kojih je korist bjelodana, nego na takove stvari, koje se meni čine posve beskorisne ili dapače i štetne? Tad je moja dužnost, da otkrijem te zloporabe, ali ja ne smijem nijekati nipošto riječju i činom nijekati načelo takovih obveza prema državi, koje su po javnom priznanju odredjene, da služe za sveopće dobro.

U ovakovo su svrhu odredjene i vojničke uredbe. Napadnu li kakova divlja plamena, kao prijašnji gorštaci u Kaukazu ili sadašnji kurdi, putnika u očitoj namjeri, da ubiju najprije njega, a iza toga njegovu obitelj, to je putnik bez sumnje obvezan, da se upusti s njima u borbu; a toga on ne čini iz neprijateljstva ili mržnju proti razbojnicima, i takodjer ne, da vlastiti život spasi na račun drugih, nego za obrani goloruke ljude, koji su povjereni njegovoj zaštiti. Bližnjima u takovom slučaju pomagati, apsolutna je dakle moralna dužnost, izvršivanje ove dužnosti ne može biti ograničeno samo na vlastitu obitelj. Sve slabe i nevino napadnute štitit od nasilstva zlih ljudi jest koli za pojedinca, toli i za mnoge, ali odijeljeno djelujuće ljude nemoguće.

(Konac slijedi.)

Pojedini broj 12 h.

CIJENA listu: U pretplati za čitavu god. K 36·—, za polugodište K 18·—, tromjesečno K 9·—, mjesečno K 3·60, u maloprodaji 12 f. pojedini broj. OGLASI primaju se u upravi lista trg Custoza 1.

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

„HRVATSKI LIST“ izlazi u nakladnoj tiskari JOS. KRMPOTIĆ u Puli, trg Custoza 1. Uredništvo: Sišanska ulica br. 24. — Odgovorni urednik JOSIP HAIN u Puli. — Rukopisi se ne vraćaju.

Godina III. **U Puli, ponedjeljak 29. listopada 1917.** **Broj 829.**

Gorica, Čedad i Tržič u našim rukama.

Car u boju.

Trst, 26. (D. u.) Car Karlo, koji je kao prijestolonasljednik poveo bio slavodobitnu ofenzivu proti Italiji mjeseca svibnja 1916., postavio se je sad, kad je započela druga ofenziva proti istomu neprijatelju, na čelo navaljujućih četa. Car, kao vrhovni zapovjednik, zaputio se je u noći na 24. listopada, kadno su savezničke čete počele sa navalom na gornjoj Soči, na sočku frontu i primio još u vlaku vijesti o prvim uspjesima naloženih navalnih kretanja. Iza dolaska u operacijono se je područje zaputio car bezodvlačno podredjenim višim zapovjedništvima. Već drugo je jutro pratio car, kojega je pratio poglavica glavnog stožera, tragove svojih napadajnih armada. Početak je topničkog boja bio ustanovljen za drugi jutarnji sat dana 24. listopada. Uslijed guste magle i sve češće kiše nije mogla topovska priprava biti tako uspješna, kako je to bilo prvobitno zasnovano. Uza sve je to pošla pješadija na urečeni jutarnji sat na navalu. Uz divnu je smjelost bio primjerice bez velikih poteškoća veći jedan njemački odio dirigiran kroz dolinu Soče izravno na Bovec i Rebič, koji je dakle sa juga obasao Krn, dok su se prokušane austro-ugarske gorske čete spustile zapadno od ove gorske gromade u dolinu Soče. Talijanski ratni izvještaj veli, da naša navala nije protivnika našla nipošto neočekivano i nepripravljeno. Tumač tomu podaje činjenica, da su njemačke čete, koje su ulazile u Kobarid, našle na okupu zapovjednika divizije s jednim od njegovih brigadira i svim pukovnijskim zapovjednicima, te ih zajedno i odvele. — Popodne se je odvezao car nekojim višim zapovjedništvima, da sa što manje gubitka vremena primi posljednje vijesti i poda na temelju toga upute. Još isto se je veče saznalo, da počima talijanska fronta kolebati i na zavanku Banjščica-Sv. Duh. Dne 25. listopada povezao se je car nekom višem njemačkom vojnom zapovjedništvu i u područje Tolmina. Ovo je putovanje pokazalo svrsi shodnu i točnu pripremu prostora za operacije. Doline, koje su dosad imale veoma malenu važnost, postale su velikim prometnim cestama. Dok su čete stajale bile tek 24 sata u boju, već su bile uredjene poljske bolnice, opskrbna skladišta, skladišta municije i mnogo još toga. Želja je careva bila, da dodje ovog dana do četa, koje se bore posve sprijeda. No ova se careva želja nije mogla ispuniti, pošto su čete i trenovi trebali ceste. Pošto se uz ove prilike nije moglo naprijed, popustio je car operativnim zahtjevima onoga vremena. Drugi dan, naime 26. kolovoza, nije pokazao caru samo tečaj bitke, nego ga je počesto doveo u dodir i sa četama, koje su polazile u bojište. Car je proboravio toga dana na dva motrilišta, od kojih je jedno veličkom jasnoćom pokazivalo zaravanak Svetog Duha, dok su se sa drugoga mogli pratiti bojevi oko Fajti-hriba. Preko zaravanka su se Svetog Duha povukli Talijani natrag; naša je pješadija oštro prodrla za njima. Kad bi došao neprijatelj u užinu sočke doline, to bi naši dalekosežni topovi pucali u sakupljene mase. Puni silnog straha, nagrnuli su Talijani na prelazna mjesta. Kad je ugarska pješadija došla u sedlo izmedju obje visine Fajti-hriba, zaposjednute s jedne strane po nama, a s druge strane po Talijanima, započela je u uvali sakupljena zaporna vatra dosad veoma štetljivog talijanskog topništva. No vrli su Madžari prekoračili bili iza 4 sata popodne taj pakao željeza i olova; zavladali su Fajti-hribom. Car, uz kojega je bio poglavica glavnog stožera, frajher v. Arz, ministar izvanjskih poslova grof Czernin i zapovjednik četne tjelesine g.o. pl. Borojević, a kod kojega se je nalazio i princ Feliks od Parme, nije odvratio svojih očiju sa pozorišta ove silne borbe. Pun ponosa radi djela svoje obrambene sile, pun zahvalnog priznanja za junaštvo svojih vjernih saveznika, koji se po prvi put bore na ovom bojištu, svraća se car pun pouzdanja svojim zadaćama kao upravitelj ove, prema osnovi i djelovanju velike bitke. Nastala je noć. Umorene od tereta oprema i teškog marša, zaustavile su se čete u nekoj šumi. Automobili su cara i njegove pratnje jurili upravo na novo odredište. Jedan je pješak upoznao cara. Radosno preneseno uskliknuo je samo: „Karolyi!“ I tad je oživjelo u obližnjoj šumi: Momčad, koja je upravo bila na maršu, druga, koja je podizala šatore, ostavila je posao i jelo i pohitjela na cestu. Za tren su oka stajale stotine i hiljade uz rub puta i na obroncima, a sa raznih su se instrumenata, koje su vojnici imali, zaorili zvukovi pučke himne. Svirači su trubili „generalmarš“, a sve su to nadglasivali živio-klici ratnika, koji su polazili u boj, svomu Previšnjemu vodji. Car je bio duboko ganut. Veličinu i sjaj ove slike nije mogla još više razasjati slika, koja se je ovog večera sačinila iz vijesti podvodja: „Brdo Matajur osvojeno, 60.000 momaka zarobljeno, 510 topova zaplijenjeno“. Ovu je noć proboravio car u malenom jednom kolodvoru na Krasu.

Austrijska zastupnička kuća.

Beč, 27. Gospodska je zbornica raspravljala danas o proračunskom providoriju. Ministar-predsjednik dr. vitez pl. Seidler izjavlja, da su poljednje ove godine stavile izmedju narodnog zastupstva i vlade po gdjekoji mnogi nesporazumak i u mnogo čemu potamnjele nerazorivu zajednicu interesa obojih. No ministar- predsjednik može iskrenim zadovoljstvom ustanoviti, da se je mnogo toga odsad poboljšalo i da proces ozdravljivanja našeg javnog života napreduje. — Govoreći o izvanjskoj politici, izjavlja ministar-predsjednik uz upućenje na vijesti sa južnog bojišta: Naš jqe ratni položaj najbolji, kako se dade zamisliti. Što je bilo u rukama našim i naših saveznika, uzdržano je, a preko toga se je cijena našeg vojnog prošrenja ina mnogim i veoma važnim točkama uz mnogo nada proširila. No naši su ciljevi ostali isti, za koje smo stupili u boj: obrana našeg opstanka proti neprijateljskom ugrožavanju, osiguranje naše slobode i samoodredjivanja, čuvanje našeg prava na jednakopravno sudjelovanje kod mirnog stanja bolje budućnosti. Naši vojnički uspjesi i dokazi naše neslomljive unutrašnje otporne snage, koji se, omjereni sa tako malo agresivnim, po protivniku tako malo pogibeljnim ciljevima, moraju promatrati kao daleko nadmašujući, daju nam pravo, da kao prvi izgovorimo riječ „mir“ i izjavimo svoju spremnost za rasprave. Mi smo dosad ustrajali na stanovištu spreme za mir. Mi ostajemo pripravni, da sjednemo s protivnikom za raspravni stol, u koliko imade iste mirovne nakane kao i mi, to jest, da nam ne jednostrano i nasilno narinu ratne ciljeve, nego da stvori osnove za mirne, jednakopravne uzajamne države. Nažalost su naprama jasnim, jednostavnim i pomirljivim ciljevima na našoj strani službeni ciljevi protivnika u mnogom tamni i zakučasti, a ujedno spojeni i sa tendencijom nasilstva i najavljeni na tako izazovan način, da postoji utisak, kao da se kod toga manje radi o jednom ili drugom ratnom cilju, nego o tom, da se iskažu tražbine, koje bi mirovnu svrhu već unaprijed onemogućivale. Kad bi se ustrajalo kod ovih tendencija, to ne bi naprama njima naša načelna spremnost za mir mogla uzeti nijednog drugog oblika, nego najodlučnije i najizrazitije vodjenje rata, kojim bismo protivniku konačno doveli do očiju opravdanost ovih ili onih onova nasilstva i uvjeriti ga, da možemo mi, ako dodje do toga, i isiliti mir. Sigurni smo, e će nam poći za rukom, da taj dokaz u nepokolebivoj zajednici s našim saveznicima, prokušanim starim prijateljstvom i stupljim u ovom ratu (živahno odobravanje) doprinesemo na nesumnjivo dokazan način. — Ministar-predsjednik naglašuje potrebu što užeg zajedničkog djelovanja izmedju vlade i narodnog zastupstva, te izjavlja, da su narodi, kako danas sami vode rat, pozvani i sami na djela mira. (Živahno odobravanje.)

SA RATIŠTA.

Beč, 28. (D. u.) Danas u jutro zaposjele su naše čete Goricu. Iza jednogodišnje tudjinske vlade tepršaju za kastela opet kaošto i za doba dugih stoljeća naše zastave. Talijani povukoše se preko Soče.

Poglavica generalnog stožera.

Rim, 27. (Agenzia Stefani.) Već tri dana udaraju jake austro-ugarske i njemačke sile veoma žestoko proti našim linijama. Glavna neprijateljska kolona, koja je napredovala polazeći sa borske navale i sa tolminskog mostobrana, bacila je dne 24. t. mj. naše pomaknute linije te je dne 25. t. mj. proširiti prolom, a veoma jak pritisak na čitavoj fronti od Velikog Vrha do Avča. U bojnim točkama Natizonske doline i njezinih pritoka započeše neprijateljske pukovnije boj te smjeraju na Čedad (Cividale), stjecište sveza na srednjoj Soči. Pogledom na ovo ugrožavanje, koje je neposredno upravljeno proti našim stražnjim linijama na visoravnici Banjščica, moralo se računati sa nastalim položajem. Preduvjet našeg zaposjednuća visoravnice Banjščica bila je nepovrijedivost naših linija pred Tolminom, koje zatvaraju ulaz u Natizonsko korito. Skoro sve u posljednjim sedmicama najvećom marljivošću izgradjene ili popravljene ceste vode sa Soče na visoravnicu i ove rijetke ceste morale su služiti opsežnoj fronti, koja je od operacijske baze ovog pojasa (Čedad) udaljena i mnogim zapriječkama od nje rastavljena. Sada je uslijed neprijateljskog ugrožavanja prema Čedadu postalo nužnim, da poboljšamo položaj naše fronte na Banjščici time, da pokrenemo naše spojne linije. Stoga se je odlučilo, da se povuku naše čete na straga se nalazeće linije. Prorokovati se ne može ništa. Borba je više nego surova, te ne isključuje nijedne mogućnosti. Neprijatelj raspolaže veoma velikim brojem topništva i od nas već više puta iskušanom prednošću, koju ima napadač. Položaj, izazvan silnim neprijateljskim udarcem, nesumnjivo je težak. Vojno vodstvo poduzima sve mjere, a ako čete pomisle na to, da su one jedanaest puta izazvale i pobjedile neprijatelja na strašnim kraškim položajima, tad neće neprijatelj dugo održati komad naše zemlje, koji ima sada da zauzme. Zahvalnost domovine ide junačkom držanju 5. brigade bersaljera pukovnije 4. i 21., koja dva dana drži položaj Globočak u tjesnacu kod Avča, koja ga neumorno brani, koja poduzima sjajne protunavale te neprijatelje oduzima zarobljenika.

Razne vijesti.

*** Duhonin — ratni ministar?** „Temps“ javlja iz Petrograda, da Kerenski namjerava imenovati Duhonina ratnim ministrom.

*** Nedemokratski kongres u Moskvi.** U prisutnosti više od 1000 odaslanika otvoren je istodobno sa predparlamentom kongres zastupnika nedemokratskih krugova.

*** Nova ministarska kriza u Španjolskoj.** „Petit Parisien“ javlja iz Madrida, da ministarstvo Dato vijeća u permanenci. Govorka se o mogućnosti ostavke kabineta.

*** Njemački državni kancelar otstupio?** Iz Berlina javlja dopisni ured: Nekoji listovi pripopćuju nepotvrdjenu vijest, da je državni kanlar jučer predao svoju molbu za otpust.

*** Odstup talijanskog poslanika u Parizu.** Salvaggio Raggi zamolio za svoj odstup. Na njegovo bije mjesto imenovan dosadašnji poslanik u Madridu, grof Bonin.

*** Ostavka kabineta Boselli.** Dopisni ured javlja iz Züricha: Ministar je predsjednik priopćio obim komorama otstup kabineta. — Glede toga se javlja iz Lugana: Talijansko je ministarsko vijeće zaključilo jučer prije podne otstup kabineta. Boselli je taj zaključak brzojavio kralju i generalu Cadorni, kojemu je ujedno priopćio izražaj svog potpunog povjerenja. Talijanska je komora obdržavala jučer sjednicu, koja je trajala šest sati i u kojoj je ministar-predsjednik Boselli uz mrtvu tišinu komore obavijestio ostavci kabineta, koji ostaje u službi samo radi rješavanja tekućih poslova i podržavanja reda. — U senatu je Boselli podao istu izjavu i govori nakon toga o neprijateljskoj ofenzivi, koju je označio pogibeljnom. Spomenuo je nazočnost njemačke vojske na fronti i izjavio, da će talijanski otpor tako dugo potrajati, dogod dosiže hrabrost i snažna volja.

AUSTRO-UGARSKI RATNI IZVJEŠTAJ.

: Beč, 28. (D. u.) Službeno se javlja:

Talijansko bojište.

Jučer je na našoj sočanskoj fronti pala posljednja spona, koja nas je silila da dvije i pol godine baš tako slavno kao i požrtvovno vodimo obrambeni rat. Prešlo se je na navalu tako na kraškoj visoravni kaošto i u goričkom odsjeku. Talijani nijesu nigdje uzdržali našeg juriša. Na južnom krilu osvojen je od naših prednjih četa Tržič. Nad Gradiškom prešao je u jurišu u 3 sata u jutro major Mocsary, na čelu svog Köszegerskog lovskog bataljuna br. 11 preko gorućeg mosta na Soči na desni brijeg te je neprijatelju istrgao brdo Fortin. Na goričkom gradu razvio je u 2 sata u jutro našu zastavu odio karlovačke pješ. pukovnije br. 96. U brzom proganjanju neprijatelja prešlo se je zapadno od oslobodjenog grada Soču te su se čete uspele na visinu Podgora. Visoravnica Bajnščica sv. Duh — uključivo goru Kuk — leži za našom frontom. Kod Plave isiliše si naše čete u ogorčenim bojevima prelaz preko rijeke. Čedad se nalazi u njemačkim rukama. U neuzdržlvom prodiranju, slomivši svaki neprijateljski otpor, izvojštiše ovdje naši saveznici izlaz u mletačku nizinu. Potučene vojske vojvode od Aoste i generala Capello izgubiše dosada na zarobljenicima 80.000 momaka. Broj zaplijenjenih topova cijeni se na najmanje 600.

Istočno i albansko bojište.

Ništa važna.

Poglavica generalnog stožera.

NJEMAČKI RATNI IZVJEŠTAJ.

: Berlin, 28. listopada. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana javlja:

Zapadno bojište.

Vojna skupina prijestolonasljednika Rupprechta: U Flandriji bijaše paljba duž ysserske nizine jača nego prije, naročito kod Dixmuidena. Medju jezerom Blankaart i cestom Menin-Ypern porasla je topovska borba privremeno do velike žestine. Višestruko je neprijatelj ponovno navalio na plosnom prolomu jugozapadno od šume Houthoulster, a da nije postigao većeg uspjeha no dan prije.

Vojna skupina njem. prijestolonasljednika: Na kanalu Oise-Aisne postala je paljba jača kod Brancourta i kod Anisy le Chateau. Popodne udariše jake francuske sile u dubokim redovima proti našim linijama na Chemin des Damesu, istočno od Filaina i sjeverozapadno od Braye. Bile su svuda krvavo suzbite. Kod Souaina, Tahurea, Lemesnila i u Champagni provedoše naše nasrtajne čete uspješna poduzeća. Na istočnom brijegu Moze podržavahu Francuzi jaku paljbu proti od nas nedavno osvojenim jarcima u šumi Chaume.

Istočno i macedonsko bojište.

Nikakovi veći bojni dogadjaji.

Talijansko bojište:

Brzo provadjanje zajedničke navale na Soči donijelo je i jučer potpuni uspjeh. Talijanske sile, koje su kušale, da našim divizijama spriječe izlazak iz brda, bile su u krepkom udarcu bačene natrag. Na veće provališe njemačke čete u gorući Čedad (Cividale), prvi grad u nizini. Talijanska fronta do Jadranskog mora je uskolebana. Naši zborovi proganjaju neprijatelja na čitavoj fronti. Grad Gorica, za koji se je u sočanskim bojevima mnogo borilo, osvojen je danas u jutro od austro-ugarskih divizija! Broj zarobljenika porasao je do preko 80.000. Broj topova povisio se je na preko 600.

Prvi majstor glavnog sijela Ludendorff.

Preko 100.000 zarobljenika i 700 topova!

Beč, 28. (D. u.) Večernji izvještaj: Pobjeda saveznika zahvaća sve šire krugove. Broj zarobljenika nadilazi 100.000, a broj zaplijenjenih topova se cijeni na 700.

NEPRIJATELJSKI IZVJEŠTAJI.

Engleski:

26. listopada, popodne. Iza već najavljene topovske djelatnosti poduzeo je sinoć neprijatelj daljnju jaku protunavalu južno od šume Houthoulster, no bio je suzbit. Poslije podne i kasno na večer provedoše čete pukovnija Gloucester, Worcester i Berkshire uspješan pothvat proti neprijateljskim položajima medju Roeuxom i Cavrelle. Mnogo je Nijemaca poubijano, razrušena su zakloništa. Zaplijeniši smo 1 strojnu pušku.

Francuski:

26. listopada, na večer. U Belgiji nema nikakovog neprijateljskog djelovanja proti našim novim položajima. Danas prije podne učinismo kod operacija preko 200 zarobljenika. Sjeverno od Aisne protjeraše naše čete, izgradjujući svoje uspjehe na desnom krilu navalne fronte, neprijatelja iz predjela sjeverno od Chapelle St. Berne (?) do korita Stua. Selo se Filain nalazi u našoj vlasti. Dalje sjeverno stigosmo do ruba visoravnice sjeverno od izbočine Chevrygny. Na ostaloj je fronti položaj nepromijenjen. Broj od 23. t. mj. dalje do sada zaplijenjenih topova iznaša 160, medju kojima više mužara od 21 cm i mnogo teških topova. Iza živahne topovske vatre izjaloviše se u našoj vatri u Champagni 2 neprijateljska štrafunska položaja, poduzeta protiv naših jaraka kod Maisons de Champagne. Sa druge nam je strane pošla za rukom provala u njemačke linije u odsječku brda Cornillet, te smo dopremili oko 10 zarobljenika. Na desnom brijegu Moze nastavljala se je topovska borba kroz čitav dan medju Samogneuxom i Bezonvauxom, osobito žestoko na fronti šume Chaume. Neprijateljski pokušaj proti našoj malenoj straži sjeverno od Bezonvauxa nije imao nikakovog uspjeha. Kod Ban de Sapta boj sa štrafunskim stražama.

Istočni izvještaj od 25. t. mj. Neprijateljsko je topništvo veoma djelatno u predjelu Vardara, na Dobropolju i kraj Strume. Engleske čete poduzeše uspješan pothvat proti selu Salman južno od Seresa te dopremiše oko 50 Bugara. U predjelu Podgradca bojevi prednjih straža. Naše čete zarobiše dosada 12 Austrijanaca.

Ruski:

26. listopada. Sjeverna fronta. U okolici mjesta Skul puškaranje prednjih straža. U predjelu dvorca Alaj okršaji izvidničara. U predjelu dvorca Sigund izmjena vatre izmedju naših izvidničara i neprijateljskih ophodnja, koji su stigli sve do željezničke pruge Riga-Orlel. Na ostaloj fronti puškaranje, koje je u okolici Ikuxta bilo živahnije.

Zapadna, jugozapadna i rumunjska fronta, puškaranje.

Kaukaska fronta. U smjeru na Pendžvin stigli su naši izvidničari u okolicu tvrdje Karamarivas, izakako biše protjerali Turke iz jugoistočnog brijega Zeribarskog jezera i doline Merivan.

Istočno more. Na sidrištu Kujvast nalazi se dio neprijateljske flote zasidren. I dreadnoughta imade tamo. U blizini Verdera suzbiti su naši prednji odjeli neprijateljske izvidnicare. Na ostalim obalnim predjelima je položaj nepromijenjen.

Političke vijesti.

Zašto je tako?

1848. stala je Austrija i Ugarska u znamenju revolucije. Revolucija u talijanskim pokrajinama Austrije, revolucija u Madžarskoj, revolucija u Beču. Revolucija dakle Nijemaca, Madžara i Talijana. Tko je onda ostao vjeran caru i domovini? Jugoslaveni! Tko je onda spasio Austriju od propasti? Jelačić. U narednim su godinama dobili u Austriji i Ugarskoj moć u ruke revolucijonarni narodi, Nijemci, Madžari i Talijani. Tko je bio tlačen i mučen i zapostavljen? Jugoslaveni. Jugoslaveni nijesu uprizorili nikad revolucije, nijesu izdali nikada dinastije, borili su se uvijek dobro. Od 17. vijeka dalje nose Jugoslaveni glavne krvne terete Austrije. U 18. vijeku je dalo ništa manje od 200.000 Srba svoj život za Austriju na najrazličitijim bojištima, u Njemačkoj, u Francuskoj, u Španjolskoj itd. A koliko Hrvata, koliko Slovenaca? Tko ih broji!

Ali Jugoslaveni su veleizdajnici zato, jer traže narodno ujedinjenje u okviru austro-ugarske monarkije, jer moraju da traže ono, što im je Austrija morala već iz dužne zahvalnosti da dade, da isplati barem djelomično strašan dug, koji duguje našem narodu. Ali Jugoslaveni su veleizdajnici i onda, kad drže svojim junaštvom u prvim redovima sve moguće i nemoguće fronte. Jugoslaveni su veleizdajnici, kad žele očuvati svoj jezik, Jugoslaveni su izdajnici, kad ljube svoj narod i svoju domovinu. A tko ih tako naziviје? Nijemci i Madžari, nasljednici bečkih i debrecinskih revolucijonaraca. Ali Jugoslaveni znadu također i biti lucijonaraca. Ali Jugoslaveni znadu također i biti vrijedni. Onda, dobri i mili i svega poštovanja vrijedni. Onda, kad je u doba Stürgkha gotovo sva naoša inteligencija bila pozatvorena ili odsudjena inkvizicijskim procesima, onda kad je vladao strah i groza, onda se je čitalo u izvještajima o našim hrabrim junacima Hrvatima. Oni su se junački borili, a njihove su porodice u Istri, u Bosni i u Dalmaciji stradale moralno i materijalno. Danas nema više onih gustih masa jugoslavenskih vojnika. Danas nema prama tome više ni laskavih riječi za nas Jugoslavene. Jugoslavenski je program veleizdajništvo, proglasio je Wekerle u ugarskom parlamentu — danas misli, da može to kazati nekažnjeno. Historija je dokazala, da mi nijesmo niti Nijemci, ni Madžari, te da je nama vjernost od vajkada bila moralna dužnost. Poradi toga se oni ne boje, da bi mi mogli da reagiramo na isti način na njihovo izazivanje, kako su oni reagirali u spomenuto doba. Pa neka im bude! Neka tjeraju i Wekerli i Seidleri svoju politiku i dalje, neka nas izazivaju, neka nas gnjave. To je lijek za naš narod, koji se je tako dugo dao zavaravati himbenošću i obećanjima. Mi trebamo razočaranja, i ova su razočaranja naš spas. Danas već nema medju Jugoslavenima razlike u mišljenju. Svi tvorimo jednu stranku, svi smo u našim ciljevima jedini. Naša ideja je niknula sama po sebi iz naroda. Narodno se je jedinstvo rodilo preko noći, bez agitacije, bez bučne propagande. Za groznu propagandu su se pobrinuli dovoljno Stürgkh, Tisza i njihovi nasljednici. Neka dodje i onaj novi zakon, što ga nagovješta Wekerle u ugarskom parlamentu, prama kojemu će se također u Austriji kazniti po ugarskim receptima „bunjenje proti integritetu ugarske kravine". I ovaj će zakon biti melem za nas, spasavat će naše duše, spasavat će naš narod. Stari su rimski carevi kušali sa tamnicama, mukama i grozotama uništiti hrišćane, na hiljade i hiljade palo ih je žrtvom njihovog kavništva. Ali hrišćanstvo nijesu mogli da zatome. Iz ovih progonstva izašla je hrišćanska vjera ojačana i očeličena i pobjedila je i danas još živi, kad već nema traga silnom rimskom carstvu. I naš je boj, boj za načela hrišćanstva, kako ih je propovijedao Krist, koji je bacio u svijet kao plodno sjeme ideju ravnopravnosti ljudi i ravnopravnosti naroda. Tko je protiv nas, je proti vjeri, proti moralu, proti pravednosti, ma da klečeć plazi i sav dan pred pobožnim slikama i da se svaki dan sto puta Bogu moli. Njegove su riječi Bogu drage i mile, ali njegov je rad odvratan Bogu, najgora kletva na njega, upravo svetoskvrnuće. Ovo je naše osvjedočenje, koje nas jača i koje se ne dade zastrašiti nikakovim grožnjama naprasitih ugarskih ministrića.

Jugoslavensko pitanje u talijanskoj komori.

Zastupnik Labriola je u talijanskoj komori ustao protiv politike crnogorskoga kralja Nikole, i protiv toga, da njega Italija podupire, jer je on zamolio primirje i mir od blagopokojnog kralja Franje Josipa. Svoj je govor — po izvještaju „Journale de Geneve" — svršio riječima: „Zar da radi tog kralja Nikole Italija zapriječi razvitak jugoslavenske rase? Mi ne smijemo da podupiremo onoga, koji je sa neprijateljem pokušao da sklopi posebni mir. Ambicija Italije u ovom ratu je raskomadanje Austro-Ugarske. Radi toga baš ne bi se smjelo podupirati politiku jedne balkanske države, čiji se interesi križaju sa programom antante. Jugoslavenska stvar je popularna i u Engleskoj i u Sjedinjenim državama. Ona nije poduprta novcem, jer taj narod je siromašan, ali ona je poduprta od pravice. Ja bih želio, da pitanje Dalmacije ne bude u budućnosti nepresušivi izvor nesuglasice izmedju Italije i slavenskih naroda. Ako Italija prisvoji sebi tudje narode, tim će pribaviti samo prijekor, da teži za grabežem. Svijet ne će moći da vjeruje u pravicu i iskrenost naših zahtjeva prama Austriji, ako mi i dalje prosljedimo u planovima za političkom ekspanzijom u Dalmaciji na račun Slavena, a u Jonskom moru na račun Grka". A praški „Narodni Listy" donose: „Jugoslavenski odbor u Parizu, sastavljen od sveučilišnih profesora, odvjetnika, zastupnika, publicista itd. radi neobičnom revnošću. Glasilo tog odbora „Bulletin Jugoslave", koji je na početku rata imao samo 4 stranice malog formata, izlazi sada u svescima od 40 stranica sa prilozima najuplivnijih francuskih političara. U jednom od zadnjih brojeva tog Bulletina bio je objedanjen manifest o djelima počinjenim za vrijeme rata proti Jugoslavenima u Austriji. Taj manifest — kako javljaju holandeski listovi — bio je upravljen na francuski narod i francuski parlamenat". (Daljnji izvještaj „Nar. Listy" o tome je zaplijenjen.) Klerikalni talijanski list „Italia" piše, da su Jugoslaveni u antantinim zemljama, a naročito u Americi, agitacijom uspjeli predobiti posve javno mnijenje za sebe protiv Italije, a jugoslavenski nadmoćni utjecaj da se vidi i u govorima engleskih državnika. Praški „Narodni Listy" pišu o tomu: „I nacionalistička štampa i u Italiji izjavljuje sada,

da je pripravna pružiti ruku Jugoslavenima, ako to bude proti Austriji. Kad Italija ne bi podupirala osnutka „svesrpskog" kraljevstva, onda bi se Jugoslaveni pripojili ideji trijalizmi i federalizma i time postali najjači stup obnovljene hapsburške monarkije. Radi toga se ne smije Italija protiviti krfskom paktu Trumbić-Pašićevu, ako samo dobije garancije, da njena prevlast na Jadranu ne bude ugrožena od Jugoslavena". Kako se vidi, Italija u antanti ne uživa baš simpatija, pa je i ondje gotovo izolirana zbog svojih imperijalističkih zahtjeva na jugoslavenske zemlje. Protiv poznatih talijanskih su aspiracija dakle ne samo centralne vlasti, nego i antanta, a dapače i jedan dio talijanskoga javnoga mnijenja.

Napuštanje Belgije?

„Nieuwe Amsterdamer" objavljuje uvodan članak o pitanju nizozemskog prevoza kremena i pjeska u Belgiju. List piše: Potpunoma smo uvjereni, da nizozemska vlada, a naročito vanjski ministar, hoće da zauzme posve korektno držanje. Pogledom na pitanje, da li se tu radi o ratnom materijalu, bila je ali popitana vojnička uprava. Sada dolaze vještaci te vele, da su se uvjerili o nevojničkoj upotrebi silnih množina materijala u Belgiji. Kako da se to razumije? Ove su silne množine bile u mirno doba upotrebljene za radnje, od kojih sada u Belgiji posve počivaju dvije trećine. Jesu li naše vojničke oblasti prijazne Nijemcima? Moguće. No, notorno je, da one nijesu nadležne. Izvještaj bi nizozemske vojničke uprave morno dokazati, da su sve ceste u Belgiji upotrijebljene kao njemačke strateške ceste, jer one pretpostavljaju njihove spojne crte te imadu za njemačko vrhovno zapovjedništvo kud i kamo veće značenje, nego na hiljade pušaka i na stotine topova. To se slaže, tim više, jer je veoma vjerojatno, da predstoji uzmak Nijemaca (??). Da ovaj uzmak na Mozi ne postane katastrofom, kakva bijaše ona u Berezini, ne može da u sjevernoj Franceskoj i Belgiji ima za njemačke divizije previše cesta, te stoga nije u Belgiju bilo prevedeno previše kremena i pjeska, da se uzdrže ove ceste, koje su prometom i ljetalačkim bombama bile pokvarene. Naš je vanjski ministar bio prevaren od vojničke clique.

Vojničke vijesti.

Osnovna [illegible] br. 301 od 28. listopada 1917.

Posadno nadzorstvo: nadporuč. Zellner.

Liječničko nadzorstvo [illegible]: Štopski liječnik dr. Prandstetter.

Liječničko nadzorstvo [illegible], Pola: Štopski liječnik dr. Kremer.

Domaće vijesti.

Pogibelj za naše škole.

Sa svih strana se učitelji obraćaju na vlasti, na zastupnike, drže skupštine, mole, zahtijevaju kroz više od tri godine, neka se jednom ublaži njihova bijeda, neka im se omogući njihovo djelovanje u korist škole i naroda, ali sve uzalud. Čudno je i nepojmljivo, kako se onaj stari, birokratski sistem obećavanja još uvijek drži!

Svi vele, da su zahtjevi učiteljstva opravdani, svatko izjavlja, da će uložiti sve svoje sile za bijedno učiteljstvo, za našu zapuštenu dječicu i slično. Ali gdje djavla! Uz ovoliko dobre volje, uz sve te plemenite ljude, — tu pomoć ipak ne dolazi!!

Ostavimo poeziju i predjimo k prozi.

Uzmimo, da je roba poskupila popriječno šest puta. Uzmimo, da učitelji mogu skučit u svoje potrebe na jednu trećinu od potreba u normalno doba, e onda, gospodo, onda bi učitelji mogli prolaziti sa dvostrukom plaćom svojom. — Ako si nekada potrošio dvoje cipele i dva odijela u godini, a sada umiješ da prodješ i s polovinom, t. j. s jednim odijelom i s jednim cipelama, to ćeš sada ipak mnogo, mnogo više potrošiti, ako uopće dodješ do tolike robe. Zaključak: Ako se učiteljske plaće povise n. pr. za 100%, to se ne će mnogo pomoći ni njima, a ni školi.

Ostavimo učitelje, neka oni samo stradaju! Al hoćemo li ostaviti škole? I djecu naših lavova? Što će oni, kad se vrate kućama svojim? Kad nadju svoju poodraslu djecu, koju će statistika — u XX. vijeku! — unašati u rubriku analfabeta. Tražit će uzroke toj nevolji. Može li krivnja pasti na učitelje? Tko je kriv?? — Neka se velika gospoda u duhu postave u položaj tih otaca, pa neka se malko zamisle!!

Nema novaca? Oh, ima, ima — žalosna nam majka, i — previše! Al pustimo to.

Velika većina istarskih učitelja (ica) imade 64, 80, 100 ili 150 K mjesečne plaće. Ratni su doplaci takvi, da ih ne možemo spomenuti, a da ne zacrvenimo, jer nas izjednačuju — — — ne znamo s kim.

Naglasujemo, da valjana učitelja toliko škola zaposluje, da mu apsolutno ne preostaje vremena za poslove, koji ne zasijecaju u njegove dužnosti. Neupućeni toga ne vjeruju, ali zakonodavci su to vrlo dobro znali, a znaju to i učitelji sami. No, prazan želudac, bolest, studen i nevolja imadu takodjer svoje strašne zakone, koji — čini se — nijesu svima poznati!

Ne tražе učitelji baš novac, baš 100, 200, 300% itd. Ne, ne. Dajte im hrane, da mogu u školi govoriti, dajte im odijela, da ne smrznu, a onda im zabranite svaki izvanškolski rad, jer to je interesu naše djece, naroda, prosvjete, napretka. Imam li zbilja krivo?

Još nešto! Ja sam školu uvijek volio. Ali u ovom ratu sam stoput požalio, što nisam išao k željeznici, na poštu, u kovače, kočijaše — — — Rat me je naučio riješavati praktične račune. Časna je učiteljska služba. Ta oni su pobjedili kod Metza i Sedana... A gdje su pohvale s visokih mjesta? I ono je bio takodjer učitelj — hvala mu i čast budi!

Uza sve to se moramo bojati, da ljudi sa učiteljskom naobrazbom ne će iza rata stupati u školsku prašinu, već obratno!! A zar je to tako nevažna stvar?

Evo vam tuj gradje za riješavanje školskog pitanja. Shvaćate li sada, zašto naše škole ne odgovaraju, zašto hiljade i hiljade naše djece trpi nenadoknadivu štetu, zašto će naš narod — budemo li ovako i dalje brodili — biti samo rob i sluga?? Ne očekujemo odgovora od onih, koje ne zanima opće dobro, prosvjeta i opći napredak, kojima je svaki ideal nešto smješna i nesavremena. Takvi valjda ne odlučuju sudbinom čovječanstva.

Učitelj iz Istre.

Trgovačka i obrtnička komora za Istru, sada u Pazinu nam piše: Uglednoj redakciji „Hrvatskog Lista", Pula. Najučtivije Vas se umoljava, da blagoizvolite uvrstiti u Vaš cijenjeni dnevnik slijedeće obznane: I. Mjerodajne cijene za srednja vina, sućinu ruma, ocat, kvas i kiselo zelje: Trgovačka i obrtnička komora za Istru donosi do znanja zainteresiranim slijedeće mjerodajne cijene: Za srednja vina: 1. U Istri: a) iz podruma proizvoditelja ili kod proizvoditelja K 300 po hektolitru; b) u vinotočnici, krčmara i gostionama K 4 litra; c) pri prodaji u bačvama od 56 litara naprijed K 3·40 po litri. 2. U Trstu: a) u bačvicama K 396 po hektolitru; b) u bocama K 4·28 po litri; c) u vinotočnici krčmara i gostioničara K 4·32 po litri. Za Kranjsku, Štajersku i Moravsku vrijede iste cijene proizvoditelja (K 300 po hektolitru) kao kod nas. Za prodaju sućine ruma sa strane proizvoditelja, proizvoditeljima ili trgovcima na veliko žestokih pića, kaošto trgovcima na veliko sućine ruma, bijaše utanačena mjerodajna cijena K 11·50, a za prodaju maloprodavaocima ona K 11·25 po kg. Mjerodajna cijena za stolnu octiku preprodavateljima u količini ispod 100 litara bijaše udarena cijena K 30, za konsumente do dvije litre 45 helera, a u količinama iznad dvije litre po 36 helera. Za kvas u količini od pol kg naprijed K 2·30 po kg, ako trgovina biva prodana u dućanu za prodaju, dok po K 2·50 po kg, ako se isti donaša na stan; za prodaju na stotine — nama bi se stezalo srce radi njega, mi smo drhtali za njega, a — on je nas sokolio i razbacivao svoju duhovitost, koja se prelijevala na sve strane. Tu je conte Ivo Vojnović bio velik i mi svi moramo pred njim da skinemo kapu. Uvijek bi se šalio sa našim veseljakom i starim kremenjakom Pavlom Rocom, debatirao živo sa jednim od najsimpatičnijih dalmatinskih Hrvata drom. Ivom Krsteljem i otvoreno i oštro kritikovao nehumanu ustanovu taoca svoje države...

Doživljaji kneza Vojnovića u tamnici.

Prenašamo iz „Jutarnjeg Lista":

Dva dana, koja su načinili upečatak napravila na narodnog svečara Iva Vojnovića, bila su: lovorvijenac njegovih drugova iz tamnice i jedan uspjeli portrait njegove majke. Pjesnik nije mogao da zadrži suze najdubljeg ganuća... Mnogo se pisalo o njemu prigodom jubileja, ali nije nitko opisao njegovo tamnovanje u šibenskoj sudskoj tamnici, gdje je proveo punih deset mjeseci i bio taoc.

Conte Ivo sjeća se rado svoga tamnovanja, a mi, njegovi drugovi, još se radje sjećamo njega. Tamnica šibenskog kotarskog suda nova je i dosta moderna zgrada. Sobe prostrane, visoke 2 metra, prozori sa gvozdenim rešetkama, gvozdeni krevet, slamnjača, drveni stol, umivaonik i rupa na vratima, koja se zaključavaju s teškim ključevima, ovi imaju neki naročiti zvuk, kao i ono tamničarsko zvono, što javlja ustajanje, objed, šetnju i lijeganje. Sve monotono, dosadno i uvijek isto. Šibenska tamnica ima i jednu avliju, gdje se šeću uznici. Ova je avlija posuta šljunkom, a okružena je zidovima visokim 12 metara. Jedino što se vidi iz nje jeste: komadi šibenskih hridina, obrasli rijetkom crnogoricom i po koja zalutala seljačka kuća. Inače izgleda kao da ovi zidovi dodiruju ono plavo visoko nebo. More se iz tamnice nikako ne vidi.

Conte Ivo bio je u prvom spratu. Soba broj 14. Bio je sam. U njegovoj „sobi" ipak se opažalo neka primitivna otmjenost. I ako je donačin sam sve pospremao (takav je red), vladala je uvijek čistoća i poredak. Sve je bilo na svom mjestu i sačinjavalo je neku tmurno-sivu harmoniju, koja odgovara boji robijaških haljina i Stimmungu na smrt osudjenih. Vojnović je u tamnici mnogo i uvijek čitao. Najviše je čitao Dickensa (sva je djela njegova pročitao u njemačkom prevodu), Sveto pismo i francuske enciklopediste. Cenzura nad knjigama bila je neobično stroga. Svaku je knjigu morao prije prelistati predsjednik suda.

Kada smo mogli da se sastanemo, conte Ivo bio je središte i duša svega. I u najopasnijim vremenima i časovima — veselog raspoloženja nije nikada nedostajalo. Nada nas je sve držala. Medju nama bio je conte Ivo jedan od najraspoloženijih, najizdržljivijih. Nikada ni za jedan čas nije klonuo. On je bio toliko jak, da nam je svima imponirao, pogotovo nama mladjima. Jer, conte Ivo je naučan je bio na gospodski život, na slobodu i na svaki komfort; odjednom i naprečac morao se svega toga odreći. Iz slobode i gospoštine od jednom slamnjača, rešetke, ključevi, zvono i oni hladni i mračni hodnici, na kojima odjekuju teški koraci glomaznih stražarskih cipela sa oštrim zveketom teških tamničarskih ključeva. Važnost ključa nitko ne zna cijeniti, kao onaj, tko je vidio, kako ga drugi netko zatvara, kad hoće i otvara. Tako isto nitko ne može da cijeni i da shvati slobode, ako je nije bar jednom izgubio. I conte Ivo je mislio o slobodi, „koju i zvijeri uživaju", kad je na vratima njegove tamničarske sobe škrvenula ona neprijatna ključanica i odjeknula u onim dugim i sumornim tamničarskim hodnicima. Kroz gvozdene rešetke, visoke preko 2 metra, vidi se parče razdrtog neba, koje zatvara onaj visoki zid. Svuda se osjeća jedna neprijatna, jezovita samoća, koja slabiće dovodi ili do pomisli na samoubojstvo ili ih baca u vjersku ekstazu. Jaki se osjećaju još jačima. „Najjači sam, kad sam sam", kazao je Ibsen. Conte Ivo bio je u tim časovima jači nego ikada. Sa njegovim običnim podsmijehom sve je to stojički izdržavao. On je imao svoje misli i nikada nije bio sam. Imao je svoju pjesničku fantaziju i gvozdenu vjeru u pobjedu pravde i istine, smatrajući, da i on sa svoje strane treba da priloži nešto pobjedi i slobodi. Ova vjera bila je toliko jaka, da on nije osjetio ni muke, ni patnje, ni poniženja. Kad je išao kao taoc na putovanje, koje je uvijek moglo svršiti sa strijeljanjem taoca, kaošto ih je bilo na stotine — nama bi se stezalo srce radi njega, mi smo drhtali za njega, a — on je nas sokolio i razbacivao svoju duhovitost, koja se prelijevala na sve strane. Tu je conte Ivo Vojnović bio velik i mi svi moramo pred njim da skinemo kapu. Uvijek bi se šalio sa našim veseljakom i starim kremenjakom Pavlom Rocom, debatirao živo sa jednim od najsimpatičnijih dalmatinskih Hrvata drom. Ivom Krsteljem i otvoreno i oštro kritikovao nehumanu ustanovu taoca svoje države...

Kad bi se povratio s ovog neprijatnog i punog poniženja putovanja, bio je jednako raspoložen, jednako veseo i duhovit. Čim bi se kradomice sastali, bila je to prava akademija i osvjedjenje duše. U njegovom društvu bili su najduže bivši šibenski načelnik dr. Ivo Krstelj i Marko Stojić, poslanik dr. Mate Drinković, sadašnji urednik „Hrvatske Države" dr. G. B. Angjelinović, stari rodoljub i mučenik Pavo Roca (pravaš Kvaternikovac), urednik sarajevske „Srpske Riječi" St. Kobasica, urednik „Dubrovnika" Kr. Dominković, veseljak Petar Bibić i još neki omladinci. U razgovorima Vojnović je bio duša i davao je bezbrižni, prijatni, intimni ton cijelom društvu. I zbilja bez obzira na samu tamnicu, to su bili svečani časovi, kada bi se conte Ivo Vojnović zanio i pričao ono, što on zna. A šta on — ne zna? Dobri gosp. Marko Stojić bio je naš strateg, šef generalštaba i teško Angjelinoviću i Kobasici, ako bi mu protivriječili. Tu bi ih Vojnović poklopio sa — geografijom. Naročito je opozicijonalac „sladavao" dr. Drinković. I tu se naš conte Ivo lijepo zabavljao. Samo šteta, da je malo bilo ovako lijepih časova. S nama je tamnovala do kraja i učiteljica gdja. Maja Nižetić-Čulić. Ona je jedna od naših najinteligentnijih ženskinja i nježna pjesnikinja duša. Ali ona nas je samo mogla da gleda na šetnji iz dubine svoje ćelije, kroz gvozdene rešetke i to tajno. Govoriti se nije smjelo, a stražari su budno pazili na to.

(Konac slijedi.)

dekagrame po 4—6 helera dekagram. Za kiselo zelje vanjskog proizvoda utanačena je cijena K 148·25, dok za domaći proizvod K 122·60 po kvintalu (100 kg). II. Sud za ispitivanje cijena obuće: Nedavno bijaše ustrojen za cijelo Primorje sud za ispitivanje cijena, predvidjen u § 8. ministarske naredbe o obući. Sijelo je istog u Trstu, Piazza piccola broj 2, IV. pod. Ovaj sud za ispitivanje cijena obuće sastavljen je od jednog sudačkog činovnika kao predsjednika, od jednog predstavnika kruga potrošača, jednog trgovca obuća, jednog tvorničara obuća i jednog obućarskog majstora, koji su članovi istog suda, uz istoimenovani broj zamjenika. Nadzornu moć nad ovim sudom vrši predsjednik prizivnog suda u Trstu, sada u Gracu. Djelokrug ovog suda postoji u tomu, da odluči, da li uračunata cijena obuće po mjeri od zanatlije obavljena ili ona, za maloprodaju na obući označena, odgovara propisima obznanjenog uračunanja.

Prodaja ribe. U slučaju, da prispije riba prodavat će se ona danas. Pravo kupovati ribu imadu danas vlasnici živežnih karata počevši od broja 1201.

VLADIMIR SOLOVJEV

Smisao rata.

(Iz knjige: „Opravdavanje dobroga“.)

(Konac.)

Stvarati općenitu organizaciju u zaštitu drugih ljudih to je eto svrha vojne snage države, to je moralna dužnost svakoga pojedinca, da državu na jedan ili drugi način u tom djelu ljubavi prema bližnjemu podupire, i kako iz toga, ako je matično zrno otrovno, još ne slijedi, da je žito štetno, to svi tereti i pogibelji militarizma još ništa ne kažu proti potrebitoj uredbi oboružane sile u državi.

Vojnička, kao i svaka druga uredba, koja imade stanovitu neku prisilnu snagu, nije sama o sebi zlo, nego samo posljedica i znak zla, koje postoji. O takovoj uredbi nije bilo još ni traga, kad je nevini pastir Abel bio u gnjevu ubijen od svoga brata Kaina. Opravdano se bojeći, da bi se to kasnije moglo dogoditi i Setu, uzeli su dobri andjeli čuvari ilovače, bakra i željeza, pomiješali sve to i sačinili iz smjese vojnika i čuvara. I tako dugo, dok ne budu čuvstva Kainova još iščeznula iz srca ljudi, bit će vojnik i čuvar ne zlo, nego dobro.

Neprijateljstvo proti državi i njezinim je zastupnicima svakako — neprijateljstvo, i to neprijateljstvo bi čuvstva sama bila dostatna, da se prizna potreba države. I nije li veoma čudnovato, boriti se proti državi stoga, jer nastoji samo vanjskim sredstvima ograničiti zlo, koje se nalazi na čitavom svijetu, negoli da se iznutra prema izvana uklonи to zlo, koje takodjer nijesmo u stanju, da ga u nama samima uklonimo!

7.

Izmedju povjesniški opravdane potrebe rata i njegovog abstraktnog nijekanja po pojedinom čovjeku stoji dužnost toga čovjeka, koju ima prema svakoj organizovanoj cjelini, prema državi, po kojoj je sve do svršetka svjetske povijesti uvjetovan nesamo opstanak čovječanstva nego i njegov napredak. Ali upravo ova nesumnjiva činjenica, što država raspolaže sretsvima, da štiti zajednički život u danim odnošajima i da ga diže na viši stepen, nalaže pojedinomu čovjeku još posebne dužnosti naprama državi, negledeći na trostruko ispunjavanje njezinih zakonitih zahtjeva. Ovo bi ispunjavanje dužnosti bilo dostatno, kad bi bila država savršeno utjelovljenje normalnog društvenog reda; ali se uistinu, kao uvjet i orudje usavršivanja čovjeka, i sama još postepeno usavršuje u različitim smjerovima, to imade svaki pojedinac dužnost, da primjereno prema svojim silama i sposobnostima i sam kod tog općenitog političkog napretka sudjeluje. Pojedini čovjek nosi u sebi apsolutnu moralnu svijest savršenog ideala istine i mira ili kraljevstva božjega. Ove mu svijesti nije pružila država, nego viša i unutrašnja sila, ali u sveukupnom se životu čovječanstva može ovaj ideal realno ostvariti samo pripravnom državnom organizacijom, a odavle proizlazi za svakoga, zaista moralnoga čovjeka izravna i pozitivna dužnost, da državu podupire činom i naukom, kako bi ova potpuno mogla udovoljavati toj svojoj pripravnoj zadaći, a kad bude ova ispunjena, a nipošto ne prije, postat će dakako i država suvišnom. Ovakovo je djelovanje pojedinaca na sveukupnost obzirom na rat isto tako moguće i potrebito, kao i na svim područjima državnoga života.

Zlo je u ratu grozno ono neprijateljstvo i mržnja izmedju pojedinih dijelova razlučenog čovječanstva. Kod osobnih odnošaja nitko ne odobrava ružnih čuvstava, te je stoga suvišno, da se izričito na nje upućuje; kod medjusobne su mržnje naroda nasuprot ružna čuvstva spojena obično neispravnim mnijenjima i nepravnim nazorima. Borba je proti tim lažima prva dužnost svakoga čovjeka, koji u istinu hoće čovječanstvo bliže da dovede dobromu miru.

Rat je bio izravno sredstvo za izvanjsko, i neizravno sredstvo za unutrašnje sjedinjenje čovječanstva. Razum zabranjuje, da se napušta to sredstvo tako dugo, dok je od potrebe; savjet pako nalaže dužnost, da se učini sve, kako bi brzo prestao biti od potrebe, da bi tako narávna organizacija čovječanstva, pocijepanog u neprijateljske dijelove, prešla zaista u moralnu i duševnu organizaciju. Sveukupna predodžba ove čitave moralne organizacije, koja leži u naravi čovjeka, nalazi svoje unutrašnje uporište u apsolutnom dobru i ostvaruje se potpuno po svjetskoj povjesnici.

Ova sveukupna predodžba svih moralnih uvjeta koji opravdavaju dobro u svijetu, jest kao takova ujedno i završetak i zaključak moralne filozofije.

Pojedini broj 12 h.

CIJENA lista: U pretplati za čitavu god. K 36·—, za polugodište K 18·—, tromjesečno K 9·—, mjesečno K 3·60, u maloprodaji 12 f. pojedini broj. OGLASI primaju se u upravi lista trg Custoza 1.

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

„HRVATSKI LIST" izlazi u nakladnoj tiskari JOS. KRMPOTIĆ u Puli, trg Custoza 1. Uredništvo: Sišanska ulica br. 24. — Odgovorni urednik JOSIP HAIN u Puli. — Rukopisi se ne vraćaju.

Godina III. U Puli, utorak 30. listopada 1917. Broj 830.

Naše čete pred Vidmom.

AUSTRO-UGARSKI RATNI IZVJEŠTAJ.

: Beč, 29. (D. u.) Službeno se javlja:

Talijansko bojište.

Dne 24. ujutro započeše svoju navalu austro-ugarske i njemačke bojne sile generala Otto pl. Belowa i sjeverno krilo vojne skupine go. pl. Boroevića. Jučer, na večer petog dana bitke, bilo je opeta osvojeno čitavo zemljište, što nam ga je neprijatelj — otkupivše svaki četvorni km sa gubitkom od oko 5.400 momaka — teško mukom oduzeo u jednaest krvavih bitaka. Na kraškom zaravanku provališe naše čete, osvojivši brdo Sv. Mihaela, do Soče. Naši odjeli predjoše nabujalu rijeku. Gorica bijaše pročišćena pouličnim bojevima. Kasno na večer osvojena je u jurišu Podgora. Prostor oko Oslavije, brdo Sabotin i visina Korada bijahu pozorištem gdjekada veoma vrućih bojeva. Svaki je odpor Talijana bio uzaludan; proganjanje u najvećem neredu uzmičućeg neprijatelja dovelo nas je preko Kormina i Monte Quarina. Njemačke i austro-ugarske čete stoje pred Vidmom. I u gorskom području sjeverozapadno od Čedada (Cividale) brzo prodiremo. Talijanska je fronta u Koruškoj u najvažnijim odsjecima uskolebana. U snijegu i nevremenu strgoše naše čete neprijatelju kroz 2 i po godine gradjene pogranične položaje jugozapadno od Trbiža, kod Pontabla, u području Plöckena i na Velikom Palu. Brzo, sve zaprijeke rušeće prodiranje saveznika onemogućuje, da se ponešto sigurno saopći o broju zarobljenika i o neprestano rastućem plijenu. Samo u prostoru jugozapadno od Plave zaplijenjeno je 118 talijanskih topova svih kalibra. Neka divizija, koja je tu prodirala, oduzela je u malo sati neprijatelju 60 časnika, 3.000 momaka i 60 topova. Ono, što se je u 12. sočanskoj bici zaplijenilo na ratnoj opremi, daleko prekoračuje plijen naše galicijsko-poljske ofenzive u proljeću 1915 godine.

Istočno i albansko bojište.

Nepromijenjeno.

Poglavica generalnog stožera.

NJEMAČKI RATNI IZVJEŠTAJ.

: Berlin, 29. listopada. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana javlja:

Zapadno bojište.

Para i magla ograničiše u Flandriji bojnu djelatnost. Unatoč tome bila je uzduž Ysere paljba živahna, te je osobito kod Dixmuidena postigla preko noći veliku žestinu. Provale neprijateljskih odijeljenja sjeverno od grada su se izjalovile. Izmedju Houthoulsterske šume i Lysa obasuo je neprijatelj naš bojni pojas sa pojedinim jakim paljbenim talasima. Engleska pješadija, koja je napredovala iza bubanjske vatre i pred dimećim se granatama navalila je sjeverno od željeznice Boesinghe-Staden. U našom obrambenom su se djelovanju skršili jurišni talasi.

Bojna skupina njemačkog prijestolonasljednika: Kod Chemin-des-Dames provališe jake francuske sile dva puta do Braye. Zahvaćeni od naše paljbe, na nekojim mjestima od protusunka naših opkopnih posatka, morao je neprijatelj da uzmakne. Pretrpio je silne gubitke te pustio zarobljenike u našim rukama. Kod ostalih armija samo mjestimično oživljujuća paljba. — Od 22. t. mj. naprijed izgubili su neprijatelji u zračnom boju i obrambenom paljbom 48 ljetala, od kojih 3 u domaćem području. Poručnik je Müller oborio svog 30. i 31. protivnika, poručnik Bülow svog 22. i 23. neprijateljskog ljetača.

Zapadno bojište:

Nema osobitih dogadjaja.

Macedonsko bojište:

U kotlini Bitolja, u luku Černe i od Vardara do Doiranskog jezera živahno su se suzbijala topništva.

Talijansko bojište:

Uspjesima osokoljeni navalni duh njemačkih i austro-ugarskih divizija vojske generala pješadije Cito pl. Belowa doveo je čitavu talijansku sočansku frontu do sloma. Polučena druga talijanska vojska uzmiče prema Tagliamentu, treća talijanska vojska oprla se je samo za kratak čas navali na njezine položaje od Vipave do mora. Ona se brzo povlači duž obalu Jadranskog mora. I sjeverno od širokog proloma uskolebana je u Koruškoj talijanska fronta sve do klanca Plöcken. Neprijateljske su zalaznice dosada uzalud kušale, da zadrže neuzdrživo prodiranje savezničkih vojska. Njemačke i austro-ugarske čete stoje pred Vidmom, dosadašnjim velikim talijanskim glavnim stanom. Austro-ugarske divizije zauzeše Kormin, te se na obalnom pojasu približavaju državnoj granici. Sve su ceste pune u neredu uzmičućih kolona vozila talijanske vojske i pučanstva. Broj zarobljenika i plijena trajno raste. Žestoko nevrijeme spojeno sa teškim padavinama spustilo se je jučer na opsežno razbojište 12. sočanske bitke.

Prvi majstor glavnog stožera Ludendorff.

Nova ofenziva proti Italiji.

Listu „Berliner Tageblatt" brzojavlja njegov dopisnik ispred Tolmina: Posljednje smo dane nestrpljivog očekivanja revno čitali talijanske novine. Hoće li Talijani štogod opaziti? Nema sumnje, oni su bili u neizvjesnosti i postali puni sumnje. Polovica je hiljada zračnih ljetača, Talijana, Francuza i Engleza usprkos kiše i naših obrambenih baterija neprestano nastojala, da prodre zaporni pojas i baca radoznale poglede u naše postojanke i u prostor iza njih. Dalekosežni su talijanski brodski topovi gruvali na bohinjsku željezničku prugu i etapne ceste u dolinama Idrije i Trnova, na koje je u noći iza toga bacao neprijateljski zrakoplov i bombe. Neprijateljska su se lovska zapovjedništva šuljala u noći i magli do našeg pojasa zaprjeka. Nemoguće, da je Cadorna predznakove dogadjaja, koji su imali doći, uzimao na laku ruku, ali ugroženi ga je politički položaj prisilio, da poda pred rimskim ministarskim vijećem umirljive izjave, te da u tom pravcu uputi i vladi prijazno novinstvo.

Dok se je u tolminskom predjelu već uvukla bila njemačka armada, pojačavajući obje austro-ugarske vojne skupine, proglasio je talijanski ratni izvjestitelj u listu „Avvenire d'Italia" protuofenzivu u velikom stilu posve nemogućom, jer da Borojević ne raspolaže tako jakim silama, da bi mogao istupiti iz najstrože defenzive. Zavaran opreznim izjavama nekojih, na uzvisini 800 zarobljenih c. i kr. časnika, uvjeravao je taj izvjestitelj, da nijesu osim triju iz Galicije izmijenjenih divizija stigla nikakova važna pojačanja i da prije konačnog razbistrenja ruskog položaja uopće i ne će doći. Time se morala zadovoljiti talijanska javnost. Pobjeda je bliža nego ikad, glasilo je u novinama. Treba samo još posljednje snage (ultima forza), da se „odriješi" Trst.

Izaslanstvo se je talijanskih Garibaldinaca upravo spremalo, da najsvečanijim načinom preda Cadorni počasnu sablju, koju je grad Trst godine 1890. namijenio bio Menottiju Garibaldiju, kadno je javnost uzrujala bila alarmna vijest: Njemačke su čete iz Njemačke, prema službenom talijanskom ratnom izvještaju, bile u južnom Tirolu ofenzivno nastupile. Ne ćemo se pobliže upuštati u to, da li je ova mjesna akcija nastupila sama radi sebe ili pako, nije li išla za uzgrednom svrhom, da zavara protivnika i odvrati njegovu pozornost od pravoga navalnoga prostora. Svakako se je milansko novinstvo razglagoljalo u opširnim raspravama o izgledima druge južnotirolske ofenzive, na koju je zaključivalo iz prisutnosti cara Karla, kadno je iznenada u tolminskom odsječku započeo grozničavi život. Više je tisuća austro-ugarskih i njemačkih topova započelo jednim mahom bubnjarskom vatrom, kakovoj nema primjera! Preko tolminskog grada, koji stoji medju gorskim gorostasima krnskog masiva poput sitnog patuljka, sipala se je uz užasno zavijanje granata za granatom. Sa bukom se je pobijesnjelih lokomotiva miješao tutanj hitaca iz dugocijevnih topova, lagane su granate iz obica zujale preko Soče. Najteže su se mužarske granate valjale i razbijale o pećinastim krovovima kaverna. Talijanske su obice od 28 centimetara, koje su se upustile bile u borbu, bile posvema prekrivene vatrom i čelikom. Sad su započeli topovi gadjati u neprijateljske postojanke u jarcima. Teške su se mine rasprskavale u prvoj talijanskoj crti jaraka, razarale njezine strojevne puške i raspršavali traverze. Granate su sa klorom razvijale plin u predozemlju. Magloviti su plinovi oduzimali vidik talijanskim postojankama bubnjarske vatre. Na duljini od 35 kilometara spustila se je željezna vatra zavjesa na Soči.

Pješadijska je navala sama protekla točno poput ure. U isto su vrijeme provalile sjeverno i južno od po Talijanima osvojenog Krnskog sedla, dakle kod Tolmina i Bovca austro-ugarske i njemačke jurišne kolone. Sa ledom su prekrivenih vrhunaca Javorčeka, Krna i Mrzlog Vrha pratili talijanski motritelji puni straha naše provaljivanje na oba njihova boka, a nijesu si znali pomoći.

Južna izbočina gorske kose, 1360 metara visoki se Mrzli Vrh proteže prema gradiću Tolmin, koji su Talijani silno sastrijeljali. Ovdje se prostire Sočka dolina, smaragdno-zelena voda kao da hvata ondje još jednom dah, prije negoli će, utisnuta izmedju okomitih pećina, poteći niz zapjenjeni za-

Car u Puli.

: Pula, 27. (D. u.) Car je boravio danas kod Svoje ratne mornarice. Htio joj je dati na znanje, da cijeni i štuje tiho i veliko junaštvo svih časnika i momaka. Vladar, koji je tečajem svog boravka u Puli nosio odoru velikog admirala, došao je bio iz Herpelja, gdje je noć proveo bio u dvorskom vlaku i radio. Poglavica je glavnog stožera radio sa svojim osobljem pod ograničenim, što se tiče mjesta, prilikama dvorskoga vlaka i neprestano se nalazio kod cara, da mu predloži unišle vijesti i zatraži Njegovu odluku. Ranim bje jutrom unprivjen vlak u Pulu, kamo je stigao oko 8 sati. Na kolodvoru su se prijavili zapovjednik mornarice admiral Njegovan, lučki admiral Fiedler i stožerni poglavice. Motorni je čamac odvezao vladara ponajprije na palubu krstarice „Admiral Spaun", gdje su se osim momčadi nalazili zapovjednici mnogih razarača, torpednjača i podmornica. Car je izrazio časnicima srdačno priznanje. Na to se je povezao car u arzenal. Svi su radnici hodili do vladara, koji je iznenada bio od njih okružen. Zahvala i iskrena je radost govorila iz njihovih očiju, kad su videli Previšnjeg vojnog gospodara, koji je mnoge izmedju njih nagovorio. Tad je pregledao car nekoliko austro-ugarskih i njemačkih podmornica i nadzirao pomorsku ljetalačku stanicu. Mnogi su časnici i vojnici primili iz ruku carevih vidljive znakove Njegoveg priznanja. Iza toga se je odvezao car na Brione, gdje je nadzirao razne utvrde i postaje za podmornice. Konačno je posjetio car pod konac još mornarički kazino u Puli. Uz burne je „hura" klike ostavio car Pulu.

Komanderski krst reda Marije Terezije za blagopokojnog veleadmirala Hausa.

Beč, 29. (D. u.) Iz ratnog izvjestiteljskog stana javljaju: Njegovo je carsko i kraljevsko apoštolsko Veličanstvo udostojalo na palubi zapovjedničkog broda izdati ovo Previšnje ručno pismo: Dragi admirale Njegovane! U krugu Mojih prokušanih zastavnih i pomorskih časnika na mornaričkom zapovjedničkom brodu blagopokojnog veleadmirala Hausa hoću da Mojoj vrloj mornarici podam znak mog najtoplijeg priznanja njezine izvrsne djelatnosti, te sam uvjeren, e ću to učiniti najbolje u tom obliku, da podijelim nažalost prerano, u punoj stvaralačkoj snazi preminulomu veleadmiralu Hausu, koji je svoje bogato znanje uložio na razvitak Mog apomorstva i svojevremeno ju vodio s uspjehom k cilju, komanderski krst Mog reda Marije Terezije. Ovo ručno se pismo ima priopćiti u dnevnoj zapovjedi. Dne 27. listopada 1917. Karlo, v. r.

vor i primiti u sebe isto tako utisnutu Idriju. Sjeverno su od Tolmina bili Talijani, silazeći sa hrpta Kolovrata, prešli Soču i ukopali se s one strane ceste Gabrije-Volarje na Mrzlom Vrhu. Južno od Tolmina stoje c. i kr. čete na pećinastom čunju Kozaršče, koji nadvisuje zapadnu obalu Soče sa poznatom kao ljetovalište Svetom Lucijom za 300 metara. Pred ovom je pećinom iza Tolmina niski brežuljak sa prošteniškom kapelom Sveta Marija, koji je neprestano bio pozorištem ogorčenih bojeva. Sveukupno dakle, pet kilometara dugi položaj na tolminskoj mostovnoj glavici imade oblik upitnika, odakle provaljuju Talijani sa sjevernom izbočinom preko Soče, a Austrijanci i Madžari južno odavle na talijansku stranu Soče. Sveta Lucija krije pristup u dolinu Idrije i Čepovana, koju dijeli visoravan Banjščica-Sveti Duh od Soče. Ovu je visoravan, kako je poznato, osvojila bila druga talijanska vojska pod generalom Capello u jedanaestoj bici na Soči do hrpta Lukovec.

Nekom sam zgodom već mogao bio uputiti na to, da u toj borbi još nije izrečena posljednja riječ. Ondje nalazeća se austro-ugarska armadna je skupina ispraznila bila prednju polovicu zaravanka, jer je to iziskivao pogled u dalekosežne osnove c. i kr. vojne uprave. U istinu je tobožnja pobjeda Talijana postala po nje najvećom nevoljom.

Na sveopći su glas na juriš provalile naše čete u neprijateljske postojanke, prije negoli su se Talijani mogli snaći. Istina, Talijani su se branili ručnim granatama, ali su se predomislili i predali. Sa hrpta su Kolovrata bljuvale medjutim neprijateljske baterije smrt i propast. No i one su morale ušutjeti...

Sveta Lucija je visoka 588 metara, hrbat se Kolovrata uzdiže kod Volča do 900 metara. Odmah iza hrpta Kolovrata, koji sačinjava državnu granicu, počima se ozemlje spuštati prema mletačkoj dubokoj ravni.

Uzduž potoka Natizona vode četiri ceste koncentrički u Čedad (Cividale), prvi veći grad, koji je u zračnoj crti udaljen 25 kilometara od Tolmina i 15 kilometara od Videna (Udine).

Boroevićev brzojav Caru.

Beč, 29. (D. u.) Iz stana se ratne štampe javlja: Iza pada Gorice prijavio je generalobrst Boroević caru slijedeće: „Gorica je osvojena. Sretan, da mogu položiti Vašemu Veličanstvu do nogu, u ime sočke vojske, za vječita vremena osvojeni biser na Soči, dodajem, da smo pripravni žrtvovati naš zadnji dah, da sretno dovršimo djelo, započeto pod mudrim vodstvom Vašega Veličanstva. Boroević.“ — Car je odgovorio: „Biser na Soči, koji ste meni osvojili, tvori sjajan alem-kamen u slavnom vijencu Vaših pobjeda. Srdačno zahvaljujem Vama, dragi generalobrst von Boroević. Božji blagoslov neka Vas i dalje prati. Karlo.“

Izmijena brzojavka izmedju našeg i njemačkog cara.

Beč, 28. Iz stana se ratne štampe javlja: Njegovo je Veličanstvo car odaslao njemačkom caru 28. listopada slijedeću brzojavku: „Jučer su Tvoje čete provalile u Čedad; danas su moje pukovnije opet osvojile Goricu. Osjećam potrebu srca, da se u tim velikim časovima sjetim našeg vjernog pobratimstva u oružju, koje je moglo da pomoću Boga slavi ovo novo veliko slavlje. Ti si sa nesebičnom stvarnošću potčinio Mojem zapovjedništvu niz Tvojih sjajnih divizija. Svrsi shodno provedoše saveznički generalni stožeri pripremu navale, koju su takodjer uspješno proveli. Nasrtajna sila Tvojih četa iskazala se je uvijek neodoljivom. Za sve ove dokaze vjernog savezništva kažemo Ti ji i Moja junačka vojska srdačni hvala. Neka Bog i nadalje čuva naše pobjedničko oružje. Karlo.“ — U isti sat stigla je od Njeg. Veličanstva njemačkog cara slijedeća čestitka u poljskom dvorskom taboru: „Operacije započete pod Tvojim zapovjedništvom proti talijanskoj vojsci razvijaju se nadobudno. Radujem se, da su polag Tvojih u jurišu prokušanih boraca sa Soče u savezničkoj vjernosti i njemačke čete porazile bivšeg saveznika, koji je prekršio zadanu riječ. Ja čestitam Tebi i Tvojoj oružanoj sili na ponovnom osvojenju Gorice i kraškog zaravanka. Viribus Unitis. Naprijed s Bogom. Vilim. I. R.“

Francuska pomoć za Talijansku.

Pariz, 28. Ministarsko se je vijeće jučer sastalo pod predsjedništvom Poincaréa, da proučava vojnički položaj i da odlučuje o sudjelovanju saveznika na talijanskoj fronti.

130.000 zarobljenika i 900 topova.

Postojna, 28. (D. u.) Danas se je car odveo u prostor Fajti-Hriba. Prolomu oblaka slična kiša nije mogla vladara zadržati, da slijedi stopama neuzdrživo prodirućih savezničkih vojska. Na svim kraškim putevima tiskaju pukovnije u talijansku zemlju, dok se u prostornom pravcu vuče na hiljade zarobljenika. Na putu susreo je vladar mnoge vodje i čete. Svaka vijest, što ju je primio, značila je pobjedu. Čopori se zarobljenika za čas broje, bit će ih 100.000, moguće i 130.000. U ovaj je čas zaplijenjeno već 900 topova. Na ušću Soče, u kojega su području stajale zdobske baterije, nalaze se austro-ugarske čete. Pinase sa engleskim topovima su doduše već odvedene, ali ugradjeni golemi topovi padoše u naše ruke. Uslijed trajne kiše teku preko cesta pravi potoci. Carev se automobil neprestano utaplja u plićine, te se ga mora izvući. Posve prokisao vraća se na večer car u svoje sijelo u području savezničkih četa.

IZ RUSIJE.

Pariz, 22. „Temps“ piše k ispražnjenju ruskog glavnog grada, da nijesu samo vojnički razlozi, koji sile vladu, da provede ovu evakuaciju. Veća opasnost negoli neprijateljska invazija da su za Petrograd glad i nemiri, koji bi bili posljedicom gladi. Sa premještenjem svog sijela u Moskvu, nada se vlada, da pojednostavi pitanje prehrane i da ona sama dodje u nešto mirniju atmosferu. List primjećuje, da razumije, kako su se Kerenski i njegovi suradnici dali samo teškim srcem skloniti na taj korak; medjutim da će se ovo premiještenje dojmiti saveznika kao razborita i svrsi shodna mjera. Saveznici doduše ne pripisuju ovoj promjeni podnebja prevelike važnosti. U Kremlinu kaošto u zimskoj palači imat će ljudi, koji rade za nastavak rata, da se bore proti prenapetim, kukavnim ili izdajničkim elementima. Iz zadnjih se izbora može razabrati, da boljševici raspolažu u Moskvi sa znatnom većinom. Možda je bilo zgodnije, da se je vlada već prije odlučila na taj korak, pošto Moskva ostaje unatoč svemu staro i pravo središte drevne ruske države. List daje oduška nadi, da će se vlada u Moskvi opet ojačati.

Moskva, 28. (D. u.) PTA. Konferenca političara prihvatila je jednodušno na koncu svojih predvijećanja slijedeću odluku: Konferencija nalaže svojim zastupnicima u predparlamentu, da zatraže odlučno od vlade, neka se vojska otegne političarenju, neka se ograniči djelatnost pukovnijskih odbora jedino na gospodarski djelokrug, neka se uvede opet disciplina u vojsku, dalje da se utvrdi moć središnjih i mjestimičnih oblasti, da se uspostavi proglašenjem opsadnog stanja svuda tamo red, gdje je ugrožen od bezspravlja i neka se opusti sve opasne pokušaje sazdati život zemlje na socijalističkim temeljima.

Petrograd, 28. (D. u.) PTA. Iza kako je general Aleksejev otklonio zastupanje privremene vlade na konferenciji alijiraca, odašilje vlada tamo profesora na vojničkoj akademiji Golovina.

SA RATIŠTA.

Berlin 28. (D. u.) U noći od 24. na 25. t. mj. napade bombama više neprijateljskih jata lorensko-luksenburško industrijalno područje na Saari. Usmrćeno je 6 osoba, 10 je njih ranjeno. Vojničke štete nema. Stvarna je šteta neznatna. 4 su ljetala bila obrambenim sredstvima naših domaćih branitelja zraka što sastrijeljena, što prisiljena, da se spuste.

: Beč, 29. (D. u.) Iz ratnog se izvjestiteljskog stana javlja sa 29. listopada: Jučer su naše čete prodrle na Kraškoj visokoj ravni preko brda Sv. Mihaela. I uzvisina je Podgora osvojena. U području Kolja i kod Čedada uspješno napredovanje. U brdinama sjeverozadno od Čedada napreduju naše čete povoljno. Na Karnijskoj bje kosi jurišem osvojen u snijegu i oluji veliki Pal.

Razne vijesti.

* **Branting**, sadašnji ministar i vodja švedskih socijalista, odložio je uredništvo poznatog lista „Sozialdemokraten“.

* **Belgijsko-nizozemska je granica** od 18. t. mj. zatvorena. Tako javlja „Neue Züricher Zeitung“ iz Haaga.

* **Amerika u ratnom stanju.** „Petit Journal“ ponatiskuje vijest „Chicago Tribune“, prama kojoj se sada izgotavlja 16.000 poljskih topova za američku frontu na zapadnom bojištu. Kongres će odobriti više milijuna dolara, da američka fronta u Francuskoj bude snabdjevena sa teškim topništvom. Sve tvornice u Ujedinjenim državama rade na tom ogromnom poslu.

* **Španjolski kabinet otstupio.** Agence Havas javlja iz Madrida, da je kabinet otstupio.

NEPRIJATELJSKI IZVJEŠTAJI.

Talijanski:

27. listopada. Pošto je neprijatelj na raznim točkama prešao našu pograničnu liniju medju Monte Canin i područjem, gdje Judrio prelazi na talijansku zemlju, kušao je, da postigne izlazak iz doline. Na Krasu je pojačao svoj pritisak te je poduzeo jake udarce, koji su suzbiti.

Francuski:

27. listopada. Iza bojne djelatnosti izmedju Driegrachtenom i Draaibankom, osvojiše naše čete u Belgiji novih njemačkih jaraka sjeverno od jučer postignutih točaka. Ofenziva traje dalje uz zadovoljive uvjete usprkos terenskim poteškoćama. Javlja se o zarobljenicima. Na fronti Aisne je noć mirno prošla te bje oznamenovana isprekidanom topovskom djelatnosti, naročito u predjelu zapadno od Aillesa. Na desnom brijegu Moze izjaloviše se u našoj vatri neprijateljski pothvati na neki naš jarak u šumama Chaume i Apremont. Sa ostalog dijela fronte nema ništa da se javi. — Dne 25. t. mj. na večer bacala su njemačka ljetala bombe velikog kalibra na Dünkirchen. Javlja se, da ima medju civilnim pučanstvom 30 žrtava.

Istočno izvješće od 26. t. mj. Kod novih poduzeća u dolini Strume, južno od Seresa, zaplijeniše engleske čete jednu strojnu pušku te dopremiše 60 zarobljenika, medju kojima 2 časnika. Bugari ostaviše na bojnom polju 60 mrtvih. Sa ostale fronte nema ništa važna da se javi.

Macedonija. Dne 22. t. mj. poduzelo je naše konjaništvo uspješan pothvat proti Cenimahu južno od Seresa te je zarobilo 8 Bugara. Dne 23. t. mj. osvojila je naša pješadija i konjanica južno od Seresa sela Kalmat, Kispaki i Ada Kakarska. Izvršivši svoju zadaću, povratiše se u svoje jarke. Učinismo 109 zarobljenika, zaplijenismo 1 strojnu pušku. Na bojištu ostade 60 mrtvih Bugara.

27. listopada, na večer. U Belgiji se je razvila naša u 5 sati 15 minuta izjutra započeta navala tečajem dana potpunim uspjehom s obje strane ceste Ypern-Dixmuiden. Naše su čete osvojile sve njemačke postojanke na fronti od 4 kilometra u poprijećnoj dubini od 2 kilometra usprkos tvrdokornog otpora neprijatelja, koji je pretrpio veoma teških gubitaka. Stigli smo na desnom krilu do zapadnih obronaka šume Houthoulster, osvojili sela Vandrasdonis (!), Ochoot (!), Mercken i Kippa, kao i velik broj jako utvrdjenih dvoraca. Dopremili smo oko 100 zarobljenika. Na fronti Aisne slaba djelatnost neprijateljskog topništva. Učinili smo novih napredaka pred izbočinom Chevreny i zaposjeli dalje istočno dvorac Froidmont. Topnička je borba bila tečajem dana živahna na brežuljcima i na desnoj obali Moze. Inače je dan bio posvuda miran.

28. listopada, popodne. U Belgiji smo učinili na našem lijevom krilu na poluotoku Luyghen daljnjih napredaka. Podigli smo nekoliko gnijezda, koja je držao neprijatelj. Broj jučer ondje učinjenih zarobljenika prelazi 200. Na fronti Aisne privremena djelatnost obostranog topništva, koja je bila veoma živahna kod Hurtebise. U Champagni smo odbili u odsječku Maison de Champagne neprijateljski smjeli pothvat. S naše smo strane prodrli južno od Forgesa (lijeva obala Moze) u njemačke jarke i dopremili sa sobom zarobljenika. Inače je noć bila posvuda mirna.

Engleski:

27. listopada. Neprijatelj je poduzeo jučer popodne dvije žestoke protunavale na položaje osvojene od nas u jutro južno i zapadno od Paschendaele. Kanadske su čete uspješno suzbile obadvije navale te zarobile nekoliko momaka. Po noći smo bez smetnje sa strane neprijatelja utvrdili osvojeno područje. Zapadno od Paschendaele uspjelo je našim četama da ponovno uznapreduju. Kod tog poduzeća su zaplijenile 18 mitraljeza.

27. listopada. Poduzeća Francuza sjeverno od St. Jansbecka nastavljaju se u jutro uspješno dalje. Francuske su čete uznapredovale sa obiju strana ceste Bixschoote-Dixmuiden usprkos poteškoćama uslijed poplava neprohodnog zemljišta, osvojiše sela Aschoek, Kippe i Merkem te nekoliko dvoraca i utvrdjenih točaka. Učinjeno je više zarobljenika. Na engleskoj bojnoj fronti razvilo je

topništvo i s jedne i s druge strane jaku djelatnost, ali nije došlo do pješadijskog boja. Broj njemačkih zarobljenika, učinjenih kod naših jučer u jutro započetih operacija, nadilazi sada ... (broj je u brzojavci nečitljiv), medju kojima ima 300 od Francuza učinjenih zarobljenika. Danas, rano u jutro, suzbit je neprijateljski štrafun zapadno od Lensa.

Bojevi u zraku. Dne 26. t. mj. je veći dio dana kišilo. Sasvim time su naša nisko leteća lijetala ispalila iz strojnih pušaka 10.000 hitaca na neprijateljske prevoze na crtama, na koracajuću neprijateljsku pješadiju i na skladišta granata. Dva su naša lijetala letjela nisko nad glavnim cestama grada, tik nad krovovima, te pucahu na neprijateljske četne tjelesine. Vršili su se zračni bojevi u neznatnim visinama, kod česa su tri njemačka lijetala oborena a jedno jedno je bez kormila potjerano na zemlju. Dva sa naša lijetala nestala.

28. listopada, popodne. Na svojim smo postajankama na željeznici Ypern-Roulers lako napredovali. U noći su na 27. o. mj. provele belgijske čete sjeverno od Dixmuidena uspješan štrafunski pothvat, dopremile 16 zarobljenika i zaplijenile... Francuski odio, koji je djelovao zajedno s ovim, prošao je kroz poplavljeno područje i zaposjeo poluotok Mercken kod Mugykama.

Ruski:

28. listopada. Na svim frontama puščana vatra izvidničkih četa. U Iluxtu su se Nijemci pobratimili sa nekoliko tuceta naših vojnika, koji su bili raspršeni po našoj vatri. I u okolici mjesta Krevo i kod sela Davor, jugoistočno od Baranovići, pokušali su Nijemci pobratimstva.

Istočno more, finski zaljev. Nikakovog kretanja mornarice. U obalnom je području Rige položaj nepromijenjen.

Amerikanski:

27. listopada. Bataljuni našeg prvog ekspedicijonog zbora, koji su nastavili svoju izobrazbu, kako bi služili kao jezgra za naobrazbu budućih zborova, zaposjeli su zajedno sa francuskim, na rat već priviklim bataljunima, na mirnom jednom odsječku fronte crte prvoga reda. Naše čete podupire nekoliko baterija našeg topništva u društvu sa franczuskim, na rat priviklim baterijama. Položaj u odsječku ostaje normalnim. Naša se momčad na srećan način privikava na život u strijeljačkim jarcima.

Političke vijesti.

Jugoslavonstvo.

Važne dane proživljamo. Slovenska se Gorica nalazi opet unutar granica, slovenske se pokrajine u brdima sve do Čedada pripojene su našoj zemlji; za velike jugoslavenske žrtve malena odšteta. Ali bi bilo šteta onoliko prolivene krvi, kad bi ove pokrajine morale potpasti pod istu upravu, pod kojom su do sad bile, a to znači, da bi vjernim Slovencima, kaošto i nama Hrvatima, bila uskraćena i najmanja kulturna potreba, kad bi se ove pokrajine, koje su prožete od junačke krvi, prolivene od slovenskih, srpskih i hrvatskih junaka, morale po pedeset i još više godina boriti za jednu jedincatu pučku školu. Ovakovo malenkosno zvanično draženje vjernih naroda ne služi državi niti u čast, niti u korist. Ne može i ne smije se više dozvoljavati, da na našoj rodjenoj grudi gospodare tudjinci i da se njihovi hirovi više uvažavaju negoli naše krvave nužde. Neprijatelji se naših tražbina ne mogu pozivati na nikakova, pa ni na historička prava, premda sama riječ „historičko" pravo, dokazuje, da ovo takozvano pravo nije nikakovo pravo, već jednostavno otimanje i grabež pod izlikom prava. Prama historičkim pravima imali bi zahtijevati naše zemlje u prvom redu oni narodi, koji su već odavna izumrli, za koje ne priča nikakva povijest. Ali zemlja, na kojoj živimo, je naša, pošto smo ju mi kroz stogodišta i stogodišta obradjivali i zaslužili krvavim znojem; sela i gradovi su naši, pošto smo ih sagradili mi ili otkupili sa trudom i marom. Već smo jedamput pisali u našem listu, da bi se i mi mogli postaviti na stanovište historičkih prava, a da bi onda bilo zlo za naše susjede na sjeveru i sjeveroistoku. Prama povijesti bila je u 6. do 12. stoljeću čitava Austro-Ugarska od srca Tirola sve do rumunjske granice od juga do sjevera naša zemlja. Još svjedoče nekoja imena u Tirolu, da su tamo nekad stanovali Slaveni. Nijemci su došli u Austriju samo nasilnim naseljenjem, nipošto mirnim prodiranjem, a to tek iza desetog stoljeća. Izmedju Čeha i Slovenaca nije bilo nikad Nijemaca, kako nije bilo ni Madžara izmedju Malorusa i Hrvata te Srba. Sve su ove pokrajine bile nekad naše. Tako govori historičko pravo. Ali mi smo pravedni, te tražimo samo ono, što je još danas naše. U našim pokrajinama nema tudjih elemenata, osim neznatnih naseobina. U čitavom jugoslavenskom području od preko 12 milijuna stanovnika imade tek 500.000 Talijanaca, Madžara i Nijemaca, a to je sve. U samom Beču, u kojem nema nijedna druga narodnost osim Nijemaca nikakovih prava, imade preko 500.000 Slavena. Prama tome se vidi, kako bi se lijepo i lako, bez ikakovih poteškoća, dala provesti naša državna misao, samo da bi bilo na svijetu pravednosti i ćudorednosti. Ali ipak ne treba da klonemo duhom. Svaki od nas mora znati, da si samo mi vlastitom silom možemo pomoći. Poštenim i ustrajnim radom ćemo i moramo postići oživotvorenje naših ideala. Put nije lak. Ali ako je svaki od nas pripravan poraditi u krugu svojih prijatelja, svoje obitelji, društvu ili u selu, da se narod osvijesti, da svak upozna živu potrebu provedenja naših zahtjeva, ako se ljudima u najzakutnijem selu otvore oči, da vide, e bez naše vlastite države nema ni za njih niti sretnog narodnog niti gospodarskog života, da bez vlastite države nećemo nikad moći da živimo kao gospoda, već vječito kao robovi — onda neće biti sile ni na zemlji, ni u paklu, koja bi mogla da spriječi uskrsnuće naše Jugoslavije.

Ministarska kriza u Ugarskoj.

Kako je došlo do krize? Ugarska vlada nema većine. Većinu u parlamentu ima još uvijek grof Tisza. Grof Tisza je interpelirao u parlamentu vladu, da je neki veliki župan ugarski disciplinarno postupao proti nekom podžupanu i nadnotaru radi toga, pošto ovi nijesu ni dandanas odaslali sažalnice prigodom smrti cara Franjža Josipa i poklonstvene adrese prigodom stupanja na prijestolje kralja Karla. Ministar je unutarnjih stvari, Ugron, zatim izjavio, da se u tom slučaju radi o teškom prestupku, te da je naredio istragu. Grof Tisza i većina nijesu kod glasovanja uzeli ministrov odgovor na znanje. Radi ovog dogadjaja u parlamentu buknula je u Ugarskoj kriza. Ministar je unutarnjih posala odmah ponudio svoju ostavku, a prekjučer obdržavalo se je ministarsko vijeće, na kojem se je ministar-predsjednik Wekerle izjavio pripravnim, da dade svoju ostavku. Članovi ministarstva se izjavljuju protivnim toj namjeri. Govori se takodjer o raspustu parlamenta, do čega neće doći, pošto je stranka rada izdala odmah izjavu, da nije sa onim glasovanjem imala namjere, da ruši vladu.

O ugarskim Hrvatima, Srbima i Slovencima.

U Madžarskoj imade polag drugih narodnosti takodjer preko 2 milijuna Hrvata, Srba i Slovenaca. Hrvatske kolonije protežu se daleko na sjever, dopiru sve do Budimpešte i do Požuna, a ostaci hrvatskih naseobina vode sve do Češke. Česi su ovih dana opisali granice svoje buduće države, koja mora imati preko prijateljskog područja, dakle preko jugoslavenskih zemalja, svezu sa morem. Česi, kao marljiv i radin narod, su u tom pogledu puno sretniji od nas; oni posjeduju točne statistike svog žiteljstva u Ugarskoj, imadu popis svake naseobine Slovaka. Kod nas je sve to drukčije. Kako da se brinemo za našu braću preko Drave, kad niti neznamo, koliko je ima i gdje zapravo stanuje. U Madžarskoj imade naših ljudi mnogo, mnogo više negoli se misli. Ovaj narod je predan na milost i nemilost sa svim sredstvima tjeranom odnarodjivanju, tako, te se većina njih boji izdavati se Hrvatima ili Srbima, pošto znadu za posljedice. Dobro je, što se naše novine u zadnje doba življe bave sa pitanjem našeg naroda u Madžarskoj. Ali je prijeka potreba, da se započne temeljito sa radom oko njegovog osviještenja. Neka se čim prije sastavi popis ovih naših ljudi, a onda neka se sistematski provadja njihovo prosviješćivanje, da spasimo našu braću od odnarodjivanja i narodne propasti, ako se ne ćemo još kajati, da smo propustili taj tako nuždan rad, kad je bilo još vremena. Kako su danas prilike, izgleda, kao da smo sa sviju strana opkoljeni nama neprijateljskim narodima, dok u istini imademo na sjeveru ispravan spoj sa braćom Slovacima i preko njih sa Česima. Ali bilo bi dobro, da ne ostane sve to, kako je kod nas običaj, kod pisanja i poticanja, već da se naši rodoljubi u ovim i onim pokrajinama ozbiljno late posla.

Bosanski socijalni demokrati za ustavnost i demokratizaciju u Bosni i Hercegovini.

„Glas slobode" piše na uvodnom mjestu: Povratite ustavno stanje, sazovite sabor! — bio je odgovor svih političara, kada ih je u prošlu subotu pozvao i upitao zamjenik zemaljskog poglavara g. pl. Gjurković, kako se može riješiti današnja politička kriza u našoj zemlji i kako i na koji način može vlada doći u dodir sa narodom i njegovim predstavnicima. U pitanju saziva sabora u čitavom našem narodu nema razlike mišljenja. I ako naš narod nije dovoljno politički osviješten, on je ipak toliko svijestan svojih prava, da neće nikada dobrovoljno pristati da mu se okrnje ranijom borbom osvojena prava. Povraćanje ustavnosti i sazov sabora, to su najminimalniji zahtjevi našega naroda; on u prvom redu traži ova prava, koja je imao prije rata, da bi se njima poslužio i izvojevao veća prava, da bi izvojevao demokratizaciju čitavog našeg javnog života i javnih ustanova; ukratko da bi došao do tolikih prava, da može biti sam gospodar u svojoj kući i da može sam odlučivati o svojoj sudbini, dakle da imade pravo samouprave i samoopredijeljenja. Ovako naša stranka ruzumije zahtjev za ponovnim uspostavljanjem ustavnog života i za sazivom sabora. Jer mi vrlo dobro znamo, da naši ustavni zakoni, koje smo imali prije rata, nisu zadovoljavali široke mase našega naroda, znamo, da ustav nije davao onoliko prava našem narodu, koliko je trebao da ima i koliko mu je prava bilo nužno za slobodan razvitak, znamo dobro, da ustav i izborni red daju velike privilegije feudalnim i bogatim staležima na štetu radnoga naroda; ali mi tražimo, da se ukine apsolutizam, povrati ustavno stanje i sazove sabor, smatrajući ostvarenje tih zahtjeva za temelj narodnih prava, na kome treba dalje graditi i izgraditi zgradu moderne ustavnosti i najšire demokracije. Jer tek najšire demokratske uredbe mogu zadovoljiti naš narod, koji je u ogromnoj većini seljak i radnik i čiji interesi mogu biti zaštićeni samo onda, kada budu zavedene politička ravnopravnost i najšire političke slobode. Sve su političke grupe i stranke, svi politički faktori u našoj zemlji protiv parlamentarnih surogata, protiv medžlisa ili upravne komisije, a za saziv sabora. To se vrlo jasno pokazalo na sastanku političara, koj je za prošlu subotu pozvao zamjenik zemaljskog poglavara na razgovor o političkoj situaciji. Na ovome sastanku izvršena je jedna manifestacija za saziv sabora i zemaljski medžlis je definitivno sahranjen. Jer na ovome su se sastanku svi političari izjavili protiv medžlisa, a to znači, da bi i otklonili sudjelovanje u tome „Parlamentsersatzu", kada bi im vlada to ponudila. Jedan član vlade, koji je uskoro došao na to mjesto iz Beča, iz zajedničkog ministarstva financija, želio je, da čuje, što pojedine političke grupe, stranke i političari misle o današnjoj političkoj situaciji i kako bi se narod mogao pozvati, da sa vladom učestvuje u upravi zemlje, i dobio je odgovor: Povratite ustavno stanje i sazovite sabor! To traži čitav narod!

Istražna komisija za jugoslavenske zemlje.

„Zeit" donosi: Zastupnik je A. Tresić-Pavičić iznio u sjednici zastupničke kuće od petka predlog, u kojem veli: Zastupnička kuća ima da odmah izabere iz svoje sredine odbor, u kojem će biti zastupane sve stranke surazmjerno i koji će se sastojati od 25 članova, da pregleda Dalmaciju, Bosnu i Hercegovinu, po mogućnosti i Srbiju i Crnugoru, dalje mjesta, u kojima se nalaze taborišta evakuiraca, da se ustanovi: Koliko je ljudi bilo smaknuto uslijed odsude? Koliko je bilo umoreno bez procesa na različite načine? Koliko je bilo odsudjeno iz političkih razloga i na koliko godina? Koliko bi interniramo, koliko konfinirano, koliko evakuirano? Koliko je ljudi propalo u koncentriranim taborima, koliko u tamnicama, koliko u kućama interniranca uslijed gladi i bolesti? Odbor ima da obavijesti o tome zastupničku kuću, da se oštećenicima može votirati odšteta, a krivce, u prvom redu odgovorne ministre, staviti na optužnu klupu.

Podupirajte Družbu!

Domaće vijesti.

Milodari za hrvatske škole u Puli. Prigodom otvorenja hrvatske škole u Puli, sakupio je gosp. Stjepan Brazzoduro medju radnicima zaposlenim kod Lacka Križa svotu od krana 50·—, i položio preko naše uprave sa ovim popratnim riječima: Žao nam je, da nam okolnosti nedopuštaju, da pomožemo našu siromašnu djecu u većoj mjeri. Malo nas je ovdje zaposlenih, ali ovo što smo medju sobom sakupili, od srca je dano. Darovaše: po K 11·—: Stjepan Brazzoduro; po K 5·—: Jure Pernar; po K 4·—: Mate Šišević, Antun Popović; po K 2·—: Petar Bojko, Martin Catela, Josip Klobas, Ivan Meštrović, Petar Njegovan, Miho Peruško, Frane Poldrugovac, Antun Skitarelić, Ivan Vukić, Ivan Šemić, Antun Žagar, Miroslav Turk i Izidor Wosnigg. Zadnji iskaz K 7928·—;

sveukupno K 7978·—. Živjeli plemeniti darovatelji! — Naprijed za hrvatske škole!

Javna dražba. Danas u 3 sata poslje podne obdržavati će se u sudbenoj dražbenoj dvorani, ulica Arena br. 2, javna dražba stolova, noćnih ormarića, umivaonika, stolica, više vrsti okvira, kreveta.

: Sveopći ratno-grobni dan u Austriji. Pod Najvišim pokroviteljstvom Njegovog apoštolskog Veličanstva cara i kralja Karla I. stojeće društvo za ratno-grobnu pripomoć u Austriji, Beč, priredjuje od 31. listopada do uključivo 2. studenog o. g. sveopći ratno-grobni dan u Austriji. Sveukupni iznos ovih dana sakupljanja, koji se pružaju cijelom pučanstvu Pule bez razlike narodnosti, veroispovjesti i staleža, bit će dodijeljen gore navedenoj svrsi za velike žrtve naših u svjetskom ratu palih junaka. Sporazumno sa nadležnim oblastima i zavodima sakupljat će školska mladež sa škrabicama milodare pod nadzorom učiteljskog osoblja kroz ova tri dana pred vojničkim i civilnim grobljem u Puli, te će sakupljeni iznos biti odaslan ratno-pripomoćnom društvu u Beču.

Natječajni oglas. Za školske godine 1917.-18. ima se podijeliti jedan štipendij iz Najviše privatne blagajne Nj. Veličanstva u godišnjem iznosu 400 kruna. Pravo na uživanje ovog štipendija imadu mladići iz Istre, koji posjeduju strukovne razrede mornarskog odsjeka trgovačke i pomorske akademije u Trstu ili pomorsku školu u Malom Lošinju. Natjecatelji imadu podnijeti svoje molbenice, koje imadu potkrijepiti krstnicom, svjedožbama o uspješnom navrnuću boginja i siromaštva, školskim svjedodžbama o zadnjim dvijema polugodištima, dokazom zavičajnosti, nadalje državno liječnički potvrdjevnom svjedočbom o tjelesnoj sposobnosti osobito dobrom vidu i sluhu kao i o potpunom izključenju daltorizma, a možda i dokazom o praktičnom brodarstvu, putom pretpostavljenog školskog ravnateljstva c. k. namješništva u Trstu najkasnije do 10. studenoga 1917. — Od c. k. namjesništva, Trst, dne 20. listopada 1917.

Dnevne vijesti.

Alzaško pitanje pred ugarskim saborom. Središte su političkoga interesa u Ugarskoj dvije interpelacije: Jedna je zast. Holloa člana Karolyjeve stranke o miru i Elzasu i Lotaringiji, a druga je zast. Fenyesa o zabrani Brodyjeve drame „Ljubovce" koju je redarstvo zabranilo prikazivati. Interpelacija je zast. Holloa o Elzasu i Lotaringiji odgodjena radi intervencije ministra Czernina, koji je brzojavno javio Karolyju da želi s njime konferirati. Hollo je prikazao spremnost monarkije i Njemačke za mirom, koja je jedino zaprijekom prama riječima ministra Kühlmana Elzas i Lotaringija. Stoga pita vladu, hoće li monarkija intervenirati da se i ta posljednja zaprijeka miru makne. Glede zabrane drame „Ljubovca" izjavilo je redarstvo, da se u drami krnji ugled članova dinastije jedne savezničke države, a predmet se nedavno odigrao u toj kući. Stoga bi drama loše djelovala na poštovanje te kuće i mogla bi staviti u pogibelj ratne interese. U sjednici zajedničkoga sabora od 25. o. mj. branio se grof Karolyi od Tiszinih napadaja radi mirovne propagande, i pokazao kako se i Czernin izjavio za mir. Glede interpelacije o Elzasu i Lotaringiji veli, da Ugarska ima pravo tražiti modus riješenja i da time ne dira nimalo u Njemačku. Ministarski se predsjednik Wekerle posvadio sa socijalistima, jer je izjavio da će vlada podupirati one radnike, koji ne će da stupe u strukovna udruženja. Socijalisti se prijete da će istupiti iz izbornog bloka.

Dr. Otokar Rybarž kod bugarskoga poslanika u Beču. Čitamo u sarajevskom „Hrvatskim Dn.". „Dr. Otokar Rybař, tršćanski zastupnik, bio je prošloga petka kod bugarskoga poslanika Toševa, koji ga je zamolio, da k njemu dodje. Radi se o ovaj stvari: Dr. Ribař se nekom prigodom dotakao u car. vijeću postupka Bugara sa Srbima. Govorio je prema raznim informacijama sa strane Srba. Medju inim su mu kazivali, da su Bugari odveli ljude iznad 60 godina, da su rekrutirali u svoju vojsku srpske podanike iz područja Morave i da su otpremili oko 30.000 žena i djece u Malu Aziju. To je sve donio engleski list „Daily Chronicle", pa je sofijska vlada naredila bečkom poslaniku, da se raspita kod dra. Rybařa, na temelju čega je to govorio. Poslanik je odlučno porica• informaciju glede onih 30.000 žena, jer da Bugari nemaju toliko vlakova, koliko bi ih trebalo za prevoz te čeljadi. Što se tiče pomenutoga novačenja srpskih podanika, nije toga pobijao, već je odgovorio, da su ih Bugari unovačili stoga, jer ih drže Bugarima. Bilo je i drugog razgovora. Poslanik je razgovarao s drom. Rybařom hrvatski. Bio je 9 godina u Beogradu i dulje vremena na Cetinju".

Doživljaji kneza Vojnovića u tamnici.

(Konac.)

U tamnicu je često dolazila (t. j. kad god joj dopustiše) gospodja dra. Krstelja, pa bi često posjetila u prisustvu tamničarevu i conta Iva. Ova ljubazna gospodja učinila nam je sve što je mogla i mi nikada ne možemo to zaboraviti i njene i njenog muža plemenite usluge. Mnogi su se „patrioti" bojali doći knama, a ova plemenita gospodja bila je u svemu mnogo odvažnija od mnogih bivših rodoljuba... Naročito nam je mnogo lijepih knjiga iz njene bogate biblioteke donosila.

Conte Ivo posvećivao je najnježniju pažnju u tamnici cvijeću. Cvijeće je u tamnici zabranjeno, ali u „sobi" našega pjesnika bilo je uvijek cvijeća. Ako nije bilo cvijeća, bilo je zelenila. Naravno, da je on to morao kriti, jer otkuda da ćeliji jednog uznika, a tome još i — taoca bude cvijeća? Pa ipak Vojnović bio je sretan, kad je mogao da sakrije u budjaku par uvelih cvijetova ili zelenih granica. Tu je njegova mašta zamišljala parče slobode, udišući miris cvijeća i granja. Koliko se on samo ponosio time? Kako je bio sretan, kad bi dobio kradom mirisavog cvijeća! Odmah bi nam se pohvalio. Čak i kao taoc putovao je s bijelom dalijom ili krvavom hrizantemom na prsima, okružen sa četiri bajunete. Tamničarsku hranu nije mogao podnijeti, kao ni mi svi, jer je bila ispod kritike i on se zadovoljavao s najčednijim obrokom iz seljačke krčme dobrog našeg druga Blaževića, koji je već umro.

Medju našim stražarima bilo je dobrih i hrdjavih. Mi mladji, a naročito Frano Marun, bili smo u neprestanoj borbi s njima, da iskamčimo malo više šetnje ili da nas malo kašnje zaključavaju. Vojnović je i u tome prednjačio i pokoravao se svim i najstrožim propisima, ali gdje je trebalo, oštro je protestirao. Medju stražarima bilo je ljudi, koji su do suza bili ganuti, da moraju izvršivati naredbe (Božo Debrecin), ali Vojnović je i njima ublaživao njihovu tešku i tugaljivu dužnost. On nije nikada ni pokušao, da njemu bude bolje, a još manje da radi toga eventualno ne nastradaju stražari. I oni su s najvećim pietetom gledali ovog odličnog stradalnika. Ljudi su ljudi.

Conte Ivo imao je i jednog kanarinca, koji je jednog dana iz samilosti sam uletio kroz gvozdene rešetke u njegovu sobu i ostao mu vjeran do smrti. (Ovaj kanarinac nije bio — taoc!...) Kako ga je brižljivo njegovao conte Ivo! A on je pjevao u tamnici pjesmu daleke slobode... Vojnović mu je u tamnici dao „slobodu" (koju ni sam nije imao!) i nije ga htio zatvoriti u krletku, iako ju je dobio. Koliko je on bio humaniji prema ovoj životinjici, nego ljudi prema njemu! Kad bi htjeli dirati gosp. conte-a, mi bi mu dobacili, da to nije kanarinac, nego kanarinka... I onda je bilo dosta smjeha, dok ne bi dobričina Pavo Roca platio ceh i zapjevao ispod glasa jednu svoju kompoziciju (koja se ne može uglazbiti) „Ne, ne, ne!" ali čuli bi se koraci i društvo bi se razbjegnulo.

Najviše je patio od nemilosrdne cenzure, koja mu je majčina pisma nemilice brisala. I to je jedino, što ga je moglo da uzruja. Od čitavog pisma ostao bi samo — pozdrav!... A njegova dobra majka nije nikada pisala o politici. Ali zlobne duše mučile su time našega pjesnika, znajući, da ga pogadjaju u najsvetiju i najosjetljiviju žicu. Pjesnik bi planuo i oštro bi kritikovao ovo nečovječno postupanje. Tako oštro, da smo se mi bojali, da ga i za to ne progone. Ali kukavica ne poznaje obzira ni uzvišene ljubavi majčine.

Conte Vojnović slikao je prilično mnogo. Neki njegovi pasteli neobično su uspjeli. To su motivi iz dubrovačke okolice: čempresi, žuka, masline, agave i more. Slikao je bez ambicije i po čitave dane. On te pastele i danas čuva, ne radi samih slika, nego radi mjesta i okoline gdje je slikao. Pisao je svoj dnevnik, koji je neobično bogat, raznovrstan i pun pjesničke topline. Tek iz ovoga djela upoznati će potomstvo u njemu čovjeka, kaošto smo ga i mi upoznali za 10 mjeseci u tamnici. Iovaj čovjek ne će biti manji od pjesnika. Jedno i drugo sačinjavati će epopeju naše nacije... Ova epopeja biti će kao i Vojnovićeva slava.

Scrutator.

Pojedini broj 12 h.

CIJENA lista: U pretplati za čitavu god. K 36·—, za polugodište K 18·—, tromjesečno K 9·—, mjesečno K 3·60, u maloprodaji 12 f. pojedini broj. OGLASI primaju se u upravi lista trg Custoza 1.

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

„HRVATSKI LIST“ izlazi u nakladnoj tiskari JOS. KRMPOTIĆ u Puli, trg Custoza 1. Uredništvo: Sišanska ulica br. 24. — Odgovorni urednik JOSIP HAIN u Puli. — Rukopisi se ne vraćaju.

Godina III. U Puli, srijeda 31. listopada 1917. Broj 831.

Videm u našem posjedu.

AUSTRO-UGARSKI RATNI IZVJEŠTAJ.

Beč, 30. (D. u.) Službeno se javlja:

Talijansko bojište:

Položaj, stvoren dvanaestom bitkom na Soči, djeluje do u brdja na najgornjem toku Tagliamenta, gdje koruška vojska g.o. baruna pl. Krobatina, svladavajući svaki otpor, brzo stiče na mljetačkom području na prostoru u smjeru prema jugu i prema zapadu. Bojne sile generala pješadije Alfreda Kraussa već su dne 28. t. mj. o podne prouzročile prvi prolom u opsežnom, utvrdjenom taboru Gemona, u kojem je prolomu hrabra donještajerska strijeljačka pukovnija br. 26 u pothvatu zauzela okopljeno utvrdjenje na Monte Lonza. Odlučno prodiranje savezničkih četa generala v. Belowa okrunjeno je zauzećem Vidma (Udine). Dalje južno valjaju se još potiskivane od naših vojska, koje progone u obalnom odsjeku, neuredne množice potučenog neprijatelja prema nabujalom donjem Tagliamentu. Prostori za savezničkim frontama primaju uslijed dugih povorka zarobljenika i uslijed pljena sliku talijanskog vojnog logora.

Istočno bojište i Albanija:

Nema ništa da se javi.

Poglavica generalnog stožera.

NJEMAČKI RATNI IZVJEŠTAJ.

Berlin, 30. (D. u.) Veliki glavni stan javlja:

Zapadno bojište:

Bojna skupina prijestolonasljednika Rupprechta: U Flandriji je bila topovska djelatnost u odsječku Dixmuiden uz kratke prekide živahna. Izmedju šume Houthoulster i kanala Comines-Ypern porasla je topnička borba katkad do velike jakosti, ostala i preko noći žestoka i povisila se je jutros do bubnjarske vatre.

Bojna skupina njemačkog prijestolonasljednika: S obje strane Braye, na Chemin-des-Dames, sakupili su prema večeru Francuzi svoju vatru u užasnu djelatnost. Kroz noć protezao popuštajući, ipak se je kod osvitka dana pojačala opet topnička borba. I na drugim je dijelovima gorske fronte sudjelovao veći broj topništva nego posljednjih dana. Na desnoj su obali provalile prokušane bojne čete iza uspješne topovske pripreve u neprijateljske položaje sjeverozapadno od Bezonvaux. Do 1200 metara široki osvojeni su jarci bili zadržani proti navalama jakih francuskih sila, koje su se opetovale sve do u noć. Dopremljeno je više od 200 zarobljenika. Neprijatelj je pretrpio teških, krvavih gubitaka.

Kod drugih su armada izazvali vlastiti i neprijateljski izvidnički sunci na više mjesta živahnu topničku djelatnost.

Istočno i macedonsko bojište.

Nikakove veće bojne djelatnosti.

Talijansko bojište:

Videm (Udine) je osvojen po savezničkim četama 14. armade. Dosadanje je sjedište talijanske vrhovne vojne uprave time palo u naše ruke šesti dan uspješnih operacija. Nesuzdržljivo, ne mareći ni za kakove napore, protiskuju se naše divizije u dolini prema toku Tagliamenta. Na ono malo se prelaze uslijed bujice kiše visoko nabujalu [illegible] gomile, uzmak [illegible] [illegible] stupnjevi na [illegible] fronti na mljetačko tlo i provaljuju naprijed prema gornjem toku Tagliamenta.

Prvi majstor glavnog stana Ludendorff.

Politička važnost sadašnje ofenzive za Jugoslavene.

Bez pretjeravanja može se kazati, da je sadašnja ofenziva proti Italiji prenerazila svijet, a možda najviše same Talijane. Za nekoliko dana ne samo da je opet osvojeno čitavo područje, već je gotovo na svim mjestima prekoračena granica, a na golemoj fronti od okruglo 200 kilometara lomi se sjajno utvrdjena fronta neprijatelja. Za Jugoslavene imade bez dvojbe veliku važnost, da Gorica i kapitali Slovenaca, uloženi u Goricu nijesu izgubljeni za narod. Gorica bijaše naime zadnjeg desetgodišta polag Ljubljane i Trsta najvažnije središte Slovenstva, a njezin zamašaj je za Slovence bio tim veći, što su tvorili već pretežni dio gradskog žiteljstva. Raspršnule su se takodjer sanje Talijanaca na ostala naša područja, ali sve ove činjenice ne igraju onakove uloge kao nekoji politički momenti ove ofenzive. Ne igra u tom slučaju pitanje uspjeha ili neuspjeha takove uloge kao baš sama činjenica, da se je vjeran saveznik Austrije dao skloniti na taj dalekosežan korak, čije se posljedice ne mogu još razabrati.

Nijemci i Talijani nemaju, osim u ograničenom dijelu Trentina, zajedničke granice. Do sada nijesmo čuli o velikim talijansko-njemačkim sporovima, koji bi zahvaćali opseg tisućgodišnjeg antagonizma izmedju germanskog i slavenskog svijeta. Južni Tirol nema za Njemačku i za njemački narod gotovo nikakove važnosti i da potpadne taj predjel pod talijansku vlast, njemačke aspiracije ne bi trpjele niti najmanje štete. Izmedju talijanskog i njemačkog svijeta stanuju Slovenci, koji ugrožavaju talijanstvo Trsta i Hrvati, koji [illegible] na more, na modla uništenim i naslinim [illegible] [illegible] prirodnim zakonima. Na Jadranskom se obali svršava u naše doba veliki proces prodiranja Slavena na more, koji ni u Rusiji nije još dovršen. U Rusiji zapremaju predjele oko mora većinom još neruski i neslavenski narodi; iste prilike vladaju još danas u Istri ili bolje uopće u Primorju, a vrijedile su u prošlom stoljeću takodjer za Dalmaciju. Neposredni neprijatelji talijanstva bijahu Slaveni i radi toga i najopasniji. Kao izmedju riječkih Talijanaša i Madžara vladala je takodjer izmedju austrijskih Talijana i Nijemaca neka tiha ali djelotvorna „entanta cordiale“, koja se je osobito javljala u teškim za Talijance političkim trenucima. Unatoč svim podvalama sa njemačke strane na račun Talijanaca liberalni i neliberalni su Talijanci od vajkada glasovali sa Nijemcima protiv Slavena ili sprječavali slavensku većinu tim, što su odustajali od glasovanja. Njemački Drang nach der Adria morao je najprije preći preko Slovenaca, da dopre do polutalijanskih područja na moru, a njemačka je opasnost radi toga opstajala za talijanstvo tek za kasniju budućnost, čim nestane Slovenaca i Hrvata sa primorskih obala, a ova je pogibelj bila još daleko. Radi toga su Nijemci i Talijanci uvijek našli način sporazumljenja, ma da je bilo Innsbruških afera itd.

Ali još važnije negoli ove unutarnjo-političke su prilike bili odnošaji, koji su prije i još za vrijeme rata vladali izmedju Njemačke i Italije. Njemačka i Italija nemaju zajedničkih granica, a niti talijanske i njemačke interesne sfere nijesu dolazile u sukob, otkako je Njemačka zamijenila svoj Drang nach Süden sa onim prama jugoistoku. Udes Carigrada i Mezopotamije ne igra za Italiju baš nikakove uloge. Bilo je njemačko-francuskih, njemačko-engleskih i njemačko-ruskih opreka, mogle su se zamisliti i njemačko-austrijske opreke, ali njemačko-talijanskih opreka nije nikad bilo pa će ih i teško biti. Bistra politička glava velikog njemačkog državnika Bismarcka prepoznala je odmah ove činjenice, te je Njemačka 1866. prisilila Austriju na otstup zadnjih talijanskih pokrajina Italiji, a kasnije ujedinila ove tri države u jedan savez, koji je živio još prije rata. Ali Bismarck je živio u neko, u političkom pogledu odviše racijonalističko doba, da bi osim državnog života sa svim njegovim pojavama i težnjama priznao i onomu, koji tvori državu, naime narodu, važnosti u životu naroda. Unatoč pomanjkanju faktičnih državnih oprekao izmedju Austro-Ugarske i Italije i Njemačke i Italije, imali su engleski diplomate laku igru, kad su skionili Italiju na

Austrijska gospodska zbornica.

Beč, 29. (D. u.) Gospodska je kuća nastavila danas proračunsku raspravu. Poljak vitez pl. Bilinski pozdravlja ustanovljenje samostalne poljačke države i izjavlja obzirom na pitanja, koja se imadu još riješiti, da se glede opredjeljenja granica poljačke države i buduće dinastije pouzdavaju Poljaci u središnje vlasti, koje pokazuju, da mogu čimiti velika djela i da se pouzdavaju ponajpače u mladoga cara kao glavu starodrevne dinastije. Nijemac dr. pl. Baernreiter izjavlja, da je budimpeštanski govor grofa Czernina sjajan komentar za državne središnjih vlasti. S jedne se strane mora čvrsto pristajati uz mirovnu ideju, a s druge se strane uklanjati tomu, da se protivnicima, koji ne će ništa o tom znati, neprestano ponudja mir. Čedad (Cividale) i Viden (Udine) djeluju više nego najljepši mirovni govori. Danas je drugi dio mirovnog govora Czerninovog aktuelan, da nastavimo rat i pridržimo si slobodne ruke, nošeni ponosom na sjajna djela i nepokolebivo bratstvo u oružju, koje se je sad opet sjajno prokazalo. Česi dr. Foršt i dr. Goll su tumačili češku državopravnu izjavu, kod česa su ustanovili, da ta izjava ne stvara nikakav politički novum i da si je češki narod uvijek svijestan, e je on zajedno utemeljio hapsburšku monarkiju. Knez Lobkovitz precizuje stanovište konzervativaca češkoga veleposjeda, koji se je za ustavnu reformu na federalističkom temelju, dakako u okviru monarkije, kod česa odbija sa ma svaki utjecaj od izvan granica. Knez je Schwarzenberg nastupio za sporazumak izmedju Nijemaca i Čeha u Českoj uz čuvanje osobina svakog narodnog plemena napose. Mi hoćemo u interesu monarkije, u svrhu povećanog sjaja dinastije učiniti Česku jakom. Ništa nas ne će skrenuti sa našeg puta, da sačuvamo carstvu vjernost, ali ujedno držati visoko i misao, koja nas spaja sa kraljevinom Českom. Sveučilišni profesor Weichselbaum traži razne reforme na polju zdravstva i zagovara povećani obzir na interese liječništva na polju zdravstva. Dr. Weisskirchner je zastupao zahtjeve njemačkog saveza gradova glede saniranja općinskih financija, kao i na polju aprovizacije. Naredna sjednica sjutra.

SA RATIŠTA.

: Beč, (D. u.) Iz ratnog izvjestiteljskog stana javljaju: Talijansko bojište: Nedostiživom žestinom provedena provala saveznika iz prostora Bovec-Tolmin pokazuje već svoje naravske posljedice. Dok je na lijevom krilu armade u Koruškom go. frajhera pl. Krobatina jugozapadno od Raibla na kraju doline potoka Seebacha ležeće sedlo Nalvia kao i selo Somdogna sjeverozapadno od doline Siena, koje je bilo prošle godine pozorištem čestih bojeva, palo u naše ruke, naše su čete osvojile Veliki Pal, za koji se je tako vruće bilo borilo, istočno od ceste Plöcken i južno od Mauthena u dolini Gail. Samo još postrance od Velikog Pala ležeći Pilz de Jalman zatvara put u Valusiju, odakle vodi dalje cesta na Tolmezzo kod Gemone. Dok austro-ugarske i njemačke divizije armade generala infanterije pl. Belowa stoje već pred Videnom, pala je već i posljednja od neprijateljskih visina Monte Quarina i posljednja izbočina brežuljastog predjela sjeverozapadno od Gorice, koja obvladava ravnicom, u ruke austro-ugarskih četa. U prostoru se južno odavle nalazi potučena neprijateljska treća armada na vrat na nos na uzmaku uzduž jadranske obale. Neka austro-ugarska skupina torpednjača, koja je sa boka na udaljenosti od 3500 metara otvorila svoju vatru na baterije u Zdobu, ove potpuno ušutkala, a da nije sama pretrpjela nikakovih gubitaka. Stečeni se uspjesi imadu to više uvažiti; što su isti morali steći kraj maglovita vremena, djelomice uz kišu kao iz kabla, a na visinama uz žestoku snježnu vijavicu. Uslijed nepovoljnog su vremena nabujale znatno i sve vode, tako da iste sačinjavaju uslijed visoke vode već znatne zapreke.

* **Francuska granica zatvorena** je bila dne 29. o. mj. u ponoći.

* **Talijanska granica zatvorena.** Kako javlja švicarska brzojavna agentura, bila je u noći na ponedjeljak potpuno zatvorena **talijanska granica.**

učestvovanje u tom ratu, pošto se i ono brojkama nepredočivo i neopisivo raspoloženje naroda mora stavljati medju djelujuće faktore u državi; a za onoga, koji je i samo malo poznavao Italiju i talijanstvo, bilo je jasno, da Italija neće nikad pristati uz središnje vlasti proti Francuskoj.

Uz dane okolnosti mogla se je buduća Europa dijeliti u njemačko-francusko-talijanski savez kao protuslavenski blok. Za nas je od osobite važnosti pitanje eventualnog njemačko-talijanskog saveza, koji bi u svakom slučaju bio uperen proti nama Jugoslavenima, bilo, da bi utjecao, kao do sad, na unutarnje prilike Austrije, osporavajući naš narodni razvoj, bilo da bi otvoreno nastupio proti jugoslavenstvu. Radi toga je sudjelovanje Njemačke kod ofenzive proti Italiji od najveće važnosti za našu budućnost. Posljedice talijanskih poraza mogu biti dvojake: ili će Italija biti tako poražena, da će se odlučiti da sklopi mir sa središnjim vlastima, a to nije nevjerojatno, pošto postoje u Italiji jake neutralističke i miroljubive stranke sa starim lisicem Giolittijem na čelu, velikim prijateljem bivšeg njemačkog kancelara Bülowa ili će Italija ostati vjerna antanti i će na jednoj ili na drugoj liniji biti kadra da zaustavi golemu navalu te da se i dalje brani. U prvom bi slučaju Italija mogla dobiti jeftin, jako jeftin mir. Ne smije se naime zaboraviti, da u toj ofenzivi sudjeluju njemačke čete, a ova činjenica daje Njemačkoj donekle pravo, da reče kod mirovnih pregovora izmedju Austrije i Italije svoju. Na taj bi si način mogla Njemačka, da preko noći stvori iz talijanskog Savla Pavla, iz neprijatelja prijatelja, a to tim više, pošto „sacro egoismo“ propisuje ovakve nenadane preobrate. Unatoč porazu mogla bi Italija dobiti i koje kompenzacije, koje bi bile dobrodošle sadašnjem vladinom sistemu. Ne smijemo naime zaboraviti, da bi talijanska republika bila protivna svakom savezu sa središnjim vlastima, te bi svakako prianjala uz Francusku, ma da se vodi danas socijalistička borba u Italiji u ime mira i neutralnosti, dakle prividno proti antanti. Mir i neutralnost su lozinke, koje danas, kaošto u Rusiji, još najviše djeluju na masu i koje su socijalistima dobro došle kao agitacijono sredstvo proti vladi, da sruše danas tamo vladajuću buržoaziju i kralja i da si ustroje republiku po francuskom uzoru. Vojnički je ruska revolucija u mnogočem koristila središnjim vlastima, ali politički bio je ruski carizam za središnje vlasti povoljniji. To isto vrijedi za Italiju. Da dodje do mira sa vjerolomnim susjedom, do takovog mira, koji bi Italiji, kaošto i godine 1866. zajamčio neke prednosti, unatoč porazima, bio bi očajan položaj dinastije u zemlji, kaošto i vladajuće kaste, a socijalistima i revolucijonarcima oteto najbolje oružje — mirovna agitacija. Italija bi svakako postala najbolja prijateljica središnjih vlasti i njemačko-talijanski bi savez postao preko noći zbiljom. Ne smijemo naime zaboraviti, da je danas Njemačka omražena u čitavom svijetu, da nema nigdje prijatelja, a da Njemačka ne vodi rat radi rata, već radi buduće konsolidacije iza sklapanja mira. A pridobiti jednu europsku velevlast bez vlastitih teritorijalnih žrtava značilo bi za Njemačku znatno poboljšati izglede u budućnost. A u Italiji je pretkani političar Giolitti, koji vreba na sličnu priliku, a u Njemačkoj nije isključeno, da Bülow, koji je pregovarao sa talijanskim političarima godine 1915. dodje opet na kormilo, čime bi sporazum izmedju Italije i Njemačke bio zajamčen. Mir bi se u tom slučaju sklopio na račun Jugoslavena, koji bi u ovim pokrajinama bili opet predani na milost i nemilost staroj talijanskoj oligarhiji. Italiji i njezinoj bi vladalačkoj kući bila time pristedjena revolucija, pošto bi dinastija, koja je i onako ušla prisiljeno u taj rat, imala jaku potporu kao n. pr. Austrija u carizmu i Rusija godine 1848.

Uzmemo li drugi slučaj, da se naime Italiji posreći zaustaviti, kažimo izmedju Asiaga i Mljetaka, dakle na najkraćoj fronti, ofenzivu središnjih vlasti i da rat traje dalje, donijet će prilike same sobom, da će u Italiji porasti mržnja proti Nijemstvu i Nijemaca, pošto je ova mržnja već u interesu vodjenja rata. Italija će doznati, da su Nijemci spriječili, da su Talijanci uništili Trst i osvojili Dalmaciju, kako bi u gornjem slučaju krivili Rusiju za svoj vojnički slom, te bi se mržnja okrenula sama po sebi rodjacima ruskih Slavena, Jugoslavenima, koji su najbliži Italiji. Pošto bi se ovo zaustavljanje savezničkih vojska moglo provesti samo pomoću Engleza i Francuza, bila bi Italija njima obvezana za usluge i „spas domovine“, a rat bi trajao dalje i povećavao razdor izmedju germanstva i romanstva. U dogledno vrijeme ne bi bio moguć sporazum izmedju Nijemaca i Talijana, pošto bi se jedan i drugi narod protivio svakom dogovoru.

Ali ovaj potonji je slučaj manje vjerojatan negoli prvi. Istina je doduše, da Engleska imade vrhovnu vlast nad Italijom, da je Italija gospodarski vezana na Englesku, da Englezi gospodare sa svim njezinim brodovljem, ali je Italija zato ipak, unatoč svim porazima, velevlast, a preko Italije vodi put u Francusku. Sporazum bi bio prama tome prisiljen, da primi od Italije strogu neutralnost, na koju bi se obvezala sa mirovnim utanačenjima, a da ne poduzme baš ništa proti njoj, jer bi na svaki neprijateljski čin odgovorila propuštanjem njemačkih četa preko gornje Italije i možda takodjer sudjelovanjem u ratu. Ako imadu Englezi jamstva u rukama, ne fali niti Italiji oružje proti sporazumu, a pošto imade i inače razlika u mišljenju medju Italijom i ostalim narodima sporazuma, bilo bi veoma vjerojatno, da dodje do izmirenja izmedju središnjih vlasti i „vjerolomne saveznice“. Imade već nekojih preduvjeta, da se stvari razvijaju na taj način: Bugarska je neprijateljica Jugoslavena, kaošto je Italija, a Bugarska je takodjer neprijateljica Grka, kaošto i Italija. Ove bi dvije vlasti bile prama tome dobre susjedice na strani i Italija bi se na taj način veoma lako nagodila, Balkanu u Albaniji, dok bi Italija mirne duše prepustila i ostatak Srbije i Crnugoru Austriji. Austrija je nagodile u jadranskom pitanju, a Italija bi imala i dalje mogućnost, da pojača svoj upliv na Grčku i još dalje na jug. To su dakle dvije mogućnosti — ofenzive proti Italiji, a golemi taj vojnički prevrat može imati za posljedicu takodjer političke preobrat u našim vanjskim i unutarnjim prilikama; nije nikako isključeno, da danas legnemo u krevet kao vjerni Hrvati, a da se sutra probudimo kao ščavi od godine 1914.

IZ ITALIJE.

Bern, 27. Ofenziva je proti Italiji jednim mahom zauzela središte interesa, više još uslijed upozorenja sa strane ratnoga ministra negoli uslijed izvještaja sa fronte. Kod toga se općenito opaža nastojanje, da se njemačke navale predoče kao dugo pripremani dogadjaj. Martini piše u listu „Corriere d' Italia“, a ne vjeruje, da je još moguća ofenziva velikog stila u alpama. Čete da će pratiti više tok velikih dolina. Sumadnik istoga lista u glavnom stanu piše, [illegible] se je Austrija morala osje[illegible] [illegible] vodem [illegible] [illegible] [illegible] već dugo bio upotrebljivan njemački materijal na talijanskoj fronti. Njemačka se je upustila u tvrdu, silno odgovornu igru. Neuspjeh, koji će odatle pretrpjeti, imat će u Austriji, gdje je Njemačka vrijedila za nepobjedivu, neproračunivih posljedica. Londonski zastupnik lista „Secolo“ brzojavlja, da će se austro-ugarska ofenziva izjaloviti. „Secolo“ se nada, da će komora pod utjecajem uspominjujuće grmljavine topova sa fronte riješiti brigu obzirom na to, da se ratne potrebe imaju još uvijek pretpostaviti svim drugima, jer bi sukob, koji se priprema na talijanskoj fronti, mogao biti odlučan po čitav rat i jer se stoji možda pred posljednjim naprezanjem neprijatelja. Otpor talijanskih vojnika mora biti s toga praćen moralnim otporom čitave zemlje.

Lugano, 28. Talijanski listovi izražavaju više ili manje riječima svoju bol radi dogadjaja na sočkoj fronti i uzaludnosti stečenih talijanskih osvojenja. No svakako ne zaboravljaju podržavati nadu u dojduću, konačnu pobjedu, podsjećajući na to, da većina ofenziva ne prelazi dalje preko početnih uspjeha. Medjutim ne taje snage i zamašaja upravo pretrpjele navale. — Iz Engleske i Francuske stižu talijanskim novinama brzojavke sa riječima utjehe i bodrenja. Tako govori „Temps“ o političkim uzgrednim svrhama i pridodaje pouzdanje, da će Talijani Njemačku i Austro-Ugarsku temeljito razočarati. Nekoji talijanski listovi, a na čelu im „Giornale d' Italia“ i „Corriere della sera“ izjavljaju u tom pogledu, da Italija ne će sama na sebi pogriješiti i željeti takovo riješenje krize, da postanu Sonnino i Bissolati vodje ili glavni nosioci novoga ministarstva. Medjutim dopuštaju mogućnost, da Sonnino ne će opet preuzeti lisnicu izvanjskog ureda, u kojemu bi slučaju odobrili kabinet Orlando-Nitti, za koji bi se mogla naći, kako piše „Giornale d' Italia“, jaka većina dozlaboga nervoznom i nemirnom postale zastupničke komore. Sa svih strana želé brzo riješenje kabinetske krize, ali to se pod izvjesno još ne može unaprijed kazati.

Lugano, 28. Kralj je Viktor Emanuel stigao jučer u Rim i primio iznajprije ministra rata, a iza toga Bosellija i predsjednika senata Manfredija. Da se upotpune predstojeća vijećanja o riješenju kabinetske krize, zaputio se je bio kralj u zastupničku komoru do predsjednika Marcore. — Mnogo se govori o razgovorima dosadanjeg ministra unutrašnjih poslova Orlanda sa Sonninom i više odličnih stranačko-političkih članova kabineta Bosellí. Orlanda imade danas primiti kralj i sve više izgleda, kao da je on prvi kandidat za ministarsko predsjedništvo. — Kako se iz novina razabire, pokazuju se parlamentarni krugovi veoma potištenima i pokazuju neobično malo zanimanja za kabinetsku krizu, da, oni izjavljaju, e bi bilo poželjno, da kabinet Boselli ostane još nekih četrnaest dana u službi i da se do tad čeka na razbistrenje vojničkih i diplomatskih odnošaja. Medjutim „Popolo d' Italia“ i „Idea nazionale“ opominju na energiju i slogu glede brzog sastava ratnog kabineta, kojega apsolutno nužnim i glavnim članovima proglašuju i opet Sonnina i Bissolatija. I senator Pichon izjavlja u pariškom listu „Petit Journal“ u ime Francuske, e je od potrebe, da Sonnino ostane.

IZ RUSIJE.

Stockholm, 29. U sjednici je ruskog pretparlamenta od 25. listopada, u kojoj se je raspravljalo o pitanjima glede glede zemaljske obrane, izjavio govornik lijevice, socijalni revolucijonarac Steinberg Carellin, da se bojna djelatnost armade podići samo tad, bude li armada i narod na čistu, zašto se bori. Prvi uvjet za podignuće obrambene i bojne sposobnosti da je potpuna promjena izvanjske politike. U predlogu na sve zaraćene države glede primirja za odmah ne vidi njegova stranka ništa, što bi moglo biti na uštrb ugledu Rusije.

Bern, 26. „Temps“ javlja iz Petrograda: Iza važne jedne konferencije u Pskovu, kod koje su sudjelovali ratni ministar i mnogi generali, prihvaćena bje osnova generala Čeremisova glede obrane Petrograda. Utvrde se Petrograda imadu pojačati u tri glavna smjera, iz kojih bi mogao neprijatelj provaliti, naime od Revala, Hapsala i Pernana ovamo, a isto se tako imade pojačati i obrana finske obale. — Privremeno je vijeće odobrilo promjene u vrhovnom zapovjedništvu. Generalissimom bje sjeverne fronte imenovan general Voločenk, armadnim zapovjednicima general Notbeck, Čeremisov, Valirev, Koltčansk, Šislinski i Promtov. Novi su ti zapovjednici sve mladi časnici, koji su se iskazali bilo energijom i inicijativom. To imenovanja nailaze u vojničkim krugovima na sveopće odobravanje. I glavni je kvartirmajstor glavnog stana generalmajor Romanovski otstavljen, a na njegovo mjesto imenovan generalmajor Diederichs.

Razne vijesti.

*** Republika Finska.** „Zürcher Morgenzeitung“ javlja, da će se Finska konstituirati kao republika sa predsjednikom na čelu. Petrogradska je vlada priznala Finskoj ovu autonomiju, a za to primila obećanje, da će se finska republika u svim vojničkim i diplomatskim odnosima smatrati kao dosad pripadnicom ruske države. Finska će se u prvom redu kao dio razraćene Rusije boriti dalje i republikanski ustav uporabljati predbježno samo za izgradnju svoje unutrašnje organizacije.

*** Prosvjed bugarskih socijalista proti nizozemsko-skandinavskom manifestu.** Udružena je bugarska socijalistička stranka upravila ovaj prosvjed nizozemsko-skandinavskom odboru: „Izvodi su nas manifesta nizozemsko-skandinavskog odbora glede Macedonije iznenadili i napunili dubokom tugom. Taj manifest zabranjuje Bugarskoj najstarija i bitno bugarska područja Macedonije, upravo ona ista, na kojim su se tlima odigrali bojevi za preporod Bugarske i koja su bila pozorištem tolikih krvavih ustanaka u prošlosti. Neutralni nizozemsko-skandinavski odbor sokoli bez svake koristi i praktične svrhe po Srbiju njezin pogubni zahtjev za bugarskom Macedonijom, kako su to od šezdeset godina činili najgori neprijatelji balkanskih naroda. Masa je bugarskog i srpskog naroda na Balkanu shvatila to već pod cijenu grozne nesreće u ovom ratu, i sve, što na Balkanu demokratsko misli, nada se, da će socijalistička internacijonala, rasvijetljena iskustvima prošlosti, razumjeti, kolko je nevolja sakrivenih u takovom, umjetnim sredstvima podržavanom smjeru, i da će, umjesto da komada žive narodnosne organizme, biti kadra da dovede balkanske narode do razboritog zbliženja njihove politike unutar granica opravdanih njihovih narodnosnih zahtjeva. Potpisan je Janko Sakizov.

*** Ostavka dra. Michaelisa.** Iz Berlina se službeno javlja sa 29. listopada: Car je primio jučer popodne bavarskog ministra-predsjednika grofa Hertlinga i ponudio mu, da preuzme službu državnog kancelara. Grof Hertling je zamolio za rok za razmišljenje. Molba je Michaelisa za otpust već riješena.

* **Ugarska zastupnička kuća** prihvatila je u trećem čitanju osnovu o ratnoj potpori za javne činovnike, našto je predsjednik izjavio, da će naredna sjednica biti sazvana, čim budu dovršene osnove, koje kani vlada kući predložiti.

NEPRIJATELJSKI IZVJEŠTAJI.

Ruski:

27. listopada. Sjeverna fronta. Dne 26. t. mj. oko 9 sati prije podne otkrivena je pred obalom kod Hainascha neprijateljska skupina brodova, sastojeća se od 10 stražarskih ladja i torpedovka. Oko 10 sati započela je opstrijeljavanjem odsječka Hainasch, koje je opstrijeljavanje trajalo do podne, našto se je protivnik udaljio u smjeru prema jugozapadu. U 10 sati prije podne prikazaše se pred Salismuende 2 neprijateljska krstaša i više manjih ladja. U 10 sati i po najavljen je još jedan dreadnought i 10 torpedovka. U 10 sati i 50 časaka započelo je neprijateljsko brodovlje opstrijeljavati Salismuende iz udaljenosti od 11 milja. Opstrijeljavanje trajaše do podne, našto se je dio neprijateljskih ratnih ladja udaljio prema sjeveru i ostavio pred Salismuende u udaljenosti od oko 10 versta od obale samo 2 krstaša i jednu torpedovku. — U pravcu na Rigu izvidjanja. Neka je naša patrula stigla do zaselka Annenhof, a da se nije sukobila sa neprijateljem. Na ostaloj fronti običajno puškaranje.

Zapadna, jugozapadna i rumunjska fronta, puškaranje.

Kavkaska fronta. Ništa važna.

Sjeverno more. U predjelu Rigajskog zaljeva nema nikakovih bojnih djela. Neprijateljsko brodovlje, sastojeće se od 1 dreadnoughta, 1 krstaša, 8 velikih torpedovka i 2 prijevoznih ladja, ostavilo je dne 23. t. mj. na večer Kuiwast, prikazalo se je pred otokom Kynö te je opstrijeljavalo južnu obalu. Istočno od Werdera kušali su njemački radnički odjeli, da podignu žične zapreke; bili su raspršeni od naše vatre.

Engleski:

28. listopada, na večer. Tijekom dana izvele su francuske i belgijske čete sjeverno od Merckema uspješno poduzeća. Selo je Luyghem bilo osvojeno od Francuza jutros rano. Cijavi je područje Merckem sada u posjedu saveznika. Dopremljeno je nekoliko zarobljenika. Na bojištu traje djelatnost topništva. Neprijateljsko je topništvo južno od Lensa djelovalo živahnije nego obično.

Ljetalstvo. Veliki je broj naših i neprijateljskih lijetala bio u zraku. Izvedeno je mnogo posla za topništvo. U zračnim bojevima oborili smo 11 neprijateljskih lijetala, a 7 prisilili, da se spuste. 9 se naših lijetala nije povratilo.

Francuski:

28. listopada, na večer. Sjeverno od Aisne prilično živahna djelatnost topništva u okolici Pinona, Chavignona i Chevrignya. U 12 i po podneli su Nijemci jaku navalu na naše položaje sjeverno od farme Froidmont. Naša je paljba suzbačila juršajuće, izakako su pretrpjeli teške gubitke te pustili do 60 zarobljenika u našim rukama, medju kojima je jedan časnik. U Argonama bio je narsrtaj neprijatelja bez uspjeha. U Champagni ostao je topnički boj tijekom dana prilično živahan. Inače je svuda vladao mir.

Belgijski. U noći na 25. i 26. t. mj. osujetila je zaporna paljba neprijateljski nasrtaj proti našim naredjajima južno od Dixmuidena. Tijekom 23. listopada tukli smo neprijateljske baterije te ih ušutkasmo. Našu smo razornu vatru uperili na neprijateljska utvrdjenja kod Dixmuidena, Woumena i Luyghema. Istotako je naše topništvo imalo udjela kod navalnog poduzeća francuske armije. Neprijatelj je uzvratio sa pucanjem na naše baterije u noći od 26. i 27. t. mj. u okolici Oostkerke. Izakako smo ispustili plin proti njemačkim opkopima u okolici Dixmuidena, dopremilo je naše izvidničko odijeljenje, zadavši neprijatelju sjeverno od Ville teških gubitaka, 20 zarobljenika i jednu mitraljezu. Kod toga smo digli u zrak zaklonište za bacala mina. Danas smo nastavili pucnjavu te smo sudjelovali neposredno kod navale u okolici Merckena. Belgijsko je odijeljenje poduzelo kod Dixmuidena uspješan pothvat, izakako je presilo preko naplavljenog područja.

Političke vijesti.

Budimpeštanske konferencije

„Jutarnji list" javlja iz Budimpešte: Budimpeštanske konference, kojima je uz bana pl. Mihalovicha i podbana Kriškovića prisustvovalo i više članova hrvatske delegacije na zajedničkom saboru, kretale su se, kako Vaš dopisnik doznaje u glavnome o pitanju izborne reforme i pitanju prehrane. — Zakonska osnova o izbornoj reformi, nakon što je u Zagrebu izradjena, mora da prodje silom prilika izvjesni put, koji je uobičajen kod svih zakonskih osnova, da dodje na previšnje mjesto, koje onda odlučuje, da li će dobiti predsankciju ili ne. Vaš dopisnik pod izvjesno doznaje, da su tek neke nebitne modifikacije u prvobitnoj osnovi preduzete, dočim su temeljna načela ostala netaknuta. Zanimivo je, da bi se imao povećati broj virilnih članova sabora, nu povećati će se naravno i broj izbornih kotareva naročito u Srijemu, Varaždinskoj, te Bjelovarsko-Križevačkoj županiji. Novi virilni članovi sabora imali bi prozači iz redova konfesija, koje do sada nisu zastupane u saboru, kao što su predstavnici svećenstva protestanske i kalvinske vjeroispovijesti, te izraelitičke vjeroispovijesti. Ove virilne članove imenovati će kralj na prijedlog bana. — U pitanju prehrane zauzimlje se ban uz potporu delegata vrlo energično, da se na temelju kompenzacija Hrvatskoj i Slavoniji dade u svrhu prehrane nužne količine krumpira i kupusa. Ban je nastojao, uz pomoć delegata, da osigura uvoz od barem 1200 vagona krumpira i 600 vagona kupusa. Za sada je osigurano 600 vagona krumpira i 300 vagona kupusa. Ugarska će medjutim dobiti iz Njemačke oko 10.000 vagona krumpira (u glavnome krumpir za prehranu i tovljenje marve, jer Njemačka, ta industrijalna zemlja, imade ogromne zalihe krumpira i digla svoju proizvodnju, da danas dosiže 700 kg po osobi!) uz kompenzacije, koje se sastoje u tome, da će Ugarska dati odgovarajuću količinu marve za klanje. Ima mnogo nade, da bi i Hrvatska, te Slavonija uz slične kompenzaciju mogla participirati i na ovome krumpiru, koji će biti uvezen iz Njemačke. — I u pitanju sladora za priugotavljanje marmelade, koja se već proizvodi, polučen je uspjeh, te bi Hrvatska u svrhu imala dobiti oko 20 vagona sladora.

Nizozemske ratne priprave.

Zakonska je osnova glede uvedenja civilne službovne dužnosti izazvala u neku ruku presenećenje, premda se ono u toj flegmatičnoj i uvijek mirno prosudjujućoj zemlji ne očituje osobito niti u novinstvu, niti u političkim, ni parlamentarnim krugovima. No u pojedinačnim razgovorima dolazi do izražaja čuvstvo presenećenja i nemile vojne, jer ona naglost vladinog zaključka, kojom se sad civilna službovna dužnost pridodaje drugim ratnim teretima, dokazuje barem to, da mjerodavni krugovi ne smatraju ratne pogibelji za Nizozemsku kao uklonjenu. Još nikad nije stajala Nizozemska u ovakovoj potpunoj bojnoj spremi. Mobilizovano je preko 300.000 ljudi, a daljnjih je 100.000 momaka u pripravi, da u zgodan čas pojača taj broj. No sad bi se imao taj broj znatno još pojačati. Uza sve to valja uzeti u obzir i ogromne, po nizozemske prilike nečuvene zajmove, koje neprestano traži ministarstvo Cort van den Linden od generalnih država. Ovi zajmovi imaju nevino ime, a u istinu bi imali vladi pružati sredstva, kako bi mogla poduzeti svim mogućnostima najbliže i daljnje mogućnosti. Kakova će ova mogućnost biti, ne zna ovdje nitko. No mjerodavne su po držanje Nizozemske bez sumnje riječi lista „Nieuwe Courant", koji stoji blizu ministarstva Cort van Lindena: „Nizozemska ne će dozvoliti a ma ni uz kakove prilike, da se s njom postupa kao sa Grčkom".

Austrijska formula o Poljskoj prihvaćena od Nijemaca.

Krakavski „Kuryer Codzienny" doznaje, da su se u berlinskim vijećanjima sporazumile obe dvije okupacione sile, tako te je Njemačka prihvatila austrijsku formulu o budućoj Poljskoj. Navedeni list kaže, da se zaista radi o sporazumu sa Njemačkom i o izmirenju Njemačke sa misli, da se Galiciju udruži sa kongresnom Poljskom i pripoji Austriji u obliku personalne unije. Ne zna se, koliko je istine na toj vijesti.

Pogrom medju poljačkim legionarima.

U ponedjeljak došla je u Ščipijornu — kako izvješćuje „Gazeta Wieczorna" — vojnička komisija, da bi obdržavala zakletvu 500 legijonara, koji su internirani dosad ovdje radi poznate afere Pilsudskoga uslijed otkaza pokornosti okupacionim vlastima. Daljnjih se je 500 prigla ilo još dodatno. Pristaše Pilsudskoga su se trudili, da bi spriječili zaprisegnuće. Sakupiše se, sastaviše špalir, kroz koji su morali stupati vojni dobrovoljci, te počeli strašnu gonju na njih: mlatiše ih, greboše ih, pljuvaše im u lice, trgaše s njih odjeću, kamenovaše ih. Sa mnogih nije od odore visjelo ništa do tralja. Okrutno bi izjeman također vojnički kurat Kwapinski, kojega drže za uzročnika gibanja medju legijonarima za polaganje zakletve i za dolazak komisije. U samom se je taboru brinula tajna cenzura, da se bi pročulo baš ništa o čeznuću nekojih za pukovnijom i za polaganjem zakletve. Domaća je tajna cenzura bila u tom pogledu strašno stroga i da se je itko odvažio, da nešto takova napiše, slabo bi prošao. Svećenik je Kwapinski bio od cenzure proglašen izdajnikom i vjerolomcem, te je poradi toga grdno izjeman. Do ponoći ponedjeljka bi javljeno 3 mrtva, 8 teško i 40 lako ranjenih.

Domaće vijesti.

Prodaja mesa. Danas u srijedu, prodavat će se meso samo u slijedećim mesarnicama: Fabris, Marać, Gruden, Kreuzmayer, na gradskom tržišću; u ulici Campo Marzio, Micalich; u ulici Kandler, Vatta; na trgu Cimizio, Žic; u ulici delle Valle, Cidri.

Dar. Za Eduarda Nardini, koji je uslijed bombe pretrpio veliku štetu, darovao je g. Šime Vodanović, gostioničar, K 30·—.

Kradje. Nepoznati je dosad tat ukrao ručna kolica s obale Franje Josipa I. — U ulici Sofije Hohenberg ukradjeno je od noći od 21. do 22. o. mj. 19 kokoši (u ovo doba dovar zalogaj za omastiti si bradu, o. ur.) — U ulici su Medea br. 43 nepoznati tatovi provalili vrata i odnijeli nekoliko stvari u vrijednosti od 60 kruna.

Uapšen varalica. Našemu seljaštvu u okolici grada i drugdje u Istri poznati varalica, koji je znao od našega naroda mamiti i vabiti novac i drugo pod izlikom, da će mu u Puli pribaviti živeža, i koji je znao siromašne ljude pozivati u grad, da ga čekaju ovdje ili ovdje, a on bi, prevarivši ih, iščeznuo, pao je u ruke našem redarstvu i sad čeka s onu strane Prave na zasluženu kaznu. — Ovom zgodom preporučamo našemu seljaštvu, da se ne daje varati od sličnih skitalica i varalica, koji živu samo od prevare, nego neka ih odmah predade „najbližoj oružničkoj postaji.

Oparen vrelom vodom. U pokrajinsku je bolnicu doveden dvanaestgodišnji dječak Martin Hrelja, sin Ivana, iz Podgrada u Istri, koji si je noge opario vrelom vodom. Dječakova majka izjavlja, da je bila zaposlena pranjem rublja, te da se je na ognjištu kuhala voda. Ne zna ni sama, kako se je najednom prevrnuo kabao i opario dječaku noge. U bolnici mu bje pružena prva pomoć, te je ostao u liječničkoj njezi.

Pao sa kola te slomio ruku i nogu. U pokrajinsku bje bolnicu dopremljen polojdjelac Antun Cozza od 70 godina iz Bale u Istri sa prelomljenom nogom i rukom. Cozza je na kolima vozio živež za općinu Bale, te htijući sači sa kola, stane jednom nogom na rudo od kola a kola se uslijed lošega puta i gliba zaljuljaju, našto se Cozzi omakne noga i padne pod kola tako nesrećno, da mu je prednje kolo prešlo preko noge, a stražnje preko ruke i smrvi mu ih. Unesrećenom bje u Balama pružena prva liječnička pomoć, te bje odmah nakon toga otpremljen u bolnicu, gdje je ostao u njezi.

Prodaja ribe. U slučaju, da prispije riba prodavat će se ona danas. Pravo kupovati ribu imadu danas vlasnici živežnih karata počevši od broja 2201.

Zahvala.

Ovim putem izkažujem svim kolegama i prijateljima najsrdačniju zahvalu, koji su me pomogli i novčano obdarili prigodom uništenja mojeg stana, nastalog uslijed neprijateljskih bomba.

Pula, 31. listopada 1917.

Eduard Nardini
gostioničar.

Obznana.

Prama opstojećim zakonima zabranjena je slobodna trgovina živežem, kojim opskrbljuje pučanstvo država i to: brašnom, kavom, sladorom, krumpirom i sočivom. Nije dakle dozvoljena niti zamjena ovih živeža drugima, kao n. pr. jajima, živadi itd. Toliko se daje na opće znanje opaskom, da će prekršitelji biti kažnjeni u smislu ministarskih naredbi od dne 26. julija 1917. D. Z. k. br. 311, dotično 26. maja 1917, D. Z. k. br. 235, globom do 20.000 kruna, dotično zatvorom do 6 mjeseci.

Od c. kr. kotarskog poglavarstva.

Pula, dne 23. listopada 1917.

C. kr. tvrdjavni povjerenik:

Hohenbruck, v. r.

Pokrajinske vijesti.

Pet stotina vagona kukuruza — ne za ljude — nego za svinje. Javljaju „Obzoru“ iz Osijeka: Nedavno se u Osijeku konstituiralo društvo koje će se baviti tovljenjem svinja. Medju utemeljiteljima ima ne samo imućnih gospodara, nego i aktivnih političara — pa nije čudo, da ova gospoda očekuju od svih oblasti najveću susretljivost. Kako je poznato, sve su životne namirnice pod odsvojnim zabranama, jer se samo tako može očekivati, da će se moći narod prehraniti. Tu je potrebno štediti sa svakim zrnom kukuruze i žita. No osim nestašice žitarice prijeti nam i nestašica masti — jer se svinje ne mogu toviti. Kako smo čitali u bečkim novinama imadu se u Hrvatskoj toviti 10.000 svinja — za Austriju, i to žirom u šumama. Pitamo sad hrvatsku vladu, a kako će se u Hrvatskoj osigurati mast, jer kako nam je poznato, sve su tvornice suhomesnate robe i svinjegojci odbiti sa svojim molbama, da im se doznači kukuruz. Kako će Hrvatska doći do masti? Deset hiljada austrijskih svinja toviti će se žirom. Kukuruz vlada opravdano neda, jer nije sigurna, da li će moći uopće ljude prehraniti, a da ne računamo Dalmaciju i Istru, koje skapaju od gladi. Kad ima vlada ovakovo stanovište, svatko se je čudio, kako da se ustraja novo društvo za tovljenje svinja. Kako će toviti svinje bez žira i bez kukuruze? No gospoda utemeljitelji „Slavonije“ smješčaju se, jer oni su upravili molbu na vladu, da im se označi ni više ni manje, nego pet stotina vagona kukuruza — i tvrde, da će im ta ogromna količina kukuruza biti doznačena. Tako naš dopis. Mi ne možemo vjerovati, da bi moguće bilo zaista ovoj gospodi u Slavoniji ovako ići na ruku; jer — ako ta gospoda dobiju tih pet stotina vagona, zaslužiti će u pet mjeseci pet milijuna kruna, prodati će svinje u Austriji — a Hrvatska će ostati bez masti i bez kukuruza. Najprije mora biti osigurana prehrana pučanstva, ako kukuruza ima na pretek, onda se prema saborskom zaključku neka pošalje u Dalmaciju i Istru; ako i tu preostaje, onda neka se razmjerno podijeli tu kukuruzu medju sve producente i neka im se zabrani izvoz masti u Hrvatskoj. Ali ovakvv „las a verdieren“ na račun nemoguć je i nadamo se, da će vlada to odbiti.

Vojničke vijesti.

Dnevna zapovjed lučkog admiralata broj 303 od 30. listopada 1917.

Posadno nadzorstvo: nadporuč. Badl.

Liječničko nadzorstvo na N. V. b. „Bellona“: linijski liječnik dr. Tschada.

Liječničko nadzorstvo u mornaričkoj bolnici: pučko-ustaški liječnik dr. Buzolić.

Podupirajte Družbu!

Sjetite se Crvenog križa!

Rodoljubi! Proširujte „HRVATSKI LIST“.

Saidjah i Adinda.

Nizozemski napisao E. Douwes Dekker.

Saidjahov je otac imao bivola, kojim je obradjivao svoje polje. Kad mu je tog bivola oduzeo okružni glavar u Parang-Kudjangu, bio je veoma rastužen i nije govorio ni riječi, kroz mnogo dana. Jer približavalo se je vrijeme oranju, te se je bilo bojati, ako se polje za rižu pravodobno ne obradi, e će proći i vrijeme za žetvu, a da ne bude priradjene nikakove riže, koja bi se spremila u kućno spremište za žitak.

Ja moram ovdje za čitatelje, koji poznaju doduše Javu, ali ne poznaju okružja Bantam, spomenuti, da u tom okružju postoji „osobno zemljišno vlasništvo“, česa drugdje nema.

Saidjahov je otac bio dakle u sto briga. Bojao se, da njegova žena ne će imati dosta riže, a ni Saidjah, koji je bio još dijete, i malena braća i sestre Saidjahove.

Ujedno bi ga glavar okružja tužio kod pomoćnika upraviteljeva, ako bi zaostao s plaćanjem propisane pristojbe za svoje zemljište. A to se je po zakonu kaznilo.

Tad uzme Saidjahov otac bodež, baštinu po svom ocu. Bodež nije bio upravo lijep. No imao je srebrne pruge oko toka, a i šiljak je toka bio obložen srebrom. Prodao je taj bodež nekomu Kinezu, koji je stanovao na glavnom trgu, i povratio se kući sa dvadeset i četiri forinta, za koji je novac kupio drugoga bivola.

Saidjah koji je tad brojio nekih sedam godina, bio je doskora sklopio sa bivolom prijateljstvo. Ja kažem namjerice prijateljstvo, jer je zaista ganutljivo gledati, kako je javanski kerbo (bivol) odan malenomu dječaku, koji ga čuva i timari. Značajan je primjer za tu privrženost, velika jaka životinja dobroćudno sklanja tešku glavu na desno ili nalijevo ili prema dolje, kad bi ju samo prstom pritisnulo dijete, koje on poznaje, koje on razumije s kojim je odrastao.

Takovo je prijateljstvo znao i maleni Saidjah doskora uliti novomu gostu, i Saidjalovih pobudni djetinski glas kao da je snažnom hrptu jake životinje podavao još više snage, kad bi trgao teško ilovasto tlo i označivao svoj put u dubokim oštrim brazdama. Bivol bi se voljno vraćao, kad bi stigao do kraja njive i ne bi gubio ni prstovjet zemlje kod oranja nove brazde, koja je uvijek ležala točno pokraj stare.

Pokraj ovoga je polja ležalo polje Adindina oca, oca djeteta, koje je bilo zaručeno sa Saidjahom. I kad bi malena braća Adindina upravo tad, kad bi Saidjah sa svojim plugom bio ondje, došla na medju, se je pozivalo u sredini, tad bi si veselo dovikivali i jedni drugima hvalili snagu i poslušnost svojih bivola. No ja mislim, da je Saidjahov bivol bio najbolji, možda jer je Saidjah znao s njim bolje postupati nego drugi, jer su bivoli veoma pristupačni lijepoj riječi.

Saidjah je navršio bio devetu godinu, a Adinda već šest godina, kadno je okružni glavar u Parang-Kudjangu oduzeo toga bivola Saidjahovu ocu.

Saidjahov otac, koji je bio veoma siromašan, proda sad nekom Kinezu dvije srebrne zavjese — baštinu roditelja svoje žene — za osamnaest forinti, i za ovaj novac kupi novoga bivola.

Ali Saidjah je bio veoma rastužen, jer je saznao od Adindine braće, da su prijašnjega bivola otjerali bili na glavni trg, i bio je upitao svoga oca, da li je vidio životinju, kadno je bio ondje, da proda zavjese. Na ovo pitanje nije htio Saidjahov otac dati nikakova odgovora. Stoga se je bojao, da su njegovog bivola bili zaklali, kao i druge bivole, koje bi pooduzimao kotarski glavar pučanstvu.

I Saidjah je mnogo plakao, kad bi mislio na jadnoga bivola, s kojim je kroz dvije godine tako srdačno drugovao. I dugo vremena nije mogao da jede, jer mu je grlo bilo kao sapeto.

Valja imati na umu, da je Saidjah bio dijete.

Novi je bivol upoznao Saidjaha te je u sklonosti djeteta veoma brzo zauzeo mjesto svoga predšasnika. Zapravo i odviše brzo. Jer ah, voštani se utisci našega srca tako lako izgladjuju, da ustupe mjesto kasnijem pismu. Bilo, kako bilo, novi bivol nije bio doduše tako jak, kao onaj prijašnji, i stari je jaram doduše bio prevelik, prejak za njegovu šiju, ali jadna je životinja bila voljna poput njezina predšasnika, koji je bio zaklan, pa ako se Saidjah i nije mogao više hvalisati jakošću svoga bivola kod sastanka s Adindinom braćom na medji, to je ipak tvrdio, da mu nema premca u poslušnosti.

(Nastavit će se.)

Pojedini broj 12 h.

CIJENA lista: U pretplati za čitavu god. K 36·—, za polugodište K 18·—, tromjesečno K 9·—, mjesečno K 3·60, u malo-prodaji 12 f. pojedini broj. OGLASI primaju se u upravi lista trg Custoza 1.

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

„HRVATSKI LIST" izlazi u nakladnoj tiskari JOS. KRMPOTIĆ u Puli, trg Custoza 1. Uredništvo: Sišanska ulica br. 24. — Odgovorni urednik JOSIP HAIN u Puli. — Rukopisi se ne vraćaju.

Godina III. | U Puli, subota 1. prosinca 1917. | Broj 862.

AUSTRO-UGARSKI RATNI IZVJEŠTAJ.

Beč, 30. (D. u.) Službeno se javlja:

Talijansko bojište.

U Mletačkoj topnička vatra izmjenične jakosti.

Istočno bojište

Nepromijenjeno.

Albanija.

U noći su na 28. o. mj. proveli na donjoj Vojusi bosansko-hercegovački lovci uspješan pothvat. Pregazili su rijeku, duboku poput čovjeka, prodrli do druge talijanske crte te dopremili zarobljenika i mnogobrojnog ratnog pribora.

Poglavica generalnog stožera.

NJEMAČKI RATNI IZVJEŠTAJ.

Berlin, 30. studenoga. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana javlja:

Zapadno bojište.

Bojna skupina prijestolonasljednika Rupprechta: U Flandriji su se razvili popodne od Houthoulsterske šume do Zandwoorde žestoki topnički bojevi, koji su se osobito s obje strane Poelcapelle i sjeverno od Gheluvelta vodili najvećom žestinom. Naši su nasrtajni odjeli prodrli u blizini obale i u pojedinim odsječcima bojišta u neprijateljske crte i zarobili mnogo Francuza i Engleza. Kod Armentieresa, Lensa i jugoistočno od Arrasa pojačana topnička djelatnost. Na bojištu su kod Cambraia navalili Englezi ranim jutrom iza žestoke topničke djelatnosti na naše položaje zapadno od Bourlona. Bili su odbijeni uz teške gubitke. Popodne je topnička djelatnost izmedju Inchyja i Fontaine opet znatno ojačala. U okolici je St. Quentina bila topnička djelatnost živahnija negoli prijašnjih dana.

Bojna skupina njem. prijestolonasljednika: Pothvat je nasrtajnih četa sjeverno od Braye imao potpuni uspjeh, te je unio zarobljenika. Na obje bi obale Meze vatra od vremena do vremena oživjela.

Bojna skupina nadvojvode Albrechta würtem.: Na mnogo mjesta, osobito u Sundgau-u živahna djelatnost Francuza. — Od 24.,, mj. izgubiše naši protivnici u zračnim borbama i uslijed sastrijeljenja sa zemlje 30 lijetala i 2 pripeta zrakoplova. Poručnik je Buckler izvojevao svoju 30., poručnik Böhm svoju 24., a poručnik Klein svoju 21. pobjedu u zraku.

Na istoku, u Macedoniji, kao i u Italiji nikakove veće bojne djelatnosti.

Prvi majstor glavnog stjela Ludendorff.

NEPRIJATELJSKI IZVJEŠTAJI.

Talijanski:

29. studenoga. Uzduž položaja fronte vatra obostranog topništva. Na donjoj Piavi bubnjarska vatra naših baterija na ploveće neprijateljske nišane.

Albanija. Ujutro je dne 28. studenoga bio uz krvave gubitke [po neprijatelju odbijen neprijateljski pothvat na utoku Susite i Vojuse.

Francuski:

28. studenoga, popodne: Topnički bojevi sjeverno od Aisne i u Argonima, na desnoj obali i u odsječku Chambrettes.

Istočno bojište, 27. studenoga: Na čitavoj je fronti bio dan miran, osim u okolici Dojrana, gdje je topnička borba uz prekide nanovo oživjela. U okolici su Bitolja naši puščani strojevi oborili neprijateljsko lijetalo.

Engleski:

Iz Palestine, 25. studenoga. General Allenby javlja: Naše promaknute izvidničke čete, koje su prešle na sjevernu obalu Nahr el Audža četiri milje sjeverno od Jaffe, bjehu potisnute neprijateljskom pješadijom. Sada držimo južnu obalu i štitimo prelaze; jahaće su čete zaposjele Bittir, Tatini i Ain-Karim (3 i po milja (5—6 km) zapadno od Jerusolima. Jaki turski odjeli četa drže u posjedu gorovito područje zapadno od Jerusolima, a štite prema sjeveru cestu Jerusolim-Siham.

28. studenoga. Kroz cijeli se dan nije na bojnoj fronti kod Cambrai-a dogodilo ništa od osobitog značenja. Rano ujutro pokušao je neprijatelj dva napadaja protiv naših jaraka u susjedstvu Aviona južno od Lensa, oba je puta bio odbijen. Prigodom poduzeća ophodnja privedosmo nekoliko zarobljenika. Na fronti kod Yperna traje djelatnost neprijateljske artilerije, istočno od Yperna bijaše jako žestoka. Unatoč tomu, da je dne 27. gotovo cijeli dan bio jaki vjetar i kišovito vrijeme, provela su ipak naša lijetala nekoliko važnih izvidničkih poduzeća. Topovska djelatnost bijaše slaba. Neprijateljske su čete u strjeljačkim jarcima bile puščanim strojevima opstrjeljevane iz uzduha. U noći bila je uz oluju izbačena tona bomba na kolodvor Menin. Jedno je od naših lijetala neizvjestno.

Iz Istočne Afrike. Tijek operacija od 21. o. m. bijaše ovaj: Njemačka borbena sila, koja je bila protjerana iz Simbasa u dolini Kitangari mora da se nalazi, kako javlja, u blizini rijeke Rovum sa malom množinom živeža i municije. U izvještaju od dne 20. i 23. studenoga spomenuta njemačka četa pod pukovnikom Tafelom, koja se kretala, kako bje javljeno, iz kraja kod Mabende u pravcu prema jugu, bje zapletena u blizini Mandebe 38 milja jugozapadno od Livale od engleskih raštrkanih bojnih sila dne 15. i 16. studenoga u boj. Okretno bje pritisnuta u jugoistočnom pravcu prema Newali; očito bijaše, da ona ne znadijaše, e se taj prostor nalazi već u našim rukama. Dne 27. studenoga predao se pukovnik Tafel bez uvjeta zajedno sa 12 časnika, 6 sanitetnih časnika, 92 Nijemca ostalih časti, 1212 Askarićana i 2200 urodjenika.

* **Madžarska politika glede naseljivanja.** U izvještaju je ugarskog ministarstva za poljodjeljstvo zabilježena listina državnih imanja, koja bi se imala prodati. Radi se o imanjima u vrijednosti od devet i pol milijuna kruna. Ta imanja leže u rumunjskim županijama, i samo Lomničko je područje slovačko. Vlada kani na ovaj način u rumunjskim i slovačkim okružjima naseliti što više madžarskih naseljenika. Prodaja državnih imanja stoji u savezu sa naredbom o novoj politici glede naseljivanja u nemadžarskim okružjima.

* **Cecil protiv mira putem sporazumka.** Reuterov ured javlja: Ministar za blokadu, lord Robert Cecil, držao je u Norwihu govor, u kojem je naglasio, da nikako ne može da osigura Englesku, dok Njemačka ne bude konačno poražena.

* **Ratna izjava Compersova.** Prema nekoj vijesti Havasa iz Buffala bio je Compers izabran predsjednikom američkog radničkog saveza. Povodom svojeg opetovnog izbora izjavio je, da radnici zapada moraju doprijeniti, da se rat nastavi dalje do konačnog triumfa.

* **O pariškoj konferenciji.** „Temps" potvrdjuje, da će francuska vlada prigodom otvorenja konference alijiraca u Parizu predložiti, kako bi se sveopćem izjavom ustanovile opasnosti, kojima je Rusija bila izložena po časovitim vlastodršcima uzurpatorima u Petrogradu. Radit će se takodjer o tome, da se ustanovi i upamti e je Rusija prekršila savezništvo, jer nastoji započeti pregovaranja o separatnome miru s neprijateljem, te objavlja dokumente, koji bi se imali da objave jedino u slučaju sveopćeg zaključka. „Temps" dodaje k tome, da Francuska, koja je bila u ratu saveznica Rusije, imade zato važnih razloga, da se pritužи, te je potpuno pripravna da dade inicijativu k protestu, kojemu mora da pridoda svoje osobite pritužbe.

* **Naš plijen u Italiji.** Ugarskim je stručnjacima povjerila bila vojna uprava procjenu talijanskog plijena. Jedan je od tih stručnjaka priopćio zastupniku lista „Az Est": Zaplijenjeno je na milijune po vojnicima odbačenih odora, čitave hrpe pamuke i najskuplje svilene robe, ne gledeći na silne množine živeža. Ključ za razdiobu se još nije našao, no nadležni faktori sad nastoje, da plijen pravedno porazdijele izmedju Austrije, Ugarske i Njemačke.

Jugoslavenska politika.

„Probjegli kralj". — O izbornoj reformi u Hrvatskoj-Slavoniji. — Novi režim kod „Hrvatskog Dnevnika". — Proti namjesniku Claryju. — Uzajamna kooperacija Čeha i Jugoslavena.

„Jugoslovan" u vrlo duhovitom članku o dru. Šusteršiču pod naslovom „Ubežni kralj" (Kralj na bijegu) piše izmedu ostaloga i ovo: „(Dr. Šusteršič) ima u protivštini s ogromnom većinom slovenskoga naroda a napose kranjske „Slovenske ljudske stranke" u svojoj najbližoj okolici ljude, koji ne vjeruju u deklaraciju, nijesu za nju, nazivaju je prenaglom, premalo realnom, utopijom, predbacuju joj da je protivuaustrijska i s paklenskom zlobom šire po narodu vijesti, da su zadnje zle rekvizicije u Kranjskoj kazna za deklaraciju. Dobro znamo, kako je vladi mio Šusteršičev istup i kako joj je na putu naša deklaracija, vladi koja bi rado vidjela, da se naš narod iza smrti oca naše ideje nezaboravnoga dra. Kreka okrene k dru. Šusteršiču. Onoj vladi, koja je uvjerena, da dr. Šusteršič ima većinu slovenskoga naroda za svoju osobu, onoj vladi, koja po svojim podredenim organima širi u narodu vijest, da je dr. Šusteršič bio „prisiljen" potpisati deklaraciju. Dobro znamo kako to godi hrvatskim frankovcima, najvećim škodljivcima naše ideje, s kojima dr. Šusteršič ima vrlo tijesne veze i razgovore. Što mi možemo, ako nam se kod tih Šusteršičevih sveza nadaje poznata rečenica: „Kaži mi, s kime se družiš, i kazat ću ti, kakav si."

*

„Hrvatska Riječ" donosi: Po novoj izbornoj reformi imade 77 hrvatskih kotara, 30 srpskih i 13 mješovitih kotara. U 77 hrvatskih izbornih kotara svuda je golema većina hrvatskih izbornika, i to u 34 kotara iznosi ta većina 90 do 110 po sto, u 14 kotara 80 do 90 po sto, u 8 kotara 75 do 80 po sto. To znači, da u 56 kotara iznosi hrvatska većina preko tri četvrtine. U 14 od tih kotara iznosi hrvatska većina 60 do 75, a samo u 7 kotara 50 do 60 postotaka. U 13 mješovitih kotara imaju Hrvati relativnu većinu u 10 kotara. Nijemci u 2, a Srbi u 1 kotaru (u Staroj Pazovi). Vidimo dakle, da su Hrvati odlučujući faktor i u 13 mješovitih kotara, što zajedno sa 77 hrvatskih kotara iznosi 90 kotara. U 30 srpskih kotara imadu Srbi samo u jednom kotaru većinu od 90 do 100 po sto. U 6 kotara imadu većinu od 80 do 90 po sto, u 2 imadu većinu od 75 do 80 po sto, u 12 imadu većinu od 60 do 75 po sto, a u 9 imadu Srbi većinu od 50 do 60 po sto. Prema ovim brojkama odlučuju Hrvati u 12 srpskih kotara, u kojima imade iznad 20 postotaka Hrvata. Srbi odlučuju u 11 hrvatskih kotara, u kojima ima iznad 20 posto Srba.

*

„Novine" donose: Novi urednički režim kod „Hrvatskoga Dnevnika" hvali se velikim dojmom, što ga je doživjela „izjava" po svim hrvatskim zemljama. Tu se priča o „ushitu i odobravanju", tu se govori, kako je „izjava" i u Zagrebu „naljegla na osobitu pažnju". Kakovo je to silno „odobravanje" u Bosni, vidi se najbolje po tome, što „Hrvatski Dnevnik" na uvodnom mjestu debelim slovima poziva ljude, da se za Boga miloga što prije upišu u novo društvo. Kod ovoga je poziva veoma pametna opaska, da se imena pristaša ne će objelodanjivati, jer bi ljudi iz broja lagano mogli zaključiti na veliko ogorčenje, što ga je „izjava" izazvala u Bosni. Ipak je uredništvo protiv ovoga zavjeta u istom broju sagriješilo, jer objelodanjuje debelim slovima jedno jedino ime župnika Kopića. To je do sada valjada jedini pristaša u Bosni. Koliko ogromno oduševljenje vlada za „izjavu" u ostalim našim zemljama, svjedoči sve naše novinstvo, koje je pozdravilo novi pravac u Bosni sa zgražanjem. Ipak su do sada dvojica telegrafirala iz Hrvatske, od kojih je prvi bio nekada jedan od voda srpsko-hrvatske koalicije, a drugi, kojemu politika nikako ne ide od ruke. Obojica su iz grupe „triumvirata".

*

Po odlučnom koraku, što su ga morali u Beču poduzeti slovenski zastupnici iz Štajerske proti štajerskom namjesniku Clary-ju, pozvao je ovaj k sebi zem. odbornika dr. Verstovšeka te mu predložio sastanak, kod kojega bi imao prisustvovati i načelnik Jugoslav. kluba, dr. Korošec, a to u svrhu riješenja političkih pitanja obzirom na slovenski dio Štajerske. Zastupnici, dr. Korošec i dr. Verstovšek odgovoriše na ovaj poziv dne 25. t. mj. na slijedeći način: „Vaša ekscelenca! Obzirom na razgovor, koji se je nedavno vršio radi daljnjih pregovora, usudjujemo si Vašej ekscelenci javiti, da sa zahvalnošću otklanjamo svaki razgovor, jer se razna obećanja i pogodbe i onako ne izvršuju".

*

Glede uzajamne kooperacije Čeha i južnih Slavena prvo je iskušenje za obje velike slavenske grupe, dnevni red ovoga tjedna. Taj dnevni red opseže nagodbu s Ugarskom i mandate osudjenih zastupnika, kao i zakon o zaštiti bjegunaca te osnova zakona o kompetenciji vojnih sudova. Češki je savez pozvao sve svoje članove u Beč, a isto su tako pozvani i svi članovi južnoslavenskog kluba. Unatoč krize, koja je nastala medu slovenačkim strankama, očekuje se, da će se tome pozivu odazvati i dr. Šusteršič i Jaklič. U petak će biti predkonferencije sviju 60 delegata iz gospodske i zastupničke kuće austrijske, da se ugovore sve formalnosti, radni program, kao i razdjeljenje raznih mandata u austrijskim delegacijama. Što se tiče slavenskih stranaka, to se znade, da hoće predsjedniku češkoga saveza Stanjeku ponuditi predsjedničko mjesto vojnoga odbora, a predsjedniku južnoslavenskoga odbora predsjedništvo u bosanskom odboru. Do sada se znade, da su češki, južnoslavenski i rusinski delegati odlučili, da ne će prihvatiti ni jednoga referata.

Ministar-predsjednik o miru.

*Beč, 30. (D. u.) Zastupnička kuća. U po*četku današnje sjednice podao je ministar-predsjednik dr. vitez pl. Seidler slijedeću izjavu: *Kako je visokoj kući poznato iz službenog iz*vještaja c. i k. dop. ureda, prihvatila je c. i k. *vlada poziv ruske vlade, koji se tiče bezodvlač*nog pregovaranja o primirju i općem miru. (Živahno, trajno odobravanje.) C. i k. vlada je u smislu ponovnog objavljenog stanovišta odlučna, da pregovaranja, koja se imadu započeti, vodi u duhu izmirenja, (Odobravanje) jer ona namjerava, da što prije postigne mir, koji bi imao da u budućnosti omogući povjerljivo suradjivanje naroda. Kako se već vidi iz jučer objavljenog odgovora vanjskog ministra na vladu ruske republike, izjavila se je austro-ugarska vlada pripravnom, da stupi u pregovaranja o općem miru. (Živahno, trajno odobravanje.) Kod tih pregovaranja, nastojat će austro-ugarska vlada, da dodje do mira s onim državama, koje se izjave pripravnima, da na temelju poziva, koji je izašao iz Rusije, sklope mir, koji će biti za sve skupine, koje će sklapati ugovore, jednako častan, te će biti proveden po načelu „bez teritorijalnih i gospodarskih nasilja“. (Živahno odobravanje i pljeskanje.) Austro-ugarska će vlada priznati svim državama, koje budu s njom sklapale mirovne ugovore, pravo, da se onim narodima, koji njima pripadaju, dade potpuna sloboda odredjivanja svoje državne budućnosti, te će se suzdržati od svakog umješavanja u njihove državne odnošaje, ali s druge pak strane zahtijevamo, da izostane svako umiješavanje u našu vlastitu državnu organizaciju. (Živahno odobravanje i pljeskanje.) Ja sa svog stanovišta kao austrijski ministar-predsjednik moram pri zaključku da naglasim, da država, kaošto je naša, koja imade zastupničku kuću, koja je izabrana jednakim, sveopćim i ravnim pravom glasa, može s pravom tvrditi, da posjeduje zastupstvo naroda, kakvo se više demokratsko uopće može jedva da zamisli, te da su za to podane sve predpostavke, da sama po sebi odredi političkom sudbinom naroda u državi. (Živahno trajno odobravanje i pljesak.) Time, držim, je odgovoreno i na upite, koji su sa jedne strane bili podastrti od gosp. zast. dr. Adlera, dr. Seitza, Pernerstorffera i drugova, a s druge strane od zast. Finka, dr. Waldnera, dr. Sylvestra, Pantza, Knirscha i drugova. (Dugotrajno odobravanje i pljeskanje.) Nato govori predsjednik kuće te izvodi:

Visoka kućo! Saopćenja gospodina ministra-predsjednika nemogu u tom času biti predmetom vijećanja i zaključivanja. No, ja sam uvjeren, da govorim u smislu nas svih, ako dajem izraza našoj zajedničkoj radosti radi toga, da je učinjen prvi korak, koji vodi k svršetku ljudskog klanja (Živahno odobravanje) i da smo došli bliže željkovanom miru. Ali mir nije ni iz daleka još postignut. Mi se u tome ne smijemo zamamljivati. No, ja sam uvjeren, a molim, da sv svi istog uvjerenja, da poslije koraka, što ga je poduzela ruska provizorna vlada i koji je od središnjih vlasti u potpunom medjusobnom sporazumku (živahno odobravanje) dosljedno uvijek pokazivanoj pripravnosti za mir prihvaćen, neće nitko, pa ni najgori antantin ratni huškač, htjeti i dalje nositi odgovornost za ubilački rat. Neka ovaj prvi korak bude blagodat za našu domovinu, neka ovaj prvi korak doskora donese našoj domovini toliko željeni mir. (Živahno odobravanje.) — Upit zastupnika dr. Adlera, Pernerstorffera, Seitza i drugoga glasi: Je li vlada pripravna, da prihvati poziv ruske vlade, da se odmah započmu pregovaranja o primirju i o općem miru; je li pripravna voditi pregovaranja i postaviti si kod ovih pregovaranja za cilj opći, za sve ratujuće skupine jednako častan mir sporazuma bez osvajanja i bez ratnih odšteta u duhu prava samoodredjenja naroda? Upit zastupnika Funka, dr. Waldnera, dr. Sylvestra, Pantza, Knirscha i drugova glasi: Velikim smo zadovoljstvom uzeli na znanje, da je sadašnja ruska vlada ponudila središnjim vlastima mir. Izjavljujemo, da smo zastupnici sa odgovorom, što ga je dao Njeg. ekscelenca c. i k. ministar vanjskih poslova grof Czernin i kancelar naše saveznice Njemačke. Potpisani pitaju Njeg. ekscelencu gospodina ministra-predsjednika, da li je Njeg. ekscelenca pripravan, da ovaj upit saopći i Njeg. ekscelenci gospodinu ministru vanjskih poslova.

* **Iz Italije.** Kako talijanski listovi javljaju, premještena je trgovačka komora iz Mletaka u Firencu, a trgovačka komora iz Trevisa i Belluna u Rim. — „Progres“ javlja iz Rima: General je Diaz imenovao Marconija članom glavnoga stožera. — List „Eclair“ javlja iz Rima, da *se velikom strogošću postupa proti širiteljima* panike, i da je vlada svagdje odredila uapšenja. Senzaciju pobudjuje uapšenje učitelja u Genui, *kao i skinuće načelnika u okružju Mondovi.*

* **Masaryk proti boljševicima.** „Wr. Politische *Rundschau (poluslužbeni bečki list) priop*ćuje ovu vijest: Kako je poznato, bio je prošlog mjeseca Skobelev odredjen od sovjeta kao zastupnik demokratske Rusije za parišku konferencu, te je u tom pogledu primio nekakve upute. Proti tim uputama podiže Masaryk u listu „Utro Rosiji“ vatreni protest, u kojem predbacuje centralnom odboru boljševika, da se teško ogriješio o program samoodredjivanja naroda, koji je bio primljen od cijele Rusije, te je odbor postao time nevjeran demo*kratskoj stvari. Upute Skobelovu ne govore* ništa o narodu Husa i Komenskoga, te ne priznavaju prava samoodredjivanja naroda; obratno baš, jer brane Austriju, koja je svojom nečas*nom balkanskom politikom izazvala današnji svjetski rat. Sovjet je preuzeo u obranu Austriju, gdje militarizam u savezu s degenerovanom au*tokracijom drži 7 naroda u ropstvu, Masarykov je protest pun psovaka proti hapsburškoj dinastiji, proti kojoj postavlja demokratizam gospode Wilsona i Lloyda George-a. Protest se završuje time, da kaže, e se trajni mir ne može doseći, dok se ne svlada njemački i austrijski militarizam, i dok se ne razdijeli Austriju. (Masaryk je poznati češki sveučilišni profesor na praškom sveučilištu, koji je pred ratom pobjegao u inozemstvo, te je bio na londonskom sveučilištu imenovan profesorom slavenskih jezika, odakle je opet otišao u Rusiju. Op. ur.)

* **Uapšenja u Ateni.** „Petit Parisien“ javlja iz Atene, da je tamo bilo od vojničkih oblasti uapšeno 150 činovnika, novinara, učitelja i trgovaca, jer su bili pristaše prijašnjeg režima.

* **Sastanak nordijskih kraljeva.** Švedskih kralj, koji je potaknuo sastanak triju nordijskih kraljeva u Kristijaniju u pratnji državnog ministra i ministra izvanjskih poslova. Na nazdravicu norveškog će kralja odgovoriti švedski kralj. Nakon povratka će se objelodaniti službeni izvještaj triju državnih ministara. Ne će se stvoriti nikakav nordijski trojni savez, nego će se strogo tjerati i nadalje dosadašnja politika neutralnosti. I o mirovnom se posredovanju ne će raditi.

* **Otprema ocjela iz Njemačke u Švicarsku.** U listu „Schweizerisches kaufmännisches Zentralblatt“ čitamo: „Uvjeti, pod kojima bje ostvareno naše gospodarsko utanačenje sa Njemačkom, nijesu nažalost takovi, da bi bezuvjetno bilo zajamčeno bitno poboljšanje naše opskrbe željezom i ocjelom. Istina, Njemačka nam je dozvolila 19.000 tona na mjesec uz obećanje, da će dobavljače pridržavati na dobavu, tako te bi dakle naša industrija za nuždu mogla izlaziti — ako se bude utanačenje zaista i obdržavalo. No moramo imati pred očima, da su posve slična obećanja bila podana već povodom našeg posljednjeg utanačenja i da smo tad silno ostali na cjedilu. Uzrok tomu nije, kako bi tko možda bezazleno mislio, ležao u tom, što njemački dobavljači ne bi bili mogli otpremati robe, nego se je ta otprema uskraćivala po stalnoj nekoj osnovi i sustavu. Oni švicarski tvorničari, koji su njemačkim oblastima bili u volji, primali su svoju robu, a drugi ne. Dok Švicarska sa svoje strane točno vrši ugovor, znala se je Njemačka u dalekosežnoj mjeri ustezati od svojih obveza. A glavno je na stvari to, što si je i u novom ugovoru ostavila Njemačka, nekako na, sličan način slobode ruke. Opet će se pozivati na to, da njemački dobavljači nijesu u stanju dobavljati utanačenu robu, i mi ćemo opet ostati kratkih rukava.

* **Ukrajinci za plebiscit o pripadnosti istočne Galicije.** Organ Ukrajinaca „Dilo“ predlaže plebiscit u istočnoj Galiciji, koji ima da odluči o pripadnosti ove zemlje bilo Austriji, bilo Poljskoj. Pravilno pučko glasovanje poslije rata dakako da je nemoguće, ali je moći zamisliti naknadu za plebiscit. Ukrajinci bi mogli svoju volju izraziti poticajima, koji bi bili upravljeni kruni, ministarskom predsjedniku i ministru spoljašnosti.

* **Pristaše maksimalista.** S ruske se granice javlja: „Djen“, koji je bio organ Kerenskoga, javlja, da su u 44 gubernije od 60 ruskih gubernija još oblasti iz carskog režima. U tim se gubernijama oblasti ne brinu za naloge, koje stizavaju iz Moskve i Petrograda. U preostalih 6 gubernija podijeljena je vlast izmedju provizorne vlade i maksimalista. Maksimalisti imadu potpunu vlast samo u tri gubernije, no te su svakako najvažnije. Što se tiče držanja vojske, to su sjeverozapadna i zapadna vojska pristale *uz maksimaliste. S južnozapadnom i kavkas*kom frontom prekinute su brzojavne i telefonske veze, pa se stoga misli, da su ove vojske pro*tiv maksimalista. Iz svega se može zaključiti, da* je jedna dvanaestina pučanstva Rusije pristala *uz maksimaliste. Medjutim se misli, da će broj* pristaša pučkih komesara porasti. („Novine“.)

* **Dr. Dulibić o nagodbi.** Nagodbeni je odbor bečkog parlamenta držao sjednicu, u kojoj je uzeo riječ zast. Dulibić, te se pozabavio južno-slavenskim pitanjem, kao i potrebom, da se ono riješi u smislu, sadržanom u deklaraci i pred carevinskim vijećem. Zatim opisuje prilike *na jugu, koje su skrivljene dualizmom,* te se obrati proti proganjanju južnih Slavena, koje još uvijek ne će da prestane. On označuje nagodbu *kao krpu papira, koja vrijedi isto toliko, kao i* nagodba medju Hrvatskom i Ugarskom, koja ne sadržava niti jedne riječi, koja nije bila iskrivljena. Govornik se bavi pitanjem željezničke veze *s Dalmacijom, koja je u nagodbi od god. 1907. osigurana zaplsničkom nagodbom, te bi 1911.* morala biti gotova, ali nije to ni danas.

* **Nathan proti pacifizmu.** Bivši načelnik grada Rima Ernest Nathan, bio je imenovan velikim meštrom talijanskog reda slobodnih zidara. *Nathan, koji je već jedanput nosio tu čast,* ocijenio je uopće u svom nastupnom govoru stajalište Clemenceau-a i Lloyda George-a, se je osobito izrazio proti pacifizmu.

* **Francuske čete u Italiji.** Iz Lugana se javlja, da je talijanski ministar-predsjednik Orlando poslao na ured Havas brzojavku, koja počimlje sa saopćenjem, da sada opet francuske čete već stoje u linijama na strani talijanskih četa, prekomjernim riječima govori o čuvstvima sklonosti i bratstva, koja spajaju Italiju sa Francuskom te izražava zajedničku vjeru obiju država, da će braniti slobodu i svetsku kulturu pred barbarima.

* **Nemiri u Harbinu.** Reuter javlja: Prema brzojavci iz Pekinga sve više rastu nemiri u Harbinu. Na strance navaljuju i pljene ih. Konzuli su priopćili ruskim oblastima, da će u slučaju, ne budu li pružena jamstva za zaštitu stranaca, biti pozvane engleske, amerikanske i japanske čete, da sa ruskim i kineskim upraviteljima porade oko uzdržanja javne sigurnosti.

* **38 milijuna vojnika bori se u ovom ratu.** Amerikansko ministarstvo rata izračunalo je na temelju službenih podataka svih zaraćenih država, da se u ovom ratu bori 38 milijuna ljudi, i to 27 i pol milijuna na strani antante, a 10 i pol milijuna na strani centralnih vlasti. U svemu sudjeluju u ovom ratu 22 države.

* **Rat na moru.** Kako javlja Reuter, javio je Lloyd George u svom posljednjem govoru u donjoj kući, da je 17. o. mj. bilo uništeno 5 njemačkih podmornica. Engleski stručnjak Arthur Pollen saopćio je u newyorškom listu „Associated Press“ ovo: Neobično sniženje gubitaka na brodovima, kako proizlazi iz zadnjeg izvještaja britskog admiralata dokazuje, da se njemačko poduzeće s podmornicama bez uspjeha srušilo. Podmornice su pobijedjene. To je najvažnija vijest od toga doba, što je Amerika navijestila rat.

Iz Rusije.

Bern, 28. (D. u.) Savezno vijeće saopćuje: Povjerenik za vanjske poslove maksimalističke vlade u Petrogradu predao je zastupnicima 6 neutralnih država u Petrogradu notu, kojom daje na znanje predloge, koji su učinjeni antantinim poslanicima pogledom na primirje i mir. Trocki zahjeva u noti, da se ovi predlozi službeno saopće vladama središnjih vlasti. Švicarski je poslanik u Petrogradu, sporazumno sa ostalim tamošnjim neutralnim poslanicima potvrdio primitak note. Savezno je vijeće uzelo danas ovo saopćenje na znanje te je zaključilo, da se od svog poslaništva dade potanje obavijestiti i da zahtjeva, da mu se saopće predlozi, koji su učinjeni alijirskim poslanicima u Petrogradu. Prema tome si je savezno vijeće pridržalo odluku o koraku, koji ima uslijediti usljed Trockovog koraka.

Petrograd, 28. (D. u.) Reuter. Maksimalistički je vrhovni zapovjednik Krilenko, izdavši na vojsku i brodovlje mirovni proglas, otputovao na frontu.

Petrograd, 28. (Reuter. vijest.) Maksimalistički je vrhovni vojni zapovjednik otputovao na frontu, a prije toga je izdao na vojsku i mor-

naricu mirovni manifest. Maksimaliste javljaju, da je uapšen bivši zapovjednik moskovskog vojnog okružja Ribačev, koji je, predjeven kao seljak, htio da uteče.

: Amsterdam, 29. (D. u.) Reuter javlja iz Petrograda pod 28. studenoga: Revolucijonarni odbor u Minskom obznanjuje, da je general Balujev, koji je zapovijedao istočnom frontom, bio nadoknadjen maksimalistom radi toga, što se je ustručavao, da raspravlja sa Nijemcima o primirju. Maksimalisti su iza višednevnih bojeva osvojili Taškent. General bje Koroničenko uapšen. — Španjolski poslovodja priopćio je Trockomu pismeno, da je njegovu notu predao svojoj vladi. Poslovodja je još nadodao, e će učiniti sve, da ma štogod doprinese tomu zaključku mira, za kojim čitavo čovječanstvo tako vruće čezne.

: Amsterdam, 29. Petrogradsko vladino glasilo priopćuje, da je Petrograd na dulje vremena očuvan od glada, pošto je prispio velik broj brodova sa žitom, koji se već nalaze na Nevi.

Političke vijesti.

Ruska mirovna ponuda.

: C. kr. vlada odgovorila je na bežičnu brzojavku ruske vlade, koja je stigla vojnom vrhovnom zapovjedništvu dne 29. studenoga, ovo: Vladi ruske republike! Okružna je brzojavka vijeća pučkih povjerenika od 28. studenoga 1917., u kojoj se ruska vlada izjavlja spremnom, da povede rasprave o zaključku primirja i sveopćeg mirovnog ugovora, stigla vladi Austro-Ugarske. Po ruskoj vladi obznanjeni pravci za primirje i mirovni ugovor, koji bi se imao sklopiti, i glede kojih očekuje vlada ruske republike protupredloge, sačinjavaju prema nazorima austro-ugarske vlade primjerenu osnovu za povedenje tih rasprava. Vlada se dakle Austro-Ugarske izjavlja spremnom, da stupi u pregovore glede bezodvlačnog primirja i glede sveopćeg mira, predložene po ruskoj vladi. C. i kr. ministar izvanjskih poslova: Czernin.

•

Bežična, djelomice iznakažena brzojavka, koja je stigla c. i kr. vojnom vrhovnom zapovjedniku, popunjena je — u koliko je bilo moguće — ovako: Carskoje selo, 28. prosinca. Svim narodima zaraćenih zemalja! Slavodobitna je radnička i seljačka revolucija u Rusiji stavila na čelo mirovno pitanje. Dovršena je perijoda kolebanja, odgadjanja i birokratizma. Sad se pozivaju sve vlade, svi razredi, sve stranke svih zaraćenih zemalja, neka kategorički odgovore na pitanje, da li su sporazumne, da zapodjenu s nama rasprave o bezodvlačnom primirju ili ne. O odgovoru na to pitanje ovisi, hoćemo li se uklonniti novoj zimskoj vojni sa svim njezinim grozotama i jadima, ili će pako Europom i nadalje proticati rijeke krvi. Mi, vijeće pučkih povjerenika, obraćamo se ovim pitanjem na vlade naših saveznićkih država. Pitamo ih pred licem njihovih vlastitih naroda, pred licem čitavog svijeta, jesu li za to, da pristupe mirovnim raspravama. Mi, vijeće pučkih povjerenika, obraćamo se u prvom redu na radničke razrede, da li su sporazumni, da se ovo bezumno klanje nastavi i da se slijepo ide ususret propasti europske kulture. Mi zahtijevamo, da radničke stranke saveznih država bezodvlačno odgovore na pitanje, da li su sporazumne sa povedenjem mirovnih rasprava. Ovo pitanje stavljamo na čelo. Mir, koji predlažemo, neka bude narodni mir, neka bude častan mir sporazumka, koji zajamčuje svakomu narodu slobodu gospodarskog i kulturnog razvoja. Radnička i seljačka je revolucija već obznanila svoj mirovni program. Mi smo priopćili tajne ugovore cara i buržoazije sa saveznicima i ovi su ugovori proglašeni neobvezatnima za ruski narod. Mi predlažemo javno svim narodima, da sklope novi ugovor na temelju sporazuma i zajedničkog rada. Na naš su predlog odgovorili službeni i poluslužbeni zastupnici vladajućih razreda i saveznih zemalja time, što se ustručavaju, da priznaju vladu vijeća i da se s njom stave u sporazum glede mirovnih pregovora. Mi pitamo narode, da li njihova akcijonelna diplomacija izražava njihove misli nastojanja, da li narodi dozvoljavaju diplomaciji, da zakopa veliku mirovnu priliku nost, koja se je pružila po ruskoj revoluciji. Odgovor na ovo pitanje... (prekinuto). Dolje sa zimskom vojnom! Živio mir i pobratimstvo naroda! Pučki povjerenik za izvanjske poslove Trocki, predsjednik vijeća pučkih povjerenika Uljanov—Lenin.

Zanimivo jest, da je boljševička vlada upravila doduše ovaj poziv svim narodima zaraćenih država ali samo vladama saveznika, izrično dakle samo Francuskoj, Italiji, Engleskoj, Udruženim državama, Kitaju, Srbiji, Rumunjskoj i Japanu, još zanimivije je, da one vlade, na koje je bio upravljen taj mirovni poziv, nijesu odgovorile, a da su odgovorile samo one vlade, na koje nije ovaj poziv bio upravljen.

Zbrka u Rusiji.

„Djen" piše: „Ono, što mi sad preživljujemo ubijanje je čitave Rusije, po zločinačkoj ligi. Nepoznati će zastavnik Krilenko nudjati u ime ruske republike neprijatelju mir i odredjivati o budućnosti države. Ovaj čovjek imade smjelosti, da na svoju ruku uporabljuje sve posljedice čitavog svjetskog rata te svih žrtava i nevolja Rusije". Gradjanske novine imadu ove naslove: „Bjesomučnik", „izdajica domovine", „prodana zemlja". — O ličnosti zastavnika Krilenka, kojega su boljševici imenovali bili vrhovnim zapovjednikom, i koji se u nekim vijestima spominje kao pukovnik, piše „Vorwärts": „Krilenk je upoznala šira javnost njegovim nastupom u petrogradskoj izbornoj borbi za drugu dumu godine 1906. Tad je pobudilo veliku senzaciju to, što je u javnim izbornim skupštinama uz najstroži redarstveni nadzor nastupio jedan od socijalnih demokrata, Krilenko, koji je usto bio još boljševičkog smjera, a ipak znao i razumio, da kaže sve, što misli. Svakako je kod toga Stolipinova vlada zažmirila bila na jedno oko, jer joj je Krilenkova kritika kadeta veoma dobro došla. I tako je došlo, te se je o govoru i o nastupu „druga Abrahama", kako se je Krilenko nazivao, govorilo po čitavoj Rusiji, a novine su priopćivale opširne izvještaje. Krilenko je uza sve svoje židovsko stranačko ime porodom svojim kršćanin, a imade mu 37 godina. — U listu se „Pravda" od 24. o. mj. nastavlja priopćivanje ruskih tajnih diplomatskih dokumenata. Oni, koji su sad priopćeni, od malenog su interesa naprama onima, koji su bili priopćeni dne 27. o. mj. Dne 5. ožujka 1915. brzojavio je ministar izvanjskih poslova, Sasonov, poslaniku u Pariz o engleskom odobrenju ruskih želja glede Carigrada, te veli pod kraj brzojavke, što se tiče Francuske: „Za mene su lično, koji gojim najveće povjerenje u Delcassea, potpuno dostatna uvjeravanja, koja je podao, ali carska vlada mora željeti, da primi potanke izjave o odobrenju Francuske, kaošto ih je primila bila od Engleske". Dne 7. ožujka 1915. brzojavlja Sasonov poslaniku u Londonu medju ostalim: „Da se po alijircima stečeni prodor kroz Dardanele olakoti, carska je vlada spremna, sudjelovati u pravcu, da budu države, kojih sudjelovanje može Engleskoj i Francuskoj bili od koristi, na razboritoj osnovi zasnubljene za tu zadaću". U brzojavci od 13. rujna 1917. na ruske poslanike u Parizu, Londonu, Tokiju, Washingtonu i na ruskog poslanika u Stockholmu govori Tereščenko o razvitku afere Kornilovljeve. Medju ostalim ustanovljuje, da nije Kornilovljeva afera u bitnosti bila izazvana uslijed medjusobnih nesporazumaka, prouzrokovana nastupanjem raznih neuspjelih i raznih posrednika izmedju glavnog stana i vlade. O imenovanju Kerenskoga za vrhovnog zapovjednika se veli, e je ono bilo potrebito, da se umire demokratski elementi i vojnici. U istinu će pako biti vodjom ratnih operacija poglavicom stožera imenovani general Aleksejev. Brzojavka ministra izvanjskih poslova od 9. listopada na iste poslanike javlja o raspoloženju prigodom ustanovljenja predparlamenta, u čemu vidi Tereščenko važnu tečevinu. S jedne strane ustanovljuje veliko popuštanje umjerenih socijalističkih vodja, s druge pako strane ustanovljuje, da imadu ekstremiste velik uspjeh kod masa i vijeća, kojih se je ali važnost, kako se nada, veoma oslabiti. U drugoj nekoj brzojavci na iste poslanike iza pada Rige veli Tereščenko, da je to učinilo jak i ozbiljan dojam. Istodobno veli, e mora spomenuti, da su vijesti iz saveznih država u Petrograd, osobito ona glede pisanja novina o dogadjajima na ruskoj fronti, veoma neugodno djelovale u domoljubnim ruskim krugovima. „Dok ovdje", veli, „iz petnih žila nastojimo, kako bismo učvrstili odlučnost, da se rat mora uz svaku cijenu nastavi, i dok vlada u društvu raspoloženje u prilog saveznika, izgleda eto, kao da javno mnijenje kod ovih uskraćuje svoje povjerenje. To pobudjuje ovdje čudjenje, jer je naša srpanjska ofenziva s njom prouzrokovana protuofenziva uza sve nedaće prisilila Nijemce, da usredotoče na našoj fronti veće bojne sile, nego li ikad prije. Kerenskijeva je vlada težila za tim, da prekine stanje bojnog mirovanja, koje je u prošlosti omogućilo bilo neprijatelju, da baci čete sa naše fronte na francusku, a ta je svrha bila i postignuta. Tereščenko se nada, da će biti poduzete mjere, kako bi se djelovalo na sveopće mnijenje saveznika, kod česa bi valjalo istaknuti, da u Rusiji nema nikakva kolebanja obzirom na izvanjsku politiku, prema kojoj se mora rat voditi svim silama i u potpunom sporazumku s antantom. Dne 30. rujna 1917. brzojavlja Tereščenko zastupnicima Rusije u Parizu, Rimu i Londonu: Iz razgovora s ovdješnjim poslanicima alijiraca, a ponajpače s najiskrenijim izmedju njih, naime amerikanskih, zaključujem, da su se naši saveznici na jednoj od posljednjih konferencija u Parizu ili Londonu sporazumjeli glede razdiobe onih područja medju sebe, koja bi nam morala u buduće pružati potporu za nastavak rata. Čini se, kao da su Amerikanci preuzeli na sebe, da urede naše željezničke sveze. Ovo je pitanje po nas od izvanrednog interesa, jer naime tehnička i materijalna pitanja kod nas kane poprimiti konačno ugrožljiv značaj glede mogućnosti, da se rat zaista vodi. Na temelju toga bih bio spreman, da podjem alijircima ususret i prihvatim inicijativu za predlog, da bi oni življe negoli dosad sudjelovali kod organizacije naše industrije i naših komunikacija, ako su oni za to zaista voljni. Molim Vas, da stoga oprezno u tom pravcu poradite i javite mi svoje dojmove.

Domaće vijesti.

Natječaj. Za školsku godinu 1917—1918 imade se podijeliti devet državnih kvarnersko-gimnazijalnih stipendija od godišnjih 200 kruna svaki. Ove štipendije mogu uživati pripadnici kvarnerskih otoka, koji polaze državne gimnazije u carevinskom vijeću zastupanih kraljevina i zemalja. Natjecatelji na ove štipendije moraju podastrijeti molbenice sa krsnim listom, svjedodžbom o cijepljenjim kozicama te sa školskim svjedožbama zadnjih dvaju polugodišta najkasnije do 1. siječnja 1918 i to putem školskoga ravnateljstva na c. kr. namjesništvo u Trstu. Od c. kr. namjesništva. Trst, dne 23. studenoga 1917.

Članovima mornaričkog konsumnog magazina se daje na znanje, da će se od četvrtka dalje prodavati u ulici Sissano br. 5 pekmez i šljive. Na jednu će se iskaznicu izdati 2.20 kg šljiva i 2 kg pekmeza i to kg po 8.— K. Prodavat će se prije podne od 7—11 sati, popodne od 1—4 sata i pol. U četvrtak će se imenovana roba izdavati na iskaznice br. 1 do 2000, u petak je zatvoreno, u subotu na iskaznice br. 2001 do 3000, u nedjelju (samo prije podne) od 3001 do 4000, u ponedjeljak od 4001 do 5000, u utorak na iskaznice od 5000 dalje i na iskaznice, koje vrijede samo za ratno vrijeme.

Prodaja ribe. U slučaju, da prispije riba prodavat će se ona danas. Pravo kupovati ribu imadu danas vlasnici živežnih karata počevši od broja 4321.

Prosvjeta.

Književna objava. Kao IV. knjiga „Hrv. pripovjedača" izišao je roman Rikarda Nikolića: Lomnom stazom, u kome se obradjuje predmet iz suvremenoga života naše mladje generacije. Cijena K 2·50—. Kao V. knjiga „Hrv. pripovjedača" doštampava se, pa će za malo dana izaći djelo Marina Bega: U očekivanju, koje sadrži izvorni roman našega invalida i jednu izvornu novelu; jednim i drugim zahvaća pisac velikom umjetničkom snagom najvažnija narodna pitanja naših dana. Cijena K 2·50. Poštarina zapada 20 fil. za svaku knjigu. Čitavo I. kolo „Hrv. pripovjedača" (5 knjiga) stoji s poštarinom K 13·60. Narudžbe izvršuju se samo uz unaprijed poslan novac. — Dr. Branko Vodnik. Zagreb. Akad. trg, 4.

Vojničke vijesti.

Dnevna zapovijed lučkog admiralata broj 334 od 30. studenoga 1917.

Posadno nadzorstvo nadpor. Šanta.

Liječničko nadzorstvo na N. V. b. „Bellona": štopski liječnik dr. Schiller.

Liječničko nadzorstvo u mornaričkoj bolnici: štopski liječnik dr. Kremer.

Kako je stari Plunkett pošao kući.

Crtica iz Kalifornije. Napisao Bret Harte.

(Nastavak.)

Kroz nekoliko je dana posve šutio o svom posjetu na istoku; ograničavao se je na to, što je stanovitim nekim ratobornim načinom opetovano naglašivao, e je uvijek tvrdio, da će poći, i eto, sad je zaista bio kod kuće. No malo po malo postajao je razgovorniji i pripovijedao je veoma otvoreno i kritički o običajima u New-Yorku i Bostonu, govorio je opširno o društvenim promjenama, koje su se zbile tečajem godina njegova izbivanja i izražavao se ponajpače veoma oštro o onom, što je nazivao glupostima prevejane civilizacije. Još nešto je kasnije stao nejasno natucati o pomanjkanju svakog ćudoredja u višim krugovima tamošnjega društva i konačno je skinuo posvema krinku te otkrio nedostojnost new-yorškog društvenog života u svoj njezinoj golotinji — tako, da me i sad hvata mraz, kadgod se sjetim njegovih začudnih otkrića. Kako se je činilo, bilo je pijančevanje svagdašnji običaj prvih dama u gradu. Nećudorednosti, koje se je jedva usudjivao natuknuti, da počinjaju najizobraženiji obojega spola. Škrtost i pohlepa da su obični grijesi bogataša.

„Uvijek sam tvrdio“, nastavio bi, „da je iskvarenost neukloniva posljedica lijene raskošnosti i bogatstva; i da se imetak ne upotrebljuje u svrhu, kako bi se razvila naravna pripomoćna vrela zemlje. Hvala Vam — ja volim piti svoj čaj bez šećera.“

Moguće je, da su mnoga od ovih tužnih otkrića našla put u mjesno novinstvo. Još se sjećam uvodnog članka u listu „Opominjač iz Monte-Flata“, pod naslovom „živčano oslabljeli istok“, u kojemu je pisac dokazivao živim riječima kobnu propast New-Yorka i Nove Engleske, te prikazivao Kaliforniju kao posljednje i najnaravnije sredstvo za spas.

„Možda“, završavao je list, „možda se smije dodati, da grofovija Calaveras pruža najljepšu zgodu poduzetnom duhu posjetnika sa kapitalom.“

Kašnije je svratio govor i na svoju obitelj. Njegova se je kćerka, koju je ostavio bio kao dijete, rascvijetala do lijepe djevojke. Sin je bio već viši i jači od oca; i kod šaljivog je jednog omjerivanja snage „mladi ugurzus“, kako je Plunkett pripovijedao glasom, dršćućim od očinskoga ponosa bacio svog nježnog oca dvaputa na tla. Ali osobito je volio pripovijedati o svojoj kćeri. Osokoljen živahnim interesom, koji je naše muško pučanstvo uvijek pokazivalo za žensku ljepotu, opširno bi pripovijedao o njezinim čarima i prednostima, i konačno je pokazao njezinu fotografiju — sliku veoma lijepe djevojke — uslijed česa je ona došla u najveću pogibao.

Medjutim, njegova je pripovijest o njihovu sastanku bila tako osebujna, te ne mogu na ino, a da ju ne opetujem vjerno prema njegovim riječima.

„Znadete li, vi mladi“, počeo je, „ja sam uvijek tvrdio, e mora čovjek biti u stanju, da po nagonu opet upozna svoje meso i krv... Bilo je deset godina ovamo, otkako nijesam bio više vidio svoje Melindice. Njoj je bilo tada tek sedam godina, te je bila po prilici o v a k o velika. I što sam učinio, kad sam došao u New-York? Zar da sam izravno pošao u svoju kuću i stao pitati za svoju ženu i djecu, kao drugi ljudi? Ne, gospodo! Obukao sam se poput kućara — da, gospodo, poput kućara; i tad sam pošao i povukao za zvonce. Kad je sluga otvorio, zamolio sam najnaravnijim na svijetu načinom, — vidite ovako! — da smijem gospodjama pokazati svoju robu. Ali tad zaori iznenada glas preko štube dolje:

„Ne trebam ništa; kažite mu, neka podje dalje!“

„Veoma krasne čipke, gospodjo — sama prokriomčarena roba“, velim ja i pogledam prema gore.

„Napolje s Vama, dangubo!“ odvrati ona.

Prepoznao sam mili glas, mladići; bila je to moja žena tako sigurno, kaošto je dvaputa dva četiri. Ona nije imala nikakova nagona u sebi.

„Možda žele mlade gospodjice štogod?“ nastavim ja.

„Nijeste li me razumjeli, skitnice! Dalje s Vama!“ zagrmi nada mnom.

I tim riječima skoči proti meni, a ja umaknem. Deset godina imade tomu, mladići, što nijesam vidio svoje žene; ali kad je skočila bila proti meni i ispružila proti meni stisnutu pijest, tad sam ju prepoznao i uzmaknuo.

Stajao je kod stola za točenje — njegovog običnog stajališta — kad je to pripovijedao. Kad je dospio bio do ovoga mjesta u svom pripovijedanju, okrene se svojim slušateljima pogledom, koji je izazvao djelovanje. Jer oni, koji su isprvice pokazivali znakove sumnje i slab interes, odmah kao da su postali silno zadovoljni i veoma znatiželjni, kad je nastavio:

(Nastavit će se.)

Pojedini broj 12 h.

CIJENA listu: U pretplati za čitavu god. K 36·—, za polugodište K 18·—, tromjesečno K 9·—, mjesečno K 3·60, u maloprodaji 12 f. pojedini broj. OGLASI primaju se u upravi lista trg Custoza 1.

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

„HRVATSKI LIST" izlazi u nakladnoj tiskari JOS. KRMPOTIĆ u Puli, trg Custoza 1. Uredništvo: Sišanska ulica br. 24. — Odgovorni urednik JOSIP HAIN u Puli. — Rukopisi se ne vraćaju.

Godina III. U Puli, nedjelja 2. prosinca 1917. Broj 363.

AUSTRO-UGARSKI RATNI IZVJEŠTAJ.

: Beč, 1. (D. u.) Službeno se javlja:

Talijansko bojište.

Na Monte Pertica suzbiti su talijanski udarci.

Istočno bojište

Nepromijenjeno.

Zapadno od Korice osujetiše albanske dobrovoljačke čete bezodvlačno započetim protuudarcem francusku navalu.

Poglavica generalnog stožera.

NJEMAČKI RATNI IZVJEŠTAJ.

: Berlin, 1. prosinca. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana javlja:

Zapadno bojište.

Bojna skupina prijestolonasljednika Rupprechta: U Flandriji je ostala topnička djelatnost u umjerenim granicama. Jugoistočno od Arrasa je potrajala pojačana vatra. Bitka je kod Cambrai usplamsala jučer nanovo velikom žestinom. Naše su protunavale u svrhu poboljšanja naših položaja imale potpun uspjeh. Najjače je djelovanje topništva i minometa prokrčilo našoj pješadiji put u neprijateljske crte izmedju Moeuvresa i Bourlona. Iz Fontainea i La Folie smo izbacili neprijatelja natrag na sela Grainecourt, Anneux i Cantaing. S obje su strane Banteuxa naše čete sa Schelde gore na juriš osvojile uzvisine na zapadnoj obali rijeke, prodrle prve neprijateljske crte i zauzele sela Gonnelieu i Villers-Guislain. Neprijatelj, koji se je žilavo branio, pretrpio je teških gubitaka. Zarobljeno bje 4000 Engleza, zaplijenjeno više baterija. Protunavale, koje je neprijatelj poduzeo na večer proti Gonnelieu, takodjer uporabom topova i oklopljenih automobila, skršile su se uz velike gubitke. Jaka je topnička vatra potrajala na bojištu kroz noć.

Bojna skupina njem. prijestolonasljednika: Na zapadnoj je obali Moze bila bojna djelatnost topništva od vremena do vremena jača. Ritmajstor je frajher v. Richthofen izvojevao svoju 63., poručnik Klein svoju 22. pobjedu u zraku.

Istočno i macedonsko bojište.

Nikakove veće bojne djelatnosti.

Talijansko bojište.

Navale su se Talijana proti Monte Pertica izjalovile.

Prvi majstor glavnog stana Ludendorff.

NEPRIJATELJSKI IZVJEŠTAJI.

Engleski:

29. studenoga. Neprijateljska je navala proti belgijskim položajima u blizini Aschhoopa bila iza žestokog boja suzbijena. Južno od Scarpe privedosmo u noći prigodom sukoba ophodnja nekoliko zarobljenika. Sa ostalih fronta nema ništa osobitoga da se javi.

29. studenoga, na večer. Jutros znatna obostrana djelatnost artilerije u susjedstvu bourlonske šume. Zapadno od šume promaknusmo naše crte uspješnim mjesnim poduzećima lako naprijed. Napadaji, što je neprijatelj jutros još za rana poduzeo u susjedstvu Aviona i Hollebeke, bjehu odbijeni, te je tom zgodom ostalo nekoliko zarobljenika u našim rukama. Neprijateljska je artilerija pokazivala u tom odsječku nešto povišenu djelatnost. Kroz dan istočno i sjeveroistočno od Yperna djelatnost lijetala, dok se vrijeme lako poboljšalo i uz djelomično dobar vidik; ipak kad je nastao silno jaki zapadni vjetar i oblačno, posvetila su naša lijetala svu pažnju zajedničkom radu s našom artilerijom, kaošto i izvidničkoj djelatnosti. Znatni broj svjetlih slika bijaše snimljen. Kroz dan se izbacilo preko 130 bomba na kolodvore Contrai, Roulers, Menin i Thourout te na ostale ciljeve, kaošto i na bojište kod Yperna. Unatoč jakom vjetru i oblačnom nebu izbacismo u noći 17 teških bomba na kolodvor Roulers, te ispustismo mnogo salva iz puščanih strojeva na njemačke barake u okolici. Jedno neprijateljsko lijetalo bje bez kormila prisiljeno da se spusti, i tri su naša lijetala neizvjesna.

Izvještaj iz Palestine. Nikakova promjena položaja.

30. studenoga, na veče: Danas oko 8 sati ujutro navalio je neprijatelj poslije žestokog opstrijeljavanja sa jakim silama na širokoj fronti južno od Cambraia medju Verdhuille i Crevecour. Malo se zatim razviše daljnje navale proti našim položajima zapadno od Cambraia, u susjedstvu Bourlonske šume i Moeuvresa. Sve su neprijateljske navale od Mosnieresa do Moeuvresa bile suzbite nakon višesatnog, oštrog boja, za kojega su navaljujućoj njemačkoj pješadiji bili zadani teški gubici uslijed naše topovske, puščane i strojopuščane vatre. Južno od sela Mosnieres, od okolice Bonavisa do Villers-Guelaina uspjelo je neprijatelju, te je na raznim mjestima provalio u naše položaje; došao je do Lavacquerie i Gouzeaucourta. Protunavalama smo već natrag osvojili Lavacquerie te protjerali neprijatelja iz Gouzeaucourta i sa gorskog grebena istočno od ovoga sela. Borba traje dalje.

Francuski:

29. studenoga. Sjeverno od Aisne i u kraju kod Sapigneula topovska djelatnost. U Champagni sjeverno od Cornilleta pokušao je neprijatelj jučer na večer, da uz pomoć velikog mnoštva četa navali, izakako je proveo oštru i žestoku pucnjavu. Mi smo ga odbili i nanijeli mu teških gubitaka. U Argonama nam se posrećio napadaj na njemačke crte zapadno od Aire te dovedosmo približno 10 zarobljenika. Dvije su se neprijateljske navale, jedna na lijevoj obali Moze, u kraju kod Bethincourta, a druga na desnoj obali sjeverozapadno od Vaux-Devant-Dauloup potpuno ponesrećile. U gornjoj se Alzaciji nastavila djelatnost artilerije.

29. studenoga, na večer. Djelatnost obih artilerija na cijeloj fronti, a osobito pak izmedju Somme i Oise, u Champagni, u kraju kod Massigesa, u Argonama, na lijevoj obali Aire, u kraju šume Chaume, kod Bezonvaux kaošto i u gornjoj Alzaciji.

Belgijski. 28. studenoga. Iza žestoke pucnjave navalio je neprijatelj na naše jarke kod Aschhoopa, te mu je uspjelo da prodre u jednu od naših promaknutih straža. Protunavalom bijaše ipak protjeran. Preko cijelog dana i kroz noć potrajala je u tom kraju živahna topovska djelatnost. Istočno od Dixmuldena i u predjelu Ramscapelle postala je djelatnost artilerije, koja je prije podne bila slaba, popodne jakom pucnjavom na naše utvrde živahnijom. Odvratismo osobito vatrom na neprijateljske topove i redove. Na večer izbacili su avijatičari bombe na naša zakloništa kod Alveringhema i Oogta-Vleterena.

Istočni izvještaj od 28. studenoga. Artilerijska borba pokazivaše na cijeloj fronti neku žestinu osobito u kraju kod Bitolja. Jedan je hitac naših baterija prouzročio eksploziju u neprijateljskim crtama. Neko je englesko lijetalo bacalo bombe na Dramu i neprijateljska zakloništa u okolici Seresa kaošto i na mjesto Petrić.

* **Ugarska izborna reforma.** Iz Budimpešte brzojavljaju sa dne 29. studenoga: Ugarski će ministar za izborno pravo dr. Vazsonyi stići dne 1. 1. o. mj. u Beč, gdje će ga car primiti u audijenciju. U toj će audijenciji biti po svoj prilici podijeljena sankcija za osnovu o izbornoj reformi. Ova će osnova biti podastra lih u tu svrhu sazvanoj sjednici zastupničke kuće. Ova bi se sjednica imala uz prekid zasjedanja delegacija obdržavati još u prvoj sedmici mjeseca prosinca.

* **Zasjedanje delegacija.** Senior je četrdesetorice izaslanika austrijske zastupničke kuće Fuchs sazvao za ponedjeljak, dne 3. prosinca, u podne skupštinu svih izaslanika zastupničke kuće, u kojoj će se ustanoviti predlozi stranaka glede izbora predsjedništva, pročelnika, zamjenika pročelnika i izvjestitelja. U 5 sati će popodne biti tad konstituirajuća sjednica delegacija.

* **Medjunarodna konferencija alijiraca** u Parizu otvorena bje 29. studenoga. Predsjeda joj ministar-predsjednik Clemenceau. Sa strane Engleske prisustvuju: Lloyd George, Balfour, lord Milner, sir Geddes, lord Reading, admiral Jellicoe, lord Robertson; iz Amerike pukovnik House, admiral Benson i dr. Taylor.

Kühlmann o mirovnoj ponudi.

: Glavni je odbor njemačke zastupničke kuće obdržavao dne 30. o. mj. sjednicu, u kojoj se je raspravljalo o izvanjskoj politici. Kao prvi je govornik prihvatio riječ državni tajnik izvanjskog ureda dr. v. Kühlmann i kazao: Gospodo! Naši su pogledi u ovaj trenutak upravljeni u prvom redu prema istoku. Rusija koja je bacila ratnu zublju u svijet, Rusija, u kojoj je sve do mozga u kostima truli čopor birokrata i čankoliza postrance od samovladara, koji je možda katkad dobro mislio, ali bio slab i zaveden, prokriomčario bio mobilizaciju, koja je neposrednim uzrokom silne te katastrofe naroda, ova ista Rusija uklonila je krivce i bori se sad u teškim bolovima za to, da primirjem i mirom steče mjesta za svoje unutrašnje preporodjenje. Jasnim riječima, kojima je gospodin državni kancelar jučer obrazložio stanovište njemačke vlade naprama toj težnji, ne trebam sa svoje strane ništa da pridodam. Mi se ni u ovom pitanju ne ćemo udaljiti od načela čvrstog i umjerenog državnog umijeća, koje se upire o činjenice. Od današnjih vlastodržaca u Petrogradu priopćena se dosad načela čine prikladnima za podlogu novouredjenja prilika na istoku, koje računaju sa pravom samoodredjivanja naroda, i koje su kadre, da zajamčuju bitne i trajne interese obiju velikih susjednih država, Rusije i Njemačke. Da možemo ići za tim ciljevima i najužem sporazumku sa svojim saveznicima i — kako mi se nekako čini — uz moralnu potporu pretežne većine ovdje sakupljenih zastupnika njemačkog naroda, pruža mi osobito zadovoljstvo, te će to i našemu istupu naprama izvana podijeliti potrebitu snagu.

Glede vojničkog ste položaja čuli jučer iz ustiju gospodina državnoga kancelara opširna razlaganja. Stoga se ograničujem danas na to, da kažem nekoliko riječi o vojni proti Italiji, koja je još u potpunom toku, a političke se njezine posljedice, premda se naravski još ne mogu u punoj mjeri pregledati, ipak već u nekojim točkama jasno razabiru. Bila je to slika, koja se ni u istoj ovoj gigantskoj borbi nije još bila vidjela, kako su se preko sivog Krasa preko crvenkastih litica alpinskih dolina vijale smedje zmije njemačkih i austro-ugarskih nasrtajnih gomila u zasjajene ravnice Italije, koje su od dana Staufovaca tako privlačivom magičnom silom djelovale na njemačko čeznuće, i kako se je pod vrhovnim zapovjedništvom mladoga cara iz kuće hapsburške, skršila i uzmaknula pod snažnim udarcima, koji su tako značajni postali za zapovjednički veleum saveznih vlasti. S nijednom zemljom u Europi nije duševni svijet Njemački podržavao tako uske odnošaje prije ovoga rata, kaošto s Italijom. Novo se je udružena država u sjeni moćnoga trojnoga saveza uzdignula do ugleda, moći i bogatstva, dok se nije Italija uz kriku podmićenog novinstva i uz vodstvo bezdušnih i kratkovidnih državnika iz puke pohlepe odlučila bila za sramotnu politiku, koju ona danas tako skupo plaća.

Nasuprot tvrdnji sa neprijateljske strane, da Njemačka svoje ratne ciljeve zato tako prikriva, kako bi jednom, kad joj podje za rukom, da okupi protivnike oko stola za rasprave, mogla nastupiti sa nečuvenim zahtjevima, izjavio je državni tajnik, ako je nam protivnicima stalo do toga, da saznaju, što mi hoćemo, to imaju oni za to mnogo putova. To stoji, da protivnici nijesu odgovorili na papinu notu, i da su Francuska i Engleska odlučile, da grade na sili. Na pitanja, stavljena tečajem rasprave, da li će biti eventualnim raspravama sa Rusijom pritegnuta i Rumunjska, izjavlja državni tajnik, da nijesu dosad potvrdjene vijesti o rumunjskoj ponudi za raspravljanja, koje su se posljednjih dana pojavile. Odluči se Rumunjska na ponudu, trebat će posebnih pitanja.

Poljački je jedan govornik pozdravio jučerašnji govor kancelarov o pravu samoodredjivanja naroda. To će biti najbolji osnov za trajan mir. No u ponašanju se upravnih činovnika u zaposjednutim područjima mnogo u čemu još dosad opaža nedostatak toga načela. Uza sva obećanja nije do danas još općenito uredjeno poljačko radničko pitanje. Govornik se nakon toga bavi odnošajima u Litvi i izjavlja, da je

poljački elemenat u Litvi sa kulturnog i državnog gledišta od veće važnosti negoli litvanski i da se stoga ne smije zapostavljati. U zemaljskom bi se vijeću moralo stoga dati mjesta i Poljacima i drugim skupinama.

Jugoslavenska politika.

„Sloboda“ o narodnim izdajicama. — Slovenske općine za narodno ujedinjenje — Ljubav Seidlerova prema Jugoslavenima — Jedan dementi bosanske vlade.

„Sloboda“ piše o izdajništvu Stadlera i Šusteršiča: A što žele ta gospoda? Žele „autonomiju“ Hrvatske, Slavonije, Dalmacije, Bosne i Hercegovine. Ta bi autonomija imala izgledati po prilici onako, kakova je danas „autonomija“ Bosne i Hercegovine. Državopravni bi položaj dakle, bio daleko gori, nego što je danas nagodbeni položaj Hrvatske i Slavonije. Prema osnovi te gospode, imala bi „autonomija“ ovih zemalja nekakvi kolonijalni položaj, gdje bi ugarski i austrijski ministar-predsjednik imali više prava, nego sav narod ovih zemalja zajedno. Osnova ta dakle ide za ropstvom a ne slobodom našeg naroda; ona ide za pogoršanjem njegovog položaja u Austro-Ugarskoj, ona odbacuje Slovence, jer da nisu Hrvati, a poziva se na hrvatsko državno pravo, do kojeg razboriti ljudi toliko drže, koliko i do praznih zakletvi i obećanja vlastodržaca. Sve u svemu ti su ljudi tako preuzeli na sebe janjičarsku ulogu protiv prava na život i protiv slobode čitavog našeg naroda jugoslavenskog. I ovaj bašibozučki posao ovi ljudi pokrivaju s autoritetom jednog katoličkog nadbiskupa, koji sav svoj religiozni autoritet stavlja u janjičarsku službu tamnim silama protiv vlastitog naroda. Eto tako rade današnji janjičari. No varaju se, da će im uspjeti gadna rabota. Njihovo je vrijeme prohujalo u nepovrat. Uvjerit će se o tome, dok ih za njihovu izdajničku rabotu postigne zaslužena kazna i prezir naroda.

*

„Slov. Narod“ i „Slovenec“ donašaju skoro dnevno po nekoliko izjava kranjskih općina kojima se ove izjavljuju za politiku svibanjske, jugoslavenske deklaracije. Općinski načelnici kamničkog kotara (23 općina) poslaše Jugoslavenskom klubu izjavu, iz koje vadimo: Općinski načelnici kamničkog kotara, sakupljeni na sastanku u Šmaru dne 14. studenog t. g., osvjedočeni su, da je naša budućnost samo u ujedinjenju Slovenaca, Hrvata i Srba. Ova su tri plemena samo jedan narod, jedna krv, jedan jezik. Naši su nas krvni neprijatelji razdijelili na razne pokrajine, da nas lakše mogu ugnjetavati. Zato odlučno zahtijevamo, da pokrajinske granice nestanu. Naši se muževi i naši momci ne bore za prevlast Nijemaca i Madžara, već za jednakopravnost svih naroda, u prvome redu za slobodu i jedinstvo jugoslavenskog naroda, što je ali moguće samo u samostalnoj jugoslavenskoj državi, koja će biti pod hapsburškim žezlom. Otkrito i jasno izjavljamo, da nećemo prije mirovati, dok se ovaj naš minimalni zahtjev ne izvrši. Zahtjevamo ali i to, da budu u budućoj jugoslavenskoj državi ujedinjeni svi jugoslavenski rodovi, dakle i prekomurski i mletački Slovenci. Niti jedno jugoslavensko selo neka ne ostane pod tudjim gospodstvom. Pozivljamo jugoslavenski klub, neka bezodvlačno ustanovi narodno vijeće, u kojemu neka budu zastupane sve stranke. Pozdravljamo nastojanja sv. oca Benedikta XV za opći mir, koji neka bude proveden za sve narode. Pozivljemo sve slovenske općine, neka se izjave za ujedinjenu Jugoslaviju. Neka ne bude niti jedne općine, koja ne bi bila dala takve izjave. Svjetski je rat nastao, jer pučanstvo kod toga nije imalo da ni malo odlučuje. Zato neka čitava jugoslavenska javnost radi oko toga, da se čitav javni život demokratizira. O ratu i miru neka odlučuje samo narod.

*

U početku svog ministrovanja izjavio je ministar-predsjednik Seidler, da se u Austriji nijesu nikad provadjali zakoni narodne ravnopravnosti, danas izjavlja, da nema savršenije demokracije na svijetu negoli je austrijski ustav. Za vrijeme prve izjave, stajala je ruska vojska još u Galiciji i ruska je vojna i državna sila bila još snažna. Danas, kad se Rusija nalazi na rasulu, promijenio je ministar-predsjednik svoje mišljenje. O samoodredjenju naroda u Austriji neće ni da čuje. To vrijedi samo za Rusiju. Za nas vrijede načela privilegiranja naroda. Zahtjev, da se Austriju i Ugarsku demokratizira, je po shvaćanju dr. Seidlera umješavanje u naše unutarnje prilike, a to je nedopustno. Mir sa Rusijom neće sklapati zastupnici naroda, već činovnici i svećenici dualističkog, protuslavenskog sustava. Cilj ovih mirovnih pregovora ima da bude uspostava starih protuslavenskih prilika u Austriji, ojačanje dualizma, i po mogućnosti restauracija starih germansko-romanskih saveza. Njemački državni kancelar očijuka već sa „vjerolomnom“ Italijom, te pozivlje ministra Sonnina, neka sklopi čim prije mir, kad vidi, da se Rusija iznevjerila sporazumu. A njemački su zastupnici u našem saboru veoma zabrinuti za sudbinu drugog „vjerolomnog“ saveznika Rumunjske: Kehre zurück, alles verziehen! Mora se naime ojačati protuslavenski blok, od Tirola sve do Crnog Mora, mora se jačati talijanstvo Trsta, Rijeke, Zadra i Pule. da ne zavladaju tamo omraženi Jugoslaveni. Unatoč svim žrtvama ne čita se danas u nijednoj njemačkoj novini riječ o kakvim talijanskim veleizdajnicima, ali zato su vladajući njemački krugovi veoma radodarni sa takvim oznakama za Čehe i Jugoslavene. Ovi su ljudi najsretniji, ako mogu istaknuti „veleizdajništva“ Čeha i baš su neutješljivi, što su se Jugoslaveni ponijeli na bojištima hrabro, što su bili vazda vjerni. Mrze nas više negoli Čehe, jer uz najbolju volju ne mogu naći nikakve krivnje na nama, da nas kamenuju. Sretni bi bili, da smo izdali sto puta domovinu, samo da bi mogli dobiti izliku, da nas zatru. Mrze nas radi naše vjernosti.

*

Službeni dopisni ured donosi slijedeći dementi: Nekoji su zagrebački listovi kod komentiranja u „Hrvatskom Dnevniku“ izašle izjave nadbiskupa dr. Stadlera, o riješenju jugoslavenskog pitanja na temelju hrvatskog državnog prava tvrdili, da je bosansko-hercegovačka zemaljska vlada sa ovom izjavom u savezu, dotično, da je ona uplivala na promjenu smjera imenovanog lista. Sa nadležne se strane ustanavlja, da je ova tvrdnja hotimična, tendencijozna izmišljotina i da je ista bez ikakvog temelja. Ni zemaljska vlada, kaošto ni zemaljski glavar ne stoje u nikakvoj vezi sa čitavom aferom „Hrvatskog Dnevnika“. Stoga se mora i u raznim novinama, na temelju vijesti „Narodnih Listy“, izašlu vijest o militariziranju uredništva „Hrvatskog Dnevnika“ označiti kao posve krivom, jer se je promjena u uredništvu izvršila bez ikakvog uplivanja sa strane zapovjedajućeg generala i zemaljskog glavara, dotično sa strane zemaljske vlade. — (Ne znamo, da li se bosanska zemaljska vlada stidi same sebe ili se stidi frankovaca, Stadlera i njihovih pajdaša. Bilo kako bilo, za frankovce nije ovaj dementi nikakav komplimenat. O. u.)

Iz Rusije.

Iz tajnih dokumenata: Rumunjska. — Bežična sveza Beč. — Carskoje selo. — Seidlerov govor brzojavljen u Petrograd. — Izbori za konstituantu. — Slobodna Ukraina. — Novi ruski poslanici.

Stockholm, 1. (D. u.) Medju dalje se priopćenim tajnim ruskim ugovorima nalazi izvješće od 20. studenoga 1916., potpisano po Polinovu, glede ustupa Rumunjske u rat. Izvješće ustanovljuje, da je držanje Rumunjske već prema stanju vojničkih operacija veoma često kolebalo sad na jednu, sad na drugu stranu. Osobito pod konac je godine 1915. i početkom godine 1916. iza skršenja Srbije i nastupa Bugarske naginjala politika Rumunjske vidno na stranu naših neprijatelja, dok se je iza sjajne ofenzive Brusilovljeve u proljeću i ljetu 1916. nagnula rumunjska neutralnost opet na stranu antante, te je postojala mogućnost novih rasprava radi ustupa Rumunjske. Valja primjetiti, da je poglavica glavnoga stožera vrhovnog zapovjednika iz vojničkih razloga smatrao od početka ovamo ustrajanje Rumunjske kod neutralnosti probitačnijim, negoli njezino umješavanje u rat. Kasnije se je postavio general Aleksejev na stanovište alijiraca, koji su u nastupu Rumunjske očekivali odlučan udarac za Austro-Ugarsku i skori svršetak rata. U vojničko-političkom ugovoru u kolovozu 1916. sa Rumunjskom prepuštena bje ovoj: Bukovina, Transilvanija, koja velika područja očito nijesu odgovarala onoj mjeri, u kojoj bi Rumunjska sudjelovala, koja se je obvezala, da će samo Austro-Ugarskoj navijestiti rat i ograničiti se takodjer samo na operacije u Transilvaniji. Daljnji su dogodjaji pokazali, kako jako su naši alijirci precjenjivali sudjelovanje Rumunjske. Pod utjecajem su se katastrofe, koja je nastala, pojavile u čitavoj Rumunjskoj struje proti nastavku rata i za što skorašnji zaključak mira, pa ma bilo i posebnog mira. Nesreća, koja je stigla Rumunjsku, naravna je posljedica potpune rumunjske vojničke nespremnosti. U političkom i i vojničkom je pogledu Rumunjska sama sebe veoma precjenjivala i doživjela gorko razočaranje. Sa stanovišta ruskih interesa mora nas kod prosudjivanja trenutačnog položaja voditi ovo: Da je vojničko-politički ugovor s Rumunjskom od godine 1916. bio potpuno ostvaren, nastala bi bila na Balkanu veoma jak. država, koja bi se sastojala iz Vlaške, Moldavije, Dobrudže, Bukovine, Transilvanije i Banata sa 13 milijuna žitelja. Ova država teško da bi bila naprama Rusiji prijaznija, teško da bi bila propustila ostvariti sam svojih narodnih težnja u Besarabiji i na Balkanu. Uslijed toga ne smeta osobito političkih interesa Rusije slom veleovlasnih osnova Rumunjske. Dogadjaji, koji su sad nastupili u Rumunjskoj, posvema su promijenili uvjete ugovora od godine 1916. Umjesto razmjerno veoma slabe vojničke potpore, koju je Rusija bila obvezana da pruži u Dobrudži, ruska je vojnička pomoć poprimila sad takav opseg, te nema nikakve sumnje o tom, da se mora naknadno preispitati obećanje glede zemljišne odštete, koje se nalazi u spomenutim ugovorima.

Beč, 1. (D. u.) Odgovor bje austro-ugarske vlade na rusku bežičnu brzojavku od 20. studenoga isti dan u noći bežično brzojavljen u Carskoje selo. Spomenuta je ruska bežična brzojavna postaja potvrdila primitak brzojavke na 30. studenoga u noći bežičnim brzojavnim putem.

Beč, 1. (D. u.) Jučerašnja bje izjava ministra-predsjednika Seidlera u zastupničkoj kući o mirovnom pitanju otpremljena bežičnim brzojavom u Rusiju.

: Berlin, 29. „Tageblatt“ javlja iz Berna: „Morning Post“ javlja iz Petrograda, da je ruska vlada zabranila poslanicima antante putovanje u ruski glavni stan. — Lenin i Trocki su poslali svim vrhovnim zapovjedništvima okružnice, u kojima im se priopćuje, da generali i političari kao agenti buržoazije kane osnovati novu vladu, te se zahtijeva, da se uapse oni izdajice, u koliko se nalaze u glavnom stanu.

: Ženeva, „Progres de Lyon“ priopćuje razgovor sa rumunjskim generalom Iliescu. General je medju ostalim izjavio: „Položaj je rumunjske armade radi nestašice opskrbe do skrajnosti težak. Proti pogibelji ruskog posebnog mira mora antanta uz pripomoć još ono malo lojalnih Rusa zaplijeniti mornaricu u Crnom moru i preuzeti vrhovno zapovjedništvo nad armadama Rumunjska bi nakon toga premjestila svoju osnovku u južnu Rusiju. Inače prijeti katastrofa“. Isti list veli nadalje, da antantu zabrinjuje položaj Rumunjske. General će Berthelot primiti ondje veći krug za djelovanje.

London, 30. (D. u.) Reuter. Petrogradski dopisnik „Timesa“ javlja: General je Duhonin upravio na sve čete dnevnu zapovjed, u kojoj je obrazložio uzrok, zašto se nećka, da sa neprijateljima stupi u pregovore. Po njegovom mnijenju ima vlada, a ne vrhovni zapovjednik, da započne pourparlers. Pozivlje čete, neka izjave da li su sporazumne sa njegovim postupanjem. Ako nijesu, tad će on dobrovoljno predati zapovjedništvo Krilenku.

Rotterdam, 1. (D. u.) Prema listu „Nieuwe Rotterdamsche Courrant“ doznaje „Daily Telegraph“ iz Petrograda u četvrtak: Konačni rezultat izbora za zakonodajnu skupštinu u Petrogradu kaže, da su boljševici dobili 400.000 glasova, kadeti oko 250.000 glasova te socijalni revolucijonarci 150.000 glasova. Broj glasova, koji otpada na ostalih 16 stranaka je bez važnosti. Od 12 mjesta otpada 6 njih na boljševike, 4 na kadete i 2 na socijalne revolucijonarce.

Stockholm, 30. (D. u.) Prema vijestima iz Haparande ukrajinsko je vijeće proglasilo, da Herzon i Odesa pripadaju Ukrajini.

Kopenhagen, 30. (D. u.) „Sozialdemokraten“ javlja preko Stockholma iz Petrograda: Ruska je vlada zaključila, da u Londonu, Parizu i Rimu imenuje nove poslanike. Za ova će mjesta biti odabrani pristaše stranke boljševika. Svi antantini diplomati prosvjeduju proti objavljenju tajnih dokumenata. Odlučili su, da će otputovati u Stockholm i da će predati svoje zastupstvo punomoćnicima.

Petrograd, 29. (D. u.) U noti Trockoga na poklisarstva i poslaništva neutralnih naroda, koju je objelodanila petrogradska agentura, upućuje Trocki na predloge, koji su bili postavljeni poslaništvima saveznika, da se upuste u pregovaranja u svrhu bezodvlačnog primirja na svim frontama u svrhu sklopljenja demokratskog mira bez aneksija i odšteta, te upućuje na naloge, koji su bili izdani vojničkim oblastima i zastupnicima vojske, da stupe u pregovaranja s vojničkim zapovjedništvima neprijateljskih četa o bezodvlačnom primirju na svim frontama, te moli poklisare dotično poslanike, da saopće zaključak o primirju i uvodu u mirovna pregovaranja neprijateljskim vladama. Trocki je izrazio pouzdanje, da će radnički razredi neutralnih zemalja odlučno podupirati rusku vladu.

Berlin, 1. (D. u.) Večernji izvještaj javlja: Na Cambraiskom bojištu izjalovile su se jake engleske protunavale proti položajima, što smo ih jučer osvojili. Na ostalim frontama ništa nova.

---

* **Česi potukli boljševike!** „Neue Fr. Presse“ javlja iz Stockholma: Francuz, koji je stigao amo iz Petrograda preko Haparande, saopćio je zastupnicima štampe, da je pobjeda boljševika bila skoro već gotovim dogadjajem, kad su se umješale u boj proti njima češke legije. Dio tih legija zaposjeo je Kijev, dok drugi veći dio njih stoji već pred Moskvom.

* **Ugarska delegacija.** Za predsjednika ugarske delegacije bio je izabran grof Khuen Hedervary. Delegaciju će u utorak prije podne primiti kralj. Popodne će grof Czernin držati svoj ekspoze.

* **Njemački drž. sabor** prihvatio je u trećem čitanju sa svim glasovima, proti glasovima neovisnih socijalista, prijedlog o 15 milijardama ratnog kredita.

* **Obustava vatre na čitavoj ruskoj fronti.** Kako javljaju iz Berna, bila je prema Reuterovoj vijesti iz Petrograda uslijed izjave njemačkog vrhovnog zapovjedništva, da je spremno zapodjenuti sa Rusijom pregovore glede primirja, obustavljena vatra na čitavoj ruskoj fronti.

* **Strava u Rumunjskoj radi mirovne ponude.** Iz Amsterdama se brzojavlja, da je Rumunjska poslala antanti notu, u kojoj se obrazlaže, e će Rumunjska biti uslijed dogadjaja u Rusiji prisiljena, da bez pripomoći alijiraca napusti frontu, ili da se upusti u rasprave sa neprijateljem. — Prema brzojavci je iz Stockholma izazvala ruska mirovna ponuda u Rumunjskoj pravu stravu, pošto će Rumunji biti prisiljeni, da u slučaju posebnog mira polože oružje, ili da pobjegnu u Rusiju, gdje bi vojnici bili zatočeni. Kao prva se posljedica povlačenja ruskih četa pokazuju silne dezertacije Rumunja, koji

hrpimice ostavljaju svoje postojanke i sakrivaju se po selima u Besarabiji.

* **Ruski diplomati u Americi.** „Berliner Tageblatt“ javlja iz Bazela: Odstup je članova ruskog poslaništva izazvao u političkim krugovima u Washingtonu to jači dojam, što su članovi poslaništva izjavili, e nijesu u stanju, da u buduće zastupaju interese ruskih državljana u Americi. Pošto se njihov imetak nalazi u rukama revolucijonarne vlade, a oni ne primaju više nikakova novca iz Rusije, prihvaćaju sa zahvalom ponudu Amerike, da stupa u armadu Udruženih država.

Političke vijesti.

Nijemci i ruska mirovna ponuda.

Poslije izjave njemačkog drž. kancelara Hertlinga u njemačkom državnom saboru razvila se je debata o miru i o ruskoj mirovnoj ponudi. Iz ove debate proizlazi, da su sve njemačke stranke u saboru zato, da načelo o samoodredjenju naroda ima vrijediti za Rusiju ali ne i za središnje države. O demokratizaciji javnog života, kao preduvjetu za mir, nije bilo u toj debati ni govora. Zast. Tunieborn je u ime centruma izjavio medju ostalim i slijedeće: Mi odbijamo mir silovanja i osvajanja, ali i mir odricanja. Mi težimo za sporazumom, koji neka domovini jamči za njezinu integritetu, za sigurnost njezinih granica i za potpunu slobodu i neodvisnost, naročito pako na gospodarstvenom području. — Socijalni demokrat Scheidemann veli, da njemački narod ne će poljske kraljevske krune ili novih vojvodina. Poljska, Litavska itd, neka si svoju budućnost urede tako, kako oni hoće. - Obzirom na ponudu ruske vlade rekao je nacijonalni liberalac slijedeće: Naše je stanovište odredjeno u tom pogledu od dosadašnje njemačke politike. Njemačka je ponovno ponudila mir. Njemačka se sa svojimi saveznicima nalazi u takovom položaju, da vlada i drž. sabor mogu odbiti, da se učini novu mirovnu ponudu. Već je tu put, koji vodi do budućeg sporazuma sa Rusijom. Kao pretpostavka vrijedi kod toga jamstvo za naše vojničke, gospodarske i političke interese. - Konservativac grof Westarp izjavio je ovo: Zadaća je naše politike kod predstojećih mirovnih pregovaranja, da imamo pred očima samo životne interese Njemačke i da sve, što je mač pridobio, iskoristimo za sigurnost Njemačke, za njezinu jakost i njezinu slobodnu budućnost. To smo željeli čuti i od drž. kancelara. Naš narod zahtijeva, da se tako govori. Tko tome prigovara, ne zna kako u narodu izgleda. Takav bi način govora razumijeli i u inozemstvu. Kancelarova je izjava o Rusiji bila razveseljiva, ali možda ne će biti moguće, da sa ruskom vladom utanačimo izgradnju novog svjetskog reda, jer ostali neprijatelji kod toga ne sudjeluju. Naša istočna granica nesmije biti više ugrožena. Trebalo bi pomišljati i ispitati i to, u koliko je pravo naroda na samoodredjenje spojivo sa njemačkim interesima.

Beč i Pešta.

„Venkov“ donosi: Izmedju bečkog i peštanskog kabineta vlada velika napetost radi čeških zahtjeva. Madžarima nije dovoljan posljednji odgovor ministra-predsjednika Seidlera. I ako je u njemu proglasio, da ne će Česima ništa da dade, i da će se uvijek gledati da se zatre njihove težnje i nastojanje oko oslobodjenja, Madžari su ipak ljutiti, jer su očekivali nešto posve drugoga. Očekivali su nove, velike progone, persekucije, osudjivanja i utamničenja, baš onako kaošto i Svenijemci. Kad se pak Seidler pozvao u to: stvari na najviši kasacijski sud, Pešta se nemilosrdno naljutila. Govori se dapače o krizi, u kojoj bi se radilo ili o Seidleru ili Wekerlu. Jedan od njih mora tobože da padne. Pobijedi li Seidlerov smjer, nije moguće da ostane Wekerle — i obratno! Prema svemu, kako osiguravaju njemački krugovi, nada se pobjedi Wekerle, a to da bi značilo nekakvu obnovu nekakove Stürgkhove vlade u ovoj državnoj polovini. Čini se pak, da se tu radi više o bajkama, negoli o činjenicama. Poznato je, da je Seidler svojim mišljenjem njemački nacijonalac i da živi u dobrom odnošaju s Wekerlom, a isto je tako poznato, da su se i u Beču osvjedočili, kako bi bilo užasno nepolitički, kad bi se upravo dandanas, kad cijeli svijet piše i govori o slobodi i slobodnom razvoju naroda, opetovali baš u Austriji najgori progoni. Nije slučajni pojav ni to, da je upravo sada u Svicarskoj prvi član saveznog vijeća držao govor za slobodu i ravnopravnost svih naroda i da je tiskovni ured sam taj govor u štampi raširio. Iz Beča pokazuju tako Pešti, da u ovo doba nije moguće u Cislajtaniji oponašati madžarski uzor. Ta, i kad bi se poseglo k takovim sredstvima, nestalo bi odmah državnog carevinskog vijeća, nestalo bi i delegacije i Austrija bi bila jedina država na cijelom svijetu, gdje bi se vladalo apsolutistički. Sam je grof Andrassy naglasio to, da bi se iz toga porodile štete tako velike, da se ne bi dale ničim, i nikako nadoknaditi. U Ugarskoj još uvijek misle, da se velika narodna pitanja dadu riješiti samo tlakom, i čude se, kad tko proti tomu protestira! Ali to budi ne baš sklonu kritiku na svim mjestima. „Mali razmjerno narod madžarski, koji je sam prošao u prošlosti križnim putem muke i progona, hoće sada, kad se oslobodio, da igra ulogu većega tirana, negoli ikoji veliki svjetski narod“, pisalo je nedavno samo njemačko glasilo, kojemu je naravno stalo bilo najviše do njemačke manjine u Ugarskoj. Ali svijet znade, da je baš tako kaošto Nijemcima, da još i daleko gore slavenskom i rumunjskom žiteljstvu u Ugarskoj, a te činjenice ne dadu se ničim izvrgnuti, najmanje pak nekakvim cijenim i ciničkim frazama dra. Wekerla i nadbiskupa Czernocha, koji su se usudili tvrditi, da tobože nije nigdje narodima tako dobro, kaošto baš u Ugarskoj. U ostalom o tim stvarima progovorit će se glasno i jasno u delegacijama. Tamo će se podati pravu sliku o madžarskim prilikama, kako bi jednom mogao ili morao da prestane onaj ton, s kojim se govori i piše u Madžarskoj. A još nešto: Kad bi se u češkoj štampi ma samo polovinu onako pisalo o Madžarima, kako to pišu Madžari o Česima, sigurno bi cenzura upravo grozničavo radila. Madžarski pak listovi uživaju potpunu slobodu, da napadaju na češki narod na najbijedniji način.

Madžarsko samoodredjivanje naroda.

Kad je ono nastao u Rusiji prevrat, bili su madžarski listovi puni slatke hvale, da su se neruski narodi oslobodili od carizma. Osobito pak Finci i Estonci, koje drže za svoje rodjake, postali su predmetom njihove osobite pažnje. Kad je Wilson proglasio načelo „samoodredjivanja naroda“, veselo su mu Madžari išli u susret. Kad je Czernin izjavio, da izmedju njegovih nazora o narodnoj misli i izmedju nazora Wilsonovih nema nikakove razlike, opet je sva javnost pristala uza nj. Károlyi i Apponyi nijesu tajili, da su za „samoodredjivanje naroda“. U Poljskom se pitanju dapače i Wekerle oduševio za to načelo. Tisza i Andrásy nijesu nikada protestirali proti tomu. A ipak o samoodredjivanju Slovaka, Rumunja, Jugoslavena i Rusina ne će ni da čuju, — dapače niti madžarski socijalni demokrate! Je li tu raskol u mišljenju ili u logici? Madžari su si učinili definiciju o narodu prema svojoj potrebi. Narod je državotvorni elemenat, a u Ugarskoj je samo madžarski narod takovim, a napokon zakon drži madžarskim, dotično ugarskim narodom sve državljane svetostjepanske države. Za samoodredjivanje Ugarske su svi Madžari, kako dokazuju baš svojom agitacijom: „Daleko od Austrije!“ Slovaci, Rumunji i Jugoslaveni nijesu narodi, nego samo narodnosti. U svjetovnoj politici govori se samo o narodima, a nikako o narodnostima. Wilson, Czernin i ruski revolucijonarci govore samo o narodima. Mogu to dakle biti samo Madžari. A narodnosti? To su političke neznalice, nesposobni, da stvaraju države, a takove ne respektira madžarski mozak, niti madžarski zakon ili znanost. A Madžari su čvrsto osvjedočeni da „Qui bene distinguit bene docet“, (da mudroj glavi jedno oko je dosta. . . .) — („Nár. Listy“).

Dnevne vijesti.

Gradnja ličke željeznice. Kako nam se iz Like javlja, gradnja ličke željeznice od Plaškoga prama Vrhovinama napredovala je do sada tako, da se računa, da će za mjesec dana biti i Vrhovine spojene sa željeznicom. Na ovaj način bilo bi znatno pomoženo mjestu Otočac što se tiče dobave raznih živežnih namirnica pošto će ono biti od željezničke stanice udaljeno samo 12 km. Radnje oko nastavka pruge prama Gospiću morat će se preko zime prekinuti, tako, da bi ova pruga mogla biti izgradjena tek u ljetu naredne godine, pošto je udaljenost izmedju Vrhovina i Gospića jedno 45 km. („Hrv. Lloyd“.)

† **Ivan vitez Mahulja.** Žalosna nam stiže vijest, da je preminuo u Omišlju u velike štovani ravnatelj škole Ivan Mahulja. To je bio karakteran muž u svakom pogledu. Istakao se je u svojem dugotrajnom radu kao pravi hrvatski patrijota, a svoja je vjerska načela ispovijedao javno i otvoreno pred svakim. Na saboru je u hrvatsko-slovenskom kongresu u Ljubljani držao u velikoj dvorani Uniona pred hiljadama svečani govor o odgoju naše mladeži. Hrvatsku je mladost ljubio, za nju radio neumorno svega vijeka svoga, i tako si podigao dostojan spomenik u našem mjestu. Za dobrim pokojnikom svi žalimo. Mnogobrojnoj njegovoj porodici naše saučešće, a mili pokojnik neka primi na nebesima platu za svoja djela!

Domaće vijesti.

Općinski odbor u Puli. Izvadak iz zapisnika sjednice od 28. novembra 1917. Otvorivši sjednicu, predsjednik općinskog odbora, gosp. tvrdjavni komesar, odgovarajući na optužbe iznesene protiv uprave općine po gosp. Vj. Lasciacu u svojem pismu, objavljenu u listu „Il Gazzettino di Pola“ od dne 24. novembra o. g., — navadja uzroke, zašto općina nije smatrala shodnim odgovoriti pozivima pokrajinske upravne komisije, opažajući, da se uslijed evakuacije grada nije moglo za ovaj grad usvojiti iste nazore, kojima je pokrajinska upravna komisija namjeravala razviti svoju započetu djelatnost u korist manje imućnih u drugim općinama pokrajine, naglasivši osim toga, obzirom na gori navedeno, da je općina Pula mjesto robe, postojano tražila da primi novčanu potporu, pa da je istu i dobila u iznosu od 20.000 K, koja je bila odredjena u korist majki i njihove djece ispod 2 godine, misleći ustanoviti zavod i razdiobu mlijeka za djecu. — Podijelivši zatim riječ gosp. Lirussiju, upravitelju mjesne aprovizacije, dodao je gosp. predsjednik, da on preuzima rado svu odgovornost na sebe, koli obzirom na općinsku upravu, toli obzirom na aprovizacijonu komisiju, dobro znajući, da su svi namještenici ovih dvijuh ureda u ovoj stvari učinili potpunoma svoju dužnost. Gospodin Lirussi započima, opazivši, da je primio ne od pokrajinske upravne komisije, nego od općine u Puli nekoliko okružnica, na nekoje od ovih je odgovorio, na druge nije, pošto je morao smatrati u ovim hlučajevima pokrajinsku upravnu komisiju, dotično njezin aprovizacijoni ured, ne kao takovu, već kao jedan trgovački zavod; nije se smatrao dužnim odgovarati na one dopise, koje nije cijenio korisnim za aprovizacijonu komisiju u Puli, kako to obično čini svaka trgovačka kuća. Razjasnio je, kako aprovizacijona komisija nije mogla svaki put učiniti korist u slučaju kada bi naručila živežne namirnice, što ih je ponudila upravna komisija, dotično njezin aprovizacijoni ured, jer je ponudjeni živež mogla imati izravno uz niže cijene, negoli je to nudjala pokrajinska upravna komisija, i to usprkos svih popusta, što ih ova čini svojim cijenama u korist manje imućnih. Nastavivši, podao je g. Lirussi opširni izvještaj o cijeloj djelatnosti, što ju je razvila mjesna aprovizacijona komisija tijekom zadnjih dvijuh godina, istaknuvši ogromni posao iste i znatnu korist, što ju je pučanstvo od ove djelatnosti primilo, bez upliva i pomoći pokrajine, te da aprovizacijona komisija nije zaslužila indirektno predbacivanje „mrtvilo“ i „neradinost“, što joj ga predbacuje gospodin predsjednik Lasciac. Pošto je pako aprovizacijona komisija u Puli razvila svoju djelatnost nezavisno bez sudjelovanja ijednog drugog faktora, on je i sada, kaošto je i bio mnijenja, da pomoć u korist pučanstva, koje je manje imućno, bude istoj dana mjesto u robi, kako gori navedeno, u novcu, kako to dobivaju i druge aprovizacijone komisije u pokrajini, jer će samo na ovaj način djelovanje započeto po pokrajinskoj upravnoj komisiji za manje imućne moći imati sigurno djelovanje za Pulu. Općinski odbor, saslušavši gornje navode, jednoglasno je zaključio, da prima do znanja koli izjavu gospodina tvrdjavnog komesara toli onu gosp. upravitelja Lirussija te da je i od njihovih nazora. Na koncu se zamoli gosp. tvrdjavnog komesara, da dostavi prepis današnje sjednice u svim potankostima koli pokrajinskoj upravnoj komisiji u Poreču, toli c. k. namjesništvu i c. i kr. lučkom pratnom zapovjedništvu. Prelazeći na drugu točku dnevnog reda riješilo se molbe nekojih činovnika i to učitelja glazbe, Smeregl c, delegata iz Pomera Zuccona i školske podružnice Saben, ističući se njihovih beriva. Nakon što se odobrio zapisnik zadnje sjednice, zamolili su još riječ gg. članovi dr. Zuccon i upravitelj Lirussi, moleći gospodina tvrdjavnog komesara e bi se zauzeo za neke poslove općeg interesa, koji bi se možda u sadašnje vrijeme mogli riješiti. Nakon, što je gosp. tvrdjavni komesar izjavio, da će učiniti i u tom smislu potrebite korake, zaključila se sjednica.

Živežne karte za šećer. Od danas u nedjelju počet će se razdavati uz druge živežne karte i karte za šećer.

Razredna lutrija. Brzojavnaju nam iz Beča: 300.000 K dobila se serija 1487, br. 49.; 40.000 K serija 599, br. 32.; 20.000 K serija 2878, br. 81.

Milodari za hrvatske škole. Prigodom „Božićnice“ položeni su preko naše uprave za hrvatske škole slijedeći doprinosi: Sakupljeno je po gosp. Biller medju našom momčadi na Nj. V. brodu „Lussin“ K 100. Darovaše po K 10: Radović; po K 7: Ambrozić; po K 6: Cetinić; po K 5: Biller, Vinček, Hrenović, Mašinarić, Gašparović; po K 4: Poder, Reithofer, Martinović, Domazet, Floritz, Vitalić; po K 3: Jurza; po K 2: Zanki, Sindija, Hrončić, Jelinčić, Filinić, Bujković, Glavić; Divari, Leskovec, Buršić; po K 1: Lasić, Galović, Gobbo, Čejka, Čobanov.

Sakupljeno po gosp. Franu Štimac u gostioni Pavičevac na brdu Busoler K 46.40. Darovaše po K 5: Miho Pustianac; po K 4: Ivan Čelić; po K 2: Frano Štimac, Frano Čermelj, Franjo Pavikievac, Gržac, Eugen Amareći, Ladislav Piljuh, Ivan Poropat; po K 1: Jakov Saina, Henrik Kovačić, Antonija Kovačić, Ivan Božić, Sokolica Kovačić, Martin Polak, Drag. Grum, Antun Ladislavić, Josip Berag, H. Selunović, Hršić, Janos Zabados, Reiner, Ivan Zeluch, Maršić, Martin Bajz, Jakov Vlačić, Miho Božac, Josip Jurman, Jakov Visković, Jakov Girol, Frano Dobrić, Miho Prematc; po 40 para: Josip Makarol.

Sakupljeno po gosp. Perčinlić medju našim našim radnicima kod električne direkcije u c. i k. arsenalu K 44. Darovaše po K 10: Perčinlić; po K 5: Josip Kirac, Antun Ušić, Janda; po K 3: Ivan Mikovilović, I. Mikovilović; po K 2: pl. Vuković, H. Novy, Zedniček; po K 1: Antun Lazarić, Antelić, Matković, Mihovilović, Mate Kirac, Mikovilović, Martin Raić.

Sakupljeno na Nj. V. torpiljarci „89“ K 20. Darovaše po K 5: Pollak; po K 4: Dorotić; po K 2: Bukonić, Černobori, Mavro, Zrnčević; po K 1: Gerzan, Škopac, Mazzolini.

Prodaja ribe. U slučaju, da prispije riba prodavat će se ona danas. Pravo kupovati ribu imadu danas vlasnici živežnih karata počevši od broja 4321.

Vojničke vijesti.

Dnevna zapovjed lučkog admiralata broj 335 od 1. prosinca 1917.

Posadno nadzorstvo nadpor. Kolarž.

Liječničko nadzorstvo na N. V. b. „Bellona“: štopski liječnik dr. pl. Weiser.

Liječničko nadzorstvo u mornaričkoj bolnici: pučko-ustaški liječnik dr. Buzolić.

Kako je stari Plunkett pošao kući.

Crtica iz Kalifornije. Napisao Bret Harte.

(Nastavak.)

„Na, tad sam vrludao nekoliko dana u blizini kuće i nekako saznao, da je naredne sedmice rodjeni dan Melindičin i da će se tom zgodom naći na okupu veliko društvo. A velim vam, mladići, nije to bila kakovagod svečanost! Ne! Čitava je kuća bila okićena cvijećem i sjala se u moru svetlosti; i bilo je služinčadi bez broja i srebrnine i jela i krasnih odijela i —“

„Striče Joe!“ dovikne Noe.

„Što je?“

„Odakle su imali novac za to?“

Plunkett strogo pogleda znatiželjnoga pitača.

„Ja sam uvijek govorio“, odvrati on polagano, „da ću, kad podjem kući, poslati unaprijed mjenicu na deset tisuća dolara. Zar ne, to sam uvijek govorio? He?... A ja sam kazao i to, da ću poći kući — i ja sam bio kod kuće... Ili ne? He?“

Da li je ova logika imala u sebi nešto neodoljivo uvjerljiva, ili je pako želja, da čujemo svršetak Plunkettove pripovijesti, bila jača, bilo, kako bilo, nitko ga više nije prekidao. Njegov se je srećni humor doskora povratio, i uz lagano je smijuckanje nastavio:

„Pošao sam do najvećeg draguljara u gradu, kupio par naušnica sa dijamantima, stavio ih u džep i zaputio se kući.

„Vaše ime?“ reče momak, koji mi otvori vrata; — a bio je zoran momak, napola sluga, napola pastor.

„Skeesicks“, odvratim ja.

Povede me unutra i odmah na to dodje moja žena iz blagovaonice i reče:

„Moliv Vas, da mi oprostite, no čini mi se, da čujem Vaše ime po prvi put!“

Ona je bila veoma uljudna, jer sam si ja bio stavio crvenu vlasulju i prilijepio si krasnu bradu.

„Jedan prijatelj Vašega muža iz Kalifornije, milostiva gospodjo, sa darom za Vašu gospodjicu kćerku — —“

I učinio sam se, kao da sam zaboravio njezino ime. Ali tad povikne iznenada nečiji glas:

„Ali to je ipak odviše!“ I u sobu se zatrči moja Melindinica. „Predaleko tjeraš komediju, oče, prenavljajući se, kao da ne znaš više za ime svojoj kćeri. Ne stidiš li se?... Kako ti je, starče?“

I time mi istrga crvenu vlasulju i krasnu bradu, te ovije svoje ruke oko vrata — nagon, gospodo, pravi nagon!

Osokoljen smijehom, kojim smo popratili bili njegovo opisivanje Melindinih djetinjskih izjava, opetovao je njezine riječi više ili manje opširno još dvaput, kod česa je i njega samoga opsjela veselost, kojom smo popratili bili njegovo pripovijedanje — da, tečajem se je toga večera još nekoliko puta osvrnuo na to.

I tako je pripovijedao taj Odisej iz Monte-Flata u razno vrijeme i na raznim mjestima, ali poglavito u točionicama, više ili manje nesuvislo povijest svoga lutanja. Njegovo pripovijedanje nije bilo uvijek jednako; katkad bi pripovijedao izdaleka i naširoko, katkad bi znao promijeniti svojstva značaja odnosnih osoba ili ime mjesta, gdje se je to zbivalo, da, dva ili tri se je puta pripovijest upravo protivno svršila, ali da je posjetio bio ženu i djecu, bila je uvijek nepromijenjena činjenica. Dakako da u svakoj sumnjičavoj općini, kaošto je Monte-Flat — općini, koja je bila naviknuta na velika očekivanja i malena ispunjenja — općini, u kojoj su se, da se izrazim tamošnjim načinom govora, „od dana u dan nadali, da će otkriti zlatne žile, a kud i kamo češće nego u drugim općinama nailazili samo na mulj i kremen — u ovakovoj općini nijesu pripovijestima staroga Plunketta samo onako unaprečac vjerovali.

Samo jedan jedini od nas nije prianjao uz ovu općenitu sumnjičavost, nego je starcu Plunkettu sve slijepo vjerovao — Henry York iz Sandy-Bara. On je uvijek bio pozoran slušatelj; njegova je mršava kesa pružala Plunkettu često sredstva, da tjera svoje neumosne špekulacije; njemu je morao starac češće crtati Melindine draž esti; on si je uzajmio Melindinu sliku; i konačno je bio onaj, koji je, sjedeći jednom posve sam u svojoj malenoj kolibici, cjelivao tu sliku, dok se nije njegovo pošteno, lijepo lice stalo žariti u sjaju vatre na ognjištu.

(Nastavit će se.)

Pojedini broj 12 h.

CIJENA listu: U pretplati za čitavu god. K 36·—, za polugodište K 18·—, tromjesečno K 9·—, mjesečno K 3·60, u malo-prodaji 12 f. pojedini broj. OGLASI primaju se u upravi lista trg Custoza 1.

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

„HRVATSKI LIST" izlazi u nakladnoj tiskari JOS. KRMPOTIĆ u Puli, trg Custoza 1. Uredništvo: Sišanska ulica br. 14. — Odgovorni urednik JOSIP HAIN u Puli. — Rukopisi se ne vraćaju.

Godina III. | U Puli, ponedjeljak 3. prosinca 1917. | Broj 864.

AUSTRO-UGARSKI RATNI IZVJEŠTAJ.

: Beč, 2. (D. u.) Službeno se javlja:

Talijansko bojište.

Na Monte Pertica opeta je suzbita talijanska navala. Inače ništa da se javi.

Albanija.

Na donoj Vojusi svršilo je poduzeće nasrtajnih četa uspješno.

Na istoku nikakva spomena vrijedna bojna djela.

Poglavica generalnog stožera.

NJEMAČKI RATNI IZVJEŠTAJ.

: Berlin, 2. prosinca. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana javlja:

Zapadno bojište.

Bojna skupina prijestolonasljednika Rupprechta: U Flandriji porasla je kroz dan umjerena vatra na veče s obiju strana Paschendaele do najveće žestine, te je ostala jaka i kroz noć. Bojevi kod Cambraia traju dalje. U osječcima od Inchyja do Bourlona razvila se je popodne, poslije uspješnih naših poduzeća, živahna topovska djelatnost. Neprijateljske su pješadijske navale zapadno od Moeuvresa ugušene od naše vatre, zapadno od Moeuvresa skršiše se one pred našim linijama. Selo Moeuvres očišćeno je od neprijatelja. Kod toga su privedeni zarobljenici. Sa novo dopremljenim silama upravio je neprijatelj jake protunavale proti položajima, što su mu istrgnuti na zapadnom brijegu Selde. Poslije ogorčenog rvanja, koje je trajalo sve do u mrak, bacismo neprijatelja natrag. Indijska konjanica, koja je dokasala iz Epechyja, bila je postrijeljana. Jednak su neuspjeh imale pješadijske navale, koje je neprijatelj, poslije jake priprave vatrom, poduzeo proti našim linijama zapadno od Vendhulleja. Jučerašnji je dan stajao Engleze teških gubitaka. U našim je rukama ostalo više stotina zarobljenika. Do sada je na bojištu sakupljeno 60 engleskih topova i preko 100 puščanih strojeva.

Bojna skupina njem. prijestolonasljednika: Sjeverno od Pinona privedoše nasrtajne čete sa uspješnog poduzeća zarobljenika. Izjalovio se je francuski udarac zapadno od Brimonta. Na zapadnom brijegu Može topovska je paljba privremeno oživjela.

Bojna skupina nadvojvode Albrechta würtem.: S obiju strana Altkircha pojačana topovska djelatnost.

Istočno bojište

Nikakove veće bojne djelatnosti.

Macedonsko bojište:

Medju Ohridskim i Prespanskim jezerom, kaošto i u zavoju Crne, oživjela je paljba. Zapadno od Ohridskog jezera i na obim brijegovima Vardara uspješni izvidnički bojevi.

Talijansko bojište:

Ništa osobita.

Prvi majstor glavnog sijela Ludendorff.

Iz Rusije.

Lugano, 1. (D. u.) Kako javlja „Agenzia Stefani", nijećkala su se rusko poklisarstvo kod kvirinala, rusko poslaništvo kod vatikana i ruska vojnička misija u Italiji, da priznaju maksimalističku rusku vladu, te su prekinuli sveze sa vanjskim ministarstvom u Petrogradu.

Haag, 2. Finski je zemaljski sabor zaključio iza burne debate, da vladalačku moć preda u ruke senatu. Tim je zapravo provedeno potpuno otcijepljenje Finske od Rusije.

Amsterdam, 1. (D. u.) Prema „Algemeen Handelsblad" brzojavio je petrogradski dopisnik „Daily Chronicle", da je boljševička vlada otstupila i da je sastavljena koalicijona vlada, koja da je sastavljena iz boljševika, iz lijevih socijalnih revolucijonaraca i iz internacijonalističkih menjševika. Skupština da je seljaka Lenina neprijazno primila. Pošto on osjeća, da je izgubio upliv, započeo je odmah pregovarati radi sastava koalicijonog kabineta. Nadalje se listu „Daily Chronicle" javlja, da samo tri vojske na ruskoj fronti podupiru boljševike.

New-York, 1. (D. u.) Brzojavka „Associated Press" iz Washingtona govori o predstojećoj snošljivoj politici spram Rusije, da se pokaže pouzdanje u konačnu pobjedu zdrave demokracije, jer se osjeća, da veliki dio Rusije nije sporazuman sa ciljevima boljševika.

Rotterdam, 1. (D. u.) „Daily Mail" javlja iz Petrograda: Carev brat, veliki knez Mihajlo, bio je uapšen.

Berlin, 2. (D. u.) Wolffov ured javlja: General Duhonin i vojnički zastupnik antantinih država pobjegoše iz ruskog glavnog stana. Radiotelegrafska štacija ruskog glavnog stana nalazi se u rukama maksimalista.

Stockholm, 2. (D. u.) Prema vijestima iz Haparande oduzeli su boljševiki državnoj banci u Moskvi pol milijarde u zlatu.

Petrograd, 29. (D. u.) Reuter. Pridržajuć si konačne upute engleske vlade, koje još nijesu prispjele, objavio je poslanik Buchanan slijedeću izjavu: Trockijeva nota, koja predlaže primirje, dostavljena je poslanistvu 19 sati kasnije, negoli je vrhovni zapovjednik primio u glavnom stanu zapovjed, da odmah otvori pregovaranja. Alijirci stoje pred svršenim činom, jer nijesu upitani za savjet. Poslaniku nije moguće, da odgovori na notu, koju je na njega poslala vlada, koju njegova vlada nije priznala. — Reuterov ured doznaje, da su neispravne glasine, koje govore, da je poslanik Buchanan ostavio Petrograd ili da ga sada misli ostaviti.

Stockholm, 2. (D. u.) Prema nekoj brzojavci iz Haparande izabrao je finski zemaljski sabor iza desetsatne debate od gradjana predloženi senat, kojemu predsjeda Svinhufoud. Zaključak je primljen sa 100 proti 80 glasova, koji su posljednji bili predani za socijalističku vladu. Pošto se socijaliste htjeli oprijeti zaključku zemaljskog sabora, vlada bojazan, da predstoji nova generalna stavka.

* **Turski izvještaj** od 30. studenoga. Glavni stan priopćuje: Sinajska fronta: Bojevi se nastavljaju. Južno od Audže i Abuledina od obale do El-Tire naišle naše čete ponovno na žestok otpor. Odbile su sve neprijateljske nasrtaje. Dalje jugoistočno su kod Naalin prodrli Englezi po više puta sa jednom pješačkom i jednom konjaničkom divizijom proti našim do onamo uznapredovalim četama, no bili su uz najteže gubitke odbijeni. U tim ogorčenim bje bojevima zarobljen 1 časnik i 20 momaka. Snažno su nastavile naše čete svoje navale na desnom krilu srednje skupine. Već prekojučer su osvojile bile Bet-ur-en-Foka a jučer su napredovale u smjeru Bet-ur, en-Tata. Na navale spremne čete, koje su kod toga sudjelovale, zaslužuju najveće priznanje. Dopremljen bje 1 časnik i 30 momaka, kao i 4 puščana stroja. Kod naših četa zapadno i južno od Jeruzalema vlada samo slaba bojna djelatnost, koja se je općenito ograničivala na topničku vatru. Jedan je od naših ljetača oborio engleski pripeti zrakoplov. Na neprijateljska su skladišta za opskrbu i municiju s uspjehom bacane bombe. Na drugim frontama ništa važna.

* **Rat na moru.** Wolffov ured javlja: U zapornom području oko Engleske potopljeno bje opet 13.000 bruto-reg. tona.

* **Ruske čete u Rumunjskoj.** Prema nekoj vijesti lista „Daily Chronicle" naredila je maksimalistička vlada vojnim zapovjednicima na jugozapadnoj fronti, da povuku ruske formacije iz rumunjske vojske.

* **Njemačka nema više pristupa na otoke u Tihom oceanu.** Na konferenci sjedinjenih trgovačkih komora govorio je ministar-predsjednik Nove Zelandije ovaj govor: Svaki predlog, da se predade Samoa i Nova Gvineja opet Njemačkoj, bi bio primljen od britskog pučanstva Tihog Oceana kao gorko razočaranje. To bi značilo, da bi Samoa postao glavnim pristaništem njemačke mornarice Tihog Oceana. Nijemci bi napravili postaju bežičnog brzojava i postavili bazu podmornicama. Ministar je predsjednik dodao: Britska je vlada bila u toj stvari podučena, da smo mi pripravni, da ne pustimo više Nijemce na otoke u Tihom Oceanu, bude mo li samo mogli, da to zapriječimo na bilo koji način.

Škola i učitelji.

Mnogi nas učitelji(ce) mole, da im javimo, je li naš odbor poduzeo sve korake — kako bje zaključeno na skupštini u Pazinu — i da li se već štogod polučilo. Naš je odbor zapala doista teška zadaća; no, neka bude svatko uvjeren, da smo mi svim silama nastojali, a i nastojat ćemo, da učinimo svoju dužnost. Da ne moramo svakom napose odgovarati, to javljamo ovim putem svim kolegama i kolegicama, da smo se već davno obratili na sve kompetentne vlasti. Do sada nam je stigao odgovor samo od strane naših zastupnika na carevinskom vijeću. Oni javljaju, da su se za stvar zauzeli. Uopće se opaža, da svi uvidjaju težak položaj, u kojemu se mi borimo za uzgoj zaboravljene istarske djece i kako je skrajni čas, da se nešto poduzme e da nam škole ne propadnu. Nekoje općine — videći, da još od nikud ne dolazi pomoć — pobrinuše se same za opstanak svojih škola time, što priskočiše u pomoć svom učiteljstvu. Ima nade, da će i ostale općine slijediti taj lijepi primjer, dok se inače ne pomogne. Naš se je odbor i usmeno na više strana obratio, pa se nadamo, da ne će biti uzalud. Ovih smo dana imali konačno prilike, da govorimo i s gg. predsjednikom i podpredsjednikom zemaljske upravne komisije. Iznijet ćemo u kratko tok toga razgovora, koji je s toga razloga važan, što pučke škole i učitelje zemlja uzdržava. Evo, čitajte!

Mi: Hoće li zemaljska upravna komisija poduzeti štogod, da zapriječi propast naših pučkih škola?

Oni: Kako vam je poznato, vlada je odredila u tu svrhu 70 milijuna kruna.

Mi: Čekamo već toliko vremena. Obećalo nam se prilično toga, ali — — mi ne možemo dalje. Neka nam se zato dade predujam, da možemo dočekati ono drugo.

Oni: Ta ne ćete mnogo čekati. Najviše mjesec dana.

Mi: I mjesec dana je mnogo, vrlo mnogo. A može nam se dogodit, da i više čekamo.

Oni: Ne ćete mnogo čekati.

Mi: Eto, sada bismo mogli kupit repe; da smo prije imali novaca, bili bi nakupovali voća i dr. Iza mjesec dana se ne bude najbrže ničesa dobilo.

Oni: Koliko dobivate na iskaznice?

Mi: Ovdje dobivamo redovito 15 dkg kruha na dan, a osim toga za svaki mjesec 1½ kg muke, 24 dkg masti, ¾ kg šećera. Ovaj smo mjesec bili u toliko sretniji, da smo dobili 6 kg krumpira. Mesa se može doduše dobiti, ali nam ne preostaje za to novaca.

Oni: Nastojat ćemo, da se dade Vama u Pazinu jedno par hiljada kruna, da možete ipak raditi.

Mi: Čudno svijetlo bi na nas palo, kad bi isposlovali nešto za sebe, a da drugove, koji nas ovamo poslaše, zaboravimo.

Oni: Ali obzirom na to, što je vama u mjestu gorc, nego onima u selu!

Mi: Nekada je bilo tako, ali sada je i vani zlo. Seljaci nemaju hrane, jer bijaše zla godina, a novaca imadu gdjegdje i na pretek, pa što da učitelj tamo uradi sa ono par filira?

Oni: Nastojat ćemo, da bi vam se putem vaše općine priskočilo u pomoć.

Mi: Bit ćemo na tomu osobito zahvalni.

Oni: Doskora ćete dobit doplatak za čitavu drugu polovinu tekuće godine. Bit će vam bolje.

Mi: Bojimo se, da će nam biti malo bolje, jer imamo dugova, što nam ih je ovo strašno doba donijelo, a ne ćemo ih moći isplatiti. Pa što će nam novci? Ne možemo dobiti ni konca, da pokrpamo koje staro odijelo ili bječvu, ni komadić kože, da popravimo cipelu. Morat ćemo valjda i bosi obavljati poslove, koje nam sa više strana nalažu.

Oni: Zbilja! Dobit ćemo drvenih poplata. Time bismo vam ipak mogli pomoći.

Mi: Dakako! Učitelji bi bili zahvalni, kad bi im netko omogućio, da u redu obavljaju svoje dužnosti! Još nešto. Posjednici i trgovci imadu budi kakve robe, da zamjenjuju, a činovnici i radnici imadu puno bolje dohotke od nas. Ako je svima zlo, nama je mnogo gorc. Mi smo najsiromašniji. Baš obzirom na to, mogli bismo

možda posredovanjem zemaljske upravne komisije doći do najpotrebitije količine hrane, kad bi se eventualno osnovala neka posebna centrala za svaki kotar ili slično.

Oni: To je teško, to je vrlo teško.

Mi: Ako bi tko od učitelja morao privremeno ostaviti svoje mjesto, da može bilo kakav posao obavljati, e da ne pogine sa svojom obitelju, bi li time prekinuo svoje službovanje?

Oni: E, dašto! Izgubio bi mjesto.

Mi: Dakle mora da pogine?

Oni: — — —

Mi: Hoćemo li dobit odgovor na molbe, što smo ih ovamo poslali?

Oni: Ustupili smo ih c. kr. pokrajinskomu školskomu vijeću. Sada se tamo nalaze.

Mi: Hvala lijepa!

Za učiteljski odbor pazinskog kotara:
P. Facchin.

Jugoslavenska politika.

Glas Slavena o ruskoj mirovnoj ponudi. — Borba za ujedinjenje — boj za kruh. — Što dalje od Šušteršića! — „Bošnjaci".

Iz Beča javljaju dne 1. t. mj.: Predsjedništvo češkog svaza, jugoslavenskog kluba i ukrajinskog parlamentarnog zastupstva zaključiše slijedeće saopćenje: Mirovna ponuda sadašnje ruske vlade ne temelji se samo na načelu „bez aneksija i bez odšteta", već i na načelu prava naroda na samoodredjenje, što naša vlada taji. Stoga ustanovljujemo, da podloga, na temelju koje je austrijska vlada prema izjavi ministra-predsjednika pripravna da stupi u mirovna pregovaranja, stoji u toj bitnoj točci u opreci sa uvjetima mirovnog poziva sadašnje ruske vlade. Jer ponuda pretpostavlja jamstva za pravo naroda na samoodredjivanje, dok se čini, da izjava austrijskog ministra-predsjednika, podana u sporazumku sa vanjskim ministrom, tajenjem upravo isključuje čuvanje prava naroda na samoodredjenje. Obzirom na ovu opreku pogledom na glavnu točku ponude za primirje mi se bojimo, da već započeti pregovori ne bi mogli dovesti do sklopljenja mira, za što bi mi morali baciti svu odgovornost na vladu. Sa našeg stanovišta ustanovljujemo ponovno, da u smislu naših deklaracija od 30. svibnja u punom opsegu ustrajemo kod našeg zahtjeva po pravu svih naroda na samoodredjenje.

*

„Jugoslovan" piše: Nas ne vuče na jug niti glad za slavom, niti glad za blagom; naš narod ne treba niti slave niti brzog obogaćenja, on treba kruha, svakidanjeg kruha. Dosadnašnje iskustvo za vrijeme rata pokazalo je, da se je aprovizacija sa sjevera dole pokazala veoma slabom, da je kruh, što nam ga režu susjedi sa sjevera, malen i gorak. Zar da podsjetimo na ono, što su novine pisale o gladu u Istri? Zar nisu na istarskim otocima umirale obitelji od glada i pomanjkanja? Tko je zaustavio 200 vaguna krumpira za Dalmaciju? Tko je zaustavio 200 vaguna brašna iz Hrvatske? Zar nije dr. Korošec brojkama dokazao, koliko je stotina ljudi pomrlo lanjske godine od gladi u Sandžaku? Zar ne grozi već sada glad u Bosni?! Što je do jugoslavenske raje stalo onima, kojima nije neprijateljska noga dosada opustošila niti pedalj zemlje, niti blaga! Nu, ako se to dogadja na granicama Jugoslavije, zar da čekamo, da i na nas dodje red? Zar se i u slovenskoj prijestolnici nijesmo osvjedočili, koliko se tudja gospoda obazire na naša prava i na naše potrebe? Ne zavaravajmo se dakle i ne očekujmo pomoći odanle, gdje je nema. „Dualizam mora pasti!" tako kličemo, jer znamo, kakva se nepravda na nama počinja. U Ugarskoj ima žita i za govedo, kod nas ga nema niti za ljudi. Tamo ima dosta i bijelog brašna, kod nas nema ni ovsenog. Zato je jugoslavensko pitanje i pitanje kruha, i mi ne možemo da imamo povjerenja u one, koji su indiferentni prama jugoslavenskoj deklaraciji, dapače i njezini protivnici, jer jugoslavenska država pod hapsburškim žezlom nije samo fantazija mladih ljudi, već naša životna potreba.

*

„Slovenec" donaša proglas načelnika privremenog vodstva „Slov. ljudske stranke", prelata Andrije Kalana, u kojemu se Slovenci pozivlju, da u interesu sveopće narodne stvari i dalje ustraju kod stare „Slov. ljudske stranke" i da ne pristupe novim dvjema strankama, seljačkoj i gradjanskoj, koje je ustanovio dr. Šusteršič.

*

„Bošnjačka" militarizovana redakcija „Hrv. Dnevnika", u najnovije vrijeme poznatoga vladinoga organa za madžarsko-njemačke interese u Bosni, silno se ljuti na nas, što smo „izjavu" u pravom smislu prikazali. Dakako da se gospoda ne ufaju zaći u mirno, objektivno razglabanje, ko što smo mi činili, nego lamataju rukama i nogama. Takav je način pisanja mnogo laganije, nego trijezno dokazivanje. Gospoda „Bošnjaci", dajte izadjite u boj s argumentima. Tu ćemo se ogledati! Vi ste, istina, komandirani u redakciju, ali bi ipak bilo dobro, da se malko dokazima proračunimo! Vi se čudite našem ogorčenju, a ne znate li za strašne kletve hrvatske Rijeke, Istre, Slovenije. Medjumurja, Šokaca i Bunjevaca, što ih na vas sipliju! Samo naprijed! Živio „bošnjački" narod!
(„Novine".)

* **Italija za mir.** Prema suradniku „Corriere della Sera" izjavio je ministar riznice Nitti, da Italija nema danas niti teritorijalnih aspiracija, niti sanja o veličini, koja ne bi bila spojiva sa zbiljnošću. Držanje Italije neće nikada biti saprijekom mira.

* **Postupanje naših i njemačkih četa u Italiji.** „Times" od 17. studenoga javljaju na temelju talijanskih informacija, da se njemačke i austro-ugarske čete prama civilnom pučanstvu u osvojenoj Italiji vladaju besprikorno.

* **Otpor protiv boljševika.** „Daily Chronicle" doznaje iz Petrograda, dne 29. studenoga. Povjerenik se glavnog stana Stankević nećkao, da predade vojnu zapovijed Krylenka Duhoninu, te je u ime vojske upravio na civilno pučanstvo proglas, da ovo odustane od gradjanskog rata, kako bi se anarhija svršila, te bi se sve potrebito pošiljalo, da se vojska opskrbi. K r y l e n k o j e p r e k i n u o s v o j p u t p r e m a j u g u t e s e o p e t v r a ć a u P e t r o g r a d. Satnik je Kukel, kojemu je Verderevski povjerio vodstvo tehničkog odjela pomorskog ministarstva, bio uapšen, jer nije htio, da predade dokumente ministarstva u ruke boljševika. Njegovim nasljednikom bje imenovan Modest Ivanov.

* **Delegacije.** Otvoritvena sjednica delegacije obdržavat će se danas 3. t. mj. u 5 sati popodne u dvorani za sjednice gospodske kuće. — Kada su češki delegati bili primljeni u ministarstvu vanjskih poslova, htio je zast. dr. Stransky povesti riječ o državopravnim zahtjevima Čeha. Reklo mu se je, da ova stvar spada pred parlamenat. Češki su delegati radi toga uzbudjeni.

* **Talijanski zahtjevi.** Ured Havas priopćuje prema ruskim listovima dio tajnih ugovora, u koliko se ovi tiču zahtjeva Italije prije ustupa u rat. Italija je zahtjevala južni Tirol do Brennera, Goricu i Gradišku, Istru, sve dalmatinske otoke, pojačanje talijanskog posjeda u Eritreji, nadalje Siriju kao odštetu za povećanje engleskih i francuskih kolonija i konačno zajam od 50 milijuna funti.

* **Njemačka i Japan.** Iz Londona se javlja: Neka Amsterdamska brzojavka priopćuje, da su se ponesrećila njemačka nastojanja oko sklopljenja separatnog mira s Japanom, posredstvom skandinavskih diplomata. Njemačka je bila sklona da otstupi Kiaučau, te je zahtjevala od Japana pravo, da se spusti na neke druge tačke kineske obale. O otocima, od kojih nekoliko drži Japan već od početka rata zaposjednuto, imalo bi se još pregovarati u nekom neutralnom gradu u Europi. Izmedju tajnih dokumenta, koje je u Petrogradu objelodanio gosp. Trocki nalazi se i ova zanimiva brzojavka iz Tokia na Sazonova, od 11. svibnja 1916. sa opaskom „osobno, pouzdano", koja kaže: Japanska mi vlada saopćuje, da je njemački poslanik u Stockholmu dvaput došao k japanskom poslaniku, te je pokušao ovoga da osvjedoči, kako mora izmedju Njemačke, Rusije i Japana doći do mira. Ja sam izjavio barunu Montonu, da bih bio pripravan, da otvorim mirovnim predlozima jedno uho, kad bi istodobno bili upravljeni časni predlozi i na Rusiju, Englesku i Japan.

* **Podmornički rat.** Amerikanska admiraliteta javlja dne 25. stud.: Jedan je od naših rušioca kod patruliranja u europskim vodama opazio u udaljenosti od 350 metara periskop neke podmornice te je najvećom brzinom zaplovio prema istoj. Rušioc je plovio putem što ga je podmornica opisala, te je izbacio na poseban način sagradjenu bombu. Podmornica je bez sumnje bila pogodjena te je malo zatim izronila u udaljenosti od oko 450 metara. Na to su dva naša rušioca počela odmah pucati na podmornicu, koja, tako pogodjena, nije odgovarala. Jednom je našem rušiocu uspjelo te je ispod podmornice povukao užc i kušao, da ju vuče za sobom; no podmornica je opet uronila. — Amerikanska admiraliteta javlja dne 26. stud.: Njemačka podmornica, o kojoj se je jučer javilo, da je potopljena, imala je posadu od 40 momaka, koji su zarobljeni. Od Nijemaca je 1 ranjen, 1 je mrtav, a 1 je potonuo. Podmornicu smo potopili.

* **Držan'e skandinavskih država.** Ritzavski bureau javlja: Prigodom posjeta kraljeva u Kristijaniji dne 28., 29. i 30. studenoga držala se raspravljanja izmedju trih kraljeva kaošto i norveškog državnog ministra, danskog ministra-predsjednika i švedskog državnog ministra i trih ministara izvanjih posala. Kod zasjedanja bila je proglašena jedinstvenost u ovome: Uslijed osjećaja solidarnosti trih zemalja pripravne su vlade da jedinstveno izjave, da se moraju podržati prijateljski i snošljivi odnošaji medju državama, pa može rat još bilo kako dugo trajati i pod bilo kakvim se formama voditi. Suglašujući s prijašnjim izjavama i s politikom, koja se do sada vodila, stalna je namjera svih trih država i svake pojedine za sebe, podržavati do skrajnosti neutralnost proti svim ratujućim državama.

* **Izborna reforma u Nizozemskoj.** Prva je komora prihvatila zakonske predloge glede uvedenja sveopćeg prava glasa i izjednačenja javne i privatne obuke.

* **Iskazi u Petrogradu i Mohilevu.** Prema vijestima iz Haparande držao je u Petrogradu 31. odio četa skupštinu u kojoj je bilo izraženo potpuno povjerenje boljševicima. Daljnja vijest kaže, da su zastupnici odbora vojske kaošto i kadeti i socijaliste desnice držali u Mohilevu skupštinu u prisutnosti Miljukova i prijašnjeg ratnog ministra Veršovskog, u kojoj su zaključili predložiti boljševicima posredstvom Černova, da se stvori koalicija; Cereteli je medjutim govorio protiv predloga i zahtjevao da se isključe boljševici. Činovnici državne banke, koji su štrajkovali, bili su otpušteni.

* **Talijanska granica otvorena.** Kako javljaju iz Lugana sa danom 30. studenoga, bila je talijanska granica kroz 24 sata otvorena.

* **Uhodarstvo u Švedskoj.** Prema listu „Svenska Dagbladet" kao da se potvrdjuju najnovije vijesti u uhodarstvu. Oblasti da su ušle u trag četi trgovačkih uhoda, koji bi imali potapljati njemačke brodove i pljačkati njemačke glasnike.

* **Tajni dokumenti.** U nekoj dalnjoj vijesti o odnošajima Rusije prema Švedskoj i Norveškoj govori se, da se uza svaku cijenu moraju podržavati prijateljski odnošaji Rusije prema Švedskoj. Kad bi bio pak rat sa Švedskom neizbježiv, moralo bi se svim silama nastojati, da se barem Norvešku privede na stranu antante. Dalnja otkrića govore o utanačenjima antante s Grčkom.

* **Osnutak patrijarhata.** Ruski ortodoksni koncil u Varšavi bavio se pitanjem, da se opet podigne u Rusiji patrijarhat. Patrijarh je nuždan, jer ruska crkva ne može da bude bez duhovne vrhovne glave, a cara je revolucija makla. Sastavljena i prihvaćena rezolucija naglasuje prijeku tu potrebu.

* **Položaj u Grčkoj.** Dopisnik lista „Secolo" brzojavlja iz Atene dne 22. o. mj., da je grad Korica bio predan Grcima. — Grčka štampa živahno sudjeluje kod dogadjaja na talijanskoj fronti, te naglašuje svoje želje za uspjeh talijanskog otpora.

* **Engleski izvještaj od 24. studenoga javlja:** Od početka operacija u prostoru od Cambrai-a, 20. t. mj., zaplijenili smo preko 100 topova, od kojih znatan broj teških do 20 centimetara.

Što vele tajni dokumenti.

Nova je vrsta diplomatskih dokumenata bila objelodanjena, te se izmedju njih nalazi i neka nota, potpisana od prijašnjeg činovnika ratnog ministarstva, Harykova, o nekom pogodbenom nacrtu s Njemačkom, koji nosi opasku, da je bio 4. svibnja 1914. predložen caru. Taj nacrt obuhvaća šest članaka. Prvi sadržava potrebu, da bi na želju Njemačke nestalo rusko-njemačkih nesporazumaka, koje je izazvao austro-srpski konflikt. To bi se medjutim imalo da dogodi, a da se ne oštete odnošaji izmedju Petrograda i Beča. Članak se drugi odnosi na pogodbu iz godine 1897. On govori, da se Njemačka imade pridružiti austrijsko-ruskoj pogodbi. U članku trećem jamči Njemačka, da će Austro-Ugarska provesti obveze iste pogodbe. Austro-Ugarska mora da se suzdrži od svih težnja ili osvajanja na Balkanu. S druge strane ne drži Njemačka da je ulaz ruskih četa u Austriju nikakav „casus foederis". Prema članku četiri Njemačka će potpomagati svojom diplomacijom Rusiji kod riješenja pitanja morskih prolaza u smislu, koji će biti povoljan za Rusiju. Na temelju članka pet mora Njemačka da doprinese k tomu, kako bi se požurila gradnja željezničke pruge od Dunava pa sve do Jadrana. U članku šest priznava konačno Njemačka Rusiji u Perziji prava, koja su sadržana u sporazumku englesko-ruskom iz god. 1907. U naknadnoj odluci nalazi se ovaj tajni zaključak: U slučaju, da Njemačka navali, ostat će Rusija neutralnom; Italija, Francuska i Engleska priključit će se k onomu dijelu pogodbe, koji se njih tiče. Neka nota s natpisom „jako tajno", koja nema nikakovog datuma, te sadržaje pogodbu s Italijom iz god. 1915. bila je na isti način objelodanjena. Ta nota opisuje povjesni tok pregovaranja u pitanju istupa Italije iz trojnog saveza, koje je bilo iza početka rata otvoreno. Pregovaranja su medjutim bila rušena akcijom kneza Bülowa u Rimu, koji je htio da osigura neutralnost Italije na trošak Austrije. Monarkija pako nije rado ulazila u tu stvar. S obzirom na opiranje Austrije uskrsla je god. 1915. ponovno mogućnost, da se Italija priključi antanti. Ruska je vlada medjutim držala akciju Italije, kao nešto, što ne mora da bude, jer se bojala komplikacija medjusobnih odnošaja medju alijircima. Tražbine Italije shvaćale su Francuska i Rusija kao pretjerane. Nota saopćuje, da su se radi pretresivanja pitanja držale u Londonu konference-

Medjutim su vojnički dogadjaji i vojnički vojevodje pokazivali na potrebu bezodvlačnog nastupa Italije u rat. Bila je potpisana pogodba, po kojoj je Rusija dobila koncesije sa strane Italije u korist Crnegore i Srbije.

Madžari proti Austriji.

„Magyar Orszag“, glavni organ grofa Karolyja, donosi uvodnik pod naslovom: „Rastanimo se“. Članak spominje dogadjaje u carevinskom vijeću i veli, da austrijski političari s jedne strane smatraju nagodu komadićem papira i govore o prestanku dualizma, a s druge opet strane uplića se nečuvenom prepotencijom u ugarske unutarnje poslove.

Kako Ugarska sebi uredjuje svoj gospodarski opstanak, to se ne tiče nipošto Austrije, a ipak se protiv toga dižu neki austrijski političari. Na sve ono, što se dogadja u austrijskom carevinskom vijeću, imadu Madžari samo jedan odgovor: „Rastavimo se“, jer odnošaj, u kojem živimo, doista je neodrživ. Ako neodvišnjačka politika nije nikada dokazala svoju opravdanost, to je sada u ovom ratu i u oči držanja Austrije. Sada usred rata pokazuje se sa strane Austrije upravo divlja mržnja protiv Madžara, i ova mržnja pokazuje pred Bogom i ljudima, da je zajednički život izmedju obih država nemogućnost. Dakle rastanimo se. Ako se usred ratnih kušnja mogu poroditi protiv nas u Austriji takovi izljevi mržnje, što će tek uslijediti u vrijeme mira, kad ne će biti više ratnih interesa, koji će sprječavati, da ova mržnja provali svom snagom. Dakle rastanimo se. Austrijanci su prvi izrekli, da je nagoda komadić papira: dakle odbacimo ga. Ako Austrijancima nije dualizam po volji, mi se nismo nikada za njega oduševljavali. Od Rakoczyn i Kossutha živi u duši Madžara sasma drugi ideal. I ako austrijski političari žele, mi smo odmah spremni, da se rastavimo. Madžarski vojnici će na fronti odmah pokazati, da se ni malo ne oduševljavaju za dualizam. Ovih dana izrekao je u ugarskom parlamentu jedan nagodbeni političar: „Los von Oesterreich“. Prema tomu nije neodvišnjačka politika dovela do ideje, da se rastavimo, nego postupak Austrije prema Ugarskoj. Ali neodvišnjačka politika uvijeke je dokazivala, da se problem životnog interesa madžarskoga naroda može riješiti samo, ako se rastanemo“.

Najdemokratičniji ustav na svijetu.

Ministar-predsjednik je Seidler ustvrdio, da se demokratičnijeg ustava, negoli ga imademo u Austriji sa jednakim, tajnim i sveopćim izbornim pravom jedva dade zamisliti. Prema tome izgleda, da gospodin Seidler nema pojma o značenju riječi „demokracija“, a takodjer to, da je svoje juristićke predmete slabo učio, te da ne pozna niti naš „demokratski“ izborni red, kamo li drugo. Ako ga uporedi — kako je i naumio — sa madžarskim izbornim redom, priznat ćemo mu, da imade velike razlike u tom pogledu izmedju Austrije i Ugarske; ali imade zato i velike razlike izmedju Ugarske i Turske u ustavnom pogledu u prilog potonje. Najprotudemokratičnija je naime država u čitavoj Europi sveta Madžarska. To je njezin jedini rekord. Ali mi se obaziremo samo na kulturne države te moramo ustanoviti, da niti austrijski izborni red kao takav nije ideal demokratičnog izbornog reda, već samo pjesak u oči čovječanstvu, kaošto i riječi gospodina Seidlera o demokratičnosti Austrije. Tim izbornim redom nijesu iščeznuli privilegovani narodi u Austriji. 9 milijuna austrijskih Nijemaca imade u Austriji preko polovice sviju zastupnika, a 17 milijuna nenjemačkih naroda nema niti potpune polovice. Poznato je, da na 37.000 izbornika dolazi po jedan njemački zastupnik, dok imade 110.000 ukrajinskih izbornika samo jednog zastupnika, — da pokažemo skrajnost privilegisanja i zapostavljanja. Ali sam izborni red nije nikakav dokaz za demokratičnost države. Demokratičnost se države dade prosuditi samo iz utjecaja na vlast, koju imade zastupstvo naroda kod državne uprave. U tom je pogledu značenje našeg „najdemokratičnijeg“ parlamenta mnogo skromnije negoli engleski parlamenat u 17. vijeku. Može se kazati, da je naš ustav samo prividan, kaošto je prividno jednako, tajno i sveopće pravo glasa. Car se nije zakleo na ustav; tako te nemamo nikakova jamstva, — osim milosti careve, o kojoj medjutim nitko ne dvoji, — da nam taj ustav ne bi bio opet otet; osim toga imademo u ustavu glasoviti § 14., koji dozvoljava svakoj vladi, koja bi baš zažejela, da se zabavija sa državjanima na neustavni način à la Stürgkh; sila je tog parlamenta tako neznatna, da se ona gospoda, koja su tijekom rata zakrivila toliko neustavnosti i protuzakonitosti, za koje bi u svakoj drugoj državi platili glavom, mirno šeću po Beču i drugim gradovima i zabavljaju se po miloj volji. Taj parlamenat imade toliko sile, da premda je sastavljen od polovice nenjemačkih naroda, nikada nije mogao postići, da polovica vlade bude povjerena tim nenjemačkim zastupnicima. Taj parlamenat nema nikakva utjecaja na ministra rata i na ministra vanjskih posala, koji ne odgovaraju parlamentu, te vladaju nad parlamentom. Preko glave i protiv volji naroda sklapa naš ministar vanjskih posala ugovore, saveze, stavlja ministar rata čitave generacije pod pušku, dok § 14. tjera zastupnike iz parlamenta napolje. Po prividnom izbornom redu izabrani narodni zastupnici imadu polag ostalih prividnih prava i prividnu imunitetu; nije potrebno da navadjamo za to primjera; nedavna i opće poznata žalosna prošlost našinog jednog režima daje nam primjera na pretek. Eto, Tako izgleda onaj ustav, od kojega se „ništa demokratičnijega“ zamisliti ne može.

Znademo iz historije....

Pod tim naslovom donosi praški „Venkov“ veoma zanimiv članak, koji se medjutim mora odgonetati, jer je božica cenzura ostavila na njemu očite tragove svojega haranja. Članak se odnosi na onu krvavu godinu 1866., kad je naš današnji hrabri saveznik bio duboko prodro u naše zemlje. Tom su zgodom Česi pokazali svoju vjernost svojemu vladaru, ma da su ih vojska, uprava i svi činovnici bili ostavili na cjedilu. Članak se obraća dalje protiv nekog bečkog gosp. Ganza, koji je u „Frankfurter Zeitung“ objelodanio dugi članak protiv Čeha, te im u njemu predbacuje nevjernost, koja da je već iz povijesti očevidna. Na koncu veli: Kad bi već bečki gosp. Ganz htio da rastumači, zašto su danas Nijemci proti Česima, morao bi biti barem tako iskren, kaošto je dr. vitez Wottava u njemačkom radikalnom listu „Ostdeutsche Rundschau“. Taj bez straha pripovijeda, zašto mora da bude njemački narod proti uredjenju češkoslovačke države... Posljedica bi naime toga bila uništenje Beča, jer bi se onda sve centrale velikih tvornica preselile u Prag, i težište bi se trgovine i prometa promaknulo iz Austrije u Češku. Novci, zasluženi iz češkog zemljišta, ostali bi onda u Češkoj, ne bi pojačavali Beč, i to treba na svaki način zapriječiti. O dobitku se dakle radi — o češkim novcima! Gospodin pako Ganz prešućuje sav taj njemački strah, i udara na Čehe kao na veleizdajnike. No — nek dakle radi, kako hoće! Nas u istinu time ne će prestrašiti i ne ćemo otstupiti zato od naših pravednih zahtjeva. On nas ne će potjerati iz puta, kojeg smo nastupili. Vjerujemo u svoju budućnost...“

Domaće vijesti.

Generalni pukovnik pl. Boroević izrazio se o sedmom ratnom zajmu ovako: „N a d a m s e, d a ć e u s p j e h 7. r a t n o g z a j m a b i t i d o s t o j a n u s p j e h a 12. šočke bitke!“

Povratak bjegunaca. Iz Kanfanara nam pišu: Na prolasku je 18 bjegunaca iz Leibnitza. Crni, modri, požutjeli, svake boje samo ne rumene i bijele. Nabori duboko im se usijecaju u mršava lica. Jesu li izašli iz grobnice? Iz znatiželje pitao sam koliko je ko kila omršavio. Svako po 20 ili 30. Jedan pače je u Leibnitzu ostavio 46 kg svojeg tijela. Na odlasku im nijesu dali ni komad sira za po putu.

Gradska aprovizacija javlja: Obzirom na sadašnje zalihe brašna, i kako bi se gradjanstvu osigurala stalna možina istoga, dijelit će se od današnjega dana samo 3 kg brašna. Na svaki će način ostati aprovizacionoj komisiji slobodno, da naknadno, čim stignu daljnje količine, razdijeli, zaostalo brašno.

Milodari za hrvatske škole u Puli. Prigodom „Božićnice“, sakupljeno je po gosp. R a j k o v i ć-u, medju našom momčadi na Njeg Vel. t o r p i l j a r c i „91“ K 53·—. Darovaše po K 5·—: Badurina, Pavelić, Rajković; po K 4·—: Oreškovič; po K 3.—: Šurok, Skoloudik, Vitaljić, Bojmić; po K 2·—: Deveskovi, Mašek, Jedlička, Volčić, Pansky, Koračević, Miklavec, Šimurina, Lolarž, Jelinek, Pihon. — Gosp. J. A n t i ć, pošto nije održao obećanje, da neće popušiti cigarete polaže K 5·—. Gosp R a d o l o v i ć, za izgubljenu okladu K 1·—, a za popravak prsluka 70 para. — Gospodjica J u l k a G r ü n b a u m, našla je K 1·—, te pošto se nije javio vlasnik, polaže u istu svrhu. Ukupno K 60·70; zadnji iskaz K 19.650·48; sveukupno K 19.711·18. Živjeli plemeniti darovatelji! Naprijed u svakoj prigodi za narodnu prosvjetu!

Prodaja ribe. U slučaju, da prispije riba prodavat će se ona danas. Pravo kupovati ribu imadu danas vlasnici živežnih karata počevši od broja 4321.

Ispravak. Pomutnjom nije izašao u jučerašnjem broju, pod „Milodari za hrvatske škole“, iskaz stanja cijelokupne svote, koji je imao glasiti: Ukupno K 210.40; zadnji iskaz K 19·440·08; sveukupno K 19.650·48. Živjeli plemeniti darovatelji! Naprijed za narodnu prosvjetu!

Dnevne vijesti.

Peti iznos darova za Krekov spomenik iznaša do sada sakupljenih 23.445 K 1 paru.

Glad. Novine donose, sav je život hercegovačkog naroda ovislo od ona 4 kg hrane, što ih je dobivao mjesečno od države. No sad su prestala i ta 4 kg . . . (Ostalo je zaplijenjeno!)

G. g. pretplatnicima.

Radi pomanjkanja papira, kojeg je uz najveće nastojanje i veoma visoke cijene teško priskrbiti, i jer moramo da s njim štedimo, prisiljeni smo da šaljemo naš list samo onima, koji pretplatu redovito i unaprijed podmire. Tko želi da prima naš list, neka najkasnije do 15 o. mj. podmiri zaostalu pretplatu, te da unaprijed pošalje pretplatu za vrijeme, koje da prima list. Jedino u tom slučaju možemo na dotičnika računati.

Uprava.

Iskaz.

do sad sakupljenih svota prigodom otvorenja hrvatske škole u Puli iz krugova ratne mornarice.

C. i k. bolnica ratne mornarice . . .	K 1466·90
Njeg. V. brod „Radezky“	„ 1327·—
„ „ „ „Zrinyi“	„ 1213·—
Radnici c. i kr. arsenala	„ 1159·40
Njeg. Vel. brod „Viribus Unitis“ . . .	„ 1153·82
„ „ „ „Krp. Erzh. Rudolf“ . .	„ 1042·—
„ „ „ „Tegetthoff“	„ 777·20
„ „ „ „Erzh. Karl“	„ 633·30
„ „ „ „Gäa“	„ 589·—
„ „ „ „Stephanie“	„ 578.10
„ „ „ „Habsburg“	„ 531·90
Njeg. Vel. brod „Prinz Eugen“ . . .	„ 524·—
Momčad kasarne ratne mornarice . . .	„ 410·—
Njeg. Vel. brod „Arpad“	„ 409·20
„ „ „ „Bellona“	„ 303·—
„ „ „ „Erzh. Friedrich“ . .	„ 298·40
„ „ „ „Babenberg“	„ 275·20
„ „ „ „St. Georg“	„ 242·—
Momčad sa „Fliegerkorps“	„ 186·—
Posada stanice „Kabala“	„ 151·—
Momčad sa c. i kr. lučkog zapovjedništva	„ 134·—
Momčad kod utemeljenja municije . .	„ 102·60
Njeg. Vel. brod „Lussin“	„ 100·—
Oružnici i momčad ratne mornarice	„ 96·20
Momčad u „Marinekasino“	„ 72·—
Njeg. V. brod „Csepel“	„ 63·—
„ „ torpiljarka „91“	„ 53·—
„ „ „ „Pandur“	„ 43·—
„ „ „ „V.“	„ 36·40
„ „ torpiljarka „83“	„ 28·—
„ „ brod „Trabant“	„ 25·—
Momčad mornarskog odjeljenja u Beču	„ 23·—
Momčad parnih čamaca „18“ i „20“ . .	„ 22·—
Njeg. Vel. torpiljarka „70“	„ 20·—
„ „ torpiljarka „89“	„ 20·—
„ „ brod „Pluto“	„ 14·—
ukupno kruna	14.122·80
C. k. redari u Puli	K 338·—
Bosanski vojnici u Puli	„ 180·—

Vojničke vijesti.

Dnevna zapovjed lučkog admiralata broj 336 od 2. prosinca 1917.

Posadno nadzorstvo nadpor. Zellner.

Liječničko nadzorstvo na N. V. b. „Bellona“: pučko-ustaški liječnik dr. Zeilánder.

Liječničko nadzorstvo u mornaričkoj bolnici: pučko-ustaški liječnik dr. Ciotti.

Kako je stari Plunkett pošao kući.

Crtica iz Kalifornije. Napisao Bret Harte.

(Nastavak.)

2.

U Monte-Flatu se je podigla prašina.

Ostanci su se duge i suhe godišnje dobe stali svagdje mrviti, posvuda je umiruće ljeto razasulo na stope duboko svoj crveni pepeo. Živica i grmlje, koje je pokazivalo smjer korita, kojim teče rijeka, bilo je opsipano debelom prašinom i izgledalo, kao da pušta svoje korijenje u zrak, i sjajno je kamenje, koje je ležalo u isušenim tim koritima, naličilo suhim, po mrtvačkoj dolini porazbacanim kostima. Prašinom je naoblačeni zalaz kadikad bojadisao rubove dalekih brdina tamnom bakrenom bojom, a kadikad su crtale sunčane zrake čudnovate kolobare oko vulkanskih vrhunaca još daljih gora na obali. Tad bi se opet dizao zadušljiv, smolast dim iz užarene šume na brežuljku, bliještio nam oči i sapinjao grudi; ili bi opet divlji tjerao sve, pa i isto ljeto na samrti, poput uvenulog lista pred sobom, hujio niz obronke Sierra, tjerao ljude u njihove kolibe i stresao još pred njihovim prozorom svoju crvenu pijest.

Za takovih bismo se večera sakupljali u točionici svratišta Moquelumne, pljuckali šuteći na peć i čekali na kišu.

Pokušali smo bili sva u Monte-Flatu poznata sredstva, da utučemo vrijeme, dok ne nastupi ovaj tako žudjeni prirodni dogadjaj. Dakako, takovih je sredstava bilo malo; ona su se u temelju ograničavala na onaj oblik ondje uobičajenih dosjetki i šala“; no i ovaj je dapače način zabave poprimio bio doskora ozbiljnost zvaničnog posla...

Četvorica od najodličnijih su se gradjana, koji su preodjeveni u razbojnike, na cesti u Wingdam zaustavili bili blagajnika grofovije, povratili s ove „zabave“ samo umorni i isprebijani.

Liječnik i odvjetnik u Monte-Flatu, koji su skovali bili duhovitu urotu, kako bi prisilili šerifa u Calaverasu, da proti suromu medvjedu, imenom „major ursus“, koji je imao svoj brlog nedje u nedalekim šumskim gudurama, izda progonbeni dekret, ipak su uza svu tu „srećnu misao“ pokazivali silnu dosadu.

Dapače i isti urednik lista „Opominjač iz Monte-Flata“, koji je na veliku senzaciju svojih čitatelja ujutro izmislio bio prezanimivi opis grozne bitke izmedju četa Udruženih država i Vipnekin — Indijanaca — dapače i ondje izgledao ozbiljan i prenapet.

Kad je konačno stupio u sobu Abner Dean iz Angelsa, koji je onomadne bio u posjetima u San Franciscu, saletili su ga dakako prema mjesnom običaju sa svih strana nekojim na očigled iskrenim pitanjima, na koja je posve pošteno odgovarao, nakon česa je ali pao u stupicu i stao na svoju sramotu sam stavljati pitanja; no tim se je morao zadovoljiti. Nijedan se čovjek nije smijao; a Abner nije uza sve to, što je postao bio žrtvom, izgubio svoje dobre volje. Mirno se okrene prema svojim mučiteljima i reče:

„Na, donašam vam prekrasnu pripovijest — ta vi poznajete staroga Plunketta?“

Svi su prisutni kao na zapovijed pljucnuli na peć i potvrdili kimanjem glave.

„I vi se još sjećate, da je prije tri godine bio pošao kući?“

Dvojica ili trojica su promijenili položaj svojih nogu na naslonima stolica onih, koji su sjedjeli pred njima, a samo je jedan odgovorio sa „da!“

„I da se je kod kuće divno zabavljao?“

Svi su sumnjivo pogledali onoga, koji je bio kazao „da!“ No ovaj se je tek slabo nasmiješio i uz dubok uzdah promrmljao još jednom „da!“

„I da je takodjer posjetio svoju ženu i kćerku — lijepu djevojku?“ prihvati Abner oprezno opet riječ.

„Da!“ odvrati onaj naprasito.

„Jeste li možda vidjeli njezinu fotografiju?“ nastavi Abner Dean mirno.

Jasagac se beznadno ogleda oko sebe za potporu. Dvojica ili trojica, koji su sjedjeli u njegovoj blizini i na oko ga osokolili bili pogledom interesa, ostave ga sad sramotno na cjedilu i svrnu oči na protivnu stranu. Henry York — jer on je bio taj Jasagac — porumeni nešto malo i zatvori svoje smedje oči, a oko njegovih se usnica pojavi slabi smiješak, što je imalo značiti, da si je posve načistu glede svrhe toga ispitivanja, što da on dopušta tek iz dobroćudnosti — našto opet odgovori sa „da!“

„Poslao je — čekajte malo! — da, poslao je kući deset tisuća dolara — a nije li tako?“ govorio je Abner Dean dalje.

„Da“, odvrati Henry York istim smiješkom.

„No, to sam si mislio!“ reče Abner mirno. „Ali vidite, stvar je ta, da on uopće nije ni bio kod kuće — uopće ne!“

Svi su se prisutni zagledali u Abnera nepritajenim začudjenjem i interesom, kad je izazovnim mirom i nehajnim načinom nastavio:

(Nastavit će se.)

Pojedini broj 12 h.

CIJENA lista: U pretplati za čitavu god. K 36·—, za polugodište K 18·—, tromjesečno K 9·—, mjesečno K 3·60, u maloprodaji 12 f. pojedini broj. OGLASI primaju se u upravi lista trg Custoza 1.

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

„HRVATSKI LIST" izlazi u nakladnoj tiskari JOS. KRMPOTIĆ u Puli, trg Custoza 1. Uredništvo: Sišanska ulica br. 24. — Odgovorni urednik JOSIP HAIN u Puli. — Rukopisi se ne vraćaju.

Godina III. U Puli, utorak 4. prosinca 1917. Broj 865.

Primirje na ruskoj fronti

AUSTRO-UGARSKI RATNI IZVJEŠTAJ.

Beč, 3. (D. u.) Službeno se javlja:

U posljednjim danima ugovoren je na mnogima odsječcima ruske fronte od divizije do divizije i od zbora do zbora mir oružja. U Pripjatskom području sklopila je neka ruska vojska sa nasuprot se nalazećima zapovjedništvima saveznika formalno primirje. Rusko je odaslanstvo prešlo jučer našu liniju, da sa punomoćnicima savezničkih vojska pripravi put primirju na čitavoj ruskoj fronti.

Na talijanskom bojištu i u Albaniji ništa nova.

Poglavica generalnog stožera.

NJEMAČKI RATNI IZVJEŠTAJ.

Berlin, 3. prosinca. (D. u.) Iz velikog ne glavnog stana javlja:

Zapadno bojište.

Bojna skupina prijestolonasljednika Rupprechta: Iza bubanjske paljbe u noći obasjanoj mjesečinom napao je Englez jučer rano sa jakim silama kod i sjeverno od Paschendaela Türingske i heske su ga čete suzbile u žustrom protuudarcu te su dopremile 60 zarobljenika. Iza suzbijenih navala popustila je paljba. Na večer je prolazno opet znatno narasla. Na bojištu kod Cambraia bila je paljbena djelatnost preko dana samo u malo odsjeka živahna. Na večer napao je neprijatelj iza silno pojačene paljbe na Inchy i Bourlon. U žestokim je borbama momak proti momku bio suzbijen. Djelomična se je engleska protunavala izjalovila kod La Vacquerie. Kod protusunka zaplijenili smo 9 topova i 18 strojnih pušaka. Broj zarobljenika dopremljenih od 30. studenoga povisio se je na 6000, plijen topova na 100.

Bojna skupina njem. prijestolonasljednika: U Argonama dopremili smo kod uspješnih poduzeća zarobljenika.

Bojna skupina nadvojvode Albrechta würtem.: Živahna djelatnost neprijatelja u šumi Tann i u Sundgau-u traje.

Tijekom zadnjih je tri dana izgubio neprijatelj u zračnom boju i sastrijeljanjem sa zemlje 27 ljetala i 2 privezana balona. Poručnik je Müller postigao svoju 27. i 28., poručnik Pongartz svoju 25. i 26. zračnu pobjedu.

Istočno bojište

U brojnim je odsjecima ruske fronte utanačeno lokalno primirje od divizije do divizije. Sa jednom ruskom vojskom u području Pripjeta sve do južno od Lipe i sa više generalnih je zapovjedništva sklopljeno je primirje. Daljnja su pregovaranja u toku. Rusko odaslanstvo stiglo u područje zapovjedništva gfm. princa Leopolda Bavarskog, da se postigne sveopće primirje.

Macedonsko bojište:

Nema većih bojnih djelatnosti.

Talijansko bojište.

Ništa nova.

Prvi majstor glavnog stana Ludendorff.

Berlin, 3. (D. u.) Wolffov ured javlja: Dne 1. prosinca ugovoreno je sa jednom ruskom vojskom primirje za frontu od južnog brijega Pripjeta prema jugu sve do južno od Lipe. Dne 2. prosinca u 10 sati na veče obustavljena su u ovom odsječku neprijateljstva. Došlo je do utanačenja, koja se protežu na saobraćaj medju obim linijama, na premještanje četa, na radnje i na ljetalačku djelatnost. Za otkazanje mira oružja ustanovljeno je razdoblje od najmanje 48 sati, te se neprijateljstva nesmiju započeti, prije nego li proteče ovo razdoblje.

Iz Rusije.

Beč, 2. (D. u.) Prema vijestima, koje su danas prispjele iz inozemstva, pao je u ruke boljševika Mohilev, glavni stan ruskih vojska. Duhonin, njegovi pristaše te časnici antantine vojničke misije su pobjegli.

Petrograd, 2. (D. u.) Trockij je ruskog poslanika u Parizu Maklakova odpustio iz njegove službe te je izjavio, da bi Maklakovjevo sudjelovanje kod alijirske konferencije bilo zločin proti državi.

Amsterdam, 2. (D. u.) „Times" javljaju iz Petrograda: Krilenko je vojskama zapovjedio, da obustave borbu, ali neka paze, da ne kušaju poduzimati bratimljenja i neka čekaju n rezultat pregovaranja.

London, 2. (D. u.) Reuter javlja iz Petrograda: Neka naredba maksimalista naredjuje, da se petrogradsko gradsko zastupstvo ima raspustiti. Novi će se izbori vršiti dne 9. prosinca.

Amsterdam, 2. (D. u.) Reuter javlja iz Petrograda: Petrograd je u ustavodavnoj skupštini zastupan medju drugima i od maksimalista Lenina, Trockog, Miljukovog i Radičeva. Maksimalistički su povjerenici dali zatvoriti vojničke akademije.

Bern, 2. (D. u.) „Matin" javlja iz New-Yorka: Vlada Udruženih država ne će odgovoriti na Trockijevu notu, već će samo potvrditi primitak.

NEPRIJATELJSKI IZVJEŠTAJI.

Engleski:

1. prosinca, popodne. Na Cambraiskoj bojnoj fronti nije neprijatelj kušao da ponovi glavne svoje navale. Jugozapadno od Vendhuile od naših su četa uspješno suzbite mjesne navale. U dolini Scarpe bila je djelatnost neprijateljskog topništva živahnija nego inače. Našom su vatrom odbita tri pothvata, poduzeta prošle noći od neprijatelja. U susjedstvu Varnetona poduzesmo dva uspješna pothvata, zadasmo neprijatelju mnogo gubitaka te u oba slučaja privedosmo zarobljenika.

Iz Palestine. 1. prosinca. General Allenby javlja: U noći na 29. studenoga navalio je neprijatelj na naše promaknute položaje na južnom brijegu Nahr-el-Audže, u susjedstvu Bireet-el-Jamisa te se je ustalio tik pred našim linijama. Dne 30. studenoga opkolila je pukovnija lake australske konjanice neko neprijateljsko odjeljenje, zarobila je 2 časnika i 146 momaka te zaplijenila 4 automatične puške. Dne 30. studenoga zarobiše naše čete 8 časnika i 298 momaka, koji su držali u posjedu Beit-el-Fauka te se na to sa zarobljenicima povukoše u svoju liniju.

2. prosinca. Tijekom jučerašnjeg boja u susjedstvu Mosnieresa poduzeo je neprijatelj ništa manje od devet navala na naše položaje u selu i kraj njega. Sve su navale suzbite uz teške gubitke po neprijatelja. Kod posljednje je navale uspjelo odjeljenju njemačke pješadije, te se je ustalila u blizini sela Les Rues-Vertes, na zapadnom brijegu kanala Selde, ali je protunavalom izbačeno. Neprijateljski su izvidnički odjeli bili u noći u susjedstvu Aviona i južno Armentiersa protjerani. Učinismo nekoliko zarobljenika.

Iz Palestine. Jučer su Turci navalili na naše linije u okolici Betur-el-Tahta i u okolici Bir-el-Buri. Ustalište se u našem položaju, ali su za osvita opeta izbačeni te ostaviše u našim rukama 300 zarobljenika. Gubici, što ih je neprijatelj imao za posljednjih navala, su očito veoma teški. Poduzeti su uspješni lijeti u svrhu bacanja bomba proti Ulkerenu, važnom križištu spojnica turske fronte. Na taborišta, željeznice, na obenjene baterije i na skladišta izbačena je od prilike 1 tona bomba.

Francuski:

1. prosinca popodne. U našoj su se vatri izjalovili neprijateljski pokušaji pothvata u predjelu Loivre, sjeverozapadno od Reimsa; u Argonima kod Courte Chausses. Nama podjoše za rukom upadi kod St. Marie a Py u predjelu gornje Moze. Privedosmo zarobljenika. Na desnom brijegu Moze postala je topovska borba jača i odsjeku Beaumonta i šume Chaume. Slijedila joj je žestoka neprijateljska navala na naše položaje sjeverno od šume Fosses. Napadač je bačen natrag u svoje jarke, dok su naše linije uspostavljene.

Predbježna nagodba s Ugarskom.

Beč, 3. (D. u.) Zastupnička je kuća započela danas drugo čitanje predbježne nagodbe. Izvjestitelj Miklas započeo je raspravu, dok je ministar za trgovinu nastavio: Prema naredbama, koje su stigle, bile su obe vlade obvezane, prije nego li isteče nagodbeni rok, da pristupe k ugovorima u svrhu novog uredjenja gospodarskog nagodbenog odnošaja. To se dogodilo dne 27. veljače o. g., u koji je dan bila dotična pogodba potpisana. U daljnjem je govoru rekao ministar: „Rat, koji mi sada vodimo, gospodarski je rat, i mir, koji će biti sklopljen, bit će gospodarski mir, jer će se odnositi prije svega na gospodarske prilike svijeta. Moglo bi biti sasvim lako moguće, da će kod mirovnog pregovaranja imati utanačenja svjetovnih naroda, koja su gospodarskog značenja puno veću važnost, negoli teritorijalna pitanja. Ne može to nikako da bude da mi pregovaramo s protivnikom, a da još nijesmo medjusobom na čistu. Prije nego li započnemo pregovaranja s protivnikom, moramo si učiniti jasnan odnošaj k našim prijateljima, osobito k njemačkoj državi. Pregovaranja s našim susjedom, Njemačkom, baš su započela. Danas još nije moguće uvidjeti. kako će teritorijalna i ostala utanačenja djelovati kod budućeg mirovnog pregovaranja na gospodarske odnošaje obih država, kaošto i na naše prijatelje. Ministar kaže, da se za sada treba pripraviti na predbježnu nagodbu od dvije godine, što je po njegovom mnijenju sasvim dovoljno. Čim postanu nagodbena pregovaranja zrela za osudu, biti će predani odnosni predlozi ustavnom parlamentarnom uredjenju. — U zast. je kući poslije trgovačkog ministra govorio je zast. Friedmann, a za ovim zast. Špinčić, koji je izvodio, da je dualizam već samo po sebi nesreća za Jugoslavene i da isti znači uništenje ovoga naroda. Pritužuje se radi postupanja sa Jugoslavenima za vrijeme rata te izjavlja: „Pošto nagodba predstavlja nagodbu sile te je u protusloviju sa demokratičnim načelom i sa pravom naroda na samoodredjenje, glasovat će njegova stranka proti nagodbi. (Odobravanje kod Jugoslavena.) Na to su govorili zast. Kobsa, Lewickij, Jerzabek i dr. Urban, koji posljednji zagovara postepeno ukinuće zapora, koji postoje medju obim državnim polovicama i medju pojedinim pokrajinama. Zast Fiedler (Čeh) raspravlja o odnošaju medju nama i Ugarskom obzirom na buduće mogućnosti poslije rata. Odnošaj se mora osnivati na drukčijem temelju, nego je do sada bilo. Govornik upućuje nato, da je ugarski državni sabor oštro nastupio protiv Čeha, jer bi u slučaju ostvarenja prava naroda na samoodredjenje nestalo nadvlade madžarskog elementa i ugarskoj državnoj politici. Kad bi vlada poduzela proti Čeha oštre mjere, kakve žele Madžari, onda neka se ona pazi. Česi će glasovati proti predlogu, jer ne će da izraze, da su zadovoljni sa dualizmom. Nato se sjednica prekida. Naredna sjednica sutra.

Delegacije.

Beč, 3. (D. u.) U prisutnosti gotovo svih delegata, dok su galerije bile pune zastupnika gospodske i zastupničke kuće, otvorio je ministar izvanjih posala zasjedanje, dok je predsjednikom delegacija bio izabran delegat Hauser. U svojem je govoru spomenuo on, kako će biti nastojanje delegacija, da se iz ratnog zasjedanja stvori brzo mirovno zasjedanje. Oni koji očekuju od austrijskih delegacija nastavak rata, varaju se. Spomenuo je pokojnog cara Franju Josipa i njegovog nasljednika sadašnjeg cara Karla, koji od svog nastupa na prestolje nastoji, kako bi se ovo klanje privelo kraju. Pod kraj bio je izabran podpredsjednikom delegacija delegat zastupnik dr. vitez Bilinski.

Beč, 3. (D. u.) Ugarske su delegacije obdržavale danas svoju otvoritvenu sjednicu, u kojoj bje izabran grof Khuen Hedervary predsjednikom i grof August Zichy podpredsjednikom. Iza kratkog patriotičnog govora predsjednika, slijedili su Njegovome Veličarstvu oduševljeni poklici „Eljen". Buduća će se plenarna sjednica sazvati pismeno.

Radoslavov o mirovnom pregovaranju.

Sofija, 1. (D. u.) Sobranje je opet započelo svoje zasjedanje. Ministar je predsjednik Radoslavov podao ovu izjavu: Bugarska je bila pripravna, u sporazumku sa svojim saveznicima, da stupi u mirovna pregovaranja, čim protivnik izdade predlog, koji bi se toga ticao, što je dokazala notom mjeseca prosinca 1916. kaošto i svojim odgovorima na Wilsonovu i papinu notu. Takav je predlog bio sada na nas upravljen od poglavice vlade ruske republike Lenina i od narodnog povjerenika za izvanje poslove Trockoga. Mi smo odgovorili odmah, da smo pripravni stupiti u pregovaranja (Živahno odobravanje.) Bugarska nije mogla da odbije tu mirovnu ponudu, jer je ona ostvarila nacijonalni ideal, za koji je u rat stupila, naime, sjedinjenje bugarske nacije u jednu jedinu državu, koja obuhvaća u sebi Macedoniju, dolinu Morave i Dobrudžu. To će biti osnova svih pregovaranja. Po mojim informacijama ruska će vlada izabrati svoje delegate, koji će se čim prije s nama dogovoriti o vodjenju mirovnih pregovaranja. (Novo odobravanje na svim klupama.)

IZ FRANCUSKE.

Pariz, 1. (D. u.) Havas. Pripravljajuća skupština za konferenciju medjualijirskih generalnih stožera vršila se je dne 1. t. mj. u jutro. Lloyd George, general Wilson, lord Milner i general Sayville podaše se u Versailles, gdje se nalazi i general Cadorna.

---

* **Turski ratni izvještaj** od 2. studenoga. Iz glavnog se stana javlja: Veći su se bojevi održali samo kod Naalina, gdje smo na putu iz Ludda u Betur el Foca sve do visočina pobjedonosno prodrijeli. Na desnom je krilu poduzeo neki nasrtajni bataljun odvažni sunak do Olrudsch-a, pri čemu je bio zapljenjen velik broj puščanih strojeva. Na ostaloj fronti mjestimice artilerijska vatra. Zapadno i južno od Jerusolima vlada mir. Inače nema nikakvih osobitih dogadjaja.

* **Mir je još daleko.** 1500 zastupnika konservativnih i unionističkih saveza iz svih zemalja obdržavali su skupštinu, na kojoj su omalovažili Lansdownov list o mirovnim pogledima, te i izjavili, kako oni čvrsto pristaju uz ratne ciljeve saveznika, kako ih je ministar-predsjednik, Bonar-Law, mjeseca kolovoza označio. Bonar Law je na to govorio, i izjavio, da se pisma Lansdownova osnivaju na predpostavci, da bi Njemačka bila pripravna da sklopi savez nacija i da govori o razoružanju. Prije rata nije se vlada usudila da Njemačku potakne na razoružanje. Ona je bila već blizu toga, ali bi Njemačka bila smatrala taj predlog kao navjestenje rata. On pita, zašto se nije prve dvije godine rata u Njemačkoj sasvim ništa čulo o razoružanju, i ako se vidjelo u Njemačkoj da stvar ne ide na bolje? Sada sklopiti mir, značilo bi podati mogućnost baš onim ljudima, koji su svijet doveli u ovu tugu i muku, da počinjaju i nadalje svoja nedjela uvijek kad se im za to pruži prilika. Njemačka se ne bi nikada držala vezana nikakvim ugovorom, i rat se takodjer ne da dobiti samo uspjesima na bojištu. „Pustite vi Nijemce“ kazao je Bonar Law, „da najprvo uvide, e mi možemo dulje izdržati negoli oni“. Mir, koji bi bio sklopljen po osnovi Lansdowna, nadošao bi zajedno sa porazom po antantu.

* **Iz Bukarešta.** Kako listovi javljaju, dozvolila je oblast iza periode od više bezmesnih mjeseca, da se od 1. studenoga može opet da konsumira meso; no na svaki način u jako neznatnim količinama. Udio iznosi 100 grama po glavi i tjednu, što znači za pučanstvo Bukarešta, naviklojna bogato uživanje mesa, baš udio glada. Ali ni ostalog živeža nema sada previše. Pučanštvo prima na dan kao glavnu hranu 100 grama sočivo po glavi. Budući da se vojničke rekvizicije do sada još uvijek u istoj mjeri provode, stanje prehrane nije ni malo radosno. Ta se činjenica opaža i u statistikama državnih organa prekomjerno umiranja od 5 — 600 osoba mjesečno. Pošto je cijelokupna žetva došla u veoma malenoj množini u korist pučke prehrane, osnovali su se zavodi, koji će osigurati žetvu za god. 1918. Oblast je baš ustanovila cijenu pšenice, koja je bila predana na prvi kolodvor od 28. leja za 100 kg — cijenu, koju se mora smatrati smiješnom, pomislimo li na sadašnje cijene svjetovnog tržišta i na nisko stanje rumunjske valute.

* **Brazilija.** Iz Rio de Janeiro se javlja, da je Brazilija došla do sporazumka s Italijom o uporabi onih 30 njemačkih ladja sa 250.000 tona sveukupnog prostora, koji će se kroz jednu godinu pod brazilskom zastavom uporabiti za olakšanje opskrbljivanja živežem savezničkih zemalja.

Jugoslavenska politika.

Sarajevski „Glas Slobode“ javlja: Kako smo izviješteni, medju bosansko-hercegovačkim Hrvatima je u tečaju akcija protiv izjave nadbiskupa Štadlera. Uz ovu akciju pristaje velika većina hrvatske inteligencije, a isto tako i svjetovnog i redovnog svećenstva. Po nekim glasovima, uz ovu akciju pristaje i biskup Šarić i nadbiskupov tajnik Cankar. Protivnici izjave nadbiskupa Štadlera izaći će na javnost sa jednom potpisanom izjavom, koja će se slagati sa izjavom Jugoslavenskog kluba na carevinskom vijeću od 30. maja o. g. Sve u svemu izgleda, da je „Hrvatski Dnevnik“ nasjeo sa svojom „novom“ politikom. Svi ga Hrvati ostavljaju, pa tako ostaje i bez pristalica i bez pretplatnika.

*

Dne 28. studenoga imao je ustavni odsjek drugu sjednicu pod predsjedništvom dr. Laginje. Raspravljalo se je o nagodbi sa Ugarskom. Zastupnik je dr. Laginja izvodio, da je dualistički sistem neuzdrživ, promatrali ga Juguslaveni sa koje mu drago strane i to jednostavno stoga, što takva konstruktura donaša sama po sebi razdiobu svih grana javnog života. Produženja dualističkog sistema, premda samo u gospodarstvenom pogledu, Jugoslaveni ne mogu prihvatiti. Isto vrijedi i za još na dobro poznate ugovore iz mjeseca veljače t. g., na kojima se temelji vladin predlog. Bile kakve mu drago, na svaki su način prenagljene, jer još ništa ne znamo, kako će se prilike razviti u inozemstvu i kod pregovaranja za budući mir. Naša monarkija neće u sadašnjem obliku moći pristupiti k mirovnim pregovorima. Produženje dosadašnje nagodbe nije nikako na mjestu, jer su se prilike u obim državnim polovicama neizmjerno promijenile, jer su prilike posve drukčije, nego su bile za vrijeme sklapanja trgovačkog i carinarskog ugovora god. 1907. Vlade bi se morale ujediniti na formulu, da su svi proizvodi žita, ugarska marva, nadalje sve rude, željezni proizvodi, petrolej i ugljen u Austriji, jednako kao ratno vodstvo posve jedinstveno dobro, sa kojim valja zajednički gospodariti za vrijeme rata i dugo vremena poslije rata. Sve drugo je samo slijepeći sjaj nekakvog uredjenja zajedničkih prilika. Govornik i njegovi drugovi su proti produženju sadašnjeg položaja, koji znači samo polagano izumiranje jugoslavenskog naroda. Zato će glasovati proti produženju nagodbe.

*

Danas već možemo kazati, da Šusteršič-Sarkotić-Štadlerova akcija nije uspjela. Završni njihov napadaj na narodno jedinstvo odbijen je jednodušno od čitavog osvještenog naroda. Ako oni hoće da robuju Madžarima i Njemcima, Beču i Pešti, želimo im mnogo sreće i uspjeha. Ali narod neće više da robuje nijednome, već hoće biti gospodar na svojoj zemlji i na svojoj grudi i hoće imati pravo, da istjera svakoga nasrtljivoga, neprilićnog tudjinca napolje. Mogu ona gospoda biti uvjereni, da će prvi čin suverenog naroda biti njihovo izopčenje iz naših krugova. Za naše narodne neprijatelje, za Nijemce i Madžare. možemo imati unatoč našem odlučnom političkom boju, štovanje, za imenovanu gospodu medjutim samo prezir i osjećaj odvratnosti.

Političke vijesti.

Chamberlainov govor.

Lansdownovo pismo dalo je ministru Austonu Chamberlainu povoda, te je držao govor, u kojemu je priznao nepovoljan vojnički položaj antante te rekao, da će Engleska držati svoju riječ ne samo prema Belgiji, nego i prema drugim alijircima, dok budu ovi ostali vjerni svojim obvezama prema Engleskoj. Lansdowne je mislio, da može u nekojim izjavama, podanima sa neprijateljske strane, vidjeti nadu, da neprijatelj pristaje na obnovljenje i da je pripravan dati jamstva za budućnost. No, do mirovnih pregovora ne može doći sve dotle, dok Njemačka činom ne pokaže, da je napustila stare metode i dok Engleska ne bude u stanju, da Njemačkoj diktira svoje mirovne uvjete. Engleska ne ide za tim, da Njemačku kao velevlast uništi, niti da joj nametne drugu vladu; Njemačka će uvijek ostati velevlast, i ako se ona hoće podvrći općim zakonima o pravu i sili te pravom prijateljstvu, bit će ona dobrodošla. Što se trgovine tiče, bit će takodjer mjesta za reformiranu Njemačku, premda Chamberlain ne vjeruje, da će biti veoma dobrodošla prije, negoli nastane uspomena na stanovite dogadjaje.

Tajni dokumenti boljševika.

Svakim se danom množe sumnje o autentičnosti tajnih dokumenata, koje saopćavaju boljševici. Tako smo na primjer priopćili jučer neki takovi tajni dokumenat, koji govori o nekom protuaustrijskom pregovaranju izmedju njemačke i ruske vlade, koja bi tobož bila dopustila, da unidju ruske čete na austrijsko područje. Stvar je već sama po sebi posve nevjerojatna. — Sada su boljševici priopćili još drugi dokumenat, u kojem krive Brantinga i ruskog poslanika u Stockholmu, Gulkjevića, da su dogovorno spriječili sastanak medjunarodnih socijalista u Stockholmu. Branting i Gulkjević su odlučno prosvjedovali proti tome te su izjavili, da prikaz nipošto ne odgovara istini. — Ruski poslanik u Bernu piše „N. Z. Zeitung“ slijedeće: Tekst brzojava, što ih je ovdješnje poklisarstvo poslalo u Petrograd, izašao je samo u skraćenom obliku 27. studenoga medju objavljenim dokumentima. Tekst ovih priopćenih dokumenata sadržaje osim toga izvraćanje smisla i djelomično upravo falsifikacije. — I Wolffov dopisni ured objavlja demneti, da se neki sastanak izmedju Engleza i Nijemaca u svrhu sklopljenja separatnog mira na štetu Rusije nije nikada nije desio. — Lažu dakle dokumenti ili ne?

„Čemu ratujemo“?

Pod ovim naslovom donaša „Daily News“ članak svog glavnog urednika Gardinera, u kojemu se veli, da se alijirci bore ili za mir, koji vodi do saveza naroda ili pako sa Clemenceauom za mir, koji takav savez isključuje, te da bi se morali odlučiti ili za jedno ili za drugo. Clemenceau neće da pristupi savezu naroda, kojemu bi pripadala i Njemačka. Posljedica bi toga bila, da bi se proti njemačkom narodu, kojega se ne može uništiti niti iza pobjede, moralo ustrojiti jaki savez država, opkoliti ga sa neprijateljima, do zubi naoružanih, škoditi njegovom gospodarstvu te ga isključiti iz svjetskih tržišta, što bi Njemačku prisililo, da si opeta osvoji slobodu trgovanja i da se osveti. To znači, da sklopljenje mira ne bi započelo doba nove izgradnje svijeta, već da bi to prouzročilo priprave za novi svjetski rat. Od Wilsona naznačeni put vodi do saveza naroda. Wilson nije stupio u rat, jer je žedan krvi, već radi toga, jer je htio da ladju čovječanstva dovede na novi put, u bojazni da će amerikanske baštine „pax americana“ nestati u rijeci krvi. „Pax americana“ nudja jedini primjer, da je pred sadašnjim ratom veliki broj slobodnih država, od kanadskih mora pa sve do rta Horn, mogao medjusobno živjeti bez vojničke organizacije, bez vojnika po staležu, bez utvrdjenih granica i bez tajne diplomacije. Wilson ide zatim, da čitavomu svijetu daje ovu „pax americana“, naime mir, koji isključuje militarizam i koji postavlja na mjesto sile pravo. Clemenceauov govor, koji njemačkom narodu jasno kaže, da izvan vojničkog sistema nema nikakve nade i nikakve budućnosti, jasno kaže, da je neophodno potrebno, da se odstrani zbrka, koja postoji medju alijircima pogledom na ratne ciljeve. Ako Clemenceauovo odricanje saveza naroda postane temeljnim kamenom antantine politike, mora se rat nastaviti do zadnjeg čina tragedije; ako naprotiv ima da dodje do saveza naroda, tad se to mora glasno obznaniti, tad bi se i vodjenje rata, mirovni predlozi i gospodarska politika alijiraca te njihovo stanovište s jedne strane prema pruskom sistemu, s druge strane prema njemačkom narodu, moralo dovesti s tim u sklad.

Domaće vijesti.

Hrvatska poljodjelska banka u Zagrebu raspisala je novu emisiju dionica na ukupni iznos od K 1,000.000·—, da time upotpuni svoju dioničku glavnicu na K 4,000.000·—, kako joj to pravila propisuju. Budući da je taj tečaj emitiranih dionica ustanovljen sa K 80·— t. j. sa K 30 nad nominalnom vrijednosti, to će time ovaj zavod povisiti i svoju pričuvu za K 600.000 t. j. na K 1,620.000·—, a s dotacijama za ovu godinu bit će ta pričuva još znatno veća. Povišenje dioničke glavnice hrvatske poljodjelske banke motivira se time, što je zavod u zadnje vrijeme nabavio više ovećih posjeda. Napose spominjemo posjed „Adolfovac“ kod Slatine sa površinom od 1320 k jutara te sa svim zgradama, fundusom instruktusom i raspoloživim zalihama. Na ovom vrlo zgodnom posjedu uvadja banka racionalnu gospodarsku upravu, koju će voditi kroz veći niz godina, da osigura i priredi naročito za potrebe hrvatskih seljačkih zadruga valjanog sjemenja, a zatim rasplodne stoke i drugih potrepština. Osim toga nabavila je banka posjed „Uljanik-Breklinska“ kod Daruvara s površinom od 600 k. jutara te „Bok“ kod Virovitice sa 640 k. jutara. Ovi će se posjedi naskoro parcelirati medju domaće pučanstvo, pa je odnosna osnova već dovršena, a izgledi za parcelaciju vrlo dobri. Ima i drugih manjih posjeda i gradilišta u svrhu parcelacije i kolonizacije. U zadnje je vrijeme kupila i susjednu kuću kraj svoje u Zagrebu tako, da u središtu grada ima sada oveći prostor, na kom će iza rata podići palaču. Hrvatska poljodjelska banka prekupila je nedavno većinu dionica Prve hrvatske tvornice strojeva i ljevaonice željeza u Zagrebu, pa je tom kupnjom dobila u svoje ruke ovo vrlo dobro industrijalno poduzeće, u kom će se doskora osnovati naročiti odjel za gospodarske strojeve. Stim je potivatom proširila banka svoje poslovanje, koje namjerava u tom smjeru još upotpuniti Povjerenje, koje ovaj hrvatski patriotski zavod uživa, najbolje se odrazuje u uloščima, koji iznose sada kod banke preko K 19,000.000.— Dionice hrvatske poljodjelske banke prodavane su u zadnje vrijeme po K 90·— do K 100·—, pa nema dvojbe, da će sadašnja emisija bit brzo raspačana tim više, što novim dionicama stiču dioničari pravo opcije za buduće emisije. Ovu emisiju dionica preporučamo stoga naročitoj pažnji hrvatskog općinstva.

Koncerat Zlatka Balokovića. Umjetnik, koji nas je nedavno očarao svojom velikom umjetnošću, nastupa danas u gradskom kazalištu u 6 sati popodne. Program je krasan: 1. St. Säens: Koncerat u H-Duru: Allegro-Andantino grave-Allegro moderato. 2. Bach: Andante i gavota od 4 sponate. 3. A). Wieniawski: Legenda; b), Dvoržak: Humoreska: c). Za vlasti, (iz domovine). 4. Sarasate: Ciganski napjevi.

Naši bjegunci. Od naših bjegunaca, koji se nalaze u kotaru Hustopeč u Moravskoj, primili smo veoma dirljivo pismo ujedno s malenom svoticom, koja ali puno govori. Sabrali su medju sobom i otkinuli od svojih ustiju da pošalju za naše narodne škole. Ti ljudi, puni gorkoga iskustva osjećaju, kako je teško, kad je čovjek tjeran od nemila do nedraga i proganjan širom svijeta, i kako je u tudjini gorak kruh i teška borba za opstanak osobito onih, koji nijesu na tu borbu dovoljno pripravni. Osjećaju da nam treba škola, da nam treba prosvjete i znanja, da treba odgojiti mladji bolji i sposobniji naraštaj, koji će biti kadar da odoli tudjinskim nasrtajima. Srdačni pozdrav šalju miloj Istri, modrome moru i plavetnome južnom nebu, i javljaju, kako teško čekaju dan, onaj sveti dan, kad će im biti dozvoljeno, da stupe na prag rodne si kuće. Grozni strah osjećaju pred trećom zimom, koja im ide u tudjini u susret, i ako im već odavna obećano sa svih službenih mjesta i neslužbenih strana. Vole, kažu, vratiti se na obale sinjeg mora, i udisati svježeg povjetarca, pa makar morali da umru u svojoj kući, negoli još i nadalje trpjeti u sjevernim ledenim krajevima. Evo imena tih naših junaka, koji se iz tudjine sjetiše naših škola. Darovaše: po K 4·— Ante Šegota iz Šegotići; po K 3·—: Miho Bulć iz Kavrana, Ciliga Ante iz Šegotići, Ivan Bulć iz Kavrana i Katica Peruško; po K 2·—: Ante Peruško iz Malih Vareški; po K 1·—: Josip Šegota, Josip Peruško, Foška Šegota, Ulika Šegota, Katica Peruško, Jakov Šegota iz Šegotići i Marija Cvek iz Kavrana; po 50 para: Marija Peruško i Zvana Peruško. Svotu je sakupio medju svojim drugovima mladić Ante Šegota. Evala našim požrtvovnim bjeguncima! Vratili se čim prije u krilo majčici Istri, koja vam doduše ne će pružiti danas nikakvih slasti i užitaka, već samo napore, bijedu i oskudicu, ali barem bit ćete pod svojim krovom, na toplom jugu i rodjenoj grudi!

Prvi snijeg! Očekuje se ga uvijek, kao rijedak dar majčice prirode, koja hoće da se pokrije bijelom mekom haljinom. Sinoć je nadošao! Počeo je da sipi velikim pahuljicama, kao da bi baš namjeravao da nas iznenadi. Alaj će tu biti krike i veselja kod djece, koja ne mogu da shvate, da po istom snijegu stupaju negdje daleko u tudjim krajevima njihovi braniteljí. Stupaju, gazeći taj meki bijeli snijeg — i smrzavaju se u istom lijepom mekanom snijegu. Ali kako bi to oni mališi mogli da znadu! Oni će se veseliti, velikim će se grudama nabacivati — a najljepše će biti, prevari li nas snijeg, i uopće nas ni ne posjeti!

Dar za Iva konte Vojnovića. Sakupljeno je medju našom momčadi na Njeg. Vel. brodu „Prinz Eugen", za dar našeg jugoslavenskog pjesnika Iva konte Vojnovića, prigodom njegove 60-godišnjice, i položeno preko naše uprave K 116·—. Svota je dostavljena svrsi. Imena plemenitih darovatelja donijet ćemo naknadno.

Prodaja konja i ostale marve. Vojnička je oblast odlučila, da rasprodá u Pazinu uz umjerene cijene one konje, mazge i osle, koji su uslijed vojničkih operacija omršavili. Oni poljodjelci, poslodavci i trgovci — isključivši one, koji trguju sa gore navedenom marvom, — i koji imaju dosta sijena da uzdrže spomenutu marvu, neka se obrate do 15. o. mj. na općinski ured osobno ili pismeno, naznačivši svoju točnu adresu, zanimanje, broj i vrst marve što bi htjeli imati. Tom prigodom preporučamo našim seljacima, koji su se u zadnje vrijeme povratili kući, a ne našli nikakve marve, da iskoriste ovu prigodu.

Koncerat hrvatske omladine u Pazinu, c. k. velike gimnazije i hrvatske ženske učit. škole bit će 6. o. mj. u dvorani „Narodnog doma". Raspored: 1. J. Haydn: Carevka; 2. „Slava Boroeviću" (koračnica, svira orkestar); 3. Mendelssohn: „Proljetna pjesma" (sviraju četveroručno gdjica. M. Trampuž i Dušica Santel); 4. Hauptman: „Ribič" (alt-solo uz pratnju gusala, glasovira i cella izvode gdjice: Ervina, Eulalija i Jelka Wrischer i O. Kersovani); 5. Boccherini: „Menuet" (svira orkestar); 6. Schwab: „Zlata kanglica" (mješoviti zbor i orkestar); 7. J. Haydn: D-dur-simfonija (izvodi orkestar); 8. Svendsen: „Romanca" (gusle solo g. S. Šantel, glasovir g. A. Kers); 9. M. Brajša-Rašan: „Sursum corda" (veliki mješoviti zbor i orkestar). Početak točno u 8 sati na večer. Čisti prihod u korist crvenoga križa i djačke kuhinje. Ulazne cijene: I. red 5 K, II. red 4 K, III. red 3 K, galerija 1 K. — Obzirom na plemenitu svrhu darovi se primaju sa zahvalnošću. Odbor.

Naša gospoda. „Novine" donose iz Poreča: Nije tome davno, što je posjetio naše mjesto Nj. Vel. car Karlo. Pošto je njegov dolazak bio najavljen, dočekale su ga na trgu pred crkvom sve mjesne oblasti, a i našeg hrvatskog naroda bilo je iz okolice mnogo, što je klicalo svome vladaru. Ipak bilo je nešto, što je osobito upadalo u oči, pače i najviši je dvorski dostojanstvenik bio to opazio, te pitao gdje su porečka gospoda. Začudo nije bilo ni markiza J. Polesinia premda bi i on kao službena osoba — ta voditelj je aprovizacije — — morao bit prisutan. Da nije došao na pr. jedan Vergotini, ne bi bilo tolike zamjere, ali da je izostao najbolji prijatelj i pobratim našeg kotarskog poglavara grofa Melsa-Colloredo, koji je opet u najintimnijem odnošaju sa c. kr. namjesnikom Fries-Skenejem, dosta nas je presenetilo, pa je imao onaj gospodin iz careve pratnje pravo, kad je pitao, gdje su markizi Polesini. Grof je Mels-Colloredo poznat medju našim seljaštvom kao grubijan, a i naše je učiteljstvo osjetilo njegovu šaku, jer iz principa ne riješava njihove molbe za oprost od vojničke službe, dok su njihovi kolege Taljiani svi na svojim mjestima. Ne znamo što o svemu tome sudi g. Fries-Skene, radoznali smo, da li mu kada padne na pamet, ne bi li takve nesposobne osobe zamijenio sposobnijima, pa makar bili bez grofovskih naslova.

Milodari za hrvatske škole u Puli. Prigodom „Božićnice „sakupljena je medju Hrvatima kod Ronilačkog odjela ratne mornarice svota od K 67·—, i predana preko naše uprave ovim popratnim riječima: Kao što se je odazvala naša momčad sa svih strana ratne mornarice, veselim se srcem odazvala i ona šačica Hrvata ronilačkog odjela, da pomogne otvaranju naših škola. Da, odazvala se je rado, i odazivat će se svakom prigodom, jer dobro znade, da se samo putem škola dolazi do narodne slobode. Zar se nijesmo dosta naspavali, dok su ostali narodi napredovali u svemu, ne osjećajući nikakovog potlačivanja? Nikada se nijesmo mogli smatrati onim sretnicima, da smo „svoji na svome"! Zato se sada budimo i moramo biti pripravni žrtvovati sve na korist našeg siromašnog i zapuštenog naroda. Odbacimo sve ono, što nam drugi nameću, i pokažimo, da smo svijesni onoga, čega u istinu i jesmo, a Ti mladi naš hrvatski naraštaju, prioni svim svojim svježim silama uz nauku, jer je ona jedino sredstvo, kojim ćeš rasvijetliti tamu. Spasi Ti naraštaju naš, nado naša, ovu našu zapuštenu domovinu, da dodje do onog stepena, na kojem stoje svi izobraženi narodi! Divimo se ovim lijepim riječima naše omladine, koja govori samoj onako kako osjeća. — Darovaše: po K 5·50: Augustin Žuvanić, Ivan Antončić; po K 5·—: Dinko Ivašić, Antun Jedreško, Toma Jakominić, Božo Lončar, Petar Simeudić; po K 3: Antun Guberina, Ciril Žnlak; po K 2·—: Fraujo Cetinić, Vicko Ćurlin, Dragutin Domijan, Marijan Lovrin, Petar Perožić, Franjo Paškar, Srećko Sekulin; po K 1·—; Ivan Aničić, Ivan Car, Eugen Kučić, Mate Lovrić, Marijan Šegić, Ivan Erzegović, Krste Milutin.

Dalje su položeni preko naše uprave istom prigodom, i u istu svrhu slijedeći doprinosi: Gospodjica Foška Damjanić K 20.—; Gospodin Antun Božić sa brda Kastanjera K 20·—; Sakupljeno po gosp. Andriji Vlahov, medju našom momčadi na Nj. Vel. brodu „Minerva" K 39·20; Sakupljeno po gosp. Simi Rogić medju jugoslavenskom i češkom momčadi na Nj. Vel. brodu „Chamäleon" K 114·—: Sakupljeno po gosp. Josipu Sučić medju našom momčadi na Nj. Vel. brodu „Eh. Ferdinand Max K 840·—. (Imena plemenitih darovatelja, donijet ćemo naknadno.) Ukupno K 1033·20; zadnji iskaz K 19·711·18; sveukupno K 20,744·38. Požrtvovnim sakupljačima i plemenitim darovateljima kličemo živjeli! Naprijed za hrvatske škole.

Prodaja ribe. U slučaju, da prispije riba prodavat će se ona danas. Pravo kupovati ribu imadu danas vlasnici živežnih karata počevši od broja 4321.

Vojničke vijesti.

Dnevna zapovjed lučkog admiralata broj 337 od 3. prosinca 1917

Posadno nadzorstvo nadpor. Gostynski.

Liječničko nadzorstvo na N. V. o „Bellona": linijski liječnik dr. Tschada.

Liječničko nadzorstvo u mornaričkoj bolnici: linijski liječnik dr. pl. Wenusch.

EMISIJA DIONICA

Hrvatske poljodjelske banke dioničarskoga društva

Poziv na potpisivanje.

Na temelju ustanova čl. 8. i 9. društvenih pravila zaključilo je ravnateljstvo Hrvatske poljodjelske banke dioničarskoga društva povisiti dioničku glavnicu toga zavoda **za K 1,000.000.—**

to jest

od K 3,000.000.— na K 4,000.000.—

izdanjem novih

20.000 dionica **jedinica** po nominalnoj vrijednosti od K 50.— ili
2.000 „ **desetica** „ „ „ „ „ 500.—

i to uz ove uvjete:

1. **Potpisna cijena** za dionice **jedinice** iznosi **K 80.—**, a za dionice **desetice K 800.--** po komadu. Višak od K 30.--, odnosno K 300.-- kod potpisne cijene naprama nominalnoj vrijednosti dotičnih dionica pripaja se po odbitku odnosnih troškova pričuvnoj glavnici zavoda.

2. Kod potpisivanja ima se odmah uplatiti cijela svota t. j. čitava kupovnina za sve ubilježene dionice. Vrhu dotičnih uplata izdavati će se potvrde.

3. Ove dionice sudjeluju na dobitku zavoda za g. 1918. pa će im prema tomu pripadati dividenda, koja teče počam od 1. siječnja 1918. Ostala će prava dotični dioničari moći izvršivati nakon što budu prema čl. 14. društvenih pravila upisani u knjigu dioničara.

4. Dionice glase na ime, pa će se ispostaviti i vlasnicima izručiti nakon zaključene ove emisije. Svaki potpisatelj treba da naznači **čitljivo i točno uz ime i prezime**, na koje bi imale njegove dionice glasiti, takodjer svoje **zanimanje** te **pobližu adresu**, na koju će mu se dionice franko dostaviti.

5. Bude li subskripcijom prekoračen gore emitirani broj dionica, pridržaje si ravnateljstvo pravo slobodne dodjelbe dionica.

6. Budući da se ovom emisijom upotpunjuje dionička glavnica, koja je bila društvenim pravilima otprije propisana, predaje se i ova emisija, poput svih dojakošnjih, slobodnoj javnoj subskripciji. U buduće pak pridržat će se pravo opcije svim sadanjim i i ovim novim dioničarima za sve emisije, koje će iza ove slijediti.

7. Potpisivanje i uplaćivanje počima na 1. prosinca 1917. pa traje do 31. prosinca 1917.

8. Potpisivanje i uplaćivanje ovih dionica obavlja se na blagajni Hrvatske poljodjelske banke dioničarskoga društva u Zagrebu, kod njezinih podružnica na Rijeci i u Sarajevu, kod ispostave u Bribiru, Čabru i Hreljinu te kod svih hrvatskih seljačkih zadruga. Odnosni dopisi u uplate mogu se i poštom slati na spomenute naslove.

U ZAGREBU, 29. studenoga 1917.

Ravnateljstvo
Hrvatske poljodjelske banke
dioničarskoga društva.

Pojedini broj 12 h.

CIJENA listu: U pretplati za čitavu god. K 36·—, za polugodište K 18·—, tromjesečno K 9·—, mjesečno K 3·60, u maloprodaji 12 f. pojedini broj. OGLASI primaju se u upravi lista trg Custoza 1.

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

„HRVATSKI LIST" izlazi u nakladnoj tiskari JOS. KRMPOTIĆ u Puli, trg Custoza 1. Uredništvo: Sišanska ulica br. 24. — Odgovorni urednik JOSIP HAIN u Puli. — Rukopisi se ne vraćaju.

Godina III. U Puli, srijeda 5. prosinca 1917. Broj 866.

Egzpoze grofa Czernina.

Beč, 4. (D. u.) U odsjeku za vanjske poslove ugarske delegacije izrekao je ministar vanjskih posala grof Czernin slijedeći ekspoze:

Visoki odsjek! Sa živahnim zadovoljstvom pozdravljam sastanak delegacija, koja mi daje priložnost, koja mi je bila uskraćena, što ne žalim manje negoli vi, da, iza dugog vremena pretresujem pred ustavnim forom vanjsko-politički položaj monarkije. Pozdravljam sastanak delegacija u čvrstom osvjedočenju, da će Austro-Ugarska crpsti iz njihovog djelovanja političke sile, koje će služiti u spas monarkiji i savezu sa velikim junaštvima proslavljene zajedničke bojne sile.

Više od tri godine je proteklo od zadnjeg zasjedanja delegacija. Ovaj razmak vremena obuhvaća lanac svjetovnopovjesnih dogadjaja, čiji opseg, zamašaj i učinak seže daleko preko okvira dogadjaja u ikoje doba povjesti. Nesvladivi stoje u tom neuporedivom ratu Austro-Ugarska i njezini saveznici nasuprot takodjer nečuvenoj brojčanoj nadmoći.

Usred tog hrvanja preminuo je car Franjo Josip, koji je posvetio sav svoj život dobrobiti domovine, a da mu nije bilo moguće, da postigne prije smrti časni zaključak ratu, za kojim je vruće čeznuo i težio. Njegovo je Veličanstvo, car i kralj Karlo, stupio na prijestolje svojih djedova, te vodi, svijestan si dužnosti modernog monarke i teške odgovornosti sa sigurnim, od istinske, duboke humanosti vodjenom rukom narode Austro-Ugarske.

Dogadjaji zadnjih triju godina.

Ma da su se dogadjaji od polovice g. 1914. ovamo odigrali većim dijelom u svjetlu javnosti, smatram se obvezanim, da dadem kratak pregled dogadjaja zadnjih triju godina. Što se tiče pojedinosti, mogu se pozivati na crvene knjige, izašle u tijeku tog vremena, u kojima je sadržan predhistorijat našega sukoba sa Srbijom i sa antantom kaošto i ustup Italije i Rumunjske u rat, prikazan u autentičnim dokazalima. Prije no što se svratim na dogadjaje zadnjih triju godina, moram da spomenem olujnu atmosferu, koja je težila već prilično dugo pred buknućem rata nad Europom. Osobito na jugoistoku našeg kontinenta stvorili su ratovi izmedju Italije i Turske i oba balkanska rata kaošto i mir u Bukareštu položaj, koji nije običavao ni malo trajnost: Turska bi znatno oslabljena u svom teritorijalnom posjedu; Bugarska prevarena koalicijom njezinih bivših saveznika u svojim nadama, da će se ispuniti njezini narodni zahtjevi, koji su joj bili zasigurani pogodbama i pobjedama; Srbija povećana na račun tudjih područja mnogo više, negoli joj je po pravu išlo, a Rumunjska u posjedu Dobrudže, koji si je stekla bez boja i bez slave: ovaj rezultat postignut pod pokroviteljstvom sila antante obiju balkanskih ratova nosio je u sebi sve preduvjete novih teških kušnja i zapletaja. Sigurni ruske pomoći, smatrali su Srbi i Crnogorci, da je nadošlo vrijeme, da se domognu pomoću velikosrpske agitacije, koju su tjerali već dugo sa svim sredstvima, djelova područja austro-ugarske monarkije. Caristička i imperijalistička je Rusija, koja je potpomagala kod provadjanja takvih planova uvijek ove zemlje i moralno i materijalno, stvorila je na našem sjeveroistoku sve očevidnijim sistemom sveslavenske propagande i vojničke špijunaže kaošto i opetovanim pokusnim mobilizacijama stanje trajne napetosti. Umorstvo učinjeno sa znanjem vlastodržaca u Beogradu, dalo je zadnji poticaj. Strjelovito objasnio je taj dogadjaj situaciju. Nadošao je koban čas monarhije, u kojem se je išlo zatim, da se spriječi zločinačko zahvaćanje velikosrpstva u unutarnji život naše države. Strpljenje i blagost, dokazano dotad nasuprot našem jugoistočnom susjedu, nije smjelo više da izgleda kao slabost i iznemoglost, da ne bi uskolebali monarkije i njezinim temeljnim stupovima. Priziv na oružje postao je neizbježivim, čim je Srbija, na namigljaj iz Petrograda, odgovorila na nezadovoljiv način na naš ultimatum. Time je nastupila nesreća. Ruska mobilizacija, koja je bila uperena ne samo proti nama, već i proti njemačkom carstvu, koje se je sa uzornom saveznićkom vjernošću stavilo na našu stranu, imala je za posljedicu mobilizaciju središnjih vlasti i kao samo o sebi slijedio je zatim ustup u rat Francuske, Engleske i Japana. Izvor konflikta dokazuje, da se je monarkija latila oružja samo u obrambene svrhe i da joj je svaka osvajalačka namjera bila tudja. Da bi trebalo zato još daljnjih dokaza, pružali bi nam ih naši neprijatelji sami, koji su od početka težili za raskomadanjem monarkije i za utjelovljenjem pojedinih njezinih dijelova.

Od prvoga trenutka bjehu si narodi Austro-Ugarske svijesni, da se vodi borba za opstanak domovine. Osim izoliranih lokalnih slučajeva, kakvi su se u svim zemljama zbili, pokazivala se svuda divna složnost. Svemu onome, što je sveukupna bojna sila kroz više od tri godine bojeva na kopnu, po vodi i u zraku ponajviše protiv silne nadmoći protivnika izvela, divit će se i čuditi potomci kao neočuvenim iskazu ljudske veličine, dubokog poštrtvovanja, nesebičnog junaštva. Dostojno se prikljućuje tim zaslugama vojske i mornarice patriotsko, besprimjerno, požrtvovno i unatoč svim oskudicama uvijek postojano držanje zaledja. Uzorna djela svih tih junaka na fronti i u zaledju tvorit će trajan poticaj našem zahvalnom potomstvu k takmenju i bilt će nepresušan izvor ljubavi prema domovini. Na tim etičnim uspjesima junaštva našeg roda, mirno će počivati budućnost austro-ugarske monarkije. Promatram li samo u kratkom pregledu, kakva su stanovišta zauzele pojedine države u tom ratu, moram u prvom redu da pretresujem saveznu politiku monarkije, koja je bila u tečaju ovog rata od odlučujućeg značenja. Na čelo tih izvoda moram da stavim činjenicu, koja je priznata već dugo od cijele Austro-Ugarske, da je naš dugogodišnji

uski savez s njemačkom državom

prošao na najsjajniji način vatrenu kušnju. Vladaru i državnicima, koji su stvorili svojom mudrošću svojedobno taj savez, duguje naša generacija duboku zahvalnost. U savezu s Njemačkom pridobila si austro-ugarska monarkija tijekom rata dva nova saveznika, Tursku i Bugarsku, koji su se pravom spoznajom svojih interesa priključili centralnim vlastima. Od kakve je važnosti bilo to priključenje za naše sveopće zadaće i ciljeve u ovom ratu, mislim, da ne trebam niti pobliže naglasiti. Nadam se, da će mi cijenjena gospoda delegati sigurno odobriti, iskažem li pouzdanje, da će

savez s Turskom i Bugarskom

i iza rata potrajati, i da će iz njih narasti bogate koristi svim saveznicima. Držanje Turske u sadašnjem ratu i izgledi za njezin budući, osigurani i pojačani opstanak, mogu se baš smatrati kao

preporod turske države.

Slavna djela turske vojske, osobito pak junačka i uspješna obrana Dardanela, djela, koja je ona provela u zajedničkom nastojanju sa saveznićkim bojnim silama, pri čemu je osobito časna zadaća zapala našu artileriju, ne pokazuju samo staroslavne vojničke vrline Turaka, nego i uspješni razvoj, koji je turska vojska pod sadašnjim režimom se zauzela. Prijateljstvo i zbliženje, oko kojeg se kroz decenije nastojalo, bilo je u današnjem ratu okrunjeno sklopljenjem saveza. Teške žrtve na imanju i krvi, koje je Bugarska za vrijeme obiju balkanskih ratova pretrpila, nijesu tu državu spriječile da punom snagom stupi u svjetski rat. Njezina u boju prokušana slavna vojska bila je svagdje, gdje je nastupila u društvu saveznih vojska okrunjena pobjedonosnim uspjesima. Radi odluke, s kojom se Bugarska priključila našoj skupini, nije ona mogla da se prituži. Uz pomoć tog saveza i izvanrednih vojničkih činova, mogla je Bugarska da zaposjedne ona područja, koja joj etnografski i historički pripadaju. Tako joj je mudra i dalekovidna politika njezinog vladara donijela bogati plod.

Italija i Rumunjska.

Slika, koju podajem o saveznićkoj politici monarkije, ne bi bila potpuna, kad se ne bi sjetio onih dviju država, koje su tijekom ovoga rata zatajile dugogodišnje, po njih korisno savezništvo s nama, koje su svoje saveznike ponajprije ostavile na cjedilu i koje su kasnije prešle u neprijateljski tabor. Italija, zastupana od skupine političara, koja nije predstavljala volje većine naroda, prešla je k neprijatelju već danevom, kada je proglasila neutralnost. Time nas nije izdala samo formalno, time, što se nije držala ugovorene savezničke dužnosti, već i materijalno, jer su iz toga naši protivnici povukli i političku i vojničku korist. Nigdje se toga nije na očitiji i ciničniji način priznalo, nego u Italiji samoj, gdje se, da se poljepšaju sadašnji neuspjesi, sadašnje saveznike upućuje na uslugu, koju im je Italija iskazala svojom neutralnošću u prvom razdoblju rata. Kao zahvalu za svoju neutralnu politiku, dobiva Italija danas, gdje se radi o njezinom životu, od svojih saveznika vojničku pomoć, koja bi imala, da spasi talijansku vojsku od propasti. Na nama počinjeno izdajstvo je Italija skupo platila. Ministar opominje nato neusporedivo junaštvo i požrtvovnost našeg načina četa, koje su se borile proti Italiji te sjajno vodstvo, što nam je sve poslije 2 godine rata omogućilo da zajedno sa njemačkim saveznicima razbijemo željezni talijanski nasip. Danas se u našim rukama nalaze opsežna, plodna talijanska područja, skupocjen zalog za vrijeme mirovnih pregovaranja. Tako gleda danas na stranputice zavedeni talijanski narod na propast svojih iredentističkih težnja i na slom imperijalističkih svojih nada. — Poslije smrti kralja Karla rumunjskog, u jeseni 1914., ispunjuje povjesnicu Rumunjske samo neprestano izdajstvo. Od onoga je vremena tražila Rumunjska samo zgodu, da svojim saveznicima pane u ledja. Rumunjska politika u godinama 1915/16 bijaše s jedne strane oznamenovana zahtjevom na posjed ugarske austrijske krunovine i na posjed više ugarskih županija, sa druge strane željom, da svoju ratnu sreću pokuša sa što manjim rizikom. U ove dvije godine nije falilo iznudjivanja sa strane rumunjske vlade. Ova je opetovano od nas zahtjevala, da otkupimo od nje neutralnost odstupom austrijskog i ugarskog područja. Ispunjenje ovih zahtjeva, bilo bi besmisleno, jer bi nam rumunjska vlada i poslije takvog odstupa područja navijestila kasnije rat, ako bi joj se to obzirom na položaj činilo povoljnim i ako bi na taj način mogla još više postići.

Kad je diplomacija središnjih vlasti vidjela, da su iscrpljene sve mogućnosti, kako bi se Rumunjska suzdržala od svog samoubilačkog i izdajničkog postupka, morala se je ograničiti na to, da vlastita nadležna vojnička mjesta obavijesti o predstojećem ratu sa Rumunjskom. Tako je bilo njemačko-savezničkim vojnim silama moguće, da pravodobno krenu na granicu Dobrudže i izvedu prve razorne udarce proti Rumunjskoj. Vojničko-tehnički razlozi na žalost nijesu dozvoljavali, da se isto tako brzo poduzmu uspješne protumjere na sjeveru, tako te se nije mogla spriječiti rumunjska provala u susjedne županije. Nu doskora su i ovdje savezničke čete zahvatile u borbu i savile kod Brassa i Nagy-Szébena liste neprolazne slave i lovor-vijenac pobjedonosnih armada. Rumunjska je vlada svakako do posljednjeg trenutka živjela u obmami, e joj je pošlo bilo za rukom, da zavede diplomaciju središnjih vlasti i da će moći navaliti na nepripravne protivnike. Ali užasno je kaznila sudbina rumunjsku izdaju. Na ovo je izdajničko držanje talijansku i rumunjsku vladu koli u Rimu toli u Bukareštu potaknula bila okolnost, što je antanta, koja je uvijek bila tako radodarna s obećanjima na račun tudjih područja, obećala bila obim ovim državama bogatu plaću u obliku opsežnih područja. Nada se je u ovu plaću rasplinula u ništa. — I

u Srbiji i Crnojgori

morat će si pučanstvo staviti pitanje, jesu li njihove dinastije i vlade bile dobro upućene, kad su se pod utjecajem antante prihvatile boja snama i našom skupinom. Čitav niz gorkih je iskustava bio posljedicom ove politike. Medju žrtve četvornog sporazuma na Balkanskom poluotoku pripada i država, koja je htjela strogo čuvati svoju neutralnost, i koju za to antanta, koja se navodno bori za slobodu malenih naroda uz pripomoć zalutalog domoljuba, nastoji da

politički, vojnički, pomorski, gospodarski, financijalno, te dapače i u dinastiji uguši. Sućuvstvo se svih onih, koji zaista pravedno misle, obraća

Grčkoj,

kojoj se pred sudištem povijesti ne će moći dokazati nikakova krivnja na njezinom udesu. U

Albaniji,

koja je, osim svog najjužnijeg dijela, po nama zaposjednuta, nastojimo, da u dosljednom nastavljanju naše politike oživimo osjećaj skupne pripadnosti naroda kao i smisao za državni život, te uspostavimo temelje za samoupravu, kao i za kulturni napredak zemlje. Dokazom je zdravog političkog smisla albanskog naroda, da sve više priznaje važnost pospješivanja s austrijske strane u njegovu korist i da se iz njegove sredine diže želja za budućim oslonom na nas. Sakupivši sve zajedno mogu bez sumnje kazati, da je četvorni sporazum svoju toli slavljenu mudrost, nesebičnost svoje politike i navodnu jakost sredstava svoje snage balkanskim narodima predočio bio na način, kako to ne bi ni najbolje razjašnjivanje s naše strane moglo bilo bolje učiniti. Uspjesi su središnjih vlasti na ruskoj fronti, koji su doveli do zaposjednuća poljačkih predjela, koji su potpadali pod Rusiju, omogućili središnjim vlastima odluku od historijske važnosti, a to je:

uspostava kraljevine Poljske.

Oslobodjena od ruskog potlačivanja i pozvana na vlastiti državni život, kraljevina će Poljska imati da izvršuje veliku zadaću kao promaknuta postojanka zapadne kulture. Uslijed trajanja rata i uslijed blizine neprijateljske fronte može se poljačka država tek malo po malo i korak po korak izgradjivati. Imenovanje privremenog državnog vijeća, kao i odredbe glede ustanovljenja poljačke armade, te nadalje uvedenje regentskog vijeća sa dalekosežnim punomoćima, kojega je prvi sad posvećen sastavu poljačkog ministarstva, — to su bili eto odlučni koraci na tom putu, iza kojih će prema mjerilu razvoja uslijediti i drugi. Dalekosežnim i nesebičnim činom od 5. studenoga 1916. i na njemu osnovanim ustanovnim su statutima od 12. rujna 1917. ostvarile središnje vlasti želju, koja je kroz desetgodišta snivala u poljačkoj narodnoj duši i težila za ispunjenjem od oslobodjenja ispod ruskog gospodstva ovamo. Dok su druge vlasti poljačkom narodu neprestano tek obećale i obećavale, a nikad ništa ne ispunjavale, Austro-Ugarska su i Njemačka umjesto riječima pokazale činom, oslobodjenje ruske Poljske svojim slavodobitnim oružjem i državnu uspostavu kraljevine Poljske. Uklone li se kod zaključka mira zapriječke, koje spriječavaju još danas ostvarenje njezine potpune samostojnosti, tad će moći Poljska o državnoj svojoj budućnosti odredjivati sama. Na koju će stranu prema svojim sklonostima i svojim interesima težiti, mislim, da nema nikakovih sumnja. Oba posljednja velika dogodjaja, kojima je urodio svjetski rat, jesu:

ratno stanje izmedju Njemačke i Udruženih država te revolucija u ruskoj državi.

Premda izmedju nas i Udruženih država zapravo nije bilo nikakvog pravog povoda sukobu, i premda se shvaćanja i zahtjevi predsjednika Wilsona o poretku europskih prilika, koji se zahtjevi nikako ne dadu u sklad dovesti s opstankom monarkije, imadu pripisati manje neprijateljskom raspoloženju proti nama, negoli dalekosežnoj neupućenosti s ovdašnjim prilikama, bio je prelom diplomatskih odnošaja s Unijom nužna posljedica ratnog stanja, koje je nastalo bilo izmedju Udruženih država i Njemačke. O preokretu u ruskoj državi ne mogu u ovaj čas za to izjaviti nikakvog konačnog suda, što se čini, da tamošnji odnošaji još nijese definitivno zaključeni. Sigurno je svakako to, da su se padom stare vladavine skršili i temelji bivše imperijalističke i panslavističke ruske politike. Izvan sumnje stoji svakako i to, da miru skloni krugovi Rusije predočuju pretežnu većinu ruskoga naroda i da su ovi zasad pobijedili proti onoj manjini, koja u savezu s antantinim vlastima želi nastavak rata i nada se, da će ga još isiliti. Kako će se stvari u Rusiji razviti dalje, ne mogu dakako kazati unaprijed, no polažem važnost na to, da naglasim ove činjenice: Austro-Ugarska i njezine saveznice u protimbi s antantinim vladama nijesu nikad pokušale, da niti pomislile na to, da utječu na razvoj unutrašnjih prilika u Rusiji. Vlasti su četvornog saveza bile uvijek spremne, a i danas su jošte, da stupe u pregovore sa svakom ruskom vladom, koja se nalazi na vlasti, kaošto i sa svim ostalim protivnicima. Po prijašnjim svojim vodjama doveden na krivi put, morao je ruski narod u ovim godinama podnijeti teška razočaranja i kušnje. Iskrenom simpatijom pratimo nastojanja ruskoga naroda, da svrati svoj udes natrag u mirnu kolotečinu i dodje do mirnih i uredjenih odnošaja. Naša je iskrena želja, da uspostavimo opet svojedobni prijateljsko-susjedni odnošaj prema narodima Rusije i gojimo s njima u buduće u prijateljstvu živahne zamjenične odnošaje. Ne bih htio zaključiti ovaj dio mojih izvoda, a da ne podmirim velikog duga zahvalnosti onim neutralnim vladama, koje su nesebičnim načinom preuzele bile zastupanje interesa monarkije u neprijateljskom inozemstvu i provadjale ga uz često teške prilike. Isto tako izričem u ime austro-ugarske monarkije i tisuća naših državljana Njegovoj Svetosti papi i onim neutralnim državama, medju njima osobito Danskoj, Nizozemskoj, Norveškoj, Švedskoj i Švicarskom savezu najdublju hvalu za čovjekoljubivu brigu, koju su posvećivale žrtvama rata, i koji će im, kako se nadamo, i nadalje posvećivati. Na isti način pripada naša zahvala medjunarodnom uredu Crvenog križa, koji se je u ovom ratu pokazao tako blagosovnim.

Pregledamo li sad

sadašnji položaj,

to možemo opravdanim ponosom ustanoviti, da je Austro-Ugarska u narinutom joj obrambenom ratu dosad uspješno ustrajala. Gdjegod su protivnici polagano provalili bili u naše područje, sad su protjerani i duboko u neprijateljskoj zemlji stoje naše čete u obrani proti namjeravanim budućim provalama. Naša je vojna i pomorska snaga neskršena, pouzdanje u srećni završetak rata nepokolebivo. Gospodarska se je i financijalna snaga monarkije pokazala začudno jakom. U tom pogledu smijem uputiti na gotovo do potpunosti uspjeha antarkiju i na radostan uspjeh naših ratnih zajmova. I postojeće će se još poteškoće u prehrambenom pitanju svladati uredjenjem i poboljšanjem odnosnih organizatorskih vladinih odredaba. Gospodarskim je težnjama obilju država monarkije odredio rat dakako uske granice. Ratne mjere, poduzete proti nama po neprijateljskim državama, svakako bez odlučnih uspjeha, na gospodarskom području, pobudile su kod saveznih država daljnje zadubljenje njihovih unutrašnjih ekonomskih prilika. Tečajem rasprava, koje su sa Njemačkom već povedene u svrhu, da se pripremi novouredjenje naših gospodarskih odnosa, poći će bez sumnje za rukom, da se ova želja zaista i ostvari. Neskloni na misao budućeg gospodarskog rata, idemo tim

novouredjenjem našeg ekonomskog odnošaja prema Njemačkoj

samo za ojačanjem našeg vlastitog narodnog gospodarstva. — Daleko od varavog optimizma, ali i bez pesimističke natruhe, smatram prema tomu kod pogleda u budućnost potpuno opravdanim umjereno, ali uvjereno pouzdanje. Sve veće iscrpljenje protivnika, neuspjeh neprijateljskih ofenziva na svim frontama, odlučan uspjeh naših vojnih pothvata, sve veće djelovanje rata s podmornicama, — sve to daje opravdana povoda predmnjevi, da ono

najteže leži iza nas.

Tako možemo mi, koji smo mirne savjesti i ojačanom samosvijesti stupili bili u ovaj rat, voditi čistu obrambenu borbu, borbu za naš opstanak, a takodjer i podignute glave te pouzdanim raspoloženjem očekivati zoru mira, koja sviće. Ako ovime kažem, e smatram

mogućnost, da se u dogledno doba dodje do mira,

pruženom, to moram istaknuti, da je zasluga naše skupine vlasti, što se je ta mogućnost pružila. Sve do prosinca 1916. bila je riječ „mir“ u svim zaraćenim državama omražena. Svijesni si u ono vrijeme sveopće upoznate nepobijedivosti, opirući še o pravednost naše stvari, to smo mi, zajedno sa našim saveznicima, prvi našli odvažnosti i pružili našim protivnicima ruku pomirnicu i predložili im povedenje mirovnih pregovora. Ovaj dokaz naše moralne snage nije našao razumijevanja na protivničkoj strani. Mi se nijesmo žacali, da nastavimo započeti put za utiranje svestrano pravednog i časnog mira. Jedina vlada, koja je prihvatila po nama nabačenu misao, bila je privremena vlada Rusije, koja je dne 11. travnja o. g. izjavila, e Rusija nema nakane, da vlada drugim narodima i nasilno zaposjeda tudje područje, nego da teži za trajnim mirom. Na ovu su izjavu privremene ruske vlade ustanovile vlade središnjih vlasti jednakost njihovih i ruskih ciljeva. Ako se kasnije, uza svu tu identičnost u shvaćanje mirovnog pitanja na našoj i ruskoj strani nijesu zapodjenuli mirovni pregovori, to leži krivnja isključivo na strani zapadnih vlasti antante, koje su nesamo ustrajale kod misli proti nama vodjenog osvajalačkog i razornog rata, nego su djelovale i čitavim svojim utjecajem na Rusiju, da ovu spriječe u nastavku njezine mirovne politike. Po Njegovoj Svetosti papi njegovom notom od 1. kolovoza o. g. poduzeti je mirovni korak na strani naše skupine vlasti bio najtoplije primljen i po nama prihvaćen kao „zgodna osnova. Za povedenje pregovora, da se pripremi za sve pravedan i trajan mir“. Na protivničkoj strani nije papin mirovni klic našao odjeka. Iz izjava, koje sam podao ja i koje su podane s odgovornih mjesta naših saveznika, razabire se stanovište, koje zauzima u mirovnom pitanju za nas je sadašnji rat obrambeni rat. Prema tomu je naš cilj, da sklopimo mir, ostao slobodom, samostojnošću i teritorijalnim stanjem posjeda Austro-Ugarske, ostao nepovrijedjenim. Mi ne težimo za isiljenim stečenjem područja i ni za kakovim gospodarskim nasilstvima, ali tražimo uspješnih jamstva za naš slobodan i nesmetan razvoj u budućnosti. Ova bi nam jamstva mogla pružati utanačenja uz primjerene garancije o postepenom, istovremenom i obostranom snizivanju oružanja i o slobodi debelog mora uz istovremeno uvedenje obvezatnih rasudnih sudišta.

Mi smo dakle spremni, da sklopimo sa svojim saveznicima općeniti, pravedan i častan mir,

koji zajamčuje teritorijalnu nepovrjedivost monarkije i njezin slobodan budući razvoj na političkom i gospodarskom području.

S Rusijom,

koja se je od 1. travnja o. g. izjavila spremnom, da sklopi mir bez teritorijalnih i gospodarskih nasilstva i koje je današnja vlada taj program opet prihvatila,

na putu smo, da povedemo rasprave na toj podlozi.

Da li će se ostale neprijateljske države pridružiti ponudi Rusije, da u sadašnji trenutak stupe na toj osnovi u mirovne pregovore, ne dade se kazati. Stoga danas takodjer nijesam u stanju, da se izjavim glede toga, u koliko se može ostvariti po meni gore ocrtani mir naprama tim državama. No bilo, kako bilo, izjaviti ali moram, e mi nije moguće, da naše nesebične ratne ciljeve naprama otvoreno priznatim aneksijonim željama naših ostalih neprijatelja za sva vremena jednostrano ustanovim. — Kako ste, štovana gospodo delegati, razabrali iz ovih mojih izvoda,

moj je najpreči cilj, da austro-ugarsku monarkiju što prije dovedem do mira,

koji donosi narodima pomirbu uz zaštitu naših, po nama uspješno branjenih prava i uz osiguranje naše budućnosti. U toj želji znadem, da sam složan s Vama i sa pretežnom većinom naroda Austro-Ugarske. Molim Vas stoga za Vašu potporu za postignuće ovoga cilja, koji nama svima leži pred očima.

Gojim nadu, da ćemo postići mir na putu sporazuma.

U protivnom ćemo ga slučaju, o tom sam čvrsto uvjeren, isiliti. Samo je o sebi jasno e se izjavljam spremnim, da ću po mogućnosti odgovarati na sva pitanja gospode delegata.

Beč, 3. (D. u.) Austrijska delegacija. Ministar vanjskih poslova grof Czernin podastro je medju ostalim zajedničkim predlozima proračunski provizorij za godinu 1917.-18. Prema ovome iznašaju ratni troškovi za tri dosadašnje godine rata 43 milijarde kruna. Za proračunsku godinu 1917.-18. primljeni su, za slučaj, da rat traje čitavu proračunsku godinu, troškovi sa 20 milijarda. — Njemački delegati i Ukrajinac vitez Wassilko podastriješe prijedolg, neka delegacija zaključi: Austrijska delegacija odobrava politiku vanjskog ministra, koja ide za tim, da u tjesnom sporazumu sa saveznicima postigne čim prije opći, trajni i časni mir, koji jamči za teritorijalnu integritetu austro-ugarske monarkije i za budući slobodni njezin razvoj na političkom i gospodarstvenom polju. — Delegat Daszinsky i drugovi podastiru prijedlog, neka delegacija zaključi, da austrijska delegacija odobrava politiku vanjskog ministra, koja ide zatim, da se čim prije sklopi opći mir, te očekuju, da će ministar kod mirovnih pregovora djelotvorno i na uspješan način nastojati za ostvarenje za život sposobnog, narodnim pravima poljskog naroda odgovarajućeg poljskog kraljestva, a istodobno i za jamstvo interesa monarkije. — Delegat Stanek predlaže, neka se odabere mirovno vijeće za predstojeće mirovne pregovore, koje se vijeće ima sastaviti iz svih

naroda monarkije. — Delegat Körner i drugovi predaše prijedlog, koji se tiče čuvanja imunitetnog prava za Klofača i za bivšeg delegata Kramarža.

Pod svršetak sjednice podao je neki delegata (čije je ime usljed okrnjene brzojavke izostalo) u ime čeških i jugoslavenskih delegata izjavu, koja se tiče prava naroda na samoodredjenje, kod česa se obraća proti dotičnim izjavam austrijskog i ugarskog ministra-predsjednika. Radi neke oštre opaske proti Ugarskoj podijelio je predsjednik delegatu ukor, što je medju Čehima i Jugoslaveni izazvalo živahan prosvjed. Naredna će sjednica biti sazvana pismenim putem.

AUSTRO-UGARSKI RATNI IZVJEŠTAJ.

: Beč, 4. (D. u.) Službeno se javlja:

Talijansko bojište:

Topovska je paljba mjestimice porasla; veća su bojna djela izostala.

Istočno bojište:

Jučer popodne započela su pregovaranja o primirju na ruskoj fronti

Albanija.

Ništa osobita.

Poglavica generalnog stožera.

NJEMAČKI RATNI IZVJEŠTAJ.

Berlin, 4. prosinca. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana javlja:

Zapadno bojište.

Bojna skupina prijestolonasljednika Rupprechta: Na flandrijskoj fronti narasla je vatra od popodne dalje medju Poelcapelleom i Gheluweldom do velike žestine. Engleska je pješadija u više talasa navalila sjeverno od Gheluwelda. Bila je suzbita vatrom i protuudarcima. U sjevernim odsječcima bojišta kod Cambraia bijaše topovska djelatnost medju Inchyjem i Bourlonom privremeno živahna. Manji bojevi u pretpolju potekoše uspješno. U južnim odsječcima trajahu čitav dan medju Marcuingom i cestom, koja iz Peronne vodi prema Cambraiu, mjesno veoma žestoki bojevi. U neumornim nasrtajima, sa ručnim granatama i bodovima istrgoše naše čete Englezima žilavo branjene komade jaraka. Uzalud je neprijatelj kušao, da ih opet zauzme. Badenske su čete na juriš zauzele selo Vacquerie te ga održaše proti mnogostrukim engleskim protunavalama. Učinismo preko 500 zarobljenika.

Bojna skupina njem. prijestolonasljednika: Na Ajeth i na obim stranama Moze kraj živahne izvidničke djelatnosti privremeno oživljujuća vatra.

Istočno bojište

Započeše pregovaranja o primirju za rusku frontu.

Macedonsko bojište:

Ništa osobita.

Talijansko bojište.

Kraj vedrog vremena bijaše topovska djelatnost u pojedinim odsječcima živahnija nego za prijašnjih dana.

Prvi majstor glavnog stana Ludendorff.

Odgovor cara i kralja na poklonstvene nagovore obiju delegacija.

Beč, (D. u.) Kod današnjeg svečanog primitka obiju delegacija zahvalio se je car i kralj na izrazu odanosti i harnosti, izraženom po predsjednicima delegacija. Sjećao se je sa strahopočitanjem blagopokojnog cara i kralja Franja Josipa, čiju On uspomenu blagoslivlja. Car i kralj spominje sjajna junaštva vojske i mornarice te velike žrtve pučanstva u tom ratu. Za tim nastavlja: Kao što nijesmo poznavali u teškim danima oklijevanje, ne smijemo ni sada, kad se izgled u budućnost po svoj prilici bistri, pretjeravati u mudrom samoograničevanju mjere postiživoga. Iza slavne obrane našeg položaja kao velevlast smo spremni, kaošto i uvijek, da sklopimo častan mir, koji će zajamčiti uvjete opstanka monarkije. U smislu ovih Naših namjera izjavila se je Naša vlada spremnom, da slijedi pozivu ruske vlade i da stupi u pregovaranja s njom o sveopćem miru. Teško prokušani ruski narod, koji je kao naš prvi protivnik spreman, da slijedi našem pozivu za sklapanje mira, može biti uvjeren, da iskreno želimo, da uspostavimo stare prijateljske odnošaje. — Na drugoj strani medjutim ne smijemo odložiti mača, koji nam je turila u ruke pohlepa grabežljivih susjeda, u tom za monarkiju tako kobnom boju, dok se naši neprijatelji ne odriču svojih nacrta o raskomadanju i djeljenju. Mi hoćemo da ostanemo gospodari u vlastitoj kući. Zatim ističe car i kralj prokušani savez sa njemačkim carstvom, pobratimske i savezničke odnošaje sa naprednim bugarskim narodom, tradicionalno junaštvo turskih četa, te osmansko carstvo, koje ide u susret novom procvatu i sigurnoj budućnosti. Car nastavlja: „Jačanje naših odnošaja k neutralnim državama je jedna od Naših najozbiljnijih težnja. Njima smo dužni zahvalnost za humano nastojanje u prilog naših ratnih zarobljenika“. Na svršetku želi car i kralj, da bi delegacije pristupile predlozima u duhu pomirljivosti i sa običajnom ozbiljnosti, u spas naše ljubljene domovine.

Iz Rusije.

Beč, 4. (D. u.) Službeno. Rusko je izaslanstvo bilo jučer popodne u 4 sata pozdravljeno govorom vrhovnog zapovjednika istočne fronte generala feldmaršala Leopolda princa Bavarskog, na što su započele rasprave o sveopćem primirju pod predsjedanjem poglavice generalnog štaba generala Hoffmanna i uz sudjelovanje opunomoćenih zastupnika vrhovnog vojnog vodstva Austro-Ugarske, Bugarske i Turske.

Beč, 4. (D. u.) Iz stana se ratne štampe priopćuje dne 4. prosinca: Ustoličenje Krylenka u ruskom glavnom stanu bilo je popraćeno teškim bojevima, u kojima je prijašnji vrhovni zapovjednik poginuo vojničkom smrću.

Beč, 4. (D. u.) Službeno se priopćuje dne 4. prosinca po podne: Danas se nastavila pregovaranja o primirju s Rusijom. Izrekło se sveopći izražaj o pojedinim tačkama. Na to se održala posavjetovanja. Buduća je sjednica sazvana za dne 5. prosinca prije podne.

London, 3. (D. u.) Reuterov ured javlja iz Petrograda: Priopćuje se, da je revolucijonarni vojnički odbor izaslao odio četa, koji se sastajao iz garde, pričuvnih pukovnija i raznih odjela puščanih strojeva, da napreduje protive glavnome stanu.

Amsterdam, 3. (D. u.) „Allgemeen Handelsblad“ javlja ko „Daily Chronicle“, da je zdravstveno stanje poslanika Buchanna veoma trpjelo, no uza sve to, misli on da ostane na svome mjestu.

NEPRIJATELJSKI IZVJEŠTAJI.

Engleski:

2. prosinca na večer: Danas ujutro poduzeše pješad. bataljuni iz Noth Cuntryja i Homs Countryja malena poduzeća sjeveroistočno od Yperna. Na grebenu glavnog brežuljka sjeverno od Paschendaele zauzele su naše čete nekoliko utvrdjenih kuća i uporišta te su učinile zarobljenika. Na Cambraiskom bojištu bile su sinoć naše čete po zapovjedi i bez smetanja sa strane neprijatelja povučene sa oštre izbočine, koju pravi selo Masnieres. Neprijatelj je još danas ujutro opstreljavao napušteni kraj. Tijekom 24 sata poduzeo je neprijatelj na ovoj fronti 10 navala, koje su posve suzbijene. U selu Compelles i u njegovoj okolici vršiše se bojevi. Neprijateljske navale, koje su tijekom popodneva i naveče bile poduzete u blizini La Vacquette i Bourlona, slomljene su našom puščanom i strojopuščanom vatrom ili su pako smrvljene našom topovskom vatrom. Neprijateljska pješadija, koja bijaše sakupljena u okolici Mocuvresa, bila je od našeg topništva uspješno uzeta pod vatru.

* **Rusija i antanta.** „Zeit piše: Ruska boljševička vlada ne misli, da se rastavi od antante, te ne misli niti na to, da sa centralnim vlastima sklopi separatni mir. Radi toga ona u svom najnovijem pozivu apelira na na narode savezničkih država strastvenim riječima, neka prekinu obruč, koji im je nametnula „reakcijonarna diplomacija“ i neka se pridruže mirovnnim nastojanjima. — Ipak sada mirovni pregovori nijesu mogući i proglas je boljševika samo novo sredstvo sugestije, da ojača volju za mir kod antante, i da skrši otpor vlada. Dok god to saveznici ne budu htjeli, ne smijemo se podavati nikakovim iluzijama o miru.

* **Hrvati u zajedničkom saboru.** U zajedničkom je saboru pročitao grof T. Pejačević u ime hrvatskih delegata izjavu, u kojoj veli, da Hrvati prihvaćaju financijsku zakonsku osnovu, jer se prihodi ovoga poreza imaju upotrijebiti za pokriće ratnih troškova svoje obveze, koje se na to odnose u okviru nagodbenoga zakona istotako ispuniti, kao i Ugarska. Nu pošto u ovoj zakonskoj osnovi imade takovih odredaba, koje mogu nastati samo putem regnikolarnih deputacija, to iznose hrvatski zastupnici u suglasju sa zadnjim izjavama ministarskog predsjednika ispravak, koji se u specijalnoj debati, koja je slijedila iza generalne, prihvaća.

* **Pooštreni rat podmornica.** „Manchester Guardian“ piše: Rezultati su zadnjeg tjedna vrijedni opažanja. Jedna je jedina ladja od približno 1600 tona bila potopljena. Mjeseca ih je rujna bilo dvanajst i svaki se mjesec opažao kao dobar. Mjesec je listopad donio 12 potopljenja na tjedan, prvi je tjedan mjeseca studenoga bio povoljan, te su bile potopljene samo jedna velika i tri malene ladje. Rezultat drugog tjedna mjeseca studenoga jako je zanimiv, jer je bio potopljen samo jedan parobrod od 1600 tona. Admiraliteta ne javlja, kakvim je sredstvima bilo postignuto to poboljšanje, jer to bi baš najviše zanimalo njemačku admiralitetu. Ta se pak mora zadovoljiti samim hipotezama. Da li bivaju njezine podmornice odmah uništene, čim se približe svojemu stajalištu, ili im biva otešćavan, ili nije moguće moralna snaga momčadi na podmornicama više ona, koja je bila prije? Zanimalo bi njemačke mornare, koji su bili izučeni o službi podmornica, što se sve nije s njihovim drugovima dogodilo.

Političke vijesti.

Antanta organizira otpor u južnoj Rusiji? „Abend“ javlja iz Berlina: Pariški listovi doznaju: Zapadne velevlasti organiziraju otpor u južnoj Rusiji, odakle mora nastati borba ili proti boljševicima ili proti njemačkoj istočnoj fronti. „Echo de Paris“ saopćuje u svezi s tim vijestima, da je generalu Berthelotu, poglavici francuskog vojničkog zastupstva, bila povjerena osobita punomoć, a poglavica rumunjskog vojničkog zastupstva da je proglasio u „Petit Journalu“, da će se u slučaju, da boljševici u istinu odustanu od boja, organizirati otpor pomoću ruske crnomorske mornarice. Računa se na kozake, koji su odani četvornom sporazumu, na rumunjsku vojsku i na vojsku generala Ščerbačeva, koji hoće svi da nastave boj. Crta otpora obuhvaćala bi istočnu Rumunjsku i južnu Rusiju, Crno more i Armeniju, i bila bi u svezi s engleskom vojskom, koja se bori u Mezopotamiji. Saveznicima bi bilo lako prihvatiti vlast nad ruskom crnomorskom mornaricom i postaviti rusku vojsku u Armeniji pod vrhovno zapovjedništvo engleskog zapovjednika u Mezopotamiji.

Iznakaženo mjesto o ruskoj mirovnoj ponudi. „Národni Listy“ doznaju iz Beča: Zastupnik Zenker i drugovi upravili su upit na ministra-predsjednika, koji se bavi tekstom ruske mirovne ponude, te glasi: „Budući da doslovni sadržaj mirovne ponude, učinjene od ruske republike, nije poštom, a to nipošto samo radi toga, što je brzojavka bila iz tehničkih razloga okrnjena, nego kako se vidi iz sadržaja, na mnogim je mjestima bila skraćena, postavljamo upit: Je li vlada sklona, da bezodvlačno objavi taj sveto historički dokumenat u cijelom doslovnom sadržaju i neskraćeno?“ Taj je upit bio postavljen i dozvolom sa strane češkoga svaza, a dotično je mjesto mirovne ponude bilo već prije objavljeno i glasi doslovno ovako: „Svim narodima ratujućih država! Njemački vrhovni zapovjednik odgovorio je na naš predlog o bezodvlačnom primirju na svim frontama u svrhu dogovaranja o demokratskom miru „bez aneksija i bez odšteta“ i „s jamstvom samoodlučujućeg prava naroda“, da je pripravan započeti mirovna pregovaranja.

Domaće vijesti.

Rodjeni i umrli u Puli kroz prošli tjedan: Rodjeno je 3 zakonite djece, naime, jedno muško i dvoje žensko —. Umrli: Katona Kalman, 43 god., iz Kendeies; Todor Udovičić, 1 god., iz Tinjana; Rudolfo Kotor, 24 god., iz Celja; Franjo Appollonio, 43 god., iz Pule; Mijo Hajdarević, 36 god. iz Dobruna; Stevo Kuret, 34 god., iz Pretočka.

Milodari za hrvatske škole u Puli. Prigodom „Božićnice“ sakupljeno je za hrvatske škole u Puli po gosp. Andriji Vlahov na Nj. V. brodu „Minerva“ K 39.20. Darovaše po K 3: Andrija Vlahov, Ivan Kirigin; po K 2: Šime Jerat, Dinko Tominović, Andrija Velčić, Andrija Magić, Andrija Gržac, Andrija Kučan, Petar Sumić, Petar Annedi, Stipe Lusić, Niko Jadrosić, Martin Ljubiša, Vice Taliančić, Paško Jurin, Josip Zužić, Mile Smolčić; po K 1: Alois Krivanek, Marin Barič, Jakov Sulčić.

Sakupljeno na Nj. V. brodu „Chamäleon“, medju jugoslavenskom i češkom momčadi K 114. Darovaše po K 6: Juraj Filipeti; po K 5: Antun

politički, vojnički, pomorski, gospodarski, financijalno, te dapače i u dinastiji uguši. Sućuvstvo se svih onih, koji zaista pravedno misle, obraća

Grčkoj,

kojoj se pred sudištem povijesti ne će moči dokazati nikakova krivnja na njezinom udesu. U

Albaniji,

koja je, osim svog najjužnijeg dijela, po nama zaposjednuta, nastojimo, da u dosljednom nastavljanju naše politike oživimo osjećaj skupne pripadnosti naroda kao i smisao za državni život, te uspostavimo temelje za samoupravu, kao i za kulturni napredak zemlje. Dokazom je zdravog političkog smisla albanskog naroda, da sve više priznaje važnost pospješivanja s austrijske strane u njegovu korist i da se iz njegove sredine diže želja za budućim oslonom na nas. Sakupivši sve zajedno mogu bez sumnje kazati, da je četvorni sporazum svoju toli slavljenu mudrost, nesebičnost svoje politike i navodnu jakost sredstava svoje snage balkanskim narodima predočio bio na način, kako to ne bi ni najbolje razjašnjivanje s naše strane moglo bilo bolje učiniti. Uspjesi su središnjih vlasti na ruskoj fronti, koji su doveli do zaposjednuća poljačkih predjela, koji su potpadali pod Rusiju, omogućili središnjim vlastima odluku od historijske važnosti, a to je:

uspostava kraljevine Poljske.

Oslobodjena od ruskog potlačivanja i pozvana na vlastiti državni život, kraljevina će Poljska imati da izvršuje veliku zadaću kao promaknuta postojanka zapadne kulture. Uslijed trajanja rata i uslijed blizine neprijateljske fronte može se poljačka država tek malo po malo i korak po korak izgradjivati. Imenovanje privremenog državnog vijeća, kao i odredbe glede ustanovljenja poljačke armade, te nadalje uvedenje regentskog vijeća sa dalekosežnim punomoćima, kojega je prvi sad posvećen sastavu poljačkog ministarstva, — to su bili eto odlučni koraci na tom putu, iza kojih će prema mjerilu razvoja uslijediti i drugi. Dalekosežnim i nesebičnim činom od 5. studenoga 1916. i na njemu osnovanim ustanovnim su statutima od 12. rujna 1917. ostvarile središnje vlasti želju, koja je kroz desetgodišta snivala u poljačkoj narodnoj duši i težila za ispunjenjem od oslobodjenja ispod ruskog gospodstva ovamo. Dok su druge vlasti poljačkom narodu neprestano tek obećale i obećavale, a nikad ništa ne ispunjavale, Austro-Ugarska su i Njemačka umjesto riječima pokazale činom, oslobodjenje ruske Poljske svojim slavodobitnim oružjem i državnu uspostavu kraljevine Poljske. Uklone li se kod zaključka mira zapriječke, koje spriječavaju još danas ostvarenje njezine potpune samostojnosti, tad će moći Poljska o državnoj svojoj budućnosti odredjivati sama. Na koju će stranu prema svojim sklonostima i svojim interesima težiti, mislim, da nema nikakovih sumnja. Oba posljednja velika dogodjaja, kojima je urodio svjetski rat, jesu:

ratno stanje izmedju Njemačke i Udruženih država te revolucija u ruskoj državi.

Premda izmedju nas i Udruženih država zapravo nije bilo nikakvog pravog povoda sukobu, i premda se shvaćanja i zahtjevi predsjednika Wilsona o poretku europskih prilika, koji se zahtjevi nikako ne dadu u sklad dovesti s opstankom monarkije, imadu pripisati manje neprijateljskom raspoloženju proti nama, negoli dalekosežnoj neupućenosti s ovdašnjim prilikama, bio je prelom diplomatskih odnošaja s Unijom nužna posljedica ratnog stanja, koje je nastalo bilo izmedju Udruženih država i Njemačke. O preokretu u ruskoj državi ne mogu u ovaj čas za to izjaviti nikakvog konačnog suda, što se čini, da tamošnji odnošaji još nijese definitivno zaključeni. Sigurno je svakako to, da su se padom stare vladavine skršili i temelji bivše imperijalističke i panslavističke ruske politike. Izvan sumnje stoji svakako i to, *da miru skloni krugovi Rusije predočuju pretežnu većinu* ruskoga naroda i da su ovi zasad pobijedili proti onoj manjini, koja u savezu s antantinim vlastima želi nastavak rata i nada se, da će ga još isiliti. Kako će se stvari u Rusiji razviti dalje, ne mogu dakako kazati unaprijed, no polažem važnost na to, da naglasim ove činjenice: Austro-Ugarska i njezine saveznice u protimbi s antantinim vladama nijesu nikad pokušale, da niti pomislile na to, da utječu na razvoj unutrašnjih prilika u Rusiji. Vlasti su četvornog saveza bile uvijek spremne, a i danas su jošte, da stupe u pregovore sa svakom ruskom vladom, koja se nalazi na vlasti, kaošto i sa svim ostalim protivnicima. Po prijašnjim svojim vodjama doveden na krivi put, morao je ruski narod u ovim godinama podnijeti teška razočaranja i kušnje. Iskrenom simpatijom pratimo nastojanja ruskoga naroda, da svrati svoj udes natrag u mirnu kolotečinu i dodje do mirnih i uredjenih odnošaja. Naša je iskrena želja, da uspostavimo opet svojedobni prijateljsko-susjedni odnošaj prema narodima Rusije i gojimo s njima u buduće u prijateljstvu živahne zamjenične odnošaje. Ne bih htio zaključiti ovaj dio mojih izvoda, a da ne podmirim velikog duga zahvalnosti onim *neutralnim vladama,* koje su nesebičnim načinom preuzele bile zastupanje interesa monarkije u neprijateljskom inozemstvu i provadjale ga uz često teške prilike. Isto tako izričem u ime austro-ugarske monarkije i tisuća naših državljana *Njegovoj Svetosti papi* i onim neutralnim državama, medju njima osobito Danskoj, Nizozemskoj, Norveškoj, Švedskoj i Švicarskom savezu najdublju hvalu za čovjekoljubivu brigu, koju su posvećivale žrtvama rata, i koji će im, kako se nadamo, i nadalje posvećivati. Na isti način pripada naša zahvala medjunarodnom uredu Crvenog križa, koji se je u ovom ratu pokazao tako blagosovnim.

Pregledamo li sad

sadašnji položaj,

to možemo opravdanim ponosom ustanoviti, da je Austro-Ugarska u narinutom joj obrambenom ratu dosad uspješno ustrajala. Gdjegod su protivnici polagano provalili bili u naše područje, sad su protjerani i duboko u neprijateljskoj zemlji stoje naše čete u obrani proti namjeravanim budućim provalama. Naša je vojna i pomorska snaga neskršena, pouzdanje u srećni završetak rata nepokolebivo. Gospodarska se je i financijalna snaga monarkije pokazala začudno jakom. U tom pogledu smijem uputiti na gotovo do potpunosti uspjeha antarkiju i na *radostan uspjeh naših ratnih zajmova.* I postojeće će se još poteškoće u *prehrambenom pitanju* svladati uredjenjem i poboljšanjem odnosnih organizatorskih vladinih odredaba. *Gospodarskim je težnjama* obiju država monarkije odredio rat dakako uske granice. Ratne mjere, poduzete proti nama po neprijateljskim državama, svakako bez odlučnih uspjeha, na gospodarskom području, pobudile su kod saveznih država daljnje zadubljenje njihovih unutrašnjih ekonomskih prilika. Tečajem rasprava, koje su sa Njemačkom već povedene u svrhu, da se pripremi novouredjenje naših gospodarskih odnosa, poći će bez sumnje za rukom, da se ova želja zaista i ostvari. Neskloni na misao budućeg gospodarskog rata, idemo tim

novouredjenjem našeg ekonomskog odnošaja prema Njemačkoj

samo za ojačanjem našeg vlastitog narodnog gospodarstva. — Daleko od varavog optimizma, ali i bez pesimističke natruhe, smatram prema tomu kod pogleda u budućnost potpuno opravdanim umjereno, ali uvjereno pouzdanje. Sve veće iscrpljenje protivnika, neuspjeh neprijateljskih ofenziva na svim frontama, odlučan uspjeh naših vojnih pothvata, sve veće djelovanje rata s podmornicama, — sve to daje opravdana povoda predmnjevi, da ono

najteže leži iza nas.

Tako možemo mi, koji smo mirne savjesti i ojačanom samosvijesti stupili bili u ovaj rat, voditi čistu obrambenu borbu, borbu za naš opstanak, a takodjer i podignute glave te pouzdanim raspoloženjem očekivati zoru mira, koja sviće. Ako ovime kažem, e smatram

mogućnost, da se u dogledno doba dodje do mira,

pruženom, to moram istaknuti, da je zasluga naše skupine vlasti, što se je ta mogućnost pružila. Sve do prosinca 1916. bila je riječ „mir“ u svim zaraćenim državama omražena. Svijesni si u ono vrijeme sveopće upoznate nepobijedivosti, opirući se o pravednost naše stvari, to smo mi, zajedno sa našim saveznicima, prvi našli odvažnosti i pružili našim protivnicima ruku pomirnicu i predložili im povedenje mirovnih pregovora. Ovaj dokaz naše moralne snage nije našao razumijevanja na protivničkoj strani. Mi se nijesmo žacali, da nastavimo započeti put za utiranje svestrano pravednog i časnog mira. Jedina vlada, koja je prihvatila po nama nabačenu misao, bila je privremena vlada Rusije, koja je dne 11. travnja o. g. izjavila, e Rusija nema nakane, da vlada drugim narodima i nasilno zaposjeda tudje područje, nego da teži za trajnim mirom. Na ovu su izjavu privremene ruske vlade ustanovile vlade središnjih vlasti jednakost njihovih i ruskih ciljeva. Ako se kasnije, uza svu tu identičnost u shvaćanje mirovnog pitanja na našoj i ruskoj strani nijesu zapodjenuli mirovni pregovori, to leži krivnja isključivo na strani zapadnih vlasti antante, koje su nesamo ustrajale kod misli proti nama vodjenog osvajačkog i razornog rata, nego su djelovale i čitavim svojim utjecajem na Rusiju, da ovu spriječe u nastavku njezine mirovne politike. Po Njegovoj Svetosti papi njegovom notom od 1. kolovoza o. g. poduzeti je mirovni korak na strani naše skupine vlasti bio najtoplije primljen i po nama prihvaćen kao „zgodna osnova. Za povedenje pregovora, da se pripremi za sve pravedan i trajan mir“. Na protivničkoj strani nije papin mirovni klic našao odjeka. Iz izjava, koje sam podao ja i koje su podane s odgovornih mjesta naših saveznika, razabire se stanovište, koje zauzima u mirovnom pitanju za nas je sadašnji rat obrambeni rat. Prema tomu je naš cilj, da sklopimo mir, ostao slobodom, samostojnošću i teritorijalnim stanjem posjeda Austro-Ugarske, ostao nepovrijedjenim. Mi ne težimo za isiljenim stečenjem područja i ni za kakovim gospodarskim nasilstvima, ali tražimo uspješnih jamstva za naš slobodan i nesmetan razvoj u budućnosti. Ova bi nam jamstva mogla pružati utanačenja uz primjerene garancije o postepenom, istovremenom i obostranom snizivanju oružanja i o slobodi debelog mora uz istovremeno uvedenje obvezatnih rasudnih sudišta.

Mi smo dakle spremni, da sklopimo sa svojim saveznicima općeniti, pravedan i častan mir,

koji zajamčuje teritorijalnu nepovrjedivost monarkije i njezin slobodan budući razvoj na političkom i gospodarskom području.

S Rusijom,

koja se je od 1. travnja o. g. izjavila spremnom, da sklopi mir bez teritorijalnih i gospodarskih nasilstva i koje je današnja vlada taj program opet prihvatila,

na putu smo, da povedemo rasprave na toj podlozi.

Da li će se ostale neprijateljske države pridružiti ponudi Rusije, da u sadašnji trenutak stupe na toj osnovi u mirovne pregovore, ne dade se kazati. Stoga danas takodjer nijesam u stanju, da se izjavim glede toga, u koliko se može ostvariti po meni gore ocrtani mir naprama tim državama. No bilo, kako bilo, izjaviti ali moram, e mi nije moguće, da naše nesebične ratne ciljeve naprama otvoreno priznatim aneksijonim željama naših ostalih neprijatelja za sva vremena jednostrano ustanovim. — Kako ste, štovana gospodo delegati, razabrali iz ovih mojih izvoda,

moj je najpreči cilj, da austro-ugarsku monarkiju što prije dovedem do mira,

koji donosi narodima pomirbu uz zaštitu naših, po nama uspješno branjenih prava i uz osiguranje naše budućnosti. U toj želji znadem, da sam složan s Vama i sa pretežnom većinom naroda Austro-Ugarske. Molim Vas stoga za Vašu potporu za postignuće ovoga cilja, koji nama svima leži pred očima.

Gojim nadu, da ćemo postići mir na putu sporazuma.

U protivnom ćemo ga slučaju, o tom sam čvrsto uvjeren, isiliti. Samo je o sebi jasno e se izjavljam spremnim, da ću po mogućnosti odgovarati na sva pitanja gospode delegata.

Beč, 3. (D. u.) Austrijska delegacija. Ministar vanjskih poslova grof Czernin podastro je medju ostalim zajedničkim predlozima proračunski provizorij za godinu 1917.-18. Prema ovome iznašaju ratni troškovi za tri dosadašnje godine rata 43 milijarde kruna. Za proračunsku godinu 1917.-18. primljeni su, za slučaj, da rat traje čitavu proračunsku godinu, troškovi sa 20 milijarda. — Njemački delegati i Ukrajinac vitez Wassilko podastriješe prijedolg, neka delegacija zaključi: Austrijska delegacija odobrava politiku vanjskog ministra, koja ide za tim, da u tjesnom sporazumu sa saveznicima postigne čim prije opći, trajni i časni mir, koji jamči za teritorijalnu integritetu austro-ugarske monarkije i za budući slobodni njezin razvoj na političkom i gospodarstvenom polju. — Delegat Daszinsky i drugovi podastiru prijedlog, neka delegacija zaključi, da austrijska delegacija odobrava politiku vanjskog ministra, koja ide zatim, da se čim prije sklopi opći mir, te očekuju, da će ministar kod mirovnih pregovora djelotvorno i na uspješan način nastojati za ostvarenje za život sposobnog, narodnim pravima poljskog naroda odgovarajućeg poljskog kraljestva, a istodobno i za jamstvo interesa monarkije. — Delegat Stanek predlaže, neka se odabere mirovno vijeće za predstojeće mirovne pregovore, koje se vijeće ima sastaviti iz svih

naroda monarkije. — Delegat Körner i drugovi predaše prijedlog, koji se tiče čuvanja imuniteta prava za Klofača i za bivšeg delegata Kramarža.

Pod svršetak sjednice podao je neki delegata (čije je ime uslijed okrnjene brzojavke izostalo) u ime čeških i jugoslavenskih delegata izjavu, koja se tiče prava naroda na samoodredjenje, kod česa se obraća proti dotičnim izjavama austrijskog i ugarskog ministra-predsjednika. Radi neke oštre opaske proti Ugarskoj podijelio je predsjednik delegatu ukor, što je medju Česima i Jugoslaveni izazvalo živahan prosvjed. Naredna će sjednica biti sazvana pismenim putem.

AUSTRO-UGARSKI RATNI IZVJEŠTAJ.

: Beč, 4. (D. u.) Službeno se javlja:

Talijansko bojište:

Topovska je paljba mjestimice porasla; veća su bojna djela izostala.

Istočno bojište:

Jučer popodne započela su pregovaranja o primirju na ruskoj fronti

Albanija.

Ništa osobita.

Poglavica generalnog stožera.

NJEMAČKI RATNI IZVJEŠTAJ.

Berlin, 4. prosinca. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana javlja:

Zapadno bojište.

Bojna skupina prijestolonasljednika Rupprechta: Na flandrijskoj fronti narasla je vatra od popodne dalje medju Poelcapelleom i Gheluweldom do velike žestine. Engleska je pješadija u više talasa navalila sjeverno od Gheluwelda. Bila je suzbita vatrom i protuudarcima. U sjevernim odsječcima bojišta kod Cambraia bijaše topovska djelatnost medju Inchyjem i Bourlonom privremeno živahna. Manji bojevi u pretpolju potekoše uspješno. U južnim odsječcima trajahu čitav dan medju Marcuingom i cestom, koja iz Peronne vodi prema Cambraiu, mjesno veoma žestoki bojevi. U neumornim nasrtajima, sa ručnim granatama i bodovima istrgoše naše čete Englezima žilavo branjene komade jaraka. Uzalud je neprijatelj kušao, da ih opet zauzme. Badenske su čete na juriš zauzele selo Vacquerie te ga održaše proti mnogostrukim engleskim protunavalama. Učinismo preko 500 zarobljenika.

Bojna skupina njem. prijestolonasljednika: Na Ajeth i na obim stranama Moze kraj živalne izvidničke djelatnosti privremeno oživljujuća vatra.

Istočno bojište

Započeše pregovaranja o primirju za rusku frontu.

Macedonsko bojište:

Ništa osobita.

Talijansko bojište.

Kraj vedrog vremena bijaše topovska djelatnost u pojedinim odsječcima živahnija nego za prijašnjih dana.

Prvi majstor glavnog stana Ludendorff.

Odgovor cara i kralja na poklonstvene nagovore obiju delegacija.

Beč, (D. u.) Kod današnjeg svečanog primitka obiju delegacija zahvalio se je car i kralj na izrazu odanosti i harnosti, izraženom po predsjednicima delegacija. Sjećao se je sa strahopočitanjem blagopokojnog cara i kralja Franja Josipa, čiju On uspomenu blagoslivlja. Car i kralj spominje sjajna junaštva vojske i mornarice te velike žrtve pučanstva u tom ratu. Za tim nastavlja: Kao što nijesmo poznavali u teškim danima oklijevanje, ne smijemo ni sada, kad se izgled u budućnost po svoj prilici bistri, pretjeravati u mudrom samoograničevanju mjere postiživoga. Iza slavne obrane našeg položaja kao veleviast smo spremni, kaošto i uvijek, da sklopimo častan mir, koji će zajamčiti uvjete opstanka monarkije. U smislu ovih Naših namjera izjavila se je Naša vlada spremnom, da slijedi pozivu ruske vlade i da stupi u pregovaranja s njom o sveopćem miru. Teško prokušani ruski narod, koji je kao naš prvi protivnik spreman, da slijedi našem pozivu za sklapanje mira, može biti uvjeren, da iskreno želimo, da uspostavimo stare prijateljske odnošaje. — Na drugoj strani medjutim ne smijemo odložiti mača, koji nam je turila u ruke pohlepa grabežljivih susjeda, u tom za monarkiju tako kobnom boju, dok se naši neprijatelji ne odriču svojih nacrta o raskomadanju i djelenju. Mi hoćemo da ostanemo gospodari u vlastitoj kući. Zatim ističe car i kralj prokušani savez sa njemačkim carstvom, pobratimske i savezničke odnošaje sa naprednim bugarskim narodom, tradicionalno junaštvo turskih četa, te osmansko carstvo, koje ide u susret novom procvatu i sigurnoj budućnosti. Car nastavlja: „Jačanje naših odnošaja k neutralnim državama je jedna od Naših najozbiljnijih težnja. Njima smo dužni zahvalnost za humano nastojanje u prilog naših ratnih zarobljenika“. Na svršetku želi car i kralj, da bi delegacije pristupile predlozima u duhu pomirljivosti i sa običajnom ozbiljnosti, u spas naše ljubljene domovine.

Iz Rusije.

Beč, 4. (D. u.) Službeno. Rusko je izaslanstvo bilo jučer popodne u 4 sata pozdravljeno govorom vrhovnog zapovjednika Istočne fronte generala feldmaršala Leopolda princa Bavarskog, na što su započele rasprave o sveopćem primirju pod predsjedanjem poglavice generalnog štaba generala Hoffmanna i uz sudjelovanje opunomoćenih zastupnika vrhovnog vojnog vodstva Austro-Ugarske, Bugarske i Turske.

Beč, 4. (D. u.) Iz stana se ratne štampe priopćuje dne 4. prosinca: Ustoličenje Krylenka u ruskom glavnom stanu bilo je popraćeno teškim bojevima, u kojima je prijašnji vrhovni zapovjednik poginuo vojničkom smrću.

Beč, 4. (D. u.) Službeno se priopćuje dne 4. prosinca po podne: Danas se nastavila pregovaranja o primirju s Rusijom. Izreklo se sveopći izražaj o pojedinim tačkama. Na to se održala posavjetovanja. Buduća je sjednica sazvana za dne 5. prosinca prije podne.

London, 3. (D. u.) Reuterov ured javlja iz Petrograda: Priopćuje se, da je revolucijonarni vojnički odbor izaslao odio četa, koji se sastajao iz garde, pričuvnih pukovnija i raznih odjela puščanih strojeva, da napreduje protive glavnome stanu.

Amsterdam, 3. (D. u.) „Allgemeen Handelsblad“ javlja ko „Daily Chronicle“, da je zdravstveno stanje poslanika Buchanna veoma trpjelo, no uza sve to, misli on da ostane na svome mjestu.

NEPRIJATELJSKI IZVJEŠTAJI.

Engleski:

2. prosinca na večer: Danas ujutro poduzeše pješad. bataljuni iz Noth Cuntryja i Homs Countryja malena poduzeća sjeveroistočno od Yperna. Na grebenu glavnog brežuljka sjeverno od Paschendaele zauzele su naše čete nekoliko utvrdjenih kuća i uporišta te su učinile zarobljenika. Na Cambraiskom bojištu bile su sinoć naše čete po zapovjedi i bez smetanja sa strane neprijatelja povučene sa oštre izbočine, koju pravi selo Masnieres. Neprijatelj je još danas ujutro opstreljavao napušteni kraj. Tijekom 24 sata poduzeo je neprijatelj na ovoj fronti 10 navala, koje su posve suzbijene. U selu Compelles i u njegovoj okolici vršiše se bojevi. Neprijateljske navale, koje su tijekom popodneva i naveče bile poduzete u blizini La Vacquette i Bourlona, slomljene su našom puščanom i strojopuščanom vatrom ili su pako smrvljene našom topovskom vatrom. Neprijateljska pješadija, koja bijaše sakupljena u okoliki Mocuvresa, bila je od našeg topništva uspješno uzeta pod vatru.

* **Rusija i antanta.** „Zeit piše: Ruska boljševička vlada ne misli, da se rastavi od antante, te ne misli niti na to, da sa centralnim vlastima sklopi separatni mir. Radi toga ona u svom najnovijem pozivu apelira na narode savezničkih država strastvenim riječima, neka prekinu obruč, koji im je nametnula „reakcijonarna diplomacija“ i neka se pridruže mirovnim nastojanjima. — Ipak sada mirovni pregovori nijesu mogući i proglas je boljševika samo novo sredstvo sugestije, da ojača volju za mir kod antante, i da skrši otpor vlada. Dok god to saveznici ne budu htjeli, ne smijemo se podavati nikakovim iluzijama o miru.

* **Hrvati u zajedničkom saboru.** U zajedničkom je saboru pročitao grof T. Pejačević u ime hrvatskih delegata izjavu, u kojoj veli, da Hrvati prihvaćaju financijsku zakonsku osnovu, jer se prihodi ovoga poreza imaju upotrijebiti za pokriće ratnih troškova svoje obveze, koje se na to odnose, u okviru nagodbenoga zakona istotako ispuniti, kao i Ugarska. Nu pošto u ovoj zakonskoj osnovi imade takovih odredaba, koje mogu nastati samo putem regnikolarnih deputacija, to iznose hrvatski zastupnici u suglasju sa zadnjim izjavama ministarskog predsjednika ispravak, koji se u specijalnoj debati, koja je slijedila iza generalne, prihvaća.

* **Pooštreni rat podmornica.** „Manchester Guardian“ piše: Rezultati su zadnjeg tjedna vrijedni opažanja. Jedna je jedina ladja od prilično 1600 tona bila potopljena. Mjeseca ih je rujna bilo dvanajst i svaki se mjesec opažao kao dobar. Mjesec je listopad donio 12 potopljenja na tjedan, prvi je tjedan mjeseca studenoga bio povoljan, te su bile potopljene samo jedna velika i tri malene ladje. Rezultat drugog tjedna mjeseca studenoga jako je zanimiv, jer je bio potopljen samo jedan parobrod od 1600 tona. Admiraliteta t. j. javlja, kakvim je sredstvima bilo postignuto to poboljšanje, jer to bi baš najviše zanimalo njemačku admiralitetu. Ta se pak mora zadovoljiti samim hipotezama. Da li bivaju njezine podmornice odmah uništene, čim se približe svojemu stajalištu, ili im biva otešćavan, ili nije moguće moralna snaga momčadi na podmornicama više ona, koja je bila prije? Zanimalo bi njemačke mornare, koji su bili izučeni o službi podmornica, što se sve nije s njihovim drugovima dogodilo.

Političke vijesti.

Antanta organizira otpor u južnoj Rusiji?

„Abend“ javlja iz Berlina: Pariški Istovi doznaju: Zapadne velevlasti organiziraju otpor u južnoj Rusiji, odakle mora nastati borba ili proti boljševicima ili proti njemačkoj istočnoj fronti. „Echo de Paris“ saopćuje u svezi s tim vijestima, da je generalu Berthelotu, poglavici francuskog vojničkog zastupstva, bila povjerena osobita punomoć, a poglavica rumunjskog vojničkog zastupstva da je proglasio u „Petit Journalu“, da će se u slučaju, da boljševici u istinu odustanu od boja, organizirati otpor pomoću ruske crnomorske mornarice. Računa se na kozake, koji su odani četvornom sporazumu, na rumunjsku vojsku i na vojsku generala Ščerbačeva, koji hoće svi da nastave boj. Crta otpora obuhvaćala bi istočnu Rumunjsku i južnu Rusiju, Crno more i Armeniju, i bila bi u svezi s engleskom vojskom, koja se bori u Mezopotamiji. Saveznicima bi bilo lako pridobiti vlast nad ruskom crnomorskom mornaricom i postaviti rusku vojsku u Armeniji pod vrhovno zapovjedništvo engleskog zapovjednika u Mezopotamiji.

Iznakaženo mjesto o ruskoj mirovnoj ponudi.

„Národní Listy“ doznaju iz Beča: Zastupnik Zenker i drugovi upravili su upit na ministra-predsjednika, koji se bavi tekstom ruske mirovne ponude, te glasi: „Budući da doslovni sadržaj mirovne ponude, učinjene od ruske republike, nije putem, a to nipošto samo radi toga, što je brzojavka bila iz tehničkih razloga okrnjena, nego kako se vidi iz sadržaja, na mnogim je mjestima bila skraćena, postavljamo upit: Je li vlada sklona, da bezodvlačno objavi taj sveto historički dokumenat u cijelom doslovnom sadržaju i neskraćeno?“ Taj je upit bio postavljen i dozvolom sa strane češkoga svaza, a dotično je mjesto mirovne ponude bilo već prije objavljeno i glasi doslovno ovako: „Svim narodima ratujućih država! **Njemački vrhovni zapovjednik** odgovorio je na naš predlog o bezodvlačnom primirju na svim frontama u svrhu dogovaranja o demokratskom miru „**bez aneksija i bez odšteta**“ i „**s jamstvom samoodlučujućeg prava naroda**“, da je pripravan započeti mirovna pregovaranja.

Domaće vijesti.

Rodjeni i umrli u Puli kroz prošli tjedan: Rodjeno je 3 zakonite djece, naime, jedno muško i dvoje žensko —. Umrli: Katona Kalman, 43 god., iz Kenderes; Todor Udovičić, 1 god., iz Tinjana; Rudolfo Kotor, 24 god., iz Celja; Franjo Appollonio, 43 god., iz Pule; Mijo Hajdarević, 36 god. iz Dobruna; Stevo Kuret, 34 god., iz Pretočka.

Milodari za hrvatske škole u Puli. Prigodom „Božićnice“ sakupljeno je za hrvatske škole u Puli po gosp. Andriji Vlahov na Nj. V. brodu „Minerva“ K 39.20. Darovaše po K 3: Andrija Vlahov, Ivan Kirigin; po K 2: Šime Jerat, Dinko Tominović, Andrija Velčić, Andrija Magić, Andrija Gržac, Andrija Kučan, Petar Sumić, Petar Annedi, Stipe Lusić, Niko Jadrosić, Martin Ljubiša, Vice Taliančić, Paško Jurin, Josip Zužić, Mile Smolčić; po K 1: Alois Krivanek, Marin Barić, Jakov Sulčić.

Sakupljeno na Nj. V. brodu „Chamäleon“, medju jugoslavenskom i češkom momčadi K 114. Darovaše po K 6: Juraj Filipeti; po K 5: Antun

Lakoš, Dunatov, Dragutin Pajor, Sablić, Emanuel, Slavec; po K 4: Šime Rogić, Marin Krstulović, Klarin; po K 3: Juranović, Paško Cukrov, Petar Gjogo, Mate Ahel, Častimir Tuček, Ivan Benić, Berčot, Petar Franetović, Ivan Bačić; po K 2: Božo Stambuk, Krsto Klisović, Jure Dorkin, Marko Odak, Ivan Govorčin, Jakov Starić, Božo Koić, Antun Rozan, Andre Pečarić, Petar Jurjević, Eduard Karas, Ivan Fučkor, Katić, Juranić, Kodel, Alois Kunčar, Albert Viduch, Saska, Mudrinić, Ivan Pobor; po K 1: Andre Etorović, Sulčić, Weber, Malenica.

Sakupljeno po našim omladincima gg. **Josipu Ujčić** i **Antunu Božac** u Škatarima, Sikićima i Jadreškima K 167. Darovaše po K 10: Antun Božac, Josip Ujčić, Jure Biljuh, Ana Vitasović, Antun Gjadresko, Blaž Gjadresko; po K 6: Marija Božac; po K 5: Antun Ujčić, Paskval Božac, Marija Božac od Ivana, Blaž Kiman; po K 4: Kata Božac, Grgo Belas, Blaž Persić, Kata Damjanić; po K 3: Jakov Božac, Marija Blasković, Foška Božac, Matija Sikić, Ivan Čalić; po K 2: Miho Božac, Petar Božac, Fuma Božac, Marija Skatar, Ivan Skatar, Ivan Radolović, Foška Radolović, Marija Božac, Antun Strmotić, Sante Glumac, Petar Lovrić, Mikula Mihovilović, Antun Božac, Miho Brengo, Ivo Brengo, Kata Grakalić, Foška Damjanić, Miho Vareško, Foska Vitasović, Ivan Bartolić, Blaž Vitasović, Antun Stember; po K 1: Sento Božac, Maorija Sikić, Marija Skatar, Ivan Brengo, Ivan Belas, Bartul Kalister.

•

Za hrvatske škole u Puli. Iz osjećaja dužnosti te iz ljubavi k mukotrpnom našem narodu darovao je poručnik Srgjan Krmpotić K 50·— za hrvatske škole u Puli. Naprijed za narodne škole!

Dalje su položeni preko naše uprave, za istu svrhu slijedeći doprinosi: Sakupljeno po gosp. **Josipu Dvorniku** na Njeg V. brodu „**Szent Istvan**“ medju našom momčadi K 408·60. Sakupljeno po gosp. **Proštenik**, medju jugoslavenskom momčadi na Njeg Vel. brodu „**Herkules**“ K 117·92. Sakupljeno po gosp. **Perici Pann** na Njeg. Vel. brodu „**Stephanie**“ medju jugoslavenskom momčadi K 647·20 (prije 578·10, ukupno K 1225·30). Ukupno K 1173·72; zadnji iskaz K 20.794·38; sveukupno K 21 968·10. (Imena plemenitih darovatelja donijet ćemo naknadno.) Hvala i čast plemenitim sakupljačima i darovateljima! Samo naprijed za hrvatske škole!

Prodaja krumpira. Gradska aprovizacija javlja: Danas ujutro u 9 sati započinje prodaja 9 vagona krumpira i to po 12 kg. na iskaznicu. Ta je količina odredjena za mjesece siječanj i veljaču. Prodaju krumpira trajat će tri dana i održat će se u blizini vrta Maria-Valeria. Tom će se prigodom otrgnuti odrezak označen rimskom brojkom II. Oni koji imaju na taj krumpir pravo, u vlastitom se interesu pozivaju, da podignu svoju količinu krumpira, jer nije isključeno, da ne će budući mjesec uopće nikakav krumpir stići.

Prodaja ribe. U slučaju, da prispije riba prodavat će se ona danas. Pravo kupovati ribu imadu danas vlasnici živežnih karata počevši od broja 4321.

Dnevne vijesti.

Vrijednosni papiri i posujilnice. Celjska „Zadruga“ piše, uslijed okružnice Opće sveze austrijskih poljodjelskih zadruga u Beču slijedeće: „Posujilnice i njihovi savezi nijesu same od sebe ovlaštene, da primaju na pohranu vrijednosnih papira, ni s njima upravljati. Ako njihova pravila sadržaju odnosne točke, treba ih najprije u tom smislu promijeniti; i osim toga moraju još posujilnice i savezi njihovi, isprositi si od ministarstva dozvolu, da smiju vrijednosne papire (u prvoj vrsti dolazе u obzir papiri ratnih zajmova) svojih članova i nagatelja hraniti i njima upravljati. Tu dozvolu podijeljuje financijalno ministarstvo u Beču samo pod uvjetom, kada raspolaže posujilnica dobro izvježbanim činovništvom, te posjeduje blagajne sigurne proti vatri i provalama. Ni tako se još ipak ne može preporučiti našim posujilnicama, da bi same hranile i upravljale vrijednote svojih članova i nagatelja. Bolje je da ih izruče svojem savezu. Posujilnica, koja je već preuzela papire, mora voditi o njima posebnu knjigu i praviti posebne obračune, kako se to navadja u raznim zadružničkim časopisima (i u „Zadruzi“) i to besplatno“. Zadruga podaje naprijed razne naputke. Mi ćemo se zadovoljiti, da za nje uputimo na stručnjačke upute, dok ćemo iznijeti samo jedan slučaj, kako neuki naši istarski seljaci upravljaju papirima ratnih zajmova: „Učenik škole u J. igrao se pred par tjedana s drugim mališem kuponima ratnog zajma na „briškulu“, pošto ih je bio složio u debiji mač. Nešto ih izgubio, a nešto prilijepio na korice svoje čitanke, poput raznih „maraka“, što se izdaju u dobrotvorne svrhe; drugih je pak nekoliko na sreću sačuvao neoštećene izmedju stranica svoje knjige. Koliko imade takovih i sličnih slučajeva po Istri, toga nije znati. Ali sigurno je, da ima po Istri većina posujilnica bez stručnjačkih činovnika. Ni upravljači posujilnica u većim mjestima nijesu ljudi solidne burzijske izobrazbe i prakse; a vrijednosni papir spada u djelokrug burse, a ne proste posujilnice, koja radi jednostavnim zajmovima i ulozima. Neka svatko zato pazi, da mu ne dodju djeca do papira, koji predstavljaju čitava imanja, a da se s njima igraju, te da ih povjeri jedino sigurnim rukama.

Vinska trgovina. „Hrv. Lloyd“ javlja: U vinskoj trgovini došlo je ove godine do iznenadjenja, kakvim se vinogradari i trgovci nijesu nadali. Berba je svuda u monarkiji, osim u Dalmaciji, bila izvrsna i količinom i kakvoćom. S obzirom na prošle visoke cijene nadali su se mnogi, da će takve ostati i nadalje, to tim više, kad se pročulo, da će vino biti jedan od glavnih izvoznih artikla u Njemačku i neutralno inozemstvo. Kako je medjutim pobjedonosna naša ofenziva u Italiji djelovala na tržištu efekata, tako se dogodilo i u vinskoj trgovini. Iz Budimpešte se naime javlja, da će uslijediti padanje cijena vina. Kao uzrok navadja se, što su našim četama u Italiji pale u ruke ogromne količine vina, tako da su za dugo vrijeme pokrivene potrebe naše i njemačke vojske u Italiji. Kod toga će u prvom redu stradati ratni dobavljači vina, koji su uz visoke cijene pokupovali enormne količine vine, te će ga sada morati prodavati uz niže cijene. Ovo se tiče općenito monarkije, no, kako se čini, ovim će naročito stradati vinska trgovina u Hrvatskoj i Slavoniji. Opaža se naime, da je unatoč velikih količina vina naš promet s njime posve zapeo. Uzrok je ovome taj, kako se govori u krugovima vinskih trgovaca, što se k nama počelo na veliko uvoziti vino iz Ugarske, jer je jeftinije, negoli naše. Do sada je ovamo uvezeno oko 100.000 hl. madžarskog vina uz cijenu od K 3·20 do 3·60. I do sada se iz Ugarske uvozilo k nama nekoliko tisuća hektolitara, no nikada ovoliko kao sada. Inače smo mi bili izvoznici, pa su prijašnjih godina tvrtke Schneider August i Emanuel Pollak i sin iz Beča, te jedna velika peštanska tvrtka kupovale po 20 do 30 hektolitara vina godišnje, no ove godine nisu ništa uzeli iz Hrvatske poradi pretjerano visokih cijena. Naši su vinogradari očito neupućeni, pa traže za vino, koje je iste kvalitete kao i ugarsko, po K 500 do 600 od hl., a za vino koje imade 6 do7% alkohola traže najmanje K 400 po hl. Posve je za to naravno, da je madžarska konkurencija već osvojila i naše tržište. Medjutim, doznajemo, da se i kod nas već cijene znatno snizuju, a tim će se valjda zapriječiti daljnji uvoz madžarskih vina. Glede vinske trgovine u Dalmaciji ističe „Gospodarski vjesnik“ prema dobivenim podacima, da je Dalmacija imala ove godine poprečno za 30% manje vinskog prihoda negoli lani. Osobito je slabo prošla srednja Dalmacija i otoci. Vis je n. pr. prije rata davao do 80.000 hl. vina, a ove godine jedva da dade 20.000 hl. Ispadku slabe jematve kriva je najviše filokserična zaraza, kojom svake godine sve više i više loze propada, a uslijed ratnih prilika ne obnavlja se uprav ništa. Cijene su mastu bile velike: od 300 do 400 K po hektolitru, u splitskoj okolici i na otocima plaćalo se za bolju vrst i do 500 K. Što se tiče vinske trgovine, to se računa, da će Dalmacija moći izvesti malo više od polovice prošlogodišnjeg prihoda, dakle nešto oko 400.000 hl. Nu zato je najvažnije pitanje slobodnog izvoza. Ako se ove godine kao lani budu činila ograničenja dalmatinskoj trgovini vina, onda će to nepovoljno djelovati na cijene. Sa lanjskim ograničenjima i propusnicama za izvoz vina u Austriju i Ugarsku nije se ništa postiglo, a naročito se nije dobilo hrane u zamjenu, već su pojedini trgovci, koji su mogli doći do propusnica, jeftino kupovali vino, te ga skupo u Austriji i Ugarskoj prodavali, a to valjda nije bila intencija vlade!

Vojničke vijesti.

Dnevna zapovijed lučkog admiralata broj 338 od 4. prosinca 1917.

Posadno nadzorstvo nadpor. Stanek.

Liječničko nadzorstvo na N. V. b. „Bellona“: štopski liječnik dr. Schiller.

Liječničko nadzorstvo u mornaričkoj bolnici: štopski liječnik dr. Kremer.

T. 12/14—13.

Einleitung des Verfahrens zur Todeserklärung.

Der Seekadett Eduard Edler von Pohlreich hat sich auf S. M. Tb. „26“ in dem Augenblicke befunden, als das genannte Torpedoboot am 23. August 1914 in den Gewässern von Pola infolge einer Explosion unterging. Seit dieser Zeit wird er gänzlich vermißt, sodann seine Angehörigen weder von ihm selbst, noch von anderen eine Nachricht über sein Leben erhielten.

Da hienach anzunehmen ist, daß die gesetzliche Vermutung des Todes im Sinne des § 24, Nr. 3 a. b. G. B., eintreten wird, wird auf Ansuchen des Herrn Eduard Edlen von Pohlreich, k. u. k. Oberstleutnant d. R. in Pisek, das Verfahren zur Todeserklärung des Vermißten eingeleitet. Es wird demnach die allgemeine Aufforderung erlassen, dem Gerichte oder dem Kurator Herrn Dr. Mirko Vratović, Advokaten in Pola, Nachrichten über den Genannten zu geben.

Eduard von Pohlreich wird aufgefordert, vor dem gefertigten Gerichte zu erscheinen oder es auf andere Weise in die Kennis seines Lebens zu setzen.

Das Gericht wird nach dem 30. November 1918 auf neuerliches Ansuchen über die Todeserklärung entscheiden.

K. k. Kreisgericht in Rovigno, I. Abteilung, dzt. in Pisino, am 15. November 1917.

Dr. Czatska.

Iskaz

do sad sakupljenih svota prigodom otvorenja hrvatske škole u Puli iz krugova ratne mornarice.

C. i k. bolnica ratne mornarice	K	1466·90
Njeg. V. brod „Radezky“	„	1327·—
„ „ „Stephanie“	„	1225·30
„ „ „Zrinyi“	„	1213·—
Radnici c. i kr. arsenala	„	1159·40
Njeg. Vel. brod „Viribus Unitis“	„	1153·82
„ „ „Krp. Erzh. Rudolf“	„	1042·—
„ „ „Eh. Ferdinand Max“	„	840·—
„ „ „Tegetthoff“	„	777·20
„ „ „Erzh. Karl“	„	633·30
„ „ „Gäa“	„	589·—
„ „ „Habsburg“	„	531·90
Njeg. Vel. brod „Prinz Eugen“	„	524·—
Momčad kasarne ratne mornarice	„	410·—
Njeg. Vel. brod „Arpad“	„	409·20
„ „ „Szent István“	„	408·60
„ „ „Bellona“	„	303·—
„ „ „Erzh. Friedrich“	„	298·40
„ „ „Babenberg“	„	275·20
„ „ „St. Georg“	„	242·—
Momčad sa „Fliegerkorps“	„	186·—
Posada stanice „Kabala“	„	151·—
Momčad sa c. i kr. lučkog zapovjedništva	„	134·—
Nj. V. brod „Herkules“	„	117·92
Njeg. Vel. brod „Chamäleon“	„	114·—
Momčad kod utemeljenja municije	„	102·60
Njeg. Vel. brod „Lussin“	„	100·—
Oružnici i momčad ratne mornarice	„	96·20
Momčad u „Marinekasino“	„	72·—
Momčad Ronilačkog odjela	„	67·—
Njeg. V. brod „Csepel“	„	63·—
„ „ torpiljarka „91“	„	53·—
„ „ „Pandur“	„	45·—
„ „ „Minerva“	„	39·20
„ „ „V.“	„	36·40
„ „ torpiljarka „83“	„	28·—
„ brod „Trabant“	„	25·—
Momčad mornarskog odjeljenja u Beču	„	23·—
Momčad parnih čamaca „18“ i „20“	„	22·—
Njeg. Vel. torpiljarka „70“	„	20·—
„ „ torpiljarka „89“	„	20·—
„ „ brod „Pluto“	„	14·—
ukupno kruna		16.044·90
C. k. redari u Puli	K	338·—
Bosanski vojnici u Puli	„	180·—

Pojedini broj 12 h.

CIJENA listu: U pretplati za čitavu god. K 36·—, za polugodište K 18·—, tromjesečno K 9·—, mjesečno K 3·60, u malo-prodaji 12 f. pojedini broj. OGLASI primaju se u upravi lista trg Custoza 1.

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

„HRVATSKI LIST" izlazi u nakladnoj tiskari JOS. KRMPOTIĆ u Puli, trg Custoza 1. Uredništvo: Sišanska ulica br. 24. — Odgovorni urednik JOSIP HAIN u Puli. — Rukopisi se ne vraćaju.

Godina III. **U Puli, četvrtak 6. prosinca 1917.** **Broj 367.**

AUSTRO-UGARSKI RATNI IZVJEŠTAJ.

Beč, 5. (D. u.) Službeno se javlja:

Pregovaranja kod generala feldmaršala princa Leopolda bavarskoga se nastavljaju. Vrhovni zapovjednik ruskih i rumunjskih četa, koje stoje medju Dnjestrom i Crnim morem, predložio je jučer popodne generaloberstu nadvojvodi Josipu i generalfeldmaršalu pl. Mackensenu, neka se povedu pregovaranja o primirju. Naši su vojskovodje odgovorili, da pristaju nato. Odaslanstva podaše se na mjesto za pregovaranja.

Talijansko bojište:

Na visoravnici Sette Comuni, zauzele su čete feldmaršala Conrada nekoje visinske položaje.

Poglavica generalnog stožera.

NJEMAČKI RATNI IZVJEŠTAJ.

Berlin, 5. prosinca. (D. u.) Iz velikog glavnog stana javlja:

Zapadno bojište.

Bojna skupina prijestolonasljednika Rupprechta: Na flandrijskoj fronti mnogostruka živahna djelatnost topništva. Izmedju Inchyja i Bourlona je bila vatra popodne znatno pojačana. Neprijateljski su se sunci južno od Moevresa izjalovili. Dopremili smo nekoliko zarobljenika. Engleski su dijelovi jaraka kod i južno od Marcoinga očišćeni od neprijatelja. Južno od Saint Quentina pojačana borba s topovima i minama.

Bojna skupina njem. prijestolonasljednika: U mnogim je odsječcima dovela živahna obostrana izvidnička djelatnost do žestokih bojeva izbliza.

Istočno bojište

Na fronti g. o. nadvojvode Josipa i bojne skupine g. f. m. v. Mackensena proširuju se mirovni pregovori i na rumunjske čete.

Macedonsko bojište:

Odbijeni su bili jači neprijateljski odjeli, koji su provalili na zapadnoj obali Ohridskog jezera i sjeveroistočno od Dojranskog jezera.

Talijansko bojište.

Čete su f. m. frajhera v. Conrada istrgnule Talijanima u Sette Comuni nekoliko visinskih položaja.

Prvi majstor glavnog stijela Ludendorff.

Nova pobjeda u Italiji.

Beč, 5. (D. u.) Tijekom sjednice zastupničke kuće saopćio je predsjednik dr. Gross slijedeće: Vrhovno vojno zapovjedništvo javlja: Poslije teških bojeva u gorama, koji su trajali skoro četiri sedmice i za kojih je neprijatelju mjeseca studenoga bilo oduzeto preko 11.000 časnika i momaka kao zarobljenika te veliki plijen, čete su vojne skupine baruna Konrada, prkoseći nepogodama mrzle gorske zime te žilavom i tvrdokorno se borećom neprijatelju, opeta započeli ofenzivu na visoravnici Sette Comuni. Poslije temeljite pripreve predjoše divizije 11. vojske dne 4. prosinca na navalu proti silnom masivu Meletta te usprkos dvojnoj obrani uzeše u jurišu utvrde Monte Badelecchi, Monte Fondarecar, Monte Miela i sam Monte Meletta. Danas prije podne istrgnut je neprijatelju Monte Sommo. Boj se nastavlja. Jučer i danas priveđeno je preko 9.000 zarobljenika, medju kojima 2 brigadira, preko 40 topova, mnogo strojnih pušaka, bacala mina, bacala granata i inog ratnog materijala. Hvala izvrsnom sudjelovanju topništva, bili su, koliko je poznato, naši gubici maleni. Potpisan je pl. Arz. Nato se je predsjednik zahvalio junačkoj vojsci te je oduševljeno pozdravio cara.

*** Englesko radništvo protiv mira.** Dopisni ured javlja, da se 24. studenoga obdržavala godišnja skupština londonske „Labour Party", koja broji 225.000 članova, kojoj je bila predložena odluka, koja je zagovarala bezodvlačno sklopljenje mira. Predlog nekog delegata, da se predje preko toga na dnevni red, bio je primljen sa 196 proti 130 glasova. Jaka je manjina dala na vidjelo sve veću potrebu za brzim mirom.

Austrijska zastupnička kuća.

Beč, 3. Zastupnici su dr. Korošec (Jugoslaven), Stanjek (Čeh), Petruszlewcz (Ukrajinac) i drugovi, u današnjoj sjednici zastupničke kuće upravili na ministra predsjednika glede osakaćenja ruske okružne note od 28. studenoga o. g. i glede povedenja pregovora o primirju i miru ovaj upit: Dne 29. studenoga 1917. priopćilo je ministarstvo za izvanjske poslove okružnu notu vijeća pučkih povjerenika, datiranu iz Carskoga sela od 28. studenoga 1917., te odgovor austrijske vlade na nju. U tom se odgovoru spominju pravci za mirovni ugovor, koji bi se imao sklopiti, a da se u okružnoj noti ne mogu takovi pravci naći. Iz saopćenja se pako ministarstva za izvanjske poslove na vrhovno vojno zapovjedništvo jasno razabire, da su glasine o osakaćenju okružne note potpuno ispravne. Iz toga se ali takodjer razabire, da manjka čitav početak note, prema kojem se je njemačka vlada na temelju pravaca ruske revolucije: bez aneksija i ratnih odšteta i uz jamstvo narodnog prava samoodredjivanja spremna započet sa mirovnim pregovorima, da dakle ovi pravci vrijede i za Austro-Ugarsku, te da se odnosna stavka u odgovoru na nju proteže. Nadalje se presuđuje, da se vijeće pučkih povjerenika obraća i na radničke skupine u Njemačkoj i Austro-Ugarskoj i očekuju narodni mir samo od borbe revolucijonarnih masa proti svim imperijalističkim napadajima. Konačno je bila pod naslovom „prekinuće" prešućena čitava posljednja stavka note, gdje se traži odgovor naroda ne u riječima, nego djelima. Iza odgovora se je austro-ugarske vlade Rusiji, kako je bio priopćen 29. studenog 1917. izjavilo ministarstvo izvanjskih poslova na usta ministra-predsjednika pred zastupničkom kućom. Ova je izjava u dalekosežnom protuslovlju sa spomenutim odgovorom. Dok naime odgovor grofa Czernina u ruskim pravcima vidi prikladnu osnovku za pregovore i pridržava si samo protupredloge, otklanja izjava ministra-predsjednika zahtjev glede jamstva narodnog prava samoodredjivanja implicite otvoreno time, što vidi sve pretpostavke o narodnom pravu samoodredjivanja dane u obim državama monarkije. Stavljamo na ministarstvo ove upite: 1. Kako može vlada preuzeti na sebe, te svjetsko-povjesne isprave, kaošto je eto ruska okružna nota od 28. studenoga 1917. namjerice priopćuje u osakaćenom obliku? Zašto je izostavljena upravo ona stavka, koja govori o ruskim mirovnim uvjetima, koji pružaju jamstvo za narodno pravo samoodredjivanja? 2. Je li dne 29. studenoga 1917. priopćeni odgovor zaista uslijedio u tom obliku? Jer kako je moglo rusko vijeće pučkih povjerenika na sve strane priopćiti, da je Austro-Ugarska prihvatila za osnovku pregovora čitavi mirovni program revolucije, to jest, i zahtjev glede jamstva o narodnom pravu samoodredjivanja? Je li i izjava austrijskog ministra-predsjednika potpunim sadržajem bila priopćena u Petrograd? 3. Kako može vlada tvrditi, da je u izjavi ministra-predsjednika priznato pravo samoodredjivanja naroda Austro-Ugarske? Ne upuštajući se u to, postoji li u Austro-Ugarskoj zaista demokratsko izborno pravo, gdje slavenska većina u zastupničkoj kući sačinjava samo manjinu, dok je slavensko zastupstvo u gospodskoj zbornici samo posve veoma neznatno; ne upuštajući se u ugarske odnošaje, gdje 60 postotaka Nemadžara imade samo 7 zastupničkih mandata, — vidimo u nazoru, da zastupnička kuća, koja se sastoji iz mnogih naroda, imade odlučivati o sudbini pojedinih naroda, protuslovlje, koje se protivi naravskoj logici i jasnom programu prava samoodredjivanja naroda. — Ako je grof Hertling dne 29. sudenoga 1917. u njemačkom državnom zboru definirao pravo samoodredjivanja Poljaka, Litvanaca i Kuronaca tako, da si ovi narodi mogu dati onaj državni oblik, koji odgovara njihovim odnošajima i pravcu njihove kulture, ako je dalje izjava viteza pl. Seidlera priušta narodima, koji stanuju s onu stranu ruske granice, potpuno pravo odlučivanja o njihovoj državnoj budućnosti, to time središnje same potpuno priznaju pravo samoodredjivanja, koji je u diametralnoj opreci sa nazorom, koji se primijenjuje na narode u Austro-Ugarskoj. O sudbini naroda, o njihovom državnom uredjenju može prema načelu narodnog prava samoodredjivanja odlučivati samo zastupstvo naroda samih. Naš je zahtjev u tom pravcu bio u deklaracijama od 30. svibnja 1917. i kasnije opetovano po najpozvanijim čimbenicima jasno izražen i time jasno odredjen naš program glede prava samoodredjivanja. Ne vjeruje li vlada, da gore spomenutim osakaćenjem kao i protuzakonitim izvraćanjem pojma o pravu samoodredjivanja naroda radi na uštrb časti države? 4. Mi hoćemo mir. Mi zahtijevamo, da se uklone sve zapriјeke, koje su na putu što skorašnijem zaključku mira, ali mislimo, da se hotimičnom nejasnoćom, zatajivanjem i osakaćivanjem dokumenata izazivlju iza prvih prividnih uspjeha samo dalekosežna ogorčavanja, nepovjerenja i nove poteškoće, te za narode, kojima je mir potrebit; samo nova užasna razočaranja. Mi zahtijevamo otvoreni mirovni rad bez dvoličnosti i zavratnosti, kako bi prava zaprijeka mira očito izmilila na javu i kako bi svi narodi mogli sudjelovati kod toga, da se ista uklone. Ne misli li toga vlada, da čudnovatom tom igrom s idejom o narodnom pravu samoodredjivanja samo odalečuje narode od mira? Je li vlada sklona, da to pitanje obradjuje jasno i otvoreno, bez prikrivanja i izvraćanja i zaista pruža naprama izvana i iznutra jamstva za potpuno ostvarenje prava samoodredjivanja naroda?

Beč, 4. Kuća se bavi drugim čitanjem nagodbene osnove. Zast. Renner izjavlja, e socijalni demokrate nemaju nikakova pouzdanja, da će ova vlada nagodbu tako promijeniti, kako bi odgovarala potrebama našega narodnoga gospodarstva. Zastupnik se Schürf žali na naš odnošaj prema Ugarskoj i svraća se proti prigovorima Čeha i Jugoslavena proti dualizmu. Naglasuje potrebu zajedničkog rada s Ugarskom, koja se je u ovom ratu tako sjajno iskazala. Nato se sjednica prekida radi toga, što će car primiti u 12 sati austrijsku delegaciju. U nastavljenoj sjednici zastupa zast. dr. Stransky češkoslovačke težnje i izjavlja, da je pravo češkoga naroda na suverenu državu jednako vrijedno barem s ugarskim državnim pravom. Ne smijemo se čuditi, što Česi teže zatim, da Slovake konačno oslobode iz ugarskog ropstva. Zastupnik Angermann kritizuje djelovanje austro-ugarske banke tečajem rata i tuži se osobito na to, što nijesu priopćeni bankovni iskazi. Zastupnik se Kuranda obraća proti sniženju ugarske kvote i upućuje na to, da je Ugarska tečajem rata stekla moći i bogatstva. Zast. Friedmann zagovara tijesnu gospodarsku zajednicu sa Njemačkom. Opominje pred tim, da se bez potrebe potresa dualizmom. Zast. Oberleithner izjavlja, e ne može primiti na sebe odgovornost, da glasuje proti osnovi, već radi toga ne, jer bi se medju onima, kojima bi to bilo na štetu, našao velik broj austrijske industrije. Utanačenje s Ugarskom da je preduvjet za sklopljenje trgovačkih ugovora sa Njemačkom. On će glasovati za predlog. Zastupnik dr. Vrstovšek nastupa za uklonjenje dualizma i zagovara obnovu Austrije na temelju slobodnih narodnih skupina, koje bi se lako mogle sjediniti u carinski i trgovački savez. Govornik naglašuje potrebu, da se sjedine sva područja obiju državnih polovica, koje nastavaju Jugoslaveni i nagoviješta za slučaj, ako ne budu u deklaraciji Čeha i Jugoslavena istaknuti zahtjevi ispunjeni, najoštriju gospodarsku borbu Jugoslavena. Govornik stavlja konačno više predloga, koji se tiču izgradnje željezničke pruge Krapina-zemaljska granica i priključak na lokalnu željeznicu Grobelno-Rogatac-zemaljska granica, izgradnje pruge Bubnjarci-Karlovac kao glavne željeznice za omogućenje potpunog prometa na budućoj pruzi Ljubljana-Spljet, nadalje uspostave priključka na pruzi južne željeznice Zidani-most-Zagreb, nadalje predlog, koji se tiče predloženja tajnih ugovora o izvozu blaga i mesa; konačno rezolucijoni predlog, u kojemu se poziva vlada, da uz uporabu svih raspoloživih sredstava kod ugarske vlade isposluje, da se smjesta uspostavi potpuna sloboda prometa izmedju obje državne polovice i zajamči jednakomjerna opskrba pučanstva živežom i jedna-

komjerna podjelba sirovina na industriju. Zast. Guggenberg izjavlja, da će glasovati za predlog uza sve to, što imade u njoj mnogo nedostataka. — Nakon toga se sjednica zaključuje. Naredna sjednica sjutra.

Beč, 5. (D. u.) Kod nastavka drugog čitanja nagodbenih predloga izjavlja zast. Tušar, da u češkom narodu nema ni jedne stranke, koja ne bi željela češke države i to u savezu sa slovačkim plemenom. Obzirom na jučerašnju izjavu grofa Tasze u delegacijama, izjavlja govornik, da se Česi ne daju prestrašiti grožnjama. Česi žele ono, što je car izjavio u svom prijestolnom govoru, da naime budu gospodari u vlastitoj kući.

Delegacije.

Beč, 4. (D. u.) U ugarskim je delegacijama izrazio predsjednik u ime odbora ministru izvanjskih posala zahvalnost za prikazivanja. Delegat se grof Tisza obraća protiv zahtjeva da se geslu o samoodlučujućem pravu naroda dade takovo značenje, da se postavi monarkiju pod skrbništvo nekakvog internacijonalnog aeropaga, što dira u našu organizaciju i u budućnost obih država. On izjavlja, da će sve ugarsko javno mnijenje, a naravno i ugarska delegacija što najodlučnije nastojati, da bude svaki pokušaj, da se unutarnji problemi učine predmetom raspravljanja, odbijen na otklonivi način. Takav će postupak sigurno naići na odobravanje sa strane ministra izvanjskih posala. Delegat grof Julius Andrasy pridružuje se izvodima prijašnjeg govornika. Ministar izvanjskih posala izjavlja, da je samo po sebi posve razumljivo, da vlada stoji na stanovištu, da nikada ne pristane na umješavanje u unutarnje poslove austro-ugarske monarkije, a to ni sada, niti u bućunosti.

Beč, 4. (D. u.) Nakon ekspoze-a, što je držao ministar vanjskih posala, u austrijskim je delegacijama prihvatio riječ delegat dr. Ellenbogen, te je postavio upit, jesu li istinite vijesti, što donašaju novine, prema kojima bi se imalo odgoditi zasjedanje delegacija odmah iza ekspoze-a, radi tobožnjeg početka mirovnih pregovora i radi potrebe prisutnosti ministra kod istih pregovora. Govornik naglašuje, da se takovo odgodjenje ne bi smatralo razumnim, jer bi značilo stari sistem isključivanja državnog vijeća baš u najvažnijem trenutku, i jer bi to osobito na govornike učinilo nepovoljan utisak kad bi baš u tom trenutku bili isključeni narodi Austrije. Ministar izvanjskih posala grof Czernin izjavlja: Mi stojimo danas na početku pregovora o primirju s Rusijom. Ti će se voditi pretežno, ako ne gotovo isključivo sa vojničke strane. Naša je želja, da se tim pregovorima o primirju po mogućnosti odmah priključe mirovna pregovaranja. Dogodi li se to, onda bi moralo biti potrebno moje sudjelovanje i moj odlazak. U delegacijama ne će niko pregovarati tomu, e je moja dužnost da budem tamo. Do sada se nije zaključilo, ima li se nastaviti ili nema zasjedanje delegacija u mojoj odsutnosti. Na to je bila sjednica zaključena. Buduća je sjednica dne 11. prosinca.

NEPRIJATELJSKI IZVJEŠTAJI.

Talijanski:

: 3. prosinca. Uzduž čitave je fronte bila bojna djelatnost jučer jača. Mnogobrojne neprijateljske sile, za koje bje dojavljeno, da dolaze iza visoravni Asiaga te izmedju Brente i Piave, držale su se izvan dohvata našeg topništva. Obilna i trajna djelatnost našega topništva u Pasubiu, u okolici Brente i na sjevernim obroncima masiva Monte Grappa. Neprijateljske smo čete u dolini Mosa i na sjevernim obroncima Monte Pertica uspješno obložili usredotočenom vatrom. Neprijateljske su patrulje sa puščanim strojevima bile na Monte Pondareca i u predjelu Movenera natjerane u bijeg.

: 4. prosinca. Jučer su ujutro bile odbijene neprijateljske čete, koje su iza topničke priprave navalite bile na naše promaknute crte na južnim obroncima doline Daone i u Judikarijama. Preko dana je bilo neprijateljsko topništvo na visoravni Asiago izmedju Monte Sisemul i Monte Castell Gomberto veoma živahno. Naše su izvidničke čete dopremile nekoliko tuceta zarobljenika, a naše su baterije provele s uspjehom usredotočenu vatru na čete, za koje bje javl eno, da se sabiru u šumi Fallio, jugozapadno od Asiaga i sjeverno od Tondarecara. Naši su ljetači takodjer opstrjeljavali protivničke čete i taborišta u dolini Calmarova i u susjednim područjima. Naša je vatra lagano suzdržala neprijateljsku pješačku navalu istočno od Monte Piedano. Izmedju Brente i Piave dopremili smo brzom akcijom na Monte Itonicia nekoliko zarobljenika. Neprijateljske su kolone, koje su se približavale iz doline Forono našoj fronti, bile zaustavljene po našim baterijama. Oborena su dva neprijateljska pripeta zrakoplova.

Engleski:

4. prosinca na večer. Naša je artilerija rastjerala sakupljanje neprijateljske pješadije istočnno od Gouzeaucourta i u blizini Moevresa, prije još, negoli se navala razvila. Neprijateljska je artilerija bila u blizini La Vacquerie djelatna. Znatna djelatnost neprijateljske artilerije sjeverno od Armentieres, južno Yperna i u odsječku Paschendaele.

Iz Rusije.

: Berlin, 4. (D. u.) Wolffov ured javlja: Ruska je bežična brzojavna postaja u Carskojem selu predala dne 2. prosinca popodne ovu bežičnu brzojavku: Jučer je general Johnson, poglavica amerikanskog izaslanstva, posjetio druga Trockog u Smolnijevu zavodu. General je izjavio, da još ne može govoriti u ime amerikanske vlade, pošto još nije priznata vlast vijeća pučkih povjerenika. No ipak je došao, da si razjasni položaj. Johnson se je popitao, ide li nova vlada za tim, da napusti rat u zajednici sa saveznicima. Bio je mnijenja, da će saveznici konačno dne 2. prosinca moći sudjelovati kod rasprava. Drug je Trocki kratkim riječima razjasnio generalu politiku vijeća u borbi za sveopći mir. Na jednu je stvar pučki povjerenik za izvanjske poslove položio osobitu važnost, naime na javno vodjenje svih predstojećih rasprava. Saveznici bi mogli pratiti svaku fazu razvoja mirovnih pregovora, te je pod konac izjavio, da je prošlo vrijeme prosvjeda i prijetnja proti vlasti vijeća. Nadalje je pitao general, da li pučki povjerenik ustraje kod izjave o zbivšim se sukobima prosvjedovnih izjava sa strane pripadnika amerikanskog izaslanstva. Drug je Trocki izjavio, da su formalitete te stvari bez važnosti i riješene izjavom, podanom generalu, e je prošlo vrijeme prijetnja i prosvjeda proti vlasti vijeća.

: Pariz, 3. (Agence Havas.) U jednoj se brzojavci iz Petrograda veli, da su boljševički povjerenici opozvali Maklakova, jer je sudjelovao kod konferencije alijiraca. Vijest agencije Havas primjećuje na to, da Maklakov svoje vjerodajnice još nije predao predsjedniku Poincaréu, a pošto nije imao nikakova izričita naloga za zastupanje Rusije na konferenciji, to da nije ni prisustvovao kod te sjednice. Pošto nije bilo posebnih ovjerovljenih, pozvale su alijirske vlade, koje nijesu željele nikakova dogovora bez Rusije, stalne zastupnike Rusije, da sudjeluju kod rasprave

: Kopenhagen, 4. „Berlingske Tidende“ priopćuje vijest petrogradskoga lista „Djen“, e je vijeće pučkih povjerenika zaključilo, da na predlog revolucijonarnog odbora uapšene članove privremene vlade pusti na slobodu, čim bude otvorena ustavotvorna narodna skupština. Istražni je odbor revolucijonarnog odbora zaključio, da obustavi istragu proti pojedinim bivšim ministrima i samo tri bivša ministra stavi pod optužbu, naime pomorskog ministra Verderevskog, jer je na svoju ruku ostavio svoje mjesto, ministra izvanjskih poslova Tereščenka, jer je na štetu Rusije sklapao diplomatske tajne ugovore, i ministra za javnu skrb Kiškina. jer jer je proti boljševičkoj vladi organizovao bio oboružani otpor. Verderevski, koji je prije nekoliko dana bio uapšen, zamolio je revolucijonarni odbor za dozvolu, da smije otputovati na Krim, gdje se nalazi njegova obitelj, no odbor je odbio molbu i odredio, da bude smjesta uapšen u svom stanu.

: Bern, 4. Izjavu se francuskog ministra o položaju u Rusiji pisane pesimističkim, ali mirnim tonom. Mora se, vele listovi, učiniti sve, kako bi se Rusija spasila, ali se mora pripraviti i na najgore, naime, da se mora rat nastaviti, sve kad Rusija i ne bi mogla pružati nikakove pomoći.

Kopenhagen, 4. (D. u.) „Sozialdemokraten“ javl a iz Petrograda: Ruski listovi saopćuju neku vladinu odluku, prema kojoj će naredna ustavodavna skupština biti sazvana dne 11. o. mj. po podne u tauridskoj palači.

* **Mobilizacija Grčke.** Francuski listovi tvrde, da poziv grčkih časnika i podčasnika kaošto i administrativne priprave znače brzu mobilizaciju u Grčkoj.

* **Unija u ratu sa saveznicima Njemačke.** Odluka, podana od senata i zastupničke kuće u pretres, koja saopćuje, da postoji ratno stanje izmedju Udruženih država s jedne i Austro-Ugarke, Bugarske i Turske s druge strane, bila je u senatu podastrta, te je bez inoga bila predana odboru za izvanjske poslove.

Političke vijesti.

Tko vlada u Rusiji?

Već pred po godine napisao je pratioc javnoga mnijenja u „F. Z.“: „Mi na zapadu shvaćamo sv inače i prosudjujemo sve na drugi način, negoli puk u Rusiji. A upravo za to, jer po svojem prosudjujemo i slijedimo dogadjaje u velikoj susjednoj državi, ne možemo izaći iz zabluda. Svakako su u nas kritičari, koji se hvalisaju, da baš mi, udaljeni motrioci, imademo za ruske odnošaje razvijeniji osjećaj, negoli samo stanovništvo, koje živi u onim odnošajima. Ali upravo ti su se kritičari sada uvjerili, da — na svoj se osjećaj ne mogu osloniti“. Te izreke dobivaju baš ovih dana osobito svoje značenje i pravi smisao. Koliko je već državnika i političara nastojalo, da nam pokažu pravu sliku onoga, što se baš odigrava u ruskoj republici, a koliko ih je bilo na koncu prisiljeno, da priznadu, e je potrebno najprije počekati na nove dogadjaje, kako bi se pokazalo, tko danas u istinu vlada u Rusiji. Na prvi se pogled čini, da su danas gospodari Rusije boljševici. Odlučuju u Petrogradu, imenuju ministre i poglavice vojske; pregovaraju uz pomoć bežičnog brzojava s centralnim vlastima o mi..., izdavaju osobite note itd. Kad li na jedamput doznajemo: ruskim je mužicima išao Lenin tako daleko u susret, da im hoće predati sva zemljišta veleposjednika. Iz tog bi se dakle dalo zaključiti, da su mužici potpuno na njegovoj strani. Ali baš u to dolazi brzojavka, da je na skupštini seljaka bio Lenin dočekan upravo neprijateljski, i da su mužici jednodušno zabacili brzojavku, u kojoj Lenin čestita Krilenku. Čitamo dalje, da je Rumunjska, o kojoj se govorilo, e je istodobno s boljševičkom vladom zahtijevala mir, pripravna da i nadalje ratuje, i da Kaledin, spas četvornog sporazuma, stupa proti Petrogradu i boljševicima. Iz svega se toga može razabrati, kakova zbrka i nesigurne prilike i odnošaji vladaju u Rusiji. A sad je drugo pitanje: boljševici imadu naprosto drukčiji program politički, gospodarski i socijalni, negoli centralne vlasti; Tu si naime stoje jedan proti drugome dva sasvim različita politička sistema! Koji će se kojemu prilagoditi?! A je li uopće moguće takovo prilagodjenje?! To je sigurno stvar, koja zaslužuje pretresivanja, i kojom se bave i one osobe, koje si u istinu žele svršetak rata i bezodvlačno sklopljenje mira. („Venkov“.)

„Burschen heraus“.

Praški „Narodni Listy“ donose: Jednom bit će to veoma važnim pomagalom kod spoznaje istinske neutralnosti njemačkog naroda, kad budu poznate uloge, koje su kod nekog procesa igrali urednici nekog bečkog lista i članovi znamenite praške njemačke organizacije, i to kao sabirači materijala za optužnice. Danas pak možemo da saopćimo činjenicu, koja se opet tiče psihologije njemačke omladine, a osim toga i rasvjetljuje, kako si predstavlja ili bi si predstavljala austrijska vlada samoodredjivanje naroda. Kako je već bilo saopćeno u interpelaciji, koju su podali zastupnik Korošec, Ravnihar i drugi, bila je revizija čitanka, koju je kod nas provadjao po vlastitom razumu i ukusu barem namjesnik, medju Slovencima povjerena — njemačkim burševima. U štajerskom se Gracu osnovao „Posleni odbor njemačke sveučilišne omladine („Arbeiterausschuss der deutschen Hochschuljugend in Graz“), i taj je u slovenskim čitankama našao „pretjerano hvalisanje, veliko samoljublje, veliko samoobožavanje i precjenjivanje Slovenaca“, označio je mjesta, na kojima se tako griješi, a školske su oblasti naredile, da ta mjesta moraju biti ispuštena u „popravljenom“ izdanju. Dugih apaska k tome sigurno nije potrebno. Pred sto godina, njemačke su visoke škole bile pokretom slobode. Što se pak pod šarenom konobarskom kapom skriva danas, očito kaže djelatnost „Poslenog odbora u štajerskom Gracu“, djelatnost, o kojoj se s pravom kaže, da se doduše prima i trpi, ali pri tom prezire onoga, koji to prouzročuje. Na cijelom svijetu ne će nitko zavidjati Nijemcima dvoje: niti omladinu, koja to čini, niti vladu, koja s njom radi“.

Za „Božićnicu“.

Četvrti je Božić na vratima. Crni nam Božić osvanuo! — I četvrti već! — Još nije dosta krvi, što se puši sa žrtvenika krvožednoga rata, još se prolijeva krv, ubija, pali, uništava! Izmoreno čovječje srce, već odavna otupjelo, gleda na sve to već kao na nešto običnoga, što mora da bude, i čemu nema pomoći. Uvijek se još nada, da će tomu ipak jednom biti kraj, i neprestano se taj konac prenaša od ljeta na zimu, od Božića do Uskrsa. Prošao je Božić i Uskrs, ljeta i zime, a još nije dosta klanja! Čemu? Zašto? Postavljaju se teška pitanja, na koja dolazi samo nejasan odgovor, sa svih strana iz svih ustiju: „Dodijalo! Dodijalo!“ Tko se veseli Božiću, svetomu Božiću? Svaki je zabrinut, tmuran je oblak sjeo na svačije čelo, svaki je više sklon plaču, negoli zabavi, veselju i bezbrigi. Nekada, a danas izgleda kao da je to davno, davno bilo, kao da to pripada u carstvo priča, svaka se duša veselila Božiću. A nije tome nego par godina, koje su uništile na zemlji mir, sreću, uživanje i radost! Badnjak je izgubio svoje značenje! Najsiromašnija, najviše oskudna obitelj bila je na badnjak srećna. Cijela se obitelj okupila oko domaćeg ognjišta, otac, majka, djeca i starci i sve se veselilo božjemu danu. Nešto velikoga, nešto svetoga i nadljudskoga bilo je u tom danu, gdje je vladao sveopći sklad medju dušama. Nestalo bi briga, nestalo bi tmurnog čela, sve bi se pustilo na stranu, sve bi se razvedrilo i osjećalo taj sklad božanske noći. A ona ponoćnica! Skladni bi zvuk domaćih zvonova budio oda sna ljude, koji bi otišli da se zahvale malome svetome djetetu, koje se narodilo, da spasi svijet. Omladina bi popijevala skladne popijevke, mladi su se junački tonovi razlijegali na široko, dok bi nejaka djeca svojim nevinim glasovima pjevala svete pjesme. „Mir ljudima dobre volje“ rekao je spasitelj, i ljudi su mirovali, radili, veselili se i ljubili. Bio čovjek makar daleko u tudjim krajevima, gledao je da dodje u krug svojih milih, učeća je omladina veselo jurila kući, da provede u bezbrigi na majčinom krilu vesele dane božićnih praznika. A danas?! Oteli nam zvonove, da iz njih učine gadne instrumente, koji će ubijati ljude, najljepši cvijet naše omladine, naše nade leži pokopan, djeca, nevina su naša djeca poumirala od gladi i bolesti, a očevima nekada srećnih obitelji trunu kosti na dalekim tudjim poljanama ili snježnim ledenim gorama. Nema više ni Božića ni badnjaka. Čovjek je zlotvor došao i oskvrnuo sveti hram, što ga sazdala sretna obitelj na domaćem ognjištu, čovjek je zlotvor došao i odnio sreću mnogih milijuna u nepovrat. Koliko će roditelja ridati nad svojom bijedom i nevoljom, koliko će djece pitati tog dana koricu crna hljeba, a majka će moći samo da s očajem odgovori — nema! Na ledenim će se poljanama smrzavati ljudi, a njihove će majke, žene, djeca i braća čekati uzalud da se oni vrate. Koliko je već djece bez svojih hranitelja, koliko obitelji bez zaštitnika! Crni, da, uistinu crni nam Božić osvanuo! A tko nam veli, da nam do godine ne će osvanuti još crniji, još bjedniji? Za to na posao! Golema je razlika izmedju lanjskog i ovogodišnjeg Božića. Ovoga snašamo teže, jer su nadošle nove žrtve, novi jadi! Ali nešto je jošte nadošlo! Duh se slobode svijetom raširio, duh novoga doba, koje se diže, iz prolivene krvi preporodjen. Možemo da velimo: boli nas to, treba nam to, i kad znademo, što nas boli i što nam treba, moći ćemo i poraditi, da to popravimo. Europa se i svijet preporadja. Demokratski se duh širi, narod se budi. Svaki se pita, zašto sam ginuo, svaki hoće da bude sada sam svoj gospodar, ne će više da bude puko orudje u tudjim rukama. I mi se dižemo! Ustajemo mladi i još dosta zdravi i sposobni, da odlučujemo svojom sudbinom. Iz one krvi, što se prolila u bratoubilačkom ratu, ustaje novo naše prvijenče, da nas spasi i ujedini, a hoće li to prvijenče uspjeti, o tom opet odlučujemo sami. Neuki smo, neznalice još; za to trpimo i ne znamo za što trpimo! U doba, kad se svijet novi radja, treba da i mi budemo spremni, i za to moramo da podignemo, izučimo i izobrazimo mladi naš naraštaj, novu generaciju. — Dižite škole — deca vas mole! — veli naš pjesnik i mi se moramo tom pozivu odazvati. Moramo, ljudska nam dužnost to nalaže, jer inače činimo krivo toj maloj nevinoj dječici. Zar hoćemo, da oni budu ovako ubogi znanjem kaošto smo mi danas? Zar hoćemo da i njih zadesi ista sudbina, da ih gone i tjeraju svijetom, kao neuku stoku, a da ne znadu ni za što? Ne! Onda: — Dižimo škole — Crn nam se Božić približava, za to na posao, i sakupljajmo darove za malenu nevinu djecu. Olakšajmo, koliko možemo, tome narodu bijedu, podižimo djeci škole, sakupljajmo darove, ganimo se iz mrtvila. Sakupljajmo za „Božićnicu“, za dar na taj tužan i crni Božić. Pomislimo si, da živimo u najvažnije doba, da će potomci naši ocijeniti naš rad i uspomenu, koju im ostavimo, a da će nas proklinjati, ne maknemo li se, i ne učinimo li ništa. Sakupljajte darove, pripravite, rodoljubi doličnu „Božićnicu“, pokažite se dostojni velikog vremena, u kojem živimo! Apoštol je naše ideje blagopokojni Krek uvijek govorio, e se jedino toga boji, da će veliko doba naići kod nas na malene ljude, i da je uvijek gledao na svoj rad iz stanovišta, iz kojeg će se taj iza dvadeset godina ocijenjivati. Radite tako i Vi, rodoljubi! Pripravite za tu neuku djecu doličan dar, i sjećajte se riječi velikog pjesnika: Dižite škole — deca vas mole! U to ime na posao, i budemo li sami kadri, da nešto uradimo, pomoći će nam i Bog, koji će blagosloviti naš rad!

Dnevne vijesti.

Iz tužne Bosne. Doskora će bosanska vlada pokrenuti list „Narodni učitelj“, koga će i financirati. Za urednika je pozvala nekoga dra. Friedla, Nijemca, koji nezna ni riječi hrvatski, premda će list izlaziti na hrvatskom jeziku. Od nove će godine izlaziti muslimanski politički list, komu se još ne zna ime. To će biti, kako se čuje, organ Šerifa of Arnautovića. Madžari su obećali dati 150.000 K. Šerif je Arnatović neki dan išao u Tuzlu i neka posavska mjesta, da održi više narodnih skupština i oduševi ljude za svoju stvar. Prijatelji ga odvratiše, neka toga ne čini, jer ne će naći nikakova odziva. Šerif se ljutit povratio u Sarajevo, gdje je rekao: „S ovim narodom nije vrijedno ništa raditi“. I već je bio odustao od namjere, da pokrene list, a najednom je postao veseo i rekao, da je za list, skupljeno već 60.000 K. Ni najbliža njegova okolina ne zna ili ne će da zna, odakle stiže taj novac. Stoga je još vjerojatnije ono prvo: da će Madžari kumovati Šerifovu pokretu, ali ne samo riječju, nego i djelom. (Novine.)

Domaće vijesti.

Balokovićev koncerat. I ovog nas puta iznenadio! Ma da smo bili pripravni, da će on, naš mladi umjetnik, zadovoljiti i treći put gradjanstvo svojim umijećem, ipak nas začudio smjelim žarom vratolomne tehnike i neizrecivom draželi zvukova, koje je proizvodila njegova umjetnička ruka i mlada bujna jugoslavenska narav. Zvukovi su njegovih gusala prodirali do dna duše nekom neodoljivom pjesmom, i općinstvo je slušalo zapanjeno, bez daha, dok se na svršetku ne podigne bura odobravanja i pljeskanja. Uzalud si tražio okom po kazalištu mjesto, koje nije bilo zaposjednuto, sve je do zadnjeg mjesta bilo dupkom natlačeno. Sjajni je program bio i sjajno proveden. Najteža mjesta pojedinih tačaka bila su provedena divnom lakoćom i prirodnim razumijevanjem, i božanske su misli velikih skladatelja bile podane slušaocu na najskladniji način. Savršena je tehnika i zrelo umijeće došlo do izražaja St. Saenova D-dura kao što i u Bachovoj Gavoti iz četvrte sonate. Kad je umjetnik prešao na meke lirične glazbene umotvore, legendu od Wieniawskog, Dvořákove humoreske i na Smetanovu „Z vlasti“, nijesmo više osjećali te tehničke vještine ni umjetničke zrelosti, njegova nas pjesma puna osjećaja zanijela na daleke cvijetne poljane božanske umjetnosti, strune su njegovih gusala podcikivale, pjevale i bono cvilile, njihova je pjesma proizlazila iz nutrinje umjetnika, iz dna njegove duše i prodirala do dna srca zapanjenih slušalaca. Bila je to smjela i slobodna pjesma bezimenih čežnja, tajnovitih osjećaja, pjesma glazbe, koja traži i zahtijeva, a nitko joj ne može prodrijeti do dubljine i kraja. Burne su ovacije na koncu prisilile mladoga umjetnika da pridoda najprije jednu a zatim još jednu tačku.

Škole u Puli. U tršćanskom listu „Lavoratore“ čitali smo onomadne dopis iz Pule, koji je donekle i pristran. Dopisnik ne će da znade, da je bilo zabranjeno u Puli otvorenje i hrvatskih škola, isto tako kao i talijanskih. Zavidja nam, što se u kotaru puljskom utemeljilo nekoliko hrvatskih škola u mjestima, gdje stanuju isključivo Hrvati, koji su bili bez škola. Čudimo se, da ima još i dandanas ovako tjesnogrudnih „socijalista, koji zavidjaju, što mogu hrvatska djeca polaziti hrvatske škole. Nu u dopisu čitamo još jednu stvar, koju ne možemo prešutiti. U Puli otvorena je državna njemačka pučka škola i njemačka mornarička škola. Ni država ni mornarica nijesu siromasi, pa ipak mora puljska općina, koja je već odavno na rubu propasti, mora ova općina davati badava školske zgrade i dršavnoj i mornaričkoj njemačkoj školi, mora da skrbi za ogrijev i drugo. Mi ne znamo, na temelju kojeg zakona ovo biva? Rado bi takodjer znali, koliko ima djece baš njemačkog materinskog jezika na ovim dvim njemačkim školama. C. kr. tvrdjavni komesar odredio je, da se za talijansku školu kupi ili priskrbi potrebiti šivaći stroj. Nemamo ništa protiv toga, nu znamo, da moraju Hrvati u Puli sami sabirati novčić po novčić da uzmognu plaćati učitelje i stanarinu za školu. Zar su Nijemci veći siromasi negoli mi? Zar imadu oni više prava, da im općina daje na raspolaganje najljepše školske zgrade u Puli? Nadamo se, da će hrvatski zastupnici u općinskom odboru na budućnoj sjednici pitati u tom pogledu razjašnjenja, pa da će kod glasovanja proračuna glasovati proti istom, doklegod bude općina trošila novac tamo, gdje nije dužna, i kamo ga po zdravoj pameti trošiti ne smije. Na koncu pitamo: Kad će biti u Puli utemeljena javna hrvatska pučka škola?

20.000 kruna sakupljeno za „Družbu“ za malo vremena, eto to je rezultat oduševljenog raspoloženja, koje je snalazilo najšire slojeve našeg naroda. Ova svota nije sastavljena od prinosa po hiljadarke, to je zgrada sazdana od malenih kamenčića, koje je snosio u času unutarnjeg preporodjenja svaki i najsiromašniji član našeg naroda. Svaka je kruna svjedodžba silne volje za požrtvovnost, odraz je žarke ljubavi, koja je odjednom zaplamtila baš najsjajnije u srcima naših jednostavnih i čednih ljudi, koji se ne odlikuju ni bogatstvom ni obiljem. 20.000 kruna sakupljeno je od 10.000 ljudi, 10.000 svjesnih boraca za svetu narodnu stvar, koji su spremni još na daljnje i još veće žrtve sve u uvjerenju, da su sami dosta jaki, da se svojim žrtvama, svojom snagom, svojim mišicama oslobode od onog tegotnog stanja, u koje je zapao naš narod kao začaran i zatravljen od pakosnih živalja. Budi se naš narod, budi, od furlanske ravnice sve do Timoka i danas osjeća u srcu veliku istinu, spasonosnu ideju, da si svaki narod može steći mjesto na suncu, da svaki narod može da postane jak i uvažen, samo ako radi i žrtvuje za cijelokupnost, za svoj rod i za svoju budućnost. 20.000 kruna je potpisano u našem gradu bez pritiska na narodni zajam, na zajam narodne slobode, koju ćemo postići samo, budemo li htjeli. Nema sile, koja bi mogla da skrši volje jednoga naroda. Makar se protivnici još tako napinjali — bit će im uzaludan trud. Da naši vatreni momci žrtvuju svoje oskudne pare, to nam priča bajnu priču o našoj pobjedničkoj, sveslinoj vjeri, koja ne poznaje zaprijeka i ne poznaje ograda. Imade ljudi u našem narodu, koji nijesu još prožeti sa našom idejom, koji još uvijek kucaju kao skrušeni grješnici, ma da nijesu ništa sagriješili, na tudja vrata i mole za milostinju, gdje bi morali odlučno da traže svoje pravo. Ovi ljudi ne uvidjaju još, da ne bi bilo gladi u našim zemljama, patnja u našim varošima i tragedija po barakama, da je taj naš narod mogao sam da si kuje svoju sudbinu. Tudjinstvo je izmišljalo za nas zakone, tudjinstvo je po tim zakonima proganjalo naš puk. Da li bi naši seljaci bili otišli u tudjinu, da im je slobodno bilo odrediti si boravak? Ne, nikada. Eto, to je što mi tražimo. Mi zahtijevamo, da svaki radnik, da svaki seljak imade pravo, da odlučuje o samom sebi o svojoj budućnosti, mi zahtijevamo, da mirujemo mir, što smo mi sami sklopili i da bojujemo boj, koji smo sami zapodjenuli. Mi hoćemo spriječiti, da nam tudja sila namiće rat i ostale krvave žrtve. mi hoćemo znati zašto se borimo i umiremo, mi hoćemo imati slobodu nad našim životom. Što bi kazali na to, kad bi netko od vas zatražio, skoči kroz prozor, možeš nastradati, ali možeš slučajno i ostati živ? Eto, rat traži od nas sviju, da se podvrgnemo takovoj i još goroj zapovjedi i nitko nam ne može dokazati, da je kuća gorjela, te da ste se radi toga morali odvažiti na onaj vratolomni skok, nitko vam ne odgonetne smisla žrtve. Naši se zahtjevi tiču naših prava do našeg života, do našeg posjeda. Mi ne tražimo ništa do toga, da smijemo živjet naš život i umrijet našom smrću. Onaj, koji to ne shvaća ili koji se tomu protivi, želi da se povrate prilike ratovanja i gladovanja, opravdava svojim radom sve nepravde počinjene na našem narodu, želi, da se naše zemlje opet evakuiraju, da naše kuće propadaju, da naše žene stradaju, da naša djeca izumiraju u rukama očajnih majki, koje mogu proklinjati ali ne mogu pomoći. Znate li, braćo, zašto smo tako nestretni, zašto nas mogu tako progoniti: za to, jer je naš narod neuk, jer je naš narod slijep, jer on ne može i ne smije, da doznade sve one istine, koje poznavaju svi drugi narodi, jer će svakoga nepismenoga čovjeka pismen lako prevariti, a nepismen narod će robovati tudjincu, a da ne doznaje nikad, da je robovanje nedostojno čovjeka i proti božjem i narodnom zakonu. Onaj, koji ne uvidja istinu ovih riječi, ne može da bude razborit i pošten čovjek. Svim je ljudima na svijetu sloboda dobro i ropstvo zlo, te su radi toga tamnice za zločince, ali nipošto za poštene ljude! Mi nećemo, da nam naša domovina bude tamnicom, kojom upravljaju tudji tamničari. Mi hoćemo disati svjež i slobodan zrak, mi se hoćemo grijati na suncu slobode, mi se hoćemo otkupiti od nepravednih nam gospodara, našim radom, našim znojem, našim novcem, a bude li potreba — i našom krvlju! — Dižite škole i bit će slobode, sunca i sreće!

Dar za Iva konte Vojnovića. Sakupljeno je za narodni dar, jugoslavenskom pjesniku Ivu konte Vojnoviću, medju jugoslavenskom momčadi na Njeg. Vel. brodu „Prinz Eugen“ K 116·— Darovaše po K 5·—: Mate Škunica, Ivo Relja, Ilija Popović, Petar Gavranić, Janko Blažić, Paško Kaliterna, Svetozar Zakić; po K 4·—: Josip Petković, Ivan Lorenčić, Stevo Bucalo; po K 3·—: Dujo Vetman, Mate Dodoja, Dujo Tadin; po K 2.—: Petar Ognić, Antun Orlić, Josip Barinović, Božo Burmeta, Petar Ćurko, Aleksandar Rukavina, Marko Strpić, Pavo Sabljić, Marko Živković, Šime Šrljek, Ivan Čučuković, Nikola Vujević, Vlaho Paulin, Jovan Macura, Mijo Kozija, Lokin Kuzman, Ljubomir Birišić, Martin Belić, Nino Lušić, Paško Vržina, Savo Šorić, Mate Belić; po K 1·—: Eugustin Masar, Ivan Zanimović, Marijan Tudorović, Ivan Mihaljević, Ivan Volarić, Josip Rušinić, August Poljak, Šime Čubrić, Ignac Vrban, Pavo Kačunić, Tvrdko Ćorić, Vicko Škurla, Bonifačić, Ivan Lozica, Marko Jović, Andjelko Biskupić.

Milodari za hrvatske škole u Puli. Kao dar za „Božićnicu“ sakupljeno je po gosp. Josipu Sučić medju našom momčadi na Nj. V. brodu „Erzh. Ferdinand Max“ i položeno preko naše uprave K 840. Darovaše po K 32: Ljudevit Ivežić; po K 31: Josip Sučić; po K 27: Dane Hecimović; po K 24: Josip Mandić; po K 22: Ante Pejnović, Marin Kosor, Mate Pokrovac; po K 20: Nikola Drezgić; po K 13: Vinko Nuić; po K 12: Blaž Blazul, Ivan Grbac, Vladimir Blagdan, Ivan Brajčić; po K 11: Mate Zorzin, Toma Aleksa, Stjepan Lukanović; po K 10: Luka Stanišić, Marko Hujić, Ivan Dundović, Jakov Musulin, Josip Pezo, Martin Rogić; po K 9: Dušan Vuletić; po K 8: Nikola Vulić, Rajko Krnjaić, Ivo Mučnjak, Stjepan Božitković, Josip Mihanović; po K 7: Vinko Antić, Pero Lokotar, Vincenc Ban, Toma Bručić, Julij Harbović, Petar Kulješ, Gjuro Salleski, Ivan Vojnić, Mate Braus, Andrija Ramjak, Martin Čerin, Vinko Maratović; po K 6: Ivan Belobarbić, Šimun Maulić, Josip Šibenik, Jurin Franov, Milan Pavlinić, Milan Stepanov, Josip Zeisberg; po K 5: Mate Baričević, Frane Snidaršić, Miho Burić, Alojs Sattler, Ante Melvan, Marko Vlahov, Rodin Krševan, Nikola Lalić, Krsto Miočić, Ive Buljat, Grgo Rumora, Andrija Madjarčić, Vilko Gagola, G. F., Nikola Vukov, Josip Kuzmanić, Ivan Bušanić, Dragutin Stepanek, Josip Dolenec, Mate Saraga, Jakov Lucacich; P. D.; po K 4: Ludovik Čehovin, Miho Jadreško, Mate Buić, Ćiril Kalebić, Mate Pajić, Juraj Pirović, Ivan Kolaković, N. Ninkov, Franc, Ivan Buić, Grgo Soljan, Ivan Lenac, Albert Herdin; po K 3: Tomo Tomljanović, Ante Ruškarić, Drag. Moser, Gjuro Teveli, Juraj Bebić, Ivan Vidović, Šime Glavan, Franjo Bebić, Jozo Stanić, Lovre Badurina, Dušan Belin, Petar Zijalić, Šime Peroš, Nikola Dukić, Petar Sladić, Ante Kolega, Konstantin Šikić, Maksimilian Kukić; po K 2: Josip Možetić, Drag. Pahor, Janko Sedej, Just Sancin, Blaž Juričić, Franjo Skalamera, Ivan Lettis, Nikola Linardić, Luka Ivković, Ante Filipić, Ante Mazlić, Svetin Krstović, Lovro Piasevoli, Stipan Jerković, Viktor Valić, Roman Kurtini, Josip Skerl, Vlatko Samion, Ivan Musulin, Mato Matacin, Miho Bekica, Stipan Jakuš, Mihovil Bistre, Antun Obrovac, Ivan Hrska, Luka Sladoljev, Drago Abram, Nikola Mikačić, Mate Serić, Ive Restović, Nikola Kirigin, Miro Mazija, Petar Borovina, Jerko Pavić, Ivan Žuvela, Marko Kraljević, N. N., Milan Špalj; po K 1: Josip Stiglić, Ivan Blecich, Ivan Knežić, Jerman Cerin, Josip Blečić, Alojs Vremec, Valentin Gjurašek, Stipan Ivić, Dujo Bakić, Luka Skutarić, Ivan Macan, Mate Lovrić, Vladislav Matetić, Ignac Mičetić, Ante Nazlić, Nikola Tarabokija, Vjekoslav Matijašević, Marko Mataš, Ribniček. — Živjeli plemeniti darovatelji!

Ispravak. U jučerašnjem izvještaju „Milodari za hrvatske škole“ pogriješno je stajalo: Ukupno K 1173.72; zadnji iskaz K 20794.38; sveukupno K 21968.10, dočim je moralo stajati: Ukupno K 1223.72; zadnji iskaz K 20744.38; sveukupno 21968.10. Iz toga se vidi, da je bila ukupna svota umanjena za K 50, dočim zadnji iskaz je bio pogriješno povišen za K 50, uslijed čega je ipak sveukupna svota ostala jednaka i točna.

*

Dalje su položeni istom prigodom i u istu svrhu slijedeći doprinosi: Sakupljeno po gosp. Antiću na Nj. V. torpiljarci „71“ medju momčadi svih narodnosti K 106.24. Sakupljeno po gosp. Mati Kaloper medju našom momčadi na Nj. V. brodu „Kaiserin Maria Theresia“ K 92. (Imena plemenitih darovatelja donijet ćemo naknadno.) Ukupno K 198.24; zadnji iskaz K 21968.10; sveukupno K 22166.34. Živjeli plemeniti darovatelji i od Boga im plata! Naprijed u svakoj prigodi i na svakom mjestu za našu najpotrebitivju stvar!

Gradska aprovizacija saopćuje 5. prosinca: Današnjim će se danom započeti izdavati daljnja količina octa. Svi oni, koji imaju pravo na to, a da nijesu mjeseca studenoga primili nikakva octa, moći će sada da na temelju izkaznice za studeni prime jednu osminku litre octa po iskaznici. Tom će zgodom biti otrgnut odrezak, označen rimskom brojkom VII.

Govor zast. Spinčića.

Prigodom rasprave o nagodbi sa Ugarskom govorio je zast. Spinčić u ime Jugoslavenskog kluba u parlamentu dne 3. t. mj. govor, u kojemu je rekao i ovo: Jedan je od preduvjeta za mir načelo samoodredjivanje naroda. To bi načelo moralo svuda vrijediti te se ne bi smjelo izvršivati u parlamentu, u kojemu je zastupano više naroda i gdje bi pojedini narodi mogli biti majorizirani. Da postignemo mir, morao bi svaki narod za sebe po svojim zastupnicima odlučivati u skupštinama o svojoj sudbini. Moralo bi se onemogučiti, da se poslije rata ne dogadja sve ono, što se je dogodilo raznim narodima, osobito našemu srpsko-hrvatsko-slovenskomu narodu, da naime ne bude naroda dviju vrsta, naroda, koji vladaju i naroda, koji služe, da ne bude tudjeg vladanja, koje se je u jednom dijelu hrvatsko-srpsko-slovenskoga naroda promijenilo u strahovladu. (Odobravanje.) Da je to bilo moguće, valja pripisati dualizmu, na kojemu se temelji nagodba. Ova se uvijek tumači na korist Madžara, a na štetu ove državne polovice, naročito pako na štetu Hrvatske i Slavonije. Dualizam je dakle sam po sebi nesreća za Jugoslavene te znači uništenje i smrt ovoga naroda. (Burno odobravanje.) Putem dualizm aizručeni su Slaveni na milost i nemilost dijelom Nijemcima, dijelom Madžarima, a dijelom i jednima i drugima. O prilikama prije rata govore zapisnici ovoga parlamenta, kao i oni budimpeštanskog parlamenta, sabora u Zagrebu i Sarajevu i pokrajinskih sabora koruškog, kranjskog, tršćanskog, goričkog, istarskog i dalmatinskog. Odgovorni faktori nijesu se brigali za pritužbe Jugoslavena, te su s njima i dalje postupali kao sa gradjanima druge vrsti i kao sa robovima n. pr. u Koruškoj. Kako su postupali sa Jugoslavenima za vrijeme rata, nadilazi sve, što se je ikada dogodilo u povjesti čovječanstva. — Nikada i nigdje nijesu vlade sa vlastitim gradjanima postupale tako zlo i tako zločinački, kao naše vlade sa Srbima, Hrvatima i Slovencima. (Ponovno burno odobravanje.) Rat su neki njemački državnici i madžarski političari označili kao rat izmedju nijemstva i slovenstva, ili pako kao rat proti Slavenima. No, ipak su oni zapovijedali milijunima Slavena, da se bore za njemačke i madžarske težnje. (Odobravanje.) Najslabije je, ako se čovjek mora boriti za svoje ropstvo. (Odobravanje.) Već za vrijeme rata kovali su jače verige, kako bi u nje sputali Jugoslavene te su htjeli uvesti njemački državni jezik, njemačke škole, vojničku upravu, rasprodaju hrvatskog zemljišta, hrvatske obale, podizanje raznih novčanih centrala, madžarski državni jezik, madžarske škole. Nijemci i Madžari kažu, da neće, da bi se pojedine pokrajine ujedinile sa jugoslavenskima, jer da ih tobože mi sami trebamo, naročito pako trebaju za svoj razvoj Trst, Istru i Dalmaciju te slovenske zemlje, da mogu doći do mora. Tako i Madžari trebaju more i pokrajine, da preko ovih dodju do mora. Neće da razumiju, da ove pokrajine imadu svoje gospodare već preko hiljadu godina, a ovaj je gospodar slovensko-hrvatsko-srpski narod. (Odobravanje.) Svatko, koji posiže za njima, jednak je tatu ili razbojniku, koji krade ili silom oduzimlje ono, što treba. Ako se gospoda pozivlju na stanje, koje je već neko vrijeme u krijeposti, moramo im reći, da je to stanje stvoreno s prevarom i silom i da Srbi, Hrvati i Slovenci nijesu nikada izabrali Nijemce ili Madžare za svoje gospodare, već da su izabrali vladajuće kuće, sa kojima se oni mogu dogovarati i odlučivati. Nijemci i Madžari nijesu u to pozvani. Jugoslaveni hoće da imadu sve svoje zemlje. (Odobravanje.) Niti na Jadranskom moru ne smiju vladati Nijemci, Madžari ili Talijani. (Odobravanje.) Jugoslaveni su već u 9. stoljeću igrali na ovom moru veliku ulogu te su na njemu imali veliku moć. (Odobravanje.) Proglasili su ih izdajicama države, ali je njima milije, da ih označuju izdajicama države nego izdajicama svog naroda. (Odobravanje.) Opeta će kušati, da medju nje unesu prepir, a to već pokušavaju. No, dotični krugovi neka dobro znadu, da niti visoki dostojanstvenici neće ništa postići proti općoj narodnoj volji. (Veliko odobravanje.) Mi se pouzdajemo u Boga i u pravednost, u naša prava i u našu snagu. (Odobravanje.) Vladini se prijedlozi glede nagodbe temelje na nasilju te su u protuslovlju sa načelima demokratizma i samoodredjenja naroda, oni su dapače poruga ovih načela. Zato će Jugoslaveni glasovati proti ovim predlozima.

Prosvjeta.

Arsen Wenzelides: Ivo Vojnović Užički. Nakladom Hrvatske knjižare u Sarajevu izišla je ova književna studija o Vojnoviću. Cijena K 1·20. Preporučujemo.

Viktor Car Emin: „Starci“. (41. knjiga izdanja „Društva hrv. književnika“) Šest novela odličnoga našega pisca skupljenih u ovoj knjizi, prikazuju sav opsežni talenat istarskoga pisca. U ovoj je zbirnoj formi uspjelo autoru, da iznese svoje ideje, koje su nam poznate iz njegovih opsežnih romana, naročito slika iz života malih ljudi, seljaka i ratara, koji se bore za svoje tlo proti prodiranju tudjinca, život učiteljica i kupališnu vrevu u istarskom primorju. Knjiga se čita vrlo ugodno i ugadja rodoljubivom čitaocu svojom finom mješavinom umjetnosti s toplim patriotskim čuvstvom. Cijena je knjizi K 2·50, a pretplatnici „Savremenika“ dobivaju je za K 1·50 u upravi „D. H. K“, Gundulićeva ulica 7, I. kat.

Vojničke vijesti.

Dnevna zapovjed lučkog admiralata broj 339 od 5. prosinca 1917.

Posadno nadzorstvo nadpor. Skalat.

Liječničko nadzorstvo na N. V. b. „Bellona“: štopski liječnik dr. Weiser.

Liječničko nadzorstvo u mornaričkoj bolnici: pučko-ustaški liječnik dr. Ciotti.

MALI OGLASNIK.

Pojedini broj 12 h.

CIJENA listu: U pretplati na čitavu god. K 36·—, za polugodište K 18·—, tromjesečno K 9·—, mjesečno K 3·60, u maloprodaji 12 f. pojedini broj. OGLASI primaju se u upravi lista trg Custoza 1.

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

„HRVATSKI LIST" izlazi u nakladnoj tiskari JOS. KRMPOTIĆ u Puli, trg Custoza 1. Uredništvo: Sišanska ulica br. 24. — Odgovorni urednik JOSIP HAIN u Puli. — Rukopisi se ne vraćaju.

Godina III. U Puli, petak 7. prosinca 1917. Broj 868.

Jugoslaviji

Jugoslavenski akademičari.

Jugoslavenski akademičari pozdravljamo svibanjsku deklaraciju i prisižemo na taj najsvetiji narodni zahtjev, posljednju volju največeg Jugoslavena dra. Janeza Ev. Kreka, te se klanjamo duboko potreseni nad preranim grobom besmrtnoga Genija.

Znamo da je samo nesloga naša propast. Znamo, da naši neprijatelji zlobnom namjerom siju u redove naše razdor, te pozivljemo k združenju na zajedničkom radu cio naš narod.

Neoslabljena je naša vjera u moć narodne ideje i u neslomivu silu narodne volje. Neoslabljena je vjera u moć naše mladosti. Nećemo ropstva, jer je čovječanstva nedostojno. Hoćemo, da se otresemo okova, koji ponizuju čovječanstvo i zahtijevamo za svoj narod suverenu slobodu, suverenu jednakopravnost.

Bez bojazni su naša srca! Prošla su vremena, kad smo drhtali za budućnost našega naroda. Zadnju sjenu bojazni raspršio je narod sam, koji se sjedinio jednom mišlju, jednom željom, jednom voljom.

Ustrajte svi dobri i plemeniti, ostanite vjerni uzvišenoj ideji, ne klonite u svetoj borbi, vodje i glasnici naši! Ustraj narode od Mure do zadnje klisure južnoga Jadrana neustrašivo u boju za svoju zemlju i svoje pravo sa zasluženim prezirom i proklestvom za svakoga ko Te izdaje i ko Ti zločinački krade zadnji tračak nade u sunce slobode.

Naš narod nije uništilo ni neprijateljstvo ni nasilje, kad nije bio svijestan svojega kulturnoga poziva i svojih prava. Gdje je sila koja bi ga slomila, otkada su naši vodje razvili barjak svibanjske deklaracije i tražili, da mora bratska krv k bratskoj krvi, bratska zemlja k zemlji bratskoj!?

Domovino mati! Čuj prisegu omladine — sinova tvojih:

Za prava naše zemlje, za slobodne grobove predja naših, za slobodne vode i slobodno more, za slobodne gore i polja pod njima, za slobodno sunce naše — polažemo svu mladost svoju, sav rad svoj, zadnji glas svoj, posljednji kucaj srca svoga i zadnji dah svoj. Nema muka, koje će nas ukloniti, ni progona, koji će nas odvratiti, ni žrtve, koja će nam istrgnuti iz srca zahtjev ispovjedan u svibanjskoj deklaraciji!

Vjerujemo svim žarom svoje duše u budućnost našu, vjerujemo u moć pravedne jugoslavenske ideje, te živimo i mremo za naš veliki cilj!

U Beču, dne 2. prosinca 1917.

Slijedi oko stotina potpisa.

AUSTRO-UGARSKI RATNI IZVJEŠTAJ.

Beč, 6. (D. u.) Službeno se javlja:

Istočno bojište:

Jučer bje utanačena izmedju Rusije i saveznika desetdnevna mirovna stanka. Početak za sve ruske fronte dne 7. prosinca u 12 sati o podne. Rasprave o primirju traju dalje.

Talijansko bojište:

Neprijatelj je pretrpio na visoravni Sette Comuni težak poraz. Dne 4. o. mj. ranim su jutrom provalile iza snažne topovske pripreve, kod koje su sudjelovale i njemačke baterije, čete generala feldmaršala frajhera pl. Konrada na navalu proti gorskim položajima u području Melletta. U silnim nadvisovima smještene, sa desne strane opremljene su obrambene uredbe podupirale svem žilavošću vodjenu obranu. Visok snijeg i stroga je studen otešćavala napredovanje, ali pomna priprava za navalu i hrabrost napadača iz svih djelova Austro-Ugarske svladala je svaku protudjelatnost. Prekojučer ranim su jutrom pali Monte Bedelchi i Monte Fondacar, opodne je stajala pukovnija carskih strijelaca br. 3 na Monte Miela. Prema večeri je bio uslijed našeg zahvatljivog juriša slomljen talijanski otpor na Molletti. Neprijateljska pojačanja, koja su težila od Val Stagna prema gore, bila su sa boka zahvaćena po baterijama istočno od Brente. U jučerašnjim je jutarnjim satovima izgubio neprijatelj iza ogorčene borbe Monte Sommo i ostražnje glavne položaje kod Foze. U dva je sata položila oružje talijanska, kroz dvadeset i četiri sata potpuno opkoljena, hrabra posada na Monte Castell Gomberto. Čitavo je ozemlje sjeverno od jaruge Frenzella u našim rukama. Uz velike su krvave žrtve izgubili Talijani kroz ova dva dana preko 11.000 ljudi na zarobljenima i preko 60 topova. Naši su gubici, hvala spretnom našem vodjenju borba, maleni. Kod Zensona, gdje kroz nedjelje stojimo na zapadnoj obali Piave, odolijevala je na svim bojištima odlučno prokušana Jegarska pješačka pukovnija br. 73 pobjedonosno navalama nadmoćnih bojnih sila.

Poglavica generalnog stožera.

NJEMAČKI RATNI IZVJEŠTAJ.

Berlin, 6. prosinca. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana javlja:

Zapadno bojište.

Bojna skupina prijestolonasljednika Rupprechta: Na bojnom je području u Flandriji pod večer opet znatno porasla djelatnost topništva. Južno i jugozapadno su od Moevresa jurišale naše čete na engleske jarke i prodrle sve do ceste, koja vodi od Bapaume u Cambrai. Pod utjecajem našeg povoljnog napadajnog uspjeha i pod neprestanim je pritiskom sa sjevera i zapada ispraznio neprijatelj izmedju Moevresa i Marcoinga svoje prednje položaje i povukao se na uzvisine sjeverno i istočno od Flesqueresa. U oštrom su potiskivanju bila osvojena sela Beincourt, Anneux, Containg, Noyelles, kao i šumovite uzvisine sjeverno od Marcoinga. Na deset smo kilometara širine promaknuli naše crte sve do četiri kilometra dubljine. Na svom je uzmaku neprijatelj, u koliko je još dozvoljavalo vrijeme, plamenom i rušenjem razorio mjesta. Ruševine tih sela i bez svrhe započeto razorno djelo u gradu Cambraiu, od kojega je neprijatelj sad daleko, tragovi su, koje je ostavio Englez od svoje, tako velikim nadama započete, i tako teškim porazom dovršene prodore bitke kod Cambraia, za dugo vremena na francuskom tlu. Gubici, koje je pretrpio neprijatelj posljednjih dana, osobito kod Bourlonske šume, neobično su veliki. Broj je bojeva se je kod Cambraia dopremljenih zarobljenika povisio na više od 9000, plijen na topovima na 148, na puščanim strojevima na 716.

Bojna skupina njem. prijestolonasljednika: Na Alliette, u pojedinim odsječcima u Champagni i na istočnoj obali Moze od vremena do vremena pojačana topnička djelatnost. Sjeverno su od Fouvincourta dopremile nasrtajne čete sa smjelih provala proti francuskim jarcima veći broj zarobljenika. Jučer je bilo u zračnim borbama i sa zemlje oboreno 18 francuskih lijetala. Naši su ljetači sa bombama navalili na lučke naredjaje u Calaisu, kao i u Londonu, Shernessu, Gravesonde, Chatamu, Doveru i Morgete. Veliki i srojni su požari bili znakom uspješnosti.

Istočno bojište

Opunomoćeni su zastupnici vrhovnih vojnih uprava Njemačke, Austro-Ugarske, Bugarske i Turske utanačili s opunomoćenim zastupnicima Rusije za frontu od Istočnog mora do Crnog mora, kao i za rusko-tursko bojište u Aziji desetdnevnu mirovnu stanku za vrijeme od 7. prosinca 12 sati o podne do 17. prosinca 12 sati o podne. Rasprave glede utanačenja primirja nastavit će se za nekoliko dana.

Macedonsko bojište:

Nikakove veće bojne djelatnosti.

Talijansko bojište.

Dne 4. o. mj. u Sette Comuni povedena je navala bojne skupine feldmaršala frajhera pl. Konrada urodila velikim uspjehom. Austro-ugarske su čete osvojile na juriš jake talijanske položaje u području Melletta i zadržale ih proti višekratnim protunavalama. Njemačko je topništvo sudjelovalo u bojevima. Dosad bje zarobljeno 11.000 zarobljenika i zaplijenjeno 60 topova.

Prvi majstor glavnog stana Ludendorff.

NEPRIJATELJSKI IZVJEŠTAJI.

Engleski:

U engleskom se izvještaju od 1. prosinca javlja: mjeseca studenoga bilo je dopremljeno 11.151 zarobljenika, medju njima 214 časnika. Zaplijenjeno bje kroz to vrijeme 138 topova, medju njima 40 teških, 303 puščana stroja i 64 mužara iz strijeljačkih jaraka, nadalje velika množina municije najrazličitije vrsti, kao i svakojaki ratni pribor.

Talijanski:

5. prosinca. Na zaravanku Asiago započeo je protivnik, izakako je u noći doveo bio u polje jake topničke mase, i svoje bojne sile, koje su tečajem prijašnjih bojeva bile mnogo trpjele, izmijenio i povećao, navalu na naše položaje. Prvi bje udarac proveden jučer. Naše su se čete čvrsto opirale. Jedini je uspjeh, koji su Austrijanci, Madžari i Nijemci uz silne borbe stekli, bio osvojenje nekih mjesta, koja nijesu umanjivala čvrstoće našeg otpora. Iza razorne vatre, koja je bila započela tečajem noći i nakon toga bila nastavila veoma velikom žestinom te snažnom zapornom i razornom vatrom, provele su neprijateljske mase dvostruku navalu na položaje Melletta, gdje je bila poduzeta navala sa sjevera. Izakako je bilo više pokušaja napredovanja po našoj zapornoj vatri zadržano, slomili su se popodne konačno u odsječku Monte Sisenola i na južnim obroncima Mellette, gdje su napadači iza žestokih bojeva iz blizu bili odbijeni uz velike gubitke i izgubili nekoliko stotina zarobljenika. Druga je navala, poduzeta sa sjeveroistoka, bila provedena velikim bojnim silama izmedju Monte Fondarecar i Monte Bedelchi. Iza veoma ogorčene je borbe, koja je potrajala sve do osvita zore, mogao protivnik zaposjesti nekoliko jaraka, a mi smo napustili nekoliko najviše promaknutih dijelova naše crte. Kod Zersona, na Piavi, gdje je djelatnost bila najživahnija, razorila je jedna od naših nasrtajnih satnija, uspješno podupirana topništvom, pet po neprijatelju na tom mjestu podignutih prohoda i navalila na protivnika, zadavši mu gubitaka i dopremivši nekoliko tuceta zarobljenika.

* **Češki radikali.** Kad je car primio delegacije, izostadne ovoga puta, osim socijalnih demokrata i 5 čeških radikala, naime dr. Stransky, Klofač, Stržibrny, Haberman i Tomašek. U početku htjedoše izostati svi češki delegati, ali su se kasnije odlučili zato, da dio njih podje u Hofburg.

* **Za jugoslavensku deklaraciju.** Zastupnici velike općine Pazin i zastupstvo općine Dolina izjaviše se u svojim sjednicama od 1. t. mj. oduševljeno za deklaraciju Jugoslavenskog kluba od dne 30. svibnja t. g.

* **Interpelacija o otpustu najstarijih godišta.** Češki su radikali podastrli u parlamentu upit, koji se tiče otpusta triju najstarijih godišta ili dopusta šest najstarijih godišta vojnika ili pučkih ustaša, koji se nalaze na ruskoj fronti. Zastupnici, koji podastriješe taj upit, drže, da bi time središnje države posvjedočile svoju ljubav do mira, kaošto je to učinila ruska revolucijonarna vlada time, da je već otpustila više godišta.

* **Socijalno demokratični zast.** Renner podao je kod nastavka drugog čitanja nagodbenih predloga u car. vijeću slijedeću izjavu: Ako slavenske stranke hoće, da obnove proces od god. 1867., moraju se ponajprije zapitati, kako moguda u Austriji postanu dosta jake, da postignu ravnotežje sa Ugarskom. Do narodnog oslobodjenja danas tlačenih naroda ne može ali da dodje bez opće političke slobode. Mi tvrdimo, da se svi nagodbeni ugovori, kako su oni bili sklopljeni, tome protive, jer su izgradjeni na misli, da valja odalečiti jedan narod od drugoga. Jedan je od uzroka bila po nas upravo zločinačka politika, koja je Srbiju doveła do zdvojnosti. Sada imamo da raspravljamo sa zastupnicima ruskoga naroda, koji su fanatički uvjereni o tome, da se čitav svijet mora promijeniti, da medju svim narodima mora da zavlada slobodna izmjena duha i dobara.

* **Udružene države kupuju nizozemsku Zapadnu Indiju.** Amsterdanski listovi bilježe vijest, da su Udružene države prihvatile ponudu od Nizozemske, kojom im ova prodaje nizozemsku Zapadnu Indiju za pet milijarda forinti. Amerikanci bi zajamčili Nizozemcima nesmetani posjed nizozemske Istočne Indije.

* **Predbježna nagodba prihvaćena.** Zastupnička je kuća prihvatila predloge, koji se tiču predbježne nagodbe.

* **Evakuacija talijanskih gradova.** U Lugano je stigla službena obavijest, da je niz talijanskih kreditnih zavoda u Trevisu, Padovi, Miecima, Tine i Bassanu bio premješten u unutarnjost zemlje.

* **„Samoodredjivanje je naroda" malenkost,** kaže bečka „Arbt. Zeitung" u svojem huškanju protiv izjave Jugoslavena i Čeha. „Radnički" taj list piše: K neprijateljima mira pridružili se i Česi i Jugoslaveni. Narodni zahtjevi i samoodredjivanje moraju počekati do iza rata, a onda će se o njima odlučiti boje izmedju razreda. Sad je treba spasiti kulturu i demokraciju. Takove malenkosti kao što je samoodredjivanje za Čehe i drugove, ne smiju se postavljati na put miru. Kad bi taj slavni list „Arbt. Zeitung" kazao da treba spasiti mjesto kulturu i demokraciju — aristokraciju, birokraciju i antidemokraciju, njegove bi opaske bile više na mjestu.

* **Potonula njemačka torpiljarka.** Iz Amsterdama javljaju, da je dne 30. studenoga njemačka jedna torpiljarka nabasala u visini West-Capelle (Nizozemska) na minu i potonula. Momčad se je — osim dviju momaka — potopila.

Potpisujte 7. austr. ratni zajam!

Iz Rusije.

Stockholm, 4. Prema pismima, koja stižu iz Petrograda, razvijaju članovi boljševičke vlade u svom glavnom stanu u Smolnij-zavodu groznićavu djelatnost. Tečajem malo im je dana pošlo za rukom, da urede opskrbu Petrograda živežem, gdje je bio radi toga položaj veoma kritičan. Tako je preuzeo željezničarski savez dopremu zaliha iz spremišta na manjim postajama. Vodovi su vojnika i mornara bili poslani u sela te su nagovorili seljake, da podaju žito. U Moskvi raspolaže nova vlada velikim zalihama pamuka, koji će se sad izdavati seoskom pučanstvu u zamjenu za živež. — Glavni interes u čitavoj Rusiji pobudjuje mirovno pitanje. Na brojno posjećenom seljačkom kongresu u Petrogradu, koji je bio otvoren 26. studenoga, i za koji tvrdi Reuterova vijest, da je zauzeo stanovište proti boljševicima, nije se digao a ma ni cigli jedan glas za nastavak rata. Praktično riješenje pitanja glede zemljišta stoji obzirom na zimsko godišnje doba zasad tek u drugom redu; po svoj će prilici narodna skupština predati zemljišta tek u proljeću seljačkim odborima, da ih porazdijele. Sveukupno činovništvo i široki slojevi inteligencije zauzimlju još neprestano neprijateljsko stanovište prema boljševicima. Otkrića tajnih dokumenata izazivlju u najširim krugovima dubok dojam uza sve to, što gradjansko novinstvo, koje opet smije izlaziti, nastoji, da važnost tih dokumenata što više snizi. — Trocki je skinuo š stockholmskog poslanika Gukevića i imenovao s'užbenim povjerenikom u Švedskoj ovdješnjeg boljševika Borovskoga. Premda još nijesu stigle pismene punomoći novoga zastupnika, stupilo je navodno već više neutralnih vlada s njim u dodir radi izdanja putovnica za njihove glasnike, pošto pogranična straža u Tornei ne priznaje putovnica, koje su izdala dosadašnja ruska poslanstva i konzulati. — Rodzianko i Sulgin nalaze se navodno u Novočerkaskom, glavnom stanu Kaledina.

Basel, 4. Havas javlja iz Pariza: General Gankevič, zapovjednik ruskih četa u Francuskoj, kao i povjerenici bivše su privremene vlade upravili na ruske čete u Francuskoj i u Solunu dnevnu zapovjed, u kojoj se nećkaju, da priznaju skupinu osoba, koja si je u Petrogradu prisvojila vladine poslove. Oni izjavljaju, da će se pokoravati samo uputama privremene vlade, koja ih je imenovala i da će i nadalje, kao i dosad, djelovati u ruskoj svezi s alijircima.

Haag, 3. Reuter javlj aiz New-Yorka: „Associated Press" nagovješta u washingtonskoj jednoj brzojavci, da će amerikanska vlada naprama Rusiji tjerati susretljivu politiku, da dokaže, kako Udružene države vjeruju u konačni triumf demokracije. U Washingtonu su mnijenja, da se velik dio Rusije ne slaže sa ciljevima boljševika.

Petrograd, 3. (Havas.) Iz Moskve se javlja, da su Kaledinovi kozaci dovršili strategijsko opkoljenje grada Rostova na Donu protu maksimalističkim savezima, koji se još drže. Kaledin raspolaže sa 19 konjaničkih pukovnija, 10.000 momaka pješadije, 9 baterija, 6 oklopnih automobila i 20 odjela puščanih strojeva. Bavi se mobilizacijom daljnjih četa. U južnoj je Rusiji dao Kaledin uapsiti mnogo časnika, koji su se pridružili bivšoj novoj vladi.

Petrograd, 3. (Havas.) Bivši je zapovjednik sjeverne fronte, general Černizov, bio na putu u Pskov uapšen s obitelju i preveden u Petropavlovskovu tvrdjavu, jer nije izvršio bio jedne bojne zapovijedi.

London, 3. (Havas.) Kako javlja „Morning Post", nalazi se velika kneginja Tatjana (najstarija kćerka bivšeg ruskog cara, op. ur.) u Engleskoj. Uz sijne je poteškoće i oskudijevanja stigla u Arhangelsk, a odavle u Englesku, odakle će otputovati u Udružene države.

Pariz, 4. (D. u.) Posebni izvjestitelj „Agence Havas" u Petrogradu javlja: Vlada je imenovala Gjorgja Petrovskoga ministrom izvanjskih poslova, a Moranova njegovim pomoćnikom. Dumina je zgrada zaposjednuta po boljševicima i „crvenoj gardi", kako bi se spriječilo održavanje sjednica dume. Ključevi se dume nalaze u rukama boljševika. Zeljezničarski je odbor primio vijest, e je Korniloví posljednje noći pošlo za rukom, da sa četiri satnije uteče iz Pskova, gdje je bio uapšen.

London, 5. (D. u.) „Daily Chronicle" javlja iz Stockholma: Trocki je otpustio 160 ruskih diplomatskih i konzularnih činovnika u inozemstvu, koji su se ustručavali priznati maksimalističku vladu.

Medjualijirsko vijeće u Parizu.

Pariz, 5. Agence Havas. Prije no što je dignuta sjednica vijeća alijiraca izrekao je zastupnik Wilsonov, pukovnik House, govor, u kojem je izvodio: U mene je najčvršćije uvjerenje, da možemo zajedničkim naponom snaga postići metu, što smo si postavili. Amerika ponosi se time, što može da se bori uz bok tako junačkih saveznika. — Za tim je prihvatio riječ francuski ministar-predsjednik Clemenceau te je izjavio: Svi narodi, čiji zastupnici borave ovdje, jedini su u volji, da izvojšte posvemašnju pobjedu. Mi radimo, da postignemo sa silom uružja pravo na mir. — Sjednicu medjualijirskog je vijeća zaključio Clemenceau sa govorom, u kojem je spomenuo neprijateljstvo, koje je nekada vladalo izmedju Engleske i Francuske. Danas su si svi ovi narodi posve svijesni svog solidarnog prijateljskog surađivanja. Danas nema više niti velikih niti malih nacija. Svi su narodi veliki, koji vojuju za isti ideal, za pravdu i slobodu. Od toga će se u skorašnje vrijeme poroditi sjajna djela. Smijem li da vjerujem novinskim vijestima, to se čuje na drugoj strani Šančeva važan glas, koji se ruga ovoj konferenciji. Ali nema razloga za porugu i smijeh. Naši neprijatelji, za koje vrijedi najviše gruba sila, ne mogu da nas shvate. Mi svi smo išli u boj, slijedeći zapovijedi čovječje savjesti. Mi tražimo, da se provede pravo, pravednost i sloboda, a ma da ne shvaćaju na drugoj strani Rene, da svijet očekuje našu pobjedu i da će ta pobjeda i doći! Svi narodi, čiji zastupnici ovdje borave, složni su u odluci, da si izvojšte pobjedničko slavlje velike stvari. Mi nastojimo, da si oružanom silom izvojštimo pravo na mir.

Ugarska delegacija.

Beč, 6. (D. u.) Odsjek za vanjske poslove u ugarskoj delegaciji. Grof je Julij Andrassy izjavio: Mi se kod sklapanja mira iz strateških uzroka ne smijemo odreći ispravka granica. U prvome se redu ide za posjed Lovćena. Pogledom na poljačko pitanje smatrao bi sa stanovišta vanjske politike za dobro, ako Poljaci, samostalnom organizacijom dodju u stanoviti odnošaj sa monarkijom. Nadalje zahtjeva on oslobodjenje Valone od Italije. Dok se to ne dogodi, ne smiju se od naših pobjedonosnih četa zaposjednuta područja vratiti Italiji. U prvome zasluga vanjskog ministra daje mu on svoj glas te pita ministra, da li je odlučio, da prokušani savez sa Njemačkom učini dubljim te ga izgradi i da radi oko stalnosti saveza sa Ugarskom i Turskom. — Delegat grof Mihajlo Karoly zahtjeva, da obzirom na važnost sadašnjeg položaja delegacije ostanu u permanenci. Pogledom na Poljsku priključuje se izvodima grofa Andrassyja. Pogledom na pojačanje saveza sa Njemačkom, zahtjeva, da se za vrijeme rata ne smijemo vezati. Govornik izjavlja konačno, da daje svoj votum za ministra vanjskih poslova u priznanje njegove djelatnosti na polju mirovnog pitanja. — Delegat grof Tisza izjavlja u polemici proti delegatu Karolyju, da permanentno zasjedanje delegacija nije sa ugarskog stanovišta poželjivo. Podmornički rat potpuno izvršuje svoju zadaću, česa radi postaje položaj neprijatelja sve teži. Dosljednost našeg saveza sa Ugarskom zahtjeva, da ponovno izjavimo, da smo spremni da sklopimo mir sporazuma, ako i nam takav mir jamči za sigurnost naše samostalnost, naše slobode i naše teritorijalne integritete, ali stanoviti ispravci granica iz strateških uzroka, kao n. pr. posjed Lovćena, ne bi time bili dirnuti. Pogledom na Rumunjsku zahtjeva govornik kod sklopljenja mira stanovitu kaznu, kad bi se Rumunjskoj i u buduće pokazivali pogibeljni znakovi za našu sigurnost. Naš saveznički odnošaj do Njemačke mora postati sve uži. (Odobravanje.) Pitanje položaja velevlasti mornarkije pitanje je opstanka te preduvjet za trajni mir. Govornik izriče vanjskom ministru grofu Czerninu svoje potpuno pouzdanje. — Delegat Zseblinscky izriče vanjskom ministru u ime Aponyjeve stranke priznanje, što hoće da stvori samostalnu Poljsku. Ministar vanjskih poslova, grof Czernin, odgovara, da se saveznički odnošaj sa Njemačkom na temelje ni osnovi obrambenog rata, što je u jednom od svojih proljetnih govora istaknuo i njemački drž. tajnik Kühlmann. Kao posljedicu našeg saveza sa Njemačkom mora on javno proglasiti, da je pitanje Alzacije i Lorene i austro-ugarsko pitanje, kaošto znači obrana Trsta i Lvova obranu Njemačke. Mi se za obranu Njemačke borimo baš tako, kaošto se Njemačka bori za našu obranu. Njemačka ne će moći, da prije raspravlja o mirovnom pitanju, dok ne dobije natrag svojih kolonija. Toplo preporučuje od grofa Tisze ponukani prijedlog o učvršćenju našeg saveza sa Njemačkom.

Političke vijesti.

Hindenburg i Ludendorff o ratnom položaju.

Izvjestitelj „N. F. P.", P. Goldmann, isprosio si od generala Hindenburga i Ludendorffa protumačenje situacije. Bio je kod njih već treći put. Sve dosada išao je uvijek u glavni stan na istok, sada pak na zapad ... u malo prijazno mjestance francusko. Glavnu je riječ imao Ludendorff, koji je veoma razgovoran, Hindenburg je govorio mnogo manje. O svršetku je rata Ludendorff čvrsto osvjedočen, da to ne će biti partija nedoigrana! Svakako ne može se danas reći, kad će biti svršetak i mir. Hindenburg je nadovezao na to: „Mir je još previše fina bilina, a da bi izdržala neprestano opipavanje..." Zato da se tobože ne bi smjelo o njemu toliko govoriti. Primirje — sudi Ludendorff — je dakako moguće, ali ne tromjesečno, kako se govori, nego sasvim kratko; inače bi se antantine države za tri mjeseca znatno opskrbile, dok je Njemačka od mora odrezana. O ruskoj revoluciji ne misli Ludendorff, da je bila „sretnim slučajem" za Nijemce, kako se negdje govori. Obratno baš, razvila se ona jedino radi njemačkog vodjenja rata i ruskih neuspjeha na bojištu. Danas više ne dolazi iz Rusije strah, a jedva da će se tamo započeti s nečim većim. Možda će još nekakav Nikolaj Nikolajević primiti uzde u svoje ruke, te će potjerati umornu rusku vojsku u posljednjem napetom pokušaju — ali ništa više. Na zapadu je položaj takav, da neprijatelj ne će doseći ništa sigurnoga, kako sudi Hindenburg. Amo i tamo nekakav maleni uspjeh na antantinoj je strani bez značenja. Ali u Belgiju ili dapače sve do Rajne ne će doći nikada! A što je novo najviše vojno vijeće, koje je antanta baš stvorila — je li moguće nešto od njega očekivati? Hindenburg se smije... „Mi smo već navikli na ratne grozote, te se ne bojimo takodjer te nove. Ta to je skoro uvijek znak nesposobnosti i da si neprijatelj ne zna sam savjetovati, kad se laća takovih sredstava. Kad već potpuno ništa ne znadu, što bi započeli, ustanavljaju ratno vijeće." — A objavljena pomoć iz Amerike? — Reklama! — kaže Hindenburg, iz rodne zemlje Barnumove! I kad bi Udružene države stvorile veliku vojsku, mogu li je bez inoga poslati u Europu i pustiti domovinu bez obrane prema Japancima? K tomu pridolazi pitanje brodova za prevoz takove množine četa, a i pitanje opskrbe američke vojske u Europi. U kratko: Pomoć je američka još u maglenoj daljini. Takodjer najavljena nova vijeća nam ne će okrenuti

mozgom. I mi ne ćemo prekrižiti ruke već ćemo takodjer raditi i graditi. U govoru o talijanskom bojištu, hvali Ludendorff od austrijskih generala osobito Arza i Waldstättena. Već dosadašnji je uspjeh u Italiji velekrasan. Javnost bi rado htjela da znade konačni cilj ofenzive u Italiji, ali za sada se ne može kazati ništa stalnoga. Što će biti dalje, zavisi od daljnjega razvoja na bojištima. Na Balkanu se nije promijenilo ništa, sude oba vojevodje, osim moguće to, da su Rumunji napredovali u vježbanju i pohodima pod zapovjedništvom Francuza. Hindenburg se na svršetku nada, da ga je ovaj put posjetio izvjestitelj valjda zadnji puta.

Odgovor središnjih vlasti na rusku mirovnu ponudu.

„Neue Züricher Zeitung“ piše: Ponuda je ruske maksimalističke vlade, da se sklopi primirje, našla odziva kod središnjih vlasti, kako se je to moglo i očekivati, a i daljnja je izjava, da se na sklopljeno primirje nadovežu odmah mirovne rasprave, bila primljena blagohotnošću. Odgovorni su se državnici u Austro-Ugarskoj i Njemačkoj dapače već izjavili glede toga, u koliko kane poći ususret maksimalističkom mirovnom programu. Još se svi sjećamo, da su maksimaliste tražili i traže mir bez aneksija i odšteta, ali na temelju demokratskog prava samoodredjivanja naroda. Austrijski je ministar predsjednik izjavio sad, da prihvaća ovaj program, u koliko se odnosi na Rusiju. To ne može nikako drukčije glasiti, da austrijska vlada doduše, kako je shvatljivo, svojim vlastitim narodima ne dozvoljava prava samoodredjivanja naroda, t. j. prava, da se izluče iz austrijske državne sveze, dok pako stanovnicima u Rusiji zaposjednutih područja, dakle Poljske, Litve i Kuronske kani dozvoliti mogućnost, da o svojoj sudbini sami odlučuju, i da ne kani anektirati ovih područja protiv volje stanovnika. Isto je izjavio i njemački državni kancelar obzirom na ta područja. Tečaj će rasprava sad pokazati, hoće li se Leninovci tim djelomičnim prihvatom njihovih tražbina zadovoljiti, ili će ustrajati kod sveukupnog svog programa. — Osobiti slučaj sačinjava konačno položaj Rusije naprama obje saveznice središnjih država. S Turskom se doduše ne bi baš tkozna kako teško sklopilo primirje, jer su ondje odnošaji posve jednostavni, te su samo uslijed toga možda nešto zamršeni, što su u Mezopotamiji u prijašnjim periodama rata operirali Englezi i Rusi prema zajedničkom cilju, te se dakle ne bi mogao tako lako sklopiti mir jednostrano. No ondje je vojnička djelatnost Rusa tako mnogo izgubila od svoje vrijednosti, da je ova točka bez velike važnosti. Druga je ali stvar sa Bugarskom. Rusi bi u slučaju, da bi s ovom državom došlo do sporazumka, bez sumnje zahtijevali i pravo samoodredjivanje naroda u područjima, koja su prije rata pripadala Srbiji (i Rumunjskoj); kako se ali znade, otklanjaju Bugari u tom pogledu svaku susretljivost; oni dapače idu još u toliko dalje negoli Austrijanci, što ne samo da odbijaju svako umješavanje u njihove državne stvari, nego si prisvajaju i novo stečena područja. Pošto osim toga veže još Ruse i Srbe snažno rodbinsko čuvstvo, to nastaje pitanje, kako će u toj točki doći do sporazumka. Ali nije rečeno, da se ova stvar sa ruskog gledišta tako jako žaca sukoba sa središnjim vlastima, kako bi se to moglo misliti u Europi.

Izjava Hrvata Bosne i Hercegovine.

U „Hrvatskom Dnevniku“ izašla je 20. studenoga izjava, uperena protiv poznate svibanjske deklaracije Jugoslavenskoga kluba, što na temelju hrvatskoga državnoga prava i samoodredjenja naroda traži ujedinjenje svih zemalja naše monarkije, u kojima obitavaju Slovenci, Hrvati i Srbi, u nezavisnu od tudjinskoga gospodstva slobodnu državu pod žezlom hapsburške dinastije. Da odbijemo od sebe svaku sumnju, izjavljujemo, da stojimo nepokolebivo na stanovištu jugoslavenske deklaracije, koja je jasni izražaj narodne volje i naglasujemo ponovno kao svijesni Hrvati naše pristajanje uz svibanjsku deklaraciju, a osudjujemo svako cijepanje narodne snage. U Sarajevu, dne 26. studenoga 1917. Bekavac Mato, župnik. Benković Ambrozije, bivši urednik „Hrvatskog Dnevnika“. Cankar Karlo, nadbiskupski tajnik. Crvenković Ljubomir, posjednik i trgovac iz Vareša. Cabrajić Luka dr., gradski liječnik. Čelik Dragutin, upravitelj župe. Dujmušić Ante, kapelan. Galić fra Ljubomir, predsjednik franjevačke bogoslovije. Gavrić Ilija, bivši urednik „Hrvatskog Dnevnika“. Jelavić Vjekoslav. Jelinović Ivan dr., odvjetnik. Nodić Marko, kateheta. Pušić Daniel, kateheta. Radošević Franjo, veletržac. Subašić, veleposjednik i trgovac iz Bugojna. Sunarić Jozo dr., potpredsjednik sabora i drugih 43 gradjana, koji ne žele sada izaći s potpisima u javnosti.

„Novine“.

Domaće vijesti.

Živjela pokrajinska upravna komisija! Već je „Hrv. List“ više puta pisao o bijedi istarskog učiteljstva, nu sve bez koristi. Ne će valjda ni ove crtice našoj bijedi pomoći, nu neka ih svijet znade. Neka bude i ovo na sramotu našim školskim oblastima. Prošle nam je godine pokrajinsko školsko vijeće, recte pokrajinska upravna komisija, obećala, da ćemo dobiti remuneraciju za podučavanje njemačkog jezika. Školska je godina svršila 15. julija, dakle ima tome 5 mjeseci, a mi učitelji još uvijek čekamo remuneraciju. Mnogi je od nas uvjerenja, da nam ova remuneracija niti ne pripada, jer njemački jezik nije pokrajinski jezik, te se niti ne bi smjeo učiti u istarskim pučkim školama, a kamoli, da za germanizaciju Istre još zemlja sama i plaća. Tu je protuzakonitost uvela naša slavna pokrajinska komisija, za to joj od srca kličemo: Živjela! Eto već peti mjesec teče, a da neki učitelji čekaju remuneraciju za obuku u vjeronauku, učiteljice ručnih radnja dobivaju istu semestralno, do danas nemaju ništa. Pa što koga briga za to! Glavno je, da imadu gospoda kod upravne komisije lijepu činovničku plaću i opet plaću od pokrajine, glavno je, da imadu gg. u namjesništvu u Opatiji lijepe plaće, skuparinske doplatke i dnevnice. Oni dakako ne znadu, što je bijeda, nli za to svi ovi dakako zahtijevaju, da učitelji izlaze mjesečno sa 80—100—120 K. Nekoji učitelji, što su bili imenovani početkom školske godine nemaju jošte ni sada nikakove plaće. Lijepo je sve ovo. Šta je koga briga, ako koji učitelj glad trpi! Onomadne čitao sam, kako je upravna komisija podijelila 1000 K potpore mensi činovnika u Voloskom! Lijepo. Ne zavidjamo niti najmanje, jer i činovnicima, osobito našima, ni njima nije baš najbolje. Ovih sam dana doznao još jednu lijepu. U nekom se gradu dijelila repa besplatno državnim činovnicima sedmoga čina, dakle ljudima, koji primaju lijepu plaću, lijepe skuparinske doplatke, i ništa manje nego još 15 K dnevnice! Divno! Ovu repu, što su je ovi činovnici dobili, platit će dakako naša pokrajinska upravna komisija iz fonda za siromake. Učitelji one općine dakako nijesu ni toga dobili. Izgleda, kao da su učitelji najveća gospoda! Nu i drugo nam se pitanje ovdje nameće: Zar nema u Istri, dotično u onoj općini većih siromaka negoli su državni činovnici sedmog čina, koji primaju velike skuparinske doplatke, 15 kruna dnevnice i čije obitelji imadu pravo takodjer na bjegunačku potporu. I ovo će valjda sve biti poznato pokrajinskoj upravnoj komisiji, za to joj i opet kličemo iz dubine srca: Živjela! Nama se čini, da bi glede gornjih stvari morao nastupiti i državni odvjetnik, jer da se tako dobro stojećim činovnicama dijeli badava ono, što pripada siromasima, mislimo, da se to protivi zakonu. Pozivljemo stoga državnog odvjetnika, da nastupi protiv dotičnih činovnika. Ja sam došao do uvjerenja, da nama učiteljima ne će pomoći naše molbe, naša poniženja. Mi treba da ustanemo na obranu našeg imena i našeg poštenja. Mi moramo svi upoznati, da je naš najveći neprijatelj naša pokrajinska upravna komisija. Ona skrbi samo za germanizaciju Istre, za to je i uvela njemački službeni jezik u svoje urede, koji jezik nije niti jezik pokrajine. Naši bi zastupnici morali nastupiti svim silama, da se ova pokrajinska uprava kao nedorasla makne sa svog mjesta, a na njezino mjesto neka dodju domaći ljudi, koji će imati i srca i smisla do Istre i Istrana. Treba reći gg. od upravne komisije, da će se o svim njihovim zaključcima jošte raspravljati, i da istarski sabor ne će nikada odobriti njihove germanizacije, te da će ih za svoje čine pozvati na odgovornost. Zlo je danas, da, ali veli naša poslovica: „Teško svome bez svojega!“ Dajte dakle gospodo zastupnici, učinite da budu kod upravne komisije imenovani naši istarski ljudi!

Pučki učitelj.

Vraćanje bjegunaca. Naš dopisnik nam javlja iz Kanfanara pod 3. XII. 1917. Iz Pottendorfa u Gornjoj Austriji stiglo je opeta više bjegunaca većinoma iz Rovinja u Kanfanar. Na broju ih ima 829. Praćeni i svuda štićeni od svojeg domoroca i duhovnog pastira kanonika preč. gosp. Ivana Muggia, nijesu bili prepušteni sami sebi, to su i u Pottendorfu i na putovanju iskusili što i koliko dobro posjeduje narod kada ima kogagod od svoje inteligencije uza se. A Rovinjci su mu zahvalni, jer znaju, kako je drugdje bjeguncima bilo, gdje ih je pratio po koji premladi i neiskusni svećenik, ili koji Don Abbondio. Pottendorf nije im ostao u uspomenama, kao mjesto strahote poput pakla, kaošto Gmünd i Leibniz. Vidi se, da su talijanski bjegunci bolje prošli negoli naši. Posjećivali su ih svuda biskupi i nadbiskupi, dok su se naši ljudi morali skrivati u one gorke dane, kada se je proganjalo srbofile i svakoga proglašivalo takovim, koji bi kritizirao ma kojega vladinog namještenika. Ti su bjegunci otputovali prošlog četvrtka u 11 sati na večer, a dospjeli su u Kanfanar jučer ranijem jutrom. Na odlasku su dobili kruha i po veći komad sira. Po putu dočekao ih svaki dan zajutrak, objed ili večera, samo u subotu nijesu mogli da nigdje se okrjepe osim malo kave i onim, što bi si kogod prištedio. U Kanfanaru primili su svi svoje porcije, te usprkos većeg mnoštva otišao svaki zadovoljan u svoj Rovinj. Tu čekaju, kako su se sami bojali, prazni stanovi i gole zidine. Ali samo da su vlastite, ipak su im zlatne, jer „svoja kućica, svoja voljica“.

Obalno ribarenje. C. i kr. vrhovno vojno zapovjedništvo odobrilo je naredbom od 9. XI. 1917, Qu. br. 17939 predlog zapovjedništva vojske pl. Boroevića, da se svi ribari po zanatu, što su navršili 38 godinu života, nesposobni za službu na fronti te se nalaze u formacijama u zaledju ili u etapnom području, dodijele formacijama obalnih straža, koje se nalaze u njihovoj zavičajnoj općini ili u blizini iste i to u svrhu izvršivanja obalnog ribarenja u interesu civilnog pučanstva. Uslijed naloga c. kr. namjesništva od 24. XI. 1917 Pr. I—4256-1 pozivlje se to općinsko glavarstvo, da što brže predloži popis svih ribara, za koje opstoje gornji preduvjeti, te koji se ne nalaze u okružju zapovjedništva I. i II. sočke vojske. U ovom popisu mora biti navedena formacija te broj bojne pošte i odnosno vojno zapovjedništvo odnosnog vojnika. C. kr. tvrdjavni povjerenik: Hohenbruck, v. r.

Skupoća u Kanfanaru. Pišu nam iz Kanfanara: Meso je poskupilo ovdje najprije od K 6·40 na 6·80, pa sada na okruglih 8 K. Sve to a da se ne pita ni općine ni kotarske vlasti. Čini se, da i seljaci traže više za svoje blago. Ali treba pitati, kako će se moći, da hrane učitelji, svećenici i ostala inteligentna raja! Sve bi moglo svršiti time, da općina preuzme i opskrbu mesom. Svakako, blaga biva sve manje i spremaju se sve to teži dani.

Slučaj smrti od glada. „Narodnom Listu“ pišu iz Janjine: Jučer je preminula majka c. kr. svjetioničara Roki na rtu Blace ovdje od glada. Obitelj nije imala što da jede. Svjetioničar Roki leži na umoru, a okrepe od nikuda. Kad se potužio lučkom uredu u Dubrovniku i rekao: sit gladnu ne vjeruje, dali su mu ukor preko c. k. izloženstva u Draču. Ja sam konstatirao, da za kavu imaju — pšenice malo, za objed — pšenice malo, za večeru — pšenice malo. Upozoreno poglavarstvo u Korčuli, naredilo je, da se dade svaki višak osim pšenice. A mi i ne primamo osim pšenice u zadnje doba ništa. — Slučaj je žalostan, da c. k. činovnik državni strada od glada, te se je slučaj prijavio ministru-predsjedniku. Ovaj bijednik ima i troje djece, a sina vojnika. Rodom je iz Rovinja. Svećenik Don Musić plakao je, kad je vidio kuću glada.

Crna zima i glad u Istri. Danas nam je u uredništvo donio jedan gospodin komadić kruha, što ga naš narod jede na otoku Cresu. Već smo prošle godine čuli koješta iz naših otoka i sada jedva vidimo, koliko je naš narod trpio i koliko jošte trpi uslijed rata, a njegovi mu oblasnici ne dadu niti korice kruha. Mi sada gledamo taj creski kruh, i da istinu kažemo, mrači nam se pred očima. Užasno, nevjerojatno! Nije to niti slično kruhu. Nešto se tamno svjetluca, a metnemo li pod nos, ćutimo, da su to pečene vinske dropine! I to mora, da naš narod jede! Zar da mu to dade jakosti, da ga to uzdrži na životu? Svako si može pomisliti one naše bijedne ljude, što no se kao aveti vucare našim otocima kao pravi živi grobovi! Žuč nam zaostaje u srcu... Molili bi naše inteligentne ljude otoka, e bi poslali po jednu ovaku dropinsku pogaču za Božić svakomu ministru u carski Beč, a u prvom redu ministru Höferu, kao ministru prehrane. Neka gospoda vide, što mora da naš narod jede, dok imadu oni stolove pune svega. E da bi i naši oblasnici morali jesti ovakav kruh, što ga jede naš siromašni narod, došao bi brzo mir; ali dok su njihovi stolovi puni, neka crkavaju drugi! Neka naši inteligenti na otocima ne zaborave poslati takovu božićnu pogaču i tršćanskom namjesniku, čijom zaslugom je i prošle godine naša Istra toliko gladovala, (zaslugom kojega je brašno, što je moralo dolaziti k nama, ostajalo u Trstu. Njemu neka ta pogača bude kao nagrada za velike zasluge, što ih je postigao za disaprovizaciju Istre uopće, a kvarnerskih otoka napose. Ne će zgorega biti, ako se takva pogača pošalje i našoj pokrajinskoj upravnoj komisiji, neka i gospoda na dan Božića ne zaborave, kako mora da živi naš bijedni narod u Istri. Jednu ovakovu cijelu pogaču i jedan komad druge neka se spremi i, ako je moguće, odmah otpremi u zagrebački narodni muzej, neka ostane potomcima na vječnu uspomenu, neka gledaju, kako smo trpjeli i kako su oblasnici skrbili za djecu onih junaka, koji su bili svojedobno „antemurale christianitatis“, a u ovom svjetskom ratu „antimurale Austriae“!

Milodari za hrvatske škole u Puli. Prigodom „Božićnice“ sakupljeno je za hrvatske škole u Puli, po gospodi Dvornik, Fulgosi i Sević, medju našom momčadi na Nj. V. brodu „Szent Istvan“ K 408·60 Darovaše po 15·—: Josip Dvornik, Satalić; po K 10·—: Fulgasi, Petar Sević, Zagorac, Polonio, Prizmić; po K 7·—: Mirošević; po K 6·—: Žižić; po K 5·—: Slatko Sertić, Mileusnić, Vuksić, Boiica, Jelinek, Marlinović, Burić, Dumenčić, Mistura, Krpan, N. N.; po K 4·—: Fugorić, Buble, Buljat, Stanisavljević, Kranjčević, Smotalić, Rupić, Višković, Buić, Aleksandar Kovačić, Babić, N. N., X. Y.: po K 3·—: Vlach, Grigorjević, Ziack, Božić, Drača, Matijaš, Josip Kovačić, Žuljević; po K 2·—: Petar Dobrijević, Toverljanović, Čenglja, Derpa, Dobrić, Nedić, Ostojić, Kruničev, Protić, Ozimec, Legiša, N. N., Neumann, Gešković, Lazna, Kolomaznik, Sinobat, Tomić, Šain, Kalavota, Peščica, Pavlić, Antonić, Vinko Krzela, Antić, Serbljin, Dujmović, Lončar, Gržičić, Uhoda, Sekulić, Kragić, Petković, Zele, Jelčić, Lozina, Pilj, Sterelić, Šumbarac, Kolić, Slavica, Martinović, Popovac, Smiklić, Marić, Bojmić, Carević, Srčić, Kovačević, Gudac, Ugričić, Hlebec, Svetić, Lončar; po K 1·—: Crny, Til, Lekeš, Achetz, Hrhner, Božić, Jurašin, Lalić, Škunca, Bratuša, Brožičević, Tešija, Jelavić, Blohin, Maričević, Sučić, Stipanov, Pezel, Serzlić, Derenčanović, Pavić, Legac, Markuš, Vidović, Pelanos, Janjac, Poplašen, Kor, Alač, Kovačević, Tomasei, Tomić, Vučak, N. N., Jenduh, Dušenk, Barač, Sebek, Eles, Bibulski, Kral, Pettener, Biočina, Barčat, Mažik, Tomas, Schmidt, Merat, N. N, Graso, Kosseto, Stanišić, Jelinek, Jukić, Škočić, Jelavić, Kisela, Šuštar, Divković, Matić, Sošić, Čor, Barišić, Jelačić, Jurić, Levak,

Čergonja, Bereš, Frković, Butković, Lučin, Kukuljan, Perica, Božan, Milan, Mayer,; po 70 para: Čeruč; po 50 para: Bobinac; po 40 para: Smiul. Živjeli vrijedni darovatelji!

Sakupljeno po gosp. Proštenik medju jugoslavenskom momčadi na Njeg. Vel. brodu „Herkules“ K 117·92, Darovaše po K 10·—: Stabs Bootsman Martin Pavičić, Hrabička, Josip Proštenik; po K 5·—: Vuković Špiro, Rahelić Kuzma, Znanić Petar, Meschik Rigo, Miše Josip, Vehovar Miho; po K 3·—: Pavinčić Ivan, Kukuljan Josip; po K 2·—: Bracco Bartol, Svorinić Josip, Radić Ivan, Lovrić Ante, Jakuš Ivan, Antončić Ivan, Marcelić Kazimir, N. N., Katić Jakov, Vrdoljak Paško, Bolić Nikola, Staničić Ante, Rode Marko, Fidler Venceslav, Martinek Ivan, Vidović Ante, Adamek Ivan, Lušić Paško; po K 1·—: Kranjac Matija, Tomičić Ivan, Hramin Ivan. Deželić Ivan, Lorencin Andrija, Barčat Niko, Mihaljević Petar, Lukešić Marko, Mandić Petar, Balanca Stipe, Dundović Tome, Picinić Pavao, Tarabochia Dinko, Strack Josip, Nacinović Josip. Kao ostatak od jednog računa 92 pare. Živjeli plemeniti darovatelji! Naprijed za narodnu prosvjetu!

•

Dalje su položeni istom prigodom i u istu svrhu slijedeći doprinosi: Gosp. Martin Pavić sa brda Zoita kod Vinkurana polaže K 16·—. Gg. Josip Jugovac i Martin Načinović po K 2·—. Sakupljeno po Vicku Alač i Josipu Badurina medju jugoslavenskom i češkom momčadi kod bojne pošte ratne mornarice K 120·—. Sakupljeno po gg. Dinku Barbaliću, Ivanu Lokić, Josipu Santek i Petru Grbac medju našim pučkim ustašama i momčadi Njeg. Vel. brodu „Custozza“ K 370·92. Sakupljeno po gosp. Vjekoslavu Periša; medju našim radnicima kod topničkog perivoja, topničke direkcije u c. i k. arsenaluK 80·—. (Imena plemenitih darovatelja donijet ćemo nakadno.) Ukupno K 590·92; zadnji iskaz K 22.166·34, sveukupno K 22.757·26. Kaošto gg. sabiračima, tako i gg. darovateljima budi hvala, čast i od Boga plata! Naprijed u svakoj prigodi i na svakom mjestu za naše najpotrebnije pitanje!

Prodaja ribe. U slučaju, da prispije riba prodavat će se ona danas. Pravo kupovati ribu imadu danas vlasnici živežnih karata počevši od broja 4321.

Vojničke vijesti.

Dnevna zapovjed lučkog admiralata broj 340 od 6. prosinca 1917.

Posadno nadzorstvo nadpor. Seidl.

Liječničko nadzorstvo na N. V. b. „Bellona“: pučko-ustaški liječnik dr. Zeilländer.

Liječničko nadzorstvo u mornaričkoj bolnici: linijski liječnik dr. S. v. Wenusch.

Zadruga.

Od vjernog čitatelja našeg lista primamo ovaj zanimiv članak, koji nam svjedoči o tom, koliko se stvaralačke sposobnosti i snage te mladenačke svježosti nalazi u našem još nerazvijenom, ali mladom, žilavom i ustrajnom narodu. Donašamo taj članak našim čitateljima skoro u potpunoj cjelini ne dodavši mu ništa, uz jedino nekoliko pravopisnih i stilističkih popravaka.

Dokaz, da je sloga uzrok svega, da sloga jača a nesloga da uništava, nalazimo baš kod nas u Austriji, i to osobito tu u Istri. No bilo, pa prošlo. Strašan taj bič božji, nadajmo se, da se više ne će vratiti. U prvom redu to zavisi o nama. Priroda nam govori glasno i jasno: Stvorio sam čovjeka, dao sam ti razum, i kako budeš taj razum upotrebljavao, tako ćeš živjeti i tako ćeš i umrijeti. Rat, koji danas bukti, mora da bude zadnji rat, koji se bije, i prirodno pravo mora, da pobijedi, da bude svakome osigurano pravo na život i razvitak. Ne smije više da bude govora o nadvladi, a još manje o nekakvom potlačivanju i ugnjetavanju. Moramo da shvatimo, da nam je svaki čovjek brat, svaki mora da poštuje onoga drugoga. To ćemo doseći u zajedničkom životu ili jednom riječju rečeno u zadrugi. Zadruga je skupina ljudi, koji su se medjusobno složili, da podupiru jedan drugoga u smislu sveopće dobrobiti. Da bi ta zadruga u istinu mogla uspijevati, moraju se pojedini članovi ravnati po odredjenim pravilima ili po programu, koji mora da bude sa svih strana dobro obradjen te da odgovara za sve potrebe i prava pojedinih članova. Takvoga zadružnog života nedostaje osobito nama u istarskoj ovoj pokrajini. Pregledamo li na historijsku prošlost Istre, opazit ćemo, da je Istra bila nekada pravi raj, te je tri puta bila raznim ratovima potpuno opustošena. Kako je Istra bila bogata i puna blagostanja u prošlosti lako možemo razabrati, čitamo li povijest Rimljana. Na isti bi način mogla da postane bogata i imudna danas, naravno na temelju zajedničkoga života bez razlike narodnosti i vjere. Naš si dopisnik prestavlja to na ovaj način: Trst jest najprikladniji grad za centralnu trgovinu na Jadranskome moru i njegovoj sjevernoj obali — dok bi Pazin bio središte unutarnjeg zadružnog života. Tu bi se trebao da ustanovi centralni odbor centralne zadruge, koji bi imao zadaću, da se stara, kako bi ta zadruga napredovala, te bi morao da osniva po cijeloj Istri svoje filijalke, u prvom redu novčane zavode, gospodarske, mljekarske i vinarske zadruge, i svaka od tih zadruga morala bi imati vlastiti odbor, koji bi bio odgovoran centralnom odboru. Centralni pak odbor morao bi da se stara u prvom redu oko dobrih cijena gospodarskih proizvoda, koji bi se izvažali. Morao bi se brinuti takodjer za kakvoću tih proizvoda, osobito pak vina i mlijeka, te se starati, kako bi se mogli držati za vrijeme zimskih mjeseca gospodarski večernji tečaji, dok se stvar ne bi do te mjere razvila, da bi se morale ustanoviti stalne gospodarske škole. Uopće bi se ta zadružna centrala morala brinuti za sve vrste gospodarskih potreboća, za umjetno gnojivo, gospodarsko orudje, proizvod domaćeg blaga i dobru vrstu svinja itd. Dalje morala bi se brinuti za vodovode u domaće i poljodjelske svrhe, za pošumljenje, uzgoj vinove loze, i za sveopću izobrazbu. U vodstvo tih zadruga morali bi doći iskusni ljudi, visoko izobraženi, koji bi posvetili svoju visoku izobrazbu i bogata iskustva u prvom redu koristi puka, a ne u vlastite egoističke svrhe. Trebali bismo dakle ljudi, koji bi u istinu bili pripravni, da nešto urade oko dobrobiti naroda. Da se sve to postigne, morala bi se već danas započeti pripravljanja, kako ne bi sve to već prekasno došlo. Jer kako bi se moglo da dogodi, da bi nekakav nepozvani gost pokušao da sve to iskoristi u vlastite svrhe i vlastitu korist, što svakako ne bi bio prvi slučaj, što bi se kod nas desio. Pomozimo si mi sami u zajedničkom radu i slogi, i onda će Bog takodjer da nam pomogne.

Koliški gospodar.

Kako je stari Plunkett pošao kući.

Crtica iz Kalifornije. Napisao Bret Harte.

(Nastavak.)

„Vidite, ondje dolje u San Franciscu je bio čovjek, koji ga poznaje i koji ga je kroz čitave tri godine vidjevao u Sonori. Kroz čitavo je to vrijeme čuvao ovce, timario blago, ili se bavio špekulacijama, no nije imao ni prebite pare u džepu. Kratko i jezgrovito: od 49. nije stari Plunkett uopće više ni bio onstran pećinastih brdina.“

Smijeh, koji je Abner Dean potpunim pravom očekivao, nije izostao; no bio je gorak, zlovoljan smijeh. Iz njega se je jasno razabiralo ogorčenje društva. Po prvi su put ti ljudi osjetili, da imade „praktična šala“ svojih granica. Nasamarivanje, koje je trajalo kroz čitavu godinu i izvrgavalo ruglu oštroumnost čitavog društva u Monte-Flatu, zasluživalo je najstrožu kaznu. Naravski da nije nitko vjerovao starom Plunkettu; no mogućnost, e bi u susjednim taborima mogli umišljati, da su oni — u Monte-Flatu — pripovijest starčevu držali istinitom, napunjala je sve gnjevom i bijesom.

Odvjetnik je bio mnijenja, da bi se mogla proti njemu podignuti optužba, e je pod krinkom lažnih činjenica počinio bio pokušaj iznudjivanja. Liječnik je već odavna sumnjao, da imade posla sa ludjakom, te bi mogla jedva da postoji sumnja, ne bi li bilo bolje, da ga u interesu javne sigurnosti zatvore.

Četvorica su od najuglednijih trgovaca bili nazora, e je već s obzirom na trgovačku nevolju u Monte-Flatu od potrebe, da se sve to stvari nešto učini.

Usrijed uzrujane i razdražene se rasprave otvore polagano vrata i stari Plunkett zakoleba u sobu.

Posljednje se pola godine tužno bio promijenio. Njegova je kosa bila zaprašena i žutosmedja — kao onaj trnoviti drač na obroncima gorja Heavytree; njegovo je lice bijelkaste voštane boje pokazivalo modre natečene kolobare pod očima; njegovo je zamrljano i otrcano odijelo nosilo sprijeda tragove brzo zaužitih obroka jela, a otraga vunene i dlakaste niti — uspomene na njegova nestalna u noći ležišta.

U suglasju s onim čudnovatim zakonom, da se čovjek, što zamrljanije i otrcanije je njegovo odijelo, to teže s njim rastaje, poprimilo je bilo Plunkettovo odijelo malo po malo izgled neke kore, koja kao da je izrasla bila iz njega i za koju nije odgovoran.

Medjutim je ipak, ušavši u sobu, pokušao, da zakopča kaput preko svoje blatne košulje i progrebao si prstima bradu, posutu mrvicama od kruha. No upravo u onaj čas, kad je to činio, nestalo je sa njegovih usnica umorna smiješka, i ruka, koja je uzalud pipala za gumbom, klone nemoćna niz bok. Jer kad se je naslonio bio hrptom na stol za točenje i pogledao sakupljenu skupinu, zamijetio je po prvi put, da su sve oči uprte u njega.

Njegova brza nervozna vlastitost zaključivanja razjasnila mu je odmah stanje stvari. Njegova je nesrećna tajna bila izdana, ona je na neki način lebdila, slobodna, otvorena za svakoga u zraku... U svojoj očajnosti pogleda kao na svoga posljednjega spasitelja u nevolji Henryja Yorka — no ovaj je zacrvenjelo svoje lice okrenuo bio prozoru.

Nastala je duboka šutnja, kad mu je momak iza stola za točenje bez riječi pružio bio bocu i čašu, uzme sa pladnja dvopek i poče ga griskati isprekidanom nehajnošću. Kod toga je posizao tako dugo za čašom sa likerom, da je utjecaj pića opet ojačao bio njegove klonule mišice i donekle umirio njegovu nervoznu bojazan.

Tad pogleda iznenada oko sebe.

„Ne izgleda, kao da ćemo prije božića imati još kiše“, progovori izazovnom hladnokrvnošću.

Nitko nije odgovorio.

„Upravo kao godine 52. i 60. Ja sam uvijek tvrdio, da se ove suhe godišnje dobe redovito vraćaju... To sam sam uvijek govorio... i to opetujem... Upravo tako, kao onda, znadete. Kadno sam bio rekao, e hoću da podjem kući“, pridoda očajnom smjelošću.

„Ovdje je eto neki čovjek“, reče Abner Dean nehajno, „koji tvrdi, da nijeste nikad bili kod kuće; koji tvrdi, da ste se kroz čitave tri godine zadržavali u Sonori; koji tvrdi, da svoje žene i kćerke nijeste od godine 49. nikad više vidjeli; koji tvrdi, da ste kroz punih šest mjeseci vodili za nos ovaj tabor“.

Nastala je smrtna tišina. Tad progovori posve mirni glas:

„Taj čovjek laže!“

Nije to bio glas staroga. Svi su se ogledali za Henryjem Yorkom, kad se je ovaj dignuo, potegnuo svoje šest stopa visoko tijelo, istresao pepeo, koji mu je iz lule pao bio na prsa, postavio se odlučno pokraj Plunketta i mirno gledao one ostale.

„Onoga čovjeka nema ovdje“, nastavi Abner Dean bezbrižnim glasom, a kod toga je kao iz zabune stavio ruku u pojas pokraj svog samokresa. „Onoga čovjeka nema ovdje; ali ako tko traži od mene, da jamčim za njegovu tvrdnju — eto, evo me ovdje!

(Nastavit će se.)

Pojedini broj 12 h.

CIJENA lista: U pretplati za čitavu god. K 36·—, za polugodište K 18·—, tromjesečno K 9·—, mjesečno K 3·60, u malo-prodaji 12 f. pojedini broj. OGLASI primaju se u upravi lista trg Custoza 1.

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

„HRVATSKI LIST" izlazi u nakladnoj tiskari JOS KRMPOTIĆ u Puli, trg Custoza 1. Uredništvo: Sišanska ulica br. 24. — Odgovorni urednik JOSIP HAIN u Puli. — Rukopisi se ne vraćaju.

Godina III. **U Puli, subotu 8. prosinca 1917.** **Broj 869.**

AUSTRO-UGARSKI RATNI IZVJEŠTAJ.

Beč, 7. (D. u.) Službeno se javlja:

Istočno bojište:

Mir oružja.

Talijansko bojište:

Čete feldmaršala Conrada izvojštile su u navali daljnjih uspjeha. Austrijske strijeljačke pukovnije slomiše u višesatnim ogorčenim bojevima iz bliza neprijateljski otpor na Monte Cisemol. Padom ove utvrde, koja je kroz sedmice bila žilavo branjena, izgubiše Talijani preko 1000 zarobljenika i velike množine svakovrsnih bojnih sredstava. Ukupni broj od 4. prosinca dalje istočno od Asiaga privedenih zarobljenika porasao je do preko 15.000; topovski je plijen takodjer porasao.

Poglavica generalnog stožera.

NJEMAČKI RATNI IZVJEŠTAJ.

Berlin, 7. prosinca. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana javlja:

Zapadno bojište.

Bojna skupina prijestolonasljednika Rupprechta: U Ypernskom luku od vremena do vremena jaka se je vatra proširila na jug sve do Lysa. Na južnoj je obali Scarpe bila topnička borba na večer pojačana. Izmedju Grencourta i Marcoinga su doveli manji pothvati do poboljšanja našega položaja. Dvorac La Justice bje jurišem osvojen, Marcoing očišćen od neprijatelja. Sjeverno smo od La Vacquerie zadržali svoje položaje u ogorčenim bojevima proti engleskim navalama sa ručnim granatama. U protunavali bje izbačen neprijatelj, koji je privremeno bio provalio u nje.

Bojna skupina njem. prijestolonasljednika: Na obje je obale Moze bila topnička djelatnost posvuda živahna.

Bojna skupina nadvojvode Albrechta würtem.: Poranjsko je domobranstvo dopremilo sa smjelog jednog sunka u francuske jarke u Apremontskoj šumi 20 zarobljenika.

Poručnik je Müller izvojevao svoju 36. zračnu pobjedu.

Istočno bojište

Ništa važna.

Macedonsko bojište:

Slaba bojna djelatnost.

Talijansko bojište.

Izrabivši svoje uspjehe osvojile su čete feldmaršala frajhera pl. Konrada na juriš Monte Sisemol. Broj u Sette Communi učinjenih zarobljenika povisuje se na 15.000.

Prvi majstor glavnog stana Ludendorff.

---

* **Profesor Masaryk na kozačkom kongresu.** U Kijevu se obdržava dana kongres ruskih kozaka, na kojem će sudjelovati u ime češko-slovačkog revolucijonarnog odbora profesor Masaryk, koji je sakupljene kozačke izaslanike pozdravio u imenu češkoga naroda, te izrazio osvjedočenje, da će ruska republika braniti takodjer interese Čeha.

* **Llovd George obolio.** Lloyd George se je lako prehladio te je radi toga bio odgodjen banket za sedmicu dana, na kojem je imao da govori o ratnim ciljevima saveznika.

* **Pred navještajem rata sa strane Unije.** Odluka, 5. t. mj. predložena obim kućama kongresa u odobrenje, kaže: Državni departement izjavlja, da od danas o podne postoji ratno stanje izmedju Udruženih država i Austro-Ugarske te da je odredjena upotreba mornarice i sviju vojnih sila proti ovoj vlasti. — Reuterov ured javlja iz Washingtona, da se komisija zastupničke kuće za izvanje poslove izjavila za navještenje rata Austro-Ugarskoj. — Iz istoga se izvora doznaje, da je Wilson u nekom razgovoru s nekim članom kongresa izjavio, da je on navještenje rata Austro-Ugarskoj za to preporučio, jer bi moglo biti potrebno, da se ameri̇čke čete šalju u Italiju.

* **Bugari se odriču pravoslavlja.** Praški „Narodni Listy" donose: Budući da nemamo pri ruci originala, citiramo iz poljskih listova, da sofijski „Mir", koji je prije rata bio organom E. Gešova, smatra ulogu pravoslavlja u Bugarskoj kao svršenu. Početak je tog svršetka bio učinjen onda, kad se prekinuo politički savez izmedju Rusije i Bugarske. Bugarska se počela razilaziti od Rusije na polju politike, to je prešlo zatim na tlo vojničko i gospodarsko, a svršit će se vjerskim raskolom. — Zanimivo je, da to piše baš „Mir", koji je nekada bio rusofilski list, te svjedoči to o tome... (ostalo je zaplijenjeno).

* **Istina ili — šala?** Čitamo u austrijskim novinama: U Austriji izdavat će se od 1. siječnja 1918. duhan na karte samo onim punoljetnim muškarcima, koji će pod prisegom izjaviti da su zbilja pušači.

* **Agitacija antante u Rusiji.** Petrogradske brzojavke javljaju, kako vlade četvornog sporazumka nastoje, kako bi u zadnjem trenutku osujetile petrogradske mirovne pregovore. Svoj su protest dale tiskati u milijunima istisaka te nastoje, kako bi ga raširili na fronti. Vijeće narodnih komisara izjavlja s tog razloga, da vidi u tom neotesano umješavanje u ruske unutarnje odnošaje.

* **Rusija ne će da ratuje niti s antantom.** Iz Stockholma javljaju: Boljševici nastoje, kako bi se javno pregovaralo o miru. Odlučno stoje protiv svakog ratovanja. Za to ne mogu niti sklopiti separatni mir, koji bi značio daljnje ratovanje na zapadu. Oni zahtijevaju jedino mir sveopći.

* **Novi ratni plan antante.** „Loc. Anz." javlja iz Berna, da francuski listovi naglašuju, e mora biti izradjen radi dogadjaja na ruskoj fronti sasvim nov ratni plan, u kojem će Amerika imati veliko značenje. O Japancima da se ne misli.

Ratoborni govor predsjednika Wilsona.

Predsjednik je Wilson držao dne 4. o. mj. kod otvorenja kongresa govor, u kojem se je u prvom redu ukratko osvrnuo na posljednje dogadjaje i kazao dalje: Nesnosna nasilja, koja kane počiniti zlokobni vlastodršci u Njemačkoj, odviše su očita, a da bi se mogla opetovati. On hoće stoga govoriti samo o ciljevima, koje kani postići Amerika. „Naša je svrha dakako, da dobijemo rat, i mi ne ćemo postati niti slabi, niti se dati odvratiti od toga cilja". No mora se postaviti pitanje i odgovoriti na nj: Kad smatra Amerika rat dobivenim? Narod je jednodušan, i ljudi, koji govore sad o miru, nijesu vrijedni, da se osvrćemo na njih. Amerikanski narod želi rat svladanjem zla, konačnim porazom svih mračnih sila, koje smetaju mir i čine ga nemogućim. Ovo strašno biće, kojega odavno nam lice pokazuju vladajući krugovi u Njemačkoj, pogibao od neprestanih spletaka i združenih nasilja, kakovom nam se prikazuje njemačka moć, to opako i nepošteno biće, koje nije sposobno, da podržava ozbiljan mir, mora se oboriti, i ako se ne će potpuno uništiti, to mora barem isključeno biti od svakog prijateljskog udruženja naroda. Tad ali, kad bude ova moć konačno jednom svladana, kad osvane vrijeme, kadno ćemo moći govoriti o miru, kad bude njemački narod imao jednom pouzdane posrednike, i budu li ti muževi spremni, da se u ime svoga naroda za osnovanje budućih zakona i utanačenje ljudskog društva priključe sveopćem sudu naroda, tad ćemo rado i bez himbenosti platiti cijenu za mir. Mi poznajemo tu cijenu: Potpuna je to i nepristrana pravednost za svaki narod, ustanovljena konačnim utanačenjem, svaki za naše neprijatelje toli i za naše prijatelje. Nijedna narodnost i nijedan narod ne smije biti oštećen ili kažnjen, jer su neodgovorni vladari izazvali ovu grozovitu nesreću. Ovoj misli podaje izražaja formula: niti aneksija niti odšteta. Upravo jer ova kratka formula sabirnim načinom opisuje prava svih ljudi, to su ju Nijemci, majstori u vodjenju rata, mudro uporabili, da ruski narod, i narode svih drugih zemalja, koje su pristupne njihovim agentima, smetu i zbude, a sve to u nakani, da izazovu prijevremeni mir, prije negoli je autokracija primila konačni odgovor i prije negoli narodi mogu sami odredjivati svoju sudbinu. Mi moramo sad tim autokratima pokazati kako ništetni su njihovi zahtjevi glede nadgospodstva u današnjem svijetu. Naša je sadašnja zadaća, da stečemo rat, i ništa nas ne će moći od toga suzdržati. Sve ćemo naše sile i pričuve na ljudima, novcu i materijalu posvetit tim zadaćama, dok ne budu ispunjene. Mi ćemo rat tek tad smatrati dobivenim, kad nam bude njemački narod po svojim opunomoćenim zastupnicima kazao, e je spreman, da prihvati mir, koji se osniva na pravednosti, na odmazdi za krivice, počinjene po njegovim vladarima, te nadoknadi štetu, koja bje prouzročena Belgiji. Nijemci su proširili svoje gospodstvo na druge zemlje i na druge narode, na veliku austrougarsku monarkiju, na balkanske zemlje, na slobodnu Tursku i na Aziju. Ove se zemlje moraju opet osloboditi od toga. Uspjeha ali, koji može Njemačka da zabilježi na području svoje industrije, svoje znanosti, hvala njezinoj inicijativi, ne osporavamo joj, što više, mi joj se divimo. Ova si je Njemačka stvorila bila svjetskim mirom zajamčeno snažno trgovačko carstvo. U onaj čas ali, kadno se je bila osigurala za mirovni triumf, htjela si je u mjesto takova uspjeha izvojštiti vojničku i političku nadmoć oružanom silom, kako bi mogla protjerati svoje najomraženije i najljuće protivnike, ne bi li joj pošlo za rukom, da ih uništi. Mir, koji ćemo mi sklopiti, mora izliječiti te štete. On mora da oslobodi narode, srećni nekad puk u Belgiji i sjevernoj Francuskoj oteti pruskom ugrožavanju; on mora i narode u Austro-Ugarskoj, na Balkanu, kaošto i u europskoj i azijatskoj Turskoj osloboditi od gospodstva pruskog vojničkog i trgovačkog samodrštva. Mi moramo medjutim istaknuti, da ne kanimo Austro-Ugarske ni na koji način oštetiti, i da nije naša stvar, da se bavimo uredbama naroda. Mi im ne ćemo ni na koji način pripisivati, kako da se vladaju, mi želimo samo, da sami upravljaju svojim prilikama, koli velikim toli malenim. Naše je držanje i naši su ciljevi naprama Njemačkoj slični. Mi ne kanimo zla njemačkoj državi, i mi ne ćemo da se pačamo u njezine unutrašnje prilike. Ljudi, koji obmamljuju njemački narod i vladaju njim, kažu mu, da se bori za opstanak njemačke države, i da Njemačka vodi opravdani obrambeni rat proti napadaju. Ništa nije neispravnije, i mi moramo nastojati, da njemački narod svom otvorenošću i iskrenošću uvjerimo, kako ovo nijesu pravi ratni ciljevi Njemačke. Mi se zaista borimo za emancipaciju Nijemaca. Nitko ne ugrožava neovisnost ili mirni razvoj njemačkog carstva. Ono najgore, što bi moglo stići njemački narod, bilo bi to, kad bi i iza rata dalje morao da živi pod svojom častohlepnom i spletkarskom gospodom, koja nastoje, da ruše mir svijeta. Kad bi Njemačka i nadalje stajala pod gospodstvom tih razreda, ne bi se mogla primiti u savez naroda, koji će u buduće zajamčivati mir svijeta. Taj savez mora da bude udruženje naroda, a ne savez vlada. I tad zaista ne bi bilo moglo moguće da se opet uspostave slobodni gospodarski odnošaji prema Njemačkoj. Dalekosežne se štete, koje je donio ovaj rat sa sobom, moraju izjednačiti. To se ali ne će učiniti time, da se Njemačkoj i njezinim saveznicima počine jednake štete. Javno mnijenje svijeta toga ne bi dozvoljavalo. Nijedan se zastupnik naroda, koji posjeduje pravo samoodredjivanja naroda, ne bi usudio, da mimoidje javno mnijenje time, što bi pokušao pristupiti mirovnom ugovoru, koji je osnovan na sebičnosti i na kompromisu, kao primjerice ugovor bečkog kongresa. Taj će kongres, koji će dokrajčiti rat, naći oblik za misli, koje se sad sabiru u srcima i savjesti svih slobodnih ljudi. Ne mogu a da ne izjavim, da bi bila simpatija i oduševljenje ruskoga naroda jednom za uvjek predobljena za stvar alijiraca, da smo se odmah u početku jasno bili izrazili. Ruski je narod bio otrovan po onim istim lašcima, koji su zaslijepili bili njemački narod i otrov je pružila bila jedna te ista ruka. Jedino uspješni protuotrov jest istina, a ova se ne može odviše često kazati. S ovog sam gledišta smatrao svojom dužnošću, da se izrazim o tim izjavama i ciljevima.

Delegacije.

Beč, 7. (D. u.) Bosanski odsjek austrijskih delegacija obdržavao je sjednicu, u kojoj je zajednički ministar financija, barun Burian podao egzpoze o položaju u Bosni i Hercegovini te je ustanovio, da su se obje ove pokrajine, koje su tekar g. 1908 bile ujedinjene sa Austro-Ugarskom, u veliko, teško doba pokazali kao sastavni, jednakovrijedni dio naše monarkije. Bosna i Hercegovina postaviše se u ratu sa svim svojim silama i svom požrtvovnosti u službu zajedničke velike stvari. Bosanske i hercegovačke čete stekoše si lovor-vjenaca, ali i zaledje je podnašalo i još uvijek podnosi žrtve i nepogode rata postojanošću, koja zaslužuje najveće priznanje. Izimno stanje, koje je uslijed ratnog položaja postalo nužnim, bilo je postepeno odstranjeno. Pogledom želju po zemaljskom saboru, izjavlja ministar, da su novi izbori prema općenitom mnijenju u zemlji samoj za vrijeme rata nemogući. Zemaljska će uprava u buduće nastojati oko toga, da po mogućnosti čim prije pozove u život djelatnost zemaljskog sabora Bosne i Hercegovine. Ministar govori o velikim, zamašnim gospodarskim reformama, koje se pripravljaju, kod česa naročito ističe, da je uredjenje bosansko-hercegovačkih agrarnih odnošaja jedna od prvih dužnosti. Pošto su se Bosanci i Hercegovci junački borili za veliku našu zajedničku stvar te se za nju žrtvovali, nema sada više nikakvog povoda, koji bi monarkiju odvraćao od toga, da se zemaljske ustanove usavrše u smislu, da se Bosancima i Hercegovcima dade prilika, da izvršuju takva gradjanska prava, koja idu preko granica užih interesa njihove domovine. Kod novog uredjenja stvari, moći ćemo, da sudbinu Bosne i Hercegovine postavimo na sigurnu i jasnu bazu, na kojoj će, kraj brižnog čuvanja zajedničkih interesa austro-ugarske monarkije, moći biti dostatno udovoljeno narodnom osjećaju, domovinskoj ljubavi i želji po napretku pučanstva u Bosni i Hercegovini.

U odboru za izvanje stvari ugarske delegacije, izjavio je grof Czernin, da će se rat produljiti ponajviše radi toga jer si antanta glede belgijskog pitanja nije na jasnom. Zapadne vlasti ne će mira, i nadaju se velikoj američkoj pomoći, koja je medjutim u onoj mjeri, kako su to razvikali, isključena. Glede razoružanja misli ministar da ne će biti u budućnosti potrebna današnja nastojanja i konkurencija oko naoružanja. O mirovnim je pregovorima izjavio, da će se ti voditi u sporazumku obih vlada. Što se tiče Španjolske, rekao je, da nije niti jedne neutralne zemlje, prema kojoj bi vladali bolji odnošaji negoli prema Španjolskoj.

Nato ministar nastavlja: Dobio sam utisak, kao da velika većina ugarske delegacije u općenitosti odobrava moju politiku. Izjavljam sasma otvoreno, da sam iskreno želio, da se delegacije sastanu, jer u vrijeme, knošto je današnje, ne može vanjski ministar, da vodi poslove, ako nije čvrsto uvjeren, da većina obiju delegacija podupire i da je sporazumna poduprirati njegovu politiku. Od početka rata nijesam nikada sumnjao o tome, da ćemo ovaj rat časno dovršiti, da će nam uspjeti, da postignemo postavljene si ciljeve. Ja sam o tome čvršće no ikada prije uvjeren, ali sam sa druge strane i uvjeren da nismo pri koncu, i da ćemo morati svladati još mnoge poteškoće prije nego dodjemo u sigurnu luku. Dobro nam je poznato, da će zapadna antanta svim sredstvima nastojati oko toga, da osujeti mirovna nastojanja Rusije i čvrsto sam uvjeren, da ćemo tu naići još na velike poteskoće, koje ćemo morati svladati. Gospodo moja! Mi želimo bezodvlačni, ako je moguće, opći mir. Mi ne ćemo kušati, da Rusiju odvratimo od njezinih dosadašnjih saveznika, no put do općeg mira može da vodi samo preko Rusije, jer je Rusija jedina država, koja je sklona miru. Mirovni uvjeti, uz koje smo mi danas pripravni na mir, posve su poznati: mi ne zahtjevamo niti aneksija, niti odšteta, mi stojimo na stanovištu, da si jednako kao i Rusija prisvojimo suvereno pravo, da naše unutrašnje prilike riješavamo samostalno. Ako Rusija zaista želi mir — a nema sumnje, da ga želi — to je ona u stanju, da svoje stanovište razjasni zapadnoj antanti. Nato veli ministar da je naša monarkija slična ladji na razburkanom moru. Opkoljena od smrti i pogibelji ide ladja svojim putem ali je cilj još daleko. Premda se sa jarbola vidi kopno, to moraju ipak svi na ladji znati, da je borba još duga i da ćemo doći do zaželjene luke — do časnog mira — ako se držimo lozinke: Ustrajmo!

Beč, 7. (D. u.) Odsjek za vanjske poslove u ugarskim delegacijama nastavlja debatu o egzpozeju vanjskog ministra. Gosp. Maylat izjavlja, da je politički savez na Njemačkom dragocijen, ali da si u gospodarskom pogledu mora Ugarska pridržati slobodne ruke. Grof Tisza izjavlja pogledom na balkansko pitanje, da je riješenje ovoga pitanja moguće u smislu, da Srbija, koja ima da Bugarskoj odstupi sva ona područja, na koja ima Bugarska pravo, bude uz odgovarajuće modalitete spojena sa Crnom gorom. Tome naprotiv nije on baš mnijenja, da se Srbiji dozvoli put do mora. Put Srbije u svijet mora ići kroz monarkiju. Iza dr. Geza Papa govori još vanjski ministar. Primljen je na to predlog, da se vanjskom ministru izreče povjerenje, knošto i od grofa Tisze predložena promjena, prema kojoj neka se eventualno modificiraju uvjeti naše spremnosti za mir prema onim državama, koje hoće da nastave rat, dotično, da se eventualno zahtjeva odšteta za žrtve koje bi mi položili. Na to se sjednica prekida.

Jugoslavenska politika.

Deklaracija hrvatskih i srpskih zastupnika u hrvatskom saboru. — Dr. Šušteršić ponovno inzultiran.

„Slovenec“ prima iz Beča sa danom 4. prosinca: Dne 3. o. mj. priopćili su zastupnici hrvatsko-srpske koalicije te Starčevićanaca u listu „Hrvatska Država“ odrješitu deklaraciju za sjedinjenje Hrvata, Srba i Slovenaca. No vladina je cenzura list radi ove izjave zaplijenila. Danas je u svom govoru dr. Vrstovšek pročitao tu izjavu, time ju imunizirao, te ju uslijed toga priopćujemo. Taj je dogadjaj u našoj borbi za sjedinjenu Jugoslaviju od velikoga značenja, osobito, ako se uvaže unutrašnje političke prilike u Hrvatskoj. Starčevićeva je stranka prava prvi put nastupila zajedno sa srpskim zastupnicima. Nastupila je za najčišći naš narodni program. Ova se izjava može smatrati opravdanom kao izražaj volje svega naroda u Banovini, ta poznato je, da su i svi pristaše koalicijonih stranaka istoga mnijenja, a koalicija sama nastupa s aktivnim programom, smatrajući se samo prolaznom upravom, kojoj je zadaća, da prepriječi, kako ne bi došli na kormilo famozni „frankovci“. Hrvatsko-srpska deklaracija glasi: „Povodom mirovne ponude današnje revolucijonarne ruske vlade, kako je izdana u Carskom selu dne 25 studenoga, u kojoj se ista obraća na sve vlade, sve slojeve, sve stranke zaraćenih pitanjem, da li su spremni stupiti u pregovore glede bezodvlačnog raspravljanja o primirju i sveopćem miru, izjavljuju potpisani zastupnici hrvatskoga sabora, da su spremni pozdraviti svaki korak, koji može zaista voditi do trajnoga mira medju svim narodima. Tom zgodom smatramo svojom dužnošću, da izjavimo zahtjev čitavog svog naroda, koji — opirući se o pravo samoodredjivanja naroda — energično traži, da mora biti mir, koji bi imao dokrajčiti grozote ovoga rata, demokratski mir, mir, koji neka zajamčuje svim narodima, a takodjer i jedinstvenom narodu Hrvata, Srba i Slovenaca potpunu slobodu državnog, kulturnog i gospodarskog života i napretka. Zagreb, 3. prosinca 1917. Cezar Akačić, Srgjan Budisavljević, Marko Došen, Hrvoj pl. Dragutin, Kempf Vojislav, Kovačević Ivan, Kufrin pl. Franjo, dr. Petar Majer, dr. Ante Pavelić, Peršić Ivan, Petričić dr. Živko, Pribičević Valerijan.

•

Čitamo u „Slovenskom narodu“ od 6. prosinca: Prekojučer je po noći bio peron ljubljanskog glavnog kolodvora pozorištem bučnih dogadjaja. Oko ponoći se je dovezao pred kolodvor u svom automobilu zemaljski poglavica dr. Šušteršić, da otputuje ponoćnim brzovlakom u Beč. Već u vestibulu se je kolodvora porodio doskora iz dolaska zemaljskog poglavice sveopći nemir. Dr. Šušteršić je odmah otišao na peron, gdje se bila medjutim raširila vijest, da putuje u Beč. Doskora su se skupile skupine ljudi i sve više se približavala zemaljskomu poglavici, koji je čekao na dolazak vlaka. S koje je strane pala prva zla riječ, ne da se ustanoviti. Za nekoliko je časaka nastala stiska i čuli se oštri povici, koji su se pojavljali sve gore i jače. „Izdajice, lopove, ideš nas u Beč prodavati, koliko dobivaš za svoju izdaju“ i slična su spočitavanvja padala poput bujice na zemaljskoga poglavara, dizale su se pijesti i postojala je bojazan, da ne će nekoji uzrujaniji dra. Šušteršiča tvorno napasti. Blijed i prestrašen je utekao zemaljski poglavica prema brzovlaku, koji se je upravo dovezao bio u kolodvor. Kondukter, koji je opazio nevoljan položaj poznatog mu zemaljskog poglavice, naglo je otvorio željeznička kola i otkazao dru. Šušteršiču posebni kupej, u koji se je zemaljski poglavica zatvorio. Hrpa je demonstranata bila medjutim nahrupila sa perona pred kola, u kojima se je nalazio dr. Šušteršić, no pošto ga nije više opazila, prestale su demonstracije; tek kad je vlak odlazio iz kolodvora, padale su opet oštre riječi. Čitav je dogadjaj proizveo na prisutne dubok dojam.

NEPRIJATELJSKI IZVJEŠTAJI.

Francuski:

5. prosinca, popodne. Neprijateljski nasrtaji u odsječku Craonne sjeverno od Sapigneul nijesu postigli nikava uspjeha. Mi smo s naše strane prodrijeli u njemačke jarke istočno od Reimsa, i dovedosmo natrag zarobljenika. Na desnoj obali Moze prilično živahna djelatnost artilerije. Inače je noć protekla svuda mirno. Zadnje su noći pucala neprijateljska ljetala na predjel sjeverno od Nancy-a, pri čemu su bile ranjene tri osobe. Tijekom 3. prosinca, bila su dva neprijatelska lijetala oborena od naših avijatičara, dok je šest drugih lijetala bilo prisiljeno da se spuste u svoje linije.

5 prosinca, navečе. Borba je artilerije bila kratko vrijeme živahna u kraju kod Craonne, dok je u odsječku Marovillier na fronti Beaumont bila žestoka. U šumi Fosses južno od Juvincourta pokušao je neprijatelj da navali na naše malene straže, a da nije postigao uspjeha. Sa ostalih fronta nema ništa da se javi. Prošle je noći bio Dünkirchen opstrijeljavan neprijateljskim lijetalima bombama; dvije su osobe civilnog pučanstva usmrćene.

4. prosinca, popodne. U Champagni odbismo dva pokušaja navale na naše malene straže izmedju Tahure i Maisons de Champagne, te nanesosmo neprijatelju gubitaka. Na desnoj obali Moze u odsječku Beaumonta i u Vogezima u predjelu Bonhomme žestoki bojevi artilerije. S ostalih fronta nema ništa da se javi.

Belgijski. 4. prosinca neznatna djelatnost artilerije. Kod Dixmuidena borba bombama. U noći 4. prosinca bacala su neprijateljska lijetala bombe na Furnes i Dünkirchen. Dne 5. prosinca umjerena djelatnost artilerije. Naša je ljetalačka služba iskoristila povoljno vrijeme da izvede mnogobrojne zadaće.

Istočni izvještaj. Na cijeloj je fronti ograničena bojna djelatnost. U kraju kod Bitolja palo je veoma mnogo snijega. Na Prešpanskom su jezeru bile topovskom vatrom potjerane neprijateljske ladjice, koje su pokušale da se približe obali.

Političke vijesti.

Reforma srednjih škola u Hrvatskoj.

„Sloboda“ piše: Novi je predstojnik odjela za bogoštovje i nastavu gosp. Rojc obećao velike reforme na polju nastave, i to ne samo u osnovnoj školi, već i u srednjoj. Ovdje hoću samo da upozorim na neke vrlo važne činjenice, koje se ne bi smjelo kod provadjanja reforma u srednjoj školi pustiti s vida. U prvom je redu slabo upoznavanje mladeži s prilikama našega naroda, a naročito kulturnom i socijalnom njegovom poviješću. Naučna osnova glede povijesti u srednjim školama jeste neumjesna za današnje doba, ona se protivi svojoj osnovnoj misli, da odgaja neku narodnu inteligenciju. No ta inteligencija po školi ne može upoznati svoga naroda, ne poznaje njegovu prošlost u tančine, a hoće da ga vodi u borbi za slobodu i ujedinjenje. A kako bi i mogla sve to upoznati, kad uči povijest svoga naroda samo u posljednjem razredu i to iz nekakve tanke knjižice, koja je uz to napisana u čisto reakcijonarnom madžarskom duhu, spominjući u glavnom samo bitke kao kakova ratna historija. Svi se drugi naši važni narodni pokreti spominju u njoj u par riječi ili možda nikako. Kao da je ta knjiga išla prije tiskanja u Peštu na cenzuru oligarhijske „braće“, koji su sve, što je u njoj „nebratsko“, izbrisali. Djak, proučivši tu knjigu, ostaje u pogledu povijesti našeg naroda duševni siromah, kakav je bio i prije toga. Ta knjiga doista sramoti našu školsku autonomiju, pa treba da se izbaci iz popisa učevnih knjiga, a mjesto nje neka se dade sastaviti nova, koja će odgovarati čisto modernom duhu, pa neka naročito sadrži sve naše važne pokrete za slobodu i to istinski onako, kako se zbilo, a ne da ih omalovažuje ili uopće briše. Neka se naučna osnova promijeni tako, da se naša povijest uči u dva posljednja razreda, a ne samo u jednom; da se ne bude pridavala veća važnost bitkama, gdje smo se i onako borili za tudju korist, a na svoju nesreću, već onomu, što je potrebno za poznavanje jednoga naroda, a to je njegov kulturni, ekonomski i politički razvoj. Uopće bi trebalo ne samo u pogledu povijesti, već u cijeloj naučnoj osnovi srednjih škola provesti narodni

duh, da bi se time ti budući vodići našega naroda upoznavši ga onakvim kakav jeste, sljubili s njime, da bi ga poštivali, a ne da bi ga kao danas birokratski naduvenci i šupljoglavci mrzili i potpomagali njegovu propast. U drugom redu hoću, da ovom prilikom iznesem još jednu veliku pogrješku naše naučne osnove u srednjim školama, a to je ograda prema Slavenima, koja čini našim srednjoškolskim apsolventima velike neprilike i to kako gimnazijalcu tako i realcu. Tomu zlu lahko se može doskočiti time, da se u gimnazijama broj sati latinskih i grčkih predavanja skrati, a u realnim gimnazijama da se ukine obuk u madžarskog jezika, pa će se tako dobiti potrebiti sati za učenje kojeg lakšeg i bližeg slavenskog jezika na pr. češkog, kako je to već jedan narodni zastupnik spomenuo u saboru. Učenje češkoga jezika bilo bi nam od koristi, jer Čeh je prvak na znanstvenom polju medju Slavenima. Tom bi reformom prestale one šikanacije naših djaka na njemačkim univerzama, ono izrugivanje sa strane njemačkih junkera. Time bi se omogućio i olahkotio našim djacima polazak visokih čeških strukovnih škola, kakvih kod nas na žalost nema, a to su tehnika i agrikulturna akademija, koje spadaju medju najbolja učilišta u cijeloj srednjoj Europi. Tako ćemo imati stručnjaka mnogo boljih na polju tehnike i ekonomije, nego što su oni, koji svršavaju njemačke i madžarske škole. Gospodo reformatori, požurite se s reformom, ne obećavajte samo, već radite. — To vrijedi u potpunoj mjeri takodjer za naše srednje škole u Austriji.

Kulturni rad Madžara za narodnosti.

Veliki župan barun Petrichevich-Horvat obavijestio je ovih dana Vasilija Mangru, da će ministar nastave zatvoriti osamdeset rumunjskih pograničnih škola, a za kratko vrijeme oduzeti državnu subvenciju svim onim rumunjskim konfesijonalnim školama, koje djeluju u okolici Szeben, Fogaras, Brasso, Nagyküküllö i Haromszeg, isto tako škole u županijama hunjadskoj. Ovom naredbom zatvoriti će se u svemu dvije stotine devedeset i jedna rumunjska škola, a četiri stotine osamdeset učitelja ostaje bez kruha. Mjesto ovih zatvorenih rumunjskih škola odlučio je grof Appony otvoriti takove državne škole, u kojima će nastavni jezik biti samo madžarski. — U Ugarskoj vlada demokracija, narodna strpljivost, sveopća pravednost — i tko protivno tvrdi, taj zaslužuje — vješala!

Domaće vijesti.

Kramarska bezobraznost. Poznato je, da je bila mjestna aprovizacija u Krnici prošloga aprila uslijed postupka oblasti oduzeta trgovcu Dongetti-ju i predana posebnom mjestnom odboru. Istom je zgodom bio zatvoren dućan, gore spomenutog Dongetti-ja. Od toga vremena njegova obitelj ne bi znala kako bolje da pokaže svoj jad i svoju mržnju proti domaćem pučanstvu, kano da je isto krivo, da su oblasti našle shodnim da joj oduzmu prodaju živežnih namirnica u Krnici. Na molbu pučanstva bilo je istoj obitelji iza mjesec dana dozvoljeno, da smije svoju zatvorenu trgovinu ponovno otvoriti, ali to samo za prodaju nekojih sitnica. Kod toga Dongettijevi pokazuju dan na dan svoju protivnost n. pr. u toliko, da stanovitim obiteljima u selu neće da prodavaju soli, kazujuć da je nemaju, dočim je poznato da ženama tudjih općina, dapače i tudjih kotara prodavaju i sol i petrolej i to ne za novac, već za jaja (za kg soli jedno jaje). Premda je sa strane oblasti bilo javljeno, da će petrolej djeliti mjestna aprovizacija, ipak je Dongettijevim uspjelo, da isprose, da se je petrolej za djeljenje medju pučanstvo predalo njima, a ne mjesnoj aprovizaciji. Nekojim se pako obiteljima, koje su predale zakonite iskaznice sa oznakom „capo“, na temelju kojih svaka obitelj dobiva mjesečno stanoviti kvantum petroleja, odbilo sa ruglom i kod toga morale su da podnose uvrijede sa strane Dongettijevih. Dalje ista obitelj javno razglasuje, da će njihov otac Lodovico Dongetti, koji se nalazi od mjeseca junija u vojništvu, skoro biti oslobodjen od istoga, jer da će uslijed viših protekcija dobiti aprovizaciju opet u svoje ruke. Nek nas Bog od toga sačuva, jer bi to bila prava šikanacija našeg pučanstva! Mislimo da tako prostim ljudima nikako ne spada u ruke aprovizacija, za to molimo nekoju gospodu nek ne podupiru nastojanje takih „gentiluomini“, čije su patrijotske težnje inače dosta poznate.

: **Iz gradske aprovizacije.** U svrhu prištednje svjetlosti uvest će se počevši od ponedjeljka dne 10. o. mj. u prodavaonicama aprovizacijonog povjerenstva, u velikoj tržnici i u ulici Alberto neprekidno vrijeme za prodaju, i to od 8 sati prijepodne do 3 sata popodne. Za kratko će se vrijeme zatvoriti dvije prodavaonice, i to ona u velikoj tržnici i u ulici Promontore, a mjesto njih će se otvoriti jedna jedina na veliko zasnovana prodavaonica na trgu Lissa. I ova će prodavavnica biti otvorena takodjer od 8—3 sata. — Pozivlju se svi oni, koji još nijesu podignuli zalihe krumpira, koja im pripada, da ju podignu u skladištu u ulici Radetzkoga.

Tramvajska nezgoda. Preksinoć oko 8 sati na večer bila je na kolima za spašavanje prenešena u pokrajinsku bolnicu osamnajstgodišnja Ana Tomas iz Pule, via Flavia, br. 26, radnica u praonici ratne mornarice u Puli. Kad je svršila prekjučer posao, otputila se tramvajom kući, i kad je imala da sidje, tako je nespretno skočila, da se morala udariti na nekakav oštar predmet, te se dobivši znatnu ozlijedu na desnoj sljepočici, onesvijestila. Više joj je osoba priskočilo u pomoć, te je bila odmah, čim je stigao voz za spasavanje, prevežena u bolnicu. Liječnik, koji je imao nadzorstvo, pružio joj prvu pomoć, te se već počela da polagano oporavija. Djevojka je rodjena u Humu u buzetskoj općini.

Nogometna utakmica obdržavat će se sutra, u nedjelju dne 9. o. mj. u 2 sata popodne na vježbalištu otrag vojarne ratne mornarice izmedju nogometnih klubova „Čitaonice“ i „Olimpia“. Bit će to druga nogometna utakmica našeg mladog kluba, koju daje kao odmazdu „Olimpiji“. Čisti prihod odredjen je za puljske bjegunce. Ova nogometna utakmica pobudjuje još veću znatiželjnost medju gradjanstvom, nego ona prva, koja se je obdržala pred malo vremena. Preporučamo našim rodoljubima, da prisustvuju u što većem broju,

Vraćanje bjegunaca. Daljnja je skupina bjegunaca, njih oko 600, stigla dne 4. o. mj. Ponajviše su to Rovinjci, izgladnjeli i upalih lica, te dolaze iz logora Vagne kod Lipnice. Polagano se vuku ti transporti, kao da ih vuku iz najudaljenijeg kraja svijeta.

Nestašica krme. C. kr. tvrdjavni povjerenik saopćuje: Pogledom na ovogodišnju veliku nestašicu krme, zabranjena je uporaba slame kao stelja. Slama služiti će isključivo za prehranjivanje blaga. Stelja imade se uzeti iz šuma.

„Hrvatska Država“ o našim mornarima. „Hrvatska Država“ donosi po našem listu svote, što su ih pojedini odjeli naših mornara sakupili za hrvatske škole. Na koncu dodaje ove riječi, koje neka raznose požrtvovnost naših mornara diljem široke nam domovine: Ovoj svjetloj pojavi mislimo da komentara ne treba, ali naslijedovanja i te kako treba. U ime svijesnih zahvaljujemo rodoljubnim mornarima i postavljamo ih uzorom svima! Tako govori o vama uzorna momčadi, list, koji je posvetio sav svoj rad i nastojanje našem konačnom cilju: ujedinjenju i oslobodjenju. Osvjetlali ste si obraz pred narodom i svijetom, i ustrajemo li u radu, borbi i nastojanju, pobjeda nam je osigurana.

Raspis natječaja. Iz zaklade Josipa Mikuža podijelit će se za školsku godinu 1917/18. štipendij u iznosu od K 260 za djake slovenskih roditelja, koji pohadjaju državne ili srednje škole s pravom javnosti ili pak više škole u austro-ugarskoj monarkiji. Pravo na tu zakladu imaju: 1. djaci, rodjeni u avberskoj župi; 2. djaci, rodjeni u tomajskoj dekaniji; 3. djaci, rodjeni u kubodskoj ili dolinskoj župi ili u tršćanskoj okolici, u Bazovici ili u Proseku; 4. u slučaju, da se ne bi oglasio nijedan izmedju gorinavedenih, imaju pravo djaci, koji su rodjeni u sudbenom okružju sežanskom ili koparskom. Pravo predlaganja imade župnik u Avberju. Molitelji za ovaj štipendij moraju da prilože molbi krsni list, potvrdu o cijepljenju boginja, svjedodžbu siromaštva i zadnje dvije školske svjedodžbe i to treba predati najkašnje do 5. siječnja 1918., putem predstojeće školske oblasti c. k. namjesništvu. Trst, 1. prosinca 1917. Od c. k. namjesništva.

Obznana i zapljena imovine gradjana neprijateljskih država, koji se nalaze u Austriji i prijava imetka austrijskih gradjana, koji se nalaze u neprijateljskom inozemstvu. „Trgovačka i obrtnička komora za Istru“ priopćuje nam: Imovina, koja se nalazi u Austriji a pripada državljanima neprijateljskog inozemstva, kaošto imovina austrijskih pripadnika boravećih u inozemstvu neprijateljskom, ima se prijaviti do 31. prosinca 1917. Neprijateljskim se inozemstvom smatraju u smislu nar. 31. listopada 1917. L. D. Z. br. 130,: Belgiju, Britanija s Irskom, Francuska, Italija, Portugalska, Rumunjska, Ruska i Srbija. Za prijavu je normativno stanje od 30. lipnja 1917., odnosno stanje u času buknuća rata. Prijave se moraju prikazati onoj trgovačkoj i obrtničkoj komori, u okružju koje prijavitelj stanuje, dotično imade svoje sjedište. Za prijavu upotrebljavati će se posebni obrasci, koji se mogu nabaviti uz isplatu kod trgovačke i obrtničke komore. Imovina gradjana neprijateljskog inozemstva može se prodati, ustupiti i opteretiti redovitim pravničkim putem medju živim jedino uz predhodno odobrenje ministarstva za unutarnje poslove i ministarstva za vanjske poslove. Ne vrijede slijedeće zakrate: 1. za imovinu gradjana neprijateljskog inozemlja koji borave u Austriji. 2. za pojedine imovine gradjana neprijateljskog ozemlja, koje pripadaju poduzeću nalazećem se u Austriji u koliko se tiče prodaje, ustupa ili opterećenja na uhar osoba, koje borave u Austrij. 3. za imanje, koje je podloženo osobitom nadzornom ili prisilno upravnom postupku. Neosvrćajući se na zaplijenu imanja neprijateljskog, prijava vrijedi u prvom redu za svrhu statistike i političke ekonomije. Izostanje prijave podložno je teškim globama ili kaznama uapšenja.

Prijava kovinskih užeta i uredjenje trgovine takovim užetima. „Trgovačka i obrtnička komora za Istru“ upozoruje interesovane da čelično i željezno nitno uže debljine od 0:2 do 0:6 mm. podložno je dužnoj prijavi bez obzira na travesalni prerez u koliko je isto dugo 20 i više met. Moraju se prijaviti: užeta koja se nalaze u skladištu, pričuvi i koje se nalazi u prenosnim uvrštajima, mašinama itd. ili kod drugih namještaja, koje je izvan poslovanja. Izključeno je dužnosti prijave užeta u pričuvi, koje je apsolutno potrebito za daljnje vodjenje javnih u djelovanju prevoznih poduzeća, željeznička i parobrodarska poduzeća ili montanistička poduzeća koja posluju. Prijava mora se učiniti po stanje 3. studenoga 1917. i mora se bezodvlačno upraviti c. kr. ministarstvu trgovine. Obrasce za prijavu šalje na zahtjev besplatno trgovačka i obrtnička komora. Kovinska užeta prerečene vrsti ne smiju se izradjivati ni prodavati bez posebnog odobrenja ministartsva za trgovinu.

Milodari za hrvatske škole u Puli. Prigodom „Božićnice“ sakupljeno je po gg. W. Vlaisavljević i S. Ljubov na Nj. Vel. brodu „V“, medju jugoslavenskom i češkom momčadi, te položeno preko naše uprave K 70·60. Darovaše: po K 10·—: N. N.; po K 6·—: N. Vlaisavljević, S. Ljubov; po K 5·—: Vukov; po K 4·—: Kombora, Gulin; po K 3·—: Ježina, Strenja; po K 2·—: Beran, Perica, Galić, Mirak, Radičić, Pulja, Šarolić, Fočić, Maksan, Radić; po K 1·—: Karban, Marčik, Čada, Kordić, Nižić, Kazija, Sedinić, Fidermuc, Bezbradica; po 60 para: Matacin.

Sakupljeno na Nj. V. torpiljarci „71“ medju momčadi svih narodnosti K 106·24. Darovaše: po K 10·—: Ivo Antić, Sándor Sárkezi, Dragutin Popac, Ivo Vlahović; po K 9·24: Šime Petković; po K 5·—: Šime Mazić, Ivo Gartlik, Gjuro Radeka, Josip Gašparić, Antun Brezac; po K 4·—: Oto Knoblock; po K 3·—: Mijo Bradić, Franjo Mišura, Rudolfo Kazarowsky; po K 2·—: Edvard Schraler, Alois Brehar, Rudolfo Cibčik, Ivan Miler, Dragutin Sebeni, Ivan Kovač, Gjuro Kelemen, Alojs Reiner, Franjo Mahorko; po K 1·—: Oto Pohanel.

Sakupljeno po gosp. Mati Kaloper, na Nj. V. brodu „Kaiserin Maria Theresia“, medju našom momčadi K 92·—. Darovaše: po K 10·—: Mate Kaloper, Antun Aras, Ivan Meić, Tome Klarić; po K 5·—: Defranca; po K 4·—: Umberto Valentić; po K 3·—: Markó Marinović, Vencel Stelik; po K 2·—: Vladimir Pristaikov, Rajmund Lazarić, Vaclav Maršik, Ivan Bratović, Ivan Ban, Ivan Ivičević, Vazmoslav Smokvina, Stipan Govorčin, Dujo Delić, Janos Stijasztni, Šime Dražeta, Mirko Klarić, Ivan Plješa, Dujo Cipitelo; po K 1·—: Drago Kvarda, Albert Tetiva, Drag. Herhan, Ivan Gerstner, Ivan Trabi, Adolfo Berka, Ante Baraka, Pavel Kratki, Vencel Svačka.

Sakupljeno medju našom momčadi na Nj. V. brodu „Adria“ K 20·—. Darovaše: po K 5·—: Stjep. Ivčić, Nedjelko Sekso; po K 2·—: Stjepan Buban, Valerijo Dukić, Milan Alivojvodić, Dimitar Tojagić, Dušan Drobac.

Sakupljeno po gosp. Vjekoslavu Periša, medju našim radnicima topničkog perivoja, topničke direkcije u c. k. arsenalu K 80·—. Darovaše: po K 20·—: Ivan Cukon; po kruna 11·—: Vjekoslav Periša; po K 10·—: Josip Mezulić, Ivan Kalaus, Ante Butković; po K 5·—: Antun Premate; po K 4·—: Marko Kontešić; po K 2·—: Ivan Cukon, Roko Periša, Anić Licul; po K 1·—: Stjepan Jere, Frane Runko, Mijo Mavrović, Josip Grakalić. Živjeli plemeniti darovatelji! Naprijed za hrvatske škole!

•

Dalje su položeni istom prigodom i u istu svrhu slijedeći doprinosi: Pošto gosp. N. N. nije održao obećanje, da ne će popušit cigaretu, polaže K 5·—. Mjesto božićnih čestitaka, polaže obitelj Baselli K 5·— Sakupljeno po gosp. Ivanu Vukman medju našom momčadi na Nj. V. torpiljarci „88“ K 60.—. Darovaše: po K 15·—: Ivan Vukman; po K 5.—: Drag. Martinović, Bruno Schonta, Bernard Letričić, Ante Lazanin, Mate Abeič, Agustin Baričević, Emilij Zorovich; po K 4·—: Jure Rogić; po K 2·—: Josip Zuljan, Daniel Pregart, Nikola Ruzzier.

Gosp. Ivo Rajčić, položio je K 10·—

Sakupljeno medju c. kr. poštarskim namještenicima K 131·—. Sakupljeno na Nj. Vel. brodu „Erz. Karl“ medju jugoslavenskom momčadi K 542·— (prije K 633·30; ukupno K 1175·30). — Sakupljeno po g. Božu Gracinu na Nj. V. brodu „Leopard“ medju jugoslavenskom i češkom momčadi kruna 201·—. (Imena plemenitih darovatelja, donijet ćemo naknadno.) Ukupno K 954·— Zadnji iskaz K 22.757·26; sveukupno K 23.711·26. — Živjeli plemeniti darovatelji! Naprijed za našu toli potrebnu prosvjetu!

Prodaja ribe. U slučaju, da prispije riba prodavat će se ona danas. Pravo kupovati ribu imadu danas vlasnici živežnih karata počevši od broja 4321.

Iskaz

do sad sakupljenih svota prigodom otvorenja hrvatske škole u Puli iz krugova ratne mornarice.

C. i k. bolnica ratne mornarice	K 1466·90
Njeg. V. brod „Radezky“	„ 1327·—
Radnici c. i kr. arsenala	„ 1239·40
Njeg. V. brod „Stephanie“	„ 1225·30
„ „ „ „Zrinyi“	„ 1213·—
„ „ „ „Erzh. Karl“	„ 1175·30
„ „ „ „Viribus Unitis“	„ 1153·82
„ „ „ „Krp. Erzh. Rudolf“	„ 1042·—
„ „ „ „Eh. Ferdinand Max“	„ 840·—
„ „ „ „Tegetthoff“	„ 777·20
„ „ „ „Gäa“	„ 589·—
„ „ „ „Habsburg“	„ 531·90
„ „ „ „Prinz Eugen“	„ 524·—
Momčad kasarne ratne mornarice	„ 410·—
Njeg. Vel. brod „Arpad“	„ 409·20
„ „ „ „Szent István“	„ 408·60
„ „ „ „Custozza“	„ 370·92
„ „ „ „Bellona“	„ 303·—
„ „ „ „Erzh. Friedrich“	„ 298·40
„ „ „ „Babenberg“	„ 275·20
„ „ „ „St. Georg“	„ 242·—
„ „ „ „Leopard“	„ 201·—
Momčad sa „Fliegerkorps“	„ 186·—
Posada stanice „Kabala“	„ 151·—
Momčad sa c. i kr. lučkog zapovjedništva	„ 134·—
Momčad bojne pošte ratne mornarice	„ 120·—
Nj. V. brod „Herkules“	„ 117·92
Njeg. Vel. brod „Chamäleon“	„ 114·—
„ „ „ „V.“	„ 107·—
Njeg. V. torpiljarka „71“	„ 106·24
Momčad kod utemeljenja municije	„ 102·60
Njeg. Vel. brod „Lussin“	„ 100·—
Oružnici i momčad ratne mornarice	„ 96·20
Njeg. V. brod „Kaiserin Maria Theresia“	„ 92·—
Momčad u „Marinekasino“	„ 72·—
Momčad Ronilačkog odjela	„ 67·—
Njeg. V. brod „Csepel“	„ 63·—
„ „ torpiljarka „88“	„ 60·—
„ „ „ „91“	„ 53·—
„ „ brod „Pandur“	„ 43·—
„ „ „ „Minerva“	„ 39·20
„ „ torpiljarka „83“	„ 28·—
„ „ brod „Trabant“	„ 25·—
Momčad mornarskog odjeljenja u Beču	„ 23·—
Momčad parnih čamaca „18“ i „20“	„ 22·—
Njeg. Vel. torpiljarka „70“	„ 20·—
„ „ torpiljarka „89“	„ 20·—
„ „ brod „Adria“	„ 20·—
„ „ brod „Pluto“	„ 14·—
ukupno kruna	17.729·10
C. k. redari u Puli	K 338·—
Bosanski vojnici u Puli	„ 180·—

Vojničke vijesti.

Dnevna zapovjed lučkog admiralata broj 341 od 7. prosinca 1917.

Posadno nadzorstvo nadpor. Titz.

Liječničko nadzorstvo na N. V. b. „Bellona“: linijski liječnik dr. Tschada.

Liječničko nadzorstvo u mornaričkoj bolnici: štopski liječnik dr. Kremer.

MALI OGLASNIK.

Kako je stari Plunkett pošao kući.

Crtica iz Kalifornije. Napisao **Bret Harte.**

(Nastavak.)

Svi su skočili, kad su oba muža — od svih prisutnika po vanjštini možda najmanje uzrujani — poskočili jedan proti drugomu.

Odvjetnik stupi medju nje.

„Možda se radi ovdje o nesporazumku, da li... York, znadete li, da je bio stari kod kuće?“

„Da!“

„Odakle to znadete?“

York upre svoje bistre i poštene oči u odvjetnika, i tad reče bez ikakva trzanja jedinu izravnu, nedvoličnu riječ u svom životu:

„Jer sam ga ondje vidio!“

Ovaj je odgovor bio odlučan. Jer sveopće je bilo poznato, da je York za odsutnosti staroga Plunketta sam posjetio bio istok.

Ovaj je razgovor odvratio pozornost od starca, koji je blijed i bez daha buljio u svog neočekivanog spasitelja. Kad se je opet okrenuo svojim mučiteljima, ležalo je nešto u njegovim očima, od česa su se oni pokraj njega prepali. Kad je prokoračio korak naprijed, podigne liječnik gotovo nehotice ruku, kao da hoće upozoriti na pogibao. No stari je Plunkett upravio oči prema, užarenoj peći i rekao čudnovatim smiješkom oko usnica:

„Dakako... naravski, vidio si me, York... A tko ono veli, da me nijesi vidio?... Nije laž... Kazao sam, da ću poći kući — i ja sam bio kod kuće!... Tko se usudjuje kazati, da sam lagao?... Da, istina je!... Zašto ne govoriš?... Ta istina je!... Ti veliš, da si me ondje vidio — zašto ne kažeš još jednom?... Kaži, govori! — je li istina?... Ha, eto ih opet!... Bože, bože, eto ih opet!... Eto ih opet!... U pomoć! u pomoć!“

I uz divlji se i užasni povik sruši dršćući na zemlju...

3.

Kad se je starac opet osvijestio, nalazio se je u Yorkovoj kolibi. Vatra je od jelovih grana praskatala i obasjavala surove grede i unutrašnjasti i bacala svoj sjaj na fotografiju u neukusnom okviru od jelovih strževa, koja je visjela nad ležajem, na kojemu je starac ležao. Bila je to slika mlade djevojke.

Bio je to prvi predmet, na kojemu je zapeo bludeći pogled staroga muža; slika je pobudila u njem toliku bujicu kobnih uspomena, (da je poskočio u vis i sav u/strahu se ogledao oko sebe. Ali njegove su se oči sukobile samo sa Yorkovim očima, koji ga je mirno, pozorno i ustrpljivo promatrao — i tad je opet morao da obori pogled.

„Kažite mi, stari, započe York — ne prijazno, ali onim istim hladnim ,jasnim izražajem u glasu, koji se je prije jednoga trena mogao bio čitati u njegovim očima —, kažite mi, je li ovo laž?“

I on pokaže na sliku.

Starac zatvori oči i ne odgovori ništa. Dva bi sata prije bio odgovorio na to pitanje okolišanjem ili hvastanjem. No otkriće, koje je bilo u tom pitanju, kao i zvuk Yorkova mu je glasa skidao u sadašnjem jadnom stanju kamen sa srca. Dapače i istoj je uzburkanoj njegovoj glavi bilo sad jasno, da je York bio lagao, kadno u točionici potvrdio bio istinitost njegova pripovijedanja; bilo mu je sad jasno, da nije bio kod kuće — a takodjer da nije, kako se je počeo bio pobojavati, bio blizu toga, da poludi. To mu je bilo takovo olakoćenje, da se je — značajna slabost! — povratila njegova prijašnja bezbrižnost i ludost. Počeo se je smijati, a konačno u sav glas groholati.

York, kojega su oči bile još uvijek uperene u staroga muža, povuče ruku, koju je bio Plunkett prihvatio.

„Nijesmo li ih a ma upravo divno vukli za nos?“ — he Yorkiću?... Hihi!... Najljepša lakrdija, koja se je ikad odigrala bila u taboru!... Ja sam uvijek govorio, da ću ih jednom sve zajedno vući za nos, a to sam eto sad učinio — kroz čitave pola godine!... Nije li to zabavno?... Nije li to najzabavnije od svega, što smo ikad bili doživjeli?... Jesi li vidio Abnerovo lice, kad je govorio o čovjeku, koji me je vidio u Sonori?... Oj, kako je to zgodno!“

I udari se rukom po koljenu i od smijeha zamalo da nije pao sa kreveta — smijeh, napola naravan, napola umjetan.

„Je li to njezina slika?“ upita York iza malene stanke tihim glasom.

„Njezina?... Bože sačuvaj!... To je slika neke glumice u San Franciscu... Hi-hi-hi!... Ne shvaćaš li? Kupio sam ju za nekoliko šilinga u nekoj knjižari... Ne bih si bio nikad mislio, da će progutati meku; ali oni su sršćano bili zagrizli!... A starac ih je ovaj put prekrasno bio nasamario — zar ne? He?“

I pogleda Yorka pitajući u lice.

„Da, a mene je takodjer nasamario“, (promrmlja York, zavirivši starcu čvrsto u oči.

„Dakako, naravski“, reče Plunkett naglo. „Ali gledaj, eto, Yorkiću, ta ti si se prekrasno iskazao! I ti si ih vukao za nos... Svoju si stvar dobro učinio, Yorkiću, veoma dobro... Zaista, kadno si bio kazao, da si me vidio u New-Yorku, tad, proklet bio, ako tad nijesam mislí — —“

(Nastavit će se.)

Pojedini broj 12 h.

CIJENA listu: U pretplati za čitavu god. K 36·—, za polugodište K 18·—, tromjesečno K 9·—, mjesečno K 3·60, u malo-prodaji 12 f. pojedini broj. UGLASI primaju se u upravi lista trg Custoza 1.

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

„HRVATSKI LIST" izlazi u nakladnoj tiskari JOS. KRMPOTIĆ u Puli, trg Custoza 1. Uredništvo: Sisanska ulica br. 24. — Odgovorni urednik JOSIP HAIN u Puli. — Rukopisi se ne vraćaju.

Godina III. U Puli, nedjelja 9. prosinca 1917. Broj 870.

AUSTRO-UGARSKI RATNI IZVJEŠTAJ.

Beč, 8. (D. u.) Službeno se javlja:

Istočno bojište:

Mir oružja.

Talijansko bojište:

Naše hrabre čete, u njihovoj sredini hebska strijeljačka pukovnija br. 6, uzeše jučer na juriš istočno od Asiaga jaka uporišta Stenfle, te ih održaše proti žestokim navalama. Broj zarobljenika, privedenih od 4. t. mj. dalje kod vojne skupine feldmaršala Conrada, prekoračuje 16.000 momaka. Naši su ljetači bili jučer mnoge zračne bojeve te sastrijeliše 6 talijanskih lijetala. Časnički namjesnik Arriggi izvojštio je svoju 21. pobjedu u zraku.

Poglavica generalnog stožera.

NJEMAČKI RATNI IZVJEŠTAJ.

Berlin, 8. prosinca. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana javlja:

Zapadno bojište.

Bojna skupina prijestolonasljednika Rupprechta: Na Flandrijskim ljevalačkim poljima između West-Roosebeke i Bezelaere, kaošto i sjeverno od Warnetona bila je uperena živahna vatra. Južno od Scarpe potrajala je povećana djelatnost artilerije. U borbama s ručnim granatama potisnuli smo s obe strane Grencourta Engleze za nekoliko stotina metara natrag. Više se pokušaja neprijatelja, da pridobije zemljišta sjeverno od La Vacquerie, ponesrećilo. Iz bojeva zadnjih dvaju dana priveli smo 53 zarobljenika, između kojih 5 časnika, te zaplijenili 2 topa i 15 strojnih pušaka.

Bojna skupina njem. prijestolonasljednika: U odsječcima južno od La Fiere, sjeveroistočno od Craonne i na istočnom brijegu Moze bila je vatrena djelatnost po podne pojačana. Naši su izvidnički odjeli priveli južno od Ornesa zarobljenika. Poručnik je Müller izvojevao svoju 37. zračnu pobjedu.

Istočno bojište

Ništa nova.

Macedonsko bojište:

Bugarske su predstraže prisilile engleske odjele, koji su napredovali u nizini Strume, da se povuku.

Talijansko bojište.

U borbenom području istočno od Asiaga potrajala je živahna topovska vatra. Položaji, koji su se bili zauzeti na Monte Sisemol, bili su očišćeni od ostatka talijanske posade. Broj zarobljenika, koji su od 4. prosinca bili dopremljeni kod bojne skupine feldmaršala baruna Conrada, nadilazi 16.000 momaka.

Prvi majstor glavnog sijela Ludendorff.

Amerika navijestila nama rat.

Washington, 7. (D. u.) Reuterov ured javlja: Zastupnička je kuća prihvatila sa 363 glasa proti jednom socijalističkom glasu rezoluciju, koja se odnosi na navještenje rata Austro-Ugarskoj. Iza kratke je debate stvorio također senat zaključak o istom predlogu. Ratno je stanje nastupilo dne 7. prosinca 1917. Predsjednik je Wilson potpisao navještenje rata.

* **Rat na moru.** Wolffov ured javlja: U zapornom području oko Engleske bilo je opeta potopljeno 13.000 bruto-reg. tona. — U engleskom je kanalu i Sjevernome moru bilo po njemačkim podmornicama potopljeno opet oko 15.000 bruto-registriranih tona.

* **Financni proračun Udruženih država.** Reuter javlja iz Washingtona: Financni proračun predložen kongresu označuje se kao najveći dosadašnji proračun Udruženih država te traži 13·5 milijarda dolara (67 milijarda kruna) od toga 11 milijarda dolara (55 milijarda kruna) u ratne svrhe. Na armiju odpada 6615 milijuna, na flotu 1014, na signalnu službu uključiv ljetalačku službu 1138 milijuna, dok su iznos uračunani do sad odobreni izdaci za zračno brodovlje.

Iz Rusije.

Pariz, 3. (Havas.) Prema brzojavci, priopćenoj u pariškim listovima, izjavilo se je narodno švedsko poslaništvo u Petrogradu spremnim, da posreduje kod sklapanja mira između ruske vlade i Njemačke. „Matin" zastupa mnijenje, e je zaista čudnovato, što neutralna država stavlja na raspolaganje svoje usluge manevri kapitulacije maksimalista Trockog i Lenina u svezi s agentima njemačkog cara, osobito u trenutku, u koji su izbori u ustavotvornu skupštinu pokazali neuzdržljivost maksimalističkog gospodstva, i kad se u južnoj Rusiji pojavlja volja, da se otcijepe od Petrograda i suzbiju svaku navalu.

Petrograd, 2. (Havas.) Španjolski poslovodja izjavlja, da njegovo pismo, upravljeno Trockomu, nipošto ne sadržaje u sebi službenog priznanja vlade sovjeta.

Washington, 3. (Havas.) Kako javlja „Associated Press", kani sad amerikanska vlada, obzirom na sadašnje odnošaje u Rusiji, prosljedovati tolerantnu politiku, kako bi podala izražaja svojoj vjeri u konačnu pobjedu svijesne demokracije. Ona je izjavila, da sad nipošto ne namjerava smatrati Rusiju kao posve neprijateljsku, sve kad bi i došlo do primirja. Zastupnici Udruženih država u Parizu imaju nalog, da to držanje priopće čitavom ruskom narodu. Kani li medjusijsko ratno vijeće u Parizu, da upravi Rusiji kakovu grožnju, to ne će amerikanski izaslanici pristati uza to. Njihovo će držanje biti ovisno o načinu, na koji će se Rusiji to priopćiti. Činovnici se u Washingtonu drže uvjerenja, da velika većina Rusije ne prianja uz boljševike i da njihov uspjeh još nije osiguran. Što se tiče izvoza ratnog materijala i živeža u Rusiju, to će se Udružene države u glavnom držati savjeta ruskog poslaništva u Washingtonu, koje su boljševici već raskrinkali.

Haparanda, 4. Dopisnik je lista „Vilag" razgovarao s nekim ugarskim zastavnikom, koji je na izravno posredovanje Trockoga u petak ujutro ostavio bio Petrograd. Razgovarao je s Trockijem još u četvrtak popodne. Trocki je izjavio, e da poći za rukom, da se rat sad dovrši, tako da će biti dakle sve nade proturevolucijonaraca u Rusiji neispunjene. Nadalje je izjavio taj zastavnik, da je opskrba Petrograda živežom osigurana željeznom vojničkom organizacijom. O kakovom gladu nema ni govora. Čeidze da se nalazi u Kavkazu. Dovršen je sastav koalicijoznog kabineta iz boljševika, socijalnih revolucijanaraca-ljevičara i martovista. Lenin i Trocki su ostali na svojim mjestima. Ustavotvornu će skupštinu otvoriti Lenin dne 11. prosinca, u 2 sata popodne.

Amsterdam, 4. Prema listu „Algemeen Handelsblad" javlja „Daily Chronicle", da je Trocki držao u petak u sovjetu dugi govor o medjunarodnom položaju, u kojemu je kazao: „Mi ćemo kod rasprava biti na oprezu i ne dozvoliti, da se krivo shvate načela sveopćeg mira, za koji se bori ruska revolucija. Mi ne ćemo trpjeti okolišanja i koli našim saveznicima toli našim neprijateljima staviti odlučne zahtjeve".

Petrograd, 6. (D. u.) Iza dolaska u glavni stan, upravio je Krilenko na revolucijonarne vojnike i mornare manifest, u kojem saopćuje zaposjednuće generalnog glavnog stana, čime da je pala posljednja zaprijeka, dospjeti do mira, i borba si je za mir pridobila nove sile.

London, 6. (D. u.) Reuterov ured javlja iz Petrograda: Bivši je zapovjednik jugozapadne fronte Denikin, stožerni poglavica Markov i majstor generalnog sijela Orlov pobjegao s Kornilovom.

Kopenhagen, 7. „Berlingske Titende" javlja iz Haparande: Ruski je zapovjednik u Torneji dospio u prepirku u ponedjeljak na večer sa nekoliko ruskih povjerenika i mornara posatke. Pošto zapovjednik nije htio pristati na nekoje zahtjeve mornara, postajala je prepirka sve žešćom. Jedan je mornar izjavio tečajem prepirke, da zapovjednik u utorak ne će više živjeti zore. Zapovjednik je odvratio, da je stajao pred neprijateljem i bio tripută ranjen; a sad ne će da padne od ruku svojih vlastitih zemljaka. I nato je potegao samokres i ustrijelio se.

NEPRIJATELJSKI IZVJEŠTAJI.

Talijanski:

7. prosinca. Na visoravni Asiago traje bitka neprekidno. U noći je 6. i jučer u jutro bio proveden uzmak naših četa iz izbočina Melette na stražnju obrambenu crtu, koja je zadržavala napredujuće mase protivnika. Neki neprijateljski odio pješadije, koji je pokušao da se uspne u dolini Freuzela, bio je napadnut vatrom strojnih pušaka, te se morao u neredu povući. Popodne je protivnik pokušao da s velikim bojnim silama prodre u naše linije južno od Gallia, izakako je sjeverno od Val de Roncchi sve do Monte Kaberlabe proveo veoma žestoku vatrenu pripravu. Neprijateljski se je pokušaj izjalovio, hvala hrabrosti naših četa, koje su se neprijatelju opirale sve do Monte Sisemol, te su se kroz 12 sati junački borile, dok su stražnjim odjelima podali vremena, da privedu obrambene osnove ka koncu. Iza šest pokušaja, koji su bili odbijeni našim protunavalama, morao se decimiran neprijatelj zaustaviti na svom postupu na Sisemolu. Na ostalim se frontama pooštrila obična djelatnost protivničkog topništva. U nekojim odsječcima nema nikakovih bojeva. Popodne dne 3. prosinca bila su dva neprijateljska lijetala po našim francuskim saveznicima oborena; jedno od tih u zračnom boju. General Diaz.

Francuski:

5. prosinca, popodne. Naše su patrulje dovele sa sobom zarobljenika, osobito južno od St. Quentina. Sjeverno od Altesa u Alzaciji na sjevernoj obali Moze uzvraćale su naše baterije uspješno vatru neprijateljskog topništva, koje je na fronti Douvemont-Bezonvaux bilo veoma djelatno. Pothvat se je proti našim postojankama sjeverno Bezonvauxa izjalovio. Pokušaj je neprijatelja u okolici Lorgitzen u gornjoj Alzaciji isto tako slabo uspio. Inače noć posvuda mirna.

7. prosinca, popodne. Obostrana djelatnost topništva u okolici sjeverno od Reimsa. Na desnoj je obali Moze pokušao neprijatelj iza žestokog opstrijeljavanja po dva puta, da se približi našim crtama u okolici Bezonvauxa. Naša je vatra slomila ove navale i prisilila napadače, da se opet povrate u svoje jarke. U smjeru na odsječak jarka kod Callana dopremile su naše patrulje zarobljenika. Obostrano se je topništvo pokazalo djelatnim u okolici Rhone i kanala Rajne. Inače ništa da se javi.

Engleski:

5. prosinca, na večer. (Zakasnilo.) Na bojnoj fronti kod Cambraia bile su uspješno odbijene dvije manje navale, koje je pokušao bio neprijatelj ujutro u susjedstvu Gonneleu-a. Mjestimična je borba u blizini La Vacquerie protekla danas ujutro povoljno po nas. Ozbiljniju je navalu poduzeo neprijatelj u toj okolici sa znatnim silama rano popodne. Bio je nakon teške borbe suzbijen. Neprijateljska je pješadija, koja je u blizini Bourlonske i Moevreske šume prešla bila na navalu, bila po našem topništvu raspršena. Na Ypernskoj je fronti djelovalo neprijateljsko topništvo danas popodne sjeverno od ceste u Menin. Poboljšali smo nešto naš položaj u toj okolici i protjerali natrag neprijateljski jedan izvidnički odio.

7. prosinca. General Allenby izvješćuje iz Palestine, da je zaposjeo Hebron.

* **Bugarski izvještaj** od 7. prosinca. Generalni stožer saopćuje: Macedonska fronta: Na červenoj Steni i u nizini Seretha pojačava se djelomično topovska vatra. Neka engleska satnija, koja je pokušala, da se približi našim poljskim stražama južno od sela Barakli-Strumaja, bila je raspršena vatrom. Na dobrudžskoj fronti mir.

* **Hindenburg i Ludendorff u Berlinu.** Wolffov ured javlja: Poglavica generalnoga štaba, generalni feldmaršal pl. Hindenburg i prvi majstor generalnog stana Ludendorff stigli su u Berlin, kako bi se posavjetovali s državnim kancelarom grofom Hertlingom.

* **Sukob brodova.** Reuterov ured javlja iz Amhersta u Novoj Škotskoj: kod sukoba dvaju parobroda od kojih bijaše jedan američki brod krcat municijom, došlo je do eksplozije, uslijed čega je postao jedan dio grada Halifax žrtvom požara. Oko 1000 ljudi, kažu, da je zaglavilo.

* **Zračna navala na London.** Iz Londona se službeno priopćuje: Dne 6. prosinca rano u jutro provedena je bila navala od 25 lijetala. Dvije su skupine neprijateljskih aparata došle preko obale Essex i tri su skupine neprijateljskih aparata prispjele preko obale Kenta i doletjele nad London. 5 do 6 je aparata prodrijelo sve do Londona. Jedna do dvije eksplozivne bombe i priličan broj požarnih bomba bio je u različitim okružjima izbačen. Dva su lijetala, što su navaljivala, pala kao žrtve naših obrambenih utvrdjenja. Posadke su bile zarobljene. U Londonu buknuo je znatan broj požara, koji su bili brzo ugašeni. 3 su osobe bile usmrćene, 11 ih je ozlijedjeno.

* **Tko je cenzurirao Stadlerovu izjavu?** „Slovenskom Narodu“ javljaju iz Sarajeva: Koncept poznate već protudeklaracijske izjave nadbiskupa Stadlera i komentar, bio je prije objavljenja i prije negoli ga je Stadler potpisao, predložen u cenzuru zajedničkom ministru financija, barunu Burianu. Auktor je izjave i komentara natporučnik dr. Pilar. Koncept je prije objavljenja na višim mjestima popravljen i redigovan.

* **Ruski poslanici ne će da služe neprijateljima domovine i izdajicama.** Rusko je poslaništvo u Kopenhagenu primilo brzojavku od Trockoga, u kojoj on zahtijeva bezodvlačan odgovor, hoće li poslaništvo služiti novoj vladi. Poslaništvo pak je poslalo ovu okružnicu svim ruskim poslaništvima u tudjini: „Baš sam primio od Trockoga, alias Braunsteina, brzojavku, u kojoj se Trocki nada, da bismo mogli služiti prevarnoj boljševičkoj politici. Budući da članovi ruskog poslaništva smatraju brzojavku za nezakonitu, koja potječe od neprijatelja domovine i izdajica, zaključili su na sastanku s drugim zastupnicima Rusije u tudjini zauzeti stanovište, da se ne odgovori na brzojavku Trockoga“. (N. W. Jour.)

* **Mjesto mira gradjanski rat u Rusiji.** Pariški listovi javljaju, da će antanta, u slučaju da sklope boljševici s centralnim vlastima separatni mir, na svaki način podupirati neprijatelje boljševika u Rusiji. Govori se, da bi Kola, jedini zimski pristav Rusije bio zaposjednut sa strane Engleske a isto bi tako i Vladivostok bio učinjen bez vrijednosti za boljševičku vladu.

* **Petrogradsko gradsko vijeće proti primirju.** „Neue Fr. Presse“ javlja iz Berlina: Petrogradsko je gradsko vijeće odlučilo da ogorčeno protestira proti tomu, da kratko pred sastankom i zasjedanjem ustavodavne skupštine ima se sklopiti primirje, koje bi moglo dovesti do mira, koji bi bio štetan za Rusiju. Gradsko je vijeće bilo na to raspušteno od boljševičke vlade, dok je načelnik i pet gradskih savjetnika bilo uapšeno.

* **Poljski delegati proti Česima i Jugoslavenima.** Iz Beča javljaju, da su poljski delegati obdržavali dne 4. o. mj. skupštinu, te odlučili, da treba odustati od svih koraka, koji bi zapriječivali mirovna pregovaranja, te da treba nastupiti sa svim silama proti češkim, jugoslavenskim i ukrajinskim pokusima, koji idu zatim, da smetaju mirovna pregovaranja.

* **Engleski ratni plijen u studenom.** Reuter javlja iz Londona: U mjesecu su studenomu učinili Englezi na svim bojištima, plijen: Zapadna fronta: 11.551 momka i 138 topopa. U Palestini: 10.454 zarobljenika, 80 topova. Istočna Afrika: 4.404 zarobljenika, medju njima 1212 Europejaca, 3 topa. Solunska fronta: 24 zarobljenika. Mezapotamija 438 zarobljenika. U svemu 28.869 zarobljenika i 121 top.

* **Sarrail i njegova vojska.** Kako švicarski listovi javljaju, nakanilo je pariško zasjedanje antante za slučaj primirja izmedju Rusije i četvornog saveza povući Sarrailovu armadu iz Grčke. Sarrailova armada kao da je primirjem do skrajnosti ugrožena i imala bi biti utjelovljena talijanskoj fronti.

* **Položaj Rumunjske.** Obzirom na položaj u Rumunjskoj koja je, kako je poznato, takodjer uvučena u rasprave o primirju, piše list „Post“ u Zürichu: Rumunjska će se morati odlučiti da primi mir pod uvjetima, koje će ih joj naznačiti središnje vlasti i koje će joj općenito prepustiti samostalnost osim onih područja, koja se imadu predati na desnoj obali Dunava.

* **Oluja na moru.** Mornari, koji su prispjeli u Bergen, saopćuju: Zadnjih je dana vladala u Sjevernome moru užasna oluja. Zadnje je subote bilo 12 parobroda, koji su odplovili iz Bergena zahićeno orkanom. Nekoliko ih prispjelo 6. i 7. prosinca u Bergen; ostali bi imali biti oštećeni ili potopljeni.

* **Sadržaj rezolucije američkog senata.** „Zentral News“ javlja iz Washingtona: Rezolucija komisije raprezentantske kuće za izvanje stvari glasi ovako: Budući da je Austro-Ugarska vlada nastupila neprijateljski protiv vlade i naroda Udruženih država, kad je prekinula diplomatske odnošaje i potpomagala politiku podmornica Njemačke, koja se nalazi u ratu s Amerikom i budući da je Austro-Ugarska zajamčila svojim saveznicima svaku potporu u svrhu da se nastavi rat na vodi i na kopnu protiv vlade i naroda Udruženih država, odlučio je u kongresu sakupljeni senat i raprezentantska kuća, da se od 5. prosinca o podne nalazi Austro-Ugarska u ratnom stanju s Udruženim državama. Predsjednik se ovlašćuje, da bez poziva upotrebi sveukupne vojničke i pomorske bojne sile Amerike, kao što i sva pomoćna sredstva, koja stoje na raspolaganje vladi, u rat protiv Austro-Ugarske, i kako bi se boj sretno priveo ka koncu.

Političke vijesti.

Govor grofa Karolyia u delegacijama.

Delegat je grof Mihajlo Karolyi držao u delegacijama ovaj govor: Ekspozej zahtijeva za se zaslugu, da je došlo do saveza sa Turskom i Bugarskom, ali prešućuje okolnost, da je djelomice nemoć naše diplomacije prouzrokovala gubitak talijanskoga i rumunjskoga saveznika. On prigovara, što se diplomatski pregovori nijesu objelodanili, tako da nas je talijansko vjerolomstvo iznenadilo, dočim je naš spoljašnji ured već godine 1913. znao, da Italija ne smatra akciju monarkije proti Srbiji kao casus foederis. I isti tajni ugovori sa Rumunjskom nepoznati su. Iz ekspozeja ministra spoljašnosti ne proizlazi, kakvom se politikom kani poslužiti proti Rumunjskoj. Čini se, da grof Czernin ne uzima doslovce lozinku o miru bez aneksija, pošto govoraše o proširenju Bugarske.

Grof Karolyi poziva ministra spoljašnosti, neka napokon objelodani sve akte o trojnom savezu. On polemizuje sa izvodima grofa Andrassya, pogledom na Poljsku, te prigovara, što se ekspozej o tome izražava samo posve nejasno i mutno. On da bi vrlo rado pristao uz personalnu uniju Poljske i Austro-Ugarske, ali u tom slučaju morala bi Ugarska učestvovati kao samostalna država. Personalna unija Poljske i Galicije sama bi od sebe odstranila nagodbu od godine 1867. Govornik prigovara ovomu dijelu ekspozeja, koji se proteže na proširenje austro-ugarsko-njemačkoga saveza, te mnije, da se u ratu ne smijemo vezati. U Švicarskoj da se je uvjerio, da Amerika nipošto ne misli na bluf, nego da na najozbiljniji način i u velikom opsegu pravi svoje ratne priprave. Španjolski ministar-predsjednik da je — kako je čuo — rekao, da se politika španjolske priklanja sve to više sporazumu. On dakle pita ministra spoljašnosti, da li se je to naumice učinilo, da ne spominje Španjolske tamo, gdje je u ekspozeju govora o neutralnim državama. I on odobrava pacifistički dio ekspozeja.

Razočaranje.

Svi su listovi dugo napinjali znatiželju cijele javnosti do najviše mjere. Govorili su, da će se grof Czernin u svom govoru posvema posvetiti aktuelnim pitanjima sadašnjosti i budućnosti. A dogodilo se baš obratno! Makar sto puta (!) pročitali taj govor našega ministra izvanjskih posala u istinu ne znademo, gdje bismo se zaustavili. Večinom su u tom govoru same poznate i tisuć puta već opetovane riječi. A zatim je taj govor većim djelom upravo historija prošlih godina. I to ne samo ratnih nego i predratnih. Ostalo pak je posvećeno hvalama prema neutralcima — osobito k Svetoj stolici i Crvenome križu. Najmanje pak je kazao grof Czernin o tome, što je gdje koji čekao — o m i r u! Da, on da se pouzdaje, da će doći do mira, a ako ipak ne dodje, onda ćemo mi ratovati dalje, dok ne svladamo sve naše neprijatelje. U njegovom govoru nema a ma baš ništa o posljednjim izjavama boljševika, ništa o samoodredjivanju naroda, ništa o Kuronskoj, o Litvi i ništa o tome, što namjerava u tim stvarima učiniti Austro-Ugarska. Grof Czernin nije mogao birati općenitijih rečenica i fraza, od onih, s kojima je iskitio svoj egzpoze. U istinu je govorio na gozbi u Pešti mnogo stalnije i jasnije nego u delegacijama. Mora se pripoznati, da dosada ne će aneksija — o ratnim odštetama nije bilo tamo govora — i da si želi integritet države. Kako si on tu integritet predstavlja, nije nam kazao. U kratko i jasno: novi govor grofa Czernina, od kojeg se očekivalo razjašnjenja i rasvjetljenja novih odnošaja, donesao je sveukupnoj javnosti potpuno razočaranje. Svjetla tačka je njegov svršetak, u kojem veli, da je pripravan dati potanko odgovor na pojedine upite gospode delegata. Možda, da si je radi tih odgovora pustio grof Czernim za sebe zalihu svog znanja, a za to da zavisi o delegatima, da bi iskoristili njegov poziv te ga prikladnim upitima izbavili iz dosadašnje njegove napetosti. Nije ipak moguće, da bi tako veliki dogadjaji, kao što se baš za granicama pripravljaju, ostali bez upliva na našu unutarnju situaciju. A baš to hoćemo da doznamo, kakovo stanovište k tom nizu pitanja zauzima odgovorna vlada. Tu će se morati kazati sve i iskreno. Pitanje samoodredjivanja naroda ne da se ipak već danas zabašuriti, a osobito kad su i sami boljševici to pitanje u svojoj mirovnoj ponudi onako naglasili. („Venkov“.)

Domaće vijesti.

Odlikovanja. Dopisni ured javlja, da je car previšnjom odlukom od 6. o. mj. podijelio željezni zaslužni križ s krunom na vrpci kolajne za hrabrost u priznanje izvrsnog službovanja pred neprijateljem zapovjedniku vladinog broda „Pelagoša“, lučkom i pomorsko-zdravstvenom pristavu Stjepanu Vučetiću, i u priznanje izvrsnog službovanja u ratu, perovodji pomorske oblasti u Trstu, dr. Pavlu vitezu Klodiču pl. Sabladolskom.

Odmazda za Gmünd. Ma da je prošlo nekoliko vremena, što se nije pisalo o mučenju našega naroda u Gmündu, nije time još kazano, da su zacjelile naše ljute rane, da smo preboljeli srdžbu radi nečuvenog, barbarskog postupka sa našim ljudima, koji su za svoje žrtve, pridonešene domovini, bili nagradjeni sistematičkim ubijanjem u barakama. Mislili smo, da će vlada sama pokrenuti akciju, kako bi oprala strašnu ljagu i spasila čast države, koja je u Gmündu na najsramotniji način bila kopromitovana. Ali čekali smo uzalud. Danas ne možemo više da šutimo. Danas smo mi, koji zahtijevamo odmazdu, za našu siročad, koja je bila predana na milost i nemilost nekolicini savjestnih upravitelja, i koja je bila strpana u zaražene barake. Tražimo odmazdu i ne ćemo prije mirovati, dok će samo jedan od onih ljudi, koji su zakrivili grozno umiranje u Gmündu, ostati još nekažnjen. Imademo tim više prava, da se za takve zločine traži najstroža kazna, što znademo, da je kod nas često stajala za jednu jedinu riječ kazna vješala. Ovu zadovoljštinu moramo pribaviti našem patničkom narodu, koji je najviše krvario na frontama i koji je za zahvalu za svoja junaštva morao da žrtvuje svoju nejaku djecu i žene i majke. Ne smijemo zaboraviti, da je u Stürgkhovo doba bilo opasno, zanimati se za udes bjegunaca, da se je svaka pritužba o postupanju sa bjeguncima smatrala buntovničkim činom, da je cenzura sprječavala svaku i najneviniju primjedbu o prilikama u bjegunačkim taborima, čim je vlast omogućila i pospješila uništavanje našega naroda po barakama. Ne možemo da priopćimo sve činjenice, koje su nama poznate, pošto ih ne bi niti naša cenzura mogla propustiti, kako nije dozvolila, da se objavi govor narodnoga zastupnika Tresić-Pavičića. Još danas se krši imuniteta narodnih zastupnika u svrhu, da se štiti imunitetu upravitelja različitih baraka. Ali ne ćemo tražiti samo kaznu za zločince, već i odštetu za pretrpljenu bol u barakama, i za gubitak narodnih naših energija. Pošto nam država ne može da povrati onih 5000 ljudi, što smo ih izgubili bili po bjegunačkim taborima, neka nam plati odštetu. Za svaku glavu 10.000 kruna. Ako se desi željeznička nesreća, može se utužiti upravu željeznica za odštetu. Istim pravom možemo tužiti i državu za otštetu radi upropaštenja čitavih naših pokoljenja po barakama. Ne ćemo mirovati, dok ne postignemo u tom pitanju potpunu zadovoljštinu, i ne dobavimo našim bjeguncima barem donekle nadoknadu za pretrpljenu bol i za gubitak ljudi.

Premještenje okružnog sudišta iz Rovinja u Pulu. Dugo smo to očekivali, i bili smo već sigurni, da će uvažiti pravedne zahtjeve našega grada kaošto i našega naroda, te da će se premjestiti okružno sudište iz Rovinja u Pulu. Ali smo opet bili izigrani i u nadama prevareni. Vladina osnova o premještenju bila je na predlog zastupnika Isopescul Grecula ispuštena iz dnevnoga reda. Da malko pretresemo to premještenje. Više od polovice rasprava potječe iz puljskoga kotara. To znači osjetljivu štetu po stranke, koje su prinuždene, da nose osim visokih raspravnih troškova još i znatne putne troškove. Zastupnik Spadaro, koji je zastupao lokalne interese Rovinja, radio je proti premještenju, te kao da je uslijed toga riješeno tog pitanja, koje je izgledalo neposredno riješeno, odgodjeno do sv. Nikada. Žiteljstvo puljskoga kotara, koje mora da prisustvuje raspravama u Rovinju, znatno je time oštećeno. Ali još nešto: okružni je sud u Rovinju bio uvijek nadahnut nekim osobitim duhom, koji se isticao svagdje protiv našeg naroda. Teško je reći, kako se tamo sudilo, jer nije moguće kazati da se sigurno sudilo po zakonu i savjesti, a ne po političkom uvjerenju. Naš se narod nalazio u borbi na život i smrt sa talijanskim žiteljstvom. Ličnosti pak, sakupljene oko okružnog suda u Rovinju, nijesu nikada gledale lijepim okom na naš puk. Bilo bi dakle već skrajnje vrijeme, da se svi mjerodajni faktori postave na odlučno stanovište, kako bi se udovoljilo pravednim zah-

tjevima našeg naroda i našega mjesta, da čim prije bude učinjen konac tom nesnosnom stanju, te da se to premještenje čim prije dogodi.

Upisivanje za „Maticu Slovensku“. Kako smo već javili i „Slovenska Matica“ je bila postala žrtvom Stürgkhova sistema. Zadnje doba i zadnji dogodjaji, koji su potresli starim i kržljavim sistemom, uskrisili su i „Maticu Slovensku“. Naravno, da stupa sada u život neopskrbljena, bez sredstava, koja su joj odnijeli moćni krvnici. „Matica Slovenska“ je danas još uboga! Ali ponos nam, Jugoslavenima, ne će dopustiti, da je na cjedilu ostavimo! Sabrali smo i ovdje već malen broj članova, i malenu smo svoticu sakupili. Ali to još nije dosta! Još imade ovdje Jugoslavena, i ti bi se morali sjetiti uboge „Slovenske Matice“. Članarina je neznatna, samo K 4·— na godinu, a za taj će se novac dobiti četiri izabrane knjige od najboljih naših književnika. Utemeljitelji mogu plaćati K 100·— na jedanput ili pak kroz vrijeme od 5 godina isplatiti tih sto kruna u obrocima. Oni, koji se još nijesu upisali, nek pohrle dok je vrijeme. Za osam ćemo dana zaključiti upisivanje, i svotu ćemo onda dostaviti njezinoj svrsi! Jugoslaveni! Pohrlite i upišite se, dok je još vrijeme! Spasimo tu važnu našu kulturnu ustanovu! Novi se članovi, koji bi se namjeravali upisati, pozivaju, da se prijave kod uprave „Hrv. Lista“, trg Custoza, broj 1, i to dnevno od 5—7 sati na večer.

Nogometne utakmice. Jučer je bila nogometna utakmica izmedju nogometnog kluba „Olimpia“ i jedne momčadi športa sa Nj. Vel. broda „Szent István“. Utakmica je ispala u korist „Olimpie“, i to 3 : 2. — Danas će biti nogometna utakmica izmedju našeg nogometnog kluba „Čitaonice“ i nogometnog kluba „Olimpia“ i to kao revanš „Čitaonice“. Nema dvojbe, da ne će i ovaj put ostati klub „Olimpia“ pobjednikom, ali naš nogometni klub ne ide za tim, da pobijedi dugogodišnji i dobro uvježbani klub „Olimpia“, nego da dodje do javnog nastupa i širi taj zdravi i lijepi šport medju našom omladinom. Utakmica će početi u 2 sata i pol, na vježbalištu iza vojarne ratne mornarice. Čisti je prihod odredjen za puljske evakuirce. Preporučamo našim rodoljubima i prijateljima, da prisustvuju u što većem broju utakmici.

Zaštita imovinskih interesa austrijskih u neprijateljskom inozemlju. Trgovačka i obrtnička komora priopćuje: Tko želi da njegovi imovinski interesi budu zaštićeni ili zastupani u neprijateljskom inozemstvu, mora podnijeti posebnu prijavu kod „Ureda za zaštitu imovine austrijske u inozemstvu“ u Beču putem nadležne trgovačke i obrtničke komore. Toga radi interesovani koji borave ili imaju njihovo sijelo u Istri, preko trgovačke i obrtničke komore za Istru, kod koje se mogu dobiti potrebiti obrazci.

Prodaja ribe. U slučaju, da prispije riba prodavat će se ona danas. Pravo kupovati ribu imadu danas vlasnici živežnih karata počevši od broja 4321.

Pokretno kožnato remenje. „Trgovačka i obrtnička komora“ traži da priopćimo interesentima da molbe za nabavu kožnatog remenja za transmisije moraju se priposlati u dvopisu družtvu za nabavu koža u Beču I, Hegelgasse Nr. 13., uporabom uredovnih obrazaca već otisnutih koji se mogu dobiti kod trgovačke komore. Poduzeća, koja su isključno ili većim dijelom zaposlena na račun vojne uprave, moraju prijaviti njihovu potrebu kožnatog remenja za transmisiju c. k ratnom ministarstvu, odio koža, Beč I., Kolovratring 34.

Dnevne vijesti.

Namjesništvo za Primorje opet u Trstu. Dopisni ured javlja iz Trsta, da će se oni odjeli namjesništva za Primorje, koji se još sada nalaze u Opatiji, biti novom godinom 1918 opet premješteni u Trst. Ovi će se odjeli spojiti s onim odjelima, koji su za vrijeme rata vršili službu u Trstu, tako da će sav posao primorskog namjesništva biti opet usredotočen u Trstu.

Njemačko brodogradilište u Splitu? Čitamo u njemačkim novinama, da su neki austrijski i njemački brodograditelji osnovali konzorcij za gradnju brodogradilišta u Splitu. Profesor za brodograditeljstvo Flamm u Berlinu dobio je od konzorcija nalog, da u samom Splitu razgleda i prouči teren. Zar se ne bi moglo podići u Splitu veliko brodogradilište od domaćih ljudi i domaćim kapitalom?

Prosvjeta.

„Hrvatska Njiva“. Primili smo 39. broj „Hrv. Njive“ s ovim sadržajem: Dr. M. Lisičar: O pojmovima kulture i slobode. — Gy: Tendence rata. — Dr. D. Prohaska: Janko Leskovar. — V. Balenović: Demokratizam i škola. U smotri raspravlja J. D. o jugoslavenskoj politici, dr. A. Langhoffer o prirodopisu i gospodarstvu, član Hrv. društva, K. G. o koncentru Češkog kvarteta itd. Listak je zaplijenjen u cijelosti. — Godišnja pretplata „Hrv. Njive“ iznosi K 30·—, pojedini broj 70 fil. Narudžbe šalju se na upravu lista u Zagrebu, Nikolićeva ulica 8.

„Lazarina“ od Paula Bourgeta. Primili smo najnoviji svezak (85., 86.) „Zabavne Biblioteke“, kojim se počinje VIII. kolo ovog krasnog književno-štamparskog poduzeća. Djelo je iz najnovijeg ratnog života, a svojim čistim vjerskim sadržajem jamačno će ugoditi mnogobrojnim hrvatskim čitaocima. Cijena mu je K 3.

Vojničke vijesti.

Dnevna zapovjed lučkog admiralata broj 342 od 8. prosinca 1917.

Posadno nadzorstvo nadpor. Neumayer.

Liječničko nadzorstvo na N. V. b. „Bellona“: štopski liječnik dr. Schiller.

Liječničko nadzorstvo u mornaričkoj bolnici: pučko-ustaški liječnik dr. Ciotti.

S barba Matom po Rijeci okolo-intorno.

„Držte se, barba Mate, više hlada“ — progovorih čim izadjosmo iz gostione — jer sunce još uvijek grije, kao u mjesecu srpnju, pa se nikad ne zna...

— Vidi se — prekinu me on — da nijeste bio soldat!

— Pravo je, ali čovjek ima samo jednu kožu.

— Neka bude na vašu — nasmije se barba Mate i predloži da idemo na „rivu“, pa da vidimo, kakav je promet, koliko ima trabakula „in arrivo“ i koliko bracera „in partenza“.

Koracajući tako prama „rivi“, uočismo jednog čovjeka, koji je žurno išao amo tamo i svako toliko pitao nešto, sad jednoga, sad drugoga od prolaznika. Po odijelu razabrasmo da je to Jugoistran — a bio je zbilja — i to Rakljanac.

— Ča je, ča je, barba župane? — upita ga barba Mate, kad nam se je malko približio.

— Joh meni, ljudi moji, ste vidili forši kadi moga tovara? — upita on sav zapuhan od trčanja.

Obojica prasnusmo u smjeh, a on će nama na to: — Lako vami se smijati, po moju dušu, ali ja sam izgubija tovara!

— A kako, ča, kadi? — upita ga barba Mate.

— Bi ga vrag, tamo sam ga veza za jedno drvo blizu Fjumere, a sad ne znam da li su mi ga ukreli ili pak mi je uša — usklikne potan i žalostan naš župan.

Kako smo kasnije doznali, barba župan (u Raklju je skoro svaki župan) došao je bio na Rijeku pješice iz Raklja s magarčićem krcatim rakljanske industrije i, dok je on svoje proizvode nudjao na prodaju po Rijeci, razvezao mu se magarac i prešao preko mosta na Sušak, gdje ga je zaustavio pandur. Pred večer našao je gospodar svoje „blago“.

Za onoga, koji ne bi znao, kazat ćemo, da se rakljanska industrija sastoji u proizvadjanju lonaca, lona i čripanja od zemlje. Dok nijesu željezni lonci i kotlovi poplavili naše krajeve, ljudi su rabili skoro isključivo rakljanske lonce. Po cijeloj južnoj Istri išli bi Rakljanci, osobito za vrijeme žetve, vičući: „Lonci žene, lonci! Mira za miru!“ Prodavali su najviše za žito: davali su lonac, za lonac žita. Tako je u svakoj kmetskoj kući kuhao kraj ognja lonac: nad ognjem, obješena na komoštrama, visjela je zemljana lona (kotlić), a na razgrijanom ognjištu pekao se kruh pod čripnjom. Danas je svega toga skoro sasvim nestalo. Nu, premda su lone propale, a zemljani se lonci rabe još samo za sahranu svinjske masti i voća, ipak se Rakljanci još nekoliko bave svojom industrijom. Još čujemo kalkada klik „lonci žene, lonci“ i to nas sjeća sa nekom ugodnošću na prošla vremena.

Kad nas je barba župan ostavio i potrčao dalje za svojim tovarom, bili smo već blizu „mula“. Omanji parobrod bio je na odlasku za Volosko-Opatiju-Lovran. Kod ulaza na parobrod stajalo je više ženske nego muške čeljadi. Čeljad se ukrcavala veoma polagano, jer je svatko morao da pokaže putovnicu i da se podvrže „kontroli kontrabanda“.

— U čemu sastoji taj „kontraband“ — zapita me barba Mate?

— Evo! Na Rijeci dobije se svega i svašta po malo, a na otocima i po Liburniji ima samo glada. Djeca plaču i pitaju kruha, a šta će uboge majke? Naberu malo voća i ponesu na Rijeku, gdje ga prodadu ili promijene za malo brašna ili komad kruha, da time utješe barem za koji sat bijednu dječicu. Ali, pošto je zabranjeno iznašati hranu iz Rijeke, čine to siromašne žene kriomice...

— Razumijem — upadne mi u riječ barba Mate — a takov postupak zovu „kontrabandom“ i jaoh si ga onome, koga uhvate, zar ne?

— Da — nastavih ja — uzmu mu sve, što si je tolikom mukom nabavio, a povrh toga kazne ga još globom ili zatvorom.

— A djeca, nedužni stvorovi, skucaju kod kuće od gladi. Ah, svijete, grbavi svijete! — usklikne barba Mate i zamoli me, da idemo dalje.

— Kud ćemo sada? — upitah ga ja.

— Okrenimo ovom ulicom, pa ćemo doći do jedne trgovine, gdje prodaju i kupuju palud — reče barba Mate.

— A što je to „palud“?

— Palud — začudi se barba Mate — ah, vi ne znate, barba Frane moj, što je palud? Dobro, onda ću vam to rastumačiti, samo se malko ustrpite, dok uzmem u se nešto pare.

Barba Frane.

Hrvati, Hrvatice!
Sjetite se naše požrtvovne „Družbe sv. Cirila i Metoda“.

Kako je stari Plunkett pošao kući.

Crtica iz Kalifornije. Napisao Bret Harte.

(Nastavak.)

„Mislio — što?“ upita York blago, jer starac je bio opet problijedio i njegove su oči stale opet bluditi naokolo.

„He?“

„Vi ste kazali, kad sam izjavio bio, e sam Vas vidio u New-Yorku, da ste tad mislili —“

„Lažeš!“ povikne starac divlje. „Ništa nijesam kazao! Ništa nijesam mislio! Što kušaš, da me namamiš u stupicu, he?“

Njegove su ruke drhtale. Mrmljajući se digne i podje prema ognjištu.

„Whisky! Daj mi whiskyja!“ reče iza kratke stanke. Pošten gutljaj whiskyja!... Ti hoćeš da me zaludiš!... I oni drugi su me htjeli sinoć zaluditi... Zaista, ja bih bio već i obračunao s njima... ali mi je pozlilo.“

York metne liker i kositreni pladanj pokraj njega na stol, podje tad do vratiju, okrene svomu gostu hrbat i zaviri u noć. Premda je bila jašna mjesečina, to mu se ipak nije bio dobro poznati okoliš još nikad pričinio tako tužnim. Mrtva pruga Wigdamske ceste nije mu izgledala bila nikad još tako jednoličnom, tako slična je bila danima, koje je bio proživio, i onima, koji su ga još čekali — tako silno je nalikovala starcu, koji je tako često htio da podje kući, a ipak nije još nikad onamo bio stigao...

Okrene se opet, pristupi Plunkettu, položi mu ruku na rame i reče:

„Moram Vas umoliti, da mi na jedno pitanje posve otvoreno i pošteno odgovorite.“

Liker kao da je razgrijao sporu krv u žilama staroga muža i ublažio njegovu gorčinu; jer lice, koje je okrenuo bio prema Yorku, nije imalo na sebi ništa više divljega, da, ono je odavalo i misaon izražaj, kadno je kazao:

„Govori, mladiću!“

„Imate li ženu i kćerku?“

„Tako mi Boga, imam!“

Oba su muža na trenutak šutjela, obojica su buljila u vatru. Tad je započeo Plunkett trti koljena.

„Moja žena — no, stvar je ta...“ počeo je oprezno, znadeš, ona je nešto brzo s rukama — a nedostaje joj, tako rekavši, i fine kalifornijske obrazovanosti, te se te dvije njezine mane teško dadu podnašati. Ja sam uvijek tvrdio, da gorega što uopće i ne može da bude. No, a njezin je jezik upravo tako brz i okretan, kao i Abnera Deana sa svojim samokresom, samo s tom razlikom, da puca iz načela, kako ona to zove; a posljedica je toga, da uvijek gadja, a uvijek i pogadja... Predrasude su to izmoždenog istoka, koje ju uništavaju. Ideje su to, koje vladaju u New-Yorku i Bostonu, i koje su mene i nju dovele bile do toga, što jesmo. Bilo bi mi svejedno, kad bi ona i pristajala uza nje, samo kad ne bi neprestano pucala. Ali pošto je već sklona na to — — ne, da me uvijek muči onim načelima, to nadilazi moje sile, mladiću, to nadilazi moje sile.“

„Ali Vaša kćerka?“ reče York.

Starac protare oči, a nato klonuše njegove ruke i glava na stol.

„Ne govori mi sad ništa o njoj, mladiću... ne pitaj me uopće ništa više!“

Zastro si je jednom rukom oči, a drugom tražio po džepovima maramu — ali uzalud. Možda je silomice zadržavao suze, jer kad je skinuo ruku s očiju, bile su ove potpuno suhe. Tad mu se je i jezik opet razvezao.

„Ona je lijepa djevojka — veoma lijepa djevojka, premda ja sam to kažem; i ti ćeš ju vidjeti, mladiću — posve za sigurno ćeš ju vidjeti ovdje. Konačno sam ipak sve to uredio. Za nekoliko će dana biti dovršena moja osnova glede taljenja kovina; ja sam od veoma mnogo talionica primio već najunosnije ponude...“

Kod toga izvadi naglo svežanj papira, koji su popadali po tlu.

„I sad ću ih ovamo pozvati. Ovi eto papiri će mi ovdje donijeti drugi mjesec čistih deset tisuća dolara“, pridoda starac, sakupljajući po tlu dragocjene isprave. „O božiću ću imati svoje ovdje, ostanem li na životu; i tad ćeš na prvi dan božića ručati kod mene, York, moj mladiću — zaista hoćeš“.

Sad, kad mu je bila rakija razvezala jezik i raskrila fantastičku zamašnost njegovih osnova, govorio je više ili manje bez saveza o tom i razlagao osnove, proširujući ih sve više i više, a ovdje ondje govoreći o njima, kao da su već ostvarene. No konačno ga je — mjesec je stajao već visoko na nebu — poveo York natrag na ležište. Neko je vrijeme još mrmljao sam sobom, dok ga nije napokon svladao dubok san.

Čim se je York o tom uvjerio bio, uzme tiho sliku zajedno s okvirom sa stijene, pristupi ognjištu, baci jedno i drugo u užareni ugljen i sjedne, da vidi, kako će fotografija i okvir izgorjeti.

(Nastavit će se.)

Pojedini broj 12 h.

CIJENA lista: U pretplati za čitavu god. K 36·—, za pologodište K 18·—, tromjesečno K 9·—, mjesečno K 3·60, u malo-prodaji 12 f. pojedini broj. OGLASI primaju se u upravi lista trg Custoza 1.

HRVATSKI LIST

izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

„HRVATSKI LIST“ izlaz u nakladnoj tiskari JOS. KRMPOTIĆ u Puli, trg Custoza 1. Uredništvo Sišanska ulica br. 24. — Odgovorni urednik JOSIP HAIN u Puli. — Rukopisi se ne vraćaju.

Godina III. — U Puli, ponedjeljak 10. prosinca 1917. — Broj 871.

AUSTRO-UGARSKI RATNI IZVJEŠTAJ.

Beč, 9. (D. u.) Službeno se javlja:

Istočno bojište:

Mir oružja.

Talijansko bojište:

U Mletačkoj mjestimice živahni bojevi artiljerije.

Poglavica generalnog stožera.

NJEMAČKI RATNI IZVJEŠTAJ.

Berlin, 9. prosinca. (D. u.) Iz velikog glavnog stana javlja:

Zapadno bojište.

U pojedinim odsječcima flandrijske fronte južno od Scarpe, kaošto i izmedju Moeuvres i Bouteux došlo je po podne do živahnih bojeva artilerije. Na ostaloj je zapadnoj fronti ostala bojna djelatnost neznatna.

Istočno bojište

Ništa nova.

Macedonsko bojište:

Sjeveroistočno od Dojranskog jezera, bilo je više neprijateljskih satnija, koje su pokušale, da se približe bugarskim predstražama, potjerano.

Talijansko bojište.

Na visoravni Asiaga, Monte Tomba i Montello djelomično pojačana topovska djelatnost.

Prvi majstor glavnog stana Ludendorff.

* **Sadašnji vladaoci Rusije.** Sadašnji državni komesar za ruske vojničke stvari gospodin Nikolaj Vasiljević Krylenko — po sudu nekojih — potječe od pravoslavnih roditelja, kako pak kažu drugi, sin je Aarona Abrahama. Bijaše učiteljem, i u prijašnjim godinama stastvenim borilcem ruske literature u poljskim krugovima. Kasnije se počeo zanimati za socijalne nauke i pridao se k boljševicima. Brzo je došao u konflikt sa lublinskom policijom, te je morao pobjegnuti u Švicarsku... Kad je pao carizam, vratio se kući. Kao bivši podčasnik (po svoj prilici kao kod nas narednik) postao je sada vrhovnim vojevodjom. Čim je na glasu to je njegova užasna rječitost i bezobzirnost. Sveopće se o njemu tvrdi, da si svojim govorima umije više od jednoga podvrći. Svojom se bezobzirnošću osobito svidja Leninu, tomu „fanatiku bez granice“, koji ima u svojoj naravi nešto — maratovskoga. „Bude li treba“, izrazio se Lenin nekoliko puta „ne ću se plašiti niti najkrvavijih žrtava, samo da bi naša stvar pobijedila“. A u istinu danas već — nije ruska revolucija nekrvava — tamo se krv lije. Ne samo da je pao Duchonin, nego je — i tisuće ljudi zaglavilo na stratištu. Drugo je pitanje, hoće li se to stanje održati. Sam grof Czernin sumnja o tom, da su sadašnji ruski odnošaji — definitivni, kako je to rekao u svom govoru. („Venkov“).

* **Navještenje rata Austro-Ugarskoj** bilo je, kako javljaju dne 8. t. mj. iz Washingtona, u senatu prihvaćeno jednoglasno, sa 74 glasova.

* **Velika eksplozija u Halifaksu.** Reuter javlja iz Londona, da je dne 7. t. m., u 8 sati u jutro nastala u Halifaksu jaka eksplozija. Vatra se širi preko mosta na susjedne zgrade. Uništena je polovica kotara Richmound, gdje je nastala nesreća. Vatra traje dalje. Ceste su pune lješina, bolnice pune ranjenika. Mnogi ranjenici, koji nijesu nigdje dobili skloništa, lutaju ulicama. U Halifaksu nije ni jedna kuća ostala neostećena. Prekinutu brzojavnu i telefonsku svezu moći će se uspostaviti po svoj prilici tekar iza nekoliko dana. Amerikanski je crveni krst poslao odmah posebne pomoćne vlakove iz New-Yorka, Bostona i Portlanda sa podvornicima, povezama i sa drugim pomoćnim sredstvima. Trećina je Halifaksa porušena.

* **Dr. Seidler odlazi?** „Wiener Journal“ javlja, da je provedba nagodbenoga provizorija zadnja misija dra. Seidlera. Na skoro da će odstupiti i preuzeti mjesto odstupivšega šefa kabinetske kancelarije grofa Polzera. Kao njegovoga nasljednika spominju ministra za poljodjelstvo grofa Silvu-Taurocu.

Iz Rusije.

Nova sibirska vlada. — Ponuda antante ukrajinskoj radi. — Velemožni Krylenko. — Novo ministarstvo željeznica. — Finska republika. — Nikolaj Nikolajević. — Maksimaliste u Sibiriju. — Jednotno činovničko berivo. — General Kornilov.

Amsterdam, 8. (D. u.) Reuterov ured javlja iz Petrograda: List „Narod“ donaša imena ministara nove sibirske vlade te saopćuje, da se Sibirija nećka, da pošalje živeža u europsku Rusiju, u prvom redu u Petrograd, jer bi prema sadašnjim prilikama mogli pasti u njemačke ruke.

Bern, 8. (D. u.) Ukrajinski tiskovni ured javlja iz Kijeva: Diplomati antantinih država izjaviše dne 7. t. mj. ukrajinskom središnjem vijeću, da su njihove vlade pripravne, da priznaju ukrajinsku republiku, sastojeću se iz svih narodnih područja, ako se Ukrajina obveže, da na strani četvornog sporazuma nastavi rat. Na ovu ponudu odgovara ukrajinski parlamenat, da se Ukrajinci žele držati najstrože neutralnosti, kako bi si na taj način zasiguralli prijateljstvo obiju ratujućih stranaka.

Haparanda, 5. (D. u.) P. b. a. priopćuje: „Pravda“ javlja od 4. prosinca. Od Krylenka je stigao ovaj brzojav: Glavni je stan raspušten. Sutra odlazim iz Mohileva i preuzimljem svoj ured.

Haparanda, 5. (D. u.) P. b. a. „Pravda“ saopćuje od 3. o. mj. Željezničarski je savez na predlog sovjeta preuzeo ministarstvo željeznica.

Stockholm, 8. (D. u.) Prema državnom temeljnom zakonu, što ga je finski senat predložio zemaljskom saboru, imala bi Finska postati republikom sa predsjednikom na čelu, koji će biti izabran za 6 godina. Izbor će se prvog predsjednika vršiti dne 15. siječnja 1918., predsjednik će nastupiti službu dne 15. travnja 1918. Senat ima da pošalje odaslanike, koji će tudje države obavijestiti o utemeljenju finske republike. Zemaljski je sabor zaključio, da uzme zajam od 25 miljuna maraka. Socijalisti nijesu htjeli, da o tome glasuju.

Basel, 7. Francuske novine javljaju iz Rima: Veliki je knez Nikolaj Nikolajević pobjegao te namjerava staviti se na čelo kaukaskoj armiji.

London, 8. (D. u.) Reuter. „Times“ javljaju iz Pekinga, da se maksimalističko gibanje širi duž sibirske željeznice.

Petrograd, 8. (D. u.) Činovnici vanjskog ministarstva su se opet prihvatili posla. — U Kronštadtu su boljševici primili kod izbora u zakonodajnu skupštinu četiri petine svih glasova.

Petrograd, 2. (D. u.) P. brz. ured (Zakasnjelo.) Pučko je povjerenstvo odredilo, da svi državni činovnici primaju jednaku mjesečnu plaću od 500 rubalja. Oženjeni činovnici primaju mjesečnu doplatu od 100 rubalja.

Stockholm, 8. (D. u.) Swenska Telegram Biran. „Djelo Naroda“ doznaje: Francuska vlada ne namjerava prekinuti odnošaje sa Rusijom, ako ona sklopi posebni mir sa Njemačkom.

Stockholm, 8. (D. u.) Petr. brz. ured: Kod izbora za zakonodajnu skupštinu dobili su boljševiki preko 50 posto svih glasova. Zasigurano im je 5 mandata. Kadeti dobiju 4 mandata, socijalni revolucijonarci 1.

London, 8. (D. u.) Reuter javlja iz Petrograda: General se Kornilov kloni željeznica te ide prema jugu pomoću tovornih konja. — Oružani su mornari provalili u petrogradsku gradsku vijećnicu, gdje se je baš obdržavala sjednica, te su zahtjevali, da se gradska vijećnica isprazni. Članovi su se gradskog vijeća razišli te su se to opet sastali. Izjavili su, da hoće izvršiti svoju dužnost. — Petrogradski općinski izbornici, izuzevši maksimaliste, izjaviše, da neće sudjelovati kod izbora, raspisanih od maksimalista.

* **Ruski komesari neprijateljskim vojnicima.** „Loc. Anz.“ priopćuje iz Roterdama. Pučki su povjerenici izradili proglas na vojnike centralnih vlasti, koji je bio u nekoliko milijuna primjeraka bačen na austrijske i njemačke linije. U tom proglasu razlažu se ciljevi boljševika, i navadjaju se mjere, koje su boljševici poduzeli. Glavni je cilj: konac rata.

NEPRIJATELJSKI IZVJEŠTAJI.

Talijanski:

8. prosinca. Jučer se je ograničila akcija neprijateljske pješadije na visoravni Asiago na malene okršaje ophodnja izmedju Asiaga i uvale Freuzela. Protivnička kretanja i sakupljanja četa, koja su se vršila izvan dohvata pješadije, bila su zahvaćena usredotočenom vatrom naših baterija te su poslužila kao cilj talijanskim i savezničkim skupinama lijetala, kod njihovih dalekosežnih opstreljevačkih operacija. U cijelosti je bacalo 150 aparata bombe na neprijateljske linije te su prouzročili stvarne štete, gubitke i eksplozije municijskih skladišta. Naši su odvažni avijatičari pucali k tome na neprijateljske crte strojnim puškama. Na ostaloj fronti bijahu samo akcije topništva, na donjem Piave osobito živahne. Jučer bjehu u zračnom boju oborena tri neprijateljska lijetala. Major je Baracca izbjio time svoju 30. zračnu pobjedu.

Engleski:

8. prosinca. Mezopotamija. Poslije naših bojnih poduzeća od 20. studenoga, za kojega smo se ustalili u crti Diebel-Hamrin, na lijevom brijegu Dijale, ostadoše Turci i dalje u posjedu položaja na brežuljcima na desnom brijegu ove rijeke, sjeverno od Deli-Abasa. General Marschall javlja da je ovaj položaj bio dne 3. t. mj. napadnut od kolona, od kojih je jedna blizu Kisil-Robata uspješno premostila Dijalu. Neprijatelj je kušao, da naše napredovanje spriječi time, da je poplavio područje medju rijekama Nahfin i Dijala i to ondje, gdje se one sijeku jedna u drugu. Dne 4. t. mj. u jutro bacile su naše čete Turke natrag te osvojiše Klanac Sakaliutan, kroz koji ide cesta u Dijalu. Jedno je odjeljenje, pod zapovjedništvom pukovnika Bišabakova, napredovalo na našem lijevom krilu te nas je izvrsno potpomagalo. Privedeno je 150 zarobljenika i 2 poljska topa.

* **Grof Czernin ne putuje u Berlin.** Dopisni ured javlja iz Beča, da je ministar izvanjskih posala morao odustati od svog puta u Berlin, jer mu je nenadano pozlilo.

* **Slavenski zahtjevi u delegacijama.** U „Berliner Tagblattu“ piše njegov bečki dopisnik dr. Lederer o radu delegacija, te naravno pri tom nije mogao, a da se ne zaustavi kod stanovišta slavenskih naroda, i kod čeških, jugoslavenskih i ukrajinskih izjava. Posve je prirodno i to, da čini na takav način, kako smo kod Nijemaca već navikli. Uza sve to, kaže, da je car i ugarska vlada odbila zahtjeve slavenskih skupina, ipak nije to Čehe zapriječilo, a da ne učine nešto novoga, da se naime u zajedničkom zaključku s Jugoslavenima i Rusinima ne pozivlju ponovno na samoodredjivanje naroda, naglašujući da je ruska vlada postavila to kao točku svoje mirovne ponude. Lenin pako i Trocki da će jedva pustiti, da se ih zlorabi i miješa u nutarnje odnošaje Austrije. U istinu se čini, veli taj dopisnik, da je navala strasti u slavenskoj Austriji prekoračila već svoj vrhunac. Slavenski će narodi Austro-Ugarske, koji imadu u sebi dosta snage, da provedu svoje opravdane zahtjeve, morat će takodjer brzo uvidjeti, da je tu čas, kad će morati da se pravedno i iskreno sporazume sa ostalim narodima te države. Kako je vidjeti, ne razlikuje se mnijenje gosp. Lederera ni u čemu od njemačkih listova. Za Litavce, Kuronce, Tatare i bog bi ga znao za koga još — otvoren je put do prava. Samo austrijskim Slavenima ima se to za uvijek oduzeti.

* **Izborna reforma u Engleskoj.** Reuter javlja dne 8. t. mj., da je donja kuća prihvatila u trećem čitanju osnovu o izbornoj reformi, prema kojoj imadu pravo biranja skoro svi muškarci, kojima je najmanje 21 godina, nadalje svi vojnici i mornari, koji imadu najmanje 19 godina. Osim toga će imati pravo glasa i žene od 30 godina dalje.

* **Afera Bolo.** „Havas“ javlja iz Pariza, e je odbor, kojemu je bilo povjereno proučavanje sudbenog postupka proti Charlesu Humbertu, jednoglasno zaključio, da se ukine Humbertova parlamentarna imuniteta.

* **Ratni plijen.** Wolffov ured javlja dne 9. t. mj.: Izakako je odbijena naša mirovna ponuda od 12. prosinca 1916, zarobile su samo njemačke čete 286.900 vojnika, medju kojima 6.900 časnika. U ove zarobljenike nijesu uračunani oni, koji se nalaze u etapnom području ili na putu u zarobljeničke tabore, pa ni 9.000 Engleza, koji su zarobljeni kod Cambraia. Na Ruse otpada 79.300 momaka, na Rumunje 42.950, na Francuze 29.550, na Engleze 14.261, na Talijane 112.553, na Amerikance 75, na Srbe 1.141, na Belgijance 45, na Crnogorce 2, na Portugalce 120, na Japance 3. U isto je vrijeme samo od Nijemaca bilo antanti oduzeto 2.000 topova, 652.420 komada municije za topništvo, 1.715 municijskih i drugih vozova, 99.674 pušaka, 751.369 kubura i revolvera, 4.902 strojne puške, 2.618 sastrijeljenih ljetala i 234 pripetih baluna. K tomu valja nadodati sve ono oružje, municija i orudje, što su ga čete upotrijebile proti neprijatelju odmah iza zaplijene. Navaljivanjem je antanta osvojila u Europi 674 četv. km zemljišta, i to vlastitog i od antante same razrušenog te opustošenog zemljišta. Tome su naprotiv osvojile središnje vlasti 47.300 četv. km zemljišta.

Političke vijesti.

„Austrijski magarci“.

Čitamo u „Venkovu“: „Az Est“ priopćuje neobično oštri uvodni članak proti Austriji. „Najveći naš neprijatelj — kaže madžarski list — jest stara propala Austrija, koja se iza uzaludnog nastojanja potkapanja, obratila proti nama u otvorenom, sistematskom boju, koji niti za jedan dan ne prestaje . . . Svi češki klipani i svi austrijski magarci vrijedjaju Madžarstvo“. Zatim se „Az Est“ obraća proti austrijskim klevetama, da je bilo razmjerno u zarobljeništvu više Madžara negoli Austrijanaca. Kad bi to tako bilo, mogli bismo biti zadovoljni, jer svijet više treba zdrave plemenite madžarske krvi, negoli Austrija. Ali istina je baš obratno od toga. Madžarstvo je više krvarilo, negoli Austrija. Za to treba, da postane madžarska armija samostalna koju će voditi samo madžarski generali. Osim toga treba se rastaviti od Austrije. Taj ideal moramo utisnuti u srce i u glave sve djece, cijelog puka. S Austrijom nije moguće više u zajedničkoj domaćoj zadrugi živjeti. Prema Austriji nemamo više nikakovih dužnosti. Šteta svake korice kruha, svakog novčića.

„Slavenska izdajstva“.

„Frankfurter Zeitung“ donaša pod gornjim naslovom slijedeći dopis iz Beča: Česi i Jugoslaveni, kojima su se ovoga puta priključili i Ukrajinci, okrunili su svoje državi neprijateljsko postupanje zaključkom, koji je izdan od predsjednika Češkog saveza, Jugoslavenskog kluba i Ukrajinskog parlamentarnog udruženja. List nato donaša poznati već zaključak, koji se tiče ruske mirovne ponude, sa ovom značajnom opaskom: K ovoj objavi valja primjetiti samo to, da će se pokazati, da li će ruska vlada i ruska vojska jasnom pozivu na njezin osjećaj slavenske solidarnosti slijediti tako daleko, da bude odbit mir, koji one svaki čas mogu imati od središnjih vlasti. Austrija neće nikada ispuniti namjere, da se austrijsko narodnosno pitanje riješava na sveopćem mirovnom kongresu i da se pod pritiskom želje svih naroda po miru predaju njemačke manjine nasilju. Zamršeni problem narodnih manjina, oko kojega si već dugo razbijaju glave najbistriji muževi u Austriji, ne može biti riješen lozinkom, kaošto je pravo naroda na samoodredjenje, niti na sveopćem svjetskom kongresu.

„Češke demonstracije“.

Pod ovim naslovom donaša „Frankfurter Zeitung“ slijedeći dopis iz Beča: Opravdanom se je napetošću očekivalo otvorenje austrijskih delegacija, koje od početka rata nijesu zasijedale. Jer, sada se je po prvi puta moglo raspravljati sa dijelom protivnika. Umjereni izvodi prijestolnog govora o mirovnim ciljevima pobudili su zadovoljstvo medju delegatima, kaošto i u čitavoj javnosti, te ovi izvodi pobudjuju nadu, da će uspjeti, da se u dogledno vrijeme ne dodje samo do primirja, već i do mira sa Rusijom. Na tome ne mijenjaju ništa niti zdvojni pokušaji čeških i jugoslavenskih demonstranata, da rade protiv sklopljenja mira. Palo je u oči odlučno protivljenje u prijestolnom govoru, da se prilike u monarkiji donesu pred medjunarodni forum. Rečenica: „Hoćemo ostati gospodari u vlastitoj kući“, nije upravljena na inozemstvo, već na tuzemstvo. Zapravo je samo demagogija u vlastitoj kući, ako vodja Čeha Stransky u prisutnosti ugarskih delegata u parlamentu najžešće napada Ugarsku i ako Klofač opsipava predsjedništvo kišom upita i interpelacija. Ova gospoda valjda ni sama ne vjeruju, da će time uplivati na inozemstvo i na pregovaranja sa Rusijom. Sadašnja ruska vlada, koja tudjim svojim narodima daje najopsežnija prava, neće radi imperijalista narodića u Austriji nastaviti rata. Može se samo opetovati: češki zahtjev po suverenoj češkoj državi ne odgovara ruskom zahtjevu po pravu naroda na samoodredjivanje, već imperijalističkim težnjama Čeha, da stvore posebnu državu, u kojoj bi oni htjeli, da dovedu pod češki jaram njemačku manjinu, koja sačinjava dvije petine sveukupnog pučanstva. Nato bi bio pristao panslavizam, a moguće i carizam, ali neće nato pristati ruska demokracija. Sada izlazi iz čeških govora, zaštićenih imunitetom, na vidjelo razočaranje Čeha o poteku rata. Uostalom će, kako se glasa, biti naskoro Česima oduzeta prilika za to. Zasjedanje će delegacija tobože biti prekinuto i to obzirom na pregovaranja na ruskoj fronti. Kad bi do ponovnog zasjedanja delegacija bio sa Rusijom sklopljen mir, onda će izljevi bijesa biti u političkom obziru još besmisleniji, nego su dosada bili. — Za „demokrate“ u Frankfurtu su Česi, koji zahtijevaju, da budu gospodari u svojoj kući, imperijalisti, ali za to nijesu za njih imperijaliste njihova braća Madžari, koji ugnjetavaju pretežnu većinu nemadžarskih narodnosti u Ugarskoj. Čini nam se, da i sadašnja Rusija malo drugačije shvaća demokraciju, negoli ljudi oko „Frankfurter Zeitunga“, da, ako još neće da pristaje uz češke „imperijaliste“, neće se valjda oduševljavati niti za njemačke i madžarske „demokrate“. Pa onda ovaj „izljev bijesa“ u češkim govorima! Na nikoga neće uplivati ovaj „izljev“, niti na inozemstvo, niti na pregovaranja sa Rusijom; ali zato bi prema želji ovih apostola demokracije ipak trebalo, da se radi ovih bezazlenih „izljeva“ interpelacija i upita sa slavenske strane prekine zasjedanje delegacija!

Danzers Armee-Zeitung o jugoslavenskom pitanju.

„Danzers Armee-Zeitung“ od 6. prosinca priopćuje odulji članak, u kojemu se bavi sa jugoslavenskim pitanjem i to na način, koji nije kod njemačkih novina običan. Nekoliko u tom članku sadržanih priznanja ćemo priopćiti, da se uvjere naši čitatelji, da nijesu samo Slaveni, koji uvidjaju opravdanost naših zahtjeva, već da imade takodjer poštenih Nijemaca, koji kažu svojim suplemenjacima čistu istinu, kako ju mi sami osjećamo. Da li su ovi Nijemci veleizdajnici, o tome neka sudi Frankfurterica i njezini bečki suhebrejci. List piše: Pogrješke, koje smo učinili, osvetile su se u našoj vanjskoj politici. Ne radi českog pitanja ili radi Massaryk-Kramarža već radi j u g o s l a v e n s k o g j e p i t a n j a d o v e d e n a u s t r i j s k i p r o b l e m p r e d s u d i š t e E u r o p e. Mora se dakle riješiti jugoslavensko pitanje, ali ne time, da se Srbiju prisili, da od posvemašnje neodvisnosti padne u državopravni položaj Hrvatske i Slavonije ili da se Srbiju prikuje uz dualizam, jer bi se time postiglo samo reakciju, te ne treba velike državničke mudrosti, da se to uvidja. Politika prema Jugoslavenima mora na istoku da krene novim putem, kaošto i na zapadu. — Pisac se bavi onda sa slovenačkim pitanjem te kaže: N j e m a č k a k o l o n i z a t o r n a p o l i t i k a t j e r a l a j e a u t o h t o n o g S l o v e n c a i z n j e g o v e g r u d e; n j e m a č k a š k o l s k a p o l i t i k a o t v a r a t u d j e m u š k o l e u s r č i k i n j e g o v o g o z e m l j a, a time nosi pogranični narodni boj u unutarnjost njegove domovine. Kako se dakle mogu čuditi ljudi, da Slovenac, koji je preslab, da se održi u slobodnoj igri sila, zahtjeva zaštitne zidine nacionalne države? Tko odobrava prvo, ne može da kudi njezinu logičnu posljedicu. Opet se može iz toga spoznati, da se jugoslavensko pitanje ne dade riješiti, dok ne će Slovenci imati osiguranih granica za svoj nacijonalni život. Onaj koji ima da riješi ovo pitanje, neka se pita, kao Bismark, kad je stvorio njemačku državu, ne možda: što može da bude zajednički, već: što mora biti zajednički i neka dijeli, da bi ujedinio. Samo tako može biti riješeno jugoslavensko pitanje i s njim cjelokupni austrijski problem.

Demokracija.

U istom broju, u kojem napada „Frkft. Ztg.“ na austrijske Slavene, te im predbacuje veleizdajstvo i kaže da Austro-Ugarska ne će dozvoliti, da se drugi umiješavaju u njezine unutarnje poslove, donosi taj list samo nekoliko redaka niže znamenite izreke od Otona Flacke, pod naslovom „Demos“, a da je list tako kratkovidan, da i ne opaža, kako si sam protuslovi, te tim izrekama pobija svoje gornje tvrdnje. Iz tih izreka vadimo: Odakle uzima neka stranka u zemlji, koju nazivljemo vlada, pravo, da za sve ostale, a da ne pita jesu li sporazumni, stvara zaključke, koji će odlučivati sudbinom tih ostalih? Historičko pravo? Onda se ne smije priječiti sadašnjosti, da bude historička. Teorija suverena države? Od Hegela i drugih ljudi stvorena, te može propasti kao i sve ljudske ideje. Od Boga učinjen raspored? To je feudalizam, koji bi morao već 400 godina biti mrtav.

*

Crkva srednjega vijeka, božanska država, bila je veličanstveno ostvarenje onoga, što će biti demokracija dvadesetog vijeka: cijelost, koja će zavisiti o sebi, svojim članovima uz priznanje jednakih prava. Kršćanstvo je demokracija. Mi smo svi ljudi, i samo ljudi.

*

Najviše čovječanski osjećaj jest osjećaj masa. Masa je za pojedinca ono, što je za zrno zemlja: sadim te unutra za to, da iznikneš. Osjećaj masa je vjerski, jedina je to religija, koja nam je još moguća.

*

Poncije Pilat bio je bez sumnje mudriji od Isukrsta, i izobraženi su Rimljani bili mudriji od prvih pristaša kršćanstva, robova i žena. Ali ti ubogi i žene bijahu jači, bila je to prva pobjeda demokracije, koja je prodrla na svjetlo.

*

Ideja demokracije je karakter. Karakter postizava onaj, koji se odriče kolebanja izmedju mnogih mogućnosti, te si postavi kao temelj geslo, koje mu podaje stalnosti. Bolje je biti mrtav, negoli pripadati stranci posredovanja, koja „već prema okolnostima“ stupa sad na desno, sad na lijevo.

*

Ognjena iskra, koja čini demokrata, zove se: ponos. Nezavisnost, dostojanstvo, samoodredjivanje, osuda, procjenjivanje, energija, sudjelovanje, to su tjerajuće sile demokracije.

„Veleizdajnici“.

— Kako donosimo na drugom mjestu, označuje „Frankfurter Zeitung“ u nekim dopisima iz Beča, Čehe i Jugoslavene izdajnicima. Zašto? Jer zahtjevaju demokratizaciju države. „Frkf. Ztg.“ bori se od vajkada za demokratizaciju Njemačke, ali „quod licet Jovi non licet bovi“ i to što je u Njemačkoj patrijotično i zdravo, to je u Austriji veleizdajničko. Laž je, ako se tvrdi, da Česi i Jugoslaveni zahtjevaju bezuvjetno, da se njihova sporna pitanja urede na mirovnoj konferenciji. Ovi su zahtjevi samo uvjetni. Vlada imade mogućnost, da uredi unutarnje prilike sama po demokratičnim načelima. U tom će slučaju biti suvišno, da se govori o našem pitanju na mirovnoj konferenciji. Ako tražimo uredjenje našilh pitanja u duhu 20. vijeka, činimo to ne samo u interesu našeg naroda, već takodjer u interesu države i u interesu mira. Jugoslaveni, Česi i Ukrajinci tvore danas u Austro-Ugarskoj polovicu svega pučanstva. Sa Rumunjcima imade ih zajedno 30 milijuna. Svi ovi narodi traže preuredjenje države na demokratskoj osnovi. Samo neznatna manjina od 10 milijuna Njemaca i 6 milijuna čifuta i Madžara stoje na stanovištu pruskih junkera. Ako su pruski junkeri bili najveći škodljivci u Njemačkoj, prave gusjenice na narodnom njemačkom polju, austrijski junkeri su po shvaćanju „Frankfurterice“ stupovi države. Ne daj Bože da bi bilo Njemačkoj podijeljen jednak vladin sistem, kao što ga imademo mi sa našim madžarsko-njemačkom junkerskom protudemokratskom vladom. I „Frankfurterica“ bi onda nemilo osjetila onu slobodu, koju tako slavi, jer je ne osjeća. Ali u Njemačkoj moraju znati, da samo Jugoslaveni predstavljaju četvrtinu življa čitave Austro-Ugarske i da su dali Austro-Ugarskoj trećinu vojnika, da su se ovi naši jugoslavenski vojnici borili kao lavovi takodjer za njemačke interese, da su nebrojeno puta spasili položaj, a besprimjernom obranom Krasa omogućili nastavak rata. Za zahvalu označuje nas jedna od najuglednijih i najumjerenijih novina u Njemačkoj veleizdajnicima, a gospodin Czernin nema riječi, kojom bi odlučno otklonio bezobrazno ovo umiješavanje u naše unutarnje političke prilike sa strane savezničkog novinstva, a revna njemačka cenzura mirno, dapače i sa nekom zadovoljštinom prati ove izljeve crne nezahvalnosti i drskog huškanja na naš narod. Ali sama konstatacija, da imade u Austriji 30,000.000 veleizdajnika, zaslužuje pažnju, jer ona najbolje dokazuje, kako su nenaravne prilike, koje vladaju u našoj drž avi

kako imade ovdje 30 milijuna ljudi, za kojih vlada ne skrbi, za koje ministar vanjskih posala ne prosvjedjuje. Jugoslavenski, češki i ukrajinski narod stavljeni su izvan zakona, a njihovi zahtjevi, da se to nedolično stanje ukine u interesu države i u interesu Europe, bivaju smatrani veleizdajništvom. Mi svi ćemo to pamtiti. Ovo trpko iskustvo bit će nama poukom za budućnost. Najvjerniji narod u Austriji, narod, koji je doprinjeo najteže žrtve za cjelokupnost, ožigosan je danas ne samo od austrijsko-njemačkog i madžarskog novinstva, već takodjer od „savezničkog“ njemačkog novinstva, veleizdajnikom. Da smo bili zaista veleizdajnici, da smo se hiljadu puta iznevjerili monarkiji, nije nam se moglo desiti nešto gorega. Ne koristi dakle ništa, da li si vjeran ili nevjeran, da li se boriš ili predaješ: u svakom si slučaju veleizdajnik, jer moraš biti veleizdajnik, da te mogu upropastiti kao veleizdajnika.

Ipak su u ratu veoma malo naučili.

Huškanje se nastavlja. Svakom se zgodom podpiruje mržnja protiv svega, što je slavensko, a jer su u Austriji medju Slavenima najsposobniji Česi, gleda se, kako bi se u svakoj prigodi protiv njih nastupilo. Nastoje da na svaki način dokažu, da je sudbina odlučila da nas u budućnosti razdijeli, i da za nas nema više zajedničkoga života. Hoće da tiranski vladaju, da tlače, ugnjetavaju izsisavaju i da se onda našoj nesposobnosti pobjedonosno smiju. Neki dan su u zastupničkoj kući upravili zastupnici Schüff, Golf, Langeschau i Wolff upit, koji se tiče držanja Čeha za vrijeme rata. Potpisan je od 90 zastupnika njemačkih stranaka. Upit sadržava slijedeća poglavlja: Opominju, neka se ne dozvoljava panslavistička propaganda; situacija na početku svjetskog rata; obrazloženje uapšenja dr. Kramarža; držanje četa u zaledju; iskazi mišljenja Čeha u Pragu; češke školske knjige, češko državno činovništvo, sokoli, dogadjaji u Ljutomjericama, držanje Čeha prema ratnim zajmovima, Živnostenská Banka i ratni zajam, ostala financijalna politika Živnostenske Banke, Česi i ratna pomoć, Česi i pitanje prehrane; držanje Čeha u inozemstvu: u Francuskoj, u Engleskoj, u Rusiji, u Americi i u Švicarskoj; djelatnost profesora Masaryka, tajno izvješćivanje Čeha, držanje čeških četa na bojištu; vojničko mnijenje u Kramarževom procesu; neki novi dokumenti. Ne treba niti da govorimo dalje što su tim upitom Nijemci zahtjevali. Upit je plod mržnje, a cilj je raspirivanje mržnje. Zahtijevaju valjda nove progone, nove žrtve! Ali neka se ovaj rat svrši na ovaj ili na onaj način, neka se stvari razviju ovako ili onako, jedno smo si stalni i svijesni, da naime više robovati ne ćemo!

Domaće vijesti.

Nogometna utakmica. Jučer se je obdržala nogometna utakmica izmedju našeg nogometnog kluba „Čitaonice“ proti „Olimpiji“. U ovom drugom nastupu našeg kluba, pokazao je isti veću spremu i sposobnost, negoli kod prvog svog nastupa. Ovaj put je ispala igra u korist „Olimpije“ kaošto se je to i predvidjalo, i to, „Olimpija“ je učinila 5, a klub „Čitaonice“ 3 goala, ćošim prvi put učinio je naš klub 1, „Olimpija“ 4 goala; same brojke dakle pokazuju, da je naš novoustrojeni klub kod svojeg drugog nastupa napredovao. Igra je tekla tako, da je bilo kod 20 časa pred svršetkom igre 3:3, a onda je pao jedan naš igrač tako, da je dosta jako ozlijedio obadvije noge, uslijed čega nije mogao da brani onako hrabro i valjano, kao do tad, te je uspjelo „Olimpiji“, da u zadnje vrijeme učini još 2 goala. Naša je momčad pokazala lijepu spremu, red i nije se ogriješila o ničem, što bi bilo proti pravilima. Njihov drugi nastup, sposobnost i red, zadivio je sve gledaoce, koji sudeći samo iz športskog gledišta, izraziši su se najbolje. I mi se divimo našem nogometnom klubu, te mu preporučamo, da ustraje onako kako je i počeo, te nema dvojbe, da se ne će pokazati kroz kratko vrijeme dorasao dugogodišnjem i dobro uvježbanom klubu „Olimpiji“. Utakmica se je držala u korist puljskih bjegunaca, i tom se prigodom primilo K 148.04.

Vraćanje bjegunaca. Na novo je stigao u Kanfanar prijevoz bjegunaca iz Rovinja. Nije pametno da se vraćaju prije gradjani pa seljaci.

Nesreća na pazinskom kolodvoru. Pišu nam iz Pazina: Na kolodvoru dogodila se strašna nesreća. Vlak je povozio gluhu staricu, te ju zgnječio. Živjela je samo pol sata.

Umro od gladi. Pišu nam iz Kaštelira: Žrtvom zle uprave u porečkom kotaru pao je ovog puta Antun Brnobić, otac mnoge djece. Hoće li se onaj gospodin u Poreču još hvaliti da nije nikada išao na ruku izvanjskom hrvatskom puku?

Kradja. Javljaju nam iz Barata: Neki neznanovići provalili su kroz prozor u školu, te pokrali učitelja i odnijeli mu više hljebova kruha. Nešto glad, a nešto manija da se krade štogod pod ruku dodje!

Istarsko vino. Pokrajinska upravna komisija za Istru preporuča svima, koji prodavaju odnosno kupuju istarsko vino, da se u svrhu kupoprodaje vina obrate na povjerenike vinskog ureda, koji imaju da posreduju kod prodaje u pojedinim mjesnim općinama Istre. Općinski ured obavijestiti će stranke o osobi fiducijara. Pošto su povjerenici dužni da drže u evidenciji proizvod vina odnosne općine kao i svaku dobavu odnosno izvoz, potrebna je njihova intervencija kod svake prodaje vina u dotičnoj općini. Preporuča se osim toga, da se za svaku dobavu vina zatraži kod vinskog ureda u Trstu, Via S. Lazzaro N. 1, propisani dobavni ili izvozni list, u koju svrhu treba navesti ime i prebivalište prodavaoca i kupca vina te poslati istodobno, za prištednju vremena, propisani doprinos za režijske troškove od K 2, po hektolitru kao i za svaku frakciju hektolitra vina, koje se ima izvesti izvan granica Istre. Toliko se donosi do javnog znanja, pozivajući interesirane stranke, da se tačno drže ovih propisa radi eventualnih posljedica predvidjenih u zakonu u slučaju prekršaja.

Školske zgrade u Krmedu, Štokovcima, Bokordićima i Smoljanima i u mnogim drugim mjestima jesu prazne i puste. Djeca se medjutim odgajaju po putevima, da budu radost i dika sakatim ocevima, kad im se kući vrate. Konobari, glumci, vikači kinematografa svi su od vojništva oprošteni samo ne hrvatski učitelji. U Svetom Petru u Šumi jedna je sama učiteljica sa preko 400 djece.

Milodari za hrvatske škole u Puli. Prigodom „Božićnice“ sakupljeno je po gosp. Perici Paun medju jugoslavenskom momčadi na Nj. V. brodu „Stephanie“ i položeno preko naše uprave K 647·20. Darovaše: po K 12·—: Miloš Andriješević; po K 10·—: Perica Paun, Kovačev, Grdovac, Račić, Stetić; po K 6·—: Popić, Križan, po K 5·—: Mikelin, Klarić, Salamunović, Maršielek, Mihić, Ivančić, Galović, Tadej, Dobias, Balabanić, Krivić, Storić, Mužina, Bacat, Kordić; po K 4·—: Strbenc, Vicković, Ruljančić, Stanzel, Severdžija, Padovan, Marasović, Carić, Cigsin, Pastorčić, Pliščota, Peroš, Bauk, Malković, Prica, Rubinić, Ilić, Križman, Šarić, Pavičić, Matešić, Handl, Zrelec, Ziranić, Ferić, Uršić, Krivošić; po K 3·—: Ruljančić, Cvitanović, Despinić, Tićak, Erega (našao), Mladinić, Erega, Jurjević, Bradetić, Hrkalović. N. N., Bolšin, Ilić, Jergović; po K 2·20: Trojković; po K 2·—: Fabijanić, Katalon, Ribasić, Seshošek, Kovacs, Fabić, Stipičić, Božanić, Hilti, Reinhast, Zerijal, Babić, Kisberl, Krähora, Bahija, Kraljić, Ružin, Vuletić, Bracanović, Jerenić, Kolaković, Surian, Španjol, Krist, Papić, Jederlinić, Bura, Percan, Mezulić, Radetić, Švorinić, Ružinić, Strgačić, Kožulian, Rončić, Sladonja, Fabijanić, Meštrović, Lordanić, Crnić, Milićević, Rodišić, Kociančić, Rimarž, Klobučar, Widmar, Stek, Jaklić, Kovačević, Matković, Špoljar, Potokar, Jerolimov, Toman, Močovnik, Potočnik, Horak, Ovčarić, Greizer, Lengenfelder, Povšnar, Giebl, Sumelik, Prohaska, Purkichacher, Niedl, Dobrucky, Neuhuber, Špika, Žic, Špalabrin, Poša, Mašković, Padovan, Kusiasić, Padovan, Glavočić, Kapor, Dragojević, Tašovac, Bačić, Poša, Novak, Jakus, Šoda, Juraga, Belamarić, Žuvela, Prović, Brnić, Tanjiga, Grion, Puž, Komić, Elokarić, Koužiga, Vulić, Kuzmanić, Vidov, Picinić, Števinović; Martinolić, Paklić, Dabo, Borčić, Car, Predovan, Peroš, Žagar, Voljković, Klarić, Frnetović, Kukuljan, Kovačević, Tomašević, Brujac, Eterović, Šoljan, Stefanec, Medved, Muško, Vežić, Monić, Marčelja, Pečar, Punos, May, Kurelić, Stepančić, Spinčić, Mikuličić, Bogdanić, Brozović, Antić, Perožić, Turčinović, Pilipić, Babić, Ilić, Babić, Barbalić, Botar, N. N., Milićević, Blažić, Župan, Udovičić, Rubinić, Štefan, Sušanj, Jakov, Pendjer, Kruneš, Cedl, Pedišić, Zorić, Ozmak; po K 1·—: Osich, Königmann, Kohelj, Rotenhauser, Orlić, Tolja, Drlje, Letinić, Plejić, Fekter. Zorović, Vidas, Lončarić, Žitinić, Potokar, Skaza, Reischütz, Dragičević, Mrša, Antičević, Šimić, Gabrić, Kručević, Adam, Šarić, Melnik, Matijević, Cetina, Stefančić, Sošić, Senian, Maras. Živjeli plemeniti darovatelji! Naprijed za hrvatske škole!

•

U istu svrhu sakupljeno je medju jugoslavenskom momčadi na Njeg. Vel. brodu „Habsburg“ K 315·—, (prije K 531·90. ukupno K 846·90) i položeno preko naše uprave sa ovim popratnim riječima: „Rado smo se sjetili ponovno naše dužnosti, koju dugujemo napram našem rodu. Polagajući ovaj maleni dar, od srca kličemo: Živjela, cvala i napredovala mila omladina naše zapuštene i bijedne Istre! Dao Bog, da nam Istra ovim putem postane dika i ponos našeg slavenskog juga“. Živjela uzorna i požrtvovna momčad! Naprijed za našu milu i požrtvovnu Istru. (Imena plemenitih darovatelja donijet ćemo naknadno.)

Jugoslavenski željezničari u Puli polažu u istu svrhu K 54·—. Zadnji iskaz K 23.711·26·; sveukupno K 24.080·26. Živjeli plemeniti sakupljači i darovatelji Naprijed za hrvatske škole!

Prodaja ribe. U slučaju, da prispije riba prodavat će se ona danas. Pravo kupovati ribu imadu danas vlasnici živježnih karata počevši od broja 4321.

Prosvjeta.

„Književni Jug“. Objava nove literarne revije naišla je kod publike i književnika svih naših krajeva na odziv, koji prelazi očekivanje. Tako pored već javljenih starijih i mladjih pisaca pristupiše radovima i obećanjem još i drugi. Kako je već javljeno, revija će izlaziti dva puta mjesečno latinicom, ćirilicom i slovenačkim prilozima. Uslijed toga velikog odziva proširen je i upotpunjen prije naumljeni opseg lista, tako da sad pretplata iznosi na četvrt godine K 8, na pol godinu K 16·—, na godinu K 32.— Oni, koji su već novac poslali, platit će razliku kod slijedeće obnove pretplate. Povjerenicima, koji se javiše, poslani su pretplatni arci. Prvi broj izlazi 15. studenoga. Uprava „Knjiž. Juga“, Zagreb, Gundulićeva ulica 29.

„Na konju i u Rovu“. Primismo ovu knjigu, koja je štampana štampom carsko i kraljevske vojno-gubernijske štamparije u Beogradu, a napisao ju je grof Juraj Oršić-Slavetićki. Broji 60 stranica i cijena joj je 2 K.

Vojničke vijesti.

Dnevna zapovjed lučkog admiralata broj 343
od 9. prosinca 1917.

Posadno nadzorstvo nadpor. Kolarž.

Liječničko nadzorstvo na N. V. b. „Bellona“: štopski liječnik dr. Weiser.

Liječničko nadzorstvo u mornaričkoj bolnici: linijski liječnik dr. pl. Wenusch.

Kako je stari Plunkett pošao kući.

Crtica iz Kalifornije. Napisao Bret Harte.

(Nastavak.)

Jelovi su stržі odmah uhvatili vatru; i tad su zasjale crte, koje su općinstvo u San Franciscu kroz tolike večere očaravale i iščeznule — kako takova što već običava iščeznuti; a isti je tren nestalo i gorkog smiješka sa Yorkovih usnica . . . tad zaplamsa plamen još jednom i uz njegov je sjaj opazio York na tlu papir.

Bio je to jedan od onih, koje je starac bio izvukao iz džepa i razasuo. Kad ga je hladnokrvno podignuo, ispadne iz njega fotografija. Bila je to opet slika mlade djevojke, a na stražnjoj je strani našarala bila neuvježbana ruka: „Melinda svom ocu."

Bila je to dakako jeftina i loša slika, ali jao, ja se bojim, c ni najsavršenijoj ne bi pošlo za rukom, da ublaži ukočene uglove te mladenačke prilike i bezizražajnu ružnost. York nije slike više po drugi put pogledao. Razmota pismo u nadi, da će Melindin duh i srce potamniti njezinu sliku.

Bilo je gotovo nečitljivo; gotovo nijedna riječ nije bila pravilno napisana; ton je bio uzrujan i osjećaj samohlepan. Bojim se, da nije niti povijest nevolje i jada, koja je bila u pismu sadržana, izvorna. Bio je neprikriveni opis siromaštva, sumnjičenja, niskih briga i još nižih želja i tužba, na koje se je valjalo žaliti. Medjutim se je u pismu ipak razabirala ganutljiva neka iskrenost, kaošto se je javljala u njemu i stanovito neko neodredjeno čeznuće za prisutnošću onoga prodaloga čovjeka, kojemu je bilo namijenjeno — čeznuće, koje je imalo svoj razlog manje u odredjenom čuvstvu negoli na nejasnom nagonu.

York složi opet pomno pismo i stavi ga pod uzglavlje starčevo. Tad se povrati na svoje sjedalo kod vatre. Smiješak, koji je titrao na njegovim usnicama i odrazivao se u njegovim očima, iščezne opet doskora. No najdublje se je ipak odrazivao u njegovim očima; i — začudo neobično za one, koji ga nijesu poznavali — ostavio je suzu u njima . . .

Dugo je vremena sjedio tijelom sagnutim prema unaprijed, a glavom podbočenom o ruke. Vjetar, koji se je dosad borio bio sa platnenim krovom, podigne jedan njegov okrajak i u kolibu zasja najednom trak mjesečine i padne poput mača na rame Yorkovo. I ovaj udarac kao da ga je učinio vitezom. Podigne se i ustravi; pun odlučnosti i pouzdanja u sama sebe stvori iznenada velikodušnu odluku u svom srcu.

4.

Teda negda je stala padati kiša. Obronci su se gorja Heavytree već zazelenjeli, a dugačka se je Wingdamska cesta gubila već stotinu koračaja od Monte Flata u kaljužama. Isušeni su vodotoci, kojih bijele su se crte vijugale bile u zmijolikim zavojima ravnicom, bili opet napunjeni sve do ruba. U jarcima je i prokopima vladala radost, i stupci su lista „Opominjač u Monte Flat" bili puni oprostivog pretjerivanja.

„Još nikad nije, otkako postoji povijest naše grofovije, bio prihod zlata tako bogat", pisao je urednik. „Radujte se! Zlatna je kiša došla — ona ljupka sjajna kiša, koja sipa svoje bisere preko polja i livada i šuma poput božjeg blagoslova. Radujte se!"

I zaista, samo je jedan bio, kojemu nije ova kiša donijela bila blagoslova, a taj je bio stari Plunkett. Na tajinstven, neobjašnjen ga je način bila spriječila, da usavrši svoj postupak kod talenja kovina i prisilila ga, da praktičnu uporabu tog svog izuma odgodi do buduće godine. Isto mu tako nije kiša dozvoljavala, da ostavlja svoje obično mjesto u točionici, gdje je ravnodušnim i nepazljivim ušima neprestano pripovijedao o istoku i o svojoj obitelji.

(Konac sliedi.)

Pojedini broj 12 h.

CIJENA listu: U pretplati za cijelu god. K 36·—, za polugodište K 18·—, tromjesečno K 9·—, mjesečno K 3·60, u malo-prodaji 12 f. pojedini broj. OGLASI primaju se u upravi lista trg Custoza 1.

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

„HRVATSKI LIST“ izlazi u nakladnoj tiskari JOS. KRMPOTIĆ u Puli, trg Custoza 1. Uredništvo: Sišanska ulica br. 24. — Odgovorni urednik JOSIP HAIN u Puli. — Rukopisi se ne vraćaju.

Godina III. — U Puli, utorak 11. prosinca 1917. — Broj 872.

AUSTRO-UGARSKI RATNI IZVJEŠTAJ.

: Beč, 10. (D. u.) Službeno se javlja:

Istočno bojište:

Saveznici su sklopili primirje sa ruskim i rumunjskih vojskama rumujske fronte, koje se nalaze medju Dnjestrom i ušćem Dunava.

Talijansko bojište:

Na ušću Piave istrgoše nasrtajne čete dočke domobranske pukovnije br. 32 neprijatelju mostobran Bressanin. Zarobili smo 6 talijanskih časnika i 228 momaka te zaplijenili 10 strojnih pušaka.

Poglavica generalnog stožera.

NJEMAČKI RATNI IZVJEŠTAJ.

: Berlin, 10. prosinca. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana javlja:

Zapadno bojište.

Bojna skupina prijestolonasljednika Rupprechta: Na flandrijskoj je fronti i u pojedinim odsječcima izmedju Scarpe i St. Quentina porasla od podneva dalje topnička vatra. U manjim su pješadijskim bojevima bili Englezi zapadno od Grencourta protjerani iz nekojih odsječaka jaraka. Engleski se je sunak sjeverno od La Vacquerie izjalovio.

Bojna skupina njem. prijestolonasljednika: Manji su pothvati na raznim mjestima fronte doveli do zarobljenja većeg broja Francuza. Mnogostruko živahna topnička djelatnost. Na desnoj se je obali Moze pojačala na večer do znatne jakosti i iza mirne noći danas ujutro opet oživjela.

Bojna skupina nadvojvode Albrechta Bavarsko je domobranstvo prodrlo sjeverno od Boura u francuske jarke, zarobilo 1 časnika i 41 momka, te zaplijenilo nekoliko puščanih strojeva.

Istočno bojište.

Savezničke su armade sklopile sa ruskim i rumunjskim armadama na rumunjskoj fronti izmedju Dnjestra i utoka Dunava primirje.

Macedonsko bojište:

Nikakove veće bojne djelatnosti.

Talijansko bojište.

Na ušću su Piave na juriš osvojile ugarske honvedske čete talijansku mostovnu utvrdu istočno od Coposile i zarobile više od 200 momaka.

Prvi majstor glavnog stjela Ludendorff.

* **Eksplozija u Halifaxu.** Reuter javlja iz Montreala, zaglavilo je kod eksplozije u Halifaxu 2000 osoba, a 5000 je osoba ranjeno. Snježna je mećava povećala patnje nesrećnika.

* **Objava antantinih mirovnih uvjeta.** Novi francuski ministar-predsjednik Clemenceau priopćuje u svom listu, da je pariška konferencija promjenila mirovne uvjete antante u formi, koja će što najprije biti objavljena.

* **Boljševici će se teško održati.** „Fremdenblatt“ objavljaja razgovor s Troelstrom, u kojem je proglasio da će se maksimaliste teško održati na kormilu. Troelstra je ipak osvjedočen, da će svaka vlada, koja bude slijedila iza boljševika, morat poštivati mir, kojega maksimaliste sklope. Po njegovom je mnijenju u Rusiji potrebna koaliciona vlada s demokratičkim življem.

* **Radi bolijetice grofa Czernina,** koji je zapriječen da sudjeluje za danas u 10 sati prije podne zakazanoj sjednici odbora za izvanjske poslove austrijske delegacije. Uslijed toga neće se održavati ova sjednica te će po svoj prilici skorašnjih dana biti odbor ponovno sazvan. Radi toga je bio za jučer u 10 sati popodne sazvan odbor austrijske delegacije na sjednicu sa dnevnim redom: Rasprava o ekspozeju ministra rata. — Isto je tako grof Czernin odgodio svoj put u Berlin, pošto mora prema liječničkom savjetu da ostane krevetu.

* **Revolucija u Portugalu.** Po lisabonskim su se ulicama vodili kroz tri dana krvavi bojevi, izmedju četa, koje su ostale vjerne vladi i revolucionaraca. Vlada je ostupila, kad su se njezine čete predale. I nova se je vlada odlučno postavila uz bok antanti.

Iz Rusije.

Rotterdam, 9. „Daily News“ javlja iz Petrograda: Dosada nema nikakvih pojedinosti o pregovaranjima o primirju. Nijemci da ne dozvoljavaju tako lako, da se s njima raspravlja, kako se je očekivalo. Jasno je, da je skoro čitava Rusija mnijenja, da se rat pod svaku cijenu mora dovršiti.

Bern, 10. (D. u.) Ruski novinarski dopisni ured javlja: Pod utjecajem je maksimalističke revolucije zaključio koncil rusko-pravoslavne crkve, da pospješi riješenje pitanja o uspostavi patrijarkata. Na temelju se je jednostrano prihvaćenih zaključaka održavao u Spasiteljevoj crkvi u Moskvi izbor patrijarke. Od tri je kandidata primio moskovski mitropolita Tihon najveći broj glasova. Patrijarka će stolovati u Moskvi. Uspostava je patrijarkata, koji je bio ukinut sve od vremena Petra Velikoga, dogadjaj od nedogledne crkvene i državno-političke važnosti.

Stockholm, 10. (D. u.) Prema vijestima iz Haparande potpuno zapinje promet izmedju Rusije i Finske, navodno radi pitanja u valuti. Boljševici su u Petrogradu zadržali sve pošiljke žita, odredjene za Finsku. U Finskoj vlada skrajnja nevolja. „Hufondstapsplådep“ apelujc na pomoć Švedske i moli ju, da obzirom na primirje isposluje uklonjenje ruskih vojnika iz Finske.

Petrograd, 9. Petrogradska brz. agent. poriče istinitost vijesti o proglašenju neodvisnosti Sibirije, Krima i Kaukaza, Kaukaz se nalazi u rukama vojničkog i radničkog vijeća, koja hoće stvoriti koalicionu vladu svijn stranaka. Baku nalazi se u rukama boljševika. — Prema daljnjim vijestima izabran je u Saratovu Kerenski zastupnikom za ustavodavnu skupštinu. — U taurijskoj se palači pripravlja sve na brzu ruku za ustavo davnu skupštinu. Prva će se predkonferencija održavati u ponedjeljak, 10 t. mj. Otvoritvenoj će sjednici prisustvovati takodjer zastupnici diplomatskog zbora. — Prema nekojim vijestima zaposjele su kitajske čete Harbin, a japanske čete Vladivostok.

NEPRIJATELJSKI IZVJEŠTAJI.

Francuski:

9. prosinca, po podne: Djelatnost obostrane artilerije u kraju sjeverno od Chavignona, na desnoj obali Aisne i u šumi kod Apremonta. Neprijateljski je pokušaj navale u kraju Bezonvaux izazvao živahni boj. Neprijatelj bje odbijen uz osjetljive gubitke. Borba topništva bijaše u ovom predjelu prilično jaka. Isto tako i u raznim odsječcima na lijevoj obali Moze.

Engleski:

: 4. prosinca. Istočna Afrika: Kako javlja general Dovenier, proizlazi konačno iz djelatnosti izvidničke momčadi, da je istočna Afrisa posvema očišćena. Time je i posljednja njemačka kolonija u rukama Engleza i Belgijanaca. Ostaje samo još maleni jedan njemački odio, koji je pobjegao bio na portugalsko tlo. Poduzete su mjere za opkoljene te momčadi. U studenomu smo pobijali i zarobili 1115 Nijemaca i 3302 urodjenika, ne ubrojivši ovamo nosače i ino osoblje. Nijemci su izgubili dva 10-centimetarska topa, jednu 10-centimetarsku poljsku obicu, jedan 7-centimetarski top, jedn 60- i jedan 37-milimetarski top, oko 73 pučana stroja i više tisuća pušaka.

9. prosinca, na večer: Neprijateljska artilerija bje kroz noć u susjedstvu Flesquiers-a i sjeverno od cest u Liewin djelatna. Inače ništa osobitoga.

* **Broj po Englezima dopremljenih zarobljenika.** U engleskoj je donjoj kući priopćio državni tajnik ratnog ministarstva, da su Englezi na svim frontama do 26. studenoga dopremili 127.202 zarobljena Nijemca, 2092 Austrijanca i Bugara, 43.105 Turaka i 8652 urodjenika.

* **Velika kneginja Tatjana.** Kako javlja „Petit Parisien“ iz Tobolskog, posve su izmišljene sve vijesti o bijegu velike kneginje Tatjane.

* **Narodna židovska pukovnija.** List „Times“ javlja, da je prva „narodna židovska pukovnija“ prispjela u Palestinu.

* **Zašto imade grof Czernin u delegacijama veliku većinu?** „Národni Listy“ donose: C. k. dopisni ured objavlja ponosno ovu brzojavku iz Amsterdama: „Algemeen Handelsblad“ priopćuje, da je vrijedno pripomenuti, kako grof Czernin imade u obim delegacijama veliku većinu. To dokazuje, da je jedinstvo države veće, nego se misli, i da politički nezadovoljni Slaveni tvore samo malenu frakciju. Čudimo se, veli češki list, da štamparski ured vlade raširuje takav nesmisao amsterdamskoga lista. Ta tim je baš ulovljen u laži — vitez Seidler s grofom Czerninom, koji su tvrdili, da ima Austrija najdemokratičniji i najpravedniji izborni red na svijetu . . . Ima li slavenska većina, koja se sastoji iz dviju trećina sveukupnog stanovništva, u delegacijama samo „malu frakciju“, očiti je to dokaz, da slavenski narodi u Cislajtaniji i Madžarskoj su najpotlačeniji narodi na svijetu!

* **Nova mirovna nota pape.** Iz Kodanja javljaju, da je premier katoličke crkve danski biskup Euck proglasio, da se u najbližih 14 dana mora očekivati novu mirovnu akciju pape, koja da ne će biti niti od antante odbijena.

* **Wilson o Srbiji.** U svomu je govoru prigodom otvorenja kongresa rekao Wilson: „Ja sam kazao već u siječnju, da narodi na svijetu imaju pravo nesamo na slobodne pomorske putove, nego i pravo na osiguran nesmetan dohod do tih pomorskih potova. Ja nijesam mislio tad i ne mislim sad samo ne manje i slabije narode, koji sad trebaju naše potpore, nego i na velike i moćne narode, te toli na naše sadašnje saveznike u ratu. Mislio sam i mislim još na Austro-Ugarsku, kaošto i na Srbiju i Poljsku. Pravednost i jednakost se prava može postići samo uz visoku cijenu. Mi težimo za tim, da stvorimo trajne, neprolazne osnove da svjetski mir, i moramo ih pošteno i neustrašivo tražiti Kaošto uvijek, to će se i ondje ispostaviti, da je pravo ponajbolje utočište.

* **Nova bitka kod Jerusalima.** Turski glavni stan javlja pod 9. t. mj. Sinajska fronta: Zapadno od Jerusalima razviše se novi bojevi. Inače nema novih dogadjaja.

* **Proglašenje finske neodvisnosti.** Kako brzojavljaju iz Stockholma od 10. t. mj. proglašena je finska neodvisnost sa Sfinhuvludom kao predsjednikom republike. Finski je sabor prihvatio u drugom čitanju zakon o neodvisnosti, koji utemeljuju proglas neodvisnosti time, što kaže, da slobodni ruski narod, koji je proglasio pravo samoodredjenja naroda, ne može da ima ništa proti finskoj slobodi.

Svaki pojedini narod neka odlučuje.

List „Daily News“ javlja iz Petrograda: Trocki je podao u cirkusu Modern, koji je bio natrpan svjetinom, izvještaj o dosadašnjoj djelatnosti pučke vlade te je rekao: Iza osam mjeseca revolucije glavni je problem zemlje mir. Da se ta svrha postigne, bila je odstranjena vlada buržoazije i Kerenskog. Prva je dužnost bila, da se ponudi primirje na svim frontama, kako bi to dovelo do mira na temelju rusk ih formula, prema kojima mora da plebiscit svakog naroda odlučuje, ka kojoj zemlji hoće da pripada. Trocki je spomenuo, kako su maksimaliste na početku imali malo pristaša, sada pak imadu za sobom cijelu Rusiju, izuzevši kadete, koji se nazivaju „strankom nacijonalne slobode“ a doista su neprijatelji slobode. Zatim je u kratko opisao odnošaj pučke vlade k alijircima, i pri tom spomenuo, da je Kerenski govorio s njima, kao sluga s gospodarom, ali sad će se njima pokazati, da oni moraju općiti s ruskom vladom na temelju jednakopravnosti. Čim smo se osjećali dosta jakima, podali smo u imenu ruskoga naroda mirovni predlog. Mi ne ćemo sklopiti diplomatskog mira nego jedino narodni mir.

Delegacije.

Beč, 10. (D. u.) Kako se glasa u parlamentarnim krugovima, prihvaćen je u današnjoj sjednici kvotne deputacije sa 7 proti 5 glasova prijedlog, da se dosadašnja kvota produži za godinu dana. Od nekog opozicijonalnog zastupnika postavljen prijedlog, da se kvota ustanovi sa 50 i 50 posto, odbijen je sa 8 proti 4 glasa.

Beč, 10. (D. u.) Odsjek za financije u austrijskoj delegaciji raspravljao je u današnjoj sjednici o proračunskom provizoriju. Zajednički ministar financija barun Burian utemeljuje nužnost proračunskog provizorija za proračunsku godinu 1917.-18., jer bi inače nastala nužda, da se najkasnije u veljači stupi pred delegacije. U interesu je svih, da se to spriječi, a to tim više, jer bi u veljači mogle nastupiti zapriјeke za tako brzi saziv delegacija, zaprijeke, medju kojima bi si mogli misliti i veoma razveseljivih. Kod pokrića zajedničkih izdataka držala se je vlada mjerila iz posljednjeg proračuna od god. 1914.-15. Iznos u brojkama za izdatke ne može se točno navesti. Ukupni se je iznos (20 milijarda) konačno ustalio i ne će po svoj prilici postati veći. Protivno, kod djelomične obustave rata na istočnoj fronti, mogao bi se taj iznos smanjiti. Konačno preporučuje ministar, da se prijedlog prihvati. Izvjestitelj je dr. pl. Grabmayer podao opsežan izvještaj o proračunskom provizoriju. Iza delegata Weisskirchnera govori delegat Teleczky i zahtjeva da ratne štete pokrije svaka pokrajina sama za sebe te izražava osvjedočenje, da se pokriće ratnih šteta kaošto i opskrba invalida i siročadi mora smatrati zajedničkim poslom. Delegat Schöpfer se priključuje ovom mnijenju. Na to govori i ratni ministar Stöger-Steiner. Iza toga se je vršila duža debata, našto je sjednica bila zaključena.

Političke vijesti.

Poljska politika.

Poljski ministar-predsjednik Kuharzewski izjavio je zastupnicima poljskog novinstva o svom programu slijedeće: Ne samo, da nemamo ljudi, koji posjeduju tradicije državne izgradnje; naš je položaj tim teži, što privremeno nemamo niti vlade u pravom smislu riječi. Bio nam je predan malen dio područja, a što se ostalih područja tiče, bit će nam funkcije kasnije predane i slijedit će tekar kasnije pretpripreve, kod česa će manjkati prava sila. To će vladu donijeti u vrlo težak položaj spram društva. U tom obziru može poljsko novinstvo poljskoj državi iskazati velikih usluga, razjasnivši javnosti položaj vlade. Naša vlada mora da bude prava demokratska vlada. Država, kojoj nije temelj narod, bila bi slaba. Moja je namjera, da u svim granama tražim dodira sa zastupnicima i pouzdanicima naroda. Ako govorim o demokraciji, to moram uputiti na to, da se podvrgava strašnoj pogibelji onaj narod, koji se duže vremena protivi napredním strujama, u čemu nam služi kao primjer Rusija. Ruska revolucija ima mnogo krasnih momenata, ima plemenitih i velikih strana, ali je oblik njezinog sadašnjeg nastupa za dugo vremena element slabosti. Za državu i za nas bila bi pogibelj veoma velika, kad bi napredak provalio našu državu u obliku oluje, kako se je to dogodilo u Rusiji. Zamašne socijalne i političke reforme ne zadaju mi nikakvog straha. Mnogo se više bojim toga, da će naš narod zaostati za drugima. Može se opažati, da će Rusija ustrajati usprkos razdoblju anarkije te da će i dalje živjeti, jer je to narod, koji ima ogromnih zaliha snage i ugodan geografski položaj. Mi nemamo niti jednog, niti drugog. Kad bi oluja provalila i k nama, tad bi naša neovisnost bila ugrožena. Sredstvo, kojim se to može spriječiti, jest čim brže ostvarenje države. Već sam rekao, da je vladina zadaća veoma teška, kada ona nema nikakvog foruma, pred kojim može govoriti. Potpunoma sam si svijestan, da državno vijeće, ako već bude ustanovljeno, neće biti tijelo zastupnika u pravom smislu riječi, već samo naknada. Rekao sam ali i to, da želim, da se vijeće čim prije sastavi. Pitanje podignuća narodne vojske pod današnjim uvjetima od velike je važnosti te držim, da se ovo načelo jednoglasno priznava. No mora se razlikovati jezgru pitanja od raznih ustanova, koje su time u svezi. Tu može mnijenje, koje je jučer bilo još stvarno, obzirom na neobično brzi tečaj stvari, odmah izgubiti svoju aktuelnost. Podignuće vojske sveopćim novačenjem je danas neobično važno i prešno narodno pitanje. Uvjeren sam, da bi podignuće narodne vojske usko vezalo čitav narod sa poljskom državom. Široki narodni slojevi moraju konačno osjećati, da je u narodnoj vojsci najjače sadržana snaga države. Saziv zemaljskog sabora bit će daljnji korak, koji bi imao da narod uvede u državni život. Pred ovim državnim činom mora svakako uslijediti državno vijeće, koje može tekar ustanoviti saziv zemaljskog sabora. Tekar pučko zastupstvo u pravom smislu riječi moći će odlučivati o budućnosti naše države.

Revolucija ruskih radnika i seljaka.

„Neue Zürcher Zeitung" piše: Trebalo je bilo samo snažnoga prodiranja, odvažnoga udarca jednodušnog naroda, i petrogradske autokracije, toga kolosa na glinenim nogama, nije više bilo! Odatle ona revolucija bez proliјevanja krvi, koju je Miljukov već prvih ožujskih dana slavio i s kojom se je kasnije ponosila privremena vlada ovaj ustanak u Moskvi, koji je stajao samo dvije žrtve, i o kojoj mi je pisao očevidac: „Mi ovdje nijesmo doživjeli velike revolucije kao tešku borbu, nego kao slavu, kao karneval, kao osmo čudo . . . Ali iza lijepe je ožujske idile uslijedilo doskora hrvanje i bijes i zadovoljnom se je uspavanom ruskom gradjaninu i začudjenom čovječanstvu ukazao svijet velikih socijalno-političkih autonomija i oštrih razrednih oprečnosti. „Revolucija par excellence" stavila se je nasuprot „revolucije en permanence", ona je sve više dobivala na tlu, te je — barem danas — pobjednicom. Ovoj realno-političkoj činjenici mora i najžešći protivnik Lenjinizma zaviriti u oči, hoće li da se stavi na tlo stvarne zbilje. Ruski je revolucijonarni pokret Karlo Marx već godine 1882 označio kao „avantska garda revolucijonarnog pokreta". Kod toga je on imao uza se samo smjeli list „Narodnaja volja", ali ni ovaj nije bio kadar, da ukloni feudalno-zvanične ruševine. No Marx je ženijalnim načinom prorekao budućnost Rusije, i danas, iza tri i po desetgodišta iza njegovog proročanstva, ispunjuje se ono a ma upravo u izvanrednoj mjeri, kao i najmiliji san Kavelina, jednoga od ponajboljih sinova Rusije, koji je u svoje doba pisao: „Mi smo narod budućnosti. Nije uzalud budala Ivanuška najmiliji junak velikoruskih priča. U europskoj smo obitelji naroda mi budala Ivanuška, ali osvanut će vrijeme, kadno će ova budala „nadmudriti" svoju mudru braću. Bez sumnje je maksimalistička revolucija, uzeta sa gledišta unutrašnje politike, dosta „luda". Karlo Marx si je bez sumnje po njemu nagovijеštano „izvlaštenje izvlasnika" drukčije predočivao, negoli bi ga htio provesti njegov učenik Lenin, koji je uostalom već odavna izjavio, da se imade socijalna demokracija odložiti poput „iznošene rubenine" i ustupiti mjesta čistomu komunizmu. Marx je bio mnijenja, da nijedna socijalna tvorevina ne će propasti prije, dok se nijesu potpuno razvile njegove stvaralačke snage, i da se novi, viši oblici gospodarstva ne mogu nikad pojaviti na svijetu, ako nijesu dozrele materijalne pretpostavke njegovog opstanka u krilu staroga društva. A njegov učenik Lenin, koji se je svojevremeno ubrajao medju prve ruske Marxiste i napisao izvrsno djelo o težnjama gospodarskog razvoja Rusije, tvrdi eto sad posve ozbiljno, da je Rusija, koja još nije skinula dječjih postola, već dozrela za to, da „učini skok u carstvo slobode"! Hoće li biti na ruševinama kapitalističkog razvoja osnovan socijalizam, ili pako ispražnjivanjem gotovine državne banke, ili najavljenom već „dozvolom predujma" sa stranke banke vladi Leninovoj? Ili možda epohalnim dekretom, koji odredjuje rekviziciju odijela, dok se dosad nije još čulo za kakav dekret, koji opterećuje imućne slojeve znatnim porezima, i to izravnim porezima? Ili ukinućem sudova i kaznenog zakonika? . . . Što li će toga još više Lenin jednim jedinim potezom pera ukinuti i što li će toga još novoga privesti životu? „Socijalna revolucija", uz koju bi imala gospodarski nazadna, siromašna i ratom posve osiromašena Rusija pristati, nije ali samo luckasta poput Ivanuške, ona predočuje vratoloman pokus, koji bi mogao povući državu u duboko bezdno. Leniniste su svojom obećanom socijalnom tisućgodišnjicom, gdje bi imao svaki seljak svoju kokoš u loncu, sa svojim neodgovornim obećanjem, da će izgladnjelomu i izmučenomu narodu bezodvlačno dati mir, kruha, zemljišta, tvornice, posijali u zemlji već dalekosežnu demoralizaciju i izazvali sile, koje se sad daju teško ukroćivati. Anarhija, koja imade bez sumnje dublje korijenje, za koju je ali rastvorna propaganda današnjih gospodara položaja suodgovorna, izazivanje životinjskih instinkta, pogromi, linčovanje, besmisleno i bezrazložno uništavanje materijalnih i kulturnih dobara, sve to samo o sebi znači sramotu i nesavladivu pogibao po zemlju i revoluciju. Nijesmo li već vidjeli, kako se dižu oblaci reakcije? Nijesmo li čuli glasne vike za monarkijom, da, za carom? Nijesu li postali sigurniji i kadeti, koji su, izakako je Miljukov na dan sastava privremene vlada izlanuo bio nepromišljenu riječ o dinastiji, ušutjeli i pristali uz republiku? Dakako, mudri vodja stranke nije došao na takozvano drugo „vijećanje političara" u Moskvu, gdje su političke služavke Rusije nastojale, da starim metlama izmetu užarenu lavu revolucije; ali ovdje se je dao zastupati po vodećim kadetima, a kod prijašnjeg je vijećanja igrao glavno kolo. Tako sakupljaju kadeti, taj sloj ruske buržoazije, koji je najbogatiji kapacitetama, oko sebe elemente sa desnice, a ponajpače kojekakove odstavljene generale stare vladavine, iz kojih bi se sredine mogao jednog lijepog dana pojaviti kakav ruski Bonaparte i usudio se izazvati novi dan osamnaestoga brumaira. Nije li duboka tragedija, kad vidimo jednoga izmedju njih, generala Kaledina, koracati proti Petrogradu, i hoće li moći ikad Leniniste odgovarati za sunak zemlje daleko na desno, do kojega mora bezuvjetno da dodje? Da se dugo podrže, toga oni nijesu kadri, za to im nedostaje potrebite socijalne osnovke, nedostaje im u zemlji, koja još nije dovršila svoje gradjanske revolucije, unutrašnjih sila, na koje bi se mogli osloniti. Na jedno ne smije da se zaboravi: oni, koji su bili od njih predbježno svladani, morali su se ukloniti, jer su bili aritmetički slabi, njihova je vlastiti slaboća ali algebarska, ona leži u samoj formuli.

Domaće vijesti.

Osveta iz ljubavi. U Smoljanima, kažu, da su vražji momci, ali ovaj put se je dokazalo da su i ženske. Dogodio se nemio slučaj. Martin Preden, 21-godišnji momak zavolio je Boženu Milohanović, ali se je i odmah iza tri mjeseca nje zasitio. Djevojku je to tako ogorčilo, južna je krv u njoj zavrela, i odlučila je da mu se na svaki način osveti. . . . Neku se je veče došuljala u njegovn kuću, navalila na nj, i brijaćom mu britvom zadala dva uboda u ledja i vrat, od kojih je jedan dvadeset centimetara dugačak. Momak je priveden u bolnicu, te se nalazi u opasnom stanju, dok je djevojka dala nogama vjetra, i ne zna se još, jesu li je već negdje zatekli i zatvorili.

Ne igraj se oružjem! Svakim se danom čita i sluša, kako se ovdje ili ondje desio nesretan slučaj radi nepažnje roditelja, koji dozvoljavaju, da im djeca slobodno barataju svakovrsnim oružjem. Prekjučer se desila takova nesreća u sv. Vičentu. Dječak je Marij Benčić, od 15 godina bio na putu kući, kad li ga pozove njegov drug, nek idu pogledati, on da će mu nešto zanimivoga pokazati. Bila je to nabita puška, s kojom su se dječaci poigrali, kokot se odapeo i puška opalila, i ranila dječaka Benčića i čelo i oba oka. Priveden je u bolnicu, gdje je ostao u njezi, dok se još nije ustanovilo, hoće li izgubiti oči, ili su mu samo opaljene.

Oparile se vrelom vodom. Prekojučer je donešena u pokrajinsku bolnicu osamgodišnja djevojčica Foška Sarek iz jedne vile kod Vodnjana, sa opeklinama na ruci i desnoj strani prsiju. Djevojčica je htjela otkriti kotao vrele vode, što je na ognjištu kuhao, te ne zna ni sama kako, kotao se prevrnuo i voda ju je jako oparila. — Isto tako, donešena je u bolnicu četirigodišnja djevojčica Eufemija Zahtila rodjena u Stinjanu, a pripadajuća u Labin, sa opeklinama na ruci i prsima. Majka joj pripovijeda, da je ona bila u dvorištu zaposlena cijepanjem drva, dok je na ognjištu vrela voda, da ne zna, kako je dijete prevrnulo kotao i vodom se oparilo. Obima bijaše pružena prva liječnička njega, i ostaše pod liječničkom pažnjom.

Za dobrotvorne zavode. Tvrdjavni povjerenik javlja: Pokrajinska upravna komisija markgrofije Istre dala je na raspolaganje c. kr. tvrdjavnom komesaru iznos od K 30.000 u korist dobrotvornih zavoda, kaošto radničkih kuhinja, sluga itd. C. kr. tvrdjavni komesar dostavit će taj iznos mensama općinskih radnika, općinskih zavoda, tramvajskih namještenika, državnih činovnika (za kuhinjske sile) i radnika aprovizacijone komisije i to tako, da će ove mense primiti za svakog namještenika, koji jede u ovim mensama jednu krunu na dan u svrhu poboljšanja hrane, dotično umanjenje plaćanja hrane.

Prodaja ribe. U slučaju, da prispije riba prodavat će se ona danas. Pravo kupovati ribu imadu danas vlasnici živježnih karata počevši od broja 4321.

Pazin. Prigodom koncerta hrvatske omladine. Pozivu vrijedne omladine naše c. k. velike gimnazije i ženske učiteljske škole, odazvalo se općinstvo u vrlo lijepom broju. Ali i omladina je na čelu s revnim profesorima gg. Šantelom i dr. Maverom priuštila užitka u dobranoj mjeri. Treba samo spomenuti, da su izvodili sinfoniju, pa je već time mnogo rečeno, jer se sinfonije rijetko čuju i na zagrebačkim koncertima. Evala svima, koji su bilo čime doprinijeli uspjehu koncerta! Budući da mi je namjera ovom zgodom spomenuti, što bi se trebalo na tom polju u buduće činiti, s toga se ne ću upuštati u potanji prikaz izvedbe pojedinih točaka, da se članak previše ne odulji. Kada bilo pojedinac bilo jedna skupina nešto poduzme od većega zamašaja, onda udesi najprije neki stalni plan, kojega će se držati, da pothvat ima što veći moralni uspjeh. Takav plan žečo bih da za budućnost i mi sebi odredimo. A koji bi to imao biti plan? Evo ga: Stvarati novu i obnoviti staru našu narodnu kulturu, svjesni nepobitne činjenice, da narod bez svoje kulture ne znači ništa! Narodna je naime umjetnost plod narodne duševne individualnosti, posebna emanacija narodnoga duha. Moramo dakle nastojati, da taj naš stvaralački narodni duh živi, da se razvija i napreduje. Nažalost sve jasnije se opaža, da je uopće počela propadati svaka narodna umjetnost, jer je prazna i blijeda tvornička roba nekom magičnom snagom osvojila narod za sebe. Ali ta nas pojava ne smije nimalo smesti, jer ipak o nama ovisi, da li će naš stvaralački narodni duh dolsta podleći žalcu smrti ili će nanovo oživiti. Mi ćemo dakle prihvatiti ovo drugo t. j. zapalit ćemo — da se poslužim riječima dra. Kuntarića — iskru života i probuditi taj duh, što je počeo da drijema, da umire, da ga nestane. Ovu vrlo časnu zadaću moći ćemo tim lakše postepeno i izvoditi, jer se pojavila jaka struja medju umjetnički obrazovanim našim svijetom, koja baš i hoće, da se naša kultura osniva na narodnoj umjetnosti, tome nepresahlom vrelu. U tom smjeru kao da smo u zadnje doba još najviše pokročili naprijed na glazbenom polju, jer imamo već lijepi broj glazbenika, koji su se dali na proučavanje duha pučke melodije i pjesme. Pučkim melodijama ne podmiču dakako jednostavnu akordičku pratnju, nego nastoje, da lijepim melodičkim razvojem svilju dionica istaknu ljepotu glavne melodije. Izmedju trudbenika na tom polju ističu se: Dobronić, Žganec, Klaić pa Konjović. Osobito je u Konjovićevoj muzici egzotika naše glazbe upravo originalno natrpana. I naš profesor Šantel zanzet je za takovu glazbu i već je prije u tom smislu i radio. Baš ove pučke pjesme i melodije pružaju nam najbo ju priliku, da upoznamo dušu i umjetničku snagu našega naroda. Zato, kad čujemo izvedbu koje pučke popijevke n. pr. iz Medjimurja, koje je sakupio i izdao vrsni glazbenik Vinko Žganec, sada župnik u Dekanovcu (Medjimurje) odmah nam taj ogranak hrvatskoga naroda u Medjimurju postaje bliži. Iz njegovih većim dijelom sumornih melodija može, kojima izražava svoja neka erotička čuvstva, upoznajemo njegovu dušu i stvaralačku snagu. Kao primjer navest ću iz Žgančeve zbirke: „Hrvatske pučke popijevke iz Medjimurja“ jednu takvu popijevku, koja je posve analogna onoj poznatoj: Nije blago ni srebro ni zlato — već je blago, što je srcu drago. Tekst medjimurske slične popijevke glasi:

V jutro sam se rano stano malo pred zorjom
Srečal sem si devojčicu z vrta drkajoč (hiteći),
V pravoj roki nese cvetje, v levoj rožmarin:
„Podaj mi ga, draga, cvetje, kaj si podišim“.
— Ja bi ti ga rada dala, al' ti ga nesmim,
Včera sam se zaručila, s kim mi volja ni —
„On ti ima srebra zlata, da mu broja ni!“
— Kaj mi hasni srebro zlato, s kim mi volja ni?
Rajši hočem siromaka, s kim mi volja je! —

Ovakvih je lijepih pučkih popijevaka u Medjimurju bezbroj, a ima ih isto tako i u drugim hrvatskim krajevima. — A mi se na sve to do pred malo vremena nijesmo gotovo ni obazirali! U „Hrv. Školi“ u članku „Kod Saše Šantela“ izmedju ostaloga ima i ovaj pasus: „Izgleda, da hrvatski narod još čeka romantično doba t. j. upoznavanje domaćih neizbrušenih plemenitih ruda. Naši će naime umjetnici morati uvidjeti, da je narodna umjetnost onaj temelj, na kojem će moći podići veliku zgradu buduće hrvatske narodne kulture. Morat će dakle naši slikari i glazbenici proučiti duh narodnu i u tome duhu samostalno stvarati“. Ovo nagoviještano romantično doba mi eve sad proživljavamo. Na nama je, da samo što bolje procvjeta. — A procvjetat će, ako budemo odsele prigodom koncerata donosili pred općinstvo rukovjeti miomirisnoga cvijeća iz narodnih bašta, da se općinstvo opoji njegovim divnim mirisom i da tako svoje narodno blago upozna i zavoli. Budući pak da je kod Čeha moderna glazba, kojoj je za osnov narodna glazba, na vrhuncu procvala, valjalo bi nastojati, da se izvode kao uzori Dvoržakove ili Smetanine kompozicije; u tima naime kompozicijama osjećamo narodni duh, a da ipak nijesu samo mehanički kopirane čitave narodne melodije. U ovom evo smjeru želimo odsele koncerte, a poznajući zauzetnost te ljubav prof. Šantela i dra. Mavera prema onome, što je naše; pouzdano se nadamo da će nas naskoro zajedno sa našom idealnom omladinom ovim narodnim blagom obilato nadariti.

prof. V.

Milodari. Gosp. Zlatko Baloković, naš mladi umjetnik na guslama poslao nam je iz Trsta K 400, kao njegov prinos za hrvatske škole u Puli. Zahvaljujući gosp. Balokoviću na lijepom daru, preporučamo ga u izgled i drugim našim imućnicima. — Dalje primili smo za siromašnu pravoslavnu djecu iz Bosne K 136·—, a za fond lista „Hrvatska država“ K 10·—, u znak odobravanja njenog pravca uz molbe, da iznos pošaljemo upravi lista „Hrvatska država“, da ga ista proslijedi dalje svojoj svrsi. Taj iznos je sabran medju jugoslavenskom momčadi na Nj. Vel. brodu „Z r i n y i“, a darovatelji jesu: Po K 10—: N. N., Mihovilić Vicko, Lentić Andro, Bonačić Luka, Šestanović Stjepan; po K 5: N. N., N. N., Kmetović Stjepan, Antunović Marin, Bonačić Dujo, Drašić Luka, Mardešić Niko, Grgurović Ante, Krstulović Franjo, Gulć Nikula, Bulić Jakov, Kršimir Franjo, Fabris Klement, Selaković Branko, Popović Ivan i Šošić Mato; po K 4·—: Gjeljš Grga; po K 2·—: Siman Marko. Ista momčad obećaje nove prinose poslati za našu hrvatsku školu u Puli. Gornji iznos proslijedjujemo upravi lista „Hrvatska država“ u Zagrebu. Živili plemeniti sabirači i darovatelji! !

Milodari za hrvatske škole. Prigodom Božićnice položeni su preko naše uprave, za hrvatske škole u Puli, slijedeći doprinosi: Poslao je iz Trsta naš jugoslavenski umjetnik gosp. Z l a t k o B a l o k o v i ć K 400.—. Uzorni rodoljub, bio primjer drugima.

Sakupljeno po gosp. M a t i M i š e t i ć u medju našom momčadi na Nj. V. brodu „A r p a d“ K 304·30. (Prije K 409·20; ukupno K 713·30).

Sakupljeno po gosp. S t j e p a n u O s t r o š k i, medju jugoslavenskom i češkom momčadi na Nj. Vel. brodu „B a b e n b e r g“ K 118·60. (Prije K 275·20; ukupno K 393.80).

Sakupljeno po gosp. I v a n u C a r medju našom momčadi kod ureda provianta K 77·—. (Imena plemenitih darovatelja donijet ćemo naknadno.) Da se okruži svota do 25 hiljada kruna polaže uredništvo „Hrvatskog Lista K 19·84. Ukupno K 919.74; zadnji iskaz K 24.080·26; sveukupno 25.000. - Požrtvovnim sakupljačima i plemenitim darovateljima, budi čast, hvala i od Boga plata! Samo naprijed za hrvatske škole, i našu narodnu prosvjetu!

Dnevne vijesti.

Iz Divače doznajemo, da se tamo dne 7. ovog mjeseca na večer dogodila strašna nesreća. Požar, koji je buknuo u skladištu benzina, koje se nalazilo u gostioni našeg rodoljuba Čepera, zahvatio je cijelu kuću, koja je u nekoliko trenutaka bila sva u plamenu. Cijela je obitelj ostala bez kuće i kućišta. Šteta se računa na preko 100.000 kruna. Ljudskih žrtava nije na sreću bilo. Vrlim ljudima, koji su tijekom rata toliko već zla pretrpjeli, a sada bili lišeni krova, naše najdublje saučešće.

Otpust učitelja iz vojske. U prosvjetnom odboru zastupničke kuće izjavio je ministar za bogoštovje i nastavu, da je ministar za zemaljsku obranu, sa ostalim vojnim oblastima, izradio plan, po kojem bi učiteljske sile državnih, pokrajinskih i općinskih škola bile provizorno oproštene od vojne službe od 31. prosinca 1917. do 15. srpnja 1918. u koliko se nalaze u vojnoj službi u zaledju, a pripadaju u stališ momčadi, te su kvalifikovani kao nesposobni za službu na fronti, a sposobni za pomoćnu službu.

(„Narodni List“.)

Vojničke vijesti.

Dnevna zapovjed lučkog admiralata broj 344
od 10. prosinca 1917.

Posadno nadzorstvo nadpor. Panjković.
Liječničko nadzorstvo na N. V. b. „Bellona“; štopski liječnik dr. Prandstätter.
Liječničko nadzorstvo u mornaričkoj bolnici: pučko-ustaški liječnik dr. Ciotti.

Iskaz

do sad sakupljenih svota prigodom otvorenja hrvatske škole u Puli iz krugova ratne mornarice.

C. i k. bolnica ratne mornarice	K 1466·90
Njeg. V. brod „Radezky“	„ 1327·—
Radnici c. i kr. arsenala	„ 1239·40
Njeg. V. brod „Stephanie“	„ 1225·30
„ „ „ „Zrinyi“	„ 1213·—
„ „ „ „Erzh. Karl“	„ 1175·30
„ „ „ „Viribus Unitis“	„ 1153·82
„ „ „ „Krp. Erzh. Rudolf“	„ 1042·—
„ „ „ „Habsburg“	„ 846·90
„ „ „ „Eh. Ferdinand Max“	„ 840·—
„ „ „ „Tegetthoff“	„ 777·20
Njeg. Vel. brod „Arpad“	„ 713·30
„ „ „ „Gäa“	„ 589·—
„ „ „ „Prinz Eugen“	„ 524·—
Momčad kasarne ratne mornarice	„ 410·—
„ „ „ „Szent István“	„ 408·60
„ „ „ „Babenberg“	„ 393·80
„ „ „ „Custozza“	„ 370·92
„ „ „ „Bellona“	„ 303·—
„ „ „ „Erzh. Friedrich“	„ 298·40
„ „ „ „St. Georg“	„ 242·—
„ „ „ „Leopard“	„ 201·—
Momčad sa „Fliegerkorps“	„ 186·—
Posada stanice „Kabala“	„ 151·—
Momčad sa c. i kr. lučkog zapovjedništva	„ 134·—
Momčad bojne pošte ratne mornarice	„ 120·—
Nj. V. brod „Herkules“	„ 117·92
Njeg. Vel. brod „Chamäleon“	„ 114·—
„ „ parobrod „V.“	„ 107·—
Njeg. V. torpiljarka „71“	„ 106·24
Momčad kod utemeljenja municije	„ 102·60
Njeg. Vel. brod „Lussin“	„ 100·—
Oružnici i momčad ratne mornarice	„ 96·20
Njeg. V. brod „Kaiserin Maria Theresia“	„ 92·—
Momčad provijantskogureda	„ 77·—
Momčad u „Marinekasino“	„ 72·—
Momčad Ronilačkog odjela	„ 67·—
Njeg. V. brod „Csepel“	„ 63·—
„ „ torpiljarka „88“	„ 60·—
„ „ „ „91“	„ 53·—
„ „ brod „Pandur“	„ 43·—
„ „ „ „Minerva“	„ 39·20
„ „ torpiljarka „83“	„ 28·—
„ „ brod „Trabant“	„ 25·—
Momčad mornaričkog odjeljenja u Beču	„ 23·—
Momčad parnih čamaca „18“ i „20“	„ 22·—
Njeg. Vel. torpiljarka „70“	„ 20·—
„ „ torpiljarka „89“	„ 20·—
„ „ brod „Adria“	„ 20·—
„ „ brod „Pluto“	„ 14·—
ukupno kruna	18.544·00
C. k. redari u Puli	K 338·—
Bosanski vojnici u Puli	„ 180·—
Jugoslavenski željezničari u Puli	K 54·—

Kako je stari Plunkett pošao kući.

Crtica iz Kalifornije. Napisao Bret Harte.

(Konac.)

Nitko ga nije u tom sprječavao. Jer proširila se je bila vijest, da je kod krčmara netko nepoznati položio bio priličnu svotu novaca, da se njom namiruju smjerne potrebe Plunkettove. Njegova je najnovija manija bila, da poziva ljude, neka na Božić s njim i njegovom obitelji ručaju — poziv, koji je veledušno proširivao na sve, s kojima je pio i razgovarao: drugim riječima, na čitav Monte Flat.

Ali jednoga je dana dojurio na silno čudo svih s otvorenim pismom u točionicu.

Pismo je glasilo:

„Priredite se, da primite Vašu obitelj u novoj kući na brdu Heavytree na Božić. Pozovite i svoje prijatelje. Henry York.“

Pismo je kolalo od ruke u ruku. Starac je sve to promatrao pogledom, koji je izražavao sad nadu, sad bojazan. Iza nekoliko vremena digne liječnik značajno glavu.

„Bez sumnje je varka“, reče tihim glasom. Još je dosta prevejan, da takova što pokuša — ludjaci su uvijek prevejani —; ali Vi ćete vidjeti, e mu ne će poći za rukom, da tu stvar srećno izvede . . . Pogledajte samo, kakovo će mu biti lice! . . . Stari“, progovori iznenada glasnim zapovjednim glasom, „to je opet nedostojna igra, varka, i to Vi veoma dobro znadete. Pogledajte mi, ded, ravno u oči i odgovorite otvoreno . . . Nije li tako?“

Plunkettove su oči buljile na trenutak ukočeno u prazninu, a tad mu nemoćne klonuše. Nakon nekoliko časaka progovori slabim smiješkom:

„Odviše mi vas je, mladići. Liječnik imade pravo . . . Igra je dovršena!“

I kolebajući, dršćući i grohoćući klone opet šuteći na svoje običajno mjesto.

No drugi dan kao da je zaboravio na ovu upadicu i govorio opet svom rječitošću o skorašnjoj slavi.

Tako su prolazili dani i nedjelje, dok nije osvanuo dan Božića — bistar, jasan dan, topao od južnih vjetrova i vedar od pogleda na svježe zelenilo.

Tad nastane najednom neko gibanje u točionici gostione — i Abner Dean stupi pred staroga Plunketta i prodrma ga oda sna na stolici.

„Diži se, stari! York je ovdje sa ženom i kćerkom — evo ovdje u novoj kućici na brdu Heavytree! Dodjite, stari! Heda, mladići, prihvatite!“

I u tren je oka dvanaest čvrstih ruku pograbilo bilo starca i odnijelo ga u slavlju cestom do vrhunca brijega. Ondje ga, ma koliko se je bio opirao, posade na kućni prag. U isti mah skoče do njega dvije žene, no Henry ih York zadrži kretnjom ruke. Starac je nastojao, da se osovi na noge. Posljednjim naporom snage podje mu za rukom, da se konačno pridigne i, dršćući čitavim tijelom, buljeći ukočeno preda se, sav modar u licu, povikne drhtavim glasom:

„Sve je to samo laž i obmana! To nije moje meso i moja krv i tkogod, tko mi je u rodu! Ovo niti je moja žena, niti moje dijete! Moja je kćerka lijepa djevojka — lijepa djevojka, čujete li! Ona je kod svoje majke u New-Yorku, i ja ću ju dopremiti ovamo! Kazao sam, da ću poći kući, i bio sam kod kuće! . . . Čujete li? . . . Ja sam bio kod kuće! Tako nedostojno se igrati sa mnom starcem! . . . Ostavite me! . . . Čujete li? . . . Ne dajte tim ženskinjama do mene! Ostavite me! Ja idem — idem kući!“

Njegove su ruke grčevito zahvatile u zrak, i okrenuvši se napola, sruši se postrance na zemlju.

Brzo ga podigoše, ali je bilo prekasno. Pošao je bio kući — za uvijek.

Pojedini broj 12 h.

CIJENA lista: U pretplati za čitavu god. K 36·—, za polugodište K 18·—, tromjesečno K 9·—, mjesečno K 3·60, u malo-prodaji 12 f. pojedini broj. OGLASI primaju se u upravi lista trg Custoza 1.

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

„HRVATSKI LIST" izlaz u nakladnoj tiskari JOS. KRMPOTIĆ u Puli, trg Custoza 1. Uredništvo: Sišanska ulica br. 24. — Odgovorni urednik JOSIP HAIN u Puli. — Rukopisi se ne vraćaju.

Godina III. U Puli, srijeda 12. prosinca 1917. Broj 873.

AUSTRO-UGARSKI RATNI IZVJEŠTAJ.

: Beč, 11. (D. u.) Službeno se javlja:

Istočno bojište:

Mirovna stanka.

Talijansko bojište:

U području je ušća Piave pokušao neprijatelj bez uspjeha, da natrag osvoji prekojučer izgubljene jarke.

Dogodjaji na moru.

U noći od 9. na 10. prosinca bio Nj. Vel. brod „Wien" potopljen uslijed navale neprijateljske torpiraljarke. Gotovo čitava je momčad bila spašena. (Linijski brod „Wien" pripadao je najstarijem razredu našeg bojnog brodovlja. (Ovi su brodovi preko 20 godina stari, imadu sadržinu od 5600 tona, oboružani su sa četiri 24/40 topa, šest 15/40 topova itd., a brzina im je do 17 milja. O. ur.)

Poglavica generalnog stožera.

NJEMAČKI RATNI IZVJEŠTAJ.

: Berlin, 11. prosinca. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana javlja:

Zapadno bojište.

Bojna skupina prijestolonasljednika Rupprechta: U Flandriji i od Scarpe do Somme razvili su se popodne počešće živahni topnički bojevi.

Bojna skupina njem. prijestolonasljednika: Topovska je djelatnost bila na čitavoj fronti živahna. U presenetljivim su suncima dopremile nasrtajne čete sjeveroistočno od Craonne 22 Francuza iz neprijateljskih jaraka. I u drugim su odsječcima bili u izvidničkim bojevima dopremljeni zarobljenici. Jače je sudjelovanje ljetalačkih skupina, ponajpače na francuskoj fronti, dovelo do žestokih zračnih bojeva. Naši su protivnici izgubili 11 ljetala i 1 pripeti zrakoplov.

Istočno bojište

Ništa nova.

Macedonsko bojište:

Nikakove veće bojne djelatnosti.

Talijansko bojište.

S obiju strana Brente i uzduž donje Piave od vremena do vremena pojačana topnička djelatnost.

Prvi majstor glavnog stana Ludendorff.

* **Rat na moru.** Wolffov ured javlja: Jedna je od naših podmornica potopila u Atlantskom oceanu opet 12.000 brutto-reg. tona. Nadalje je bio potopljen oboružani parobrod „Amtacon" (15.000 tona) na putu iz Bordeauxa i Ameriku. — Isti ured javlja iz Berlina: Godišnja bilancija rata s podmornicama stoji u oštrom protuslovlju sa prvobitnim optimizmom antantinih vlada. Od svjetske je tonaže od ne čitavih 50 milijuna brutto-reg. tona potopljena izdašna jedna četvrtina. Od toga samo kroz deset mjeseci od 1. siječnja do 31. listopada o. g. 8,047.000 brutto-reg. tona. Računamo li vrijednost jedne tone sa 1000 maraka, to izlazi gubitak od 8.047 milijuna maraka kroz kratko ovo vrijeme.

* **Engleska bijela knjiga.** Reuter javlja iz Londona sa danom 10. prosinca: Danas je bila priopćena bijela knjiga, koja sadržava izmjenu spisa izmedju engleske i nizozemske vlade glede pitanja o pripuštanju engleskih brodova, u nizozemske luke.

* **Gubici antante.** Wolffov ured javlja iz Berlina: Od otklona njemačke mirovne je ponude od 12. prosinca 1916. ovamo izgubila antanta usprkos svoje mnogostruke premoći na broju i materijalu u svemu preko 300.000 zarobljenika i 4000 topova. Od sredine prosinca 1916. do sredine je studenoga 1917. bilo osim toga potopljeno sveukupno 9,196.000 bruto-reg. tona.

* **Austrijski državljani u Americi.** Reuterov ured javlja iz Washingtona: Navještenje rata Austro-Ugarskoj dalo je povoda da se sastavi nov popis neprijateljskih podanika, koji obuhvaća milijun osoba. Mnogi od njih, koji su već dugo bili osumnjičeni, da rade na štetu ratnim planovima vlade, bili su internirani, kad nijesu mogli da podadu oblastima dokaz o svojim mirovnim mislima. Austrijci su i Ugri podvrženi istim ograničenjima glede prebivanja kao i Nijemci.

Iz Rusije.

Proglas nezavisnosti pojedinih gubernija — Ukrajina za mir. — Vijesti o ruskom bankrotu izmišljene — Uspjeh izbora u konstituantu. — Svicarsko savezničko vijeće o položaju u Rusiji.

Kopenhagen, 10. (D. u.) Kako javlja „Pravda", zaključilo je beškirsko područje u gubernijama Orenburg, Ufa, Peru i Samara neovisnost.

: Amsterdam, 10. (D. u.) „Daily Chronicle" javlja iz Petrograda, sa danom 8. prosinca: Ukrajinska se je rada izjavila sa 9 proti 8 glasova za bezodvlačno primirje.

Bern, 9. (D. u.) Ukrajinski dopisni ured javlja iz Kijeva dne 7. prosinca: Ukrajinska je rada naložila središnjem tajništvu na rumunjskoj; kao i na jugozapadnoj fronti, da izašalje zastupnike, koji će povesti rasprave o primirju. Istovremeno poziva vladu, da koli alijircima toli i ndprijateljskim zemljama podastre predlog glede povedenja mirovnih pregovora, te da i neutralne vlasti o tom obavijesti. Mirovni će program rade ovisiti o tomu, da strane države priznaju unutar ruskog federativnog saveza ustanovljenu ukrajinsku republiku.

Petrograd, 9. (D. u.) Petrogradska brzojavna agentura javlja: Nije uslijedilo nikakovo proglašenje ništetnosti inozemnih zajmova po vladinom dekretu. Radi se ili o nekom članku glasila boljševika „Pravda".

Petrograd, 7. (Havas.) Zakasnjela vijest od 5. t. mj. Prema prvim vijestima bio je uspjeh izbora u konstituantu slijedeći: maksimaliste 2,700.000 glasova, kadeti 2,223.000 glasova, revolucijonarni socijalisti 2,222.000 glasova.

Amsterdam, 10. (D. u.) „Central News" javljaju iz Petrograda: Boljševička je vlada digla proglasom svaki osobni zemljišni posjed te je proglasila zemljište narodnim vlasništvom.

Stockholm, 10. (D. u.) Poznati ovdjašnji boljševički pisac Orlovski imenovan bi ruskim poslanikom u Stockholmu.

Amsterdam, 10. (D. u.) Reuterov ured javlja iz Petrograda od 9. t. m.: Središnji odbor većine socijalističkih stranaka i vodeći odbor seljačkih odaslanika objavljuju manifest, koji je upravljen na sve gradjane. Taj proglas ističe potrebu bezodvlačnog sveopćeg mira te osudjuje sva nastojanja boljševika, koja idu za posebnim primirjem.

: Bern, 11. (D. u.) U narodnom je vijeću zatražio socijalista Graber (Neuenburg) od saveznčkog vijeća razjašnjenje o njegovom držanju naprama Leninovoj vladi i pozvao savezničko vijeće, da prihvati u ruke mirovne rasprave. Savezni je vijećnik izrazio svoje sažaljenje, što na žalost nije u stanju, da u ime savezničkog vijeća poda ma bilo kakove izjave. Obzirom na pravo stanje izjavio je poglavica političkog okružja ovo: Kerenski je imenovao poslanika za Švicarsku, kojemu je savezničko vijeće podijelilo zatraženu priznanicu. Ovaj poslanik dosad još nije stigao u Švicarsku. Medjutim je bio Kerenski pao i Lenin je dospio na kormilo. Stigne li po Kerenskom imenovani poslanik naknadno u Bern, smatrat će ga naravski privatnikom. Službeni je čin Leninove vlade bio uručenje mirovnih predloga našemu poslaniku u Petrogradu. Graber želi izjavu savezničkog vijeća o njegovoj spremnosti glede posredovanja za mir. Kolikogod mi danas i želimo mir, valja ipak ustanoviti, ne bi li takav korak mogao naškoditi ugledu Švicarske.

: Kopenhagen, 11. (D. u.) List „Berlingske Tidende" saznaje preko Stockholma iz Petrograda, da je Kaledin dao u Novo-Čerkeskom uapsiti radničko i vojničko vijeće. Vlada je zaključila, da izašalje čete proti njemu.

* **Najnovije izjave Clemenceau-a.** Clemenceau je izjavio dopisniku lista „Daily Express", e će rezultati konferencija pokazati, da je rad urodio plodovima. Clemenceau je mnijenja, da je lord Lansdowne počinio pogriješku. Da je bilo moguće riješiti narodnosna pitanja medjunarodnim sporazumkom, ni bi bilo došlo do rata. Bilo bi zlo, kad se ne bi išlo za popravkom pogriješaka pod izlikom, da su nagodbe nemoguće. Nije teško, ovaj rat časno dokrajčiti. „Ono što ja hoću, jest jamstvo za mir".

Pad Jerusolima.

Amsterdam, 10. (D. u.) „Central News" javlja, e je Bonar Law u donjoj kući priopćio, da se je Jerusolim predao.

Carigrad, 10. (D. u.) Glavni stan priopćuje: Sinajska fronta. Kod javljenih je objavljenih bojeva zapadno od Jerusolima pošlo protivniku za rukom, da svoju navalu približi gradu. Nato smo premjestili naše čete sa zapada i juga na istočnu stranu grada.

Pregovaranja o primirju na istoku.

Berlin, 10. (D. u.) Wolffov ured doznaje slijedeće o toku pregovaranja o primirju na istoku: U početku pregovaranja sa ruskim odoslanicima, koji su došli u glavni stan vrhovnog zapovjednika na istoku, iskazalo se je kod izmjene punomoći, da su odaslanici i jedne i druge stranke ovlašteni samo na to, da pregovaraju o primirju, ne ali o miru. Rusko je odaslanstvo predložilo, da se sklopi sveopće primirje, za sve vojske i za sve fronte. Na to se sa naše strane nije moglo pristati, jer saveznici Rusije nijesu bili niti zastupani, niti su ruskim odaslanicama dali punomoć, da govore u njihovom imenu. Pogodismo se, da se ograničimo na to, da pregovaramo samo o sklopljenju primirja medju savezničkim vojskama i ruskom vojskom. Sa ruske se je strane kod toga izrično istaknulo, da primirje, koje se ima sklopiti, ima za cilj neposredni početak mirovnih pregovaranja i to pregovaranja o sveopćem miru medju svim ratujućim državama. To su punomoćnici saveznika uzeli zadovoljstvom na znanje. Da se odmah započne raspravljati o mirovnom pitanju, bilo je već radi toga nemoguće, jer obje strane punomoći nijesu u to dostajale. Prvi dan zasjedanja saopćiše ruski odaslanici svoje predloge za primirje. Ovi su uvjeti bili obzirom na njihov vojnički položaj djelomično začudno pretjerani. Rusi su primjerice zahtijevali, da se isprazne otoci u Rigajskom zaljevu, a da nijesu ponudili, da na bilo kojem mjestu fronte povuku svoje čete. Nadalje su nam htjeli nametnuti, da za čitavo vrijeme primirja, koje su oni predvidjeli na 6 mjeseci, ostavimo naše čete u strijeljačkim jarcima istočne fronte. Nijesu htjeli niti da dozvole, da se čete povuku u taborišta za počivanje. Na takve uvjete nijesmo dakako mogli pristati. Kod raspravljanja o pojedinim točkama pokazalo se je ali kasnije, da se u svim pitanjima, osim jednoga, može lako doći do ujedinjenja. Jedina točka, koja se nikako nije mogla riješiti, bijaše pitanje otoka u Rigajskom zaljevu, o kojih ispražnjenju nemože naravno biti ni govora. Kako se je u stvari samoj moglo lako doći do ujedinjenja, pokazalo se je u trenutku, kada su ruski odaslanici izjavili, da moraju daljnje upute primiti iz Petrograda, jer smo se na to u kratko vrijeme i bez ozbiljnih poteškoća ujedinili pogledom na uvjete desetdnevnog mira oružja, koje je sada nastupilo. U tom utanačenju na kratko doba možemo vidjeti dobar znak za budućnost.

Petrograd, 9. „Hava". (Zakasnjelo od 5. t. mj.) Izvještaj iz maksimalističkog vrela o prvim pregovorima o primirju veli, da su ruski delegati ponajprije protumačili mirove ciljeve Rusije, na temelju kojih je bilo predloženo primirje. Njemački da su delegati odgovorili, da mogu pregovarati samo o primirju; pošto alijirci ne sudjeluju kod raspravljanja, da ne mogu ništa nadodati Czerninovim i Kühlmannovim izjavama. Nacrt primirja od Baltičkog mora do Crnoga mora bit će podastrt ruskom vojničkom vijeću. Pregovaranja će započeti sutra u jutro. Neprijateljski su delegati tobože predložili primirje od 14 dana, koje da su pripravni produžiti i na četiri sedmice i koje da može biti produženo ako se prije ne odkaže. Pred početkom oficijelnog primirja ima se konačno ustanoviti, da se neprijateljstva obustavljaju.

Petrograd, 7. „Havas". Iz izvještaja o pregovaranjima o primirju proizlazi, da su se već početku pokazale stanovite poteškoće. Njemačko da se je odaslanstvo, ispričavajući se da nema potpune punomoći, ustručavalo, da raspravlja o miru, jer da su zato nadležni političari. Rusko da je odaslanstvo zahtijevalo kao prvi uvjet zabranu prevažanja četa te ispražnjenje

otoka Moensund (?). Njemačko da je odaslanstvo mnijenja, da su ovi uvjeti neprihvatljivi, i da bi mogli biti prihvaćeni samo od pobijedjene države. Izvještaj veli, da su njemački odgovori izbjegavajući.

NEPRIJATELJSKI IZVJEŠTAJI.

Talijanski:

10. prosinca. Jučer je ujutro pošlo protivniku za rukom, da istočno od Capo Sile uslijed nenadane djelatnosti u masama dopre do nekoliko motrilačkih jaraka na lijevoj obali Piave i osvoji ih iza žestokog okršaja kod Agenzia Zuliani. U prvim nam je satovima prošle noći pošlo protunavalom za rukom, da položaj potpuno osvojimo prisilimo posatku u bijeg i zarobimo od nje 35 momaka. Mnogobrojna su, brzo dovedena pojačanja neprijatelja bila žestoko napadnuta i uz teške gubitke natjerana u bijeg. Kod sjajne se je ove akcije osobito odlikovao 3. bataljun 226. pukovnije (brigada Arecea). Na čitavoj ostaloj fronti običajna topnička djelatnost. Neprijateljska je vatra bila jača južno od Asiaga na sedlu Beretta i u okolici Monte Tomba. Naše su baterije uzimale ovdje ondje pod vatru neprijatelja, a isto tako i čete na putu. Jedna je od baterija pucala na most, sačinjen po neprijatelju izmedju Vianella i Sacca, i pogodila ga punim hicem upravo u času, kad su se na njem nalazile čete i kola. Francuski je jedan ljetač oborio neprijateljsko lijetalo.

Francuski:

10. prosinca, popodne: Topnički boj, privremeno živahan na desnom brijegu Moze, u okolici Chambrette kaošto i u Alzaciji. Izjalovio se je neprijateljski napadaj na našu malu postojanku južno od Corbenyja.

10. prosinca, na večer: Tijekom dana velika djelatnost obiju topništva izmedju Aisne i Oise, u Champagne, u okolici Massigesa, na desnom brijegu Moze i u gornjoj Alzaciji. Na fronti šume Chaume izjaloviše se njemački napadaji na naše jarke kod Calonne. Zarobili smo nekoliko momaka. Na ostaloj fronti isprekidana topnička paljba.

Engleski:

9. prosinca. Na fronti je kod Cambraia došlo tečajem dana zapadno od Graincourta do sukoba izmedju naših prednjih straža i malenih neprijateljskih odjela. Neprijateljsko je topništvo djelovalo na više točaka. Po neprijatelju južno od Lensa poduzeti bje pokušaj navale uspješno suzbijen. Dopremili smo nekoliko zarobljenika. Neprijateljsko je topništvo povećalo svoju djelatnost u odsječku Messines.

Bojevi u zraku. Jučer je sprečavala kiša djelatnost zračnih ljetača do popodneva, kadno bje učinjeno nekoliko topničkog izvidničkog posla. Naša su lijetala bacala bombe na neprijateljske stanove.

* **Revolucija u Portugalu.** Revolucijonarni odbor sačinjavaju: Sidonio, Paes i Machado-Dos Santosa očekuju svaki trenutak u Lizabonu. Glasa se, da će povodom proglašenja nove vlade biti dekretom obznanjeno skinuće predsjednika i raspust parlamenta. Rodrigo će Bettecurt postati ministrom-predsjednikom i predbježnim predsjednikom republike.

Agencija Havas javlja iz Lizabona da se je predsjednik republike posavjetovao s predsjednikom komore i vodjama revolucijonarnih demokrata o tvorbi koalicionog kabineta prema ovoj osnovi: Podržanje internacijonalnih obveza i sudjelovanje u ratu; potlačenje revolucijonarnog pokreta tvorbom ustavnog ministarstva, koje će uspostaviti mir i red; uvedenje naredbe, prema kojoj se može raspustiti parlamenat i bezodvlačno provedenje ustavne reforme. Predsjednik je Camach sazvao skupštinu. Reč bi, da će revolucijonarni odbor odrediti, da se raspusti parlamenat. Poslovne su prostorije lista „Mundo" postale žrtvom revolucije. Svjetina je u nje nasrnula, porazbijala strojeve i zapalila prostorije uredništva.

* **Bugarski ratni izvještaj dne 10. prosinca.** Glavni stožer priopćuje: Macedonska fronta: U gornjoj smo dolini Skumbija protjerali neprijateljski izvidnički odio. Zapadno od Monastira i na uzvisinama u zavoju je Cerne postala topnička vatra od vremena do vremena jačom. Na istočnoj obali Vardara više kratkih topničkih vijavica. Sjeverno od Tahinskog smo jezera raspršili mješoviti neprijateljski odio. Živahna djelatnost zračnih ljetača iznad Monastirske ravnice i u dolini Strume.

* **Proti socijalistima u Italiji.** Stranačke su prostorije milanskih socijalista bile po oblasti pretražene te stranački tajnik uapšen.

* **Bolest ministra vanjskih posala.** O stanju ministra vanjskih posala grofa Czernina izdan je slijedeći buletin: Grof Czernin boluje od ulceroznog katara u crijevima sa povišenom temperaturom te mora nekoliko dana ostati u krevetu.

* **Iz Udruženih država.** U svom godišnjem izvještaju traži pomorski tajnik Daniels za narednu godinu jedan milijun dolara, ali obrazlaže, e će bit od potrebe, da se tečajem zasjedanja kongresa zatraži još i daljnje svote. Pobudno se djelovanje na mornaricu dokazuje ovim brojevima, koji pokazuju porast od jedne godine ovamo: Kod bojnih sila, časnika i momčadi od 19.500 na 322.000, pričuvnih časnika i momčadi od nekoliko stotina na 41.000, kod državnih izdataka od 8 na 60 milijuna dolara, kod naručenih brodova od 300 na preko 1000. Državni tajnik navadja nadalje, da će amerikanska uporišta, koja leže u inozemstvu, stupiti slijedeće godine na snagu.

Političke vijesti.

Iz govora narodnog zastupnika prof. V. Spinčića.

3. prosinca izrekao je prof. V. Spinčić, naš zastupnik iz Istre u zastupničkoj kući govor, koji smo već priopćili prije nekoliko dana. Svoj je govor započeo prof. Spinčić slijedećim hrvatskim uvodom: Visoka kućo! Preko tri godine bjesni rat, kakovu nema para u povjesti svih vjekova i svih naroda. Članovi ove kuće i predstavnici naroda našega i drugih slavenskih naroda bijahu dugo odsudjeni na šutnju. U to bijaše i njih pod oružjem, u ognju, u ratu, u vojničkoj službi. Bijahu dionici ili bar svjedoci svih onih grozota, koje su se skoro po cijeloj Europi počinjale i još se počinjaju. Stanovita kultura dovela je do toga, da se je posvema smetnulo s vida kršćansku ljubav do bližnjega, načela bratstva, jednakosti i slobode, i da je zavladala gruba sila. I u svrhu uništenja protivnika nežaca se ničesa. Izmislilo se je već prije i izmišljajo tečajem rata svakim danom nova sredstva i nove načine, kako da se uništuje i ljude i njihova obitavališta. (Tako je!) Kugle, granate, bombe, mine, torpedi, zadušljive i otrovne tvari razaraju, što njim pod domašaj dolazi. Polja, vinogradi, livade, šume pretvorene su u pustare. Gradovi i sela izravnana su zemljom. Uništeni su hramovi božji, sto i stogodišnji uresi i dike odnosnih gradova i naroda. Razorene su i gospodske palače i gradjanske kuće i seljačke i radničke kućice. Potopljeno je na tisuće ladja a s njima milijuni i milijuni tona raznih predmeta medju njima i hrane. Pali su milijuni i milijuni ljudskih života sve najljepše i najmuževnije dobe. Tolliko ih je i ranjenih, na sve načine osakaćenih, te će se ih još najmanje po vijeka vidjeti kao dokaze i ostanke barbarstva ovo zadnjih triju godina. (Tako je!) Smrkava se čovjeku, kad na sve to samo pomisli. I kad se još vidi, kako su milijuni i milijuni posve nedužnih ljudskih stvorova nastradali, kako milijuni majki i otaca oplakuju svoje sinove, udove svoje muževe, sirote svoje otce, kako milijuni i milijuni ljudi trpe, gladuju, od glada umiru i inače pogibaju, onda nije čudo, da se sa svih strana pita, kad će se svršiti rat sa svim svojim posljedicama, kad će se sklopiti mir. Nije čudo, da je općenit vapaj za mirom i da najplemenitiji muževi u najvišim položajima razmišljaju dan i noć, kako da do njega dodje.

Maksim Gorki proti Leninu.

U svom listu „Novaja Žizn" od 20. studenoga posvećuje Maksim Gorki „slijepim fanatičarima i nesavjesnim pustolovima" članak, pun gnjeva i bijesa. „Radnički razred" — piše Gorki — „mora shvatiti, da Lenin pravi na njihovoj krvi samo pokus i nastoji, da revolucijonarno raspoloženje proletarijata do skrajnosti napne, kako bi vidio, što će iz toga izaći". Radnički narod mora shvatiti, da Lenin nije nikakav svemogući čarobnjak, nego hladnokrvan vjetrogonja, koji se ne stara niti za čast niti za krv proletaraca. Pustolovi i bjesomučnici natovaruju radnicima na vrat besmislene i krvave zločine. Lenjinova vlada bace sve one, koji drukčije misle, u tamnicu, upravo tako, kako je to činila Romanovljeva vlada. Lenin i Trocki su podlegli razornom otrovu vlasti; odatle se tumači kukavno njihovo ponašanje naprama slobodi riječi i ličnosti". — U drugom se jednom članku spomenutog lista veli: „Bez sumnje nema nikoga, kojemu ne bi bilo jasno, da se diktatura Leninova opire na bajunete po njima prevarenih vojnika i oboružanih radnika, kojima su ovi hazardni igrači izdali bili neiskupive mjenice na bajnovita bogatstva, koja u istinu uopće i ne postoje".

Ukrajinska republika.

Ruski listovi priopćuju zanimive potankosti o proglašenju ukrajinske republike po kijevskom središnjem vijeću. Neposredno prije tog dogodjaja, koji je uslijedio dne 21. studenoga, pozvao je u Kijevu obdržavani ukrajinski vojnički kongres središnju radu, da proglasi demokratsku republiku i odredbe o federativnim načelima, kojih se valja držati naprama drugim državama ruske savezničke republike, prepusti posebnoj ukrajinskoj ustavotvornoj skupštini. Središnje je vijeće poslušalo poziv i priopćilo „univerzal" o samostalnoj ukrajinskoj republici. U „malenom vijeću" prihvaćen bje isti sa 42 proti 4 glasa. „Univerzal" odredjuje predbježno granice Ukrajine, koje obuhvaćaju područja Kijev, Harkov, Podolsku, Volhiniju, Černigov, Poltavu, Jekatarinoslav, Herson, dio gubernije Taurijske (bez Krima), kao i dijelove gubernije Voronež i Holm. „Univerzal" odredjuje nadalje prelaz svih samostanskih, crkvenih i privatnih dobara u narodno vlasništvo, uvadja osamsatni rad, ukida smrtnu kaznu, obećaje odlučne mjere za što skorije utanačenje mira, navješta slobodu govora, štampe, sakupljanja, vjere, osobnu nepovrjedivost, kao i slobodu jezika i narodnosnog razvoja. Izbori će se u ukrajinsku ustavotvornu skupštinu obdržavati dne 9. siječnja; a ustavotvorna će se skupština sastati u Kijevu dne 22. siječnja. Pročitanje je „univerzala" na Sofijskom trgu u Kijevu pozdravila množica od više tisuća glava oduševljenim klicima „Šče ne vmrla Ukrajina!" Upravu je područja proglašenih dijelova ukrajinske republike, preuzelo odmah na to generalno tajništvo, koje se je pretvorilo u vladu i upotpunilo ratnim i prometnim ministarstvom. Ova je vlada proširila svoju djelatnost i na ukrajinske vojne jedinice (uključivo ove na fronti) i poduzela korake, da se „ukrajinizira" sveukupna crnomorska mornarica.

Konferencija triju kraljeva u Kristijaniji.

„Neue Zürcher Zeitung" prima od svog skandinavskog dopisnika: Tri su godine prošle od znamenitog onog prosinačkog dana, kadno su se bili sjeverni vladari sastali u južno-švedskom gradu Malmö na zajedničko vijećanje o mjerama, koje se imadu poduzeti tečajem rata na zaštitu Skandinavije. Konferencija triju kraljeva nije tad imala doduše nikakovih stvarnih posljedica, ali ipak stanovito neko djelovanje naprama izvana i naprama unutra na sjeveru: Naprama izvana, u koliko je bilo obim zaraćenim skupinama, a i neutralcima na jasan način predočeno, da tri sjeverna naroda uza sve njihove oprječnosti veže ipak unutrašnja neka pripadnost i zajednica; a prema izvana u prvom redu viteškim pozivom švedskoga kralja, uslijed kojega bje utrt put konačnoj zaboravi dogadjaja od godine 1905. Zajednica je ovih triju zemalja kroz dugo ono vrijeme trajanja rata postala još očitijom, pošto je politika Udruženih država glede blokade poprimila bila ne samo oblik, koji boli, nego i opseg, koji ugrožava njihov život. Dapače niti sa Norveškom, dosad najvećom na svijetu vlasnicom slobodne tonaže, ne postupa se sad povoljnije. Kako teško se osjeća pritisak, razabire se ponajbolje iz riječi norveškoga stortinga, koji je onomadne bio izjavio, e valja sad birati jedno od ovoga dvoga: ili će zajedno sa sjeverom izgladovati, ili se podvrći pritisku Amerike; za njega da nije teško, odabrati onaj prvi put Ali i u Norveškoj su se bili pojavili glasovi, koji su opominjali pred „ukalupljenjem Norveške u Švedskoj" i zahtijevali orijentaciju prama zapadu, pa ma bilo što bilo. Ovakovo se shvaćanje bez sumnje imade svesti na neprijaznost prema susjednim narodima, negoli na pitanje, imadu li ove tri sjeverne zemlje u ovaj čas dostatno živežnih sredstava, kako bi mogli i uz dalekosežno medjusobno pomaganje izdržati. Za Švedsku i Dansku bi se to moglo doduše pretpostaviti, ali za Norvešku ne, jer treba velikih količina žita, a ove godine ne može ona nažalost pružiti za zamjenu običajne količine ribe, jer ribari nemaju ulja za svoje motorne čamce. No mnijenje većine u stortingu kao da je medjutim općenito mnogo pesimističnije. Položaj je Švedske i Danske potpuno jasan. Pripomoć je već bila medjusobno pružana, a daljnja će nastojanja u tom pravcu biti pozdravljena iskrenim zadovoljstvom. Veoma bi bilo poželjno, kad bi tamo nastalo shvaćanje inozemstva o Skandinavskoj, da je ona tobože u svojim temeljima razrovana, i da se stoga mora s njom postupati bez osobitih obzira. Pozdravni su govori triju kraljeva bili izvanredno srdačni. Sveukupno skandinavsko novinstvo posvećuje tomu sastanku najsrdačnije riječi. Što se tiče pitanja, o kojima se je kod sastanka raspravljalo, može se uzeti za izvjesno, e je predmet izmjene mnijenja bio promijenjeni položaj u Rusiji

uslijed najnovijih dogadjaja. Mnogo toga, što se sad radja, tiče se Skandinavije. Na zapadu, u Rusiji, anarkija, kao da kani sama sebe progutati, a iz posljednjih se vijesti iz Finske jasno razabire, e nema ni govora o tom, da će Finska ostati ovisnom o ruskoj republici. Veoma je vjerojatno, da će se Estonska i Livonska izlučiti kao suverene države. Ta boljševici, budu li uzmogli zadržati vlast, nemaju ništa proti tomu. Da će ove tri države težiti prema Skandinaviji, jasno je tadi samo o sebi, jer u prijateljskom bi im priključku na ovu bilo laglje pospješivati svoj narodni razvoj, negoli pod pokroviteljstvom Njemačke ili Rusije. Time bi se mogla stvoriti nordijska ili istočnomorska federacija, koja bi, sve ako i bio svaki pojedini član njezin naprama izvana samostalan, mogla biti po Europu važan faktor za mir. Ova i druga su slična pitanja doduše veoma škakljiva, te se ne spominje niti u službenom izvještaju, koji je bio izdan iza sastanka u Kristijaniji o zadaćama i rezultatu rasprava. Ali izvjesni glasovi posve odlučno tvrde, da se je o tim pitanjima raspravljalo. Najvažnija je kod svega toga svakako uspostava prijateljskih osjećaja Švedske i Norveške.

Domaće vijesti.

Bijeda u Istri. Kršna li je ta naša Istra! Visoke mrke stijene dižu ponosno svoje vrhunce put nebesa, kao da izazivlju na junački megdan svakog protivnika. Divlje, sure goleti, sam krš, kamen! A ipak ljubi Istranin taj krš, ljubi i tu neplodnu i nezahvalnu zemlju, koja mu više puta ni ono ne propusti da iznikne, što u nju posije. Znoji se i muči, ne pusti tvrdog kamena iz šake, i kao da su čvrste mišice Istranina jače i tvrdje od krša, koji ga splodi. Ljutu je borbu vodio Istranin na tom kamenitom tlu za svoj opstanak već u mirno doba, i uza sve žuljeve, napore i muke nije mogao da istisne iz te nemilosrdne grude ono, što mu je za život trebalo. A danas?! Nevolja je pritisnula sa svih strana, najbolje su nam sile oteli, zemlju razrovali, narod izmrcvarili. A osim toga kao da se i sam pakao urotio proti nama: kroz cijelo ljeto pritisnula suša, posljednja je travka uvenula, žito usahnulo. Zemlja nije dala niti ono, što se posijalo. Ono malo smokava, što bi se u prijašnjih godina u Primorju posušilo, djelomično su uvenule i još nezrele popadale, a djelomično se narod kroz cijelo ljeto njima hranio. Par smokava bio mu zajutrak, objed i večera. Ljeto je sretno prošlo! Sretno! Danas veli čovjek, da je sretno sve ono, što nije najgore. Ali nadošla je zima. Lišće popadalo, smokava nestalo, voća nema ni svježeg ni suhog, a zima nemilosrdno prijeti. Kao da se ceri i posprdno smije, koliko li će sve žrtava pobrati. Sad se čuje odavle, sad odanle kako je netko legao u grob, čim je pojeo ono nekoliko kilograma žita, čime mu je zemlja urodila. Od čega mora da taj narod živi? Ta zemlju ne može da jede! Već smo javili, kakove li pogače peku na otocima, gdje je bijeda još strašnija, nestašica još veća! Ali i tu u najbližoj našoj okolini nije ni za mak bolje! Cijela barbanština, labinština gladuje i to kruto gladuje. Nestašica tjera ženske da traže naokolo sve do Pazina, i još dalje prema dolini Mirne, hrane, kruha, brašna, jaja, pa i za najskuplji novac. Ali tko hoće danas da pomogne, kad se svaki svoje sjene plaši. Svaki s pravom gleda, kako dani postaju sve tmurniji, bijeda sve veća i oskudica sve jača. Svaki se sam boji za svoju kožu, i teško i pri najboljoj volji pomagati drugima. A neznanje, nepouzdanje, sebičnost, to sve još povećava bijedu u našem narodu. Dogodili se slučajevi, da seljakinja nije htjela da dade drugoj seljakinji nekoliko jaja pa niti uz cijenu po 2 krune po komadu. Kamo li putujemo i dokle ćemo na taj način stići? Mogućnici, koji iz sve te bijede, iz tog užasa, daleko većeg užasa, negoli može da naš otupjeli razum shvati, ti to ne osjećaju. Troše se milijarde, ratuje se dalje, a narod skapava. Oni, koji su bili za rad, tima ili već kosti gnjiju, ili su osakaćeni, iznemogli i izmrcvareni, ili su kojekuda rastrešeni. Oteli nam sve! I ljude i djecu, samo nam nejake starce i žene ostavili, da ove sada puste na tako nezahvalan način umrijeti od glada. Ustrajati, izdržati! Kruta ironija uz ovoliku bijedu. Pred nekoliko su vremena priopćile češke novine zanimiv slučaj: Jednog lijepog vedrog dana ušao je u dvorište ministra izvanjskih posala teretni automobil krcat krumpirom. Grof je Czernin — kažu češke novine — bio tako dalekovidan, da je neprestano štedio i sakupljao iskaznice za krumpir, dok ih nije imao toliko, da je mogao na te iskaznice kupiti pun teretni automobil krumpira. Iste novine preporučuju svima, nek štede svojim iskaznicama, te ih drže kod sebe, dok ih ne bude svaki imao toliko, da bude mogao tim iskaznicama da kupi cijeli automobil krumpira, kaošto je to učinio naš razumni ministar. A onda kad bude svaki imao toliko krumpira, ne će više biti straha pred gladom. To je sve lijepo, ali nije svaki ministar i ako je svaki čovjek. Mi ćemo si kod nas, ako budemo samo štedili, malo pomoći. Nama mora da pomognu oni, koji su to sakrivili, oni, koji su nam oteli sve! I to moraju brzo pomoći! Narod, ljudi umiru od glada! Tamo na bojnim poljanama ginu naši junaci, brane cara i domovinu, a u njihovoj rodjenoj kući umiru od glada njihovi roditelji, stari otac i majka, i malena nevina dječica. Iz zahvalnosti k tim junacima treba pomoći njihovima u domovini! Vi, koji vedrite i oblačite, vi pomozite, vi pokažite svoju zahvalnost junacima — i sjetite se, da smo svi ljudi i samo ljudi.

Milodari za hrvatske škole u Puli. Prigodom „Božićnice“ sakupljeno je po gg. Dinku Barbalić, Ivanu Lokić, Josipu Santek i Petru Grbac medju našim pučkim ustašama i momčadi na Nj. V. brodu „Custozza“ te položeno preko naše uprave K 370·92. Darovaše: Dušan Jovančević; po K 10·—: Benjamin Knežević, Šime Matijević, Josip Santek, Gjuro Plentaj, Ivan Sušnik, Valentin Uranić, Ivan Pavlin, Ludovik Tabor, Antun Saver, Julij Vengust, Benčenić, Ivan Lolić, Vinko Marulić; po K 6·—: Petar Grbac, Nikola Skerlć; po K 5·—: Dinko Barbalić, Dinko Čubranić, Frane Žic, Mate Strika, Frane Hero, Antun Makovčić, Nevin Otmarić, Matko Majcan, Antun Žitnik, Josip Prašnikar, Pavao Krajša, Franjo Kresević; po 4·—: Josip Bilker, Rober Milotić, Miho Dapčić, Frane Brjafa, Emil Filipović, Tome Peličarić, N. N., Skrbine; po K 3·—: Milan Rogić, Gravnar, Josip Serić, Dragutin Ivančić, Frane Dolinar, Alojis Sirca; po K 2·—: N. N., Mate Simat, Ivan Brotulin, Ivan Bon, Frane Himmelreich, Vjekoslav Lorenčić, Antun Pavko, N. N., Ivan Srek, Rudolf Marčelja, Josip Srdoc, Križnić, Perko, Gustin, Batić, Josip Kaneler, Frane Kaneler, Ernest Bačić, Petar Grčar, Antun Lapajne, Frane Ković, N. N., Petar Koselj, Ivan Strus, Niko Oršić; po K 1·60: Rudolf Kral, Antun Grakalić; po K 1·—: Petar Cubranić, Ivan Hers, Josip Bileta, Vinko Zagabrija, Šimun Radoslović, Ivan Martinolić, Frane Bartelmus, Josip Cegol, Mate Remenarić, Josip Cok, Miho Kopun, Šimun Japirković, Natal Uršić, Franjo Lakatos, Antun Furlan, Antun Bavčar, Adam Pagan, Vicko Puliselić, Frane Sirola, Frane Komel, Marušić, Josip Erne, Makne, Josip Kamel, Jug, Sedevčić, Semolić, Suligoj, Srebrnić, Antun Basin, Cotić, Josip Sone, Kamel Andrej, Josip Bertoncelj, Matija Vojska, Josip Jazbnišek, Martin Kačić, Kanduč, Antun Starčić, Alojis Bostljančić, Ivan Martinolić, Kočijan Satler, Janez Matijašić, Angelbert Skornik, Drag. Ostrežnik, Maks Pirc, Antun Zavrsnik, Ivan Petejan, Paul Sone, Josip Mihelj, Antun Pečar, N. N., Juraj Goić; po 40 para: Koudelka. Živjeli plemeniti darovatelji! Naprijed za hrvatske škole!

Dalje su položeni preko naše uprave, istom prigodom i u istu svrhu, slijedeći doprinosi: Gospodjica Marija Galović učiteljica, polaže K 10·—.

Sakupljeno medju našom momčadi na Nj. V. brodu „Adria“ K 208·— (prije K 20·—, ukupno K 228·—). — Sakupljeno po gosp. Ljudevitu Šušteršiču, medju našim radnicima kod ustanovljenja municije u c. i kr. arsenalu K 107·—. — Sakupljeno po gg. Antunu Rocce, Josipu Stražičiću i Marku Borničeviću, medju našom momčadi na Njeg. V. brodu „Csepel“ i položeno K 90·— (prije K 63·—, ukupno K 135), sa ovim popratnim riječima: Diveći se sjajnom uspjehu kod sabiranja za narodnu prosvjetu, i mi se ponovno odazivljemo sa južnog Jadrana uz poklik: Naprijed za našu budućnost! (Imena plemenitih darovatelja donijet ćemo naknadno.) Ukupno K 415·—; zadnji iskaz K 25·000·—; sveukupno K 25·415·—. Bog živi plemenite sakupljače i darovatelje! Naprijed za naše škole!

Prodaja ribe. U slučaju, da prispije riba prodavat će se ona danas. Pravo kupovati ribu imadu danas vlasnici živežnih karata počevši od broja 4381.

Dnevne vijesti.

Biskup dr. Jeglić protiv Šusteršića. „Slovenski Narod“ donosi: „Knez biskup dr. Jeglić objavljuje u „Domoljubu“ od 6. prosinca uvodnik „Za mir u našoj zemlji“ datiran dne 29. prosinca. U tom članku raspravlja biskup o razdoru u S. Ljudskoj Stranci i u jugoslavenskoj deklaraciji. Dru. Šusteršiću prigovara da je je zbog lične povrijedjenosti rastepao S. Ljudsku Stranku i osnovao novu Seljačku stranku. Biskup veli: „Nove seljačke stranke ne treba. Zato Vas sve muževe, osobito općinske odbornike i načelnike, molim, toplo molim, da novu seljačku stranku mirno i tiho otklonite, da se za nju ne obvežete i da ne sudjelujete na eventualnim sastancima po općinama, koje bi prirediivala. O deklaracijskoj politici veli: Najbolji su muži uvjereni, da mira ni pravice ne će biti, dok mi budemo spojeni s Nijemcima, a Hrvati s Madžarima. A budući da u Beču imade odbor, koji preradjuje ustav, svi su jugoslavenski zastupnici zajednički dali izjavu, da mi austrijski Slovenci, Hrvati i Srbi hoćemo biti posve odijeljeni od Nijemaca i Madžara i združeni u skupnoj državi unutar granica Austrije pod žezlom Hapsburgovaca“.

Prosvjed Hrvata i Slovenaca zapadne Istre protiv sarajevske izjave. Presvjetlom i Preuzvišenom gospodinu Josipu Stadleru, Sarajevo. U ova važna vremena duboko nas je presenetila Vaša posebna izjava, kojom ste nas najzapadnije Hrvate i Slovence Istre posve zaboravili. Mi ovdje još živimo puni ufanja u budućnost, a Vi ste nas evo iskr,učili od naših realnih pravica. Slažemo se potpuno sa svibanjskom deklaracijom naših zastupnika u Beču. Kaštel, dne 5. prosinca 1917. p. Buje, Istra. Ivan Mandić, župnik u Kaštelu. Era Ignacije Aljinović, gvardijan franj. konv. u Piranu. — P. Ciprijan Napast, deu. lekt. teolog. frančiškan slov. prov. — Ivan Sušanj, c. kr. sudbeni auskultant u Piranu. — Andrej Nartnik, župnik v Kozlah pri Izoli. — Darinka Segner, ravnateljica hrv. škole u Kaštelu. — Antun Nežić, veleposjednik. — Ambrož Kovačić, predsjednik gospodarske zadruge. — Antun Ribarić, tajnik gospodarske zadruge. Petroša Ivan, posjednik. Josip Iskra, ravnatelj hrv. škole u Grožnjanu. — Kozlović Matej, posjednik u Materadi. o. Brne Kulić, franjev. konvent, u Piranu. Rudolf Arnšek, ravnatelj Ciril-Metod. škole u sv. Luciji-Portorose. — Andrej Pavletić, c. kr. želj. čuvar Portorose. — o. Ljudevit Ferri, franj. konvent u Piranu. — o. fra Petar Biskupović, franj. konvent. u Piranu. — Anton Plohl, c. kr. fin. nadp. — Gregor Milović, posjednik. — Pavlič Nikolaj, posjednik. — H. Klimec, učiteljica slov. šole Sv. Lucija-Portorose. — Franjo Orel upravitelj posjeda u Medijanu i pod. Nožedom kod Pirana. — Marija Orel-Komac, učiteljica ljudske šole v Kortah pri Portorosu. — Josip Korenika, posjednik.

Za naše slijepe vojnike. Broj junačkih boraca, koji su u ovom ratu izgubili vid, množi se. — Uzvišeni blagdan narodjenja Kristova sve se više približuje, a društvo sv. Vida, prem je bez sredstava, ipak želi, da našoj slijepoj sirotinji, našim slijepim junacima i u ovo teško doba pruži bar malen „Božićni“ darak, da im tako podade tračak duševnog svjetla, da im pokaže, da još imade dobrih ljudi, plemenitih srdaca, koja ni na njih ne će da zaborave, ne bi li ih to svjetlo ugrijalo i dovelo opet na stazu mirnog rada, da budu opet korisni članovi ljudskog društva. Molimo s toga Vaše blagorodje, da dobrostivo namijeni darak, bilo u novcu, jestvinama, glazbalima, duhanu i inim stvarima našim slijepim štićenicima, naročito slijepim vojnicima, na čemu se unaprijed najusrdnije zahvaljujemo. U Zagrebu 4. prosinca 1917. Odličnim štovanjem Ravnateljstvo zavoda za slijepce društva Sv. Vida.

O poreznom uredu u Kanfanaru. Naš kanfanarski nam dopisnik javlja: Naš porezni ured bio je evakuiran takodjer iz Rovinja u Kanfanar, te smo mi Kanfanarci bili ponosni što je mogao i Kanfanar da bude „nešto“. Ali, kako se razumije i to samo po sebi, je li moguće, da kojagod oblast bude u kojem hrvatskom mjestu? Ne pristoji li se možda samo Talijanima i ostalijem gospodskijem narodima, da gospoduju i vladaju, a nama, da im pete ližemo? Medjutim htio sam samo to da javim: „Ratna potpora dijeliti će se svijem Kanfanarcima, u Kanfanaru. Dijeliti će je g. župnik, kako je javio u crkvi. Drugo nema u Kanfanaru ništa nova.

Prosvjeta.

„Hrvatska Njiva“. Primili smo 40. broj revijalnoga tjednika „Hrvatska Njiva“ s ovim sadržajem: Dr. Ljudevit Prohaska: Posjedovna politika u ratu. — Prof. Ljudevit Dvorniković: Umjetnik i publika. — Juraj Demetrović: Za organizaciju narodnoga rada. — Dr. Ivan Krnic: Jedan naš radnik (Nikola Andrić). — U smotri se osvrće Nikias na dobrotvornu akciju hrv. vlade te na anarhiju u našoj narodnoj prehrani. dr. J. Hadži osvjetljuje spolna poremećenja, prema novijim naučnim rezultatima, Krešimir Benić prikazuje koncerat gdje. Maje de Strozzi, Dr. D. P. ocjenjuje Fon-Vizinovu komediju „Nedorasli“ itd. — Listak: P. Arambašin: Bijelac. — Godišnja pretplata „Hrvatske Njive“ iznosi K 30·—, pojedini broj 70 fil. Narudžbe prima uprava lista u Zagrebu, Nikolićeva ulica 8.

Izdanja „Matice Hrvatske“. Pod konac rujna otpočela je „Matica Hrvatska“ s raspačavanjem t. z. II. ratnoga kola svojih izdanja, u svemu 5 knjiga. No odziv u hrvatskoj publici nije ni izdaleka takav, kakav bi se i u ova vremena sa pravom mogao očekivati, pogotovo kade uza sve ne razmjerno povišene troškove oko nabave papira, štampanja, otpreme itd. nijesu cijene knjigama za članove povišene. Rat je donio, te je „Matica Hrvatska“ izgubila više od 120 svojih požrtvovnih povjerenika, a novi se uza sve molbe nisu odazvali, da preuzmu tu patriotsku dužnost. Uprava se ponovno obraća svima prijateljima hrvatske knjige i prosvjete, da u svomu krugu porade, kako bi se proširilo kolo Matičinih članova i prinosnika i zakladnika. Potpuna godišta 1907. i 1808. kao i knjige t. zv. I. i II. ratno kolo mogu se dobiti uz cijenu od K 7·50 (za članove „Matice Slovenske“ K 5·50) s otpremom i poštarinom. Osim toga imade „Matica Hrvatska“ još velik broj vanrednih izdanja, pa se sve te knjige toplo preporučaju kao osobito zgodan dar našoj omladini o Božiću (Priče iz davnine, Čarobni svijet, Kraljević Marko, Posljednji Zrinski i Frankopani itd.) — Novi članovi prinosnici primaju se za I. i II. kolo, dokle god teče zaliha knjiga. Zakladnici se mogu prijaviti u svako vrijeme, te imadu pravo na ono kolo knjiga, koje je izašlo u doba, kada su stupili medju zakladnike. Pojedine knjige I. i II. kola ne prodaju se zasebe. Popis knjiga šalje se na zahtjev badava.

Vojničke vijesti.

Osnovna zapovjed lučkog admiralata broj 345 od 11. prosinca 1917.

Posadno nadzorstvo nadpor. Kolarž.

Liječničko nadzorstvo na N. V. b. „Bellona“; linijski liječnik dr. Tschada.

Liječničko nadzorstvo u mornaričkoj bolnici: štopski liječnik dr. Kremer.

MALI OGLASNIK.

Kupuje kuce i komate za konje Josip Blazić ul. Giovia 1 (prodavaonica žestokih pića).

Zečje kože nemojte više bacati. Iste kupuje HAIN, trg Custoza broj 1 (Papirnica Krmpotić).

Nikelni novac daje u zamjenu papirnica Jos. KRMPOTIĆ, trg Custoza. br. 1.

„HRVATSKI LIST“
prodaje se:

Vodnjan: Prodaja duhana A. DEBETTO.
Kanfanar: Prodaja duhana TURČINOVIĆ.
Pazin: Papirnica NOVAK i prodaja duhana IVICH.
Poreč: Prodaja novina MARTIN SREBOTH i
Trst: Novinsko opravništvo G. FANO, knjižara i papirnica GORENJEC & Comp.
Buzet: D. SIROTIĆ.
Volosko: M. STIRN.
Lovran: A. BASSAN.
Kastav: LJ. JELUŠIĆ.
Tinjan: DUŠAN DEFAR.
Cerovlje: JELE GRAH.
Sv. Petar u Šumi: JOSIP BANOVAC.
Višnjan: A. GASPARINI-GRŽINA.

Sjetite se udovica i siročadi palih vojnika!

Hrvati, Hrvatice!
Sjetite se naše požrtvovne „Družbe sv. Cirila i Metoda“.

Austrijanci!
Sjećajte se svojih pobjedonosnih armada u Italiji! Ne puštajte ih na cjedilu!
Potpisujte VII. ratni zajam!

Sjetite se Crvenog križa!

Pojedini broj 12 h.

CIJENA lista: U pretplati za čitavu god. K 36—, za polugodište K 18—, tromjesečno K 9—, mjesečno K 3·60, u malo-prodaji 12 f. pojedini broj. OGLASI primaju se u upravi lista trg Custoza 1.

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

„HRVATSKI LIST" izlazi u nakladnoj tiskari JOS. KRMPOTIĆ u Puli, trg Custoza 1. Uredništvo: Sišanska ulica br. 24. — Odgovorni urednik JOSIP HAIN u Puli. — Rukopisi se ne vraćaju.

Godina III. | U Puli, četvrtak 13. prosinca 1917. | Broj 874.

AUSTRO-UGARSKI RATNI IZVJEŠTAJ.

: Beč, 12. (D. u.) Službeno se javlja:

Istočno bojište:

Mirovna stanka.

Talijansko bojište:

Izmedju Brente i Piave postignuli smo mjesnih uspjeha.

Poglavica generalnog stožera.

NJEMAČKI RATNI IZVJEŠTAJ.

: Berlin, 12. prosinca. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana javlja:

Zapadno bojište.

Bojna je djelatnost ostala u umjerenim granicama. — U mjesecu studenomu iznaša gubitak neprijateljskih zračnih bojnih sila na njemačkim frontama 22 pripeta zrakoplova i 205 zračnih lijetala, od kojih je njih 85, kako se je moglo razabrati, palo iza naših crta, a ostali s onu stranu protivničkih položaja. Mi smo izgubili u bojevima 60 lijetala i 2 pripeta zrakoplova.

Istočno bojište

Ništa nova.

Macedonsko bojište:

Nikakove veće bojne djelatnosti.

Talijansko bojište.

U nekojim su se odsječcima izmedju Brente i Piave razvili mjesni bojevi, u kojima smo dopremili zarobljenika.

*

Berlin, 12. (D. u.) Večernji izvještaj javlja: Sa bojišta ništa nova.

Prvi majstor glavnog stana Ludendorff.

NEPRIJATELJSKI IZVJEŠTAJI.

Talijanski:

11. prosinca u jutro: Jučer je na obim stranama engleske fronte vladala neobična djelatnost ljetača i topništva, naročito u odsječku južno od rijeke Scarte, sjeverno od Lysa. U tom je predjelu bilo neprijateljsko opstrijeljavanje na nekojim točkama žestoko. Sinoć je suzbita, pod zaštitom žestokog opstrijeljavanja pokušana navala proti nekoj našoj postojanci istočno od Epehyja. Na drugim mjestima Cambraiske fronte vršiše se sukobi patrula, kod česa smo raspršili neprijateljske radničke odjele i učinili zarobljenika. Sa ostale fronte nema ništa da se javi.

11. prosinca: Duž čitave fronte topovska djelatnost, sa žestokom paljbom medju Brentom i Piave, te znatna djelatnost neprijateljskih baterija, na koje naši odgovaraju. Iza premoćne topovske priprave poduzeo je neprijatelj u obalnom predjelu, u okolici Capo Sile, u prvim noćnim satovima, jak pokušaj, da nam opeta istrgne položaj Agenzie Zuliani. Bio je brzo suzbit. Neprijatelj se je morao povratiti te je na bojištu ostavio u našim rukama mnogobrojan plijen i nekoliko tuceta zarobljenika. U zračnom su boju oborena dva neprijateljska lijetala, jedno u Noventa di Piave, drugo pogodjeno od savezničkih ljetača, u blizini mosta Biula.

Francuski:

11. prosinca popodne: Sukobi patrula kod Tature, sjeverno od Bezonvauxa. Umjerena djelatnost topništva u nekojim odsječcima u Loreni i u sjevernoj Alzaciji. Inače je noć bila svuda mirna.

Izvještaj istočne vojske od 9. t. mj.: Djelatnost se je topništva na obim stranama Vardara i blizu jezera podigla opeta do neke stanovite živahnosti. Na Strumi sukobi patrula, tijekom kojih su engleske čete zarobile nekoliko vojnika.

Engleski:

10. prosinca na večer: Danas su u jutro uspješno provedena ujesna poduzeća na Cambraiskoj fronti proti neprijateljskoj straži istočno od Boreiosa. Neprijateljsko odjeljenje, koje je stražu branilo, bilo je protjerano od škotskih četa; nekoliko je Nijemaca poubijano, nekoliko zarobljeno. Neprijateljsko topništvo bijaše južno i jugozapadno od Cambraia opeta djelatno. Djelatnost je neprijateljskog topništva porasla i istočno i sjeveroistočno od Yperna, naročito u susjedstvu Polygouske šume i Paschandaele.

Iz Rusije.

Antanta i sveopće primirje. — Izbori na fronti. — Japanci u Vladivostoku. — Demobilizacija u Rusiji? — Ruski poslanik u Stockholmu o Finskoj i Poljskoj. — Glad u Finskoj. — Krilenko i glavni stan. — Pitanje prehrane u Rusiji. — Novi nemiri i sukobi na fronti.

: **Carskoje selo**, 11. (D. u.) Bežična brzojavka ruske vlade: **Prema naknadno stiglim su se vijestima aliirci načelno izjavili sporazumnima sa povodenjem rasprava o primirju s naše strane, kod česa ali ne uzimaju u obzir samo našu frontu, nego i njihovu, i to pod uvjetom, da mi ne uzmaknemo a ma ni za jednu vrstu i ne dopremamo njemačkim četama nikakvog živeža.**

Petrograd, 11. (D. u.) P. b. a. Na čitavoj su fronti dovršeni izbori za ustavodavnu skupštinu. Menjševiki primiše od prilike jedan posto svih glasova, revolucijonarni socijalisti trećinu, a boljševici preko polovice svih glasova. Od glasovanja se je uzdržalo najviše 15 posto izbornika. — Seljačka i plemićka banka su zatvorene. Njihove je poslove preuzela državna banka. Na Trockijevu je zapovjed bilo proglašeno, da je više konzula i poslanika u inozemstvu izgubilo pravo na penziju jer nijesu pristali na prijedlog, da rade pod vodstvom sovjetovih oblasti, kako je zaključio drugi sveruski kongres.

Amsterdam, 11. (D. u.) Reuterov ured javlja iz Londona: „Times" javljaju iz Washingtona: Vijest iz Tokija o dolasku japanskih četa u Vladivostok biva od japanskog poslanstva potvrdjena. Izjavilo se je, da su Japanci poslali u Vladivostok tehničke čete, da luku za naredno vrijeme upotrebe kao krajnju točku prekosibirske željeznice.

Carskoje selo, 11. (D. u.) Bežična brzojavka ruske vlade. Japanski poslanik priopćuje, e Japan niti je imao, niti imade sad namjeru, da Rusiji navijesti rat. Jedan član poslanstva oprovrgava vijest, da izmedju Engleske i Japana postoji ugovor, prema kojemu bi Japan navijestio Rusiji rat u slučaju, da Rusija sklopi sa Njemačkom posebni mir. Vijeće će pučkih povjerenika po svoj prilici tečajem mirovnih pregovora smjesta javljati bežičnim putem ugovore i izjave zastupnik azaraćenih vlasti četama saveznika i četama neprijateljskih naroda. Na isti će način biti i široka množica smjesta obaviještena o raspravama.

Beč, 12. (D. u.) Kako se s upućene strane priopćuje, vijest, koja potječe iz Kopenhagena, o demobilizaciji ruske vojske, ne odgovara istini. Vijeće pučkih povjerenika doduše već nekoliko nedjelja nastoji oko otpusta 3 možda i 4 starijih godišta. Naredbe, o smanjenju ruskih četnih sastavina nijesu dosada, u koliko je poznato, izdane. Na isti način glasina o imenovanju generala Čerbačeva vrhovnim zapovjednikom i o njegovoj tobožnjoj misiji da stupi u mirovne pregovore, nije dosad s nijedne strane potvrdjena.

Kopenhagen, 11. (D. u.) Wolffov zastupnik javlja: Demobilizacija je u Rusiji već započela. General Čerbačev, koji je podupiranjem aliiraca bio imenovan vrhovnim zapovjednikom, dobio je zapovjed, da započne mirovne pregovore s Njemačkom. Pregovori pak moraju vrijediti samo za rusku frontu.

Kopenhagen, 12. (D. u.) List „Berlingske Tidende" javlja iz Stockholma: Novi je poslanik boljševika u Stockholmu izjavio, da je osvjedočen, e će ustavodavna skupština podupirati boljševičku vladu te će se izraziti za nezavisnost Finske i Poljske. On smatra, da je to samorazumljivo, e će se ograničiti utvrdjivanje alandskog otočja, te da će se prepustiti pučanstvu Finske i alandskog otočja, da samo odlučuje o budućoj sudbini otočja.

Kopenhagen, 12. (D. u.) Povjerenik finskoga senata za pučku prehranu, profesor Wendt, primio je od Lloyda George-a na svoju bežičnu molbu glede živeža za Finsku odgovor, da se Engleska u ovo vrijeme na žalost sama nalazi u takovom položaju, da engleska vlada nije u stanju, priteći u pomoć nuždi u Finskoj. Lloyd George ga medjutim uputio, da pregovara s američkom vladom, te je završio s nadom, da će pregovori dovesti do željenog uspjeha.

Stockholm, 11. (D. u.) „Večernja Pošta" javlja: U zavod je Smolni stigla od Krilenka vijest, da je ‚udovoljujući željama vijeća pučkih povjerenika, predao Matislavskom sve agende, koje se tiču glavnoga stana.

Petrograd, 6. (Zakasnilo.) Kako javlja odbor za prehranu, nadilazi dnevni dovoz brašna već jedan milijun kilograma. Kako je ustanovljen dnevni obrok kruha na 400 grama, iznaša dnevni potrošak brašna 900.000 kilograma. — Povjerenik za prehranu u Tobolsku javlja, e je istraga potvrdil navode prijašnjega ministra za prehranu, Prokopoviča, da je Sibirija imala izvrsnu žetvu i da višak zalihe iznaša devet milijuna tona. Odredjene su prešne mjere, da se uredi prevoz iz Tobolska u Moskvu.

Amsterdam, 12. (D. u.) Prema „Nieuwe Rotterdamsche Courrant" javlja „Daily Telegraph" iz Petrograda, da je na jugoistočnim željezničkim prugama, koje vode prema Donu, vladalo veliko uzbudjenje. Za subotu se je očekivalo, da će kod Bolgrada buknuti boj. Prema vijesti Reuterovog ureda od 11. t. mj. iz Petrograda, došlo je kod Darmarovke do boja, koji se je, kako se čini, vršio izmedju odjela navalnih bataljuna, koji su se izjavili protiv maksimalista, te vezinih četa sa jedne strane i mornara, crne garde i pješadije sa druge strane. Iz Petrograda su poslani oklopljeni automobili, iz Harkova čete. Prema „Ruskom slovu" trajaše boj jedan dan i jednu noć. Boj je bio veoma žestok te su gubici bili veliki.

Haag, 11. (D. u.) „Nieuwe Courrant" objavljuje slijedeću brzojavku Reuterovog ureda iz Londona: Ruski proglas, koji je onamo prispio bežičnim putem, zabranjuje, da se inozemcima prodaju ili pošalju ruski brodovi. Sve takve prodaje, sklopljene od početka rata dalje, proglašuje se ništetnima.

IZ AUSTRO-UGARSKE.

Budimpešta, 11. (D. u.) Zastupnička je kuća prihvatila poslije duže debate nagodbeni provizorij sa Austrijom. U debatu je posegao i ministar-predsjednik Wekerle. Sutra slijedi treće čitanje.

* **Antanta i Rusija.** Prema vijestima što preko Stockholma dolaze iz Petrograda, opaža se, kako u ruskim vodećim krugovima nastoje spriječiti nekakav slom s antantom, koji bi radi mirovnog pitanja mogao nadoći, i kako se napinju, da sklone antantu nek sudjeluje kod mirovnih pregovora. U slučaju da ustavodavna narodna skupština nastavi započeti mirovni pokret, hoće zapadne vlasti da sudjeluju kod mirovnih pregovora. Francusko je poslanistvo saopćilo štampi sklonost da sudjeluje kod mirovnih pregovora po osnovi, koja odgovara dostojanstvu i interesima Francuske. Trocki je ponovno nagovarao saveznike, da sudjeluju kod pregovora.

* **Češko jedinstvo.** Povodom sjedinjenja se je čeških socijalnih demokrata i narodnih socijala obdržavao u Prágu narodno-socijalni kongres. U rezoluciji je izrečena nada, da će se obje stranke združiti na ruševine internacijonale.

* **Rat na moru.** Wolffov ured javlja iz Berlina: Jedna je od naših podmornica opet uništila u Atlantskom oceanu tri parobroda i jednu jedrenjaču.

* **Bugarski ratni izvještaj** od 11. prosinca. Glavni stožer javlja: U gornjoj su dolini Skumbija proveli nekoji naši odjeli uspješne izvidjaje, U Moglenskoj smo okolici protjerali više jakih neprijateljskih odjela. Na obje se je obale Vardara i osobito jugozapadno od Dojrana pojačala vatra od vremena do vremena do znatne jakosti. Sjeveroistočno od Dojranskog je jezera i na donjem toku Strume bilo više engleskih odjeljenja našom vatrom suzbijeno. U okolici su Monastira oborili njemački ljetači neprijateljski jedan aeroplan, Na fronti u Dobrudži mir.

* **Turski ratni izvještaj** od 11. prosinca. Glavni stan priopćuje: Sinajska fronta: Nikakovih osobitih dogadjaja. — Mezopotamija: Naše čete proslijedjuju neprijateljske odjele, koji uzmiču na Edhemu i na Diali.

* **Panama je navijestila rat Austro-Ugarskoj,** kako javlja Reuterov ured iz Newyorka.

* **Iz Italije.** Kako javlja „Corriere della Sera", namjerava Giolitti u komori prihvatiti riječ, kani se izjaviti doduše solidarnim sa vladom, ali kod toga ujedno uputiti na dosadašnje pogrješke vlade. — „Secolo" piše, da vlada zasad ne želi tajnih sjednica komore. — Tittoni je ustanovio povjerenstvo, koje će nadzirati vladu. — Ministarsko je vijeće dne 8. o. mj. vijećalo o programu narednog zasjedanja komore. Ministar bje unutrašnjih poslova navlastito ovlašten, da prema potrebi narodnih interesa upravljuje sve državne i zemaljske namještenike po volji za narodnu pripomoćnu službu.

* **Haigh opozvan?** „Berliner Tageblatt" javlja iz Züricha: Prema listu je „Züricher Tagesanzeiger" položaj generala Haigha radi neuspjeha Engleza kod Cambraia ozbiljno uzdrman. Njegovim bi nasljednikom imao biti sadašnji vrhovni zapovjednik u Palestini, general Allenby.

* **Prosvjed Čeha i Jugoslavena radi odgode parlamentarne odborske sjednice.** Zastupnici su dr. Korošec i Stanjek predali dne 11. o. mj. u ime jugoslavenskih i čeških izaslanika predsjedniku odbora za izvanjske poslove, dr. Baernreitheru, pismeni prosvjed, u kojemu stavljaju prigovor proti tomu, što bje za 12. o. mj. zakazana odborska sjednica sa dnevnim redom „predlog izvanjskog ministarstva" po predsjedništvu odgodjena. Sjednica da se je imala odgoditi tek na temelju zaključka samoga odbora.

* **Francuske čete u Italiji.** Dopisnik Reuterovog ureda kod francuskih četa u Italiji javlja dne 8. t. mj., da su izmedju francuskih i austro-ugarskih četa bili izmjenjeni prvi hici. Francuzi, da su preuzeli jedan od najugroženijih odsječaka. Na brzu ruku izgradjene obrambene linije, koje su Francuzi preuzeli, pretvaraju se sada u dobro izgradjeni obrambeni pojas, kakvog bi neprijatelji našli u Francuskoj.

* **Osvojenje Jeruzolima.** Reuter javlja dne 11. t. mj.: Osvojenje je Jeruzolima izazvalo problem velike medjunarodne važnosti. Jeruzolim je osvojen od engleske vojske pomoću francuskih četa. Govori se, da će general Allenby imenovati engleskog vojničkog guvernera. Vijat će se dakle engleska zastava, dok mogu istodobno biti na narodnom posjedu u ovim pokrajinama, kao na školama, samostanima itd. razvješene francuske i talijanske zastave. Ponajprije će biti proglašeno opsadno stanje. Neće se poduzeti nikakvog pokušaja, da se prije sveopćeg mira uredi budući odnošaj grada. Medjutim će se smatrati, da se grad nalazi u vojničkom posjedu Allenbyja.

* **Novi portugalski kabinet.** U novom je portugalskom kabinetu preuzeo Sidonio Paes predsjedništvo, izvanjske poslove i rat.

Političke vijesti.

Njemački Baltijci i rasprava sa Rusijom.

List „Stimmen aus dem Osten" piše: Državni je kancelar, govoreći u zastupničkoj kući o mirovnoj ponudi sadašnje ruske vlade, izjavio, neka se kod eventualnih mirovnih pregovora čuva pravo samoodredjivanja naroda u zaposjednutim područjima. A njemačka je zastupnička kuća pristala u glavnom odboru zaključkom uz tu izjavu. Prema našem znanju bili bi i njemačko-baltijski političari na svaki način pripravni, da zauzmu ovo stanovište. Bude li u istočnim pokrajinama upitano pučanstvo, i bude li ono slobodno i bez straha pred ruskom osvetom moglo da smije izjaviti svoje mnijenje, to nema nikakove sumnje, da će njihovi letski i estonski zemljaci složni s njima u želji glede otcjepljenja od Rusije i priključenja njemačkom carstvu, o kojem bi se moglo još govoriti. U Kuronskoj se je zemaljska skupština, koja nije možda „skupština baruna", nego uredjeno zastupstvo također i gradskih i seljačkih slojeva (i letskih dakako), već mjeseca rujna izjavila u tom smislu. Tko prati glasove estonskih novina, ne može ni najmanje sumnjati o tom, da će glas Estonske i po Estoncima naseljenog sjevernog dijela Livonske upravo tako glasiti. Kod toga jest pretpostavka naravski tą, da se glasovanje ne će obavljati pred cijevima ruskih puščanih strojeva.

Boljševici.

„Slovenski narod" dobiva od svojeg praškog dopisnika zanimive vijesti o sadašnjim vladaocima u Rusiji. U Češkoj se naime razdijelilo novinstvo u prosudjivanju situacije u Rusiji u dva tabora: jedni vele, da su boljševici židovi, trgovci, koji idu samo za dobitkom i vlašću, te na izmučenom ruskom narodu prave bjesomučne pokuse, dok ih drugi pozdravljaju s najvećim simpatijama. Ta se posljednja skupina sastoji iz socijalista, koji prosudjuju položaj kroz bečke naočale. A danas se već posvuda priznaje, da su vodje boljševika odgojeni u Austriji, gdje su u progonstvu živjeli. Tu su prebivali u Beču i Pragu, priredjivali tajne sastanke itd. Na početku je rata boravio Trocki u Beču, kaošto je uopće iza svog bijega iz Sibirije god. 1907. najviše boravio u Austriji. Nekoliko je vremena bio inžinirom u nekoj tvornici kemikalija u Češkoj, i odanle se pozitivno znade, da njegovo pravo ime nije Trocki, nego Braunstein. Zatim je bio u uredništvu lista „Arbeiter-Zeitung", a odanle su ga opet istjerali, jer je došlo bilo na vidjelo, da dobiva potporu od vlade. Kasnije je živio u Sieveringu kod Beča kao siromašan novinar, i u to ga je doba potpomagao sadašnji vodja menjševika, Skobeljev, koji je onda također živio u Beču. Na svom odlasku nije mogao Braunstein da isplati stanarine, te je bio prisiljen da ostavi pokućstvo, koje je kasnije kućevlasnik rasprodao na dražbi. Kao novinar pisao je Braunstein mnogo u socijalno-demokratičnu reviju „Der Kampf", gdje je god. 1912. oštro i ironično kritizirao Masarykovo djelo „Rusija i Europa". Iste je godine priredilo u Opavi tajni sastanak, na kojem su prisustvovali i češki i njemački socijaliste. Lenin, o kome se pisalo, da je Židov, rodom je Tatar. Poznato je već, da je god. 1914. bio kod Krakova uapšen kao ruski uhoda. Na molbu njegove žene intervenirao je za nj zast. dr. Adler kod tadašnjeg ministra unutarnjih posala Heinolda, i Lenin je odmah bio ispušten. Beč je uopće bio u prijašnje doba sigurno utočište svih onih ruskih revolucijonaraca, koji stoje danas na čelu vlade. Nijemci, su ih odgajali i upućivali u naše unutarnje prilike. Razumljivo je, da nijesu ni danas ti vladaoci u Rusiji baš skloni Slavenima u Austriji, tvrdi se dapače, da Lenin užasno mrzi ne samo sve ono, što je slavensko, nego i sve ono, što je rusko.

Samoodredjivanje naroda.

Geslo, koje je danas na ustima svima! Jedni su ga dočekali s oduševljenjem, drugi sa zebnjom! Maleni narodi, koji su si svijesni svoje sile, snage i sposobnosti, osjetili su, da s tim geslom nastaje novo doba i da se približava konac krutomu apsolutizmu, pod kojim su dugo narodi stenjali. Truhle su se države počele kolebati, i kao prva pala je Rusija. Nezdravi sistem, nenaravni razvoj nije dozvolio ruskome mužiku, da okusi niti mrvice od onog života, u kojem su živjeli kulturni i slobodni narodi. A najednom, kad je postalo stanje već nesnosno, ruski se mužik uzvrpoljio, stresao i gurnuo zdepastim svojim ledjima tu pokvarenu mašinu i — sve se srušilo. Teško je još reći, da li su te ruševine pokopale i mužika, ili će se on ipak spasiti. Ali preom u Rusiji uzdrmao je cijelim svijetom. Truhle su države osjetile nekako instinktivno, da je sada nadošao čas, da i one obračunaju sa starim sistemom, da ga zabace, jer će se inače i taj sistem srušiti, i u svojim će ruševinama pokopati sve ono kržljavo, što se vuče kroz stoljeća daje narodima, da žvaču. Osjetili su, da prijeti kužna bolest sa istoka, te su na daleko i široko razglasili, kako su oni već spremni na sve. Pripravni su, da priznadu svim narodima pravo, da se slobodno razvijaju i da sami odlučuju svojom sudbinom. Lanci su popustili. Ali onda kao da su opazili, kako su tobože predaleko išli, previše obećali u zebnji i strahu pred nemani sa istoka i pokušali su, da izvrgnu sve, što su prije sveto obećali. Neman sa istoka nije izgledala onako strašno, kako su si to oni u prvi mah predstavljali, a glavno je bilo to, da ta neman nije grizla nikoga, nije dakle bila ni za koga opasna. Vrijeme će nam medjutim pokazati, što će ta neman u svojem bijesnilu, i ne znajući gdje je, pošto je tek iz kaveza izašla, učiniti, i da li će to njezino bjesnilo djelovati i na bližu okolinu. Prilike su u Rusiji danas sasvim nejasne. Maksimaliste su doduše zemljom (i to ne cijelom) zavladali, ali se i njihova vlast počela u isto vrijeme da gubi. Opet novi dogadjaji, možda i novi meteži, ubijanja i plijenjenja. A možda je sve već svršeno. Dogadjaji se medjutim mogu razviti na ovaj ili onaj način, ali jedno je neoporecivo: u ruskoj je revoluciji doživio stari sistem veliki poraz, a sigurno da to nije zadnji. Novo je doba, a i krvave žrtve, progoni, muke, glad, mrcvarenje bjegunaca, sve je to otvorilo svijetu oči. Više nema zavaravanja, nema lijepih obećanja, koja se nikad ne ispune. Danas se moraju zahtijevati dokazi i čini, iz kojih se može vidjeti, što se zbilja radi. No naši svemogući državnici, kao da ne mogu ili ne će da to shvate. Obećavaju, skrivaju se za svoje kićene i prazne govore, naglašuju, da je kod nas sve u redu, da oni ne će trpjeti i dozvoljavati umiješavanje tudjinaca u naše unutarnje odnošaje, i své to tvrde ti visoki državnici, koji vladaju svijetom, dok kod nas i najprostiji težak i seljačina, koji živi u svom gnijezdu daleko od svijeta, kazat će: ne, nije sve u redu. Stroj doduše još funkcionira, ali je pokvaren, i što se dalje bude popravak odgadjao, to će slom biti veći. Narod, svaki narod, koji si je svijestan, da je sposoban da sam živi bez tudjeg skrbništva, danas osjeća, da se sve mora jako brzo promijeniti, jer će inače morati da popusti jedan ili drugi remen na stroju, i stroj će biti tada nesposoban za daljnji rad. Geslo samoodredjivanja naroda nije više prazna riječ, danas je to geslo postalo životom. Onaj, koji mu se usprotivi, nestat će ga u snažnom vihoru, koji će ga povući sa sobom. Figure, napunjene slamom, koje igraju na pozornici, pa nosile i lijepa i zvučna imena, danas ne znače ništa! Moćan vijor ide svijetom, koji ruši i obara kržljavo, trulo i sve ono, što nije više za život. Vijor je taj, silan i moguć, jer se podigao iz krvi i patnja. Izmučenim potlačenim narodima glasa nove dane. Vijori, vijore, vijori!

List „Information" o Madžarima.

: Spomenuti list piše: Zastupnik je dr. Tresić-Pavičić nakanio bio u Zagrebu obdržavati niz predavanja. Madžari su mu, kako se je u ostalom samo moglo i očekivati, stavljali najveće poteškoće i nastojali, da spriječe ta predavanja. Morao je zadati svoju poštenu riječ, da će njegova predavanja biti bez političkog značaja. Samo pod tim je uvjetom smio obdržavati predavanja. U nedjelju, dne 25. studenoga, bilo je prvo predavanje. Koje li čudo, što su mnogobrojni slušatelji priredili govorniku najveće ovacije. Klicalo se je „živjela jugoslavenska deklaracija" itd. Njegovo je predavanje bilo zapravo književno-pjesničko. Nakon predavanja zaputila se je oduševljena množica gradom uz poklike „dolje Švabe, dolje Madžari!" Došlo je do demonstracija na ulici. Porazbijana su okna, došlo je do uapšenja. I drugi su dan bile slične demonstracije, za koje na dr. Tresića ni izravno ni neizravno ne pada nikakova krivnja. On je zadao bio svoju riječ i održao ju dakako. Uza sve je to redarstvo izagnalo dr. Tresića iz grada. Novi primjer za upravni sustav Madžara, nova ilustracija Wekerlovim riječima, da ni u jednoj državi na svijetu ne uživaju narodnosti toliko individualne slobode, kaošto u — Ugarskoj. No gospodi oko Wekerla, Tisze i Andrássyja neka bude rečeno, e ne će sve nasilne mjere biti kadre, da zaustave naravski tok stvari. Danas nije nijedna sila više u stanju, da trajno sprječava ovaj ili ovaj narod u njegovim težnjama za političkom i individualnom slobodom.

Domaće vijesti.

Jugoslavenima. Uz znatnu svotu za hrvatske škole u Puli, koju smo primili od naših mornara, primili smo ujedno i čednu pjesmicu, koja je popratila priloženi iznos. Neznatnu, sasvim neznatnu pjesmicu, bez ritma i rime, bez pustih i praznih fraza, koja medjutim jasno govori, jasnije od dugih himna kovanica. Pjesmica nije izraz mašte, već je odraz čiste ljubavi prema domovini, ljubavi prostoga mornara, koji ne raspolaže zalihom fraza, da se izrazi. Odraz ljubavi čovjeka, na kojega more udara, i leden vjetar bije, koji je podvržen strogoj disciplini a ipak može taj prosti i ponosni mornar da pred cijelim svijetom slobodno proglasi:

Jugoslavenima!
Čujder! s Velebita vila kliče,
ustaj rode, zora sviće;
ustaj rode, ustaj sine,
protri oči, oči i poskoči,
sunce žarko sa istoka
plavim vedrim nebom kroči.

Noćca ti je duga bila;
mnoga ljeta i stoljeća
spavao si težak sanak
bila noćca, bio danak.
Sad ti eto sviće zora,
ustaj brate — već je hora!

Što ti rekoh — ne porekoh:
Cijelim svijetom sad se glasi
tko je tlačen, nek se spasi!
Čujder lozinka što veli:
ravnopravnost svima želi.
Sloboda ta sveta ptica
Svijetu sad je ljubimica.

Drž se rode ovih riječi,
narod svoj ti njima liječi:
svijest mu, ponos iz sna budi,
Jug'slaveni!
bud'mo i mi jednom potpuni
na mjestu ljudi!

Jedan mornar.

Gradska aprovizacija saopćuje: Radi nestašice mlijeka, prisiljena je aprovizaciona komisija da privremeno snizi količinu mlijeka i da sada daje mlijeko isključivo djeci ispod dvije godine. U to se ime umoljavaju gospoda liječnici, e bi odustali od izdavanja liječničkih svjedočaba u svrhu primanja mlijeka, jer su i takove svjedodžbe bez vrijednosti, budući da se mlijeko ni na koji način ne može u tu svrhu izdavati.

Razredna lutrija. Iz Beča nam brzojavljaju: Zgoditak od 60.000 K dobije br. 41.216; 20.000 K broj 6109; 10.000 K broj 120.832 i 5.000 broj 64.450.

Pošiljke na ratne zarobljenike i internirane. Kroz vrijeme od 1. do 22. prosinca 1917. ne smiju se primati pošiljke s darovima i poštanski omoti za ratne zarobljenike i internirane osobe.

Poštanski uredi u Goričkoj. Dne 12. prosinca o. g. biti će opet otvoreni poštanski uredi Tržič, Červinjan i Ronki i to za sada samo za pismovnu poštu uključivo službeno i zasebno preporučivanje. Kod poštanskih ureda Gorica 1, Gradež, Krmin, S. Lucija na Soči, Kobarid, Vedea i Kopriva biti će istim danom proširen pismovno-poštanski saobraćaj takodjer za zasebno preporučivanje.

Obustava primanja poštanskih omota za Trst. Radi nagomilovanja omota obustavlja se od ponedjeljka 10. do uključivo petka 14. prosinca o. g. primanje zasebnih omota za Trst. Izuzeti su potrebiti omoti (pošiljke vojničkim opremama za vojnička zapovjedništva i vojničke osobe, te pošiljke sanitetskim materijalom), nužni omoti, omoti kvasom i novčane pošiljke.

Grad Trst, Koruška, Kranjska i grad Sokal izlučeni su iz područja, gdje je brzojavljenje zabranjeno. Time je dakle u ovim područjima dozvoljen promet sa privatnim brzojavkama.

Krumpir. Gradska nam aprovizacija javlja: Danas u 8 sati ujutro započinje prodaja krumpira, koji je odredjen za mjesec ožujak i to 6 (šest) kg. po iskaznici. Tom će se prigodom otrgnuti odrezak, označen rimskom brojkom III. Prodaja će se kao i prvi put obdržavati u blizini perivoja Maria Valeria, jer to nije moguće na ino mjesto prenijeti, radi pomanjkanja prevoznih sredstava, osobija i zgodnih prostorija. Tko još nije primio odredjenu količinu krumpira za „mjesec siječanj i veljaču (12 kg po iskaznici, odrezak II.), može da to učini i pridigne krumpir ove dane u skladištu Via Radetzky. Za pripadnike obitelji državnih tako i općinskih činovnika, kojima je dozvoljen povratak u Pulu, rezervirana je dotična količina, koju će moći glave obitelji da podignu do par dana i na specijalnu iskaznicu.

Vojnička opraštanja. O vojničkim se je opraštanjima izjavio ugarski domobranski ministar: Što se tiče opraštanja, to se u tom pogledu valja držati najveće strogosti, pak on mora već sada navijestiti, da će se u buduće izdati još oštrije odredbe. Honvedsko ministarstvo brine se za to, da se sve grane zvanja pogledom na opraštanje i u Ugarskoj pravedno uzmu u obzir, u prvom redu narodno gospodarstvo. Od interpelanta zahtijevanih podataka da ne može saopćiti, jer revizija opraštanja još je u tečaju koli u Austriji, toli u Ugarskoj, te mu tako ti podaci ne stoje još na raspolaganje. Broj opraštanja je kod nas kao u Austriji tako velik, da se revizija još nije mogla obaviti. No on da može već sada saopćiti, da se nova revizija ne će više poduzimati, već da će se, ako bi trebalo nove redukcije opraštanja, što će po svoj prilici biti u ožujku 1918, oprošteníci od 19. do 24. godine bez iznimke pozvati na vojničku službu. (Zast. Gejza Polonyi dovikuje: I u Austriji?) Da, bezuvjetno i u Austriji. Što se tiče trećega pitanja, to ministar ne može u tom pogledu ništa saopćiti, jer i njemu samomu bit će ti podaci na raspolaganje istom poslije rata.

Ispravak. U jučerašnjem iskazu „Milodari za hrvatske škole", stoji, da je sakupio gosp. L o k i ć, dočim je imalo glasiti gosp. L o l i č. — Tako isto moralo je stajati, da je darovao gosp. Dušan Jorančević K 12.—

Naši mali gosti u Srijemu i Slavoniji. Iz listova i karti, što ih dobiva od svoje matere naš mali Pavo iz Smilčića u Dalmaciji, koji je kod mojih u Srijemu na prehrani, razabrao sam, kako su matere ove djece zabrinute. Boje se, da možda ne slušaju „svog novog gospodara, da nijesu možda bolesna itd. Budući da ima i iz Istre djece u Banovini, uvidio sam, da je potrebito, da koju rečem o tom pitanju. Već godinu dana donosile su banovinske novine tužne glasove čas iz Bosne i Hercegovine čas iz Istre i Dalmacije. U početku je narod u Banovini čitao te vijesti kô što se obično čitaju dnevne vijesti. Ali čitajući svaki čas takve tužne glasove stao se narod sve više zanimati, počeo je osjećati, da su ti nevoljnici krv njegove krvi — i sažaljevao ih je. Vrlo zaslužni „Središnji odbor za zaštitu porodice mobiliziranih i poginulih u ratu" u Zagrebu, kojemu je na čelu sveučilišni prof. dr. J. Šilović, nije se mogao oglušiti vapajima i smilšljao je, kako da pomogne. I došao na srečnu misao, da preko velikih praznika porazmjesti djecu iz postradalih krajeva po Srijemu i ostaloj Banovini. To je medjutim bio zamašiti posao i ferije su bile gotovo na izmaku, a djeca nijesu još ni od kuda došla osim iz Istre, koja su bila smještena u zagrebačku okolicu. Valjalo je naime izaslanicima središnjeg odbora najprije obaći sva veća mjesta i rastumačiti narodu, o čemu se radi, popisati obitelji, koje će preuzeti moći djece itd. Naš narod u Srijemu i uopće u Banovini pripravno se bio odazvao pozivu i nestrpljivo je čekao, kada će doći djeca. Najednoč dodje vijest iz Zagreba u moju okolicu, da će k nama doći za tri dana djeca iz Dalmacije. Treći dan skupili smo se iz više sela s kolima u Šamcu, da ih dovezemo u svoja mjesta. Naroda se skupilo bezbroj na stanici, da vidi tu djecu. Svaki si predstavljao, da će ista jadna djeca biti suha kô prst, kako se veli. Priznajem, da sam ih sâm takvima zamišljao. Najednoč stigne vlak, a djeca stadoše klicati: Živili! Iskrcavši se postavi ih odmah njihov pratilac učitelj iz Zadra u red. Bio je to više tužan prizor. Neki držao u ruci mali zamotak rublja, neki ništa. Inače nijesu izgledala djeca baš jako slaba, pošto su ih roditelji trgali od ustiju i zadnji komad kruha, samo da im djeca ne gladuju. Djeca gledala kô poplašeno nas, a mi njih. Kako je bilo već zanoćilo, priredile su im gospodje i seljakinje obilnu večeru. Malo po malo postajala su djeca sve veselija, dok se nijesu posve razjunačila i uzgalamila se. Mi smo dotle, koji smo došli kao izaslanici iz pojedinih mjesta, obavljali razdiobu, koliko će se u koje mjesto odvesti. Sladosmo ih prozivati i smještati u grupe. Djeca najednoč utihnula i gdjekoji stao potiho jecati. Ta valjalo im se rastati i poći u pojedina mjesta. Posadimo ih u kola pa tjeraj, da stignemo u svoje mjesto. Kad su djeca vidjela, kako konji brzo lete zidanom cestom, svidjelo im se i na naše nutkanje i zapjevala su. Za pô sata prevalismo 8 klm. i stigosmo u Babinu Gredu. Baš nedjelja pa se sva sila naroda skupila pred opć. poglavarstvom. Djeca iz kola zavikaše: Živili babogrecil, a narod se u tili čas sjatio oko djece. Djece došlo manje, nego se prijavilo obitelji, i sad nastalo natjecanje, tko će ugrabiti koje dijete. Jedva se nekako ta stvar uredila. U početku bila su djeca nujna, dok se nijesu privikla. Kad bi koji koga od njih opazio na ulici, obično bi jedan drugomu, a nedjeljom su se obično kod kojega gazde svi sastajali. Razgovor bi im se najviše kretao oko toga, kako je komu kod njegova gazde. Dakako da svima nije jednako t. j. što se tiče hrane, svi se do sita nahrane, ali onomu je dakako lagodnije, koji je kod koje gospodje udove, nego onomu, koji je kod seljaka, jer ovaj drugi nema recimo toliko „confortau" kao onaj prvi. Djeca su se sad već sasvim privikla, dapače već naglašavaju riječ naglaskom onoga kraja, a i upotrebljuju specijalno lokalne izraze. Za godinu dana ne će se ni primjetiti, da su iz Dalmacije. Jednom riječju poprečno svima je posve dobro, jer se narod osjeća odgovornim za primljenu djecu. Dapače više im je na brizi ovo tudje dijete od vlastite djece, jer znaju, kako su majke dotične djece u brizi, da im nije dijete u dalekom svijetu bolesno ili šta drugo. Sada je uopće u Srijemu i Slavoniji puno djece, jer su se tamo smjestila sva djeca iz Bosne, Hercegovine i Dalmacije, i nešto iz Istre. Muslimansku djecu iz Bosne nije se porazmjestilo po kućama, nego ih se svu smjestilo u svilaru u Vinkovcima, gdje su kao u kakvom konviktu. Muslimani naime ne začinjaju jela mašću niti uopće jedu svinjsko meso, a onda su i posve druge religije, pa zato ih se mora sve zajedno napose prehranjivati. Neka dakle budu i roditelji iz Istre, koji su svoju djecu poslali u Banovinu, bez brige i neka se tješe, da će opet vidjeti svoju djecu veselu i zdravu. Ovom prigodom istaći mi je, da će ova opća seoba djece u Srijemu i u Banovini uopće biti veliki dobitak u svakom pogledu. Djeca će zbližiti svoje gazde sa svojim roditeljima i izbirat će medje izmedju Banovine, Istre, Dalmacije i Bosne. Mnogo će od ove djece privući onamo i svoje roditelje pa će se stalno ondje nastaniti. Na taj će se način silom prilika provesti ono, o čemu se toliko bez uspjeha pisalo u novinama, da se Srijem i Slavonija napuče našim življem iz drugih krajeva. Kad bi ta sva djeca zauvjek tamo ostala, to bi bili danas sutra kršni momci i zdrav podmladak, koji bi zaustavio najezdu tudjinaca, koji se šire baš najviše u Srijemu. Uopće bi bilo s narodnog stanovišta najpoželjnije, da sva djeca, što su došla u Srijem i u Slavoniju, ondje i ostanu. Time bi se bar donekle nadoknadio manjak domaćega pomladka, kojega je zbilja malo. Kako su sad odmah življi dugi sokaci, otkad su došla ova djeca! I tisuća obitelji s više djece ne bi bogzna koliko slavonskih sela dostajala, da u budućnosti sačuva hrvatsko obilježje Srijema. Nestašica narodnoga življa osjećala se teško već prije rata, a sada dakako daleko više. Vrlo dobar utisak učinilo bi se na naš narod u Banovini, kada bi se u Istri pa u Dalmaciji povela akcija, da se skuplja novac za istu djecu i šalje središnjem odboru u Zagrebu. Tim bi se novcem nabavljalo odijelo i obuća, jer je ipak prevelika žrtva za tamošnje pojedince, da za svoj novac kupuju i odijelo i obuću, koja je vrlo skupa. Poznato je, da ovdašnji seljaci imaju prilično novaca. Trebali bi dakle da i oni sa svoje strane doprinesu, koliko mogu, za uzdržavanje djece. Takva bi akcija ujedno urodila dobrim posljedicama. Toliko evo malo potanje o t. zv. emigrantskom pitanju djece iz Istre i drugih krajeva. —c.

Dnevne vijesti.

Ravnateljstvo Družbe sv. Ćirila i Metoda za Istru primilo je od 20. listopada do 30. studenoga o. g. slijedeće prinose: Na prijedlog gosp. Peroslava Paskijevića daruje Matija Freund, tvorničar cigaretnog papira u Zagrebu K 200·—; Trgovačka obrtnička komora u Zagrebu K 100·—; Časnici iz Požuna K 50·—; „Hrvatski List" Pula u ime sabranih prinosa K 10.000·—; G. dr. Dragan Filipović, Petrinja K 140·—; Samoborska štedionica Samobor K 25·—; „Novosti d. d. Zagreb K 20·44; G. Josip Grašić, Beram, na uspomenu nezaboravnoga p. dr. Ivana Kreka K 50·—; Poglavarstvo općine, Koprivnica K 100·—; G. dr. Vladimir P...leković, Dvor K 100·—; G. Antun Ciach, Volosko K 20·—; G. Leonardo Tomašić, Opatija, da počasti uspomenu blagopok. Regine Miran K 20·—; G. Ivan Flamin, Opatija u isto ime K 20·—; G. Filip Crvarić, Opatija u isto ime K 10·—; G. Inocent Stanger, Petrovaradin K 20·—; G. Ivan Gojtan, Gospić svoj mjesečni dar K 10·—; G. Gašpar Martinić, Ilok K 250·—; G. Sefsstacion Cvek za obligatnog „Starčeka" K 25·—; Općinsko poglavarstvo trgovišta, Djakovo K 1000·—; „Primorske Novine" Sušak u ime stiglih prinosa K 1000; G. dr. Pero Magdić, Varaždin, sabranih prigodom proslave Martinja, medju prijateljima K 150·—; G. Janko Dujak, Sisak K 200·— i to K 100·— dar g. Aleksandra Mikleni iz Zagreba, te K 100·— „stalnog stola" kod restauratera Milana Vimpošek u Sisku; Pučka škola Komletinci K 5·20; G. Ivan Turk, Opatija K 5·30; G. Dujak Janko, Sisak, sabranih po g. Vladimiru Sidar u svatovima g. Marije Krausel sa g. Franjom Šime u Javzeniku K 50·—; G. Gašpar Martinić, Ilok K 250·—; Posujilnica u Voloskom u ime dara K 500·—; G. Justi Anton, Volosko, da počasti uspomenu blagopok. dra. Frana Domaldovića na Rijeci K 10·—; G. dr. Ivan Poščić šalje nagodbenu svotu u kaznenom poslu Anton Čiković pok. Frana iz Jurčići proti Alojziji Zamlić iz Rubeši K 10·—; G. dr. Pero Magdić, Varaždin šalje K 5000·—, što ih je darovao jedan hrvatski rodoljub (primorac) stanujući u Zagrebu; G. Pavao Magdić, trgovac u Ljubljani, da počasti taj lijepi primjer domovinske ljubavi polaže K 2000·— u ime utemeljiteljne svote; G. Vjekoslav Carlavaris, Opatija prigodom svog vjenčanja K 500·—. Ž i v j e l i p l e m e n i t i d a r o v a t e l j i ! N a p r i j e d z a D r u ž b u u o v i m t e š k i m č a s o v i m a !

Prodaja ribe. U slučaju, da prispije riba prodavat će se ona danas. Pravo kupovati ribu imadu danas vlasnici živežnih karata počevši od broja 4381.

Vojničke vijesti.

Dnevna zapovjed lučkog admiralata broj 346 od 12. prosinca 1917.

Posadno nadzorstvo satnik Horak.

Liječničko nadzorstvo na N. V. b. „Bellona“; štopski liječnik dr. Schiller.

Liječničko nadzorstvo u mornaričkoj bolnici: linijski liječnik dr. Teichmann.

Iz Svete zemlje.

Iz najnovijih se vijesti razabire, da je ipak uspjelo Englezima, da potisnu Turke iz Jerusolima i da sami zaposjednu grad. Tom nam je prilikom prispjelo od hodočasnika, koji je pred nekoliko godina posjetio svetu zemlju, ovo nekoliko slička, koje niže donosimo. Sveta je zemlja danas u rukama engleskim, koji namjeravaju tamo ustanoviti novu židovsku slobodnu državu. Lijini su ti sinovi već sastavili narodnu židovsku vojsku, koja će za njihove interese bojevati. Hoće li se pak mudar Žid dati izrabiti — ili će ga lukavi Englez nadmudriti — nije još stalno. Jedno ipak moramo, pa makar i preko volje priznati, da je na žalost uspjelo Englezima, da i bez križarskih vojna oslobode Sveti grob.

•

Jafa. Podvodni lanci pogibeljnih hridina okružuju tu luku, koju slavi najdavnija povijest. U Jafi redaju se kroz stoljeća pučka mitologija i biblijske pripovijesti, kršćanstvo i rimski spomenici, arapski i turski život sa grčkim i mletačkim gospodstvom.

Dugo, mučno putovanje vodi do Jerusolima, turskoga El-Kudsa. Krasan je vidik nad Jerusolimom, dok se u nj ne dospije, blatan je i bijedan, kad se u sveti grad dodje. Negda čudo svijeta, nije od njega ostalo skoro nikakvih spomenika, ni od Salamunovog hrama ni od drugih ponositih zgrada, što su ga već resile. Danas je Jerusolim obični zamazani turski grad.

Čim se iz Jafe kroz Jafska vrata i par ulica dodje na nelijepi trg, tu se ugleda crkvu Svetog groba, a u njoj na lijevo diže se rebasti zvonik. Na ulazu čuče Turci, pušeći mudro svoje čibuke. Prošavši predtrijemak, gdje putnici cjeluju kamen, na koji je bio mrtvi Isus položen, dodje se pod kupulu nad samim svetim grobom. Taj je bogato urešen mramorom, srebrom, zlatom, slikama i ćilimima. Dijeli se u dva prostora, na mjesto, gdje se je angjeo prikazao Marijama, i na grobnicu Isusovu.

U toj crkvi, koja nije ni slika više od onoga, što je bila pod carem Konstantinom Velikim, pod turačkom zaštitom, jesu zastupani katolici i Grci, Armenci i Maroniti, te se vječno prepiru, tako da nije moguće održati pobožne službe božje.

Do sadašnje crkve Sv. groba je kapela Sv. Jelene na Golgoti. Nekoliko mramornijeh stepenica vodi na vrh svetog brda, a više drugih do mjesta, gdje su pronašli drva svetog križa. O uskrsu sve tu vrvi hodočasnicima svih naroda i jezika. Nastane li tučnjava, to ih kundacima utiše turski vojnici.

Od vojarne, gdje stoluje turski paša, na mjestu, gdje se negda dizala Pilatova sudnica, vodi na vrh Golgote uska i slikasta ulica Križnoga puta, uz koju su sagradjene razne kapelice izmjenice sa zgradama iz Irudovih vremena na židovski način, ter kućama sa najsjajnijim urešima na vratima i prozorima iz Saladinovog doba u maurskom slogu.

Na ulici Križnog puta diže se moderna palača, austrijski gostinjak na jedan pod gotskog načina.

Još je u Jerusolimu vrijedna da se ju spomene Omarova mošeja na visini Morjah, gdje se dizao slavni Salomunov hram. Mošeja je rijetka umjetnina i spomenik najljepšeg saracenskog sloga. Usrijed nje stoji pet stopa visoki kamen, prekriven crvenim atlasom, a nadkriven baldakinom od porpore. Turci kažu, da je s njega Muhamed odletio put nebesa. Za židovskog je kraljevstva i svetišta bio taj kamen žrtvenik paljenica. To je najviši vrhunac brda Morjah, iz kojega se je pokazao Židovima angjeo osvetnik Davidovog preljuba, kada je poslao na narod kugu.

(Nastavit će se.)

Pojedini broj 12 h.

CIJENA lista: U pretplati za čitavu god. K 36·—, za polugodište K 18·—, tromjesečno K 9·—, mjesečno K 3·60, u malo-prodaji 12 f. pojedini broj. OGLASI primaju se u upravi lista trg Custoza 1.

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

„HRVATSKI LIST" izlaz u nakladnoj tiskari JOS. KRMPOTIĆ u Puli, trg Custoza 1. Uredništvo: Sišanska ulica br. 24. — Odgovorni urednik JOSIP HAIN u Puli. — Rukopisi se ne vraćaju.

Godina III. U Puli, petak 14. prosinca 1917. Broj 875.

AUSTRO-UGARSKI RATNI IZVJEŠTAJ.

: Beč, 13. (D. u.) Službeno se javlja:

Istočno bojište:

Mirovna stanka. Rasprave su glede primirja na svim ruskim frontama opet zapodjenute.

Talijansko bojište:

Snijeg i magla sprječavali su jučer u mljetačkim brdinama svaku bojnu djelatnost. — Čete su feldmaršala Conrada prema dosadašnjem brojenju dopremile u četverodnevnim bojevima oko područja Meletta 639 talijanskih časnika i preko 16.000 momaka kao zarobljenike. Plijen iznaša 93 topa, 283 puščana stroja, 4 mitraljeze, 81 minomet i mnogo drugog ratnog pribora.

Poglavica generalnog stožera.

NJEMAČKI RATNI IZVJEŠTAJ.

: Berlin, 13. prosinca. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana javlja:

Zapadno bojište.

Bojna skupina prijestolonasljednika Rupprechta: Od Dixmuidena do Lysa i južno od Scarpe od vremena do vremena pojačana topnička djelatnost. Istočno od Bullecourta istrgnule su naše čete Englezima više skrovišta i zarobile 6 časnika i 84 momka. Izmedju Moevresa i Vendhuillesa zaoštrili su se već na večer živahni topnički bojevi. I sjeverno od St. Quentina pojačana paljba.

Bojna skupina njem. prijestolonasljednika: U savezu s izvidničkim je okršajima oživjela na pojedinim odsječcima topnička djelatnost.

Istočno bojište

Kako bje utanačeno, započimaju danas u zapovjedničkom području generalfeldmaršala princa Leopolda Bavarskoga pregovori o utanačenju primirja, koje bi imalo nadomjestiti mirovnu stanku, koja u ovaj čas postoji.

Macedonsko bojište:

U zavoju bje Černe u manjim pothvatima zarobljen veći broj Talijana i Francuza.

Talijansko bojište.

Uz snijeg i maglu ostala je bojna djelatnost malena.

Prvi majstor glavnog stiela Ludendorff.

Austrijska zastupnička kuća.

Beč, 12. U proračunskom je odboru navijestio danas kod rasprave o poglavju „Poljodjelstvo" češki agrarac i podpredsjednik kuće, Udržal, da će u ime svoje stranke predati prodlog, koji smjera za razdiobom zemljišta. U odulnjem je govoru obrazlagao svoje stanovište, koje da je osobito uslijed prehrambenih potreba opravdano. Razdioba zemljišta da odgovara i pravnoj svijesti naroda. Široki slojevi pučanstva da stoje u jednom te istom redu sa boljševicima. Vlada, koja smatra boljševike jednakopravnima i „sposobnima za dvor", da ne može u tom vidjeti ništa sablažnjiva.

Pregovaranja o primirju.

Petrograd, 11. (D. u.) Petr. brz. ured: Rusko odaslanstvo za pregovaranja o primirju je noćas otputovalo te će se prema dogovoru sutra o podne sastati sa odaslanstvom središnjih vlasti. Osim zastupnika političkih stranaka, koje su u to bile ovjerovljene od vijeća pučkih povjerenika, pripadaju odaslanstvu vojnički vještaci te odaslanici vojska i brodovlja. Vijeće će pučkih povjerenika opeta predložiti saveznim državama, da sudjeluju kod mirovnih pregovaranja. Ako saveznici ne budu na to ništa odgovorili, past će čitava odgovornost na nje. Rusko će odaslanstvo nastaviti pregovaranja o primirju. Kod toga ga potpomaže moralna snaga pobjedonosne revolucije radnika i seljaka. Odaslanstvo hoće da ušutka topove i puške, i to na fronti, kaošto i u Istočnom i Crnom moru. Ono će dovršiti pregovaranja, koje idu za sklopljenjem primirja. Nastavit će ih, kaošto ih je započelo, kao ovlašteni zastupnik države i naroda, na koji su upereni pogledi milijuna radnika i vojnika čitavog svijeta.

Stockholm, 12. (D. u.) Bratianu je izjavio, da je primirje na rumunjsko-njemačko-austro-ugarskoj fronti bilo visiljeno od vrhovnog vojnog zapovjedništva, i da rumunjska vlada neće protiv toga ništa poduzeti. Tome naprotiv ne može nikakva sila na svijetu prisiliti rumunjsku vladu, da sa središnjim vlastima pregovara o miru.

IZ ŠPANJOLSKE.

Bern, 12. (D. u.) Pariška štampa doznaje iz Londona, da se prema listu „Daily Express" položaj u Španjolskoj ponovno zamrsio, te da će nadoći novi bojevi izmedju dinastičkih i protudinastičkih stranaka. Vojnički odbori pokazuju sasvim neodvisno držanje. Pučanstvo da je zauzeto za držanje vojništva.

Iz Rusije.

Iz slobodne Ukrajine. — Za interese masa. — Njemačka i Rusija. Pitanje primirja u ustavotvornoj skupštini. — Kaledin potučen. — Protiv kadeta.

: Petrograd, 10. (P. b. a.) Povjerenik za narodnosne je stvari u razgovoru sa ukrajinskom socijalno-demokratskom strankom podao razjašnjenja glede odnošaja izmedju radnika, vojnika i seljaka, te rado, kao i glede ukrajinskih prilika. Vlada radnika, vojnika i seljaka potpuno priznaje pravo Ukrajinaca, da sami odrede svoje odnošaje prema Rusiji. Ovi će odnošaji pokazati, da se takozvana rada sastoji iz zastupnika radnika, a ne iz gradjana. — Pučki je povjerenik Trocki, koji stoji u izravnoj brzojavnoj svezi sa Krilenkom, označio mogućim, da će biti ukrajinske čete dopremljene na jugozapadnu frontu sa zapovjedju, da brane tu frontu, u koliko dozvoljava ratno stanje i prevozne poteškoće. — Ukrajinske organizacije na fronti pozivaju ukrajinske vojnike, da brane frontu do zaključka mira po vladi radnika, vojnika i seljaka. Jedan će ukrajinski zastupnik biti izaslan u glavni stan, a drugi na sudjelovanje kod mirovnih pregovora.

: Petrograd, 10. (P. b. a.) Dne 6. prosinca obdržavala se je skupština petrogradskog radničkog i vojničkog vijeća, u kojoj su podali svoj izvještaj izaslanici, opunomoćeni za mirovne pregovore. Rasprava bje o tom odgodjena na drugi dan. Gradjansko novinstvo pripočuje neosnovane vijesti, da su boljševici popustili u svim točkama. Novine su radničkog i vojničkog vijeća odgovorile na to snažno, e je to dokazom, da ne će vlada radničkih i vojničkih vijeća sklopiti niti primirja niti mira, koji bi se protivio interesima ne samo Rusa, nego i narodnih masa alijiraca.

: Berlin, 12. (D. u.) Wolffov ured javlja: List „Times" pripočuje vijesti iz Rusije o njemačkim mirovnim uvjetima, koji da su bili predloženi ruskim izaslanicima, i koji se odnose dijelom na gospodarska, dijelom na politička pitanja. Tomu se nasuprot ustanovljuje, da dosad uopće nijesu još bili ruskim izaslanicima predloženi nikakovi njemački mirovni zahtjevi, nego da se je dosad raspravljalo samo o pitanju glede primirja. Sve su engleske vijesti izmišljene u svrhu, da se rusko javno mnijenje nahuška proti Njemačkoj i proti mirovnoj ideji.

: Haparanda, 11. Petrogradske novine pripočuju, da je u savezu sa prilikama, nastalima uslijed mirovnih pregovora, pitanje o sazivu ustavotvorne skupštine riješeno u pozitivnom smislu, kako to pripočuju ličnosti, koje stoje blizu Lenjina. Lenin smatra svrsi shodnim, da odluku o primirju prepusti ustavotvornoj skupštini i time od sebe odvali odgovornost.

: Rotterdam, 10. Iz Petrograda javljaju: ustavotvorna će se skupština sastati početkom naredne sedmice. Pitanje je još, koliko će joj zastupnika iz pokrajine moći prisustvovati uslijed sadašnjeg razrovanog željezničkog prometa.

: Bern, 11. Kako javljaju listu „Bund" iz Petrograda preko Stockholma, misle ovdje, da su se inozemni vojnički atašeji, koji su otputovali u Švedsku, zaputili Kaledinu, kod kojega boravi medju ostalima i predsjednik posljednje državne dume, Rodzianko.

London, 12. (D. u.) Reuter „Daily Chronicle" javlja iz Petrograda: Prema vijestima željezničarskog društva, bili su nasrtajni bataljuni generala Kaledina kod Begoroda potučeni. Na putu su pojačanja, sastojeća se iz Kaledinovih kozaka.

Petrograd, 12. (D. u.) Agentura saopćuje ovaj dekret, koji je potpisan od predsjednika vijeća pučkih povjerenika Lenina i pučkog povjerenika Trockog te se tiče uapšenja vodja gradjanskog rata protiv revolucije: Budući da su vodje i članovi kadetske stranke neprijatelji puka, moraju biti uapšeni i odsudjeni po revolucijonarnom sudištu. Sovjeti imadu da preuzmu nadzor i sve mjere protiv kadetskih organizacija s obzirom na njihove odnošaje prema vodjama gradjanskog rata protiv revolucije Kaledina i Kornilova. Dekret stupa u snagu odmah iza priopćenja.

Ženeva, 12. Prema vijestima iz Petrograda su vodje boljševika navijestili rat kozačkom generalu Kaledinu.

Petrograd, 11. (D. u.) Petrogradska brzojavna agentura. Prema zapovjedima, izdanima od pučkih povjerenika, otvorit će se ustavodavna skupština, čim se sastane 400 članova.

* **Rat na moru.** Wolffov ured javlja iz Berlina: U zapadnom je području oko Engleske bilo opet potopljeno 35.000 bruto-reg. tona. Jedno je od naših pomorskih zračnih lijetala uništilo prigodom izvidničkog lijeta u Hoofden engleski zrakoplov „C 27", koji se je u plamenu survao u more.

* **Delegacije.** Pošto se je zdravstveno stanje vanjskog ministra grofa Czernina poboljšalo, uredena je naredna sjednica vanjskog odsjeka austrijskih delegacija za 19. prosinca.

* **Osvojenje Jerusolima.** Reuterov ured javlja, da je general Allemby ušao u Jerusolim dne 11. t. mj.

* **Iz Italije.** Kako javljaju iz Lugana, poziva talijanska vojna uprava opet sve vojne bjegunce, da se prijave do 29. prosinca, obećavajući im, da ne će biti kažnjeni. — U Milanu bje uapšeno četrnaest socijalista, medju njima jedan od urednika lista „Avanti". Nadalje su bili uapšeni, kako javlja „Avanti", vodje revolucijonarno-orijentirane željezničarske organizacije. — „Agence Havas" javlja iz Tarazone: Tri milje od rta Jorge Ammetilla sukobio se je talijanski parobrod „Cavour" s nepoznatim parobrodom. „Cavour" je potonuo. Putnici su spašeni. Udes je drugoga parobroda nepoznat.

* **Revolucija u Portugalu.** Iz Berna brzojavljaju: Kako pripočuju pariške novine, iznosi broj civilnih mrtvih u Lizabonu 106, a mrtvih vojnika 600.

Delegacije.

Beč, 13. (D. u.) Delegacije. Ratni je odsjek austrijskih delegacija nastavio eanas debatu o egspozeju ratnog ministra. Ratni ministar pl. Stöger-Stein nastupe proti izvodima delegata dr. Korošca o držanju ugarskih četa u 10. sočanskoj bici, pročitavši izvještaj vrhovnog vojnog zapovjednika o držanju ovih četa, u kojem se izvještaju veli, da su se ugarske čete na jugozapadnoj fronti uvijek odlično borile. U 10. su sočanskoj bici stekle veliku slavu kod Kostanjevice. Njihova junaštva na brdu sv. Mihaela i na brdu sv. Gabrijela priznavaju i sami protivnici. Delegat dr. Waldner izjavlja, da uzroci zaostatka naše vojske leže u opstrukcijonističnim tendencijama, što su svojedobno bile od ugarskog parlamenta naperene proti vojsci, te sa dubokim sažaljenjem konstatira na temelju utisaka, što ih je sam dobio u užem ratnom području u Koruškoj, da je postupanje časnika sa pučanstvom bilo takovo, da je sam morao doći u protuslovlje sa mnijenjem, što ga je imao o vojsci. Razuman odnošaj medju časničkim zborom i civilnim pučanstvom može se stvoriti samo onda, ako se odgovarajućom reformom vojničkog odgoja odstrani iz časničkog staleškog duha potpuna otudjenost od naroda. Moli vojnu upravu, da one Alpe u Koruškoj, koje su u svoje doba bile u rukama Talijana iz kraljestva i koje su od vojničke uprave bile razvlaštene, da se istrijebe ova iredentistička gnijezda, preda susjednim koruškim alpskim zadrugama. Govornik zahtijeva konačno, da se poduzmu sigur-

nosne mjere proti naseljivanju Talijana u pograničnim krajevima. — Delegat Pittoni izrazuje nadu, da će militarizam poslije rata biti nemoguć. Obraća se proti toga, da se osobe bez posebnog razloga proglašuju političkim sumnjivcima te politički nepouzdanima. Prosvjeduje proti konfiniranju i interniranju, te se zabavlja pogriješkama cenzure vojničkih pisma i zarobljenika. Na to opaža polemici proti delegatu dr. Waldneru, da za vrijeme rata vodjena politika nije bila prikladna za to, da istrijebi iredentizam. Doprinijela je samo k tome, da je više ljudi odgojila za iredentiste. Dok ne bude država imala ustava, koji svim narodima daje pravo, da se sretno i slobodno giblju, postojat će iredentizam dalje i što se više misli, da će ga se silom istrijebiti, to će ga se više osjećati. — Delegat Knez Auersperg veli u polemici sa dr. Korošcem i del. Zehradnikom, da bi htio upozoriti na to, da je tu zapravo izrasao kukolj, kojega je posijala politika slavenskih vodja. Govornik je osvjedočen, da je češki narod imao u ovome ratu kod biranja svojih vodja više sreće, nego pameti. Da su Rusi zbilja došli u Češku, bili bi u prvom početku od dijela pučanstva radošću dočekani, ali bi kašnje slijedio strašan mamurluk. Konačno bi moglo nestati ustrpljivosti i kod Nijemaca, koji hoće jedinstvenu i jaku Austriju.

Političke vijesti.

Asquithov govor.

U govoru, što ga je držao u Birminghamu, izjavio je Asquith slijedeće: Mi smo se mogli držati daleko od rata izgovorom, da je naša obveza napram Belgiji zajednička, a ne zasebna obveza. Za cijenu iskrivljenja prava i sramote, mogli bismo za sebe imati mir. No, bili smo mnijenja, da mir nije vrijedan takve cijene. Kad bi još jednom proživio ovo vrijeme, odlučio bi se za istu stvar. Mir, koji zasigurava postignuće naših prvobitnih ciljeva te tome nosi u sebi jamstvo trajnosti, prva je potreba svijeta. Sada nema većeg neprijatelja čovječeg roda od onoga muža, koji bi riječju ili činom otešćavao postignuće mira. Najvažnija pogriješka u shvaćanju naših ratnih ciljeva leži u tome, što se misli, da alijirci namjeravaju uništiti Njemačku. Takovog se cilja nije postavilo niti ovdje, niti u Americi. Nitko ne ugrožava opstanka i neovisnosti mirnih poduzeća njemačke države, nitko ne misli pretpisivati unutrašnjeg ustava i uredaba buduće Njemačke. Ono, na čemu imamo interesa, je to, da uklonemo sistem, koji je nasilje postavio na prijestolje kao najvišu silu, koji si je sam priznao pravo, da najsvečanije ugovore krivotvori, da se njima ruga. Njemačka se mora naučiti, da se takav sistem ne isplaćuje. Mi ne želimo nikakvog ubilačkog trajnog boja sa njemačkim narodom. Ako se ima da se utanači trajan ugovor, to se on mora temeljiti na autentičnom dokazu, da je njemački narod pripravan, da u svijetu prihvati načela općeg i jednakog prava kao zbilja vladajuću auktoritetu. Asquith je zaključio: Ja ću i nadalje krepko braniti tvrdnju, e je naše pravo, da poduzmemo sve, kako bi došli do trajnog, korisnog mira, kakovi svijet treba. Da takvi mir — ništa više, ali ni ništa manje — postignu, odlučili su alijirski narodi, da podnesu sve za to nužne žrtve.

Ratoborni govor lorda Roberta Cecila.

Lord Robert Cecil držao je dne 11. prosinca u Bedfortu govor, u kojemu je medju ostalim kazao: Karta se je Rusije promijenila; ne samo uslijed njemačke moći, nego i uslijed njemačkog zlata i njemačkih spletaka. Rusija leži sad oborena i nitko ne zna, što će se u Rusiji još dalje zbiti. No da će se Rusija opet oporaviti, jest sigurno. Žalosna je činjenica, što se rat uslijed toga produljuje i da je britsko-francusko-talijanskoj vojsci oteta njegova, koju si je malone već bila stekla. Dogadjaji, koji nas izvrgavaju neslućenim pogibeljima i velikim poteškoćama, ne će nas slomiti. Naši su ratni ciljevi još uvijek oni isti, kao oni od augusta 1914., kadno smo čuli, da će Nijemci u protuslovlju sa svečano sklopljenim neutralitetnim ugovorom doći preko belgijske granice. Jednaki nas duh oduševljava i danas. Mi svojih ratnih ciljeva nijesmo pomnožali niti proširili, ali od njih ne popuštamo a ma ni slovke. Naš jedini jest ratni cilj taj, da budu kažnjeni oni, koji su počinili nebrojena zločinstva, kako se ne bi mogla više izazvana katastrofa, kao što je eto ovaj rat. Pruski militarizam mora na svršetku ovoga rata biti slomljen, a ne smije iz njega izaći proslavljen. Njemački narod, koji se je dao upotrebiti za to, da baci čovječanstvo u toliku bijedu, neka spozna, da ga vodje, u koje se sad pouzdaje, ne vode dobromu cilju, nego kroz silne nepravde i zločine u nevolju. Uništenje je dakle njemačkog militarizma naš cilj. To potvrdjuju i Asquith, Lloyd George i predsjednik Wilson, obrazlažući, da se naši ratni ciljevi sastoje u zatraženoj uspostavi i jamstvima. Mi nijesmo pošli u rat, da stečemo teritorijalnih probitaka, mi se ne borimo, da činimo plijen ili da se osvećujemo. Mi bismo bili zadovoljni, kad bi pruski militarizam bio konačno pobijedjen i njemački narod oslobodjen od kobnog prokletstva militarizma. Uslijed prolaznih je prilika, koje se nemaju pripisivati posebnomu kakovomu izvoru snage, primio pruski militarizam nove životne snage. Taj jedini cilj, koji smo si bili preduzeli, da u tom ratu stečemo, nije još postignut, pruski militarizam još nije pobijedjen. Još nije vrijeme, da se kaže, što b moglo stupiti na mjesto toga cilja. Savez naroda, koji bi se osnivao na triumfima Hindenburga i Ludendorffa, imao bi vrijednost poput krpice papira.

Madžari proti češkim napadajima.

: Gradsko je zastupstvo u Budimpešti obdržavalo dne 12. o. mj. popodne sjednicu, u kojoj bje jednoglasno stvoren zaključak, da se zauzme najodrešitije stanovište proti neprestanim češkim napadajima na nepovrjedivost Ugarske. Zaključeno bje, da se upravi na vladu adresa, u kojoj se umoljava, neka se nadležna mjesta obavijesto, ako bi austrijski narodi težili za ma bilo kakovom promjenom nagodbe, da ta promjena ne dozvolu Ugarske ne bi mogla biti nikakova druga, nego potpuno otcijepljenje obiju država na temelju personalne unije. Nadalje se umoljava vlada, neka bezodvlačno poduzme korake, da se kao jamstvo proti svakom napadaju na nepovrjedivost madžarskog područja kao obrana uvede samostalna ugarska vojska.

Lenin borac za slobodu.

U listu „Berliner Tageblatt“ u dugom članku pjeva već Hans Vorst jeremijade mirovnim pregovorima. Od Rusije se ne možemo, kaže, nadati ništa dobroga. Lenin nije onakav pacifista, kako se čini u prvi mah, i on takodjer nije više nikakav protivnik rata, čim postane rat za nj u bilo kojem smislu kao rat demokratskog napredka, i kao rat oslobadjanja. On vidi uzroke rata u kapitalističkim i imperijalističkim težnjama obiju strana, i on ne želi nikakovo razoružanje, već naprotiv hoće pučko naoružanje, koje kuša već sada u Rusiji provede. Boljševici ne zahtjevaju mir pod svaku cijenu. Lenin je sam izjavio na sjednici kongresa dne 8. studenoga, koja je bila sazvana radi mirovnog predloga, da se oni obraćaju na radništvo Francuske, Engleske, Italije i Njemačke, i njihovi mirovni predlozi osnivat će se na negaciji imperijalističkih vlada. „Mi hoćemo“, kazao je on, „pravedan mir i ne plašimo se niti pred revolucijonarnim ratom“. Sama boljševička glasila pišu, da je mir bez aneksija i odšteta na temelju samoodredjivanja naroda moguće postići samo starim putem, putem revolucije proletarijata u Europi. Zadaća je Rusije, da radničkim masama svih zemalja, činom i primjerom otvori oči, i da jasnim, otvorenim, odlučnim i stvarnim mirovnim predlozima prisili vlade, da na isti način pokažu očito svoju boju. Na taj će se način pregovorima razbistriti situacija, i ne budu li vlade sklone, da sklope mir, za kojeg će ruska revolucija moći preuzeti odgovornost, onda mora ruska revolucijonarna vlada sve sile narodnih masa sakupiti, svu njihovu revolucijonarnu energiju podignuti, da se povede rat na vlastitu ruku i u vlastite svrhe, neodvisno od alijiraca, udarajući na njih kao što i na centralne vlasti svojom socijalnom politikom. To mnijenje ruskih revolucijonarnih listova nije ni najmanje u prilog centralnim vlastima. Čim bi se naime položaj razjasnio, i centralne vlasti pokazale „svoju pravu boju“ i čim bi mirovni pregovori bili prekinuti, imali bi boljševici razloga, da započnu pravi, pravedni i revolucijonarni rat. Pitanje je sada, kako je daleko došla moć Lenina, i da li bi on imao veću vlast nad masama, kad bi ih poveo u revolucijonarni rat, nego je imao Kerenski. Lenin je tvrd, čvrst i bezobziran. On ne pozna popuštanja i cincarenja. Mirovni će se pregovori s Leninom voditi ili otvoreno, ili se uopće ne će voditi. To su uvjeti Leninovi, i od toga on ne će odustati. Njegovoj radikalnoj teoriji moraju da postave centralne vlasti pozitivni program. „Berliner Tageblatt“ svršava riječima, da mi moramo pokazati, da mi hoćemo mir, koji razriješuje konflikte i otvara slobodan put mirnome napretku.

Jugoslavenski željezničari za deklaraciju jugoslavenskoga kluba.

„Slovenski Narod“ prima iz Maribora: Jugoslavenski željezničari, sakupljeni na zborovanju u Mariboru dne 8. i 9. prosinca, primili su ovu rezoluciju na naslov Jugoslavenskoga kluba u Beču: „Zastupnici večine jugoslavenskih željezničara svih kategorija, sakupljeni u Mariboru, dne 9. prosinca 1917, iskreno pozdravljaju deklaraciju Jugoslavenskoga kluba od 30. svibnja 1917, te je bezuvjetno u potpunom sadržaju odobravaju. Jugoslavenski je klub govorio svima nama iz srca, kad je podao za naš povjesnu izjavu. Samo tada, ako se u deklaraciji ocrtani minimalni program u potpunom opsegu oživotvori, služit će željeznice na našemu tlu u istinu svojoj pravoj svrsi, naime podignuti gospodarske i kulturne sile jugoslavenskog naroda. Nije nam treba naglašivati, da su baš željeznice sa svojim, u velikoj većini njemačkim, osobljem tvorile najveću opasnost za naš narodni i gospodarski opstanak. Za to pozivljemo Jugoslavenski klub, da ni uz koju cijenu i ni pod kojim uvjetom ne popusti od tako jasno nacrtane ceste u ljepšu budućnost jugoslavenskog naroda. Mi svi, i s nama sav jugoslavenski narod stojimo čvrsto i nepokolebivo za Jugoslavenskim klubom. O da bi brzo zasijala i jugoslavenskim željezničarima zora zlate slobode!“ Rezolucija je bila primljena s burnim odobravanjem od svih prisutnih željezničara, činovnika, namještenika i radnika, i to jednoglasno.

Domaće vijesti.

Potreba naše srednje škole u Puli. „Zar već“, pitat će nas protivnici, koji nam niti pučke škole još priznali nijesu, „zar ste poludjeli, da zahtijevate i srednju školu, a mi vam ni pučke ne možemo dozvoliti!“ „Dosta, žalosna činjenica i jako slaba svjedodžba za vas, privilegovani svijete“, odgovorit će im svaki naš čovjek, koga je priroda ma samo iskrom razuma nadarila. Jer ako samo konstatiramo puka fakta, da u našoj Puli imadu Nijemci dvije srednje škole, gimnaziju i veliku realku, Talijani svoju realku, a samo mi niti jedne pučke, a kamo li srednje škole. Pomislimo li dalje, da je talijanska manjina imala prije rata pet srednjih škola u Istri, mi, kao pretežni dio pučanstva imali smo samo dvije; a neznatna šačica Nijemaca u Puli takodjer dvije srednje škole. Tih par brojaka najboljom su svjedodžbom one jednakopravnosti, koja kod nas vlada, i s kojom se naši ministri toliko nabacuju. Svakog nam puta kao naivnoj djeci obećavaju zlatna brda, a nikad nam ništa ne dadu. Jednu jedinu gimnaziju imademo, i to u Pazinu, i jedno jedino učiteljište u Kastvu. Požrtvovni su se naši rodoljubi i profesori maknuli i osnovali žensko učiteljište u Pazinu, i prve sile, izašle iz tog učiteljišta, već siju prosvjetu u narodu. Učitelji su žrtvovali svoje slobodno vrijeme i posvetili ga podučavanju na učiteljištu, i škola je mogla uspijevati. Stupili smo za korak naprijed! Dokazali smo svijetu, da nismo nesposobni za život, da se mičemo i da smo spremni na rad. Ali to nije dovoljno. Puljski težak i puljski seljak ne može da šalje svoje dijete niti u pazinsku gimnaziju, niti u pazinsko učiteljište. Njegove skromne sile mu to ne dozvoljavaju, jer on mora svojim žuljevima i velikim naporima uzdržavati obitelj, a kamoli, da bi imao toliko novca, da uzdržava svoje dijete na naukama u tudjem gradu. Pa makar pokazivao dječak najveću sposobnost i želju za naukom, on mora na taj način da ostane u rodjenoj kući, da ore kaošto je orao i kopao njegov otac, djed i pradjed, ili pak mora otići u svijet i radom svojih nevještih ruku da uzdržava sebe i porodicu. Poznato je, kako malodjece iz puljskog kotara pohadja srednje škole. Poznato je takodjer, da je puljski kotar, barem sjeverni dio, rovinjština, vodnjanština, svetvinčenština, roverija i barbanština, najviše zaostao ne samo za ostalim svijetom, nego i za drugim krajevima u Istri. Jedna jedina srednja škola, koja bi bila u Puli u našem nam jeziku, stvorila bi čudesa. Mladi, sposobni ljudi, koji se sada gube, ne bi se izgubili, radnik bi svoje dijete mogao da šalje u školu, a seljak takodjer. Kulturni bi rad oko preporoda našeg naroda na ovim stranama bio usredotočen u Puli, narod bi bio više u doticaju s gradom, i nestalo bi onog ponora, koji danas zija izmedju inteligencije i naroda. Dakle: Korist bi srednjeg zavoda bila ogromna, potreba tog zavoda je prijeka. A najednom moramo da priznamo, da se nepravednom sistemu imademo zahvaliti, kako nam ni pučke škole ne će da priznadu. Ali za to ne smijemo smalaksati. To nas baš mora buditi, da ustrajemo i pokažemo, kako i mi zna-

demo raditi. Danas se mi češkom narodu divimo: sretni ti ljudi imadu u svakome i zakutnome mjestancu svoje srednje škole. U ponijemčenim krajevima, gdje se prije nije smjela progovoriti češka riječ, danas se dižu češke gimnazije, realke i učiteljišta, obrtne i trgovačke škole, gospodarske škole i svakakovi kulturni zavodi. Ali to su si Česi izvojštili u napornom radu, u velikoj borbi. Zubima i noktima su provadjali svoje nacrte: zidali, gradili, organizirali i propovijedali uskrsnuće! Svaki pedalj zemlje stajao ih je napora, svaku pučku i svaku srednju školu svojim su novcem gradili, svojim znojem blagoslivljali i svojim žuljevima posvećivali. Ali je danas pobjeda na njihovoj strani. Analfabeta je nestalo, i svaki je Čeh danas potpuni čovjek. Eto nam primjera i uzora! Zahtijevamo, pravedno zahtijevamo, ne dadu nam, e pa onda moramo se i mi zubima i noktima boriti i oteti im! Povest ćemo akciju, ustanoviti školu, podučavati djecu, i uz nekoliko požrtvovanja imat ćemo srednju školu. U tom radu, nadamo se, da bi nas podupirala sva naša inteligencija, sve narodno učiteljstvo i svećenstvo. Kad smo ono počeli sakupljati pare i krune za narodne škole, mnogo je nevjernih Toma zavrtjelo glavom i pomislilo si: uspjeh bit će neznatan. Danas svaki taj nevjerni Toma, umjesto da zabode prst u ranu, nek baci pogled na svote, što su požrtvovni mornari i radnici sakupili — i osvjedočit će se! Uspjeh je velik, ogroman! Nov dokaz, da je ipak moguće i velike nacrte provesti, dokaz, da se narod već počeo buditi. Obratili smo se na požrtvovnu našu „Družbu“, i ta će nam, kaošto i narodni naši zastupnici, svojim silama pomoći. Srednju ćemo školu mi u Puli prije ili kasnije dobiti, a na nama je, da je dobimo čim prije. Dobiti, oteti ili narinuti! To je svejedno. Za to na rad! Na rad, jer vremena su ozbiljna, i mi moramo da povučemo iz njih i korist, a ne samo štetu. Eto prilike za pravoga radnika, da pokaže što znade i umije!

Za naše primorske bjegunce. Tršćanska „Edinost“ donaša ovaj poziv: Rodjaci! Našoj najnesretnijoj braći prošlog je mjeseca nadošao trenutak radosnih nada. Od krute sudbine iz krasne domovine izagnani, izgubivši sve svoje imanje, morali su preko dvije godine da prebivaju rastrešeni medju tudjim ljudima u najužasnijim prilikama. Sad im se opet otvara put u domovinu. Povratak naših primorskih bjegunaca nije pak tako jednostavna stvar, koja se dade lako izvršiti. Njihove su kuće porušene ili opljenjene; nemaju ni orudja ni blaga; polja, travnici i šume su opustošene; nedostaje živeža; treba dakle velikih i dugih priprava, prije negoli se povrate kući svi naši bjegunci. Te su priprave naravno zadaća države, i drugih javnih korporacija, ali je ipak dužnost svih ostalih krugova, da olakšaju taj ogroman posao. A jer se glavni dio tog djelovanja usredotočuje kod centralnih oblasti u Beču, smatrali su naši zastupnici s juga kao potrebno, da se u Beču osnuje Središnji odbor za povratak bjegunaca u domovinu. Razumije se, da se mora zastupati njihove interese, osobito njihova prava na potpore i dovoljnu količinu živeža, kaošto i za zdrava prebivališta, dok su još u tudjini. Odbor mora da sudjeluje kod namjeravanog obnovljenja i hoće osobito da skrbi, da budu obnovne radnje predane domaćemu kapitalu po uzajamnoj osnovi i domaćim radnim silama. Odbor je već prijavio svoje djelovanje c. kr. središnjoj vladi, koja ga priznaje i izjavlja, da će drage volje nastojati oko svake korisne inicijative. Odbor će djelovati zajedno sa svim drugim postojećim korporacijama i drugim odborima tako, da će ruku o ruku djelovati svi oni činitelji, koji su zato pozvani. Kao jednu od prvih zadaća smatra odbor, da se preko zime preskrbi za dobre i zdrave životne uvjete bjegunačkoj omladini, koja je položila na oltar već toliko nepotrebnih žrtava; započeti će dakle odmah s akcijom, da se čim više bjegunačke djece preseli na jug medju seljačke rodjake dobroga srca i darežljivih ruku. Hoće da spremi djecu u Štajersku i Kranjsku, djelomice i u Korušku, gdje će pod nazorom uživati gostoljubivost rodjaka. Odbor je osvjedočen, da će se bjegunci odsad s povjerenjem obraćati na potpisani odbor, te javljati istinito i stvarno svoje potrebe i želje, koje će odbor nastojati da prema svojim silama oživotvori. U tu je svrhu osnovao odbor i svoju posebnu pisarnu. Kako bi se sve to redovito djelovanje omogućilo i kako bi potporne akcije mogle uspjeti, treba odbor izdatnih materijalnih sredstava. Obratio se za potporu na državu i razne javne korporacije, Treba mu takodjer pomoći od strane rodjaka, koji se nisu nikada oglušili, kad se radilo o najnesretnijem dijelu naroda, o primorskim bjeguncima. Odbor za to moli, da svatko, kome su na srcu naši bjegunci, priskoči s doličnim darom u pomoć; nek sabire sam i u društvima, nek posreduje kod zavoda i korporacija, da dobije odbor potporu. O darovima, kaošto uopće o djelovanju odbora polagat će se javni račun, i svaka će se potporna pošiljka objelodaniti u novinama. Darovi nek se šalju na dvorskog tajnika, g. Fr. Posega, Beč I., Oberster Gerichtshof.

Rodjaci, razmišljajte o tom, da je zima pred vratima i da dvaput daje, tko brzo daje. U Beču, dne 7. prosinca 1917. — Središnji odbor za povratak bjegunaca i obnovljenje Primorja u Beču.

*

Središnji odbor imade izvršujući i glavni odbor; časni predsjednici jesu: u Beču senatski predsjednik na upravnom sudu, dr. Miroslav Ploj, i dvorski savjetnik prof. Fran Šuklje, u domovini pak premilostivi gospodin biskup tršćansko-koparski dr. Andrija Karlin. — Izvršujući odbor: predsjednik: glavni odvjetnik glavne prokurature Ivan Okretič; podpredsjednik: državni zastupnik Josip Fon; tajnik: dvorski i sudski odvjetnik dr. Friderik Babnik; blagajnik: savjetnički tajnik na c. kr. najvišem sudištu Fran Posega; odbornici: dvorski savjetnik dr. Janko Babnik i sveučilišni prof. J. Plemelj. U glavnom su odboru osim gore spomenutih članova izvršujućeg odbora ovi gg. državni zastupnici: dr. Gregorčič, dr. Laginja, dr. Korošec, dr. L. Pogačnik, dr. Ravnihar, dr. Rybař, prof. Spinčić, i c. kr. ministarstvu dodjeljeni viši komesar dr. Vodopivec. Odborska pisarna: I. okružje, Bankgasse 2, kod ulaza na lijevo. Voditelj: Andr. Grabršček.

Zemaljska upravna komisija markgrofije Istre u Poreču razaslala je svim općinskim glavarstvima u Istri slijedeću okružnicu: Zemaljska upravna komisija pozvala je češće glavarstva općina, da sastave popise siromaha i neimućnih općinara, e da samo ovi budu uzeti u obzir u pripomoćnoj akciji, poduzetoj sa strane vlade u prilog neimućnog pučanstva i da razdijele živeže uz sniženu cijenu samo siromasima i neimućnim osobama; pozvalo se je takodjer općine, da olakšaju posao organima zaposlenim kod aprovizacije time, da dadu siromasima i neimućnim specijalne živežne iskaznice, koje ih opunovlašćuju kupiti živeža uz sniženu cijenu. Na žalost nisu se sve općine odazvale ovom pozivu. Slijedi, da je u ovim općinama razdioba živeža neimućnima uz sniženu cijenu izvedena bez ikakvog reda i nepravedno, tako da se svakim danom sve više čuju tužbe sa strane onih, koji bi na svaki način morali biti uzeti u obzir kao neimućni. Preporučilo se već, a i opet se preporuča općinskim glavarstvima, da kod provadjanja pripomoćne akcije uzmu u obzir niže činovnike, učitelje, nezaposlene obrtnike, radnike bez radnje itd., te da stegnu popis neimućnih samo na one osobe, kojima nije radi pomanjkanja novca moguće nabaviti potrebite živeže za prehranu. Glavarstvo općine morat će skrbiti, da ne kontingentirani živeži — dakle isključena su meljiva, krumpir, grah (bažul) i slično — koja im dobavlja zemaljska upravna komisija, budu razdijeljeni kaošto je to već ponovno bilo naloženo, samo neimućnim osobama i uz sniženu cijenu. Zemaljska upravna komisija pripravna je onim općinama, koje su opskrbljene dostatnom količinom živeža, doznačiti odgovarajuću svotu novca kao potporu na cijenu spomenutih živeža. Samo se po sebi razumije, da zemaljska upravna komisija raspolaže sa limitiranom svotom novca, koju joj je c. k. vlada stavila na raspolaganje. Tako je za IV. kvartal godine 1917. doznačena svota od 1,200.000 kruna, od koje bi, razdijeljena na primjer na dvanajsti dio pučanstva, došlo na svaku neimućnu osobu kruna 4·80 za dobu od tri mjeseaa (oktobar, novembar i decembar). Zemaljska upravna komisija, koja radi potpunog zastoja plaćanja zemaljskih nameta sa strane porezovnika, ne raspolaže vlastitim novčanim rezervama, preporuča najtoplije općinskim glavarstvima, da se brižno skrbe za sudbinu neimućnih osoba i da u v e d e n j e m s p e c i j a l n i h ž i v e ž n i h i s k a z n i c a postignu, da budu od spomenute pripomoćne akcije pogodovane samo neimućne i potrebne osobe. Konačno se spominje, da je dobava živeža za Istru zadaća i dužnost aprovizacijske komisije kod c. k. namjesništva u Trstu i da zemaljska upravna komisija uza sve to, da nije nikada zanemarila, da svim svojim sredstvima uznastoji kod spomenute aprovizacijske komisije i kod centralnih faktora, da aprovizacija Istre ne bude zapuštena, nije na žalost u stanju, da sudjeluje kod aprovizacije Istre na drugi način, već time, da razdijeli limitirana pripomoćna sredstva, koja su joj stavljena na raspolaganje od c. k. vlade neimućnom pučanstvu Istre. — Predsjednik: Lasciac.

Prodaja krumpira. Gradska aprovizacija saopćuje: Krumpir, koji je odredjen za ožujak (6 kg. po iskaznici, odrezak III.) prodavat će se još danas i sjutra, u subotu, u blizini perivoja Maria Valeria. Cijenjenom se općinstvu u vlastitom interesu preporuča, da u ova dva dana podigne dotičnu količinu krumpira, jer će kasnije odrezak III izgubiti vrijednost.

Prodaja ribe. U slučaju, da prispije riba prodavat će se ona danas. Pravo kupovati ribu imadu danas vlasnici živežnih karata počevši od broja 4381.

Milodari za hrvatske škole u Puli. Prigodom „Božićnice“ položeni su preko naše uprave za hrvatske škole slijedeći doprinosi: Sakupljeno po gg. V i c k u A l a č i J o s i p u B a d u r i n a, medju jugoslavenskom i češkom momčadi kod bojne pošte ratne mornarice K 120·—. Darovaše: po K 10·—: Josip Badurina, Josip Ivančić; po K 6·50: Vicko Alač i (nečitljivo); po K 6·—: Luka Ostrić; po K 5·—: Vaclav Hejny, Antun Ljubičić, Hinek Dobijaš, Vinko Karmić, Šime Pešić, Mate Sersić; po K 4·—: Josip Fedel, Luka Ostrić, Vinko Tijan; po K 3·—: Martin Terlerić, Pave Ščerpin, Dinko Hervatin; po K 2·—: (nečitljivo), Antun Melon, Toma Prostran, Ivan Vivoda, Josip Fedel, Alojjis Jelže, Urch Prašelj, Dragutin Gregorić, Ivan Rojc, Antun Serdoc, Frane Bezić, Mate Tomičić; po K 1·—: Martin Solcz, H. Kulhavi, Josip Mihec, Ludvik Ban, Ladislav Dobropil, Mile Dejanović.

Sakupljeno medju c. k. p o š t a n s k i m n a m j e š t e n i c i m a u Puli K 131·—. Darovaše po K 6·—: Ivo Kristan, Ante Iveša; po K 5·—; Alfons Radošević, Nikola Tentor, Jakob Lazarić, Ante Gojtan, Ivo Bačić, Vjekoslav Gregorić, Slavica Vesel, Emanuel Škoda, Jakob Šaina; po K 4·—: Stjepan Kirac, Ivo Družetić, Ante Lorencin, Bernard Naglić, Josip Bozija; po K 3·—: Viktor Vončina,; Gustav Glogoršek, Grgur Sladonja, Vinko Klauža, Ante Laginja; po K 2·—: Ivo Mečar, Čedomil Vlašić, Blaž Radošević Ante Mečar, Ante Rubinić, Ivo Cukon, Janos Roggi, Ivo Draščić, Ante Trljuga, Jakob Grahalić, Ante Ravnić, Luka Radošević, Marija Kukela, Ana Bergaut, Grgur Vessa, Josip Fakin, Josip Roggi, Mihovil Mihovilović, Fran Erman; po K 1·— Ivo Florlančić.

Sakupljeno medju jugoslavenskom momčadi na Nj. Vel. brodu „H a b s b u r g“ K 315·—. Darovaše: Po K 10·—: Doleh, Siegl, Deharnić; po K 5·—: Kozlina, Čurčić, Žgombić, A. F.; po K 4·—: J. G., Goleš, Štokić, Juraš, Gilić, N. N., Meštrović, Palinić, Šimičev, Ladavac; po K 3·—: I. R., Kerševanić, Franetović, Kalany, Požar, Bonifačić, L. K, Ružić, Vlašić A., Roščić, N. N., Vozila. Fačija, Bedrina, Carleta, Kinkela; po K 2·—: Klarić, Mihorilović, Politeo, Mimica, Maurović, Boroević, Rogić, Čaušić, Baričević, Mišković, Vuković, Šekota, Varnica, M. S., Andrijančić, Frković, Milolović, A. S., Jurnjak, Cezarko, Vasić, Jakšić, Depolo, Stenberger, Blašković, Mazer, Bandera, Mihičić, B. K., Kos, Seršić, Šarić, Ahel, Kovačić, Žuvela J., Bolić, Ercegović, Bistričić, Petković, Popović, Perić, Jadrijević, Čučković, Pavičić, Markov, Baraković, Dovečer, Kaleb, Kos D., Sandal, Lisica, Separović, Tomaš, Maršan, Žaja, Bucat, Cirjah, Macan, Paus, Biluš, Šokota, Tomjanović, Šcvo, Rubeša. Krevatin S., Crlenica, Meden, Petrić, Ozretić, Krvatić, Sovulj; po K 1·— Škrokov, Šošić, Grbac, Frlin, N. N., Harman, Gerzan, Bilanovič, Bevandić, Baković, Jurlin, Žuhlić, Gjorgiević, Stipčić, Glavičić, Markota, Kaštelić, V. K. Senzerović, Brajković, Cvitković, Matković, Bajer, Črvarić, Ranilović, Funeta, Trpčić, Cusulić, Rošek, Brdarić, Živjeli plemeniti darovatelji! Naprijed za hrvatske škole!

•

Dalje su položeni u istu svrhu i istom prigodom slijedeći doprinosi: Položio gosp. I v a n N o v a k iz Pazina, u jednom društvu sakupljenu svotu od K 32·—. Sakupljeno po gosp. H j a. G u b e r i n a medju jugoslavenskom momčadi na Nj. V. brodu „S a i d a“ K 368·—. Sakupljeno na Nj. V. brodu „T e o d o“, medju jugoslavenskom momčadi K 211·—. Ukupno K 611·—; zadnji iskaz K 25.415·—; sveukupno K 26.026·—. — Plemenitim darovateljima budi hvala i čast! Samo naprijed za našu narodnu prosvjetu i budućnost!

Vojničke vijesti.

Dnevna zapovjed lučkog admiralata broj 347 od 13. prosinca 1917.

Posadno nadzorstvo satnik Zellner.

Liječničko nadzorstvo na N. V. b. „Bellona“; štopski liječnik dr. Weiser.

Liječničko nadzorstvo u mornaričkoj bolnici: pučko-ustaški liječnik dr. Buzolić.

Iz Svete zemlje.

(Nastavak.)

Romantička mjesta u Svetoj zemlji su Jordanska dolina, Cedronska gudurina, Jerik i Mrtvo more.

Jordan izvire na Libanu u močvarnom kraju, te preko Jenezaretskog jezera po zavijenom putu od 70 milja izlijeva se u prokleto jezero. Tridesetak slapova, više zatvora, nasipa i propalih mostova čini ga nebrodivim. Mutne mu vode deru se jakim romonom do ušća. Ali su mu briježine najčarnijim krajinama. Bujni rast rastire se u kilometar širine: oleandri, lovorike, akacije, oniski dubovi i paome, anemoni i ljiljani; divlji vepri i risovi, rode, patke, golubovi, jarebice i fazani napućuju maleni taj raj srijed pustinje, gdje ne fali ništa osim ljudskih bića. Beduinci, što stanuju u gorama na Istoku, priječe svako bivanje tamo svojim krvavim otimačinama. Pred njima nije nitko u stanju da se uz Jordan nastani. A negda su se tu dizale cvatuće varoši i gradovi kao n. pr. Jerik.

Jerik, ili sada Richa, nahodi se 1500 stopa ispod morske površine. Živica dračja, desetak kolibica, dva bogata vrela, neznatni potok, četverokuta kula, poronjeni vodovod, to je sav „grad“. Nastanjuje ga oniska, plećasta čeljad sa licima na puni mjesec, ni Turci, ni Arapi.

A bila je ipak to sjajna prijestolnica Iruda Velikog, koji je tamo vas život proboravio, pa i umro. Kleopatra je voljela Jerik, njegove ruže, miomirisne perivoje, naranče i šipke. Jeričke kule, kazališta i vrata, bili bi pristajali Cezareji, Tolemoidi i samom Jerusolimu.

Med svetim vodama Jordana i prokletim Mrtvim morem ima tolika razlika, da je zao glas njegov posve umjestan. S toga ne slijedi, da nijesu vode Mrtvog mora bistre kao kristal i modre poput ostalih mora. Samo što u njima ima odviše soli i asfalta, te ne može tu živjeti ni riba, ni drugo živo, a niti biljka. Na njegovim vodama ostaju ljudi plivajući kao pluto, te nema opasnosti da se utope, jer ne mogu da potonu.

Kad se dodje iz pustinje do vode, obično nasmije ti se bujna okolica puna zelenila i života. Na žalu Mrtvog mora nema ni zelena, ni živa, nego sam žuti pijesak, sive hridine, po koji truli panj, što ga je Jordan izbacio poput lješine. Svuda grobna saminja i tišina; do nedogleda ni sela, ni šatora, ni čamca, ni dima. Osjeća se prokletstvo.

Na putu od Jerusolima do Mrtvog mora zaustavlja putnika najdivlja možda krajina u čitavoj zemlji, pusta uvala otoka Cedron. Sve okolo na okolo samostana svetog Sabe širi se strahovita pustara sivih hridi, koje strše jedna do druge i do stotine stopa u vis. Ni stabla ni drveća nema. Samostanci nijesu mogli naći samotnijega mjesta do toga, te se njihove zidine i kule dižu poput starinskog grada i sablazni na najvišoj od onih divljih klisura. Teškim trudom uzdrže ipak po koju gredicu vrtla. Crkva sazdana na rubu propasti nema druge znamenitosti do naslage ljudskih lubanja, kojih broje do 15.000 u posebnoj kapeli. Nije time dodano nove strahote u onom kraju već po sebi strahovitom.

(Nastavit će se.)

Pojedini broj 12 h.

CIJENA listu: U pretplati za čitavu god. K 36·—, za polugodište K 18·—, tromjesečno K 9·—, mjesečno K 3·60, u malo-prodaji 12 f. pojedini broj. OGLASI primaju se u upravi lista trg Custoza 1.

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

„HRVATSKI LIST“ izlaz u nakladnoj tiskari JOS. KRMPOTIĆ u Puli, trg Custoza 1. Uredništvo: Sišanska ulica br. 24. — Odgovorni urednik JOSIP HAIN u Puli. — Rukopisi se ne vraćaju.

Godina III. U Puli, subota 15. prosinca 1917. Broj 876.

AUSTRO-UGARSKI RATNI IZVJEŠTAJ.

Beč, 14. (D. u.) Službeno se javlja:

Istočno bojište:

Mir oružja. Pregovaranja o primirju traju dalje.

Talijansko bojište:

Medju Piave i Brentom opeta je oživjela bojna djelatnost.

Poglavica generalnog stožera.

NJEMAČKI RATNI IZVJEŠTAJ.

Berlin, 14. prosinca. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana javlja:

Zapadno bojište.

Bojna skupina prijestolonasljednika Rupprechta: U Flandriji je samo u malo odsječaka bila topnička vatra živahna. Istočno od Bullecourta pokušali su Englezi, da opet osvoje izgubljene jarke. Uz krvave su gubitke bili suzbijeni. Ovdje i kod vlastitog nekog sunka južno od Pronville ostalo je zarobljenika u našim rukama. Južno smo od St. Quentina zadali neprijatelju žestokom navalom minama znatnu štetu.

Bojna skupina njem. prijestolonasljednika: Njemački je jedan izvidnički sunak unio sjeveroistočno od Craonne zarobljenika.

Bojna skupina nadvojvode Albrechta: Sjeverno od St. Michele, sjeverno i istočno od Nancyja, kao i na glavici Hartmannsweiler pojačana topnička djelatnost Francuza.

Istočno bojište

Mirovni pregovori traju dalje.

Macedonsko bojište:

Ništa nova.

Talijansko bojište.

Na pojedinim je mjestima izmedju Brente i Piave došlo, u savezu sa manjim pothvatima, do žestokih topničkih bojeva.

Prvi majstor glavnog stana Ludendorff.

* **Demonstracije u Varšavi.** Prošle su nedjelje priredili varšavski djaci iskaze za Pilsudskog i internirane legionarce. Skupile su se veće skupine ljudi. Kod pokušaja, da uz pjevanje huškajućih pjesama dospiju u unutrašnjost grada, došlo je do sukoba sa redarstvom i pozvanim vojništvom. Više je osoba, medju njima jedan njemački redarstvenik, bilo lako ranjeno. Medju uapšenima su tri djaka, devet učenika i jedna učenica viših privatnih učevnih zavoda. Iskaze je priredila i vodila poljačka mladež, osobito Pilsudskomu odana slobodna poljačka vojnička organizacija.

* **Govor Carsonov.** Kako javlja Reuter iz Londona sa dne 13. prosinca, držao je Carson prošle srijede u kraljevskom kolonijalnom zavodu govor o svjetskoj trgovini, u kojemu je kazao, e je pitanje o engleskoj trgovini tako usko skopčano sa ratom, da se jedno od drugoga jedva može odijeliti. Mi ne ćemo da izgubljemo rat, imajući obzira naprama Njemačkoj obzirom na našu buduću trgovačku politiku. Mi ne ćemo nikakvog mirnog proniсanja sa njemačke strane. Mi ne ćemo Njemačkoj nikad više dozvoliti, da si pod izlikom i krinkom mirne djelatnosti stvara ratne pričuve. Nakon rata će biti nestašica surovine i Nijemci znadu točno, da se njihova trgovina ne može više uspostaviti, ako im ne pomogne Engleska i njezini saveznici. Carson je zaključio: Ja ne propovijedam bojkota nakon rata, no izričito izjavljam, e moramo Njemačkoj na svaki način razjasniti, što dulje rat potraje, to manje imade izgleda, da će dobiti štogod od surovina. Prije rata su mogle surovine u njemačko carstvo, poslije rata ali bez naše privole ne će biti više slučaj.

* **Štajerskoj prijeti nestašica brašna i kruha.** „Grazer Tagblatt“ prima sa zvanične strane, da je uslijed izostajanja dovoza pšenice i kukuruza iz Ugarske došla opskrba zemlje u takvu situaciju, da će se u najbliže doba samo teško dati izbjeći poteškoćama u opskrbi brašnom i kruhom.

* **Kada će se sklopiti mir?** „Národni Listy“ donose iz Amstrdama: „Giornale d' Italia“, organ Sonninov saopćuje, da će mir biti sklopljen iza nove godine 1918. (Daljnji je dio te brzojavke bio zaplijenjen od austrijske cenzure.)

Gradjanski rat u Rusiji.

Vlada boljševika. — Pobune proti Leninu i Trockome. — Ukrajina za Kaledina. — Položaj maksimalista. — Uvjeti primirja. — Ustavotvorna skupština. — Kaledin i maksimaliste. — Bezuspješni pregovori. — „Svečanost sloge“. — Rasprave o primirju. — U Finskoj. — Kadeti se bune. — Zdvojni proglas boljševika.

Stockholm, mjeseca prosinca. Prema vijestima je iz Petrograda boljševička vlada potpuno na čistu o tom, da bez sudjelovanja inteligencije nipošto nije trajno u stanju, da podržava svoju sadašnju vlast, no ipak su posljednjih dana imali uspjeha različiti koraci proti uskrati rada državnih činovnika, kaošto i pokušaji, da obrazovane elemente, osobito lijevo krilo socijalnih revolucijonaraca i internacijonalce predobije za sebe. List Maksima Gorkoga „Novaja Žizn“ zagovara sad, pošto će i izbor u sobranje bez ikakove sumnje pokazati pretežnost boljševika, sastav radikalno-socijalističke koalicijone vlade pod vodstvom Leninovim. Pučki povjerenik Lunašarski, koji svake nedjelje u pučkim skupštinama izvješćuje o djelovanju nove vlade, izjavio je obzirom na spočitavanja gradjanskog novinstva, koje označuje primirje veoma smionim činom: „Ako se primirje nije odmah moglo postići na svim frontama, to ne leži radi toga krivnja na maksimalistima. Mi smo učinili svoje, mi smo pripravili saveznike, te ćemo u slučaju potrebe sklopiti i sami mir. Volimo da kod toga pretrpimo gubitaka, negoli da nastavkom rata idemo u susret sigurnoj propasti“. Lunačarski je objavio, da će biti sve palače velikih knezova proglašene državnim vlasništvom. U tečaju da je već temeljita demokratizacija svih oblasti i organizacija.

Bazel, 12. Kako Havasova brzojavka javlja iz Pariza, buknule su prema vijestima iz Rusije na raznim točkama ruske države pobune proti Leninu i Trockomu. Posljednji manifest maksimalista da je za njihovu odgovornost veoma značajna izjava proti gradjanskom ratu.

Bazel, 12. Prema Havasovoj vijesti iz Petrograda obećala je Ukrajina svoju pomoć kozačkom generalu Kaledinu. Maksimaliste šute o uspjehu proti Kaledinu poduzetih operacija. — Prema zakasnilоj se jednoj Havasovoj vijesti iz Petrograda javlja iz maksimalističkog izvora, da je povjerenik za narodnosno pitanje Dinga šuli Hatin (?) izjavio socijalističkim zastupnicima iz Ukrajine da vlada radnika i vojnika potpuno priznaje pravo Ukrajine, da ustanovi odnošaje prema Rusiji prema shvaćanju radničkog razreda Vijeće je povjerenika pozvalo ukrajinsko radništvo, da posvuda imenuje izaslanike za seljačka i radnička vijeća, pošto su te uredbe oni organi, koji trgaju buržoaziji vlast iz ruku.

Lugano, 12. „Corriere della Sera“ javlja iz Petrograda: Maksimalistička vlada postaje sve osamljenijom, te je veoma zabrinuta radi svog teškog položaja. Prosvjedi i pokreti proti njoj ne prestaju. I medju petrogradskim se radništvom širi nezadovoljstvo. Radnici su Putilovljeve tvornice poubijali više Leninovih agitatora. U vojarnama se množe govori proti židovskim vodjama, koj sjede u maksimalističkoj vladi. Obdržavaju se mnoge skupštine, u kojima se maksimaliste pozivaju da se oslobode Leninove vlade. Uza sve to kao da ne će neposredno doći do promjene vlade, pošto je južno-ruski protumaksimalistički pokret odviše udaljen od Petrograda, a da bi se ondje mogao osjetiti. Glavno sredstvo, koje podržava Lenina i Trockoga, jesu mirovna obećanja, koja su ovi zadali bili vojnicima. Premda se Lenin nije mogao složiti sa Nijemcima, pokušat će po svoj prilici sva sredstva, da sklopi mir.

Stockholm, 12. Prema vijesti iz Haparande navadja se kao uvjet za privremeno primirje od 7. do 17. prosinca u brzojavkama iz Petrograda, prvo: neprijateljstva smiju opet započeti tek nakon trodnevnog otkaza; drugo: zabranjeni su transporti četa od više nego jedne divizije.

Rotterdam, 13. „Times“ javlja iz Petrograda da se ustavotvorna skupština jučer nije mogla sastati, pošto još uvijek nijesu svi izaslanici stigli u ruski glavni grad, no uza sve je to narod slavio taj dan kao blagdan. Sve su zgrade bile okićene zastavama, a na Nevskom je prospektu došlo do velikih iskaza, no ovi su prošli bez upadica.

Rotterdam, 13. „Times“ javlj aiz Petro-
kušat će po svo jprilici sv asredstva, da sklopi mir.
teškog položžaja. Prosvjedi i pokreti proti njoj
prema Rusiji prema shvaćanj uradničkog razreda.
začkom general uKaledinu. Maksimaliste šute o

Petrograd, 13. (D. u.) Reuter. Prema nekoj bežičnoj brzojavci iz Rostova, Kaledin je upkolio grad. Kod Nahičevana je u toku boj. Maksimalistična su odjeljenja bila podupria topovima crnomorskog brodovlja. Kod Belgoroda traje dalje žestoka bitka. Obje su stranke imale velikih gubitaka.

Petrograd, 10. (Havas.) Maksimaliste u Moskvi poslat će pet zastupnika u ustavotvornu skupštinu, osim ovih izabran je i jedan kadet te četiri socijalista.

Bern, 12. Pariški listovi priopćuju ovu očevidno inspiriranu vijest: Dosadašnji pregovori izmedju maksimalista i Nijemaca nijesu imali nikakovog znatnijeg rezultata. Maksimaliste namjeravaju, da u dani trenutak prekinu rasprave sa Njemačkom i predlože općeniti mirovni program uz poziv na alijirce, da se tomu programu prikljuće. Na ustručavanje alijiraca izjavili bi se maksimaliste slobodnima i ovlaštenima, da pregovaraju o posebnom miru i takav mir sklope.

Stockholm, 12. Onomadne se je u Petrogradu uz sveopće sudjelovanje pučanstva obdržavala povodom ujedinjenja svih socijalističkih stranaka takozvana „svečanost sloge“. Tu je svečanost priredilo vijeće pučkih povjerenika, sovjet i druge socijalističke organizacije. Kako javlja „Utro Rossij“, da kani vijeće pučkih povjerenika u Petrogradu i Moskvi socijalizovati predbježno posjed zgrada, to jest, proglasiti zgrade vlasništvom pučanstva.

Berlin, 13. Rusko je izaslanstvo dne 12. o. mj. stiglo u svrhu nastavka rasprava o primirju prema dogovoru u Brest-Litovsk. Naredna će se plenarna sjednica obdržavati danas.

Amsterdam, 14. (D. u.) „Nieuwe Rotterdamsche Courrant“ javlja iz Londona: List „Daily News“ saznaje iz Petrograda od srijede, da je kod otvorenja ustavotvorne skupštine sudjelovalo po prilici četrdeset osoba. Izabrano bje povjerenstvo, koje imade sastaviti proglas na narod, u kojem se veli, da je sjednica otvorena, i prosvjeduje proti uapšivanju.

Stockholm, 13. (Zastupnik c. kr. brzojavnog i dopisnog ureda.) U Finskoj se poduzimaju priprave za odlazak ruskog vojništva u Rusiju. Odriješito se nastavlja provadjanjem neovisnosti Finske od Rusije.

Petrograd, 13. (D. u.) Kadeti su priredili jučer pred Taurijskom palačom iskaze, kod kojih je sudjelovalo nekoliko tisuća osoba. Nekih trideset je osoba provalilo u palaču i proglasilo se ustavotvornom skupštinom. Petrogradska brzojavna agentura veli, da se ovaj dogadjaj imade smatrati neozbiljnim i smiješnim.

Petrograd, 12. (D. u.) Petrogradska brzojavna agentura javlja: Proglas izdan po vijeću pučkih povjerenika, veli: Po kadetskoj stranci vodjene buržoazija pripravlja u trenutku sastanka ustavotvorne skupštine sve sile u svrhu protu-revolucijonarnog udarca. Kornilov i Kaledin razvili su u Uralu odnosno u Donskom području zastavu gradjanskog rata. Bogadjev, desna ruka Kaledinova, izjavio je otvoreno, da je ustanak bio upriličen na izravan poziv kadetske stranke. Kod Bolgoroda je došlo do prvih sukoba izmedju revolucijonarnih četa i odjela gradjanskih urotnika. Tako je došlo do gradjanskog rata izravno poticajem i pod vodstvom kadetske stranke. Ovaj pothvat ugrožava mirovno pitanje i sve tečevine revolucije. Buržoazija nije mogla čekati na skupni saziv ustavotvorne skupštine. Sačica

ljudi, koji su se izdavali za zastupnike, provalila je jučer, praćena bijelom gardom, junkerima, činovnicima i nekoliko buržoaza, na vrata Taurijske palače. Nastojanja su kadetske stranke išla za tim, da podadu proturevolucijonarnom pokretu Kaledina i Kornilova lice zakonitosti. Sve su narodne tečevine, uključivo skorašnjeg mira, stavljene na kocku. Središnji odbor kadeta šalje neprestano pojačanja Kaledinu i Kornilovu. Najmanja slabost naroda može imati za posljedicu pad sovjeta i mirovnog pitanja. Vijeće pučkih povjerenika proglašuje kadetsku stranku organizacijom proturevolucijonarne pobune i puku neprijateljskom strankom, te se obvezuje, da u borbi proti kadetskoj stranci i proti po njoj pomaganim četama Kaledinovim ne će položiti oružja. Politički će vodje gradjanskog rata biti uapšeni, a pobuna buržoazije biti pošto poto udušena. Vijeće pučkih povjerenika računa u toj borbi čvrsto na potporu svih revolucijonarnih radnika, vojnika, seljaka, kozaka i pristojnih gradjana. Proglas završuje riječima: Živjela revolucija, živjeli sovjeti, živio mir!

Govor Bonar Lawa.

London, 13. (D. u.) Kancelar riznice Bonar Law izvodio je kod utemeljivanja kreditne osnove u donjoj kući pogledom na Rusiju, da se on ne nada, da će kuća precijenjivati važnost tamošnjih dogadjaja. Nema povoda, da se predumljeva, da će napinjanja, koja sada ruski narod poduzima, kako bi osnovao slobodnu vladu, svršiti nečim drugim, nego ostvarenjem priznate, odgovorne vlade za ovu državu. Takva će čvrsta ruska vlada znati, da je razvitak ruskog blagostanja bez financijalne pomoći nemoguć. Preduvjet je ali toga, da ova vlada priznaje prije učinjene dugove. Stoga će novac, o kome se radi, moći prije ili kasnije biti povraćen. Odgovarajući na razne govore o kreditnoj osnovi, izvodio je govornik slijedeće: Naš pohod u Mezopotamiji i u Palestini nema za cilj osvajanja. Mi smo naš položaj u Egiptu morali braniti iz čisto vojničkih uzroka. Mnogo se govori o tome, da Nijemci spremaju navalu na Solun. Mi smo nato spremni. — Pogledom na dogodjaje kod Cambrala rekao je govornik, da je u početku bio mnijenja, da se kod ove akcije radi o običnom poduzeću, koje neće dovesti do bilo kojeg odlučnog rezultata. Bit će poduzeta temeljita istraga. Takvi su nesretni slučajevi neizbježivi. Kreditna je osnova bila nato prihvaćena.

* **Naš car kod Czernina.** Jučer je popodne car posjetio ministra za izvanjske poslove grofa Czernina, i proboravio kod njega podrugi sat.

* **Rat sa podmornicama.** Kako Havas javlja iz Lizabona, opstrijeljivala je njemačka jedna podmornica Funchal. Ispaljeno bje oko četrdeset granata. Nekoliko se kuća srušilo. Bilo je mrtvih i ranjenih. Patruljski su čamci stali progoniti podmornicu, koja je utekla.

* **Iz Engleske.** Na upit je u donjoj kući izjavio lord Cecil: Niti sad niti ikad prije nije postajala nikakova namjera, da se bilo na koji način uzradi na uštrb neovisnosti i nepovrijedivosti Poljske i njezinih posjeda. — „Nieuwe Rotterdamsche Courant“ javlja iz Londona: Parlamentarno je povjerenstvo kongresa majdanskih radnika i narodno vodstvo radničke stranke stvorilo dne 13. o. m. zaključak, u kojemu traži, da se engleska vlada što brže je moguće posve jasno i službeno izjavi o ratnim ciljevima alijiraca, koji nastavljaju rat.

* **Afera Caillaux.** U komori bi pročitan list pariškog vojničkog guvernera, u kojem traži ukinuće parlamentarne imunitete Caillauxa. Prama tome je Caillaux stajao u uskoj svezi sa Bolom i Almereidom, da je u Rimu općio sa Cavallinijem i drugim sumnjivim ličnostima. On se nije žacao ni u prisutnosti uglednih ličnosti da tjera zločinačku propagandu. Poslije Brianda, da će doći Clemenceau na kormilo, koji će pooštriti ratovanje, a poslije Clemenceaua on, Caillaux, koji će sklopiti mir. Italija neka se dakle sprema da sklopi sa Njemačkom separatni mir. Svijet će se čuditi prednostima, koje će Njemačka priznati Francuskoj i Italiji. Ratne će troškove nositi Rusija i Balkan. Srbije mora nestati, što je tražila to je dobila. I Rumunjske mora nestati i to je nesreća, ali ipak je bolja. Čim će mir biti potpisan, sklopit će Francuska savez sa Njemačkom, Italijom i Španjom proti Rusiji i Engleskoj, koje su prave neprijateljice onih zemalja.

* **Češko-slovačka brigada ne će dà miruje.** „Nar. Listy“ saopćuju vijest iz Lavova od 10. prosinca, da je prema vijestima s ruske granice izdalo rusko vrhovno zapovjedništvo sjeverne fronte stroge naredbe, kako bi se onemogućilo češko-slovačkoj brigadi da prerušuje dogovorenu mirovnu stanku.

* **U talijanskoj zastupničkoj kući** je ministar predsjednik Orlando u dužem govoru izjavio, da se je vojnički položaj znatno poboljšao, otkako je uspjelo držati liniju na rijeci Piave, i otkako su onamo došle francuske i engleske čete. Navijestenjem rata Austro-Ugarskoj postala je Amerika dragocjenim sudionikom u borbi protiv zajedničkog neprijatelja. Središnje vlasti kažu, da hoće mir, ali ne će da izjave pod kojim uvjetima, e bi na taj način posijali sjeme sumnje medju alijircima i izazvali slabo raspoloženje medju njihovim narodima. Ostali svijet želi mir, koji će čovječanstvo za uvijek osloboditi od nasilja i grozota te svim narodima, malenim i velikim, zasigurati nazorne i zakonite uvjete njihovog kulturnog i gospodarskog razvitka, Italija se ponovno odlučila, da se bori za pravednu stvar te je osvjedočena, da će pobijediti sloboda i pravednost.

* **Njemački mirovni predlog.** Wolffov ured javlja iz Berlina: „Tägliche Rundschau“ priopćuje iz Haaga: Reuter javlja iz Londona: U donjoj je kući upitao jedan od zastupnika, da li je engleska vlada primila od središnjih vlasti kakav mirovni predlog, i može li se vlada o tom izjaviti. Balfour je odgovorio: Pošto su pučki povjerenici u Petrogradu pronašli bili za shodno, da objave povjerljiv izvještaj ruskoga poslovodje u Londonu, ne stoji ništa na putu, da se prizna, e je vlada Njegovog britskog Veličanstva u rujnu 1917. posredovanjem nekog neutralnog diplomata primila obavijest, da bi njemačkoj vladi bilo ugodno, kad bi pružila engleskoj vladi saopćenje glede mira. Engleska je vlada na to odgovorila, e je pripravna, da primi svako saopćenje, koje joj njemačka vlada želi uručiti, i da je pripravna vijećati o tom sa saveznicima. Engleska je vlada obavijestila vlade Francuske, Italije, Japana, Rusije i Udruženih država o njemačkom predlogu i o svom odgovoru. Na ovo nije Engleska primila nikakova odgovora, te ni danas nije primila u toj stvari još nikakovog službenog saopćenja. — Wolffov ured primjećuje na to: Početkom rujna 1917. primila je njemačka vlada posredovanjem neke neutralne vlasti diplomatski upit o njemačkim ratnim ciljevima. Iz načina upita moglo se svom sigurnošću pretpostaviti, da je taj upit stavljen u sporazumku sa engleskom vladom i njezinim saveznicima. Njemačka je vlada bila načelno pripravna na odgovor. Proti odgovoru posredovanjem neutralne koje vlasti govorilo je to, da bi jednostrana obzana njem. stanovišta mogla njemačku politiku jednostrano vezati, te se je stoga činilo zgodnijim, odgovoriti po pouzdanoj ličnosti. No daljnjim se tečajem dogadjaja njemačka vlada uvjerila, da se sa strane protivnika ne poduzima ništa, kako bi se omogućilo ovakav neposredni odgovor. O spremnosti engleske vlade, da prihvaća svako saopćenje njemačke vlade, saznala je njemačka vlada tek iza ovoga saopćenja Balfourova. Daljnih koraka u toj stvari njemačka vlada nije poduzela.

* **17. prosinca pregovaranje o miru.** I ako se čini to malko preuranjeno, „Prager Tagblatt“ ipak saopćuje iz Pešte: Prekinuće rada delegacija, koje se je imalo nastaviti dne 17. prosinca, odgadja se od toga dana na neodredjeno vrijeme za to, jer istog dana započinje pregovaranje o miru. U političkim se krugovima gleda na izvanjsku situaciju s velikim povjerenjem, gdje drže, da ne će doći samo do separatnog mira s Rusijom i Rumunjskom, nego se nadaju i drugim radosnim iznenadjenjima.

Političke vijesti.

Kako izvješćuje dopisni ured.

Dr. Korošec se je pritužio proti postupanju sa jugoslavenskim vojnicima i ministar je rata na to odgovorio. Ali dok nam dopisni ured ne donosi baš ništa o Koroščevom upitu, javlja nam opširno odgovor ratnog ministra. To je tendencijozno i pristransko izvješćivanje, koje ipak ne može ništa da mijenja na činjenici (već ju potvrdjuje), da su puno bliže istini neobjavljeni izvodi Koroščevi, negoli odgovor ministra rata. Ma da dopisni ured taji, mi ipak znademo svi, što je gospodin Korošec kazao, pošto poznajemo svu istinu od vlastitog iskustva, a o tom našem iskustvu neće nam nijedan ministar rata moći dokazati neispravnost. Zaklela se zemlja raju, da se sve tajne doznaju — a nasuprot tome je svaka protuizjava Stöger-Steinerova besmislena.

Govor načelnika Jugoslavenskog kluba u delegacijama.

U vojnom odsjeku austrijske delegacije, držao je dne 12. t. mj. delegat dr. Korošec govor, koji je, prema „Slov. Narodu“, učinio na nazočne najdublji utisak. Raspravljajući o vojničkoj interpelaciji u ugarskom državnom saboru, rekao je dr. Korošec, da Madžari kušaju da od sebe odvale čim više vojnih bremena. Madžari nemaju prava zahtijevati, da se pošalje kući što više vojnika madžarske narodnosti. Baš protivno; oni su moralno obvezani, da preuzmu veće terete od nas, jer su Madžari po svojoj većini još uvijek u taboru ratnih huškača, a jedan od glavnih prouzročitelja svjetskog rata nalazi se još uvijek u Ugarskoj. Zove se grof Tisza. Madžarski upliv u vojsci sve više raste. Madžari tvrde, da su se madžarski vojnici u ratu sjajno ponijeli. Naši vojnici i časnici pripovijedaju drukčije. Upravo je čudnovato, da se madžarske čete pokažu baš onda nevrijednima hvale, kada ih vrhovno vodstvo na pritisak vlade još posebice hvali. Tako bijaše u 10. sočanskoj bitki, kod Kostanjevice i nedavno kod Piave. Madžari se često hvale s hrabrošću hrvatskih domobranaca, koje jednostavno ubrajaju medju svoje honvede. Na najvišem je mjestu poznato, da imadu baš hrvatske čete, kraj alpskih, slovenskih i njemačkih pukovnija, najveće zasluge za uspjehe austrijske vojske. Dokazat ćemo još, kako su madžarski vojnici plijenili i robili austrijske gradjane. Samo je vojno vodstvo moralo u Galiciji da brani poljskog i ukrajinskog seljaka pred madžarskim osloboditeljima. Slično su Madžari postupali i na našem jugu. Nebrojene su pritužbe proti grozotama madžarske soldateske poslije zadnje ofenzive. Za slovensko pučanstvo i za slovenskog vojnika nije armadno vodstvo nikada imalo riječi hvale. Kada se je radilo o slovenskim i hrvatskim pukovnijama, navadjali su samo broj pukovnije ili su pako govorili o alpskim četama. A ipak je slovenski narod, kao najzadnjiji narod monarkije, dao armadi najveći broj dobrih vojnika, a u zaledju je slovensko pučanstvo najpožrtvovnije podupiralo čete. Ratno ministarstvo i generalni stožer stoje sve više pod madžarskim uplivom. Unikum je, da u ministerijalnoj komisiji sjede nasljednici pokojnog ureda za nadziranje u ratu, 2 madžarska časnika. Sve aretacije i internacije slavenskih ljudi, sve ugnjetavanje slavenskog puka valja pripisati madžarskom uplivu u tom uredu. Žalosno je, da eksponenti madžarske oligarhije smiju u Austriji izvršivati oblasna prava. — Žalosno poglavlje tvore strašna progonjanja, kojima su za vrijeme rata bili Jugoslaveni izpostavljeni sa strane vojništva. Priznaje, da nijesu krivi samo vojnici, već i političke oblasti. Vojnici su mislili, da je austrijstvo identično sa nijemštvom te su smatrali, da je svaki, koji nije prijatelj Njemaca, neprijatelj Austrije. Iz svog se je nazora razvilo strašno i grozno proganjanje čitavog jugoslavenskog naroda. Govornik navadja čitav niz slučajeva, kako je vojništvo na temelju denuncijacija aretiralo nedužne osobe, mnogo je njih nedužno osudjenih; mnogo bez rasude postrijeljanih i vješanih. U Bosni su sastavljali posebne čete, da uništavaju slavensko pučanstvo, naročito bosanske Srbe. Deset hiljada nedužnih ljudi plaćalo je ovaj sistem svojom krvi. U trebinjskom su kotaru odmah izakako je buknula vojska pozatvarali sve ugledne Srbe, grozili im vješalima, a da se nije protiv njih nikada vršila istraga. Osobito je okrutno postupao general Braun, koji je još danas u aktivnoj službi. U Hrvatskoj je vojništvo poubijalo mnogo ljudi bez ikakve istrage. Neku su ženu ubili u porodnoj postelji, zajedno sa djetetom od tri dana. Neku su staricu od 73 godina objesili kao uhodarku. Poslije srpskog uzmaka ubili su bez svake istrage 24 osobe, dok su 700 njih internirali. U drugom su nekom selu postrijeljali 18 uglednih muževa, medju njima i svećenika, koji uopće nije bio kod kuće, kada su Srbi bili u selu. Proganjanja nijesu do danas posve prestala. O svemu, što se je dogodilo u Štajerskoj, Koruškoj, Kranjskoj, u Primorju, u Dalmaciji, u Hrvatskoj te u Bosni i Hercegovini, nije se do danas vršila nikakva istraga. Jugoslaveni nijesu dobili nikakvog zadovoljstva, ubojice pako, od najnižeg vojnika do generala, hode ponosno po svijetu. Nitko se ne obazire na duševne muke Jugoslavena, nitko ne kuša da im povrati pretrpljenu materijalnu štetnu. Svuda imadu za njih gluhe uši te im obećavaju nove podvale i nova proganjanja. Jugoslaveni nijesu u toj državi našli nikakve pravne zaštite. Duboko žalimo brojne žrtve, ali iz krvi, koja je tekla tamo dole u našoj jugoslavenskoj zemlji, iz ugnjetavanja i progona, rodila se je velika želja za slobodom, za samostalnošću, za samoodredjivanjem. U ovoj je atmosferi nastala jugoslavenska deklaracija i nitko ne će više iz srca našeg jugoslavenskog naroda istrgnuti ideala slobode, samostalnosti i neovisnosti. Slijep je onaj, ili pak laže, koji veli: Ove vaš je lozinke naučila antanta. Ne! Ove su ideje drijemale u našom narodu od 1848. god. dalje, ugnjetavanja i proganjanja probudiše ih k novom životu. Ako se netko mora da udara u prsa, tad je to samo vojništvo, koje si mora reći, da je samo izazvalo nezadovoljstvo sa državom i sve težnje za slobodom i neovisnošću. Otkako su Jugoslaveni u delegacijama, uvijek su glasovali za potrebe armade. Ovoga je puta položaj drukčiji. Vojna je uprava kriva, da Jugoslaveni ne mogu glasovati za ratni proračun. — „Slovenski Narod“ javlja, da su poslije ovoga govora došli dr. Korošcu razni njemački delegati, koji da su izjavili: Ako je sve to istina, onda Jugoslavene razumijemo . . .

Nota Trockoga diplomatskim zastupnicima antante.

: „Internationale Korrespondenz“ javlja prema brzojavnoj vijesti petrogradske brzojavne agenture, da se Trocki obratio na diplomatske zastupnike Engleske, Francuske, Amerike, Italije, Kine, Japana, Rumunjske, Belgije i Srbije ovim službenim pozivom: „Mirovni su pregovori izmedju izaslanika Rusije i izaslanika Njemačke, Austro-Ugarske, Turske i Bugarske na inicijativu naših izaslanika obustavljeni na mjesec dana, kako bi se time pružila prilika, da se uzmognu narodi i vlade alijiraca uputiti u činjenicu, da se obdržavaju rasprave. Ruski su izaslanici

predložili, neka se diplomatski zastupnici obavijeste, da naumljeno primirje imade za cilj demokratski mir, kakav je došao do izražaja na kongresu radničkih i seljačkih vijeća. Kod primirja se stavlja kao uvjet, da se ne šalju nikakove čete na druge fronte, i da se otoci u Moonsundu isprazne. Na pitanje glede ratnih ciljeva nijesu neprijateljski izaslanici podali nikakova odredjena odgovora. Oni su izjavili, e je njihova zadaća samo ta, da urede vojničku stranu primirja. Neprijateljski su izaslanici izjavili, da nemaju punomoći za raspravljanje o tim pitanjima, jer nijesu bili prisutni engleski i francuski izaslanici. Neprijateljski su izaslanici predložili primirje od dvadeset i osam dana, koje bi se imalo protezati na fronte od Istočnog do Crnog mora, te izjavili, da će svoje vlade obavijestiti o pitanju glede primirja prema ruskim zahtjevima. Pošto su se ruski izaslanici uz ove okolnosti ustručavali, da potpišu utanačenje glede primirja, obustavili smo ratne mjere na nedjelju dana, a isto tako i pregovore. Na taj je način dobiven vremenski razmak izmedju ruske mirovne ponude od 8. studenoga i nastavka mirovnih pregovora od 12. prosinca. Ovaj je razmak dosta dug, da se pruži vladama alijiraca zgoda, da objave svoje nazore „da" ili „ne", ako odgovore „ne", da očituju, za kakove ciljeve moraju europejski narodi kroz četiri godine prolijevati svoju krv".

Latinska liga proti Slavenima.

Tršćanska „Edinost" prima službeno: Vremena su talijansko-latinskog pobratimstva očevidno minula. Dok je još pred nekoliko mjeseca veliki dio talijanskog novinstva nastupao za mirno sporazumljenje s jugoslavenskim narodima, i dok je utvaranje vrućekrvnih Talijana glede razdijeljenja kože još neustrijeljenoga medvjeda daleko nadmašivalo istinu, pojavila se sad u Italiji naort za veliku latinsku ligu, koja bi se imala prema izričitim riječima ministra Nitija naperiti ne samo protiv sto milijuna Nijemaca, nego i protiva 200 milijuna Slavena. Slavene smatra članak, koji će u slijedećem broju biti objavljen u talijanskom i španjolskom jeziku izlazećeg lista „Columbia", kao doduše još neorganizovane, ali po njihovoj prirodnoj snazi za presnažne. Na svaki način ima ta trenutačna promjena mišljenja latinskog plemena, koje je prije tako često naglašivalo svoju solidarnost sa Slavenima, svoj uzrok u dogadjajima u Rusiji, i imala bi biti kao poseban mig za Jugoslavene, gdja da traže najgore neprijatelje: medju Nijemcima, koji su se uvijek pričinjali, da bi udovoljili kulturnim zahtjevima Jugoslavena, ili medju Talijanima, koji su one Jugoslavene, koji su pod njihovom vladom, bezobzirno potalijančivali te hoće u svojoj besramnoj predrzovitosti („Unverfrorenheit") i imperijalističkoj žudnji za vlašću da zahtjevaju zemljišta, koja su već preko tisuću godina slavenska. — K tim službenim izvodima samo kratku opasku: Da bi bili Nijemci kada nastojali, da udovolje našim, jugoslavenskim zahtjevima, tako je gorostasna neistina, da ne kažemo naravnost, tako očita laž, da nam je uopće nije treba pobijati. O tome govori povijest slovenskoga školstva u Koruškoj i drugdje po Sloveniji tako debele knjige, da je u istinu treba stroge njemačke „Unverfrorenheit", da se dodje na svijetlo s takovom tvrdnjom. U tom nije baš čisto nikakove razlike izmedju Nijemaca i Talijana, a pitanje je samo, tko je bezobzirniji i brutalniji. A onda te talijanske težnje za našim zemljištem, o kojemu kaže gornji službeni izvještaj da je već preko tisuću godina slavensko! A nije li tada u nebo vapijuća „Unverfrorenheit", ako se na tom zemljištu, što prizna da je slavensko, ustanavljaju kao n. pr. u našoj slavenskoj Istri preko noći njemačke škole, gdje niti s najvećim reflektorom po bijelome danu ne nadješ niti jednog jedinoga Nijemca. Ali niti s takvim službenim saopćenjima, koje su u takovom jasnom protuslovlju sa stvarnim položajem i djelovanjem službenih činitelja u našim krajevima, sigurno si Jugoslaveni ne će dozvoliti, da im se baca pijesak u oči.

Sjetite se udovica i siročadi palih vojnika!

Domaće vijesti.

Odbor za ratnu pripomoć. Svote, koje su bile sakupljene u korist žrtava neprijateljskih zračnih navala bile su predane: c. k. tvrdjavnom povjereniku K 3478·— i odboru za ratnu pripomoć K 1072·—, ukupno K 4550·—. Taj je iznos bio razdijeljen kao pripomoć medju dvadeset najpotrebnijih.

Povratak bjegunaca. Sinoć je došao u naše uredništvo arsenalski radnik, da nam se pritužì, kako postupaju s bjeguncima njemačke oblasti u sjevernoj Moravskoj. Njegovoj da obitelji ne će da dozvole povratak, i ako joj je odavle dozvoljeno, i selo Marčana, koje se nalazi izvan tvrdjavnog područja, otvoreno je za povratak bjegunaca. Medjutim oblasti da u Budigsdorfu (kotar Mor. Trebova) ne će da puste one obitelji, koje nemaju sa sobom nijednog muškog člana. Dužnost bi naših oblasti bila, da kod toga posreduju, i uznastoje da se tim ljudima, koji su toliko gorkih čaša ispili, ne ogorčuje i nadalje život, i ne krati ih se u njihovim pravima.

Pao preko zida. Jučer bje doveden u pokrajinsku bolnicu 77godišnji starac Jure Kršul iz Skitače sa teškom ozlijedom na lijevom ramenu. On pripovijeda, da je htio prekoračiti neki ovisoki zid na polju, te je pri tom izgubio ravnotežje i pao na zemlju. Pri padu nastojao je da se zaštiti rukama i time se ozlijedio na desnom ramenu. U bolnici mu bje pružena prva pomoć, te je ostao tamo u njezi.

Pazin. Zahvala. Odbor za priredbu koncerta hrvatske omladine ovim se putem najljepše zahvaljuje svoj onoj plemenitoj gospodi, koja su darovala u namijenjenu svrhu. Isto tako zahvaljuje se odbor i svima ostalima, koji su bilo čime pripomogli, da je koncerat mogao lijepo uspjeti.

Prodaja ribe. U slučaju, da prispije riba prodavat će se ona danas. Pravo kupovati ribu imadu danas vlasnici živežnih karata počevši od broja 4381.

Dar za sirote i udove. Mjesto nadgrobnog vijenca pokojnome gosp. liječniku dr. Gjuru Anticevich, položeno je preko naše uprave za udove i siročad palih dalmatinskih vojnika na Sočkoj fronti K 13·—. Darovaše: po K 4·—: Nikola Benčić, stražmeštar; po K 3·—: Stipan Sento; po K 2·—: Josip Jeličić stražmeštar, Toma Hrelja stražmeštar; po K 1·—: Ivan Lovrić stražmeštar, Mikaš podčasnik. Svota je predana upravi „Polaer Tagblatta".

Milodari za hrvatske škole u Puli. Prigodom „Božićnice" položeni su preko naše uprave za hrvatske škole slijedeći doprinosi, sakupljeni medju jugoslavenskom momčadi na Nj. V. brodu „Erzherzog Karl" K 542. Darovaše: po K 30·—. Majhen, Čubrić; po K 20·—: Terze; po K 10·—: Pliepić, Taborski, Filipović, Šefarović, Stepčić, Kirin, Škorić, Pivčević, Padovan, Rukavina, Glogač, Moro; po K 6·—: Kačunko, Bozac, Rambousek Ivan; po K 5·—: Čargonja, Pavletić, Leban, Radišić, Mikas, Dugina, Zaninović, Plauša, Vukić, Jeremić, Hladig, Galović, Uhoda, Slade, Jaša, Matković, Ruzić, Diklić; po K 4; Sumić Načeta, Bulć, Pavlić, Musić, Mijač, Radimirović, Mišković, Krstić, Lakusić, Anić, Bercić, Savić, Magasić, Bartolin; po K 3·—: Branićević, Došen, Zenzerović, Meissner, Neimenović, Grzančić, Faraguna, Trinajstić, Burian, Čikeš, Slotzer, Soulj, Ćašić, Kudelka, Bodelić, Dujmović, Masnjosa; po K 2·—: Lović, Blagaić, Tence, Barišković, Butković, Maruškić, Sladonja, Skroko, Vale, Marcelja, Paškvan, Hlača, Borovac, Mustapić, Bradanović, Vukasov, Sokolić, Veškova, Jelavčić, Cagaly, Manestar, Gržetić, Rajković, Stasić, Hranulović, Radovančić, Pezely, Skalamera, Tomljenović, Vačac, Smundin, Vundroelja, Di Lenardo, Laškaj, Bröder, Marijan, Uglesić Zors, Gurlin, Topirek, Grbac, Percan, Subasić, Knežević, Slavec, Nimac, Radić Čokor, Merlin, Modrić, Sikić, Klanac, Zanko, Grbalć, Brzić, Poljaković, Matijević; po K 1·—: Kočvera, Dragičević, Kuzmanc, Host, Car, Cah, Kočijancig, Rambousek Ludvig, Rambousek Josip.

Sakupljeno po gosp. Boži Gracinu medju jugoslavenskom i češkom momčadi na Nj. V. brodu „Leopard" K 201·—. Darovaše po K 20·—: Bujas; po K 12·—: Zuža; po K 10·—: G. Kar. Leit. Repič, Klarić, Vlahović, Ižotić, Ivančić, Fredotović; po K 8·—: St. St. M. Batinić; po K 5·—: St. B. Hinić, Nemec, Striličić, Sedlati; po K 4·— Kolanović, Domjanović, Friedrich; po K 3·—: Jović, Matković; po K 2·—: Prister, Božac, Glušić, Kuneš, Hula, Milovac, Marijanović, Lazić, Spacil, Tojć, Grgurev, St. Masch.-W. Vončina, Magjili, St. Ei. Schäln, Antunović, Mrazek, Trutanić, Mirković, Balent, Šoljan, Juvan, Zankić, Čorkalo, Rosandić; Velčić, Miletić, Šubić, Baus, Stupalo, Bastijančić, Vajs, Curavić, Dandol, Nacinović. Živjeli plemeniti darovatelji! Naprijed za hrvatske škole!

•

Dalje su položeni u istu svrhu i istom prigodom slijedeći doprinosi: Položio gosp. Franjo Maršál K 6·—. Uslijed oduševljenja za „Hrvatski List", koji stoji na pravoj osnovi glede potreba naroda, polaže gosp. Kolišk i K 10·—. Sakupljeno po gosp. Josipu Staničić, medju jugoslavenskom momčadi na radio stanici K 200·—. Sakupljeno K 40·— medju jugoslavenskom momčadi na Nj. V. brodu „Reka" pod ovim riječima; „Quidquid agis, prudeter agas et respice finem" (Sve što poduzimlješ, poduzimlji razborito i obazri se na svršetak. Imena plemenitih darovatelja, donijet ćemo naknadno.) Ukupno kruna 256·—; zadnji iskaz K 26·026·—; sveukupno K 26.282·—. Živjeli plemeniti darovatelji! Naprijed za naše škole, našu narodnu prosvjetu!

Dnevne vijesti.

Povišene cijene zagrebačkim novinama. „Hrv. Riječ" saopćuje čitaocima, da će zagrebačke novine od 1. siječnja 1918. povisiti cijenu lista i to mjesečno po 1 K. ili kod prodaje pojedinog primjerka za 4, odnosno 2 filira; potpisane su uprave svih zagrebačkih dnevnika. Kao razlozi se navadjaju: Dnevno poskupljivanje tiskarskih potrepština, osobito papira, radnih plaća i ostale režije.

EMISIJA DIONICA

Hrvatske poljodjelske banke dioničarskoga društva

Poziv na potpisivanje.

Na temelju ustanova čl. 8. i 9. društvenih pravila zaključilo je ravnateljstvo Hrvatske poljodjelske banke dioničarskoga društva povisiti dioničku glavnicu toga zavoda **za K 1,000.u00.—**

to jest

od K 3,000.000.— na K 4,000.000.—

izdanjem novih

20.000 dionica **jedinica** po nominalnoj vrijednosti od K 50.— ili
2.000 „ **desetica** „ „ „ „ 500.—

i to uz ove uvjete:

1. **Potpisna cijena** za dionice **jedinice** iznosi **K 80.—**, a za dionice **desetice K 800.--** po komadu. Višak od K 30.--, odnosno K 300.-- kod potpisne cijene naprama nominalnoj vrijednosti dotičnih dionica pripaja se po odbitku odnosnih troškova pričuvnoj glavnici zavoda.

2. Kod potpisivanja ima se odmah uplatiti cijela svota t. j. čitava kupovnina za sve ubilježene dionice. Vrhu dotičnih uplata izdavati će se potvrde.

3. Ove dionice sudjeluju na dobitku zavoda za g. 1918. pa će im prema tomu pripadati dividenda, koja teče počam od 1. siječnja 1918. Ostala će prava dotični dioničari moći izvršivati nakon što budu prema čl. 14. društvenih pravila upisani u knjigu dioničara.

4. Dionice glase na ime, pa će se ispostaviti i vlasnicima izručiti nakon zaključene ove emisije. Svaki potpisatelj treba da naznači **čitljivo i točno uz ime i prezime,** na koje bi imale njegove dionice glasiti, takodjer svoje **zanimanje** te **pobližu adresu,** na koju će mu se dionice franko dostaviti.

5. Bude li subskripcijom prekoračen gore emitirani broj dionica, pridržaje si ravnateljstvo pravo slobodne dodjelbe dionica.

6. Budući da se ovom emisijom upotpunjuje dionička glavnica, koja je bila društvenim pravilima otprije propisana, predaje se i ova emisija, poput svih dojakošnjih, slobodnoj javnoj subskripciji. U buduće pak pridržat će se pravo opcije svim sadanjim i ovim novim dioničarima za sve emisije, koje će iza ove slijediti.

7. Potpisivanje i uplaćivanje počima na 1. prosinca 1917. pa traje do 31. prosinca 1917.

8. Potpisivanje i uplaćivanje ovih dionica obavlja se na blagajni Hrvatske poljodjelske banke dioničarskoga društva u Zagrebu, kod njezinih podružnica na Rijeci i u Sarajevu, kod ispostave u Bribiru, Čabru i Hreljinu te kod svih hrvatskih seljačkih zadruga. Odnosni dopisi u uplate mogu se i poštom slati na spomenute naslove.

U ZAGREBU, 29. studenoga 1917.

Ravnateljstvo
Hrvatske poljodjelske banke
dioničarskoga društva.

Pojedini broj 12 h.

CIJENA lista: U pretplati za čitavu god. K 36·—, za polugodište K 18·—, tromjesečno K 9·—, mjesečno K 3·60, u maloprodaji 12 f. pojedini broj. OGLASI primaju se u upravi lista trg Custoza 1.

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

„HRVATSKI LIST“ izla i u nakladnoj tiskari JOS. KRMPOTIĆ u Puli, trg Custoza 1. Uredništvo: Sišanska ulica br. 24. — Odgovorni urednik JOSIP HAIN u Puli. — Rukopisi se ne vraćaju.

Godina III. U Puli, nedjelja 16. prosinca 1917. Broj 877.

AUSTRO-UGARSKI RATNI IZVJEŠTAJ.

: Beč, 15. (D. u.) Službeno se javlja:

Istočno bojište:

Mir oružja. Pregovaranja o primirju traju dalje.

Talijansko bojište:

Čete su generala pješ. Alfreda Krausa usprkos najžešćoj obrani osvojile položaj na Col Caprile, kod česa su se osobito odlikovale pješ. pukovnije br. 49 i 88. Na Monte Pertica suzbiše alpski bataljuni više neprijateljskih navala. Uzalud su Talijani poduzeli žestoke navale, da natrag osvoje položaje na Monte Spinuccia, koje su saveznićke čete zauzele dne 12. i 13. prosinca. U bojevima posljednjih dana privedosmo 40 talijanskih časnika, preko 3000 momaka te nekoliko topova i strojnih pušaka.

Poglavica generalnog stožera.

NJEMAČKI RATNI IZVJEŠTAJ.

: Berlin, 15. prosinca. (D. u.) Iz velikog glavnog stana javlja:

Zapadno bojište.

Bojna skupina prijestolonasljednika Rupprechta: Kroz više od četiri je nedjelje ovamo obustavio Englez svoje navale u Flandriji. Njegova silna ofenziva, koja je išla za posjedom francuske obale i uništenjem našeg podmorničkog ishodišta, može se predbježno smatrati dovršenom. Čitava se je engleska vojska pojačana Francuzima, borila za odluku. Njemačko vodstvo i njemačke su čete odnijele i ovdje pobjedu, dok smo mi i na drugim mjestima snažnim udarcima oborili neprijatelja. Neuspjesi se engleske vojske u Flandriji pooštravaju teškim porazom, koji je pretrpjela kod Cambrala. Sjeverno od Gheluverta zarobljena su uz uspješne pothvate proti engleskim crtama na dvorcu Poccelhoec 2 časnika i 45 momaka. Noćna se je engleska navala u svitu, da steče opet izgubljeno zemljište, izjalovila. Od Scarpe do Oise bilo je neprijateljsko topništvo djelatno.

Istočno bojište

Mirovni pregovori traju dalje.

Macedonsko bojište:

Manji pretpoljski bojevi zapadno od Ohridskog jezera. Na ostaloj je fronti bila bojna djelatnost neznatna.

Talijansko bojište.

U bojevima zadnjih dana izmedju Brente i Piave dopremili smo 40 časnika, preko 3000 momaka, nekoliko topova i strojnih pušaka. Suzbili smo višestruke protunavale, koje je neprijatelj poduzimao proti položajima od nas zauzetim.

Prvi maistor glavnog stana Ludendorff.

* **Car kod grofa Czernina.** Car je jučer popodne posjetio ministra vanjskih posala grofa Czernina te ostao kod njega jedan sat i po.

* **Novi amerikanski ratni zajam.** Iz New-Yorka se službeno javlja, da se za početak naredne godine očekuje novi ratni zajam, kojega bi kamatnjak iznašao 4 i pol postotka.

* **Rat će potrajati do jeseni 1918.** List „Echo de Paris“ saopćuje, da se iz izjava antantinih državnika na pariškoj konferenciji može razabrati, e će prema računima saveznika rat potrajati do jeseni 1918. Naprotiv osiguravaju vijesti iz Rusije, da nas čekaju iznenadjenja, i da će sveopći mir biti sklopljen već za mjesec dana. Separatni mir da će povući antantu za sobom. — Da nas iz Rusije uvijek čekaju iznenadjenja, to je već sveta istina — a da su i ostale tvrdnje o miru istinite, uvjerit ćemo se tek kad taj odredjeni rok od mjesec dana prodje.

* **Zastupnik Laginja** preporučao je proračunskom odsjeku, da se u Klani otvori državna škola za drvarstvo te je zatražio, neka država preuzme ceste, koje vode od granice kod Rijeke preko Sv. Mateja, Klane, Lipe u Rupu, u državnu upravu. Dalje je zahtijevao neka se iskoriste vodne sile.

* **Iz Španjolske.** Agence Havas javlja iz Madrida od 14. t. mj.: Ministarsko je vijeće zaključilo, da predloži doskora kralju naredbu o raspustu komore i o raspisu novih sveopćih izbora. Nova će se komora baviti sa pitanjem amnestije.

Iz Rusije.

Posljednja karta antante. — „Rad“ maksimalista. — Ustanak protiv boljševika. — Vodje kozačkih udruženja uapšeni. — Boljševička pobjeda na izborima. — Apsolutizam boljševika. — Gradjanski rat u Rusiji. — Krilenko napreduje. — Sporazumak izmedju Rusije i Engleske.

: Genf, 13. Kako javlja „Nouvelliste“ iz Lijona, dozvolile su Udružene države zaposjednuće Vladivostoka po Japancima u svrhu zaštite još neisplaćenih velikih japanskih dobava municije i živežnih sredstava. S druge bi strane trebala antanta nadzora glede opskrbljivanja Kaledina, koji je predstavljao posljednju kartu antante naprama maksimalistima.

Berlin, 13. „Tageblatt“ javlja iz Amsterdama: Prema Reuterovim su vijestima izdali pučki povjerenici proglas na Kozake, u kojem im stavljaju u izgled bezodvlačni mir, a Kozaci da imaju uapsiti Kaledina i Kornilova i izručiti ih sovjetu. — Maksimaliste su nasilno raspustili ruski senat. Predsjednik petrogradskog trgovačkog suda i više činovnika raznih bje ministarstva uapšeno. Granice su izmedju Rusije i Sibirije zatvorene, kako bi se mogao spriječiti bijeg Engleza i Japanaca iz Rusije.

Amsterdam, 14. (D. u.) Prema listu „Algemeen Handelsblad“ saznaje „Daily Chronicle“ iz Petrograda, da se u Petrogradu očekuje ustanak proti boljševicima. Isti engleski list pripovijeda svojim čitateljima, da je veliki knez Pavao Aleksandrović boravio četiri dana u Smolenskom zavodu i da je Lenin postupao s njim velikim počitanjem.

Amsterdam, 14. (D. u.) Reuterov ured javlja iz Petrograda: Vodeći su članovi udruženja kozačkih četa bili na nalog sovjetu pridruženog kozačkog odbora uapšeni.

Petrograd, 14. (D. u.) U okružju su Kostroma izabrana četiri revolucijonarna socijalista i četiri boljševika. U Krasnojarsku su primili boljševici 12.000, revolucijonarni socijaliste 4000, kadeti 2600, menjševici-domoljubi 490 i menjševici-internacijonaliste 200 glasova. U Tomsku i Minčinsku imali su boljševici dvije trećine glasova.

Amsterdam, 14. (D. u.) Prema Reuterovoj su jednoj vijesti iz Petrograda od 13. o. mj. sakupili boljševici u vojarnama i u susjedstvu Taurijske palače 8000 ljudi. I Taurijska je palača vojnički zaposjednuta. Socijalistički listovi izlaze bez oglasa. Moskovski sovjet i ured lista „Ruskoje Slovo“ zatvoreni su, jer je list priopćio vijest, da se je Krilenko na poticaj njemačkog glavnog stana dočepao ruskog glavnog stana.

London, (D. u.) Reuter javlja iz Petrograda: Odaslanik vlade je brzojavio, da su boljševističke čete zaposjele Tamarovku i Kalugu, da su razoružale nasrtajne čete generala Kornilova i zarobile ih. Revoluciona je vlast uspostavljena. — Povjerenik je crnomorske mornarice zatražio, neka se odašalju odmah sva odijeljenja brodovlja Crnog mora sa brojnim strojnim puškama, te saopćuje, da bojne sile kadeta napadaju na Rostov sa oklopnim automobilima.

London, 14. (D. u.) Reuterov ured javlja iz Petrograda pod 10. prosinca: Krilenko je javio brzojavno, da se je general Čeremisov nećkao, da dodje k njemu u Pskov te da ga je radi toga otstavio. Krilenko primjećuje, da se cjelokupna posada u Pskovu nalazi na strani boljševika. On da napreduje. Povjerenik 5 armije javlja dolazak Krilenkov u Dvinsk. Zapovjednik armije, general Holdyrev, bio je otstavljen i uapšen.

Petrograd, 14. (D. u.) S ovlašćenjem engleskog poslaništva saopćuje petrogradska brzojavna agentura: Glede tumačenja, što je engleski poslanik podastro engleskoj vladi o zadržanju Čičerina, Petrova i ostalih osoba u sličnom položaju, izjavlja engleska vlada, da je sklona prezuzeti na novo u pretres pitanje zadržanja gore spomenutih osoba i njihov povratak u domovinu. U pogledu na tu stalnu izjavu, naredio je pučki opunovlaštenik za izvanjske poslove, da bude dozvoljeno državnim pripadnicima velike Britanije, koja osigurava svakom gradjanu svake saveznićke i neutralne zemlje tražena sveopća jamstva, da bez zaprijeke ostave Rusiju. Reć bi, da se i konflikt glede diplomatskih kurira uredjuje. Kapitan je Smith izjavio, kako se poslanik Buhanan nada, da će biti već slijedećeg tjedna dozvoljeno diplomatskim kuririma sovjetske vlade da nesmetano prestupe i prodju kroz Englesku.

Pregovaranja o primirju.

Berlin, 14. (D. u.) Prije podne i poslije podne 13. prosinca obdržavale su se u Brest-Litovsku plenarne sjednice, u kojima se je uzelo u pretres pojedine točke obostranih nacrta primirja. 14. prosinca prije podne nastavila su se pregovaranja.

Beč, 15. (D. u.) U plenarnoj sjednici, koja se je obdržavala dne 14. prosinca prije podne, bila je konačno formulirana brzojavka uzajamnih uvjeta nacrta pogodbe. Pošto je ruska delegacija zatražila dopunjajuće upute od svoje vlade, odredjen je nastavak sveopćih pregovaranja za 15. prosinca prije podne. Poslije podne 14. prosinca ispunjeno je sa sjednicom zapisničarske komisije.

* **Položaj u Španjolskoj.** Lyonski listovi javljaju iz Madrida: Usljed nećkanja vlade, da imenuje gradonačelnike većih gradova, municipalna su vijeća pokrajinskih gradova sama izabrala gradonačelnike. U Barceloni je imenovan vodja radikalne manjine Rocha. Pobjeda je republikanaca u Barceloni izazvala u svim političkim krugovima velik utisak. Republikanci pobijediše i u mnogim drugim provincijalnim gradovima. — Pariško novinstvo doznaje iz Londona, da se je položaj u Španjolskoj opeta zamršio te da predstoje novi bojevi medju dinastičnim i protudinastičnim strankama. Vojnički odbori nastupaju posve samostalno. Pučanstvo je proti držanju vojnika.

* **Ratna žestina u Americi.** „Vossische Ztg.“ javlja iz Berna: U Tulsi (Udružene države) bilo je sedamnaest uapšenih pacifista po mnogobrojnim gradjanima nasilno izvadjeno iz tamnice i u bližnjoj šumi do krvi izbičevano, nakon česa su bili namazani smolom i nataknuti perjem. Ovakovih je slučajeva u Udruženim državama bilo tako mnogo, da se je Wilson našao prisiljenim, da javno osudi ovakova nasilja.

* **U vojnom je odsjeku delegacija** govorio delegat Fon, raspravljajući o egspozé-u ministra rata proti izvodima delegata kneza Auersperga te se je pritužio radi zlostavljanja civilnog pučanstva u Goričkoj, od kojega nije nitko bio kadar, da počini izdajništvo na državu. Govornik ističe osobito slučajeve zastupnika dr. Rybarža i dr. Vukotića, napada na pokušaje ponijemčenja vojske, tuži se nad vojničkim sudovima te se bavi sa pitanjem obnovljenja Gorice. Naredna će sjednica biti sazvana pismenim putem, po svoj prilici 8. siječnja 1918.

* **Rat na moru.** Službeno se saopćuje iz Berlina 15. prosinca: Savremeno s navalom na trgovački promet na engleskoj istočnoj obali dne 12. su prosinca lake bojne sile pod vodstvom kapetena poručnika Hansa Kolbe ponovno navalile na povorku brodova u kretanju Bergen-Shetland. Jedna je povorka koja se sastojala iz šest parobroda s poprilično 8000 bruto-reg. tona, engleski razarač „Patridge“ i četiri su oružana broda za stražarenje bila u boju uništena. Engleski je razarač „Pellew“ pobjegao neoštećen. Naše su se bojne sile povratile bez gubitaka i s većim brojem zarobljenika, izmedju kojih i tri časnika.

Političke vijesti.

Naša politika.

Grof je Czernin opasno obolio. Barem tako se govori, izdaju se liječničke svjedodžbe, bulletini. Zasjedanje je odsjeka za izvanje poslove odgodjeno na neodredjeno vrijeme. Pa to je nuzgregdna stvar. Glavno je zdravlje našeg ministra izvanjskih poslova, i njegov želudac, koji mora na svaki način ozdraviti. Delegacije mogu medjutim mirno počekati, ta ne žuri se toliko, a gospodin Trocki može govoriti o miru, što mu drago, ta i onako ga nitko ozbiljno ne shvaća. Medjutim važna je jedna činjenica, koja nam ne da mira. Baš u vrijeme, kad je trebao da gospodin ministar odgovori na uspite narodnih

delegata, nesreća je htjela i on je opasno obolio. Ali njega bismo drage volje pustili da se mirno liječi, samo kad bi barem netko drugi za vrijeme njegove bolesti njega zastupao u delegacijama. Stojimo pred nejasnom situacijom. Na istoku ugovaraju o miru i primirju, nekoliko vojničkih zastupnika odlučuje stvarima od najveće važnosti, a da milijuni ne znadu, što se u istinu radi, i ako se radi o njihovoj sudbini. Jasno je kao na dlanu svima, da niti grof Czernin a niti naša i njemačka vlada nije sporazumna u pitanju mira i primirja s programom boljševika. Dakle što hoće, da tim pregovaranjima postignu? Milijuni čekaju i zahtijevaju razjašnjenja, zahtjevaju, da se položi račun o tome, što se radi, ali to na žalost nije moguće — jer je ministar bolestan. Kao da je pitanje mira bez cijene, da ne znači ništa, a narodi ipak moraju znati, što im se sprema. Stojimo pred odlučnim trenutkom. Boljševici nudjaju demokratski mir, mir, kojega može prihvatiti svaki narod, jer se temelji na samoodredjivanju naroda i na načelu bez aneksija i ratnih odšteta. Svaka država, koja bi taj mir poprimila, mogla bi biti sigurna za svoju čast i svijesna, da je pravedno i pošteno uradila. Trebalo bi jasno i glasno cijelomu svijetu kazati: Jest, sporazumni smo, primamo mir, i odustajemo od daljnjeg prolijevanja krvi. Ili pak bi trebalo postaviti se očito protiv načela samoodredjivanja naroda i protiv ruske mirovne ponude, i kazati: Ne, mi ne ćemo takovog mira, mi hoćemo naš mir, kojeg ćemo si sami učiniti i odrediti, i koji će udovoljiti svim našim težnjama i zahtjevima. Dakle, jasno kazati: da ili ne! Ali naši su diplomate lukavi. Oni ne će reći ni da, ni ne. Narodi ne će znati, da se radi o njihovoj sudbini, kao što ni danas ne znadu, na čemu baš stojimo. Ministar bolestan, i baćuška se može slobodno vratiti sa granice kući, neobavljena posla, jer ovdje nijesu vodeći ljudi u dobrom raspoloženju. Baćuška se medjutim može i ljutiti, ovdje se ga nitko više ne boji, jer je prestao da bude strašilom. Dobri baćuška! A mi? Pa tko nas i pita išta. Sve se to radi u Beču, bijelome gradu, pa kad treba jasno nešto kazati, onda treba sve zabašuriti, pustiti mirno, nek se ti neznatni patuljci, češki i jugoslavenski, prepiru i zahtijevaju, dok im to ne dosadi, i ne odustanu od tog suvišnoga posla. Mi medjutim čvrsto vjerujemo, da je naš ministar opasno obolio, želimo i nadamo se, da će se njega dragocijeno zdravlje brzo povratiti, ali još bismo bili više zadovoljni kad bi se i naša boležljiva politika oporavila od svoje mnogostoljetne bolesti, i zakročila zdravim, jasnim i očitim putem.

Program austrijskih Nijemaca.

Ništa! Sama negacija: Uvijek jedino proti tomu, što hoće Slaveni! Ubogi su u svojoj praznini! Tako po prilici karakterizuje bijedu austrijskih Nijemaca glavni urednik centralnog lista njemačke socijalne demokracije „Arb.-Ztg." Fridrih Austerlitz, i u dugom razmatranju pridružuje im zrcalo! Svi narodi u Austriji (nabraja ih) imaju ipak svoje pozitivne programe, osobito pak u ovom ratu, gdje su se razvile njihove nacijonalne težnje do onog stadija, kad ih treba bezodvlačno uvažiti i riješiti. Jugoslaveni žele svoju državu, hoće da im se narod ujedini, hoće svoja prava, Česi idu na isti način za ostvarenjem jedne neodvisne češko-slovačke države, Rusini zahtijevaju ujedinjenje svih rusinskih krajeva, Poljaci se žele priklopiti poljačkoj državi, koja će sizati do mora, dakle svi ti narodi idu za nekakvim stalnim nacijonalnim ciljem, a što žele Nijemci u Austriji? Za čim idu oni? Njihova je zadaća sada, da jedino stavljaju zapriječe nastojanjima ostalih naroda oko njihovog ujedinjenja, jer Nijemci sami nemaju nikakovog svog programa. Jedino je njihov ideal „njemačka fasada" Austrije — i ni za što višega nijesu sposobni. Umjesto da bi s ostalim narodima živjeli u slozi, da bi i sami nastojali oko oživotvorenja njihovih državopravnih težnja, oni siju mržnju, huškaju tako, da mora uvijek zijati neprebrodivi jaz izmedju njih i ostalih naroda. Ne mogu shvatiti, da je prava država naroda moguća samo na taj način, da „narodi postanu jedan od drugoga nezavisni i da država naroda postane sumom i posljedicom naroda, za sebe samostalnih, dakle savezom slobodnih naroda. Bijedu austrijskih Nijemaca pokazuje dalje Austerlitz veoma nemilosrdno. Nije u njima, kaže, a ma ni traga „slobodoumlja", i ako se dosad tako nazivaju. Veliko ih današnje doba nije a ma ničemu naučilo. Tko kod njih misli samo mrvicu modernije i poštenije, toga prokunu, a ton vode i davaju oni, koji najotpornije, najjače i najglupije izražaju i brane svoj otpor protiv demokratizacije sveukupnog života. Zar žele, pita se Austerlitz, od nas „burgeri", da potpomažemo njihovu nacijonalnu politiku? Hoće, da se odreknemo demokracije i zadovoljimo „kurijama" za to, jer je to stvar njemačka, tako slabo provedena, koja ne će da snaša demokracije! A onda možemo razumjeti uzdah Viktora Adlera na skupštini stranke: „Imademo (Nijemci) seljački i gradjanski stalež, s kojim apsolutno ništa započeti ne možemo!" Tako Nijemci o Nijemcima, koji svojoj braći sigurno samo dobro žele. Baš je lijep to dokaz o njemačkoj „pravednosti", i o tome, kako su „zbilja pripravni", da dodju u susret nastojanjima nenjemačkih naroda. Sveta istina je, da će oni isti, koji nas danas na tako nedoličan način odbijaju i naše težnje krste kojekakvim izrazima, što samo oni umiju, da će ti isti jednom biti zadovoljni, oživotvori li se naš današnji samo minimalni program.

Kvota.

Kvota se zove razmjer prema kojemu Austrija i Ugarska doprinašaju k takozvanim zajedničkim izdacima, u prvome redu za vojsku i za vanjsko-političku službu. Ovaj se razmjer na novo ustanovi svakih desct godina. Sadašnja kvota iznaša za Austriju 63·6%, za Ugarsku 36·4% te vrijedi do konca ove godine. Austrija je kroz mnogo vremena mnogo previše plaćala za zajedničke izdatke. To su dakako uvidjeli i Nijemci, ali su to trpjeli, jer su se bojali madžarskih grožnja sa personalnom unijom i jer su, popuštajući Madžarima, htjeli uzdržati dualizam. Za vrijeme je ovoga rata Ugarska silno obogatila te se je i najzagriženijim dualistima ovaj razmjer medju obim državnim polovicama pričinio nepravednim. Kada su se pred nekoliko dana vršile sjednice austrijske i ugarske kvotne deputacije, koje imadu da ustanove ovaj razmjer, predlagala je ugarska kvotna deputacija, da se dosadašnja kvota produlji za dvije godine. Austrijska je kvotna deputacija to otklonila te je sa neznatnom njemačko-poljskom većinom bio primljen predlog, neka se kvota produlji samo za jednu godinu. U posljednjoj sjednici austrijske deputacije su svi govornici bez razlike stranaka žigosali postupanje ugarske vlade i ugarskih oblasti tijekom svjetskog rata obzirom na dovoz hrane iz Ugarske. Jer, dok je Austrija u mirno doba dobivala dobar dio hrane iz Ugarske, kao agrarne države, dok je Ugarska za vrijeme mira svojom tarifalnom i željezničkom politikom zadala ogromnu štetu austrijskom poljodjelstvu, Ugarska nam je sada posve zatvorila svoje granice, te smo prisiljeni, da tražimo potrebnu hranu u Austriji samoj. U ovoj se je sjednici naglasilo, da je Ugarska postala danas u gospodarskom obziru mnogo jačom od Austrije, te je kvota obzirom na broj pučanstva i na sadašnju gospodarsku snagu više nego nepravedna. Zato su socijalni demokrati predlagali kvotu 50 : 50. Taj je predlog pao sa 8 protiv 4 glasa. Poljaci su glasovali proti tom predlogu, dok je ukrajinski član izostao. Kršćanski su socijali postigli, te je kvota produljena samo na jednu godinu. Čini se, da će ugarska kvotna deputacija biti sporazumna sa ovim zaključkom, jer trijezni madžarski političari ipak ne žele, da se odnošaj medju Austrijom i Ugarskom pooštri i da bi se u Austriji porodilo geslo: „Los von Ungarn!" i došlo do prekinuća sadašnjeg odnošaja do Austrije. Madžarski političari rade oko toga, da uzdrže dosadašnje ugodne državopravne i gospodarske sveze sa Austrijom. (Po „Slov. Narodu".)

Budimpešta glavni grad — Bosne!

„Budapesti Hirlap" priopćuje razgovor svoga suradnika s predsjednikom stranke rada grofom Khuen-Hedervaryem. Glede jugoslavenskog pitanja rekao je grof Hedervary ovo: „Jugoslavenski problem vrlo je važan i za nas Madžare kao i za monarkiju te se tomu pitanju mora svratiti velika pozornost. Sa svoje strane ne smatram jugoslavensko pitanje odviše zamršenim, i to s toga, što se jugoslavenska država ne može ustrojiti bez Bosne. Svima onima, koji žele da oživotvore jugoslavensku državu, velim, neka ponajprije pitaju Bošnjake. Oni su drugog mnijenja u tom pitanju, te se ne žele utopiti u nikakovoj jugoslavenskoj državi. Ta želja dolazi u Bosni samo od hrvatske inteligencije, koja se je onamo uselila, a ona ne može da bude isključivo odlučujući faktor. Željeno riješenje ovoga pitanja sa strane jugoslavenskih utopista, imade čeških zapriječa i ne ću da polazim predaleko, te spominjem samo to, da i Austrija nije voljna prepustiti za jugoslavenske ciljeve teritorij, na kojem stanuju Slovenci. Jugoslavensku državu držim sa gledišta Hrvata vrlo velikom pogibelju, jer bi u takovoj tvorevini brojna pretežnost Srba, te agilni i energični srpski narod potisnuo Hrvate u pozadinu, a da ne kažem, da bi ih potlačio. Hrvatska mora da ostane i nadalje u sadanjem okviru. Što se tiče pak bosanskoga pitanja, ovo bi se riješilo najbolje, kad bi se ova provincija priključila Ugarskoj. Sjedište bosanske vlade trebalo bi da bude u Budimpešti, koja imade da trajno veže Peštu i Sarajevo. Madžarska politika mora da ide za ovim ciljem".

Domaće vijesti.

Smrt uglednog našeg svećenika. Jučer je u 7 sati u jutro preminuo, u 61. godini svog života, u ovdješnjoj pokrajinskoj bolnici, nakon dosta duge i teške bolesti, kanonik i župnik u Barbanu, veleč. gosp. Dinko Pindulić. Poznat je bio medju svima nama kao dobar narodnjak, koji je u svakoj prigodi nastupao za prava naroda, i narodu učinio mnogo dobra. Vječna mu spomen! — Pogreb će krenuti sutra u ponedjeljak prije podne iz pokrajinske bolnice, da ponese smrtne ostanke pokojnika na vječno prebivalište.

Čitaoc „Hrvatskog Lista" čitateljima „Hrvatskog Lista". Primili smo od vjernog našeg čitaoca ovo pismo kao i 10 K za narodne škole u znak odobravanja smjera, kojim kroči naš list. Pismo donašamo u cijelosti, bez popravaka ili dodataka: **Draga braćo! Bez hrvatskoga lista u Puli ne bi nam bilo moguće uz današnje prilike, da imademo toliko samostalne narodne svijesti, kaošto imademo danas. Bez ostalih mnogovrsnih primjera dosta se svrnemo na nastojanje oko sakupljanja prinosa u školske svrhe. Uopće je „Hrvatski List" u zaonje doba zanimiv a i praktički poučan list. Za to se ga može preporučati, da ga čitaju ne samo priprosti ljudi nego i naša inteligencija. Za to braćo Sloveni u Istri poduprimo taj jedini narodni naš list u Primorju, koji izlazi u hrvatskom jeziku, poduprimo, što više moguće, tako da se list može još povećati, i da bude njegov sadržaj mogao podavati nama, ubogim i vapijućim Slovenima u tužnoj Istri u većem opsegu dobroga nauka i savjeta. Istina je, da je list danas posjed jednog privatnika, a baš zato može nam mnogo koristiti, jer je neodvisan, te je i njemu samome, kao što i nama svima od velike koristi, da zauzimlje srednju stazu, i to ga upravo čini demokratičnim, te će mu to stanovište omogućiti, da postane s vremenom narodnim posjedom u smislu: jedan za sve i svi za jednoga. Budemo li list svestranski podupirali, služit će nam on ne samo za to, da doznamo svakdanje novosti, nego takodjer u gospodarsko-znanstvenom obziru, te će nam i tančine tumačiti lokalnoistarske prilike i odnošaje. Zato je dužnost svih nas, ne samo da uzdržimo, nego moramo i nastojati, da ga povećamo već na početku g. 1918, i to će biti nama i puku u korist i Bogu u čast. Koliški.**

Naša vrla momčad. Iskazali su se! Osobito pak oni iz „Radetzkog" kroz kratko vrijeme od tri mjeseca sakupili su veliku svotu od K 1645·—. Hvala im! Osvjetlili si obraz u natjecanju i sabiranju para i kruna za naše narodne škole. Pokazali su svijetu da znadu žrtvovati svoj teško zasluženi novac na oltar domovine. Pokazali su da žive, da shvaćaju novo doba i nov duh, koji se svijetu radja. Hvala požrtvovnom sakupljaču, kao što i darovateljima! Naprijed samo, jer ustrajemo li, pobjeda je naša! Živjeli!

Iz gradske aprovizacije. Oni, koji još nijesu podignuli količinu krumpira, koja im pripada za mjesec siječanj i veljaču (12 kilograma po cedulji, odsječak br. II.), moći će ga dobiti danas od 8—12 u blizini parka Marija Valerija. — Kako bi se predusrelo nestašici masti, počet će se sjutrašnjim danom, u ponedjeljak, sa prodajom sušene janjetine uz cijenu od 13 kruna 12 para po kilogramu i sušene svinjetine uz cijenu od 18 K po kilogramu. Na svaku će se cedulju moći od ovog mesa nabaviti četvrt kilograma, a kod toga će biti otrgnut odrezak IV.

Prodaja ribe. U slučaju, da prispije riba prodavat će se ona danas. Pravo kupovati ribu imadu danas vlasnici živežnih karata počevši od broja 4381.

„Slovenska Matica". U Pazinu se je javilo već dosta novih članova za ovu jugoslavensku kulturnu instituciju, a ipak ima ih još mnogo, kojima bi bilo lako doprinijeti svoj obol. Članarinu sakuplja povjerenik prof. Šantel, koji time moli sve jugoslavenske inteligente u Pazinu i okolici, da pristupe kao članovi „Matici Slov." Članarina može se predati takoder u trgovini Ivana Novaka. Članarina iznosi za redne članove 4 K, a plati se za sada za godište 1914. Ustanovnina iznosi K 100, koja se svota može platiti u 5 godišnjih obroka à 20 K.

Gradska aprovizacija. Sjutra, u ponedjeljak počet će se dijeliti živežne iskaznice za mjesec siječanj 1918. i to na običnome mjestu kod općinskog ureda. Iskaznice na mast, odnosno ulje vrijede već od 11. o. mj. do 7. siječnja 1918.

Milodari za hrvatske škole u Puli. Prigodom „Božićnice“ sakupljeno je po gosp. Mati Mietiću, medju jugoslavenskom momčadi na Nj. Vel. brodu „Arpad“ i položeno preko naše uprave K 304·30 Darovaše: po K 11·—: Mišetić; po K 10·—: Jelinčić; po K 7·—: Palčić; po K 5·—: Barčot, Ivo Novaković, Provič Luka, Torpedomeister, Steuermeister; po K 4·—: Vošnik; Šurjan, Alujević, Grgas, Kolinskij, Waffenmeister, po K 3·—: Bogdanović, Eškinja, Adorić, Bonačić Frane, Malić, Matešić, Filippi; po K 2·—: Vlašić, Jelovčić, Komloš, Kozlica, Zilli, Barhanović, Salačić Ivan, Dragičević, Haan, Makus, Trk, Elesović, Pavlović, Kafka, Bodenlos, Car, Marin Ivo, Antunović, Slavik, Balas, Perenz, Jukl, Grim, Dresner, Šimunović, Bralić Niko, Mijatović, Bokan, Samun, Jurišić, Vlahović Toma, Milasinović, Elektromeister, Biljaković, Kodoš, Petrina, Ševo, Proviantmeister, Marić, Katert, Buva, Jerković Gabrijel, Bačinić Jose, Šubert, Hržić, Telac, Benetin, Dragović, Božikov, Bebelli, Dominikov, Vlahović Geschützmeister, Dugančić, Lončarić, Aljinović, Višnić, Stanić, Čekić, Livaić, Dragojević, Balanča, Gladičević, Srdelić, Batara, Marinić, Kresa, Vukman Mate, Marković, nepoznato ime; po K 1·20: Grabo Anton; po K 1·—: Mihalović, Bonačić Marin, Dragaš, Senker, Telegrafmeister, Delistović, Krkobabić, Borovac, Žiga Geschützmeister, Radić Ivan, Bitanga, Korotoj, Vlatković, Srtić, Mikulandra, Gregov, Gojić, Lončar, Buljević, Vukšić V., Barišić, Viduka, Jakonović, Bralić, Jaman, Priznić, Stipković, Šeparović, Tulić, Obuljen, Volarević, Pavičin, Bonifačić, Perković Anton, Rastić, Sandrić, Kučar, Roček, Supe Ivan, Češenek, Marić Svetin, Srčić Nadinić, Škorić, Medvidović, Sokolov, Curić, Gašperini, Škočić, Ilić, Jercog, Burini, Bijačić, Vakić, Cvanziger, Krišković, Ujdur, Palatić, Elegast, Nahulja, Božanić, Bjažević, Čorkalo, Stojanov, Jadrijev, Kaleb; po 60 para: Provič, Poli.

Sakupljeno po gosp. Ivanu Car, medju našom momčadi kod provijantskog ureda K 77·—. Darovaše: po K 10·—: Ivan Car, Mate Poparić; po K 6·—: Božo Veldić, Milan Zibrat; po K 5·—: Petar Kuzmanić, Bonček, Alojis Godnig; po K 4·—: Buchal; po K 3·—: Leo Stein, Smotlik, Dvorski; po K 2·—: Pavlović, Miho Pećarović, Ivan Vassilich, Josip Tomaro, Mate Baranović, Karel Laruba, Kovačev, Kovač; po K 1·—: Sava Jovanović. Živjeli plemeniti darovatelji! Naprijed za hrvatske škole.

•

Dalje su položeni istom prigodom i u istu svrhu slijedeći doprinosi: Gg. Josip Hain i Antun Udovičić, po K 10·—; gosp. Bina K 5·—; gosp. Ivan Lauger K 2·—. Sakupljeno medju jugoslavenskom momčadi na Nj. V. brodu „Radetzky“ K 318·— (prije K 1327·—, ukupno K 1645·—); sakupljene medju jugoslavenskom momčadi na Nj. V. brodu „Kaiser Max“ K 260·—; sakupljeno medju našim bijednim evakuircima u Guntersdorfu K 88.50, a u Imendorfu K 35.—. (Imena plemenitih darovatelja, donijet ćemo naknedno.) Zadnji iskaz K 26.282·—, sveukupno K 27·010·50. Živjeli plemeniti darovatelji! Naprijed za našu prosvjetu i budućnost!

Dopisi iz Istre.

Šajini. Škola je zatvorena radi tifusa, i pretvorena u bolnicu. Ima 12 slučajeva pošasti. U blizini nemamo nikakovog liječnika, i za to dolazi da njeguje bolesnike vojnički liječnik iz Krnice, gosp. dr. Pertot. Njegovom trudu i neumornom nastojanju ima se zahvaliti, da nije bolest preuzela većeg maha. Inače i kod nas zlo i nevolja.

Sv. Vinčenat. Zdravstvene su prilike u mjestu bile kroz mjesece grozne. Napokon nam je priskočila u pomoć vojnička oblast i podigla dvije barake, da pobija pošast Uspjesi opažaju se dnevno. Njega i opskrba bolesnika zapriječila je bolesti, da se dalje širi. Osobito se tu zauzeo za stvar gosp. c. i kr. linijski liječnik dr. Stanjek, koji je bijednom narodu u tom pogledu mnogo dobra doprinjeo.

Iz **Raklja** primamo: „Rakljanski lonci, miru za miru“, slušali ste nekada, ali danas nema više ni lončara, ni mire. Stari lonci leže na tavanu prazni, a lončara je nestalo. Žetva bila slaba kao svuda. Pšenice urodilo manje, negoli je bilo posijano, a gdje je bila najbolja zemlja, najviše je li urodilo dvaput onoliko, koliko se u zemlju posijalo. Od svega ostaloga posve ništa. Krumpira je nestalo, nije se sačuvalo niti za sjeme, i ljudi su valjda ostali živi po čudu i hvala tvrdoj njihovoj i jakoj naravi, što su u borbi s kamenom poprimili. Pomagali su si sakupljajući jaja i perad daleko naokolo i noseći u Pulu u zamjenu za pasulj, grah i brašno. Bili su im oteli prije evakuacije ovce i ostalo blago, pa je danas bijeda već prilično znatna. Nemaju ni volova dosta, da obradjuju ona neplodna polja, jer im država sva goveda, ovce i magarce isplatila u papiru, ili da ljepše rečemo, u novcu. Čitav je Rakalj imao 30 malenih mršavih praščića, svaki po 20 do najviše 30 kilograma. Ali i te je zahvatila zla sudbina, ili je nekakovo slabo oko na njih pogledalo. Poginuli su nekoji od gladi (ili kako se veli nestašice hrane) i to Tomi Laković, staromu barba Toni Papi i Ivi Vale. Ostali su ih gospodari morali poubijati prije vremena, jer nijesu imali, što da im jesti dadu. Ulja nema ni za živu želju, a aprovizaciji nismo ni malo zahvalni. Malo ili ništa nam daje, a mi uvijek mislimo, da je sve kriv župan, kad nema aprovizacija ništa. Jer, znate, mi se s našim županom ne možemo nikako složiti. Sigurno moramo biti krivi mi, jer ipak on je učen župan, pak mi ne možemo nikako razumjeti, kako nam on od srca želi pomoći. No uza sve to ipak je činjenica, da se uvijek razilazimo u mišljenju. Uvijek ako je on „za“ — mi smo „kontra“, možda i za to, što smo Rakljani, kako je pokojni barba Vide Papa govorio: „Rakljan je, sinko, vajk Rakljan“, te tako i mi moramo uvijek biti u opoziciji. Prošle smo zime trpjeli dosta, i više od jednog leglo je u prerani grob. Ovo smo ljeto dobili tri puta slanine, što je aprovizacija dijelila, po 5 dg po duši i dva smo puta primili masti, svega skupa kroz cijelu godinu 215 dg ili nešto manje od 18 dg na mjesec. Lanjske smo zime dobili muke po 2, 3 i 4 kg na mjesec (i to kroz zimu) pa onda 6 mjeseci ništa, a zatim mjeseca rujna 4 kg, listopada ništa, studenog i prosinca po 5 kg na mjesec. Šećera smo primili četvrt kilograma mjeseca prosinca, a studenoga ništa. Zašto tako, mi nikako ne znamo. Uz takove prilike, nije čudo, što su se naši mladići složili i ustanovili društvo „sve za pulića“, te kupili par pulića (mladih magaraca), oderali ih i pojeli, samo da dobiju malo bolji apetit. Za danas nemamo ništa novoga da vam javimo. ali do zgode ispričat ćemo vam više toga.

Prosvjeta.

„Ženski svijet“. Primili smo 4. broj toga mjesečnika za kulturne, socijalne i političke interese jugoslavenskih žena, što ga izdaje i uredjuje gdja. Zofka Kveder-Demetrović, s ovim sadržajem: Zagorka: Hrvatska izborna reforma i žene. Ksaver Meško: Človek. — Božo Lovrić: Seljaci. — Dr. Prohaska: Vojnovićevi ženski likovi. — Mihovil Nikolić: Stišaše se . . . I. R. Gazvoda: Rat i selo. Marija Kmetova: Naši otroci. Zofka Kveder: Eliša Krasnohovska. — Darinka M. Odović: U noći. — Ave S.Vjerska: Žrtve. A. R. O učiteljicama. — Zofka Kveder: O Ruskinjama. — Dječji Svijet: Božićna noć (Manica Komanova); Telemak (A. M. Sandučić) — Prosvjeta: Gajeva mati (dr. D. P.); Pismo iz Trsta (Marija Škrinjar); Naše mane — naše rane (Z. R.) — Staleški interesi i žena; Žene i pravnička zvanja (Dip); Pokret za zaštitu ženskoga rada (M. T) — Lisnica uredništva. Godišnja pretplata „Ženskog Svijeta, iznosi K 16·—, pojedini broj K 1·50. — Narudžbe šalju se na izdavateljicu u Zagrebu, Pantovčak 1 b

M. Arcybašev: Sanjin. Nakladom „Humoristične knjižnice“ upravo je izašao ovaj čuveni ruski roman u lijepom prevodu D. P. Djordjevića. Dok je u njemačkim, u nas raširenim izdanjima, mnogo toga ispušteno, hrvatski je prijevod potpun, preveden s ruskog originala, a dodana mu je i zanimiva piščeva autobiografija. Kad je napisan „Sanjin“, pobudio je u cijelom svijetu silan interes i izazvao golem dojam, poglavito zbog novog, modernog shvaćana a spolne ljubavi. Osobito je glasovit vanredan opis prve ljubavne noći Sanjina i ljepotice Karsavine u čamcu na rijeci za tople ljetne noći . . . Djelo je puno životne radosti, a pisano je neobičnom snagom i radi novih piščevih pogleda na život, ljude i ljubav tako zanimivo, da će ga svatko na dušak pročitati. Roman ima osim toga sve one poznate, nama Slavenima tako blize i drage književne odlike djela velikih ruskih pisaca. Cijena vrlo ukusnom izdanju K 5·—, elegantno vezano K 6·20. Naručbe prima „Humoristična knjižnica“ Zagreb, Vojnička ulica br. 13.

Niže potpisani u ime svoje i ostale rodbine, javljaju žalosnim srcem svim prijateljima i znancima tužnu vijest, da je njihov brat, odnosno stric, preč. gosp.

Dinko Pindulić

arcipresbiter i župnik u Barbanu

jučer dne 15. o.mj., u 60. godini života, providjen svetotajstvima naše sv. vjere, u pokrajinskoj bolnici u Puli, u 7 sati ujutro, u Gospodinu preminuo.

Sprovod milog pokojnika krenut će sjutra dne 17. o. mj., u 10 sati pr. p., iz pokrajinske bolnice, na civilno pokopalište u Puli.

PULA, dne 16. prosinca 1917.

Ivan i **Antun**, posjednici (otsutni) braća. **Ivan** posjednik, **Nikola** financijalni nadglednik, **Antun** i **Dinko** c. i k. stožerni meštar provijanta, nećaci. **Berne Jederlinić** rodj. **Pindulić** nećakinja.

Potpisano općinsko glavarstvo javlja žalosnu vijest, da je njezin dugogodišnji arcipresbiter i župnik, preč. gosp.

Dinko Pindulić

jučer dne 15. o. mj., u 7 sati ujutro, nakon duge i teške bolesti, u 60. godini života u Gospodinu preminuo.

Sprovod nezaboravnog pokojnika, krenut će sjutra, dne 17. o. mj., u 10 sati pr. p. iz pokrajinske bolnice na civilno pokopalište u Puli.

Pokoj mu vječni!

BARBAN, dne 16. prosinca 1917.

Općinsko glavarstvo
u Barbanu.

Biskupski Ordinarijat u K

Br. 1656-a. U Krku, dne 6 decemb

Obiteljska stipendijalna zaklada Don Leopolda Rumšića za svećenički uzgoj.

Raspis natječaja!

Ovim se u smislu čl. XIII. zakladnice od 16. 1912. Br. 1324/a raspisuje natječaj, koji traje šest na stipendije iz zaklade pok. Don Leopolda Ru Baške.

1°. Godišnje stipendije odredjene su ovim malnim iznosima: a) za osnovne pučke škole, a vatelj polazi školu izvan obitavališta svojih r K 400; b) za gimnazije K 600; c) za bogoslovije (K 250; d) za sveučilišta i druge škole sveučilištim načene (iznimno) od 600 do 900 K (Članak IX.)

2°. Pozvani su na uživanje muški rodjaci z teljevi potječući bilo po muškoj bilo po ženskoj zakladateljevih roditelja Ivana Rumšića i Jelene Fijan (Članak X.)

3°. Pismene molbe (biljegovane) imaju se n i upraviti na ovaj Ordinarijat izravno ili preko nad župnog ureda, a moraju biti potkrijepljene: a) listom: b) rodovnikom, kojim se dokazuje rod sveza sa zakladateljem u smislu točke 2.: c) šk godišnjom svjedodžbom; d) svjedodžbom ćudo ponašanja izdanog od nadležnog župnog ureda, u ima biti izrijekom istaknuto, da li je molitelj sk prigrljenje svećeničkog staleža; e) pismenom iz molitelja, da se želi posvetiti svjetovnom sveće staležu, a isto tako izjavom oca (skrbnika), da tome ne će protiviti (Članak XVI.)

4°. Dok traje rat, stipendije se podijeljuju od jedne do druge školske godine.

5°. Novci se dižu kod Biskupskog Ordinar Krku u dva jednaka posticipatna semestralna obro biljegovanu namiru, vidimiranu od ravnateljstva do zavoda. Uz namiru ima se prikazati školska svjed ili posvjedočenje posljednjeg poljeća, odnosno svjed dvih posljednjih kolokvija položenih u istom se (Članak XVI.)

6°. Ako se možebit ne popuni koja raspo stipendija, moći će kolator podijeliti potpore iz god prihoda siromašnim rodjacima zakladateljevima, i pismenu molbu (nebiljegovanu), koja mora biti potk ljena: a) krsnim listom; b) rodovnikom; c) svjedod siromaštva i d) svjedodžbom ćudorednog pona izdanom od nadležnog župnog ureda i potvrdjeno općinskog glavarstva (Članak XVII).

Biskup:
† Anton.

Vojničke vijesti.

Dnevna zapovjed lučkog admiralata broj 349 od 15. prosinca 1917.

Posadno nadzorstvo nadpor. Stanek.

Liječničko nadzorstvo na N. V. b. „Bellona“; linijski liječnik dr. Tshada.

Liječničko nadzorstvo u mornaričkoj bolnici: mor.-stop. liječnik dr. Kremer.

Pojedini broj 12 h.

CIJENA lista: U pretplati za čitavu god. K 36·—, za polugodište K 18·—, tromjesečno K 9·—, mjesečno K 3·60, u maloprodaji 12 f. pojedini broj. OGLASI primaju se u upravi lista trg Custoza 1.

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

„HRVATSKI LIST" izlazi u nakladnoj tiskari JOS. KRMPOTIĆ u Puli, trg Custoza 1. Uredništvo: Sisanska ulica br. 24. — Odgovorni urednik JOSIP HAIN u Puli. — Rukopisi se ne vraćaju.

Godina III. | U Puli, ponedjeljak 17. prosinca 1917. | Broj 878.

AUSTRO-UGARSKI RATNI IZVJEŠTAJ.

Beč, 16. (D. u.) Službeno se javlja:

Istočno bojište:

Jučer je u Brest-Litowsku sklopljeno primirje koje vrijedi za sve ruske fronte i koje ima da traje najmanje do 14. siječnja.

Talijansko bojište:

U području Col Caprile izgradiše austro-ugarske pukovnije svoje uspjehe, kod česa je opeta ostalo u našim rukama nekoliko stotina zarobljenika. Na Plave topovska borba.

Poglavica generalnog stožera.

NJEMAČKI RATNI IZVJEŠTAJ.

Berlin, 16. prosinca. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana javlja:

Zapadno bojište.

U perivoju grada Poecelhoec pomakli smo, odbivši neprijateljski djelomičnu navalu, naše linije unaprijed te smo učinili zarobljenika. Živahna topovska djelatnost od Scarpe do Oise. Kod Monchyja i jugozapadno od Cambraia ista je znatno pridobila na jakosti. Izjalovio se je engleski sunak kod Mochyja i kod Bullecourta. Za izvidničkih bojeva na mnogim mjestima francuske fronte privedeni su zarobljenici.

Istočno bojište

Dne 15. prosinca potpisan bje u Brest-Litowsku od Njeg. kralj. visosti gfm. princa Leopolda bavarskoga i od zastupnika saveznićkih država ugovor o primirju sa Rusijom za vrijeme od 28. dana, koji vrijedi od 17. prosinca 12 sati opodne dalje.

Macedonsko bojište:

Topovska djelatnost Engleza medju Vardarom i Dojranskim jezerom.

Talijansko bojište.

Proširivajući svoj uspjeh, uzele su austro-ugarske čete u jurišu talijanske položaje južno od Col Caprile te zarobiše više stotina momaka, medju kojima 19 časnika.

Prvi majstor glavnog stana Ludendorff.

* **Turski ratni izvještaj.** Iz Carigrada se službeno javlja dne 15. prosinca: Turski glavni stan saopćuje: Palestinska fronta: Na obali bje pokušaj neka jače neprijateljske patrulje, da uznapreduje, odbijen. Istočno od Jerusolima na više mjesta topnički bojevi. Na obli Male Azije zaposjeli smo otoke Mersonissy i Plaka.

* **Rat na moru.** Wolffov ured saopćuje: U Atlanskom oceanu i Irskome moru bjehu potopljena 4 parobroda i 1 jedrenjača s ukupnim sadržajem od 18.000 bruto reg. tona.

Poglavica mornaričnog admiralskog štaba.

* **Revolucija u Portugalu.** Lyonski listovi saopćuju iz Lisabona: Vlada će se sastaviti isključivo iz pristaša nezavisnih revolucijonaraca i nekoliko revolucijonaraca unionista. Alphonso Costa bje uapšen. General je Plemonto Castro prispjeo u Lisabon. Politički su prognanici bili pomilovani.

* **Tajfun u Japanu.** Prema japanskom listu „Advertiser" donaša „Petit de Marseille" vijest, koja kaže, da je uslijed katastrofe u Japanu, prouzročene od tajfuna, umro ogroman broj ljudi. Stvarna šteta prekoračuje 250 milijuna franaka. U samoj tokijskoj prefekturi ima 500 mrtvih. 300 je kuća bilo uništeno, 150.000 njih poplavljeno. 200.000 ljudi ostade bez krova. U Sinamuri bje nabrojeno 3000 mrtvaca.

* **Pešta protiv Čeha.** Javljaju iz Budimpešte: Prekjučer je glavna skupština ovdješnjega gradskoga zastupstva primila rezoluciju, u kojoj se izražava ogorčenje protiv toga, što da su Česi prekršili vjernost proti dinastiji, što su prihvatili antantine ratne ciljeve i jer da idu za raspadom monarkije. („Hrv. Riječ".)

* **Proglas Kerenskog.** „Neues Achtuhrabendblatt" saopćuje iz Stockholma: Petrogradski ured objavlja proglas Kerenskog, u kojemu medju ostalim kaže: „Zar ne vidite, da iskorišćuju Vašu iskrenost i Vašu dobru volju, te da Vas varaju? Gdje je mir s Njemačkom, koga su Vam u ti dana obećivali? Gdje je sloboda? Ubogi sajepci, ne vidite, da igrate sramotnu i nedostojnu ulogu? Kažem Vam: Kroz osam sam mjeseci branio sam slobodu naroda i radio za buduću sreću radništva. Sada i slijepci vide, da je sloboda a vladala samo za vrijeme mojeg režima".

Iz Rusije.

Ustavodavna skupština. — Boljševici će pobijediti Kaledina i Kornjilova. — Ogorčena borba. — Japanci se nijesu iskrcali u Vladivostoku. — Kaledinov general sa cijelim stožerom uapšen. — Komešanja u Petrogradu i izbori u ustavodavnu skupštinu.

Petrograd, 14. Radničko se novinstvo živahno bavi ustavodavnom skupštinom. Kada većina ustavodavne skupštine nebi odlučno bila za auktoritetu radničkih i vojničkih vijeća, bit će s jedne strane predloženo, da se isključe kadeti, koji se kao otvoreni proturevolucijonarci ne bi smjeli uplitati u pitanja organizacije. S druge će se strane predlagati nove izbore za sva ona mjesta, gdje su kadeti protuzakonito uplivali na izborne komisije. Na svaki će način široki slojevi podupirati samo takvu ustavodavnu skupštinu, koja im jamči za zemljište, za slobodu i za mir. Pučki će povjerenici od radničkih i vojničkih vijeća povjerenu im silu predati u ruke samo skupštini, koja će se obazirati na volju naroda. Demonstracija sa lozinkom: „Čitavu vlast ustavodavnoj skupštini", koju su priredili kadeti, menjševici i revolucijonarni socijalisti, ne mijenja ništa na stvari, jer čitava vlast ostaje u rukama radnika, vojnika i seljaka te onih, koji brane njihove koristi. — Dne 28. studenoga pozdravio je član glavnog odbora socijalnodemokratske stranke u Rumunjskoj, drug Rokovski, rusku vladu i seljake pismom, u kojemu ih pozivlje, neka od rumunjske vlade zahtijevaju sveopću amnestiju i saziv ustavodavne skupštine na demokratskim načelima.

Bazel, 15. „Havas" javlja iz Petrograda: „Pravda" javlja: U Odesi prolaze odjeli crvene garde gradom, u kojemu vladaju nemiri. Naredba neka pretpisuje rekvizicijiu automobila te pozivlje radnike i vojnike neka sudjeluju kod progonjanja kadeta, Kaledina i Kornilova. Maksimalistički povjerenik, koji se nalazi kod četa, otposlanih proti Kaledinu i Kornilovu, brzojavlja, da će maksimalisti iznijeti potpunu pobjedu. Crnomorsko brodovlje djelotvorno sudjeluje u bojevima proti Kaledinu i Kornilovu.

Haparanda, 15. Pod predsjedništvom prijašnjeg člana dume Harlamova, otvorio je jugozapadni zbor kozaka u Kijevu vladu, kojoj pripadaju kozaci Makorevko, Kurnobko i Kozov. Ova vlada namjerava izdati proglas o svojoj politici. Ovaj će proglas biti izradjen zajedno sa ukrajinskim vijećem. Kornilovljeve se kozačke čete tvrdokorno bore. Okloplient vlak, koji je protiv njih poslan, bio je dva puta u pogibelji, da ga opkole. Prošle je sedmice trajao boj od jutra do noći. Iz Petrograda moradoše poslati u pomoć okloplјene vlakove i pomoćne čete.

Bern, 16. (D. u.) „Progress de Lyon" javlja iz Washingtona: Amerikanski konzul u Vladivostoku dementira vijest o iskrcanju Japanaca.

Petrograd, 15. (D. u.) Petrogradska brzojavna agentura saopćuje: Kaledinov je general Potočki bio uapšen zajedno sa njegovim glavnim stožerom.

Petrograd, 11. (D. u.) P. B. A. (Prispjelo zakasnjelo). Ustavodavna se je skupština imala da sastane danas, kao na dan ustanovljen od privremene vlade; otvorenje je bilo medjutim odgodjeno na neodredjeno vrijeme, budući da je Lenin ustanovio potreban broj prisutnih članova sa 400 stotine. Dosad je poznato 175 uspjeha izbora, pri čemu otpada po prilici 100 mandata na socijalističke revolucijonarce, i oko 40 na boljševike. Od tih 175 pojavilo se popodne oko 50 u taurijskoj palači, i budući da se nije mogla obdržavati nikakova sjednica, sastali su se k privatnom raspravljanju glede tvorbe privizornog ureda. Dvorana za zasjedanje jest u ostalom nepotpuno uredjena. Radnici su već s tim zaposleni, kako bi uspostavili potreban broj sjedala. Danas je došao do izražaja veličanstven izljev naroda u počast ustavodavne skupštine. Budući da je dan bio proglašen svečanim narodnim blagdanom, sudjelovala je velika množina ljudi manifestaciji; ipak bijaše vijeće samo malo radnika i vojnika, budući da je vijeće radnika i vojnika bilo u posebnom proglasu naredilo, e se treba držati daleko od manifestacije, koja je bila priredjena, kako se priznaje, kao protestna manifestacija proti maksimalista. Dan je protekao bez upadice. — O dogadjajima u donskom području imade još uvijek veoma malo vijesti. Jedna brzojavka maksimalista saopćuje o nekom žestokom boju izmedju bojnih sila maksimalista i četa Kaledina, kod Belgoroda. Reć bi medjutim da se radi o nekakovoj neznatnoj mjesnoj akciji.

Stockholm, 15. (D. u.) Kako javlja „Pravda", dobili su boljševici kod izbora u ustavodavnu skupštinu u Rostovu većinu.

NEPRIJATELJSKI IZVJEŠTAJI.

Talijanski:

14. prosinca. Jučer u jutro, trećeg dana opet započetog boja izmedju Brente i Plave, usredotočio je neprijatelj tijekom nekoliko satova svoju vatru na naše položaje u području Col Caprile della Baretta, na koje je zatim navalio. Naišao je ali na nepokolebivi, jaki otpor. Neprijatelj je obustavio na to pješačku navalu te započeo opet topničkom paljbom. Topništvo je pucalo sav dan i naše, poduprto od francuskih baterija, odgovaralo je žestoko. Naša ljetala za bombardiranje baciła su na čete sakupljene u dolinama sjeverno od naših linija bombe. U prvim satovima jutra obasuli su jaki talasi vatre, kojima je slijedila jaka razorna pucnjava, naše položaje na izbočini Monte Solarola. Na ovo je brdo navalio neprijatelj u 11 sati i 30 časaka sa opkoljujućom akcijom sa zapada i sa sjeveroistoka. Jake navalne sile, koje su se često stisnule u guste gomile, jurišale su na Col del Orso, Monte Solarolo i na odsjek Val Calcina. Jaka je vatra bila upravljena na okolicu Saltona. Naša je pješadija održala u junačkom boju, poduprta od naših i francuskih baterija, djelomično u boju iz bliza i sa ručnim granatama, sve svoje položaje. U noći popustio je boj. Samo malen komad ozemlja, koji su naše čete bile napustile samo korak po korak, bio je jedini uspjeh neprijatelja, koji je pretrpio baš goleme krvave gubitke. — Naši su ljetači oborili tri neprijateljska ljetala, koji su pali u Val Assa, sjeverno od Asiaga i sjeverno od Monte Grappa. Četvrto bilo je pogodjeno od vatre našeg topništva te se je srušilo u okolici Susegane.

15. prosinca. Jučer su ogorčeno trajali dalje bojevi medju Brentom i Plave. Topovska borba, koja je i u noći nastavljena i koja je za osvita postala žešća, trajala je dalje bez prestanka. Za prvih popodnevnih satova poslao je neprijatelj na navalu množice svoje pješadije. U predjelu klanca Beretta dozvolila nam je jedna od naših mjesnih protuofenziva, te smo dvaputa došli na vršak Monte Pertica. Ova je operacija dovela na ovu točku mnogobrojne neprijateljske bojne sile. Vanredno je žestoki neprijateljski udarac bio upravljen proti klancu Caprile i južnim obroncima klance Beretta. Udarac je od nas bio zadržan te protuudarcem razbit uz teške gubitke po neprijatelja. Protivnik, koji nije smanjio žestokog bombardovanja područja za našim linijama, započeo je opeta svoju topovsku pripremu, te je pojačao svoje bojne sile. Nato je pod večer opetovao navalu, kod česa mu je uspjelo, te je stigao do klanca Caprile. Naše su se čete održale u položajima, koje se nalaze malo podalje, straga. Noć je borbu zadržala. Na vršku izbočine Monte Solarolo navalio je neprijatelj oko 12 sati i 30 časaka sa velikim množicama, kod česa je bio poduprt sporednom akcijom, naperenom proti klansu Orso, i kod česa mu je došla u pomoć velika primjena topovske vatre, koja je zastrla naše linije. Suzbit je protunavalom, koja mu je donijela teških gubitaka. Oko 4 sata popodne opeta je navalio svježim silama. No, nova ga je protunavala prisilila na to, da je uzmaknuo i da je tijekom dana prestao topovskim akcijama. Držanje naših četa 4. armije u boju, koji se medju Plave i Brentom 4 dana bije vanredno žestoko i ogorčeno, vrijedno je veličine časa. Kod otpora, koji je bio neprijatelju proti stavljen na izbočini Monte Solarolo, odlikovali su se odjeli ravenske brigade (38. i 39. pukov.) brigade Umbrino (53. i 54. pukov.), brigade champanjske (135. i 136. pukov.), kaošto i odjeljenja 3. alpinske skupine. Medju istina valja naročito istaknuti 2. bataljun 38. pješ. pukov., 3. bataljun 53. pješ. pukov., alpinski bataljun Monte Piavoni alpinski bataljun

Matra, koji je u dolini Caprirano zatvorio neprijatelju put te je svojom slavnom požrtvovnošću opeta pribavio vrijednost junačkoj svojoj lozinci: „Ovu da se ne prolazi!", svom barjaku i svojoj časti.

Lloyd George proti miru.

London, 14. (D. u.) Reuter. Kod banketa, priredjenog vodjama ljetalaštva, rekao je Lloyd George slijedeće: Oružjem zračne službe prouzročene nove strahote u ratu, izazvat će veću odvratnost proti ratu. Stoga je sada važnije no ikada prije, da mir bude pravedan, častan i blagodatan. Nato je Lloyd George spomenuo Lansdowneovo pismo, koje je izazvalo znatan strah medju onima, koji hoće, da rat svrši trajnim mirom a ne ponizavajućim porazom. No, sada se je pokazalo, da se Lansdowne slaže sa Wilsonom te da je htio kazati upravo ono, što je rekao Wilson. A pošto je i Lansdowne izjavio, da se slaže sa engleskim narodom, predmnijevam, da tumačenje njegovog pisma nije niti kod strogih pristaša stvari alijiraca, niti kod njihovih neprijatelja u našoj državi, u Americi, Francuskoj, Njemačkoj i u Austro-Ugarskoj ni najmanje odgovaralo onome, što je Lansdowne htio izraziti. Lloyd George je zatim istaknuo nastojanje revne manjine, koja iz zasjede i tvrdokorno kuša da širi svoje mišljenje, da prisili privremenom miru podvrgnuća. Lloyd George opominje one ljude, koji vjeruju, da bi mogli zaključiti rat takozvanim mirovnim ugovorom te savezom naroda sa obraničkim sudom, razoružanjem i svečanim ugovorom. To bi bila prava politika poslije pobjede, ali bez pobjede bila bi tek lakrdija. Rat, koji je započeo, da se provede ugovore, ne može se svršiti bez odmazde za prelomljene ugovore i sa utanačenjem jačeg ugovora; bila bi lakrdija. Riječi o savezu naroda, o razoružanju i o obraničkom sudu samo su lijepe riječi; ali bez oživljavajuće sile pobjede ostaju samo puke riječi. Lloyd George je nastavio: Mi imademo da biramo izmedju dva puta: Jedan put vodi do toga, da se dopušta triumfujućem zločincu lake uvjete, a drugi do toga, da postignemo našu božanstvenu zadaću: trajni mir. Nijedan narod, koji misli na samopoštivanje i na čast, ne može, da oklijeva samo jedan trenutak o izboru. Pobjeda je od bitne važnosti za slobodu svijeta. Da nema izgleda, e će se položaj poboljšati produljenjem rata, bilo bi zločinski nastaviti rat. Pošto sam ja medjutim čvrsto uvjeren, da se postojano približujemo našoj meti, smatrao bih mirovne ponude Pruskoj u trenutku, u kojem je pruski vojnički duh pijan od hvastanja, kao izdajništvo na velikoj nama povjerenoj zadaći. Mi ne živimo u času, koji nagovješta sreću. Rusija prijeti sustegnuti se ratovanja. Ja nikako neću, da smanjim ozbiljnost situacije. Ali postupak Rusije ne će nas, kako ona misli, privesti sveopćem miru. Ona će samo produljiti svjetski rat te sama pasti u pandže pruskog vojničkog režima. Ako Rusija ustraje kod svoje namjere i ako neprijatelj hoće da svoje istočne fronte povuče na stotine hiljada svojih četa, da njima navali na Englesku, Francusku i na Italiju, znači to povećanje naše zadaće, koja je i onako bila velika. Bilo bi ludo potcijenjivati pogibelj, ali bi baš tako ludo bilo pogibelj pretjeravati. Mjesto Rusije borit će se Amerika. Ipak nam slom Rusije i privremeni poraz Italije bez sumnje natovaruje težak dio bremena, dok Amerika ne bude potpunoma pripravna da nam ga ona pomaže nositi. Mi se stoga moramo pripraviti na veće napore i žrtve. Zalihe na ljudima mora se jače iscrpsti. Moramo imati vojsku za manevriranje, koju možemo brzo dovesti na bilo koju ugroženu točku fronte. Nema povoda, da se prestrašimo. Kabinet pripravlja predloge, kako bi se i dalje sakupljala momčad. Kraj toga su potrebne radne sile, da se riješi pitanje gradjenja brodova, o kojem pitanju ovisi pobjeda. Čas je odlučno u prilog čovječanstvu. Pokažimo, da smo dorasli postavljenim zahtjevima, pa će se nebrojene generacije zahvaliti Bogu za podijeljenu nam snagu, kojom smo ustrajali do svršetka.

Izjava njemačkog centruma.

Berlin, 16. (D. u.) „Germania" saopćuje izjavu centrumaške frakcije njemačkog rajhstaga, u kojoj se veli: Glede mira putem sporazumljenja, koji nije nikako identičan s onim, takodjer od centrumaške frakcije otklonjenim, takozvanim mirom odricanja, bilo je po njezinim zastupnicima nedvojbeno razloženo držanje frakcije. Prema tome stoji frakcija posvema na stanovištu note, koja je bila odgovor državne vlade na papinu notu i na stanovište jednakozvučnih izjava državnog kancelara grofa Hertlinga. Nema nikakvoga protuslovlja u tim pitanjima izmedju centrumaške frakcije, državne vlade i vrhovnog vojnog vodstva. Interes domovine bit će i kod budućeg pretresivanja pitanja rata i mira zvijezda vodilica i smjer ravnanja.

Primirje već utanačeno.

Berlin, 16. (D. u.) Wolffov ured javlja: Dne 15. prosinca 1917. bje u Brest-Litovsku od opunomoćenika ruskog vrhovnog vojnog vodstva s jedne i vrhovnog vojnog vodstva Njemačke, Austro-Ugarske, Bugarske i Turske s druge strane, potpisan ugovor o primirju. Primirje započinje dne 17. prosinca 1917. o podne i traje do 14. siječnja 1918. U slučaju, da ne bude oglašeno sedmodnevnim terminom oglašenja, traje automatički dalje. Proteže se na sve bojne sile na zemlji, u zraku i na moru sveukupnih fronti.

---

* **Krunsko vijeće.** 14 prosinca obdržavalo se je pod predsjedanjem Nj. Veličanstva i u prisutnosti austrijskog ministra-predsjednika dr. vit. Seidlera, ugarskog ministra-predsjednika dr. Wekerlea, ratnog ministra Stöger-Steinera, poglavice generalnog stožera von Arza kao što i više austrijskih i ugarskih resortnih ministara krunsko vijeće o tekućim poslovima.

* **Dojam govora delegata Korošca.** „Venkov" javlja: Onaj je dio govora delegata Korošca u u kojem je ožigosao zločine, počinjene sa strane Madžara po Galiciji, Poljskoj, a glavno naravno u Bosni, Hercegovini i Srbiji, proizveo na prisutne duboki utisak. Taj je dio izvoda dr. Korošca bio tako jaka optužnica i tako unutarnjim uzbudjenjem pred obraz postavljena, da nije bilo čuti ni daha delegata, koji su slušali. Činjenicu za činjenicom, sve je bilo zajamčeno imenima generala, časnika i pješaka, počinitelja onih zločina, uvadjao je delegat dr. Korošec auditoriju koji je bio pun užasa. Delegat je Korošec govorio razgorčeno, i klicanje za osvetom za sve te okrutnosti izviralo je iz njegove optužbe. Dojam je njegovog govora bio kod slušaoca ogromni, tako da je odmah iza odmora morao ustati ministar rata na obranu, no uzalud. (Ostalo zaplijenjeno!)

* **Ratni plijen u Italiji.** Kako javlja „Slovenec" izbrojilo se dosad izmedju ratnog plijena 3000 topova najrazličitijeg kalibra, 1 milijun 200.000 granata i šrapnela, preko 50.000 met. centa baruta i 30.000 strojnih pušaka. Broj zaplijenjenih pušaka, minometa, ručnih granata i torpeda ne može se do sada niti približno ocijeniti. O ogromnosti skladišta talijanskih sočkih armija govori jasno skladište „Unione militare" u Vidmu pred „Porta Aquileia", gdje su Talijani na bijegu zapalili 22.000 met. centa riže, 80.000 met. centa šećera i 30.000 met. centa čokolade. Sve je to bilo naslagano u jednom jedinom ogromnom skladištu.

* **Scheidemann protiv separatnog mira sa Rusijom.** „Deutsche Zeitung" u razlučenom tonu saopćuje, da je Scheidemann otputovao u Stockholm. List misli, da je Scheidemann poduzeo to putovanje zato, kako bi radio proti separatnome miru sa Rusijom.

Političke vijesti.

Slovenske žene za slobodnu Jugoslaviju.

Slovenske narodne žene i djevojke svečano izjavljamo, da smo dušom i srcem za svibanjsku deklaraciju „Jugoslavenskog kluba" te zahtijevamo u hapsburškoj monarkiji ujedinjenje našega slovensko-hrvatsko-srpskog naroda. U strašnom ratu krvare nam srca iz tisuć rana, na bojištima nam padaju ljubljeni muževi, sinovi, braća i zaručnici, kod kuće nam bijeda i patnje nalažu nesnosne terete. Naše suze, naša tuga, naše patnje ne mogu i nesmiju ostati uzaludne. Svoju gorku sudbinu polažemo na oltar svog naroda. Suze i bol slovenske majke, žene, kćeri i nevjeste moraju biti zajedno sa krvlju slovenskih muževa i mladića otkupnina za ljubljeni narod, da i njemu zasije sunce slobode. Svijesne si svojih dužnosti kao čuvarice slovenskog domaćeg ognjišta zahtijevamo u ime svoje, u ime svojih dragih na bojištu, u ime svoje djece, za sav naš mili rod ujedinjenje, samostalnost, neovisnost. Hoćemo, da naša djeca budu sretni i slobodni gradjani slobodne Jugoslavije. Pozdravljamo naše narodne zastupnike u „Jugoslavenskom klubu". Izričemo im svoje priznanje za dosljedni i neustrašni rad u smislu deklaracije te duboko osudjujemo svako kršenje jugoslavenske solidarnosti kao narodno izdajstvo. Iz dna svog srca želimo si mi, slovenske žene, mira. Istinski će mir donesti našemu narodu samo ujedinjena Jugoslavija, kakor zahtijevaju naši zastupnici u svojoj deklaraciji.

Cilka Krekova. Franja dr. Tavčarjeva.

Prema „Slov. Narodu" ovu je izjavu potpisalo do prošle subote 10.600 slovenskih žena i djevojaka iz Ljubljane i neposredne njezine okolice.

Madžarski obračun s Austrijom.

„Venkov" donaša: „Az Ujság", organ stranke grofa Tisze piše: Česi ne će da se s nama poravnaju, nego hoće, da s nama obračunaju. Što kažu Česi, to nas ni najmanje ne briga. U izravna ju je naš partner Austrija; govoti li se dakle o obračunu, mi smo skloni, ali ne s Češkom ili Česima, nego s Austrijom. A nije moguće to dalje izbjegavati. Nemojmo biti i nadalje tako naivni, kao i dosad. Situacija je ozbiljna; nije dakle dostatan jedino puki naš prkos i ograničenja riječima. Ta vidimo, da ono, što govorimo mi, prazne su riječi, ali to, što naši neprijatelji Česi, to su gotovi čini. Poravnamo li današnju situaciju sa situacijom prije 30. svibnja, vidimo, da su Česi u istinu u sasma drugoj poziciji, a mi da smo ostali pri starom. Tada je barem prijetilo uže Kramařima, a danas? Bez kazne propovijedaju, da, ako je njihov program veleizdajstvo, onda je časno biti veleizdajnikom. U Austriji je dakle izdajstvo domovine program, koji je dozvoljen, i kojega štiti ustav (!). Dakle — kad u Austriji može biti raskomadanje Ugarske programom, i kad Austrija nije sposobna da drži svoje narode na uzdi, smiješno je suzdržavati se od umiješavanja u njezine unutrašnje poslove. Zato latimo se posla sami, i zapriječimo austrijsku ustavnu reformu, koja je oglašena u carskom prijestoljnom govoru; zahtijevajmo, nek car priseže na današnji austrijski ustav, jer nam jedino taj zajamčuje nagodbu iz god. 1867; sagradimo si samostalnu ugarsku armadu; glede opskrbe živežem, obazirimo se na zajednički vojnički interes, te opskrbimo armadu, ali za austrijske se narode ne brinimo, dajmo jedino toliko, za koliko dobijemo kompenzacije.

Novi trializam.

Kako javlja praški „Venkov", nastoji se sa više strana oko novog trializma. Sve to naravno treba shvaćati mirno i trijezno, i ne puštati, da nas drugi vode na tanak led. Madžari su naime započeli opet sa svojim predlozima, kako bi trebalo riješiti austro-ugarsko pitanje na taj način, da ostane ko što se kaže, vuk sit i koza cijela. Ali u tom su slučaju oni valjda vukovi, a Austrijanci koze. Neki gospodin Dutantuli od redakcije „Budapesti Hirlap" predlaže, nek se spoji Rumunjska, dotične rumunjske oblasti sa Austro-Ugarskom, te nek se tako stvori trodijelna monarkija pod hapsburškim žezlom. Prvi bi se dio sastojao iz Austrije, iz zemalja, koje su do sada zastupane u carevinskom vijeću, naravno bez Galicije i Dalmacije; drugi bi dio bila Ugarska, koja bi se opet sastojala iz dviju oblasti: iz Madžarske sa Sedmogradskom i slovenskih zemalja s Dalmacijom i Bosnom; treći bi se dio sastojao iz Rumunjske, t. j. današnja kraljevina Rumunjska s istočnom Galicijom (!), polovicom Bukovine i Besarabijom. Ugarski bi Rumunji naravno i nadalje živjeli u prijateljstvu i slogi u krilu madžarske države — a isto tako i ostali Slaveni u Austriji i Ugarskoj. Vidjeti je, svršava „Venkov", da je apetit njemačko-madžarski još uvijek na životu.

Naš biskup.

Gotovo sve češke novine donose dnevno tok narodne borbe proti dru. Šušteršiču, te s velikim poštovanjem pišu o knezu nadbiskupu dr. Jegliču. Praški „Venkov" piše: Iz Ljubljane se javlja o neprestanim izljevima protiv zastupniku dr. Šušteršiču. Pred nekoliko dana prijetilo mu općinstvo na ljubljanskom kolodvoru, kad je imao da otputuje. Nadbiskup Jeglič izdao je poziv na svećenstvo i općinska zastupstva, nek ne stupaju u seljačku stranku, koju je osnovao dr. Šušteršič. Nadbiskup je Jeglič takodjer proglasio sklonost, da posveti iznos od 100.000 kruna za slovenske učebnice i čitanke. Kako je vidjeti, poravnano bi Jegličevo postupanje s češkim biskupima, razlika je izmedju biskupa i biskupa.

Zašto nije njemački jezik postao državnim jezikom?

„Narodni Listy" saopćuju iz Beča: U Amstettenu u Donjoj Austriji bio je pred nekoliko dana sastanak, na kojem su govorili zastupnici Wichtel i Wolf. Prema listu „Alldeutsches Tagblatt" učinio je Wolf na toj skupštini ovo otkriće

o izvanjskoj politici i zahtjevima Nijemaca u Austriji: „Prigodom razgovora s carem Fran Josipom I. proglasio sam mu glede čeških nacrta u prilog poznatih državopravnih zahtjeva, da treba bezodvlačno oživotvoriti njemačke zahtjeve. Izmolio sam si, da bih smjeo to izraziti, kako si sam sve mislim. Iza toga je proglasio car: „Zašto mi moja vlada nešto takovoga ne predloži?" Ja sam na to otišao ka grofu Stürgkhu, te sam saopćio taj odgovor njemu. Grof je Stürgkh kazao iza dugog razmišljanja, da nema poticaja, da nešto takovoga učini. Ja sam mu na to odgovorio: Ekscelenco, to ćemo već učiniti. Sazvat ćemo u Pragu sastanak, koji će zahtijevati, da vlada te zahtjeve ispuni. Grof je Stürgkh bio sporazuman: Sastanak je bio u Pragu sazvan, ali na putu od kolodvora do mjesta, gdje su se imali sakupiti, prispjela je vijest o smrti ministra-predsjednika. Tako su njemački zahtjevi postali neispunjeni. Sada je zadaća Nijemaca, da se zauzmu za uredjenje poljske kraljevine i pripojenje Galicije, kao što i pripojenje zapadne Ugarske k njemačkoj Austriji, da na taj način dobiju većinu". Zanimivo odkriće! Jedino dakle hici Fridriha Adlera zapriječili su provedenje njemačkih zahtjeva. Clam-Martinic je doduše imao najbolju volju, da provede te nacrte, ali mu ih je opet tadašnja izvanjska situacija prekrižila. No Nijemci kušaju opet: do tri puta Bog pomaže, misli gospar Wolff, te sniva o novim planovima. Hoće da osigura u parlamentu njemačku većinu, a za to treba izlučiti Galiciju i Dalmaciju, i provesti aneksiju zapadne Ugarske. Ono prvo bi možda išlo, ali aneksija Ugarske! Joj! Madžari će napasti našeg Wolfa kao tigri . . . K tomu dodaju „Nar. Listy": Nas Čehe ne će prestrašiti Wolfova strašila. Ne bojimo se njemačko-nacijonalnih planova. Državni njemački jezik i razdioba Češke danas — za Čehe znači što i smiješna i uboga strašila.

Domaće vijesti.

Krumpir. Gradska aprovizacija saopćuje: Oni, koji nijesu podignuli svoju količinu krumpira (12 kg po iskaznici, odrezak II.), mogu tu da podignu danas, u ponedjeljak, u skladištu u Radetzkovoj ulici.

Iz Kanfanara. Djeca hrvatske pučke škole u Kanfanaru priredjuju u nedjelju dne 23. prosinca o. g. zabavu sa slijedećim rasporedom: 1. „Carevka" (pjevanje); 2. „Ratnoj siročadi" (deklamovanje); 3. „Sirota" (pjevanje); 4. „Jelova grančica" (napisao St. Sirola. Božićna igra) Lica: Isus, kao siromašni dječak, Danica i Zorka ubogo djevojčice. Andjeo čuvar i zbor andjela; 5. Lijepa naša domovina (pjevanje); 6. Tombola. Medju pauzama šaljiva pošta. Početak iza blagoslova u 4 i pol sata. Ulaznina K 1, a preplate primaju se sa zahvalnošću. Čist je prihod namijenjen siromašnoj djeci ove škole, te se za to umoljava slavno općinsto da prisustvuje u velikom broju ovoj svečanosti.

Oglas. Da se za godinu 1918. dodje do odmjerivanja dohodarine a zatim poreza od službenih dohodaka, što iznašaju preko 6400 kruna, i poreza od prihoda, ovim se na osnovu §§ 202 odnosno 138 zakona 25. listopada 1896. br. 220 L. D. Z. doglašuje svim onim osobama, koje borave u Primorju a dužne su po § 153 u sastavku nove odredbe zakona 23. siječnja 1914., br. 13 L. D. Z. i po § 124 da plate dohodarinu odnosno porez od prihoda, da imaju predati svoje fasije bilo pismeno, bilo usmeno na zapisnik c. kr. poreznoj administraciji ili onom c. k. kotarskom poglavarstvu (podredjeno u sudskim kotarima, gdje nije sjedište c. k. kotarskog poglavarstva, c. kr. poreznom uredu) što su mjestno nadležni za odmjerivanje dotičnog do 31. siječnja 1918. Dužnost za predaju fasije i posljedice, ako nije bila predana, nisu odvisne od uručbe posebnog poziva po § 204 zakona o ličnim porezima. Osobe stupajuće tekom porezima ili dosegom stalnih plaća; imaju predati po § 228 zakona o ličnim porezima tekom 14 dana na pristojnu poreznu vlast prijavu s fasijom, u kojoj mora se naznaniti dohodak, kojega dobiva poreznik za ostalo vrijeme porezne godine. Istodobno pozivlju se poslodavci, koji isplaćuju kakovu vrst beriva označenu u § 167 zakona o ličnim porezima, koja prekoračuje godišnjih 1600 kruna, da prikažu propisane prijave o berivima do 31. siječnja 1918. kod nadležne porezne vlasti. Kaznene odredbe za slučaj prikazivanja neispravnih fasija sadržaju §§ 239 do 244 zakona, o ličnim porezima. C. kr. financijsko ravnateljstvo za Primorje. Ljubljana, 2. prosinca 1917. Dr. Olivier baron pl. Kober, c. kr. podpredsjednik financijskog zemaljskog ravnateljstva i financijski ravnatelj.

Milodari za hrvatske škole u Puli. Prigodom „Božićnice" sakupljeno je po gosp. Stjepanu Ostroški medju jugoslavenskom i češkom momčadi na Nj. Vel. brodu „Babenberg" K 118·60. Darovaše: Tri jugosl. časnika K 16·—; po K 5·—: Ostroški; po K 3·—: Maglica, M. Manestar; po K 2·—: Novaki, Grdović, Strojan, Pastorčić, Jakšić, Pinter, Novotni, Kovačević Marko, Drčk, Zlalić, Kapitanović, Bakić, Čipčić, Konečny Tranta, Pekati, Mestrić, Blečić, Stošić, Travars, Bajić, Kraljić, Lovrić; po K 1·—: Mise, Saftić, Šterba, Martinič, Trutin, Mrša, Sikora, Drvar, Kopecky, Oblak, Fritz, Markovac, Šmid, Zvežina, Grubnjak, Grumora, Šupeljak, Glažar, Čepić, Begi, Josipović, Holub, Maružin, Tomašević, Fiala, Nemec, Mršić, Kronžek, Bulić, Lastovka, Tursea, Zafred, Gulin, Marzić, Rončević, Pokrajac, Krušlin, Stručić, Matutinović, Antoš, Gaspar, Valjačić, Fanto, Kačić, Radić; po 60 para: Nadjeje, Kvilić, Schüler.

Sakupljeno po gosp. Ljudevitu Šušteršiću medju našim radnicima kod ustanovljenja municije u c. i kr. arsenalu K 107·—. Darovaše: po K 10·—: Ljudevit Šušteršić; po K 8·—: Matko Matak; po K 5·—: Obrat Vidović, Josip Floričić; po K 4·—: Irhovski; po K 3·—: Petar Mazura, Ivan Tominić; po kruna 2·—: Matko Ružić, Nikola Prosenica, Josip Benčić, Ivan Belušić, Liberat Vicel, Josip Licul, Ivan Ivančić, Antun Kalčić, Ivan Brusić, Josipa Benčić, Beatrice Ladavac, Marija Debeljuh, Franjo Sergo, Josip Runko, Miho Peklca, Martin Peresa, Ivan Buršić Iv., Ivan Mohorović, Mate Milotić, Ant. Vozila, Matko Buršić, Ant. Sterpin, Šime Burlić, Ivan Vitasović, Franjo Sardić, Ant. Basanić; po K 1·—: Antun Krbavac, Ivan Basanić, Marija Basanić, Marija Vicel, Nikola Rosić, Antun Tanger, Ivan Ronić, Marko Pletikos, Natal Rupenović, Ivan Vozila, Ivan Sosić, Martin Matijas, Ivan Smoković, Martin Grzić, Josip Servo. — Živjeli plemeniti darovatelji! Naprijed za hrvatske škole!

Dopisi iz Istre.

Sv. Lovreč Predubački. Odavle je otpremljeno u Hrvatsku 72 djece, te se za to moramo najsrdačnije zahvaliti našemu župniku i kanoniku gosp. Ferdinandu Hrdy-ju, koji se bio za stvar zauzeo. Mnogi od te djece uči zanat, da se kasnije vrati u Istru, gdje nam baš zanatlija najljuće treba. Djeca su bila u Zagrebu srdačno dočekana i porazmještena k raznim majstorima i to u dvije skupine: jedna u Velikoj Pisanici a druga u bjelovarskoj okolici. (Mi smo uvjereni, da imade i drugdje na tisuće gladne djece, pa bi toplo preporučili našoj inteligenciji, e bi se za stvar zauzela i ne puštala da djeca njihova roda ginu od glada! Op. ur.)

Pavičini u Proštini. Dne 14. o. mj. dogodila nam se ovdje velika nesreća. Došla su neka gospoda iz Pule. Mi ne znamo ni što, ni ko su, ali oni nam lijepo zaplijeniše sjeno. Jesmo li štogod propustili, da po propisu javimo? Mi smo neuki, pa čine od nas, što ih je volja. Za Boga molimo, da nam ne uzmu sjeno, jer ga imamo premalo. Svako znade, kakova je suša bila ove godine. Smilujte nam se!

Kavran. Vojnici su nam skoro dogradili lijepu cestu iz Alture pa gotovo do našeg mjesta. Do skora ćemo imati i vodovod. Tako će se popraviti i naše materijalne prilike, jer ćemo moći izvažati drva u Pulu.

Draga Baška (otok Krk). U spomen poginulog Ivana Dujmovića. Danas poje jedino preostalo zvono žalobnu vijest, zadnji pozdrav u spomen vrijednog mladića, pokojnog Ivana Dujmovića. U 21. godini dao je život za cara i domovinu dne 24. studenoga t. g. u ljutom boju u utvrdjenim gorama medju Piave i Asiagom. Pokojnik bio je uzoran mladić, rado je prebirao dobre knjige. Pred tri mjeseca vidjeli smo ga u rodnom kraju. Na rastanku ruke smo si dali. Ko sluteć, da će to biti zadnji put, sa bolnim glasom nas je pozdravljao. I grob je našao u tudjoj zemlji. Svoje rodne zemlje već neće vidjeti. Pao je žrtvom neprijateljske granate. Za njim žaluju rodjaci, osobito jedna sestra, koju je mnogo ljubio. Na svijetu imao je trpit kao Job. Dvije godine i sedam mjeseci bojevao je kao carski lovac u drugoj regimenti po Tirolu. Bilo mu tek 3 godine kad je izgubio oca i majku, a otac mu je i djeda i babe dobre uzgojitelje, druge roditelje. Njegov grob sada pokriva alpski snijeg. Za tobom, Ivane, idu naše misli, poklanjamo ti kitu ruža i molitvi. Ti pak, junače, počivaj u miru. Trpio si, trpljenje je dovršeno, umro si, uživaj vječnu plaću. Ako nisi bio nigda, sada si sretan na nebesima. U duhu smo ob tvom grobu Laka ti budi tudje zemlje gruda!

Dnevne vijesti.

Obustava „Slobode". „Narodne Novine" donose banovu naredbu o zabrani izlaženja i raširivanja povremenog tiskopisa „Sloboda", koji izlazi u Zagrebu, buduć da način pisanja toga lista ugrožava javni red, državne interese i interese ratovanja.

Božićni kongres jugoslavenske socijalne demokracije. O Božiću bit će u Ljubljani stranački kongres jugoslavenske socijalno-demokratske stranke u Austriji. Stranačko će vodstvo izvijestiti o radu, a nato će se izabrati novo vodstvo.

„Az Est" zabranjen na fronti. Iz Budimpešte javljaju, da je vlada zabranila otpremanje „Az Esta" na frontu, i to kako se misli, radi nekog nedavnog članka o miru. („Hrv. Riječ".)

Kralj Nikita na umoru? Neke novine pišu, da crnogorski kralj Nikita leži na umoru. Sada mu je 76 godina. („Hrv. Riječ".)

Iskaz

do sad sakupljenih svota prigodom otvorenja hrvatske škole u Puli iz krugova ratne mornarice.

Njeg. V. brod „Radezky"	K 1645·—
C. i k. bolnica ratne mornarice	„ 1466·90
Radnici c. i kr. arsenala	„ 1346·40
Njeg. V. brod „Stephanie"	„ 1225·30
„ „ „ „Zrinyi"	„ 1213·—
„ „ „ „Erzh. Karl"	„ 1175·30
„ „ „ „Viribus Unitis"	„ 1153·82
„ „ „ „Krp. Erzh. Rudolf"	„ 1042·—
„ „ „ „Habsburg"	„ 846·90
„ „ „ „Eh. Ferdinand Max"	„ 840·—
„ „ „ „Tegetthoff"	„ 777·20
„ „ „ „Arpad"	„ 713·30
„ „ „ „Teodo"	„ 611·—
„ „ „ „Gäa"	„ 589·—
„ „ „ „Prinz Eugen"	„ 524·—
Momčad kasarne ratne mornarice	„ 410·—
Njeg. Vel. brod „Szent István"	„ 408·60
„ „ „ „Babenberg"	„ 393·80
„ „ „ „Custozza"	„ 370·92
„ „ „ „Saida"	„ 368·—
„ „ „ „Bellona"	„ 303·—
„ „ „ „Erzh. Friedrich"	„ 298·40
„ „ „ „Kaiser Max"	„ 260·—
„ „ „ „St. Georg"	„ 242·—
„ „ „ „Adria"	„ 228·—
„ „ „ „Leopard"	„ 201·—
Momčad sa radio-stanice u Puli	„ 200·—
Momčad sa „Fliegerkorps"	„ 186·—
Posada stanice „Kabala"	„ 151·—
Njeg. V. brod „Csepel"	„ 135·—
Momčad sa c. i kr. lučkog zapovjedništva	„ 134·—
Momčad bojne pošte ratne mornarice	„ 120·—
Nj. V. brod „Herkules"	„ 117·92
Njeg. Vel. brod „Chamäleon"	„ 114·—
„ „ parobrod „V."	„ 107·—
Njeg. V. torpiljarka „71"	„ 106·24
Momčad kod utemeljenja municije	„ 102·60
Njeg. Vel. brod „Lussin"	„ 100·—
Oružnici i momčad ratne mornarice	„ 96·20
Njeg. V. brod „Kaiserin Maria Theresia"	„ 92·—
Momčad provijantskog ureda	„ 77·—
Momčad u „Marinekasino"	„ 72·—
Momčad roniлačkog odjela	„ 67·—
Njeg. Vel. torpiljarka „88"	„ 60·—
„ „ „ „91"	„ 53·—
„ „ brod „Pandur"	„ 43·—
„ „ „ „Reka"	„ 40·—
„ „ „ „Minerva"	„ 39·20
„ „ torpiljarka „83"	„ 28·—
„ „ brod „Trabant"	„ 25·—
Momčad mornarskog odjeljenja u Beču	„ 23·—
Momčad parnih čamaca „18" i „20"	„ 22·—
Njeg. Vel. torpiljarka „70"	„ 20·—
„ „ torpiljarka „89"	„ 20·—
„ „ brod „Pluto"	„ 14·—
ukupno kruna	20.479·00
C. k. redari u Puli	K 338·—
Bosanski vojnici u Puli	„ 180·—
C. kr. poštanski namještenici u Puli	„ 131·—
Jugoslavenski željezničari u Puli	K 54·—

Vojničke vijesti.

Dnevna zapovjed lučkog admiralata broj 349 od 15. prosinca 1917.

Posadno nadzorstvo nadpor. Stanek.

Liječničko nadzorstvo na N. V. b. „Bellona"; linijski liječnik dr. Tshada.

Liječničko nadzorstvo u mornaričkoj bolnici: mor.-štop. liječnik dr. Kremer.

†

Potpisani javljaju u svojem te imenu ostale rodbine svim prijateljima i znancima prežalosnu vijest, da je njihov premili suprug, odnosno otac, gospodin

Josip Simčić

c. kr. poštanski podčinovnik

prekjučer dne 15. t. mj. u 2 sata poslije podne nakon duge i teške bolesti u Gospodinu preminuo.

Sprovod ostanaka premilog pokojnika obaviti će se danas u 3 sata poslije podne iz pokrajinske bolnice na gradjansko groblje.

PULA, 17. prosinca 1917.

Ana Simčić rodj. **Bajlo** supruga.
Josip i **Vladimir** c. i k. podčasnici mornarice i **Mila Simčić**, djeca.

†

Duboko ražalošćeni u ime svoje i ostale rodbine, javljaju potpisani tužnim srcem svim prijateljima i znancima prežalosnu vijest, da je njihova mila supruga, majka, sestra i t. d. gospodja

JOSIPA BRADIČIĆ

dne 15. o. mj. u 6 sati popodne, iza duge i teške bolesti, opskrbljena svetotajstvima naše svete vjere, u Gospodinu preminula.

Sprovod nezaboravne pokojnice krenut će danas, dne 17. o. mj. u 4 sata popodne, iz kapelice groblišta ratne mornarice.

PULA, dne 17. prosinca 1917.

Jakob kancelista c. i kr. ratne mornarice, suprug; **Ada**, kći; **Rudolfo Zweck**, brat; **Melida Schinko i Margarita Curri**, sestre; **Alojis Schinko, Emil Curri**, šurjaci; **Nikoleta Zweck**, šurjakinja; **Konrad Schinko**, nećak.

Mornar i utisak na Oceanu.

Kakve nakane, kakve bučne sile, koji porod ideja, koje veličanstvene slike, koje neizmjerne želje daje u nama pomisao na more, doziv mornarice! Pred morem čovjek se ćuti veći, jači, brži, u sva neizmjerna nastojanja, što je čovjek trebao, da dobije ogorčenu borbu sa morem, sastoji se u mornarici. Najljepši i najslavniji dio čovječje povjesti, doista je onaj, koji spominje povjest mornarice; pa od prastarih vremena sve do danas, ona se uprav pričinja kao ustrojstvo, koje diže stepen izobrazbe i moći naroda, njihovog značaja, njihove veličine i njihovog rasprostranjenja. Doista u svako doba povjesno, od prastarih naroda, pa do nas, jedna velika i moćna mornarica, bila je sredstvo opstanka, veličine i jakosti — ponos naprednih i kulturnih naroda.

Školom stupa pomorac na polju naobrazbe; škola mu je neophodno potrebita, jer on danas dolazi u saobraćaj sa najizobraženijim slojevima svijeta. Danas pomorstvo predstavlja jedan novi svijet — oceanski —. Na oceanu susretamo danas ploveće gradove, koji nam pružaju sve, što nam i jedan velegrad pružiti može. Da postane mornar valjanim, treba mu doista i druge škole, mora da putuje sa jedrenjačama. Ovo je škola, koja usavršuje značaje i mjeri volju. Premda danas parobrodarstvo ima premoć, ipak se jedro smatra onim, što pomorca usavršuje. Doista samo jedro može, da budе odlitelj, sveg onog, što čovjek zna nači od čudnog onog stroja — broda —. Ono nu može pružiti potpuno poznavanje zvanja i sigurnost od samog sebe.

Teški i tvrdokorni život pomorca crpi veselje samo iz svoje dužnosti, koju savjesno izvršuje, i iz onog tradicijonalnog, čestitog i mirnog duha. I zbilja, medju svim slojevima, koji se danas uzbunjuju za poboljšanje njihovog stanja, najmanje je nagradjeno pomorstvo, pak premda je ono temelj moći i veličine naroda.

Pomorcima nezgode dugih putovanja, opasnosti, oštra podneblja, duga odsutnost od obitelji, oskudice u brodskom životu, teške radnje u lukama. Njima neprestani rad, koji broji satove spavanja i počinka sa oštrim ritmom; radnja, koja iziskuje vještinu i neprestanu pažnju; neprestana pogibao i rijetko uživanje domaćeg ognjišta, pomanjkanje hrane i vode. Njima led i tropična vrućina, neprestana vlaga i nesnosljivi vjetar, njima napokon neprestana borba sa silama prirode, strašne po pomorca, pa bile one u obliku vihora ili duge kišine, koja je još gora. — Njima najmanje nagrade.

Pomorac treba, da se rodi! Treba biti rodjen na moru; treba imati u krvi ljubav prema moru, pa radi toga medju pomorcima uvijek živi viteško čuvstvo nesebičnosti, nešto osobitoga, što govori srcu i jača duh i što ga priljubljiva onom životu. U njemu je pritisnut pečat plemenitosti i čovječnosti, koji ga razlikuje i prati za cijeli život.

Mnoge su se stvari promijenile u zadnjim vijekovima, ali moguće nijedno zvanje i uvjeti nijesu imali tolikih promjena, koliko život i zvanje pomorca.

Za vrijeme jedra, pomorac je doista bio stvor, koji je svoj život sprovodio medju nebom i morem. U napoleonskim ratovima nije bio rijetki slučaj, da su pomorci ostali godina na brodu, a bez da su stupili na kopno. Mornarski život u ono doba doduše, bio je nešto osobitoga, sa njihovim običajima i življenjem. Trebalo je imati osobiti značaj da se može slijediti onaj život pun pogibelji i nesigurnosti, a bez ikakvog veselja i zadovoljstva. Pomorskom zvanju, tko bi se onda posvetio bio, neizbrisiv pečat muka bio bi njegovom životu, a istodobno i radosti.

Mornari bili su prosti, dobri i srčani. Obično bijaše njima kopno pogibeljno. Netom, što bi se iskrcali, u malo dana, a više puta i u malo satova, u veselju bi potrošio sve, što bi u godinama trudnim i napornim radom, znojem i krvlju zaslužio. Ti prosti ljudi, rekao bi se, želе čim prije, da isprazne kesu, a da se opet mogu brzo povratiti na brod i latiti se opet onog teškog života. Malo sati udobnih i veselih, bile su tolike oaze njihovog života, koji je sastojao iz dugih putovanja, smionih pothvata, oluja, bitaka i opasnosti svake vrste.

Ali u dugim putovanjima, olujama i bitkama, zdrijevahu razumi i ugrijavahu se značaji; i usprkos bezbrigama i uživanjima u lukama, mladi postajahu za rana ozbiljni, ljudi jaki, srčani, dobri i veledušni; posjedovahu prostodušnost srca, odvažnost trajaše takodjer i u zrelijoj dobi, te davaše sijedim kosama pravu mladost čuvstava.

(Konac slijedi.)

Pojedini broj 12 h.

CIJENA listu: U pretplati za čitavu god. K 36·—, za polugodište K 18·—, tromjesečno K 9·—, mjesečno K 3·60, u maloprodaji 12 f. pojedini broj. OGLASI primaju se u upravi lista trg Custoza 1.

HRVATSKI LIST

„HRVATSKI LIST" izlazi u nakladnoj tiskari JOS. KRMPOTIĆ u Puli, trg Custoza 1. Uredništvo: Sisanska ulica br. 24. — Odgovorni urednik JOSIP HAIN u Puli. — Rukopisi se ne vraćaju.

Izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

Godina III. **U Puli, utorak 18. prosinca 1917.** **Broj 879.**

AUSTRO-UGARSKI RATNI IZVJEŠTAJ.

: Beč, 17. (D. u.) Službeno se javlja:

Istočno bojište:

Primirje.

Talijansko bojište:

Izmedju Brente i Piave bje južno od Col Caprile opet dopremljeno 400 zarobljenika; dalje prema istoku su se izjalovile neprijateljske navale. Na Piavi topnički bojevi. Kapetan je Brumowsky izvojevao svoju 27. pobjedu u zraku.

Poglavica generalnog stožera.

NJEMAČKI RATNI IZVJEŠTAJ.

: Berlin, 17. prosinca. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana javlja:

Zapadno bojište.

Bojna skupina prijestolonasljednika Rupprechta: Na južnim obalama Scarpe i u pojedinim odsječcima jugozapadno od Cambrala živahna topnička djelatnost. Jaka topnička i minska vatra na južnoj fronti kod Saint Quentina.

Bojna skupina nadvojvode Albrechta: Sjeverno je od St. Michela i u Sundgonu bilo francusko topništvo djelatnije negoli prijašnjih dana Poručnik je Müller izvojevao svoju 38. pobjedu u zraku.

Istočno bojište

Ništa nova.

Macedonsko bojište:

Izmedju Vardara i Dojranskog jezero provalila engleska satnija iza snažne topovske priprave. U borbi sa bugarskim bje stražama odbijena.

Talijansko bojište.

Izmedju Brente i Piave trajali su u pojedinim odsječcima žestoki topnički bojevi. U uspješnim su pothvatima dopremile austro-ugarske čete južno od Col Caprile više stotina zarobljenika. Talijanski su se sunci proti našim crtama južno od Monte Fontana secca izjalovili.

Prvi majstor glavnog stjela Ludendorff.

Iz Rusije.

Gospodarenje boljševika. — Kerenski. — Kornilov pobijedio. — Konzuli se plaše. — Svi su gospodarski strojevi državni posjed. — Učenici od 18 godina punoljetni. — Boljševici potučeni. — Kaledin uapšen. — Tko zastupa Rusiju u inozemstvu? — Boljševici i njemački agenti. — Ruski se izaslanik general Skalon ustrijelio. — Primirje na rumunjskoj fronti. — Nejasan položaj u Rusiji.

Haag, 13. „Daily News" javlja iz Petrograda: „Četrdeset se je članova ustavotvorne skupštine sastalo u utorak u Taurijskoj palači. Zaključili su, da ne će podržavati nikakovih odnošaja sa povjerenicima, koje su stavili bili na raspolaganje pučki povjerenici. Moskovski načelnik Oefner predsjeda. Zaključeno bje, da se skupština odmah otvori, ali pošto nije prisutan dovoljan broj članova, da se ne obdržava redovita sjednica. Sjednicom, koja se je obdržavala u nedjelju, upravljao je petrogradski Skreider. U sjednici bje podignut prosvjed proti uapšenju više poznatih kadeta. Složili su se u tom, neka se skupština stavi na stanovište, da ne traži, neka ih se pusti na slobodu, pošto bi to značilo priznanje vlasti boljševika, nego da poda izjavu, da se imadu uza sve to, što su uapšeni, smatrati slobodnima i da ih sprječava samo surova sila. Imenovano bje povjerenstvo, koje je sastavilo proglas na puk, u kojemu se stavlja na znanje tečaj prve sjednice i priopćuje prosvjed proti uapšenju kadeta. Medjutim bje imenovano drugo povjerenstvo sa zadaćom, da preuzme uredjenje unutrašnjih stvari skupštine, sastav poslovnog ureda, predsjedništva itd. Za vrijeme je sjednice osvanuo vladin povjerenik boljševika i izjavio, da se sjednice smiju obdržavati samo u njegovoj prisutnosti, jer će u protivnom slučaju dati sve prisutne uapsiti ili udaljiti. Pošto članovi ustavotvorne skupštine nijesu na to pristali, poslano je po vojništvo. Povjerenik je naložio vojnicima, da članove uklone. No ovi su se takodjer ustručavali i članovi su nastavili svoje dogovore. Denkov je držao govor, u kojemu je zahtijeva, neka ustavotvorna skupština smjesta preuzme svu vladinu vlast, i da imade jedino ona pravo sklapati mir i porazdijeliti zemljišni posjed medju seljake. Zaključeno bje, da će se svaki dan sastajati. Medjutim se je izvan palače sakupila bila množica od kojih 100.000 ljudi. Više je članova ustavotvorne skupštine držalo govore, u kojima su molili za potporu pučanstva za ustavotvornu skupštinu. Veliko je oduševljenje pobudio govor nekoga časnika, Leta, koje su boljševici doveli bili u Petrograd, jer su ih smatrali pouzdanima. Uz veliko je oduševljenje kazao časnik, e Leti nijesu došli, da raspuste ustavotvornu skupštinu, nego da podržavaju red i štite ustavotvornu skupštinu. Tečajem dana se je javilo više zastupnika u Taurijskoj palači. Dan je prošao mirno. Na mnogim su ulicama izvješene zastave. — „Daily Telegraf" javlja iz Petrograda: „Boljševici su opet promijenili svoje držanje prema izabranim demokratskim zastupnicima za ustavotvornu skupštinu. Trocki je u jednom govoru ustvrdio, da više kadeta nije uapšeno zato, što ih ne žele kao članove ustavotvorne skupštine, nego da se predusretne, kako ih narod ne bi linčovao. Petrogradom kolaju čudnovate glasine, da nije isključeno zbliženje izmedju boljševika i stranke Romanova. Značajno je za raspoloženje, da je veliki knez Pavao Aleksandrovič, koji je prije nekoliko dana posjetio bio zavod Smolin, bio od Lenina i drugih prisutnih prijazno primljen. Tvrdi se, da je više boljševika, osobito vodja, Kamenev, na svaki način za uspostavu ustavne monarkije. Inače hrli u okolici zavoda Smolin i na svim putovima, koji vode do ustavotvorne skupštine, pučanstvo sa svih strana zajedno. Gradjanstvo je odviše uzrujano, a da bi zauzelo čvrsto stanovište naprama ovom ili onom smjeru.

: Stockholm, 13. (D. u.) (Zakasnilo). Kerenski je upravio petrogradskom novinstvu proglas, u kojemu javlja, da je položio samo naslov ministra-predsjednika, inače ali da je sadržao sve vlasti.

London, 15. (D. u.) Reuter „Morning Post" doznaje iz Petrograda dne 11. t. mj., da izvještaj o tobožnjoj pobjedi maksimalisdčkih četa kod Bjelgoroda nije ispravan. Stvari stoje zapravo ovako: Boljševici izaslaše veće odjele četa, medju kojima mornare i crvenu gardu, da Kornilovu presijeku put. Ostavivši Bilov, naložio je Kornilov generalima, koji su zajedno s njim pobjegli, neka pojedince podju u Kavkaz, da se tamo sklone. Kornilov se je sam postavio na čelo jednoga ili više bataljuna i nekolika baterija te je tako koracao kroz zemlju. Njegovi su generali došli čitavi u Kavkaz. Kornilov je u Bjelgorodu zadržan od masimalističkih i poljskih četa. Razdijelio je svoje bojne sile u 4 odjela te je jednoga od ovih poslao bez topništva naprijed. Ovaj je maleni odio bio od boljševika pobijedjen. Medjutim je ali Kornilov sa glavnim silama zakrčio maksimalistima put. Mornari su bili pobijedjeni te pobjegoše, a mnogi su vojnici bacili oružje i prešli ka Kornilovu. Pošto crvena garda nije sastavljena od vojnika, postupalo se je s njome strogo.

: Stockholm, 15. Konzuli su se Francuske, Engleske, Švicarske, Grčke, Portugalske, Norveške i Perzije sastali u Kijevu, da se obzirom na sve veći pogromski pokret posavjetuju o mjerama za osobnu i stvarnu zaštitu. Konzuli su zatražili od gradskog vojničkog povjerenika oboružanu zaštitu za sve konzularne zgrade i inozemna poduzeća.

: Petrograd, 15. (P. b. a.) Vlada je izdala naredbu, prema kojoj su svi gospodarski strojevi i orudje vlasništvo države. Mjesni će ih odbori sovjeta porazdijeliti.

: Amsterdam, 15. „Times" saznaje iz Petrograda: Pučki povjerenik za nastavu priopćuje, da mogu svi učenici od osamnaeste godine dalje vršiti svoja gradjanska prava. Preporuča im, da sudjeluju kod općinskih izbora i kod izbora za ustavotvornu skupštinu.

: Basel, 15. Prema Havasovoj je brzojavci iz Petrograda brzojavio Kaledin, da su brodovi crnomorske mornarice, koji su iskrcali bili čete u Taganrogu, doplovili u ušće Dunava, da se dočepaju Rostova. Kako javlja „Morning Post", bili su proti Kornilovu poslani maksimalistički odjeli potučeni; crvena garda da je uništena. Čete su se Kaledinove i Kornilovljeve združile.

: Stockholm, 12. Petrogradska brzojavna agentura javlja: Živežne su se prilike malo po malo poboljšale takodjer i na zapadnoj fronti. Dne 1. prosinca iznosile su zalihe u svemu 45 milijuna kilograma. Za tri će dana biti otpremljene velike zalihe iz Kubana i Taurija na frontu. Pučki živežni povjerenici javljaju sa zadovoljstvom o tečaju krize sa živežem, koje da se može smatrati prebrodjenom. Svaki dan dolaze i u Petrograd pošiljke žita. Posljednjih je dana dolazilo danomice 60 do 70 vagona. Boljševici rade rukama i nogama, da pučanstvo i vojsku opskrbe živežem. Prijevozi se obavljaju sad bez zapinjanja. Pošto se je i dobava ugljena u Donskoj pokrajini posljednje nedjelje znatno povisila, ne treba više misliti niti na ograničenje prometa. Tečajem Kerenskijeve revolucije zatvoreni su majdani započeli opet sa poslom, te rade intenzivno oko uspostave prometa.

Kopenhagen, 16. (D. u.) „Sozialdemokraten" javlja iz Stockholma, da je poslanik boljševika u Stockholmu, Warovski, dobio iz Petrograda brzojavku, da je Kaledin bio uapšen u blizini Moskve.

: Kopenhagen, 12. Borba se je izmedju obje ruske vlade, izmedju Kerenskoga i Lenina, proširila sad sve do Kopenhagena, gdje će ruska poslanička zgrada biti pozorištem borbe, u kojoj će se pokazati, koja je od ovih stranaka jača. Kako je poznato, boljševici su otpustili sve ruske ministre u inozemstvu i imenovali nove poslanike, koji su pristaše maksimalista. Sad ali izjavlja rusko poslanistvo u Kopenhagenu, da će se svim silama usprotiviti tomu, kako ne bi novi poslanik došao u poslaničku zgradu. No podje li mu ipak za rukom, da dospije onamo, to će se naložiti danskomu redarstvu, da ga što prije odvede. Danske oblasti stoje pred malo ugodnom situacijom. Sadašnji je ruski poslanik, barun Megendorff po danskom ministarstvu izvanjskih poslova priznat kao službeni zastupnik danske vlade.

: Milan, 10. Guydo brzojavlja listu „Secolo": Otkako je petrogradska agencija prešla u ruke maksimalista, usredotočila je obavjesnu službu iz Rusije posvema u Stockholmu, gdje posebni odbor, kod kojega, kako se čini, sudjeluju i njemački agenti, izdaje vijesti o zemljama alijiraca, kojih se ustručava priopćivat većina ruskih listova. Ustanovilo se je, da je ova obavjesna služba iznakazivala dapače i službene izvještaje. Nasuprot je agencija proširivala opsežan materijal o austrijskoj i njemačkoj politici, uslijed česa je ova bila prikazivana u simpatičnoj svjetlosti. Ovaj postupak pruža novi doprinos taktici, kojom postupaju sad elementi, štono vladaju sad u Rusiji, i koja ide za tim, da poludi u javnom mnijenju u Rusiji nepouzdanje i mržnju proti alijircima, kako bi se time stvorila osnovka za politiku, kojoj je svrha odijeljenje od antante.

: Berlin, 17. (D. u.) Glede samoubojstva ruskoga generala Skalona nakon dolaska na raspravе glede primirja izaslanih ruskih izaslanika saznaje Wolffov ured, da se je general Skalon odmah nakon otvorenja zajedničke konferencije zaputio u svoju sobu, gdje ga je ustrijeljena našao njemački časnik, dodijeljen ruskom izaslanstvu. Ostavljeno oproštajno pismo generala na ženu ne podaje nikakovih podataka o povodu samoobojstva. Članovi ruskog izaslanstva misle, da se radi o slomu živaca.

Petrograd, 14. (D. u.) Agentura javlja: General je Ščerbačev u Foksaniju zaključio predbježno primirje izmedju rumunjske armije na rumunjskoj fronti i njemačkih, austro-ugarskih, bugarskih i turskih armija.

Petrograd, 15. (D. u.) Agentura javlja, da su kod izbora u gradsku dumu dobili boljševiki 188 sjela, a socijalno-revolucijonarci 20. grada načelnikom bio je izabran radnik Kaledin.

Haparanda, 16. (D. u. Zastupnik brzojavnog dopisnog ureda javlja: Čete Kornilova doprle su narodno do Poltave. Ukrajinske su čete zaustavile na kolodvoru Sortiromčaja dva vojnička vlaka, te su zatražili, neka se vrate na frontu. Kozaci poriču, da je Kornilov ranjen. — „Jutro Rosiji" javlja iz Rostova, da su boljševici zamolili Kaledina za primirje. Kaledin je stavio uvjet, neka se crvena garda razoruža.

Primirje.

B e č, 17. (D. u.) Vlade Austro-Ugarske, Njemačke, Bugarske, Turske i Rusije, nastojat će sada, da iza već sklopljenog primirja što brže dodje do pregovaranja o miru. Već se radi oko izbora i odašiljanja punomoćnika za ova pregovaranja. Dok se ne sastanu punomoćnici, vodit će u Brest-Litovsku nazočni zastupnici imenovanih vlada neobvezatne predrazgovore o mirovnim pregovaranjima, koji se imadu započeti. Ti su predrazgovori započeli danas.

B e č, 17. (D. u.) Ugovor primirja, sklopljenog dne 15. prosinca u Brest-Litovsku i priopćenog danas, veli u uvodu: Da se sklopi častan mir, utanačeno je izmedju ovlaštenih zastupnika vojnih vodstava Austro-Ugarske, Njemačke i Bugarske i Turske na jednoj strani te Rusije na drugoj strani slijedeće primirje: I. Primirje započimlje 17. prosinca 1917 u 12 sati opodne i traje do 14. siječna 1918 u 12 sati opodne. Stranke, koje sklapaju ugovor, imadu pravo, da otkažu primirje na 21. dan sa rokom od 7 dana. Ako ne dodje do toga, trajat će primirje automatski dalje, dok ga jedna stranka ne otkaže sa rokom od 7 dana. — II. Primirje obuhvaća sve bojne sile imenovanih vlasti na kopnu i u zraku na kopnenoj fronti izmedju Istočnog i Crnog mora. Na tursko-ruskim bojištima u Aziji stupa primirje istodobno u krijepost. Obe dvije stranka obvezivaju se, da neće pojačati za vrijeme primirja broja na imenovanim frontama i na otocima Moonsunda nalazećih se četnih tjelesina, takodjer u pogledu na njihov sastav i na njihovo stanje te da neće poduzeti nikakvog premještenja četa u svrhu koje ofenzive. Dalje se obvezivaju stranke, da do 14. siječnja 1918. neće provesti sa fronte izmedju Istočnog i Crnog mora nikakovih premještanja četa, izuzev slučaj, da se u trenutku potpisanja ugovora već provadjaju. Konačno obvezivaju se stranke, da neće sakupljati četa u lukama Istočnog mora od 15. stupnja duljine istočno od Greenwicha i u lukama Crnog mora. — Članak IV. odredjuje demokracione linije. — Članak V. navadja detaljirane uvjete, pod kojima je dozvoljen organizovan saobraćaj izmedju četa i stranaka koje sklapaju ugovor, da se razvije i ojača prijateljske odnošaje izmedju naroda. U prometnim točkama, od kojih se organizuje po dva do tri u svakom odsjeku jedne ruske divizije, može se zaustaviti najviše 25 momaka od svake stranke bez ikakvog oružja. Saobraćaj je dozvoljen samo po danu od istoka do zapada sunca. Izmjena novina i vijesti je dozvoljena. Istotako se mogu predati otvorena pisma na daljnju otpremu. Istotako je dozvoljena izmjena robe svakdanje uporabe. Glede povratka otpuštenih pripadnika vojske jedne zemlje, koji su nadležni na onu stranu demokracijone crte, može se odlučiti kod mirovnih rasprava. Ovamo se ubrajaju i pripadnici poljačkih četnih dijelova. Osobe, koje nasuprot ugovoru prekoračuju demarkacionu liniju protivne stranke bit će zadržane te povraćene kod sklopljenja mira ili kod otkazanja primirja.

Članak V. odredjuje glede rata na moru, da se primirje proteže na čitavo Crno more i na Istočno more, istočno od 15. stupnja širine od Greenwicha, i to na sve ondje se nalazeće pomorske i zračne bojne sile ugovarajućih stranaka. Glede Bijeloga mora i ruskih obalnih voda Sjevernog ledenog mora ugovorit će se izmedju njemačkog i ruskog ratnog vodstva posebno utanačenje. Medjusobne navale na trgovačke i ratne brodove u spomenutim vodama neka po mogućnosti već sad izostanu. U ona posebna utanačenja neka se prime i odredbe, kako bi se po mogućnosti spriječilo, da se pomorske sile ugovarajućih stranaka bore jedne proti drugima na drugim morima. Pomorske i zračne će navale na obale drugog ugovarajućeg dijela na svim morima izostati. Ulaz u luke ili na obale, koje su zaposjednute po jednoj stranci, po pomorskim je bojnim silama zabranjen, isto tako i lijet preko njih, kao i preko demarkacijonih crta. Utanačenje odredjuje nadalje odredbe o pomorskim demarkacijonim crtama za Crno i Istočno more, i odredjuje, da ruske pomorske bojne sile tih demarkacijonih crta ne smije prekoračiti prema jugu, a bojne sile saveznika ne prema sjeveru. Ruska vlada preuzima jamstvo, da će se pomorske bojne sile antante, koje se u početku primirja nalaže sjeverno od demarkacijonih crta ili kasnije stignu onamo, ponašaju isto tako kao i ruske pomorske sile. Trgovina i trgovačka je plovidba u gore označenim morskim područjima u Crnom i Istočnom moru slobodna. Pobliže će odredbe o tom izdati posebna povjerenstva za oba pomorska područja. Ugovarajuće se stranke obvezuju, da tečajem primirja ne će ni u jednom ni u drugom pomorskom području priredjivati nikakvih napadajnih operacija jedna proti drugoj. — U članku se VI. veli: Da se izbjegne nemirima i upadicama na fronti, ne smiju se pješačke vježbe poduzimati bliže od 5, a topničke ne bliže nego 15 kilometara iza fronta. Za zračne bojne sile vrijedi pojas od 10 kilometara iza vlastitih demarkacijonih crta. Kopneni se rat sa minama potpuno obustavlja. Posao je oko položaja iza prvih žičanih zaprjeka dozvoljen, osim onakovoga, koji služi u svrhu priprava na navale. — Članak VII.: Početkom primirja sastaje se ovih sedam, iz zastupnika svake na odnosnom dijelu fronte sudjelujuće države sastavljenog povjerenstva za primirja, kojemu se imadu upravljati sva vojnička pitanja glede provadjanja odredaba o primirju: Riga za Istočno more, Dvinsko za frontu od Istočnog mora do Desne, Brest-Litovsk za frontu od Desne do Pripjeta, Berebičevsk za frontu od Pripjeta do Dnjestra, Koloszvar i Focsani za frontu od Dnjestra do Crnog mora i Odesa za Crno more. Ovim će se povjerenstvima dostaviti neposredni i nekontrolirani vodovi za bežično brzojavljanje u domovinske zemlje njihovih članova. Na rusko-turskim će bojištima u Aziji biti uredjena takova povjerenstva iza utanačenja obostranih vrhovnih zapovjednika. — Članak VIII.: Ugovor u mirovanju oružja od 3. prosinca 1917., kaošto i sva slijedeća se utanačenja glede mirovanja oružja ili primirja stavljaju ovim ugovorom o primirju izvan snage. — Članak IX.: Ugovarajuće će stranke u neposrednom nastavku na potpisivanje ovog ugovora o primirju stupiti u mirovne pregovore. — Članak X.: Polazeći sa načela slobode, neovisnosti i teritorijalne nepovrijedivosti neutralne perzijske države, spremne su vrhovne vojne uprave Turske i Rusije, da povuku svoje čete iz Perzije, te će doskora sa perzijskom vladom stupiti u svezu radi uredjenja potankosti. — Članak XI.: Svaka ugovarajuća stranka dobiva po jedan primjerak ovog utanačenja u njemačkom i ruskom jeziku, koji je potpisan po opunomoćenim zastupnicima.

Hertling proti Lloyd George-u.

B e r l i n, 17. (D. u.) Državni je kancelar grof Hertling razgovarao s ravnateljem Wolffovog ureda, te je pokazao na psovanje na Nijemce u zadnjem govoru LloydGeorge-a i izjavio: Mi ne okolišamo da sudjelujemo kod obnove nadimka „homerski junak“. Moderni se ratovi ne dobivaju psovkama, moguće se produljuju, jer to je prema izjavama engleskog ministra-predsjednika jasno: Za nas je isključeno pregovaranje s ljudima takovoga mišljenja. Državni je kancelar dalje naglasio, da je govor Lloyd George-a odlučno pokazao, da engleska vlada pod vodstvom Lloyd George-a nije pristupačna misli o pravednome miru putem sporazumljenja. Kao dugogodišnji političar i historički istraživalac mogu izjaviti, da je njemačka savjest čista. Mi nijesmo bili oni, koji su uprizorili sarajevsko ubojstvo. Proces je Suhomlinov iznijeo s posvemašnjom jasnoćom na vidjelo, da je uzrokom svjetovnog rata bila zapovijed za sveopću mobilizaciju, koja je bila caru od besvijesnih savjetnika narinuta, i koja nas je prisilila na boj na dvjema frontama. Grof je Hertling na koncu pripomenuo, da je govor Lloyd George-a zapravo odgovor engleskog kabineta na papinu notu, te je dodao, da je put Nijemaca na zapadu jasan.

---

* **Engleska brodogradnja i rat sa podmornicama.** Kako javlja Reuter iz Londona, priopćio je u engleskoj donjoj kući Eric Geddes o izvanrednom napretku i razvitku brodogradnje ove podatke: Proizvod se je brodova i popravak istih u suhim dokovima od mjeseca lipnja 1917. ovamo povećao za 48 postotaka, dok je popravak brodova, koji se nalaze u vodi, narasao za 45 postotaka. Godine 1913, koja je bila rekordna godina za gradnju trgovačkih i ratnih brodova, sagradjene je bilo 2,282.000 tisuće tona brodovnog prostora, od toga 262.000 tona za ratnu mornaricu. Bude li se i u prosincu sagradilo isto toliko, koliko u studenom, to će brodogradnja u godini 1917. dostići rekordni broj god. 1913. Danas se grade brodovi sa većim prostorom negoli godine 1913, a taj prostor kanimo još i povećati. Pomna organizacija doznačuje svakom brodogradilištu prikladan posao, i mi smo se nadali, da ćemo povećanje provesti postojećim gradilištima. Pošto ali ova nijesu bila dostatna, podijeljeno bje privatnim brodogradilištima pravo, da grade do 45 postotaka brodova. U velikoj smo mjeri poduzeli pokuse sa brodovima iz cementa sa sadržajem od 1000 tona, i sa čamcima za vučenje, ali ne sa većim vozilima; no ako uporabimo sva svoja sredstva, da gradimo trgovačke brodove, a da istovremeno ne razvijemo svojih bojnih sredstava proti ratu sa podmornicama, izaslali bismo svoje brodove, da ih dademo torpedovati po sve jačoj sili neprijateljskih podmornica. Na Severnu su sagradjena sad tri nova brodogradilišta za gradnju zastavnih brodova prema boljemu sustavu negoli dosad, te postoji nada, da će se prvi takav brod početi graditi početkom naredne godine. Sad se grade 34 broda, a kod gradnje će trgovačkih brodova raditi ratni zarobljenici. Trošak se tih novih brodova računa na 3,887.000 funti šterlg. Potražba je za trgovačkim brodovima sad veća nego ikad prije. Ugrožavanje je sa strane podmornica sad prestalo, ali nijesmo još nadvladali podmornice. Naša novogradnja brodova ne izjednačuje još naših gubitaka, no iz pojedinih senedjeljnih statistika o gubicima ne smije stvarati još nikakav zaključak. Padanje je gubitaka koli naših, toli naših saveznika, udovoljivo, a isto je tako udovoljiv i porast naše brodogradnje. Geddes ne sumnja o tom, da će odnošaji bivat sve boljima, bude li se zemlja držala što veće štedljivosti i poduzela sve, da porazi podmornice. Tad se i ne boji konačnog rezultata. Geddes je izjavio, da prešno treba muževa i žena za brodogradnju.

* **Raspust španjolske komore.** „Journal“ javlja iz Madrida: Kralj je Alfons odlučio na savjet ministarskog vijeća, da se cortes raspusti.

* **Novi zapovjednik maćedonske fronte.** „Secolo“ javlja prema Atenskom listu „Patrio“, da je na mjesto generala Sarralla bio imenovan vrhovnim zapovjednikom u Maćedoniji general Gourscarl.

Političke vijesti.

K razgovoru sa Hidenburgom.

A. pl. Wrangel objavljuje u „Züricher Zeitung“ slijedeće otvoreno pismo na nekog svog njemačkog prijatelja: Pitate me, što ja velim k napitnicama njemačkih vojskovodja? — Evo, sada su me ove privele do nazora, protiv kojega sam se do sada borio, da se naime rat mora nastaviti sve dotle, dok ne bude pruski militarizam pobijedjen. Zaista imadu Clemenceau, Lloyd George i Wilson pravo, kada tvrde, da se sve dotle nemože sa Njemačkom uspostaviti nikakvog pravnog odnošaja, dok tamo odredjuju politički pravac muževi, koji ne priznavaju nikakve druge pravne osnove do sile. General pl. Ludendorff saopćuje preko Goldmanna svijetu, da se ovaj rat ne će svršiti „remis“. Partija je na šahu „remis“, ako oba igrača uvide, da ne može nijedan iznijeti potpunu pobjedu. U ratu se to zove mir sporazuma, kakav je bio god. 1866. sklopljen od „velikog državnika“ protiv volje šutljivog, pobjedonosnog vojskovodje na sreću obiju stranaka. Narodna zastupstva, za politiku odgovorni zastupnici i vojskovodje središnjih država na svečani su način ponovno izjavili, da žele sklopiti mir, čim neprijatelji uvide, da Njemačka i njezini saveznici nemogu biti pobijedjeni niti silom oružja, niti oskudicom mirnog pučanstva. Državni je kancelar pl. Kühlmann opeta izjavio, da su za politiku odgovorna mjesta posve sporazumna sa vojnim vodstvom. Dan kasnije ruši general pl. Ludendorff, sekundiran od Hindenburga, čitavu papirnatu kuću teško izvještenog sporazuma medju vladom i narodnim zastupstvom, medju pruskim vojnim vodstvom i saveznicima! Kako moraju biti vesela gospoda Clemenceau, Lloyd George i Wilson radi ove samosvijesne geste pruskog generala! Došla im je pomoć baš u kritičnom momentu, kada je nesklad medju alijircima bio najoštriji, kada je Clemenceauova brutaliteta udarala u lice socijaliste, kada su historičko Lansdownovo pismo i odziv, što ga je isto našlo, dokazali, da su u Engleskoj, osim malenog broja osvjedočenih pacifista, započeli i širi, uplivni politički krugovi uvidjati, da se partija mora svršiti „remis“. Čim ovakav nazor počimlje preuzimati maha, postignut je od vlada središnjih vlasti sakriveni cilj, može da bude stvoren medjunarodni pravni odnošaj na temelju izmjeničnih utanačenja! I to bi bio trajan mir, konačno ukinuće svakog militarizma i marinizma, svake svjetske hegemonije na kopnu i na moru! Za tim čeznu narodi, to zaključuju vlade! — ali Hindenburg i Ludendorff hoće drukčije! Tko će odlučiti? O tome odvisi sudbina svijeta!

Španjolska pred revolucijom?

Već dugo godina koleba Španjolska izmedju dva ekstrema: anarhije i nazadnjačkog konzervativizma, i uzalud traži put, koji bi je doveo do unutarnjeg mira i reda. Vlada je uvijek potlačivala svaki slobodniji pokret, a time baš podupirala anarhističku stranku, i na taj su način španjolski

atentati postali historičkima. Dne 9. svibnja 1904., kad je kralj odlazio sa radničke izložbe, prasnula je bomba, te je poranila više osoba. Nekoliko dana kasnije anarhist je Artal navalio na ministra-predsjednika Mauru. Godine 1905. putovao je 19godišnji Alfons XIII. po Francuskoj, Njemačkoj i Engleskoj, te pri tom bio napadnut bombama dne 3. lipnja u Parizu od dvaju španjolskih anarhista, ali je i tu izbjegao bez ozljede. Godine 1906. slavio je mladi kralj svadbu s Anom Battenberškom, i tu su opet kod svadbene povorke izveli španjolski anarhisti atentat bombama, gdje je mladi par samo slučajno izbjegao smrti. Tako je bilo u mirno doba. Sad u ratu došlo je opet novih sporova i nesporazumaka. Španjolski se je narod, reć bi, razdijelio u dva razreda. Jedna je strana htjela da se stupi u rat uz bok četvornog sporazuma, druga pak strana hoće mir, te je naklonjena centralnim vlastima. Ta razdioba uhvatila je korijena i u dvorskim krugovima, kako o tom svjedoče vijesti, koje su prodrle u javnost. Kralj je sam naklonjen Njemačkoj i Austro-Ugarskoj — o njemu je medjutim bilo rečeno sa visokih mjesta, da je najčistiji neutralac — njegova pak žena naklonjena je opet Francuskoj. Kraljeva majka je označena kao velika znamenita pristalica njemačke politike, a slično i ostale osobe na madridskom dvoru. Osim toga vladaju u Španjolskoj i drugi smjerovi. Jedan je od tih, koji doduše simpatizira s četvornim sporazumom, ali nastoji, da Englezi još za vrijeme rata isprazne Španjolskoj Gibraltar. Drugi smjer je opet onaj, koji ide za tim, da Španjolska čim ostrije nastupi protiv daljnjega ratovanja, te da tako svrši europsku tragediju. Ne smije se dalje zaboraviti ni na to, da su se u susjednoj Portugalskoj zadnjih godina odigrali krvavi prevrati, koji nijesu ostali bez jakog upliva na španjolski puk. Sad najednom dolazi vijest iz Pariza, da se u Španjolskoj situacija silno zamršuje, te da će doskora doći do novih bojeva izmedju dinastičkih i protudinastičkih stranaka. To dakle znači, da se pripravlja revolucija proti kralju i po svoj prilici za — ustanovljenje republike. Kao preteča ove revolucije sigurno je drugi važni dogadjaj. Vlada naime nije htjela imenovati — kako je to bilo njezinim pravom — načelnike većih gradova — gradovi su dakle izabrali svoje načelnike sami! U Barceloni bio je dapače izabran poznati revolucionarac Rocha, što je izazvalo uzbunu u cijeloj Španjolskoj. Barcelona glavni grad Katalonije imade po milijuna stanovništva, te je najvažniji trgovački i obrtni španjolski grad, o kojem se po cijelome svijetu znade ponajviše za to, jer je bio od uvijek ognjištem revolucionarnih stranaka i pokreta. Sad imadu tamo kao načelnika najvećeg zanešenjaka revolucionaraca — čijim programom jest — ustanak! O prevratu, koji ima da u Španjolskoj nastane, puno se govori, jer se misli, da može imati i nekakav upliv na — produženje rata. Njemački listovi prlopćuju, da četvorni sporazum radi u Madridu grozničavo. („Venkov“.)

Austrijske financije.

Er. Müller piše u „Österreichisch-Ungarische Finanz-Presse“ članak, gdje se veli: Najranjavija točka Austro-Ugarske je bez sumnje vrlo ozbiljni financijalni položaj, koji mora bezuvjetno svršiti sa propašću, ako rat potraje još godinu dana. Ugarski je ministar-predsjednik izjavio u jednoj sjednici ugarskog parlamenta, da bankovni tečaj austro-ugarske banke iznosi 15·5 milijardi kruna. Ovaj je broj vrijedio do rujna. Danas možemo računati s iznosom od 17 milijardi. Ova cirkulacija nota stoji prema 350 do 400 milijuna kovanoga novca. Kraj te brojke nije se nimalo čuditi, što kruna označuje danas u inozemstvu 38 franaka. Ovaj je kurz pak još veći od unutarnje vrijednosti, pa će stoga u buduće još opadati. U monarkiji pače vrijedi kruna još manje, te se ovdje već govori o „papirnatoj disenteriji“. Kaošto uvijeke tako i danas razbijaju državnici i prosti gradjani glavu, kako bi riješili povoljno ovaj problem. Müller veli: „Ili će država bankrotirati i sve posljedice toga će prezeti ili će sav narodni imutak prijeći u ruke države, da joj bude moguće ispuniti svoje obveze“. U službenim se krugovima pomišlja na dosta neobičan projekt. Uzevši na pamet, da će Austrija, ako hoće iza rata gospodarski opet oživjeti, biti prisiljena, da u inozemstvu digne zajam od 15 do 30 milijardi kruna, sada se proučavaju oni uvjeti, pod kojima bi mogla dobiti ovaj predujam. Jer nije sigurno, da li će monarkija moći od Njemačke dobiti toliko novca. U tom bi se slučaju morala obratiti na antantu. U Beču pak dobro razumiju, da se ova potpora ne će od antante dobiti ne napustivši neovisnosti zemlje. Radje bi se već sjutra primili uvjeti, što bi ih antanta stavila, da se Austro-Ugarska izvuče iz strahovitoga položaja, u komu se sada nalazi. I to službeni krugovi znadu vrlo dobro, da se moraju dati materijalne garancije, pa već predlažu, neka se podanici prisile, da odstupe državi desetinu svoga imutka. Pisac se dalje bavi izvodima neprijateljske štampe o našim financijama. Ta nam je štampa već puno škodila, a još će više škoditi, ne bude li austro-ugarska banka objelodanjivala svojih redovitih iskaza kao i prije. Naša bi šutnja bila pogubnija od pisanja pomenute štampe. („Novine“.)

Domaće vijesti.

† **Preč. kanonik Dinko Pindulić.** Jučer smo otpremili k vječnome počinku smrtne ostanke prečasnoga gosp. kanonika Dinka Pindulića. Pokojnika je došao da otprati na zadnjem njegovom zemaljskom putu poglavili gospodin kotarski poglavar i vladin povjerenik barun Hohenbruck, činovništvo kotarskog poglavarstva kaošto i financijalnog ureda, dr. Zuccon i ostala plemenita gospoda. Rodjen u Omišlju g. 1856. od seljačkih roditelja, bio je odredjen odmah zarana za školu radi lijepog ponašanja i nadarenosti. Svršio je gimnaziju i bogosloviju dobrim uspjehom te je pristupio prvoj svetoj misi kao 24godišnji mladić 1880. Prečasni pokojnik bio je uvijek vrlim narodnjakom, te se bavio, koliko je nužda bila, politikom, a da nije ipak radi nje zanemario ostalih svojih dužnosti. Kao svećenik bio je na svojem mjestu. Propovijedao je iz srca i birano. Njegov je ured poznat radi toga svim svećenicima na okolo. Najvolio je crkvu i kuću, ali nije nikada zanemario ni javnih prilika, osobito kada je potreba nalagala da istupi iz svoje odlične reserviranosti. I sama vlada priznala je njegove zasluge, te ga je odlikovala rijetkim odlikovanjem srebrnog krsta drugog reda za civilne zasluge. — Pokoj mu vječni!

Gradska aprovizacija saopćuje: Da se dodje u susret potrebama pučanstva, kaošto i obzirom na bližajuće se blagdane, započet će aprovizaciona komisija danas u utorak u 2 sata popodne s prodajom ove robe: U svojoj prodavaonici na Viškom trgu po 20 dg svježa masla uz cijenu od 16·— K po kg. (Odrezak V) i pol kilograma zimskog ječma po iskaznici (odrezak VI), cijena K 1·12; u prodavaonici tržnice i u stražnjim prostorijama prodavaonice na Viškom trgu 1 l vina po iskaznici (odrezak VII.) cijena K 4·80; osim toga izdavat će se na zakročenja kompetentnih oblasti i druga količina brašna za mjesec prosinac i to: 2 kg po iskaznici (poljodjelci već povukli) te 4 kg po izkasnici za one, koji rade težak posao.

Prodaja ribe. U slučaju, da prispije riba prodavat će se ona danas. Pravo kupovati ribu imadu danas vlasnici živežnih karata počevši od broja 4381—5280. Oni, koji nisu primili jučer ribe, mogu dobiti danas sa ovim istim brojem.

Pjesmu „Jugoslavenima“, od našeg mornara, koju smo mi saopćili u našem listu dne 13. o. mj. prenijele su zagrebačke „Male Novine“ u cijelosti. Pred cijelim eto, jugoslavenskim svijetom odjeknula je slobodna riječ našeg jugoslavenskog mornara. Taj priprosti, neuki mornar, a s njime i hiljade drugih nijesu pokazali svijetu samo riječima, nego i činom, da osjećaju, kako zora puca novoj dobi, kako osjećaju da je došlo doba našem preporodu.

Služba božja za pravoslavne. U srijedu, dne 19. o. mj. prije podne u 8 sati bitće služba božja u pravoslavnoj crkvi sv. o. Nikolaja u Puli.

Milodari za hrvatske škole u Puli. Prigodom „Božićnice“ položeni su preko naše uprave za naše hrvatske škole u Puli slijedeći doprinosi: Na vjenčanom piru dražesne gospodjice Pavice Vodanović sa gosp. Milošem Andrijaševićem, sakupljeno je po gosp. Šimi Vodanović K 165·—. Evala kićenim svatovima! — U počast uspomene blagopokojnog kanonika i župnika, preč. gosp. Dinka Pindulića, položeni su za hrvatske škole u Puli, odnosno za „Družbu sv. Ćirila i Metoda“ slijedeći doprinosi: Općina Barban K 100·—; Nećaci blagopokojnog K 100·—; veleč. gosp. Franjo Livić, župnik u Filipane K 50·—; veleč. župeupravitelj Josip Polonijo iz Pornjane K 20·—; gosp. Mirković, načelnik iz Barbana K 20·—; gosp. Čubranić, tajnik iz Barbana K 20·—. — Sakupio gosp. Zvonimir Gjurin, brijač, medju svojim mušterijama K 119·—. — Sakupljeno po gosp. Nikoli Dekanić, medju jugoslavenskom momčadi na Njeg. Vel. brodu „Viribus Unitis“ K 846·18 (prije K 1153·82, ukupno K 2000·—). — Sakupljeno po gg. Milanu Santini i Dragutinu Radoševiću medju jugoslavenskom momčadi na Njeg. Vel. brudu „Erzh. Franz Ferdinand“ K 746·92. — Sakupljeno po gosp. Arnoldu Alfireviću, medju jugoslavenskom momčadi na Njeg. Vel. parobrodu „XIV“ K 113·—. — Sakupljeno po gosp. Jakobu Malig, medju našim radnicima kod radionice parnog mlata u c. i kr. arsenalu K 100·— (Imena plemenitih darovatelja, donijet ćemo naknadno.) Sakupio gosp. Josip Medić, medju našim momcima na bojnom polju K 100·—. — Istarska Posujilnica u Puli, polaže K 100·—. — Gosp. prof. Bekar K 20·—. — Gosp. Hekić, za učinjenu jednu radnju sa strane uprave našeg lista, polaže K 5·—. Ukupno K 2553·10; zadnji iskaz K 27.010·50; sveukupno K 29.563·60. Živjeli plemeniti darovatelji! Samo odvažno naprijed u svakoj prigodi i na svakom mjestu za našu sretnu budućnost!

Provala u stan. Neka gospodja Anna Schwarzer stanujuća u Via Licinia br. 10, nemilo se prenerazila, kad je došla kući. Ormari bili su otvoreni, sve stvari porazbacane, stolice u neredu, da se moglo na prvi pogled prosuditi, e je nepoznati gost posjetio stan, i gospodja je odmah opazila, da joj je iz pretinca nestalo zlatne narukvice, srebrnog prsnog nakita i srebrnog, lanca. Policija pomno nastoji ući u trag provalniku.

Zahvala

Za mnoge iskrene iskaze saučešća primljene prigodom smrti našega nezaboravnog brata, odnosno strica prečasnoga gospodina

Dinka Pindulića

arcipresbitera, kanonika i župnika u Barbanu,

izričemo ovime najsrdačniju zahvalu.

Posebice zahvaljujemo veleučenome gosp. dr. Karabaiću, koji je nastojao da produži časove života i ublaži boli milome pokojniku. Tako isto hvala časnoj sestri Apoloniji, koja ga je u bolesti brižno njegovala i tješila i u svemu mu pri ruci bila. Osobito pak hvala kotarskom glavaru poglavitom gospodinu barunu Hohenbruck i ostalim činovnicima, koji su zastupali c. k. kotarsko poglavarstvo. Isto tako hvala glavarstvu općine Barban, i na čelu joj gosp. općinskom načelniku Ivanu Mirkoviću, prečasnom gospodinu prepoštu Wiesingeru i kleru, gosp. dr. Zucconu, gosp. dr. Vadneru, školskom nadzorniku gosp. Barbaliću, gosp. prof. Bekaru, financijalnom komesaru gosp. Potočniku i svim onim, koji su bilo na koji način — a koje nijesmo ovdje naveli — iskazali zadnju počast i dopratili blagopokojnog do zadnjeg počivališta.

Hvala, svima hvala i od Boga plata!

PULA, dne 18. prosinca 1917.

Ucviljena braća i nećaci.

MALI OGLASNIK.

Vojničke vijesti.

Dnevna zapovjed lučkog admiraliteta broj 351 od 17. prosinca 1917.

Posadno nadzorstvo nadpor. Seidl.

Liječničko nadzorstvo na N V b. „Bellona“; mor.-štop. liječnik dr. Prandstetter.

Liječničko nadzorstvo u mornaričkoj bolnici; linijski liječnik dr. Teichmann.

Podupirajte Družbu!

Austrijanci!

Sjećajte se svojih pobjedonosnih armada u Italiji! Ne puštajte ih na cjedilu!

Potpisujte VII. ratni zajam!

Mornar i utisak na Oceanu.

(Konac.)

Nikad nijedno ljudsko društvo nije dalo svijetu toliko odličnih ljudi u svojstvu srca i pameti; jer možda nikad pjesma života nije igrala tako lijepo i tako jako, sa višom i vedrijom uzornosti, koliko medju istim pomorcima.

Vremena su se promijenila i uslijed toga i brodski život poprimio je drugi oblik. Kolika razlika u onom životu pomorca, bilo na ratnim ladjama, bilo na trgovačkom! Je li n. pr. moguće usporediti život jednoga, koji je na podmornici, torpednom čamcu ili na velikom brodu?

Na modernim ratnim ladjama, klasični stari stražar u košu, učitelj u upravljanju sa jedrima, jedrač itd., nemaju prava, da opstoje. Željezo i čelik zamijeniše drvo u svakom dijelu broda, i uvijek se još nadje, da ga je još mnogo upotrebljeno. Učitelj u upravljanju sa jedrima nema više šta da radi, a jedrač je spao, da šije i krpi šatore.

Kakvu nam sliku predstavlja gigantski prekooceanski parobrod, koji prepriječi ocean sa brzinom i točnošću jednog vlaka, po 25 milja na sat. U pozlaćenim i rasvijetljenim salonima, gospodje se kupe svečano odjevene i gospoda u društvenim odjelima; nježna glazba svira i nuka na ples. Samo neki laki trzaji električnih svjetiljaka, sjeća na kretanje stroja. Kroz prozore se vidi bijela pjena valova, nemogući naškoditi kolosu, koji ih nadvladava.

Magla, tama, oluje, ne umanjuju brzinu morskog kolosa. Stražari na prednjem dijelu broda paze horizontom, a časnik na zapovjednom mostu upravlja brodom. Na njega je sada oslonjena odgovornost i sigurnost tolikih života, bogatstvo tereta i pošte, što ide s jednog kontinenta u drugi. Zapovjednik će doći u salonima prijazno sa posmjehom, pak i ako ima mnogo misli i odgovornosti. Njegov je govor i pogled uvijek optimistički, sve ide dobro; nikad putovanje nije bilo brže i sretnije od ovog puta, on govori.

Na ovom putu, brzi prekooceanski parobrod, susretne se sa iseljeničkim. Kakva razlika medju ova dva parobroda?

Po danu paluba je puna iseljenika, koji se opajaju svježim morskim zrakom. Djeca kriču i igraju se medju sobom. Žene sjede u grupama, mnoge sa djetetom pri prsima. Ljudi puše, razgovaraju se i pjevaju. Stari gledaju naokolo i čude se, da se nalaze tu. Reklo bi se, da je onaj narod veseo. Doista jest, ali je jedno zadovoljstvo, koje ne dolazi od srca, to je veselje spoljašno, ono s kojim se hoće zaboraviti na ono, što za sobom ostavlja.

Jadan narod! Privlačiva ga u daleki svijet velika nada, poduprta s jakom voljom za radom, ide u susret dragovoljno svojoj sudbini. Ali rodna gruda, uvijek mu je prisutna njegovim mislima. Koliki će ju opet vidjeti?

Smrkava se i oni silaze u nutrinju broda. Ženske u svojim prostorima sa djecom, muški u svojim. Izmijenjuju si čestitanja i pozdrave; još malo čuje se žamoriti i pjevati, a onda sve mirno.

Brod mirno putuje. U spavaćim prostorima iseljenici leže mirno. Gotovo svi spavaju i sanjaju o sretnoj budućnosti, koja ih čeka, sanjaju o prošlosti mučnoj ali ipak dragoj. Po koja neopažena suza spusti se na jastuk; kakav lelek, kakav uzdah čuje se tu i tamo. Električne svjetiljke daju blago svijetlo, a odušnici promjenjuju pokvareni zrak: spavalište je mirno.

Parobrod siječe u toliko valove i brza put dalekog kontinenta — Amerike — gdje jedan nepoznati bog čeka oni ljudski teret, siromašan i nesretan starog svijeta, a koji takodjer želi, da postane nov.

Prodje spori teretni parobrod. On je tako utopljen, toliko je kreat, da more i ako je malo uzburkano, lomi se o palubi. Nakrcao se je toliko teretom, koliko može da nosi, a bez da se je ogriješio o propisima ili načelima sigurnosti.

Kakva velika jedrenjača, majestetično se giba pod pritiskom vjetra i krči si put luci; uz obale jedra na sve strane, to su obalni brodovi, mravi mora, a tu i tamo pojavlja se na horizontu crni dim — daleki parobrodi.

Koje će pero ikada moći opisati promjene brodarskog života i njegove različite promjene?

Ljudska volja ugiba stvari i elemente u svako doba na moru i uvijek iz ove uspješne borbe izadje čovjek jači i pobjedonosniji.

Kpt. Milan Kosović.

Pojedini broj 12 h.

CIJENA lista: U pretplati za čitavu god. K 36·—, za polugodište K 18·—, tromjesečno K 9·—, mjesečno K 3·60, u maloprodaji 12 f. pojedini broj. OGLASI primaju se u upravi lista trg Custoza 1.

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

„HRVATSKI LIST" izlazi u nakladnoj tiskari JOS. KRMPOTIĆ u Puli, trg Custoza 1. Uredništvo: Sisanska ulica br. 24. — Odgovorni urednik JOSIP HAIN u Puli. — Rukopisi se ne vraćaju.

Godina III. U Puli, srijeda 19. prosinca 1917. Broj 880.

AUSTRO-UGARSKI RATNI IZVJEŠTAJ.

: Beč, 19. (D. u.) Službeno se javlja:

Istočno bojište:

Primirje.

Talijansko bojište:

Medju Plave i Brentom uspješna bojna djelatnost.

Poglavica generalnog stožera.

NJEMAČKI RATNI IZVJEŠTAJ.

: Berlin, 18. prosinca. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana javlja:

Zapadno bojište.

Uz buru i snježnu su vijavicu ostale topničke borbe umjerene. U Flandriji i zapadno je od Cambraia nastupilo na večer slabo topničko ojačanje. Izvidnički su odjeli dopremili na engleskoj fronti sjeverozapadno od Pino, na zapadnoj obali Moze i južno od Thanna mnoštvo Engleza i Francuza.

Istočno bojište

Ništa nova.

Macedonsko bojište:

U zavoju Cerne, izmedju Vardara i Dojranskog bi jezera oživjela vatra od vremena do vremena.

Talijansko bojište.

Izmedju Brente i Piave mnogostruko živahna topnička djelatnost. Istočno od Monte Solarolo osvojeni su dijelovi neprijateljskog položaja.

Prvi majstor glavnog sijela Ludendorff.

Iz Rusije.

Švedska i priznanje ruske vlade. — Zarobljenici slobodni. — U Vladistoku se bore Rusi medjusobno. — Tiranija boljševika. — Čičerin na slobodi. — Politika boljševika. — Ukrajina protiv maksimalista. — Ne priznaju boljševike. — Boljševici će pasti. — Kerenski se opet pojavljuje. — Proti boljševicima. — Dobrička Kaledin. — Banke.

: Beč, 15. „Neue Freie Presse" javlja: Kako se u ovdješnjim upućenim krugovima glasa, poduzeli su u Stockholmu ovjerovljeni zastupnici antante kod švedske vlade korake, kako bi ovu odvratili od toga, da prizna novu rusku vladu. Navodno su izjavili zastupnici Engleske i Francuske, da bi njihove vlade smatrale za neprijazan čin od Švedske, kad bi ova priznala rusku vladu.

: Stockholm, 12. „Djen" javlja: U zavodu je Smolni izradjena sad odredba, koja dozvoljava ratnim zarobljenicima ista prava, kao i drugim stranim podanicima, koji borave u Rusiji. Ta da će se osnova provesti neovisno o tečaju mirovnih rasprava. Vijeće je petrogradskog vojnog područja započelo navodno već 4. prosinca otpuštati njemačke i austrougarske ratne zarobljenike. Ovi moraju zadati obećanje, da ne će više sudjelovati u ratu. Kako javlja „Utro Rosij", odredio je Trocki brzojavno, da se ukinu sva zakonita ograničenja njemačkih civilnih zarobljenika, nastanjenih u okolici Wiatke.

: Amsterdam, 15. Prema ovdješnjem jednom listu saznaje „Times" iz Washingtona: „Lansing" je priopćio danas zastupnicima novina, da je primio brzojavku amerikanskog konzula u Vladivostoku, prema kojoj da je u tečaju žestoko kreševo izmedju raznih ruskih četa. Konzul je zatražio, da se izašalju amerikanske čete. Lansing je nadalje priopćio, da još nije stigao nikakav službeni izvještaj o iskrcanju japanskih četa u Vladivostoku.

: Rotterdam, 15. Članovi ustavotvorne se skupštine ne puštaju u Taurijsku palaču bez propusnice, potpisane po boljševičkim povjerenicima. Odbor iz pukovnija organizuje vojničke skupštine, koje će vijećati o držanju petrogradske posade naprama ustavotvornoj skupštini. Boljševici su sakupili osam tisuća vojnika svih vrsti u vojarnama u blizini Taurijske palače. Palača sama je zaposjednuta po letskim fizilirima i odjelima mornarice Istočnog mora. — Moskovski je sovjet zatvorio prostorije moskovskog lista „Ruskoje slovo". Tiskara i zalihe su papira zaplijenjene. Oboružani su vojnici zaposjeli zgradu. — Boljševička je vlada izdala opširan proglas, u kojemu proglašuje kadetsku stranku buntovničkom i protirevolucijonarnom, dakle neprijateljicom puka. Mnogo je kadetskih vodja uapšeno.

Amsterdam, 17. (D. u.) „Algemeen Handelsblad" saznaje iz Londona, da je pušten na slobodu Čičerin, kojega je ruska vlada imenovala ruskim poslanikom u Engleskoj. Engleska se vlada ustručava, da ga pošalje natrag u Petrograd.

Stockholm, 15. Iz Petrograda se saznaje: Maksimaliste drže ministre Kerenskijeve vlade još uvijek zatvorene u tvrdjavi Petropavlovskoj. Oni su u prvi čas uapsili, bili i socijalističke ministre, no kasnije ih stavili na slobodu. Jedan od ovih, ministar za opskrbu, Prokopović, privremeni predsjednik vlade, koja se još uvijek, sve do sastanka ustavotvorne skupštine, smatra jedinom zakonitom vlašću, izdao je u ime svojih drugova prosvjedni proglas proti državnom udaru Lenina i drugova. U svom proglasu izjavlja vlada, da bi pokušaji o primirju i posebnom miru, u koliko ne bi našli na odriješitu oporbu naroda i armade, doveli Rusiju do ruba političkog i gospodarskog ropstva i do preloma s antantinim državama. Politika bi maksimalista izbrisala Rusiju iz reda velevlasti i posve ju predala na milost i nemilost pobjedniku. Istodobno s ovim proglasom izdaje Maljantović, ministar pravosudja u Kerenskovom kabinetu, dekret, kojim se odredjuje sastanak ustavotvorne skupštine u Petrogradu, u Taurijskoj palači, na dan 11. prosinca. Pošto ali u zemlji nitko ne sumnja, da bi junaci sa bajunetama mogli skupštinu rastjerati, ne bude li boljševicima po ćudi, to poziva Prokopović sve gradjane, da organizuju obranu skupštine i osiguraju joj mogućnost, da krepko dade izražaja volji naroda. — Nekoji su listovi, medju njima i socijalistički, koji su štampali bili proglas privremene vlade, bili po Leninistima zaplijenjeni.

Bazel, 15. Prema Havasovoj su vijesti iz Petrograda izjavile ukrajinske čete, da će silom podupirati sobranje u slučaju, da maksimaliste raspuste skupštinu. Dogodi li se to, tad će Ukrajinci premjestiti sobranje u Kijev. Središnji odbori željezničara i poštanskih namještenika podupiru taj postupak. — Javljaju iz Odese, da se ondje sve više ukorenjuje misao o utjelovljenju toga grada Ukrajini. Sve proglase potpisuje vojni zapovjednik u Odesi, kojega je imenovala ukrajinska centrala. Politika je ove centrale maksimalistima neprijateljska. Zapovjednik je u Odesi izjavio, da će sklopiti mir samo u sporazumku sa saveznicima, a osudjuje sadašnje progovore o primirju. Kozaci će ga po svoj prilici poduprijeti, usljed česa bi nastala snažna sveza proti maksimalistima.

Stockholm, 17. (D. u.) Iz Haparande se saopćuje: Prema listu „Večernja Pošta" povukli su boljševici 30.000 momaka iz Helsingforsa sa sjeverne fronte u Petrograd. Kako bi zapriječio sastanak konstituante, zabranio je Lenin pod prijetnjom kazne držanje skupština. Isti list javlja iz Tobolska, da imaju monaci crvene garde i mornari da privedu cara u Petrograd. „Večernji Čas" javlja, da je u blizini Kijeva bila razorena eksplozijom nekakova tvornica municije. Mnogo je ljudi usmrćeno.

: Petrograd, 16. (D. u.) P. b. a. Stanovita su poslanstva uskratila diplomatskim glasnicima pučkoga povjerenika za izvanjske poslove vidiranje njihovih putovnica i to obrazložila time, da vlada sovjeta nije priznata. Pošto pučki povjerenik za izvanjske poslove smatra to stanje nedopustivim, odredio je, da zastupnicima onih poslanstva, koji smatraju svojom zadaćom, da prave vladi sovjeta birokratske poteškoće, ne izdaje niti propusnica niti im dožvoljava ma bilo kakovih olakoćenja.

: Petrograd, 11. (Havas.) Proglas je vijeća pučkih povjerenika otkrio proširenje pokreta u pokrajinama u prilog krajevnih (regionalnih) vlada. Ove krajevne vlade potiču koli iz plemenske nužde toli i iz borbe proti maksimalističkoj anarkiji. Hetman Kaledin usredotočuje čete i ugrožava već Jekatarinoslav, Harkov i Moskvu, time, što zaustavlja prevoze živeža. U Kavkazu tuče hetman Karamlov neprestano maksimalističke urodjeničke čete, koje nastoje da se opiru. U Uralu su uapsili orenburški kozaci pod zapovjedju hetmana Tutova odbore sovjeta i revolucijonarne vojničke odbore, te su na putu u Čeljabinsk, sastalište transibirske željeznice sa ruskom mrežom, kako bi odrezali opskrbu, koja dolazi iz Sibirije i koja je odredjena za čete. Ukrajinska je rada obećala Kaledinu pomoć. Maksimaliste šute o rezultatu operacija, poduzetih proti Kaledinu.

: Haparanda, 15. Kerenski je upravio petrogradskim listovinama izjavu, u kojoj prosvjeduje proti sveopće proširenoj vijesti, da se konačno posve odrekao svojih prava. U tomu prosvjedu veli medju ostalim: „Kako se razabire iz mog proglasa od 14. studenoga (ovaj su proglas boljševici zaplijenili, te se prema tome ne zna za njegov sadržaj. Op. ured.), nijesam se nikad odrekao vlasti, pa ja dapače ni sad nijesam ovlašten, da to načinim na svoju ruku, te smatram svojom dužnošću, kao i dužnošću ostalih članova privremene vlade naprama ruskomu narodu i ustavotvornoj skupštini, da se i ovaj čas pod pritiskom izvanrednih prilika kao i pod političkim pritiskom — ne odrečem vlasti. O tom će još osobno izvijestiti privremenu vladu. Zasad sam smatrao nužnim samo to, da se predbježno odrečem naslova ministra-predsjednika i s njim spojenih prava u korist privremene vlade. Ali samo na tako dugo, do nje privremena vlada stvorila o tom konačnu odluku". Konačno moli Kerenski, da se pod onomadne priopćeni manifest privremene vlade proti boljševicima, stavi i njegov potpis, pošto se izjavlja solidarnim sa svojim kabinetom. (Usljed spomenutog ovog manifesta su privremene vlade bili svojevremeno opet uapšeni svi bivši ministri. Op. ured.)

: Petrograd, 13. („Havas"). Autonomne su se uprave velikih gradova, središnje organizacije mornarice i rata, željezničarska sveza, državni i bankovni činovnici, namještenici kod sovjeta, vojnici jugozapadne i Kavkaske fronte, kao i odbor za dobrobit, izjavili proti boljševicima. — Kako moskovski listovi javljaju, vlada u gubernijama Harkov, Kijev, Besarabija, Herson, Volhinija i Podolija potpuna anarkija. Opljačkani su mnogi posjedi i industrijalni pothvati.

: Amsterdam, 15. Kako javlja „Daily Chronicle", Novočerkask je središte pokreta proti boljševicima. Ondje da se nalaze Rodzianko, Savinkov, Kornilov, Aleksejev i drugi vodje.

: Lugano, 15. Petrogradska brzojavka lista „Corriere della Sera" javlja, da je položaj kozaka u Kavkazu veoma ozbiljan, pošto Kaledin ne može bezodvlačno poslati pomoći.

: Haparanda, 15. Počevši od najnovijeg pokreta u Rusiji ovamo opetovano proširivane vijesti o navodnom sakupljenju četa po kozačkom hetmanu Kaledinu, koji ide za tim, da sruši vladu boljševika, nemaju nikakova temelja, kako se razabire iz ruskih listova. General Kaledin, kojemu su već u vrijeme Kornilovljega pokreta pripisivali slične namjere i čine, nalazi se od sredine mjeseca studena neprekidno u Novo-Čerkasku, te nema, kako ruski listovi suglasno javljaju, nipošto namjere, da na vlastitu ruku podigne oružje proti sadašnjim vlastodršcima u oba glavna grada. Kaledin i ostali su kozački vodje odlučili, da će biti sve do daljnjega neutralni, no sa svoje strane maksimalističke vlade ne priznati i svojim područjima vladati isključivo vlastitim vladinim organima. Kozački su povjerenici u glavnom stanu izdali proglas, u kojemu izjavljaju, da Kozaci sad kao i prije pristaju uz program demokratske ruske savezničke republike.

: Petrograd, 16. (D. u.) P. b. a. U prisutnosti povjerenika državne su se banke sastali danas zastupnici banaka na sjednicu, u kojoj se je raspravljalo o pitanjima glede otvorenja kredita za trgovačke banke. Kod toga je sa strane državne banke podana izjava, da će privatnim bankama biti dozvoljena vjeresija uz uvjet, da se uvede nadzor nad njihovim poslovanjem.

* **Kralj Petar u Ateni.** „Jutr. List" javlja: Srpski kralj Petar stigao je u Atenu, gdje će i Pašić pregovarati s Venizelosom. Kod grčke vlade izazvala je vijest, da Rumunjska pregovara o primirju, potištenost. Pače i najtješnji prijatelji Venizelosa smatraju položaj beznadnim. Kralj Petar posjetio je i mladog grčkog kralja, ali taj je posjet bio tek formalan i vrlo kratak.

Austrijska zastupnička kuća.

Beč, 17. (D. u.) (Proračunski odsjek zast. kuće). Kod nastavka raspravljanja o proračunu ministarstva pravosudja zast. se dr. Laginja pritužuje radi kaznenih procesa proti dr. Červaru u Voloskom, općinskom liječniku Drinkoviću i zast. dr. Tresić-Pavičiću. Govori o povraćenim imenovanjima sudaca u okružju tršćanskog višeg pokrajinskog suda, o premještenju okružnog suda iz Rovinja u Pulu te o ustanovi kotarskog suda za općine Kopar i Kanfanar.

Ministár pravosudja dr. Schauer izjavlja pogledom na kaznene slučajeve, spomenute od zast. Laginje, da nije u tim slučajevima bila stvorena nikakva odluka, koja bi se u bilo kakavom obziru mogla pobijati. Premještenje okružnog suda iz Rovinja u Pulu smatra i vlada sama nužnim. Za ustanovljenje novih sudova u Istri, predloženo od dr. Laginje, potrebno je mnijenje zemaljskog sabora. Pravosudna je uprava sklona, da uvede uredovne dane svuda, gdje to zahtijevaju prometne prilike. Pravo je, da u Primorju ostane više sudskih mjesta nezaposjednuto, jer su sudovi djelomice posve obustavili svoje djelovanje. Čim su se prilike poboljšale, započelo se je s raspisivanjem mjesta. Zaposjednuće će mjesta uslijedit što bude prije moguće. Ministar želi, da se u sudove ne unaša politika te namjerava da svoj resort vodi sa stanovišta, da se izvršuje dobra i nepristrana justica. Dobro je, da su suci nepristupačni svakomu pokušaju uplivisanja.

Mirovni pregovori.

: Beč, 18. (D. u.) Punomoćnik će Austro-Ugarske kod mirovnih pregovora u Brest-Litowsku biti ministar izvanjskih poslova. Grof Czernin otputovat će u srijedu, dne 19. prosinca, u Brest-Litowsk. U njegovoj će pratnji otputovati onamo: Odjelni predstojnik u ministarstvu izvanjskih poslova dr. Gratz, izvanredni poslanici i opunomoćeni ministri barun Mittag i dr. pl. Wiesner, poslanički savjetnik barun Andrian, grof Colloredo Mannsfeld, kao i poslanički tajnik barun Gautsch.

NEPRIJATELJSKI IZVJESTAJI.

Talijanski:

: 17. prosinca. Izmedju Brente i Piave trajala je topnička borba jučer kroz čitav dan žestoko i nadalje. U osvit se je zore razvio istočno od Brente topnički boj. Jednoj je našoj protuofenzivi, koju smo poduzeli u smjeru Col Caprile, protivnik stavio nasuprot nadmoćne čete, koje su nasrtajne kolone prisilile, da zaustave svoje napredovanje i opru se o dalje natrag položene obrambene crte, gdje se je borba ogorčeno nastavila kroz više sati. Prema podnevu su naše čete hvala pridolasku novih pojačanja, velikom vrlinom uspostavile položaj u naš prilog, te je neprijatelj, proti kojemu bje poduzeta protunavala, morao uzmaknuti u svoje ishodišne položaje. U prvim je popodnevnim satovima proveo protivnik u dolini Brente navalu. Veliki su odjeli, podupirani jakim bombardovanjem, uznapredovali zatvorenim formacijama, no bili su brzom i uspješnom zapornom vatrom naših baterija zadržani i morali se u neredu povući. Na čitavoj je fronti bila djelatnost zračnih ljetača na obje strane prilično živahna. Jedna od naših Capronijevih i izvidničkih skupina bombardovala po više puta neprijateljsku pješadiju u okolici sjeverno od Monte Grappe i opstrjeljavala ju puščanim strojevima.

---

* **Rat na moru.** Agenzia Stefani javlja iz Rima sa danom 12. prosinca: Pogiavica admiralskog pomorskog stožera priopćuje: U noći od 9. na 10. prosinca prodrli su naši lagani brodovi, koji su si kroz više zaprijeka na i pod vodom prokrčili bili put, u tršćansku luku i ispalili proti dva broda tipa „Monarch“ četiri torpeda, koji su eksplodirali. Jedan je brod, „Wien“, potonuo. Naše su se jedinice povratile čitave u svoje ishodište, premda je neprijatelj pucao bio proti njima torpedima i otvorio na nje žestoku vatru. — Wolffov ured javlja sa danom 18. prosinca službeno iz Berlina: Jedna je od naših podmornica, zapovjednik kapetan-poručnik Rose, uništila dne 3. prosinca t. g. u Kanalu amerikanski razarač „Jakob Jonas“, zarobila kod toga 2 mornara, te nakon toga navalila s uspjehom na neprijateljski trgovački promet unatoč najjače neprijateljske protudjelatnosti, te tom zgodom potopila u svemu 8 parobroda sa preko 22.000 bruto-reg. tona. Četiri su mu veća parobroda iz jako osigurane pratnje pala žrtvom.

* **Pred velikom njemačkom ofenzivom na zapadu.** Prema privatnoj vijesti iz Ženeve javljaju „Havas“ i francuski listovi suglasno, da su Nijemci posljednjih dana premjestili nepregledno mnoštvo četa na zapadnu frontu, koje su djelomice uzete sa istočne fronte. Francuzi očekuju prema svojim vijestima silnu navalu s njemačke strane, kakove nije jošte nikada bilo. Navodno su Nijemci u tu svrhu pripravili 110 divizija. O smjeru nasrtaja vlada jošte nejasnost. „Havas“ uzima, da se radi o nasrtaju proti Verdunu, dočim „Echo de Paris“ izražava slutnju, da bi do prvoga nasrtaja moglo doći u predjelu Chemin-des-Damesa („Jutr. List“).

* **Vodje revolucijonarog pokreta u Portugalskoj.** Vodje pokreta i privremene vlade članovi su stranke unijonista ili umjerenih revolucijonaraca. Vodja je stranke Brito Camacho, koji reć bi, nije osobno sudjelovao kod ovog pokreta. Sidonio Paes glava privremene vlade, bijaše u republikanskom koncentracijonom kabinetu, u čijem stajaše i Chagas, ministar za javne radnje i ministar financija. Chagas je danas portugalski poslanik u Parizu, dok Sidonio Paes bijaše od 28. listopada 1912. pa sve do navještenja rata Njemačkoj, mjeseca ožujka 1916., portugalski poslanik u Berlinu. Ostali su vodje pokreta pukovnik Rocados, koji se osobito odlikovao na Mozambique i prijašnji ministar financija Braso.

* **Politika poljske pučke. stranke u Galiciji.** Javljaju iz Lavova: Koncem studenoga bilo je u Tarnovu vijećanje vrhovnoga vijeća poljske pučke stranke u Galiciji o politici stranke za vrijeme rata. Kod vijećanja prisustvovahu i zastupnici poljske pučke stranke u kraljevini Poljskoj. Zastupnici kraljevine podadoše razjašnjenja o položaju poljske pučke stranke u kraljevini prema onoj u Galiciji, te opisaše prilike u kraljevini. Veći dio vijećanja bijaše namijenjen poljskom pitanju. Pročelnik pučke stranke, zastupnik Bojko, podao je u svome govoru kratku sliku o djelatnosti poljske pučke stranke od godine 1914., te naglasi, da je poljska pučka stranka mnogo doprinijela prihvatu zaključka od 28. svibnja, koji je izraz nastojanja čitavoga poljskoga naroda. Odmah iza ruske invazije su zastupnici pučke stranke mase poljskoga puka štitili svim svojim silama od nesreće moskovitskoga gospodstva. Nakon što su Rusi iz Galicije istisnuti, bijahu opet pristaše poljske pučke stranke oni, koji su ustali protiv rekvizicija u Galiciji. Odnošaj pučke stranke prema vladi bijaše oporben, jer se je vlada ponijela neprijateljski prema Galiciji. Prema pitanju zasebnoga položaja Galicije držala se je pučka stranka oporbeno. Grof Rey naglasi, da je poljska pučka stranka izabrala zadaću postići slobodu, cjelovitost i nezavisnost. Na tom stanovištu ostat će poljska pučka stranka sve do realizovanja poljačkih želja. („Hrv. Riječ“.)

Političke vijesti.

Nekoliko pitanja.

Češki listovi donašaju iz sjednice ratnog odsjeka austrijske delegacije 13. t. mj. slijedeće: U sjednici stavio je socijalno-demokratski zast. Glöckl slijedeća pitanja: Zašto su se prve dvije ofenzive u Srbiji posve izjalovile? Zašto nije Przemysl bio pravodobno ispražnjen? Prema službenim podacima vojnog dopisnog ureda je kód zadnjeg ispada iz tvrdjave palo 10.000 momaka. Je li taj ispad bio neizbježiv? Čime se može pojasniti činjenica, da je Rusima kod Lucka uspjelo probiti našu frontu? Jesu li obrambene linije bile dobro izgradjene? Je li zapovjednik 4. armade bio na svom mjestu? Je li istina, da su nasipi na rijeci Piave bili uništeni? Jeli zbilja došlo do velike eksplozije talijanskog municijskog skladišta, kod koje je uništeno mnogo austro-ugarskih odjela? Kako je razdijeljen plijen, izvojšten u Furlaniji i u Mletačkoj? Je li istina, da su Nijemci uzeli za sebe skoro sav plijen? Koliko je istine na tome, da se je u Vidmu (Udine) dva dana grabilo i plijenilo? Zašto je iznenada bio odstavljen general Tschurtschental kao mjesni zapovjednik u Inomostu? Zašto su bili odstavljeni vodeći generali, nadvojvoda Friderik i Josip Ferdinand, Brudermann, Puhallo, Dankl, Auffenberg i Schemua? Kako to, da su naši vojnici u Albaniji umirali od gladi, dok su časnici sjajno živjeli? Tko je odgovoran za sudbinu grada Beča, za kojega se je utvrdjenje izdalo, kada su Rusi bili u Karpatima, mnogo milijuna, koji je ali imao hrane samo za nekoliko dana, tako da bi se u najkraće vrijeme morao predati, da ga je neprijatelj opkolio? Sada se utvrdjenja opeta odstranjuju.

Iz Italije.

Iz Lugana javljaju glede Italije sa dne 14. prosinca: Danas stigli talijanski listovi jednoglasno pišu o „žalosnim nastupima“ u sjednici zastupničke komore. Dapače i Sonninovo glasilo „Giornale d' Italia“ mora da žigoše „neprijateljsko držanje i bezimeno mrmljanje kamarile, koju vode proste namjere“. List se „Tribuna“ jasnije izražava i tuži na to, što ljudi koji su kod imena Cadorna i Sonnino počeli tuliti(!) nijesu imali na umu, e imade Cadorna još i danas visoku vojničku zadaću, te da Sonnino još i sad kao i prije zastupa Italiju naprama saveznicima i naprama neprijateljima. „Idea Nazionale“ pita, kakova li se kukavna spletka krije pod pustim ratnim napadajima proti Sonninu i Cadorni, koja je jučer započela i koja imade bez sumnje svrhu, da svali odgovornost zastupnika na Sonnina i Cadornu „Avanti“ ovako opisuje sjednicu: „Komora, koja je pod utjecajem katastrofe dne 14. studenoga pokazivala tako domoljubno svečano raspoloženje, postala je iznenada nervozna, sumnjičava i zlobna, kao još nikad prije. Ona ne će ništa više da znade o optimističkim izljevima i obećanjima. Ona hoće istinu i prima sve, koji joj nijesu po ćudi, neprijateljskom vikom. Ime „Cadorna“, koje je spomenuo ministar predsjednik, pozdravljeno bje od dvije trećine komore dugotrajnom prosvjedovnom bukom. Čuli su se poklici: „Dolje s Cadornom!“, „Stavite ga pred sud!“ „Pred suce s njim!“ Slično se je dogodilo i Sonninu, kad se dignuo bio, da pročita dekret. Buka je bila tako žestoka, da je Sonnino morao čitanje prekinuti i sjesti. Zastupnik je Robilant najavio upit, ne smatra li vlada shodnim, da se Cadorna stavi u mir. Drugi još oštriji dnevni red mnogobrojnih zastupnika traži egzemplarnu kaznu za sve vodje, koji su skrivili bili poraz, osobito „za onu ličnost, koja je slavodobitne talijanske vojnike u nesreći još obruživala“. Parlamentarni suradnik lista „Stampa“ veli, da se iz neprijateljskih iskaza komore proti Sonninu i Cadorni dade zaključivati na ono, što će se zbivati u tajnoj sjednici. Talijanski narod da je proti tajnim raspravama. On hoće da čuje čitavu istinu. Traži li vlada uza sve to tajne sjednice, zbilo se je to na izričitu želju Sonnina, koje nije u javnoj sjednici komore htio podati nikakovih službenih izjava. „Stampa“ ističe još oštre navale zastupnika Modiglianija proti kukavnoj izvanjskoj politici Sonninovoj. Modigliani je uz veliku buku kazao, ako hoće devedeset postotaka ruskoga naroda mir, to vrijedi isto i za talijanski. „Corriere della Sera“ bojazljivim riječima poziva na slogu. Neprijatelj da gleda pun prezira na Italiju, koju smatra drugom Rusijom, a u ovo ozbiljno vrijeme imade još stranaka, koje su htjele srušiti Sonnina samo „iz težnje za ministarskom lisnicom“. Svagdje da istupa drzovitost, koja se mora pod svaku cijenu ugušiti. Italija da stoji na raskršću. Jao si ga njoj, ne povede li se za primjerom Francuske i ne ispali svojih rana užarenim željezom. Ili će se osujetiti bezdušne osnove neprijatelja ili će Italija propasti! — Tajne se sjednice zastupničke komore zavlače dulje negoli se je pretpostavljalo. Uslijed toga se je ministarstvo smatralo ponukanim, da odgodi raspravu o interpelaciji Tittonijevoj u senatu na kasniji, predbježno još neoaredjeni dan.

Domaće vijesti.

Obznana glede zračnih navala. Civilne osobe, koje jošte nemaju legitimacije za zakloništa, koja su sigurna od bomba, pozivlju se, da iste podignu osobno svaki dan od 9—12 sati prije podne kod c. kr. redarstvenog kanceliste Kučere na c. kr. kotarskom poglavarstvu, I I. kat, soba br. 3. Svaka osoba mora sa sobom donijeti legitimaciju za boravak u Puli. C. k. tvrdjavni povjerenik: Hohenbruck m. p.

Sniženje najamnine mjerila plina za evakuirce. Za one stranke, koje su svoje stanove dale na raspolaganje c. i kr. vojničkom eraru ili mornarici, ili su morale uslijed naložene evakuacije grada zapustiti svoje stanove, ne će se računati nikakve najamnine za mjerila plina, vode i električnog svjetla, ako mjerila, što su ostala u stanovima, nijesu doista bila upotrebljavana i ako budu redovito otkazana najkasnije do 31. januara 1918. Novo postavljanje svakog mjerila, koje bi bilo uslijed otkaza oduzeto, moći će uslijediti samo, pošto bude podignuta sadašnja zabrana novih postavljanja i prama broju raspoloživih mjerila. Ako u gori navedenom roku ne bude dan nikakav otkaz tičući se uporabe vode, plina i elektrike, računat će se, ako ostanu nepromijenjeni drugi uvjeti, trećina najamnine spomenutog mje-

rila. U tom slučaju mjerila ne će biti odstranjena, te će ih se moći upotrebiti u svako doba. U svakom slučaju, ako bude mjerilo upotrebljeno, računat će se cijela najamnina od dana, otkada se isto bude rabilo. — C. k. tvrdjavni komesar Hohenbruck.

Opet jedan sjajan primjer. Kad smo ono pred par dana pisali o sjajnim uspjesima kod sabiranja za naše narodne škole u Puli, nijesmo ni izdaleka mislili, da će nas ta ista momčad još mnogo puta iznenaditi. Oni sa „Viribusa“ iskazali su se na tako sjajni način, da se može svako jugoslavensko srce ponositi s njima! Nešto što bi pred par mjeseci bilo izgledalo kao priča, koja se ne da oživotvoriti, ti su momci ipak tu bajku i tu priču proveli u zbilju. Sakupili su **2000 K!** Zar nije to čitavi imutak za neuku našu djecu? Evala i Vama momci, koji ste žrtvovali i darovali krvavi svoj novac za bolju našu budućnost! Evala i sabiračima, koji su se kao marljive pčele pomogli sabirati za gradnju narodne košnice! Vjerujmo i nepopuštajmo, ustrajno čvrsto i nepokolebivo i naš će se narod obroditi i stupiti u red kulturnih i slobodnih naroda!

Milodari za hrvatske škole u Puli. Prigodom „Božićnice“, sakupljeno je po gg. Antunu Rocce, Josipu Stražičiću i Marku Borničeviću, medju jugoslavenskom momčadi na Nj. V. brodu „Csepel“ K 90·— Darovaše po K 4·—: Antur Rocce, Josip Stražičić, Marko Borničević, Viktor Lulić, Ivan Pušar, Josip Bondel; po K 3·—: Marin Bilić; po K 2·—: Petar Božonić, Antun Muškardin, Antun Vidulin, Ivan Fatuta, Dinko Uljević, N. N., Marko Strišić, Josip Jurić, Sebastian Šik, Niko Vitali, Josip Depelkozvane, Vicko Žitko, Josip Tomašević, Baldasar Čavlov, Milen Vlah, Andrija Juretić, Drag. Korlez, Niko Dujmović, Josip Tomičić, Ivan Hlača, Tomo Stanišić, Niko Šporošić, Ivan Vukošić, Antun Stefanić, Frano Jeluschek, Mate Jurišić; po K 1·—: Josip Miletić, Antun Jelušić, Franjo Tološ, Petar Vlajčević, Vinko Ivančić, Josip Dukić, Antun Kovoller, Drag. Beier, Petar Baričević, Josip Hrovat, Jure Ponsić.

Sakupljeno medju jugoslavenskom momčadi na Njeg. V. brodu „Teodo“ K 211·—. Darovaše po K 25·—: Filip Jukić; po K 10·—: Glavičić, Petanjek, Hajduković, Piculjan, Koren, Kabelač; po K 8·—: Puclin, Šebelja; po K 6—: Cvitan; po K 5·—: Jurum, Manestar, Suk, Jukić Ivan, Šetka, Škarpa, Cohorna; po K 4·—: Rakić, Vuković, Radošević, Milovac, Kuzmanić, Žižić, Slomka, Oreb, Tabor; po K 2·—: Markuti, Bašković, Švajcan, Prosecky, Pašara, Babnček, Skobler, Sikić, Verblk, Čiča, Jelovčić, Vlahov; po K 1·—: Doles, Rogić, Žetko, Cherin, Kositzky, Bazdarić, Kadula, Ferljužec, Gaus.

Sakupljeno na Njeg. Vel. brodu „Adria“, medju jugoslavenskom momčadi K 208·—, Darovaše po K 10·—: Bronzini, Cukrov, Trumić, Ranogajec, Fabijan, Andrijić; po K 7·—: Peteros; po K 6·—: Vučetić; po K 5·—: Dabović, Dražinić, Rudan, Arnautić, Malivuk, Ruzuk, Jakus, Lukin, Matuja, Tomaš, Dunat, Morović; po K 4·—: Mišković, Perović, Kosović, Kolumbić, Miajlović, Mihelčić; po K 3·—: Pantelić, Stambuk, Andučić, Erkinja; po K 2·—: Šegota, Žunić, Čudina, Vugrinec, Skračić, Jeličić, Hajduk, Harabalja, Žic, Pokorni, Gjurašić, Domijan, Visentin, Pajnić, Schober, Sumbarac, Brozić; po K 1·—: Popov, Moderčić, Lisica, Rendić, Masić. Živjeli plemeniti darovatelji! Naprijed za hrvatske škole!

•

Mjesto cvijeća na grob blagopokojne Josipe Bradičić, polaže Ida Krmpotić K 20·— za hrvatske škole u Puli.

•

Dalje su položeni istom prigodom i u istu svrhu slijedeći doprinosi: Sakupljeno po gosp. Jakovu Rakić medju našim radnicima u radionici lijevaonice kovina, u c. i kr. arsenalu K 63·—. — Da počasti uspomenu blagopok. kanonika Dinka Pindulića, polaže gosp. Ivan Jederlinić, sa financijalnog parobroda „Zadar“ K 10·—. — Poslao je sa bojnog polja gosp. nadporučnik Ivo Sancin K 10·—. Ukupno K 103·—; zadnji iskaz K 29.563·60; sveukupno K 29.666·60. Hvala plemenitim darovateljima! Naprijed za našu budućnost!

Ispravak. U jučerašnjem listu stajalo je, da su radnici iz radionice parnog mlata položili K 100, dočim je moralo stajati, da su položili K 110·—.

Prodaja ribe. U slučaju, da prispije riba prodavat će se ona danas. Pravo kupovati ribu imadu danas vlasnici živežnih karata počevši od broja 5381.

Pozdrav sa bojišta. Daleko od domaje sa ledenog sjevernog bojišta srdačne šalju pozdrave domovini momci pješačke pukovnije Broj 87. Martin Dadić, Valentić Emanuel, Laković Šime, Maferdin Anton, Fabriž Šime, Blečić Vinko, Pučić Matej, kuhar, Perković Ante, Jelovac Ivan, Oščan Marko, razvodnik Valenčičič Pavao, razvodnik Desutelli Roman, razvodnik Palička Anton, desetnik Berginc Andrej, oruž. narednik Bonihšek, desetnik Lonzar Ivan, desetnik Zulić Josip, Križmančić Matej, Čiči Frane, Pakar Anton, Brešćak Dragutin, Fagonel Josip, Šušjan Josip, Manestar Josip i Brzac Franc.

Putovanje u Švedsku i Norvešku. C. kr. tvrdjavni povjerenik oglašuje: Glede putovanja u Švedsku i Norvešku vrijede slijedeći propisi: Svaki tudji državljanin, koje hoće da putuje u te krajeve mora da, izuzevši djece ispod 12 godina, koja se nalaze u pratnji odraslih, bude providjen putnicom, koja mora sadržavati sve oznake, koje se zahtijevaju u Austriji za putnicu za prekoračenje užeg ratnog područja te mora biti vidirana od jednog činovnika izvanjskih posala, odnosno od švedskog (norveškog) poslanštva ili od jednog za to ovlaštenog počastnog konzula. Osim toga postoji u Švedskoj obvezatnost, da se svatko osobno predstavi te da putnicu izruči redarstvenoj oblasti onog pograničnog, odnosno primorskog mjesta, gdje granicu prekorači. Time nè biva nimalo promijenjena obvezatnost prijave u mjestu boravišta. Nepažnja spomenutih propisa može da bude kažnjena neposrednim izgonom.

Povišica cijena plina i koksa. Uslijed neprestanih povišica proizvodnih troškova gorućeg plina, potrebito je uvesti do nove odredbe slijedeću promjenu u cijenama: 1. Cijena plinu — bez obzira na to, da li se ga upotrebljava za rasvjetu ili za gorivo — iznosi 50 h. po kubičnom metru. — 2. Pristojbina namještenja i mjesečna najamnina mjerila plina (§ 6. pravila za opskrbu plina) bivaju povišene na slijedeće

Veličina mjerila	Pristojb. namještenja	Najamnina
za mjerilo od 3 plam.	K 6·—	K 1·—
„ „ „ 5 „	6·—	1·—
„ „ „ 10 „	8·—	1·50
„ „ „ 20 „	12·—	2·—
„ „ „ 30 „	15·—	2·50
„ „ „ 50 „	20·—	3·50
„ „ „ 60 „	25·—	4·—
„ „ „ 80 „	30·—	5·—
„ „ „ 100 „	35·—	6·—
„ „ „ 150 „	40·—	7·—
„ „ „ 200 „	50·—	8·—

3. Cijena koksu u komadima biva povišena od K 8·— na K 12·— po kvintalu i to loco zavod plina. Sve promjene u cijenama stupaju u kriepost danom 1. siječnja 1918. izuzevši cijenu plina, koja će se računati od zadnjeg čitanja mjerila, što bude provedeno u prosincu. — C. kr. tvrdjavni komesar: Hohenbruck m. p.

Ulje. Zemaljska upravna komisija margrofije Istre u Poreču saopćuje svim općinskim glavarstvima Istre: Nekoji producenti ulja tuže se, da im oblasti ne dozvoljavaju da pridrže za sebe i za svakoga člana obitelji više od 8 litara ulja tvrdeći, da pošto nemaju nikakvih zabjela (masti — slanine) nijesu u stanju da pokriju sa spomenutom količinom ulja domaću potrebu zabjela. Zato zahtijevaju, da im se doznači za svaku osobu najmanje 20—24 litara ulja. Mjera od 8 litara ulja odgovara kg 8.21 zabjela odredjenih ministarskom naredbom kao kontingent za svaku osobu na godinu. Kad bi se dolučilo veću mjeru od 8 litara, prestupilo bi se odredbe ministarske naredbe. Priznaje se medjutim, da osam litara ulja nedostaje za pokriće potreba obitelji, ne smije se ali s druge strane zaboraviti, da se onih, koji nemaju sreće biti producentima ulja moraju zadovoljiti sa manje a mnogi na žalost i sa ništa. Na svaki način proizvod ulja u godini 1917., ne će prekoračiti prema našem mnijenju 1600 hektolitara kao i u godini 1916. Broj pučanstva u Istri iznaša sada od prilike 330.000 duša. Računajući da članova obitelji producenata ulja i obitelji radnika ima 10.000, količina produciranoga ulja, koja se ima reservirati producentima, to po 8 litara za svaku osobu, iznašala bi 800 hektolitara ulja. Ostalo 800 hehtolitara, bit će razdijeljeno medju preostalo 320.000 stanovnika Istre, tako da će svakom stanovniku pripasti količina od 24/100 od litre ulja za godinu dana. Kad bi se htjelo dolučiti obiteljima poducenata veću količinu od 8 litara, smanjila bi se i onako smiješna kvantiteta od 24 stotnine litre, na najmanje. Sa strane producenata primjetilo se, da njihova teška radnja nije pravedno naplaćena time, da im se dodijeljuje 8 litara ulja za svakog člana obitelji. Opaža se tome, da kad ne bi producentima žita u Moravskoj, Českoj i Madžarskoj itd. bilo rekvirirano žito i krumpir, Istra ne bi imala niti kruha niti polente niti u 1916. niti u tekućoj godini. U ovo kobno doba mora da bude razdioba živežnih produkata na temelju ljubavi do bližnjega i domovine, jer bi inače imalo da vrijedi pravilo, da producenti moraju umrijeti. Nek si zato istarški producenti ulja metnu ruku na srce i nek promisle, da ako im 8 litara ulja po osobi ne dostaje za njihove potrebe, da li će 24 stotine litra ulja biti dostatno za 330.000 stanovnika da im utiša glad? Tvrdnja, da je po staroni običaju ulje bilo uvijek razdijeljeno u općini, u kojoj bješe producirano i da bi vrlo teško bilo promijeniti taj sistem aprovizacije nije na mjestu, Skrb naša je, da se pobrinemo i dobavimo ulje za bolnice, ubožnice, bolesnike i invalide u Istri i za postignuće toga ne ostaje drugo, do uvjeriti se, da rat uništava takodjer mnoge stare običaje. Zato će glavarstvo općine morati zahtijevati, da im ulje od producenata bude izručeno. — Predsjednik: Lasciac, m. p.

Vojničke vijesti.

Dnevna zapovjed lučkog admiralata broj 352 od 18. prosinca 1917.

Posadno nadzorstvo nadpor. Beckner.

Liječničko nadzorstvo na N. V. b. „Bellona“; mor.-štop. liječnik dr. pl. Welser.

Liječničko nadzorstvo u mornaričkoj bolnici: linijski liječnik dr. Färber.

Dopisi iz Istre.

Pazin. Ona dosadna magla, koja običava svake jeseni i zimi danomice zastirati nama Pazincima sunce, čini se, ko da je ove godine zakasnila. Jedva se sada počela kadkada dizati iz Fojbe. Prema tom meteorološkom stanju znali su si i Pazinci urediti svoj život. Za sunčanih popodneva strkala bi se sva pazinska gospoda na šetnju prama štaciji, ubrajajući ovamo doktore, suce i profesore s jedne strane, a djake i preparandistinje s druge strane. Uz tu gospodu mogao si vidjeti i trgovce manifakturne i kolonijalne robe, pa prodavačice u trafikama. Čini se, da je tima zadnjima karijera već propala, pa sada valjda ne će, da si traže drugo zanimanje. Ta kako i bi? Sve njihove misli sakupile se oko krumpira, koga sada upravo sa štacije voze. Pa one računaju: „Ako toliko dobijem, dospjet ću do pusta, možda i do Urkrsa, a poslije što Bog dade . . . Briga za svakidanji kruh, koja obuzima sve Srednjeeuropljane, nije zaboravila ni nas Pazince. Martić, taj inače čovjek na svome mjestu, koji je u mirno doba znao zadovoljavati i najdelikatnije želuce, naučio se tako onim riječima: „Kruha ništa“, koje tako hladnokrvno izgovara, da si ga bez njih ni predstavljati ne mogu. Izgladnjela lica srećeš ulicom, svi su bez volje, kao da bi ih vrelom vodom polio. Djaci, ovi inače šaljivi, prefrknuti i duhoviti ljudi, izgubili bi možda još više na tim svojstvima, da ih ne oporavlja djačka kuhinja. Ali se ipak čini, da ni kod njih nema višega ideala od briškule i tresettea (Batić se valjda već izrodio). Ne čuješ kod njih nikakovih prepiraka o politici, niti polemika, je li Bog stvorio prije jaje ili kokoš, ili oboje ili nijedno. Sve im se to čini presvagdanje i preobično. Da li će boljševici imati još i nadalje većinu ili ne, to ih manje briga, nego što će biti za večeru, ili gdje će naći četvrtoga za tresette. A preparandistinje čine se nekako osamljene. Bez društva su i bez zabave. Da zbilja! Šveukupna je omladina priredila koncert, koji je dosta sjajno uspjeo. Sva hvala onima, koji se tako zanimaju za orkestar, koji izvrsno napreduje, pa je nade, da će moći u buduće zadovoljavati pazinsku publiku. Koncert je još toliko bolje uspio što u Pazinu ljudi nemaju druge zabave, pa za jedamput to privlači i talijansku narodnost. Osobito se svidjala pjesma „Sursum corda“, uglasbena od M. Brajše. Baš taj usklik „Sursum corda!“ trebalo bi ga danas opetovati, morao bi odjekivati od gore do gore, da se podignemo iz blata, koje nam već do grla siže. „Sursum corda“ trebalo bi doviknuti onima, koji su pozvani, da nam prednjače primjerom, a njihov primjer vodi medjutim u propast. Te riječi trebalo bi doviknuti onima, u koje narod gleda i od njih očekuje spasenje, a oni zaborave na svoju zadaću. Čitali smo u ljubljanskim listovima, da se je naša općina izjavila za jugoslavensku deklaraciju, a to se nije javilo u „Hrvatskom listu“. Ne znam, kako je do toga došlo. Valjda nije niti pazinski dopisnik za to doznao, jer nema toliko vrijednosti, koliko vijest, da je vlak povozio tu i tu staricu.

Iz Labinštine. Sa labinskim načelnikom Milevoiem nije moguće govoriti ni svećenicima, a kamo li seljacima. Osobito žene odbija i tjera od sebe kao pse, ili pak onaj grbavac pobjegne od njih kao od okuženih. Općinski stražar (ili kako se sam nazivlje „komesario od Annone“), Vincenzo Martincich znade žene — majke, koje traže kruha za gladnu si djecu, oboriti na tle, tući ih i vući, a da ih pobjedonosno odvuče u zatvor. Kojim pravom drži iza toga načelnik te žene i do 16 dana zatvorene, dok mala nevina djeca ostaju doma bez majke i bez kruha, to sam Bog znade. I to sve bez suda. Zar ima taj „gospod“ tako veliku vlast? Zar mu moguće nekakav paragraf općinskog štatuta to dozvoljava? Ali čujte, kako je taj isti načelnik milosrdan sa labinskim talijanašima: Dne 16. oktobra odigrala se uz bubanj i ostale formalnosti svečana javna dražba. Izmislili su tu lukavštinu, kako bi razdijelili 400 kila bijele muke „00“ samim gradjanima. Ali su za to doznale i izvanjske naše žene. Nametale su na cijeni i dizale bankovce u vis, pripravne, da u nuždi plate i po 10 kruna kilo, ali muke svejedno nijesu dobile. Načekale se, pa onda morale otići sa samih 20 kg svega. Gradjani su i gradjanke medjutim šutjele i dobile kasnije uz povoljne cijene preostalo brašno, i to skoro 380 kg. Kakva je to jadna javna dražba? A muka nije bila ni najmanje pokvarena, nego baš najbolja. Tako čine ta gospoda, da mogu podupirati svoje na ledja gradske općinske blagajne, koja isisava izvanjske općine u svoje sebične svrhe. Sjeme nije dijelila labinska općina, kaošto su ostale općine u Istri. Davala je po 3—5 kg po seljaku, i to samo onima, koji bi donijeli jaja, ulja ili mlijeka gosp. Basiliu Signorelli. Taj gospar vedri o oblači. Ne poznaje niti carske monture. Kad je došao vojnik B. S. na dopust na petnaest dana, nije mu htio dati iskaznice za hranu, a niti ga uputio, kamo da se obrati. Soli, žigica, duhana i petroleja ne dobije se, negoli da u zamjenu za pšenicu, ulje i jaja. Labinska je specijaliteta, da su ukinute „tesere“ za šećer i dijele samo na knjižice, da ne bi kogod ustupio svoje „tesere“ drugome. Niko u svim izvanjskim podopčinama nije uživao blagodati pokrajinske potpore, da bi dobio repu ili drugo badava ili uz polovičnu cijenu. Ratne potpore nijesu još povišene, prema odredbi, i ako je od 1. kolovoza 1917. proteklo prilično mjeseci. Druge općine imadu na 3000 ljudi po jednoga tajnika i jednoga slugu, dok u labinskoj „manjadori“ preživlja se tridesetorica što bedastih staraca, što dječurlije, trgovčića itd., a da se ipak općinari moraju obraćati na zakutne pisare i gulikože, da im ovi napišu molbu za ratnu potporu i povišenje, što inače čini besplatno svaki općinski ured u Istri. Naravno da je tim gulikožama najviše na srcu nezasluženi novac, što ga za svoj neznatan posao dobiju, a ni najmanje ih nije briga za riješenje molbe. Tako da ljudi nikad ne znadu što se s njihovim molbama dogadja, i uzalud čekaju na njihovo riješenje. Nitko ne zna, tko plaća silni novac za labinsku aprovizaciju. Na općinskim sjednicama ne smiju se ni pokazati izabrani hrvatski zastupnici iz okolice. Općinski nameti rastu svake godine na stotine kruna. Mi zahtijevamo, da je jedamput već učini red na toj općini, gdje se ljudi bez srca igraju životima tolikih staraca i djece. Djeca bježe iz labinske krši i idu služiti na Puljštinu i to za samu hranu. U Labinu ne dobiju izvanjski ljudi mesa iz gradske mesarne a ma ni za bolesnike, dok ipak volove otimlju na silu po K 2·60 kilo žive vage. Drva otimlju uz cijenu, koju sami udare. Općinski stražar „komesario od Annone“, Vincenzo Martincich, koji je izgubio svoju sablju i „štelc“ i kao utjehu dobio komad s ruskog boda, ide jednostavno u kuće seljaka i otimlje „u ime zakona“ volove, sijeno, slamu i drva i ako to najsilnije treba gospodaru. Poznato je, na kakav je način izlemao Domca Viškovića-Katića. Sve su pritužbe i putovanja ostala skoro bezuspješna i uzaludna.

Skitača. Nemila je sudbina odlučila, da i mi živimo od milosti labinske „gospode“. Masti i slanine dobila je Skitača ove godine po 3 dg (tri dekagrama) mjesečno, i to uz cijenu od 28 K po kg, dok je svagdje drugdje bila cijena masti po 10 do 12 kruna kg. Repe dobili su ljudi po 5 kg po osobi i po 1 krunu kilo. Dio skitačke župe, Kremenica, nije dobila a ma ni zalogaja repe. Ljudi od nevolje kradu krumpir, ovce i dapače — gle čuda — ukradoše tovara barba župana Ludrića, koji na taj način ne može da više putuje u Labin i da se buni i punta za pravice svoga puka. Kažu, da mu ga pojedoše negdje u Presiki kod Labina. Druga je nesreća pogodila našeg barba Ivu, te mu je crknuo i drugi tovar od starosti.

Pojedini broj 12 h.

CIJENA listu: U pretplati za čitavu god. K 36·—, za polugodište K 18·—, tromjesečno K 9·—, mjesečno K 3·60, u malo-prodaji 12 f. pojedini broj. OGLASI primaju se u upravi lista trg Custoza 1.

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

„HRVATSKI LIST“ izlazi u nakladnoj tiskari JOS. KRMPOTIĆ u Puli, trg Custoza 1. Uredništvo: Sisanska ulica br. 24. — Odgovorni urednik JOSIP HAIN u Puli. — Rukopisi se ne vraćaju.

Godina III. U Puli, četvrtak 20. prosinca 1917. Broj 881.

AUSTRO-UGARSKI RATNI IZVJEŠTAJ.

Beč, 19. (D. u.) Službeno se javlja:

Istočno bojište:

Primirje.

Talijansko bojište:

Istočno su od Brente osvojile čete c. i kr. 4. pješačke divizije i c. i kr. pješačka pukovnija br. 7. uz uspješno sudjelovanje artilerije unatoč nepovoljnom vremenu neprijateljske položaje kod Ost di Lepre kaošto i na Monte Asolone, te su kod obrane od neprijateljskih protunavala još raširile uspjeh na Monte Asolone. 48 časnika i preko 2000 momaka bilo je dopremljeno u zarobljeništvo. Istočno od Monte Solarolo njemačke su čete ponovno odbile neprijateljske navale.

Poglavica generalnog stožera.

NJEMAČKI RATNI IZVJEŠTAJ.

: Berlin, 19. prosinca. (D. u.) Iz velikog glavnog stana javlja:

Zapadno bojište.

Bojna skupina prijestolonasljednika Rupprechta: U pojedinim odsječcima flandrijske fronte, na južnom brijegu Scarpe, kod Moeuvresa i kod Grencourta, bila je popodne topovska djelatnost živahna. U smjelom udarcu privedoše nasrtajni odjeli sjeverno od Craonne više Francuza. Naši su lijetači navalili bombama na London, Ramsgatto i na Margette te postignse dobrih uspjeha. Poručnik je Pongratz izvojštio svoju 27. zračnu pobjedu.

Istočno bojište

Ništa nova.

Macedonsko bojište:

Sa obiju strana Vardara živahna paljba.

Talijansko bojište.

Tijekom dana živahna topovska borba medju Piave i Brentom. Iza žestoke paljbe osvojile su austro-ugarske čete na juriš Monte Asolone te talijanske položaje, koji mu se sa sjeverozapada i jugoistoka priključuju. Zarobljeno je 48 časnika te više od 2000 momaka. Talijanske se navale istočno od Monte Solarolo izjaloviše.

Prvi majstor glavnog stana Ludendorff.

Austrijska zastupnička kuća.

Na obranu praške policije. — I narodi imaju da prisustvuju mirovnim pregovorima. — Prava Jugoslavena. — Njemačko „samoodredjivanje“.

Beč, 18. Prije prelaza na dnevni red govori ministar za unutrašnje poslove, grof Toggenburg, o napadajima zastupnika Stribrnyja proti praškom redarstvenom ravnateljstvu u sjednici od 13. studenoga; predlaže materijal o provedenoj istragi i dokazuje na temelju toga materijala, da su navodi, koje su zastupniku Stanjeku naveli bili drugi elementi, bili neispravni. Tečajem odgovora ministrova dolazi do živahnih medjuklica i protuopazaka kod njemačkih radikala i Čeha. — Po dnevnom redu kuće prelazi kuća obzirom na zaključak gospodske zbornice na izbor zajedničkog parlamentarnog odbora za ratni porez. Po gospodskoj zbornici riješeni zakoni glede produljenja djelatnosti zakona o konzularnoj sudbenosti i konzularnim pristojbama, kao i glede produljenja trajanja funkcija pravih članova trgovačkih i obrtničkih zbornica do 31. prosinca 1918. prihvaćaju se u drugom i trećem čitanju. Do velike buke dolazi kod čitanja upita Čeha i Ukrajinaca, koji zahtijevaju izbor narodnih zastupnika radi sudjelovanja kod mirovnih pregovora sa Rusijom, kod čitanja upita socijalnih demokrata glede provedenja načela „bez aneksija i ratnih odšteta“ i glede posredovanja ruske vlade u svrhu, da se preko iste upravi neprijateljskim vlastima predlog za sveopći mir. Zastupnik Wolf viče: „Takovu bi glupost valjalo otkloniti, a ne još glasovati o njoj!“ Česi dovikuju Wolfu: „Zuckerwolf!“ („sladorni vuk“), a češki se socijalni demokrata Prokež nabacuje na Wolfa komadićima sladora. Kod glasovanja glede prešnosti upita zadobije prešnost samo 140 proti 132 glasa. Za prešnost glasuju Česi, socijalni demokrate, Ukrajinci i Jugoslaveni. Utemeljujući upite obrazlaže zastupnik Stanjek ponovno stanovište Čeha glede prava samoodredjivanja austrijskih naroda i traži, da se mirovni pregovori vode izmedju naroda i naroda. Rusin Petruszewycz obrazlaže svoj jednaki upit sa rusinskog stanovišta. Zastupnik dr. Adler želi, da budu ruski mirovni pregovaratelji nosioci i posrednici poruke središnjih vlasti na vlasti četvornog sporazuma, u kojoj poruci neka bude ustanovljeno, da saveznićke središnje vlasti ne će ništa drugo nego ono, što je ministar izvanjskih poslova obrazložio bio u svom govoru glede mira bez prisilnih proširenja područja i bez gospodarskog nasilja, te glede razoružanja. **Zastupnik Korošec izjavlja: Jugoslaveni traže, da zastupnici austrijskih naroda sudjeluju kod mirovnih pregovora. Uzmnijenje ministra-predsjednika da mogu zastupnici naroda vršiti u parlamentu pravo samoodredjivanja, ne mogu Jugoslaveni nikako pristati obzirom na sastav obiju zastupničkih tijela, pogotovo obzirom na sastav ugarskog parlamenta. Zastupnici Jugoslavena traže i za to sudjelovanje zastupnika naroda kod mirovih pregovora, kako bi se mogli uvjeriti o tom, da će se kod rasprava zaista učiniti sve, što je kadro, da ukloni militarizam.** (Živahno odobravanje.) Zastupnik se Waldner najodlučnije obraća u ime Nijemaca proti zahtjevu za izaslanjem narodnih zastupnika na mirovne pregovore. Sudjelovanje bi takovih zastupnika, ponajpače Čeha i Jugoslavena, kod mirovnih pregovora bilo smetanje, sprečavanje, da, neomogućenje mira. Obzirom na načelo „bez aneksija i bez ratne odštete“ upućuje govornik na predlog, koji su bili stavili njemački zastupnici u austrijskim delegacijama, i koji predlog zagovara mir bez teritorijalnog i gospodarskog nasilstva, ali zagovara osiguranje na budućnost našu i naših granica. Govornik traži u ime sumišljenika jedinstvo i solidarnost monarkije i Njemačke glede mirovnih pregovora. Mir mora biti sklopljen izmedju jednih i drugih, te za jedne i druge, kod česa su osim Njemačke uključene i Bugarska i Turska. (Živahno odobravanje.) Zastupnik se Habermann izjavlja proti tomu, što mir sklap⁻ diplomacija, a ne narodi. Izakako su govorili još zastupnici vitez pl. Jaworski i Kadlčak, prekida se sjednica. Naredna sjednica sutra u 10 sati prije podne. Dnevni red: Nastavak rasprave.

Iz Rusije.

Ustavodavna skupština. — Iz Finske. — Strahovlada boljševika. — Trgovina na istočnoj fronti. — Petrogradska vlada i Ukrajina. — Pobjeda Kornilovljeva. — Ultimatum Ukrajini.

: Petrograd, 15. P. b. a. Mnogobrojni su revolucijonarni socijaliste lijevice obrazložili na svom kongresu svoje stanovište naprama ustavotvornoj skupštini. Vodja je revolucijonarnih socijalista Karelin izjavio, da će narod biti za ustavotvornu skupštinu, ako je ova za narod. Ustručava li se, da prizna vlast naroda, to će ovaj stajati nad ustavotvornom skupštinom. Drugi je jedan od vodja revolucijonarnih socijalista lijevice izjavio: Započne li dnevni red ustavotvorne skupštine time, da stane raspravljati o pitanjima glede mira i zemljišnog posjeda, izbjeći će se sukobu. Započne li svoje rasprave o organizaciji vladine vlasti time da obali prava radničkih i vojničkih vijeća, bit će sukobi izmedju radničkih i vojničkih vijeća te ustavotvorne skupštine neizbježivi. Govornik je završio: Vladinu vlast dati je u ruku radničkih i vojničkih vijeća u času, kadno se razredi nalaze u ljutoj medjusobnoj borbi, u času, kadno Kornilov i Kaledin vode čete proti Moskvi, značilo bi isto, što političko i socijalno samoubijstvo.

: Stockholm, 13. (Svenska Telegrammbureau). Promet je izmedju Rusije i Finske sad potpuno obustavljen, izakako je vijeće pučkih povjerenika zabranilo bilo i promet po moru. Na razne bje upite glede razloga tomu odgovoreno ukratko, da je obustava prometa u savezu sa pitanjem o valuti. No čini se, da ležit tu obustavi prometa u Finsku razlog u gradjanskoj reakciji proti boljševičkoj vladavini, pogotovo, što je finski sabor prošle subote uskratio sa 103 proti 91 glasu sankciju zakonu, koji su socijalni demokrati izdali bili dne 18. srpnja.

: Petrograd, 13. (Havas.) List „Zarja“, glasilo socijalističke stranke, priopćuje notu središnjeg odbora te stranke. U njoj upozorava odbor na vladu boljševika, koji novinstvo silomice ušutkavaju, kako bi revolucijonarnu Rusiju izdali imperijalizmu i sklopili mir, koji je na štetu interesima ruskog i medjunarodnog proletarijata. „Zarja“ veli, da ova vlada vrši nasilnu strahovladu, kako bi omrazila ime socijalizma. Maksimalistička je vlada zabranila taj list drugi dan, izakako je priopćio bio notu.

: Amsterdam, 19. (D. u.) Reuterov ured javlja iz Londona: „Morning Post“ javlja iz Petrograda: Na nekojim je točkama ruske fronte opet započeo trgovački promet. Nijemci zamijenjuju velike množine tvorničke robe za živež. Primaju se sve moguće narudžbe na njemačku robu.

: Stockholm, 19. (D. u.) Prema posljednjim se vijestima iz Petrograda sve više zaoštruje odnošaj izmedju ruske vlade i ukrajinske rade. Ova nije voljna, da ispuni zahtjeve, stavljene u posljednjem ruskom ultimatumu. Stoga prevladava mnijenje, da će doći do sukoba.

: Petrograd, 19. (D. u.) P. b. a. Obzirom na posljednje dogadjaje, kao i obzirom na držanje ukrajinske rade vijećali su sovjeti radničkih i vojničkih izaslanika u Harkovu o svojim odnošajima prema središnjoj radi. Prihvaćena bje odluka, koja proglašuje radu organom protu-revolucijonarne buržoazije i poziva na borbu proti radi u ime sovjeta.

: London, 13. (Havas) „Morning Post“ saznaje, da je general Kornilov prispio u Bjelgorod. Pošto se je Kornilov nalazio pred mnogobrojnim maksimalističkim odjelima, poslao je proti njima odio od više stotina ljudi bez topništva. Tu su skupinu uništile maksimalističke mase. Tim su povodom od nah rastrulili maksimaliste u svijet veliku pobjedu. No Kornilov je proveo mimoilazni skret i navalio na maksimaliste sa hrpta. Pomorski su vojnici odmah pobjegli, ostali su maksimaliste položili oružje, ili pako prešli armadi Kornilovljevoj. Crvena bje garda, koja se je nalazila na tom mjestu, uništena. Kornilov će se spojiti sa Kaledinom.

Petrograd, 18. (D. u.) Petr. brz. ured. Vijeće pučkih punomoćnika upravilo je na ukrajinsku radu ultimatum, u kojem doduše priznaje ukrajinsku republiku, ali ujedno radi predbacuje, što je sovjetove čete u Ukrajini razoružala i što je poduprala Kaledinom urotu proti sovjetovoj vlasti. Vijeće pučkih punomoćnika pozivlje radu, da tijekom 48 sati javi, da li će se odreći pokušaja dezorganizovanja na fronti, da li se ona obvezuje, da neće dozvoliti, da se bez privole vrhovnog zapovjednika šalju bilo kakve čete prema Uralu i u druge krajeve, i dali se obvezuje, da će spriječiti pokušaje razoružanja sovjetovih pukovnije i crvene garde u Ukrajini te da će ovim četama oduzeto oružje bezodvlačno povratiti. U protivnom slučaju smatra sovjetovo vijeće, da se rada nalazi u otvorenom ratu proti sovjetovoj moći.

* **Sa zapadnog bojišta.** Havas javlja iz Pariza: Od nekoliko se dana ovamo ne podavaju vojničke ličnosti glede skorašnjih snažnih naprezanja neprijatelja nikakovim iluzijama više. Ustanovljuju djelatnost baterija, snažne predizvidjaje, dolazak jakih i brojnih skupina zračnih lijetala i nastup četnih sastavina, poimence u Belgiji. Odlazak četa iz Rusije traje neprestance. U ovaj čas stoje 154 divizije na francusko-britskoj fronti naprama 125 njih u lipnju 1916., kadno je bio vršak ofenzive pred Verdunu, te 155 njih u travnju 1917., u vrijeme francuske ofenzive na Aisne i u Champagni. Najveći ih dio stoji sad pred francuskim crtama. Kako javlja „Echo de Paris“, očekuju veliku protuofenzivu na Chemin-des-Dames.

* **Izaslanici Turske kod mirovnih pregovora**, ministar izvanjskih poslova, Messimi-bej, i državni podtajnik, Rešad Hikmed-bej, stigli su u Berlin na svom prolasku na mirovne pregovore u Brest-Litowsku.

I Italiji se hoće revolucije?

Zürich, 19. (D. u.) List „Neue Züricher Nachrichten“ saopćuju informaciju, koja je prispjela listu indirektnim putem, te nosi datum od 13. prosinca o. g. Prema toj vijesti nalazi se Italija danas pred katastrofom. Uzbudjenje je sveopće sve od Milana pa do Palerma i Napulja. U glavnim gradovima da se teškom mukom drži na uzdi vojništvom, prije svega pak tudjinskim četnim odjelima, kaošto i policijom, ali u pokrajini osobito u srednjoj Italiji, graniči već stanje posvemašnjoj anarhiji. Sasvim da je moguće, e bezgranični terorizam vlade može još zadržati privremeno provalu anarhije; ali ona se sve dalje širi masama i raste, te će u zgodnom trenutku tim snažnije provaliti, dok u našim vrstama proces rastvaranja rapidno zahvaća sve većeg maha. Čovjek si jedva može predstaviti, do kakvog se visokog stupnja uspela u takozvanim dobrim i boljim krugovima talijanskog naroda moralna depresija i potpuna resignacija. Nešto se ogromnoga pripravlja, što može svaki trenutak da provali. Prijetnje antantinih agenata, veli se dalje, izgubile su svako značenje. Govori se o tome, da će se na prve represalije antante odgovoriti time, da se sve pripadnike antantinih država učini taocima. Parlamenat je u javnome mnijenju izgubio svako značenje.

Mirovni pregovori.

Beč, 18. (D. u.) Dopisni ured „Austria“ javlja: Ministar izvanjskih poslova, grof Czernin, saopćio je danas predsjedniku austrijske delegacije, Hauseru, sa kojim je imao razgovor, da će sutra otputovati na mirovna pregovaranja u Brest-Litowsk, te je dodao, e se nada, da će naskoro sudjelovati kod rasprava u delegacijama.

NEPRIJATELJSKI IZVJEŠTAJI.

Talijanski:

18. prosinca. Jučer je usredotočio neprijatelj svoja naprezanja gotovo isključivo proti izbočini Monte Solarolo. Iza nekoliko sati žestokog topničkog opstrjeljavanja od klanca Orso do vratiju Bultona bacile su se pješadijske kolone sa sjeverozapada i sjevera ovamo na navalu proti našim položajima. Prve, koje su stigle sa južnih obronaka Monte Spinoccia, bile su našim topništvom i usredotočenom uspješnom vatrom francuskih baterija zalivačene i morale su se zaustaviti i uzmaknuti, prije negoli su došle bile u dodir sa našim crtama; druge, sastojeće se iz čitave divizije njemačkih lovaca, kojih su nasrtajne čete išle naprijed, zaputile su se čvrsto izravno proti Monte Solarolo i sjevernom obronku doline Calcine. Naše su se čete tvrdokorno oprle protivniku, koji je, deciminan usljed ogorčene borbe i oslabljen našim protunavalama, morao svoj potihvat napustiti i povratiti se u svoje crte, kod česa je uzeo sa sobom nekoliko zarobljenika i nekoliko topova. U okolici je klanca Beretta bila neprijateljska ofenziva našom vatrom brzo suzbijena. Na ostaloj je fronti ostala bojna djelatnost prilično umjerena.

* **Ugovor izmedju Japana i Udruženih država.** Moskovski list „Ruskoje slovo“, koji se ubraja medju najupućenije ruske listove, bilježi napetost, koja je vladala u Tokiju u vrijeme, kadno se je očekivao službeni izvještaj o posljednjem japanskom izaslanstvu u Americi. Taj je izvještaj, koji je bio samo djelomično priopćen, bio u Tokiju primljen doduše veoma reservirano, ali diplomatski se je uspjeh japanskih izaslanika smatrao veoma važnim. U Tokiju su bili pripravni na to, da će Japan primiti nadzorstvo nad Tihim oceánom i time odteretiti brodovlje alijiraca, koje bi se tako moglo upotrebiti za pomorske fronte u Europi. U priopćenom ugovoru svraća medjutim najveću pozornost poimence treći paragraf, koji glasi: „Vlade Udruženih država i Japana priznaju, da teritorijalna blizina stvara posebne medjusobne odnošaje izmedju država; iz tog razloga priznaju Udružene države, da imade Japan posebne interese u Kini“. Nota, pridodana ugovorom, glasi: „Japanska i amerikanska su se mornarica potpuno sporazumile glede zajedničke djelatnosti“.

* **Belgijska vlada o ratu u Africi.** Belgijska vlada priopćuje pisaniju proti tvrdnji njemačke vlade, kao da su Belgijci započeli sa neprijateljstvima u Africi. Ona dokazuje na temelju službenih isprave, da je belgijska vlada poduzela bila sve mjere, kako bi se prema berlinskom ugovoru neutralizovala Kongsko područje. Belgijskim kolonijalnim četama bi dozvoljeno prekoračenje granice tek tad, izakako su Nijemci sami započeli sa neprijateljstvima.

* **Rat na moru.** „Havas“ javlja službeno iz Pariza, sa danom 18. prosinca: Zaštićena križarka „Chateau Benault“, od 8000 tona, koja je služila za prevoz živeža u Sredozemnom moru, bila je dne 14. prosinca torpedovana po podmornici, te se je nasukala. Putnici, sami vojnici, bili su spašeni. Deset je mornara nestalo. Njemačka bje podmornica razorena. — „Korrespondenz Bureau“ saznaje iz Haaga, da je nizozemska vlada posredovala povodom najnovijih izjava Njemačke, glede ograničenja brodoplovstva po otvorenom moru, poimence radi putovanja u Englesku. — Reuterov ured javlja službeno iz Londona: Prvi lord admiraliteta, sir Eric Geddes javlja o razorenju popratne povorke brodova u Sjevernom moru ovo: Popratna povorka, odredjena iz Škotske u Norvešku, bila je dne 12. prosinca o. god. napadnuta po neprijatelju. Sastojala se je iz jednog engleskog i pet neutralnih brodova s ukupno 8000 tona. Brodovi su bili zaštićeni pratnjom, koja se je sastojala iz dva torpeda-lovca, „Patridge“ i „Pelow“, kao i četiri oboružana putnička broda. Iz stanovitih, dosad još nerazjašnjenih razloga, nijesu bile pomorske bojne sile, izaslane po zapovijedajućem admiralu u svrhu zaštite skandinavske popratne povorke, pravovremeno na mjestu. Druga jedna popratna povorka, koja je na isti način bila zaštićena, nije bila napadnuta. Glede svih je tih okolnosti provedena bila istraga. U koliko se je moglo dosad saznati, opazio je „Patridge“ dne 12. o. mj. prije podne neprijateljske torpedo-lovce. Kratko su vrijeme izatoga bili „Patridge“ i „Pelow“ uvučeni u boj, dok se je popratna povorka prema danoj zapovijedi raštrkala. Tik pred početak je boja opazio torpedolovac „Pelow“, da je „Patridge“ pogodjen torpedom. Odmah izatoga je došlo do ekksplozije i brod je potonuo. Istodobno je primio i „Pelow“ na vodenoj crti škulju, strojevni se prostor napunio parom. Premda su strojevi bili djelomice neuporabivi, mogao se je brod sklonuti u Englesku. Bez sumnje je poduzeo neprijatelj nakon toga navalu na popratnu povorku, koja se je sastojala iz šest trgovačkih i četiri putnička parobroda. Bili su potopljeni. Četiri su torpedo-lovca spasila osam skandinavskih i deset engleskih mornara, te su nato svom brzinom utekla pred skupinom ratnih brodova, koja je osvanula bila na licu mjesta. Drugi su preživjeli stigli u Norvešku u čamcima. Čitava je posada putničkog parobroda „Lord Livingstone“, deset momaka, spašena. Sa torpedo-lovca „Pelow“ ubijen bje jedan časnik i tri momka, a dva teško ranjena. Izvještaji o preživjelima sa „Patridge“ nepotpuni su; ali prema brzojavci engleskog atašeja u Nizozemskoj, stigla je iz Kiela vijest, da su tri časnika i dvadeset i jedan momak sa „Patridge“, jedanaest momaka sa „Livingstona“, te jedan časnik i četrnaest momaka sa putničkog parobroda „Tokio“ spašena i dopremljena u Kiel. Od toga je bilo deset ljudi ranjenih.

* **Cijena se krumpiru ne će povisiti.** Obzirom na glasine, raširene u gospodarskim krugovima, kao da kani ured za pučku prehranu povisiti cijene krumpiru, javlja se službeno iz Beča, da se ne kane poduzeti takove mjere.

* **Boljševici se ne mogu održati.** „Nar. Listy“ javljaju iz Lipskoga: Prema stockholmskim vijestima iz Petrograda o sudbini će boljševičke vlade i o državnoj formi u Rusiji odlučiti narodna skupština. Pozicija boljševičke vlade, i ako nije to vlada u pravom smislu riječi, jer nema u rukama upravu nad zemljom, nego jedino otvoreno, čini se do sada čvrstom. Socijalno-revolucijonarna ljevica i internacijonaliste pripravni su da rade zajedno s boljševicima, a dapače su odustali od predloga, da mora Lenin i Trocki otstupiti. Rado bi po svoj prilici htjeli imati u rukama dio vladine vlasti, ali ne će da se spoje s boljševicima, kako bi mogli preći na drugu stranu i nastupiti proti njima u slučaju da boljševici padnu. Takova se promjena ne bi uopće dotakla izvanjske politike. Mirni socijaliste čekaju, da brzo nadodje trenutak, da se sve obrati na desno: mase su već dospjele do vrhunca radikalnog raspoloženja. Nenadani preobrat vodio bi do reakcije, zato je ljepše čekati, dok se vlast boljševika sama ne raspadne. Druga je skupina mirnih socijalista, Černovova, odustala od boja proti boljševicima, iza uspjeha kadeta kod izbora, samo iz nenavisti na kadete. Gradjanskim strankama manjka vodja, jer Kaledin ima samo lokalno značenje.

* **Bugarska.** Ministar je predsjednik Radoslavov priopćio dne 18. o. mj. u sobranju uz sveopću pozornost o primirju, sklopljenom sa Rusijom. Čitanje je popratilo jednodušno odobravanje svih stranaka.

* **Koliko se prijavilo poljskih dobrovoljaca u Ljubljinu?** Javljaju iz Lavova: Kako javlja „Nova Reforma“, započele su 23. pr. mj. u Ljublinu pregledbe dobrovoljaca za poljsku vojsku. U svemu prijavilo se je za pregledbu samo oko 100 dobrovoljaca.

* **Poljski socijalisti protiv okupacije.** Javljaju iz Varšave: Posljednjih dana rašireno je u Varšavi opet više socijalističkih proglasa, u kojima se prosvjeduje protiv okupacije. Proglasi proglašuju poljsku demokratsku republiku, te zahtijevaju od vladalačkoga vijeća, neka uznastoji, da što prije oslobodi internirane legijonaše, koji borave u Szczyplornu, Benjaminovu i Havelbergu.

* **Riješenje pitanja zarobljenih Poljaka.** Javljaju iz Ljublina: Pitanje oslobodjenja poljskih ratnih sužanja riješeno je djelomice povoljno. Svi ratni sužnjevi, koji potječu iz ljublinske gubernije, te kojih porodice posjeduju barem četiri rali zemlje, dobili su dozvolu za povratak kući. („Hrv. Riječ“.)

* **Sa Balkana.** Agence Bulgare javlja iz Sofije: Kako se javlja iz Niša, organizuju se u mnogim mjestima u području rijeke Morave domaći trgovci u svrhu, da što više ožive i pospješe promet izmedju svoje zemlje i Stare Bugarske. Listovi označuju tu činjenicu kao dokaz nerazriješivih plemenskih i gospodarskih veza, koje vežu ovo pučanstvo s ostalim elementima bugarskog plemena.

Političke vijesti.

Politički problem južne Austrije.

Mjeseca se srpnja sastavio u Beču pod predsjedništvom princa A. Thurn-Taxisa „Odbor za austrijske jadranske interese u Beču“, čija je zadaća izraditi ratni plan, kako ki se predobilo Trst i Primorje za interese „Austrije“. Imali smo prilike, da već pokažemo kako sustavno nastoji njemačka djelatnost oko toga, da pridobije Trst s okolicom, a bečki jadranski odbor jedna je nit u mreži njemačkih projekata. Ove je dane predložio odbor prvo izvješće, koje ima kao temelj djelatnosti služiti Nijemcima i vladi. Izradio ga poznati svenijemac prof. dr. Pavao Samassa, dok je suradjivao sekcionski poglavica grof A. Pace. Imena su obiju već dovoljnim jamstvom protutalijanskog i protuslavenskog smjera odborskog referata, čiji su zaključci po prilici ovi: Državna vlada mora bezuvjetno uništiti talijanski iredentizam; dok ne budu podana dovoljna jamstva za austrijsko-državno mišljenje, mora biti suspendirana autonomija Trsta, Istre i Pule. Njegovati treba i u školama talijanske Furlanije narodni svesmjer, te se tamo mora uvesti njemački jezik kao redoviti predmet, a mjesto talijanskog jezika treba podučavati furlansko narječje. Zahtjev po jugoslavenskoj državi treba bezuvjetno odbiti, a isto je tako nemoguća narodna autonomija u Štajerskoj, Koruškoj i Tirolu. — Predlozi bi jadranskog odbora, i kad bi Nijemci imali mogućnost, da ih provedu, izazvali upravo protivno od onoga za čim oni idu. Ali do toga, da bi Nijemci to proveli u zbilju, ne će doći, jer Nijemci nijesu kadri, da zabrane Talijanima, nek ovi eksistiraju ne kao talijanski narod, nego kao nekakova nova furlanska narodnost, a upravo tako ne mogu oni zaustaviti oživotvorenje jugoslavenske države, koja sjedinjuje sve Jugoslavene, kojima bi dapače htjeli da nijekaju prava i narodnu autonomiju. „Narodni Listy“.

Četvrt sata besmrtnosti.

Praški „Národní Listy“ donose: Četvrt sata besmrtnosti, o kojoj govori skeptički francuski auktor, proživljaje upravo danas Leo Bronstein, kojeg kao pučkog komesara nazivaju Trocki. Njemačka je štampa izabrala izvadak iz njegovog nadljudskog djela o revolucijonarnoj Rusiji, i taj izvadak obilazi sada od lista do lista. Njegovi se drugovi sjećaju njegovog boravka u Beču, kod nas opet pojavlja se uspomena na sastanak boljševika u Pragu, o kojemu je dopisnik „Slov. Naroda“ napisao podatke o datama sastanka, o vili policijskog savjetnika dr. Petrsa, o izletima u automobilima (sve da je to laž i godine — sve — tvrdi „Pravo Lidu“) „Prager Tagblatt“ specijalizovao se Trockim: pred nekoliko je vremena donio uspomene Grossmannove, sad opet javio svojim čitateljima, da se dapače upoznao sa dvojicom prijatelja slavnoga tog čovjeka. Jedan je od tih bio malen, neznatan, tih, ali kad se sjetio Trockog, usplamtio je, i samo govorio: Trocki, Trocki, Trocki. — Drugi pak, koji je bio novinar rekao je: „Trocki?

Jako ga dobro poznam. Pred tri ili četiri godine sastajali smo se u Beču svakog dana. Zapravo on se zove Braunstein, Bronstein ili Bornstein ili tako nekako .... Meni je još danas deset kruna dužan".

Domaće vijesti.

Pazin i zemaljska upravna komisija

Septembra mjeseca doselila se je bila zemaljska upravna komisija sa većim dijelom činovničkog osoblja iza dugih pregovaranja sa oblastima u Pazin. Šum teretnog automobila, koji je doveo bio uredovne stvari zem. uprave amo, razveselio je pazinske gradjane. Općinska gradska uprava joj je besplatno odstupila zgradu bivše talijanske pokrajinske gimnazije. Gradjanstvo kao i oblasti išle su im u svemu na ruku. Na općinskoj zgradi bile su izvješene zastave za dobrodošlicu, kad tamo — 2 dana iza toga izdade i s t a komisija, koja je bila odredila preseljenje zemaljskih ureda u Pazin, protunalog, kojim se imade opet bezodvlačno sve vratiti u Poreč. Šum teretnog automobila nas je ovaj put razočarao, a i na licima se je samih pokrajinskih činovnika čitalo veliko negodovanje protiv takva postupka. Ali da nebi ta nagla promjena u mišljenju (recimo bolje nemišljenju!) vladine komisije upala previše javnosti u oči, ostala su ipak 2 prisjednika sa 2 činovnika u Pazinu. Prema tome je od sad dalje zemaljska vlada uredovala u Poreču i u Pazinu. Službeno doseljenje potvrdiše vladini povjerenici takodjer svojim službenim posjetima mjesnim oblastima!

Mjesec listopad bio je koban za grad Poreč. Avijatičarske su navale sve više učestavale. Grad sam je trpio materijalnih šteta — život civilnog pučanstva došao je bio u veliku opasnost. Zemaljska upravna komisija našla je ponovno shodnim, da odredi bezuvjetno preseljenje svih zemaljskih ureda u Pazin. I opet stala se je ona pregovarati sa oblastima, tražiti stanove i sobe za činovnike itd. Oblasti su i ovog puta nasjele i išle su zemaljskoj upravnoj komisiji u svemu na ruku. A propos, toga isposlovale su dapače osobnim posredovanjem kod tvrdjavnog zapovjedništva u Puli, da se je dozvolilo bjeguncima iz Rovinja odmah povratak kući u svrhu, da ostanu slobodni njihovi stanovi u Pazinu za zemaljske činovnike. Čekalo se od dana u dan, da imadu zemaljski uredi konačno osvanuti u Pazinu — ali sočka je tragedija Talijana i ponovno učinila, rek bi, konac toj komediji zemaljske upravne komisije. Grad Poreč nije od te dobe bio više u opasnoj zoni, t. j. neprijateljski avijatičari nisu više od onda smetali, pa se je zbog toga ponovno odgadjalo preseljenje od dana u dan, uvjeravajući pazinske mjesne oblasti o skorašnjem provedenju svoje odluke — dok nas ovih dana nije ostavio i zemaljski tajnik, koji je ovdje rapresentirao zemaljske činovništvo — a govori se dapače, da će nas doskora ostaviti i oba člana komisije i da će se vratiti u Poreč! O tempora — o mores! Kamo nas je to rat doveo? Ta zemaljsko povjerenstvo nije bilo odlučilo preseljenje ureda jedino zbog straha pred bombama, već je prema vijesti iz stalnog i pouzdanog izvora bilo opravdanijih razloga toj odluci — da se udovolji naime želji većine istarskog pučanstva, da se zemaljski uredi već jednom isele iz onog iredentističkog gnjezda, koje je smetalo valjanom i pravednom radu zemaljske vlade! Osim toga imalo je preseljenje uslijediti zbog prometnih i poštanskih poteškoća, jer je Poreč posve izoliran i prestane li funkcionirati lokalna željeznica, morati će Poreč biti evakuiran. N a č e l u z e m a l j s k e k o m i s i j u, k o j a j e i z g u b i l a p r i s u t n o s t d u h a i l o g i k u m i š l j e n j a! Što joj je danas crno, to joj je sutra bijelo. Koliko se možemo pouzdati u druge dosadašnje odluke zemaljskog vladinog povjerenstva? Jesmo li prema tome stalni, da neće to za koji dan spoznavati naredbe, kojima su bile ukinute neke nezakonitosti iz dobe paševanja Talijana? Neće li opet lako kojeg dana biti izbačen hrvatski jezik kao službeni uz talijanski iz zemaljskih ureda? Neće li i opet sutra osvanuti talijanska gimnazija u Pazinu i ženski licej u Puli?

Zemaljsko upravno povjerenstvo izgubilo je već odavna povjerenje publike gledom nato osobito, što se tako malo brine za jadno učiteljstvo, koje gine u izvršivanju svojeg teškog zvanja. Zemaljsko povjerenstvo gubi povjerenje javnosti sve više i više svojim fundamentalnim pogreškama i zbog toga nije više vrijedno da postoji! Bilo bi skrajno vrijeme, da ode — kud za vazda gre se — i da nestane sa vlade smušenjaka, jer je nadošlo doba demokratizma, gdje javnost imade pravo nadziranja rada vladajućih organa.

Povratak bjegunaca. Mnogo nam našlh čitatelja dolazi na upravu lista da pitaju kad li će se bjegunci povratiti, te da istodobno mole za povratak svojih. Prema raznim informacijama nije za sada nikako moguće, da se dozvoli raznim molbama itd. povratak naših bjegunaca, te zato umoljavamo one pripadnike obitelji, kojima su njihovi mili evakuirani, da svoju teško prokušanu ustrpljivost još na njeko vrijeme produlje, a naš će list o d m a h, čim bude ma bilo koji način omogućen povratak nekojih ili svih, javiti, da se može kasnije poduzeti eventualne potrebne korake.

Gradska aprovizacija javlja: Radi ravnanja pučanstva saopćuje aprovizaciona komisija, da će se do subote dne 22. o. mj. prodavati ova roba: U prodavaonici u tržnici i Albrehtovoj ulici (od 8 sati prije podne neprekidno do 3 sata popodne) drugi dio brašna za mjesec prosinac i to 2 kg. po iskaznici (takodjer seljacima) i četiri kg za one, koji rade težak posao. Iskaznice na brašno ovih moraju da budu prema naredbi oblasti vidimirane od općinskog ureda. Kako bi se izbjeglo dugome čekanju, naredila je aprovizaciona komisija, da izuzetno prodavaonica na Viškom trgu ostaje neprekidno otvorena od 8 pr. p. do 6 pos. podne. U toj će se prodavati: pol kg. ječmene kaše (odrezak VI.) à 1.12 po kg. i 20 dkg. masla (odrezak V), u stražnjoj prostoriji prodavaonice pak 1 l. vina (odrezak VIII.) à K 4.80. — U prodavaonici u ulici Giulia: četvrt kg. posušenog ovčjeg mesa po K 13·20 po kg. ili sušene svinjetine à K 18.— (odrezak IV.) Prodavat će se vrijeme od 8 sati prije podne pa do 12, te od 2 sata po podne pa do večera. Prodaja tih živežnih sredstava traje do subote dne 22. o. mj. Kad proteče to vrijeme gube živežne karte i odresci svoju vrijednost. Pučanstvo se za to upozorava, da se postara i kupi ono, što kupiti može. — Na uredu za pritužbe bile su predane za tekući mjesec 3 iskaznice za živež, koje se uz prikaz legitimacije mogu podignuti.

Sa južnoga Jadrana. Vesela momčad, koja diše svježi i čisti jadranski zrak s dubokim osjećajem i nepokolebivom odlučnošću prati rad onih, koji na sjevernoj obali našeg Jadrana rade i nastoje oko bolje budućnosti naše. Momčad, koja najljepše mladenačke godine svoga života danas žrtvuje, osjeća, da joj sija sunce nove slobode, da joj puca zora boljeg dana. I mi smo se vašem pozivu odazvali, jer ponos nam ne dozvoljava, da ne izvršimo dužnosti, koje nam domovina nalaže. Čvrsto smo uvjereni, da će se odazvati svako bratsko srce, koje iskreno osjeća, i da će svaki nastojati da položi svoj obol na žrtvenik majke domovine. Braćo i drugovi! Što očekujemo od budućnosti? Zar nove lance i verige, zar nova vješala, koja da sada sami pomažemo podizati? Treba samo da se osvrnemo na prošlost, i ta će nam dati dosta žalosnih primjera, i ta će nas osvjedočiti, da trebamo ili sami da se spasimo ili da propadnemo. Mnogo naše braće i drugova naših još na žalost spava. Ali te baš treba probuditi, treba da im otvorimo oči, da uvide, i da budu kadri, da sami svojim razumom shvate u istinu položaj, u kojem se nalazimo. Popratimo li malo zadnje dogadjaje, uvidjet ćemo, kako naplaćuju naše žrtve. Hrabro smo umirali, hrabro smo se borili, hrabro smo branili domovinu, a sad nas brutalnom silom odbijaju. Mi sa južnoga Jadrana oduševljeno pratimo rad naših zastupnika, koji nam pripravljaju bolju budućnost, za novu slobodnu budućnost nas, jugoslavenskih sinova. Trud i nastojanje tih velikih muževa, koje protivnici nazivaju „veleizdajnicima", posvetit ćemo vjernošću i slogom, i njihova sveta misao ne će više umrijeti. Slava njima! A mi na rad! Na miran, tihi ali istinski rad! Kao marljive pčele radimo, sabirimo za narodne škole, prosvjećujmo! Svaki pojedinac nek ozbiljno promisli na današnje doba, na duh vremena, koji nas ne smije da zateče nepripravne. „Na delo torej, ker resnobni so dnovi, a delo in trud nam nebo blagoslovi!"

Općinski ured za posredovanje radnje Pula saopćuje: Gospoda, se članovi upravnog vijeća općinskog ureda za namještenje radnika umoljavaju, da dodju na sjednicu, koja će se održavati u srijedu dne 20. t. mj. u 6·30 sati popodne u općinskom uredu. Spomenuti ured traži prezentne sluškinje, kojima će posloddavci priskrbiti legitimacije.

Zavirio u tudji stan. Mornarički je neki sluga prijavio redarstvu da je našao otvoren stan evakuirane Katarine Lazarić u ulici Rosetti. Netko je po svoj prilici zavirio u tudji stan, da vidi, ne bi li šta zgodnoga našao, pa da odnese. Vlasnici moraju da se skiću po tudjim krajevima, dok se nepozvani gostovi šuljaju po njihovim kućama.

Prodaja ribe. U slučaju, da prispije riba prodavat će se ona danas. Pravo kupovati ribu imadu danas vlasnici živežnih karata počevši od broja 5381.

Milodari za hrvatske škole u Puli. Prigodom „Božićnice" položeni su preko uprave našeg lista, za hrvatske škole slijedeći doprinosi: Sakupljeno medju našim bjeguncima u I m m e n d o r f u K 35·—, i poslano ovim popratnim riječima: Bilo je god. 1915., kad smo se dijelili od drage nam domovine, i evo treći će nam Božić doći a da se u nju vratiti ne ćemo. Zima je već, treća zima, a nas je našla bez drva i ogrjeva. Glad je gotovo posvuda, tako da je i u nama utrnula i ona iskrica nade za povratkom u domovinu. Dodje susjeda k susjedi, prijatelj prijatelju i tuže se jedan drugome: „Zima — glad". Ali sve to nije jošte ništa. Jedno ne možemo razumjeti: Čemu nas otjeraše iz djedovine, vozíše nas kao marvu u nečistim željezničkim vozovima, čemu nas voziše u Ugarsku, zatim po raznim barakama, gdje nas je više nego deseti dio poumiro, a napokon nas strpaše ovamo medju Nijemce, koji nas nemilosrdno tlače tako, da ne smije čovjek ni spraga kućnoga, čim se na večer počne da spušta mrak na zemlju. Do sada još ne znadosmo, što je ljubav prema domovini, ali sad to znamo i osjećamo. Od žalosti i tuge skoro nam ni srce ne kuca. Ali uza sve te bijede i žalosti, uza sva ta siromaštva sakupili smo za čestitku požrtvovnoj našoj „Družbi" malu svoticu od 35 kruna. Oh kad ćemo opet čuti šum morskih valova. Slatka Domovino! Darovaše: po K 5.—: Nikola Cukon; po K 2·— Katica Mihaljević, Jagica Mihaljević, Marija Lorencin, Marija Mihaljević, Ružica Lorencin, Marko Mihaljević, Petar Lazarić, Dragutin Lorencin; po K 1·—: Anica Mihaljević, Bogoljub Mihaljević, Apolonija Mihaljević, Katica Mihaljević, Anica Radošević, Nježa Lazarić, Antun Lazarić, Berta Demarin, Dragica Demarin, Viktor Demarin, Josip Demarin, Roman Demarin, Marija Mihaljević, Ružica Mihaljević.

Sakupljeno po gosp. F o š k i K i r a c, medju našim bjeguncima u N e u d o r f u i poslano preko naše uprave K 63·90, uz pozdrav miloj hrvatskoj Istri. Darovaše: po K 10·—: Ivan Družetić; po K 7·—: Ulika Kirac; po K 5·—: Marija Ikić, Antun Sladonja; po K 4·—: Zvonimir Sladonja, Nježa Lazarić; po K 3·—: Grgo Kirac, Fumica Mohorović; po K 2·20: Fuma Ušić; po K 2·10: Juština Kirac; po K 2·—: Marija Jukopila, Kristina Lorencin, Marija Ušić, Valentin Kirac, Marija Kirac; po K 1·60: Fuma Grubešić, Martin Ušić, Grgo Kaić, Martina Vlašić, Foška Išić, Marija Lorencin, Jela Kirac, Anka Sladonja. Živjeli plemeniti darovatelji! Naprijed za hrvatske škole!

•

Dalje su položeni istom prigodom i u istu svrhu slijedeći doprinosi: Tvrtka je M. D. D o š e n, trgovina mješovite robe iz Gospića, poslala K 50·—. Polaže M a t o P a l i š k a, posjednik iz Labina i gospodjica M i l k a G r u b i š i ć K 30·—. Gosp. dr. M i h o v i l B u z o l i ć i g. A. B. M. po K 10·—.

Momci sa k o p n e n e l j e t a l a č k e s t a n i c e c. i k. ratne mornarice K 25·—. Darovaše: po K 10·—: Viktor Čajko; po K 5·—: Joco Brankov; po K 2·—: Eustah Kovalčik, Josip Šluka, Jovan Filipović, Frant. Vareška, Antun Štarc. Ukupno K 125; zadnji iskaz kruna 29.666·60; sveukupno K 29.791·60. Živjeli plemeniti darovatelji! Samo naprijed za našu školu i našu budućnost!

Dopisi iz Istre.

Za naše škole. Javljaju nam iz puljskog kotara: Učiteljica I. P. služila je 2 godine na školi u mjestu I. Početkom je rujna teško oboljela, pošto je bila najavila već svoj dolazak na svoje prvašnje mjesto. Radi rata nije mogla biti imenovana definitivnom. Ne samo što nije dobivala plaće za svoje bolesti, nego predbacuje joj se, što nije u teškoj groznici, što ju pošalina zadava, odmah službeno izvjestila što je s njome. A sada dolazi najljepše: Kad je javila svoje ozdravljenje i spremnost, da se povrati k svojoj školi i u obitelj, gdje je imala stan i dobru koštu, došao joj odgovor iz Pule, da može doći, ali samo dok ne bude oslobodjen od vojništva učitelj I. Zar imade puljski kotar toliko učiteljskih sila, da odbija i one koje se već u njemu?

Kanfanar. Vrlo nas je obradovala vijest, što se je naš veleučeni g. zastupnik dr. Laginja zauzeo u parlamentu za naš gradić, da dobije kotarski sud. Puno doista moraju ljudi, osobito oni iz preko drage, putovati i trošiti da idu u Rovinj. Tamo se nalaze tudji medju tudjima. Moraju hodati ure i ure, čekati na vlakove, gubiti često noći, a da ne mogu usput u Rovinju obaviti i koji drugi posao. To je starinski grad bez modernih kulturnih stečevina, koji pada neprestano na mjesto sve to manje trgovačke, gospodarske i prosvjetne važnosti. Kanfanar pak poprimio je posve novo lice u to nekoliko zadnjih desetaka godina odkada ima željeznicu za Pulu i Rovinj. Njegov je položaj pravo središte za Žminj, Sveti Vinčenat, Rovinjsko Selo, Sošiće, Barat. U Kanfanaru križa se lijepih i važnih cesta sa svih strana. U ime ravnopravnosti svih naroda tražimo ovo: „Talijanima talijanska središta, Hrvatima hrvatska“.

Dnevne vijesti.

Hrvati posve bespravni na Rijeci. U času velikih dogodjaja u času kad sve više iskaču na površinu zahtjevi, kojih ne će ukloniti više nitko, dok se oni posve ne ispune, jer tako dugo ne može više biti na svijetu ni pravoga mira, za kojim teže svi narodi bez razlike, dogadja se na Rijeci ovo: Načelnik grada Rijeke dr. Vio ml. dao je jučer u riečkoj rapresentanci saopćenje, u kojem saopćuje, da je odredio, da se u buduće imade kod magistrata primati molbe i podneske u državnom (madžarskom) jeziku, na koje će se redovito odgovarati u službenom (talijanskom) jeziku. Isto tako je odredio, da se u buduće imadu sve magistratske objave izjaviti u državnom jeziku. Na to ga je ponukla živa želja i potreba sugradjana madžarskog materinjeg jezika. Nekoliko je zastupnika tome odobravalo. Suvišno je, da se upuštamo u raspravu o tom, je li ta odredba uslijedila iz vlastite pobude načelnika dr. Via, dok znamo, da je načelnička enuncijacija plod dugotrajnog nastojanja gradskih zastupnika Madžara, te drugih pregovora, koji se vodiše izmedju njih, načelnika, saborskog zastupnika i drugih faktora. Riječka službena statistika od godine 1910. nabrojila je na Rijeci 6493 Madžara (danas ih ima oko 7000), dok je Hrvata i Slovenaca nabrojila 15.000, a mi znamo, da nas ima i preko 20.000. pa ipak, za nas, za jedini i pravi autohtoni elemenat takve se odredbe ne izdavaju. Zar mi ne moramo ići na stavnje, zar mi ne podajemo državi porez u novcu i u krvi? Zar Hrvati ne moraju znati takodjer za sve odredbe, što ih objelodanjuje magistrat i druge oblasti? Gdje je na svijetu još moguće, da se svako elementarno i prirodjeno pravo većine naroda ovako nogama gazi? Mi apeliramo na hrvatskoga bana i na hrvatski sabor, koji sa obzirom na provizorij, što za Rijeku postoji, imadu ne samo pravo, nego i dužnost, da budno prate, što se ovdje dogadja, — pa molimo i tražimo, da se s nama ne postupa kao s robljem i životinjama. nego da nam se dadu ona temeljna i čovječja prava, što ih uživa ne gradjanin, nego svaki čovjek u čitavom kulturnom svijetu, a po gotovo u svojoj vlastitoj kući. („Primorske Novine“.)

Izjava za svibanjsku deklaraciju i mir. Svećenstvo biskupije šibenske pozdravlja s največim oduševljenjem i harnošću mirovni pokret sv. Oca Pape Benedikta XV. i moli dragoga Boga, da blagoslovi njegovu očinsku skrb i plemenitu akciju, koja teži za time, da i mali narodi dobiju slobodu, kako ih po pravu i po pravdi ide. Buduć da jugoslavenski klub u Beču, svojom deklaracijom 30. svibnja t. g. odgovara i intencijama sv. Oca Pape zahtijeva, da bude zajamčen potpuni politički, moralni i materijalni razvitak našega naroda hrvatskoga, srpskoga i slovenskoga imena, iz pune duše potpisani pristaju uz istu deklaraciju, jer su i oni zato, da na temelju narodnoga načela i hrvatskoga državnoga prava habsburžkoj monarhiji bude uspostavljena hrvatska država. Izjavu je potpisalo 58 svećenika. („Novine“.)

Novo socijalističko glasilo. Socijalisti će izdavati novi tjednik pod naslovom „Pravda“. List je već prijavljen kr. drž. odvjetništvu, a ujedno je onamo prijavljen kao ogovorni urednik Stjepan Batt. Prvi bi broj toga novoga tjednika imao izaći na sam Badnjak. „Novine“.

Vojničke vijesti.

Dnevna zapovjed lučkog admiralata broj 353 od 19. prosinca 1917.

Posadno nadzorstvo nadpor. Neumayer.

Liječničko nadzorstvo na N. V. b. „Bellona“; linijški liječnik dr. Zeilinder.

Liječničko nadzorstvo u mornaričkoj bolnici: pučko-ustaški liječnik dr. Buzolić.

Pojedini broj 12 h.

CIJENA listu: U pretplati za čitavu god. K 36·—, za polugodište K 18·—, tromjesečno K 9·—, mjesečno K 3·60, u maloprodaji 12 f. pojedini broj. UGLASI primaju se u upravi lista trg Custoza 1.

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

„HRVATSKI LIST" izla i u nakladnoj tiskari JOS. KRMPOTIĆ u Puli, trg Custoza 1. Uredništvo: Sisanska ulica br. 24. — Odgovorni urednik JOSIP HAIN u Puli. — Rukopisi se ne vraćaju.

Godina III. U Puli, petak 21. prosinca 1917. Broj 882.

AUSTRO-UGARSKI RATNI IZVJEŠTAJ.

Beč, 20. (D. u.) Službeno se javlja:

Istočno bojište:

Primirje.

Talijansko bojište:

Uslijed povoljnog je vidika bila topnička djelatnost s obje strane živahna. Neprijateljske su navale proti našim novim položajima na Monte Pertica bili odbijene. Broj po četama generala pješadije Alfreda Krausa u bojevima istočno od Brente od 11. o. mj. dopremljenih zarobljenika iznaša dosad 270 časnika, medju njima 7 stožernih časnika, i 8150 momaka.

Poglavica generalnog stožera.

NJEMAČKI RATNI IZVJEŠTAJ.

Berlin, 20. prosinca. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana javlja:

Zapadno bojište.

Bojna skupina prijestolonasljednika Rupprechta: Grad je Dixmuiden ležao od vremena do vremena pod živahnom minskom vatrom. Izmedju Houlsterske šume i Lysa, kao i južno od Scarpe popodne i navečer pojačana topnička djelatnost. Kod Lensa živahne borbe minometa.

Bojna skupina njem. prijestolonasljednika i vojvode Albrechta: S obje strane Ornesa, na uzvisinama Moze i jugozapadno od Combresa oživjela je prolazno topnička vatra.

Istočno bojište

Ništa nova.

Macedonsko bojište:

Na Vardaru i izmedju Vardarskog i Dojranskog je jezera bila pojačana topnička djelatnost.

Talijansko bojište.

Višekratne su talijanske navale proti novostečenim crtama na Monte Pertica bile odbijene. Na sedlu Tomba, na Piavi, s obje strane Monttella živahni topnički boji. Izmedju Brente i Piave dopremljeno bje od 11. o. mj. na talijanskim zarobljenicima 270 časnika i 8150 momaka.

Prvi majstor glavnog stjela Ludendorff.

Austrijska zastupnička kuća.

Ministri se boje sudjelovanja naroda kod mirovnih pregovora. — Narodi bi im smetali. — Hoće li nam Rusija priskrbiti kruha. — Kakav si želimo mir. — Nenjemački i nemadžarski narodi ne vjeruju Czerninu — Aprovizacija Istre. — Proračunski odsjek. — Nestašica ugljena.

Beč, (D. u.) 19. Kod rasprave o prešnim pitanjima, koja se tiču mirovnih pregovaranja, izjavio je ministar-predsjednik dr. Seidler slijedeće: zast. Stanek, Petruszewycz i drugovi predložiše, neka bude vanjskom ministru kod mirovnih pregovaranja dodijeljeno vijeće, sastavljeno od raznih narodnosti Austro-Ugarske. Prema ustavnopravnim ustanovama ima da kod mirovnih pregovaranja fungira kao zastupnik ministar vanjskih poslova, koji ima da vodi ova pregovaranja u okviru svoje odgovornosti i u sporazumu sa odgovornim ministarskim predsjednicima obiju država monarkije. Protivilo bi se ustavu svih konstitucijonalnih država, kad bi vlada kod vodjenja ovih pregovaranja bila nadzirana vijećima, kako imaju pred očima interpelanti. Iz toga se razloga ne može uzeti u obzir ovog formalnog predloga. Razumije se samo po sebi, da će se utanačenja, koja će se eventualno sklopiti, u koliko je prema ustavu pobrebno, da budu odobrena od zakonodajnih tijela, ovima predložiti, da o njima raspravljaju. Drugi upit zast. Stanjaka i drugova pita, da li su se u gospodarstvenom pogledu poduzeli nužni koraci, kako bi se dovozom iz Rusije poboljšalo naše prehrambene prilike. U 4. točci ugovora o primirju, sklopljenog sa Rusijom, ustanovljeno je, da je prodaja i izmjena dnevnih potrebština na sa obraćajnim mjestima fronte dozvoljena. (Odobravanje). Potanje će se ustanove tog privremenog utanačenja urediti u Petrogradu, gdje će se naskoro sastati zastupnici ugovarajućih stranaka. Samo se po sebi razumije, da će se kod mirovnih pregovara urediti i gospodarski odnošaji obiju država monarkije do Rusije. O bojazni, da će druge središnje države imati kod toga većih probitaka, nije uopće treba da se raspravlja. Na upit zastupnika Adlera, Seitza i drugova primjećujem, da će vlada u smislu svojih, već prije opetovano podanih izjava kod mirovnih pregovora sa Rusijom polaziti sa stanovišta, da želimo sa Rusijom sklopiti mir bez teritorijalnih i gospodarskih naslistva. Namjera austro-ugarske vlade, da sa svim našim protivnicima sklopi nesebičan mir, dobro je poznata vladama svih neprijateljskih država. Pošto može svrha svake mirovne ponude biti samo ta, da se prìopće protivniku predlogi, koji mu nijesu poznati, to nema nikakova povoda, da u ovaj trenutak pristupimo svojim protivnicima sa novim mirovnim predlozima. — Zastupnik Glombinski zagovara sjedinjenje svih Poljaka. Zastupnik Ravnihar odbija spočitavanje, kao da je zahtjev Jugoslavena glede Jugoslavenske uperen proti državi i miru. Zastupnik Langenhan izjavlja, e iz govora grofa Czernina proizlazi, da se njemačke stranke glede mira nalaze na istoj crti kao i ministar. Govornik se žali, što se njemački socijalni demokrate i u ovom slučaju nalaze u društvu sa Česima. Klic za bezuvjetnim mirom odricanja mora naše protivnike učvrstiti u mnienju, da je naša monarkija već na kraju svojih sila. Zastupnik Ofner traži ukinuće privatne industrije na temelju medjunarodnog utanačenja. Zastupnik Klofač izjavlja, da nenjemački i nemadžarski narodi nemaju nikakova povjerenja u Czernina. Zastupnik Onciul preporuča sjedinjenje jugoslavenskih područja i Rumunjske u personalnu uniju pod hapsburškom dinastijom. Zastupnik Seitz traži, da mirovnih pregovora ne vodi isključivo samo zvanična diplomacija i da vlada ne poduzima nijednog važnog koraka, a da ne bi bila u dodiru sa narodima u tom parlamentu, i da radi prema njihovim željama. Zastupnik se Eugen Lewickyj ogradjuje proti tomu, da budu ukrajinska područja izručena budućoj poljačkoj državi. Zastupnik Wityk traži sjedinjenje svih ukrajinskih područja u ukrajinsku republikansku državu.

Beč, 19. (Odgovor upravitelja ureda za pučku prehranu na interpelaciju). Na interpelaciju gosp. zastupnika Spadara i drugova, stavljenu na sjednici visoke kuće od 14. srpnja 1917, a dostavljenu mi dne 6. kolovoza 1917, glede aprovizacije Istre kao i glede rekvizicije svih plodina, te glede dozvole za klanje, častim se odgovoriti slijedeće: Opskrba živežem u Istri ovisi gotovo isključivo o dovozu živeža izvana, pošto je čitavo Primorje na glasu kao područje potrebe. Prošle je gospodarske godine općenito zadovoljavala aprovizacija Istre taku dugo, dok su stigli dovozi žita i odgovorili potpunoj doznačenoj količini. U tom je pogledu nastao preobrat tek u proljeće 1917, kadno je uslijed nepovoljnog opskrbnog položaja, uslijed kojega je u ovo vrijeme imalo da pati nesamo Primorje, nego čitava monarkija, počeo zapinjati dovoz žita i kad su se doznačene količine morale skratiti. Od nove žetve ovamo poboljšale su se prilike u Istri. Ured za pučku prehranu nastoji, da po mogućnosti osigura redovitu opskrbu Istre iz Ugarske. Državni je namjesnik u Trstu, koji neprestano nastoji, da olakoti težak položaj prehrane podredjenog mu upravnog područja, poduzeo mjere, da primjerene osigura jednomjernu razdiobu živeža putem mjesnih aprovizacijonih postaja, kojih djelatnost nailazi uz današnje izvanredne prilike, a ponajpače uslijed nestašice prikladnog osoblja. Državno je namjesništvo uzelo na um i ustanovljenje posebnog aprovizacijonog povjerenstva za Istru; tim je pitanjem opširno bavilo zemaljsko gospodarsko vijeće za Primorje u sjednici od 23. srpnja 1917. Tom se je zgodom izjavila većina članova zemaljskog gospodarskog vijeća za pridržanje dosadašnje aprovizacijone organizacije i protiv ustanovljenju vlastitog aprovizacijonog povjerenstva za Istru. Ali i ovi članovi manjine, koji su zagovarali podignuće posebne aprovizacijone postaje za Istru, nijesu to ostvarenje osnove na uvjete, kojih je ispunjenje bilo već unaprijed veoma dvojbeno, tako te je njihovo stanovište izgledalo gotovo kao otklon osnove. Obzirom na ovakovo je stanje stvari bilo državno namjesništvo mnijenja, da se sadašnja organizacija aprovizacije pridrži, a to tim više, što centralizacija opskrbe živežem — ne gledeći na to, što upućenjem sveukupnog upravnog područja na jednu jedinu aprovizacijonu postaju imade njezina financijalna snaga znatnu korist — pruža i tu prednost, da se opskrba jedinstveno uredi na način, koji odgovara potrebama pojedinih dijelova područja. Što se tiče vojničkih rekvizicija, proti kojima su se interpelanti bili pritužili, to su se ove obavljale na poziv zapovjedništva Soške armade, jer Istra spada u opskrbno područje njezino. Što su se rekvizicije provadjale katkad mimoilaženjem političkih oblasti, imade svoj razlog u skrajnjoj prešnosti, mnogo i mnogo puta nastaloj uslijed ratnih prilika. U prvom su se redu ticale rekvizicije dobave sijena, koje su u svojoj sveukupnoj množini nadilazile propisanu količinu Provedenje je tih dobava odredilo državno namjesništvo tek tad, kad su vojničke oblasti opetovano bile izjavile, da o tim dobavama ovisi podržanje bojne snage armade. Zapljena je vina godine 1916. uslijedila uslijed naredbe državnog namjesništva u Trstu od 9. rujna 1916. z. z. l. br. 36. Ove su mjere provadjale vojne oblasti. Što je množina vina ostavljena za civilnu uporabu, bila nedostatna, imade se svesti na veliku potrebu vina za vojsku. Gospodarenje je sa ljetošnom vinskom žetvom bilo uredjeno odredbom državnog namjesništva od 14. rujna 1917., z. z. l. br. 32, koje odustaje od zapljene vina i ustanovljenja stalnih cijena i odredjenjem ponudbene dužnosti za proizvadjače, trgovce i podrumske promete prenaša isključivo pravo prodaje vina na vinarsku postaju koja stoji pod upravom zemaljskog upravnog povjerenstva za Istru, koja se vinara imade brinuti za pravednu podjelbu vina izmedju vojništva i civilnog pučanstva. Žito nije bilo potraživano. Što se tiče voća, bilo je, kako bi se spriječilo po civilni potrošak odviše osjetljivo kupovanje voća u Istri, i kako bi se postiglo jedinstveno uredjenje koli obzirom na vojničke, toli na civilne interese, ove godine u sporazumku sa zapovjedništvom Soške armade kupovanje i povrća u sudbenom kotaru Piranskom pridržano vojnoj upravi, osobito za opskrbu vojničkih zdravstvenih zavoda na fronti, dok je u Koparskom sudbenom okružju prema utanačenju dozvoljeno kupovanje voća i povrća isključivo za civilni potrošak. Na uredjenje marvinskog prometa u Istri zaista utjecalo četno zapovjedništvo u Bujama u svom području, što nije imalo zakonite osnove. Zapovjedništvo se je Soške fronte našlo uslijed toga prinukanim, da tomu stane na put; otad je nadgledanje marvinskog prometa preneseno na političke okružne oblasti, kojima je ali ta zadaća samo privremeno povjerena, dok se ne podigne po državnom namjesništvu zasnovana postaja za marvinski promet u Primorju.

Beč, 20. (D. u.) (Zast. kuća). Proračunskom je odsjeku bio produžen rok za izvještaj do 22. siječnja. Na to će raspravlja o izvještaju izvjestitelja dr. Steinwedera o ratnom porezu. Izvjestitelj predlaže, neka se primi kompromisni prijedlog. Zast. dr. Renner ovom se prijedlogu protivi te predlaže, nek se ostane kod već prihvaćenih zaključaka zast. kuće. Poriče gospodskoj kući pravo, da sudjeluje kod raspravljanja o porezima. Iza govora ministra financija, prihvaća se sa 130 protiv 122 glasa Rennerov prijedlog, čime je kompromisni prijedlog pao. — Iza kratke se debate prihvaća predloga o osjeguranju rudara proti nezgodama. — Ministar javnih poslova pl. Homan odgovara na interpelaciju zast. Čeha o pomanjkanju ugljena u Pragu. Ministar izjavlja, da si je vlada svijesna teškog položaja pučanstva te nastoji, da odaleči zapriјeke, koje stoje na putu opskrbi ugljenom. Pomanjkanje se ugljena ne osjeća samo u Češkoj, već i u svim austrijskim pokrajinama. Ministar saopćuje, da se je u mjeseca novembra producirało za 255.000 tona manje ugljena, nego u mjesecu oktobru. Poskrbilo se je zato, da se Gradac, Trst i drugovi gradovi opskrbe ugljenom. Dužnost je vlade, da poduzme sve, kako bi pučanstvo moglo i dalje ustrajati. Sjednica se nato zaključuje. Naredna će se sjednica sazvati pismenim putem.

Iz Rusije.

Banke opet posluju. — Ukrajina. — Pitanje je mira na labavim nogama. — Car dolazi u Kronstadt. — Odnošaji k antanti. — Ratno stanje u Petrogradu.

Petrograd, 19. (D. u.) Pétr. brz. u. Prema dogovoru, sklopljenom medju odborom privatnih banaka i državnom bankom, započele su danas banke opeta redovito djelovati.

Petrograd, 19. (D. u.) P. br. u. Prosvjedna stavka proti postupanju središnje rade, proširila se je na sva kijevska predgradja. — Boljševičke čete koracaju prema Kijevu. — „Djen" javlja: Bojevi u Odesi traju dalje. U sjednici zastupnika svih organizacija bje zaključeno, da čitava vlast predje u ruke izvršnog odbora sovjeta i rade.

Petrograd, 19. (D. u.) Petr. brz. u. Vijesti, da su Kozaci osvojili Rostov, nijesu istinite. Prema nekoj brzojavci, koja je jučer prispjela, je Rostov oslobodjen.

: Beč, 19. Obzirom na sukob izmedju Rusije i Ukrajine piše poluslužbeni list „Wiener Allgemeine Zeitung": Iz nepovoljnog se razvoja stvari u bivšoj carskoj državi jasno razabire, kako slabo je razbistren unutrašnji položaj države, s kojom kanimo stupiti u mirovne pregovore. Ako i jest predstojećom konferencijom u Brest-Litowsku učinjen važan korak prema unaprijed, to bi bilo ipak skroz i skroz neispravno, kad bismo se u ovaj čas podavali prekomjernim nadama. Preodviše — bilo bi štetno. Mi moramo imati pred očima, da stojimo tek na početku zaista teškog pothvata, koji ovisi o mnogim nepredvidljivim slučajnostima. Dodje li zaista do sukoba izmedju Rusije i Ukrajine, to se zamašaj takova dogadjaja i njegova djelovanja na mirovne pregovore u ovaj čas uopće i ne može prosuditi. Samo jedno se može već sad ustanoviti, da je unutrašnji položaj Rusije takav, da moramo biti spremni na iznenadjenja.

: Haparanda, 19. Prema službenoj su vijesti zatražili mornari mornarice Istočnoga mora, da se car i njegova obitelj preveze u Kronstadt, pošto su već ponovno stigle vijesti o namjeravanom bijegu bivšega cara.

: Petrograd, 19. (P. b. a.) Konferencija estonskih seljaka, koji imadu samo malo, ili nikakovog zemljišta, otvorena bje uz sudjelovanje od 156 zastupnika. Raspoloženje je na svaki način za boljševike.

: Kopenhagen, 19. prosinca. Iz diplomatskog se izvora javlja, da je Trocki ponovno izdao poziv na parišku i londonsku vladu, nek sudjeluju kod mirovnih pregovora. Francuska ne bi bila protivna da se pozivu odazove. Lloyd George izrazio se medjutim sa svom odlučnošću protiv toga. Trocki je na to naložio, da se saopći u London da će obveze isplaćivanja Rusije prema antanti proglasiti ništetnima, ako ova ostaje pri zaključku da se rat nastavi.

Petrograd, 18. (D. u.) — Petr. brz. ured. Prema nekoj vijesti iz Rostova nalazi se ovaj grad u rukama Kozaka.

Petrograd, 19. (D. u.) — U Petrogradu je proglašeno ratno stanje. Sastajanje je na cestama zabranjeno. Svi će pokušaji pljačkanja biti bez ikakve prijašnje opomene ugušeni strojnim puškama. Bez osobite dozvole neće poslije 9 sati na večer niko moći ostati na ulici.

IZ ENGLESKE.

London, 18. (D. u.) U donjoj je kući upravio neki zastupnik pitanje na vanjskog ministra, da li je on pripravio predlog na alijirce, da se tako dugo posve prepriječi svaki trgovački i brzojavni saobraćaj sa središnjim vlastima, dok ove ne isprazne sva tijekom rata zaposjednuta područja, dok nedaju posvemašnju zadovoljštinu za sve zločine, što su ih na kopnu i na moru počinile proti civilizovanoj zajednici i dok ne prihvate sve predloge alijiraca, koji se tiču prava naroda na samoodredjenje, medjunarodnih obraničkih sudova i ograničenja naoružavanja poslije rata. Lord je Cecil odgovorio, da će se takav prijedlog brižno proučiti.

London, 18. (D. u.) Donja kuća. Collins je kazao, da nije, po njegovome mnijenju, s Njemačkom mogući nikakav mir tako dugo, dok pruska vojnička autokracija ostane nepobijedjena ili ne bude od njemačkog naroda oborena. Ponsomby je oštro napao na diplomaciju Engleske i njezinih saveznika, te je izjavio, da se objavljeni ratni ciljevi alijiraca ne slažu s predlozima u tajnim ugovorima. Ministar je izvanjih posala, Balfour, izjavio, da je Ponsomby kazao, kako su ured za izvanje poslove i ratni ured bili nespretni, te da su spriječili Rusiji, da ona još u ovom trenutku ne stoji s potpunim srcem na strani alijiraca. Ponsomby da je dalje izjavio, da je ruska revolucija bila ovdje u zemlji hladnokrvno pozdravljena. On da ne može tajiti, da je vlada i donja kuća konac zloglasne autokracije u Rusiji toplim oduševljenjem i najživahnijom nadom pozdravila. Konferencija o ratnim ciljevima da nije bila od engleske vlade odbijena. Što se tiče ugovora i Ponsomby-jeve osude tajne diplomacije, mora on da pripomene, da ugovor može biti objavljen samo uz odobrenje ostalih stranaka. Na neku opasku Ponsomby-ja, glede Carigrada, odgovorio je Balfour, da nije iz imperijalističkih razloga bilo nikakovih pogodbi.

---

* **Primirje o Božiću — na svim bojištima.** „Daily News" javlja: Švedsko društvo za mir i mirovna sudišta, odaslalo je ovu brzojavku ministrima-predsjednicima zaraćenih zemalja: „Pošto se sada po četvrti put primiče u ovom ratu božićni blagdan, to molimo vašu vladu, neka dopusti o Božiću, najvećem blagdanu crkve, i naših zemalja, primirje. Dajte svojim vojnicima kratak počinak, njihovim porodicima za nekoliko dana oslobodjenje od straha i tjeskobe, a čovječanstvu kratak rok da se duševno sabere.

* **Njemački glas o miru sa Rusijom.** Sa parlamentarne strane pišu listu „Berliner Post": I tako donaša godina 1917. ipak ozbiljno mišljenje za mirovne pregovore. Naš cilj kod toga može dakako biti samo taj, da se dospije do mira, koji nam zajamčuje trajno i prijateljske odnošaje prema našim istočnim susjedima. Kojekakove teške misli, koje su se u nama radjale proti prijevremenoj uspostavi kraljevine Poljske, potječu dobrim dijelom od bojazni, da bi te mjere mogle otešćati uspostavu prijateljskih odnošaja naprama ruskoj državi. Uspostava je takovih odnošaja sa Rusijom sad od to veće vrijednosti, što ćemo i mi nakon zaključka mira imati da prebrodimo znatne poteškoće u ostalom svjetskom prometu. Opunomoćenici će dakle središnjih vlasti imati stoga čvrsto držati pred očima kao cilj postignuće takova mira sa Rusijom unutar onih granica, koje propisuju životni uvjeti države njemačke i naših saveznika. Bude li uprava carstva prema poticajima demokratskog novinstva provadjala mirovne pregovore u dodiru sa vodjama stranaka, to će se morati pod izvjesno očekivati, da će tim pregovorima biti pozvani nesamo vodje stranaka lijevoga bloka, nego i stranaka desnice. Budu li se vodili mirovni pregovori uz sudjelovanje parlamenta, to ovo ne smije da bude sudjelovanje krnj-parlamenta, nego čitavog parlamenta. Tom zgodom neka bude upućeno na to, da zaslužuje ozbiljnog razmišljenja, glede toga, bi li stranke desnice tad i nadalje sudjelovale kod svih medjustranačkih dogovora, od kojih su se dosad držale postrance. Na tom bi putu možda došle iz svoje dosadašnje izolovanosti i dospjele do praktične suradnje kod državne politike.

* **Proti množenju papirnatog novca.** Iz Beča javljaju, da je proračunski odsjek prihvatio prijedlog, koji pozivlje vladu, neka na svaki način spriječi daljnje množenje banknota. Ministar je financija, barun Wimmer, izjavio, da je o posebnoj noti pozvao ratno ministarstvo, neka više štedi, jer da se samo na taj način može smanjiti izdatke.

* **Iz Italije.** „Luzerner Vaterland" javlja iz Rima: Mnogo pažnje pobudjuje interpelacija, koju je u talijanskom senatu podnio bio bivši ministar izvanjskih poslova, Tittoni. Pripovijeda se, da je Tittoni podao kojekakovih izjava, iz kojih se može zaključivati, da je promijenio svoje mišljenje. Tittoni da se je sporazumio sa Giolittijem i da je pripravan u slučaju pada Sonninovog preuzeti lisnicu ministarstva izvanjskih poslova. Govori se ali i o tom, da će Giolitti sam sastaviti kabinet i u njemu kao ministar-predsjednik preuzeti spomenutu lisnicu.

* **Prehrana u Engleskoj.** Reuter javlja iz Londona: Povjerenik je za živežna sredstva izjavio, e se ne treba bojati, da će Nijemci izgladnjeti Englesku. No morat će se podnašati oskudica. Nema dostatno margarine, maslaca i slanine u zemlji. I na mesu vlada oskudica. Zalihe su pšenice radi potrebe Francuske i Italije manje nego pred dva mjeseca. Po svoj će se prilici morati pristupiti razdiobi živeža na obroke.

* **Sarrail.** Reuterov ured javlja iz Washingtona: Listovi pišu o opozivu generala Sarraila i spominju generala Guilleumonta kao njegova nasljednika. Sarrail da je bio pozvan na više mjesto. Nadalje se javlja, da je francuski admiral, koji je zapovijedao alijirskom mornaricom u egejskom moru, bio nadomješten podadmiralom Fatu.

* **Iz Francuske.** Kod ministra će se predsjednika osnovati vijeće za zajedničko djelovanje sa Sjevernom Amerikom prema namišljenoj već osnovi. Prijašnji poslanik u Berlinu, Jules Cambon, poduzet će u svrhu shodne mjere i nadgledati provadjanje te osnove.

* **Hrvatska je izborna reforma** bila u sjednici hrvatskog sabora od dne 17. o. mj. iza trećeg čitanja jednoglasno prihvaćena.

* **Srbija i Crna Gora.** Ruski listovi saopćuju, da se je u Solunu održavalo srpsko krunsko vijeće, koje je pretresivalo isključivo zdvojan položaj vojske i položaj, koji je nastao uslijed primirja na ruskoj fronti. Ministar se predsjednik Pašić zauzeo za nastavak rata, dok se većina medjutim sa svom odlučnošću izjavila protiv toga. Držanje je princa Aleksandra bilo neodlučno. — Prema vijestima iz Ženeve, srpski je i crnogorski kralj izrazio želju da iza utanačenja mirovne stanke stupe u mirovne pregovore s centralnim vlastima. Francuska se je vlada medjutim nećkala da dade svoje odobrenje za direktne pregovore, te je srpskome kuriru uskratila dozvolu za putovanje u Petrograd.

* **Demobilizacija.** Dne 19. t. mj. vršila se je u Beču tajna sjednica ratnog odsjeka ugarske delegacije, u kojoj je ministar rata general Stöger podao izvještaj o demobilizaciji.

* **Otvorenje trgovačkog prometa u Crnom moru.** Kako carigradski listovi javljaju, isplovilo je već nekoliko jedrenjača i drugih malenih brodova iz carigradske luke, u iz crnomorskih luka. Tursko će brodoplovstvo doskora preuzeti službu za putnike i prevoz osoba. Jedan je brod otplovio u Zunguldak.

* **Zastupnici Bugarske u Brest-Litowsku.** Iz Sofije brzojavljaju sa danom 19. prosinca: Ministar pravosudja Popov i opunomoćeni ministar Kosev, kojemu će se na putu priključiti bugarski konzul u Budimpešti, opunomoćeni ministar Stojadinović, putuju danas u Brest-Litowsk, gdje se već nalaze vojni opunomoćenik pukovnik Gantašev i prvi tajnik bugarskog poslanstva u Berlinu, Anatozov. Ovih će pet izaslanika zastupati Bugarsku na mirovnoj konferenciji.

Političke vijesti.

Antanta i Rusija.

„Berliner Tageblatt" prenaša iz ruskog lista „Novaja Žizn" dugačak članak, u kojemu taj list, kojega uredjuje Maksim Gorki, predbacuje antanti njezino ciničko postupanje prema Rusiji. U tom se članku veli, da je antanta držala Rusiju sa njezinom velikom vojskom kao slugu, kojega se opskrbljuje novcem, da vodi rat u slavu imperijalističkih ciljeva internacijonalnog kapitala. Simpatije antante za Rusiju bile su upravo u onakovom razmjeru, kakovi su bili uspjesi ruske vojske. Antanta da je cijenila samo ruske vojnike, koji su morali da idu za nju u topovsko ždrijelo, i da padaju kao žrtve njihovih imperijalističkih ciljeva. Čim je vojnička sila Rusije djelomično oslabila, odmah se morali i iz temelja promijeniti odnošaji antante k Rusiji. I kad se zemlja oslobodila izpod carskoga jarma, nije antanta s nikakovim simpatijama pratila tok revolucije, kaošto je prije dugo godina podupirala svojim zlatom carsko prestolje. Kad je ruski vojnički ataše pokušao da u Francuskoj objavi nekoliko podataka, kako još neprestano drži ruska fronta velik broj bojnih sila neprijatelja, francuska da je štampa jednostavno bacila u koš dokazivanja ruskoga zastupnika. I ako je zaključkom na jesen godine 1914. bilo odlučeno, da će vlasti četvornoga sporazuma zajednički voditi rat i zajednički sklapati mir, ipak su Engleska i Francuska, koje su jednoč težile za carevom milošću, držale shodnim, da zanemare privremenu vladu. Na taj su način bila zaključena sva pitanja o sudjelovanju Amerikanaca u ratu bez sudjelovanja Rusije. Sve se riješavalo potajno, i pitanje se solunske armije potajno riješilo, kao da ne bi uopće bilo saveznice Rusije, a ne dapače ruske vojske, o čijoj se sudbini odlučivalo. Boljševici da nemaju nikakove krivnje, da je antanta već na proljeće zauzela stanovište prema revolucijonarnoj Rusiji, koje se kasnije nije promijenilo. Besramni je svjetovni imperijalizam htio da žrtvuje mladu slobodu Rusije svojim sebičnim interesima. Imperijaliste se nijesu ni malo brinuli o unutarnjem položaju u Rusiji, već su neprestano zahtijevali od Rusije novih i novih vojnika. Revolucija im boljševika služi samo za to, da se sad riješe Rusije. U zapadoevropskim se listovima već odavna govori o miru, koji se ima sklopiti na trošak Rusije. Zato svaljuju sada svu krivnju

radi neuspjeha na Rusiju, kaošto su prije svu krivnju radi rata svaljivali na Njemačku. Članak svršava zaključkom, da će nastati novi preokreti, i novo doba prevrata, koji će posve promijeniti kartu Evrope i odnošaje izmedju imperijalizma i sila, koje protiv njega bojuju, potpuno preurediti.

Domaće vijesti.

O našoj srednjoj školi u Puli. Pred nekoliko smo se dana osvrnuli na to pitanje, i našoj smo inteligenciji, našoj upravi i našim vlastodršcima dali prilike da o tom razmišljaju. Ali nije nam ni na kraj pameti bilo, da sve to ostane onako pri „čakulama“, kako naš narod veli, već smo čvrsto odlučili, da ozbiljno poradimo oko oživotvorenja naših pravednih zahtjeva. Kazali smo otvoreno, da ćemo tu školu dobiti, ili oteti, ili narinuti. Dobijemo li je, bit ćemo zahvalni onima, koji nam je dadu, i vidjet ćemo, da ipak ima trunka pravednosti na svijetu, a i kod nas. One sile, koje bismo upotrebili kod otimanja te škole, moći ćemo da upotrebimo u druge svrhe i time ćemo mnogo pridobiti. Ne dadu li nam je, onda moramo sve sile uprijeti, da im je otmemo, ili narinemo. Ne smijemo više poznavati milosrdja. Ne smijemo više niti da moljakamo po našem običaju tiho i ponizno kao jaganjci. Ne, rat nas je puno toga naučio! Naučio nas je to, da znamo sada cijeniti sebe, i da vidimo, kako nam se kruto osvećuje naša poniznost i popuštajuća naša ćud. Jasno i glasno treba zahtijevati, nek sve ozvanja, treba porušiti stare tradicije zakutnog moljakanja, treba kazati jasno i otvoreno: To je naš cilj, to je pitanje našega opstanka, to je naš pravedni zahtjev. Na vama je sada da taj zahtjev ispunite. Nećkate li se, ili izbjegavate li praznim obećanjima, koja se nikad oživotvoriti ne će, e pa onda razumijemo se! Ne možemo da se od vas nadamo ničemu, i naše ćemo si zahtjeve gledati da provedemo u zbilju sami. Mnogi i mnogi još danas vjeruju da to ne ide, ili bolje ne vjeruju da se to postignuti može. A ipak može! Kako? Na koji način? Čime? Evo kako: Treba nam novaca, pa onda novaca, pa zatim još jedamput novaca! Treba nam volje, pa volje i volje! I treće, što nam treba, jest poduzetni duh. Za ovo dvoje zadnje, to bi još išlo, ta, bože moj, ipak ima još ljudi, koji bi imali za to volje i poduzetnog duha, ali ono prvo je najteže. Kad bi počeli sa sabiranjem novaca, možda bi koji našao shodnim, da predbaci, kako gulimo narod. Ali to su suvišne fraze i suvišne riječi. Kad se radi o našoj sudbini, o sudbini naše djece, o budućnosti našeg naroda, koja ipak mora biti svijetlija negoli je bila prošlost, onda će sigurno svaki, koji je sposoban da logički i po svome priprostome razumu misli, moći zaključiti, da se tu zbilja radi o njegovoj koži. Ono, što zahtijevamo, to nam ne dadu, i ako je to i pravedno po svakom ljudskom i prirodnom zakonu. Onda treba da si pomognemo sami. Ako pak držimo, da nijesmo stvoreni za to, da propadnemo, nego da smo zato tu, da se širimo i razvijamo, moramo si pomoći sami. „Kako si prostreš, onako ćeš i spavati“ veli narodna poslovica, a mi si moramo biti toga u potpunome smislu svjesni. Ono, što si sami izvojštimo, to ćemo imati, ono, što si sami podignemo, stajat će nepokolebivo i svjedočiti, da smo ipak za nešto sposobni. Budemo li čekali, da dodje netko treći, i taj da nam dade sve ono što želimo, kruto ćemo se razočarati. Nitko nam ne će dati više od onoga, što budemo sami kadri da uzmemo. Kakve pak srednje škole mi ovdje trebamo? Svakakove. Trebamo i gimnazije i realke, trebamo i učiteljišta, trebamo pak osobito trgovačke i obrtne škole. A sve to nije moguće preko noći postignuti. Treba dakle da se odlučimo za ono, što nam je najnužnije, i što bi se najlakše dalo provesti. U Istri imademo jednu gimnaziju i jedno učiteljište, a prva srednja škola, koja bi se imala ustanoviti, imala bi biti realka. Kad bismo to imali, bili bismo na početku cilja. Eto nam onda zahvalne omladine, koja je ganuta primjerom roditelja, pripravna i oduševljena za daljnji rad! Probili bismo frontu i pobjeda bi nam bila osjegurana. A sve je to ipak tako jednostavno, i dobar bi početak osigurao po uspjeha. Trebalo bi samo započeti. I mi ćemo započeti. S potpunim uvjerenjem da je narod dozrio, da shvati svoju zadaću, da shvati i svoje dužnosti, i svijesni si da započinjemo velik posao, i da će potomci znati da prosude ono, što im mi sagradimo, započet ćemo! Uspjeh će naš ovisiti o narodu, a još više o inteligenciji, koja će nas podupirati. Vjerujemo u našu snagu, vjerujemo u našu silu i vjerujemo u naše uskrsnuće! U toj se vjeri mičemo. Ne uspijemo li, vidjet ćemo, da u istinu nijesmo sposobni za život, i da smo odsudjeni na smrt. Sve zavisi o nama. Mozgajte i promozgajte, razmislite i odlučite se: živjeti ili propasti?

Božićni dar bjegunačkoj djeci u taboru mornarice u Steinklammu. Odbor gospodja za ratnu skrb i odbor za ratnu pripomoć poklanjaju svaki polovicu iznosa od K 1000 za božićne darove djeci u bjegunačkom taboru u Steinklammu, te im se ovim putem za to izriče najsrdačnija hvala.

Ponesrećio mu se udarac. Jučer je po podne stigao vlakom u ovdješnju pokrajinsku bolnicu seljak Čerin Šime pok. Bože, od 53 godine, iz Mrgani kod Kanfanara, da liječi ranu, koju si sam sjekirom zadao. Otputio se bio naime u šumu, da siječe drva za domaće potrebe, da barem ugrije ruke i noge, kad želudac i onako ne može, i ovdje se dao na posao. Kako je u brzini radio, kod jednog mu se je udarca sjekira poskliznula po drvu i odbivši se od drva zasjekla mu se u desnu nogu. Rana je prilično znatna, premda nema nikakove opasnosti, te će sigurno brzo ozdraviti i imati opet prilike da siječe, ali da se ne posiječe.

Uspjeh sedmog ratnog zajma u Trstu i Primorju. Dopisni ured javlja: Iz nepotpunih se još vijesti može već zaključiti, da je upisivanje VII. ratnog zajma u Trstu i Primorju postiglo znatan uspjeh. Upisivanja su se uspela do približno 140 milijuna kruna. Taj uspjeh ponovno svjedoči o patriotičnom mišljenju pučanstva i njegovom čvrstom pouzdanju u sretnu budućnost zemlje.

Jena po našu. Pokle je uno bija zamuka Jurina i Franina u „Našoj Slogi“, nismo čuli da bi se kad bilo metalo črno na bilo ča pristojnega, to će reći, da se ni nikad pokle dišputalo po našu. Kad ter kad reka bi bija barba Mate Balota svoju, ali bi i on vreda jopet umuka, kako da bi ga bilo sram, da je našu bisidu da u foje štampati. A forši je i pravo ima, da se je šramija, kad je vidija, da se danas ne more drugo pametno govoriti, i da ga nidan ne bi sluša. Da bi počeja ča deškuriti od pulitike, a ki bi danas sluša? Kamo koderice dojdeš, čuješ samo, di govore: se dobije ča za isti? se dobije muke, se dobije fažola, i magari ripe? A uno vrime, kad bi se bija razgovara Franina i s Jurinom ni bilo potriba pitati, ko je ripe, ali ko je kumpira, zašto ki tega ni u ondanje vrime ima, su mu govorili, da je pekljar. Gospoda su se šramili diškuriti, po što je ripa, oni su govorili, da je ni jili ne bi, ma danas se drži za dobrega kmeta uni, ki je koliko toliko ima. Kad se stanu na putu dva, prva njin besida ni drugo: „faljen Bog“ nego: „si lačan?“ „Ja, ja, ča paraš da si samo ti?“ i tako naprid. A bogme je to prava istina. Ja ki nis učija nikakove škole i ki ne znan, ča stoji u onin debelin librima, ne moren na nidan način razumiti, zašto su se bili pošli igrati s ognjen, kad su mogli biti sigurni, da će se speći. Svaki će reći, da su oni bili dosti šegavi, i da su delali, onako kako su sami stili, ter su nas činili, da si mi za nje pečemo prste, i da mi za nje vadimo kostanje z ognja. Ma ni to ni slabo. Ona riba, ka jedanput u udicu zagrize, i kad se zmakne, ona ti sigurno pod udicu drugo ne dojde, ako budeš stiju magari sam med naješkivati. I tako je i s nami. Mi smo pensali, da ni udica oštra, i smo mislili, da se ne ćemo speći, kad budemo vadili kostanje iz žeravice, a pak, ko se i spečemo malo ča, da ćemo almeno i mi imati parat od kostanji. Ma sad vidimo, da si nismo samo prste spekli, nego da smo si spekli obe dvi ruke sve do lakti, i da svejedno nam ne dadu parat od kostanji. Kad ne će, neka ne će, mi ćemo si sami peći kostanje za se, i sami ćemo hi za se vaditi iz ognja. Ako si spećemo prste, ćemo znati da smo si hi spekli za svoju potribu. A sad za danas dosta. Ako sam forši kega uvridija, da nisam govorija onako, kako bi on stija, neka mi oprosti, mene je mati ovako navadila, i ja ovako povidam. Jurina i Franina bog njin daj zdravlje, ko su živi, a ko su mrtvi Bog hi pomiluj — oni su drugače diškurili. Ma oni nisu bili od moga komuna, ni od moga kapitanata, a pak, ako su još živi, neka mi pišu na moj indiric ovamo u Pulu, pak ćemo se moć šemprije po domaću porazgovoriti.

Milodari za hrvatske škole. Sakupljeno po gosp. Božu O p l a n i ć u medju jugoslavenskom momčadi u vojarni c. i kr. ratne mornarice K 300. (Prije K 410, ukupno K 710.) Sakupljeno po gosp. Arnoldu Alfireviću, medju jugoslavenskom momčadi na Nj. V. parobrodu „XIV“, K 17.—. (Prije K 114, ukupno K 131.—.) Sakupljeno u veselom društvu, kod gosp. Grga Mihaljevića u Stinjanu, na prijedlog gosp. Nikole Z d u n i ć a K 68.—. Darovaše: po K 20.—: Grga Mihaljević, Nikola Zdunić, Frane Kubeček; po K 2.—: Stevo Klanček, Antun Bradamante, Anka Bradamante, Eufemija Mihaljević. Mjesto nadgrobnog vijenca, svojem blagopokojnom bratu, odnosno šurjaku, Antunu Milačiću, šalju gg. Marica i Niko Milačić, profesor, K 50.—. Za „Božićnicu“ polaže gosp. Niko vitez M a r d e š i ć K 50.—; gosp. Lacko K r i ž K 20.—. Ukupno K 505.—; zadnji iskaz K 29.791·60; sveukupno **K 30.296·60.** Plemenitim darovateljima hvala i od Boga plata! Naprijed za našu najpotrebitiju narodnu stvar!

Prodaja ribe. U slučaju, da prispije riba prodavat će se ona danas. Pravo kupovati ribu imadu danas vlasnici živežnih karata počevši od broja 5381.

Dnevne vijesti.

Zagreb u zimskom ruhu. „Male Novine“ pišu: Nastupili su pravi zimski dani. Studen je oštra. Krovovi kuća, ulice i priroda pokriveni su snijegom. Na pločnicima leži izgažen, zamrznut snijeg, pa treba oprezno hodati, da se ne posrne. Mladež, po običaju, skliže se pločnicima i gdjekoje mjesto odabere za — malo sklizalište, na veliku neugodnost prolaznika. Općinstvo, odjeveno u zimska odijela, rado se zgrče u tople lokale. Na trgovima opaža se pustoš, a to sirotinji povećava brigu za prehranu. Zima pojačava nevolje, koje su uslijed raznih nestašica i sveopće skupoće i onako velike.

Wilson se rastavlja sa ženom. Svakako je i to važna stvar, koju treba da iznesemo, kad se već toliko puta spominje njegovo ime u politici i u ovom svjetskom ratu. Za Kerenskog, koji se je rastavio s ruskom vladom, pisalo se, da ženi neku glumicu, a sad javljaju za Wilsona, koji se tek nedavno oženio, da se namjerava rastaviti sa svojom ženom. Na kakve sve stvari ne misle i u vrijeme rata!

Prosvjeta.

Slovenska Socijalna Matica. Slovenska socijalistična omladina, spoznavajoč, da je potrebno za razširenje in poglobitev socijalizma predvsem kulturno delo, je ustanovila „Slovensko Socijalno Matico“ r. z. z. o. z. v Ljubljani. Izdajala bo socijalistično revijo „Demokracija“ ki prične izhajati 15. januarja 1918. Glavna naloga revije bo, da razmotriva socijalistične probleme, razbistri pojme demokracije in da seznanja v obširnem „Pregledu“ svoje čitatelje z vsemi važnimi pojavi na političnem, kulturnem, socijalnem in gospodarskem polju. Revija pa bo hkratu tudi svobodna tribuna za razglabljanje vseh vprašanj ki so danes važna. Socijalistična omladina noče posegati v strankarsko politične boje, njen edini namen je kulturno delo. Zato bo izdajala „Slovenska Socijalna Matica“ poleg revije tudi znanstvene knjige. Prvo znanstveno publikacijo izda prve mesce prihod njega leta. To publikacijo pripravljata Dr. Lončar in Abditus. — Revija bo izhajala dvakrat na mesec. Celoletna naročnina znaša 16 kron. — Priglase k zadrugi (deleži po 50 kron) in naročila za revijo sprejema Štebi Alojzija, Ljubljana, Kolodvorska ulica 5.

Vojničke vijesti.

Dnevna zapovijed lučkog admiralata broj 354 od 20. prosinca 1917.

Posadno nadzorstvo nadpor. Badl.

Liječničko nadzorstvo na N. V. b. „Bellona“; linijski liječnik dr. Tschada.

Liječničko nadzorstvo u mornaričkoj bolnici: linijski liječnik dr. Teichmann.

EMISIJA DIONICA

Hrvatske poljodjelske banke dioničarskoga društva

Poziv na potpisivanje.

Na temelju ustanova čl. 8. i 9. društvenih pravila zaključilo je ravnateljstvo Hrvatske poljodjelske banke dioničarskoga društva povisiti dioničku glavnicu toga zavoda **za K 1,000.u00.—**
to jest

od K 3,000.000.— na K 4,000.000.—

izdanjem novih
20.000 dionica **jedinica** po nominalnoj vrijednosti od K 50.— ?i
2.000 „ **desetica** „ „ „ „ 500.—
i to uz ove uvjete:

1. **Potpisna cijena** za dionice **jedinice** iznosi **K 80.—**, a za dionice **desetice K 800.--** po komadu. Višak od K 30.--, odnosno K 300.-- kod potpisne cijene naprama nominalnoj vrijednosti dotičnih dionica pripaja se po odbitku odnosnih troškova pričuvnoj glavnici zavoda.
2. Kod potpisivanja ima se odmah uplatiti cijela svota t. j. čitava kupovnina za sve ubilježene dionice. Vrhu dotičnih uplata izdavati će se potvrde.
3. Ove dionice sudjeluju na dobitku zavoda za g. 1918. pa će im prema tomu pripadati dividenda, koja teče počam od 1. siječnja 1918. Ostala će prava dotični dioničari moći izvršivati nakon što budu prema čl. 14. društvenih pravila upisani u knjigu dioničara.
4. Dionice glase na ime, pa će se ispostaviti i vlasnicima izručiti nakon zaključene ove emisije. Svaki potpisatelj treba da naznači **čitljivo i točno uz ime i prezime,** na koje bi imale njegove dionice glasiti, takodjer svoje **zanimanje** te **pobližu adresu,** na koju će mu se dionice franko dostaviti.
5. Bude li subskripcijom prekoračen gore emitirani broj dionica, pridržaje si ravnateljstvo pravo slobodne dodjelbe dionica.
6. Budući da se ovom emisijom upotpunjuje dionička glavnica, koja je bila društvenim pravilima otprije propisana, predaje se i ova emisija, poput svih dojakošnjih, slobodnoj javnoj subskripciji. U buduće pak pridržat će se pravo opcije svim sadanjim i ovim novim dioničarima za sve emisije, koje će iza ove slijediti.
7. Potpisivanje i uplaćivanje počima na 1. prosinca 1917. pa traje do 31. prosinca 1917.
8. Potpisivanje i uplaćivanje ovih dionica obavlja se na blagajni Hrvatske poljodjelske banke dioničarskoga društva u Zagrebu, kod njezinih podružnica na Rijeci i u Sarajevu, kod ispostave u Bribiru, Čabru i Hreljinu te kod svih hrvatskih seljačkih zadruga. Odnosni dopisi u uplate mogu se i poštom slati na spomenute naslove.

U ZAGREBU, 29. studenoga 1917.

Ravnateljstvo
Hrvatske poljodjelske banke
dioničarskoga društva.

Pojedini broj 12 h.

CIJENA listu: U pretplati za čitavu god. K 36·—, za polugodište K 18·—, tromjesečno K 9·—, mjesečno K 3·60, u malo-prodaji 12 f. pojedini broj. OGLASI primaju se u upravi lista trg Custoza 1.

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

„HRVATSKI LIST" izl. i u nakladnoj tiskari JOS. KRMPOTIĆ u Puli, trg Custoza 1. Uredništvo: Sisanska ulica br. 24. — Odgovorni urednik JOSIP HAIN u Puli. — Rukopisi se ne vraćaju.

Godina III. U Puli, subota 22. prosinca 1917. Broj 883.

AUSTRO-UGARSKI RATNI IZVJEŠTAJ.

Beč, 21. (D. u.) Službeno se javlja:

Istočno bojište:

Primirje.

Talijansko bojište:

Istočno od Brente jurišao je Talijan iza žestoke topničke priprave sedamputa proti našim crtama kod Ost. di Lepre, triputa proti onima jugozapadno od Monte Pertica. Sve su navale bile uz teške gubitke odbijene.

Poglavica generalnog stožera.

NJEMAČKI RATNI IZVJEŠTAJ.

: Berlin, 21. prosinca. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana javlja:

Zapadno bojište.

Bojna skupina prijestolonasljednika Rupprechta: U Flandriji je ostala uz gustu maglu topnička djelatnost većinom slaba. Sjeverno od ceste Ypern-Menin nastupilo je popodne znatno pojačanje vatre. U uspješnom izvidničkom kreševu južno Hollebecke zarobljeno bje mnogo Engleza.

Bojna skupina vojvode Albrechta Würtemberškog: Kod Hirzacha, južno od Altkircha, pao je kod uspješnog sunka u francuske crte 31 zarobljenik u naše ruke.

Istočno bojište

Ništa nova.

Macedonsko bojište:

Nema većih bojnih djelatnosti.

Talijansko bojište.

Sedam su puta jurišaje talijanske sile proti uzvisinama, zapadno od Monte Asolone, koje su si austro-ugarske čete posljednjih dneva bile priborile, i triputa proti Monte Pertica. Sve su se navale izjalovile uz teške gubitke. Jednaki je neuspjeh imala neprijateljska navala na Monte Solarolo. Živahna je vatra potrajala tečajem noći i rano u jutro u bojnim odsječcima.

Prvi majstor glavnog stjeна Ludendorff.

Iz Rusije.

Komešanja u Rusiji. — Boljševici i konstituanta. — Prevođan mir. — Kozaci proti Leninu. — Primirje na rumunjskoj fronti. — Ukrajina za konstituantu. — Sibirija proti miru. — Finska neutralna. — Naoružavanje Japana. — Mirovno izaslanstvo. — Uplosi izbora u konstituantu. — Kerenski se opet pojavljuje. Vlast puka. — Uapšenja.

Haag, 19. „Daily News" opaža obzirom na uspjeh izbora u sobranje, da je sve ovisno o razdiobi socijalnih revolucijonaraca u desno i lijevo krilo, jer je lijevo krilo socijalnih revolucijonaraca posve neovisno od boljševika. Listu „Times" javljaju iz Petrograda, da ne postoji nikakva prava razlika medju programom socijalnih revolucijonaraca i boljševika, tako te se tu radi samo o borbi za vlast. Boljševici raspolažu „crvenom gardom" te potporom više ili manje pouzdanih četa sjeverne fronte; toga su radi oni u tom času gospodari položaja. Pošto bi ali nasilno postupanje proti konstituanti moglo djelovati na držanje četa, čini se, kao da hoće biti oprezni. Lenin i Trockij izjaviše na posljednjoj skupštini sovjetovog narodnog odbora, da ne misle raspustiti konstituante ni u slučaju, da bi ova bila protureevolucijonarna. — Amsterdamski list „Tribune" javlja, da je boljševička vlada prenijela na njegovu redaciju brzojavno saopćivanje o mirovnom gibanju medju proletarijatom i gradjanstvom u Europi, Engleskoj i u Americi. Nadalje, da je redakcija preuzela kritično informiranje boljševičke vlade o političkim dogadjajima kod središnjih vlasti i kod entente. Glavni urednik lista, Wynkoop, radi u istim prostorijama, kao i njemački prebjeglica Minster, čiji su odnošaji do engleske vlade vrlo sumnjivi. Jasno je izašao na vidjelo i odnošaj, što ga „Tribuna" ima sa amsterdamskim listom „Telegraaf", tako da informacije, koje boljševička vlada prima iz Amsterdama, davaju antanti baš sada, gdje bi se sa Njemačkom imala započeti mirovna pregovaranja, najbolju priliku, da boljševičku vladu svede na krivi put.

Bazel, 19. Kako iz Petrograda javlja antanti prijazna „Neue Korrespondenz", su boljševici u sadašnjem sobranju u manjini, što ali još nikako ne znači, da će konstituanta otkloniti njihovu politiku. Zasiguraya se, da je većina socijalnih revolucijonaraca, koji će u konstituanti voditi odlučnu riječ, za to, da državna vlast predje u ruke odaslanika sovjeta, radnika, vojnika i seljaka; ona će se dakle u tom obziru slagati sa boljševicama, i ako bude ove podupirao znatan dio socijalnih revolucijonaraca, to će oni u konstituanti imati većinu.

Petrograd, 19. (D. u.) Petr. brz. ured. U razgovoru sa francuskim poslanikom Noulensom, opozorio je Trockij na neugodan položaj francuskih časnika u Ukrajini. Trockij smatra nepodnosivim stanje, da francuski časnici podržavaju veze sa radom, koja razoružava sovjetove čete, koja otvoreno podupire Kaledinovu protučetu revoluciju te nanaša štetu jedinstvu fronte time, što bez predhodnog sporazumka sa glavnim stanom povioći sa rusko-rumunjske fronte ukrajinske čete, koje ovu frontu straže. Poslanik je primijetio, da su svi francuski časnici, dodijeljeni misiji, primili formelni nalog, da se ne umiješavaju u borbu. Za slučaj nenoružanog sukoba medju radom i četama sovjetne vlade, imat će časnici vojničke misije, da se uzdrže od svakog umiješavanja u borbu. U svrhu zadovoljivog riješenja raspravljalo se je i o pitanju izmjene diplomatskih glasnika izmedju Rusije i Francuske. Na poslanikovo pitanje jasno je Trockij karakterizovao mirovne uvjete kod pregovaranja u Brest-Litowskom. Ovi uvjeti odavaju neslomnu volju ruske revolucijonarne vlade, da se ne sklopi mir na temelju podjarmljivanja, već mir bez aneksija i bez ratnih odšteta, mir, koji tlačenim narodima jamči za pravo na slobodan razvitak.

: Pariz, 14. (D. u.) Ovdješnjim listovima javljaju iz Petrograda, da je izaslanstvo kozaka zatražilo od Lenina, neka se ne miješa u njihove poslove, jer da će inače proglasiti sveopću pobunu kozaka.

: Petrograd, 14. (Havas.) Maksimalistički su povjerenici brzojavili iz Jassyja, da primirje na rumunjskoj fronti bilo potpisano po rumunjskim, turskim i bugarskim opunomoćenicima, imade samo privremeni značaj. Klauzula jedna veli, da će rumunjska armada tako dugo držati primirje, kao i ruska.

: Petrograd, 14. (Havas.) Ukrajinske su čete izjavile, da će ustavotvornu skupštinu ma i silom podupirati, bude li skupština po boljševicima raspuštena. Ukrajinci kane, u tom slučaju ustavotvornu skupštinu prenijeti u Kijev. Središnji odbori željeznićara i poštanskih namješteníka podupiru takodjer Ukrajince.

: Pariz, 14. (Havas.) Listovi saznaju iz Kopenhagena, e se republika Sibirija nećka, da sklopi sa središnjim vlastima i Turskom posebni mir. No ipak će povući svoje čete sa fronte, gdje su u ovaj čas nepotrebne.

: Pariz, 14. (Havas.) Vijesti iz Stockholma vele da kani Finska proglasiti svoju neutralnost.

Petrograd, 19. (D. u.) P. b. a. Neka vijest, koja potječe iz Vladivostoka od 18. o. m. saopćuje: Za sada se može zaključiti, da se Japanci ni pošto ne vladaju prema nama neprijateljski, te da nastoje na svakojaki način podržati s nama trgovačke odnošaje, koji su uslijed pada kursa rublja i raznih drugih zabranama stvorenih ugovora gotovo na ništa spali. Od nove godine nastojati će Japanci oko oživotvorenja novih ogromnih nacrta, koji smjeraju na usavršenje oružane moći na kopnu i na moru. Program već predvidja povišenje broja velikih vojničkih jedinica. Povisiti će se gorska artilerija, koja predstavlja osobitu vrstu oružja u budućem ratu. Posebni će se zbor automobila i ljetalački zbor osnovati. Japanci poznaju iz prakse bojeve s zadušljivim plinovima i obrambena sredstva proti takovim navalama. Na koncu se mora iz svega toga zaključiti, da Japan ne smatra današnji svjetski rat kao početak konačnog nestajanja militarizma. Baš nasuprot usavršuje Japan svoju oružanu silu i gradi si svoj položaj medju narodima svijeta.

Amsterdam, 20. (D. u.) Neki ovdješnji list javlja iz Petrograda: Dne 18. prosinca otputovalo je rusko izaslanstvo na mirovne pregovore u Litovski Brest. Sastoji se iz nacijonalističkog profesora Pokrovskog, diplomata Dobrovolskija, admirala Ivanova i financijera Obolenskog.

Petrograd, 19. (D. u.) Petr. brz. ag. Prema saopćenju izborne komisije u ustavnodavnu je skupštinu izabrano 365 članova, od tih 105 boljševika, 192 revolucijonarna socijalista 2 menjševika, 18 ukrajinskih revolucionarnih socijalista i socijalnih demokrata i 11 kadeta.

: Stockholm, 15. Prema petrogradskim je vijestima pitanje o otvorenju i o mjestu narodne skupštine u ovaj čas posvema neodredjeno. Navodno je bilo otvorenje na po prilici 20. o. mj. odgodjeno, no računa se medjutim na nove upadice. Kadeti su osnivali svoj pokušaj, da pred očima puka dne 11. o. mj. tobože svečano otvore narodnu skupštinu i kod toga kao da u rukama imaju posve zakonitu autoritetu, na činjenici, da je boljševička vlada, kako bi izbore pospješila, navijestila bila otvorenje na dan 11. prosinca. No uslijed tadašnjih je prometnih prilika, kako se je naknadno ustanovilo, stiglo od ukupno 900 članova do 11. samo njih 127 u Petrograd. Da će do 20. o. mj. biti na okupu najmanje 400 članova, ni je isključeno. No Lenin i Trockij kao da u prvom redu udešavaju svoje ravnanje prema rezultatu mirovnih pregovora i dogadjaja u Rusiji. Prema rezultatima izbora, stiglima do 13. o. mj., imali bi u sobranju izabrani socijalni revolucijonarci po prilici 50 postotaka, boljševici 25, kadeti 12 do 15 postotaka, dok se ostatak porazdijeljuje na Ukrajince, narodnosne skupine, primjerice Muslimane, Nijemce, Židove.

: Stockholm, 16. Prema engleskoj jednoj silno pristranoj vijesti pošlo je Kerenskomu za rukom, da se skloni u Donskom području kod Kaledinovih kozaka. Nasuprot se tomu glasa u ovdješnjim ruskim krugovima, da se isti nalazi već kroz nedjelje u Arhangelskom pod engleskom zaštitom, a moguće već i na prevozu u Englesku. Na mišljenje, da je Kerenski u Saratovu bio po socijalno-revolucijonaroj stranci izabran u sobranje, podsjeća se na to, da se radi o izbornom okružju, koji je Kerenski zastupao već prije u državnoj dumi.

: Petrograd, 12. P. b. u. Kongres je socijalnih revolucijonaraca zaključio obzirom na politički program ustavotvorne skupštine, da brani program drugog kongresa sovjeta, te njegove odredbe i prava. Zaključak ustanovljuje ovo: Svaki će se pokušaj preobrazbe ustavotvorne skupštine u bojevitu organizaciju proti sovjetima i zastupnicima radnika i vojnika, koji sačinjavaju organe vlasti, smatrati navalom na tečevine revolucije, te se smatra neophodno potrebitim, postupati proti tomu. Zaključak uvjerava, da će ruski revolucijonarni puk ispuniti svoje poslanstvo, bude li vladina vlast isključivo i neopozivo ležala u rukama puka. U perijodi naše sadašnje socijalne, neprekinute revolucije smije ruski puk dijeliti svoju vlast sa drugim razredima.

: Petrograd, 14. („Havas"). Crvena je garda uapsila vodju kadeta Vinavera, člana ustavotvorne skupštine. Uapšen je bio i Kutler, član iste stranke. Kad je automobil ovoga potonjega vodio u tamnicu, ispaljen bje hitac. Kutler je bio ranjen, i morali su ga prevesti u tamnicu.

Vijećanje u Njemačkoj.

Berlin, 20. (D. u.) Državni je kancelar grof Hertling primio danas po podne zastupnike sveukupnih stranaka rajhstaga na pozdano posavjetovanje o političkom položaju, koji je bio stvoren uslijed početka mirovnih pregovora. Državni je kancelar saopćio, da je car njemu podijelio mandat u svrhu mirovnih pregovora, te da je državnog tajnika dr. pl. Kühlmanna odredio kao posrednika. — Državni je tajnik izvanjskog ureda podao pregled o nacrtanom toku budućih pregovora, te je pokazao nekoliko stanovišta, prema kojima će se vlada kod pregovora ravnati. Iza potanjeg pretresivanja stvari, bio je stvoren zaključak, u kojem se odobravaju svi izvodi državnog kancelara glede izraženih sveopćih pravaca. Sporazumjeli se dalje u tome, da će se prva sjednica glavnog odbora rajhstaga održavati dne 3. siječnja.

* **Madžarska izborna reforma.** U sjednici od 21. t. mj. predložio je ministar za izbornu reformu dr. Vaszony zakonsku osnovu o izbornoj reformi. Prama toj imade u Ugarskoj svatko prava glasovanja, koji je navršio 24. godinu i koji je pismen. Dalje imade pravo na glasovanje svaki posjednik Karlovog križa za vojnike bez obzira na starost; onaj, koji plati najmanje 10 kruna poreza, koji je odslužio svoje godine u vojništvu ili koji je tijekom rata služio najmanje dvije godine aktivno; onaj, koji je postao u vojništvu podčasnikom ne glede na trajanje vojničkog službovanja, napokon onaj koji tjera obrt na temelju obrtne licencije ili koji je stalno namješten u obrtnim i poljodjelskim poduzećima. Konačno imadu pravo na glasovanje svi oni, koji su do sad glasovali, ako imade njihovo izborno pravo još pravovaljanost. I žene, koje su navršile 24. godinu, te koje su svršile gradjansku školu ili slični zavod, ili čiji su muževi u ratu ili uslijed rata poginuli, ako iz braka imadu jedno dijete, te sve žene, koje su kroz dvije godine bile članice znanstvenog, literarnog ili umjetničkog društva, imadu pravo glasovanja. Biran može biti svatko, bio muž ili žena, koji je navršio 24. godinu te koji poznaju u pismu i govoru madžarski jezik. (Zanimivo bi bilo doznati, kako su podijeljena izborna okružja. O. u.)

* **Zastupnička je kuća** nastupila božićne praznike, iza kako je prihvatila zakonsku osnovu o osiguranju proti nezgodama rudara.

* **Državni tajnik** vanjskih poslova dr. Kühlmann otputovao je u noći na 21. o. mj. u Brest-Litowsk.

* **Pojačanje engleske vojske.** U donjoj je kući napisao Bonar Law zakonsku osnovu o pojačanju vojske, koja će biti predložena 21. o. mj. Lloyd George je u pregledu o položaju na bojištima istaknuo, da dogodjaji u Italiji i Rusiji traže u interesu sigurnosti vojske, da se pojača broj momčadi vojske.

* **Ministar je izvanjskih posala** grof Czernin stigao dne 20. o. mj. na večer u Brest-Litowsk.

* **Italija se odriče Dalmacije.** „Vossische Zeitung" javlja: Na reviziju talijanskih ratnih ciljeva, koja je uslijedila pod pritiskom ogromnih austro-ugarskih i njemačkih uspjeha, baca začudno svjetlo na postupak s Italijom na pariškoj konferenciji. Prema pouzdanim vijestima osobito je Amerika zahtjevala, da se Italija odrekne obećanja na dalmatinsku obalu. Na mjesto toga zaključeno je dati Italiji odštetu u Maloj Aziji.

* **Zašto se ustrijelio ruski general Skalon u njemačkom glavnom stanu.** Berlinski listovi javljaju, da je u pismu ruskog generala Skalona stajalo napisano: **„Ne ću da preživim uništenje Rusije!"**

* **Gradnje željeznica u Bugarskoj.** Kako javlja „Echo de Bulgarie", zaključila je bugarska vlada, da u više okolica u blizini i unutar srpske i grčke granice počne graditi niz novih željezničkih pruga i da ih što prije je moguće dogotovi. Tim postupkom imao bi se za preporne pokrajine stvoriti takozvani „fait accompli" (gotov čin), tako da bi mogla Bugarska naprama javnosti osvanuti kao posjednica onih područja, za kojima ona teži.

* **Iz Italije.** U rimskoj je zastupničkoj komori predsjednik saopćio, da je parlamenat republike Kuba jednoglasno odobrio navještaj rata proti Austro-Ugarskoj, jer da je Austro-Ugarska krvna neprijateljica Italije, a Kuba da je za vrijeme svoje borbe za neovisnost primala pripomoć iz Italije. Ministar je riznice Nitti podao pregled o financijalnom položaju, iz kojega se razabire, da je u periodi 1916.-17. ubilježen kao efektivni prihod 5345,000.000 lira, dok izdaci iznose 17.595,000.000 lira, od česa otpada 12,874.000.000 lira na ratne izdatke. Od studenog ovamo iznosi mjesečni popriečni iznos za ratne troškove 1,310.000 lira. Predlog se za računarsku godinu 1918.-19. temelji skroz i skroz na p r e t p o s t a v c i s k o r a š n j e g m i r a, i pokazuje znatno opterećenje. Tečajem godine 1916. nadilazio je uvoz nad izvozom 5,229.000.000. Za prvih je deset mjeseci godine 1917. iznašao pretičak izvoza 4.576,000,000 lira. Ministar je riznica nakon toga naglasio, da je gospodarska pripomoć saveznika za Italiju potrebita, koli u sadašnje doba rata, toli i poslije rata. Daljnje je ograničenje uporabe prema tomu neophodno potrebito. Socijalista Bintini izjavlja, da je neopravdana optužba, kao da je njegova stranka prouzrokovala današnji vojnički položaj Italije. Pristaše rata navaljuju na socijalizam, kako bi pokrili svoju vlastitu nedjelatnost, kao i svoju moralnu i stvarnu zbilju. Vojnička katastrofa, koja je navalila na Italiju, odviše je žestoka, a da bi se mogla protumačiti iz ma bilo kakovih agitacija riječima; mnogo prije bi se moglo navesti, da su vojnici imali premalo jesti. Zastupnik je Girotti preporučio kao sredstvo za ukinuće nestašice kruha, povišenje cijena kruhu. Izjavio je, da moraju biti Talijani složni, — pobjede radi. Zastupnik Alisso, član saveza za narodnu obranu, ustao je na obranu Cadorne i napao na Giolittija, koji nije svog odličnog položaja uporabio na to, da Talijanima u tim teškim satovima ogrije srce. Italija će znati, premda joj je srce od boli rasparano, hvala junaštvu armade, pospješiti konačnu pobjedu.

* **Stanka u vijećanju ugarske delegacije.** Iz Beča se službeno saopćuje dne 20. o. mj. U vijećanju ugarske delegacije nastala je danas malena stanka, koja bi se imala protegnuti približno do polovice siječnja.

* **Iz Udruženih država.** Tajnik za municiju Daniels podao je u odboru raprezentantske kuće pregled o radu mornarice. Tajnik je kazao, da mornarica gradi sada 24 broda linijaša prvog razreda i druge važne brodove. Pomorsko lječilstvo da povoljno napreduje. Dalje je izjavio, da je bio oboružan svaki trgovački brod, koji je putovao u zapornom području i koji je zatražio ovu sigurnosnu mjeru.

Političke vijesti.

Poljsko pitanje opet na površini.

„Novine" pišu iz Beča: Senzacija, koju pobudiše berlinski dogovori o riješenju poljskoga pitanja u čitavoj monarkiji, već je bila jenjala. Kako smo pretprošloga tjedna mogli razabrati iz govora madžarskih delegata, Madžari se nečega boje. Oni ne bi mogli podnijeti, da Poljska zajedno s Galicijom bude samo u personalnoj uniji s monarkijom, a da Ugarka ostane u starom položaju. Osobito se zabrinuo grof Andrassy, pa je neki dan zavaljao kolosalnu članćinu u „Fremden-Blatt-u, gdje nastoji dokazati, da ne bi nikako bilo sretno riješenje poljskoga pitanja po monarkiju, kako se nabacilo možda u Berlinu i u Beču. Austrijska pak vlada, koja se boji, da ne bi udarila na još gore muke s Madjarima i svojim Slavenima, ako Poljacima dade „slobodu" i jedinstvo, izgubila je prijašnji altruizam prema poljskomu narodu, otkako nam je Rusija ponudila željkovani mir. Ni Berlin ni Beč ne mogu ustrajati u svom optimizmu gledajući odlučnost Poljaka i opetovne demonstracije u Varšavi za Pilduzudskoga. Osim toga Ukrajina ima prilično upliva na Rusiju, a kad bi se žrtvovali austrijski Ukrajinci poljskomu kraljestvu, moglo bi već sada doći do neugodna raspoloženja prema središnim vlastima, osobito Austriji, u velikom dijelu preveć slobodne Rusije. Stoga se naši državnici predomisliše, i kako se čini, nešto drugo odlučiše. „Berliner Lokalanzeiger" dobiva iz Beča ovaj brzojav: U ovdašnjim se diplomatskim krugovima od nekoliko dana glasa, da su pale nove odluke o poljskom pitanju. Prema tomu je zasnovana ne samo personalna već i realna unija medju Poljskom i monarkijom. Galicija bi imala uz Austriju, nu zemlja bi se ipak morala razdijeliti te stvoriti nova krunovina istočna Galicija s obzirom na tamošnju pretežnu većinu ukrajinskog pučanstva. Uzevši, da je ova vijest istinita, onda nam je nešto jasnije, zašto se ukrajinski zastupnici i kod zadnjega glasovanja o nagodbi sa Ugarskom ustegnuše od glasovanja. Poljski klub mora da je uzrujan zbog ovih glasina. Njegovo se predsjedništvo uputilo danas kralju. Tu se nalaze: Zast. dr. Zieleniewski, barun Götz Kendzior, dr. Glombinski i dr. Diamand, koji zastupa Daszynskoga, jer ovoga nema sada u Beču. Audijencija su zatražili Poljaci prije dvije sedmice. Mislili su govoriti o pitanju poljskih legija, nu sada će audijencija imati opće politički karakter, jer će biti govora i o drugim pitanjima, koja čekaju na riješenje. Ovdje se glasa, da će Poljaci prijeći takodjer na stranu opozicije. Prem ova vijest ne sadržaje u sebi ništa nevjerojatnoga, ipak ju moramo primati s rezervom, jer nas iskustvo uči, da Poljaci do sada nijesu nikomu ostali vjerni već Nijemcima radi sebe. Mi ćemo ih pozdraviti, ako nam dodju, ali ćemo se opet držati Čeha, koji su i djelom Slaveni, a ne samo riječju. „Gazeta Wieczorna" javlja, da će na 1. travnja 1918. preuzeti upravu u ruskoj poljskoj poljske gradjanske oblasti. Nu dotle mogu Poljaci koješta doživjeti.

Grof je Czernin odjurio na mirovnu konferenciju...

U Litowskom je Brestu bilo utanačeno primirje za sve ruske fronte, koje će potrajati najmanje do 14. siječnja. Medjutim pregovarat će se o miru. Za lakovjerne ljude, koji vjeruju raznim znakovima, sigurno će biti dogadjaj, koji se odigrao kod tog pregovaranja, dovoljnim uzrokom za svakakova proroćanstva. Javili smo već, kako je Reuterov ured saopćio vijest o samoubijstvu ruskoga generala Skalona, nekoliko sati iza dolaska delegata, koji su bili poslani na pregovaranje u njemački glavni stan. Wolffov je ured javio, da je general Skalon direktno i djelatno sudjelovao vijećima na zajedničkom putu ruske deputacije. Nekoliko sati iza odlaska, a kratko, prije negoli je imala započeti zajednička konferencija, otputio se u svoju sobu da donese mapu. Tamo je bio nadjen od njemačkog častnika, koji je bio dodijeljen ruskoj deputaciji, ustrijeljen. Razumije se, da je ova vijest sada predmetom najfantastičnijih kombinacija, koje naravno silno podupire štampa četvornog sporazuma. Političke krugove sigurno će zanimati primirje više negoli ova epizoda, jer se s primirjem približujemo riješenju mirovnoga pitanja. Lloyd George doduše ne vjeruje, da ćemo se tim pregovorima približiti k miru. Kazao je naime u svom zadnjem govoru „da će neprijatelj pozvati sa svoje istočne fronte, koja je do sada davala posla trećini njegovih sila, mnogo vojske i ratnog materijala na zapad, kako bi ponovno napao na Englesku i Francusku". Lloyd George doduše veli, da će i taj tlak četvorni sporazum s Amerikom odbiti, ali će ipak cijeli taj preokret pri najmanjem imati kao posljedicu veliko produženje rata. Ali opet, kako nas dogadjaji uvjeravaju, boljševici se za takova i slična namigivanja ni male ne brine. Po svoj prilici vjeruju dakle u to, da je njihovo primirje predigrom mira, koji nije daleko. Dogadjaji budućih mjeseca razjasnit će nam to, da li je imao pravo Lloyd George, koji se oslanjao na ogromnu pomoć Amerike, ili boljševici, koji su opet osvjedočeni, da će njihov primjer imati ne baš maleni upliv na sve ostale ratujuće države. Zatim je opet druga okolnost, koja je od velike važnosti: mogu li boljševici da pregovaraju u ime c i j e l e Rusije. Jer svaki bi mir bio naprosto iluzijom i mirom na papiru, kad u Rusiji ne bi vladalo jedinstvo. („Venkov".)

Domaće vijesti.

Gradska aprovizacija saopćuje: Prigodom blagdana zaključila je aprovizaciona komisija, da povisi količinu mesa od 10 na 20 dkg po osobi. Prodaja će se uz mesne karte obdržavati u ponedjeljak. — Od danas, u subotu, prodavat će aprovizaciona komisija kiseli kupus i kiselu repu po 2 krune kilogram. Budući da je količina kiselog kupusa jako neznatna, mora svaki kupovatelj da kupi pol kilograma kiselog kupusa i pol kilograma kisele repe. Prodaja će se obavljati u tržnici. — U ponedjeljak će prodavaonice aprovizacione komisije ostati kao po običaju otvorene, dok će za vrijeme dvaju blagdana biti sve zatvorene izuzevši prodavaonice mlijeka. — Zadnjih je dana otkrila aprovizaciona komisija razne slučajeve zloporabe, koje su kupci živeža počinili. N. pr. iz odreska II. činili su I., kako bi na taj način još jedamput dobili muke. Ili je bila iskrivljena brojka iskaznice. U drugom su slučaju bili prilijepljeni odresci od iskaznice iste boje, kako bi se osoblje prevarilo. Dosad je aprovizaciona komisija odustala od zaplijene iskrivljenih iskaznica, dok će od sada unaprijed postupati sudbeno. Budući pak da su sudbene kazne veoma stroge, opominje se, da se odustane od iskrivljivanja. Osoblje je dobilo strogi nalog, da pazi, i da najmanju sumnju prijavi komisiji.

X **Čitateljima na uvaženje!** U mjesecu svibnju naručili smo papir za novine. Usprkos posredovanju samoga ministarstva za trgovinu u Beču te računu o papiru, koji je u našim rukama, papir za novine jošte danas u Pulu stigao nije, a kada će stići to ne znadu ni krugovi, koji kod nas vedre i oblače po njihovoj volji! Da produljimo našem listu život dok nam papir stigne, **prisiljeni smo** izdavati ga n e k o l i k o p u t a n a s e d m i c u s a m o n a d v i j e s t r a n i c e i na papiru, koji nas više stoji nego li onaj na četiri strane. Usprkos borbi za opstanak lista, činimo to veoma nerado, pa molimo naše čitatelje, da to uvaže. Da je u Austriji u istinu nestašica papira, dokazom je, što nemože c. kr. državna tiskara u Beču radi pomanjkanja papira tiskati 900 komada poločnica za štedioničko-poštanski račun naše uprave. Tako nam je bar javila. Ako se to dogadja u Beču jednoj državnoj tiskari i kod tako malene naruče, onda nije čudo, ako su u neprilici radi papira i druga manja poduzeća!

Za božićnicu istarskim učiteljima. Mjeseca novembra prihvatila je zastupnička kuća prijedlog odbora za budget, da se pokrajinama doznači 70 milijuna kruna u svrhu potpore i povišenja skuparinskih doplataka učiteljstvu. Istra — tako se glasa — primila je od tog iznosa 500.000 K. Govorilo se, da ćemo i mi učitelji dobiti kaošto i državni činovnici potporu i povišicu skuparinskog doplatka od 1. julija 1917. Državni su činovnici već ovu povišicu skuparinskih doplataka primili od 1. julija 1917., a mjeseca augusta o. g. dobili su već jednom potporu; ovih dana primili su po drugi put kao potporu lijepi iznos. Ne zavidjamo, mi učitelji, nikomu ništa, ali znamo, da mi i naše obitelji gladujemo, jer primamo takovu plaću, da je to sramota za današnja vremena. Nu sada čujemo od najpouzdanijeg izvora vrlo neugodne glasove iz Poreča. Govori se, da ne namjerava predsjednik upravne komisije, Lasciac, dati nama istarskim učiteljima ni potpore, ni povisiti skuparinski doplatak za ovu godinu, kako je to bila namjera zastupničke kuće, već da će nam se povisiti skuparinski doplatak jedva sa 1. siječnjom 1918. Pitamo ovdje naše školske oblasti, neka nam razjasne, kako mogu one dozvoliti, da predsjednik upravne komisije ovako samovoljno vlada novcem, što je odredjen nama i našoj gladnoj djeci? Upozorujemo na ovo i naše zastupnike u Beču. Vama, gospodine podnamjesniče i dvorski savjetniče, poručujemo ovo: Kao zahvalu za Vaš bezavjesni postupak protiv nas istarskih učitelja, imat ćete prokletstvo naše i naše gladne djece. — Istarski učitelji.

Ča pravi Franina. A si ga si ga slišel 'čera, kako se je on z kapitanata puljskega napovedal? Koliko je tega tamo bez potrebe nagromadil? Same vidija, čuja, živija — same ija — ija — da človek nima nikakvoga gušta kad ga sluša. A još je pravil, kako da bi se hotel narugat, da je ono vreme, kad smo mi, Jurina i Franina, diškurili va „Našoj Slogi", bilo bolje, i da onput nismo mi imeli nikakvih škrbi ni za muko, ni za repo. To je po pravici povedal, ali je pozabil, da smo mi onput imeli na misli hud boj, i da onput nismo zapravo ni znali, ča bi hotel ta naš partit. Dobro je, da smo pravili, da ne ćemo puštit, da Talijanci va našoj kuće gospodare, i da smo hoteli sami biti svoji gospodari. — A pak ča? — Nismo znali, ali smo z Nimcom, ali smo proti njega, nismo ni mislell, ča da je to za stvar ta naš štat. Znali smo, da imamo nekakove dužnosti, da branimo cesara i da dajemo decu va vojsku, ma zač to mora bit tako, a zač to ne more bit bolje, nismo mogli razumeti. Va naše vreme smo poznali samo votacione, a danas se čuje intimacion, revolucion, delegacijon, ofenživa, defenživa, ricug, — sve, čega ni bilo treba. Zač? — Nač? — Ča imamo z tega? — Va sven ten tužnem živlјenju najveć mi se srca primila ona poštena i jaka beseda meseca maja va Beče, kad su naši deputati oštro, kako je po pravici, rekli, da i nam gre, ča je naše. U oči su njin povedali, da i mi imamo sve pravice, i i mi moramo imati naš štat, kade ćemo onput mi sami gospodaret. Lepa beseda! A pokle su to pravili, i kad je vas svet to doznal, dobro su storeli, da njin nisu hoteli votat za provižorij. Vavek sam pravil, da bi bilo boje, da bi se naš domać partit raširel i va sve one zemje, kade se po našu diškuri. A sad se to već storelo, zač su va sveh krajeh, kadegod je našega človeka, od srca bez diference prijeli naš, — kako se va libreh pravi — program. Teh par besed, neka bude za odgovor onen z kapitanata puljskegà, da bi videl i znal da je Franina još vavek živ i zdrav, i da se ufa va milost božju, da će njegove stare ali črste kosti predurat i ovu nesrićnu vojsku. A sad vas kum Jurina lepo pozdravi, i ja vas lepo pozdravim i vas blagoslovim, i ko bude ima svetla va kuće, Franina će se još spomenut vaših foj, i poslat vam brzo opet par besed.

30.000. I taj smo već iznos prekoračili. U tri je mjeseca bilo sakupljeno preko 30 tisuća kruna za naše narodne škole u Puli. Tri četvrtine tog iznosa sabrali su mornari, koji su dobrovoljno otkidali od svojih ustiju da polože svoj novac za budućnost domovine. Dugim patnjama, teškim naporima, nevoljama, mnogim kušnjama očeličeni shvatili su, što imadu učiniti i za čim nastojati. Shvatili su da sva snaga leži u nama i ne pomognemo li si sami, drugi nam sigurno pomoći ne će. Kao da se stari narodni junak podigao iz groba, u njima oživio i pokazao im put. Probudili se. Osjetili su težinu našeg položaja, osjetili su da je lagao onaj, koji je ružičastim bojama slikao naše stanje, i da je naše stanje danas već nesnosno. Uvidjeli su da treba pomoći, sami trebamo, da si pognemo, sami da si sagradimo čvrst hram naše narodne budućnosti, hram koji će biti čvrst i tvrd, te će odoliti svim burama i olujama, koje će na nj udarati. Dali se na posao, sabirali, odricali se užitaka i darovali domovini sve ono, što su mogli da daruju. Svojom su požrtvovnošću i spremnošću iznenadili sav svijet, iznenadili i same naše narodne protivnike. Izvršili su svoju zadaću i njihova savjest može biti mirna, i ponosno njihovo srce. A mi smo zadovoljni i sretni, jer osjećamo, da je svako zrno našlo plodno tlo, i da je svako zrno donijelo doličan plod. Osjećamo da je narod već dozrio, da su mu patnje otvorile oči i da je sposoban za dalnji rad. Uvjereni smo da ćemo postignuti sve ono, što budemo istinski htjeli, i za čim budemo ozbiljno nastojali. Nijedna sila, nijedna moć i nijedna zapriјeka nije kadra, da zadrži bujicu narodne svijesti, koja provali i poteče, nemilosrdno uništavajući sve ono, što joj na put dodje, i što bi htjelo da zaustavi tok, koji si ona odabrala! Takova se sila radja sad u našem mladom i sposobnom narodu. A naša je dužnost da tu silu njegujemo, da joj pripravljamo put, da radimo i da stvaramo. Prve uspjehe već vidimo, i s njima smo zadovoljni. Ustrajmo i ne popuštajmo, da nas potomci ne budu proklinjali!

Ravnateljstvo pošte i brzojava u Trstu ne smatra valjda više shodnim, da upotrebljava pečat s hrvatskim napisom, već pod vijesti u hrvatskom jeziku udara pečat s njemačkim napisom. To je po svoj prilici takodjer jedna čestica one široke ravnopravnosti, koju uvijek namjeravaju, ali samo namjeravaju, kod nas provesti.

Tavanski gostovi. Prekjučer oko 4 sata po podne nepoznati su gostovi posjetili tavan Jakova Škamperle u ulici sv. Felicita br. 9, a da se pri dolasku uopće prijavili nijesu. Pretražili su tavan Škamperlov, kaošto i Franja Predoncana i Marije Ravnić, ali su odnijeli samo odijelo i rublje, koje se nalazilo u dvjem velikim košarama na tavanu spomenutog gosp. Škamperla. Vrijednost se odnešene robe računa na K 180·—. Gospoda su tatovi otvorili tavan ključima, jer se bogme bojali da prouzroče buku kod otvaranja vratiju prisilnim sredstvima. Redarstvo pomno nastoji, da udje tavanskim gostovima u trag, te da im za par dana osigura stanovanje bez najamnine.

Prodaja ribe. U slučaju, da prispije riba prodavat će se ona danas. Pravo kupovati ribu imadu danas vlasnici živežnih karata počevši od broja 5531.

Milodari za hrvatske škole u Puli. Prigodom „Božićnice" položeni su preko naše uprave slijedeći doprinosi: Sakupljeno po gosp. J o s i p u S t a n i č i ć u, medju jugoslavenskom momčadi kod s t a n i c e r a d i a u Puli K 200·—. Darovaše: po K 25·—: Gjuro Ključec, Josip Staničić; po K 15·—: Nikola Hudeček; po K 12·—: Vicko Grubišić; po K 11·—: Grgo Šegota; po K 10·— Franjo Urbić, Mirko Prosen, Ivan Visković, Ivan Salković; po K 8·— Stjepan Ostojić; po K 6·—: Blaž Bečir, Mato Jardas; po K 5·—: Angjeo Bak, Pavao Bjeladinović, Ivan Bačić, Dragutin Vuga, Josip Hudnik, Antun Mosina, Ilija Kalik; po K 4·—: Josip Mihelj, Ivan Hegedüs, Ivan Dragan; po K 3·—: Gustav Brandais; po K 2·—: Luka Luka Bralić.

Sakupljeno po gosp. M. G r a k a l i ć u, krojaču, medju našim evakuircim u G u n t e r s d o r f u, i poslano K 88·50, s ovim popratnim riječima: Ovu vam malenu sakupljenu svoticu od K 88·50 šaljemo mi ubogi bjegunci iz Guntersdorfa kao dar za naše narodne škole. Iza dugotrajnih muka i progonjanja po cijeloj Austro-Ugarskoj, i ako nam je tudjina izglodala meso i ubila pojam radi svih nesreća i oskudica, što smo kroz pune dvije i pol godine podnijeti mogli, i ako nas tjera potreba u današnjoj nuždi za prehranu, ipak poklanjamo rado naznačenu svoticu, jer svakog Hrvata veže dužnost, da pomaže otvaranju narodnih škola. Darovaše: po K 10·—: Martin Grakalić, Ivan Brajković; po K 3·—: Matija Fedel, Josip Ruman, Antun Klunić; po K 2·—: Josip Cvek, Marica Vidmar, učiteljica, Marija Vojnić, Luca Rikato, Luca Radošević, Foška Radošević, Jela Perković, Marija Perković, Ruža Grakalić, Jela Milošević, Mate Milošević, Manda Fedel, Fuma Balde, Josip Balde, Jakov Bubić, Tugomil Jelčić, Nježa Fedel, Foška Fedel, Ana Bubić, Maruškula Milošević, Ivan Perković; po K 1·—: Martin Grakalić, Kata Grakalić, Dragica Grakalić, Blaž Grbin, Josip Grbin, Marija Grbin, Ana Milošević, Kate Perković, Ana Perković Foška Perković, Marica Bubić, Marija Bubić, Foška Bubić, Fuma Vodinelić, Vladimir Vodinelić, Josip Vodinelić, Jadre Perković, Marija Perković, Foška Braiković, Andjela Braiković, Antun Braiković, Marij Braiković, Jaga Usić; ispod K 1: Antun i Mate Grbin, Antun Lazar.

Sakupljeno po gosp. C a r a t a n medju jugoslavenskom momčadi na Nj. V. brodu „R e k a" K 40·—, uz ove riječi: „Quidquid agis, prudenter agas et respice finem". Darovaše: po K 13·—: Ant. Caratan; po K 6·—: Juraj Šebalj; po K 2·—: Fr. Franolić, Andrija Katunar, Luka Lesandra, Krste Corkalo, Vlade Zanze, Josip Bilušić, Taoro Ant.; po K 1·—: Franjo Kiss, Ant. Kustić, Mate Loša, Šime Vičević, Josip Jurić, Juraj Načinović. Živjeli plemeniti darovatelji! Naprijed za hrvatske škole!

Povišica cijena plina i koksa. Uslijed neprestanih povišica proizvodnih troškova gorućeg plina, potrebito je uvesti do nove odredbe slijedeću promjenu u cijenama: 1. Cijena plinu — bez obzira na to, da li se ga upotrebljava za rasvjetu ili za gorivo — iznosi 50 h. p o k u b i č n o m m e t r u. — 2. Pristojbina namještenja i mjesečna najamnina mjerila plina (§ 6. pravila za opskrbu plina) bivaju povišene na slijedeće

V e l i č i n a m j e r i l a	Pristojb. namještenja	Najamnina
za mjerilo od 3 plam.	K 6·—	K 1·—
„ „ „ 5 „	„ 6·—	„ 1·—
„ „ „ 10 „	„ 8·—	„ 1·50
„ „ „ 20 „	„ 12·—	„ 2·—
„ „ „ 30 „	„ 15·—	„ 2·50
„ „ „ 50 „	„ 20·—	„ 3·50
„ „ „ 60 „	„ 25·—	„ 4·—
„ „ „ 80 „	„ 30·—	„ 5·—
„ „ „ 100 „	„ 35·—	„ 6·—
„ „ „ 150 „	„ 40.—	„ 7·—
„ „ „ 200 „	„ 50·—	„ 8·—

3. Cijena koksu u komadima biva povišena od K 8·— na K 12·— po kvintalu i to loco zavod plina. Sve promjene u cijenama stupaju u krijepost danom 1. siječnja 1918. Izuzevši cijenu plina, koja će se računati od zadnjeg čitanja mjerila, što bude provedeno u prosincu. — C. kr. tvrdjavni komesar: H o h e n b r u c k m. p.

Dnevne vijesti.

Protislavenski kurz u Istri. „Slovenec" piše: Iz Istre nam javljaju, da porečki kotarski poglavar grof Mels Colloredo odbija ili ne riješava molbe hrvatskih učitelja za oprost od vojništva, dočim je Talijanima uvijek na uslugu. Što kaže na to primorski namjesnik barun Fries-Skene.

U Beču istražuju. U Beču se vrše velika istraživanja, odakle da su Česi i Jugoslaveni dobili original ruske depeše, kad je Rusija ponudila Austriji primirje. Prema vijestima čeških novina sumnjiče Čehe, da imadu negdje tajnu postaju bežičnog brzojava.

Prvi profesor na zagrebačkoj medicinskoj fakulteti. Hrvatski je ban imenovao asistenta i prosektora na anatomskom institutu bečkog sveučilišta Dragana Perovića suplentom za anatomiju na zagrebačkom sveučilištu, sve dok anatomska stolica ne bude definitivno zasjedena.

Dopisi iz Istre.

Iz K r n i c e nam pišu: Poštanski su uredi zadobili po svuda u to ratno doba osobitu važnost kao posredovnici domaćeg puka s udaljenim vojnicima. Osobito se to opaža u selu, gdje su i mali poštanski uredi po više satova na dan kao nikada prije opsjednuti čekajućima. Pravedno bi bilo, da se sa svake strane ide pučanstvu na ruku, a osobito to bi bila dužnost općine, da bude zaštitnicom stradajućih općinara. — No u Krnici, gdje ide sve naopako, ne može ni poštanski ured da posluje normalno kaošto do sada u javnu korist. Stiglo je naime u selo dosta petroleja i predano, namjesto mjesnoj aprovizaciji, poznatoj našoj firmi. Svaka je obitelj imala da dobije 2 litre petroleja, samo se poštanskom uredu nije dalo ni kaplje, jer da nema svoje „tessere", tako da mora poštar po višem nalogu uslijed nestašice petroleja zatvarati poštu u večer 2 sata prije, a otvarati u jutro 1 sat kasnije. Pa da nije mudra i skrbna takva općinska uprava. Vidi se, da u svemu napredujemo, a osobito u skrbi jadnih žena i vojnika, koji cijeli dan zaposleni, na veće i iz daleka hite da na pravo doba šalju i dobiju željene vijesti, a kad tamo u 4 sata popodne već zatvorena vrata pošte! Komu da se zahvalimo za tolike udobnosti?!

S k u p o ć a u K a n f a n a r u. Jaja se moraju plaćati uz lihvarske cijene. Radi bolesti morala je neka gospodarica izbrojiti za sedam jaja 9 kruna i 80 para. Ima bezbroj takvih slučajeva i ne zna se do koje će to granice dospjeti. Mlijeka ne dobije, ko ga ne plaća po K 1·60 pače i po K 2 litar.

Iskaz

do sad sakupljenih svota prigodom otvorenja hrvatske škole u Puli iz krugova ratne mornarice.

Njeg. V. brod „Viribus Unitis“	K 2000·—
„ „ „ „Radezky“	„ 1645·—
Radnici c. i kr. arsenala	„ 1519·40
C. i k. bolnica ratne mornarice	„ 1466·90
Njeg. V. brod „Stephanie“	„ 1225·30
„ „ „ „Zrinyi“	„ 1213·—
„ „ „ „Erzh. Karl“	„ 1175·30
„ „ „ „Krp. Erzh. Rudolf“	„ 1042·—
„ „ „ „Habsburg“	„ 846·90
„ „ „ „Eh. Ferdinand Max“	„ 840·—
„ „ „ „Tegetthoff“	„ 777·20
„ „ „ „Erzh. Franz Ferd.	„ 746·92
„ „ „ „Arpad“	„ 713·30
Momčad vojarne ratne mornarice	„ 710·—
„ „ „ „Teodo“	„ 611·—
„ „ „ „Gäa“	„ 589·—
„ „ „ „Prinz Eugen“	„ 524·—
Njeg. Vel. brod „Szent István“	„ 408·60
„ „ „ „Babenberg“	„ 393·80
„ „ „ „Custozza“	„ 370·92
„ „ „ „Saida“	„ 368·—
„ „ „ „Bellona“	„ 303·—
„ „ „ „Erzh. Friedrich“	„ 298·40
„ „ „ „Kaiser Max“	„ 260·—
„ „ „ „St. Georg“	„ 242·—
„ „ „ „Adria“	„ 228·—
„ „ „ „Leopard“	„ 201·—
Momčad sa radio-stanice u Puli	„ 200·—
Momčad sa „Fliegerkorps“	„ 186·—
Posada stanice „Kabala“	„ 151·—
Njeg. V. brod „Csepel“	„ 135·—
Momčad sa c. i kr. lučkog zapovjedništva	„ 134·—
Njeg. Vel. parobrod „XIV“	„ 131·—
Momčad bojne pošte ratne mornarice	„ 120·—
Nj. V. brod „Herkules“	„ 117·92
Njeg. Vel. brod „Chamäleon“	„ 114·—
„ „ parobrod „V.“	„ 107·—
Njeg. V. torpiljarka „71“	„ 106·24
Momčad kod utemeljenja municije	„ 102·60
Njeg. Vel. brod „Lussin“	„ 100·—
Oružnici i momčad ratne mornarice	„ 96·20
Njeg. V. brod „Kaiserin Maria Theresia“	„ 92·—
Momčad provijantskog ureda	„ 77·—
Momčad u „Marinekasino“	„ 72·—
Momčad ronilačkog odjela	„ 67·—
Njeg. Vel. torpiljarka „88“	„ 60·—
„ „ „ „91“	„ 53·—
„ „ brod „Pandur“	„ 43·—
„ „ „ „Reka“	„ 40·—
„ „ „ „Minerva“	„ 39·20
„ „ torpiljarka „83“	„ 28·—
„ „ brod „Trabant“	„ 25·—
Kopnena ljetalačka stanica rat. mor.	„ 25·—
Momčad mornarskog odjeljenja u Beču	„ 23·—
Momčad parnih čamaca „18“ i „20“	„ 22·—
Njeg. Vel. torpiljarka „70“	„ 20·—
„ „ torpiljarka „89“	„ 20·—
„ „ brod „Pluto“	„ 14·—
ukupno kruna	22.701·10
C. k. redari u Puli	K 338·—
Bosanski vojnici u Puli	„ 180·—
C. kr. poštanski namještenici u Puli	„ 131·—
Jugoslavenski željezničari u Puli	K 54·—

„Hrvatski List“ može se kupiti u našoj podružnici, ulica Franz Ferdinanda 3, naproti „Custozi“ već od 6 sati jutro dalje.

Vojničke vijesti.

Dnevna zapovjed lučkog admiralata broj 355 od 21. prosinca 1917.

Posadno nadzorstvo nadpor. Panjković.

Liječničko nadzorstvo na N. V. b. „Bellona“; mor.-štopski liječnik dr. Schiller.

Liječničko nadzorstvo u mornaričkoj bolnici: linijski liječnik dr. Färber.

Pojedini broj 12 h.

CIJENA listu: U pretplati za čitavu god. K 36·—, za polugodište K 18·—, tromjesečno K 9·—, mjesečno K 3·60, u malo-prodaji 12 f. pojedini broj. OGLASI primaju se u upravi lista trg Custoza 1.

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

„HRVATSKI LIST" izla i u nakladnoj tiskari JOS. KRMPOTIĆ u Puli, trg Custoza 1. Uredništvo: Sišanska ulica br. 24. — Odgovorni urednik JOSIP HAIN u Puli. — Rukopisi se ne vraćaju

Godina III. — U Puli, nedjelja 23. prosinca 1917. — Broj 884.

AUSTRO-UGARSKI RATNI IZVJEŠTAJ.

B e č, 22. (D. u.) Službeno se javlja:

Istočno bojište:

Primirje.

Talijansko bojište:

Izjaloviše se neprijateljske navale proti Monte Asolone i proti visinama, koje mu se sa zapada priključuju.

Poglavica generalnog stožera.

NJEMAČKI RATNI IZVJEŠTAJ.

B e r l i n, 22. prosinca. (D. u.) Iz velikog glavnog stana javlja:

Zapadno bojište.

Bojna skupina prijestolonasljednika Rupprechta: Kod zapadnog Roosebekeja, kaošto i kod Kenta i Moeurresa prolazno pojačana topovska djelatnost. U manjim su pretpoljskim bojevima učinjeni zarobljenici.

Bojna skupina njem. prijestolonasljednika: U pojedinim odsječcima duž Allette, u Champagni i na istočnom brijegu Moze oživjela je u večernjim satovima topovska i minska paljba.

Bojna skupina vojvode Albrechta Württemberškog: Izvidnički udarac sjeveroistočno od Tanna doveo je do toga, te je bio zarobljen veći broj Francuza.

Istočno bojište

Ništa nova.

Macedonsko bojište:

U zavoju Cerne, medju Vardarom i Dojranskim jezerom te u nizini Strume topovska se je vatra otkad dokad pojačala.

Talijansko bojište.

Popodne su Talijani uzalud napali Morte Asolone i visine, koje leže zapadno od istoga. Izjaloviše se i na veče ponovno poduzete neprijateljske navale. Paljba je medju Piave i Brentom ostala živahna.

Prvi majstor glavnog stana Ludendorff.

Izjava Lloyd Georgesa.

L o n d o n, 20. (D. u.) Reuterov ured javlja: Ministar-predsjednik je Lloyd George izrekao jučer govor, u kojem se je najprije bavio sa pitanjem prehrane te kasnije prešao na pretresivanje vojničkog položaja na kopnu i na moru. Dvije su okolnosti, kazao je ministar-predsjednik, koje su prouzročile ozbiljne p o t e š k o ć e n a ž i v e ž n o m t r ž i š t u, naime propala nada, e će moći dobiti iz Danske i Nizozemske maslaca i margarinu i činjenica, da je kod saveznika bilo pomanjkanje mnogo veće, negoli li se je iz početka mislilo, tako te je Engleska bila prisiljena, da nadopuni zalihe alijiraca. Drago mu je, da može saopćiti, kako je nastojanjem povjerenika za prehranu uspjelo, da se poboljšaju prilike, koje su izazivale zabrinutost. Što se plovidbe tiče, smanjio se je broj gubitaka na tonaži. Broj gubitaka pada, a raste broj novih brodogradnja. Posljedica je toga, da je propalo samo 6 posto našeg uvoza, ma da je spala naša tonaža za 20 posto, to je samo za 6 posto manje negoli u prošloj godini. Iza toga prelazi govornik na promatranje v o j n i č k o g položaja te kaže, da bi ludo bilo tvrditi, da su se ispunile nade, koje smo imali u početku godine i da se naša razočaranja moraju pripisati samo ruskom rasulu. Ma da je Nijemcima služila ruska fronta kao opravilište za iscrpljene njihove divizije sa zapadne fronte, nijesu Nijemci bili kadri, da održe svoj p o s j e d n a z a p a d u; baš protivno: bili su poraženi u brojnim bitkama i imali su samo jedan znatan uspjeh, koji se mora pripisati iznenadjenju, i o kojem su u toku još sada istraživanja. Nijemci su izgubili 100.000 zarobljenika, veoma skupocjeno zemljište i više stotina topova, ma da im nije na istoku prijetio opasan neprijatelj. Nije previše kazano, da bi, da je ruska vojska ispunila očekivanja, bila već sigurno skršena pruska oholost. — Dva velika dogadjaja u potijeku čitavog rata su osvojenje B a g d a d a i kasnije zauzeće J e r u s o l i m a. Osvojenje Jerusolima učinilo je najdublji dojam u čitavom civilizovanom svijetu. Daljnji je dogadjaj od najveće važnost ostvarenje medjualijirskog vijeća, koje se bavi sa financama, gospodarstvom, plovidbom prehranom itd. — Položaj je postao puno pogibeljniji uslijed dogadjaja. Prvi je taj slučaj bio neočekivani p o r a z I t a l i j e. Hoću da nešto kažem, kako su francuske i engleske čete pritekle Italiji u pomoć u veoma kritičnom momentu. Nema dvojbe o tome, da je ova pomoć uslijedila su takvom brzinom, da je prenerazila neprijatelja. Bilo je to u prvom redu materijalna ali takodjer moralna pomoć Italiji. Čete, koje je prije nekoliko sedmica neprijatelj bio posve raspršio, vratiše se na svoju mjesta. Francuske i engleske čete mogu si prisvajati u mnogočemu zaslugu, za uspostavu talijanske fronte. Usprkos ovoj činjenici prouzročio je talijanski poraz bez sumnje brige kod francuskog i engleskog vojnog vodstva. Izazvao je potrebu, da se u pomoć talijanske vojske pošalje više divizija iz Francuske. To znači jači manjak na bojnim silama za Francusku i Englesku. Drugi dogadjaj, koji je položaj pogoršao je činjenica, da u Rusiji već duže vremena ne vlada mir. Položaj se je u Rusiji još u posljednjoj sedmici promijenio. Rusija bijaše barem po imenu u ratu sa Njemačkom. Njezina je vojska držala zaposjednutu veoma dugu liniju, što je Njemačku i Austro-Ugarsku prisililo da na protivnoj strani drže veoma znatan broj četa. Sada vlada tamo primirje, a pregovara se o miru. Odgovara posve istini, da ugovor o primirju sadržava uvjete, koji obvezuje Njemačku, da nesmije baciti nikakvih četa sa istočne fronte na zapad. No, mi smo i prije imali takvih komada papira. Mogu reći, da bi država, koja svoju sigurnost polaže u to, da će Nijemci doslovno ili barem po duhu držati svoja obećanja, bila država, koja nije iz iskustva ništa naučila. Ovim činjenicama moramo računati. Obje su ove okolnosti pomnožile našu bojazan, te su ostalim državama naložile daljnjih obveza. S toga je po sigurnost naših vojska i naše domovine te po obranu naših saveznika od nužde, da naša država doprinese velikih žrtava, kako bi tijekom dojduće godine pojačala svoju vojsku na fronti. Sada će vlada pozvati do sada poštedjene muževe, da svoj udjel kod obrane države preuzmu na drugom polju. Što se tiče izgleda u budućnost, to nema sumnje, da su naredni mjeseci u ovome ratu najkritičniji, jer je jedna velevlast izlučena iz rata i jer druga velevlast još ne sudjeluje u punoj mjeri kod rata.

Mirovni pregovori.

B e č, 22. (D. u.) Kako listovi doznaju sa upućene strane, ministar je vanjskih poslova grof Czernin dne 20. t. mj. popodne sa pratnjom prispio u Brest-Litowsk. Na kolodvoru je bio primljen od načelnika generalnog stožera fronte. Prvi je susretaj sa ruskim punomoćnicima uslijedio kod večere te je bio veoma prijateljski. Formalni će mirovni pregovori započeti početkom naredne sedmice, jer će njemački, turski i bugarski odaslanici prispjeti u Brest-Litowsk u petak ili u u subotu te će se prije toga vršiti neobvezatni razgovori.

* **Krvavi dani u Moskvi.** „Kölnische Zeitung" javlja iz Berlina: Istaknuti poznavač ruskih prilika izjavio se o sadašnjim ruskim prilika, te je rekao, da boljševička vlada zastupa stanovište, da je ruski narod zajmove već plati svoju krvlju i životima svojih sinova. Zato će vlada činiti iznimku kod plaćanja zajmova, samo kod onih vjeresija, koje su većinom uzete u produktivne svrhe, a te najvećim dijelom potječu iz Njemačke. Isti pouzdanik doznaje, da su obadva ruska glavna stana u zadnje vrijeme bila pozorištem daleko krvavijih dogadjaja, nego što se to dosada mislilo. Naročito je stradala Moskva. Tamo se desio strašan pokolj i broj mrtvih kod zadnjih nemira iznaša sigurno d v a d e s e t t i s u ć a. („Jutr. List".)

* **Grčka vlada seli u Francusku.** Hamburški „Fremdenblatt" doznaje iz Londona, da Venizelos putuje u Pariz, jer stvar sada za ententu zlo stoji, pa bi htio, da se čitava grčka vlada preseli u Francusku.

Iz Rusije.

Pregovori. — Umorstvo generala Galkina. — Zagonetna Rusija. — Trocki se grozi giljotinom. — Što će učiniti Ukrajina. — Tajni dokumenti. — Trocki udara svoj pečat na bankovne note. — Ukrajina popušta. — Rumunji se združili s Ukrajincima. — Protiboljševička urota.

R o t t e r d a m, 18. „Daily Telegraph" doznaje iz Petrograda: Iza novog otvorenja rasprava za primirja, zahtjevali su ruski odaslanici odlučno, da se njemačke čete ne smiju premjestiti sa istoka na zapad. — Ovdje prevladava mnijenje, da će iz pregovaranja doskora izići sveopći mir. Toliko stoji, da će Rusija i onda sklopiti mir, i ako ga drugi ne bi htjeli sklapati. Na više je točaka, osobito u području Minska, započelo već trgovanje. Nijemci izmenjivaju kovinske stvari za hranu. Njemački je poslanik Lucius otputovao u Petrograd, navodno uz dozvolu boljševika.

S t o c k h o l m, 13. „Novine" javljaju, da je general Galkin bio umoren od vojnika, kad se je vratio sa dopusta na frontu.

S t o c k h o l m, 19. U ruskoj koloniji u Stockholmu vlada ovo mnijenje o položaju u Rusiji: U zadnje je doba došlo do mnogobrojnih pregovaranja izmedju socijalno-demokratskih stranaka u Rusiji, koje su imale svrhu, da se stvori jednotna vlada svih socijalističkih struja. Ovu akciju za ujedinjenje vodio je ruski željeznički savez. Akcija nije uspjela. Dok su se boljševici, socijalni revolucijonarci i medjunarodni menjševici uzaimali za jednotnu socijalističku vladu, izjaviše se ostale socijalističke stranke, naime desnica socijalnih revolucijonaraca, menjševici, narodni socijalisti, kooperatisti i agrarni socijalisti proti učestvovanju boljševika kod vlade. Boljševici imadu medjutim veći dio sjeverno- i srednjeruskih gradova kaošto i pretežni dio vojske na svojoj strani. Neprijatelji boljševika misle, da vrijeme radi protiv boljševika. Ukrajinci su predložili, neka se sastavi federativna vlada od zastupnika pojedinih država. Ukrajina, područje Dona i Kubana, Kavkaz i Besarabija nalaze se glede na svoju organizaciju na različitim stepenima razvoja. I značaj je pojedinih država raznolik. Dok je Ukrajina demokratična, dotle je područje Dona izrazito vojnička država. Osim toga zaoštruje se sve više opreka izmedju sjeverne i južne Rusije. Ne može se zamisliti trajan kompromis.

R o t t e r d a m. „Reuter" javlja iz Petrograda, da je Trocki u nekom govoru protiv protivnika boljševika rekao: „Vi ste zapanjeni zbog strahovlade, koju upotrebljujemo protiv naših klasnih neprijatelja. Ali trebate imati na umu, da će ta strahovlada za mjesec dana poprimiti daleko strašnije forme. Prema uzoru francuske revolucije ne čeka naše neprijatelje tvrdjava, već giljotina". („P. Lloyd".)

P e t r o g r a d, 21. (D. u.) Petr. brz. ured. U odgovoru vijeća pučkih povjerenika, upravljenom na revolucijonarnu ukrajinsku državu i na mjesnu vojničku radu, smatra se poželjnim mirno poravnanje spora. Vijeće pučkih povjerenika priznaje potpuno ostvarenje radinih načela. Sporazum je sa radom moguć samo pod uvjetom, da se rada izričito obveže, da neće podupirati niti Kaledinove revolucije, niti proturevolucijonarne urote gradjanstva i kadeta.

R o t t e r d a m, 21. (D. u.) Prema listu „Rotterdamsche Courant" javlja „Daily Telegraph" iz Petrograda: Sovjet objavljuje tekst tajnog ugovora, sklopljenog dne 13. lipnja 1916 medju Rusijom i Japanom i potpisanog od Sasonova i Motona. U ovom se ugovoru obvezuju obje države na ofenzivni savez proti svakoj vlasti, koja bi kušala, da u Kini postigne političku prevlast. Ne imenuje se nikakva država, ali se očito radi o Udruženim državama. Ugovor vrijedi do 21. lipnja 1921.

B e r n, 21. (D. u.) „Daily Mail" saopćuje iz Petrograda, o novom izvoru za porez sa strane Leninove vlade. Prema toj vijesti morale bi sve bankovne note (banknote) do nekog odredjenog roka primiti pečat vlade pučkih povjerenika, u protivnom pak slučaju propadaju. Za pečaćenje primat će se pristojbina od 15 do 40 postotaka njihove vrijednosti ne temelju progresivne tarife. Vijest o tim predostojećim mje-

rama izazvala je odmah adjo za malene note. Pristojbina za mijenjanje storubljevih nota iznaša deset rubalja. Nemoguće je izmjeniti hiljadorubljevu notu.

Petrograd, 22. (D. u.) Petr. brz. ured. Jučer je prispio odgovor rade. Iz primitka odgovora bio je predlog centralne rade od revolucijonarnog senata poslan regijonalnoj vojničkoj radi u Petrogradu, koja izjavlja, da je poželjno mirno poravnanje spora. Prijedlog daje naslućivati, da se je shvaćanje rade promijenilo u prilog pregovaranjima o miru medju obim strankama.

Petrograd, 21. (D. u.) P. b. u. Jučer je prispio odgovor rade. U njemu se saopćuje, da su pregovaranja o mirnom poravnanju medju ruskom republikom i Ukrajinom dovela do ovih uvjeta: 1. Priznanje prava ukrajinske republike i ukrajinskog naroda, kaošto posvemašnje neumješavanje u poslove republike. 2. Ispunjenje zahtjeva o ukrajiniziranju četa (o premještenju četa sa ostalih fronta na ukrajinsko područje). 3. Riješenje financijalnog pitanja drž. riznice. 4. Neumiješavanje vijeća pučkih povjerenika, glavnog stana i vrhovnog zapovjednika u upravu ukrajinske fronte t. j. rumunjske i jugozapadne fronte. 5. Riješenje mirovnog pitanja uz sudjelovanje ukrajinske rade.

London, 21. (D. u.) „Morning Post" doznaje iz Petrograda: Spor izmedju boljševika, odijeljenja kozaka, kadeta i vojničkih škola u Taškentu svršio je sa pobjedom boljševika. — „Daily Cronicle" javlja iz Petrograda, da javljaju sovjeti otkriće protiboljševičke urote. Tajno redarstvo, da posjeduje dokumentarne dokaze o tom. — „Daily News" doznaje iz Petrograda, da se je stožer ruske armije na rumunjskoj fronti priključio ukrajinskoj radi. Petrogradske novine javljaju, da su se Rumunji na jugozapadnoj fronti priključili Ukrajincima. General je Čerbačev bio imenovan vrhovnim zapovjednikom ukrajinske fronte.

Petrograd, 19. (D. u.) Vanredni je povjerenik petrogradski otkrio proturevolucijonarnu urotu kadeta. On je našao planove za plijenjenje nastanova i konoba. U njegovom se posjedu nalazi listina imena kadeta, koji su novčanim prinosima podupri širenje proglasa za plijenjenje. Zaplijenjeno je 10.000 proklamacija, koje su navodno bile izdane od socijalističkih radnika i u kojima se uvjerava, da u Smolnyjevom zavodu rade njemački časnici. Predistraga posjeduje dokaze, prema kojima je urednistvo novine „Djen" stajalo u svezi sa ovim buntovničkim proglasima. U naredním će danima biti saopćena imena i naslovi urotnika, koji će biti odsudjeni od revolucionarnog sudišta.

* **Vodja njemačkih socijalnih demokrata o separatnom miru.** U svom govoru u zast. kući od dne 18. t. mj. zahtijevao je vodja njemačkih socijalnih demokrata dr. Adler, neka se Austrija jasno i nedvoličnо izreče za mir bez aneksija i ratnih odšteta, jer je samo pod ovim uvjetom moguća nada na skorašnji svršetak rata. „Ako mi jasno govorimo, tad će i drugi morati jasno govoriti. Onda smo na putu, koji vodi do mira, ali ne do separatnog mira, kojega nećemo postići, već do sveopćeg mira".

* **Njemačka i opći mir.** „Kölnische Zeitung" javlja iz Berlina: U inozemskom se tisku širi vijest, da predstoji nova mirovna ponuda s naše strane. Naprotiv se sa svom odlučnošću izjavlja, da to nije istina. Njemačka i njezini saveznici nemaju ni najmanje namjere, da ponove svoju velesrdačnu mirovnu ponudu.

Političke vijesti.

Madžarska sloboda.

Národní Listy" pod naslovom „Eljen a magyar szabadság" (Živjela madžarska sloboda) donose: Poznati slovački pisac i evangelički župnik Osusky objavlja s hontskog evang. seniorata, koji se sastoji iz 34 crkava koje su sve osim 4 čisto slovačke, kakva li tamo madžarska sloboda vlada. Svećeničke se konference vode čisto madžarski, u seniornim odborima, naprimjer u školskom, pravnom, računskom, mirovinskom, graditeljskom, sirotinjskom, potpornom nije a ma nijednog Slovaka, nije niti jednog dekana slovačkog, a na senioralnim konventima nesmije se govoriti slovački i ako je razmjer Slovaka prema madžarima 30:4. Na evangeličkoj gimnaziji u Sčavnici, u čisto slovačkom kraju, nabrojeno je bilo godine 1916.-17. 249 čisto madžarskih djaka, a niti jedan Slovak, i ako samo 42 djaka ne znadu slovački. Prema madžarskoj definiciji, materinski je jezik onaj, kojim djak najradije (!!) govori. A koji bi se gimnazijalac u Ugarskoj usudio kazati, da radije govori slovački nego li madžarski? Izletio bi iz škole u 24 sata. A ipak zakoni zajamčuju prema riječima gosp. Wekerla narodnu slobodu, kakove nigdje na svijetu nemaju. Dakako, na papiru . . . ! Toliko veli češki list. Da sa pak s ostalim narodima u Ugarskoj osobito pak s Jugoslavenima ne postupa ni malo bolje, negoli sa Slovacima, to se ne usudjuje ni gosp. Wekerle tvrditi.

Gorki o Leninu.

Maksim Gorki piše o Leninu u svome listu „Novaja Zizn": Lenin se smatra za socijalističkog Napoleona i dovršava u toliko propast Rusije. Cijelih je 25 godina bojevao u prvom redu za pobjedu socijalizma te je jedan izmedju najvećih i najznamenitijih pojava u medjunarodnoj socijalnoj demokraciji. To je govornik i vodja sa svim potrebitim vlastitostima i nezavisnošću u svim moralnim pitanjima te imade sav pojam o narodu i puku kao rodjeni aristokrata. Puka ne pozna. Nije nikada u njemu živio. Pozna ga jedino iz knjiga. Hoće da podpali instinkte radnika, ali radnici su za nj jedino to, što je sirovi materijal za kovača. Pitanje je sada: Može li se uz podane okolnosti urediti s tim materijalom socijalističko društvo? Sigurno ne. A zašto dakle niti činiti pokus? Ta mora ga izgubiti. (Gorki ako i je tako blizu Leninu, po svoj prilici drži, da ide Lenin za ostvarenjem socijalizma. Medjutim prema činjenicama, moglo bi se kazati, da je glavno načelo, koje Lenina vodi — mir. . .) (Nár. Listy.)

Domaće vijesti.

Božićnica naše školske djece. Božićnica djece hrvatske škole u Puli, proslavit će se u školskim prostorijama „Narodni Dom", u srijedu dne 26. o. mj., u 9 sati i pol prije podne, s ovim rasporedom: 1. „Božićnjak", deklamacija. 2. „O pastiri čudo novo", pjesma. 3. „Ančicin san", pripovijest. 4. „Veselje ti navješćujem", pjesma. 5. „Badnjak", deklamacija. 6. „Radujte se narodi", pjesma. 7. „Božić", deklamacija. 8. „O pastiri čujte novi glas", pjesma. 9. „Božično drvce", deklamacija. 10. „Svijetu se porodi", pjesma. 11. „Božični dar", pripovijest. 12. „U sve vrijeme godišta", pjesma. 13. Dijeljenje darova. U školskim će se prostorijama urediti božićno drvce, i iza zabave razdijelit će se djeci darovi, voće i slatkiši. Prijatelji naše škole dobro nam došli. — Poslije će podne biti povedena djeca na kinematografsko prikazivanje u kino „Ideal". Prikazivanje će započeti točno u 2 sata. Prvi razred ostaje rezerviran za roditelje i prijatelje naše škole, koji su nam uvijek dobro došli. Pozivnice se na zabavu ne će razaslati.

Gradska aprovizacija saopćuje: Prigodom božićnih blagdana izdavat će aprovizaciona komisija 200 kg „ekstravuršta" i 400 kg „braunšvajga", po K 14·— kg; osim toga 200 kg jetrenih klobasica i krvavica po K 8·— kg, te 200 kg „presvuršta" po K 10·— kg. Prodaja će se ovih kobasica obaviti u prodavaonici na uglu Viškog trga i Premanturske ulice i u centralnoj tržnici. — Kako se sa privatne strane doznalo, privatni trgovci kupuju ove kobasice, pa da ih onda prodavaju po 15 i do 20 K po kg, te dobivaju pri tom skoro 100 po sto. Upozorava se za to općinstvo, da se u vlastitom interesu opskrbi tim gore navedenim stvarima isključivo u prodavaonicima aprovizacione komisije.

Na Božić, u utorak, konsum će ratne mornarice ostati zatvoren. U srijedu bit će otvoren od 7 — 10 sati prije podne.

Zemaljska upravna komisija Margrofije Istre saopćuje: Čim je stigla vijest, da je Njegovo Veličanstvo bilo sretno spašeno od velike pogibelji života, izrazio je predsjednik Zemaljske Upravne Komisije brzojavno osjećaje lojalnosti istarskoga pučanstva, na koji je brzojav sada za tu patriotsku manifestaciju stigla previšnja zahvala. — Ista komisija primila je ovih dana od gospodje bar. Marije pl. Hütterott u korist zaklade za dizanje ratarskih naselja u Istri za ratne invalide, koji se vraćaju svojim kućama, svotu od 5000·— (pettisuć) kruna. Za ovaj bogati dar presvjetloj gospodji najdublja hvala.

Glazba ratne mornarice odigrat će danas na Tegetthoffovom trgu ove komade: 1. F. Smidt: Filipovićeva koračnica; 2. Fr. v. Flotow: Martha, ouvertura; 3. C. M. Ziehrer: „Snježne grude", valcer; 4. E. Grieg: „Počastna koračnica"; 5. K. Komzák: „Veseli karišik raznih koračnica"; 6. Fr. Jaksch: „Eljen á Magyar", koračnica. — Početak u 3 sata i pol.

Obznana glede zračnih navala. Civilne osobe, koje još nemaju legitimacije za zakloništa, koja su sigurna od bomba, pozivlju se, da iste podignu osobno svaki dan od 9—12 sati prije podne kod c. kr. redarstvenog kanceliste Kučere na c. kr. kotarskom poglavarstvu, I I. kat, soba br. 3. Svaka osoba mora sa sobom donijeti legitimaciju za boravak u Puli. C. k. tvrdjavni povjerenik: Hohenbruck m. p.

Brace iz puljskega kapitanata Franini. Ala, moj dični Franina, kako si me ti s tvojim liston razveselija! Štijen i štijen, sve besidu za besidon, a suze mi kako bobi skaču od veselja na oči. Di bin si ja brižan bija mislija, da je naš Franina još; ma kad je, Bogu dika i čast, a njemu dobro zdravlje. Sad ćemo almeno moći po kristijansku diškuriti. Franina će bit tamo gore bliže željeznici i on će moći vajk doznati, kad ća novega bude. Barba Mate Balota iz Raše će svakotoliko znati ča povidati, a ja uvode u Puli ću vajk čuvati i gledati ko je more da kraja. Franina će pisati zajno, kad dozna ča novega od velike pulitike, ča se po svitu gambljivа, i će kako pulitik znati svaki put ča nadodati od njegovega komuna i kapitanata, barba Mate će nan vreda doteći reći, kad bude ča novega u Raši, kad i kako će malini mliti, kakova je melja sada, kako stoje tamo jazi, i ko se još more kakovega ugora tamo uloviti. Stešo će nam zajno poslati reći, kad se bude ča novega ćutilo, i kad bude njegov nos počutija, da ajer ni čist, i da se kakova fortuna parićiva. Brace u Puli pak će gledati, da povi ča od našega kapitanata, da reče svoju od unega, da će naše ljude interešati, a kad bude još vrimena ima, će moći, k'liko ga bude volja, ćakulati od unega, ća ni nikad bilo, ni nikad ne bude. Brace će vajk nastojati uko listi, ča mu budu pisali Franina, barba Mate Balota i Jurina, i ko se bude još ki od kuda ujavija, pak će po pravici povidati, ča nas gre i ča nas ne gre, ča moremo dobiti i ča moramo dobiti. Za sad ni niš od velike importance, nego da se je naš ministar zmaka gori u Litovski Best, to je tamo u onoj poljskoj zemlji, ća smo mi Rusima uzeli, ma kad je poša kja, ni stija povidati ča da će tamo i kako da će delati. Reka je, da gre parićivati mir, ma ja ne znan ča će s tega biti, Franina je pisa, da je mala šperanca. Kad ča bude, ću van znati reći. Drugo mi ne ustane, nego da pozdravim Franinu od svega srca moga, a pokle sve za njin, i da želin svin dobre božićne svece, da bi hi svi u kuntentstvu sprovodili, ma da bi Boga da, da bi almeno drugi sveci bili bolji i da bimo hi svi skupa sprovodili, mi, ki smo uvode, i naša braća, ki se brižni moraju sada po barakah lediti. Bog da bi svin vrnija zdravlje i kuntenstvo, i sve, ća si od Boga željel Brace od kapitanata puljskega.

Kreditno i eskomptno društvo trg Custoza br. 45 ostat će uslijed pomanjkanja osoblja zatvoreno do 2. siječnja 1918.

Milodari za hrvatske škole u Puli. Prigodom „Božićnice" položeni su preko naše uprave slijedeći doprinosi: Sakupljeno je po gg. Milanu Santini i Dragutinu Radoševiću, medju jugoslavenskom momčadi na Njeg. Vel. brodu „Erzh. Franz Ferdinand", kruna 746·92 i položeno preko uprave našeg lista s ovim popratnim riječima: „Prigodom otvorenja hrvatske škole u Puli sakupljeno je po gg. Milanu Santini i Dragutinu Radošević na Nj. Vel. brodu „Nadvojvodu Franju Ferdinand" i to medju jugoslavenskom momčadi, malena ova svota u znak, da i mi hoćemo da pomognemo podignuti našu staroslavnu kulu i da šaljemo maleni ovaj dar, našem domu na oltar, te da popratnim ovim riječima umolimo i ostale Jugoslavene, koji su zaostali i nijesu udijelili koju svotu, da probudimo spavajuću snagu naše malene djece, i koji se nijesu u ovo kritično doba sjetili, da smo zaostali jedino za to, jer nemamo prosvjete i nemamo naših narodnih škola. Treba shvatiti da je narod bez škola, narod bez budućnosti i za to ne smijemo napuštati našu omladinu da i ona u budućnosti nesvijesno gine, kao što mi ginemo sada. Zar da i oni budu pod tudjinskim jarmom, ko što smo i mi danas? Ne! Zato zajednički s našom braćom poduprimo naše škole, jer to je naša budućnost, i škole će doprinijeti, ako i ne našom blagobitu, a ono barem blagobitu naše djece. Naši će se potomci za zahvalnošću sjećati nas, svojih roditelja, i trajan će spomen ostati u njihovim srcima za našu požrtvovnost i naše žrtve, koje danas za njih doprinašamo. Ustrajno dakle i zahtjevajmo naša prava, našu slobodu i našu samostalnost. Pri tom sakupljajmo i za naše škole, nek se čude, se dive i nek se uvjere, što su mornari

kadri, da učine. Mi branimo danas naš dom, patimo, ali patimo s uvjerenjem, da je to za našu bolju budućnost. I kao što znademo ustrajno već preko tri godine i po snašati bremena i težinu života, tako moramo i pokazati, da se znademo istinski žrtvovati za narodnu stvar!" Darovaše: po K 15·— Santini Milan, Kučan Frane, Mosunić Mate; po K 14·—: Skokandić Petar, Glušević Franjo; po K 13·—: Brkljača Stjepan; po K 12·—: Dragojević Marko, Kekez Jakov; po K 11·—: Skarić Niko; po K 10·— „W.", Mestrović Nikola, Dujmović, Hajduković, Buić Antun, Peruško Jure, Zemunik Mate, Buvinić Mate, Filipi Marčelo, Turčinov Edvard; po K 9·—: Andrijasević Ante; po K 8·—: Smolica Ivan, Kozulić Dinko, Buterin Nikola; po K 7·—: Banina Miroslav, Periša Antun, Zenzerović Ferdinand: po K 6·—: Luin Marij, Bezmolinović Ljubo, Kuljiš Šime, Tomić Ivo, Kopajtić Vazmislav, Grbavica Božo, Vareško Anton, Blažina Mate, Višković Frane, Surić Ivan, Kokić Marko, Peruza Šime, Gustić Petar; Matković Ivan, Stojanović Mile; po K 5·—: Radošević Dragutin, Mileusnić Djuro, Severac Ante, Živković Djuro, Jutranić Ivan, Čudina Marko, Perčić Ivan, Glavaš Ivan, Stručić Križan, Tabain Niko, Begonja Jozo, Kozulić Krste, Datković Ive, Lović Ante, Cotov Mate, Tomašić Marko, Mićić Frane, Škoda Jure, Valerijev Ivo; po K 4·—: Vulić Mate, Rukavina Petar, Relja Josip, Padjan Mate, Valerijev Ante, Surjan Jure, Matešić Frane, Delić Mate, Separović Petar, Vezilj Ivan, Skaoza Tome, Smoljan Antun, Percau Antun Peruško, Matana, Peršul Ivan, Vaselić Dinko, Perhat Ivan, Pauk Ante, Gladić Jakov, Babić Franz, Taras Grgo, Ilijić Anton, Zenta Mate, Marelić Marko, Kastelić Ivan, Kolunbatović Djuro, Pavlaković Jakov, Fabijanić Antun, Pucar Ilija, Fabijanić Ivo, Miliša, Kosara Blaž, Milat Šime, Pekić Šime; po K 3·—: Trbuković Jure, Krizmančić Franjo, Grubišić, Dragobratović Ive, Busanić Marijo, Jajić Simo, Pavlić Juraj, Roter Emil, N. N., Juricin Joso; po K 2·—: Benusi Zane, Cikatić Joso, Krnić Šime, Sarić, Kunešić Marko, Coslović Celin, Andrijić Paval, Matijaš Ivan, Matijasević Petar, Gvozdanić Tomo, Tresić pl. Pavičić, Barbarić Jure, Jurković Paško, Valković, Batinić Petar, Stošić Bernardo, Radetić Spiro, N. N., Bezinović Niko, Gazin Paio, Mikić Bartol, Arbanas Ilija, Trimotin Kuzma, Gržeta Joso, Hrončić Dinko, N. N., Superina Johan, Mikuličin Marijan, Baresić Ante, Vičić, Ladić, Kalmeta, Sardelić, Radović Josip, Miše Nikola, Pavić Ante, Bogdanić Ivo, Kurtin Tomo, Kaludera Stipe, Borčić Luka, Bilisko Vladimir, Medić Ivo, Justić Frane, Pajalić Niko, Crnobori Blaž, Bonja Ivo, Zorić Krsto, N. N., Vuknić; po K 1·—: Jurašin Nikola, Brujević, Stepančić; po K 1·50: Manestar; po K 1·20: Popović; po K 1·—: Saudrić, Krejči Konrad, Lukarić, Novak Aluncіat, Plantak Djuro, Segota Ante, Klarin, Sapunarić; po 80 para; Jurićev; po 50 para: Desantić. Evala Vam, plemenita momčadi! Evala Vam na lijepoj svoti i na poštenoj besjedi! Dao Bog, da se Vaše i naše težnje čim prije oživotvore, a mi sami pak moramo nastojati da ih provedemo u život! Od nas Vam i od naroda našega srdačna hvala. Živjeli!

Dalje su položeni istom prigodom, i u istu svrhu slijedeći doprinosi: **Ratni pripomoćni odbor** u **Puli** polaže K 300·—. — Sakupljeno po gosp. **Janku Blažiću** i **Šimi Vraniću**, medju jugoslavenskom momčadi na Nj. V. brodu „**Prinz Eugen**" K 876·— (prije K 524·—, ukupno K 1.400 Imena plemenitih darovatelja, donijet ćemo nakadno). — Sakupljeno po veleč. gosp. **Ljubomiru Nikoliću** župniku, medju našim bijednim evakuircima u **Ziersdorfu** K 150·— (imena plemenitih darovatelja objelodanit ćemo naknadno). — Prigodom rastanka sa gosp. Benjaminom **Žerjal**, sakupljeno je na njegov prijedlog u veselom društvu K 77·—. Darovaše: po K 50·—: Benjamin Žerjal; po K 17·—: Obitelj Dominis; po K 5·—: Jovo Mihovilović i Vjekoslav Grünbaum. — Sakupljeno po gdjici. **Viktoriji Mičetić** u **Škrljevu** K 53·10 (imena plemenitih darovatelja, donijet ćemo naknadno) — U počast uspomene blagopokojnog svojeg nezaboravnog strica, preč. gosp. Dinka Pindulića, kanonika iz Barbana, polaže gosp. **Niko Jederlinić** iz **Kanfanara** K 50·—. — Dalje polažu po K 50·—: N. N.; po K 20·—: veleč. gosp. prepošt **Josip Ed. Wiesinger** i N. N. — Za darovane mu blokove sa strane uredništva, polaže gosp. dr. **Lovro Scalier** K 3·—. Ukupno K 1599·10; zadnji iskaz K 30.296·60; sveukupno K 31.895·70. Živjeli plemeniti darovatelji! Naprijed bez smetnje za hrvatske škole, dok ne prokrčimo put do naše sretne budućnosti!

Prodaja ribe. U slučaju, da prispije riba prodavat će se ona danas. Pravo kupovati ribu imadu danas vlasnici živežnih karata počevši od broja 5531.

Iskaz

do sad sakupljenih svota prigodom otvorenja hrvatske škole u Puli iz krugova ratne mornarice.

Njeg. V. brod „Viribus Unitis"	K 2000·—
„ „ „ „Radezky"	„ 1645·—
Radnici c. i kr. arsenala	„ 1519·40
C. i k. bolnica ratne mornarice	„ 1466·90
Njeg. V. brod „Prinz Eugen"	„ 1400·—
„ „ „ „Stephanie"	„ 1225·30
„ „ „ „Zrinyi"	„ 1213·—
„ „ „ „Erzh. Karl"	„ 1175·30
„ „ „ „Krp. Erzh. Rudolf"	„ 1042·—
„ „ „ „Habsburg"	„ 846·90
„ „ „ „Eh. Ferdinand Max"	„ 840·—
„ „ „ „Tegetthoff"	„ 777·20
„ „ „ „Erzh. Franz Ferd.	„ 746·92
„ „ „ „Arpad"	„ 713·30
Momčad vojarne ratne mornarice	„ 710·—
Njeg. Vel. brod „Teodo"	„ 611·—
„ „ „ „Ulla"	„ 589·—
„ „ „ „Szent István"	„ 408·60
„ „ „ „Babenberg"	„ 393·80
„ „ „ „Custozza"	„ 370·92
„ „ „ „Saida"	„ 368·—
„ „ „ „Bellona"	„ 303·—
„ „ „ „Erzh. Friedrich"	„ 298·40
„ „ „ „Kaiser Max"	„ 260·—
„ „ „ „St. Georg"	„ 242·—
„ „ „ „Adria"	„ 228·—
„ „ „ „Leopard"	„ 201·—
Momčad sa radio-stanice u Puli	„ 200·—
Momčad sa „Fliegerkorps"	„ 186·—
Posada stanice „Kabala"	„ 151·—
Njeg. V. brod „Csepel"	„ 135·—
Momčad sa c. i kr. lučkog zapovjedništva	„ 134·—
Njeg. Vel. parobrod „XIV"	„ 131·—
Momčad bojne pošte ratne mornarice	„ 120·—
Nj. V. brod „Herkules"	„ 117·92
Njeg. Vel. brod „Chamäleon"	„ 114·—
„ „ parobrod „V."	„ 107·—
Njeg. V. torpiljarka „71"	„ 106·24
Momčad kod utemeljenja municije	„ 102·60
Njeg. Vel. brod „Lussin"	„ 100·—
Oružnici i momčad ratne mornarice	„ 96·20
Njeg. V. brod „Kaiserin Maria Theresia"	„ 92·—
Momčad provijantskog ureda	„ 77·—
Momčad u „Marinekasino"	„ 72·—
Momčad ronilačkog odjela	„ 67·—
Njeg. Vel. torpiljarka „88"	„ 60·—
„ „ „ „91"	„ 53·—
„ „ brod „Pandur"	„ 43·—
„ „ „ „Reka"	„ 40·—
„ „ „ „Minerva"	„ 39·20
„ „ torpiljarka „83"	„ 28·—
„ „ brod „Trabant"	„ 25·—
Kopnena ljetalačka stanica rat. mor.	„ 25·—
Momčad mornarskog odjeljenja u Beču	„ 23·—
Momčad parnih čamaca „18" i „20"	„ 22·—
Njeg. Vel. torpiljarka „70"	„ 20·—
„ „ torpiljarka „89"	„ 20·—
„ „ brod „Pluto"	„ 14·—
ukupno kruna	23.577·10
C. k. redari u Puli	K 338·—
Bosanski vojnici u Puli	„ 180·—
C kr. poštanski namještenici u Puli	„ 131·—
Jugoslavenski željezničari u Puli	K 54·—

Dnevne vijesti.

Bečka amazonka. Pred nekoliko dana obrdžavala se je u auli bečke univerze mirovna skupština, koju su sazvali židovski akademičari. Došli su takodjer njemački nacijonalni djaci, kako bi skupštinu osujetili. Kad je neki akademičar govorio za mir, Nijemci su odlučno protestirali. Oglasila se i kći ministra-predsjednika dr. Seidlera, koja je u vatrenom govoru zahtjevala „pobjedonosni mir". Nijemci su pratili njezin govor s poklicima „Živio rat!" Židovski su djaci razjućeni navalili na Nijemce, i gospodjicu su Seidlerovu htjeli da bace iz dvorane. Obe su strane užasno psovale. Medjutim je bila pozvana policija, koja je opkolila sveučilište, dok je rektor posredovao, i tako je napokon uspjelo da se pristaše i protivnike njemačkog mira odpremi kući.

Novi jugoslavenski list. Na badnjak počet će u Zagrebu izlaziti jugoslavenski list, pod naslovom „**Glas Slovenaca, Hrvata i Srba**". Odgovorni je urednik toga lista dr. Ivan N. Novak, a list će se baviti političkim, kulturnim i gospodarskim pitanjima Jugoslavena, t. j. Hrvata, Srba i Slovenaca.

Podupirajte Družbu!

Na plodnoj Hani.

Izmučene, gladne i isprebijane izbacio nas vlak onog lijepog, vedrog dana, na prostrani kolodvor u Mohelnici. A oslobodivši se tako polovice svog tereta, pojurio je s ostalima pojačanom brzinom dalje, kao da se veseli, što se izbavio suvišnoga tereta. Na kolodvoru se nagromadilo par stotina bjegunaca. Pojedine su obitelji sakupile „svoje stvari" na razne strane, kako bi u slučaju, da nas razdijele, ostali zajedno bližnji susjedi, rodjaci, znanci, prijatelji. Vozovi su čekali pripravni. Dugi red teretnih kola, pod svaka upregnut par konja sa njemačkim i češkim vozarima, već prema tome iz kojeg su sela kola potjecala. „Starostc" i „burgermajsteri" dogovarali se s panem kancelistom, koliko može koji da uzme bjegunaca u svoje selo. Opažala se razlika u mišljenju. Burgermajsteri nijesu bili skloni bjeguncima, dok su se staroste za njih zauzimali. Bjegunci su na se nepovjerljivo gledali, bili su već izmučeni svim tim računanjima. Nije ih se ni malo ticalo, da li će ih uzeti u Loštice stotinu, i da ih u Moravičane može uzeti samo dvanaest. Bili su umorni i gladni. Rastanak s rodjenom kućom, s onim malenim selom, zadnji pogled na vrtove, polja, livade, ostaviti sve to, a ne znati, hoćemo li još ikada to ugledati, sve je to bilo previše za naš naivni razum. Nitko se nije pitao zašto moramo odlaziti, ta to je i onako bilo jasno svima. Takova zapovijed! Moraš otići, jer je takova zapovijed, i jer te ophodnja s naperenim bodom iz rodjene kuće tjera. Ne pomažu naricanja, ne pomaže jauk, moraš ostaviti ono, što si kroz cijeli život obradjivao. „Zbogom kućo moja, tužna srćo moja... Mi smo mladji išli. Ta naučeni smo bili, da uvijek sjedimo kod kuće, kod majke, a da ne okusimo ni bijede, ni nevolje i da ne osjetimo nestašice. Nijesmo mogli pojmiti, da nam može biti negdje drugdje puno gore, negoli u rodjenoj kući. Jest istina, plakali smo i mi mladji, kad smo morali da bacimo zadnji pogled na selo, iz kojeg se do tada nijesmo maknuli, ali smo ipak odlazili s drugim čuvstvima u tudji svijet, negoli je odlazio onaj stari Grgo, koji se već svega nasitio, koji je kroz cijeli svoj vijek orao i kopao tu grudu, obradjivao isto polje i sedamdeset godina koracao istim stazama i putevima. Pedeset je godina sakupljao paru do pare, krunu do krune, pedeset se godina znojio od ranoga jutra do kasne večeri, pedeset je godina trpio, štedio i otkidao od svojih ustiju, a sve to za to, da uzmogne osloboditi onu potleušicu od dugova, da uzmogne uzdignuti potleušicu za jedan kat, da uzmogne ograditi vrt, i kupiti onu livadu, što je morao još njegov djed da radi dugova prodati. Ali nakon pedeset godina nastojanja i rada, nestalo je te potleušice, i na njezinom se mjestu bijelila jednokatnica, koja je bila sada bez dugova, vrt je bio ogradjen visokim zidom i livada je bila njegova. Sve su to bile svete stvari, s kojima on ne bi bio mogao da mirno legne u grob, i koje si je u svojoj dvadesetoj godini postavio za cilj. A sad bi stari Grgo mogao bio živjeti mirno i bez brige, jer je svoju dužnost potpuno ispunio. Ali kad je počeo najljepše da živi, eto, gdje se najednom miješaju drugi u njegove poslove, drugi, koji ne znadu, da je on pedeset godina života upotrijebio za to, da podigne jedan kat na svojoj potleušici. Ali ni mi mladji nismo to shvaćali, i ako smo to znali. Idemo u svijet, pa ćemo nešto nova doznati, govorili smo si. Ta svijet je prostran, dalek, širok, velik, govorili smo tješili i varali sebe i druge. „Kuda sunce teče, i moj se kruh peče" znao je ovaj ili onaj da kaže, a mi nijesmo još znali, da kruha ne mora baš uvijek biti... Teta je Ulika naricala na vas glas, ta bože moj, nije to šala, ostaviti onoliko polja, onoliko livada, vinograda i šuma, a uz to punu kuću žita, punu konobu vina, pune škrinje svakovrsna blaga i pun tavan mrsa. Ali se ipak išlo. Nekoliko odijela, sve što je moglo da se strpa u jednu vreću i — putuj! A onda četiri dana vožnje. Vagoni prenapunjeni, do 50 osoba u svakome, ono što se imalo, to se u dva dana pojelo, ali se putovalo dalje. Vlak je bio jako lijen, kao da mu bilo žao tolikih ubogih žrtava...

(Nastavit će se.)

„HRVATSKI LIST“ prodaje se:

Vodnjan: Prodaja duhana A. DEBETTO.
Kanfanar: Prodaja duhana TURČINOVIĆ.
Pazin: Papirnica NOVAK i prodaja duhana IVICH.
Poreč: Prodaja novina MARTIN SREBOTH
Trst: Novinsko opravništvo G. FANO, knjižara i papirnica GORENJEC & Comp.
Buzet: D. SIROTIĆ.
Volosko: M. STIRN.
Lovran: A. BASSAN.
Kastav: LJ. JELUŠIĆ.
Tinjan: DUŠAN DEFAR.
Cerovlje: JELE GRAH.
Sv. Petar u Šumi: JOSIP BANOVAC.
Višnjan: A. GASPARINI-GRŽINA.

DOBRO ĆE ZASLUŽITI

svaki onaj, koji bere i sakuplja suho i zeleno lišće lovorike, smilja, dušice, smrčaka, pelina, kao i svakovrne ljekovite trave i korjenja.

Uz dobru plaću prima tvrtka

Maraspin

na Premanturskoj cesti.

Cafe Tegetthoff

najveća kavana u Puli.

Ima na raspolaganje veliki broj austro-ugarskih, njemačkih i švicarskih novina, u hrvatskom, češkom, njemačkom i talijanskom jeziku.

Veliki salon. - 5 biljara. - Točna poslužba.

Za mnogobrojni posjet preporuča se **vlasnik.**

Kupuje i prodaje

uz povoljne uvjete

svake vrsti pokućtva, šivaćih i drugih strojeva

poznata tvrtka

FILIP BARBALIĆ, Šisanska ulica.

Tapetarske radnje i popravke pokućtva obavlja brzo uz umjerene cijene.

Hrvati, Hrvatice!

Sjetite se naše požrtvovne „Družbe sv. Cirila i Metoda“.

MALI OGLASNIK.

Sobu s pokućtvom tražim u ulici Sissane ili u blizini. Ponude na upravu ovog lista.

Traži se sposoban brušački radnik za fine radnje, koji nek se obrati na brušačku radionicu u Premanturskoj ulici br. 7.

Traži se stan sa dvije sobe, kuhinjom (po mogućnosti k tome malu sobicu) s vodom i plinom, za malu obitelj. Adresu položiti na upravu lista.

Stare poštne marke kupuje četovodja Makso Sikošek pošta Podsreda, Štajerska.

Urarski pomoćnik može nastupiti odmah uz dobru hranu i platu kod urara Alojisa Hradil u Pazinu.

Knjižara papirnica i knjigovežnica

Ivan Novak

Pazin, (Istra)

Preporučuje prigodom božićnih blagdana i nove godine, svoju bogatu zalihu svakovrsnih razglednica.

Dalje preporuča svoju zalihu kolendara, i to: **„Danicu, malu i veliku pratiku, Kolendar Srca Isusova, Veliki zabavni kolendar, „Vojnički kolendar“ kao i dnevne, tjedne i džepne kolendare za god. 1918.**

Naručbe se opravljaju brzo i točno.

Preporuča se nabaviti knjige

B. pl. Suttner: Dolje s oružjem	K 3.—
L. grof. Tolstoj: Hadži Murat	„ 2.—
A. Bebel: Žena i socijalizam	„ 5.—
U. Sinclair: Močvara	„ 5.—
M. V. de Fereal: Španjolska Inkvizija	„ 3.—
G. Garibaldi: Tajne grada Rima	„ 2.50
N. Vuksjević: Sabrane pripovijesti	„ 1.50

Za poštarinu je nužno poslati 30 filira više po knjizi.

Veliko škladište brošura i knjiga.

Cjenik šalje se na zahtjev badava.

„Naša snaga“
Zagreb, Ilica 55. I.

Česttitam Božićne blagdane cijelom našem narodu, osobito onim, koji najviše trpe u tudjini, i čeznu za trenutkom, kada će se da povrate miloj domovini! Srdačne pak čestitke šaljem i našim vojnicima, koji već četvrti Božić na ratištu slave! Svima najmilije pozdrave!

MANDA VOJNIĆ

Ližnjan kod Pule.

Kino „Crvenog Križa“

Ulica Sergija broj 34.

Današnji raspored

Kćerka noći

Drama u 3 čina

Početak: 2·30, 3·40, 4·50, 6 i 7·10 s. pop.

Neprekidne pretstave.

Ulaznina: I. prostor 1 K; II. prostor 40 fil.

Uči se može kod svake pretstave.

Ravnateljstvo si pridržaje pravo promijeniti raspored.

Politeama Ciscutti.

Danas u Nedjelju velike kinematografske predstave sa slijedećim rasporedom:

Život za život

Drama u 5 čina s prologom.

U glavnim ulogama: **Elen, Richter,-Heinrich, Koser-Titz.**

Kako ću se riješiti svoje punice?

Vesela igra.

Početak: u 2, 3·30, 5 i 6·30 sati popodne.

CIJENE za ovaj film: Ulaznina za parter i lože K 1·—; lože K 2·—; zatvoreno sjedalo 50 fil.; galerija 40 fil.

Takodjer za djecu! — Salonski orkestar!

„DANICA“ koledar

društva Svetojeronimskog

za godinu 1918.

dobiva se u papirnici

Jos. Krmpotić -- Pula

trg Custoza i u podružnici Fran Ferdinanda ul. 3.

Pojedini broj 12 h.

CIJENA listu: U pretplati za čitavu god. K 36·—, za polugodište K 18·—, tromjesečno K 9·—, mjesečno K 3·60, u malo-prodaji 12 f. pojedini broj. UGLASI primaju se u upravi lista trg Custoza 1.

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

„HRVATSKI LIST“ izlazi u nakladnoj tiskari JOS. KRMPOTIĆ u Puli, trg Custoza 1. Uredništvo: Sišanska ulica br. 24. — Odgovorni urednik JOSIP HAIN u Puli. — Rukopisi se ne vraćaju.

Godina III. U Puli, ponedjeljak 24. prosinca 1917. Broj 885.

AUSTRO-UGARSKI RATNI IZVJEŠTAJ.

Beč, 23. (D. u.) Službeno se javlja:

Istočno bojište:

Primirje. Mirovni su pregovori bili otvoreni dne 22. o. mj. u 4 sata popodne u Brest-Litowsku.

Talijansko bojište:

Uslijed nepovoljnog vremena i slabog vidika ostala je borbena djelatnost sveopće slaba. Neprijateljski djelomični sunci nijesu im pošli za rukom.

Poglavica generalnog stožera.

NJEMAČKI RATNI IZVJEŠTAJ.

Berlin, 23. prosinca. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana javlja:

Zapadno bojište.

Bojna skupina prijestolonasljednika Rupprechta: Od Blancknertskog jezera do Deule potrajala je živahna topovska vatra sve do mraka. S nekog poduzeća, koje smo proveli na pruzi Boesinghe-Staden, bilo je privedeno 30 Engleza u zarobljeništvo. S obe strane Scarpe i južno od St. Quentina razvila se popodne živahna topovska djelatnost. Izmedju Arrasa i St. Quentina mnogobrojni uspješni izvidnički bojevi.

Bojna skupina njem. prijestolonasljednika: Na obim stranama Moze povećala se za večernjih satova topovska vatra. Ljetalačka djelatnost, koja je kroz dan bila jaka, ostala je kod Mondieller i noću živahna. Dover, Dünkirchen, kaošto i željezničke naprave i municijski logori iza engleske i francuske fronte bili su snažno obasuti bombama.

Istočno bojište

Ništa nova.

Macedonsko bojište:

Borbena je djelatnost ostala neznatna.

Talijansko bojište.

Sunak Talijana zapadno od Monte Asolone nije im pošao za rukom.

Prvi majstor glavnog stožera Ludendorff.

Pregovaranja o miru.

Brest-Litowsk, 22. (D. u.) Državni je tajnik pl. Kühlman sa svojom pratnjom prispio amo jučer na večer. U isto je doba stigla bugarska delegacija. Kühlman je imao prilike da se još na večer sastane sa zastupnicima četvornog saveza i ruskim delegatima. Danas u 4 sata po podne, bili su na svečani način otvoreni mirovni pregovori u Brest-Litowsku. Princ Leopold Bavarski pozdravio je u svojem svojstvu kao vrhovni zapovjednik vrhovnog zapovjedništva istočne fronte zastupnike četvornog saveza i Rusije, koji su prispjeli u njegov glavni stan, u nagovoru, u kojem je istaknuo povoljni i uspješni tok pregovaranja o primirju te je izrazio pouzdanu nadu, da će i sada započeti mirovni pregovori po mogućnosti skoro dovesti do mira, koji će usrećiti narode.

Brest-Litovski, 23. Princ Leopold Bavarski pozvao je konačno prvog turskog zastupnika Ibrahim Hakki pašu, da preuzme predsjedništvo kao presjednik po godinama te isto po starosti. Ibrahim-Hakki paša zaposjeo je predsjedničko mjesto te se je zahvalio za povjerenu mu čast, pozdravio je odaslanike i otvorio pregovaranja sa željom, da imadu dobar uspjeh. Predložio je, da državni tajnik Kühlmann preuzme kao prvi predsjedničko mjesto, koji je predlog bio od svijju prihvaćen. Dr. von Kühlmann preuzeo je predsjedničko mjesto te zahvalio na časti, da može predsjedati viječanjima izmedju zastupnika središnjih vlasti i odaslanika Rusije, da se dokonča rat i da se opet uspostavi odnošaj mira i prijateljstvo izmedju Rusije i četiriju zastupanih sila. Za tim je nastavio: „Kako stoje stvari, ne može biti govora o tome, da se kod ovih viječanja izradi u tančine dotjeran instrument mira. Što meni lebdi pred očima, je odredjenje najvažnijih načela i uvjeta, koja bi dovela do mirnog saobraćaja, osobito na kulturnom i gospodarskom polju i koja bi najbolje i najbrže izliječila rane, koje je zadala vojna. Naša će pregovaranja biti vodjena od duha osobne čovjekoljubivosti i uzajmnog štovanja. Ona moraju računati na jednoj strani sa onim, što je historički dano ili u historiji postalo, da se ne gubi tlo činjenica pod nogama, na drugoj strani moraju biti vodjena od velikopoteznih misli na čijem tlu se danas susretaju mirovni odaslanici. Smijem da smatram to dobrim predznakom, da naša pregovaranja započimlju u znamenju onih svetaca, koji nagoviještaju od vijekova svijetu „mir ljudima na zemlji, koji su dobre volje“ te ja mogu da otvorim rasprave sa iskrenom željom, da se naša pregovaranja razviju lijepo i uspješno. — U smislu već spomenutih izvoda predsjednika, prihvaćeni su na to slijedeći zaključci: Pitanja reda prvenstva bit će riješeno prama vlastima, zastupanim na jednoj alfabetskoj listini. U predsjedništvu plenarnih sjednica mijenjaju se prvi opunomoćenici od 5 zastupanih vlasti. Pitanja, koja mogu zanimati samo pojedine vlasti, tvore predmet posebnih vijećanja. Jezici su pregovaranja: njemački, bugarski, ruski, turski i francuski. Službeni izvještaji sjednica sastavljaju se zajednički. — Na poziv predsjednika razvija zatim prvi ruski zastupnik u dugom govoru načela mirovnog problema, koja se u bitnom pokrivaju sa poznatim zaključcima vojničkog i radničkog vijeća. — Zastupnici četiriju saveznićkih vlasti izjavljuju se spremnima, ispitivati ruske izvode. Rezultati ovog ispitivanja bit će predmetom naredne sjednice.

Iz Rusije.

Izbori kadeta ništetni. — Kerenski u Petrogradu. — Velikopotezna riječ Trockoga. — Povlačenje četa iz Finske. Ispunjenje njemačkih zahtjeva. — Pljačkanja u Petrogradu. — Njemački vojnici u Petrogradu. — Ukrajina.

Haag, 19. „Times“ javlja iz Petrograda, da su članovi sovjeta odobrili zaključak, prema kojemu se bezodvlačno anuliraju izbori kadeta u ustavodavnu skupštinu.

Budimpešta, 20. Iz Haparande se javlja: U utorak noću raširila se Petrogradom glasina, da se je Kerenski naglo pojavio u Petrogradu s tisuću kozaka. Boljševička je vlada poslala proti Kerenskom znatni odio vjernih joj četa.

Paris, 19. Trocki je izjavio u intervievu s dopisnikom „Matina“ ovo: Ja ću raširiti mirovni dekret u milijunima eksemplara. Naši će lijetači pokriti njima njemačke jarke, i naši će ih agenti raširiti po Francuskoj, Engleskoj i Italiji. Uvjeren sam, da nema Lloyd George tvrdju glavu od generala Krasnova, kojega ja sad pod ključem držim. Jutros je taj general prisizao na Kaledina i Kornilova; ja pak trebam samo pola sata pa da onog tvrdoglavca kao rukavicu okrenem. Sutra će potpisati Krasnov manifest na kozake, u kojem im preporučuje, da se ne podižu protiva volje puka. Vjerujte mi, nastavio je Trocki, mi smo proti vašim kapitalističkim vladama dobro naoružani. Ako u vrijeme od dva mjeseca naša propaganda ne zadrži rata, mi ćemo proti buržoaziji povesti takav rat, kakav si vi jedva predstaviti možete. Jako dobro, rekao je dopisnik a da nije izrazio nikakve grožnje. Jeste li Vi pak sigurni, da ne će provedenje tog čudnovatog nacrta biti rušeno? Mislite li, Vi, da se možete održati? Gospodine moj, odgovorio je Trocki, boljševici su jedina prava narodna stranka. Socijalni revolucionarci, socijalni demokrate, internacijonalni socijaliste, to su skupine intelektualaca, generalnih stožera bez vojske. Stalno, imade i medju njima sposobnih muževa. Priključe li se oni našem programu, mi ćemo prihvatiti njihovu suradnju. Ali u Rusiji računamo samo mi. Mi smo gospodari, i mi ćemo iz Rusije učiniti to, što se nama svidja.

London, 17. (D. u.) Javljaju iz Haparande, da je ruska posatka u Uleaborgu počela ispražnjenjem grada. Takodjer iz drugih gradova Finske dolaze vijesti, da je vijeće pučkih komesara odredilo, da se imade povući čete iz Finske. Ovo povlačenje četa iz Finske provadja se prama uvjetima, stavljenim od njemačkog generalnog stožera.

Petrograd, 16. (D. u.) Havas. Vojnici pljačkaju sveudilj dućane, trgovine s vinom i konobe. U čitavom gradu zbijaju se sukobi, kod kojih se pali puškama.

Zürich, „N. Z. Zeitung.“ donaša: Petrogradska „Rječ“ saopćuje, da se od konca studenoga često susreće na petrogradskim ulicama njemačke vojnike u potpunoj poljskoj odori, koji naokolo šeću bez ikakve pratnje ili eskorte. Općinstvo pokazuje mnogo zanimanja za neprijateljske gostove, a da se uostalom ne divi osobito njihovom slobodnom nastupu u ruskome glavnom gradu.

Zürich. O ukrajinskoj republici donosi „N. Z. Zeitung“ ove zanimive vijesti: Univerzal ukrajinske rade, koji je proglasio samostalnost Ukrajine i u okviru ukrajinske republike proklamirao podignuće privatnog posjeda zemlje, izazvao je kod mnogobrojnih organizacija živahnu opoziciju. Kadetska je stranka u Kijevu izjavila, da se može smatrati univerzal pravovrijednim aktom, jer da u protuslovlju s priznanjem pripadnosti Ukrajine ruskoj saveznoj republici, koje u sebi sadržaje, postavlja u izgled vlastitu ukrajinsku konstituantu i osim toga na protuzakonit način proglašuje na svoju ruku već sada podignuće zemaljskog posjeda. Protiv socijalizacije zemljišta i protiv podignuća vlasništva protestiraju i posjednici i obrtnici u Ukrajini, kaošto i sveukupne poljske organizacije, koje predstavljaju više od jednog milijuna ukrajinskog stanovništva. Glede pokreta opozicije, kojoj su se priključile takodjer mnogobrojne socijalističke skupine, objavilo je ukrajinsko generalno tajništvo tumač k univerzalu, koji čini zaključke u agrarnom pitanju sve do daljnjega ništetnim, i povjerava podignuće vlasništva kaošto i riješenje agrarnog pitanja ukrajinskoj konstituanti.

---

* **Naoružavanje Amerike.** Reuter javlja iz Washingtona: Da se upozna sposobnosti svakog pojedinca glede na posebno oružje razaslano je na hiljade upisnih araka. 15. o. mj. bijahu uredi za novačenje dupkom puni od muževa, koji su se svi htjeli dobrovoljno upisati u propisanom roku od 60 dana. Više od 9 milijuna momaka bit će pozvano pod oružje, u 5 različitih razreda.

* **Posredovanje Švicarske za mir.** „Morgenpost“ javlja iz Berna: 18 članova raznih stranaka savezne skupštine stavilo je na savezno vijeće upit, da li drži da je sada došao zgodan čas, da se protestira protiv gospodarskih ograničenja prema Švicarskoj, te da se zajedno sa drugim neutralcima poduzme akcija kod zaraćenih vlasti, da se sklopi primirje, te započnu još prije blagdana i nove godine mirovni pregovori. „J. List“.

* **Manifest francuskih socijalista ruskome narodu.** Prema vijestima, koje stižu iz Ženeve francuska je skupina socijalista zaključila u sjednici, koja se obdržavala dne 20. o. mj., da se upravi manifest ruskome narodu.

* **Srbi za Ukrajinu.** Neka vijest, od 20. o. mj. koja potječe iz Stockholma saopćuje, da su zastupnici srpskih četa umolili pobočnika ukrajinskog ratnog ministra, nek primi 240 srpskih vojnika u ukrajinsku vojsku, jer da su zajmovi Ukrajinaca jednaki zajmovima Jugoslavena.

* **Engleska priznaje boljševičku vladu.** „Politiken“ saopćuje iz Londona: Engleska vlada priznaje sada boljševičku vladu, kako bi zapriječila, da Rusija ne postane vazalom Njemačke. Britanska da vlada računa s ovim: Ruska vojska nije sposobna, da ratuje dalje. Gradjanski bi rat uništio Rusiju, kad ova ne bi dobila od saveznika nikakove moralne pripomoći, a to djelomično takodjer priznanjem vlade, koja, kako se čini, imade i vlast i povjerenje naroda.

* **Jugoslavenski dobrovoljci u Solunu.** „Journal des Débats“ javlja iz Soluna, da je onamo prispjelo 300 jugoslavenskih dobrovoljaca iz Australije Bili su uz velike vojničke i crkvene počasti primljeni i uvršteni u srpsku vojsku. Koji su to Jugoslaveni, vijest ne navadja.

* **Pobjeda stranke za vojnu obvezatnost u Kanadi.** Reuterov ured javlja iz Otave slijedeće rezultate izbora: U srijedu, 17. prosinca, bilo je izabrano 128 pristaša vlade i 87 članova oporbe. Nijesu još poznati rezultati 16 izbornih kotara. Predbježni rezultati pokazivaju medjutim, da je vlada postigla u zemlji većinu. To znači pobjedu stranke za vojnu obvezatnost.

* **Francuska je komora** zaključila ukinuti imunitetu Caillauxa i Soustalota.

* **Poljski ministar-predsjednik** stigao je u pratnji nekojih poljskih političara u Berlin, slijedeći pozivu poljskoga ministra-predsjednika.

* **Držanje Amerike.** Reuterov ured javlja iz Washingtona: Lansing je zauzeo stanovište prema glasinama o njemačkoj mirovnoj ponudi o Božiću, te je izjavio, da državni odio nije primio o tome nikakvih saopćenja. Držanje da je Udruženih država nepromijenjeno i da ostaje u skladu s uvjetima alijiraca, da Njemačka mora zajamčiti uspostavu i odštetu.

Političke vijesti.

Francuska i mir.

Francuska se štampa bavi zaključkom primirja centralnih vlasti s Rusijom. Svi listovi osim „Matina" prosudjuju položaj ozbiljno, stvarno i oprezno. „Temps" bez okolišanja veli, da se Francuska ne smije držati daleko od rusko-njemačkih mirovnih pregovora. Jedan svoj uvodni članak, koji priznaje ruskomu narodu potrebu mira, svršava list ovim riječima: „Razumije se, da su se njemački posrednici, koji su sklapali primirje požurili, da ostvare mirovne pregovore, i da je njemački glavni stan već nastojao oko toga. Njemačka hoće da kuje gvoždje, dok je vruće, gvoždje, kojim bi se Rusija imala okovati. A mi, zar mi da pri tom ne smijemo progovoriti ni riječi? U trenutku, kad je primirje postalo potpunom činjenicom, s kojom mi moramo unatoč ogorčenju računati, moramo se pitati, da li se slaže naš interes sa željama ruskoga naroda. On će da bude slobodan, a slobodna Rusija odgovara takodjer našim zahtjevima. On želi pravedan mir, i mi si ne možemo nikakvog drugog željet'. Dok medjutim ne prihvate Nijemci pravednog mira na svim frontama, zašto bi imala Rusija da s njima pregovara? Rusija bi se izložila većoj pogibelji, kad bi sama pregovarala o miru, a da je savezníci ne podupiru. To su činjenice, koje se mora postaviti pred oči svima onima, o kojima zavisi sudbina Rusije, bez iznimke, jesu li oni zadovoljni ili nijesu. Njemačka je htjela, da primirjem sagradi most izmedju sebe i Rusije, a možda da na nama stoji, da učinimo iz toga zid. Na posao dakle!" — „Petit Parisen" govori o tome, hoće li Rumunjska, koja je bila uvučena u primirje, sudjelovati kod mirovnih pregovora, i koji će je tamo zastupati. „Echo de Paris" opominje, nek se ne napuštaju bez zaštite francuski interesi u Rusiji. List medjutim računa na pomoć Japana i Amerike, koji da će te francuske interese zaštititi.

Domaće vijesti.

Veledušni božićni dar. Na lijep i velédušan se je način opet iskazao u dobrotvornom radu gosp. Niko Mardešić, te je sakupio izmedju gradskog civilnog pučanstva veliku svotu od 2.436 K, koja je prema svrsi bila položena u korist udovica i sirota palih junaka naše sveukupne oružane moći, i predana gospojinskom pripomoćnom društvu Crvenog križa u Puli. Njemu kao što i velédušnim darovateljima za taj velikodušan čin izražuje se najsrdačnija hvala.

U Varaždinu će birati pristašu jugoslavenske deklaracije. Iz Zagreba saopćuju: Nije isključeno, da će se u Varaždinu proti kandidatu srpsko-hrvatske koalicije dru. Živku Bertiću postaviti proti kandidat na programu svibanjske deklaracije. Dra. Bertića sve poštuje, ali se govorka, da on kandidira kao pristaša koalicije, koja se do sada nije izrazila za deklaraciju. Pri tom nitko ne sumnja, da je dr. Bertić iskren Jugoslaven.

Naši vojnici i rodoljublje. „Primorske Novine pišu: Od gosp. Milana Špalja primili smo s ratišta slijedeće pismo i iznos od 1000 K: „Cijenjeno uredništvo! Od 1300 K sabranih u pukovniji, poslano je već davno „Hrvatskoj Njivi" K 300, da ih namijeni narodnom daru Vojnovićevu. Preostalih K 1000 izvolite razrediti ovako: Družbi Sv. Ćirila i Metoda K 400, z a š k o l u u P u l i K 200, Hrvatskom akademskom potpornom društvu K 100, za dalmatinsku siročad K 100 i za hercegovačku siročad K 100. Novac ćemo po želji privesti svrsi. Ovo je opetovano, što smo od gosp. Milana Špalja primili ovako znatne iznose u dobrotvorne i rodoljubive svrhe, pa zato neka je njemu i darovateljima svaka hvala i čast!

Razlika medju ekspresnim i nužnim omotima. Broj ekspresnih omota je trajno nerazmjerno velik tako da se mora držati, da je pučanstvo još uvijek mnijenja, da zahtjev na ekspresnu dostavu upliva takodjer na prevažanje te da osobito ekspresni omoti ne bivaju jedino ekspresno dostavljeni, nego da se i ekspresno prevažaju. Uslijed toga se općinstvo izričito na to upozorava, da zahtjev na jedino ekspresno dostavljanje jednog omota ne daje prava na brže prevažanje omota, nego jedino na to, da pošiljka u opredjelištu ne biva dostavljena skupa s ostalim prispjelim pošiljkama, već po posebnom tekliću; uplatom pristojbine za e k s p r e s n u d o s t a v u ne može se dokučiti možda zaželjeno n u ž n o p r e v a ž a n j e. Dok se nužni omoti samo što se ekspresno dostavljaju takodjer prevažaju najbržim prevoznim sredstvima, to se ekspresni omoti prosljedjuju jedino onim prevoznim sredstvima, koja su u opće odredjena za prevažanje omota.

Milodari za hrvatske škole u Puli. Prigodom „Božićnice" položeni su preko naše uprave slijedeći doprinosi: Gosp. dr. L o v r o S c a l i e r, polaže K 100·—. — Sakupljeno po gosp. V j e k o s l a v u G e r m K 34·—. Darovaše: po K 5·—: Josip Gabrijelić; po K 4·—: Ivan Rajčić; po K 3·—: Bartul Šulina; po K 2·—: Egid Donzetti, Hugo Karaman, Antun Slavić, Dinko Volarić, Roso Travičić, Vjekoslav Germ, K. L., Ante Vičević; po K 1·—: Petar Tosi, Mirko Stipanović, Gino Perčić, Gustav Fio, Franjo Kocjan, Ignacij Znidaršić. — Sakupljeno po gosp. J u r j u B a r k o v i ć medju momčadi vatrogasaca u c. i kr. arsenalu K 33·50. Darovaše: po K 5: Juraj Barković, Antun Sakić, Vicenc Zubranić; po K 2·—: Antun Gracelj, Maksimilijan Panišek; po K 1·—: Franjo Novešek, Ivan Umer, Vladimir Antonić, Josip Niatus, Miho Roglić, Ivan Cerenčić, Vjekoslav Hlavaček, Franjo Podpečan, Ignacij Rojnik, Antun Vapotić, Blaž Kadun, Josip Guzelj, Marko Vodnik, Josip Elfmark; po 50 para: Krste Skratulja. — Ukupno K 167·50; zadnji iskaz K 31.895·70; sveukupno K 32.063·20. Živjeli plemeniti darovatelji! Samo smjelo i požrtvovno naprijed za našu sretnu budućnost!

Prodaja ribe. U slučaju, da prispije riba prodavat će se ona danas. Pravo kupovati ribu imadu danas vlasnici živežnih karata počevši od broja 5531.

Dnevne vijesti.

Češko-slovačka armija na francuskoj fronti. Agence Havas javlja: Naredba odredjuje ostvarenje samostalne češko-slovačke armije pod francuskim vrhovnim zapovjedništvom, koja će se boriti pod vlastitom zastavom proti središnjim vlastima.

Šušteršičeva „Resnica". Prekjučer je izašla ta „Resnica" raskrinkanog talmi-patriote gosp. zastupnika i zemaljskog poglavara dr. Šušteršiča. Slovenska je štampa i slovenski dio našeg naroda dočekao s najvećim negodovanjem i prezirom. Ljubljanski listovi javljaju, da već prvi broj odiše Šušteršičevim duhom, za njezin naslov najbolje bi odgovarala „Laž". U svemu se se skriva za katoličkim imenom, koje obeščašćuje.

Prosvjeta.

„Hrvatska Njiva". Primili smo 40. broj revijalnoga tjednika „Hrvatska Njiva" s ovim Dr. Josi Beroš: Naše pomorstvo u brojkama austrijske trgovačke mornarice. — Dr. Branko Vodnik: O živoj i mrtvoj književnosti. — Josip Pavić: Proročanstvo. — Prof. Lj. Dvorniković: Publika i umjetnik. — U smotri se raspravljaju tome: narod i omladina, bijeda trgovačkih namještenika, o visokoj tehničkoj školi, o Peri Palavicinija (od Bože Lovrića), o Albivim pjesmama (od K. Benića) itd. — Listak: Antun Pernić Slike. — Godišnja pretplata „Hrvatske Njive" iznosi K 30·—, pojedini broj 70 fil. Narudžbe prima uprava lista u Zagrebu, Nikolićeva ulica 8.

Badnji bijaše dan...

Veselo su pjevala zvona sa seoskog zvonika, veselo se i svečano pripravljali ljudi, da proslave Njegovo narodjenje. Nestalo briga, nestalo nevolje, nestalo skrbi. Svuda zavladao blagi mir, i svečano zadovoljstvo. Svaka se duša osjećala sretnom, svako je srce osjećalo u sebi nešto svetoga, nadljudskoga.

Sreća je i zadovoljstvo vladalo svijetom.

Badnji je i opet nadošao dan.

Ljudi su kao krvoločna zvjerad provalili u sveti hram mira, porušili žrtvenike, obeščastili svetište. Rika je topova muklo ozvanjala, kao glas vječnoga prokletstva i rušila kruto i bez obzira mir, sreću i zadovoljstvo. Ljudi su ljude potjerali iz mirnih prebivališta, gonili ih svijetom bez kuće i kućišta, bez hrane, bez odijela i bez sredstava. Zvjerski, bezobzirno i okrutno.

I ljudi su bježali, umirali, dok su se drugi na bojištima ubijali, smrzavali, gladovali.

Krvav nam osvanuo Badnjak.

A za njim i drugi, treći i četvrti, jedan krvaviji od drugoga, jedan teži, užasniji i nesnosljiviji od drugoga.

I dani se redali za danima, mjeseci za mjesecima, godina za godinom. Svaki je dan postajao teži, svaki je mjesec donosio nove nevolje, svaka godina nove gomile žrtava.

Nestalo je hrama, svetište je ostalo smrvljeno, a sreća je kao paučina bila na malene komadiće rastrgana i vjetar ju je odnesao daleko... možda u nepovrat...

Divljačko je zaigralo kolo.

A onda je nadošao onaj svibanj, koji će nam na vijeke ostati u pameti. Preživjet će i uspomenu na veliko klanje, i kad budu sve rane zacijeljene majke će jednom riječju koja budi grozu i užas plašiti neposlušnu djecu...

Gmilnd...

Najkrvavija stranica naše povijesti, pred kojom će svako srce uzdrhtati, svaka će se duša sjetiti nenaplaćena zajma, neisplaćena duga...

Ta koji ga ne pozna! Na daleko se i široko priča o njemu, jer mnoge i mnoge će majke i ovaj Badnjak provesti bez svoje djece, koja su otišla, ali se ne vraćaju. Mnoge i mnoge će kuće uzalud čekati, da im se gospodar vrati, a mnoga i mnoga će loza podivljati i usahnuti, jer niko je njegovati ne će...

Da, majko, nesretna majko, sjećaš se i nikad ne ćeš zaboraviti, kako su ti iz naručaja oteli dijete, za koje su kazali da je okuženo, a onda su opet došli, pa su ti uzeli drugo dijete, pa treće četvrto, peto i šesto. A ti si onda ostala sama, nesretna kao kukavica, i znala si već unaprijed, da više nijedno vidjeti ne ćeš!

Iz one se jame, koju su nazivali bolnicom, nije nikad vratio onaj, koji bi jednom u nju unišao. Na stotine bi ih iznašali potajno, noću — ali kao lješine, pa da ih onda nikad majčino oko ne ugleda. Daleko u tudjoj ledenoj zemlji počivaju njihove male, nježne i nejake kosti.

Tužne uspomene budi u nama sveti badnji dan. Kao da se neka grdna neman nagnula nad svijet i svojim oštrim pandžama prodire u čovječje tijelo. Kletva svijetom vlada... Kletva za nevine žrtve — za neoperene grijehe...

Glasovi zvonova zuje u ušima kao priča iz davne, davne davnine. Nema ni njih više. Ono što je glasalo „mir ljuden dobre volje" — danas širi smrt, i paklenski oganj riga...

A ipak se sve to čini kao sanja, teška nesnosna sanja... Nebo je još uvijek ono isto, plavo i vedro, more je ostalo uvijek neshvatljivo, uvijek isto zagonetno, privlačivo more... I sunce je ono isto, samo što se sve čini žalosnije, kao da sve obuhvaća neizmjerna neka tuga, neki ne razumljivi strah, tajna groza...

Zlo se je božanstvo otputilo svijetom da sije užas, krv i bol. Ruši i obara mirna domaća ognjišta, svete hramove pali i velike si podiže žrtvenike, na kojima žrtvuje milijune ljudskih bića. Zlo je božanstvo, jako i silno, a kamo dolazi, i kuda prodje, trepet širi i strah...

Gore, tamo daleko negdje u sniježnom, tudjem kraju, tamo su još naši. Njihove su kuće puste i njihova su ognjišta razrovana, njihova polja opustošena. A oni su još gore.

Gladni, goli, bosi u najskrajnijoj bijedi čekaju na povratak. Svagdje ih ima. I gore na moravskim širokim ravnicama, i u gorskim štajerskim i ledenim austrijskim krajinama. I svagdje je ista nevolja, svagdje isti jadi. U mrzlim će barakama slaviti Božić, treći Božić, što im u tudjini sviće, u hladnim će sobama drhtati od studeni.

Bog, sam Bog znade svu njihovu nevolju, on sam shvaća težinu njihove sudbine. I ovi. A drugi to ne mogu pojmiti, jer je previše užasno, previše grozno i tamom pokriveno sve ono, što su kroz ove dvije i po godine pretrpjeli.

A ni od kuda pomoći... Zapušteni će i prezreni provesti Božić, i ljudi će ih prezirati i nenavidjeti radi njihove bijede. Zašto? Zašto? Sam Bog znade...

Iz daljine, u magli ovijen, dolazi im pred oči Božić što su nekada, pred malo vremena a prije mnogih dogadjaja, u domovini slavili. Sve su njihove misli ondje, sva se srca pitaju jedno: Hoće li se to ikada vratiti?

Mir, sveti mir, koji bi zacijelio rane, koji bi podigao odvažnost, posilio volju i vjeru u život. Mir koji bi donio ono, što je nekada bilo, a i mir koji bi naplatio uboge žrtve...

Da, u davnoj davnini badnji bijaše dan...

Pojedini broj 12 h.

CIJENA lista: U pretplati za čitavu god. K 36·—, za polugodište K 18·—, tromjesečno K 9·—, mjesečno K 3·60, u maloprodaji 12 f. pojedini broj. UGLASI primaju se u upravi lista trg Custoza 1.

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

„HRVATSKI LIST" izlazi u nakladnoj tiskari JOS. KRMPOTIĆ u Puli, trg Custoza 1. Uredništvo Sišanska ulica br. 24. — Odgovorni urednik JOSIP HAIN u Puli. — Rukopisi se ne vraćaju.

Godina III. | U Puli, srijeda 26. prosinca 1917. | Broj 887.

AUSTRO-UGARSKI RATNI IZVJEŠTAJ.

Beč, 25. (D. u.) Službeno se javlja:

Istočno bojište:

Primirje.

Talijansko bojište:

Neprijateljske su protunavale na naše nove položaje izmedju Asiaga i Brente bile uspješno odbijene. Broj se zarobljenika od dne 23. prosinca povisio na preko 9000 momaka, izmedju kojih 270 časnika. U bojevima dne 23. i 24. prosinca osobito su se odlikovale pješačka pukovnija br. 22 (Sinj), pješačka pukovnija br. 27. (Grac), dijelovi pješačke pukovnije br. 12 (Komaron), br. 51 (Koloszvár), br. 84 (Beč), br. 102 (Benešov) lovački bataljun br. 20 (Grac), pučkoustaški bataljun br. 11 i visokogorska satnija br. 22.

Poglavica generalnog stožera.

NJEMAČKI RATNI IZVJEŠTAJ.

: Berlin, 25. prosinca. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana javlja:

Zapadno bojište.

Na flandrijskoj fronti, kod kanala Bosse i jugozapadno od Cambraia prolazno je oživjela bojna djelatnost. Na obim stranama Mozc, na glavici Hartmannsweilera i u Thannentalu podigla se bijaše vatra za pojedinih satova dana.

Istočno bojište

Ništa nova.

Macedonsko bojište:

U nizini Strume povišena topovska djelatnost.

Talijansko bojište.

Živahna je vatrena borba potrajala kroz dan izmedju Asiaga i Brente. Neprijateljske protunavale proti novodobivenim položajima i sunak na Monte Partica bje odbijen. Broj zarobljenika iz bojeva o Col del Rosso uspeo se na preko 9000, izmedju tih 270 časnika.

Prvi majstor glavnog stjela Ludendorff.

Pregovaranja o miru.

Beč, 25. (D. u.) Brzojavni dopisni ured saopćuje iz Brest-Litovska od dne 24. prosinca: U toku sjednica, koje su se danas obdržale izmedju delegacija saveznika, bio je gotovo pripravljen odgovor, koji se ima dati na predloge ruske delegacije. Prema tome bi imalo sutra doći do drugog zasjedanja plenarne sjednice.

* **Pregovori o miru sigurno će uspjeti.** Pariški list „Temps" smatra to za sigurno, da će mirovni pregovori dovesti brzo do uspjeha, jer grof Czernin i dr. pl. Kühlmann ne bi postavili svoje ime u opasnost, kad si ne bi bili sigurni uspjeha. „Temps" zahtijeva, jesu li maksimaliste u istinu izdajice, da im se strgne krinka. Inače im se mora proglasiti, da savezne vlade žele pravedan mir i da Rusija svojim separatnim mirom počinja stvar nepotrebnu i nekorisnu.

* **Veliki knez Mihajlo hoće da postane carom.** Prema vijestima iz Roterdama saopćuje list „Daily News" iz Petrograda, da se prave pokušaji, kako bi veliki knez Mihajlo bio proglašen za cara.

* **Sarrail ne bude opozvan.** Već se nekoliko dana širi vijest, da će general Sarrail biti opozvan sa solunske fronte, i nagoviještaju već razna imena generala, koji bi imali da zauzmu njegovo mjesto. Medjutim se saopćuje iz Rotterdama, da se iz vijesti engleskih listova može zaključiti, da glasovi o opozvanju generala Sarraila nijesu istiniti, ili da su barem preuranjeni. Na svaki način nema sumnje, da će nastati važne promjene glede solunskog poduzeća.

* **Ukrajina za ukrajinsko pučanstvo u Austriji.** Kijevski ukrajinski list „Narodnja Volja" donaša objavu rade, u kojoj se medju ostalim veli: „Ukrajinsko centralno vijeće smatra za nedopušteno, da se ukrajinska područja, koja drže centralne vlasti zaposjednuta: Holm, Podlaško, dijelovi gubernije Volinije i Podolske budu otrgnuti od ukrajinske narodne republike. Centralno vijeće zaključuje, da se upozori pojedine države na pretestnu objavu ukrajinskog parlamentarnog zastupstva galicijskog i bukovinskog proti pripojenju ukrajinskih područja Poljskoj, te da se poduzmu mjere, kako bi bilo omogućeno pučanstvu ukrajinskih područja u Austro-Ugarskoj, da ono samo slobodno odluči svoju volju glede političkog sastojanja.

Iz Rusije.

Kavkaška armija proti Kaledinu. — Nikolaj Nikolajević sakuplja čete. — Trocki naredjuje ispražnjenje Perzije. — Austro-ugarski konzul u Petrogradu. — Rusija i sporazum. Antanta želi poduprati ruske buntovnike. — Boljševička tiranija.

Petrograd, 23. Štamparski ured povjerenika priopćuje, da kavkaska armija od približno 100.000 momaka napreduje Kaledinu iza ledja. Više gorskih plemena joj se priključilo.

Kodanj, 21. pros.: Prema vijesti „Berl. Tidende" sakupio je veliki knez Nikolaj Nikolajević na Kavkazu znatnu monarhističku vojsku, koja se dnevno pojačava dolaskom novih posada.

Berlin, 21. prosinca. „Achtuhrblatt" saopćuje vijest „Pravde", da je perzijski poslanik u Petrogradu vodio dugi razgovor s Trockim, kojimu je proglasio, da je general Prevšaldsky primio zapovijed, nek isprazni zaposjednuto područje u Perziji.

Zürich, 21. pros. Švicarski listovi prenose vijest „Pravde", gdje se veli, da se u Petrogradu očekuje dolazak bivšeg austro-ugarskog generalnog konzula pl. Hempela. Zadnjih su dana prispjela u Petrograd velika mnoštva austrijskih i njemačkih ratnih zarobljenika, koji se mogu po glavnome gradu slobodno gibati.

Stockholm, 22. prosinca. Japanski je poslanik u Petrogradu proglasio, da bi Japan morao dobiti teritorijalne odštete, kad bi imao izgubiti u Rusiji nekakav kapital. Trocki je proglasio u noti zastupnicima, da bi došlo do represalija, kad bi rusko područje bilo od saveznika zaposjednuto, i da bi ruska vlada poduzela mjere, koje bi saveznicima veoma štetile. Zastupnici četvornog sporazuma ostat će u Petrogradu tako dugo, dok budu eksistirale socijalističke skupine, koje ne priznaju vlade boljševika.

Berlin, 23. Prema vijestima, koje dolaze iz Ženeve saopćuje „Matin", da se nova antantina konferencija u Versaillesu, već nekoliko dana posavjećuje o sredstvima i putevima, kako bi bilo moguće najljepše pružiti pomoć onim vojničkim skupinama u Rusiji, koje nesuglašuju sa pregovaranjima o primirju i miru. List primjećuje, da se ti vojnički odjeli sastoje iz ostataka vojske Kaledinove, dviju českoslovačkih divizija a osobito 200.000 muževa, na čijem čelu stoji poljski general Mužnicki, podupiran po francuskom generalu Ramponu.

Ženva, 22. „Echo de Paris" javlja iz Petrograda: Iza kako je bilo sklopljeno primirje, bila porušena sloboda brzojavnog izvješćivanja iz Petrograda i Rusije. Saveznički i neutralni dopisnici moraju od prošle nedjelje sve svoje novinske brzojavke u inozemstvo predavati Lenjinovoj vladi.

Evangelist uči . . .

„Sjećaj se, Slovenac, Hrvat i Srbin, da si sin jednog slavenskog naroda na jugu Europe, da ti misao na jedinstvo ne može oteti nitko, ako si je sam ne daš oteti."

*

„Sjećaj se: malen si, separatizmom pak činiš se sam još manjim i taj separatizam zapreka ti je kulturnog i gospodarskog razmaha u veliki bijeli svijet."

*

„Sjećaj se: narodni je život bez državnog konkretnog oblika nemoguć. Besjeda o jednakopravosti je stara. Njom su zavaravali mnogo tvojih ljudi, a gola je realnost pokazala, da je jednakopravnost bez slobodnog, samostalnog državnog razvoja nemoguća. Narodnu autonomiju proglašuju sada kao lijek za narodne bolesti. Znaj i uči od Poljaka, koji trpe usprkos svoju takozvanoj narodnoj autonomiji sa sadanjem ratu, da narodna autonomija bez državnog konkretnog oblika nema preduvjeta za život!"

*

„Ne boj se! Težnja za slobodom, pravednošću, za tvojim blagobitom i blagobitom čovječanstva, nije veleizdajska. Ropstvo je veleizdaja, jer izdaje čovjeka, obitelj, narod i tim također državu."

(Krek u članku „Za narodno ujedinjenje.")

(Po „Jugoslovanu".)

Političke vijesti.

Mir bez aneksija.

Sa diplomatske strane prima bečka „Information" medju ostalim i ovo: „Danas nastaje pitanje: šta će se desiti sa Srbijom? Naša mirovna formula zahtijeva samo pročišćenje Srbije. Budući pak, da je iz Srbije istupio svjetski rat na pozorište, i da je Srbija bila izvorom nemira na Balkanu, Austrija medjutim imade najveći interes na Balkanu, koji bi se umirio, očevidno jest, da Srbija u budućnosti ne smije biti onakva, kakva je bila godine 1914. Neprirodno povećanje Srbije iza balkanskog rata mora biti preudešeno na etnografski uvjetni opseg. Bugarska će morati da opet zadobije sve one krajeve, gdje prebivaju Bugari i koje su si Srbi u svoje doba prisvojili. Tu bi mogla antanta da provede u djelo svoj s tolikim sjajem i retoričkim naporom u svijet rasturen princip o „samoodredjivanju naroda!" Kakvo pak bi držanje zauzela k tome Srbija, lako je razumljivo. Austro-Ugarska mora bezuvjetno da radi sjegurnosti uredi svoje granice na jugu. Granica sa mora prenesti preko Dunava; Beograd s okolicom i Mačva mora se pripojiti k nama. Tom zgodom budi spomenuto, da je engleski kralj Juraj preporučio nama svojedobno, da zadržimo Beograd i ostala mjesta, koja se čine važnima, tako dugo zaposjednutima, dok ne postignemo jamstvo, da će Srbija prestati sa svojom politikom, koja potkopava sigurnost naše monarkije! Tada je od srca priznala engleska politika, da je politika Srbije izvorom nemira u Europi. Crna Gora ne mora u isto doba da izgubi svoju nezavisnost.. Proglasit će se, da Crna gora dolazi pod vrhovno suverenstvo podunavske monarkije. Bezodvlačno pak trebamo Lovćen, koji zaštićuje Kotor i imade time za nas istu važnost, kao što i Gibraltar za Englesku. Dosad neražajašnjen otstup Sandžaka Turskoj, i time omogućeno njegovo zauzeće po Crnoj Gori, mora se takodjer preudesti; na mjestu bit će trajna njegova sveza s Bosnom i Hercegovinom. Bugarska mora postati našim susjedom. Mora se stvoriti osigurana željeznička sveza izmedju Ugarske i Bugarske. Područje Negotin—Bran—Palanka—Vladova mora pripasti Bugarskoj. Naša nas gospodarska politika goni prema istoku. Nemamo li pak osigurane sveze s Bugarskom, odkazani smo u pogledu na promet opet na Srbiju, i postajemo tako od nje zavisni. To se medjutim ne smije više dogoditi. Što se pak tiče sada budućeg gospodarskog položaja: Srbija bi postigla najveću prednost, kada bi bio sklopljen carinski savez s Austro-Ugarskom. I ovdje se može učiniti da bude od važnosti srednjeeuropski blok. Njemački državni zastupnik Gothein smatra tu ideju kao onu, o kojoj se može raspravljati i provesti je u zbilju. On misli, da bi ta carinska sveza izmedju Austro-Ugarske i Srbije bila lakša za to, jer se kod nas odlučuje o svim pitanjima carine i prometa u delegacijama parlamenta. On za to predlaže, da bismo mi morali dozvoliti Srbiji nekoliko mjesta u delegacijama, ali to jedino u pitanjima trgovačkih i carinskih ugovora. Mi pak moramo konstatirati, da ne smatramo taj projekat lako provedivim. Njegovo bi provedenje stvorilo nam poteškoća, a Srbima se ne bi dalo time nikakvih prednosti kakve ih idu. Srbi bi time bili samo povišeni i njihovo umiješavanje u dotičnim pregovorima stvorilo bi samo nepotrebne neprilike. Mi ćemo onda imati pokorenu Srbiju, bilo u ovom ili onom opsegu, za susjeda, kad konačno jednom srušimo naš agrarni smjer, i time podademo Srbiji mogućnost, da se gospodarski oživi, jer kako smo već prije spomenuli: gospodarski kloni se Srbija k nama. Izgubi li osim toga Srbija snsjedstvo s Rumunjskom time, da odstupi zemljište Negotin—Kladovo, odkazana je takodjer politički sasvim na nas. Time ne mora Srbija da politički izgubi ništa, može naprotiv da sve dobije gospodarski". To je eto primila bečka „Information" sa diplomatske strane, a ima valjda da se to pokloni kao božićnice malenim narodima.

Kramarž začetnik svjetskoga rata!

Njemački radikalni zastupnik u carevinskom vijeću dr. Wichtl objelodanio je neku knjigu, koja bi imala pobuditi veliku senzaciju. Na temelju kojekakovih podataka, osobito onih austrijskoga ratnoga sudišta, tvrdi pisac, da je iza engleskoga kralja Eduarda VII. u prvom redu ...

vodja dr. Karlo Kramarž u Pragu. Knjiga je izašla nakladom J. F. Letkmana u Münchenu a daje zanimiv pogled u austrijskog nutarnje političke prilike i u stanje vojske, što je ovdje po prvi put prikazano na temelju akata ratnoga sudišta. I čitavu svjetsku politiku osvjetljuje djelo posve novim načinom na temelju činejnica, koje do sada ne bijahu poznate.

Tako piše jedan ovdješnji list: Dr. Kramarž se može zbilja ponositi, što ga se Nijemci toliko boje. Poznato je pak, da je isti ovaj Kramarž bio negda dosta apatičan radi austrofilske politike s kojom se raskrstio tek pred ulazom u tamnicu. Nijemci bi mu htjeli svakako zakrčiti put u parlamenat i upozoriti braću u Reichu na pogubnu češku protunjemačku politiku, da dobiju proti njoj što više potpore. Ako je dr. Kramarž zbilja začetnik svjetskogn rata, čemu onda svaka vika na južne Slavene, osobito na Srbe. (Novine.)

Domaće vijesti.

Zemaljska upravna komisija i — cipele. Iz Pazinštine primamo: Mi ne možemo toga vjerovati, ali svijet govori... I žao nam je, da nedužni trpe. — Od prijeke je nužde dakle, da se nejasne stvari razbistre, e da niko dušu svoju ne tereti. Zašto? — Čujte, kako ljudi griješe! Mi smo uvjereni, da griješe. Pripovijedaju i šire bajku, koja ima slijedeći sadržaj: Zem. upravnoj komisiji u Pazin-Poreč-u stigne pošiljka cipela, da ih podijeli medju siromahe. (Ne znamo, misle li tu na siromahe uopće, ili na autonomne činovnike, kao n. pr. učitelje itd.). Buduć nije bilo načina, kako da se tolikim „bosonošcima" udovolji, podijelište te cipele činovnici zem. upravne komisije medju sobom. Svaki je morao prilično toga dobiti, jer vele, da su se iste cipele davale i seljacima u zamjenu za krumpir itd. Tako se priča, ali ozbiljni ljudi ne vjeruju u priče. Iznijeli smo to, jer nam se laž gadi — a tražimo istinu.

Kino „Ideal" ostaje danas od 2 — 3 sata popodne rezerviran.

Milodari za hrvatske škole u Puli. Prigodom „Božićnice" položeni su preko naše uprave slijedeći doprinosi: Sakupljeno medju jugoslavenskom momčadi na Nj. V. brodu „Kaiser Karl VI." K 245·50. Darovaše: po K 20.—: N. N.: po K 10·— N. N., Benčić Anton, Dekleva Franjo, Jović Stjepan, Lazarić Petar, Magašić Ljudevit, Martinčić Milutin, Petrović Ivan, Tuškalj Josip, Zudengo Bone; po K 6.—: Marević Goido, Špoljarec Dragutin; po K 5·—: Benčić Ivan, Grževič Josip, Matković Ivan, Rohaček Ivan, Vidović Anton, Jušić Anton; po K 4·—: Bancić Mate, Lača Josip, Marinov, Baško, Mezulić Josip; po K 3·—: Božić Miloš, Dadić Ćiril, Orlić Pavao, Plenković Antun, Radić Josip I. Ravnić Ivan, Šarić Jerolim, Djurdjević Šimun; po K 2·—: Ajduk Danko, Blažević Ljubomir, Dolinar Makso, Jašić Juraj, Konca Špiro, Lisica Šimun, Majnarić Pavao, Matušan Josip, Nešković Jovan, Pavić Ranko, Stanković Ivan, Antun Vlahović, Dragutin Vreš; po K 1·—: Tome Baus, Roko Baranović, Jerolim Cečić, Antun Gašparović, Slavko Jaklić, Josip Kolmanić, Stjepan Karboni, Ivan Marić, Ivan Valpotić, Vinko Vukušić. Mijo Sabov; po 60 para: Ivan Belić, Ivan Trubić, Tome Barešić; po K 4·—: Gyjinović Josip.

Istom prigodom, i u istu svrhu sakupljeno je na badnje veče na veseloj zabavi K 75·—. Od toga se sakupilo kod tombule i pošte K45.44. Da se zaokruži svota daruje Jos. Baselli 56 fi-lira; po K 5·—: Kreissl Marica; po K 4·—: Poropat Matko, Peteros Pepica i Poropat Mijo; po K 3·—: Woly Ada; po K 2·—: Dragica Poropat, Lucka Baselli, Tereza Poropat i N. N.; osim toga jedna se kruna našla u svoti iznad iznosa, i ne zna se, odakle je došla. Zadnji iskaz K 32.241·20. sveukupno K 32.316·20. Plemenitim darovateljima najsrdačnija hvala, da se u uvijek lijepoj zgodi sjećaju uboge naše djece! Rodoljubi povodite se za dobrim primjerom! Naprijed za narodu prosvjetu! Naprijed za sretnu budućnost našeg naroda!

Povratak bjegunaca. Poslje tolikog natezanja i moljakanja napokon je ministarstvo dozvolilo povratak u Istru i našim Kroštinarima, Marčancima, Filipancima i Juršićima. Žalostno je ipak, da nam vlada ne dostavlja posebne vlakove, ko što je učinila za bjegunce iz Galicije; nama dozvoljava, da se vraćamo osobnim vlakovima, ali uz uvjet, da se iz jednog političkog poglavarstva najviše 10 osoba mogu ukrcat na dan! Koliko će dakle trajati na ovaj način povratak? Možda do mjeseca svibnja! Zašto se ne bi moglo našim bjeguncima dati na raspolaganje jedan direktni transport? Kako će se nejaka djeca, starci itd. iskrcavati i ukrcavati iz jednog vlaka na drugi? Mnogi kod kuće ne će naći ništa, do 4 gola zida, toga radi su u Moravskoj nabavili pokućstva. Zašto bi imali oni prevažati ovo na svoj trošak? Zašto su Galicijanci i izgorenu dasku ponesli u svoju domaju na vladine troškove? Ili je možda naš narod iz obijesti došao onamo? Molimo za to naše zastupnike, da energično posreduju. U političkom kotaru Mor. Třebova žive još bjegunci najbolje, jer se za nje brine kao otac naš brat Čeh, velevrijedni pol. povjerenik, dr. Rikard Kobela.

Politeama Ciscutti.

Danas u Srijeda

velike kinematografske predstave sa slijedećim rasporedom:

„Čudnovate glave"

Neobičan doživljaj iz tajne kronike profesora **Potiko Bras** u 4 zanimiva čina.

„Dobra lekcija"

Humoreska u 1 činu.

Početak: u 2, 3·30, 5 i 6·30 sati popodne.

CIJENE za ovaj film: Ulaznina za parter i lože K 1·—; lože K 2·—; zatvoreno sjedalo 50 fil.; galerija 40 fil.

Samo za odrasle! — **Salonski orkestar!**

Na plodnoj Hani.

(Nastavak.)

Dobili smo čaja i svaki komadić sira bez kruha, i opet odjurili. Za dva-sata nalazi smo se već na kolodvoru u Mohelnice.

•

— Govorite li hrvatski?

U čudu se obazreh, tko je to čisto hrvatskim naglaskom izgovorio. U onaj mi se čas pričinile te tri riječi, hrvatski pronesene, kao velika nekakova utjeha i spas, koji nam tako nenadano od nekuda dolazi. U gužvi na kolodvoru, medju onom množinom ljudi, bjegunaca sa svojom prtljagom, vozara, činovnika i znatiželjnog svijeta, koji se naokolo sakupio, nije se moglo u prvi mah opaziti, tko to hoće da hrvatski govori. Napokon ga nadjoh.

Bio je ovisok mlad čovjek, plavih očiju i vlasi i simpatičnih crta. Razgovarao je s onom skupinom bjegunaca, koja se već spremala na odlazak, i kojoj je kancelista isplaćivao prvu milostinju — prvu bjegunačku potporu.

— Na ova prva kola, vidite li ovdje — pokazivao prstom — na ona kola ukrcajte vi svoje stvari. Koliko Vas ima?

— Osam.

— Dobro, osam, još, znate, možete naći jednu ili dvije obitelji, vašu rodbinu ili susjede, da vas bude svih skupa dvadeset, pa onda možete već otići.

— A kamo?

— Eno tamo — pokazivao je prstom preko željezničke pruge — tamo, gdje se ispod onog vršića bijeli selo i vidi onaj zvonik. Tamo ćete vi stanovati.

— A kako ćemo se živjeti?

— Tu ste eto dobili novaca, svaki po 70 para dnevno, vaša obitelj ima osam članova, dakle 5 kruna i 60 para dnevno, a dobili ste 39 kruna i 20 para za sedam dana t. j. za jedan tjedan — Jelde?

— Da.

— S tim ćete si novcem kupovati hranu, brašno, krumpir i ostale stvari, što vam bude trebalo.

— A kasnije?

— Dobivat ćete novaca, svaki tjedan ovoliko.

Seljaci ga zabezeknuto gledali, nijesu nikako mogli shvatiti, da bi ovdje mogli dobivati novaca i voditi svoje samostalno gospodarstvo i kućanstvo. Toliko su im toga na cijelom putu isripovijedali, da su bili više još nego sigurni, e će morati nekamo u barake, gdje će im tudjinska ruka dijeliti kruh. A sad im gle davaju novaca, govore im da će moći sami da si pripravljaju hranu i skrbe za kućanstvo. Od svega toga nijesu pojmili još posve ništa, spremili su novac i učinili križ, da su primili, te se spremali i sakupljali oko odredjenog im voza.

Onaj, koji je hrvatski govorio, izračunavao je dalje, koliko bjegunaca može kamo smjestiti. Onda se okrene prema nama: — Umije li možda netko od vas pisati?

Pristupih.

— Znate pisati?

— Da.

— E pa evo ovdje imate papira i olovku, ovdje imate odredjeno, koliko ih možete kamo upisati, pa pišite! Poznate li vi sve te ljude?

— Jest, poznam, iz mojega su sela.

— Baš dobro. Razdijelite ih, dakle, po mogućnosti, da budu svi zadovoljni. Bliže znance i rodbinu zajedno, ali gledajte, da ne prekoračite odredjenog broja. Kad svršite jedno selo, onda nek se ukrcaju na voz. Prvi je voz već krcat. Taj ide u Klopinu. Drugi ide u Usov, treći takodjer u Usov, četvrti u Police, šesti u Stari Moletin, sedmi, osmi, deveti... u Loštice, Vlčice, Pavlov, Moravičane, Novi Moletin, Palonin...

Započeh računati. Bjegunci su medjutim prestrašeno i nepouzdano gledali, što to s njima rade, i nikako se nijesu mogli uvjeriti, da ti ljudi zbilja ne misle s njima ništa zla...

Obitelj je za obitelju dolazila na red, rodbina za rodbinom, voz se za vozom krcao vrećama, djecom i ženama, te je polagano jedan za drugim nekamo odlazio. Sve što je skupina postajala manjom, to je sve više nestajalo vozova, vozara, starosti i burgermajstera. U Loštice stotina, u Palonin dvadeset, u Vesele dvanaest. Jedni su za drugima odlazili, bez misli i bez osjećaja, bez pitanja kamo ni kuda, kao da sve to mora tako biti, kao da je sve to već tako odredjeno od Boga.

(Nastavit će se.)

Pojedini broj 12 h.

CIJENA listu: U pretplati za čitavu god. K 36·—, za polugodište K 18·—, tromjesečno K 9·—, mjesečno K 3·60, u malo-prodaji 12 f. pojedini broj. OGLASI primaju se u upravi lista trg Custoza 1.

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

„HRVATSKI LIST" izlazi u nakladnoj tiskari KRMPOTIĆ u Puli, trg Custoza 1. Uredništvo: Sišanska ulica br. 24. — Odgovorni urednik JOSIP HAIN u Puli. — Rukopisi se ne vraćaju.

Godina III. U Puli, četvrtak 27. prosinca 1917. Broj 888

Odgovor na ruske mirovne uvjete.

Što predlažu Rusi. — Mir bez aneksija. — Ispražnjenje zaposjednutog područja. — Pitanje kolonija. — Posvemašnje samoodredjivanje naroda. — Mir bez odšteta. — Da li će i antanta to prihvatiti? — I Czernin odgovara. — Mi smo sporazumni. — Njemačke kolonije. — Specijalna pitanja. — ostali nek se priključe pregovorima. — Desetdnevno prekinuće pregovora. — Četvorni savez i Rusija.

Beč, 26. (D. u.) Brzojavni i dopisni ured saopćuje iz Brest-Litowska od dne 25. prosinca: Na sjednici od 22. o. mj. ruska je delegacija izjavila, da ona proizlazi iz jasno izražene volje ruskoga naroda, da čim prije moguće dodje do sveopćeg, pravednog, za sve na jednaki način prihvatljivog mira. S pozivom na zaključke sveruskog kongresa radničkih i vojničkih zastupnika i sveruskog kongresa seljaka, istaknula je ruska delegacija, da smatra nastavak rata jedino u svrhu, da se postignu aneksije, za zločin, i da svečano objavljuje odluku, da bezodvlačno potpiše uvjete mira, koji temelji na načelima navedenih, na jednaki način, za sve narode bez iznimke pravednih uvjeta. Od ovih načela proizlazeći ruska je delegacija predložila: 1. Ne će se dozvoliti nikakovo prisilno pripojenje područja, koja su za vrijeme rata bila zaposjednuta. Čete, koje drže ova područja zaposjednuta, u najkraćem će se roku povući. 2. U potpunom će opsegu biti uspostavljena samostalnost naroda, koji su u ovom ratu izgubili samostalnost. 3. Narodnim će se skupinama, koje prije rata nijesu bile samostalne, zajamčiti mogućnost, da o pitanju pripadnosti k jednoj ili k drugoj državi, ili o svojoj državnoj samostalnosti odluče, referendarijem (plebiscitom? Op. ur.). Taj referendarij m?ra biti na taj način priredjen, da bude zajamčena kod predaje grasova, za cijelo pučanstvo dotičnog područja, uključivo iseljenika i bjegunaca, neovisnost. 4. Glede područja izmješanih narodnosti, zaštitit će se pravo manjine osobitim zakonom, koji im podaje samostalnost njihove narodne kulture i — u koliko je to praktički provedljivo — autonomnu upravu. 5. Nijedna od ratujućih zemalja nije obvezana, da drugoj zemlji plaća takozvane „ratne troškove". Kontribucije, koje su već primljene, moraju se povratiti. Što se tiče naknade gubitaka privatnih osoba uslijed rata, poravnat će se ti iz osobite zaklade, ka kojoj ratujući proporcijonalno prinašaju. 6. O pitanjima kolonija odlučit će se uvažavajući načela istaknuta pod točkom 1—4. U popunjenju tih točaka predložila je ruska delegacija ugovarajućim strankama, da svaku vrst zakritog suzbijanja slobode malenih nacija sa strane jačih, označi kao nedopustno, n. pr gospodarski bojkot, gospodarsku nadvladu putem posebnih carinskih ugovora, koji ograničuju slobodu trgovina trećih zemalja na primjer pomorskom blokadom itd. U plenarnoj sjednici, obdržanoj danas pod predsjedanjem opunomoćenog zastupnika Austro-Ugarske, grofa Czernina, podao je taj u ime delegacije četverosveze ovu izjavu, kao odgovor na predstojeće izvode ruske delegacije: „Delegacije savezničkih sila proizlaze sa jasno izražene volje svojih vlada i svojih naroda, da postignu čim prije sveopći pravedan mir. Delegacije saveznika, zastupaju u skladu s opetovano objavljenim stanovištem svojih vlada mnijenje, da nacrt ruskog predloga tvori podlogu za takav mir, o kojemu se može raspravljati. Delegacije se četvornog saveza slažu s bezodvlačnim sveopćim mirom bez ikakovih nasilnih proširenja područja i bez ratnih odšteta. Ako ruska delegacija osudjuje nastavak rata samo u svrhu osvajanja, priključuju se delegacije saveznika ovome nazoru. Državnici su savezničkih država opetovano istaknuli u svojim programatičkim izjavama, da saveznici ne bi produžili rata, ni za jedan dan, kad bi se išlo za tim da se prisvajaju područja. Na tom su stanovištu uvijek i nepokolebivo stajale vlade saveznika. One svečano izjavljuju, da su spremne bezodvlačno podpisati mir, koji će učiniti tom ratu kraj, na temelju predstojećih uvjeta, koji moraju da vrijede za sve zaraćene vlasti.

Mora se medjutim izričito istaknuti da se moraju sve vlasti, koje sudjeluju u tom ratu, obvezati, da će se u odredjenom roku bez iznimke i bez ikakvog obzira iskreno najtočnije držati uvjeta, koji vežu sve narode na jednaki način, bude li ispunjen ovaj uslov ruskih izvoda. Ne bi se naime moglo dozvoliti, da vlasti četvornog saveza, koje pregovaraju s Rusijom, budu vezane uz ove uvjete, a da nemaju jamstva, da će ih i saveznici Rusije priznati i provesti prema četvornoj svezi pošteno i iskreno. Uz ovu predpostavku moramo da primjetimo glede onih šest točaka, koje su bile predložene od ruske delegacije kao osnovka za pregovaranje slijedeće: k točci 1.: Savezničke države nemaju namjere, da si nasilno prisvoje ona područja, koja su bila zaposjednuta tijekom rata. S obzirom na čete, koje se nalaze u privremeno zaposjednutim područjima stvorit će se u mirovnoj pogodbi poseban zaključak, u koliko nije bio već prije postignut sporazumak o povlačenju četa na nekojim mjestima. K točci 2.: Saveznici nemaju namjere oteti neodvisnost bilo kojemu narodu koji je u tom ratu izgubio svoju samostalnost. K točci 3.: Pitanje državne pripadnosti narodnih skupina, koje nemaju državne samostalnosti, ne može medju državama biti uredjeno prema mišljenju četvornog saveza, nego mora biti u svakom slučaju riješeno od dotične države, uz njezine narode ustavnim putem. — K točci 4.: Isto tako tvori, prema izjavama državnika četvornog saveza zaštita prava manjina bitan dio ustavnog prava o samoodredjivanju naroda. Vlade su saveznika provele ova načela, u koliko su se dala praktički provesti. — K točci 5.: Savezničke su vlasti više puta istaknule mogućnost, e bi se zaraćene države mogle uzajamno odreći ne samo naknade ratnih troškova, nego i ratnih šteta. Prema tome morala bi svaka zaraćena vlast, da naknadi samo troškove svojih ratnih zarobljenika i štete, prouzročene od nasilnih čina sa strane neprijateljskih gradjana. Ostvarenje posebnog fonda u ovu svrhu, kako je to predložila ruska vlada, moglo bi se tek onda uzeti u obzir, kad bi se ostale zaraćene stranke priključile mirovnim pregovaranjima u primjerenom roku. — K točci 6: Od država četvornog saveza raspolaže kolonijama samo Njemačka. Njemačka delegacija izjavlja u potpunom skladu s ruskim predlozima: Povratak kolonijalnih područja, koja su tijekom rata bila prisilnim putem zaposjednuta, bitni je dio njemačkih nastojanja, od kojih ne može pod nijednim uvjetom odustati. Na isti način odgovara njemačkim namjerama rusko nastojanje o čim prije mogućem ispražnjenju takovih po neprijatelju zaposjednutih područja. Uz naravu njemačkog kolonijalnog područja nije, čini se, ne obziruć se na prije pretresana načelna prosudjivanja, za sada provedivo vršenje samoodredjivanja naroda u formama, koje je ruska delegacija predložila. Okolnost, da su se u njemačkim kolonijama urodjenici, usprkos najvećim nevoljama i usprkos neznatnim izgledima u boj protiv mnogostruko jačeg protivnika, koji je raspolagao neograničenom prekomorskom dobavom, u nevolji i smrti vjerno držali svojih njemačkih prijatelja, dokazom je njihove naklonosti, i odluka, da ostaju uza sve okolnosti uz Njemačku, dokazom, koji daleko prekoračuje ozbiljnošću i važnošću svakojaki izražaj volje putem glasovanja. Načela o gospodarskom saobraćaju, sadržana u točci broj 6, koju je predložila ruska delegacija, podudaraju se posve sa nazorima saveznih vlasti, koje su od vajkada zastupale stanovište, da se isključi svako gospodarsko silovanje i koje smatraju uspostavu uredjenog gospodarskog saobraćaja, koji će odgovarati interesima sviju djelova, važnim preduvjetom da se obnove prijateljski odnošaji izmedju sada ratujućih država.

Grof Czernin je dodao tim izjavama: Na temelju tih, tekar razvijenih načela spremni smo, da se upustimo u pregovaranja sa svim našim neprijateljima. Da se medjutim ne traži vrijeme, spremni su saveznici, da započmu pregovaranja o onim točkama, čije pretresivanje je potrebno za rusku vladu kaošto i za saveznike.

Vodja ruske je delegacije izjavio za tim, da je odgovor Njemačke, Austro-Ugarske, Bugarske i Turske prihvatio načela sveopćeg demokratskog mira bez aneksija. Delegacija priznaje vanredni napredak na tom putu do sveopćeg mira, mora medjutim primjetiti, da odgovor sadržaje bitno ograničenje u točci 3. Ruska delegacija ustanavlja sa zadovoljstvom, da vlasti četvornog saveza priznavaju načelo bez kontribucija, sadržano u točci 5, ali čini glede na odštetu za uzdržavanje ratnih zarobljenika iznimku.

Dalje izjavlja ruska delegacija, da polaže važnost na to, da se privatne osobe, koje su trpile štetu uslijed ratnih akcija, naknade iz medjunarodnog fonda. Ruska delegacija priznaje, da ispražnjenje njemačkih kolonija, koje je neprijatelj zaposjeo, odgovara načelima, koje je ona razvila. Ona predlaže, da se prepusti posebnim komisijama riješenje pitanja, da li se dade upotrebiti načelo slobodnog izraženja volje pučanstva takodjer u kolonijama. Konačno je izjavio vodja ruske delegacije, da ova zastupa, unatoč razlikama u mišljenju, mnijenje, da otvorena izjava središnjih vlasti dana u odgovoru, ne sadržaje nikakvih agresivnih namjera i da pruža faktički mogućnost, da se predje odmah pregovorima o sveopćem miru medju državama. S obzirom nato, predlaže ruska delegacija da se prekinu pregovaranja za deset dana, počamši danas na večer i svršivši na večer 4. siječnja 1918., da bude narodima vlada, koje se nijesu još priključile ovdje vodjenim pregovorima o sveopćem miru, dana mogućnost, da se upoznaju sa sada ustanovljenim načelima sveopćeg mira. Iza poteka ovog roka morala bi se nastaviti pregovaranja pod svaki uvjetom.

Predsjednik je grof Czernin zatim zamolio rusku delegaciju, da preda svoj odgovor pismenim putem te je predložio, neka stupi bezodvlačno u pregovaranja onih točaka, koje moraju u svakom slučaju biti uredjene izmedju ruske vlade i vlade saveznih država. Vodja ruske delegacije priključio se je predlogu predsjednika te se je izjavio spremnim, da se započne pregovaranjem o onim stvarima, koje će tvoriti i za slučaj sveopćih mirovnih pregovora predmet specijalnog pretresivanja izmedju Rusije i četvornog saveza. — Na prijedlog državnog tajnika dr. Kühlmanna bje zaključeno, da se uvažavajuć važnost zadaća, započne odmah sutra sa pregovaranjima.

AUSTRO-UGARSKI RATNI IZVJEŠTAJ.

Beč, 26. (D. u.) Službeno se javlja:

Istočno bojište:

Primirje.

Talijansko bojište:

Ponovno je pokušao Talijan, da u ustrajnim bojevima opet dobije dne 23. prosinca otete mu visine izmedju Asiaga i Brente. Sve su navale bile potpuno odbijene.

Poglavica generalnog stožera.

NJEMACKI RATNI IZVJEŠTAJ.

Berlin, 26. prosinca. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana javlja:

Zapadno bojište.

Topovska je djelatnost ostala ograničena na uznemirujuću vatru, koja bi se jugoistočno od Yperna, kod Moeuvresa i Morcoinga prolazno pojačalo. Izvidnički su se sunci francuskih odjela, južno od Juvincourta ponesrećili u našoj vatri i u boju s bliza. Vatra, koja se od nekoliko dana uspela na istočnoj obali Moze, popustila je jučer.

Istočno bojište

Ništa nova.

Macedonsko bojište:

Nema većih bojnih djelatnosti.

Talijansko bojište.

Po dugom djelovanju topništva poveo je neprijatelj žestoke protunavale protiv Col del Rosso i zapadnih i susjednih visina. Uz velike su se gubitke ponesrećile.

•

Berlin, 26. (D. u.) Večernji izvještaj javlja: Sa bojišta ništa nova.

Prvi majstor glavnog sijela Ludendorff.

* **Francuski poslanik u Ukrajini.** „N. Freie Presse" javlja iz Štokholma: Francusku je vlada imenovala pukovnika Denisa poslanikom Ukrajine sa sijelom u Kijevu. Ukrajinska će vlada imenovati svoga diplomatskog zastupnika u Parizu. Kod toga se gorljivo nastoji, da bude priznan takodjer centralnim vlastima.

* **Obustava „Vorwärtsa".** Iz Berlina dolazi senzacijonalna vijest, da je vrhovno vojno zapovjedništvo u Markama organ njemačko socijalne demokracije „Vorwärts" obustavilo na tri dana. Razlog je obustavi taj, što je list objelodanio oštru kritiku sadržanu u predstavci magistrata berlinskog predgradja Neu-Kölln. Ta kritika napada najoštrije [illegible]

Iz Rusije.

Beč, 23. Listovi saopćuju: Carskoje selo, dne 13. prosinca u 1 sat 15 časa po podne. Svima ovdje i u inozemstvu. Pariškom radiotelegrafu gospodina Clemenceau-a. Pariški radiotelegraf izlijeva dnevno potoke kleveta na ruski politički život i na njegove vodeće muževe. Nekakav ruski informacioni ured u Parizu, koji se sastoji iz nekoliko ruskih plazavaca najniše vrsti, donaša svaki dan najfantastičnije vijesti o užasima, što su izveli boljševici u Rusiji, i pri tom ne nazivlje drugove Lenina i Trockog nikako drukčije do li agentima njemačke vlade. Radiotelegraf francuske republike postavlja se po tome na raspolaganje senzacijonalnoj krvavoj literaturi. Posao klevetanja gospodina Clemenceau-a izvršuje izravno ruskim jezikom, i to kako se čini za to, da si pronadje neposredni put do srca ruskog naroda. Ne smije se sumnjati, da bi onda, kad bi ruske radiotelegrafske postaje bile u rukama Miljukova, Kornjilova i Kaledina, kaošto i ostalih prijatelja gospodina Clemenceau-a, gadna literatura francuskih vladinih radiotelegrafa postigla kod ove gospode veliko moralno zadovoljstvo. Ali sad se radiopostaje nalaze u rukama vojnika i radnika, dakle poštenih ljudi. Ti imadu samo hladan prezir za bezobrazne proglase te će stresti sa sebe diktaturu bande izdajica, zločinaca i varalica. Takove proglase tjere ovamo svaki dan radiotelegraf gospode Poincaré-a i Clemenceau-a, sadašnjeg vrhovnog poglavice francuske vlade, koji je postavljen na to mjesto voljom saveznićke buržoazije. U podmitljivost moćne revolucijonarne stranke može se tim lakše vjerovati, što je gospodin Clemenceau bio u svojoj prošlosti u neposrednoj svezi s panamskom aferom. Prosvjetljeni radnici, vojnici i seljaci promatraju iz najbliže blizine rad vijeća pučkih povjerenika. Ti poznaju predobro osobni život starih revolucijonaraca, koji sastavljaju to vijeće, tako da ne može proizvesti klevetanje novinarskih helota na njih nikakvog utiska. Jedino bi čuvstvo, koje može u njima izazvati posao gospodina Clemenceau, bilo čuvstvo najdubljeg prezira prema umišljenim mudronjima, zbunjenim panamistima, koji još za sada privremeno imadu mogućnosti, da govore u imenu iskrvavljenog i iscrpljenog francuskog naroda.

Amsterdam, 25. (D. u.) Reuterov ured saopćuje iz Petrograda: Ukrajinska je rada upravila na ruske pučke povjerenike ultimatum, u kojem zahtijeva bezodvlačno propuštenje članova ukrajinske države; u protivnom će slučaju biti otvorena neprijateljstva.

Papa o miru.

Lugano, 25. (D. u.) Kod božićnog primitka kolegija kardinala izrekao je papa nagovor, u kojem je dao oduška svojoj dubokoj boli, da su bila uzaludna njegova nastojanja, da se opet izmire narodi i da njegov poziv ratujućim državama nije imao odziva. Papa je istaknuo, da su sa auloritativnih tribuna bila objavljena najvažnija načela, koja su bila prikladna sveopćem sporazumljenju. Papa je jednostavno sakupio ova načela, da pozove poglavice zaraćenih država, da ih učine predmetom mudrih proučavanja, jedino u svrhu, da dodju brže do mira i da zadovolje onu želju, koja je tajno usadjena u svako srce. Unatoč otklonu tješi se papa sa sviješću svog prava i svoje dužnosti, da nastavi u svijetu miroljubivo poslanstvo Isukrstovo. Papa prianja uz osvjedočenje kardinalskog kolegija, da sadašnja nesreća neće svršiti prije, no što će se ljudi povratiti Bogu. Papa je zatim govorio, proti bezbožnosti kao prouzročiteljici krvoprolića, slavio je svijetlo vjere te je konačno spomenuo dogadjaje Jerusolimske, koji bi mogli biti od značajnije jača poziv narodima, neka se vrate Bogu.

* **Novi izbori u konstituantu** „N. Fr. Presse“ javlja iz Züricha: Prema petrogradskim vijestima, zaključio je sovjet da opozove svoje zastupnike iz konstituante i proglasio, da se može pripustiti naredbu o novim izborima.

* **Što rade Hindenburg i Ludendorf?** Oni pobjedjuju uz pomoć božju. U velikom je glavnom stanu izrazio Ludendorff prema „Kölnische Zeitung“ zastupnicima štampe, koji su ga posjetili, ovu želju: „Nemojmo govoriti tako puno o miru. Samo pobjeda vodi do njega. Tako je bilo na istoku, tako će biti svuda. Pobjeda će i mir sigurno doći. Oni će doći tim prije, čim budemo jače snašali to, što se mora samo jedanput snašati. Vojnički nam ne može pobjedu oteti nitko, ma stajali mi i pred većim i težim zadaćama. S pomoću božjom mi će mo ih izvršiti“. U razgovoru s Hindenburgom odjekivalo je opet uvijek čvrsto pouzdanje velikoga vojskovodje, da će Njemačka iza sadašnjih pobjeda još dalje poletjeti. Neslomiva da je očitovao domovine, koja iza njih stoji. Ona će uz njih pobjediti. Svećia ju pličima: Pozdravite dragu njemačku domovinu s moje strane i poručite joj, da može biti bez brige. Mi pobjedjujemo s Bogom!“

* **Antanta snuje veliku ofenzivu na proljeće.** Prema brzojavkama iz Lyona pišu tamošnji listovi, da se pod vodstvom Engleske sa strane antante poduzimlju najopsežnije pripreve, da se početkom proljeća povede ofenziva masa na njemačke položaje i da ih se probije. Listovi računaju, da će dotle stići dovoljna pojačanja iz Amerike, koja će biti u stanju, da poraze njemačke vojske usprkos dopremi četa sa istočne fronte. Kako listovi nadalje javljaju, pučanstvo slabo vjeruje tim bombastičkim vijestima francuske štampe, koja je postala veoma nervoznom, otkako su počeli mirovni pregovori sa Rusijom.

Domaće vijesti.

Božićnica naše školske djece lijepo se uspjela. U dvorani „Narodnoga Doma“ obasjanoj svjetlošću svjećica sa božićnog drvca ganutljivo su jučer prodirali nježni i nevini dječji glasovi u naša srca. Krasno, ugodno i dirljivo ti su glasovi pjevali, deklamirali, pripovijedali. Tiho, nevino djetinjski. I baš ta djetinjska bezazlenost, nevina dječja čuvstva, koje su još daleko od dnevnih briga i daleko od težine svagdanjeg života, duboko su prodrla u srca slušaoca. Ganuti do suza slušali smo, što nam djeca pričaju... I pričahu nam o malenome Isusu, koji se narodio, da spasi svijet, pričahu nam o muki, o ljubavi, o sreći i o životu. Iz njihovog je pričanja tiho, nečujno ozvanjala prošnja, molba, koju je nemoguće odbiti: Eto, mi vas siromašni i ubogi molimo, da nas ne zapustite! Molba koja je jača od svega, što je tvrdoga na svijetu, molba, koju se nimoići ne može! Ne može, jer grijeh bi bio, veliki grijeh prema narodu, svijetu i Bogu i prema onim nježnim, nevinim dječjim srcima! Zabavi je prisustvovalo mnogo roditelja djece i prijatelja naše škole. Medju tima smo vidjeli požrtvovnog gosp. Niku viteza Mardešića, odvjetnika dr. Zuccona, školskog nadzornika Barbalića, dr. Vratovića, sudca Rajčića i mnoge druge. — Očekivali smo i posjet druge plemenite gospode, koji medjutim nijesu došli. Rodoljubi! Pamtite i sjećajte se onoga, što su nevina djeca pričala, sjećajte se i njihove molbe: Ne zapuštajte nas! Časnim sestrama, koje su marljivim radom i požrtvovnom brigom oko uzgoja povjerene im djece mnogo nastojale i lijepog uspjeha polučile, naša najsrdačnija hvala — a Bog im naplatio i blagoslovio njihov rad!

Božićne čestitke iz tudjine: Nalazeći se u pričuvnoj bolnici u Štajerskome Gradcu, šalje prigodom božićnih blagdana najsrdačnije čestitke cijeloj rodbini, prijateljima i znancima Ljudevit Iveša iz Premanture.

Potpora istarskom učiteljstvu. Zem. upr. kom. u Poreču javlja: Zemaljska upravna komisija margrofije Istre zaključila je, da se svota od 548.000 kruna doznačena od vlade kao izvanredna potpora aktivnom i umirovljenom učiteljstvu doznači još u godini 1917. potpunoma, dakle bez ikakvog odbitka dosada već dobivanog ratnog doplatka. Pošto će do konačnog riješenja i uredjenja stvari izmedju zemaljskog školskog vijeća i ministarstva, te dok stigne odnosna Previšnja sankcija po svoj prilici proći nekoliko tjedana, zaključila je zemaljska upravna komisija s obzirom na nesnosno financijalno stanje učiteljstva, e da im od pokrajinske školske zaklade predujmi još tekom mjeseca prosinca svotu, koja odgovara potpunoj jednomjesečnoj plaći odnosno mirovini, dok će ostali dio izvanredne potpore bit likvidiran u mjesecu siječnju 1918, u kojem se očekuje previšnja sankcija za doznaku spomenute potpore. Zemaljska upravna komisija zaključila je nadalje, da se aktivnom i umirovljenom učitejstvu za godinu 1918. doznači isti ratni doplatak, kakav uživa državno učiteljstvo, ali smo onda, ako bi vlada bila spremna da nosi polovicu odnosnih troškova. Za taj se zaključak očekuje previšnja sankcija.

Trgovački i pomorski sud dolazi opet u Trst. Službeni tršćanski list „Osservatore Triestino“ saopćuje: Daje se na znanje, da c. k. tršćanski trgovački i pomorski sud prestaje danom 28. prosinca 1917 uredovati u svom sadašnem privremenom sjedištu u Voloskom-Opatiji, te da će od 29. istog mjeseca dalje uredovati u svom redovitom sjedištu u Trstu, via SS. Martiri 6. Predsjedništvo c. k. tršćanskog trgovačkog i pomorskog suda, sada u Voloskom-Opatiji, 18. pros. 1917.

Odjek sabiranja naših mornara po Hrvatskoj. Javili smo već više puta, kako cijelo jugoslavensko novinstvo s najvećim simpatijama prati rad naših mornara oko sakupljanja za naše narodne škole u Puli. Po cijeloj Sloveniji, Hrvatskoj, po svim krajevima, gdje naš narod živi, odjeknuo je taj smion rad, i izazvao najveće oduševljenje za naše požrtvovne junake. Sve jugoslavenske novine, bile one pisane u hrvatskom ili slovenskom jeziku, prenašaju iznose i uspjehe sakupljanja naših mornara. U svom božićnom izdanju piše „Obzor“ medju ostalim i ovo: „Ne možemo da povoljno istaknemo ovu rodoljubnu požrtvovnost naših mornara, te želimo, da bi za njima poveli i naši vojnici kopnene vojske na raznim frontama“.

Vojničke vijesti.

Dnevna zapovjed lučkog admiralata broj 360 od 26. prosinca 1917.

Posadno nadzorstvo nadpor. Skalat.

Liječničko nadzorstvo na N. V. b. „Bellona“; mor.-štopski liječnik dr. pl. Weiser.

Liječničko nadzorstvo u mornaričkoj bolnici: linijski liječnik dr. Teickmann.

Pojedini broj 12 h.

CIJENA listu: U pretplati za čitavu god. K 36·—, za polugodište K 18·—, tromjesečno K 9·—, mjesečno K 3·60, u maloprodaji 12 f. pojedini broj. OGLASI primaju se u upravi lista trg Custoza 1.

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

„HRVATSKI LIST" izlazi u nakladnoj tiskari JOS. KRMPOTIĆ u Puli, trg Custoza 1. Uredništvo: Sisanska ulica br. 24. Odgovorni urednik JOSIP HAIN u Puli. — Rukopisi se ne vraćaju.

Godina III. U Puli, petak 28. prosinca 1917. Broj 889

AUSTRO-UGARSKI RATNI IZVJEŠTAJ.

Beč, 27. (D. u.) Službeno se javlja:

Istočno bojište:

Primirje.

Talijansko bojište:

Izmedju Asiaga i Brente kaošto i na Monte Tomba bijahu odbijene slabije navale protivnika. Na ostalim dijelovima fronte obostrana uznemirujuća vatra.

Poglavica generalnog stožera.

NJEMAČKI RATNI IZVJEŠTAJ.

: Berlin, 27. prosinca. (D. u.) Iz velikog glavnog stana javlja:

Zapadno bojište.

Bojna skupina prijestolonasljednika Rupprechta: Na engleskoj je fronti bila bojna djelatnost u Honthoulsterskoj šumi, na sjevernoj obali Lysa, kod Cambraia i Marcoinga od vremena do vremena živahna.

Bojna skupina njem. prijestolonasljednika: Pukovnije su neke gardijske divizije provele sjeverozapadno od Bezonvanya iza žestoke topovske i minske djelatnosti uspješne pothvate. Prije podne je jurišalo više satnija u društvu sa bacateljima plamena i dijelova nekog nasrtajnog bataljuna, praćenih pješadijskim i bojnim ljetačima, u 900 metara širine na oba prva neprijateljska jarka. Protunavala se je Francuza izjalovila uz teške gubitke. Nakon raspršnuća bojnih zakloništa povratile su se nasrtajne čete sa više od 100 zarobljenika i nekoliko zaplijenjenih puščanih strojeva prema danoj zapovijedi natrag u svoje ishodišne položaje.

Bojna skupina vojvode Albrechta Würtemberškog: Francuski je jedan odio, koji je sjeverno od Oberburnhaupta stigao do naših prvih jaraka, bio suzbijen u boju iz blizine.

Istočno bojište

Ništa nova.

Macedonsko bojište:

Nema većih bojnih djelatnosti.

Talijansko bojište.

Topnička je djelatnost izmedju Asiaga i Brente jučer popustila na žestini. Jaka uznemirujuća je vatra potrajala u bojnim odsječcima, kao i izmedju Brente i Piave kroz dan. Talijanski je sunak proti Monte Tomba bio odbijen.

Prvi majstor glavnog stana Ludendorff.

Iz Rusije.

Sakupljanje kozačkih četa. — Gradjanski rat u Rusiji. — Pljačkanja u Petrogradu. — Boljševici u Americi. — Kako vlada Trocki. — Komešanja u južnoj Rusiji. — Ukrajina i pučki komesari. — Ukrajinci na rumunjskoj fronti. — Cičerin se i Petrov vraćaju u Rusiju. — Ščerbačev zapovijeda jugozapadnom frontom — Ukrajina i mir. — Kaledin poražen. — Opsadno stanje u Moskvi. — Boljševici udovoljili nekojim zahtjevima Ukrajine. — Čete zapuštaju Finsku.

: Petrograd, 23. (R. b. a.) Prema nekoj su se brzojavci sakupile kod Caricina brojne kozačke čete. Protivnici su poduzeli mjere, kako bi ih spriječili, da ne uznapreduju prema sjeveru.

: London, 20. (Havas.) Iz Petrograda javljaju sa danom 18. prosinca: Gradjanski se rat širi dalje prema sjeveru, uzduž Volge, od Astrahana do Samare. Astrahan je u ruci maksimalista. Dne 17. prosinca bili su Kozaci udaljeni još dvadeset versta od grada. Maksimaliste raspolažu brojnim puščanim strojevima, ali nemaju nasuprot gotovo ništa topništva. Kozaci su snabdjeveni lakim topovima. U Caricinu je položaj neodlučan. Pristaše se monaha Iliodora bore proti kozacima i maksimalistima. Kozaci Orenburški stoje pod generalom Dutkovom i kreću na Samaru. Maksimalistička je posatka krenula bila proti njima i bila rastjerana. Prema posljednjim su vijestima iz Odese arzenal te telefonski i brzojavni ured u rukama ukrajinskih četa. Gradsko je kazalište nakon mnogih borba ostalo konačno u rukama Ukrajinaca. Maksimaliste drže još luku. Za odmazdu radi opstrijeljavanja grada po mornarici opstrijeljavali su Ukrajinci brodove teškim i poljskim topovima.

: Stockholm, 23. Kao prvi brod, koji je opet preuzeo redoviti teretni promet izmedju Švedske i Finske, otputovao je u subotu finski parobrod „Mira" iz Stockholma u Raumo; brod je uzeo sa sobom oko pedeset tona ječmenova brašna.

: Petrograd, 27. (D. u.) P. b. a. Kod pljačkanja je stanova bilo posljednje noći poubijano 20 osoba. Kod racije, poduzete po crvenoj gardi, bilo je uapšeno 1200 pljačkaša.

: Bern, 25. (D. u.) „Matin" javlja iz New-Yorka: Ruski je teretni parobrod „Suldke" doplovio sa boljševičkom posatkom u neku luku Tihoga oceana. Vlada je zaključila, da posatku privremeno internira, kako bi poduzela točnu pregledbu brodskog statuta.

: Petrograd, 26. (P. b. a.) Trocki je upravio pukovniku Ludskomu u Harbinu ovu brzojavku: Odgovarajući na vaše izvještaje, prema kojima su tamošnje mjesne oblasti izazvale posredovanje inozemnih četa, naredjujem da se smjesta uapse svi organi, koji su išli ili željeli ići na ruku predlogu na inozemne zastupnike, da se upotrebe inozemne čete u gradu. Odgovorost u Harbinu nosite vi. Izvijestite o izvršenom.

: Stockholm, 23. U listu „Novaja Žizn" poziva Gorki, neka se mirnim načinom izravna sukob boljševičke vlade s Ukrajinom. Sporazum se na temelju obostranog popuštanja u pitanju glede priznanja sobranje čini još mogućim, premda stranci, koji djeluju u Kijevu, ponajpuče Englezi i Francuzi, rade svim silama, da rasplamte gradjanski rat. Pučke mase koli na jugu toli na sjeveru kao da su već izmorene od izvanjskih i unutrašnjih borba. — „Djelo naroda" pripoćuje vijest o napredovanju generale Dutova s obje strane Urala. Njegovim se četama pridružuju Baškiri i Tatari iz Uralskog područja, kao i seljaci i ribari sa donje Volge i Kaspijskog jezera. Očekuje se sukob sa boljševičkim četama kod Samare.

Petrograd, 24. Brzojavna agentura javlja: Izmedju odbora pučkih povjerenika i središnjeg odbora socijalno revolucijonaraca ljevice postignut se sporazum. Socijalno revolucijonarci ljevice dobivaju 7 mjesta te osim toga 3 ministra bez lisnice.

Petrograd, 25. Brzojavna agentura javlja: Vijeće seljačkih odaslanika poslalo je 15 zastupnika u Kijev da riješi spor izmedju ukrajinske rade i vijeća pučkih povjerenika. Središnji je odbor socijalnih revolucijonaraca ljevice odaslao je takodjer svoje zastupnike u Kijev.

Amsterdam, 27. (D. u.) Reuterov ured javlja iz Petrograda: Ukrajinska rada saopćuje, da su se Ukrajinci domogli na rumunjskoj fronti glavnog stana 4. i 8. armije te da su razoružali maksimalistička odjeljenja. Ukrajinci su dalje zaposjeli bez krvoprolića glavni stan i stožer 11. armije na jugozapadnoj fronti.

Amsterdam, 27. (D. u.) „Times" javljaju iz Petrograda: Izmedju boljševike i ukrajinskih je četa popustila donekle napetost. Na obim stranama postoji očevidno želja, da se spriječi daljnje krvoproliće. Osim toga se nadaju boljševici, da će moći upotrebiti ukrajinske čete proti Kaledinu.

Amsterdam, 27. (D. u.) Polag „Telegrafa" javljaju „Times" iz Petrograda: Amerikanski poklisar saopćuje, da je engleska vlada pustila ruske državljane Cičerina i Petrova na slobodu i da će ima sa narednim brodom admiraliteta omogućiti povratak u Rusiju.

Amsterdam, 27. (D. u.) Kako javlja Reuterov ured iz Petrograda zaposjeli su Ukrajinci stanicu Brajlov te razoružali 4. pukovniju garde. General je Ščerbačev je saopćio, da je u ime ukrajinske republike preuzeo zapovjedništvo nad jugozapadnom frontom.

Amsterdam, 27. Lausanski dopisnik „Algemeen Handelsblada" javlja, da su Francuzi i Englezi poduzeli kod ukrajinske diplomatičke korake, kako bi spriječili, da se Ukrajina priključi separatnom miru. Antanta bi zato priznala Ukrajinu kao glavnu rusku državu i kao središte nove organizacije ruske države.

Petrograd, 26. (D. u.) Brzojavna agentura javlja: Kaledinove su čete bile poražene kod Belgoroda. Pustolovina Novočerkaskog generala svršit će istotako jadno kao ona Gačinskog vodje četa.

Amsterdam, 24. Polag „Telegraafa" javljaju „Times" iz Petrograda: Vlada boljševika promijenila je politiku te je odaslala petrogradskog zapovjednika Anatova u Kijev, da pregovara sa ukrajinskom radom o riješenju spora izmedju vlade pučkih povjerenika i rade. Anatov imade dalje zadaću da objasni radi opasnost, koja bi mogla nastati, kad bi se prijevremeno opozvale ukrajinske čete sa sjeverne fronte.

Petrograd, 25. Brzojavna agentura javlja: U Moskvi bi proglašeno opsadno stanje, da se obori proturevoluciju.

Petrograd, 26. Brzojavna agentura javlja: Članovi ukrajinskog odbora u Petrogradu pušteni su opet na slobodu.

Stockholm, 25. Izakako bi isplaćen predujam od 20 milijuna maraka na račun zatraženih 100 milijuna započelo je, kako javljaju „Večernji Čas" sistematsko otpremanje ruskih četa iz Finske.

NEPRIJATELJSKI IZVJEŠTAJI.

Talijanski:

: 26. prosinca. Na visinama je kod Asiaga oživjela opet borba u zoru. Neprijatelj je sakupio svoje bojne sile na našem desnom krilu izmedju Col del Rosso i doline Frenzella. No pošto je bio zadržan u središtu, nije mogao doprijeti preko Val Sasso. Naše su čete iz Costalunge i Monte Melage po više puta obnovile navale na Col del Rosso i Val bella. Mi smo ih natrag osvojili, no nijesmo mogli uzdržati zaposjednuća. Tečajem boja je porasla jakost borbe. U pothvatima se je ovih dana odlikovala osobito pješačka pukovnija br. 78 (brigada toscanska) i bersaljerska pukovnija br. 5. Na lijevoj je obali Brente bio našom zapornom vatrom brzo ugušen pokušaj navale zapadno od Osteria di Lepre.

Pregovaranja o miru.

: Berlin, 24. Kako „Berliner Tageblatt" javlja, mogla bi se mirovna pregovaranja sa Rusijom po svoj prilici završiti u Varšavi. Ispostavilo se je naime, da raspoložive prostorije u Brest-Litowsku ni izdaleka ne dotječu za veliko mnoštvo osoba kod mirovnih rasprava.

Beč, 26. (D. u.) Carsko kraljevski brzojavni dopisni ured javlja iz Brest-Litovskog: U skladu sa jučer ostvarenim zaključcima izmedju delegacija Austro-Ugarske i Njemačke na jednoj strani i Rusije na drugoj strani, obdržavalo se je jučer vijećanje, koje se ticalo uspostave prometa izmedju imenovanih vlasti. Vijećanja se nastavljaju.

RAT NA MORU.

: Berlin, 27. (D. u.) Wolffov ured javlja: Prema vijesti, raširenoj po „Agence Havas" glede potopljenja krstaša „Chateau Renauld" mora se veoma vjerojatnim smatrati uništenje podmornice, koja je u tvrdokornoj navali potopila bila krstaš. Na sreću je, prema francuskoj vijesti, gotovo čitava posatka spašena.

* **Nove stavnje u Ugarskoj.** Objava budimpeštanskog magistrata odredjuje da se svi obvezanici na pučka ustaška službu, koji su rodjeni u godini 1900, bili oni austrijski, ugarski ili bosanski, hercegovački državni pripadnici imadu predstaviti od 12. do 26. siječnja 1918. preglednoj komisiji.

* **Pregovaranja u Petrogradu.** Wolffow ured javlja od 26. o. mj.: Danas na večer odlazi pod vodstvom poslanika grofa Mirbacha komisija, predvidjena u dodatke njemačko-ruskom primirnom pogodbom, u Petrograd, koja će urediti pitanje izmjene civilnih zarobljenika i vojnonesposobnih ratnih zarobljenika te poduzeti mjere da se uspostavi trgovina izmedju obiju zemalja unutar granica stvorenih od primirja. Komisiji pripadaju: Tajni savjetnik Eckhardt, generalni konzul Bierman sa vanjskog ureda, četiri zastupnika ratnog ministarstva pod vodstvom pukovnika Fransecky i Glessler, majora Velsena od vrhovnog vojnog vodstva sa dva pratioca, tajni savjetnik Schenk od državnog poštanskog ureda i gospodin Lendshoff od crvenog križa. Odaslanstvo je praćeno od pomoćnog osoblja.

* **Zabrinutost za Mletke.** „Associated Press" javlja iz Rotterdama: U zaštitu su Mletaka poduzete opsežne mjere. Na stotine je lebdećih čamaca bilo dobro uzidano u lagune. Motorski čamci, oboružani puščanim strojevima, krstare pred gradom. Na ušću Piave stoje veliki dijelovi talijanske mornarice.

* **Pašić u Rimu.** „Socolo" javlja iz Rima, da je onamo sigao srpski ministar predsjednik Pašić i da će sjedište srpske vlade biti preloženo iz Krfa u Solun.

* **Juriš lihvara na talijanske zaposjednute krajeve.** Klagenfurtski „Freie Stimmen" ima pismo iz Udina, u kojem se piše o dolasku mnogih bečkih i budimpeštanskih židova u to mjesto i o pravom pljačkanju hrane, tkanina, svile itd. Ovo ide s automobilima u monarkiju, da se proda uz bajoslovne cijene. „Salzburger Volksblatt" naziva ove ljude hijenama gospodarskog razbojišta i pita, zašto su došli u Udine. List zahtijeva, da vrhovno vodstvo zaplijeni svu robu, koja je u Mletačkoj pokrajini, pa da se pravednije razdijeli po austr. krunovinama.

* **Mirovni pregovori i ukrajinska vlada.** Ukrajinski tiskovni ured javlja iz Kijeva: Viničenko, predsjednik ukrajinske vlade, izjavi pred malom radom, da je saveznike obavijestio o početku mirovnih pregovora. Francuska i Engleska da su na to zaključile poslati svoje poslanike u Ukrajinu, da zastupaju njihove interese.

* **Teški materijalni položaj supruge Kerenskoga.** Javljaju iz Petrograda: U „Narodu" izašla je slijedeća notica: Kako doznajemo, nalazi se Olga Kerjenskaja u vrlo teškom materijalnom položaju, te je prinuždena, da potraži bilo kakovu zaradu. Mi upozorujemo na to naše drugove, jer je mnogi pod utjecajem lažnih glasina vjerovao, da je obitelj Kerenskoga posve opskrbljena. Mi znademo, da je Kerenski isključivo od svojih dohodaka, te nije mogao apsolutno ništa prištediti. (J. List.)

* **Objelodanjenje toka mirovnih pregovora.** Bečki „Abend" javlja iz Stockholma: „Po vijestima iz Petrograda zahtijeva ruska štampa, da bi se u novinama objelodanjivale sve potankosti o tečaju mirovnih pregovora. Slobodni ruski narod imade pravo, da bude obaviješten o tome, kako se raspravlja o sudbini Rusije, da ne bi kasnije bio postavljen pred gotove činjenice. Lenjin je obećao udovoljiti tom zahtjevu i objelodanjivati narodu tečaj mirovnih pregovora." „Abend" pita na to: „Što će uraditi vitez Seidler? Hoće li plijeniti ruske izvještaje o mirovnim pregovorima?" („Venkov").

* **Nadoknada vojne momčadi u Engleskoj** „Yorkshire Post" javlja: U dvije je sjednice, koje su trajale po sedam sati, vijećao ratni kabinet pod predsjedanjem Lloyd Georgea o pitanjima glede nadoknade momčadi. Ratni je kabinet mnijenja, da će se teško moći o tom složiti. Mnogi su članovi smatrali pogibeljnim, da se zemlji i dalje oduzimaju radne sile. Razne su gradjanske oblasti stavljale velikih poteškoća, a isto tako i admiraliteta, koja je onomadne zatražila bila i dobila još 50 000 ljudi, a da nije htjela navesti, u koju svrhu. Tom pridolazi, što je engleskom radništvu čvrsto bilo obećano, da će se ograničiti njihovo pozivanje u službu na fronti, a sad vlada hoće, da se riješi tog obećanja. Spomenuti list upućuje na razočarane nade, kao da bi američke pričuve mogle uštediti engleskom narodu daljnje žrtve.

* **Vojna obvezatnost u Australiji otklonjena.** Prema posljednjim je vijestima iz Melbournea bilo kod pučkog glasanja o vojnoj obvezatnosti predano 987.000 glasova proti, i 792.000 glasova za vojnu obvezatnost.

* **Amerika u ratnom stanju.** Kako saznaje „Matin" iz New-Yorka, odobrila je reprezentacijona kuća sa 282 proti 128 glasova rezoluciju, koja zabranjuje prodaju alkoholnih pića.

Za deklaraciju.

Presvjetlome gosp.
dru. Stadleru, Sarajevo.

Vaš smo program pročitali sa strahom, jer ste nas Istrane predali narodnoj smrti. Ili zar nije tako?

Mi Vas ne držimo tako naivnim, e će nas Nijemci štedjeti, čim poruše slovenski zid, koji nas štiti od njemačke najezde. Ta radi se o moru! Radi toga najodlučnije prosvjedujemo protiv Vašeg programa. Ne vjerujemo, da ste Vi sami taj program onako sastavili! A oduševljeno pozdravljamo deklaraciju i rad naših zastupnika.

Kanfanar, dne 26. prosinca 1917.

Rud. Brnobić, svećenik. — Jakov Stergar, učitelj. Marica Bajčić, učiteljica. — Karlovaris, učitelj.

Izjava bosanskih Franjevaca, za ujedinjenje južnih Slavena. Pišu nam iz Sarajeva: Bosanski Franjevci objavljuju, da su solidarni sa deklaracijom Jugoslavenskog kluba od 30. maja. U svojoj izjavi kažu: „Mi smo sve do danas šutjeli: mislili smo, da je svjetski rat svakoga dovoljno poučio, o ovoj prijekoj nuždi. Ali od neko doba počela se je na stalnim stranama ponovno javljati sve veća oporba, koja je, da ponovno sprijeći ovaj prirodni zahtjev, počela našu šutnju u Bosni zlorabiti, naglasujući, kako autohtoni živalj u Bosni nije za gori naglašeno nužno ujedinjenje." Stoga su franjevci izdali tu izjavu. U Sarajevu su je potpisali ovi: fra. Josip Andrić, provincijal bosanskih franjevaca, o. fra. Marijan Jakovljević, defin'tor i profesor bogoslov., o. fra. Ljubomir Galić, predsjednik franjevačke bogoslovije. Dr. fra. Julijan Jelenić, direktor franjevačke bogoslovije, Dr. fra. Augustin Čičić, profesor franjevačke bogoslovije, o. fra. Bernardin Sarić, tajnik provincije. A u Visokom su izjavu za solidarnost sa jugoslavenskom deklaracijom potpisali ovi: Dr. fra. Danijel Ban, predsjednik franjev. vel. gimnazije. Dr. Dragutin Ikić, direktor franjev. vel. gimnazije, o. fra. Ladislav Fišić, gimnazijalni učitelj, fra. Vinko Lalić, gimnazijalni učitelj, fra. Mladen Momčinović, gimnaz. učitelj, fra. Ljudevit Marković, gimnazijalni učitelj, fra. Augustin Malić, gimnazijalni učitelj, fra. Anto Lapandić, gimnazijal. učitelj, fra. Bono Grebenarević, gimnaz. učitelj, fra. Nedjeljko Dugonjić-Vrhovčić, gimnaz. učitelj i urednik „Glasnika sv. Ante", fra. Silvije Franjković, gimn. učitelj, dr. Kazimir Ivić, profesor franjev. velike gimnazije, fra. Vojislav Blažević, gimnaz. učitelj, fra. Andjeo Kajić, gimnaz. učitelj, fra. Emanuel Krajinović, gimnaz. učitelj.

Domaće vijesti.

Ivan Bačić, veprinački načelnik, preminuo. Iz Ičići nam javljaju, da je u nedjelju tamo preminuo pom. kapetan Ivan Bačić, načelnik veprinačke općine. Pokojnik je bio poznat kao čelik narodnjak i čovjek plemenitog srca. Počivao u miru!

Ako nas posjeti snijeg. Općinski ured upozoruju pučanstvo, osobito vlasnike i upravitelje kuća, neka se za slučaj, ako padne snijeg, drže slijedećih odredbi, tičući se osobne sigurnosti i olakoćenja javnog prometa: Očišćenje pločnika i dotičnega dijela ceste, koji nije popločen, mora biti izvedeno do 8 sati ujutro, ako je sniježilo po noći, te će se kadikad prekodan ponoviti. Osim toga bit će dužnost vlasnika i upravitelja kuća, da si priskrbe nužnu zalihu pilotina, pljeska ili praha od ugljena u svrhu, da se posipaju pločnici, ako nenadano nastupi poledica. Prekršitelji bit će kažnjeni globom do 20 K (dvadeset kruna) i prisiljeni nadoknaditi troškove očišćenja, što budu nastali radi njihove nemarnosti.

: **Iz aprovizacije.** Aprovizacijsko povjerenstvo javlja: U utorak i srijedu, t. j. dne 1. i 2. siječnja 1918 ostaje skladište i sve prodavaone osim onih, u kojima se prodaje mlijeko, radi poduzimanja inventarizacije zatvorene. Pučanstvo se upozorava, da svoje potrepštine prije nabavi. — Po svoj će se prilici povratiti doskora i obitelji arzenalskih radnika. Aprovizacijono će povjerenstvo unaprijed dijeliti glavama obitelji krumpir i to odmah, čim bude oblast provela izvide. — Obzirom na sadašnje godišnje doba i radi toga, da se pučanstvu uštedi dugo dvokratno čekanje, bit će prodavaonica mlijeka za djecu počevši od danas, dne 28. prosinca, bili otvorena samo prije podne od 9 — 12 sati. Popodne se dakle ne će izdavati mlijeko. — Prodavaonica je brašna na tržištu jučer zatvorena i premještena na trg Lissa, br. 2. Dosadašnje će se njezine prostorije upotrebljavati za ured. — Pošto ove godine nije bilo vino kontingentovano, to mogu i arzenalski radnici i militarizovani radnici sudjelovati kod kupovanja. Prodaja će se obavljati bez karte. Od kupovanja je isključeno vojništvo. — Doskora će se započeti sa prodajom veoma dobre marmelade od jabuka uz cijenu od 4 krune 60 filira po kilogramu. Potanje će se obavjesti proglasiti. — Od jučer se u uličnim trgovinama može opet kupovati sol, i to po pol kilograma. — Aprovizacijono je povjerenstvo u priznanju zasluga svog osoblja porazdijelilo medju ove prigodom božićnih blagdana iznos od 1000 kruna u živežu.

Dobrotvorni koncerat u Vrsaru. — Upravna komisija saopćuje: Na poticaj velezaslužnog gospodina c. i kr. kapetana Merka i uz sudjelovanja odbora sastavljenog od gospode: Petra Carpenettia pok. Antona, školskog učitelja Giordana Pontini i dama gospodjice Fiore, Margerite i Marije Carpenetti, Vincence Tavolato, Rite Fonte, Emilie Sbisà, Ivanke Radolovich, Marije Usilla i Erminije Rolco priredjene su bile u Vrsaru dne 25. novembra i 2. decembra t. g. dvije prestave u dvorani, koju je besplatno ustupio gosp. Ivan Apollonio, u korist zaklade, ustanovljene od zem. upravne komisije za dizanje ratarskih naselja u Istri za ratne invalide. Uspjeh ovih zabava prekoračio je svako očekivanje i doprinesao je spomenutoj zakladi svotu od 779 kruna 26 para. Gospodinu kapetanu Merku i zabavnom odboru u Vrsaru pripada najveća hvala za sjajni dokaz patriotskog i čovjekoljubnog osjećanja. Nek se i druge općine Istre ugledaju u ovaj primjer i nek podupru zakladu ustanovljenu, da se ublaže nevolje naših istarskih invalida, koji se vraćaju svojim kućama.

Franina ni kuntent. Po moju dušu, ne morem razumet, kakó to vi ti vaši foji štampate. Čital sam čera i predčera i najco, svak dan, ma jeno stvar ste te dni pozabili klast va foji. Neki dan, kako je bila božična večer, sam vam bil va Reke, imam tamo kćer, ka si je zela jenega grajana, pak znate, san van šal, da bi se malo pol njih razveselil i ugrejal svoji stari kosti. Va Reke je sve bolje, nego pol nas va bregeh, zač ti Rečani imaju vavek čagod, ča njim pride od Ungarije. I ren da ću kupit kakovi novini, pak van dobijen va ruke „Slovenski Narod". Dobro je, sam si propensal, vedet ću ča poveda brat Slovenc, ki je z Kranjskega domá. Ne gre mi onako lako, kad čitam slovenski foji, kako kad čitam vaši, ma pomalo i z božjon pomoći je šlo. Pak znate, ča san tamo našal? Da su se va Beče malo posvadili naši ministri, da njim se računi nisu slagali, da je bilo malo beči a puno duga, storeli su čakule, i on ministar od financ je rekal, da on ne će već pravit računi, i da ne će već imet posla s njihovi šoldi i da on njin se lepo zafali za njihovo ministarsko kantrido. To njin je prvil, se je obrnul i je šal. Kad san čera prišal z Reki va naše brege, gledal san, da ću nać ti stvari va vašeh fojah, pak he nis našal. Zač he niste staveli? A pak ča ste misleli, kad ste on dan pravili, kako je on jermanik povedal, da će već on razbit i pridobit sve. Lepo, lepo, i ja san govoril vavek tako, i ću van povedat u ti priliki lepo štorijo: Imel sam va vrtu za kućom lepo veliko mendulo. Ja še nisan nikad ufal it gori, i ko san šal, sam vam moral zajno prit dole, zač mi se počela pámet vrtet od višine i od straha, da ne bih pal, i da si ne bil razbil nosa. Ma to nisan ja nikad povedal. Imel sam hlapca, i njega san vavek teral, neka on gre pobirat menduli. On je bil momak, da takoveh je malo, i je delal sve, ča bih mu bil rekal. Temu je deset let, da je mendula imela ploda nezrečenog. Hlapac je pobiral. Ja sam gledal, kako lepo skače po granah semo i tamo, kakove sam mu urdine daval, i sve sam ga bolje šukal sad ovo, sad ono. Sve do vrha poberi one, sve do kraja, da ne ostane ni zrna, i hlapac je poslušal. Ma grana je na vrhu bila slaba, hlapac je bil težak, grana je pukla i on je zletil na nos dole. Razbil si je glavo i slomil desno ruko. Sad ga držim va kuće, da mi čuva blago. Ja sam urdineval, sve do kraja, sve do kraja, ma sam se strahoval samo pogledat, kako je visoko. Lako je pravit, ma teško izvršit. On, jermanik bi imel pravo, ma bi i on moral brat menduli po vrhu, a ne samo hlapca terat, i urdinevat. A on drugi, ki je povedal, da će se vojska skončat ovo drugo leto. Da ne bi bilo do plača, človek bi se ten ljuden od srca nasmejal. A koliko put su već to pravili, da će skončat danas, pak jutre, pak preko jutre, a vavek teraju napred. Pravijo, da he Boh pomaga. To on sam zna, fala mu i čast budi. Za danas dosti. Kad ća pride, vavek računajte, da je još na svete Franina, ki va bregêh živi.

Milodari za hrvatske škole u Puli. Sakupljeno po gosp. Boži Oplaniću prigodom „Božićnice" medju jugoslavenskom i češkom momčadi u vojarni ratne mornarice i položeno preko naše uprave K 300·—. Darovaše: po K 20·—: freg. poruč. N. N.; po K 10·—: poruč. Panek, ing. Nehville, viš. podčin. Kirin i Juričev; po K 5·—: zast. Brečević i Stuparić; po K 4·—: kom. Petričević, štopni podč. Bajc, Fališevac, Cukon, Čajko, Grdević Ivan i Debeljuh.; po K 3·—: Oplanić, Marač, Vuletin, Despot i Babić; — po K 2·—: Dasena, Petrović, Rakuša, Perković, Mohorčić, Mikovilović, Jeličić, Azinović, Matešić, Kopajtić, Pleština, Zaja, Galo, Maneštar, Frouth, Simunov, Gaćeša, Pohlepović, Žic, Kusin, Klun, Budor, Dorer, Pavišić, Pokorny, Paškvan, Barač, Visković, Presler, Klement, Sikora, Čerini, Golubić, Stajić, Sršen, Presić, Kašpar, Rant, N. N., Mlakar, Triner, Bauer, Radošević, Zadnik, Kavaler, Kobard, Ryšavy, Amić; po K 1·20: inonarodni sumišljenici V. zuga; po K 1·—: Anton Lenhard, Karlović, Bulić, Vasilić, Kaligaris, Gršković, Mil-

ković, Medić, Plazer, Papić, Atendorfsky, Deanović, Gašpar, Kuster, Franulović, Orlić-Jakovčev, Radu, Derado, Hržić, Rosandić, Vlašić, Čeh, Brajković, Trošić, Karasin, Lovrenčić, Car, Orlić, Klarić, Dorčić, Friš, Dodig, Marić, Krajewsky, Štrihavka, Kahoun, Havliček, Hloucal, Vostruha, Tičer, Reitmayer, Ježek, Malkowsky, Sošić, Čeper, Eichler, Herduš, Štoka, Lorencin, Domančić, Kopryva, Zàk, Širola, Howdyzky, Diepold, Pisarik, Punzer, kazl. Ivančić, K., Soko, Lužnik, Gnječ, Ribarž, i Zorić; po 90 fil. Hubal i Bušić; po 70 fil. Razan i Schönbach; po 60 fil. Milković, Čeperić, Malić, Roinić, Jelić, Lukač, Mantner i Bozabal; po 40 fl. Seršić, Perdija, Vidović, Modrušan, Markić, Mozenauer, Živković, Kugler, Gilić, Loučka, Petraška, Catela, Brusić, Radan, Mišković, Gržetić; po 50 fil.: Mižetić, Justinić, Hesel; po 30 fil.: Mrša, Tarabokja, Slamić, Brenko, Soldat; po 20 fil.: Paljak, Zbogar, Simony, Sorić, Dužević, Lenac, Valić. Evala požrtvovnom sakupljaču i plemenitim darovateljima! Naprijed za našu narodnu prosvjetu!

Istom prigodom i u istu svrhu sakupila gdjica Viktorija Mičetić u Škrljevu iz ljubavi za naše narodne škole i za našu malu neuku dječicu K 53·10. Darovaše: po K 10·—: Viktorija Mičetić u Škrljevu; po K 4·—: Marija Stipanović u Sv Kuzmi, Ivan i Marija Kopajtić u Kukuljanovu; po K 2·—: Vinko Pavešić, A. Rošić, N. N., Marija Vičević i Djurdjica Pavešić u Škrljevu, Anton Kundić, Ema Pavletić, Ruža Bronzini i Josip Kopajtić u Sv. Kuzmi, Ljuba Baošić i Ant. Karbić u Kukuljanovu i Marica Subotinčić u Cerniku; po K 1·—: Zora Antić, N. N., N. N., M. Mavunac, Ivana Kopajtić i Ivka Pavešić u Škrljevu, Krncić Franjo, B. Margan i N. N. u Dragi, i Marija Pjevac u Sv. Kuzmi; po 60 para: Marija Cuculić u Škrljevu; po 50 para: Marija Pavešić u Škrljevu. Evala plemenitim darovateljima i požrtvovnoj sabiračici! Naprijed za narodne škole!!

Sakupljeno po gg. Guberina i Filipiću medju jugoslavenskom momčadi na Nj. Vel. brodu „Saida“ K 368·—. Darovaše: po K 10·—: Uhlik, linijski poručnik, Šumann, kadet, Guberina, Filipčić, Hubert, Glusević, Radić, Čatlak, Soljan, Doležal; po K 8·—: Mašuna; po K 6·—: Koren, Kriletić, Santini, Bojanić, Zaninović; po K 5·—: Pekić, Liszka, Tadija, Kazunić, Luksić, Gašparov, Kaleb, Wallo, Vucetić, Jankavec, Kolaković; po K 4·—: N. N., Burić, Sindičić, Radojković, Raljević, Rožić, Barbić, Littavić, Pintar; po K 3·—: Bačić, Sokolić, Tuchtan, Grubiša, Čuk, Petrović, Pospišil, Mikolić; po K 2·—: Brandais, Pacina, Zekić, Trampuš, Vuković, Beran, Rokl, Toplak, Mohorić, Zlobec, Barić, Srdelić, Kučina, Kaindl, Čižmić, Poduje, Bugaria, Ivanić, Curković, Damijan, Hrdina, Planjar, Simovčić Ante, Liiber, Berković, Dezulović, Salamunić, Kraljević, Bonačić, Bacetetić V., Minčević, Simovic, Milačić, Santić, Jaška, N. M., Ružić, Lukeš, N. N., Sinovčić M. Juretić, Katnić, Bilč, Maglica, Bacetić J., Superina, Nikovilović, Stepčič, Lissica; po K 1·—: Kučić, Tomić, Verstovšek, Eteravić. Gambizaža, Curić, Tomic, Verstovšek, Eteravić, Gambiraža, Curić, Margalić, Schüsler, Drobnić, Mihaljević, Vidas, Brkan, Kohlhepp, Rukavina, Smudjanović, Dobrijević, Mandić, Olujić Piveta, Burić, Mijanić, Barzeli. Živjeli plemeniti darovatelji! Naprijed za hrvatske škole!

•

Istom je prigodom i u istu svrhu bilo sakupljeno po g. Viktoru Jurčiću medju radnicima brodogradjevne direkcije u c. i k. arsenalu K 90·— Darovaše po K 10·—: Fatturini Pasqual; po K 6·—: Jurčić Viktor; 5·—: Kirac Juraj, Franko Janez, Uravić Josip, Vareško Jakov, Jurčić Liberat, Gržević Josipa, Poropat Petar, Dragon a Ante; po K 2·—: Volnić Ante, Rosanda Mijo, Bilić August, Bottegaro Ivan, Matić Josip, Germ Vjekoslav, Pavešić Stjepan; po K 1·—: Macuka Matko, Netlišić Ante, Dobran Ivan, Dajčić Ante, Hrastić Šime, Bačić Ante, Stepančić Josip, Jurčić Jakov.

Sakupljeno na badnje veče na veseloj zabavi kod dražesne gospodjice Cesire Damiančić, na njezin predlog K 44·10. Tomo Meštrov polaže preko brijača g. Gjurina K 6·—.

Sabrano pri ugodnoj zabavici uz poklik „živila sloga!“ K 30·—. Darovaše: po K 10·—: Bonačić Franjo, Vatavuh Josip; po K 2·—: Srelc Ivan, Tanis Jaroslav. Longo Lojze, Božić Anton, Starc Matija. — Ukupno K 170·10. — Zadnji iskaz K 32.316·20. Sveukupno K 32.476·30. Evala plemenitim darovateljima! Svota se množi, zgrada se naše budućnosti polagano diže! Samo neustrašivo naprijed!

Općinski ured Pula saopćuje: „Općinski ured upozoruje interesante na odredbe, što ih sadržava naredba c. kr. prehrambenog ureda od dne 11./I. 1917, Z. D. L. br. 15., koja je bila objavljena obznanom od dne 17. aprila 1917, koje propisuju slijedeće: 1. Zabranjena je zasebna prodaja ugojenih svinja; 2. Isto se tako zabranjuje zasebna prodaja slanine, masti i svakakovog tustila, što se ga dobije od zaklanih svinja; 3. svako se klanje svinja mora prijaviti općinskom uredu u svrhu vodjenja evidence.“

Prodaja ribe. U slučaju, da prispije riba prodavat će se ona danas. Pravo kupovati ribu imadu danas vlasnici živežnih karata počevši od broja 5631.

Dnevne vijesti.

„Pravda“. U Zagrebu je počeo da izlazi novi socijalistički tjednik pod imenom „Pravda“ mjesto zabranjene „Slobode“. U uvodnom članku veli list, da se mora dobrovoljno ograničiti na nekoje granice pisanja, kako bi mu bilo omogućeno daljnje izlaženje.

Šest vojnika i kola, da odvuku zvono od 3 i četvrt kg. Istina je, čudan je taj svijet, i čudne se stvari na njemu zbivaju. Evo, što je u obliku upita ispričao gosp. ministru za bogoštovlje i nastavu i gosp. ministru za zemaljsku obranu češki zastupnik dr. Zahradnik i drugovi: Dne 9 studenoga 1917, prispjelo je u Jesenice kod Selčana u Češkoj 6 vojnika, da rekviriraju zvona. Kroz dan su rekvirirali u Bolehovicama jedno zvono u težini od 3 i po kg i u Jesenicama također jedno od 3 i četvrt kg. Za taj je posao bilo potrebno 6 vojnika. Pomislimo li, što li su vojnici potrošili, i što su njihove obitelji primile u potpori — kako li skupo stoji ta rekvizicija! Uz to su imali još i kola, za „promicanje“ tih „zvonova“. Jeseničko zvono, br. 1615 a, u prerezu 17 cm visoko i 3 i četvrt kg teško, veoma je staro, potječe od početka XVI. vijeka, i imade 6 veoma lijepih relijefa. Ta 3 i četvrt kg materijala ne će vlada odlučiti, za umjetnost pak, bio bi to težak gubitak. S obzirom na to pitaju potpisani: „Je li Vaša Ekscelenca sklona, da zadrži uništenje tog zvona, i da naredi, da se ga povrati njegovome prvome mjestu prebivališta?“ U Beču, 16. studenoga, 1917. Slijedi 11 potpisa. Pa još vele, da nema čudnih stvari na svijetu!

Prosvjeta.

Književni jug. Primili smo prvi broj ove jugoslaveske književne i umjetničke revije sa slijedećim sadržajem: Niko Bartulović: Zadaci vremena: Ivo Vojnović: Imperatrix; A. Tresić-Pavičić: Ikar; Dr. J. A. Glonar: Po tridesetih letih; Vl. Nazor: Majka Margarita · Dinko Šimunović: Beskućnici Milutin Bojić; Jerolim Miše: Pjesme osame; Ivo Andrić-Jeretov: Stari panj. — Walt Whitman: Pjesme. — Arbiter: Kazalište i muzika. — U pregledu piše N. Bartulović o vojnovićevim „Akordima“, o Petra Petrovića „Mraku“ i novelama R. Nikolića. — U. Donadini piše o Nazorovim „Istarskim pričama“, Iv. And o „Erni Kristen“ Kumičića i Vl. Ćorović o Wenzelidesovoj studiji o Vojnoviću. — U bilješkama se govori o pjesničkimi jubilejima, proslavi Vojnovića, Proljetnom Salonu, Ivićevoj Historiji Srba itd. — Kao umjetnički prilog donaša glavu Hrista od Ivana Meštrovića. Naslovni list i inicijale izradio je prof. T. Krizman. List izlazi dvaput mjesečnom latinicom, ćirilicom i slovenskim prilozima. Godišnja pretplata iznosi 32 K, polugodišnja 16 K, a četvrtgodišnja 8 K. — Pojedini broj 2.50 K. — Rukopisi, pisma i novac šalje se na adresu: „Književni Jug“. — Zagreb, Gundulićeva ulica broj 29. — Pretplata se šalje unaprijed.

Sjetite se udovica i siročadi palih vojnika!

Na plodnoj Hani.

(Nastavak.)

Nije se pozdravljalo na tom rastanku ni rodjake, znance i prijatelje, majka je sjela na voz i odjurila, a da se nije ni sjetila svoje kćeri, koja ovdje na kolodvoru ostaje, sve je bilo uspavano u moru vlastitih misli, bez ikakova smisla za druge.

Napokon su ostala još dva sela. Stari Moletin i Moravičani.

Bio sam odlučio da ću otići u Stari Moletin, jer su se i naši bližnji susjedi bili onamo smjestili. Rekoh to „našemu Hrvatu“, ali taj se sa mnom mnom slagao.

— Pa tamo su sami Nijemci!

Vidio sam, da hoće time nešto osobita da kaže, i zato mu nijesam protuslovio. Nijesam znao gdje je stari Moletin, niti gdje se nalaze Moravičani i to mi je bilo svejedno, kao što bih onaj čas bio posve ravnodušno otišao i medju Čehe i Nijemce, pa makar i medju Madžare. Razum mi je bio već tako otupio, da nijesam mogao niti razlikovati, što je dobro a što zlo, kaošto ne bih bio mogao reći, da je neka stvar bijela ili crna, pa makar vidio svojim očima, da je takova.

— Bolje je, da se smjestite tamo medju Čehe u Moravičane. Tamo je lijepo selo i udobno moći ćete živjeti. Seljaci su tamo dobri ljudi.

Ja sam nesvijesno pristao.

Potpisao sam račun. Primio sam 24 krune i 50 para potpore za 5 članova obitelji i za prvi tjedan.

Prtljaga, nekoliko vreća odijela, sa nešto pokrivala, bilo je ukrcano na moravičanski voz. Žene su i djeca sjela na vreće i voz je odjurio, da ponese dvanajstoricu izagnanih u novo prebivalište. Našoj se obitelji pridružila još jedna, jer su Moravičani mogli da prime pod svoje okrilje 12 do 15 bjegunaca.

Općinski je savjetnik, koji je bio iz Moravičana došao po bjegunce na kolima, ostao još neko vrijeme ondje, da uredi stvar sa kotarskim činovnicima.

Bjegunci bijahu odjurili kojekuda. Neki gore prema sjeveru, u brda, nekoji prema jugu, na ravnicu, neki na istok, drugi na zapad. Na sve su se strane rastresli, po svim selima naokolo, po 2, 3 i 4 sata daleko od Mohelnice.

Bilo je to prvi put u životu, da su se ti ljudi razišli, da su obitelji, koje su od pamtivijeka živjele u uskoj svezi jedna s drugom, raštrkale. Tko je do tada ikada čuo, da bi teta Luca mogla živjeti a da svakog dana ne dodje na razgovor k svojoj susjedi, teti Uliki, tko bi si bio ikada pomislio, da će susjedi, obitelji barba Ive i barba Tone moći živjeti jedna bez druge. Ta kuća im je bila „z vrat na vrat“, ta njihovi su se djedovi, pradjedovi, oni, njihovi sinovi i unuci, svi su se ti zajednički igrali, zajednički odgajali, zajednički živjeli.

Kad bi bio barba Tone zaklao, kako bi bilo izgledalo, kad ne bi dobar dio pečenke ponesao barba Ivi, a kad je opet ovaj ubijao, vratio bi susjedu milo za drago. Nikada si oni nijesu ružne riječi kazali, nikada se posvadili niti radi kokoši, koje su jenome i drugome „u škodu“ išle, niti radi one velike trešnje, koja je medjašila njihovim poljima, i za koju nije mogao ni jedan ni drugi kazati, da je njegova. Obojica su se već kao djeca penjali po onoj trešnji, njihovi su se sinovi po njoj penjali, a i unuci bi bili isto činili, da nije od starosti prije uvenula. Složno su radili, složno pomagali jedan drugome. Barba Ive posudio bi Toni kravu, a Tone mu za to na uzdar dovezao „šumu“. Njihove žene i njihove snaše znale su, gdje imaju da traže, kad u kući nestane, soli, žigica, petroleja, ulja. A sad se eto razdružili i jedan je došao amo, dok je drugi ostao da čeka na kolodvoru još u domovini na drugi vlak.

Mnogo je to bilo, mnogo!

*

I Ivanova se obitelj odvezla u Moravičane. Ivan je ostao još sam na kolodvoru i čekao općinskog starostu, s kojim je imao da ode pješke za svojom obitelju.

Išli su kraticom preko polja. Sunce je bilo već visoko, i jake su njegove zrake bacale veselo svijetlo na ono široko, zeleno polje, koje se naokolo prostiralo. Kratica je vodila niz Moravu, koja je neobuzdanom snagom pjevala svoju dnevnu pjesmu, i nastavljala svoje nikad nedovršeno putovanje. Tamo preko na lijevoj je obali ležala privlačiva šuma, a iza nje se dizali plodni i obradjeni brežuljčići. Na desnoj se obali vijugala željeznička pruga, a izmedju pruge i rijeke vodila je staza, kojom su oni išli. Najednom ih put poveo preko pruge i oni su hodali sad preko rosnoga žitnoga polja. Koliko li blaga božjega! Tu vitka raž, ondje pšenica, tamo ječam. Sve plodna zemlja, bez kamenčića, sve lijepo obradjeno, a da ni stope nije ostavljeno u ledini. Kraj sve te vrsti žitarica, osobito se isticala široka crna polja krumpira, a još više sladorne repe, koja je bila brižno posadjena i njegovana.

(Nastavit će se.)

Vojničke vijesti.

Dnevna zapovjed lučkog admiralata broj 360 od 27. prosinca 1917.

Posadno nadzorstvo nadpor. Žak.

Liječničko nadzorstvo na N. V. b. „Bellona“; pučko-ustaški liječnik dr. Zeiländer.

Liječničko nadzorstvo u mornaričkoj bolnici: linijski liječnik dr. Feiber.

MALI OGLASNIK.

Sobu s pokućtvom tražim se u Šijanskoj ulici za 3 muske osobe. Ponude na upravu ovog lista.

Vreća suhog zelja, koja se je našla, a da se za vlasnika joj ne zna, može je taj pridignuti kod redarstva.

Nikelni novac daje u zamjenu papirnica Jos. KRMPOTIĆ, trg Custoza. br. 1.

Traži se stan sa dvije sobe, kuhinjom (po mogućnosti k tome malu sobicu) s vodom i plinom, za malu obitelj. Adresu položiti na upravu lista.

Traži se stan, mezanin ili 1. katu s 3 ili 4 sobe, i jakogradjenom konobom. Ponude na administraciju lista. 1—2

Pazin. Učiteljica prima na stan preparantkinje i gimnazijalke, koje imaju već hranu u djačkoj kuhinji. Za uvjete obratiti se na g. Anku Brnobić, Pazin, Vila ex-Kević.

Preporuča se nabaviti knjige

B. pl. Suttner: Dolje s oružjem	K 3.—
L. grof. Tolstoj: Hadži Murat	„ 2.—
A. Bebel: Žena i socijalizam	„ 5.—
U. Sinclair: Močvara	„ 5.—
M. V. de Fereal: Španjolska Inkvizija	„ 3.—
G. Garibaldi: Tajne grada Rima	„ 2.50
N. Vuksjević: Sabrane pripovijesti	„ 1.50

Za poštarinu je nužno poslati 30 filira više po knjizi.

Veliko škladište brošura i knjiga.

Cijenik šalje se na zahtjev badava.

„Naša snaga“
Zagreb, Ilica 55. I.

Cafe Tegetthoff

najveća kavana u Puli.

Ima na raspolaganje veliki broj austro-ugarskih, njemačkih i švicarskih novina, u hrvatskom, češkom, njemačkom i talijanskom jeziku.

Veliki salon. - 5 biljara. - Točna poslužba.

Za mnogobrojni posjet preporuča se
vlasnik.

Kupuje i prodaje

uz povoljne uvjete

svake vrsti pokućtva, šivaćih i drugih strojeva

poznata tvrtka

FILIP BARBALIĆ, Šišanska ulica.

Tapetarske radnje i popravke pokućtva obavlja brzo uz umjerene cijene.

Osiguranje

miraza putem ratnog zajma

kod c. k. austrijske vojničke zaklade za udovice i siročad u Trstu, Puli, Voloskom, Pazinu, Kopru, Poreču, Krminu i Cervinjanu.

Primjer:

Za **osiguranje miraza putem ratnog zajma** od **K 2000.—** na 15 godina treba plaćati K 90 godišnje. Premije mogu biti isplaćene takodjer **na jedanput** unaprijed, te se u tom slučaju mora isplatiti K 1015·30. Umre li onaj, koji popisuje n. pr. u drugoj godini ugovora, isplaćuju se neupotrebljene premije **od K 899.06** odmah **u novcu** i dijete, koje ima pravo na primanje dobije, kad isteče 15 godina, **K 2.000.—** nominale, a da ne treba aoprinijeti dalnjih uplaćivanja.

Novac za nauke! **Miraz za udaju!**

Oci, majke skrbite za svoje kćeri i sinove.

Bez liječnicke svjedodžbe!

Bez doplataka! **Bez inih pristojbina!**

Osiguranje miraza putem ratnog zajma s godišnjom rentom koja se isplaćuje.

Umre li n. pr. osiguranih, koji je zaključio takovo osiguranje u svoti od preko K 3000.— ratnog zajma, u 5. godini osiguranja, isplatilo bi se **odmah** iza njegove smrti mrtvačka svota od 10 posto t. j. K 300.— i za vrijeme ostalih 15 godina osiguranja isplaćivala bi se osiguranome djetetu

godišnja renta za odgoj

u iznosu **od K 300.—**, a dijete prima **osim toga** na koncu osiguranog roka K 3000.— nominale. Dakle ukupno isplaćuje se djetetu K 8000.—

„DANICA“ koledar

družtva Svetojeronimskog

za godinu 1918.

dobiva se u papirnici

Jos. Krmpotić -- Pula

trg Custoza i u podružnici Fran Ferdinanda ul. 3.

Knjižara papirnica i knjigoveznica

Ivan Novak

Pazin, (Istra)

Preporučuje prigodom božićnih blagdana i nove godine, svoju bogatu zalihu svakovrsnih razglednica.

Dalje preporuča svoju zalihu kolendara, i to: „Danicu, malu i veliku pratiku, Koendar Srca Isusova, Veliki zabavni kolendar, „Vojnički kolendar“ kao i dnevne, tjedne i džepne kolendare za god. 1918.

Naručbe se opravljaju brzo i točno.

DOBRO ĆE ZASLUŽITI

svaki onaj, koji bere i sakupija suho i zeleno lišće lovorike, smilja, dušice, smrčaka, pelina, kao i svakovrne ljekovite trave i korjenja.

Uz dobru plaću prima tvrtka

Maraspin

na Premantarskoj cesti.

„Hrvatski List“ može se kupiti u našoj podružnici, ulica Franz Ferdinanda 3, naproti „Custozi“ već od 6 sati jutro dalje.

Podupirajte Družbu!

Pojedini broj 12 h.

CIJENA listu: U pretplati za čitavu god. K 36·—, za polugodište K 18·—, tromjesečno K 9·—, mjesečno K 3·60, u maloprodaji 12 f. pojedini broj. OGLASI primaju se u upravi lista trg Custoza 1.

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

„HRVATSKI LIST" izlazi u nakladnoj tiskari JOS. KRMPOTIĆ u Puli, trg Custoza 1. Uredništvo: Sišanska ulica br. 24 — Odgovorni urednik JOSIP HAIN u Puli. — Rukopisi se ne vraćaju.

Godina III. | U Puli, subota 29. prosinca 1917. | Broj 890.

AUSTRO-UGARSKI RATNI IZVJEŠTAJ.

Beč, 28. (D. u.) Službeno se javlja:

Istočno bojište:

Primirje.

Talijansko bojište:

Zapadno od Monte Asolone i istočno od Monte Solarolo bijahu odbijeni neprijateljski sunci.

Poglavica generalnog stožera.

NJEMAČKI RATNI IZVJEŠTAJ.

Berlin, 28. prosinca. (D. u.) Iz velikog glavnog stana javlja:

Zapadno bojište.

Na pojedinim je mjestima fronte po danu prelazno oživjela bojna djelatnost. Na istočnoj obali Moze bje i kroz noć živahna. Istočno od Luneville privedoše izvidnički odjeli iz francuskih jaraka mnogo zarobljenika.

Istočno bojište

Ništa nova.

Macedonsko bojište:

Izmedju Ohridskog i Prešpanskog jezera u luku Černe i na istočnoj obali Vardara djelomično povišana topnička djelatnost.

Talijansko bojište.

Kroz dan se uspela vatra na visoravni Asiago i na izbočini Tomba.

Prvi majstor glavnog stožera Ludendorff.

Iz Rusije.

Rusi ipak još ne napuštaju fronte. — Boljševici proti Rostovu. — Vojni sud. — Kozaci smalakšuju. — Boljševička tiskara. — Lenin vjeruje u sveopći mir. — Neuspjesi maksimalista. — Polovica se posade u Harbinu priključila boljševicima — Nesposobnost za život Leninove vlade.

Petrograd, 27. (D. u.) P. b. a. Sredinja se je skupština zastupnika petrogradske posade bavila ispitivanjem medjunarodnog položaja. Trocki je izjavio, da mora fronta ostati netaknuta tako dugo, dok se ne sklopi mir, i da mora petrogradska posada sudjelovati kod obrane ruske fronte i kod radničke i seljačke revolucije. Skupština je jednoglasno zaključila, da se bezodvlačno izašalju dijelovi petrogradske posade na one točke, na kojima to iziskuje potreba.

Grosni, 27. (D. u.) P. b. a. Kretanje četa vijeća pučkih povjerenika sa kavkaske fronte proti Rostovu raste neprestano. Svaki dan prolaze kroz Grosni vlakovi sa vojnicima. Kozaci su pokušali, da na kolodvoru u Mineralnija vodi zaustave prevoz četa, odredjenih u Rostov. Pokušaj se je izjalovio.

Amsterdam, 25. Reuterov ured javlja sa danom 23. prosinca iz Petrograda: Petrogradsko vojno sudište počima svoju djelatnost dne 24. o. mj. Prva parnica, koja će se provadjati, bit će ona proti onomadne uapšenoj grofici Paninovoj, jednoj od vodja kadetske stranke.

Petrograd, 27. (D. u.) P. b. a. Kozaci se nalaze u stanju demoralizacije. Čete se na fronti ustručavaju, da krenu proti vladinim četama. Jedna je divizija, koja stoji kod Alesandrovskog, položila oružje. Druge su se pukovnije povela za njezinim primjerom.

Petrograd, 27. (D. u.) P. b. a. Velika je tiskara lista „Birževja Vjedomosti" bila rekvirirana za potrebe centralnog odbora radničkih i vojničkih vijeća.

Kopenhagen, 27. (D. u.) „Sozialdemokraten" ponavlja razgovor, kojeg je držao štokholmski zastupnik svog lista sa švedskim socijalističkim državnim zastupnikom Hoeglundom, koji se jučer vratio sa ovog puta u Petrograd. Hoeglund je kazao, da su vijesti antante o nemirima u Petrogradu posvema uhvaćene u zraku. Na isti je način krivo mnijenje, da članovi vlade nastupaju diktatorskom silom. Pučki da su povjerenici odgovorni eksekutivnom odboru, i svaki da ministar imade postrani kolegij, koji mora da je kod svih odluka sporazuman. Podlogu boljševičke vlade tvore gotovo dva milijuna vojnika, kaošto i gotovo sveukupno organizovano radništvo. Umjerene socijalističke stranke raspolažu samo neznatnim brojem glasova. O prilikama prehrane, kazao je Hoeglund, da je u gostionama naravno sve skupo, ali u šuštini nije ništa draže, nego li u Štokholmu. Opskrba je živežem postala od veće važnosti, od kad su boljševici došli do vlasti. Znatne zalihe živeža, koje su bile potajno držane, bile su otkrivene i razdijeljene. O mirovnim izgledima vodio je Hoeglund pred svojim odlaskom razgovor s Leninom. Lenin je o tome kazao, da on vidi, kako predstoji blizu sveopći mir. Narodi su umorni od rata. Naivno da je, vjerovati u pobjedu antante, pa ni onda, kad bi se rat morao još godinu dana zavući. Sada da je nadošao psihološki trenutak za sveopći mir. Ne bude li taj sada sklopljen, imat će to tim gore posljedice za vlade.

Bern, 27. (D. u.) „Petit Parisien" javlja iz Jassyja 20. t. m., da tamošnji vodje maksimalista nijesu imali uspjeha, kad su htjeli nametnuti svoju vladu, već da su bili uapšeni zajedno sa sumnjiva 2 generala i generalnim stožerom.

London, 28. (D. u.) Reuterov ured doznaje sa mjerodavne strane: Od prilike polovica ruske posatke u Harbinu, koja broji 8000 momaka, priključila se je boljševicima.

Lugano, 27. (D. u.) „Secolo" javlja iz Petrograda od dne 22. o. mj.: Krušni je podio bio u Rusiji ponovno snižen. Južne se pokrajine sustežu da pošalju ikakovo brašno u Petrograd. Nekoliko kozačkih i ukrajinskih pukovnija, koje su se učvrstile u južnim i zapadnim pokrajinama Rusije, izoliraju posvema one pokrajine, kojima vladaju boljševici, i omogućuju ovima samo minimalnu opskrbu materijalom. Uslijed toga moraju takodjer mnoge petrogradske i moskavske tvrtke, kojima nedostaje željeza i ugljena, da obustave posao, što pooštruje krizu bezposlenosti. Tako stupa posredno u popredje i novi politički momenat, koji, reč bi, značajno poriče sposobnost za život Leninove vlade.

Carovo ručno pismo.

Beč, 24. (D. u.) Kako doznaje c. k. brz. dop. ured, upravio je car slijedeće Previšnje ručno pismo: „Dragi dr. frajher pl. Wimmer! Sa živahnim zadovoljstvom primio sam na znanje Vaš izvještaj o sjajnom uspjehu 7. austrijskog ratnog zajma, kojemu pridolazi baš u sadanjem trenutku osobito značenje. Bankama, štedionicama, družtvima i zavodima za osiguranje, koji su se sjajno iskazali i pri provedenju ovog zajma, te požrtvovanjem i patrijotskim oduševljenjem sudjelovali kod korteševanja, osobito pak svećenstvu i učiteljstvu, pa štampi, koja je teškili okolnosti s uspjehom podupirala ovu važnu akciju, pripada Moja carska hvala. Pred svima ali ide Moja hvala pučanstvu Austrije, koje je slijedilo moj poziv, i ponovno dokazalo svoju uvijek prokazanu vjernost caru i domovini. Uspjeh 7. ratnog zajma znači silan korak naprijed na putu do mira, za koji Ja od Svemogućeg molim za Svoje narode. Laksenburg, dne 22. prosinca 1917. Karlo v. r.

Francusko radništvo za mir.

Bern, 27. (D. u.) Polag francuske štampe napao je zastupnik radničkog sindikata Merrheim u Cleamontu oštro na držanje „Confederation generale de Travail" te je izjavio da su vlade alijiraca morale ići u Brest-Litovsk. Radnički stalež ne želi sudjelovati za diplomatskim stolom već unutar internacijonale na mircvnm vijećanju. Ratne bi se štete morale naknaditi takodjer u istočnoj Prusiji na zajedničke troškove. Nekoliko pripadnika manjine, medju kojima i Bourberon, zastupali su nazor Merrheima još odrečitije. Ovi su ustali da brane politiku Trockog i Ljenina te su ih štitili od kleveta antantine štampe. Kratko prije svršetka kongresa uzeo je Marrheim još jedamput riječ te je izjavio, da većina francuskog radništva nema osjećaj, da politika konfederacije skraćuje rat. Manjina konfederacije traži na inat svim zaprijekama dodir sa njemačkim radništvom, pošto je osvjedočena, da njemačko radništvo ne dijeli osjećaja i nagona njemačke vlade. I najmanja se nada za mir ne smije odbaciti. Merrheimov je govor bio prihvaćen sa velikim odobravanjem.

Pregovaranja o miru.

Beč, 27. (D. u.) C. k. brzojavni dopisni ured javlja iz Brest-Litowska: Vijećanja su se delegacija saveznika sa zastupnicima Rusije o specijalnim pitanjima nastavila i tijekom današnjeg dana. Vijećanja su medjutim tako daleko došla, da se moralo uzeti u obzir kratko prekinuće pregovora, e bi se delegacijama, od kojih pojedine moraju da dodju u dodir sa domaćim vlastima, pružila za to prilika.

* **Važna zadaća Austro-Ugarske.** Pod tim naslovom piše „Neue Zürcher Zeitung": Primamo ovaj dopis: Najstrašnije je optužbe podigao jugoslavenski jedan zastupnik u austrijskom parlamentu radi postupka, koji su austrijski Jugoslaveni, Srbi trpjeli navodno s austrijske strane. Ma kako važne i bile stvari, kojima su sad zaokupljene austrijska i ugarska vlada, ništa ne može da smanji važnost — a ja mislim nesamo moralno nego i političku — i dužnost najstrože istrage na temelju ove optužbe. Ne samo svi u inozemstvu, koji simpatizuju sa dvostrukom monarkijom, nego čitavo čovječanstvo imade pravo na tu istragu i upravo sad — i samo neprijatelji bi se Austrije mogli tomu radovati —, jer upravo onaj, koji zabašuje, jest onaj, koji se kompromituje. I upravo jer je to slučaj, imade samo jedan put: bezobzirno razjašnjenje pred čitavim svijetom, te ili kažnjenje onoga, kojega je zločinačka mašta ovdje izmijela bjesomučne bajke, ili — kazna. Takova bi kazna bila, kad bi optužba bila ma samo i djelomično opravdana, važnija negoli stečena bitka, da, negoli stečene bitke zajedno — jer ove ne bi ništa koristile — one ne bi vodile do plemenitog cilja buduće pomirbe i sporazumka i unutrašnjosti i prema izvana, za kojim teži Austrija, kad bi ta krivnja ostala nekažnjena. U svojim bi temeljima ostalo uskolebano carstvo, u kojem vrijedi lozinka: iustitia fundamentum regnorum (pravednost temelj kraljevstva.)

* **Božićna zapovijed engleskog generala Haiga.** Reuter javlja iz Londona: General je Haig prigodom božićnih blagdana upravio na čete u Francuskoj dnevnu zapovijed, u kojoj se veli: „Izražavam vam svoju najdublju zahvalnost i srdačno udivljenje. Naše su pobjede i uspjesi bili veoma znatni te bi bili bez sumnje u savezu sa naprezanjima naših francuskih saveznika prije dovele do potpune pobjede, da nije došlo do sloma ruske vlade i uslijed toga do rasula ruskih armada. Naša je sad zadaća, da ojačamo svoja srca i da se očeličimo za daljnja naprezanja. Ja gojim potpuno pouzdanje, da će nas ista sjajna hrabra i uzvišena odlučnost, koja se je tako jasno dosad pokazivala kod svakoga, potpomagali naredne godine, kako da podnašamo sve daljnje zahtjeve, koji će biti stavljeni na nas za obranu rodjenog ognjišta i domovine".

* **Iz francuske komore.** Agence Havas saopćuje dne 27. prosinca: Pri svršetku interpelacione debate komora je prihvatila dnevni red o vladinoj politici prema Rusiji jednoglasno sa 383 glasa, koji odobrava izjavu vlade.

* **Stavnja godišta 1900.** Kako c. kr. brzojavni dopisni ured doznaje, kani se provesti stavnja mladića, rodjenih godine 1900. za vrijeme od 14. do 28. siječnja 1918. Oni, koji su rodjeni spomenute godine, imat će se po svoj prilici javiti za vrijeme od 2. do. 9. siječnja 1918.

* **Iz Grčke.** Prema vijesti Agenzia Stefani iz Atene izjavio je grčki ministar rata Mihalokopulos u nekom razgovoru sa suradnikom lista „Athinai", da će biti zaključena sveopća mobilizacija. Grčki vojnici bjegunci iz Grčke, Francuske, Italije i Egipta, kao i oni, koji nijesu pridošli bili na stavnju, pozivaju se, da se stave do 23. siječnja bez kaznenih posljedica.

* **Iz Italije.** Kako brzojavljaju iz Lugana, javlja rimski službeni list raspust općinskog vijeća u Speziji radi loše upravne službe u Speziji i okolici, kao i radi sustavne otvorene opstrukcije općinskog vijeća proti odredbama državnih vlasti i pomorskog zapovjedništva, tako da je često dolazilo do smetanja javnoga reda, a ugnijezdila se je bila ondje propaganda, pogibeljna po državu.

* **Turska i Bugarska.** Bugarska brzojavna agentura javlja iz Sofije sa danom 24. prosinca: Nadahnut iskrenom željom, da se učvrste susjedni i prijateljski odnošaji izmedju Bugarske i Turske, imenovao je ministar-predsjednik Radoslavov povjerenstvo, kojemu je zadaća, da riješi pitanje glede mješovitog zemljišnog posjeda u okružju Drinopoljskom (Karagač), kako bi pripadnici obiju zemalja mogli iskorištavati svoj posjed na bugarsko-turskoj granici. I sa turske bje strane imenovano slično povjerenstvo. Oba su povjerenstva održala već više sjednica.

* **Rat na moru.** Wolffov ured javlja iz Berlina: Na sjevernom je bojištu bilo opet potopljeno 18.000 bruto-reg. tona.

* **Novo ministarstvo za socijalnu skrb.** Car je previšnjim ručnim pismom odredio, da se ustanovi novo ministarstvo za socijalnu skrb, i povjerio taj ured ministru dr. Viktoru Mataji.

* **Englezi i Francuzi na talijanskom bojištu.** Iza sloma su talijanske soške armade obećali Englezi i Francuzi svojim saveznicima bezodvlačnu pomoć. Ova pomoć nije stigla pravodobno, kako bi se spasila crta na Tagliamentu, ili kako bi se moglo barem prepriječiti pogibeljno po talijansku vojsku napredovanje središnjih vlasti u Alpama izmedju Adiže i Piave. Sve do danas, izuzevši topničke pomoći pojedinih baterija, nijesu se niti Englezi niti Francuzi umiješali u bojeve u gornjoj Italiji, premda nije nikakova tajna, da zaista stoje jake čete zapadne antante na Piavi. Englezi su smješteni u niže brežuljasto ozemlje, pošto nijesu nikako priviknuti u rat u brdinama. Prema stiglim je vijestima vjerojatno, da koli Englezi toli Francuzi obavljaju iza talijanske fronte i redarstvenu službu. Broj ovih pripomoćnih četa, poslanih Italiji na raspolaganje, antantino novinstvo iz shvatljivih razloga veoma pretjerava.

* **Amerika i Rusija.** Reuterov ured javlja: Sa oblastvene se strane izjavlja, da diplomatski i gospodarski zastupnici udruženih država imadu nalog, da se ne umiješavaju u unutarnju politiku Rusije i da se drže najstrože neutralnosti napram različitim strankama. Depeša državnog odjela ističe, da se njemački agenti služe svakom prilikom, kako bi prikazali držanje Amerike napram boljševicima u slabom svijetlu te bi nahuškali narod proti amerikanskom poklisaru i osoblju poklisarstva u Petrogradu. Ovdje prevladava mišljenje, da će doskora izaći prava demokratska vlada iz sadašnjih nemira u Rusiji.

* **Česi i Talijanci.** Češko narodno vijeće u Parizu odaslalo je preko generalnog tajnika dr. Eduarda Beneša na predsjedništvo talijanske zastupničke kuće zahvalnu brzojavku za pozdravne riječi upravljene na češko-slovačku vojsku u francuskoj. Brzojavka govori o pobjedničkom slavlju nad zajedničkim neprijateljem.

* **Mateo Bartoli umro.** Talijanske novine javljaju iz Binulle, da je umro bivši član istarskog sabora narodni zastupnik Mateo Bartoli.

Političke vijesti.

Francuski list o boljševicima.

Svi holandski listovi saopćuju veoma senzacijonalan članak časopisa „Mercure de France“ o otkrićima J. W. Bjenstocka o ruskoj političkoj policiji, poznatoj pod imenom „Ohrana“. Vijest „M. de France“ napisana je, načinom policijskih raporta, koje pišu agenti „Ohrane“, a tim baš dobiva upravo potpuni vjerodostojni značaj. Značajno jest, da se u toj vijesti govori takodjer o boljševičkom sastanku u Pragu, o kojem se nedavno raspravljalo u austrijskom parlamentu. — „Mercure de France“ kaže doslovno: „Kao da sanja čovjek, kad čita o tom bezbroju fantastičkih spletkarenja, laži i podvala, provokacija, izdajstva, nasilja i zločina najraznijih vrsti. Najinteresantnije je ipak sudjelovanje maksimalista, boljševika, na tomu djelu nenavisti, nasilja i izdajstva. Burcev, veliki otkrivač zločinstava Ohrane, čijom je zaslugom bila ova organizacija sprovedena sa svijeta, računa, da je medju agentima ruske političke policije bilo preko 75 posto ljudi pripadajućih boljševicima. — A imamo li posla s boljševicima — veli Burcev — nikada ne znamo, stojimo li pred socijalnim revolucijonarcem, ili pred prostim agentom Ohrane, ili možda obratno, jer razmjer vjerodostojnosti, da je to tajni agenat jest 9:1. Policija je branila boljševike, pomagala je pojačavati ogranak njihovih pripadnika, kao da bi predvidjala ulogu, koju će ta stranka jednom igrati u ruskoj revoluciji. Na čelu skupine, koja je imala za zadaću da raširi po Rusiji tajne tiskanice maksimalista, stajala su dva agenta Obrane: Toršin i Blandinski. Na kongresu maksimalista, obdržavanome god. 1912. u Pragu, bilo je 13 osoba, a od ovih 13 bilo 6 pripadnika političke policije, a od onih 6 agenata policijskih, tri su sveopće poznati: Romanov, Blandinski i Malinovski. Baš tako, kaošto su se sve žice svih vojničkih izdajstva u Rusiji sastajale u rukama bivšeg ratnog ministra Suhomlinova, sve su provokacije vodile k Leninu i Zinovjevu. E bi si čitalac mogao predstaviti intimno sudjelovenje medju političkom policijom — Ohranom i — frakcijom maksimalista, kazat ću slučaj Malinovskog, zastupnika dume. J. W. Bjenstock pak pripovijeda iznenadjujuću historiju izbora Malinovskog, koji je onda bio podupiran sa strane Lenina, a istodobno sa strane tajne političke policije. Protivnik pri izborima bijaše nekakav Krilov, koji je medjutim bio naglo dne 25. travnja uapšen i zatvoren kroz cijelo vrijeme izbora na izričiti nalog Ohrane. Tad se otkrilo, da je Malinovski bio kažnjen zatvorom radi provalne kradje. Ruski zakon zabranjuje osobama, koje su pred izborom bile radi tog prestupka kažnjene, da postanu zastupnikom. Ali sam je poglavica Ohrane u Moskvi brzojavio dne 26. listopada, da je Malinoski bio izabran, a sam je Malinovski primio brzojavnu čestitku od Lenina i njegove žene. Ova je historija ilepim dodatkom k poznatim činjenicama o boravku Lenina i Trockog u Podbabi, tim više zanimivom, što je i nehotice s nekoliko mjesta bila najedanput otkrivena „Nar. Listy“.

Pravo samoodredjivanja naroda i Crnci u Africi.

Na mirovnoj konferenciji u Brest Litovskom izjavio je dr. Kühlmann, da se pitanje plebiscita ne može uvažiti pogledom na kolonije. Medjutim, kazao je zastupnik Njemačke, bilo bi to i suvišno, pošto su Crnci u Africi dokazali svojim sudjelovanjem u bojevima na strani Njemaca, da pripadaju uz Njemačku. Nećemo se upuštati u razglabanja o ovim izvodima. Nas interesira samo jedno, da je Njemačka vlada smatrala potrebnim, da svoj nazor o samoodredjivanju Crnaca u Africi opravdava činjenicama i da kuša dokazati, zašto ne bi bio umjestan plebiscit u kolonijama, dok se nije našlo shodnim, da se stanovište proti samoodredjivanju kulturnih naroda podupre ili kuša poduprijeti ikojim činjenicama. Ako njemački zastupnik osjeća, kako je labavo stanovište i proti samoodredjivanju naroda u kolonijama, da traži i navadja razloge i činjenice, koje govore proti tome, to je stanovište proti samoodredjivanju naroda u našoj država upravo neodrživo. Kühlmann naime prikazuje stvar ovako: Bilo bi suvišno i pitati, da li afrikanski Crnci pristajaju uz njemačku vladu, pošto su svojim rodoljubnim držanjem tijekom rata već to dokazali, da su zadovoljni sa njemačkim gospodarstvom. Da ne bi bilo tog evidentnog dokaza, tumači Kühlmann boljševicima u Brest Litovskom, moglo bi se svakako zatražiti plebiscit takodjer u Africi. Dr. Kühlmann opravdava svoje stanovište u pogledu na kolonije sa iznimnošću slučaja, kao da je kazao: pravo samoodredjivanja naroda vrijedi doduše za Europu ali za Afriku, gospodo mo ja .... I u očima je dr. Kühlmanna dakle nepravednost odricati kulturnim narodima u Europi pravo na samoodredjivanje. On pristaje uz nazore boljševika, ali istodobno ih opominje, da se taj princip ne smije pretjeravati i širiti takodjer na nekulturne narode, koji se nijesu razvili do izražaja narodne volje. Mi pitamo sada, da li ikoji državnik može naći izliku, koja bi bila kadra da obezkrijepi stanovište Jugoslavena? Ako se iz moralnoga stanovišta ne može odricati niti Crncima u Africi pravo samoodredjivanja, kako se može odreći to jednom kulturnom narodu? Savjest čovjeka dr. Kühlmanna, njegov moralni osjećaj izbrbljali su se više negoli je to diplomata dr. Kühlmann želio. Mi konstatiramo da je logika morala i poštenja zanjela tako daleko njemačkog zastupnika, da se je zapleo u vlastitu predju te priznao narodima pravo na samoodredjivanje. Zaleto se je diplomata, a ova je diplomatska pogriješka upravo melem za čovječanstvo. U Brest-Litowsku ustao je dr. Kühlmann u obranu načela samoodredjivanja naroda i mi smo mu za to harni.

Vojničke vijesti.

Dnevna zapovijed lučkog admiralata broj 360 od 27. prosinca 1917.

Posadno nadzorstvo nadpor. Deckner.
Liječničko nadzorstvo na N. V. u. „Bellona“; linijski liječnik liječnik dr. Tschada.
Liječničko nadzorstvo u mornaričkoj bolnici: Mor. Štop. liječnik dr. Kremer.

Domaće vijesti.

Sabiranje za hrvatske škole. Budući da smo bili upitani, pismeno i usmeno, iz krugova naše uzorne momčadi ratne mornarice, o tobožnjoj zabrani za sakupljanje, javljamo im, ravnanja radi slijedeće: Sakupljanje milodara za hrvatske škole, nije a i nemože biti zabranjeno, ali od vajkada stoji, da svako sakupljanje na jednom ratnom brodu u bilo koju svrhu mora biti dozvoljeno od zapovjedništva dotičnoga broda. Takova naredba je posve razumljiva i opravdana, već i iz razloga, da se ne bi sabiralo za kakove stvari, koje bi bile naperene protiv naše države, a s druge strane, da se ne bi netko okoristio tom prigodom i ne dostavio novac odredjenoj svrsi. Oni požrtvovni momci, koji žele dalje sakupljati, dostatno je, da se obrate odnosnom zapovjedništvu broda, te da izjave, da je to želja njihova i njihovih drugova. Nema dvojbe, da će zapovjedništvo takovu humanitarnu stvar dozvoliti, jer sakupljanje za škole i prosvjetu, čime se smanjuje broj nepismenih ljudi, ne samo da je naša narodna korist, nego je i korist i ponos cijele naše austro-ugarske monarkije. Što se svojevoljnog milodara tiče, ne može sakupljanje biti nikako zabranjeno, u bilo koju korisnu svrhu. Svaki može poslati novac poštom, ili sam ga donijeti, ili umoliti druga ili prijatelja, da za njega položi darak na odredjeno mjesto, ide li to u korist plemenite svrhe. Ovoliko samo, na višebrojne upite, da udovoljimo onima, koji se neznaju snaći u sličnim prilikama, a mislimo, da nas je i naša momčad potpuno razumjela.

Za istarske učitelje. C. kr. pokrajinsko školsko vijeće za Istru u Opatiji, sporazumno sa pokrajinskom upravnom komisijom, brzojavno je naložilo c. kr. poreznim uredima dotično blagajni c. kr. glavnog carinskog ureda u Trstu, da isplate istarskim učiteljima, dotično umirovljenim učiteljima i udovama jednomjesečnu plaću. Prema tome mogu učitelji primiti za mjesec januar dvostruku plaću, te moraju na dobu otposlati biljegovanu namiru.

Prevejane lije. U ulici Muzlo, br. 73, nalazi se stan provijant-majstora Oreba. Neki su mudronje vrebali na priliku i čekali, dok nije nadošao za njih zgodan trenutak, te su nesmetano mogli prodrijeti u gore navedeni stan, kad se vlasnik nalazio na dopustu, te im uškoditi nije mogao. Pretražili su, prebacali, ugrabili i odnesli, što se odnesti dalo, a onda ih nestalo. Što su sve odnijeli, još se ustanoviti nemoše, jer se gospodar nije vratio. Znatiželjni smo, hoće li im policija, gdje je slučaj prijavljen, ući u trag, pa im onda oduzeti volju, da diraju u tudje stvari.

Milodari za hrvatske škole u Puli. Prigodom „Božićnice“ položeni su preko uprave našeg lista slijedeći doprinosi: Sakupljeno po našim uzornim omladincima gg. Josipu Iveši Andrijinu, Antunu Slipčeviću i Božu Mezuliću u Premanturi K 641·—, s ovim popratnim riječima: Osjećajući potrebu naše narodne prosvjete, kao jedino sredstvo, koje nam može donijeti plodne koristi i sretne budućnosti, odazivljemo se i mi, radnički i poljodjelski stalež iz malog mjesta Premanture, te veselim srcem poklanjamo mali daraк za naše narodnu tvrdjavu, kličuć našoj zapuštenoj djeci: Cvala, rasla i napredovala, na korist i ponos našeg milog naroda! (Imena vrijednih darovatelja, objelodanit ćemo naknadu).

Sakupljeno po gosp. Marku Damiću u gostioni gosp. Vodanovića K 95.—. Darovaše: po K 22·—: Šime Vodanović; po K 10·—: Miloš Andrijašević, Dinko Jeličić, Luka Rukavina; po K 6·—: Marko Damić; po K 5·—: Juraj Damić, Mijo Ajduk, Frane Bebić, Jerko Cukrov; po K 4·—: Ćiril Ivičević, Mijo Bartulović; po K 3·—: Mihočić, Ivan Popić, Pavao Popić.

Sakupljeno u veselom društvu na badnje veče, u kući gosp. Gustava Butti K 43·—.

Sakupljeno u veselom društvu kod obitelji gosp. Franja Galović K 12·—.

Šalje preč. gosp. Luka Kirac, župnik, sad u Güntersdorfu K 10·—. Ukupno K 801·—; zadnji iskaz 32.476·30; sveukupno K 33.277·30. Hvala požrtvovnim rodoljubima! Naprijed za naše škole!

Ispravak. Na 25. o. mj., medju „Milodarima za hrvatske škole“ stoji, da je darovao gosp. Ambrozij Premate K 5·—, dočim je moralo stajati, da je darovao gosp. Ambrozij Remeta.

Prodaja ribe. U slučaju, da prispije riba, prodavat će se ona danas. Pravo kupovati ribu imadu danas vlasnici živežnih karata počevši od broja 5631.

Društvo prijatelja djece. Kako je poznato, radi se ovdje u Puli pod pokroviteljstvom supruge lučkog admirala, gospodje Juliške Fiedler, o osnovanju društva, koje si je stavilo za zadaću skrb za djecu. Odbor, koji već je preuzeo sve potrebite preradnje, u kojemu su gospodje Arenschild i Fucke, te gg. zemaljski sudbeni vijećnik Peručić i dr. Padovan pod predsjedanjem gdje. pl. Meyern-Hohenberg, kani podići dječji dom za dojenčad i sitnu djecu, kako bi se odovoljilo jednoj od najprečih potreba obzirom na skrb za djecu. O daljnjim će se ciljevima i nakanama toga humanitarnog društva na dobrobit siromašnijeg i oskudnijeg pučanstva za kratko vrijeme javiti. Upiti i dopisi neka se predbježno šalju na kojugod od spomenutih osoba privremenog odbora. Gospodja je Borri položila u korist ovoga društva 400 K. Imena će ostalih darovatelja biti doskora priopćena.

Zemaljska Upravna Komisija Markgrofije Istre saopćuje, da je ona upravila na presjedništvo ministarstva spomenicu, kojom moli, da bi Istra jednako i pravedno bila uzeta u obzir kod razdijeljenja talijanskog ratnog plijena u Mletačkom području i to s obzirom na to, jer je Istra, budući u najužem ratnom teritoriju, neizmjerno mnogo morala trpjeti uslijed rekvizicija, tako da dandanas u pokrajini nema niti marve za radnju, niti najpotrebnijih ratarskih strojeva za obradivanje polja, niti sijena niti umjetnog gnjoja, sumpora, sjemenja itd., a sva su prometna sredstva, potrebita za domaće gospodarstvo, rekvirirana. Istarske se je zastupnike zamolilo, da bi molbu, predloženu tom spomenicom, kod centralnih krugova po mogućnosti poduprijeli.

Dopisi iz Istre.

Kanfanar. Božićna zabava i drvce u našoj školi napunili su nas veseljem i radošću za nastajne blagdane. Ne da se opisati čuvstva bose djece kada su se vraćali kućama, sa cipelama na ramenima i sa ostalim mnogim darovima, što su ih primili. Kanfanar nije takvo šta nikada doživio. Sve je ispalo nad svako očekivanje. Pozornica zastori vrata, kostimi djece, sve se je priredilo ukusno i lahko, osobitom zaslugom g. M. Irovec. Pjevanje, igra, tombola redalo se je jedno sa drugim skladno, naravno i veselo, a da nije niko imao ni časka, da se dugočasi. Skolska je dvorana bila dupkom puna: 250 djece, što naše, što iz njemačke škole. Odaziv gradjanstva nije mogao biti veći, jer je sve nahrlilo i stislo se: najrazličitije društvo u jedan skup bez razlike narodnosti, ni čina, ko da je zavladao na svjetu politički i socijalni mir, a da nije prestalo prosvjetno natjecanje. Bez pretjerivanja smijemo se mi kanfanarski Hrvati pohvaliti, da smo prodičili bogatstvo slovenske glazbe. Krasnoslovom i igrom izkazale su se učinice: Jelica Albanež, Danica Guštin i dječaci Križmanić Petar i Mazič Vladimir. Andjelići i andjelice nastupile su milo i nevino. Kod tombole je imponirao najviše veliki pršut. Nikada ne ćemo zaboraviti g. vladinog povjerenika dr. A Mrakovčića, koji se zauzima za škole i djecu, ko da im je i majka i otac. Spominjemo na koncu učiteljstvo, koje zapada zapravo najprvo mjesto i zasluga, te nas je ono baš iznenadilo. Prošla će nam nedjelja ostati u pameti kroz duge desetke godina, kao početak neprestanog prosvjetnog rada medju našim vrlim i razumnim pukom.

Još nešto o zabavi u Kanfanaru. Mi kanfanarski Hrvati moramo da čestitamo g. Stergaru Jakovu, upravitelju ove škole i gospodjici Marici Bajčić, ovdješnjoj učiteljici, što su nas zabavom prošle nedjelje iznenadili. Znali smo, da nešto u tišini pripremaju ali takvomu što slična nijesmo ni iz daleka pomišljali. Onaj naš tihi i ozbiljni gosp. učitelj, koga vidjesmo svaki dan polaziti kraj nas ne obazirući se ni na koga, gotovo mrk, uredio nam zabavu kakove mi nijesmo još vidjeli. Školska su djeca upravo majstarski odigrala svoje uloge, a deklamacija Jelice Albanež, izvabila je mnogome suzu na oko, a i Dragica je Guštin savršeno svoju igru izvela. Opće je mnijenje bez razlike narodnosti i zališa, da je ova „Božična zabava“ ispala iznad svakog očekivanja. Našem zemljaku gosp. učitelju i gdjici. učiteljici, kaošto i školskoj djeci najlepša hvala na zabavi, i kličemo im: Živili!

Kanfanarac.

Dnevne vijesti.

Češke novine ne smiju u inozemstvo. Kako javljaju „Neue Zürcher Zeitung“ ne puštaju od 16. rujna o. g. nijedne češke novine preko granice.

Četveronožni tajni savjetnici. „Jut. List“ donosi: U Japanu ne smije nitko doći u direktni saobraćaj s carem, ako nije barem barun. Četiri vola, koji su vozili po starom običaju pokojnog japanskog mikada na groblje, imenovani su prije toga barunima i dvorskim savjetnicima. Kad su izvršili svoju službu, dobili su doživotnu penziju i sada ove volovske sretnike dobro hrane u carskim štalama, a sluge, koji ih timare, moraju im davati sve propisane naslove. Mnogi će se Europejac nasmijati Japancima. Ali nema pravo, jer ovakove se stvari dogadjaju često i u Europi, ako ovdje nemaju dvorski savjetnici četiri noge.

Iskaz

do sad sakupljenih svota prigodom otvorenja hrvatske škole u Puli iz krugova ratne mornarice.

Njeg. V. brod „Viribus Unitis“	K 2000·—
„ „ „ „Radezky“	„ 1645·—
Radnici c. i kr. arsenala	„ 1609·40
C. i k. bolnica ratne mornarice	„ 1466·90
Njeg. V. brod „Prinz Eugen“	„ 1400·—
„ „ „ „Stephanie“	„ 1225·30
„ „ „ „Zrinyi“	„ 1213·—
„ „ „ „Erzh. Karl“	„ 1175·30
„ „ „ „Krp. Erzh. Rudolf“	„ 1042·—
„ „ „ „Habsburg“	„ 846·90
„ „ „ „Eh. Ferdinand Max“	„ 840·—
„ „ „ „Tegetthoff“	„ 777·20
„ „ „ „Erzh. Franz Ferd.	„ 746·92
„ „ „ „Arpad“	„ 713·30
Momčad vojarne ratne mornarice	„ 710·—
Njeg. Vel. brod „Teodo“	„ 611·—
„ „ „ „Gäa“	„ 589·—
„ „ „ „Szent István“	„ 408·60
„ „ „ „Babenberg“	„ 393·80
„ „ „ „Custozza“	„ 370·92
„ „ „ „Saida“	„ 368·—
„ „ „ „Bellona“	„ 303·—
„ „ „ „Erzh. Friedrich“	„ 298·40
„ „ „ „Kaiser Max“	„ 260·—
„ „ „ „St. Georg“	„ 242·—
„ „ „ „Adria“	„ 228·—
„ „ „ „Leopard“	„ 201·—
Momčad sa radio-stanice u Puli	„ 200·—
Momčad sa „Fliegerkorps“	„ 186·—
Posada stanice „Kabala“	„ 151·—
Njeg. V. brod „Csepel“	„ 135·—
Momčad sa c. i kr. lučkog zapovjedništva	„ 134·—
Njeg. Vel. parobrod „XIV“	„ 131·—
Momčad bojne pošte ratne mornarice	„ 120·—
Nj. V. brod „Herkules“	„ 117·92
Njeg. Vel. brod „Chamäleon“	„ 114·—
„ „ parobrod „V.“	„ 107·—
Njeg. V. torpiljarka „71“	„ 106·24
Momčad kod utemeljenja municije	„ 102·60
Njeg. Vel. brod „Lussin“	„ 100·—
Oružnici i momčad ratne mornarice	„ 96·20
Njeg. V. brod „Kaiserin Maria Theresia“	„ 92·—
Momčad provijantskog ureda	„ 77·—
Momčad u „Marinekasino“	„ 72·—
Momčad ronilačkog odjela	„ 67·—
Njeg. Vel. torpiljarka „88“	„ 60·—
„ „ „ „91“	„ 53·—
„ „ brod „Pandur“	„ 43·—
„ „ „ „Reka“	„ 40·—
„ „ „ „Minerva“	„ 39·20
Vatrogasci u c. i kr. arsenalu	„ 33·50
Njeg. Vel. torpiljarka „83“	„ 28·—
„ „ brod „Trabant“	„ 25·—
Kopnena ljetalačka stanica rat. mor.	„ 25·—
Momčad mornarskog odjeljenja u Beču	„ 23·—
Momčad parnih čamaca „18“ i „20“	„ 22·—
Njeg. Vel. torpiljarka „70“	„ 20·—
„ „ torpiljarka „89“	„ 20·—
„ „ brod „Pluto“	„ 14·—
ukupno kruna	23.700·60
C. k. redari u Puli	K 338·—
Bosanski vojnici u Puli	„ 180·—
C. kr. poštanski namještenici u Puli	„ 131·—
Jugoslavenski željezničari u Puli	K 54·—

Podupirajte Družbu!

Na plodnoj Hani.

(Nastavak.)

Ivan je motrio sve to s nekakovim začudjenjem, sve je to bilo za nj nešto novo, nevidjeno i nečuveno. Nigdje nema ni kamena medjaša, ni zida, kojim bi polje bilo ogradjeno. Ta to mora onda biti sve vlasništvo jednog čovjeka, jer kako bi ti ljudi inače znali čija mi je koja livada, dokle ti siže tvoja pšenica, ječam, bob?

Njegov mu je pratioc malo toga razjasnio. Ivan je bio u školama u gradu, naučio nešto njemački, ali nije mogao da nikako razumije, ono što mu je starosta nastojao da rastumači češki i njemački. Znao je jedino to, da je onaj zvonik tamo dolje na lijevo Jošćicki zvonik, i da su Moravičani ono selo, koje se bijelilo nekoliko stotina metra pred njima.

Razmišljao je o svemu i svačemu, ili bolje rečeno o ničemu. On naime nije nikada znao razmišljati i misliti, već je uvijek nekako nepojmljivo sanjao, i sav je svijet gledao kroz san. I sad je sanjao.

Sanjao je o staroj i novoj domovini, o životu, što ga ovdje čeka, sanjao je i o ovcama, što ih je morao da predade za papirnatu potvrdu, sanjao je i o Kati, s kojom je nekada ovce čuvao, i koju ne će još dugo, a možda ni nikada više vidjeti. Sanjao je o onoj maloj barci, što ju je usidrenu ostavio u ubavoj „luki“, sanjao je o onim časovima, kad je mogao nesmetano da plovi dragom uz večernji svježi povjetarac, koji mu je nadimao jedro. Sanjao je o onoj krasnoj mladenačko dobi, kad je s bratom Tonom i prijateljem Vickom po cijele noći ribario, lutao kanalom u ladjici, natjecao se s „trmuntanom“ i onda u jutro sav mokar od mreža, koje je oprao i rastegnuo u uvali, gladan, pospan i umoran od probdivene noći ukrcao na svoja jaka pleća „kašetu“ ribe i ponesao u selo. A onda kako bi slatko znao zaspati — — ah davno je tomu, davno, koliko se od onda promijenilo, i ako je samo mjesec dana protekao!

Eto, uzeli mu brata u vojnike, a da nije bio ni 18. godinu navršio, oteli mu ovce, morao je da pusti ladjicu, mreže i Katu i da ode. Bez milosrdja okreće se to kolo sudbine, bez milosrdja!

Sad je ovdje. Mlad, bez iskustva, ta cijeli je svoj život samo prosnivao, nikada nije ništa mislio, nikad ništa na svoju ruku uradio. Otac na bojištu, stariji brat u vojništvu, a on sam ovdje s majkom i mladjom braćom.

Iz sanjarenja probudi ga opet glas tog nepoznatog čovjeka, koji je s njim išao, te mu pokazivao već prve kuće, kraj kojih su prolazili. Bili su već stupili na cestu, i došli do sela.

Dakle to je novo prebivalište, nova domovina.

Počekali su na kola, koja su imala svaki čas da stignu.

Kad su kola prolazila mjestancem, veliku su pozornost svuda uzbudila. Djeca, djevojke, mladići i žene, sve se to iz znatiželje a možda i iz samilosti uputilo za kolima, koja su ušla s bjeguncima u prostrano dvorište, ogradjeno visokim zidom.

(Nastavit će se.)

Emisija dionica

Hrvatske poljodjelske banke dioničarskoga društva

Poziv na potpisivanje.

Na temelju ustanova čl. 8. i 9. društvenih pravila zaključilo je ravnateljstvo Hrvatske poljodjelske banke dioničarskoga društva povisiti dioničku glavnicu toga zavoda **za K 1,000.000.—**
to jest

od K 3,000.000.— na K 4,000.000.—

izdanjem novih
20.000 dionica **jedinica** po nominalnoj vrijednosti od K 50.— ili
2.000 „ **desetica** „ „ „ „ 500.—
i to uz ove uvjete:

1. **Potpisna cijena** za dionice **jedinice** iznosi **K 80.—**, a za dionice **desetice K 800.--** po komadu. Višak od K 30.--, odnosno K 300.-- kod potpisne cijene naprama nominalnoj vrijednosti dotičnih dionica pripaja se po odbitku odnosnih troškova pričuvnoj glavnici zavoda.

2. Kod potpisivanja ima se odmah uplatiti cijela svota t. j. čitava kupovnina za sve ubilježene dionice. Vrhu dotičnih uplata izdavati će se potvrde.

3. Ove dionice sudjeluju na dobitku zavoda za g. 1918. pa će im prema tomu pripadati dividenda, koja teče počam od 1. siječnja 1918. Ostala će prava dotični dioničari moći izvršivati nakon što budu prema čl. 14. društvenih pravila upisani u knjigu dioničara.

4. Dionice glase na ime, pa će se ispostaviti i vlasnicima izručiti nakon zaključene ove emisije. Svaki potpisatelj treba da naznači **čitljivo i točno uz ime i prezime,** na koje bi imale njegove dionice glasiti, takodjer svoje **zanimanje** te **pobližu adresu,** na koju će mu se dionice franko dostaviti.

5. Bude li subskripcijom prekoračen gore emitirani broj dionica, pridržaje si ravnateljstvo pravo slobodne dodjelbe dionica.

6. Budući da se ovom emisijom upotpunjuje dionička glavnica, koja je bila društvenim pravilima otprije propisana, predaje se i ova emisija, poput svih dojakošnjih, slobodnoj javnoj subskripciji. U buduće pak pridržat će se pravo opcije svim sadanjim i ovim novim dioničarima za sve emisije, koje će iza ove slijediti.

7. Potpisivanje i uplaćivanje počima na 1. prosinca 1917. pa traje do 31. prosinca 1917.

8. Potpisivanje i uplaćivanje ovih dionica obavlja se na blagajni Hrvatske poljodjelske banke dioničarskoga društva u Zagrebu, kod njezinih podružnica na Rijeci i u Sarajevu, kod ispostave u Bribiru, Čabru i Hreljinu te kod svih hrvatskih seljačkih zadruga. Odnosni dopisi u uplate mogu se i poštom slati na spomenute naslove.

U ZAGREBU, 29. studenoga 1917.

Ravnateljstvo
Hrvatske poljodjelske banke
dioničarskoga društva.

Pojedini broj 12 h.

CIJENA lista: U pretplati sa dostavu god. K 36·—, za polugodište K 18·—, tromjesečno K 9·—, mjesečno K 3·60, u maloprodaji 12 f. pojedini broj. OGLASI primaju se u upravi lista trg Custoza 1.

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

„HRVATSKI LIST" izlazi u nakladnoj tiskari JOS. KRMPOTIĆ u Puli, trg Custoza 1. Uredništvo: Sišanska ulica br. 24. Odgovorni urednik JOSIP HAIN u Puli. — Rukopisi se ne vraćaju.

Godina III. | U Puli, nedjelja 30. prosinca 1917. | Broj 891.

AUSTRO-UGARSKI RATNI IZVJEŠTAJ.

Beč, 29. (D. u.) Službeno se javlja:

Istočno bojište:

Primirje.

Talijansko bojište:

Po jakoj topovskoj i minometnoj vatri pripremljena bje neprijateljska navala proti uzvisinama istočno od Monte Tomba odbijena. — Kaošto češće, bila je i jučer bolnica u Primolanu cilj neprijateljskih navala.

Poglavica generalnog stožera.

NJEMAČKI RATNI IZVJEŠTAJ.

: Berlin, 29. prosinca. (D. u.) Iz velikog glavnog stana javlja:

Zapadno bojište.

Bojna skupina prijestolonasljednika Rupprechta: U pojedinim se je odsječcima flandrijske fronte, na Scarpi, kod Greencourta i Gonellien prema večeri pojačala topnička djelatnost. Istočno od Nieuporta i od Poelcapelle izjalovilo se je više engleskih izvidničkih sunaka.

Bojna skupina njem. prijestolonasljednika: Sjeverno od Courtexona prodrli su izvidnički odjeli u francuske crte i priveli zarobljenike.

Istočno bojište

Ništa nova.

Macedonsko bojište:

Na jezeru Prespa, sjeveroistočno od Monastira i na Dojranskom jezeru od vremena do vremena živahna topnička djelatnost.

Talijansko bojište.

Talijanska se je navala proti uzvisinama istočno od Monte Tomba izjalovila u našoj vatri.

Prvi majstor glavnog stjela Ludendorff.

Mirovna pregovaranja.

U čemu se razlikuje mnijenja ruskih izaslanika te izaslanika četvornog saveza. — Njemački zahtjevi. — Odjek u antantinim zemljama. — Antanta ne pristupa. — „Za takav mir ulja vrijedno nije ni se raspravlja". — Najprije pobjeda. — Amerika će kaošto i Francuska i Engleska ratovati dalje.

Doplsni ured saopćuje, da vijećanja o specijalnim pitanjima izmedju Rusije i četvornog saveza stoje povoljno. Bila su medjutim prekinuta, jer su obe strane osjetile potrebu, da se kod kuće posavjetuju. Medjutim cijela stvar i ako izgleda, da je posvema jednostavna i teče glatko, imade dvije velike opreke, tako velike, da je teško predvidjeti, koja će strana svoje zdepaste uglove ugladiti i prilagoditi drugoj. Po svoj prilici slabija. Rusija zahtijeva bezodvlačno ispražnjenje svijų zaposjednutih područja, a pučanstvo dotičnih krajeva neka slobodno bez straha pred vojništvom izrazi svoju volju glasovanjem — plebiscitom, pristaje li uz jednu ili drugu ili hoće li samo svoju slobodnu državu. Njemačka naprotiv zahtijeva, da se dosadašnje izjave i proklamacije uzmu u obzir za pravovaljane, i ruska nek se vojska odmah raspusti. — Iz dosada prispjelih glasima može se sa sigurnošću zaključiti, da ostala antanta ne će sudjelovati kod tih mirovnih pregovora, i rat će se dalje, možda još povećanom žestinom nastaviti.

: Brest-Litowsk, 28. (D. u.) Današnjoj trećoj, prije nastupa stranke, ugovorenoj posljednjoj plenarnoj sjednici, predsjedao je bugarski ministar pravosudja Popov. Iza otvorenja je sjednice uputio predsjedatelj na važnost započetih mirovnih rasprava, koje da obećavaju temelj za novi odsjek u razvoju medjunarodnog prava. Čovječanstvo imade da izaslanstvima četvornog saveza i izaslanstvima Rusije, koja utjelovljuje pravno čuvstvo velikog ruskog naroda, mnogo da zahvali. Da te misli izrazi, odstupio je ministar pravde Popov predsjedništvu vodji ruske delegacije. Gospodin Joffe, koji je izatoga preuzeo predsjedništvo, uputio je na to, e je bilo u posljednjoj plenarnoj sjednici zaključeno, da će iza dogovaranja o pojedinim posebnim pitanjima izmedju zastupnika četvorne sveze i Rusije odrediti narodnu posebnu skupštinu na dan 4. siječnja 1918. Nakon toga si je izmolila Nj. Visost Ibrahim Hakki-paša riječ, da prije nastupa šezdnevne stanke upravi nekoliko riječi na skupštini. Uputio je na to, da se nada, koju je gojilo kod po njemu otvorene konferencije, e će doskora vidjeti djelo, privedeno skorašnjem zadovoljivom kraju, nije iskazala odviše smjelom. O svim se je gotovo teškim pitanjima, koja je nabacio bio rat od tri i pola godine, raspravljalo i gotovo sva su bila ispitana. Može se kazati, da je većina njih danas na putu do praktičnog riješenja. Tečajem ovih rasprava od šest dana da je bio postignut veoma dobar rezultat. Za ovaj rezultat dogovora mora se ruskom izaslanstvu izreći zahvala, pošto je tečajem rasprava pokazalo mnogo iskrenosti i pravednosti, i mnogo praktičnog smisla. Gospoda su dokazala, da su i diplomate i dobri državljani. Na svršetku je zaželio Hakl-paša gospodi od ruske delegacije srećan put, te je zaželio srećno vidjenje na utanačeni dan. Vodja je ruske delegacije takodjer izjavio mnijenje, da su započele rasprave dobar početak i da zajamčuju očekivanje, e će razorni rat naći skorašnji kraj. U stanci, koja sad započinje, imat ćemo mi svi osjećaj, da su iza nas milijuni patničkih ljudi, koji čeznu za svršetkom ratu. Svijest o toj odgovornosti pred našim narodima, pred čovječanstvom i pred poviješću podaje nam nadu, da ćemo naći put do unutrašnje snage, do sveopćeg mira. U toj nadi proglašenjem ovu sjednicu dovršenom.

Beč, 28. prosinca (D. u.) Dopisni ured javlja iz Brest Litovska dne 28. prosinca, prije podne: Dovršeno je privremeno vijećanje o onim tačkama, koje se moraju urediti i pri sklapanju sveopćeg mira izmedju Rusije s jedne a saveznika s druge strane. Kod cijele te vrste važnih tačaka bila stvorena jedinstvena baza. Osim političkih pitanja, došla su u pretres takodjer pravna i gospodarska, dok je odobrenje bilo prepušteno domaćim oblastima. Dalje je bilo postignuto jedinstvo glede obnove nagodbenog stanja, koje je bilo ratom prekinuto. Ni u pravnom ni u gospodarskom odnošaju ne smije jedna zemlja postupati s drugom slablje, negoli sa bilo kojom zemljom, koja se ne može pozivati na prava pogodbe. Pravila postavljena glede ratnih troškova i ratnih šteta, bila su pobliže pretresana. O uzajamnom propuštenju ratnih zarobljenika i civilnih internirani i njihovoj dopravi u domovinu postignuto je načelno jedinstvo. Na koncu se predvidjelo brzo uspostavljenje diplomatskih i konsularnih odnošaja. Bio je postignut posvemašnji sporazumak o bezodvlačnoj obustavi gospodarskog rata, o ponovnoj uspostavi trgovine i prometa te o uredjenju organiziranog izmjenjivanja robe. U važnom pitanju o postupanju sa područjima, koja su s obe strane zaposjednuta, predlaže Rusija, da ona povuče svoje čete iz djelova Austro-Ugarske. Turske i Perzije, koje ove drže zaposjednute. Vlasti pak četvornog saveza nek povuku čete iz Poljske, Litve, Kurlandske i ostalih područja. Pučanstvu ovih područja pružit će se mogućnost, da u najkraćem roku potpuno slobodno odlučuje o tvorbi samostalne države. Rok uzmaka, početak i tok demobilizacije vojske ustanovit će se onda putem osobite vojničke komisije. Protiv toga predložila je Njemačka, da se isključe iz cijelokupnosti prva dva članka sklapajućeg preliminarnog ugovora. Članka bi upotrebljena za Austro-Ugarsku bila sastavljena kako slijedi: Članak 1. Austro-Ugarska i Rusija izjavljaju, da je svršeno ratno stanje. Oba djela, koja sklapaju ugovor, spremna su živjeti nadalje mirno i prijateljski. Austrija Ugarska bila bi spremna da pod uvjetom potpune uzajamnosti napram saveznicima napusti sadašnje položaje i zaposjednuta područja, čim će biti mir sa Rusijom sklopljen i provedena ruska demobilizacija, u koliko ne bi rezultiralo nešto drugoga iz članka broj 2. Istodobno napustit će Rusija od nje zaposjednuta područja. — Članak 2.: Izakako je ruska vlada proglasila prema svojim načelima, da daje svim narodima, koji žive u ruskoj državnoj zajednici, pravo na samoodredjivanje, koje ide sve do potpunog odijeljenja od Rusije, uzima na znanje zaključke, u kojima je izražena narodna volja, za Poljsku, kaošto i za Litavsku, Kuronsku i dijelove Estonske i Livonske, koji si prisvajaju pravo na potpunu državnu neodvisnost. Ruska vlada priznaje, da se ove izjave pod danim okolnostima moraju smatrati kao izražaj narodne volje te je spremna da povuče iz toga nužne konsekvencije. Ali pošto u tim područjima na koja se imadu primijeniti predstojeći uvjeti, nijesu prilike takove, da bi se njihovo izražnjenje moglo provesti na temelju članka 1, i pošto, ako prem je već bila objavljeno otcijepljenje, mora se to prema ruskome mnijenju potkrijepiti glasovanjem naroda na širokoj podlagi, pri čemu se mora zapriječiti svaki vojnički pritisak, rok i uslove toga mora se prepustiti vijećanju i odlučivanju osobite komisije. — Ruska se delegacija primila tu izjavu na znanje te potkrijepljuje svoje mnijenje ovako: Mi stojimo na stanovištu, da se za pravi izražaj narodne volje može smatrati samo takva objava volje, koja se pokazuje samo kao rezultat slobodnoga glasovanja u dotičnim područjima, koje je bilo poduzeto uz posvemašnju neprisutnost tudjih četa; za to mi predlažemo i ostajemo pri tome, da uslijedi jasnije i tačnije formuliranje ove tačke. Mi smo medjutim sporazumni s time, da se stvori specijalna komisija za ispitivanje tehničkih uvjeta za ostvarenje takovog plebescita i za ustanovljenje odredjenog roka glede čišćenja.

: Brest-Litovsk, 29. (D. u.) Ministar se je izvanjskih poslova, grof Czernin, zaputio sa dijelom svoje pratnje u Beč, da vijeća sa mjerodavnim faktorima o dosadašnjem rezultatu prve konferencije.

: London, 28. (D. u.) Listovi izjavljuju, da bi mir, kako ga hoće središnje vlasti, i kako ga boljševici smatraju, da odgovara njihovim načelima, značio pobjedu za središnje vlasti. Mirovna pregovaranja središnjih vlasti da ne pružaju nikakova jamstva proti opetovanju rata. Govorkanje o miru da će tek zadobiti važnost, kad bude Njemačka potučena na bojištu i njezina vlast smlavljena. Samo list je „Manchester Guardian" mnijenja, da bi alijirci morali prihvatiti sve, što se dade prihvatiti u mirovnim uvjetima središnjih vlasti i tad obznaniti svoje najniže zahtjeve.

: Stokholm, 28. (D. u.) Listovi označuju odgovor središnjih vlasti na mirovne uvjete Rusije velikim korakom unaprijed. U tom nazrijevaju utanačenje posebnog mira kao za sigurno, premda se razni predznaci za sve veću želju za mirom javljaju i u zemljama antante.

Amsterdam, 29. (D. u.) Reuterov ured javlja iz Londona od 28. o. mj.: Listovi Udruženih država jednoglasno izjavljuju, raspravljajući o mirovnim uvjetima grofa Czernina, da oni ne će utjecati na zaključak Amerike, da sudjeluje u ratu.

Paris, 28. (D. u.) Komora. U odgovoru na interpelacije o dogodjajima u Rusiji, rekao je ministar izvanjskih posala Pichon: Sadašnja ruska vlada sama si je učinila odnošaje prema alijircima nemogućima. Hvala boljševicima, Rusija se danas nalazi u posvemašnjem rastvaranju. Njemačka se napinje, kako bi nastavila djelo razaranja ruske vojničke vlasti i stvorila ponor izmedju Rusije i alijiraca. Naši su ratni ciljevi bili ponovnim izjavama naših ministara označeni u dnevnim redovima parlamenta. Najprije pobijediti! (Odobravanje.) Čemu osvajanja? Zar radi potlačivanja i vladanja? Nipošto! Radi osiguranja mira pravednosti i bratstva svijetu. Povratak Alzacije-Lorene podaje jamstvo za trajni mir. Rat ćemo tek onda smatrati dobivenim, kad se Njemačka izjavi, da je pripravna, prihvatiti mir, koji se temelji na podlagama pravednosti i popravka počinjenih nepravda. Alijirci hoće takodjer nezavisnu i nerazdruživu Poljsku sa svim garancijama slobodnog gospodarskog i vojničkog razvitka. U čemu se mi od neprijatelja razlikujemo, to je nastojanje po pravednome i trajnome miru. Lako se može shvatiti, zašto se Njemačka i Austro-Ugarska nećkaju, da pobliže objave svoj mir bez aneksija. Objavljenje tajnih ugovora s Rusijom posvemašnji je fijasko za Njemačku, i ne bi moglo da šteti dobrim odnošajima prema skandinavskim zemljama. Bila bi to zla kob Rusije, da se pusti, da je neprijatelji zamotaju. Onog dana, kad budu neposredno k nama pristupili radi mirovnih uvjeta, mi ćemo

ih uz naše saveznike ispitati. Takav indirektni mirovni predlog ne zaslužuje medjutim, da se o njemu pretresuje. Ili će ruski pregovori dovesti do cilja, onda će to biti kapitulacija Rusije ili pak pregovori ne će poći za rukom. U obim će se slučajevima rat za nas nastaviti. Za Njemačku i Austro-Ugarsku znači to velik uspjeh, da posjeduju posvemašnju slobodu kretanja na našoj fronti. Njemačka si postavlja nemoguću zadaću, pobijediti svijet, ali svijet će pobijediti. Francuzi će pri pobjedi imati važan podio. Komora je na to uz veliko odobravanje prihvatila sveukupnu predlogu o pozivu godišta 1919. s 415 proti 73 glasa.

Iz Rusije.

: Genf, 27. „Agence Havas“ javlja iz Petrograda: Vladini su povjerenici izdali proglas na sve radnike u Rusiji, u kojemu se veli, da priugotavljanje vojnih opremnih predmeta prouzrokuje samo potrošak radnih sila i bogatstva zemlje. Stoga neka se isto bezodvlačno obustavi i nadoknadi proizvadjanjem predmeta, potrebitih za puk.

: Berlin, 27. „Tageblatt“ javlje iz Züricha: „Agence Havas“ javlja iz Petrograda, da će za koji dan biti pučkim povjerenicima predane ruske državne banke i ključevi na sva spremišta u sveukupnoj vrijednosti od osam milijarda.

* **Iz austrijskog parlamenta.** Kako javljaju iz Beča, imale bi se sastati delegacije sredinom siječnja, a zastupnička kuća pod konac siječnja ili početkom veljače. Zastupnička će se kuća baviti u prvoj sjednici ratnim porezom i priključiti se, kako se misli, odnosnom zaključku gospodske kuće. Nakon toga će uslijediti vijećanje o državnom proračunu, što je takodjer od prijeke potrebe, pošto proračunski provizorij, kako je poznato, ističe koncem mjeseca veljače 1918.

* **Francuski ratni zajam.** Kako javlja Agence Havas, priopćio je u francuskoj komori ministar financija Klotz, da su rezultati trećeg ratnog zajma još nepotpuni. Sveukupni broj dosadašnjih ubilježba, bez onih u inozemstvu, iznaša 10 milijarda 276 milijuna franaka. Uplate iznose po prilici polovicu sveukupne svote.

* **Iz Ugarske.** Kako se u budimpeštanskim političkim krugovima glasa, nastavit će se dogovori glede sastava jedinstvene vladine stranke narednih dana, i to već u konkretnom obliku, a ponajpače u svrhu, da se sadašnjim vladinim strankama omogući službeni priključak novoj stranci, koju će privesti životu ministar-predsjednik dr. Wekerle. Radi se o tom, da se premoste stanovite nesuglasice u stranačkim programima vladinih stranaka i zadobe jamstva za provedbu novog vladinog programa.

* **Sarrail opozvan.** „Secolo“ javlja iz Soluna, da je general Sarrail već otputovao u Francusku. Njegov je namjesnik, general Guillanmat izjavio čvrsto pouzdanje, da će se učvrstiti vojnički položaj saveznika u Macedoniji.

* **Češko-slovačka armada u Francuskoj.** Kako brzojavljaju iz Genfa, priopćuje francuski „Journal officielle“ izvještaj ministra Clemenceaua i Pichona na predsjednika Poincaréa glede osnovanja češkoslovačke armade, te odredbu, kojom se to osnivanje privadja u život. Ova odredba obuhvaća šest članaka ovoga sadržaja: 1. Nova armada, koja priznaje francusko vrhovno zapovjedništvo, borit će se sa svojim vlastitim zastavama proti središnjim vlastima. 2. Politički će biti podložena narodnom vijeću Čeha i Slovaka, koje imade svoje sjedište u Parizu. 3. Francuska vlada vodi brigu oko nove armade. 4. Za češko-slovačku vojsku vrijede iste odredbe, kao i za francusku. 5. Nova se armada sastoji iz Čeha i Slovaka, koji sad služe u francuskoj vojsci, nadalje iz njihovih sunarodnjaka drugog zanimanja. 6. Posebna će ministarska odredba izdati pobliže norme. — List „Temps“ pridodaje na ovo, da je borba oko stvorenja ove armade trajala više od dvije godine. Isto se tako ustanovljuje nova jedna divizija češko-slovačke armade, na čelo će kojoj stupiti Masaryk.

* **Sveta mjesta u Palestini** ne će biti nikada povraćena Turskoj, tako se je prema listu „Daily Mail“ izjavio Lloyd George u donjoj kući.

* **Engleska je vlada** strogo nastupila proti pokretu pacifista. Nekoliko je njihovih skupština bilo silom raspušteno.

Domaće vijesti.

U teškim vremenima.

Samo onaj narod, koji ne klone pred prvim zaprijekama, već kojega zaprijeke jačaju, osvojit će si pravo na život. Ali ova volja za život mora da bude žilava, da preboli sve krize, trajna, a ne da danas uskipi i sutra ohladne. Nema naroda, ma bio on još tako neznatan, da bi podlegao tudjem nasilstvu, ako imade u njemu otporne snage i svijesti. Mali je češki narod u doba Husita porazivao redom vojske srednje Europe. A baš slučaj češkoga je naroda još dandanas najbolji dokaz, da svijestan narod ne može da propadne i da mu zaletavanje i mržnja susjednih naroda više koristi negoli škodi. Zaslugom madžarskog i njemačkog novinstva — la lingua batte dove il dente duole — postalo je češko pitanje medjunarodnim pitanjem, kao što i pitanje Belgije i Srbije, a ove činjenice ne može da opovrgava ni „Frankfurter Zeitung“, koja je do sad objavila 4 kilometrična članka o češkom imperijalizmu! Teška su današnja vremena, grozna je kušnja, koju preživlja naš narod u svjetskom ratu; ali budimo zahvalni sudbini, koja nam je naklonila ovu gvozdenu školu, koja će biti i našoj unučadi trajnom uspomenom, što prijeti narodu, koji poštenim i bezobzirnim radom nije umio da zaštiti granice domovine, koji je sa robstvom bio zadovoljan. Ako propadne narod, propast će i pojedinac, ako je narod jak, bit će i pojedinac jak, jak kao čovjek i jak kao društvenik. Danas, kad nam prijete sa svijuh strana, bit će dosta ljudi, koji će kloniti duhom. Ali neka pomisli samo na svoju jadnu siročad, na svoju djecu, ako popusti, ako smalakše; vječita blijeda prijeti. Naš boj je boj oslobodjenja patnika seljaka i patnika radnika, njihova će pobjeda biti našom narodnom pobjedom. Jačati njihov gospodarski položaj znači spasavati naš narod. Mi hoćemo da osiguramo siromašnoj ali nadarenoj djeci mogućnost školovanja, jer ne možemo dopuštati više, da nam propadaju najbolji talenti, mi hoćemo dati našoj grudi razborite gospodare, našim poduzećima umne radnike, a kad ćemo imati i razumništva i radništva imat ćemo i naša poduzeća, jer revnosti, dara i bogatstva imadu naš narod i naša domovina na pretek, ali za život sposobnih ljudi imademo premalo. I mi, kao Crnci, dajemo zlato za staklene nakite! Da imade sile i junaštva u nas, za to nam je najbolji dokaz sadašnji rat: koji se narod može u hrabrosti i odvažnosti mjeriti sa našim? Naučimo dakle upotrebiti ove naše sjajne sposobnosti takodjer u našu korist. Kako smo branili granice, branimo i naša prava, kako smo pobjedjivali u bojnim poljanama, pobjedjujmo i kod kuće u neumornom radu, i bit će blagoslova, i bit će slobode, i bit će sreće. Mirno i trezno ali žilavo i ustrajno: i rasplinut će se prijetnje i grožnje kao tlapnje i nestat će za nas teških vremena.

: **Odlikovani domaći vojnici.** Za zasluge u ratu, odnosno za hrabro su držanje pred neprijateljem odlikovani ovi naši domaći vojnici: Domobranski pješak Josip Juričić iz Pule, Karlovim četnim krstom; jednog dobr. narednik Leopold Loppel iz Pule, srebrnom kolajnom hrabrosti II. razreda; dok. prič. Julije Maraspin iz Pala, željeznim krstom za zasluge na vrpci kolajne hrabrosti; domobr. pješak Jozo Juričić iz Pule, brončanom kolajnom hrabrosti.

Oglas natječaja. Za školsku godinu 1917/18 imaju se podijeliti tri štipendije godišnjih dvijesto deset (210) kruna, iz zaklade Petra pl. Castro, ustanovljene oporukom od 9. siječnja 1856. Na uživanje te štipendije pozvani su na prvom mjestu zakoniti sinovi rodjaka zakladateljivih, čije je siromaštvo dokazeno, u drugom redu djeca siromašnih žitelja piranskih, zatim sinovi siromašnih u Istri nastanjenih obitelji, koji polaze treći ili četvrti razred jedne višerazredne pučke škole u Austriji ili jednu malu realnu školu u Istri. Te štipendije mogu se eventualno podijeliti i sinovima državnih činovnika istarskih pripadnika, koji imaju mnogobrojnu obitelj za isključivo razdoblje nauka na jednoj realnoj školi u Istri. Ako uživatelji nastave nauke, mogu isti primati štipendije do dovršenja nauka, i to do konca sveučilišnih nauka i kroz godinu rigorozovanja, potrebitu za postignuće doktorske časti, osim ako bi dobili slobodno mjesto u kojem odgojilištu, u kojem bi slučaju prestalo uživanje. Ako se uživatelji kroz vrijeme nauka ne bi ponašali u svakom pogledu uzorno, ako ne bi pokazivali velike marljivosti i ako ne bi izkazali dobar napredak, to će u smislu zakladateljeve volje izgubiti štipendiju. Molbe se imadu podnijeti k biskupskom ordinarijatu u Trstu, do 11. siječnja 1918, te ih potkrjepiti potrebitim dokumentima, dokazajućim pravo natjecatelja, posljednjim školskim svjedodžbama i svjedodžbama siromaštva. Od c. kr. namjestništva u Trstu, dne 22. pros. 1917.

Milodari za hrvatske škole u Puli. Prigodom „Božićnice“ sakupljeno je medju jugoslavenskom momčadi na Nj. Vel. brodu „Viribus Unitis“ svota od K 846·18. (Prije K 1153·82, ukupno K 2000·—) Darovaše: po K 160·20: Zvonimir Jugoslavija; po K 30·—: Horvat; po K 17·—: Zanetić; po K 16·—: Ivan Franolić; po K 14.—: Sabljić; po K 13·—: Lezajić; po K 12·—: Krašovec; po K 10·—: Aleksa, Bartulović, Benić, Bosnić, Florijan, Cerni, Dimitrović, Draganić, Jerkić, Medak, Orašin, Zidanić; po K 8·—: Kuljiš, Maravić, Rajman; po K 7·—: Bujas, Belić, Djaković; po K 6·—: Dvoraček, Feljan, Rogulj, Travičić, Zlatović; po K 5·38: Dekanić; po K 5·—: Batel, Grbac, Grenc, Katalinić, Lapčić, Mihaić, Mužina, Obratov, Puker, Rotnik, Soljan, Vladić; po K 4·—: Erselin, Baldigara, Ljubo Basić, Domjan, Draževlć, Dellavia, Fazinić, N. N., Galov, Japelj, Karaman, Karabatić, Klarić, Lukanović, Lorenčin, Mirošević, Milović, Minčević, Petrašić, Perko, Popovac, Politeo, Radovčić, Rupić, Stambuk, Sale, Toljanić, Tomljanović, Vidović, Vojrodić, Zekanović; po K 3·40: Borčić; po K 3·20: Lenac; po K 3·—: Buble, Cimerman, Čačija, Čečuh, Glavić, Ivin, Lobić, Pavošević, Puhić, Ražov, Stamać, Fadić, Ureda, Vojković, Vrban; po K 2·50: Babić, Sviličić; po K 2·—: Ančić, Elavanja, Barić, Vojko Babić, Vice Bašić, Baresić, Bučan, Bongur, Brčić, Curić, Crnko, Didović, Duževlć, Dobrić, Dragobratović, Franičević, Gabre, Gržac, Hajdić, Jurić, Jelić, Koš...nčić, Kuzulić, Klić, Kornel Klemenčić, Korecki, Lacmanović, Mimica, Miliša, Miljak, Maričević, Marzić, Vaso Mandić, Matešić, Motošić, Matijaš, Marot, Mandić Franjo, Nikolić, Papić, Paković, Pavin, Pecodić, Petroša, Peroš, Prhat, Matin Priznić, Antun Prizmić, Pavšić, Racetin, Rapan, Rabotea, Rukavina, Sršen, Josip Sršen, Stanišić, Starac, Sarinić, Surjak, Surjan, Segvić, Spar, Skalamera, Skorlić, Tomašević, Učić, Valčić, Vukelić, Zurić, Zaja; po K 1·—: Budimir, Cohil, Čunderlić, Gregorec, Kučić, Milat, Marinović, Metulj, Marčić, Antun Načinović, Sutić, Spigić, Saibner. Živjeli plemeniti darovatelji! Naprijed odvažno i požrtvovno za našu sretnu budućnost!

•

Dalje su položeni istom prigodom, i u istu svrhu slijedeći doprinosi: Da počasti uspomenu svojeg nezaboravnog prijatelja arcipresbitera i župnika, blagopokojnog Dinka Pindulića, polaže preč. gosp. arcipresbiter i župnik Dimitar Čurković K 50·—. — Budući nije mogao uslijed otsutnosti prisustvovati „Božićnici“ naše školske djece, polaže gosp. prof. Berno Bekar K 20·—. — Prigodom večere na Božić, kod gosp. Maksa u Premanturi, sakupljeno je K 15·—. — Sakupljeno po gosp. Ivanu Vitasoviću, medju radnicima kopno-vodogradjevne direkcije u Val de Figo K 29·—: Darovaše: po K 10·—: Ivan Vitasović; po K 5·—: Jakov Zupančić, Mate Klapčić, Ivan Ulčar; po K 2·—: Antun Kovač, Petar Popović. Ukupno K 114·—; zadnji iskaz K 33·277·30; sveukupno K 33.391·30. Hvala vrijednim darovateljima, bilo stostruko nagradjeno! Naprijed za hrvatske škole!

Našim čitateljima na uvaženje! Radi nestašice plina kaošto i radnika, morali smo da kroz više dana izadjemo sa skraćenim sadržajem. Od velike množine materijala, što nam preostaje, morali smo, da uvrstimo u list, ono što nam se činilo najvažnijim. Nadamo se medjutim, da ćemo u par dana moći naše čitatelje potpuno zadovoljiti, te im obilnim štivom nadoknaditi sadašnju prazninu lista.

Prodaja ribe. U slučaju, da prispije riba prodavat će se ona danas. Pravo kupovati ribu imadu danas vlasnici živežnih karata počevši od broja 5701.

Poruke iz uprave.

Dopisnik iz Krnice, koji nam je pisao o bjeguncima, nek nam javi pobliže, kako je bilo ono s vozovima, i na kojem se je kolodvoru išlo k telefonu.

Vojničke vijesti.

Dnevna zapovjed luckog admiralata broj 363
od 29. prosinca 1917.

Posadno nadzorstvo nadpor. Neumayer.
Liečničko nadzorstvo na N. V. n. „Beaon“: Mor. Stop. liječnik dr. Prandstetter
Liečničko nadzorstvo u mornaričkoj bolnici pučko-ustaški liječnik dr. Buzolić.

Dopisi iz Istre.

Rakalj. Ljudi se opskrbili nešto repom, koju su kriomice ovdje ondje zakutnom trgovinom nakupili, da barem nešto imadu za ova teška vremena. Zima je ljuto pritisnula, djeca se uboga pritištu k majci, da ih ona ugrije svojim tijelom, i da im dade kruha — a kruha nema i nema. Božić je prošao, ali i darežljivi je svetac ovaj put zaboravio, da se sjeti zakutnog seoca, i djeca su naša morala da grizu i kao božićni dar svoj obični komad pečene repe.

Krnica. Kô svagdje, bio bi najbolji odgovor. Nemamo ništa dobroga, ali nas za to nije mimoišlo sve zlo. Čekamo naše bjegunce Proštinare, kojima je već davno dozvoljen povratak, ali se medjutim poledili vlakovi i pruge, ili se smrznuo upaljeni mozak onih, koji time odlučuju.

Pomozite udovicama i sirotama Trsta i Istre!

Kod c. k. Landsturmbezirkskommando Pazin br. 5 koja je sada u Radgoni u Štajerskoj, z a snovan je fond za potpore udovicama i sirotama onih, koje su pripadali svim formacijama ove komande.

Sredstvima, koja su na raspoloženju, podupirat će se najbliži članovi obitelji naših hrabrih junaka, koji ili padoše ili ostadoše privredno nesposobni vršeći svoju najuzvišeniju dužnost braneći našu divnu domovinu.

Već tri godine drže se vrijedni sinovi svih naroda iz Istre i Trsta na svim frontima i zaustavljaju žestoke navale moćnih naših neprijatelja.

Kod te bezprimjerne odbrane našeg doma i ognjišta žrtvovaše mnogi ponajbolji i ponajhrabriji svoj život ili snagu i zdravlje svoje. Udovice i sirote tih junaka ostaše u nuždi bije ih najveća nevolja.

Jednako još bjesne strašne bitke, još traje najljuća borba, što je svjetska historija pamti, premda je naš premilostivi car blagovoljio ponovno ponuditi častan mir našim neprijateljima.

Mnogo će još patnja i nevolja neprijatelj nagnati na naš zavičaj.

Stoga, ako otaremo suzu udovicama i sirotama junaka, koji proleše svoju krv za ljubljenu otadžbinu, ako im olakšamo sadašnje i buduće uslove života, ispunit ćemo samo jednu dužnost, podmirit ćemo samo jedan dug.

Borioci na fronti, plicir i momčad, znadu što je njihova dužnost prama palim ili osakaćenim drugovima, te rado i požrtvovno sakupljaju za tu plemenitu svrhu.

No stigli prinosi suviše su, nažalost, maleni, jer su potrebe vrlo velike.

Zato neka svi ljudi dobra srca, cijelo stanovništvo, koje je za ovoga rata već često dalo dokaza svoje žive ljubavi prama bližnjemu, neka vlasti i uprave, ustanove i društva, te sve one osobe, koje su sa bilo kojeg razloga od vojne službe oslobodjene ili oproštene, neka svi živo podupiru ovaj fond, besplatno upravljan, i neka nastoje da darovima i dobrovoljnim prinosima uvećaju taj fond.

Ako udovicama i sirotama junaka, što padoše na bojištima, osiguramo budućnost, ako ih učinimo vrijednim članovima čovječanstva, najljepše ćemo se i najuspješnije odužiti svim onim sinovima našega naroda, kojih se s tugom, ali i ponosom sjećamo.

Fond za udovice i sirote kod c. k. Landsturmbezirkskommando Nr. 5, sada u Radgoni (Štajerska). Konto austrijske poštanske štedionice Nr. 161.153.

Bošković kalendar.

Ovih je dana izašao Bošković kalendar za godinu 1918., što ga je idala zvjezdarnica hrv. prir. društva u Zagrebu pod redakcijom upravitelja zvjezdarnice, prof. A. pl. Kuglera. Ovo je prvi put, da je naša javnost dobila kalendar, koji je osnovan na naučnim temeljima. Potreba se takovoga kalendara kod nas jako osjećala, to više, što su mnogi kalendari, koji se kod nas izdaju, krcati pogrešnim i naopakim podacima, koji zavadjaju svoje čitače u bludnju i praznovjerje. Sam kalendar može služiti ujedno kao priručnik iz astronomije, te je prama tome trajna knjiga, koja čovjeku može služiti ne samo za jednu sezonu. U kalendaru se nalazi prikazan život i naučne radnje Rudjera Boškovića iz pera sveučilišnoga prof. V. Varićaka, pa niz astronomskih članaka, od kojih ističemo ove: Pomrčine sunca i mjeseca, Pomrčanje jupiterovih mjeseca, Sunčani sustav, Zemlja i njezin satelit, Sateliti ostalih planeta, Zvijezde repatice, Zvijezde stajačice, Geografske koordinate, Normalno vrijeme, Vječni kalendar i kalendarski račun itd. Svojim poučnim sadržajem u velike se ističe od ostalih naših kalendara. Oprema mu je vrlo ukusna, a kako su u njem navedeni točni podaci o izlazu i zalazu sunca i mjeseca, te ostale astronomske pojave, koje su od općenoga interesa za svakoga inteligenta, to će taj kalendar naići na najbolji prijem. Osobito će ga moći rabiti djaci, jer će u njem naći mnogu pouku. Preporučujemo ga najtoplije. Cijena mu je K 2. Može se naručiti uz unapred poslan novac kod uredništva „Prirode", Zagreb, pa u svakoj većoj knjižari.

Duboko ražalošćeni, u ime svoje i ostale rodbine, javljaju potpisani tužnim srcem svim prijateljima i znancima prežalosnu vijest, da je njihov mili suprug, otac, tast itd. gosp.

NIKOLA DORČIĆ

radnik c. i kr. arsenala u m.

poslije kratke bolesti, obskrbljen otajstvima umirućih naše sv. vjere, na 25. o. mj. u Baškinovoj u Gospodinu preminuo.

Pula-Baškanova, dne 30. prosinca 1917.

Dinka rodj. **Orbanić**, supruga; **Matija**, sin; **Dinka Petz**, kćerka; **Ivan Petz**, zet; **Pierina** rodj. **Camicioli**, snaha.

Na plodnoj Hani.

(Nastavak.)

Svaki je htjeo da vidi te čudne ljude „vystehovalce" i „uprchlike". Vozar sidje s voza, i bjegunci razumješe, da će to biti njihov novi dom. Lijepa visoka kuća, do nje staja, hambari, spremište gospodarskih strojeva. Dvorište sama zelena tratina, znak, da nitko ovdje ne stanuje, a pred stajama dižu se dvije razgranjene kruške, koje svojom visinom previšuju i hambare i staje i samu kuću. Na drugoj se strani zeleni šljiva, ali ta se ne uspinje oholo u vis, već stoji ponizno šćućurena u kutu, kao da se boji, na samostalne se oprijeti noge. Visoki zid ogradjuje ono par metara dvorišta, koje nije već stajama i hambarima zaokruženo, a na pročelju se diže visoka, široka i prostrana vrata, koja se rijetko otvaraju i to jedino onda, kad treba da udju ili izidju kola, konjevi ili da na ta vrata povuku kakav ogroman gospodarski stroj u dvorište. Inače se prolazi kroz ona malena obična vrata, koja stoje kraj glavnih vratiju. Na suprotnoj su se strani dvorišta vidjela malena vratašca, koja su po svoj prilici služila kao ulaz u veliki šljivik.

Kako li je to bilo sve lijepo, bogato, sve najljepše uredjeno.

Bjegunci sidju. Jedna je vreća za drugom padala s voza na zemlju, svaka puna odijela, pokrivala... Sve što su posjedovali, sve bogatstvo, krivala... Sve što su posjedovali, sve bogatstvo, sve je bilo u tim vrećama. A ondje ih je čekala kuća, koja će ih primiti pod svoj krov. Bože moj, zašto je to tako?

Došao je gospodar kuće. Opet mlad čovjek, opet plave oči, opet simpatične crte. Otvori kućna vrata.

Udjosmo.

Žene su preplašeno motrile sad vreće, što su sa sobom donijele, sad ta široka kuća na vrata, kroz koja imadu da udju u nov dom. Kao da bi kroz ta vrata imadu... Kao da bi kroz bojale nečega čudnog, neizvjesnog, nijesu se usudile koraknuti preko praga.

Napokon udjoše i one.

Bila je čista, prostrana i svjetla soba sa tri velika prozora, čisto pobijeljena i s operenim podom. To je bio naš stan. Gospodar uzme ključeve i otvori drugu manju pokrajnu sobicu sa jednim prozorom, ali isto tako čistu, zračnu i svijetlu. Obe su sobe bile sasvim prazne, te nam svojom prazninom i hladnoćom odbijale čovjeka od sebe. Nekoliko su trenutaka ostale žene kao na mjestu ukopane, a onda se polagano snašle, i shvatile, da je to sve sama zbilja, i da će to biti njihovo novo prebivalište.

Vreća za vrećom dolazila u veliku sobu, i počela da joj podaje sve tužniji izraz.

— A gdje ćemo spavati?

To je pitanje bilo mehanički rečeno, kao što je sve ono, što se taj dan uradilo, bilo učinjeno mehanički, bez osjećaja i bez smisla.

Gospodar nas povede u hljev, gdje nam pokaže velike kupove ražene slame, gdje da si možemo uzeti po miloj volji slame, koliko nam je bude potreba.

Velika se soba počela puniti slamom. U sva su četiri kuta bila načinjena ležišta iz ražene slame. Vreće se ispraznile. Žene su potajno brisale suze, dok su uzimale iz vreće pokrivala, odijela, plonce, žlice i sve one malenkosti, što su nesvijesno u žurbi bile u vreće spremile.

Svaka je malena stvarca budila u njima tužnu uspomenu na domaći kraj, na rodjenu kuću, na ono, što su cijeli svoj život radile, i suza je morala, da orosi oko i da olakša tešku bol.

Bilo je spremljeno sve. Ležišta uredjena, soba je već bila poprimila drugi novi izraz.

Misli nijesu više bile zaposlene spremanjem i uredjivanjem, i brzo se osjetila potreba, da nešto novo započne.

Bili smo gladni, ali smo se i sramili priznati svoju bijedu i previše smo bili potišteni, a da bismo mogli nešto moliti ili uopće nešto pitati. Medjutim je jedan od drugoga poprimio nešto odvažnosti i kao izraz sviju, izleti na površinu:

— Jesti!

— Jeste li gladni?

(Nastavit će se.)

Sjetite se udovica i siročadi palih vojnika!